Mojzer Miklós, művészettörténész

2. Vasárnap

2 VASÁRNAP
SUNDAY

9.30
TIT TÁRLATVEZETÉS
Barokk művészet Magyarországon
Vezeti: Mojzer Miklós művészettörténész

15.00
TIT TÁRLATVEZETÉS
Késő gótikus szárnyasoltárok
Vezeti: Mojzer Miklós művészettörténész

Magyar Nemzeti Galéria, 1994. december.

Moïses Elias

pecsétnyomó
Pozsonyi zsidó önkéntes
1735.

Ex Polonia Viksburg
Solvit 5 fl.
Sculptor Sigillorum

Mandl Bernát. Magyar-
zsidó oklevéltár. III. k.
Bp. 1937.
700, 701. l.

Moispointner Károly

barátudvari (Moson vm).
könnüvesmester
ugra épitette a barátudvari
plébániátemplomot 1729-
34-ben.

Dehio-Ginhart
338.l

~~Bechinitz Sándor dr. főorvos X. HZ.~~

Karl Moispointner

építőmester építette 1739 körül
a Mönchhof-i plébániatemplomot.

Georg Dehio: Handbuch der deutschen
Kunstdenkmäler, Burgenland,
Wien, 1935.

660

Karl Moispointner

1729-1734 között épitette fel a Mönchhof-i plébánia templomot.

Allgemeine Landestopographie des Burgenlandes. Eisenstadt, 1954

I köt. 267

Moits Simon

olasz könnvcs. 1617
évi telekkönyv. Győr.
a Szt Albert utcában
haza volt, mefet Gombos
Kató Andrásnak adott
el.

Vill. 146.

Moits Simon

olasz kőmüves

1617 előtt. haza vett

Győrben a St-Albert

utcában

Vill Győr

146. l.

Moits Simon

Könnives

a XVI. században a
győri vár építésén
dolgozott.

Bedy Vince

Adalékok a győri
ipar történetéhez.
Győri Szemle
1941. 184. l.

Moja Frigyes

MDK

A Certosa sekrestyéje Páviában

Műcsarnok 1877.nov.8.

Moja Frigyes MDK

Certosa sekrestyéje Páviában

Mücsarnok 1877. dec. 16.

Mojzik Orsolya

Keramikus

M.D.K.

Dekorativ tányérokat készít.

H.F.: Kerámiák Kishegyesről
Petőfi Népe 1969 okt.7.

Magyar Hirdető
Sajtófigyelő

Magyar Szó

1978 MÁJ 16

Mojdk Péter

Moják Péter rajza

zottság — az eddi
eltérően — nem
helyszínen értéke
tottakról, ezt utó
ban) juttatja el
szervezőjéhez. A zeneegyesületek szövetsége ugyanis — nagyon helyesen — úgy találta, hogy a 4—5 órás műsort követő „értékelés" inkább rögtönzés, mint meg fontolt elemzés lehetne csak. A tartományi fesztiválokra jutók névsorára tehát várni kell, ennek a várakozásnak viszont — remélhetőleg — a fesztiválok látják hasznát.

SZÖLLŐSY VAGÓ László

rázni a tananyagot, amely-
ben 20 és nem 30 tanuló
van.

— A következő probléma, amelyről mindenképpen szólni akarok, a középiskolás tanulók társadalmi életszínvonalával kapcsolatos. Konkrétan: a gyermekvédelmi érdekközösség foglalkozik az általános iskolások társadalmi életszínvonalával, szociális helyzetével. Hogy csak egy példát említsek: segíti az általános iskolák nyaralá

KOLOMAN MOJER, grafikus

A koronarendszer papirpénzeit Gara Arnold, Hegedüs Lász
16, Helbing Ferenc, dr. Rudolf Junk, R. Leffler, Koloman Moje
Josef Pfeiffer, Rudolf Rössler, Ferdinand Schirnböck és
Alois Hans Schramm tervezték. 17.old

R. PÓCZY GYULA: Adatok a legújabbkori magyar pén
történethez 14.old

ÉREM, XXVII.évf. 1973. 2.szám. Bp.

KOLOMAN MOJER, grafikus

Az Osztrák-Magyar Bank 1910.jan.2-i keltezésü 100 koronás bankjegyét Koloman Majer rajzolta és Ferdinand Schirnböck véste. 63.old.

DR.KUPA MIHÁLY: Magyar és Osztrák bankjegytervezők 61.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LXIV-LXV.évf. 1965-1966
Akad.Kiadó, Bpest. 1966

Mojgrádi vár
(nyom.)
Brédnél Kolozsvár
közelében

Kővári Erdélyemlék
63. l.

Temesvári múzeum VII. 87.

Mojos

Virágfele udvarház

Debreczeni t.

1928. 177. l.

Mojser, Paul MDK

kömüves

A sümegi püpöki palota feltételezett épitésze és munkatársai:

Paul Mojser püspöki kömüves,
Antonio Orsatti stukkómüvész
Paul Wachtlender püspöki asztalos.

16.o.

Végvári Lajos: A sümegi Maulbertsch freskók.
Bp. 1958.

Mojzer Paul (Moser)

kőműves mester a sümegi kápolna épi-
lésére kőtött szerződést 1751-ben.

Deresényi Dezső, Gálya József, Entz Géza:
Magyar műemlékvédelem II (1959-60)
Budapest, 1964.

143 l.

Paul Mojser

Feltételezett építésze és munkatársai – Paul Mojser püspöki kőműves, Antonio Orsatti stukkóművész és Paul Wachtlender püspöki asztalos-igényes munkát hoztak létre, mely nemcsak a szűkebb-hegi viszonylatban, de a magyarországi barokk építészet szempontjából is igen jelentős emlék.

Végvári Lajos, A sümegi Maulbertsch freskók, 15. l.

Budapest 1967.

~~Paul Mojser~~

~~Feltételerett~~ ~~épitésre és~~

Mojser Pál

Orsatti Anton

Vogl Gregor

Wachtlender Johann

tovább

a sümegi püspöki kastély mesterembereí

l.

Pehm József:

Padányi Biró Márton veszprémi püspök élete és kora. Zalaegerszeg. 1934. 381. l.

MOJSER Pál építőmester

Kővágóörs, r.k.t mplom [illegible] - 1774

KOPPÁNY Tibor: A Balaton környékének műemlékei. Bp. OMvH, 1993 141, 180

47-48,

SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZABADSÁG

KÖNYVSZEMLE

Kissé megszeppenten nézek farkasszemet az íróasztalon torlódó könyvkupaccal, olyan sok érdekes, jó könyv jelent meg a legutóbbi hetekben — kiválasztani is nehéz, hogy melyekre hívjuk fel a tájékozódni kívánó olvasó figyelmét. Szinte egyszerre került a boltokba néhány kitűnő

képzőművészeti kötet

— közöttük olyanok is, amelyek a „reprezentatív" karácsonyi könyvvásárnak is díszére válhatnának. A *Regélő városok* sorozatának új kötete a *Magyar Helikon* gondozásában megjelentetett *Moszkva* album. 400 nagyalakú oldalon, rendkívül igényes és találékony formában eleveníti meg előttünk a szovjet főváros múltját és jelenét. A fényképek nagy részét *Gink Károly* készítette, a rá mindig is jellemző igényességgel. A kötet megérdemli majd a részletesebb méltatást.

A *Corvina Kiadó* szebbnél szebb köteteinek becsülendő szerepe van képzőművészeti kultúránk izmosodásában. Nem ellenkezhet az elismeréssel, ha mégis több frisseséget kérünk számon: helytelen lenne megelégedni a jól bevált sorozatok mechanikus folytatásával — ez a kísérő szövegekre és a könyvek formátumára egyaránt vonatkozik —, bátrabban lehetne kísérletezni is, főképp a művészet örömeibe még csak most kóstolgató olvasókra gondolva.

A Szépművészeti Múzeum és az egri Dobó István Múzeum kincseiből állította össze és látta el fontos bevezetővel *Mojzer Miklós* a *Holland életképek* című albumot, amely a németalföldi festészet egyik legsajátosabb és ma is lenyűgöző hatású műfajából ad ízelítőt. Tanulmánya szükségtelenné teszi, hogy a bemutatott anyagot — majd félszáz képet és szellemi környezetüket — értékelni próbáljuk. Annál lelkesebb elismeréssel adózhatunk *Schiller Alfréd* pompás fényképfelvételeinek és a *Kossuth Nyomda* munkájának.

A *Művészet Kiskönyvtára* sorozatban a két *Canaletto* — XVII—XVIII. századi olasz városfestők — művészetét bemutató kötet új kiadását kaptuk kézhez. Főként a

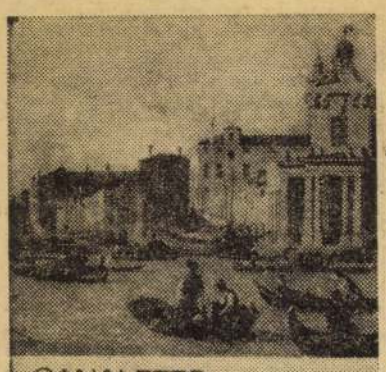

CANALETTO

szakembereket fogja érdekelni az iparművészeti sorozat legújabb, tárgyilag is, méltatásaiban is jelentős darabja, *R. Tombor Ilona* munkája, amely a kis falusi templomok virágos, festett ornamentikáját mutatja be *(Régi festett asztalosmunkák)*.

A művelődéstörténeti tárgykörhöz kapcsolódva

lexikonirodalmunk

néhány jelentős újdonságára hívjuk fel a figyelmet. A *Természettudományi Lexikon* negyedik kötete (L—N) mellett, bocsánat a vulgáris kifejezésért, valóságos „slágernak" ígérkezik a *Magyar Életrajzi Lexikon*, melynek ugyancsak első kötete (A—K) jelent meg, *Kenyeres Ágnes* főszerkesztői irányításával. Nemzeti múltunk úgyszólván valamennyi jelentős vagy érdekes egyéniségé-

TERMÉSZET-TUDOMÁNYI LEXIKON L N

nek tömör életrajzát és sommás értékelését nyújtja, a legkülönfélébb hivatásokból, szakmákból: államfők és sportolók, papok és betyárok, művészek és munkásmozgalmi hősök, diplomaták és tudósok pályafutásáról s egyéniségéről kapunk hiteles adatokat. Méltánylandó az a szerkesztői álláspont, hogy élő kortársainkat kirekesztették a lexikonból — a külföldi gyakorlatban is ezt az elvet követik —, de evés közben jön meg az étvágy: ilyen élőket is felölelő könyvre is szükség lenne természetesen nemzetközi címszóanyaggal. *(Akadémiai Kiadó)*

Szemlénk bevezetőjében a bőség zavarára hivatkoztam ugyan, mégis némi elégedetlenséggel veszem számba

a magyar szépprózа

friss termését: nagyítóval is alig találunk jelentős mondanivalójú, újszerű, színvonalas regényt vagy novellaskötetet. Maximalizmus lenne e három tényezőt olvasói-kritikusi igényként meghatározni? Talán igen, de kétlem, hogy például az „újszerűség" önmagában üdvözítene, ha a formai szaggatottság vagy a lázas asszociációk módszere zavarossá zilálja az eszmei, tartalmi, szellemi lényeget. *Hámori Ottó* is a különcködés csapdájába esett, amikor magvas mondandójú, drámai életsorsokat bemutató regénye *(Ráktérítő)* formájául az ide-oda csapongó monológot választotta; a történelem és az egyes sorsok kavargásai olyannyira kaotikusak maradnak a — valljuk be: szokványossá váló — formabontás nyomán, hogy legfeljebb az egyes epizódok keltenek érdeklődést és igazságérzetet, nem a mű egésze.

Boldizsár Iván novelláskötetének *(Királyalma)* darabjait sajátos szemlélet fűzi egységbe: egyfelől az élet meghökkentő vagy fonák helyzeteire így-amúgy reagáló jellemtípusokat elemzi, másfelől az emlékezet játékaiból hámozza ki az élmények dialektikus mozgását. Jó életismeretről, könnyed és biztos megelevenítő készségről, nyelvi eleganciáról tanúskodik megannyi elbeszélése, csak — s ez a megszorítás nagyon sokat jelent — azt a szenvedélyt, alkotói izzást, vívódást hiányoljuk, amely az olvasót is megrázni tudná. „Hát, igen. Ilyen az élet, ilyen az emberi természet" — nyugtázzuk a kellemes olvasmányi élményt, hümmögve vagy csöndes mosollyal.

Pap Károlyné három kisregényt tartalmazó kötetében *(Lemerülés)* a lelki torzulások döbbenetes pokla tárul fel — végletes, már-már hihetetlenné sötétített szituációk halmazában, erőteljes írói megjelenítésben. *(Magvető.)*

Külföldi vonatkozásban ezúttal az

amerikai irodalom

felé irányulhat figyelmünk. *Truman Capote*, aki korábbi műveiben a groteszk valóság álomnyomorító ábrázolásával vált híressé, most a „tényregény" mestereként lép elénk. *Hidegvérrel* című, már huszonkét nyelvre lefordított, világhírű könyvében egy pokoli családirtás lépésről lépésre valóságos történetét eleveníti meg — a riport, a krimi és a lélektani regény módszerét szőve eggyé a háttér kinyomozásában.

Népszerű-tudományos irodalmunk fontos teljesítményeként üdvözöljük *Országh László* kötetét, *Az amerikai irodalom története* első magyar nyelvű összefoglalását. Precíz, tömör, világos szavú kézikönyv; hasznosan fejti ki vagy vázolja az egyes életművek és korszakok jelentőségét, sajátos vonásait. A lexikális teljes-

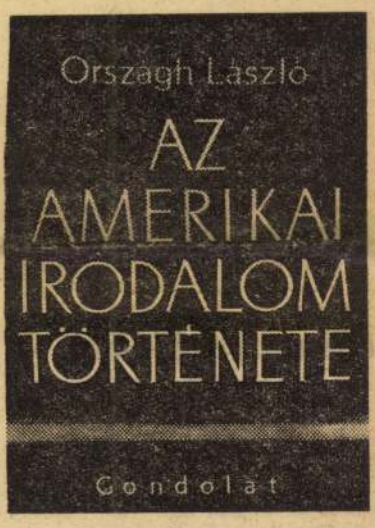

ségigény és a hűvös fogalmazás azonban túlságosan is tankönyvízűvé teszi, s hasonlóképpen kell sajnálnunk, hogy az életrajzok és jellemzések csakis műfaji és időrendi elv szerint készültek — anélkül, hogy a különféle módszerek és irányzatok kulcsolódását vagy harcát elemezné. *(Gondolat.)*

Falus Róbert

A világpiaci eseményekről naponta tájékoztat a
GAZDASÁGI HÍREK
Csak közületeknek.
Konjunktura- és Piackutató Intézet,
Budapest V.
Rosenberg házaspár u. 17.
Tel.: 314—155

Magyar tudósok lengyel kitüntetése

A *Lengyel Tudományos Akadémia* a közelmúltban megtartott közgyűlésén *Straub F. Brunó* akadémikust, a Magyar Tudományos Akadémia alelnökét, *Manninger Rezső* akadémikust és *Barta István* egyetemi tanárt, akadémiai levelező tagot külföldi tagjainak sorába választotta, *Tarnóczy Tamást*, a Budapesti Műszaki Egyetem tanszékvezető tanárát pedig a lengyel Akusztikai Társaság választotta tiszteletbeli tagjává.

A budapesti Lengyel Kultúrában csütörtökön rendezett ünnepségen *Jan Kiljanczyk* nagykövet nyújtotta át az erről szóló diplomákat a kitüntetetteknek, akiknek nevében Straub F. Brunó mondott köszönetet.

Az új gazdasági mechanizmus működésének fontosabb szabályai

címmel tartalmas könyvecske jelent meg a *Kossuth Könyvkiadónál* a *Gazdasági életünk kiskönyvtára* sorozatban, *Földes István* tollából.

A 110 oldalas kiadvány ismerteti a népgazdasági tervezés, az árrendszer, a műszaki fejlesztés, a beruházási rendszer, a hitel- és pénzforgalom, az állami vállalatok felügyelete és ellenőrzése, a jövedelemszabályozás és az anyagi érdekeltség, a külkereskedelem, a termékforgalmazás, a tanácsok és a költségvetési szervek gazdálkodásának legfontosabb elvi és gyakorlati kérdéseit, végül felsorolja a kormány és a Gazdasági Bizottság határozatait az új gazdasági mechanizmus általános szabályairól.

— *MAGYAR MŰVÉSZEK KANADÁBAN. Gencsy Sári és Radnay György operaénekes, valamint Rácz Boriska és Pethő László táncművész, az Állami Operaház tagjai csütörtökön Kanadába utaztak. Az edmontoni magyar hetek ünnepi műsorában szerepelnek balettrészletekkel, népdalok, Kodály- és Bartók-művek tolmácsolásával.*

asszonyrablókat

Fehérnét kilenc nappal később szabaditották ki a nyomozók.

A bíróság Fehér Miklóst *nyolchónapi* szabadságvesztésre ítélte. Lukács Lászlóra és Pénzes Gyulára *öt-öt hónapi* büntetést szabtak ki, Danilla László is öthónapi büntetést kapott, de ennek végrehajtását *háromévi próbaidőre felfüggesztették*. Az ítélet *jogerős*.

Sz. F.

CIKKÜNK NYOMÁN

Ajánlott levél huszonegy nyugdíjaztatásról

című írásunkra (október 21) *Kiss Ferenc* elvtárstól, a budapesti ERŐTERV pártszervezetének titkárától a következő tájékoztatást kaptuk:

Az *Erőmű- és Hálózattervező Vállalat* igazgatója, pártszervezete és szakszervezeti bizottsága baráti találkozóra hívta meg azokat a nyugdíjas mérnököket, tervezőket, az intézet volt munkatársait, akik az utóbbi években kerültek el a vállalattól, de nem szűntek meg érdeklődni az ott folyó munka, a megoldásra váró problémák és az eredmények iránt. Az összejövetelen *tájékoztatták a nyugdíjasokat a gazdaságirányítás új rendszerének bevezetését megelőző intézkedésekről, a vállalat terveiről, gondjairól.* A nyugdíjas szakemberek felszólalásaikban értékes tanácsokat adtak a vállalat vezetőinek és kifejezték készségüket, hogy bármikor, bármiben segítséget nyújtanak régi munkahelyüknek.

A vállalat vezetőinek javaslatára a nyugdíjasok *öttagú munkabizottságot alakítottak*, amelynek az lesz a teendője, hogy a nyugdíj-előkészítő bizottsággal együttműködve foglalkozzék a leendő nyugdíjasok helyzetével. A SZOT határozata értelmében 1968-tól a jogfolytonossági tagdíjat a vállalatok kezelik majd. A bizottság ennek intézésében is közreműködik. Az ERŐTERV vezetői vállalták, hogy lehetőségek szerint gondoskodnak nyugdíjas dolgozóik üdültetéséről, intézkednek, hogy a vállalatnál klub céljára megfelelő helyiség álljon rendelkezésükre.

Nemcsak együttérzéssel, hanem tettekkel is

címmel október 21-i számunkban egy hatgyermekes, nehéz körülmények között élő munkáscsalád gondjairól írtunk. Kedves levelet kaptunk ezzel kapcsolatban a dorogi Zrínyi Ilona Általános Iskola 782-es számú Szilágyi Erzsébet úttörőcsapatától.

Ebben beszámolnak arról, hogy az említett írást ismertették az őrsvezetőkkel, majd „Selyem-akció" névvel rögtön munkához látott a múlt tanévben a KISZ vörös selyemzászlaját elnyert úttörőcsapat. A nagyszabású hulladékgyűjtésben minden őrs részt vett; a gyerekek szorgalmasan járták az utcákat a kis kocsikkal, s gyűltek a forintok. Néhány nap alatt egy tonna hulladékot gyűjtöttek össze.

— A kapott pénzből — számol most be lapunkhoz küldött levelében az úttörőcsapat — három lepedőt, három törülközőt, mosdószappant, mosóport és egy kis édességet vásároltunk. Voltak, akik használt ruhaneműt is hoztak. Elkészítettük a csomagot és postára adtuk. Reméljük ajándékunk örömet szerez a Selyem családnak.

Ebben mi is biztosak vagyunk, s köszönjük a 782-es számú Szilágyi Erzsébet úttörőcsapat figyelmességét, gyorsaságát!

A RÁDIÓ ÉS A TELEVÍZIÓ MAI MŰSORÁBÓL

KOSSUTH RÁDIÓ

8.22: Rosa Ponselle és Ezio Pinza énekel. **8.52:** Bolondokháza. Rádióváltozat. **10.10:** Óvodások műsora. **10.30:** Édes anyanyelvünk. **10.35:** Mezei csokor. **11.00:** Iskolarádió. **11.30:** Kamarazene. **12.15:** Tánczene. **13.03:** Vita a korszerű mezőgazdaságról. **13.18:** Operettekből. **13.42:** Mai szovjet szerzők művei. **14.30:** Napközisek műsora. **15.15:** ÜZENEtek. **15.55:** Ifjúsági Rádió. **16.37:** Emil Gilelsz zongorázik, Suzanne Danco énekel **17.15:** Joan Sutherland énekel. **17.40:** Nyitott stúdió. **18.00:** Új Zenei Újság. **18.40:** Népi zene. **19.35:** A szovjet kultúra hete. Város a Dnyeper partján. Kijev. **21.04:** A Rádiószínház bemutatója. A tárgy. **22.20:** Zenekari muzsika. **23.15:** Operettrészletek. **0.10:** Az Innsbrucki Vogelweide Kórus énekel.

PETŐFI RÁDIÓ

10.00: Zenés est öt tételben. **11.07:** Válaszolunk hallgatóinknak! **11.22:** Népdalaink nyomában. „Hej halászok, halászok." **11.42:** Oly korban éltem én... Kahána Mózes emlékezése. **12.00:** Rossini: Bruscino úr. Egyfelv. vígopera. **13.22:** A szovjet kultúra hete. Rokonnépeink költészetéből. **13.37:** A dzsessz kedvelőinek. **Kettőtől — hatig...:** Zenés délután: **14.08:** Operettrészl. **14.29:** Eszperantisták ötperce. **14.34:** Fúvósátiratok. **14.50:** Három izlandi költő versei. **15.00:** Virágénekek. **15.14:** A Cseh Filharmonikusok műsorából **15.35:** Fenntartott hely. Aktualitások. **16.05:** Szovjet kisegyüttesek műsora. **16.22:** Pol-beat. **16.31:** Mario del Monaco énekel, Igor Ojsztrah hegedül **16.50:** Magánvélemény, közügyekben. **17.00:** Ötórai tea. **18.10:** Operettekből. **18.40:** A gazdasági rovat vendége: dr. Csikós Nagy Béla, az Országos Anyag- és Árhivatal elnöke. **19.00:** Emil Gilelsz zongorázik. **19.30:** Népi zene. **20.35:** Tárcadalok. **20.45:** Láttuk, hallottuk... **21.05:** Az „I Musici di Roma" kamarazenekar hangversenye. **22.10:** Psota Irén énekel. **22.25:** A varázsmondáktól a szerelmes énekekig. **22.40:** Az Állami Népi Együttes műsorából.

URH

18.10: Tánczene. **18.55:** URH zenei kalauz **19.25:** A dzsessz kedvelőinek. **19.35:** Hgv.-közv. a Zeneakadémia nagytermében. Közben: kb. **20.30:** Külföldi tudósoké a szó. Kb. **20.45:** A la recherche. Radnóti Miklós verse. Kb. **21.20:** Operarészletek. **22.00:** A XX. század zenéjéből.

TELEVÍZIÓ

Iskola-tv: **8.05:** Matematika (ált. isk. VIII. oszt.). **8.35:** Angol nyelv (középisk. III—IV. oszt.). **9.05:** Földrajz (ált. isk. VI. oszt.). **9.55:** Fizika (ált. isk. VII. oszt.). **10.20:** Hol a harmadik király (lengyel bűnügyi film, ism.). **11.35:** Mata-Hari-akció (francia rövidjátékfilm; Berthe- és Blanche-sorozat). **12.00:** Telesport (ism.). Iskola-tv (ism.): **13.35:** Matematika. **14.35:** Földrajz. **15.25:** Fizika.

A budapesti színházak mai műsora

Operaház: Pandora, Párviadal, Etűdök (a Finn Nemzeti Balett vendégjátéka, 7) **Erkel Színház:** Sámson és Delila (Szemere-bérlet, 3. és Főiskolai bérlet, XI. sorozat. 2. előadás, 7). **Nemzeti Színház:** A DNFF Művészeti Együttesének vendégjátéka (7). **Katona József Színház:** A fösvény (7). **Madách Színház:** Őrvény (7). **Madách Kamaraszínház:** Színház (7). **Vígszínház.** A nap fiai (N-bérlet, 1. előadás, 7). **Pesti Színház:** Egy őrült naplója (7). **József Attila Színház:** Ketten az úton (7). **Thália Színház:** Vihar (7). Szerencse vagy halál (stúdióelőadás, 8). **Fővárosi Operettszínház:** Maya (Kombinált 4. bérlet 2. előadás, 7). **Bartók Gyermekszínház** (a Fővárosi Operettszínházban): Az utolsó mohikán (du. 3). **Zeneakadémia:** Lukács Pál mélyhegedűestje (Mesterbérlet, 4. előadás, fél 8). **Vidám Színpad:** Álom az államban (fél 8). **Kis Színpad:** Ilyennek hazudtalak (7). **Mikroszkóp Színpad:** (VI., Nagymező utca 22—24.): Érem a színházban (fél 9). **Egyetemi Színpad:** Neményi Lili előadóestje elmarad! **Állami Bábszínház:** Dani Bogárországban (de. 10); Irány az Ezeregyéjszaka! (du. 3). **Kamara Varieté:** Helló, Dolcsi! (6. fél 9).

*

— **Neményi Lili** mára meghirdetett előadóestje az Egyetemi Színpadon, a művésznő betegsége miatt, elmarad.

— **A MAHART** közli, hogy a budapesti sétahajók az idén már nem közlekednek.

Felhívjuk t. Ügyfeleink figyelmét
VEVŐSZOLGÁLATUNKRA.
Készséggel rendelkezésükre állunk

MOJZER MIKLÓS

Beke László

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI FÜZETEK 1—4.

MOJZER MIKLÓS: Torony, kupola, kolonnád. Budapest, 1971. 78 l., 41 kép.
GALAVICS GÉZA: Program és müalkotás a 18. század végén. Egy festmény születése és fogadtatása. Budapest, 1971. 71 l., 21 kép.
SZABÓ JULIA: A magyar aktivizmus története. Budapest, 1971. 90 l., 59 kép.
GERVERS-MOLNÁR VERA: A középkori Magyarország rotundái. Budapest, 1972. 93 l., 63 kép.

Az Akadémiai Kiadó gondozásában megjelenő sorozatot az MTA Művészettörténeti Kutató Csoportja azzal a szándékkal inditotta utjára, hogy publikációs lehetőségeket biztositson az olyan, elsősorban magyar művészettörténeti részfeldolgozásoknak, melyek szakkiadói strukturánkba mindeddig csak nehezen lettek volna beilleszthetők. Hiba volna tehát az egységes koncepció hiányát számonkérnünk a kötetektől, ehelyett azt kell figyelembe vennünk, hogy a Kutató Csoport fő feladata, a magyarországi művészettörténet kézikönyvének előkészitése szempontjából mekkora jelentősége van a folyóirat-tanulmányok terjedelmét jóval meghaladó, ugyanakkor nem a legáltalánosabb kérdéseket összefoglalás-szerüen tárgyaló, hanem részproblémákat, kutatási fehér foltokat monografikusan, gazdag tudományos apparátussal, célszerü illusztrációs anyaggal feltáró és rendszerező irásoknak. Az a szerkesztési elv pedig, amely minden kiadásra javasolt irástól – legyen az szakdolgozat, egyetemi disszertáció, vagy külön a sorozat számára készült munka – megköveteli, hogy a feldolgozott magyar témát egyetemes összefüggésbe állitsa, egyszersmind lehetővé teszi, hogy külföldi kutatók is érdeklődéssel forduljanak a Művészettörténeti Füzetek felé. (Ezt a célt szolgálják az egyes kötetek idegennyelvü összefoglalásai is.)

A sorozat első darabját, MOJZER MIKLOS "Torony, kupola, kolonnád" c. tanulmányát a modern magyar épitészeti ikonológia elvi-módszertani megalapozásának tekinthetjük. A szerző kitüntetett jelentőséget tulajdonit az általa vizsgált három épitészeti formának, mert ezek a legkevésbé gyakorlati funkciót kielégitő részei az épületnek, ezzel szemben mindig a tisztán reprezentációs, világkép-kifejező igény hozza létre őket. A torony, kupola és az oszlopsor története folyamán jelvénnyé válik, mely "több mint jel, amely csak mutat valamire. A jelvény jelent, sőt mint forma, be is mutat valamit. A jelvény képlet, amelyben meglátjuk vagy fölismerjük azt, akire vagy amire vonatkozik. A jelvény – azaz a szimbólum – eleve csak művészi mivoltu lehet. Művészi gondolat, idea nélkül nincs szimbólum." (66. l.) Ebből a megállapitásból, mely ugyan nem tekinthető egzakt definiciónak, és a könyv egyéb fejtegetéseiből is kiolvasható, hogy Mojzer az ikonológiai módszert nem tartja alkalmazhatónak az épitészettörténet egészére, továbbá, a művészi épület kritériumának tekinti, hogy az a maga funkcióján tul szellemi tartalmakat is közöljön, "jelentsen".

A torony extrovertiv, antropomorf (hozzátehetnénk: sok esetben fallikus) forma, mely különösen alkalmas heraldikus illetve hatalmi gondolatok hordozására; a kupola zárt és lezáró jellegü, ikonológiai jelentése "ég-sátor", jelentésbeli funkciója a "dicsőités"; a kolonnád antropomorf, tér-érzékeltető, szerepe a kollektiv jellegü "kiemelés". A szerző ezeket az alapjelentéseket mutatja be számos magyar alkotáson (és külföldi előzményeiken vagy analógiáikon), állandóan szem előtt tartva a jelentésváltozásokat és az egyes alapformák kapcsolódásából adódó jelkép-kombinációkat. Igy könyvének egyik legnagyobb érdeme, hogy nagy vonalakban ugyan, de történeti fejlődésében – az épitészeti szimbolika születésétől elhalásáig – vizsgálja tárgyát. A magyar tornyok fejlődése a cimeres-tornyos középkori váraktól (budavári Csonka-torony), a nemesi hatalmat reprezentáló barokk kastélyokon és kuriákon, a felekezeti versengéseket is kifejező templomtornyokon, a városi közösség által emelt "nagytemplomokon" és várostornyokon keresztül követhető napjainkig (amikor jelentését veszti); a népmüvészetben egyetlen monumentum-értékü formája a fa harangtorony. A kupolák legkorábbi példája hazánkban a feldebrői templom (feltehetőleg) fakupolás lezárása. A későbbi fejlődés során azonban viszonylag kevés ikonológiai jelentőségü egyházi kupolaépitkezés történik: ilyen a pompás ötvösmüként felfogható Bakócz-kápolna, melyet épittetője tulajdonképpen saját dicsőségére emelt, mig a későbbi példákon (esztergomi székesegyház, pesti bazilika) a szakrális jelképiség mindjobban feledésbe merül. Sokkal jellegzetesebbek a "világi rendeltetésü kupolák", és egyuttal ez a fejezet Mojzer könyvének legkiválóbb, legeredetibb része. (Vele kapcsolatban jegyezném meg, mennyire sajnálatos, hogy a szerző egy válogatott bibliográfián tul semmiféle jegyzetanyagot nem közöl nyilván hatalmas adat- és forrásanyagából.) A gödöllői kastély konvex-konkáv tetőformája sajátosan magyar tipussá válik, mely egyesiti a torony- és a kupolaforma hagyományos jelentéseit. Elnevezése a "Babilon-forma" (a francia "pavillon"-ból) egyaránt hordozza a "sátor", "baldachin", "mennybolt", "felségjel", "tabernákulum" képzeteket. A szerző által felsorolt számtalan példája azt bizonyitja, hogy olyan központi jelentőségü müvészeti kategóriával állunk szemben, mellyel nemcsak barokk kastélyaink, de oltárépitészetünk, butormüvességünk vagy diszitőmüvészetünk sok példája sikerrel értelmezhető. Még a kupolát nélkülöző falusi épitészet konvex-konkáv oromfalai is a baldachint kisérő drapériából vagy kupolatartó volutákból származtathatók. Az ujabbkori profán kupolaszerkezetekből Mojzer csak hármat tart elemzésre érdemesnek: az Országházét, az Iparmüvészeti Muzeumét és a királyi várpalotáét.

A kolonnádok bemutatása során Mojzer főleg felhasználási tipusok vizsgálatával foglalkozik: a reneszánsz árkádokkal, reneszánsz és barokk kapuzatokkal, oltárokkal, homlokzatokkal, speciális hazai fejleményként a klasszicista portikusszal (népi derivátum: a "tornác"). Különösen érdekesek a szerzőnek azok a kitérői, melyeket a nemzeti hagyomány tudatos megjelenitését szolgáló kolonnád kedvéért tesz a legujabb kor területén (eklektika, illetve "szocreál"). A kitünően megirt, modern szemléletü könyv széles látókörébe valóban szervesen illeszkednek akár a napjainkból vett példák is. Ha kifogásunk lehet most már az egész könyv 20. század-interpretációjával kapcsolatban, az csupán annyi, hogy Mojzer kissé funkcionalizmus-ellenes álláspontja miatt mintha nem értékelné eléggé éppen az uj technológiákból (óriástornyok, héjszerkezetek) adódó uj ikonológiai lehetőségeket.

Mind Mojzer könyve, mind a soronkövetkező, GALAVICS GÉZA "Program és müalkotás"-a a magyar barokk kutatás uj módszertani lehetőségeit nyitja meg. (Egyébként az az "aránytalanság", hogy négy füzet közül kettő barokk témáju, kifejezetten örvendetes, ha meggondoljuk, mennyire elenyésző e kor kutatóinak száma Magyarországon). Galavics széleskörü vizsgálódását egyetlen festményre összpontositja: Dorffmaister István "Szent István megalapitja a pannonhalmi apátságot" cimü képére, mely a szombathelyi székesegyház mellékoltára számára készült 1792-ben (vagy 1971-ben? Vö. 13. illetve 21. l.). A könyv témaválasztása nemcsak azért szerencsés, mert a kép tartalmi-ideológiai és formai-stilisztikai változások csomópontjában áll, hanem azért is, mert ennek bizonyitására szinte teljesnek mondható forrásanyag áll a szerző rendelkezésére.

Dorffmaister oltárképe eltér a hagyományos Regnum Marianum koncepció Szent István ikonográfiájától, amennyiben a szent királyt nem a korona felajánlása, hanem egy apátságalapitás aktusánál ábrázolja. Az ujitás megfelel az egyházi történetirás és a Szent István prédikációk tartalmi változásának, melyekben előtérbe kerül a "népét boldogitani kivánó" és egyházpártoló király aufklerista s ugyanakkor uralkodóellenes gondolata. A megrendelő Szily József püspök törekvéseiből még pontosabban magyarázhatók a kép tartalmi ellentmondásai. Szily felvilágosodásellenes, mindvégig szembenáll a jozefinizmus egyházellenes politikájával, ezért festeti meg egy, az uralkodó által feloszlatott apátság alapitását; ugyanakkor támogatja a magyar nemesi ellenállási mozgalmat (tehát sugallja a kép historizálónemzeties felfogását), de csakis a mozgalom Habsburg-ellenessége, s nem pedig felvilágosult volta miatt, mely utóbbit élete végéig hevesen támadja. Ezt a bonyolult, haladó és retrográd ideológiai árnyalatokat egyaránt tartalmazó eszmekomplexumot végsősoron Dorffmaister Istvánnak kell kifejezésre juttatnia, aki német ugyan, de már a 80-as években a magyar történelmi témák specialistája: számára viszont Szily programja a klasszicista alakitásmód felé tett lépéseket könnyiti meg, a motivumok kiválasztásában (historizáló kellékek) és festői stilusának letisztulásában egyaránt. Ha viszont a közönség oldaláról nézzük a képet – a nemesség (illetve a szerző által idézett ódában a köznemesi értelmiséget képviselő Czinke Ferenc) a kép németellenes mondanivalóját méltányolja, sőt "továbbfejleszti", amint a németes öltözékü épitőmester alakját felhasználva az elnémetesedés veszélyére figyelmeztet (ezt ellensulyozandó, még Dorffmaister nevét is "megmagyaritja"!). Ugyanakkor a "közönség" másik képviselője, a Czinke versét németre forditó-torzitó Geiger Seraphinus a téma kapcsán különös módon egyfajta, a Bécs-ellenes magyar nemesi mozgalommal szimpatizáló, de n é m e t nemzeti öntudat hangjait szólaltathatja meg.

„Miként volt lehetséges, hogy ugyanazt az alkotást annyiféle szemléletmód sajátithatta ki a maga számára?" (53.1) – teszi fel Galavics a kérdést. De magyarázata, mely elsősorban a kép k o r s z e r ü s é g é r e h i v a t k o z i k, csak részben kielégitő. Ugy vélem, itt egy általánosabb esztétikai problémába ütközünk, amennyiben feltételezhetjük, hogy minden müalkotás már megszületése pillanatában számos (vagy számtalan) eltérő interpretáció lehetőségét hordozza magában, részben alkotója szándékától függetlenül. És éppen az a sokoldalu vizsgálati módszer, melyet a szerző oly következetesen alkalmaz, vezethet minket erre a felismerésre. Amikor Galavics ugy summázza könyve mondanivalóját, hogy „az oltárkép Dorffmaister megfogalmazásában olyan, tartalmában és formájában

egyaránt korszerü alkotássá vált, amely eltakarja a mögé rejtett konzervativ mondanivalót" (uo.), lényegében ennek a dialektikus müalkotás-szemléletnek a megalapozását készíti elő. Ezt az érdemét az sem csökkenti, hogy stilisztikai vizsgálatánál szükségmegoldásokhoz kellett folyamodnia (ugyanis a kép szinte teljesen megsemmisült), vagy hogy a kép közönségvisszhangjából csak két véleményt tudott rekonstruálni.

SZABÓ JULIA könyve, „A magyar aktivizmus története" nemcsak 20. századi témája miatt különbözik az előző kötetektől. Egy müvészcsoport – a Tett majd a Ma cimü folyóirat köre – müvészeit kell ugy tárgyalnia, hogy egy mozgalom története kirajzolódjék, de emellett viszonylag nagy feltáratlan anyag is bemutatásra kerüljön. A szerző elég terjedelmesen tárgyalja az előzményeket (korai müvészeti folyóiratok, expresszionizmus, a Sturm és különösen az Aktion, mint közvetlen külföldi példák,), tulajdonképpen ez teszi ki a könyv felét, mert még Kassák, Uitz, Gulácsy, Nemes Lampérth, Kmetty, a Galimberti-házaspár és Bohacsek egyenkénti bemutatása is az „előtörténet"-hez kerül. Ezek után a tárgyalás már a folyóiratok periódusai szerint történik: a Tett, majd a Ma 1919-ig, a Tanácsköztársaság alatt és az emigrációban – de ezeket a fejezeteket is tovább tagolják az egyes munkatársakról (Dobrovits, Pászk, Uitz, Nemes Lampérth, Bortnyik, Ruttkay stb.) szóló alfejezetek, és eseménytörténeti vagy elvi-elemző kitérők. Igy az „igazi" aktivizmus voltaképpen néhány müvész munkásságának rövid időszakává zsugorodik, és kissé elsikkad mind történeti mozgalom jellege, mind pedig a mozgalom főszereplőjének, Kassáknak jelentősége. Pedig Szabó Julia világosan látja, mi az aktivizmus lényege: az expresszionizmus keretei közt kibontakozó irányzat, mely a befeléforduló, meditativ magatartás helyett a társadalmi folyamatokba való beavatkozás utját keresi, „vágy egy teljes aktivitással véghezvitt, radikális, rövid, gyorsan befejezett forradalom" (52.1.). Mivel elsősorban magatartásforma, nem kizárólag müvészeti jellegü, és ha csak müvészeti vonatkozásait vizsgáljuk, akkor is feltünik a különböző kifejezési eszközök lázas keresése, sőt váltogatása: irodalomtól a képzőmüvészetig, majd (a képarchitekturán át az egyetemesség igényével) az épitészet felé – az expresszionizmustól és kubizmustól a konstruktivizmusig és dadaizmusig. Szabó Julia egyébként hajlik arra, hogy a csoport legértékesebb müvészeti teljesitményét az expresszionista grafikában lássa.

Már e rövid jellemzésből is látható, hogy a szerzőnek heterogén szempontok sokaságát kellett egyeztetnie, hogy az aktivizmust uj megvilágitásban, mozgalom-mivoltában mutathassa be. Munkája szerkezeti hiányosságai valószinüleg innen adódnak. Mindezért azonban bőségesen kárpótolja az olvasót az eddig ismeretlen adatok és összefüggések bősége, valamint az olyan kulcsfontosságu kérdések szép elemzése, mint Kassák „Mesteremberek" cimü versének programadó szerepe, Carra festészeti és Kassák prózai képalkotó technikájának összefüggése vagy Tihanyi, Berény, Nemes Lampérth és Uitz expresszionista portréinak jelentősége. Végső soron Szabó Julia a Müvészettörténeti Füzetek nyujtotta rugalmas keretet megfelelően használta fel arra, hogy uj szempontu vizsgálatának rendszerét kirajzolja, és készülő nagyobb müvében feltehetőleg ezt a rendszert fogja tökéletesiteni és uj kutatási eredményekkel kibőviteni.

GERVERS-MOLNÁR VERA „A középkori Magyarország rotundái" cimü irásával Mojzer Miklóshoz kapcsolódik, amennyiben ő is egy ikonológiai szempontból kü-

lönösen jelentős épülettipust vizsgál, ugyanakkor ő is, mint Szabó Julia, olyan rendszerbe sorolja az emlékanyagot, mely minden további kutatás előfeltétele, és amelybe előreláthatólag a mindeddig ismeretlen emlékek is beilleszthetők lesznek. A szerző egyáltalán nem titkolja, hogy számtalan kérdés megoldatlan még a körtemplomokkal kapcsolatban, de a „legkevesebb nyolcvan kerek és tiz más centrális alaprajzu, román stilusban épült templom" összegyüjtése már önmagában is nagy jelentőségü. A kutatást neheziti, hogy a müvészettörténeti módszer legtöbbször nem is alkalmazható az ásatás során előkerülő alaprajz esetében. Az anyag osztályozása nem tipológiai jellegü, hanem eredet (és adott esetben ezen belül alaki sajátosságok) szerint történt. Ebből a szempontból különösen fontos, hogy Gervers-Molnár pontosan át tudja tekinteni a rotundák külföldi (elsősorban közép- és kelet-európai) példáinak teljességét, hiszen a magyar anyagban autochtón fejlődést nem feltételezhetünk. A fejlődés elején Nagy Károly aacheni palotakápolnája áll, melynek előzményei Ravenna, Róma, Konstantinápoly és Jeruzsálem felé vezethetők vissza. Aachen hatására épülnek a IX. századtól kezdve körtemplomok Dalmáciában, Morvaországban, Csehországban és Lengyelországban is, mindenütt a Nagy Károly-i keresztény uralkodó példáját követve. A "capella regia" gondolat jegyében épült – feltehetőleg Prága közvetitésével – az első magyar emlék, az esztergomi rotunda a X. század utolsó vagy a XI. század első évtizedében, majd ezt követte a veszprémi és a sárospataki. A királyi kápolnákat a XI. század közepétől kezdve felváltják a várkápolnák (Ducó, Kisnána, Keszthely stb.), majd ez utóbbiakat a század végétől kezdve a formailag leegyszerüsödő falusi plébániatemplomok. A szerző ezeket alaprajzi tipusok szerint osztályozza.

Pár darabból álló, de müvészileg annál értékesebb csoportot alkotnak a fülkés alaprajzu kiszombori, karcsai és gerényi templomok – egyazon mühely alkotásai. Gervers-Molnár feltevése szerint esetleg kaukázusi centrális templomokra menne vissza, és talán még tovább, Bizáncra. Minden esetre a bizánci hatást csak egyetlen, elpusztult magyar emléken lehet biztosan kimutatni: az apostagi templomon. Hazánk területén a rotundák többsége az aacheni tipus leszármazottja, az eltérő eredetü körtemplomok csoportját csupán az olasz baptisztériumokra visszavezethető gyulafehérvári keresztelőkápolna, valamint néhány késő románkori karner gyarapitja. A könyv centrális alaprajzuk miatt tárgyalja a négykarélyos templomokat is (Pápóc, Ják stb.).

Gervers-Molnár összegyüjtötte a csupán emlitésből ismert rotundákat is. A helységnevek, köztük a kutatást szerencsés módon utbaigazitó „Kerekegyházák" nagy száma arra utal, hogy még sok kérdés tisztázódhat e jellegzetesen közép-kelet-európai emlékekkel kapcsolatban. Különösen akkor, ha a jól körülhatásolható téma vizsgálatában nemzetközi együttmüködésre is sor kerülhetne.

Summary

ART HISTORICAL PAPERS 1–4

The series aims at publishing the monographies related to the Handbook of History of Art in Hungary, the great undertaking of the Institute of Art History in Budapest. The subjects reveal significant international relations and each volume contains a summary in foreign language.

Miklós Mojzer: torony, kupola, kolonnád. (Tower, Dome, Colonnade) Akadémiai Kiadó, Budapest, 1971. 78 p. 41 figs.

The author has chosen the analysis of the three architectural forms because their function is not primarily practical and thus the iconological method can be successfully adopted. The tower is an extroverted, anthropomorphic form, especially suitable for presenting heraldical, authoritive-representative or communal ideas. The dome implies an enclosed and closing character, it means „bolt of heaven" and glorification resp. The colonnade consists of anthropomorphic elements, its role is „emphasizing" of a collective character. The book gives a thorough analysis of the typically Hungarian examples of these forms, moreover it gives a short survey of the universal historical development of these symbolic meanings. It does not fail to allude to their derivatives in folk art and modern architecture. The author describes in details the medieval castles provided with towers, the towered country houses of the Hungarian nobility, the towers of the „main" churches, the dome of the Bakócz Chapel in Esztergom, the convex-concave roof of the Baroque castle at Gödöllő which is a typical Hungarian architectural solution and is called „Babilonform"). He deals with the appearance of colonnade in the architecture of Hungarian Classicism and in „social realism".

Géza Galavics: Program és müalkotás a 18. század végén. Egy festmény születése és fogadtatása (Program and Work of Art at the End of the 18th Century. The Birth and Reception of a Painting) Akadémiai Kiadó, Budapest, 1971. 71p. 21 figs.

The book reports the results of a complex art-sociological and art historical analysis, the subject of which has been István Dorffmaister's altar-piece „Saint Stephen founds the Abbey of Pannonhalma". The painting was made for the Cathedral of Szombathely in 1792 commissioned by bishop József Szily. Despite his anti-enlightened conception, Szily sympathized with the resistance movement of the Hungarian nobility, which fact is responsible for the iconographical innovations to be found in the picture. Instead of the traditional idea of the Regnum Marianum, the painting represents a holy ruler founding an abbey. The intentions of the customer effects the style of the picture too in favour of the ideals of the rising Classicism. As regards the reception of the painting by the public, Galavics has found a typical gentry opinion expressed in an ode written by Ferenc Czinke. The author publishes the German variation of this, poem, too.

Julia Szabó: A magyar aktivizmus története (History of the Hungarian Activism). Akadémiai Kiadó, Budapest, 1971. 90p. 59 figs.

The author analyses the history of the artists connected to the periodicals Tett (Act) and Ma (To-day) founded by Lajos Kassák, She treats the typical avant-garde efforts of the 1910-s and 20ies as a wide-spread movement. She traces the

sources of Activism to the Expressionism, its development towards Constructivism and Dadaism are, however, imbedded into the co-ordinate system of the history of political thought, workers' movement, contemporary international art and literature. The work producing important new data and relations, gives a detailed analysis of the activity of Lajos Kassák, Béla Uitz, János Máttis-Teutsch, the Galimberti couple, Sándor Bortnyik, Lajos Tihanyi and many other outstanding personalities of the early Hungarian avantgarde.

Vera Gervers-Molnár: A középkori Magyarország rotundái (Rotundas in Medieval Hungary). Akadémiai Kiadó, Budapest, 1972. 93 p. 63 figs.

Mrs. Gervers-Molnár gives a complete presentation of round and centrally planned churches of the Romanesque Period never reached so far. She knows „at least 80 round churches and 10 centrally planned churches" from the territory of historical Hungary. Only a fragment of this number has survived, the existence of the rest can be concluded only on basis of the evidence of archeological finds and data of the records. The classification of the material is based on the origins and not on typology. (Typological characteristics are subordinated to the factors of origin). The rotundas at Esztergom, Veszprém, Sárospatak are connected at the „capella regia" type of Aachen, from the 11th century onwards there are types known as castle-chapels and finally the small country churches. The churches at Kiszombor, Karcsa and Gerény of hexagonal central plan with niches can be traced back to Caucasian (and finally Byzantine) monuments. The Byzantine origin of the church at Apostag is clearly demonstratable. The number of monuments revealing the influence of the Italian baptisteries (cf. Gyulafehérvár) or that of the Austrian „Karners" is equally small.

Majzer Miklós, művészettörténész.

1978. okt. 26.-án, 14:30. Szabadegyetem.
Barokk művészet Magyarországon.
I. Osztrák művészek Magyarországon.
(Majzer Miklós)

TIT tanulmányutak:

1978. okt. 1. Klosterneuburg és barokk művészet a XVII. században. Barokk városképek. Vezető: Majzer Miklós

Múzeumi és Műemléki hónap.

a Magyar Nemzeti Galéria programja.
1978. október.

Major Miklós, művészettörténész.

"M. S. mester passziójelképei" c. a
Magyar Helikon / Corvina, Budapest, 1976.

Művészet, 1978. 3. 44. old.

Majzer Miklós

M. S. mester a XV. és XVI. század fordulóján élt festőről keveset tudunk, művészi hagyatéka reprezentáns kori táblafestészetünk legizzóbb szépségei közé sorolandó. De esztergomi keresztény Múzeumban őrzött képek kelethezési körülménye, it. formai, kompozíciós jellegzetességeit ismertett. Majzer Miklós tanulmánya. (Magyar Helikon-Corvina.)

F.R.: Könyvszemle.

Népszabadság, 1946. jún. 22.

Mojzer Miklós, művészettörténész 2) folytatás.

AZ MNG BARÁTI KÖRÉNEK ÖSSZEJÖVETELEI

11 szerdán 16,30-kor

Barokk rajzművészet Magyarországon.
Mojzer Miklós művészettörténész előadása

Találkozás: C épület III. emelet, a kupola alatt.

a Magyar Nemzeti Galéria programja.
1978/10 szám.

Mojzer Miklós, művészettörténész 1) Folytatás
Továbbvezetések:

15 Barokk tervek és vázlatok
XVII. századi magyar művészet
Vezető: Mojzer Miklós

a Magyar Nemzeti Galéria programja.
1984. március

Mojzer Miklós, művészettörténész
TIT Társalatvezetés

25 vasárnap

9.30 XV. századi magyar szárnyasoltárok
10.30 XVIII. századi oltárképek
Vezető: Mojzer Miklós

Magyar Nemzeti Galéria rendezvénynaptára,
1992. április

MOJZER MIKLÓS

IMAGEN DEL OTRO MUNDO
IMAGE OF THE OTHER WORLD

HUNGRÍA
HUNGARY

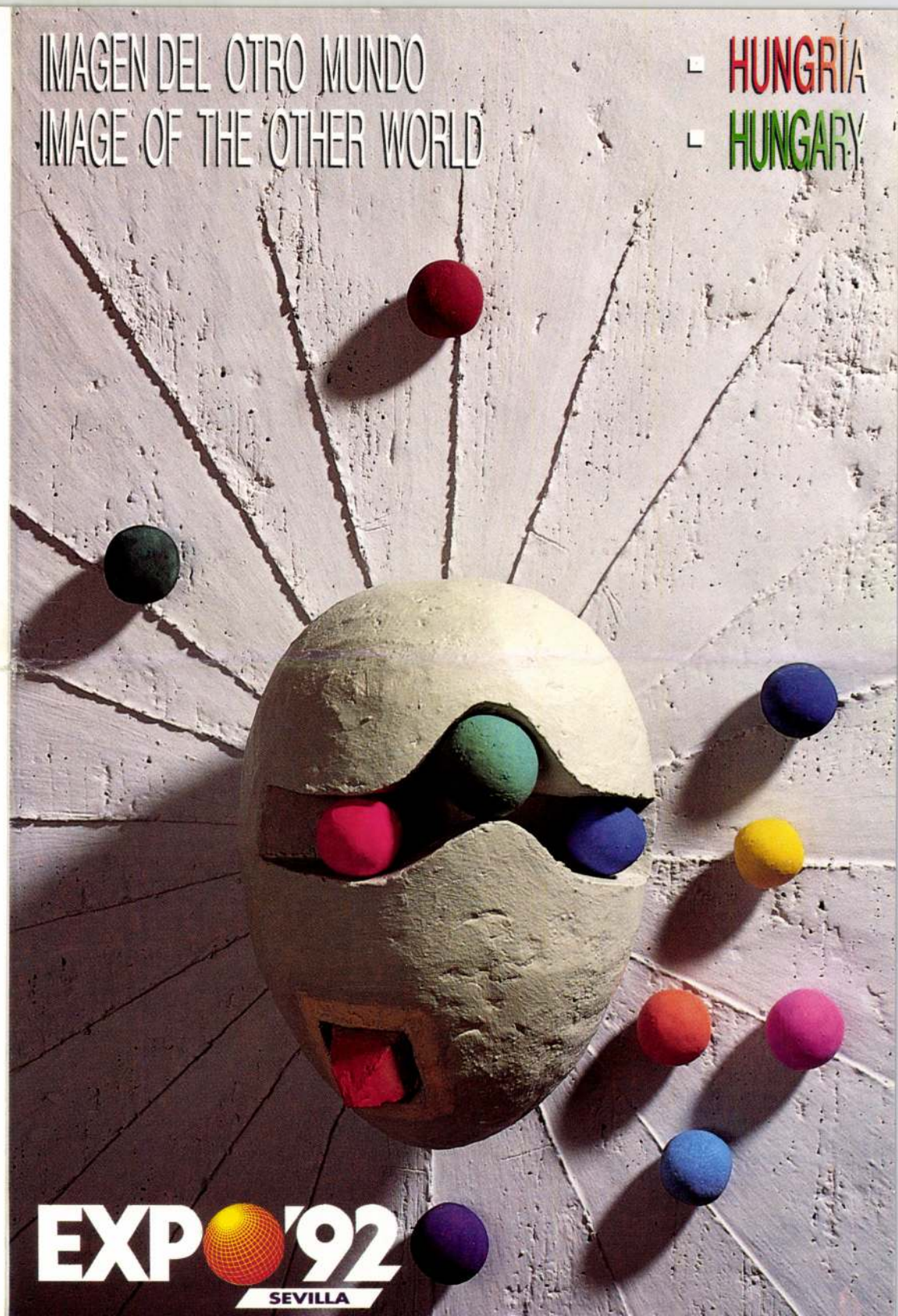

EXPO '92
SEVILLA

El Ministerio de Cultura e Instrucción Pública
de la República de Hungría y
el Műcsarnok (Palacio de Exposiciones) de Budapest

tienen el honor de invitar a Usted
a la inauguración de
la exposición de arte contemporáneo húngaro

IMAGEN DEL OTRO MUNDO

el jueves, 6 de agosto de 1992, a las 8 p.m.

La inauguración estará a cargo de

MIKLÓS MOJZER

Director general del Museo de Bellas Artes de Budapest

colabora
el conjunto de música

AMADINDA

Pabellón de las Artes

La exposición permanecerá
abierta hasta el 24 de agosto

The Ministry of Culture and Education
of the Republic of Hungary and the
Műcsarnok (Palace of Exhibitions) of Budapest

request the pleasure of your company at the
opening ceremony of the
Hungarian contemporary art exhibition

IMAGE ON THE OTHER WORLD

on 6th August 1992, at 8 p.m.

Opening speech by

MIKLÓS MOJZER

Director general of the Budapest Museum of Fine Arts

with the assistance of the

AMADINDA

music group

Pavilion of Arts

The exhibition can be
seen till 24th August

EXPO'92 SEVILLA

A tündér talán segíthetne

Kétféle pezsgőszín — klasszikus és halvány rosé — pasztell tónusában játszik a márvány a Szépművészeti Múzeum újonnan megnyitott részében. A föld alatti csarnokban Vivaldi-muzsika szól, a tavaszról énekelnek a hegedűk. A „szomszédvár", a Gundel ura, Láng György hívta a zenészeket és adta a büfét az ismerősök, barátok körének, akik első vendégei lehettek Mojzer Miklós főigazgatónak.

— A kiállítások, galériák, árverések fontosságáról sok szó esik. A múzeumok látogatottsága meg — úgy tudjuk — évről évre csökken.

— Tavaly mindössze kétszázezren keresték fel a Szépművészeti Múzeumot — mondja Mojzer Miklós, a Szépművészeti Múzeum főigazgatója. — A mélypontnak több oka lehet. Kevesebb hazai vendég jön, amióta megnyíltak a határok. Pontosabb magyarázat, hogy a rekonstrukció miatt az utóbbi időben nem lehetett nagy bemutatót rendezni. Márpedig egy múzeumnak — és ez a világ minden táján igaz — állandóan tudni kell valami újat mutatni.

— Emlékszünk azért igazi nagy sikerekre: a Chagall-, a Picasso-kiállításra, a Hammer-gyűjtemény budapesti vendégeskedésére.

— Ezek rettenetes drága óriás vállalkozások, magyar pénzre átszámítva több mint egymilliárd forintos kiadással. Ilyen kuriózumokkal egyhamar nem tudunk szolgálni. Mégis várunk idén három kitűnő színvonalú, nagy vendégkiállítást. Még tavasszal megnyitjuk Henry Moore tárlatát a Márványcsarnokban, májusban rendezzük Alfred Manessier festőművész vernisszázsát már az új helyen, a mélyföldszinten. A Párizsban élő művész, aki az 50-es, 60-as években vált ismertté, jelen lesz a megnyitón. Tervezzük még Giacomo Manzú bemutatását is valamikor az év folyamán, de ehhez még megbeszéléseket kell folytatnunk a szobrász özvegyével. A felsoroltak mind alapítványi kiállítások, ezért a költségek tetemesebb részét, a biztosítást és a szállítást nem nekünk kell állnunk.

— Igazi esemény, ha az állandó gyűjtemény új műtárgyakkal gazdagodik.

— Gyarapításra elméletileg évente 4-5 millió forintunk van. Ez nevetségesen kevés ahhoz, hogy kiemelkedő értékeket vehessünk. Közönség elé tárunk viszont olyan XIX. századi festményeket, egy nagy tablót Ferenc Józsefről, Piloty egy művét és néhány képet a barbizoni festők alkotásai közül, amiket eddig csak helyhiány miatt tartottunk elzárva. Bővítésre a legnagyobb lehetőségünk a grafikai osztályon nyílik. Áprilisban nyitja meg a grafikai osztályon Werner Hoffmann hamburgi művészettörténész az új szerzeményeket bemutató kiállítást: Moholy-Nagy és Miró egy-egy grafikai lapját, Rodcsenko egy vagy két munkáját és még néhány alkotást az orosz avantgárdból.

— Tavaly fejeződött be a Szépművészeti rekonstrukciójának első szakasza, idén kezdik a másodikat...

— Az átépítés első szakaszát valóban befejeztük, a pincében a napokban nyílt meg a szolgáltatórész: katalógusok, másolatok pavilonjával és ide került az egyiptomi és a modern gyűjtemény. A következő szakaszban újítanánk fel a palotaszárnyat, ahol a Régi Képtár is található. Fájdalom, egyáltalán nem biztos, hogy a szükséges pénzt megkapjuk. Ha ma este egy tündér azt mondaná, hogy bármennyi pénzt elköltheted, de a világkiállításra legyen kész a második szakasz is, ezt még így sem tudnám vállalni. A Szépművészeti Múzeum a Városliget rendezési koncepciójának a része. Független a Világkiállítástól, mégis jó lett volna 1996-ra túljutni rajta.

— Jut-e ideje arra, hogy művészettörténészként tanulmányozza a múzeum anyagát?

— Kevés. Bár szeretem a modern alkotásokat, szakterületem szerint inkább a régi gyűjteménnyel foglalkozom. Úgy érzem magam, mint az az ember, aki menetiránynak háttal utazik a vonaton, együtt haladok a korral, de igazából a régi dolgokat látom.

ÓNODY TAMÁS

Műtárgybutik a múzeumban

Van időd délutánonként?
Olvasni akarsz külföldi újságokat?
Szeretnéd érteni a külföldi filmeket és dalszövegeket?

Felsőtagozatosoknak nyelvtanfolyamot indítunk angol és német nyelvből

1993. áprilistól júniusig (ha jössz, nyáron is!)
15.00—16.30 óra között
heti 1x2 órában.
Tandíj: 4000 Ft/fő.

Felvilágosítás:
Kereskedelmi és Idegenforgalmi Továbbképző Kft.
Idegenforgalmi Nyelviskola
Budapest VII., Rózsa u. 4—6.

Telefon: 122-5057; 121-5800/17-es mellék
Jelentkezés ugyanitt március 30-ig.

Valahol el kell kezdeni!

KER
Kereskedelmi és Idegenforgalmi TOVÁBBKÉPZŐ

2782 MH

Aki ötször cserélt hazát

— Hogyan tanult meg angolul? — kérdeztem az írómű fordító Nemes Lászlót, aki a Fabula Könyvkiadó megbízásából dolgozik Arthur Koestler Párbeszéd a halállal című könyvén, s akinek köszönhetően sokan élvezhettük Eric Knight Légy hű magadhoz című regényét, Defoe regényeit, Maugham színdarabjait.

— A második világháború idején tanultam meg a nyelvet az angol hadseregben. Az első szavak, amiket megtanultam: jobbra át, balra át, hátra arc, és több mint öt évig angol újságokat, könyveket olvastam. Mindebből látható: nem „iskolás" módon tanultam meg angolul. Azután hazajöttem, lefordítottam néhány könyvet, s azóta elkönyveltek angolfordítónak. Ennek a Koestler-könyvnek az az érdekessége, hogy nem angolból, hanem németből fordítom. Ő mindkét nyelven egyformán jól írt. Sokan azt mondják a műfordításról, hogy favágómunka. Bizonyos szempontból valóban az, mert fenekelni kell rengeteget. Itt nem lehet az ihletre bízni a dolgokat. Egyik legnagyobb szerencsém, hogy 1960-ban lefordíthattam Eric Knight Légy hű magadhoz című könyvét. Harminchárom év alatt rengeteg kiadást ért meg, mert nemcsak bestseller, hanem irodalmi értékű mű. Még Afrikában olvastam angolul. Knight angol író volt, de Amerikában élt. A második világháborúban haditudósítóként vett részt. A Távol-Keleten lőtték le a repülőgépét, ott halt hősi halált. A fordításnak egyébként praktikus haszna is volt életemben, mert bizonyos létbiztonságot adott a regényírás mellett.

— *Úgy tudom, Koestler többször „cserélt hazát". Hogy vált angol íróvá?*

— Ha most élne, azt mondaná, ő inkább világpolgár. 1905-ben született Budapesten. Apja magyar, anyja cseh-osztrák. A húszas években anyagi okok miatt Bécsbe költöztek. Ott járt egyetemre. A németországi újságíróskodása addig tartott, míg Hitler uralomra nem jutott. Bejárta a világot mint újságíró, a Közel-Keletről a Szovjetunióig. A harmincas években még Budapesten is élt, kapcsolatot tartott József Attilával is. Angliában nősült meg. Sok nyelven kiválóan beszélt és írt. Nagy ritkaság ez.

— *Ferdinandy György, a Jamaicában élő magyar író azt mondja, kétszer nem lehet hazát cserélni. Koestler pedig legalább ötször cserélt. Az utazás miként hatott műveire?*

— Koestler mindenütt ott akart lenni, ahol valami érdekes történik. Graham Greenhez és Hemingwayhez hasonlítható, akik szintén utazó írók voltak. Talán azért, mert megismerte szinte az egész világot, komornak látja és láttatja. Mert ilyen volt a világ, évszázadok óta ilyen. A Párbeszéd a halállal is ilyen szörnyű világot rajzol. Ez egy börtönnapló. 1936-ban a News Chronicle megbízásából ment Spanyolországba. Francóék elfogták, és három hónapig volt börtönben. De ez a mű több, mint napló: bemutatja a börtönélet pszichózisát. Koestler magánzárkában ült, és éjszakánként hallotta, ahogy mellette sorba nyitogatták a cellákat, hallotta, ahogy jött az őrség. Hallotta a pap gyóntatását is, a rabok zokogását, egyszer már az ő cellaajtaját is kinyitották, aztán az egyik őr azt mondja: ezt ma nem... És mennek tovább. Megrendítő érzés volt e könyv fordítása, mint ahogy minden igaz és jó irodalomé.

PÁNCZÉL ENDRE

MOZZEO MIKLÓS

A rózsák neve

A szépséges virágnak mitológiája is van: a legenda szerint a rózsa Vénusz istennő Adoniszért hullatott könnyeiből keletkezett.

A növényt évmilliók óta ismeri az emberiség, legalábbis Montana és Oregon állam területén talált, és 30-40 millió (!) évesre becsült, megkövesedett rózsaszirmok alapján ezt állítják egyes termesztők. Annyi bizonyos, hogy Kolumbus már láthatott rózsakerteket, amikor elhajózott a Sargasso-tenger partja mellett. Úgy mondják, éppen ez a csodás látvány adott erőt útjának folytatásához. A rózsa még politikai megtiszteltetésben is részesült: 1986-ban az Amerikai Egyesült Államok „hivatalos" virágának nevezték ki. Nem csoda tehát, ha termesztők előszeretettel nevezik el újabb fajtáikat a First Ladyk után.

Bár ez néha csak kétes üzleti sikerrel kecsegtet: Rosalyn Carter például nem volt népszerű, és kevesen lelkesedtek Pat Nixonért is. Legalábbis rózsa formájában. Az évi több százmillió dollárt forgalmazó amerikai rózsabiznisz egyik mogulja, Dick Hutton szerint a név sokszor fontosabb magánál a virágnál, hiszen egy rossz választással lehetetlenné lehet tenni a friss fajtát, míg egy jó név csodákat tehet — a kertész kasszájával. A sztárok általában beválnak keresztszülőként: Frank Sinatra például egészen jól szerepelt a rózsapiacon, igaz, hogy csak addig, amíg ki nem derültek a maffiához fűződő kapcsolatai. Maria Callasról Franciaországban neveztek el rózsát a hatvanas években, de ez a név az USA-ban (ahol akkor még kevesen ismerték) nem vált be, így ugyanazt a fajtát ott Amerika szépe néven hozták forgalomba. Volt egyébként olyan híresség is, aki nem kért a megtiszteltetésből: Walt Disney kerek perec visszautasította, hogy a nevét ilyesmire használják föl.

Szóba jöhetnek bizonyos jól csengő földrajzi nevek is: így egy több árnyalatban pompázó pink rózsa Las Vegas hírét öregbíti. Egy halványsárga, erős szirmú fajta neve pedig Tequilla lett — az éppen akkor divatos, kellemesen csípős ízű ital nyomán. Kiváló névadó természetesen minden király, de különösen a franciák: a XV. Lajosról elnevezett mélybordó, rendkívül illatos változat biztos siker. „Arisztokratikus" rózsákkal különösen az angolok dicsekedhetnek: a termesztők és a vásárlók egyaránt kedvelik rózsaként Erzsébet királynőt, és mit sem veszített népszerűségéből a Margit hercegnőről vagy a Károly hercegről elnevezett büszke növény. Amerikában jól szerepelnek a filmcsillagok: van rózsája Cary Grantnek, Elisabeth Taylornak, Ginger Rogersnek, sőt Ingrid Bergmannak. Egy rózsaszál szebben beszél — bár ezt a dalt soha nem énekelte, természetesen Bing Crosbyról is neveztek el piros virágot.

Üzletileg egyébként legjobban a közhelyek működnek: garantált siker minden olyan fajta, amelynek a nevében előfordul a vörös, az illatos vagy az óriás jelző. Bár a formák tekintetében mostanában mintha éppen változna az ízlés; s ugyan miért ne volna éppen a rózsáknak divatja? Az úgynevezett „modern", azaz erős fejű, nagy szirmú, tömött bimbós és csak lassan kinyíló fajták fokozatosan veszítenek népszerűségükből, mégpedig az apróbb, törékenyebb, gömbölyűbb virágú társaik javára.

A közönség megunta a sokszor természetellenes színeket, a zölddel árnyalt sárgákat, feketébe hajló bordókat, ki tudja, milyen módon elért kékes árnyalatokat is. A rózsa legyen az, ami — vagyis rózsaszín, s egy szép csokorban a népszerű szín minél több árnyalatban forduljon elő, halványtól az erőteljesig. Az sem baj, ha a virág már elnyílófélben van: minél kerekebb, lazább a feje, minél fodrosabb a szirma, annál kedvesebb. Többé nem törvény a pár éve még oly elegánsnak számító hosszú, egyenes szár sem: termesztők és vásárlók egyaránt kutatják azokat a fajtákat, amelyeknek rövid szárán két-három, lehetőleg egyszerre nyíló bimbó fejlődik ki.

Újra hódít a néhány éve még falusiasnak hitt apró futórózsa, főleg a kínai típusok, amelyek tavasztól őszig folyamatosan virágoznak a kertekben. Visszatérnek a már-már elfeledett régi fajták: a termesztők és nemesítők leltárba vették a Josephin császárné malmaisoni házának kertjében valaha díszlett fajtákat. E lista alapján mintegy 250 nyerhette el az „antikvitás" kitüntető rangját. A kertet egyébként ma is rózsatermesztők és érdeklődők sokasága keresi föl minden nyáron. A főkertész meg van elégedve a közönség műveltségével: a látogatók szakkönyvekkel a kezükben járják a virágágyásokat, és sokat tudnak kedvenc növényükről.

Rózsát ugyanis nemcsak adni és kapni, hanem termeszteni is elegáns dolog. Egy-egy új tulajdonságokat mutató virág megteremtése hosszadalmas, hét-tíz évig tartó munka, a frissen keresztezett fajtát tökéletesen ki kell dolgozni, és csak amikor már teljes, megtervezett pompájában ragyog, jöhet a nyilvános bemutatás és a mindig izgalmas feladatnak számító névadás.

Y-T

Stamford CANADA

STAMFORD KFT., 1134 Budapest XIII., Dózsa György út 53./BHSE

Levélcím: 1300 Budapest, Pf. 152. Tel.: (361) 129-6869, tel./fax: (361) 129-4644

MEGÉRKEZETT

A RÉGEN VÁRT TÖBBÉLŰ GÉPKOCSI-ABLAKTÖRLŐ

A) Minden gépkocsira könnyen felszerelhető.
B) Kitűnő minőség
C) Megtekinthető, megvásárolható, megrendelhető a Stamford Kft. telephelyén, telefonon, levelezőlapon, postai utánvéttel.
D) Méretek: 305, 356, 406, 458, 508 mm hosszban.

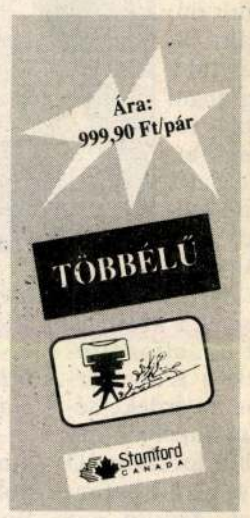

A leggyakrabban használt külföldi bankjegyek vizsgálatára alkalmas:

USA dollár, ausztrál dollár, angol font, német márka, olasz líra, japán yen, dán korona, utazási csekkek.
A valódi bankjegy vizsgálatánál hang- és fényjelzéssel figyelmeztet, hamisítványnál jelzést nem ad.

MONEY TESTER
(pénzvizsgáló)
Ára: 4500 Ft

MEGRENDELŐLAP

Levélcím: Stamford Kft.,
1300 Bp. Pf. 152.

..... pár ..... mm gk-ablaktörlő 999,90 Ft/pár
..... pár ..... mm gk-ablaktörlő 999,90 Ft/pár
..... db bankjegyvizsgáló 4500 Ft/db
Az árat, a csomagolási (60 Ft/cs) és a postaköltséget átvételkor fizetem.
Név: .....
Cím: .....
Kód: MH 11.

2548 MH

Vásároljon számítógépet nálunk OTP-hitelre, elérhető áron!

Stamford Junior
AT 286/20, IBM RAM
40 MB HDD, 1.2 MB FDD,
IDE + 2S/P/G kártya
Mono VGA monitor,
VGA vezérlő (256 KB)
101 g. billentyűzet.
Baby ház
49 900 Ft

Stamford Quality
AT 386 DX-33, 64 KB Cache,
80 MB HDD, 1.2 MB FDD,
IDE + 2S/P/G kártya
SVGA color monitor (1024x768),
512 kB Trident 8900 SL VGA vezérlő,
101 g. billentyűzet.
Baby ház
89 900 Ft

Kívánságra tetszőleges konfigurációt összeállítunk!
Készpénzvásárlás esetén kárpótlási jegyet is elfogadunk!
Számítógépeinket összeszerelés után 24 óráig teszteljük!
1 év cseregaranciát biztosítunk. Áraink az áfát nem tartalmazzák!

szigorú normatívarendszerrel kell szembekerülni, ezt a rendszert ki kell dolgozni. **Kovács István** (Vegyészeti Múzeum, Várpalota) feltette a kérdést, hogy van-e annak akadálya, hogy múzeuma a Városi Múzeummal szervezeti egységben működhessen.

A múzeumi vagyonok meg- és fenntartásának kérdése (**dr. Bodó Sándor** Művelődési és Közoktatási Minisztérium Közgyűjteményi Főosztály vezetője) a megyei önkormányzat feladata, nem pedig a minisztériumé, ugyanakkor az önkormányzat alapíthat múzeumot, a minisztérium pedig csak az önkormányzati törvény figyelembevételével támogathat bármit is. A minisztérium azt tartja szem előtt, hogy a gyűjteményeknek legyen biztos tulajdonosuk, s maradjanak együtt. Az esetleges múzeumi törvénynek viszont ki kell terjedni a teljes körű műtárgyvédelemre, meg kell határoznia, hogy a védelem érdekében mikor kell közbeavatkoznia a minisztériumnak. A délelőtti ülést **Pálfi Ferenc** (MKM Biztonsági Osztály) közérdekű bejelentése zárta, amelyben felhívta a figyelmet a kulturális javak védelmével kapcsolatban hozott intézkedésekre. A következő fontos problémakör az alapítványi múzeumok kérdése volt. **Gy. Lovassy Klára** (Magyar Építőipari Múzeum, Veszprém) feltárta azoknak a múzeumoknak a visszás helyzetét, ahol a volt tulajdonos nem létezik többé, csak az alapítványokból bekerülő pénzek képezik a fenntartási költségeket. Egy esetleges törvénynek e múzeumoknak a problémáira is ki kellene térnie.

Dr. Fülöp Gyula (Szent István Király Múzeum, Székesfehérvár) a saját példájuk kapcsán – a múzeum épületével kapcsolatos kompromisszumos megoldás az egyházzal – megint csak azt hiányolta, hogy a különféle, visszás jogi helyzetekre nincsenek jogszabályok. Annak ellenére, hogy az egész napi tanácskozás szinte minden felszólalója direkt, vagy indirekt formában, de a múzeumi törvényt sürgette, **dr. Bodó Sándor** (Művelődési és Közoktatási Minisztérium) felszólalásában a minisztérium készségét fejezte ki a törvény mielőbbi elkészítésére. Elmondta, hogy a törvény tervezete 1995 második felében kerül a kormány elé és aztán tárgyalja a Parlament. Kifejezte azonban, hogy a törvénynek lesznek anyagi konzekvenciái, s a szükséges összegek a költségvetési nehézségek miatt nem biztos, hogy rendelkezésre állnak majd.

A konferencia utolsó napján a hangsúly ismét az önkormányzatok és a múzeumok visszás kapcsolatára terelődött. A szakemberek bírálták az önkormányzati törvényt, amelyben a jegyző kezében van a döntés joga, és az önkormányzat feladatai között háttérbe szorulnak a múzeumiak. A múzeumi törvény ebben az esetben arra lenne hivatva, hogy a szakmai munkát koordinálja.

Dr. Gedai István (Magyar Nemzeti Múzeum, főigazgató) véleménye szerint, a magyar műkincsállománnyal ne rendelkezzenek az önkormányzatok. Mint elmondta, a minisztériumnak kell azokat védőszárnyai alá venni, és biztosítani a fenntartásukhoz szükséges feltételeket. **Dr. Szikossy Ferenc** (Magyar Nemzeti Múzeum, főigazgató-helyettes) összegezve az addig elhangzottakat, javasolta, hogy a konferencia nevében memorandumot juttassanak el a miniszterhez, amelyben a múzeumi törvény és a szakfelügyelet kérdésének megoldásában várják mielőbbi segítségét. Végül **dr. Pintér János** (MKM) összefoglalta az értekezlet tanulságait, néhány közérdekű bejelentést tett (kiállítások programjai ütköznek, a Múzeumi Hírlevélbe küldött anyagokról, múzeumi statisztikáról, a Múzeumi Közlemények sorsáról).

VISSZHANG

A Nemzeti Kulturális Alap Múzeumi Szakkollégiumának 1994-ben hozott döntéseiről

Válasz Matskásy Istvánnak, a Múzeumi Hírlevél októberi számában megjelent írására

*Cikkemben szeretném elmondani azokat a szempontokat, amelyek alapján a Múzeumi Szakkollégium döntéseit meghoztuk, bár azokat már a döntést követő sajtótájékoztatón is elmondtam. Úgy határoztunk, hogy azok nevét nem közöljük, akiknek pályázatát nem fogadtuk el, ez esetleg hátrányt jelenthetne számukra a legközelebbi próbálkozásnál. A Szakkollégium azonban számon tartja ezeknek a jelentkezőknek a nevét. A **„Gondolatok"**-ban közölt adatok az intézmények közötti megoszlást illetően valóban tanulságosak – ilyen összeállítást maga a Szakkollégium sem készített –, bár egyoldalúak, ugyanis a pályázati kiírás nem intézmények számára történt, hanem feladatok szerint, melyeket az intézmény, vagy annak bizonyos személyei képviselnek.*

*Az NKA Múzeumi Szakkollégiumának döntéseiben azok a pályázatok kaptak elsőbbséget, ahol magán a **„tárgy"** védelmén volt a döntő hangsúly. A műtárgyvásárlást ezúttal is **„mentés"**-nek tekintettük, amelyre ugyanúgy adtunk egyszeri támogatást, mint bizonyos ásatási munkákra.*

Vajon nem kell-e a veszélyeztetett műtárgyállomány védelmére még többet fordítani, a kiállítások és a kiadványok rovására? Az utóbbi kettő azért szerepelt a pályázatban, mert szükségesnek éreztük, hogy a múzeumi gyűjteményekkel kapcsolatos munkák folyamatáról, végeredményéről szóló beszámolók eljussanak a közönséghez is. Alap-kutatást nem támogatunk, mivel ez az OTKA feladata. Műtárgyvásárlást is csak kivételes esetekben, erre egyéb külső segítséget, támogatókat kell szerezni. Nem vállalunk egyelőre olyan támogatást sem, amely előreláthatólag évente folyósítandó összeget jelentene, a pontos végeredmény és az anyagi hozzájárulás mértékének ismerete nélkül. Döntéseinkben a közeli célok előmozdítását tartottuk szem előtt. Arra törekedtünk, hogy a Kulturális Alap senki számára ne jelentsen valamiféle kiegészítő támogatást akár állami, akár önkormányzati, akár bármely költségvetési szerv évi kötelező pénzösszegéhez,

vagy ne szolgáljon segítségül netán egy, a feladatait túlvállaló alapítvány megmentéséhez.
Két, kiemelkedő összegű juttatás magyarázatul szolgálhat a Kollégium „döntési mechanizmusára". A Kollégium tagjai – az elnököt is beleértve – minden esetben szavaznak. Az egyik ilyen eset volt a Közép-Európai Kezdeményezés katalógusainak az elkészítése, melyek idáig késve, nem megfelelő színvonalon készültek el. Az igényelt összeg 14 millió Ft felett volt, a Kollégium 5 millió Ft-ot juttatott erre a célra. A másik esetben a Magyar Nemzeti Galéria több mint 15 millió Ft-ot kért a kisszebeni főoltár és a gogánváraljai mennyezet restaurálására. Az előbbi munkát a kért összegből nem lehetett volna befejezni, mivel ez többéves program lett volna; a Kollégium ezt nem vállalta. A legkorábbról fennmaradt erdélyi gótikus mennyezetet és egy kisebb szárnyasoltár restaurálását befejezhették a kapott keretből.
Az a kritika is ért minket, hogy támogattuk az egyéni kutatókat és kutatásokat. Ez két esetben történt, amikoris már tudományos tőkét jelentő adatbázist segítettünk jelképes összeggel. Több olyan kérés is érkezett hozzánk, amelyben a tárgyak megőrzésére kértek támogatást, ezeknél azonban kevés biztosíték volt arra, hogy a konzerválási, vagy restaurálási munka valóban sikeres lesz-e. Ezekben az esetekben a Szakkollégiumnak ellenőriznie kell, hogy a támogatást nemcsak gazdaságosan, hanem szakszerűen használják-e fel, ugyanakkor nem „rendelhetünk" oda általunk megbízott restaurátort, vagy vállalkozót, aki a munkát magas színvonalon elvégzi. Ez a versenytárgyalások, illetve a szakmai zsűrik feladata. A munkákat ellenőrizzük, a sikertelennek bizonyult felhasználókat pedig a Szakkollégium nem kívánja támogatni.
Mivel a Szakkollégium minden évben új pályázatot ír ki, várható, hogy a következő évben lesznek némi eltérések az 1994-es évihez képest. Az eltérések valószínű, hogy a múzeumi – és hozzá kapcsolódó – területeken várhatók, bizonyos fontossági sorrend változtatásában. Alapvető kérdésekben nem lesz változás. Milyen tanulságot vonhatunk le az eddig végzett munkánkról? A válaszra még várnunk kell, a múzeumi munkában született eredmények igazolják majd fáradozásunkat.

Mojzer Miklós

SZÁMÍTÓGÉP A MÚZEUMBAN

Integrált múzeumi rendszer

Cikkem az egyik örök témával, a múzeum és a számítógép kapcsolatával foglalkozik, melynek aktualitását a múzeumok aggasztó gazdasági helyzete indokolja. Arra keresek választ, hogy a gépesítés hogyan járulhat hozzá ezen intézmények hatékonyabb működéséhez.

A számítógép ma már a múzeumokban is visszavonhatatlanul része a mindennapi munkának. A PC-k múzeumi térhódítása jó tíz éve kezdődött el. A meghonosodást éles viták, naiv ábrándok, gyakran semmibe vesző erőfeszítések kísérték. A konfliktusok oka az emberi és anyagi erőforrások hiánya volt. Számítógépes héroszok támadtak, de a félmegoldások – amit a többségük tudott felmutatni – nem inspirálta a környezetüket. Ez az erőfeszítés azonban működőképes múzeumi rendszereket, értékes adatbázisokat, kiadványokat is eredményezett. Azt láthatjuk, hogy soha nem volt akkora realitása és fontossága a múzeumi számítógépesítésnek, mint most. Egyrészt az olcsó gépek a megelőző időszaktól eltérően lehetőséget teremtenek a kielégítő színvonalú fejlesztésekre, másrészt a a súlyos gazdasági helyzet szükségessé teszi a szervezet ésszerűsítését.

1. **Csak lokális hálózaton alapuló rendszereket érdemes a múzeumokba telepíteni.** Az egyes múzeumi részegységek (vezetés, kutatás, dokumentáció, könyvtár, restaurálás) tevékenysége egymással rendkívül szorosan összefügg. Korábban, amíg a hálózatok elérhetetlenek voltak, az egy-két gépes fejlesztések jogos kételyeket váltottak ki azok köréből, akik nem férhettek hozzá a kompjúterhez. Tipikus volt, hogy a „megváltó" rendíthetetlenül dolgozott a gépen, míg a többieknek, a PC hiányában nem maradt más, mint a kétkedés. A lokális hálózat árban mára lett elérhető a múzeumok számára. Kétmillió forintból, ha nem kell sokat költeni a kábelezésre egy tíz gépes hálózat kialakítható. Egy ilyen többfelhasználós, osztott adatbázis-kezelő rendszerrel megvalósítható, hogy ki-ki a saját anyagával úgy dolgozzon, hogy közben használt vehesse mások munkájának is, ha az publikus.
2. **A rendkívül kedvezőtlen gazdasági helyzet szükségessé teszi a múzeumi szervezet hatékonyabbá tételét.** A pontatlan nyilvántartások, az áttekinthetetlen tárgyállomány, az éppen zajló munkák kaotikus volta, ellenőrizhetetlensége súlyos többletköltségeket, a múzeumi szervezet működésében pedig fennakadást, késlekedést okoz. Ahol a dolgok rendben vannak, ott sem mindegy, hogy a rend fenntartása mennyi emberi és anyagi forrást igényel. Pár évvel ezelőtt egy számítógép ára két titkárnő éves bérével volt egyenlő, ma 3–4 gépet meg lehet vásárolni egy adminisztratív dolgozó évi bérköltségéből. Emiatt tényleg mérlegelhetővé válik a számítógépesítés gazdasági ésszerűsége. Nem abszurd ugyanis gépi és emberi teljesítményben, valamint gépi és emberi költségben gondolkozni. Ehhez azonban pontosan meg kell jelölni az elérendő célokat és ismerni kell az adott intézmény valós helyzetét.

Aki látott már működő múzeumi számítógépes rendszert, tisztában van azzal, hogy ezek semmi különlegeset nem csinálnak. Listákat készítenek, űrlapokat nyomtatnak, sorba rendeznek és legfőképpen áttekinthetővé tesznek egy összetett, nagy elemszámú információhalmazt. Aki már épített

MOJZER MIKLÓS

nak részese, jóllehet a magány szabadsága Fehér esetében a személyes autonómia erejével párosult." (20. l.)

Mindezzel egyet is lehet érteni – csakhogy Fehér László művészete *több* ennél. A gond ott van, hogy ez a művészet nem fér el merőben esztétikai kategóriákban. Első képei ugyan még a fiatal, útját kereső fiatal művész alkotásai, de az útkeresésen gyorsan túllép, s rátalálva önnön hangjára, mondhatnám, felismerve elhivatottságát, élete válik képekké: önmaga és családja életét, annak stációit jeleníti festészetté. A holocaust szörnyűségei után őt is az adornoi dilemma gyötri: létezhet-e még a művészet ilyen korban? Lehet-e még képet alkotni századunk utolsó harmadában? A választ a szükségszerűség diktálja: s így az esztétikum mellett, annak burkában ott rejtezik képeiben a történelem, mely az ő esetében a személyes múlt és az emlékek újraidézése, a családi és személyesen átélt történelem tematizálása. Ezzel Fehér László felzárkózott az egyetemes művészet korszakformáló alkotói mellé, akiknek művészete jelzi, hogy a hetvenes évek során paradigmaváltás ment végbe a művészetben (is). Ez azt jelenti, hogy alapvetően megváltozott a művészet viszonya a történelemhez. Nem kötelező többé az avantgardizmus modellje, helyébe új fajta gondolkodási modell lépett: ez a „társadalom" témáját az „emlékezés" témájával cserélte fel. Kevesebb ügyet vetett a történelemre s helyette inkább az emlékezés lehetőségeivel és funkciójával törődik. A „posthistoire" elvének deklarálásával párhuzamosan a kötelező történelem helyett sok egymás mellett létező, egyenértékű „történelem" lépett be, s ez legitimálta a mnemisztikus visszakövetkeztetés képi megnyilvánulásait. Ennek példáit sorolhatjuk Joseph Beuys utópizmusától Anselm Kiefer katasztrófamitológiáján át Joseph Kosuth „Passzázs–műveiig" és Andy Warhol kép–idézeteiig.

Fehér László e dilemma feloldásaként fordul a mnemizmushoz. Kokoschkával vallja, hogy a kép „azt a valóságot leplezi le, amellyel az embert a lét ábrázolhatóságának örök problémája újra meg újra szembesíti." A teljességnek a valóságban szétzúzódott voltát az emlékezésben kísérli meg „helyreállítani": ezzel és így kíván jelet hagyni a jövendő számára.

Még csak egy mondat az Új Művészet Könyvek sorozatról: fontos szerepet tölt be könyvkiadásunkban, ahol a művészet (ismét) perifériára szorult. Gondosabb szerkesztés azonban még vonzóbbá tehetné a köteteket (a Fehér Lászlóról szóló könyv pl. képjegyzék nélkül jelent meg, a Gyarmathyról szóló könyvben zavaró fogalmazási „megoldások" találhatók helyenként).

Láncz Sándor

Bohuslav Novotný–Karol Kahoun–Bohumir Bahratý: Slovensko v obrazoch – Výtvarné umenie. Osveta s.p., Martin 1991. 396 l, 635 kép

Szlovák szomszédainknál egy honismereti sorozat néhány kötete látott napvilágot, amelyről nekünk is érdemes tudomást vennünk, hiszen a szóban forgó terület hosszú ideig Magyarország szerves része volt, és azóta is közvetlen szomszéd, állandó figyelmünket érdemlő. Egyelőre három kötetet vehetünk kézbe, a természetnek, a történelemnek és a képzőművészetnek szenteltet; a témák egyszersmind az egyes kötetek címei is. A Történelem-nek egyébként csak az első része jelent meg és ez 1918-ig követi nyomon az eseményeket.). Ez az ismertetés folyóiratunk jellegének megfelelően a művészeti kötetről szól.

A sorozat célja egyértelműen az, hogy gazdag képanyagot adjon az olvasók kezébe. A szöveg nagyon kevés. Jan Dekán háromoldalnyi előszóban leszögezi, hogy míg az irodalomban a nyelv mindenki számára felismerhetően határozza meg az egyes alkotások szlovák vagy nem szlovák voltát, addig a képzőművészetben nincsenek ilyen kritériumok. Idetartozik tehát mindaz, amit a bevándorló ősök itt találtak, és az is, ami azután készült itt, esetleg egy behívott vagy egy vándorló alkotó keze nyomán. Dekán előszava után csak az egyes korszakoknak szánt fejezetek előtt van egy–egy 6–8 oldalas bevezetés.

A képeskönyv–jelleget szolgálja a formátum viszonylagos nagysága is. Ez ugyanis lehetővé teszi, hogy az illusztráció akkor se legyen túl kicsiny, hogyha három sőt –ritkán – négy is kerül belőlük ugyanarra az oldalra. A képek óriási többsége, szinte 90 %-a színes; nem állapítható meg milyen koncepció szerint maradtak egyesek fekete–fehérek. (Az esetek nagy részében nyilván az

a magyarázat, hogy legtöbbször a nehezebben megvilágítható objektumoknál tekintettek el az igényesebb színes felvételtől. Ennek azonban ellentmond, hogy ugyanakkor feketén maradt néhány külső, például a garamszentbenedeki apátság homlokzata, sőt a könnyen megközelíthető pozsonyi Carltoné is.)

Feltűnő a régészeti módszerrel felszínre került objektumok hangsúlyos szerepeltetése. A 45 őskori és a 14 antik művészethez tartozó tárgy együttvéve csaknem a képanyag 10 %-át teszi ki. Ennél egyszerűbben magyarázható a 20. századinak mondott, kevés kivételtől (néhány kiemelkedő szecessziós épülettől) eltekintve valójában 1918 utáni alkotások jelentős mennyisége, ezek a teljes képszámnak mintegy 40 %-át teszik ki. Ezen belül napjaink művészetének szánták a legtöbb helyet: 70 alkotás került be a nyolcvanas évekből, az utolsók az 1989-es évszámot viselik.

A kötet pompás képeskönyv, sok idetartozó épület, szobor és festmény reprodukciójával. Feltűnő, hogy a miniatúrák teljesen hiányoznak, és egy–két templomi ötvöstárgytól, keresztelő medencétől eltekintve az iparművészet is csak a régészek által gyűjtött fejezetekben van jelen. Egy ilyen válogatásnál persze elkerülhetetlen egy sor esetlegesség, a beszerzés véletleneitől a szerkesztő által tudatosan végrehajtott egyéni hangsúlyeltolásokig. Ezek előszámlálása helyett egyszerűen szögezzük le, hogy a könyv nagy gyarapodás az érdeklődőnek, sok mindenhez könnyebben jutunk hozzá, mint eddig.

Az illusztrációkat csak pár soros szövegek kísérik, és van még egy melléklet az összes cím orosz, német, angol, francia fordításával, amelybe a méret és az őrzési hely már nem került be. Ez jó lett volna az előző, történelmi kötetben is. Az évek múlása jót tett a sorozatnak. A legelső, 1988-as „Természet" az ideológiai tabukat még annyira tisztelte, hogy templom egy képen sem látszik, még egész várost mutató felvételen is alig. A „Történelem"-ben ez már oldódott, a jelen kötetben pedig teljesen elmúlt. Egy tipikus eset: a 337-es képhez már nem a „Kassai kormányprogram épülete" hanem „Az egykori megyeháza... építette..." aláírás került, bár a fotón még a kormányprogramra utaló betűk fénylenek a homlokzaton. Az előző kötetekkel szembeni gazdagodás a könyv végén elhelyezett művésznév–mutató is. Kár, hogy csak a születésre és halálra vonatkozó adatok, ill. az általuk művelt műfajok megjelölése áll utánuk, visszakeresést lehetővé tevő képszám nem.

A keresztnevek általában szlovák változatukban jelennek meg, a mai állam egykori területén születetteknél vagy oda költözötteknél mindig, a többieknél néha nem. Ez úgy értendő, hogy a magyaroknál az elv szemmel láthatóan a lefordítás, kivéve Medgyaszay Istvánt. (Lechner Ödönnél „Eduárd"-ot olvashatunk; ebből az idegennyelvű jegyzékben „E. Lechner" lett, kivéve a németet, ahol „D".) A német neveknél is gyakori a lefordított keresztnév, még a salzburgi Perger is „Ján"-ként szerepel; érdekes köztes megoldás a „Johann Bernhard Fischer z Erlachu". Az olasz nevek már megmaradtak eredeti formájukban.

A fő szempont nyilván az volt, hogy az összbenyomás minél gazdagabb legyen, így a válogatók nem voltak szűkmarkúak. Az itt születettek mind megtalálhatók Kupeckytől és Markótól a Mednyánszky, Strobl nevével fémjelezhető generációig, akkor is, ha későbbi munkásságuk egészen más vidékeken virágzott is ki. A fontos művészek közül egyedül Szinyei Merse hiányzik.

A gazdagságot a szándéknak megfelelően valóban sikerült elérni. A magyar művészettörténészek jól teszik, ha számon tartják ezt a kötetet.

Végh János

Etudes sur l'histoire de l'art en honneur du soixantième anniversaire de Miklós Mojzer. Művészettörténeti tanulmányok Mojzer Miklós hatvanadik születésnapjára.
Annales de la Galerie Nationale Hongroise. A Magyar Nemzeti Galéria Évkönyve. Szerk. Takács Imre, Buzási Enikő, Jávor Anna, Mikó Árpád. Magyar Nemzeti Galéria, Bp. 1991.
316 l., CXII tábla

Az alig száz éves múltra visszatekintő magyarországi művészettörténet tudomány a megjelentetett emlékkönyvek száma tükrében megszületése óta sohasem bővelkedett annyi szakmai és emberi szempontból kiemelkedő képviselőben, mint az utóbbi két évtizedben. Sajnos, ugyanitt arról sem szabad megfeledkeznünk, – e megjegyzés remélhetőleg nem bántja Mojzer Miklóst – hogy a

szakma több kiválósága előtt legfeljebb egy–egy születésnapi köszöntő, illetve megkésve, már csak nekrológ tisztelgett. A még élők helyett illőbb néhány nagy eltávozottra emlékeztetni. Balogh Jolánra, Baranyai Bélánéra, Genthon Istvánra, Radocsay Dénesre stb. Azokra a tudósokra, akik emberi–szakmai kvalitásaik alapján ma is példaképek lehetnek, akiknek áldozatos munkájára még több generáció is támaszkodni fog.

A Mojzer emlékkönyv tartalmilag két részből áll. Az egyiket Zádor Annának az ünnepelt szakmai és emberi arcáról készült vázlata vezeti be, ezt Mojzer Miklós 1954–1990 közötti publikációinak jegyzéke, a Magyar Nemzeti Galériában a középkori osztály élén töltött évek során a közreműködésével gyűjtött tárgyak listája követi és Németh Lajosnak a muzeológus előtt tisztelgő sorai fejezik be.

A kötet recenzensének nem lehet feladata, hogy értékelje az ünnepelt bibliográfiáját, múzeumi szervező–irányító és gyűjtő munkáját. Figyelmét ehelyett inkább a tartalmi egység „Arcképvázlat"-ára fordítja. Ebben Zádor Anna egy csak az utóbbi időben vállalt megnyilatkozási formája, az esszé–jellegű megemlékezés keretében (ld. a Hoffmann Edithről közzétett) nagyon mély emberismeret és szakmai ítélőkészség birtokában villantja fel írói vénáját. A portrésorozat folytatása a művészettörténet szakma nagy nyeresége és élvezetes olvasmánya lenne.

Az emlékkönyv második, terjedelmi szempontból nagyobb részét a 46 tisztelgő tanulmánya teszi ki. A cikkek az építészet–, a képző– és iparművészet Krisztus utáni 2. századtól a 20. század végéig terjedő európai és magyarországi történetéből merítenek. A témagazdagság mellett a megközelítés sokfélesége jellemzi a kötetet. Ezen belül azonban a Mojzer Miklóshoz közel álló témák és kutatási módszerek uralkodnak. A szerzők többsége komolyan vette feladatát. Az igényesség a témaválasztáson túl a problémamegoldás és a közreadás területén is érvényesül. A kötetrész cikkenkénti mérlegelése helyett be kell érnie a kötet ismertetőjének azon tanulmányok felsorolásával, amelyek valamilyen okból különösen közel állnak hozzá. S mivel az Ars Hungarica a magyarországi művészetnek szentelt folyóirat, indokolt a bemutatásban az erre vonatkozó írásokra koncentrálni.

A felsorolás gerincét a Tartalomjegyzék kínálja. Mikó Árpád a Corvina–könyvtár igencsak elhanyagolt és jobbára a mesterkérdés szintjén megrekedt művészetttörténeti vizsgálatát frissítette fel a szövegfilológiát is bevonva kutatásaiba. Engedtessék meg egy apró megjegyzés. Az „úgy látszik – felületesen átfutva a szövegeken –" (69. o.) mondatrészt rosszkedvvel olvastam. Az ilyen és hasonló tartalmú bejegyzéseket ugyanis még az id. Vitéz János által emendált kötetekben is fellengzősnek érzem. Galavics Géza Grassalkovich Antal gödöllői kastélyépítkezésének szentelt tanulmánya a ngy anyagismeret és szellemesség szerencsés találkozásával örvendezteti meg az olvasót. Farbaky Péter a barokk kultúra és művészet egy igen fontos, ám Magyarországon alig méltatott területébe hatolt be, amikor a barokk–kori pesti pálos kolostor könyvtára nagytermének falképeit ikonográfiai szempontból elemezte. Urbach Zsuzsa a mariazelli kincstár Nagy Lajos–korinak tekintett kegyképének egy a Szépművészeti Múzeumban őrzött kópiáját felismerve összeállította a kegykép barokk–kori másolatainak magyarországi corpusát, s az „eredeti" kép és másolat kérdését nemcsak a stílus és a típus szempontjából vizsgálta, hanem a funkció kérdésével is foglalkozott. Gábor Eszter készülő Schikedanz Albert monográfiájából emelt ki egy izgalmas fejezetet, a Batthyány–Mausoleum építését. Szerzőnél a történelem nem a művészettörténész mondanivalójának illusztrálására, megtámogatására szolgál; a két diszciplina szervesen ízül egymáshoz. Az objektumra vonatkozó írott forrásból című kiemelt „... megkezdjük, de bevégezni, létesíteni nem tudtuk." szövegrész sajnos nem csupán egyetlen magyarországi felbuzdulásra áll, feltehetően ezért került a tanulmány fölé. Mucsi András az 1950-es évek kultúrpolitikájának egyik hiteles krónikásaként Gadányi Jenőnek, az Európai Iskola egyik kiemelkedő festőjének a második világháborút követő éveit dolgozta fel, s tette közzé a periódus dokumentumait. Mucsi munkája forrás- és egyben irodalmi értékű is. Apró sajnálatosság, hogy a szerző beleesett abba a csapdába, (ezt a szerkesztő sem vette észre!) amit a név hosszúsága és az utca névtáblák rövidsége állított: Bajcsy-Zsilinszky utca helyett következetesen Bajcsy Zs-t ír.

A tanulmánykötethez idegennyelvű képjegyzék és rezümék is készültek. A nyelvválasztás minden esetben a téma függvénye volt. Az elsősorban külföldi szakembereket érdeklő tanulmányok többsége teljes terjedelemben idegen nyelven is megjelent. Az egyensúly kedvéért a külföldi szerzők opusai is kaphattak volna magyar nyelvű kivonatot. A Magyar Nemzeti Galéria 1991. évi Évkönyvét az ünnepelten kívül az érdekelt olvasók is örömmel, haszonnal forgathatják.

Wehli Tünde

KITEKINTŐ

A jövő század városa

Bécsben ötven ország félezer vezető szakembere találkozik a napokban, hogy a jövő század városmodelljéről ejtsen szót – jelenti a *Compress*. Az INTA (International New Towns Association) konferenciájának napirendjén ugyanis a Stratégia a városok számára a XXI. században című téma szerepel.

A vitákat, műhelybeszélgetéseket olyan kérdések köré kívánják csoportosítani, mint például a városok és régiók új helyzetének megfelelő politikai feltételek kialakítása; a gazdasági változások szükségessége a városokban; a romló környezeti viszonyok között az új városfejlesztési irányok áttekintése, a városlakók magatartásának, gondolkodásmódjának változása. Kevésbé hivatalosan mindez azt jelenti, hogy sok minden szóba kerül majd: az új építkezési irányzatoktól a köztisztaságon át az ellehetetlenülő közlekedésig szinte minden. A konferencia során egy napot arra szánnak, hogy a résztvevők megismerjék, hogyan próbálja az osztrák főváros megoldani ezeket a problémákat.

Soroksári papírforma

MUNKATÁRSUNKTÓL

Befejeződött a nagy budapesti papírgyűjtő akció: a megmozdulást szervező MÉH-utód Ereco Rt., a Budafoki Kartongyár és a Hulladékhasznosítási Egyesület kiosztotta díjait a legjobb teljesítményt nyújtók között.

A március 16-án indult versenyben hatvan fővárosi iskola vett részt. A szervezők két kategóriában díjazták a befutókat. Az elsőben az összmennyiséget nézték, a másodikban az egy főre jutó kilókat. A tabella szerint mindkét kategóriában a soroksári Sodronyos utcai általános iskola tanulói voltak a legjobbak: 17 580 kiló papírt szedtek össze. A második, egyben a másik kategória második és negyedik helyezettje – 15 170 kilóval – a XVIII. kerületi Kassa utcai, harmadik díjasa és az egy főre jutó mennyiséget díjazó verseny második helyezettje pedig (14 910 kilóval) a XXI. kerületi Kolozsvári utcai iskola. A győztes személyi számítógépet és színes tévét kapott, a második helyezett videót és hétezer forintot, a harmadik pedig harminc-, illetve húszezer forintos vásárlási utalványt. A versenyen a nyeremények összértéke 400 ezer forint volt.

Ismét közlekedik a 2-es

Napi ötvenezer utast vár a BKV

▶ FOLYTATÁS AZ I. OLDALRÓL

A 4800 méteres vonal a Duna-korzó előtt egy 462 méter hosszú viadukton haladt át. Ennek szerkezete a háborúban megsérült, a csapadékelvezető csatornák eldugulása után pedig az esővíz is rendszeresen áztatta az acélvázat. Az elrozsdásodott szerkezet annyira meggyengült, hogy az utóbbi négy évben már csak tíz kilométeres sebességgel hajthattak át rajta a szerelvények.

A viadukt felújítására, a Parlament előtti ívben és a Lánchíd alatti alagútban elkopott pályaelemek cseréjére tavaly majdnem 800 millió forintot terveztek. Már javában zajlott a munka, amikor kiderült, hogy a nagyobb részben a fővárosi önkormányzat, kisebb részben a BKV költségvetéséből finanszírozott beruházás költségeit majd százmillió forinttal csökkenteni kell.

– Az elvonás miatt sem engedtünk a minőségi követelményekből – mondta Szirmay Tamás. – Inkább a programot szűkítettük. Nem az egyes elemek költségeiből faragtunk le, hanem egész elemekről mondtunk le. Nem épült meg például a felsővezetékhez az a kiegészítő kábelrendszer, amely a jövőben átalakítandó, modern hajtásrendszerű villamoskocsikat fogja kiszolgálni. A felsővezeték bővítését célszerű lett volna most elvégezni, igaz, az átalakításra csak akkor lesz szükség, ha majd a BKV-nak is lesznek ilyen modern villamosai. A viaduktot azonban a következő évtizedekben biztosan nem kell javítani, s az új pályán is tíz-tizenöt évig gond nélkül közlekedhetnek a villamosok.

A viadukton 35 kilométeres sebességgel hajtanak át a szerelvények. Bár a felújított pálya alkalmas akár a hatvan kilométeres sebesség elviselésére is, a BKV mérnökei úgy gondolták, a szállodasor előtti sétálóövezetben ennyi is elég. A kettes villamosok menetideje a viadukton való gyorsabb átjutással így is két és fél perccel csökken. A csúcsidőben hárompercenként közlekedő szerelvények óránként háromezer utast képesek mindkét irányba szállítani. A villamospótló buszokat ugyan csak óránként 1500 utas vette igénybe, a vállalat vezetése azonban abban reménykedik, a felújított vonalon hamarosan ismét ötvenezren utaznak naponta.

UTAK ÉS UTASOK

● Rendezvény miatt a IX. kerületben lezárták a Ráday utcát a Kinizsi utcától a Bakáts térig, valamint a Bakáts utcát a Lónyay utca és a Bakáts tér között. A forgalomkorlátozás miatt a 15-ös autóbuszok terelőúton viszik az utasokat.

● A VIII. kerületben a Népszínház utca–Teleki László tér csomópontban minden irányban útszűkület lassítja a haladást.

● A Soroksári úton a Tagló utcánál a Boráros tér felé csak a belső sáv járható.

● Angyalföldön a Visegrádi utcába nem lehet behajtani a Csanády utca és a Balzac utca közötti szakaszra. A lezárást a Pannónia utca felé kerülhetik el.

● A Hidegkúti úton tart a közműépítés. A városhatártól körülbelül 100 méteres szakaszon lezárták a befelé vezető oldalt, jelzőlámpa irányítja a váltakozó irányú áthaladást.

● A Budaörsi úton a Fehérló utcánál mindkét irányban sávlezárás lassítja a haladást, A Dayka Gábor utcánál pedig a városközpont felé vezető külső sávot zárták le a forgalom elől.

● A ráckevei HÉV vonalán pályafelújítás miatt Tököl és Ráckeve között autóbuszok járnak szombaton és vasárnap.

Nincs múzeum szponzor nélkül

Megszűnnek bizonyos látogatói kedvezmények VELLEDITS ÉVA FELVÉTELE

A múzeumok az elmúlt években kénytelenek voltak megtanulni, hogy a piaci viszonyok között való működésnek megvannak a maga szabályai. A legnagyobb fővárosi múzeumok kiemelt helyzetük ellenére is folyamatosan szponzori és egyéb bevételekkel próbálják kiegészíteni szűkös költségvetésüket. Az állami támogatás legtöbbször ugyanis csupán az intézmény fenntartására elegendő, az állomány gyarapítására már nem.

A Magyar Nemzeti Múzeum teljes felújítása miatt az épületben jelenleg csak a koronázási jelvények tekinthetők meg. *Dr. Szikossy Ferenc* főigazgató-helyettes arról tájékoztatta lapunkat, hogy a rekonstrukció első részének befejezése jövő márciusban várható, amikor a millecentenárium alkalmából megnyílik a honfoglalásról szóló nagy időszaki kiállítás. Mint Szikossy elmondta, költségvetésüknek csak öt százalékát tudják tudományos kutatásokra és gyűjtésre fordítani, a pénz legnagyobb részét az épület fenntartása és a bérek emésztik fel. A két éve változatlan jegyárak az idén emelkednek, de azt még nem tudni, mennyivel. Az biztos, hogy az ingyenes diákbelépő és az ingyenes látogatási napok megszűnnek. A Szépművészeti Múzeum épülete ugyancsak folyamatos felújítás alatt áll, eddig a ház egyharmadát renoválták. *Moizer Miklós* főigazgató elmondta, hogy bár a műtárgyaknak csak töredékét állították ki, a közönség számára „láthatatlan" darabokat is restaurálni kell, erre azonban külön állami támogatást nem kapnak. A főigazgató szerint alacsony a múzeum látogatottsága, és ez elsősorban a gyenge propagandának köszönhető. Műkincsek beszerzésére nekik is szükösek az anyagi lehetőségeik. Jelenleg kétszáz forint egy belépő, a diákok és a munkanélküliek azonban kedvezményt kapnak.

A Magyar Nemzeti Galéria már hosszú ideje szponzorok segítségével rendezi nagyszabású kiállításait. *Horváth György* gazdasági igazgató szerint az intézménynek nincsenek komolyabb anyagi nehézségei, egy-egy jelentősnek ítélt műtárgy megvásárlása általában nem okoz gondot. Novemberben egy különleges kiállítással, a dél-koreai kortárs művészet bemutatójával jelentkeznek, amely európai körútján elsőként Budapesten látható. A Galéria a jövő hónaptól az eddigi negyven forintról csaknem kétszeresére emeli a belépők árát.

A Néprajzi Múzeum gazdasági igazgatója fuldoklóshoz hasonlította az intézmény állapotát. *Fekete Zoltán* kijelentette, a múzeum egyre inkább vállalkozásból származó bevételekre támaszkodik, például az épület bérbeadására. A gyűjtemény gyarapítására tavaly csak kétmillió forintjuk volt, ami semmire sem volt elegendő. A közeljövőben a hetvenéves Magyar Rádiót bemutató kiállítás és a karácsony előtti adventi tárlat számíthat nagy érdeklődésre.

Zachar Balázs

Kórkép készült a hajléktalanokról

Egynegyedük a halál gondolatával foglalkozik

▶ FOLYTATÁS AZ I. OLDALRÓL

A felmérésben részt vevő hajléktalanoknak ennek megfelelően jóval nagyobb hányada – az otthonnal, családdal rendelkező megkérdezetteknek közel kétszerese – válaszolt igennel arra a kérdésre, hogy volt-e már valamilyen hosszan tartó betegsége (44, illetve 27 százalék). A normálisnak számító huszonkét százalékkal szemben negyvenhat százalékuk panaszkodott, hogy gyakran köhög, és a rendezett körülmények között élő megkérdezettek nyolc százalékával szemben huszonegy százalékuk mondta azt, hogy szinte állandóan légszomj gyötri. Az eltérés legfőbb oka, hogy a hajléktalanoknak közel kilencven százaléka erős dohányos, míg a megkérdezett ezer átlagos életvitelű budapesti férfi negyvenhat százaléka vallotta magát dohányosnak.

A felmérés legmegrázóbb részeredménye azonban mégsem ez, hanem a tébécés betegek száma közti megdöbbentő különbség: a háromszázötven hajléktalan közül nagyságrenddel többnek volt (valamikor) tuberkulózisa, mint az ezer, rendes körülmények közt élő megkérdezettnek; négy, illetve 0,5 százalék az arány. Nem sokkal kevésbé ijesztő ugyanakkor az infarktusra való esély nagysága közti eltérés. A kívülállók általában meg vannak győződve arról – mondja Molnár D. László –, hogy az infarktus a hajszolt életű, az éjt nappallá téve robotoló menedzserek jellegzetes betegsége, pedig nem ez a helyzet: a kutatások ugyanis azt bizonyítják, hogy mindenhol az alsóbb, tehát szegényebb néposztályok körében a leggyakoribb az infarktus. Ez a budapesti hajléktalanokra is igaz: kilenc százalékuk számolt be olyan mellkasi fájdalmakról, amelyeket majdnem biztosan szívinfarktus váltott ki. Az átlagos csoportban ugyanez csupán a megkérdezettek hat százalékáról mondható el.

A hajléktalanoknál a lelki bajok is gyakoribbak. A vizsgálatot végzők közel négyszer annyi depressziót (44,1 százalék), és hétszer több öngyilkosjelöltet (26,4 százalék) találtak köztük, mint a rendezett körülmények között élők között, pedig a nyugati normák szerint már az ő csoportjuk is rendhagyónak számít.

B. T.

A BETEGSÉGEK ELŐFORDULÁSA (SZÁZALÉKBAN)

Betegség, sérülés	Hajléktalanok	Normális körülmények között élő férfiak
Krónikus köhögés	45,8	21,9
Szívinfarktus	8,8	5,6
Tbc	4,3	0,5
Alvászavarok	48,2	23,3
Depresszió	44,1	11,8
Alkoholizmus	27,1	1,4
Öngyilkossági kísérlet	26,4	3,9
Epilepszia	7,4	2,2
Hallászavarok	16,4	7,9
Látászavarok	31,4	17,0
Beszédzavarok	6,7	1,4
Fejsérülés	17,4	2,2
Végtagtörés	19,7	4,7
Rüh, tetű	7,4	0,5

MARGÓ

Bezár a Kondor-kiállítás

Ma látható utoljára Kondor Béla fotókiállítása a Karinthy gimnáziumban. Kondor képeiből a pusztulás, a halál hangulata árad. A fényképezett tárgyak – a csupasz faszerkezetek, modellek – már önmagukban is egy lepusztult, élettelen világot ábrázolnak, s ezek megsemmisülése egyet jelent a teljes véggel. A műterembe beszűrődő fénysugár egy atombomba felrobbanásának vakító, fehér fényével teríti be a miniatűr világot; a „vihar" elvonultával összetört fadarabok, „porfelhő" marad, s a katasztrófát csak a művész barátja, egy óriási macska éli túl. *(R. A.)*

Bővült az átmeneti szálló Csepelen

A Magyar Vöröskereszt budapesti szervezete kedden új átmeneti szállót nyitott hajléktalan férfiak számára Csepelen.

A korábban 90 ágyas éjjeli menedékhely most egy átmeneti szállóval bővült, amelyben még 47 rászorulót tudnak elhelyezni. Ugyanebben az épületrészben 50 férőhelyes melegedőt is kialakítottak, amelyet várhatóan október elején adnak át. A felújítást a Népjóléti Minisztérium ötmillió, a Magyar Vöröskereszt másfél millió forinttal támogatta. A nappali melegedő fenntartásához a fővárosi önkormányzat nyolcszázezer forinttal járult hozzá.

Újabb hulladékudvarok

A XVIII. kerületi Havanna lakótelepen nemrég megnyílt hulladékudvar beváltotta a hozzá fűzött reményeket. A sikeren felbuzdulva a szakemberek nemrégiben két újabb szemétlerakó udvart létesítettek a pestszentlőrinci Gloriett, illetve Szent Lőrinc lakótelepen. Az újabb hulladékudvarok nemcsak azért váltak szükségessé, mert a Havanna telepi lerakó forgalma meglehetősen nagy volt, hanem azért is, mert a polgárok szemétleadási hajlandósága nagyobb, ha a közelükben is van ilyen lerakóhely, vagyis nem kell a hulladékkal útra kelniük.

Pasaréti Művészeti Napok

Szeptember 30. és október 4. között rendezik meg Szent Ferenc emlékére a Pasaréti ferences templomban a Pasaréti Művészeti Napok című rendezvénysorozatot. Az idei, immár második művészeti napok programjában számos hangverseny és kóruselőadás lesz hallható. A program – amelyet a Páduai Szent Antal Plébánia és a Pasaréti Polgárok Baráti Köre szervezett – mindenki számára ingyenes, de a rendezők szívesen fogadják az adományokat. A befolyt pénzt a pasaréti templom leendő orgonájának megépítésére fordítják.

Az Ararát népe önkormányzatot kapott

Kultúrájuk terjesztését tartják legfontosabb feladatuknak a budapesti örmények

A kisebbségi önkormányzati választásokon – sokak nem kis meglepetésére – egy egészen kicsi nemzetiség, az örmény is önkormányzatokat alapíthatott, többek között Budapest hat kerületében. Az országban mintegy 20-30 ezer örmény él, és mint a fővárosi örmény kisebbségi önkormányzat elnöke, *Avanesian Alex* elmondta, a budapesti adatokról még hozzávetőleges becsléseik sincsenek, ezért alapvető céljuknak tartják a diaszpóra felderítését és összetartását.

Örményországban 301 óta államvallás a kereszténység. A magyar örménység katolikus, saját, bécsi központú mechitarista egyházzal (szemben a nagyrészt ortodox nyugati kivándoroltakkal). Ez az egyház ad otthont lelkészségén a fővárosi kisebbségi önkormányzatnak, mivel saját épülete nincsen. (Igaz, a XI. kerületi önkormányzattal folynak a tárgyalások egy, a lelkészséghez közeli ingatlan megvásárlásáról.)

A kilenc hónapja megalakult kisebbségi önkormányzat az örmény kultúra terjesztését tartja legfontosabb feladatának, fel akarja deríteni a szétszórt nemzetiséget és fel kívánja venni a kapcsolatot az óhazával. Budapesten a II., az V., a VI., a XI., a XII. és a XIV. kerületben sikerült kisebbségi önkormányzatot felállítaniuk, és az őszi pótválasztásokon további négy kerületben próbálkoznak. Avanesian Alex elmondta, egyelőre a lehetőségeiket tanulják, és jogaikat próbálják érvényesíteni, többkevesebb sikerrel. Az ötödik kerületi önkormányzattal például nagyszerű az együttműködésük, minden segítséget megkapnak munkájukhoz, ezzel szemben a második kerületben még nem sikerült a törvény szerint járó pénzből egy árva fillért sem kiharcolniuk.

Nem tudtak hozzájutni a nemzetiségi közalapítványból jog szerint rájuk eső részhez sem. Ezért a képviselők tiszteletdíjat még nem vettek fel, hiszen – mint azt Avanesian Alex megfogalmazta – eldönthették, hogy dolgoznak vagy pénzt vesznek fel. Utóbbi esetben másra ugyanis nem maradt volna. Nem elégedettek a médiával kialakult kapcsolattal sem, ami azért különösen fájó, mert nem kapták meg a kétnyelvű újságra a pénzt, nincs műsoruk a rádióban – bár biztató, hogy ígéretük már van rá.

A teljesen szétszóródott nemzetiség nem tudta megtartani az óhaza nyelvét, ezért örmény nyelvtanfolyamok indítását tervezik, a nemzetiségi önbecsülés növelése érdekében, a kapcsolatteremtés jegyében pedig újraélesztették Szongott Kristóf lapját, az Arméniát.

Avanesian Alex úgy véli, joggal reménykedik abban, hogy az eddig szigorú helyi önkormányzatok is segítenek a későbbiekben, hiszen mint mondta „egy mély kultúrájú nép, mint az örmény, csak gazdagítani tudja a befogadó országot".

Talyigás Péter

Az örmény kivándorlók az óhazát több nagy hullámban hagyták el. A XX. század gazdasági menekültjeit kivéve minden alkalommal nagybirodalmi terjeszkedés áldozata lett ez a középkorban stratégiai fontosságú helyen fekvő kis ország, amely egy észak–déli és egy kelet–nyugati kereskedelmi főútvonal mentén terül el. Éppen emiatt az örmények számára az anyaföld mentésén túl fontos lett kultúrájuk őrzése is – akár idegenben is. A ma élő öt és fél millió örményből két és fél millió él távol az óhazától.

A VIII. és a X. század között a Balkánra települt nagyszámú örmény egy része a mi honfoglalásunk után Magyarországra, főleg Erdélybe költözött. Az évszázadok folyamán nagyon erős asszimilációs folyamat zajlott körükben, az örmények részt vettek többek között a törökök elleni harcban, és az aradi vértanúk közül is kettő, Kiss Ernő és Lázár Vilmos örmény származású volt. A végleges beolvadás ellen a XIX. század végén Szongott Kristóf vette fel a harcot. Gimnáziumot építtetett, a nyelv hétköznapi használatát és múzeum építését szorgalmazta, valamint Arménia néven örmény folyóiratot indított, amelyet 1906-ban bekövetkezett haláláig írt és szerkesztett.

Klórgáz nem volt, csak füst

Nem minden füst gáz BOROS JENŐ FELVÉTELE

MUNKATÁRSUNKTÓL

A Petneházi utca 29–31. számú tízemeletes panelház alagsorában nyáron keletkezett tűz színes füstje az egész épületet beborította. A lángok a 101-es angyalföldi lakásszövetkezet hőközpontjában törtek ki, a 35 négyzetméteres helyiségben egy négy köbméteres tartály burkolat alatti szigetelése gyulladt meg, feltehetően egy túl közel tartott hegesztőpisztoly hevétől. Az épületet elárasztó füst elől az utcára menekültek a lakók, nyolc embert a mentő vitt el. Többen tudni vélik: a mindent elborító füst klórgáz volt.

– Klórgáz nem került a levegőbe, mivel semmi olyan anyag nem égett, amiből klór keletkezhetett volna – mondta érdeklődésünkre *Száray Zoltán* dandártábornok, a Fővárosi Tűzoltó-parancsnokság vezetője. – A mentők enyhe füstmérgezéssel nyolc embert szállítottak a Korányi kórházba, két lakó és a hőközpontban dolgozó hat szerelő lett rosszul. A helyszínre sietett a polgári védelem „havária" egysége, mérgező gázokat azonban a műszeres mérések sem mutattak ki a füstben. Lakótelepeken a pvc meggyulladása után fejlődhet klórgáz, illetve az égő pvc lelocsolása után sósavas gőz. Ez esetben a tartály szigetelése gyulladt meg, az égő anyag üveggyapot vagy kőgyapot lehetett.

A hőközpontban dolgozó munkások megpróbálták eloltani a lángokat, tizenkilenc hat kilogrammos tűzoltókészüléket használtak el sikertelenül. A tűzoltók nagy erőkkel vonultak a helyszínre, ahol azonban mindössze két vízsugárral kellett beavatkozni. A füstmérgezéssel kórházba szállított személyeket megfigyelés után hazaengedték.

CIKKÜNK NYOMÁN

A Főgáz álláspontja a kelenföldi gázvezetékről

Mint arról már beszámoltunk, Rózsavölgy lakossága továbbra sem ért egyet a Százhalombattát Kelenfölddel összekötő nagynyomású gázvezeték építésével, illetve üzembe helyezésével. A legutóbbi lakossági fórumokon például hiányolták a helybeliek az időközben megépült csővezeték nyomáspróbájáról készült jegyzőkönyvet, és azt sem tartották a beruházók részéről tisztességes magatartásnak, hogy a Főgáz Rt. az aktív védelemre hivatkozva sürgette a munkák befejezését, holott a védelmi rendszer nem működik.

A fentiekkel kapcsolatban a Fővárosi Gázművek Rt. eljuttatta lapunkhoz az álláspontját. Ebben egyebek mellett az szerepel, hogy a vezeték próbáját 100 baros nyomás alatt július 22. és 24. között végrehajtották, s erről többoldalas jelentés készült.

Ennek bemutatása ugyan nem kötelező – írják, de ha az önkormányzat munkatársai ezt kérik, szívesen látják őket egy ismertetőre. Valótlan az az állítás is – közölték –, hogy az aktív védelem nem működik, ugyanis az már üzemel. Jelenleg a vezeték passzív védelmének épségét ellenőrzik felszíni mérésekkel.

Skót ősz lesz Budapesten

A Művelődési és Közoktatási Minisztérium, valamint a British Council magyar és skót szervezetekkel közösen szeptember vége és november közepe között kulturális eseménysorozatot rendez Budapesten, Skót ősz címmel. A rendezvény zenei, irodalmi, színházi programokból, fiatal skót rendezők filmjeinek bemutatásából áll. A zenés eseményeken megszólal a skót duda és lesz táncház, dzsessz- és technokoncert is. Az irodalmi esteken magyar és skót írók olvassák fel műveiket arról, hogy milyennek látják egymás hazáját. A rendezvény alkalmából irodalmi újság is megjelenik, a budapesti Új Színházban pedig október 31-én és november 1-jén fellép a Theatre Cryptic fiatal társulata.

Természetesen a Skót ősz sem lehet meg valódi skót whisky nélkül: egyéb skót termékek mellett ez az ital sem hiányzik majd a rendezvényekről. A programsorozat tegnap kezdődött a Ludwig Múzeumban.

L. K.

Kaiser's minőség

Pepsi Cola, Mirinda, Seven Up, Pepsi Max dobozos 0.33 l 49.-

Sertésoldalas 1 kg 499.-

Disznósajt 1 kg 299.-

Csabai szalámi 1 kg 1069.-

Completa 400 g 459.-

Mirelit szilvásgombóc 1 kg 219.-

Parmalat ivójoghurt többféle ízben 0.5 l 83.-

Alba Regia száraztészták hosszúmetélt, szarvacska, bordás rövidmetélt 500 g

69.-

Kalci ömlesztett sajt 120 g 79.-

Sajtos tallér 200 g 59.-

Bravos őrölt kávé 1 kg 899.-

Yess grapefruit 1 l 69.-

Aranyászok sör 0.5 l 49.-

Silan öblítő koncentrátum 1 l 399.-

Ariel mosópor utántöltős 2.4 kg 799.-

Pril mosogatószer 500 ml 179.-

Babaszappan lanolinos 125 g 55.-

Mastro Lorenzo instant kávé 100 g 519.-

Üzleteink:

Budapest
Skála Budapest Áruház
Skála Metró Áruház
Klauzál téri Skála Csarnok
XIII. Váci út 168.
X. Kerepesi út 73.
Székesfehérvár
Fehérvár Áruház
Tatabánya
Sztráda Bevásárlóközpont
Győr
Arrabona Áruház

Az árak okt. 12-ig érvényesek.

KAISER'S SZUPER MARKET

GAZDASÁG

Ne a Kincstár vezesse az önkormányzatok számláit

A világon egyetlen olyan ország sincs, ahol teljesen központosított a közpénzek kezelése – hangsúlyozta a kialakítás alatt álló Kincstár koncepciójáról *Felcsúti Péter*, az Unicbank vezérigazgatója tegnapi sajtótájékoztatóján. A bankár szerint nem lenne szerencsés ez a véglet sem, hisz a közpénzek kezelésében legerőteljesebben központosító Franciaországban is decentralizálják e pénzek kezelését.

Mindez megegyezik *Csányi Sándornak*, az OTP elnök-vezérigazgatójának egy önkormányzati konferencián elmondott véleményével. Mindkét pénzintézet érdekelt ugyanis abban, hogy az önkormányzatok számláit továbbra is a kereskedelmi bankok vezethessék, ne a Kincstár. Felcsúti Péter elmondta, hogy bankja kellő szakértelemmel és tapasztalattal rendelkezik az önkormányzatok számláinak vezetése területén. Az Unicbank vezeti Szeged és a főváros II. kerületének számláit, s a közelmúltban Székesfehérvár és Gödöllő önkormányzata is őket választotta.

A megindult kamatcsökkenés folytatódik, és jövő év közepén 25-26 százalék környékén stabilizálódhat a mérvadó diszkont kincstárjegyek kamata – vélekedik a bankvezető. Felcsúti Péter szerint nagy önbizalomról tanúskodik, hogy a Nemzeti Bank meghirdette a jövő évi első félév leértékelésének ütemét. Ezt a bankok biztató jelnek értékelhetik, és várhatóan még az idén deklarálják kamatcsökkentési szándékaikat, s először betéteik, később hiteleik kamatait is csökkentik. A kamatszint csökkenésének következtében pedig ismét nagyobb arányban lesznek vállalati kötvénykibocsátások.

Az Unicbank továbbra sem célozza meg a lakosságot, inkább a vállalati számlák állományát szeretné növelni – mondta el a vezérigazgató a pénzintézet üzletpolitikájáról. A bank vállalati betéteinek állománya az év első 9 hónapjában 34,7 milliárdról 49,2 milliárd forintra növekedett, adózás előtti eredménye pedig ez idő alatt több mint 4 milliárd forint volt, ami alkalmazottanként 16,76 millió forint. Az év végére 5,5-6 milliárd forintos eredményre számít a vezérigazgató.

(giczi)

Meddig csökkennek a kamatok?

Az államkötvények és a diszkont kincstárjegyek közelmúltban megindult kamatcsökkenésének folytatódására számítanak a brókerek, és ugyanezt várja a Pénzügyminisztérium szakértője is. Az év végére akár az is előfordulhat, hogy a bankok magasabb kamatot fizetnek a betétekért, mint az állam a kötvényei után.

Kiss Márton, az OTP szakértője úgy vélekedett, hogy öngerjesztő folyamat indult be. Jelenleg ugyanis devizában tartva a pénzt várhatóan 20 százalék körüli éves hozam érhető el, addig az állampapírok ennél 10 százalékkal többet hoznak. A bejelentett forintleértékelési ütem megtartásában bízva a devizatulajdonos cégek a jelentős hozamkülönbség miatt forintra váltják és a kamatpiacon kihelyezik pénzüket. Az így kialakuló nagyobb pénzkínálat miatt csökken az állampapírok kamata, ami viszont csökkenti az inflációs nyomást és a költségvetés hiányát. Ez pedig megbízhatóbbá és vonzóbbá teheti a forintmegtakarításokat. Kiss Márton szerint a folyamatot csak az veszélyeztetheti, ha a kormány eltér a csúszó leértékelés politikájától, és nagy forintleértékelésről határoz.

A kamatcsökkenés már augusztus eleje tart, és azt várjuk, hogy a következő hónapokban tovább folytatódik – nyilatkozta lapunknak *Borbély László András*, a Pénzügyminisztériumhoz tartozó Államadósságkezelő Központ helyettes vezetője. A diszkont kincstárjegyek aukcióin július végén kialakult 33-35 százalékos kamatok időközben 30-32 százalékosra csökkentek. A következő hónapokban további kamatcsökkenésre számít a pénzügyi tárca szakembere. Mindez annak ellenére történik, hogy az állam nem csökkentette az állampapírok kibocsátását, hanem még növelte is. Éltek azonban a lehetőséggel, és az állampapírok iránti keresletet a rövidebb futamidejűekről a hosszabbakra terelték. Az idén a kincstárjegyeken belül a hat hónaposok arányát 12-ről 30 százalék fölé, az egyévesekét pedig 17-ről 20 százalék fölé szeretnék emelni, miközben a 3 hónaposok arányát 41 százalékról 20 százalékra csökkentik.

A magyar állampapírokat már a külföldiek is keresik, hogy a forintkötvények magasabb hozamát kihasználhassák – mondta lapunknak *Kertai Katalin*, a Postabank brókercégének vezető üzletkötője, aki szerint tovább folytatódik a kamatok csökkenése, és 24-26 százalék körül áll majd be az új egyensúly. Kiss Mártonnal ellentétben Kertai Katalin úgy vélekedett, hogy a gazdasági okokon kívül a politikai élet jelentősebb változásai is megállíthatják a kamatesést, sőt akár vissza is fordíthatják a megindult folyamatot. Példaként említette, hogy az előző pénzügyminiszter távozását bizonytalanság és a részvények árfolyamesése követte a Budapesti Értéktőzsdén.

Kételkedőbben nyilatkozott a folyamatról *Kiss Attila*, a K & H Bróker üzletágvezetője. Szerinte a kamatcsökkenés csak jövőre mérsékli a költségvetés hiányát, így nem biztos, hogy működik az említett pozitív visszacsatolás. Emellett emlékeztetett arra, hogy a kamatszint csökkenése mérsékli a hozamkülönbséget, ami – a csökkenő haszon reményében – egyre kevesebbeket ösztönözhet a deviza forintra történő átváltására. Ez viszont visszafogó hatású, negatív visszacsatolás a folyamatban. Emellett a csökkenéshez, mint minden piaci folyamathoz, idő kell, mert korlátozott a piac keresztmetszete. Az üzletágvezető szerint így már akár az év végén is megtorpanhat a kamatcsökkenés. Ennek ellenére Kiss Attila is 25-26 százalékosra prognosztizálta a közeljövő kamatszintjét. Így könnyen lehetséges, hogy az állampapírok hozamai alulmúlják a bankok kamatait. Azok ugyanis – más forrásaikhoz igazodva – várhatóan nem csökkentik a betéti hozamokat. Sok országban egyébként általános, hogy az államkötvények kamatai alacsonyabbak a bankokénál.

Giczi József

FOTÓ: NAGY BÉLA

A Budapesti Nemzetközi Vásárközpont területén tegnap megnyílt a Bútorszövetség által 1992-től évente megrendezett bútorszakvásár. A 29–ig nyitva tartó vásáron idén is a hazai és az európai bútorgyártás legjobbjai adnak randevút a vásárlóközönségnek

A jelszó: tőkepiac

A magyar kormány eltökélt célja, hogy stabilizálja a gazdaságot s megteremtse az ország tartós fejlődésének feltételeit, és tudatában van annak, hogy a gazdaság fejlesztésének fontos eleme a hazai tőkepiac erősítése, a befektetők lehetőségeinek bővítése – hangoztatta *Draskovics Tibor*, a Pénzügyminisztérium közigazgatási államtitkára a Magyar Befektetők Fóruma címmel rendezett tegnapi tanácskozáson. Az államtitkár szerint a *Bokros*-csomag egyik célja, hogy javuljon a hazai gazdasági környezet a befektetők számára. A jövőben a kormány a nyugdíjrendszer átalakításával is a hazai tőkepiac fejlesztését kívánja elérni. A kormány olyan nyugdíjrendszert akar megvalósítani, amelyben a

Élénk forgalom mellett nem változott lényegesen a Fotex-részvények árfolyama tegnap, annak ellenére, hogy a múlt héten lemondott a cég vezérigazgató-helyettese. A Fotex papírjait 125-130 forint közötti áron adták-vették a tőzsdén. Az utolsó 127 forintos záróárhoz képest egy forintot javult a részvények záróára. Ugyanakkor 840 forintra süllyedt az OTP-részvények záróára, és ezzel új történelmi minimumát érte el a banki papír árfolyama – jelentette az MTI.

A bankközi forintpiacon változatlanul magas, 31,5 százalékos

FAO-alközpont Budapesten

Hazánk és az ENSZ Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezete aláírta az egyezményt arról, hogy a FAO Budapesten felállítja Közép- és Kelet-európai Regio-

Szegény festők, drága képek

Mojzer Miklós, a Szépművészeti Múzeum igazgatója az alkotások értékéről

Ha megérhette volna a nyomorgó, beteg francia festő, Paul Gauguin, hogy egy képéért 50 millió dollárt kap... A francia festőnek az Élet és halál című festményét nemrég ötvenmillió dollárért vásárolta meg egy kairói múzeum. A század elején, 1903-ban, a festő halála után egy-egy műve 150 frankért kelt el. Festményeinek művészi értéke nem változott, az áruk viszont a sokszorosára nőtt. A műkereskedelem műhelytitkairól kérdeztük Mojzer Miklóst, a Szépművészeti Múzeum főigazgatóját.

– Miből tevődik össze egy festmény ára?

– A műalkotásoknak elsősorban esztétikai értékük van. Az alkotások fogyasztói árát a műgyűjtők határozzák meg, és természetesen a művészeti érték nem azonos a kereskedelmivel. Az ár alakulását például befolyásolja, hogy a műtárgy mennyire ritka, továbbá függ a divattól is. A közvélemény értékfogalma nem mindig arányos a művészeti értékkel, mert a kereskedelem játszik az árakkal. A műalkotások piacán a művek az áru szerepét is betöltik, és általában a haszonszerzés dominál. Előfordul, hogy a tévesen felismert esztétikai értékű alkotásnak magas árat határoznak meg, de az idő aztán ezt elrendezi.

– Ezek szerint egy festmény árát nem befolyásolja, hogy milyen vászonra, milyen festékkel készült?

– A képzőművészeti alkotásoknál, ugyanúgy, mint a használati tárgyaknál, számít a technikai minőség, de nem ez a fontos. A nem megfelelő festékkel készült műalkotás ugyanis idővel élvezhetetlenné válik. *Leonardo da Vinci* Santa Maria című falfestménye remekmű, de mivel nem megfelelő festékkel készült, kifakult. Természetesen az idő múlásával minden képzőművészeti alkotás károsodik, éppen ezért kell restaurálni.

Van Gogh: Önarckép levágott füllel – egyike a világ legdrágább festményeinek

– Melyik a világon a legdrágább festmény?

– A művészet szerencsére nem olyan verseny, amelyben az alkotások rangját az eladási ár határozza meg. Ha ebből az egyetlen szempontból nézzük, akkor tudomásom szerint *Vincent van Gogh* képei vezetik a világranglistát. A festményeiért fizetett összegek aránytalanul magasak más műkincsek árához képest. Van Gogh képei a modern művészet különös remekművei, az irántuk való érdeklődés olyan szélsőséges, mint alkotójuk, aki szinte vérével és zaklatott lelkével festett.

– A magyar festők közül kinek a művei a legdrágábbak?

– Nekünk magyaroknak a magyar művészek a legdrágábbak, mert minden ország a saját szentjeit szereti a legjobban. Árukat tekintve *Csontváry Kosztka Tivadar* képei a legértékesebbek. *Munkácsy* képei külföldön is nagyon népszerűek voltak, s például magas árat adtak Golgota című képéért. Változott a divat, s képei most nem érnek annyit, mint amennyit az amerikaiak korábban fizettek értük.

– A Szépművészeti Múzeum mennyi pénzt költhet vásárlásra?

– Hazánkban a múzeumoknak csak a szponzorok támogatásából jut, ha jut vásárlásra, mert erre az állami dotációból keveset áldozhatnak. Franciaország kivételével más európai országban is hasonló a helyzet, de például Németország egyes tartományaiban a lottóbevételek egy részét költik e célra.

– Érdemes-e festményt vásárolni napjainkban, jó befektetésnek számít ez?

– Aki csak azért vásárol festményt, mert jó befektetést szeretne, az válasszon nagyon jó tanácsadót. Mi, akik szeretjük a műalkotásokat, a spekulatív műtárgykereskedést elítéljük. Szerencsére Magyarországon az értékes műtárgyak java része védett. Nem tagadom, hogy műalkotásokat vásárolni luxus, de minden országnak szüksége van értékes állami és magángyűjteményekre, mert ezek alakítják a közízlést. A rossz közízlés ugyanis nagy károkat is okozhat. Például néhány évtizede még a szecessziós alkotásokat nem tartották sokra, ezért a hazai ezüstből készült szecessziós műtárgyakat beolvasztották. A műalkotások árát sok minden befolyásolhatja esztétikai értékükön kívül: idő, kereslet, divat. A művészet kulturális hasznából viszont mindenki részesül.

Salánki Barbara

Indul az Alfa Televízió kísérleti adása

Földön és égen

Az előzetes bejelentésekkel ellentétben már az idén, méghozzá már ezen a héten, pénteken és szombaton este megkezdi kísérleti adásait az Alfa Televízió – tudtuk meg tegnap délelőtt az első közép- és kelet-európai műholdas csatorna sajtótájékoztatóján.

A kísérleti programokban bemutatásra kerülő filmeket a részt vevő országok jogdíjmentesen bocsátották a televízió rendelkezésre. Hazánk két animációs filmmel (*Cakó Ferenc*: A homok éneke, *Varga Csaba Stúdió*: My baby left me) járult hozzá a produkcióhoz. A kódolatlan, angol nyelvű, illetve angol feliratos műsorokat ukrán cég sugározza Kijevből, az Eutelsat II. műhold segítségével, így azok – parabolaantennával – hazánkban is foghatók.

Az Alfa TV vezetősége a későbbiekben a regionális kábel- és földi sugárzású televíziókkal is szerződést köt, így az – előreláthatólag 1997-től meginduló – állandó programot már nem csak a műholdvevő tányérok tulajdonosai élvezhetik.

Az égi csatornáról elhangzott továbbá, hogy novemberben megalakul a németországi Alfa-támogatók köre, még az idén elkészül az üzleti terv, a megvalósítási tanulmány, s legkésőbb a jövő év elején az Alfa TV gazdasági társaságát, nemzeti szerkesztőségeit is megszervezik.

Cs. O.

Alfa Televízió – kísérleti adások pénteken és szombaton (22.30–24.00)

Új tantárgy az iskolákban

Egészséges élet néven kísérletképpen tíz iskola több mint hatszáz diákja számára indul idén új iskolai tantárgy. Az ötlet brit eredetű, a *Health for Life* című program hosszú ideje működik sikerrel Angliában. A tantárgyat brit és magyar tantárgyfejlesztők az eredeti angol nyelvű könyvek alapján dolgoztak át a hazai diákok számára. Célja, hogy a fiatalok életvitelét, annak esetleges problémáit elemző pedagógiai módszert honosítson meg nálunk.

A Nemzeti Egészségvédelmi Intézet szervezésében induló program a nemzeti alaptanterv követelményrendszeréhez igazodva kerül bevezetésre. Az ehhez készült projekt tartalmaz az egészséges életmóddal kapcsolatos tudásszintmérést a kiválasztott iskolák és a kontrollintézmények diákjainak körében, szülői közvélemény-kutatást, szociológiai felmérést a kiválasztott iskolák tárgyi környezetéről, illetve az egészségneveléssel kapcsolatos tanári attitűdökről, valamint feltételezi egy, a tapasztalatokat összegyűjtő háttértanulmány elkészítését is.

A program a magyar állam és Világbank által közösen finanszírozott Egészségügyi szolgáltatás és menedzsment program keretében kerül bevezetésre.

K. Gy.

Ezer éve történt

Szemle • Rudolf L. Mössbauer Nobel

Hol tart a Szépművészeti rekonstrukciója?

Ide-oda költöző gyűjtemények

A Szépművészeti Múzeum rekonstrukciója évek óta húzódik. A felújítás nyolc évvel ezelőtt kezdődött, és azóta is kisebb megszakításokkal folyik. Mojzer Miklós főigazgatót arról kérdeztük, hol tart a nagyszabású állagmegóvás. A főigazgató a rekonstrukción túl a múzeumok finanszírozásáról, a kulturális szaktörvényekről és a millecentenáriumi előkészületekről is kifejti véleményét.

• Három esztendeje befejeződött a felújítás első üteme, és az épület alsó része újabb termekkel bővült. Úgy tudom, a rekonstrukció a legmerészebb tervek szerint is néhány évvel az ezredforduló után fejeződik be.

Az egyiptomi és a görög-római állandó kiállítás a jövő év elején átköltözik a megújult, végleges helyére. A rekonstrukció második ütemében, a következő években a barokk, a reneszánsz és a román csarnokot újítjuk fel. Egy egység restaurálása két-három évig eltarthat. Ami az intézmény életében annyit jelent, hogy közben nem költözhetünk ki az épületéből. Ez eltér a nyugat-európai gyakorlattól. A munkálatok hamarosan jelentős állomáshoz érkeznek, mert a Szondi utcában megépül a múzeum könyvtára, amely az intézmény „állandó segédhajója" lesz, mert itt kap helyet az összes restaurátorműhely is. A főépület első szintjének reprezentatív termeit gipszkópiák számára építették, a gyűjtemény a második világháború során megsérült, kisebb részét restaurálták, más része vidéki kiállítóhelyekre került. Szeretnénk ezt a gipszgyűjteményt visszaállítani, de erre csupán a rekonstrukció befejező szakaszában kerülhet sor. Az Európában az egyik legnagyobb szakkönyvtárnak számító, gazdag könyvgyűjtemény átköltözésével a Hősök terén nagy terület szabadul fel, több kiállításra jut hely, és bővül a raktározási tér is.

• Manapság ritkán kap egy közgyűjtemény újabb ingatlant. Önök hogyan jutottak hozzá?

A Szondi utcai telket a kivitelező vállalat szerezte meg a múzeum számára. A könyvtár építése késésben van, de ígéretet kaptunk arra, hogy jövő tavaszra elkészül. Az építkezést a tervek szerint a jövő évi költségvetés külön erre a célra elkülönített 550 millió forintjából fedeznénk. A következő lépésben a barokk csarnokot, azaz a múzeum városligeti szárnyát állítanánk helyre, ennek költsége elérné az egymilliárd forintot. A múzeum teljes felújítása mai számítások szerint 2006-ra várható.

• Többször kényszerű belső költözésről beszéltünk. Nem gyorsítaná fel a munkálatokat, ha átmeneti időre bezárna a múzeum?

A bezárás nagyon sokba kerülne, és kínos is lenne. A múzeum részleges üzemben tartása és helybeli költözése gazdaságosabb, mint a bezárás.

• Ön korábban úgy nyilatkozott, hogy a múzeumok jövőjét alapítványi keretek között képzelné el.

Hollandiában több múzeumot is alapítványok működtetnek. Az a polgári hagyomány, amivel ők rendelkeznek, nálunk még nem alakult ki, ez a módszer nagy befektetéseket is követel.

• Magyarországon a művelődési minisztérium egyes kulturális intézmények társasággá alakulásában lát távlatot...

Magyarországon a franciákhoz hasonlóan erősen központosították a múzeumügyet. Azt, hogy a múzeumok megélnek „állami gondozás" nélkül, nem tudom elképzelni. Arra viszont szükség lenne, hogy egyes feladatokat – reklámtevékenység, katalógusok, tájékoztatók kiadása – nonprofit szervezetek segítsék. Remélem, hogy a törvény ezt majd lehetővé teszi.

• Komoly vita van arról, hogy szükségesek-e kulturális törvények.

Az elkészült múzeumi törvénytervezetet nem tartom szerencsésnek, nem is csodálkozom azon, hogy az igazságügyi tárca visszadobta. Vitatható, hogy szükséges-e külön múzeumi, levéltári vagy könyvtári törvény. Talán jobb lenne, ha egységes alapelv születne, és ehhez készülnének jól használható végrehajtási utasítások. A fő elvnek tartalmaznia kellene, hogy Magyarország őrizze meg a területén azokat a kulturális javakat, amelyek hagyományosan a magyar kultúrához kapcsolódnak.

• Jövőre a millecentenáriumi megemlékezések egyik központja az elképzelések szerint éppen a Hősök tere lesz.

1996 június elején biztosan megrendezzük a márványcsarnokban a válogatott művekből álló velencei tárlatot, amelynek képeit korábban az Egyesült Államokban állították ki. Bemutatjuk Schickedanz Albert munkásságát. Ez a kiváló építész tervezte a századfordulón a múzeum akadémikus, késő klasszicista, kicsit száraz és tankönyvszerű, de mégis kitűnően sikerült épületegyüttesét.

• Balogh Gyula

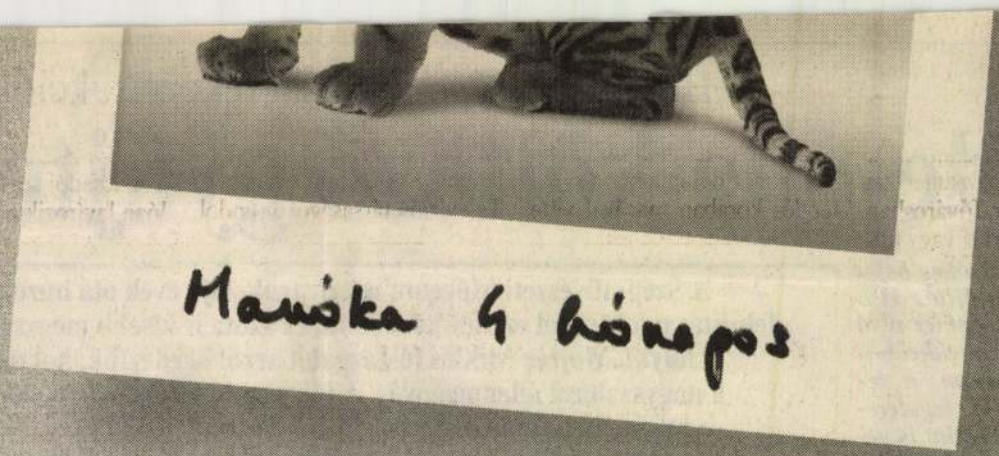

Mi a garancia rá, hogy három év múlva is tetszeni fog?

Semmi... A cserejogosultságról nem is szólva; tigriseket nagyon ritkán cserélnek vissza. Úgy véljük, sokkal egyszerűbb dolga lesz, ha egy Xerox gépet vásárol. Egy Xerox gép nem mászkál, nem zajong, nem csíkos és nem csíkoz. És 1995. október 1-jétől már Magyarországon is egy szenzációs szolgáltatás jár hozzá! Amennyiben nincs teljesen megelégedve a választott Xerox gép működésével, 3 évig díjmentesen kicseréljük azt egy azonos kategóriájú készülékre.

Egyedülálló szolgáltatásunk a TOTAL SATISFACTION GUARANTEE

XERO

MOJZER Miklós

Németül a magyar kultúráról

A folyóirat szerkesztői és a munkatársak az Andrássy úti Café Eckermannban találkoznak

Budapesten 1885-től az 1930-as évekig működött az Opera mellett a Három Holló nevű vendéglő, amely éjjel-nappal nyitva állt. A helyet éppúgy látogatták színészek és újságírók, mint táncosnők és pincérek, sőt Ady Endrének saját asztala is volt itt. A Három Hollót később bekebelezte a szomszédos kávéház. Majd hosszú évek teltek el, s miután a Goethe Intézet éppen abban az épületben nyitotta meg kapuit, ahol egykor a vendéglő is működött, az Ady lépteit is őrző helyiségekben Café Eckermann néven felélesztették a gasztronómiai hagyományt.

Az Eckermann létrehozásában nem kis része volt *Wilhelm Drosténak*, aki immár tizenöt éve tanít az ELTE bölcsészkarának német szakán, és ez idő alatt műfordítással foglalkozó szemináriumokat is vezetett. Droste nagyon sajnálta, hogy a diákok munkáinak többsége fiókba került, ezért nagy előrelépésnek számított, amikor a *Pester Lloyd* című német nyelvű lap lehetőséget adott arra, hogy rendszeresen publikálhassanak fordításokat az újság hasábjain. Wilhelm Droste elmondta, hogy a fordulópontot az 1999-es frankfurti könyvvásár hozta, amelynek díszvendége Magyarország volt. Ennek kapcsán ugyanis tizenhat oldalas mellékletet készítettek a Pester Lloydnak. Droste úgy fogalmazott: ekkor derült ki számukra, hogy hosszabb anyag megalkotására is képesek. Ezért munkatársaival dolgozni kezdett egy olyan német nyelvű folyóirat megvalósításán, amely a magyar kultúrával foglalkozik. A lap a Három Holló nevet kapta, és ennek egyik kézenfekvő oka, hogy ez az előző

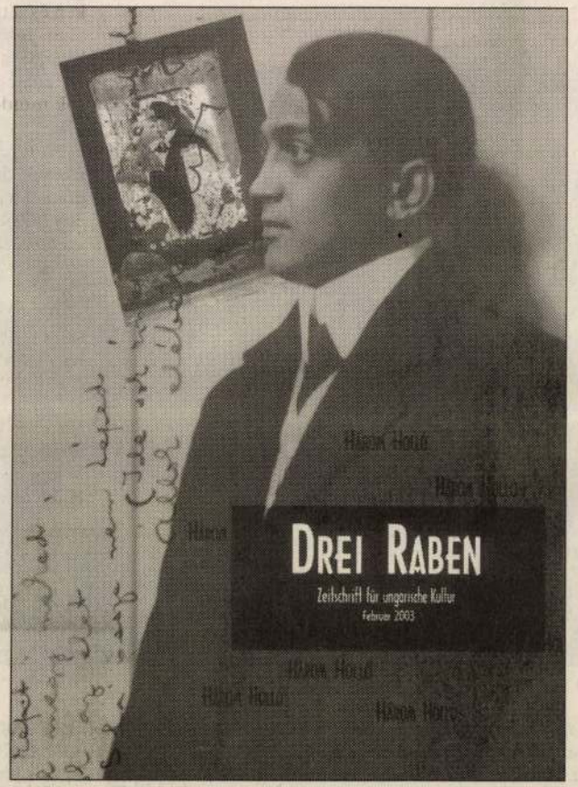

A Három Holló Ady-száma

századforduló idején népszerű vendéglő Ady törzshelye volt, a költőé, akinek versei olyan sok fejtörést okoztak a fordítóknak. A Három Hollót működtető csoport egyik legfontosabb célja pedig éppen az, hogy megpróbálkozzon a német nyelvre nehezen átültethető magyar irodalmi szövegek fordításával is.

A folyóirat első száma 2000 decemberében jelent meg, témája a magyar kávéházi kultúra volt, amelynek kapcsán többek között Orbán Ottó, Krúdy és Márai művei szerepeltek a lapban. A második szám középpontjában olyan nők emlékei álltak, akik írásaikban a magyar történelem egy-egy epizódját jelenítették meg. Így részletek olvashatók Polcz Alaine háborús visszaemlékezéseiből is, Zádor Éva fordításában. A Három Holló harmadik darabja, amely tavaly márciusban látott napvilágot, Parti Nagy Lajos, Garaczi László vagy éppen Balázs Béla szövegein keresztül azt próbálta bemutatni a német olvasóközönségnek, milyen sok szálon kötődik a magyar irodalom Berlinhez, és Berlin a magyar irodalomhoz. Az egyes lapszámokban azonban megjelentek olyan novellák, versek, kritikák és fotók is, amelyek nem kapcsolódtak a Három Holló éppen aktuális vezérfonalához.

Idén februárban új időszak kezdődött a folyóirat életében: már nem a Három Holló nevet viseli, hanem ennek német megfelelőjét, a Drei Rabent. Wilhelm Droste szerint a szerkesztőség tagjai belátták: egy, a magyar irodalommal foglalkozó német nyelvű lap, amely amúgy is nehezebben találja meg olvasóit, nem riaszthatja el közönségét magyar nyelvű címmel. A folyóirat nevében ugyan németre váltott, a magyar kultúrához azonban hű maradt, hiszen legújabb száma Ady Endrével foglalkozik. A lapban olvashatók a költő néhány versének új fordításai, továbbá Szerb Antal, Lukács György, Király István, Kosztolányi Dezső gondolatai Adyról, és helyet kaptak Székely Aladárnak a költőről készült fényképei is. A folyóirat következő száma Bécs és a magyar kultúra kapcsolatával foglalkozik majd, s a tervezett témák között szerepel a Magyarország határain kívüli magyar irodalom bemutatása s azon gondolkodók, alkotók felvonultatása is, akik fontos szerepet játszottak a német kultúrában.

A Három Holló szerkesztősége néhány állandó tagból áll, a lap köré szerveződött csoport azonban – amely általában szerdánként tartja összejöveteleit az Eckermannban – képlékeny és nyitott. A résztvevők többsége német szakos hallgató, vagy az volt valaha. Wilhelm Droste kijelentette: a folyóirat német nyelvterületen megtalálható ugyan a magyar kulturális centrumokban, hivatalos terjesztője azonban nincs. A helyzetük talán megoldódik, jelenleg tárgyalnak egy frankfurti kiadóval. A magyar olvasók néhány nagyobb könyvesboltban találkozhatnak a folyóirattal, vagy abban a kávéházban, ahol a falakból a Három Holló szelleme árad.

Berta Anikó

Örökmozgó: spanyol filmhét

Ha tavasz, akkor spanyol filmhét az Örökmozgóban – az idén már hetedik alkalommal. Az április 22. és

hogy szülei útra keljenek Párizsba, végre becsajozhasson, és elveszítse a

matikáját szimbolikusan elemző drámát *(Megtört csönd)*, egy bizarr sci-fi thrillert *(Túlélni!)*, az Amazonas őserdejében játszódó fülledt, romantikus

paradicsom volt) és egy gyönyörű képkompozíciókkal, kísérletező műgonddal elkészített művet az elmúlásról és a pusztulásról *(Építkezés)*.

Cs. G.

SZALON

Mélyfúrás

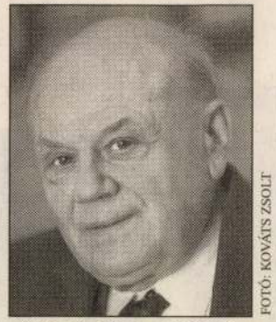

FOTÓ: KOVÁTS ZSOLT

Ajánló: Mojzer Miklós
a Szépművészeti Múzeum főigazgatója

Nagyszerűnek tartom a Magyar Nemzeti Galéria ötletét: Európa fejedelmi udvaraiban címmel Mányoki-kiállítást rendeztek. Mányoki Ádám általában híres Rákóczi-portréjáról ismert, amely valóban remek alkotás, de önarcképe és más munkái is kitűnőek. Protestáns lelkészcsaládban született, Észak-Németországban végezte tanulmányait. Drezdában volt udvari festő, Lipcsében is élt. Jelentős szerepet játszott az akkori Európa kulturális központjainak számító városok életében, hiszen a legjobb szalonokat látogatta. 1730 körül hazajött, és 1757-ben, 83 éves korában halt meg.

Több nyelvet beszélő, művelt férfiú volt – és mindenekelőtt igazi mester. A XVIII. században ezen a területen nem sok magyar festő dolgozott európai színvonalon. Buzási Enikő művészettörténész remek Mányoki-monográfiáját egyébként mindenkinek figyelmébe ajánlom.

A Nemzeti Galéria és partnerei jóvoltából most több művet is láthatunk Mányokitól. Jelentős részüket Drezdából, Lipcséből kölcsönözték, így aztán nem valószínű, hogy még egyszer együtt lesz az anyag, amely bemutat egy magyar alkotót a XVIII. századból. Nincs az a régészeti ásatás, amely felérne az ilyesfajta művészettörténeti mélyfúrással. A sokat dicsért XIX. század nem lett volna a jóval kevésbé ismert XVIII. nélkül, ezért érdemes megidézni az emlékeket.

Mányoki művészetének talán legérdekesebb vonása az értelmiségi attitűd. Képeiből nem áhítat vagy érzelmesség, hanem intellektuális érdeklődés sugárzik.

Lejegyezte: Rados Virág

Ha házaink újra kivirulnak

Egy évtized alatt egymilliárd forintnyi támogatás ezer fővárosi épület teljes vagy részleges tatarozásához

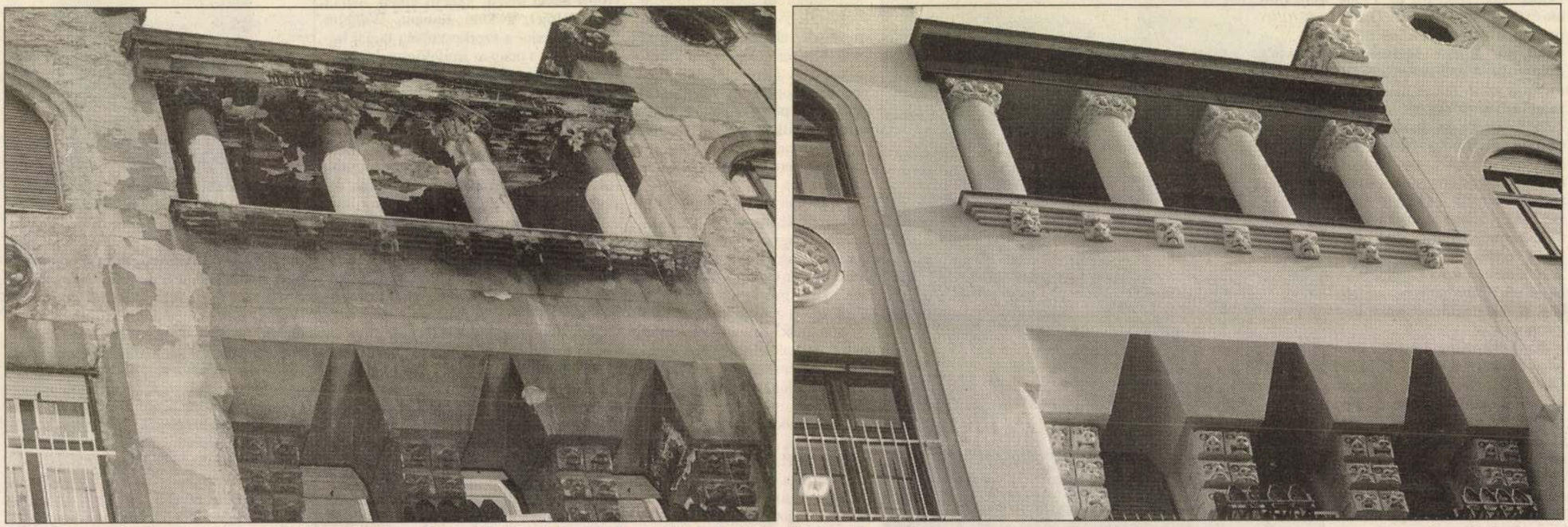

Jellegzetes terézvárosi bérház az 1910-ben épült Aradi utca 17. Homlokzatának részlete a felújítás előtt és után

FORRÁS: ÉS A HÁZAINK ÚJJÁSZÜLETTEK

A főváros egyik sikerprogramja volt az elmúlt tíz évben az a két támogatási rendszer, amelynek révén ezer budapesti ház szépülhetett meg részleteiben vagy teljes egészében. A műemlékvédelmi világnap alkalmából erről kérdeztem dr. Kiss Katalint, a főváros települési értékvédelmi ügyosztályának vezetőjét, az említett támogatások elosztásának irányítóját.

– Külföldiektől, nyugatot járt magyaroktól hallom mindig, hogy ha egyszer Budapestet végre kifestenék, a lepusztult házakat rendbe tennék, szebb lenne, mint Bécs vagy akár Párizs. Úgy tűnik azonban, a Csipkerózsika-álom nehezen ér véget, késik a királyfi, akinek csókjától a város feléled, újra kivirul. Bár a főváros települési értékvédelmi támogatásával és műemléki alapjának pályázataival hozzájárult jó néhány ház újjászületéséhez.

– A rendszerváltás után készült egy szabb állapotban a házak. Tehát van mit tenni. 1992-ben a főváros létrehozta a hatvanmillió forintos Műemléki Alapot, amelyből a név ellenére nem csak műemlék házak, hanem – pályázat útján – bármilyen épület igényelhet pénzt részfelújításokra. 1994-ben pedig beindult a települési értékvédelmi támogatás, százhuszonötmilliós alappal. Erre csak olyan házak pályázhatnak, amelyek rákerülnek a főváros által összeállított védettségi listára. Ez nem zárt kör, minden évben vannak jelentkezők, s a lista minden évben bővül új tagokkal. E két támogatási forma nagyon sikeresnek bizonyult, révükön eddig körülbelül egymilliárd forintot osztott szét az önkormányzat, s ezer épület jutott így kamatmentes kölcsönhöz vagy vissza nem térítendő támogatáshoz. Ehhez persze hozzá kell tenni, hogy csak a nagykörúton, s a budai körutakon belül hatezer épület található. Némelyik ház négyszer is kapott pénzt különböző részleteinek felújításához, úgyhogy végül ezekből támogatásból

párokkal, amelyek az érintett házak régi, lepusztult, illetve újjászületett állapotát mutatták egymás mellett. Talán ekkor jutott el a legtöbb emberhez a program, mert az is belebotlott, aki addig nem is hallott róla. De mégis, mintha még mindig kevés lenne. Az Erzsébet-, a Teréz- vagy a Józsefváros borzalmasan lepusztult házait látva bennem mindig fölvetődik a kérdés, miért nem pályáznak ők is?

– Sajnos a támogatások nem tudnak eljutni azokhoz, akik nem képesek törleszteni a kért kölcsönt vagy pedig nincs igényük a házuk rendbetételére. A tulajdonviszonyok megváltozása még nem mindenütt tudatosult. Sok helyen még mindig nem érzik magukénak a megvásárolt bérházakat – talán éppen azért, mert értéktelennek, lepusztultnak tűnik –, s az IKV-ra várnak. Ezeket az alvó házakat nagy városrehabilitációs programokkal kellene elérni, melyekre EU-alapokból is lehet majd pályá

állványzat védőhálóját óriási reklámfelületként értékesíti?

– Ez szerintem elfogadható kompromisszum. Baj csak akkor van, ha a lakók a bevételt nem a házra fordítják, vagy ha a reklám indokolatlanul sokáig fenn marad. Egyébként azt figyeltük meg, ha egy utcában egy épülethomlokzatot felújítanak a mi támogatásunkkal, ott a következő évben már két-három másik házat is felújítanak, nem a mi pénzünkből. Tehát már egy példa is igényt teremt. Ez történt például a Lázár utcában. A másik megfigyelés az, hogy ha a főváros rendbe tesz egy teret, egy útszakaszt, akkor annak környékén a házak kezdenek megújulni. Jó példa erre a József körút, az Andrássy út, s biztos vagyok benne, hogy így lesz ez most a Bartók Béla úton is.

– A főváros példáját szerették volna követni a kerületek

építészeti értékek között nincs rangkülönbség. A kerületi védettségi listára felkerült házak a fővárosnak éppúgy fontosak, mint a kerületeknek, ez nem másik védettségi kör. A megőrzendő kerületi értékeket a helyi szabályozási tervekbe is be kell építeni, ott így van mód a védelemre. De nekünk fontos, hogy a kerületekkel jó legyen az együttműködésünk. Például, hogy segítsenek az értékek feltárásában, aktivizálják az embereket a pályázatainkon való részvételre. A XIII. kerületből az idén huszonnégy épületet javasoltak a védettségi listára, de tudom, hogy átfogó értékvédelmi vizsgálat kezdődött Kőbányán is. Igen alapos felmérés készült korábban Zugló értékeiről.

– Itt fontos szerepet játszhatnak a civil szervezetek. Igen értékes feltáró munkát végzett például a Budapesti Városvédő

MOZER MIKLÓS

Etudes sur l'histoire de l'art
en honneur du soixantième
anniversaire de Miklós Mojzer

Művészettörténeti tanulmányok
Mojzer Miklós hatvanadik
születésnapjára

ANNALES DE LA GALERIE NATIONALE HONGROISE

A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA ÉVKÖNYVE

BUDAPEST 1991

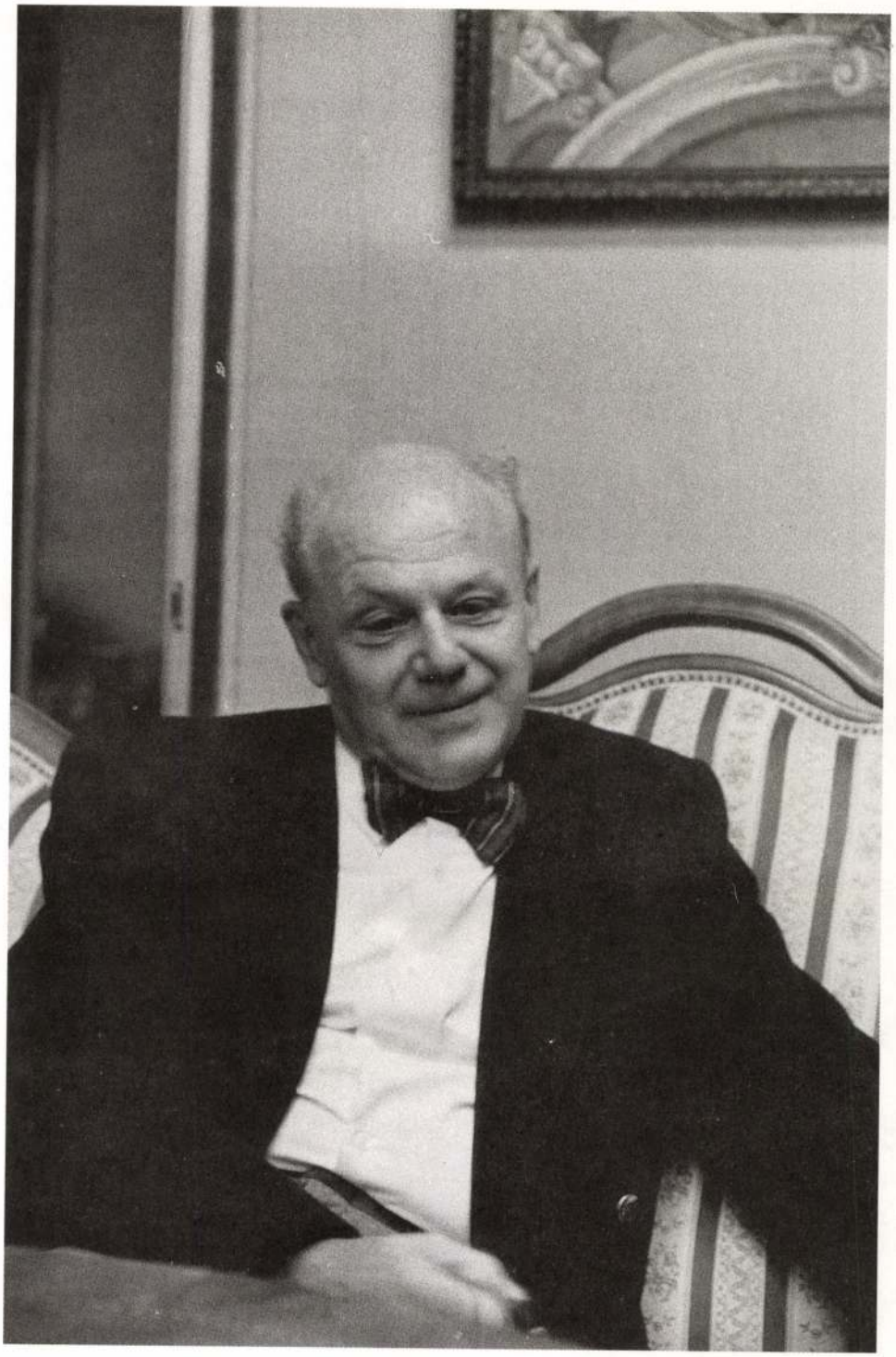

Moszczyński

ARCKÉPVÁZLAT

ZÁDOR ANNA

Aligha akad nehezebb feladat, mint Mojzer Miklós egyéniségének körvonalazása. Ez a mindig és mindenkihez látszólag barátságos egyéniség ebből a szinte kikezdhetetlen kedvességéből emelte azt a „falat", amelyen áttörni, amelyen túljutni majdnem lehetetlen. Látszólag nincsenek preferenciái, nincsenek manifeszt ellenérzései, mégis kérdés: vannak-e olyanok, akik az említett „falat" legyőzve, közel kerültek hozzá?

Mindez lehet alkati adottság, de lehet a szükséges védekezés eszköze. Hiszen Mojzer Milós fiatalsága azokra az évekre esik, amikor sem megmutatkozni, sem vitatkozni nem volt tanácsos.

Mojzer Miklós 1931. november 7-én született Budapesten. A család Székesfehérvárott volt otthon, Mojzer is részben ott végezte iskoláit, de a háború után a család Pestre költözött, és így a budapesti ciszterci gimnáziumban érettségizett. Ezekről az évekről ritkán esik szó, de több iskolatársával tart fenn jó kapcsolatot. Ha az iskolai évek szóba kerülnek, látszólag csupa szép emlék merül fel. 1950-ben kezdte meg tanulmányait az ELTE művészettörténeti szakán. Így egyetemi évei épp a legkényesebb korszakra estek. A kettéosztott bölcsészet történettudományi karán a Moszkvából hazatért történészek voltak hangadók. Nem ismerték sem kollégáikat, sem az itteni körülményeket. Joggal érezték magukat idegennek, ez csak fokozta eredendő bizalmatlanságukat. És mivel minden még csak alakulóban volt, sem az intézkedők, sem azok, akikre az intézkedés vonatkozott, nem érezhették biztonságban magukat. Annál kevésbé, mert a folyamatos átalakulás miatt sűrűn előfordult, hogy az a nézet, ami ma helyes, holnapra helytelennek, esetleg bűnösnek bizonyult. Természetes, hogy ilyen körülmények közt a nyugodt munkához szükséges légkör aligha alakulhatott ki. Helyette félelem és szorongás uralkodott. Nem állítható, hogy ezt tudatosan idézték volna elő, de bizonyos, hogy mindez nagyon egészségtelen állapotot eredményezett. Nem használok súlyosabb kifejezést: ez a légkör nemcsak az idegeket, de a jellemet is kikezdte, hiszen érthető, hogy mindenki igyekezett egzisztenciáját menteni és biztosítani.

Ilyen légkörben a fiatal diák Mojzer Miklós barátságos és derűs arca igen jóleső volt, noha egy percig sem lehetett feltételezni, hogy érzéketlen a külső atmoszféra iránt. Ehhez persze sok belső tartásra volt szükség. A legtöbb diák nem ezt az utat választotta. A hevesebbek agresszívvé, fenyegetővé váltak, a szelídebbek apatikussá, indolenssé. Egyik sem az egészséges és helyes magatartás.

Az ötvenes években, ha az ember az előadóterembe, -szobába lépett és végigfuttatta tekintetét a sok fiatal lány és fiú arcán, összeszorult a szíve. Hol őszinte félelem fogta el, hogy hol és mikor éri majd egy váratlan „pofon", egy provokatív kérdés vagy másféle kihívás formájában, hol attól szorult össze a szíve, hogy hol időznek ezek a merev és kifürkészhetetlen arcok, olyan üres tekintetek, mintha fizikailag is alig lennének jelen. Mojzer természetesen egyik szélsőséget sem mutatta: általában nyugodt, derűs, kontaktust teremtő arc válaszolt az ember ráirányuló tekintetének. Akkor sem lehetett megállapítani, mit rejt ez a barátságos arc.

Mojzert eleinte erősen érdekelte az építészet, szakdolgozatát is e tárgykörből merítette (Kalocsa és környékének XVIII. századi művészete). Az építészettörténet iránti vonzódás a következő években is fennállt, mélyebb tanulmányokat eredményezve. Ezek közül említhető a Mayerhoffer építészcsaláddal foglalkozó, nagyobb dolgozat (Művészettörténeti Értesítő 1955.), amely a nagyon szerteágazó család működését igyekezett kritikai rendszerezéssel egyénekre bontani. Ha e család munkásságának pontos szétválasztása mindmáig nem is sikerült, a gondosan választott szempontok és éles kritika a további kutatás számára sok, máig hasznos támpontot nyújtott.

Még érdekesebb az Architectura Civilis címen megjelent tanulmány, amely első ízben dolgozza fel az egyházi iskolák építészeti alapismereteket nyújtó oktatásának szerepét, amivel az építészeti kultúra széles körű elterjedését mozdítja elő. Ez a Művészettörténeti Értesítőben megjelent, ma is alapvető munka a szerző alapos ismeretein túl művelődéstörténeti és oktatástörténeti érdeklődését tanúsítja. Előmozdította ezt az a ténykedés, amit a műemléki topográfia munkálataiban való részvétele jelentett. A több évi előkészítő munka után 1958-ban megjelent, tucatnál több munkatárs részvételével készült kétkötetes, Pest megye műemlékeit tárgyaló mű Mojzernek sokféle kutatási területen való jártasságát bizonyítja, és egyben a csapatmunkában való részvétel képességét is.

Közben természetesen elindult muzeológiai pályája is. 1954-ben gyakornokként egy évig dolgozott a Szépművészeti Múzeum Régi Képtárának osztályán, majd 1955 és 1957 között az esztergomi Keresztény Múzeumban műkö-

dött. Ezzel párhuzamosan készülnek a középkori és barokk kori festészettel foglalkozó tanulmányok, amelyek biztos kvalitásérzékét, éles szemét, nagy tárgyismeretét és a kutatás módszerében való jártasságát bizonyítják. Már esztergomi működése alatt megmutatkozik intézmény-szervező képessége, amellyel a szerény és elhanyagolt állapotú, noha igen értékes múzeum anyagának korszerű szintre való emelését célozta, megteremtve egyúttal megfelelő könyvtár és más segédeszközök gyorsuló gazdagodását.

Az Esztergomban töltött rövid időszak eredménye volt a Boskovits Miklóssal és Mucsi Andrással együtt készített, és jóval később megjelentetett tudományos katalógus: az Esztergomi Keresztény Múzeum Képtára, ami több kiadásban és nyelven jelent meg és sikerrel valósítja meg a modern módszerű tudományos katalógus műfaját. Ez is, mint Mojzer minden munkája, a hazai emlékanyagnak az európai kultúra egészébe való ágyazását segítette elő.

1957-ben Mojzer Miklós visszakerült a Szépművészeti Múzeum Régi Képtár osztályára, ahol a következő tíz évet töltötte. Munkássága tovább szélesedett, nemcsak a muzeológiai tevékenység minden területére terjedt ki, hanem egyben bizonyította azt a képességét, hogy intézményben gondolkodik. A rábízott anyagnak minden tudományos és gyakorlati igényét a lehető legmagasabb fokon próbálja kielégíteni. Mindezen gazdagodó tevékenység mellett nemcsak ez köti le érdeklődését, hanem az építészet is. Különösen ez utóbbi téren volt munkája kezdeményező és inspiratív. Azt is lehet mondani: bátor és vakmerő. 1962-ben Baden-Badenben megjelent a hazánkban működött német építészekről szóló tanulmánya (Werke deutscher Künstler in Ungarn. I. Architektur), amely jól felépített tanulmány függelékeként több mint 30, német területről származó építész magyarországi munkásságát tárgyalja. Ez a fontos alapvetést nyújtó mű még sokáig lesz kiindulópontja a hazai építészettel, főleg a barokk koriakkal foglalkozó kutatásnak. Nem kis merészség volt az is, hogy a külföldön alig ismert fiatal kutató rangos kiadót mozgósított a célra, olyan időpontban, amikor a két ország között a kulturális kapcsolat szinte teljesen szünetelt. Egyúttal a munka módszere és hangvétele szinte lehetetlenné tette a továbbiakban, hogy az idegenből jött mesterek munkásságát a korábbi nacionalista szempontok szerint tárgyalják, helyette azt bizonyította, hogyan nőnek bele e mesterek a hazai hagyományokba és válnak új fejlődés megindítóivá.

Még merészebb tartalmú az a kötet, amely Torony, kupola, kolonnád címen 1971-ben jelent meg, és nemcsak nagy érdeklődést váltott ki, hanem erős kritikát is. Ezen nem csodálkozhatunk. Első jelentkezése volt ez nálunk az építészeti ikonográfiának, ami ekkorra kezdett világszerte elterjedni, de nálunk kevés művelőre és követőre talált. Logikus szerkesztés, gondos és világos fogalmazás, az előadásmód sajátos eleganciája és fegyelme jellemzi ezt a művet is, mint Mojzer Miklós minden írását.

Érthető, ha munkássága a Szépművészeti Múzeumban egyre inkább a festészet kérdéseire szorítkozik. A múzeumi munka minden területén tevékenykedett, amit a gyűjtemény anyagáról megjelentetett tanulmányok is tanúsítanak. Eközben fokozott gondot fordít a restaurálás kérdéseinek megoldására, a külföldi kapcsolatok kialakítására, azaz mindarra a modern múzeumi munkánál nélkülözhetetlen szervező tevékenységre, ami nálunk a fennálló társadalmi, gazdasági és személyi körülmények miatt nehezen tudott erőre kapni. Talán mindennek előmozdítására fogadott el egy akkortájt kalandosnak, mellékesen túlzottan fáradságosnak látszó meghívást: 1968–69-ben Los Angelesben tudományos katalógust készített egy magángyűjteményről, és az anyagot kiállításra is rendezte. A gyűjteményről szóló gondos katalógus is Mojzer munkája (The Warschaw-Collection, Los Angeles-Budapest 1971). A munka annál fárasztóbb volt, mert a számban gazdag gyűjtemény alig tartalmazott kiváló műremeket, és másod- vagy harmadrendű művek meghatározása mindig sokkal bonyolultabb.

A hazai gyűjtemények főleg középkori és barokk kori alkotásai késztetik egy-egy tanulmány írására, emellett pedig az a sok „rejtély", ami MS mester alkotásaihoz fűződik. E művek a hazai képállomány talán legtöbbször szereplő alkotásai, de alapjában soha sem vizsgálták őket korszerű tudományos módszerekkel. A mester kiléte, származása csakúgy hipotetikus maradt, mint az ábrázolás formái, stiláris és ikonográfiai forrásai, az előadás megannyi szokatlansága. Mojzer igen sok munkát fektetett ebbe a problémakörbe és 1966-tól kezdve több tanulmányban számolt be kutatásainak eredményéről, anélkül, hogy a végső, a teljes megoldást nyújthatta volna. Feltehetően e kérdéskör továbbra is izgatja.

A múzeum tanulmányi gyűjteményével való beható foglalkozás érdeklődését bővítette és mélyítette. A fokozódó tudományos szomjúság a hatvanas évek hazai körülményei között alig volt kielégíthető. Ezen az amerikai tartózkodás sem tudott igazán segíteni, noha az ott töltött hónapok igen gyümölcsözőnek bizonyultak. Nemcsak az ott használatos sokféle újítás bővítette ismereteit, hanem a feldolgozásra váró gyűjtemény minden darabja is hosszan tartó kutatói munkára késztette. Természetesen a legfontosabb amerikai gyűjtemények megismerése minden tekintetben segítette további munkáját, és több tanulmány megjelentetését eredményezte. Talán ebben mutatkozik meg a nem elsőrendű Warschaw-gyűjteménnyel való foglalkozás igazi hasznossága. Nem csak ismereteit, de kombinatív képességét is fejlesztette. Most bontakozott ki igazán széleskörű érdeklődése és az a képessége, amely az összefüggéseket keresi és intézményi méretekben gondolkodik. E képességek kibontakoztatásához – Mojzer úgy vélte – a Szépművészeti Múzeumban elfoglalt helye nem nyújt elegendő lehetőséget. Az okok sokféleségét felesleges itt részletezni. De be kell vallanom, hogy valóságos szerencsétlenségnek fogtam fel Mojzer Miklós ama döntését, hogy átmegy a Magyar Nemzeti Galériába. Már régen tudom, hogy súlyosan tévedtem: Mojzernek volt igaza.

Bizonyos, hogy a Szépművészeti Múzeumban töltött évek nem csak muzeológiai, hanem kutatói képességeit is kivirágoztatták. Hihetetlen munkabírással dolgozott, többféle területen és szinten, hiszen a művészet iránti érdeklődést csak tudományos publikációkkal felkelteni nem lehet. És a több területen végzett kutatások, majd publikációk

mellett az építészet iránti vonzalma, valamint a mindig kísértő MS mester köré fűződő kérdések sorakoztak. Az előbbi kérdéskörre vonatkozik a barokk kori kastélyaink álkupolájáról írt gondolatébresztő tanulmánya (Actes du XXIIe Congrès International d'Histoire de l'Art, 1969) és a Canevaléval foglalkozó két tanulmány (Canevale in Ungarn, 1973 és Canevale esztergomi rezidencia terve, 1973), mindegyik a késő 18. század fontos építészeti kérdéseit tárgyalja új és eredeti módon. Az MS mester „Keresztlevétel"-ével foglalkozó alapos tanulmány (1974) a keletkezés időpontját igyekszik az eddiginél pontosabban és új támpontok segítségével tisztázni. Az egész sorozatra vonatkozó kutatási eredményeiről két tanulmányban számol be. Az alkotó ember életében oly fontos korszak igen gazdag termést hozott.

1974-ben tehát átkerült a Magyar Nemzeti Galériába és 1989-ig ott működött. A Régi Magyar Osztály ekkor a középkori anyagon kívül alig tartalmazott jeles műtárgyat és csak kevés munkatársat mondhatott magáénak. Mojzer – 1976-tól osztályvezetőként – határozott koncepcióval dolgozott és igyekezett felhasználni mindazt a lehetőséget, amivel a sok ambícióval rendelkező Galéria akkor bírt. Hihetetlen leleménnyel gyarapította a gyűjteményt, vétel, csere, letét segítségével, megszervezte – lépésről-lépésre haladva – az annyira sürgős restaurálási munkát, és csakhamar jelentős állandó kiállítást nyithatott meg. Ugyanilyen gonddal és szívósággal gyarapította munkatársait, és elérte, hogy tíz év alatt a gyűjtemény főbb darabjainak katalógusa idegen nyelven is megjelenjen. A legfontosabb és szakmánkban egyedülálló teljesítmény annak a tudományos műhelynek a megteremtése, ami Mojzer osztályán kialakult. Nemcsak a közös munka és jó hangulat segítette ezt elő, hanem ösztöndíjak és szakembercserék is támogatták Mojzer törekvését. Nehéz megnevezni mindazt a nyilván sajátos emberi tényezőt, ami ezt a sajnos nálunk elszigetelt jelenséget kialakulni segítette, bizonyos, hogy ebben Mojzer egyéniségének van legtöbb érdeme, és ez úgy tekinthető, mint munkásságának egyik fő eredménye. Ilyen sikeresen és hatékonyan ilyen tudományos műhelyt sehol másutt nem sikerült nálunk kialakítani.

Ezekben az években is folytatódik az MS (és MZ) mester köré fonódó sok rejtély megfejtésének törekvése. Az ezzel kapcsolatos tanulmányok hol egy korábbi hipotézis cáfolatát nyújtják, hol valamely „kiágazás" kérdését igyekeznek tisztázni, hogy a megoldáshoz közelebb jussunk. A teljes tisztázás még távol van, de bizonyos, hogy e kedvenc problémáját sok tekintetben közelítette egy végső megoldás felé. Az is bizonyos, hogy a Régi Magyar Gyűjteményben folytatott sokféle és nehéz munka idejének csaknem egészét lefoglalta és nehezen jutott lehetősége nagyobb tanulmány elkészítésére. Szinte biztos, hogy ezt az áldozatot tudatosan és természetesen vállalta, mert nemcsak a jelenben, hanem a jövőben is gondolkodik, nem csupán a közvetlenül előtte álló feladatokat akarja elvégezni, hanem az intézmény egészének jövőjét is biztosítani.

1980-ban elvállalja a Művészettörténeti Értesítő szerkesztését. Szakmánknak ezt az első tudományos folyóiratát Fülep Lajos 1953-ban indította el akadémiai támogatással és azóta különböző szerkesztők alatt váltakozó szinten jelent meg. Mojzer azonnal átlátta teendőit: nemcsak az írások színvonalát akarta emelni és mind több új erőt szerzőként megnyerni, hanem arra is törekedett, hogy mindegyik számnak legyen könnyen felismerhető, domináló profilja. Noha ez a kívánalom ma már világszerte általános, a mi területünkön látszólag fel sem merült és nem tűnt megvalósíthatónak. Amilyen örvendetes, hogy e javulást és változást sikerült elérnie, annyira sajnálatos, hogy az egyre romló gazdasági viszonyok miatt a rendszeres megjelenés és a méltó nyomdai kiállítás egyre kérdésesebbé vált. Csak remélni lehet, hogy a viszonyok általános javulásával ezek a panaszaink is megszűnnek. 1989-ben pályázat útján elnyerte a Szépművészeti Múzeum főigazgatói állását és azóta ott dolgozik. E rövid idő alatt még nem lehet látni, hogyan sikerül Mojzernek a múzeum erősen összekuszálódott szubjektív és objektív viszonyain úrrá lenni és főleg, hogyan tudja segíteni, inkább elviselni azt a nagy helyreállítási és korszerűsítési munkát, ami évek óta folyik az épületen. Csak remélni lehet, hogy mindez sikerül majd.

Mindaz, amit az előbbiekben összegeztem, arra vallana, hogy Mojzer Miklósnak nincsenek árnyoldalai. Ha nem is tapasztaltam ilyeneket, mégis bizonyos, hogy ezek rejtetten léteznek, hiszen minden emberben jelen vannak a negatívumok. Az összkép a jelen esetben mégis nagyon pozitív. Csak azt kívánhatjuk, hogy mindezt a gazdag tevékenységet még sokáig folytathassa és élvezhesse munkájának eredményeit.

MOJZER MIKLÓS BIBLIOGRÁFIÁJA

1954
Rembrandt. Népművelés 1(1954:9) 16–17.

1956
Adatok Mayerhoffer András működéséhez. Művészettörténeti Értesítő 5 (1956:2–3) 136–145.

1957
Giacomo Francesco Cipper. Acta Historiae Artium 4 (1957:1–2) 77–98.

Architectura Civilis. (Iskolás művészet XVIII. századi építészetünkben.) I. Az elmélet és az iskolázás. II. Oswald Gáspár. Művészettörténeti Értesítő 6 (1957:2–3) 103–118.

Deux tableaux inconnus de Vincenzo Pagano. Vincenzo Pagano két ismeretlen képe. Bulletin du Musée Hongrois des Beaux-Arts (A Szépművészeti Múzeum Közleményei.) N° 10 (1957) 21–25, ill. 85–86.

1958
Az Esztergomi Keresztény Múzeum képtárának útmutatója. Budapest 1958.

La „Scène de camp" de Robert van den Hoecke au Musée des Beaux-Arts. Robert van den Hoecke „Tábori jelenet"-e a Szépművészeti Múzeumban. Bulletin du Musée Hongrois des Beaux-Arts N° 12 (1958) 44–47, ill. 128–129.

Pest megye műemlékei. Szerk. Dercsényi D. I–II. (Magyarország Műemléki Topográfiája V.) Budapest 1958. (Társszerző)

1960
A váci barokk rezidencia – Dercsényi-Granasztói: Vác c. könyvével kapcsolatban. Művészettörténeti Értesítő 9 (1960:4) 280–289.

A Quattrocento festészete. (Művészettörténet 29. A TIT József Attila Szabadegyetemének előadásai) Budapest 1960.

Az északolasz Cinquecento. (Művészettörténet 31. A TIT József Attila Szabadegyetemének előadásai) Budapest 1960.

1962
Werke deutscher Künstler in Ungarn. I. Bd. Architektur. (Studien für Deutschen Kunstgesichte. Bd. 328.) Baden-Baden – Strassburg 1962.

1963
Dürer és M.S. mester. Művészet 6 (1963:5) 19–21.

A magyar barokk művészet kiállítása a Fabricius házban. Soproni Szemle 17 (1963:4) 373–379.

1964
Vier sienische Quattrocentotafeln des Christlichen Museums zu Esztergom. Pantheon 22 (1964:1) 1–8.

Tanulmányok a Keresztény Múzeumban I. (A gyűjtés) Művészettörténeti Értesítő 13 (1964:3) 214–226.

Az esztergomi Keresztény Múzeum Képtára. Budapest 1964. (Boskovits Miklóssal és Mucsi Andrással)

1965
Tanulmányok a Keresztény Múzeumban II. (M. S. mester zászlai) Művészettörténeti Értesítő 14 (1965:2) 97-106.

Művészeti Lexikon I–IV. Budapest 1965–1968. (A lexikon munkatársa)

Christian Art in Hungary. Collections from the Esztergom Christian Museum. Budapest 1965. (with Miklós Boskovits, András Mucsi)

Das Christliche Museum von Esztergom. Budapest 1965. (mit Miklós Boskovits, András Mucsi)

1966
Die Fahnen des Meisters M.S. Acta Historiae Artium 12 (1966) 93–112.

Сокровища Эстергомской Картинной Галереи (с М. Бошковичем, А. Мучи) Будапешт 1966.

Piazetta Bűnbánó Magdolnája egy magyar magángyűjteményben. Művészettörténeti Értesítő 5 (1966:3–4) 256–258.

A Régi Képtár 1. Olasz mesterek XIII–XVIII. század. Szépművészeti Múzeum, Budapest 1966.

Le huitième tableau de chevalet du Maître M.S. M.S. mester nyolcadik táblaképe. Bulletin du Musée des Beaux-Arts N° 29 (1966) 69–82, ill. 114–120.

1967
Holland életképek. (Remekművek magyarországi múzeumokban) Budapest 1967.

Holländische Genregemälde. (Meisterwerke aus ungarischen Museen) Budapest 1967.

Tableaux de genre hollandais. (Chefs d'oeuvre dans les musées hongrois) Budapest 1967.

Голландская жанровая живопись. (Серия посвященная музеям Венгрии) Будапешт 1967.

Das Christliche Museum von Esztergom. Budapest 1967. (2. Aufl.) (mit Miklós Boskovits, András Mucsi)

Ismeretlen mesterművek. (Katalógus) Szépművészeti Múzeum, Budapest 1967. (Eszláry Évával)

Schongauer és M.S. mester. Művészet 8 (1967:5) 4–6.

1969
Die "Babylon"-Form. Ungarische Schlösser des 18. Jahrhunderts mit pseudo-Kuppeln. In: XXIIe Congrès International d'Histoire de l' Art. „Evolution générale et développements régionaux en histoire de l'art". Résumés – Conférences plénieres, rapports, communications. Budapest 15–20 septembre 1969, 113.

A magyar műkincsállomány vidéken. A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei 8 (1969) 279–284.

1970
Milyen lenne a magyar műgyűjtéstörténet? Műgyűjtő 2 (1970:4) 46–48.

1971
Torony, kupola, kolonnád. (Művészettörténeti füzetek 1.) Budapest 1971.

Irving Levin: Bernini and the Crossing of Saint Peter's. New York 1968. (Könyvismertetés) Művészettörténeti Értesítő 20 (1971:4) 313–315.

The Warschaw Collection. Los Angeles, California. (Catalogue) Budapest 1971.

Holland életképek. (Remekművek magyarországi múzeumokban) Budapest 1971. (2.kiadás)

1972
Voit Pál: A barokk Magyarországon. Budapest 1970 (Könyvismertetés) Művészettörténeti Értesítő 21 (1972) 90–92.

Ungarische Barockschlösser mit Scheinkuppeln. In: Actes du XXIIe Congrès International d'Histoire de l'Art. Évolution générale et développements régionaux en histoire de l'art. Budapest 1972, II, 141–144, III, 343–345. (304–306 táblák)

1973
Canevale in Ungarn. Mitteilungen der Gesellschaft für vergleichende Kunstforschung in Wien 25 (1973:4) 34.

Deux tableaux d'Antonio Carneo. Antonio Carneo két képe. Bulletin du Musée des Beaux-Arts N°41 (1973) 49–52, ill. 149–150.

Teréz Gerszi: Netherlandish Drawings in the Budapest Museum. Sixteenth-century Drawings, I–II. Amsterdam-New York 1971. (Könyvismertetés) Acta Historiae Artium 19 (1973) 147–148.

Голландская жанровая живопись. (Серия посвященная музеям Венгрии) Будапешт 1973. (2 изд.)

Canevale esztergomi rezidencia-terve. Építés-, Építészettudomány 5 (1973:3–4) (Zádor Anna Emlékkönyv) 489–496.

1974
Holland életképek. (Remekművek magyarországi múzeumokban) Budapest 1974. (3. kiadás)

Holländische Genregemälde. (Meisterwerke aus ungarischen Museen) Budapest 1974. (2. Aufl.)

Dutch genre paintings. (Art Treasures in Hungarian Museums) Budapest 1974. (2nd edition)

Tableaux de genre hollandais. (Chefs d'oeuvre dans les musées hongrois) Budapest 1974. (2. édition)

La datation de la „Déposition de croix" du Maître M.S. M.S. mester varsói „Levétel a keresztről"-képének datálása. Bulletin du Musée des Beaux-Arts N° 43 (1974) 53–74, ill. 153–162.

Művészettörténet-tudománytörténet. Művészet 15 (1974:6) 45–46.

Franz Anton Maulbertsch. Élet és Tudomány 29 (1974:23) 1078–1083.

1975
Um Meister M.Z. (I.) Acta Historiae Artium 21 (1975:3–4) 371–428.

XVII. és XVIII. századi német és osztrák festmények. (Remekművek magyarországi múzeumokban) Budapest 1975.

Deutsche und Österreichische Gemälde aus dem XVII–XVIII. Jahrhundert. (Meisterwerke aus ungarischen Museen) Budapest 1975.

German and Austrian Paintings of the XVIIth and XVIIIth Centuries. (Art Treasures in Hungarian Museums) Budapest 1975.

Peintures allemande et autrichienne aux XVIIe et XVIIIe siècles (Chefs d'oeuvre dans les musées hongrois) Budapest 1975.

1976
M.S. mester passióképei az esztergomi Keresztény Múzeumban. Budapest 1976.

1977
Tabula-Figura-Imago. (Három későközépkori lengyel festő működésének rekonstrukciójához.) Művészettörténeti Értesítő 26 (1977:2) 105–124.

1978
Magyarországi reneszánsz és barokk. Művészettörténeti tanulmányok. (Szerk. Galavics Géza) Budapest 1975. (Könyvismertetés) Művészettörténeti Értesítő 27 (1978:1) 96–97.

Carlo Palumbo-Fossati: I Fossati di Morcote. Bellinzona 1970. (Könyvismertetés) Művészettörténeti Értesítő 27 (1978:1) 97–98.

Jan Białostocki: The Art of the Renaissance in Eastern Europe. London 1976. (Könyvismertetés) Művészettörténeti Értesítő 27 (1978:2–3) 214–217.

Die Passionbilder des Meisters M.S. im Christlichen Museum zu Esztergom. Budapest 1978.

Painting of the Passion by Master M.S. in the Christian Museum of Esztergom. Budapest 1978.

1979
Pigler Andor köszöntése. Ars Hungarica 7 (1979:2) 259–268.

1980
Les panneux du maître M.S. conservés à Budapest, Hontszentantal (Antol) et Lille. M.S. mester budapesti, hontszentantali (Antol) és Lille-i képei. Annales de la Galerie Nationale Hongroise (1980) 5–40, ill. 149–163.

Veit Stoss krakkói barátja – László magyar asztalos. Építés-, Építészettudomány 10 (1980:1–4) (Dercsényi Dezső Emlékkönyv) 349–356.

Kazinczy korának művészete. Kiállítás a Magyar Nemzeti Galériában. Budapest 18 (1980:9) 24–27.

1981
Barokk tervek és vázlatok 1650–1760. (Katalógus. Szerk. D. Buzási Enikő) Magyar Nemzeti Galéria, Budapest 1981, 3–5. (Előszó)

Um Meister M. Z. (II.) Acta Historiae Artium 27 (1981:3–4) 247–274.

Későreneszánsz és barokk művészet. (A Magyar Nemzeti Galéria állandó kiállítása.) Művészettörténeti Értesítő 30 (1981:1) 39–49.

Két kép Schönfeld műhelyéből. Művészettörténeti Értesítő 30 (1981:2) 153–155.

Két seicento festmény – Domenico Fettitől és Antonio Carneotól. Művészettörténeti Értesítő 30 (1981:3) 212–215.

Mária Terézia és II. József kiállítások 1980. Művészettörténeti Értesítő 30 (1981:3) 224–225. (Petneki Áronnal)

Három XVII. századi német festő: Christoph Paudiss, Eberhard Keil és Salamon Adler képei. Művészettörténeti Értesítő 30 (1981:4) 288–291.

Válogatás magyar magángyűjteményekből. (Katalógus) Magyar Nemzeti Galéria, Budapest 1981. (Szerzőként közreműködött)

Barokk egyházi festészet. Magyar Nemzeti Galéria. (Tájak, korok, múzeumok kiskönyvtára 87.) Budapest 1981.

1982
Paolo Posi római építész egy rendház terve 1756-ból. Művészettörténeti Értesítő 31 (1982:1) 48–50.

Két puttó Nagyszebenből és a magyarországi reneszánsz néhány kevéssé ismert emléke. Művészettörténeti Értesítő 31 (1982:2) 105–119.

Neuhauser Ferenc két életképe. Művészettörténeti Értesítő 31 (1982:2) 142–143.

Pictures, Sculptures and Tapestries from the Christian Museum, Esztergom. Gemälde, Skulpturen und Tapisserien aus dem Christlichen Museum, Esztergom. Budapest 1982. (Bevezető)

Lőcsei festő „Krisztus rokonsága"-képe a ljubljanai Nemzeti Múzeumban. Művészettörténeti Értesítő 31 (1982:3) 226–227.

Magyarországi csendéletek a XVII. és a XVIII. századból. Művészettörténeti Értesítő 31 (1982:4) 253–267.

A Magyar Nemzeti Galéria késő reneszánsz és barokk kállítása. Képek és szobrok. (Katalógus) Budapest 1982.

Matthias Corvinus und die Renaissance in Ungarn 1458–1541. Schallaburg, 8. Mai – 1. November 1982. (Katalógus) Wien 1982. (Szerzőként közreműködött)

Joseph Haydn in seiner Zeit. Eisenstadt, 20. Mai – 26. Oktober 1982. (Katalógus) Eisenstadt 1982. 29, 280, 736, 772 kat. szám.

Festő és szobrász restaurátorok a múzeumokban. Múzeumi műtárgyvédelem 10 (1982) 265–272.

Középkori szárnyasoltáraink helyreállítása. Élet és Tudomány 37 (1982:49) 1552–1555.

1983
Zdzisław Kępiński: Veit Stoss. Warszawa-Dresden 1981. (Könyvismertetés) Művészettörténeti Értesítő 32 (1983:1–2) 97–98.

István Schlégl: Samuel Hofmann (um 1595–1649). Oeuvrekatalog Schweizer Künstler, hrsg. vom Schweizerischen Institut für Kunstwissenschaft. Bd. 8. Zürich 1980. (Könyvismertetés) Művészettörténeti Értesítő 32 (1983:3) 182–183.

Magyar művészet 1890–1919. I–II. (Szerk.: Németh Lajos) (A magyarországi művészet története 6.) Budapest 1981. (Könyvismertetés) Művészettörténeti Értesítő 32 (1983:4) 260–261.

King Matthias and the Renaissance in Hungary. Exhibition in Schallaburg, Austria. The New Hungarian Quarterly 24 No. 89. (1983) 165–167.

Gothic Winged Altars in the Hungarian National Gallery. The New Hungarian Quarterly 24 No. 91. (1983) 165–167.

Késő gótikus szárnyasoltárok. Művészet 24 (1983:2) 36–41.

Középkori oltáraink helyreállítása. Magyar Nemzet 39 (1983:19) 7.

Szárnyasoltárok. Magyar Hírek 36 (1983:6–7) 32–33.

1984
Frühe Maulbertschkopien in Ungarn. In: Franz Anton Maulbertsch und sein Kreis in Ungarn aus dem Beständen des Museums der Bildenden Künste Budapest, der Ungarischen Nationalgalerie Budapest und dem Museum für Christliche Kunst in Esztergom. (Katalog) Museum Langenargen am Bodensee, Sigmaringen 1984, 68–83.

Az idősebb Grassalkovics Antal jegyzéke a birtokain végzett építkezésekről, 1771-ből. Művészettörténeti Értesítő 33 (1984:1–2) 78–81.

Franz Anton Hillebrandt második (elpusztult) terve az esztergomi prímási székhelyhez. Művészettörténeti Értesítő 33 (1984:4) 255–259.

A Magyar Nemzeti Galéria régi gyűjteményei. Budapest 1984. (Szerkesztette és szerzőként közreműködött)

Ungarische Nationalgalerie Budapest. Alte Sammlung. Budapest 1984. (Herausgeber und Autor)

The Hungarian National Gallery. The Old Collections. Budapest 1984. (Editor and Author)

1985

Capolavori da musei ungheresi. Collection Thyssen-Bornemisza, Lugano, 15. giugno – 15. ottobre 1985. (Catalogo) Lugano – Milano 1985, 13. (Cenni storici sui due musei di Budapest) (ugyanez franciául és németül: 14, 15.), Cat. n. 4, 5, 6.

Meisterwerke europäischer Malerei aus ungarischen Museen. Germanisches Nationalmuseum, Nürnberg. 9. November 1985 – 26. Januar 1986. (Ausstellungskatalog) Lugano – Mailand 1985, 15–16. (Zur Geschichte der Beiden Budapester Museen), Kat. Nr. 4, 5, 6.

15–20. századi remekművek a báró Thyssen-Bornemisza gyűjteményből. Budapest, Magyar Nemzeti Galéria. 1985. október 3 – december 1. Szombathely, Képtár. 1985 december 13. – február 9. (Katalógus) (H. n. 1985) 10. (Bevezető)

1987

Devóció és dekoráció. 18. és 19. századi kolostormunkák Magyarországon. Eger, Dobó István Vármúzeum, 1984. október 17 – 1985. március 4. Sárospataki Képtár, 1985. március 10 – augusztus 2. (Katalógus) Eger 1987, 9–11. (Előszó)

Dercsényi Dezső (1910–1987). Művészettörténeti Értesítő 36 (1987:1–4) 162–163.

Galavics Géza: Kössünk kardot az pogány ellen. Budapest 1986. (Könyvismertetés) Művészettörténeti Értesítő 36 (1987:1–4) 164–166.

1988

„Vir clarissimi ingenii Joannes Galer de Glogovia maiori...". Seminaria Niedzickie – Niedzica Seminars, III. Kraków 1988, 69–77.

Kapossy János jegyzetei a Grassalkovich-levéltár elpusztult tervtáráról. Művészettörténeti Értesítő 37 (1988:3–4) 250–256.

In memoriam Frau Dr. László Gerevich, geborene Ilona Vattai. Annales de la Galerie Nationale Hongroise 4 (1980–1988) 66.

Az ősgaléria – mint egykori és mai kiállítás. In: Főúri ősgalériák, családi arcképek a Magyar Történelmi Képcsarnokból. (Katalógus. Szerk. Buzási Enikő) Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 1988, 9–12.

Buzási Enikő: Régi magyar arcképek. – Alte ungarische Bildnisse. Tata, Vár 1988. május–augusztus. Szombathely, Képtár 1988. szeptember – október. (Katalógus) Budapest 1988, 5. (Ajánlás)

1989

Két kép Rubens műhelyéből. Művészettörténeti Értesítő 38 (1989:1–4) 142.

Egy jelmezes mecénás: Esterházy Imre hercegprímás. In: Sub Minervae nationis praesidio. Tanulmányok a nemzeti kultúra kérdésköréből Németh Lajos 60. születésnapjára. Budapest 1989, 64–70.

Baroque and Rococo Art and Crafts. An exhibition at the Budapest Museum of Arts and Crafts. The New Hungarian Quarterly 30 No. 116. (1989) 113–114.

1990

A Szépművészeti Múzeum tervei. Henszlmann-Lapok N°2 (1990) 8–11.

Mekkora a nemzeti kincsár? Magyar Nemzet 53 (1990:42) 7.

1981 óta a Művészettörténeti Értesítő szerkesztője.

(Összeállította Puskás Bernadett)

A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA RÉGI MAGYAR GYŰJTEMÉNYÉNEK SZERZEMÉNYEI 1974 ÉS 1989 KÖZÖTT A LEGÚJABB MEGHATÁROZÁSOKKAL

1. Német (?) szobrász, 18. század: Nepomuki Szent János
hársfa, 45,5 cm
ltsz. 74.2 M

2. Martin Knoller (1725–1804): Esterházy II. Miklós herceg (1765–1833) képmása, 1792–93
olaj, vászon, 59 x 37 cm
ltsz. 74.3 M

3. Johann Peter Wagner (1730–1809) követője: Szent Miklós püspök
hársfa, festett, 57 cm
ltsz. 74.4 M

4. Johann Peter Wagner (1730–1809) követője: Szent Flórián
hársfa, festett, 57,3 cm
ltsz. 74.5 M

5. Adam Braun (1750–1827 után): Az angyal felkelti a pusztában alvó Illés prófétát, 1771
olaj, vászon, 66,5 x 86,5 cm, jelzett, datált
ltsz. 74.6 M

6. Schmidt József Ferenc (1739–1760): Szentháromság szoborcsoport
fa, festett, 105 x 80 cm
ltsz. 74.7 M

7. Adam Braun (1750–1827 után): Az angyal Habakukkal élelmet vitet Dánielnek az oroszlánbarlangba, 1771
olaj, vászon, 66,5 x 86,5 cm
ltsz. 74.8 M

8. Ismeretlen szobrász Kassáról vagy környékéről: Szent Kristóf, 15. század vége – 16. század eleje
fenyőfa, dombormű, 79 cm
ltsz. 74.9 M

9. Andreas Zallinger (1738–1805): Szent László király apotheózisa, 1781
olaj, vörösréz, 62,7 x 43,3 cm
ltsz. 74.10 M

10. Anton von Maron (1731–1808): Bacsák Vendel testőrgárdista arcképe, 1784
olaj, vászon, 67 x 54 cm
ltsz. 74.11 M

11. Szepességi festő: Fiatal nő arcképe, 1641
olaj, vászon, 94,5 x 78,5 cm
ltsz. 75.1 M

12. Magyarországi festő, 1750–55 körül: Grassalkovich Antal arcképe
olaj, vászon, 93 x 73,5 cm
ltsz. 75.2 M

13. Magyarországi festő, 16. század utolsó harmada: Allegória Zrínyi Miklóssal, a szigetvári hőssel
olaj, vászon, 87,5 x 152 cm
ltsz. 75.3 M

14. Magyarországi festő, 17. század második fele, 18. század eleje: Konyhai csendélet csigákkal, halakkal és tojásokkal
olaj, vászon, 70,6 x 67 cm
ltsz. 75.4 M

15. Magyarországi festő, 17. század második fele, 18. század eleje: Konyhai csendélet fonatos üveggel, zellerekkel és citromokkal
olaj, vászon, 74 x 60 cm
ltsz. 75.5 M

16. Magyarországi festő, 17. század második fele, 18. század eleje: Konyhai csendélet rézfazékkal és lábasokkal, retekkel és uborkával
olaj, vászon, 69 x 57,4 cm
ltsz. 75.6 M

17. Ismeretlen szobrász, 18. század: Térdelő angyal
fa, 101 cm
ltsz. 75.7 M

18. Michael Leopold Willmann (1630–1706): Dido és Aeneas
olaj, fa, 73,5 x 50,4 cm
ltsz. 75.8 M

19. Dunántúli festő, 1470 körül: Szent Dorottya; Szent Péter
fenyőfa, tempera, kétoldalán festett, 41,5 x 34,5 cm
ltsz. 75.9 M

20. Dunántúli festő, 1470 körül: Szent Margit; Szent Pál
fenyőfa, tempera, kétoldalán festett, 41,5 x 34,5 cm
ltsz. 75.10 M

21. Caspar Franz Sambach (1715–1785): Páduai Szent Antal a kis Jézussal
olaj, vászon, 37 x 28,4 cm
ltsz. 75.11 M

22. Magyarországi szobrász, 18. század: Szent Pál
fa, festett, 139 cm
ltsz. 76.1 M

23. Magyarországi szobrász, 18. század: Férfiszent
fa, festett, 118 cm
ltsz. 76.2 M

24. Magyarországi (?) festő, 17. század második fele: Női arckép
olaj, vászon, 77 x 66 cm
ltsz. 76.3 M

25. Georg Raphael Donner (1693–1741): Adoráló angyal, 1733–35
ólom, 200 cm
ltsz. 76.4 M

26. Georg Raphael Donner (1693–1741): Adoráló angyal, 1733–35
ólom, 200 cm
ltsz. 76.5 M

27. Magyarországi szobrász, 18. század közepe: Szent Anna a kis Máriával
fa, festett, 118,5 cm
ltsz. 76.6 M

28. Franz Xaver Karl Palko (1724–1767): Judit és Holofernesz, 1745 után
olaj, vászon, 72 x 86,5 cm
ltsz. 76.7 M

29. Karel Škréta (1610–1674) köre: Fiatal nő mint Szent Ágnes, 17. század második fele
olaj, vászon, 70,8 x 54,4 cm
ltsz. 76.8 M

30. Peter Brandl (1668–1735): Öregasszony csuporral, 18. század eleje
olaj, vászon, 58,5 x 48,5 cm
ltsz. 77.1 M

31. Tiroli (?) szobrász, 18. század közepe: A Kálvária
fa, festett, 64 x 43 cm
ltsz. 77.2 M

32. 18. század közepén működött festő: A feltámadt Krisztus
olaj, horganylemez, 69,5 cm (körülvágva)
ltsz. 77.3 M

33. Magyarországi festő, 18. század közepe: Jézus Szíve
olaj, vászon, 32 x 23,2 cm
ltsz. 77.4 M

34. Nápolyi, ill. délnémet munka, 18–19. század: Betlehemes babák, 26 darab
cserép, textil, 22 és 38 cm között
ltsz. 77.5 M/1,2; 77.6 M/1,2,3; 77.7 M/1,2,3; 77.8 M; 77.9 M; 77.10 M; 77.11 M; 77.12 M; 77.13 M; 77.14 M; 77.15 M/1,2; 77.16 M/1,2; 77.17 M/1,2; 77.18 M; 77.19 M; 77.20 M; 77.21 M

35. Dunántúli szobrász, 15. század vége: Mária a kis Jézussal
fa, tempera, 63 cm
ltsz. 77.22 M

36. Magyar műkedvelő festő, 1780 körül: Lanton játszó fiatal nő gyermekekkel
olaj, horganylemez, 24 x 32 cm
ltsz. 77.23 M

37. Olasz festő (Magyarországon ?), 16. század második fele: Nagy Sándor Dárius teteménél
olaj, vászon, 64 x 76 cm
ltsz. 78.1 M

38. Joseph Abel (1764–1818): Fiatal nő kisfiával (Allegória), 1799
olaj, vászon 95 x 72,5 cm, jelzett, datált
ltsz. 78.2 M

39. Fogel Gergely (1717–1782): Judit, 1771
olaj, falemez, 21,8 x 14,8 cm, jelzett, datált
ltsz. 78.3 M

40. Johann Michael Millitz (1725–1784) után: Gróf Károlyi Antal képmása, 1774 után
olaj, vászon, 105 x 74 cm
ltsz. 78.4 M

41. Forrayné Brunswick Júlia (1787–?): Sziklás táj romokkal, 1809
olaj, vászon, 37 x 51,3 cm, jelzett, datált
ltsz. 78.5 M

42. Joseph Ignaz Mildorfer (1719–1775) (?): A kis Mária nevelése, 18. század közepe
olaj, vászon, 39 x 36 cm
ltsz. 78.6 M

43. Stettner Gábor (1740–1815): Asztali csendélet rézkancsóval és üvegedényekkel, 1773
olaj, vászon, 63,5 x 48 cm, jelzett, datált
ltsz. 78.7 M

44. Martino Altomonte (1657–1745) köre: Mária megmutatja egy dominikánus szerzetesnek Szent Domonkos képét, 18. század közepe
olaj, vászon, 63,4 x 47,5 cm
ltsz. 78.8 M

45. Magyar festő, 18. század: A Szentháromságról író Szent Ágoston
olaj, vászon, 88,7 x 69,2 cm
ltsz. 78.9 M

46. Franz Anton Palko (1717–1766): Nepomuki Szent János Vencel király előtt
olaj, vászon, 90 x 58 cm
ltsz. 78.10 M

47. Lengyelországi (német ?) festő, 18. század utolsó harmada: Férfiképmás
olaj, vászon, 77 x 58 cm
ltsz. 78.11 M

48. Johann Kupezky (1667–1740) követője: A festő önarcképe, 18. század közepe
olaj, vászon, 92,5 x 76,5 cm
ltsz. 78.12 M

49. Joseph Mages (1728–1769) (?) : „Az Isteni Kegyelem Anyja", 18. század közepe
olaj, papír, 60,5 x 48 cm (jelenleg vászonra ragasztva)
ltsz. 78.13 M

50. Német (?) festő, 1780 körül: Emlékezés Rousseau sírjánál
pergamen, gouache, 335 x 425 mm
ltsz. 78.14 M

51. Délnémet vagy tiroli festő, 1740 körül: Csatajelenet török lovasokkal
olaj, vászon, 62,5 x 70 cm
ltsz. 78.15 M

52. Weber József Lénárt (1702–1773): Az Atyaisten, 1766
fa, szobor, 103 cm
ltsz. 79.1 M

53. Weber József Lénárt (1702–1773): A Fiúisten, 1766
fa, szobor, 107 cm
ltsz. 79.2 M

54. Paul Juvenel (1579–1643): Jézus és a kisgyermekek, 1630 körül
olaj, vaslemez, 37,5 x 24,5 cm
ltsz. 79.3 M

55. Johann Michael Millitz (1725–1784 után) követője, 18. század második fele: Keglevich János arcképe
olaj, vászon, 92 x 72,5 cm
ltsz. 79.4 M

56. Peter Strudel (1660 körül–1714) köre: Ámor és egy puttó Diana mellszobrát koszorúzza, 1710–20 körül
olaj, vászon, 125 x 73,5 cm
ltsz. 79.5 M

57. Joseph Kreutzinger (1757–1829): Ülő férfi vadászpuskával, 19. század eleje
olaj, vászon, 124 x 96 cm, jelzett
ltsz. 79.6 M

58. Claude Joseph Vernet (1714–1789): Táj pásztorokkal és katonákkal
olaj, vászon, 71 x 110 cm
ltsz. 79.7 M

59. Osztrák vagy magyar festő, 19. század: Tájkép lovasokkal
olaj, vászon, 55,3 x 68 cm
ltsz. 79.8 M

60. „Anna Co. Hondedei" jelzésű műkedvelő festő, 18. század vége: Mária a kis Jézussal
olaj, vászon, 48 x 37 cm
ltsz. 79.9 M

61. Magyar festő, 18. század közepe: A gyermek II. József arcképe
olaj, vászon, 49 x 39 cm
ltsz. 79.10 M

62. Magyar (?) festő, 18. század utolsó negyede: Nemesúr képmása
olaj, vászon, 44 x 36 cm
ltsz. 79.11 M

63. Köpp Farkas (1738–1807): A Február hónap, 18. század vége
stukkó, tus, akvarell, 23,3 x 32 cm
ltsz. 79.12 M

64. Köpp Farkas (1738–1807): A December hónap, 18. század vége
stukkó, tus, akvarell, 23,3 x 32 cm
ltsz. 79.13 M

65. Magyarországi szobrász, 18. század első fele: Diogenés
fa, szobor, festett, 220 cm
ltsz. 79.14 M

66. Georg Raphael Donner (1693–1741) követője: Ülő, könyöklő férfiakt, 1770 körül
terrakotta, festett, 17 x 31,5 x 22 cm
ltsz. 79.15 M

67. Paul Troger (1698–1762) műhelye: A Szentháromság, 1745–50 körül
olaj, vászon, 109,5 x 74 cm
ltsz. 79. 16 M

68. Magyarországi (?) festő, 18. század: Táj lovasokkal
pergamen, gouache, 116 x 144 mm
ltsz. 79.17 M

69. Magyar vagy német festő, 18. század: Lovascsata
olaj, vászon, 70,5 x 88,5 cm
ltsz. 79.19 M

70. Szepességi festő, 17. század első fele: Spillenberger Sámuel arcképe, 1638
olaj, vászon, 102 cm (ovális)
ltsz. 79.21 M

71. Martin van Meytens (1695–1770) követője, 18. század közepe: Lotharingiai Ferenc képmása
olaj, vászon, 92 x 73 cm
ltsz. 79.22 M

72. Jacob Cimbal (1780–1834): A Kálvária, 1797
olaj, vászon, 40,8 x 36,3 cm, jelzett, datált
ltsz. 79.23 M

73. Magyarországi festő, 18. század: Az Oltáriszentség dicsőítése
olaj, vászon, 39 x 42 cm
ltsz. 80.1 M

74. Johann Michael Millitz (1725–1784 után) (?): Főúri pár mint Ádám és Éva, 18. század második fele
olaj, vászon, 90 x 68,5 cm
ltsz. 80.2 M

75. Johann Lucas Kracker (1719–1779): Alexandriai Szent Katalin vitája a bölcsekkel, 1775
olaj, vászon, 76,5 x 40,5 cm
ltsz. 80.3 M

76. Magyarországi festő, 18. század: Mária születése
olaj, vászon, 81 x 87 cm
ltsz. 80.4 M

77. Johann Heinrich Schönfeld (1609–1682) műhelye: Pihenő a fogadó előtt, 1650-es évek
olaj, vászon, 91,3 x 75,7 cm
ltsz. 80.5 M

78. Olasz festő, 17. század: Lovascsata
olaj, vászon, 95,5 x 134 cm
ltsz. 80.7 M

79. Christoph Paudiss (1618 k.– 1666): Férfiképmás
olaj, vászon, 59,5 x 50 cm
ltsz. 80.8 M

80. Magyarországi műhely, 17. század második fele: Magyar nemesi fiú epitáfiuma
fa, olaj, 171 x 151 cm
ltsz. 81.1 M

81. Magyarországi szobrász, 18. század első fele: Szent Anna harmadmagával
festett, aranyozott fa dombormű keretben, 136 x 90 cm
ltsz. 81.2 M

82. Magyarországi (?) festő, 18. század közepe: Mennyezetvázlat Szent István megkövezésének és Evangélista Szent János olajbafőzésének jeleneteivel
olaj, vászon, 72,5 x 51,6 cm, „J.M." jelzéssel
ltsz. 81.3 M

83. Magyar festő, 17. század második fele: Szent Imre
olaj, vászon, 198 x 110 cm
ltsz. 81.7 M

84. Magyar festő, 17. század második fele: Szent Erzsébet és egy koldus
olaj, vászon, 198 x 110 cm
ltsz. 81.8 M

85. Magyarországi festő, 18. század első fele: Saul fölkenése
olaj, vászon, 100 x 100 cm
ltsz. 81.9 M

86. Magyarországi festő, 18. század közepe: Szent György megdicsőülése
olaj, vászon, 251 x 146,5 cm
ltsz. 81.10 M

87. Olasz festő, 16. század vége: Assisi Szent Ferenc stigmatizációja
olaj, vászon, 103,6 x 104,8 cm
ltsz. 81.11 M

88. Flamand szobrász, 1700 körül: Vadászjelenet aratókkal
rézdombormű, trébelt, 21,7 x 30 cm
ltsz. 81.12 M

89. Kiss Bálint (1802–1868): Hunyadi János csatája a törökkel, 1860 körül
olaj, vászon, 67 x 89,5 cm
ltsz. 81.13 M

90. Magyarországi festő, 18. század harmadik negyede: A kis Mária oktatása
olaj, vászon, 54,2 x 45 cm
ltsz. 81.14 M

91. Magyarországi (vagy morva) festő, 18. század első fele: Mária és Erzsébet találkozása
olaj, vászon, 31,5 x 43,5 cm
ltsz. 82.1 M

92. Magyarországi festő, 18. század második fele: Kottalapot tartó fiatal nő arcképe
olaj, vászon, 74, 2 x 62 cm
ltsz. 82.2 M

93. Johann Georg Dominikus Grasmair (1691–1751): Krisztus és a szamáriai asszony a kútnál, 1734 körül
olaj, vászon, 156 x 207 cm (ovális)
ltsz. 82.3 M

94. Johann Georg Dominikus Grasmair (1691–1751): Krisztust a pusztában angyalok táplálják, 1734 körül
olaj, vászon, 156 x 207 cm (ovális)
ltsz. 82.4 M

95. Dunántúli szobrász a Straub-körből, 1760 körül: Szent Vendel
fa, festett, 148 cm
ltsz. 82.5 M

96. Martino Altomonte (1657–1745): A fájdalmas Mária, 1744
olaj, vászon, 82 x 60 cm, jelzett
ltsz. 82.6 M

97. Magyarországi festő, 18. század első harmada: Gyümölcs-csendélet papagájjal
olaj, vászon, 42,5 x 55,5 cm
ltsz. 83.1 M

98. Id. David Richter (1662–1735): VI. Károly császár (III. Károly magyar király) képmása
olaj, vászon, 183,5 x 118 cm
ltsz. 83. 2 M

99. Id. David Richter (1662–1735): Elisabeth Christine (von Braunschweig-Wolfenbüttel) császárné
olaj, vászon, 183 x 117,5 cm
ltsz. 83.3 M

100. Osztrák vagy magyar festő, 18. század vége: Magyar nemesúr képmása (A Pauer család egy tagja)
olaj, vászon, 77,6 x 60 cm
ltsz. 83.4 M

101. Bécsi festő, 1745–50 körül: Lotharingiai Ferenc mint német-római császár
olaj, vászon, 89 x 74 cm
ltsz. 83.5 M

102. Bogdány Jakab (1660 k.– 1724): Két arara, kakadu és szajkó gyümölcsökkel, 18. század eleje
olaj, vászon, 101 x 150 cm
ltsz. 83.8 M

103. Magyarországi festő, 1700 körül: Nagy Sándor és Diogenés (II. Rákóczi Ferenc útikárpit-sorozatának darabja)
vászon, tempera, 328 x 294 cm
ltsz. 83.11 M

104. Magyarországi (?) festő, 18. század vége: Férfiképmás
olaj, vászon, 71,8 x 55,5 cm
ltsz. 83.12 M

105. Selmecbányai jezsuita szobrász, 18. század első fele: A Kálvária
puszpángfa, faragott, 40,5 cm
ltsz. 84.1 M

106. Magyarországi festő, 18. század közepe: Szent. Anna és Joachim a gyermek Máriával
olaj, vászon, 45,9 x 31,2 cm
ltsz. 84.2 M

107. Magyar festő, 1764 körül: Máriássy Boldizsár négy éves korában
olaj, vászon, 88 x 70 cm
ltsz. 84.3 M

108. Ismeretlen festő, 18. század első harmada: A művész önarcképe
olaj, vászon, 66 x 50,2 cm
ltsz. 84.4 M

109. Adam Friedrich Oeser (1717–1799): Izsák és Ézsau
olaj, vászon, 51 x 60 cm (eredeti vakkeretén felirat a festő nevével)
ltsz. 84.5 M

110. Bécsi (?) festő, 17. század vége: Gróf Kálnoky Ádámné arcképe
olaj, vászon, 92,3 x 75 cm
ltsz. 84.6 M

111. „Ion. Fridericus We...": Krisztus siratása, 1628, Joseph Heintz kompozíciója után
olaj, vászon, 132 x 96,5 cm, jelzett, datált
ltsz. 84.7 M

112. Elias Mögel (működött a 18. század második felében): Trompe l'oeil Krisztust ábrázoló metszettel, 1760

olaj, vászon, 69,7 x 52 cm, jelzett, datált
ltsz. 84.8 M

113. Közép-európai festő, 18. század: A madárárus
olaj, vászon, 46 x 64,5 cm
ltsz. 84.9 M

114. Paul Troger (1698–1762) követője: A fájdalmas Mária, 1740 körül
olaj, vászon, 89,5 x 49,5 cm
ltsz. 84.10 M

115. Mányoki Ádám (1673–1757)(?): Gustav Adolph Gotter báró, 1731–32
olaj, vászon, 69 x 56 cm
ltsz. 85.1 M

116. Georg Raphael Donner (1693–1741) műhelye: VI. Károly császár képmása, 1740 körül
márvány, dombormű, 43 cm, „RD" jelzéssel
ltsz. 85.2 M

117. Rómában működött flamand vagy német festő, 17. század közepe: Mária a kis Jézussal
olaj, vörösréz, 7,7 x 7,2 cm
ltsz. 85.3 M

118. Magyarországi festő, 1780–90 körül: Gonzaga Szent Alajos
olaj, rézlemez, 31,1 x 22,3 cm
ltsz. 86.1 M

119. Magyarországi szobrász, 18. század utolsó negyede: Ókori tudós mellképe
fa, dombormű, festett, aranyozott, 63 cm
ltsz. 86.2 M

120. Magyarországi szobrász, 18. század utolsó negyede: Ókori tudós mellképe
fa, dombormű, festett, aranyozott, 63 cm
ltsz. 86.3 M

121. Ottavio Zanuoli (?–1607)(?): Maria Christierna, Báthori Zsigmond felesége, 1595
tojástempera, rézlemez, 17,7 x 12,5 cm
ltsz. 86.4 M

122. Magyarországi festő, 18. század első harmada: Szent István király
olaj, vászon, 188 x 94 cm
ltsz. 86.5 M

123. Magyarországi festő, 18. század első harmada: Szent Imre
olaj, vászon, 189 x 93,5 cm
ltsz. 86.6 M

124. Magyarországi festő, 18. század első fele: Cseresznyék fonott kosárban
olaj, vászon, 29,3 x 39,6 cm
ltsz. 86.7 M

125. Giovanni Biliverti (1576–1644) vagy műhelye: Jákob és Ráchel a kútnál, 1600 körül
olaj, vászon, 150 x 175 cm
ltsz. 86.8 M

126. Basilius Grundmann (1726–1798): Éjjeli falusi tűzvész
olaj, rézlemez, 9,8 x 14,1 cm
ltsz. 86.9 M

127. Basilius Grundmann (1726–1798): Folyóparti ház és híd holdfényben
olaj, rézlemez, 9,7 x 14,1 cm
ltsz. 86.10 M

128. Magyar festő, 18. század második negyede: A bűnbánó Magdolna
olaj, vászon, 34 x 26,5 cm
ltsz. 86.11 M

129. Magyarországi festő, 18. század második fele: Az örvendetes, a fájdalmas és a dicsőséges olvasó allegóriája
olaj, vászon, 155 x 111 cm
ltsz. 86.12 M

130. Jacob Christian Schletterer (1699–1774): Immaculata, 1754 körül
alabástrom, faragott, 48,5 cm
ltsz. 86.13 M

131. Orazio Sammachini (1532–1577) követője: Mária koronázása négy szenttel, 1600 körül
olaj, vászon, 216 x 140, 5 cm
ltsz. 86.14 M

132. Magyarországi festő, 18. század második fele: A Regnum Marianum allegóriája
olaj, vászon, 43,2 x 31,3 cm
ltsz. 86.15 M

133. Ismeretlen (spanyol ?) festő, 17. század: Assisi Szent Ferenc stigmatizációja
olaj, vászon, 254 x 172 cm
ltsz. 86.16 M

134. Köpp Farkas (1738–1807): A Szent Család
stukkó, tus, akvarell, 82 x 58,7 cm
ltsz. 86.17 M

135. Pest-budai festő, 18. század: A kis Mária felajánlása
olaj, vászon, 142 x 125 cm (ovális)
ltsz. 86.18 M

136. Prágában működő festő, 16. század vége: A Levegő allegóriája
olaj, vászon, 60 x 50 cm
ltsz. 87.1 M

137. Prágában működő festő, 16. század vége: A Víz allegóriája
olaj, vászon, 60 x 50 cm
ltsz. 87.2 M

138. Magyarországi szobrász, 17. század: Krisztus az Olajfák hegyén
hársfa, faragott, festett, 100,3 x 94,5 x 12,3 cm
ltsz. 87.3 M

139. Joseph Abel (1764–1818) (?): Nákó Konstancia képmása, 1807–10
olaj, vászon, 65,3 x 53,5 cm
ltsz. 87.4 M

140. Dorffmeister István (1729–1797): Férfiarckép, 1776
olaj, vászon, 98 x 71 cm, jelzett, datált
ltsz. 87.5 M

141. Dorffmeister István (1729–1797): Női arckép, 1777
olaj, vászon, 98 x 71,5 cm, jelzett, datált
ltsz. 87.6 M

142. Vinzenz Fischer (1729–1810): A Kálvária, 1791
olaj, vászon, 96,8 x 69,8 cm, jelzett, datált
ltsz. 87.7 M

143. Vinzenz Fischer (1729–1810): Krisztus feltámadása, 1791
olaj, vászon, 94,5 x 71,4 cm
ltsz. 87.8 M

144. Magyarországi (lőcsei) szobrász, 18. század első fele: Krisztus corpus
fenyőfa, 148 x 106 cm
ltsz. 87.9 M

145. Joseph Abel (1764–1818): Önarckép műteremben, 1810 körül
olaj, vászon, 93,3 x 72,2 cm
ltsz. 87.10 M

146. Magyarországi szobrász, 1750 körül: Maria Immaculata
fa, festett, aranyozott, 63,5 cm
ltsz. 87.11 M

147. Magyarországi szobrász, 18. század utolsó harmada: Szent Rókus
puszpángfa, faragott, 18 cm
ltsz. 87.12 M

148. Prágai festő (id. Joseph Heintz köre), 1590–1600 körül: A Megváltás allegóriája
olaj, vászon, 88 x 101 cm
ltsz. 88.1 M

149. Magyarországi (?) festő, 18. század első fele: Csendélet naspolyákkal, almákkal, körtékkel és gombákkal
olaj, vászon, 77 x 100,5 cm
ltsz. 88.3 M

150. Magyar (pozsonyi ?) szobrász, 1760 körül: Mária alakja egy Kálváriából
fa, festett, aranyozott, 41,8 cm
ltsz. 88.4 M

151. Magyar (pozsonyi ?) szobrász, 1760 körül: Evangélista Szent János
fa, festett, aranyozott, 43,5 cm
ltsz. 88.5 M

152. Magyar szobrász, 1500 körül: Jelenet négy fegyveres figurával erdőben
márga, faragott, 47 x 54 x 11,5 cm
ltsz. 89.1 M

153. Izbéghy Vörös István (működött 1725–56 körül): Asztali csendélet rákokkal, habán korsóval, pohárral, cipóval és egérrel, 18. század első fele
olaj, vászon, 42 x 53 cm, jelzett
ltsz. 89.2 M

154. Johann Michael Millitz (1725–1784 után) (?): Előkelő hölgy ferences ruhában, 1770 körül
olaj, vászon, 85,5 x 69,5 cm
ltsz. 89.3 M

1. Dunántúli szobrász, 15. század vége:
Mária a kis Jézussal. Leltári szám: 77.22 M

2. Dunántúli festő, 1450 körül: Szent Margit
Leltári szám: 75.10 M

3. Magyar szobrász, 1500 körül:
Jelenet négy fegyveres
figurával erdőben.
Leltári szám: 89.1 M

4. Prágai festő (id. Joseph Heintz köre), 1590–1600 körül: A Megváltás allegóriája. Leltári szám: 88.1 M

5. Paul Juvenel (1579–1643): Jézus és a kisgyermekek, 1630 körül. Leltári szám: 79.3 M

6. Szepességi festő: Fiatal nő arcképe, 1641
Leltári szám: 75.1 M

7. Magyar festő, 17. század második fele: Szent Erzsébet és egy koldus. Leltári szám: 81.8 M

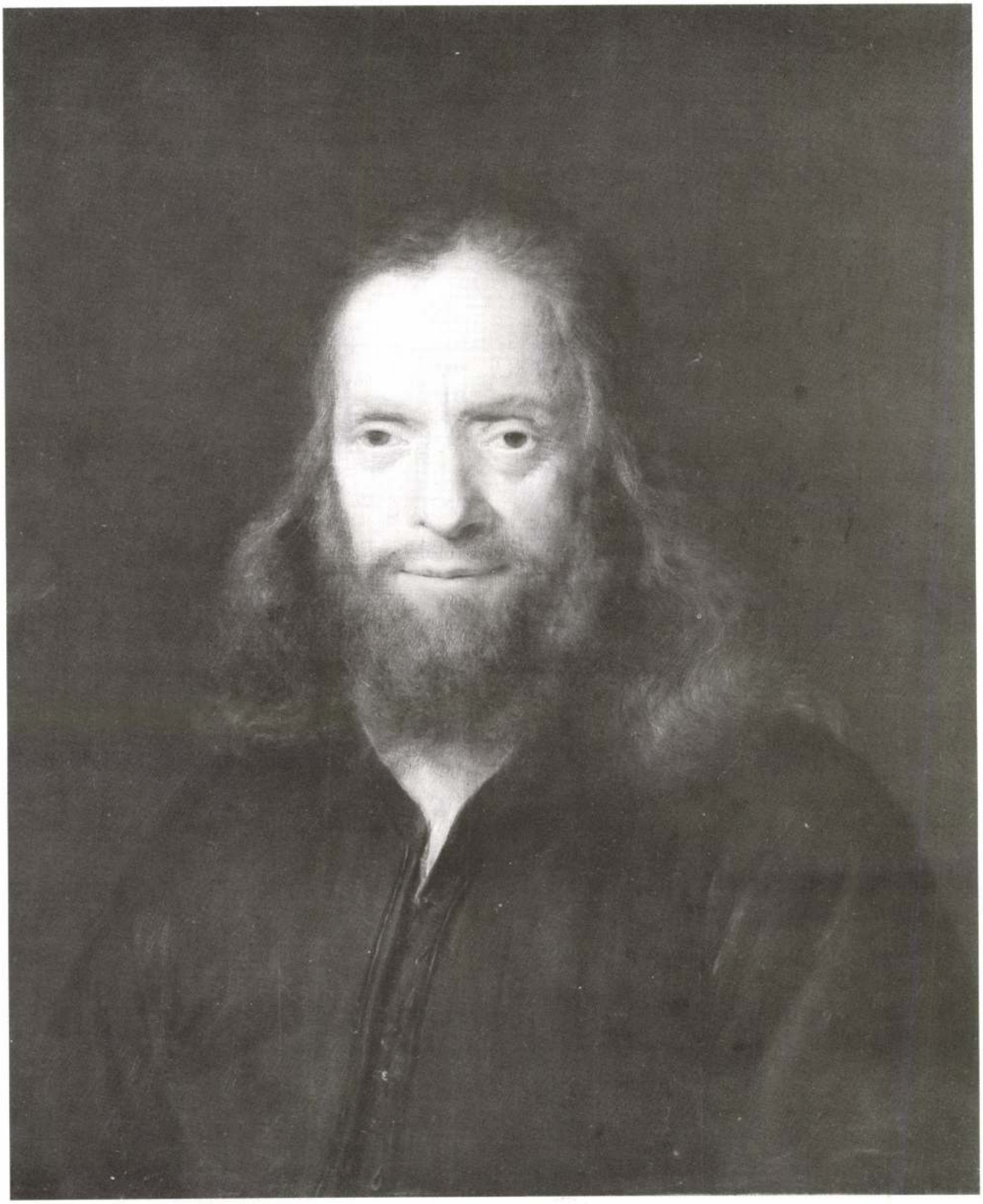

8. Christoph Paudiss (1618 k.–1666): Férfiképmás. Leltári szám: 80.8 M

9. Michael Leopold Willmann (1630–1706): Dido és Aeneas. Leltári szám: 75.8 M

10. Elias Mögel (működött a 18. század második felében): Trompe-l'oeil Krisztust ábrázoló metszettel, 1760. Leltári szám: 84.8 M

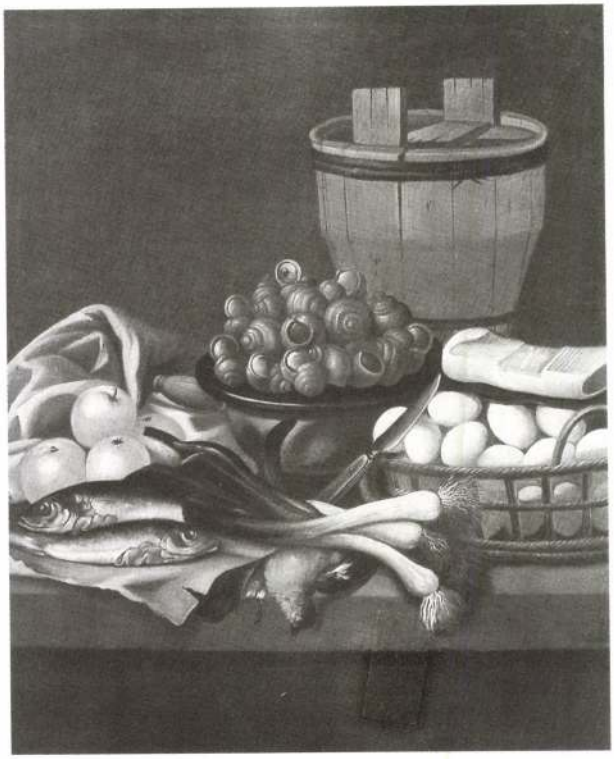

11. Magyarországi festő, 17. század második fele, 18. század eleje: Konyhai csendélet csigákkal, halakkal és tojásokkal. Leltári szám: 75.4 M

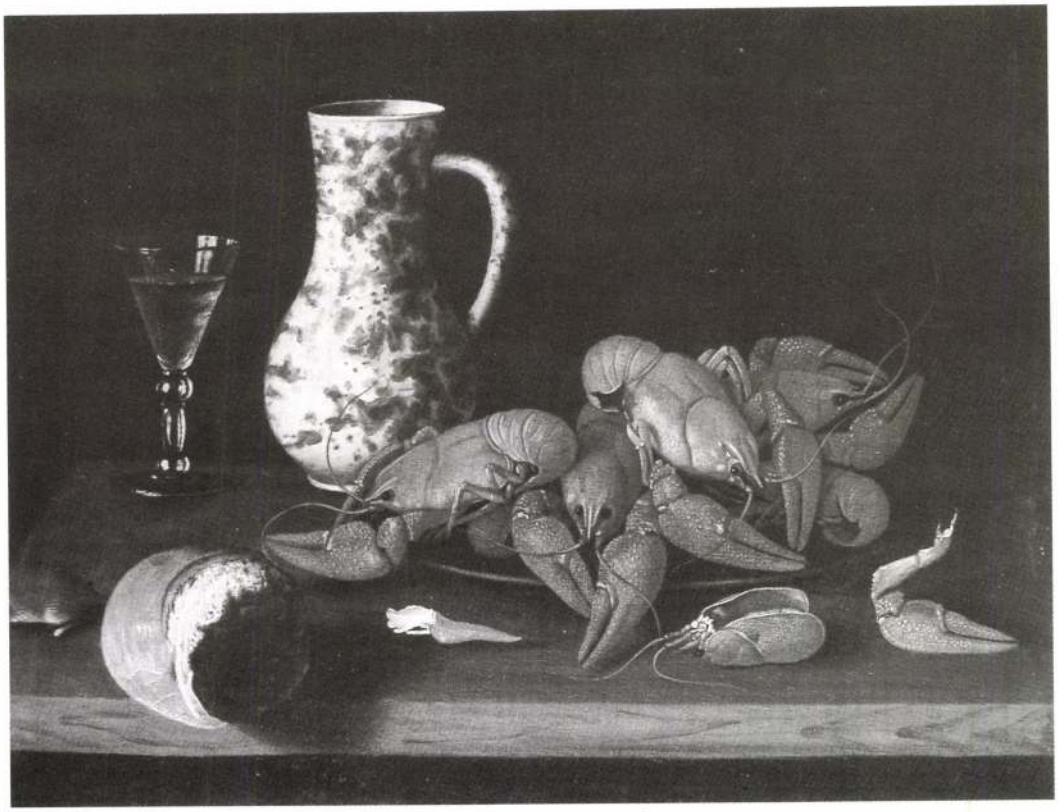

12. Izbéghy Vörös István (működött 1725–56 körül): Asztali csendélet rákokkal, habán korsóval, pohárral, cipóval és egérrel, 18. század első fele. Leltári szám: 89.2 M

13. Magyarországi festő, 1700 körül: Nagy Sándor és Diogenés (II. Rákóczi Ferenc útikárpit-sorozatának darabja). Leltári szám: 83.11 M

14. Adam Braun (1750–1827 után): Az angyal Habakukkal élelmet vitet Dánielnek az oroszlánbarlangba, 1771. Leltári szám: 74.8 M

15. Caspar Franz Sambach (1715–1785): Páduai Szent Antal a kis Jézussal. Leltári szám: 75.11 M

16. Franz Anton Palko (1717–1766): Nepomuki Szent János Vencel király előtt. Leltári szám: 78.10 M

17. Martino Altomonte (1657–1745): A fájdalmas Mária, 1744. Leltári szám: 82.6 M

18. Tiroli(?) szobrász, 18. század közepe:
A Kálvária. Leltári szám: 77.2 M

19. Magyarországi szobrász, 1750 körül:
Maria Immaculata. Leltári szám: 87.11 M

20. Jacob Christian Schletterer (1699–1774):
Immaculata, 1754 körül. Leltári szám: 86.13 M

21. Magyarországi szobrász, 18. század közepe:
Szent Anna a kis Máriával. Leltári szám: 76.6 M

22. Paul Troger (1698–1762) műhelye: A Szentháromság, 1745–50 körül. Leltári szám: 79.16 M

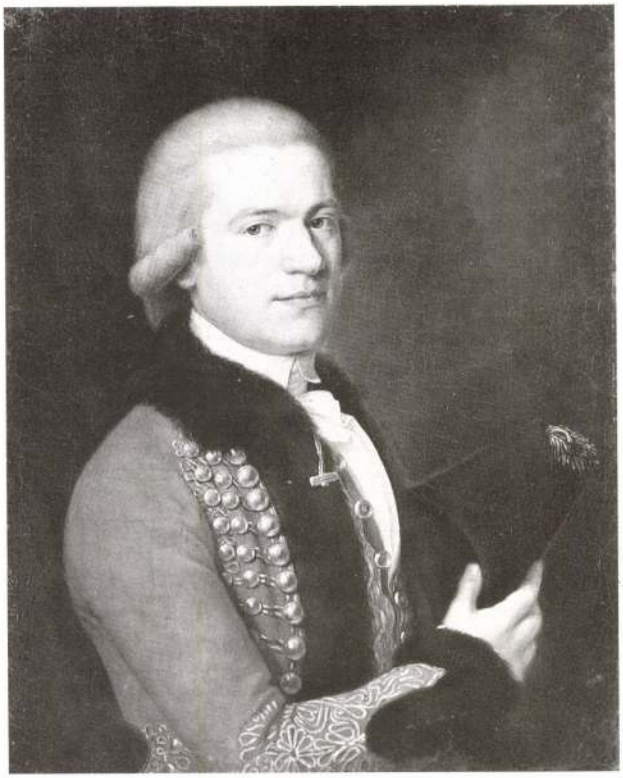

23. Anton von Maron (1731–1808): Bacsák Vendel testőrgárdista arcképe, 1784. Leltári szám: 74.11 M

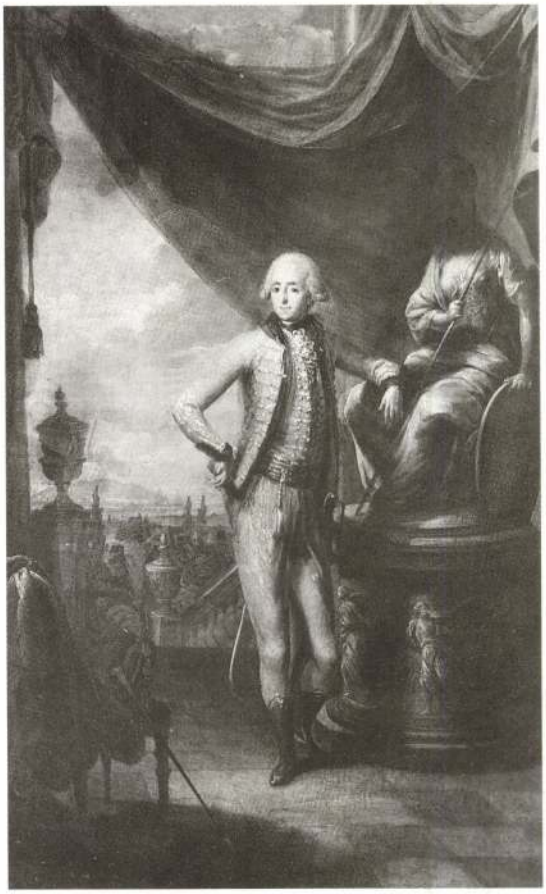

24. Martin Knoller (1725–1804): Esterházy II. Miklós herceg képmása, 1792–93. Leltári szám: 74.3 M

25. Joseph Abel (1764–1818): Önarckép műteremben, 1810 körül. Leltári szám: 87.10 M

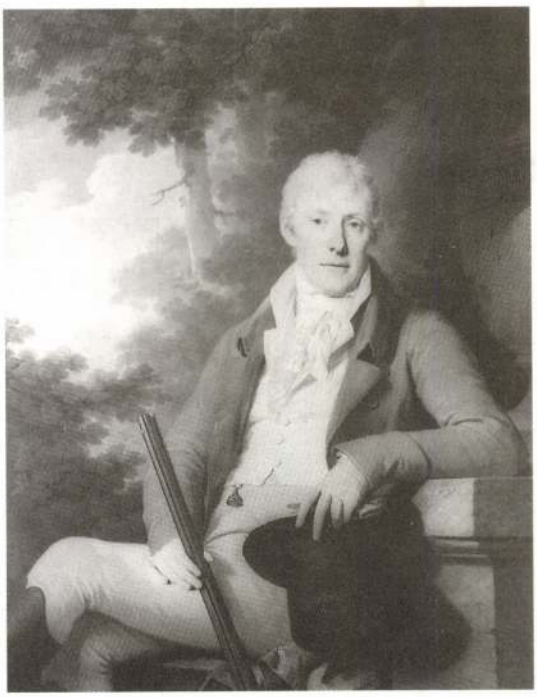

26. Joseph Kreutzinger (1757–1829): Ülő férfi vadászpuskával, 19. század eleje. Leltári szám: 79.6 M

Etudes sur l'histoire de l'art
en honneur du soixantième
anniversaire de Miklós Mojzer

Művészettörténeti tanulmányok
Mojzer Miklós hatvanadik
születésnapjára

Etudes sur l'histoire de l'art
en honneur du soixantième
anniversaire de Miklós Mojzer

Művészettörténeti tanulmányok
Mojzer Miklós hatvanadik
születésnapjára

ANNALES DE LA GALERIE NATIONALE HONGROISE

A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA ÉVKÖNYVE

BUDAPEST 1991

A kötet megjelentetését támogatta / Unterstützt von
a Művelődési és Közoktatási Minisztérium Képzőművészeti Osztálya
a Kereskedelmi Bank Rt.
a Hungaria Nostra Alapítvány

Szerkesztette / Herausgegeben von

TAKÁCS Imre

BUZÁSI Enikő
JÁVOR Anna
MIKÓ Árpád

Fordítás / Übersetzungen
HARMATH Anikó (német / deutsch)
JÁSZAY Magda (olasz / italienisch)
POKOLY Judit (angol / englisch)
VERŐ Mária (német / deutsch)

Technikai munkatársak / Technische Mitarbeiter
BODA Zsuzsanna
SZIPŐCS Krisztina

Fotók / Fotos
HASZNOS Zoltán, ill. a Magyar Nemzeti Galéria és a szerzők archívuma / bzw. Archiv

A kötetet tervezte / Typographische Gestaltung
SZAKÁL Edit

A borítón / Umschlagbild

Szent Miklós lecsendesíti a vihart
A jánosréti főoltár jobb szárnyának belső táblaképe, 1476 körül
Magyar Nemzeti Galéria

Der Heilige Nikolaus beschwichtigt den Sturm
Tafelbild der Innenseite des rechten Flügels des Hochaltars von Jánosrét (Lúčky), um 1476
Ungarische Nationalgalerie

Fotó / Foto: Hasznos Zoltán

TARTALOMJEGYZÉK / INHALT

ZÁDOR Anna: Arcképvázlat (Porträtskizze) 11

MOJZER Miklós bibliográfiája (Bibliographie von Miklós Mojzer) 14

A Magyar Nemzeti Galéria Régi Magyar Gyűjteményének szerzeményei 1974 és 1989 között 18
(Neuerwerbungen der Alten Ungarischen Sammlung der Ungarischen Nationalgalerie, 1974–1989)

SZILÁGYI János György: Polyclitus Etrusca? 25

BOGYAY Tamás: Kritikai tallózás a Szentkorona körül 31
Kritische Nachlese um die Heilige Krone (Zusammenfassung) 37

LOVAG Zsuzsa: Néhány technikai megfigyelés a magyar koronán 39
Some Technical Observations Concerning the Hungarian Crown (Résumé) 41

MAROSI Ernő: Egy 18. századi lelet: a máriabesnyői Madonna-kegyszobrocska 43
Ein Bodenfund des 18. Jahrhunderts: die Gnadenstatuette der Madonna von Máriabesnyő
(Zusammenfassung) 45

ENGEL Pál – LŐVEI Pál: A gerecsei vörösmárvány használata Zágrábban és környékén
a középkorban 47
Verwendung des Rotmarmors von Gerecse in Agram und Umgebung im Mittelalter
(Zusammenfassung) 50

SZCZEPKOWSKA-NALIWAJEK, Kinga: Où sont les trésors d'antan? 53

PROKOPP Mária: Aquinói Szent Tamás imája a Mária-oltár előtt.
A Szépművészeti Múzeum Sassetta-képéről 57
Sassetta: St. Thomas Aquinas Praying before the Altar of the Virgin (Résumé) 61

TÁTRAI Vilmos: Mesefigura egy Piero di Cosimo festményen? 63
A Folk Tale Figure in a Piero di Cosimo Painting? 65

MIKÓ Árpád: Ekphraseis (A budapesti Philostratos-kódex és a Bibliotheca Corvina) 69
Il codice Filostrato di Budapest e la Biblioteca Corvina (Riassunto) 76

RITOÓKNÉ SZALAY Ágnes: Egy ideális fejedelem és ideális városa a morva reneszánsz kezdetén 79
An Ideal Prince and His Ideal Town at the Beginning of Moravian Renaissance (Résumé) 83

TAKÁCS Imre: A budapesti Eligius-táblakép: a bécsi késő gótikus festészet ismeretlen emléke 85
Das Budapester Tafelbild des Heiligen Eligius: ein unbekanntes Werk der Wiener
Spätgotischen Malerei (Zusammenfassung) 93

EISENMAYER Tiborné: A „Szent Eligius Chlothár király előtt" című kép restaurálásáról 95
Über die Restaurierung der Altartafel „Der Heilige Eligius vor König Chlothar"
(Zusammenfassung) 96

POSZLER Györgyi: „Kisvárosi és falusi Mária-oltárok". Adalékok a szmrecsányi főoltár mesterének működéséhez 97
„Marienaltäre in Kleinstädten und Dörfern". Beiträge zur Tätigkeit des Meisters des Hochaltars von Szmrecsány (Zusammenfassung) 101

SZMODISNÉ ESZLÁRY Éva: Világi ábrázolások a magyarországi késő gótikus falfestészetben 103
Weltliche Themen in der spätgotischen Wandmalerei Ungarns (Zusammenfassung) 106

VÉGH János: Karcsú és zömök figurák a lőcsei főoltáron. Pál mester és a blaubeureni oltár 107
Schlanke und stämmige Figuren auf dem Hochaltar von Leutschau.
Meister Paul von Leutschau und der Altar von Blaubeuren (Zusammenfassung) 111

EISLER János: Forráskritika, stíluskritika. Adatok és megfigyelések az 1490 és 1520 közötti évtizedekből a besztercebányai művészettörténet vázlatához 113
Quellenkritik, Stilkritik. Daten und Bemerkungen zum Abriß der Kunstgeschichte von Neusohl aus den Jahrzehnten zwischen 1490 und 1520 (Zusammenfassung) 120

SZILÁRDFY Zoltán: „Sub tuum praesidium". Budavár Köpenyes Madonnája 123
„Sub tuum praesidium". The Virgin of Mercy of Buda Castle (Résumé) 126

GERSZI Teréz: Christoph Jobst rajzai 127
Die Zeichnungen von Christoph Jobst 129

EMBER Ildikó: Három flamand allegória a Szépművészeti Múzeumban 131
Drei flämische Allegorien im Museum der Bildenden Künste in Budapest 135

DACOSTA KAUFMANN, Thomas: Addenda Rudolphina 141

BUZÁSI Enikő: III. Ferdinánd mint magyar király (Justus Sustermans ismeretlen műve az egykori Leganés gyűjteményből) 149
Ferdinand III. als ungarischer König (Ein unbekanntes Werk von Justus Sustermans aus der einstigen Sammlung Leganés) (Zusammenfassung) 157

SZILÁGYI András: Két királyi ajándék az Esterházy család kincstárában 159
Zwei königliche Geschenke in der Schatzkammer der Familie Esterházy (Zusammenfassung) 164

DÉTSHY Mihály: Adalékok Filiberto Luchese építész munkásságához 167
Beiträge zur Tätigkeit des Architekten Filiberto Luchese (Zusammenfassung) 170

PREISS, Pavel: Zu drei Thesenblatt-Entwürfen von Johann Spillenberger 171

RAJNAI, Miklós: Tobias Stranover 1684–1756 175

CZÉRE Andrea: Michele Rocca négy újonnan meghatározott képe 181
Four Recently Identified Paintings by Michele Rocca 183

SZIGETHI Ágnes: Két Maratta követő, Giacinto Calandrucci és Benedetto Luti képei Budapesten 187
Due seguaci di Maratta a Budapest: dipinti di Giacinto Calandrucci e Benedetto Luti 189

GARAS Klára: 18. századi osztrák mesterek művei Magyarországon 193
Werke österreichischer Maler des 18. Jahrhunderts in Ungarn (Zusammenfassung) 198

PETROVÁ-PLESKOTOVÁ, Anna: Adalékok Anton Schmidt festő életútjához és pályakezdéséhez 199
Beiträge zur Biographie und zur Schaffensanfänge des Malers Anton Schmidt (Zusammenfassung) 204

PÖTZL-MALIKOVA, Maria: Die typologischen Wurzeln der Prager Pietà Georg Raphael Donners aus dem Jahre 1721 205

JÁVOR Anna: „Sedes Sapientiae". Gottfried Bernhard Göz festménye magyar magántulajdonban 209
„Sedes Sapientiae". Ein Gemälde von Gottfried Bernhard Göz in ungarischem Privatbesitz (Zusammenfassung) 212

SHELEST, Dmitri: Franz Anton Maulbertsch: „Christ on the Cross". Oil Sketch in Lviv (Lemberg) 213

GALAVICS Géza: A „képtelen Gödöllő" és más történetek (Három legenda Grassalkovich Antalról) 217
Drei Legenden über den Barockmäzen Antal Grassalkovich (Zusammenfassung) 223

DÁVID Ferenc: Az idősebb Grassalkovich Antal jegyzéke egyházi építkezéseiről, 1771-ből 225
Das Verzeichnis des Antal Grassalkovich d. Ä. über seine sakrale Bautätigkeit,
aus dem Jahr 1771 (Zusammenfassung) 231

KELÉNYI György: Adatok a pozsonyi prímási palota tervezés- és építéstörténetéhez 233
Daten zur Entwurfs- und Baugeschichte des Primatialpalastes in Preßburg (Zusammenfassung) 235

FARBAKY Péter: Pálos Könyvtár vagy Nemzeti Könyvtár? 237
Paulinerbibliothek oder Nationalbibliothek? (Zusammenfassung) 243

KERNY Terézia: Huszárkaland Potsdamban. Eszterházy Imre (1722–1792) rédei síremléke 245
Husarenabenteuer in Potsdam. Grabmal des Imre Eszterházy in Réde (Zusammenfassung) 247

PUSKÁS Bernadett: „A győzelemmel hasonnevű". Szent Miklós ikonográfiájához
a 15–16. századi Kárpát-vidéki ikonok alapján 249
„He who is called Victory". To the Iconography of St. Nicholas
on the Basis of 15th–16th Century Icons in the Carpathian Region (Résumé) 254

URBACH Zsuzsa: „Genuina effigies..." A máriacelli kincstár kegyképének másolata
a Szépművészeti Múzeumban 255
„Genuina effigies..." Eine Gnadenkopie des Schatzkammerbildes
im Museum der Bildenden Künste in Budapest (Zusammenfassung) 260

MAROS Donka: „Hogy lett szerelemből dühössé, bolonddá..." Egy 18. századi legyező ábrázolása 263
„In tanta rabbia, in tanto furor venne..." Les figures sur un éventail du 18e siècle (Résumé) 264

BELITSKA-SCHOLTZ Hedvig: Pietro Travaglia működésének dokumentumai
az Esterházy-librettók alapján 265
Dokumente des Wirkens von Pietro Travaglia aufgrund der Esterházy-Textbücher 270

NYERGES Éva: Adalékok a Kobell-családhoz 273
Beiträge zur Kobell-Familie (Zusammenfassung) 275

GÁBOR Eszter: „...megkezdjük, de bevégezni, létesíteni nem tudtuk."
Schickedanz Albert pályakezdése: a Batthyány-mausoleum 277
Beginn der Laufbahn von Albert Schickedanz: das Batthyány-Mausoleum
im Budapester Friedhof „Kerepesi" (Zusammenfassung) 282

BERNÁTH Mária: A „nemzeties művészet" programja Rippl-Rónai József interieur-képeiben 283
The Programme of National Art in József Rippl-Rónai Interiors (Résumé) 286

MUCSI András: Gadányi Jenő és Esztergom 287
The Painter Jenő Gadányi and Esztergom (Résumé) 297

NAGY Ildikó: Talapzat nélkül. Függő plasztikák a magyar szobrászatban 299
Sockellose Skulptur. Hängeplastiken in der ungarischen Kunst (Zusammenfassung) 303

NÉMETH Lajos: Tisztelet a Muzeológusnak! 305
Huldigung für den Museumsexperten (Zusammenfassung) 307

Verzeichnis der Abbildungen 308

Képtáblák / Abbildungen 317

TABULA GRATULATORIA

A kötet szerzői, továbbá / Die Verfasser des Bandes, weiters

Beke László
Bereczky Lóránd
Boskovits Miklós
Bushart, Bruno
Csongor Dénes
Horváth István
Kovács András
Kovács Péter
Mravik László
Sinkó Katalin
Skubiszewski, Piotr
Stolot, Franciszek
Sümegi György
Tóth Sándor
Vécsey Eszter

valamint a Magyar Nemzeti Galéria Régi Magyar Gyűjteményének restaurátorai
és a Magyar Nemzeti Galéria Baráti Köre

die Restauratoren der Abteilung für Alte Kunst,
und der Freundeskreis der Ungarischen Nationalgalerie

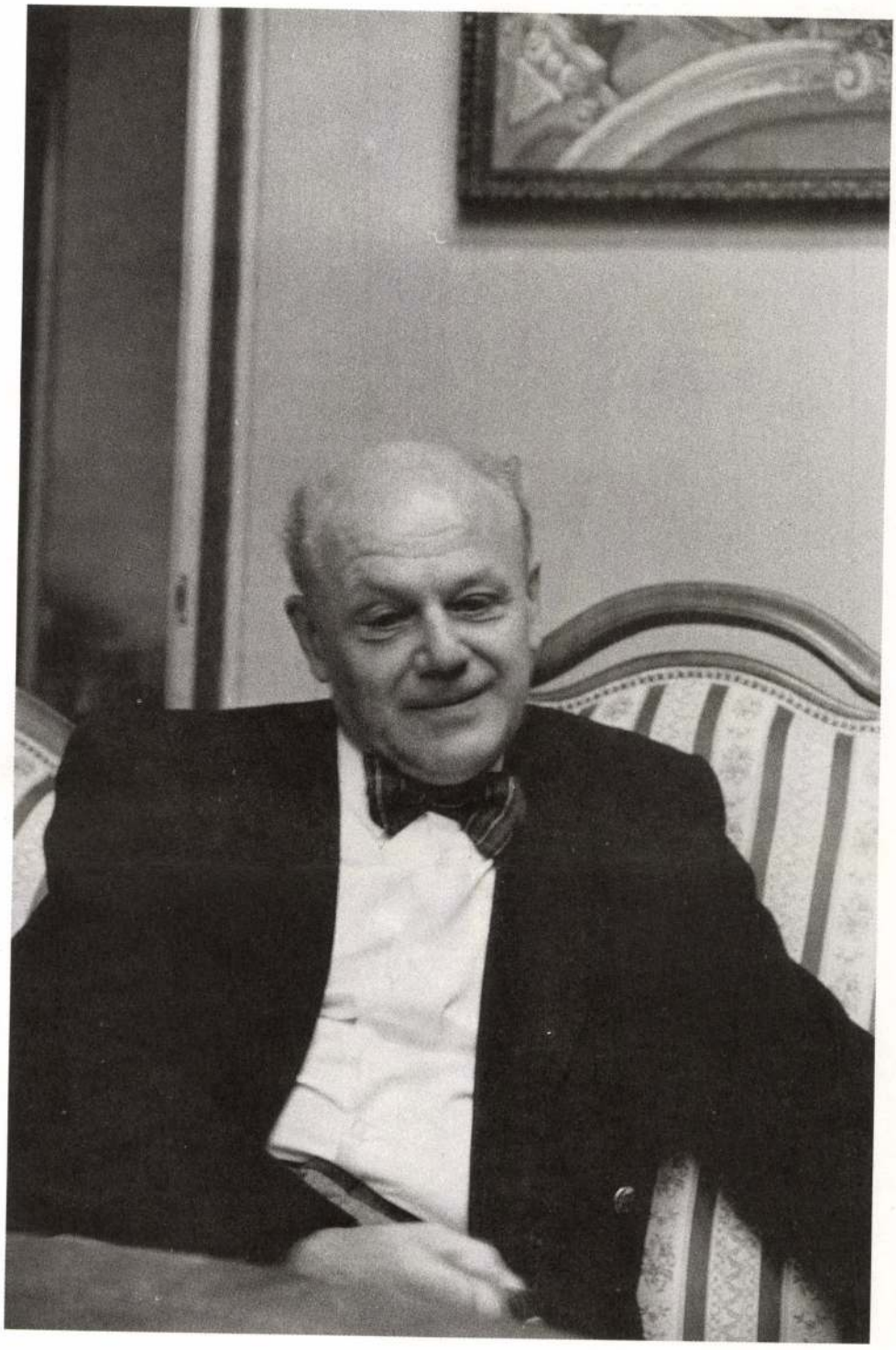

Mopechikoff

ARCKÉPVÁZLAT

ZÁDOR ANNA

Aligha akad nehezebb feladat, mint Mojzer Miklós egyéniségének körvonalazása. Ez a mindig és mindenkihez látszólag barátságos egyéniség ebből a szinte kikezdhetetlen kedvességéből emelte azt a „falat", amelyen áttörni, amelyen túljutni majdnem lehetetlen. Látszólag nincsenek preferenciái, nincsenek manifeszt ellenérzései, mégis kérdés: vannak-e olyanok, akik az említett „falat" legyőzve, közel kerültek hozzá?

Mindez lehet alkati adottság, de lehet a szükséges védekezés eszköze. Hiszen Mojzer Milós fiatalsága azokra az évekre esik, amikor sem megmutatkozni, sem vitatkozni nem volt tanácsos.

Mojzer Miklós 1931. november 7-én született Budapesten. A család Székesfehérvárott volt otthon, Mojzer is részben ott végezte iskoláit, de a háború után a család Pestre költözött, és így a budapesti ciszterci gimnáziumban érettségizett. Ezekről az évekről ritkán esik szó, de több iskolatársával tart fenn jó kapcsolatot. Ha az iskolai évek szóba kerülnek, látszólag csupa szép emlék merül fel. 1950-ben kezdte meg tanulmányait az ELTE művészettörténeti szakán. Így egyetemi évei épp a legkényesebb korszakra estek. A kettéosztott bölcsészet történettudományi karán a Moszkvából hazatért történészek voltak hangadók. Nem ismerték sem kollégáikat, sem az itteni körülményeket. Joggal érezték magukat idegennek, ez csak fokozta eredendő bizalmatlanságukat. És mivel minden még csak alakulóban volt, sem az intézkedők, sem azok, akikre az intézkedés vonatkozott, nem érezhették biztonságban magukat. Annál kevésbé, mert a folyamatos átalakulás miatt sűrűn előfordult, hogy az a nézet, ami ma helyes, holnapra helytelennek, esetleg bűnösnek bizonyult. Természetes, hogy ilyen körülmények közt a nyugodt munkához szükséges légkör aligha alakulhatott ki. Helyette félelem és szorongás uralkodott. Nem állítható, hogy ezt tudatosan idézték volna elő, de bizonyos, hogy mindez nagyon egészségtelen állapotot eredményezett. Nem használok súlyosabb kifejezést: ez a légkör nemcsak az idegeket, de a jellemet is kikezdte, hiszen érthető, hogy mindenki igyekezett egzisztenciáját menteni és biztosítani.

Ilyen légkörben a fiatal diák Mojzer Miklós barátságos és derűs arca igen jóleső volt, noha egy percig sem lehetett feltételezni, hogy érzéketlen a külső atmoszféra iránt. Ehhez persze sok belső tartásra volt szükség. A legtöbb diák nem ezt az utat választotta. A hevesebbek agresszívvé, fenyegetővé váltak, a szelídebbek apatikussá, indolenssé. Egyik sem az egészséges és helyes magatartás.

Az ötvenes években, ha az ember az előadóterembe, -szobába lépett és végigfuttatta tekintetét a sok fiatal lány és fiú arcán, összeszorult a szíve. Hol őszinte félelem fogta el, hogy hol és mikor éri majd egy váratlan „pofon", egy provokatív kérdés vagy másféle kihívás formájában, hol attól szorult össze a szíve, hogy hol időznek ezek a merev és kifürkészhetetlen arcok, olyan üres tekintetek, mintha fizikailag is alig lennének jelen. Mojzer természetesen egyik szélsőséget sem mutatta: általában nyugodt, derűs, kontaktust teremtő arc válaszolt az ember ráirányuló tekintetének. Akkor sem lehetett megállapítani, mit rejt ez a barátságos arc.

Mojzert eleinte erősen érdekelte az építészet, szakdolgozatát is e tárgykörből merítette (Kalocsa és környékének XVIII. századi művészete). Az építészettörténet iránti vonzódás a következő években is fennállt, mélyebb tanulmányokat eredményezve. Ezek közül említhető a Mayerhoffer építészcsaláddal foglalkozó, nagyobb dolgozat (Művészettörténeti Értesítő 1955.), amely a nagyon szerteágazó család működését igyekezett kritikai rendszerezéssel egyénekre bontani. Ha e család munkásságának pontos szétválasztása mindmáig nem is sikerült, a gondosan választott szempontok és éles kritika a további kutatás számára sok, máig hasznos támpontot nyújtott.

Még érdekesebb az Architectura Civilis címen megjelent tanulmány, amely első ízben dolgozza fel az egyházi iskolák építészeti alapismereteket nyújtó oktatásának szerepét, amivel az építészeti kultúra széles körű elterjedését mozdítja elő. Ez a Művészettörténeti Értesítőben megjelent, ma is alapvető munka a szerző alapos ismeretein túl művelődéstörténeti és oktatástörténeti érdeklődését tanúsítja. Előmozdította ezt az a ténykedés, amit a műemléki topográfia munkálataiban való részvétele jelentett. A több évi előkészítő munka után 1958-ban megjelent, tucatnál több munkatárs részvételével készült kétkötetes, Pest megye műemlékeit tárgyaló mű Mojzernek sokféle kutatási területen való jártasságát bizonyítja, és egyben a csapatmunkában való részvétel képességét is.

Közben természetesen elindult muzeológiai pályája is. 1954-ben gyakornokként egy évig dolgozott a Szépművészeti Múzeum Régi Képtárának osztályán, majd 1955 és 1957 között az esztergomi Keresztény Múzeumban műkö-

dött. Ezzel párhuzamosan készülnek a középkori és barokk kori festészettel foglalkozó tanulmányok, amelyek biztos kvalitásérzékét, éles szemét, nagy tárgyismeretét és a kutatás módszerében való jártasságát bizonyítják. Már esztergomi működése alatt megmutatkozik intézmény-szervező képessége, amellyel a szerény és elhanyagolt állapotú, noha igen értékes múzeum anyagának korszerű szintre való emelését célozta, megteremtve egyúttal megfelelő könyvtár és más segédeszközök gyorsuló gazdagodását.

Az Esztergomban töltött rövid időszak eredménye volt a Boskovits Miklóssal és Mucsi Andrással együtt készített, és jóval később megjelentetett tudományos katalógus: az Esztergomi Keresztény Múzeum Képtára, ami több kiadásban és nyelven jelent meg és sikerrel valósítja meg a modern módszerű tudományos katalógus műfaját. Ez is, mint Mojzer minden munkája, a hazai emlékanyagnak az európai kultúra egészébe való ágyazását segítette elő.

1957-ben Mojzer Miklós visszakerült a Szépművészeti Múzeum Régi Képtár osztályára, ahol a következő tíz évet töltötte. Munkássága tovább szélesedett, nemcsak a muzeológiai tevékenység minden területére terjedt ki, hanem egyben bizonyította azt a képességét, hogy intézményben gondolkodik. A rábízott anyagnak minden tudományos és gyakorlati igényét a lehető legmagasabb fokon próbálja kielégíteni. Mindezen gazdagodó tevékenység mellett nemcsak ez köti le érdeklődését, hanem az építészet is. Különösen ez utóbbi téren volt munkája kezdeményező és inspiratív. Azt is lehet mondani: bátor és vakmerő. 1962-ben Baden-Badenben megjelent a hazánkban működött német építészekről szóló tanulmánya (Werke deutscher Künstler in Ungarn. I. Architektur), amely jól felépített tanulmány függelékeként több mint 30, német területről származó építész magyarországi munkásságát tárgyalja. Ez a fontos alapvetést nyújtó mű még sokáig lesz kiindulópontja a hazai építészettel, főleg a barokk koriakkal foglalkozó kutatásnak. Nem kis merészség volt az is, hogy a külföldön alig ismert fiatal kutató rangos kiadót mozgósított a célra, olyan időpontban, amikor a két ország között a kulturális kapcsolat szinte teljesen szünetelt. Egyúttal a munka módszere és hangvétele szinte lehetetlenné tette a továbbiakban, hogy az idegenből jött mesterek munkásságát a korábbi nacionalista szempontok szerint tárgyalják, helyette azt bizonyította, hogyan nőnek bele e mesterek a hazai hagyományokba és válnak új fejlődés megindítóivá.

Még merészebb tartalmú az a kötet, amely Torony, kupola, kolonnád címen 1971-ben jelent meg, és nemcsak nagy érdeklődést váltott ki, hanem erős kritikát is. Ezen nem csodálkozhatunk. Első jelentkezése volt ez nálunk az építészeti ikonográfiának, ami ekkorra kezdett világszerte elterjedni, de nálunk kevés művelőre és követőre talált. Logikus szerkesztés, gondos és világos fogalmazás, az előadásmód sajátos eleganciája és fegyelme jellemzi ezt a művet is, mint Mojzer Miklós minden írását.

Érthető, ha munkássága a Szépművészeti Múzeumban egyre inkább a festészet kérdéseire szorítkozik. A múzeumi munka minden területén tevékenykedett, amit a gyűjtemény anyagáról megjelentetett tanulmányok is tanúsítanak. Eközben fokozott gondot fordít a restaurálás kérdéseinek megoldására, a külföldi kapcsolatok kialakítására, azaz mindarra a modern múzeumi munkánál nélkülözhetetlen szervező tevékenységre, ami nálunk a fennálló társadalmi, gazdasági és személyi körülmények miatt nehezen tudott erőre kapni. Talán mindennek előmozdítására fogadott el egy akkortájt kalandosnak, mellékesen túlzottan fáradságosnak látszó meghívást: 1968–69-ben Los Angelesben tudományos katalógust készített egy magángyűjteményről, és az anyagot kiállításra is rendezte. A gyűjteményről szóló gondos katalógus is Mojzer munkája (The Warschaw-Collection, Los Angeles-Budapest 1971). A munka annál fárasztóbb volt, mert a számban gazdag gyűjtemény alig tartalmazott kiváló műremeket, és másodvagy harmadrendű művek meghatározása mindig sokkal bonyolultabb.

A hazai gyűjtemények főleg középkori és barokk kori alkotásai késztetik egy-egy tanulmány írására, emellett pedig az a sok „rejtély", ami MS mester alkotásaihoz fűződik. E művek a hazai képállomány talán legtöbbször szereplő alkotásai, de alapjában soha sem vizsgálták őket korszerű tudományos módszerekkel. A mester kiléte, származása csakúgy hipotetikus maradt, mint az ábrázolás formái, stiláris és ikonográfiai forrásai, az előadás megannyi szokatlansága. Mojzer igen sok munkát fektetett ebbe a problémakörbe és 1966-tól kezdve több tanulmányban számolt be kutatásainak eredményéről, anélkül, hogy a végső, a teljes megoldást nyújthatta volna. Feltehetően e kérdéskör továbbra is izgatja.

A múzeum tanulmányi gyűjteményével való beható foglalkozás érdeklődését bővítette és mélyítette. A fokozódó tudományos szomjúság a hatvanas évek hazai körülményei között alig volt kielégíthető. Ezen az amerikai tartózkodás sem tudott igazán segíteni, noha az ott töltött hónapok igen gyümölcsözőnek bizonyultak. Nemcsak az ott használatos sokféle újítás bővítette ismereteit, hanem a feldolgozásra váró gyűjtemény minden darabja is hosszan tartó kutatói munkára késztette. Természetesen a legfontosabb amerikai gyűjtemények megismerése minden tekintetben segítette további munkáját, és több tanulmány megjelentetését eredményezte. Talán ebben mutatkozik meg a nem elsőrendű Warschaw-gyűjteménnyel való foglalkozás igazi hasznossága. Nem csak ismereteit, de kombinatív képességét is fejlesztette. Most bontakozott ki igazán széleskörű érdeklődése és az a képessége, amely az összefüggéseket keresi és intézményi méretekben gondolkodik. E képességek kibontakoztatásához – Mojzer úgy vélte – a Szépművészeti Múzeumban elfoglalt helye nem nyújt elegendő lehetőséget. Az okok sokféleségét felesleges itt részletezni. De be kell vallanom, hogy valóságos szerencsétlenségnek fogtam fel Mojzer Miklós ama döntését, hogy átmegy a Magyar Nemzeti Galériába. Már régen tudom, hogy súlyosan tévedtem: Mojzernek volt igaza.

Bizonyos, hogy a Szépművészeti Múzeumban töltött évek nem csak muzeológiai, hanem kutatói képességeit is kivirágoztatták. Hihetetlen munkabírással dolgozott, többféle területen és szinten, hiszen a művészet iránti érdeklődést csak tudományos publikációkkal felkelteni nem lehet. És a több területen végzett kutatások, majd publikációk

mellett az építészet iránti vonzalma, valamint a mindig kísértő MS mester köré fűződő kérdések sorakoztak. Az előbbi kérdéskörre vonatkozik a barokk kori kastélyaink álkupolájáról írt gondolatébresztő tanulmánya (Actes du XXIIe Congrès International d'Histoire de l'Art, 1969) és a Canevaléval foglalkozó két tanulmány (Canevale in Ungarn, 1973 és Canevale esztergomi rezidencia terve, 1973), mindegyik a késő 18. század fontos építészeti kérdéseit tárgyalja új és eredeti módon. Az MS mester „Keresztlevétel"-ével foglalkozó alapos tanulmány (1974) a keletkezés időpontját igyekszik az eddiginél pontosabban és új támpontok segítségével tisztázni. Az egész sorozatra vonatkozó kutatási eredményeiről két tanulmányban számol be. Az alkotó ember életében oly fontos korszak igen gazdag termést hozott.

1974-ben tehát átkerült a Magyar Nemzeti Galériába és 1989-ig ott működött. A Régi Magyar Osztály ekkor a középkori anyagon kívül alig tartalmazott jeles műtárgyat és csak kevés munkatársat mondhatott magáénak. Mojzer – 1976-tól osztályvezetőként – határozott koncepcióval dolgozott és igyekezett felhasználni mindazt a lehetőséget, amivel a sok ambícióval rendelkező Galéria akkor bírt. Hihetetlen leleménnyel gyarapította a gyűjteményt, vétel, csere, letét segítségével, megszervezte – lépésről-lépésre haladva – az annyira sürgős restaurálási munkát, és csakhamar jelentős állandó kiállítást nyithatott meg. Ugyanilyen gonddal és szívóssággal gyarapította munkatársait, és elérte, hogy tíz év alatt a gyűjtemény főbb darabjainak katalógusa idegen nyelven is megjelenjen. A legfontosabb és szakmánkban egyedülálló teljesítmény annak a tudományos műhelynek a megteremtése, ami Mojzer osztályán kialakult. Nemcsak a közös munka és jó hangulat segítette ezt elő, hanem ösztöndíjak és szakembercserék is támogatták Mojzer törekvését. Nehéz megnevezni mindazt a nyilván sajátos emberi tényezőt, ami ezt a sajnos nálunk elszigetelt jelenséget kialakulni segítette, bizonyos, hogy ebben Mojzer egyéniségének van legtöbb érdeme, és ez úgy tekinthető, mint munkásságának egyik fő eredménye. Ilyen sikeresen és hatékonyan ilyen tudományos műhelyt sehol másutt nem sikerült nálunk kialakítani.

Ezekben az években is folytatódik az MS (és MZ) mester köré fonódó sok rejtély megfejtésének törekvése. Az ezzel kapcsolatos tanulmányok hol egy korábbi hipotézis cáfolatát nyújtják, hol valamely „kiágazás" kérdését igyekeznek tisztázni, hogy a megoldáshoz közelebb jussunk. A teljes tisztázás még távol van, de bizonyos, hogy e kedvenc problémáját sok tekintetben közelítette egy végső megoldás felé. Az is bizonyos, hogy a Régi Magyar Gyűjteményben folytatott sokféle és nehéz munka idejének csaknem egészét lefoglalta és nehezen jutott lehetősége nagyobb tanulmány elkészítésére. Szinte biztos, hogy ezt az áldozatot tudatosan és természetesen vállalta, mert nemcsak a jelenben, hanem a jövőben is gondolkodik, nem csupán a közvetlenül előtte álló feladatokat akarja elvégezni, hanem az intézmény egészének jövőjét is biztosítani.

1980-ban elvállalja a Művészettörténeti Értesítő szerkesztését. Szakmánknak ezt az első tudományos folyóiratát Fülep Lajos 1953-ban indította el akadémiai támogatással és azóta különböző szerkesztők alatt váltakozó szinten jelent meg. Mojzer azonnal átlátta teendőit: nemcsak az írások színvonalát akarta emelni és mind több új erőt szerzőként megnyerni, hanem arra is törekedett, hogy mindegyik számnak legyen könnyen felismerhető, dominálló profilja. Noha ez a kívánalom ma már világszerte általános, a mi területünkön látszólag fel sem merült és nem tűnt megvalósíthatónak. Amilyen örvendetes, hogy e javulást és változást sikerült elérnie, annyira sajnálatos, hogy az egyre romló gazdasági viszonyok miatt a rendszeres megjelenés és a méltó nyomdai kiállítás egyre kérdésesebbé vált. Csak remélni lehet, hogy a viszonyok általános javulásával ezek a panaszaink is megszűnnek. 1989-ben pályázat útján elnyerte a Szépművészeti Múzeum főigazgatói állását és azóta ott dolgozik. E rövid idő alatt még nem lehet látni, hogyan sikerül Mojzernek a múzeum erősen összekuszálódott szubjektív és objektív viszonyain úrrá lenni és főleg, hogyan tudja segíteni, inkább elviselni azt a nagy helyreállítási és korszerűsítési munkát, ami évek óta folyik az épületen. Csak remélni lehet, hogy mindez sikerül majd.

Mindaz, amit az előbbiekben összegeztem, arra vallana, hogy Mojzer Miklósnak nincsenek árnyoldalai. Ha nem is tapasztaltam ilyeneket, mégis bizonyos, hogy ezek rejtetten léteznek, hiszen minden emberben jelen vannak a negatívumok. Az összkép a jelen esetben mégis nagyon pozitív. Csak azt kívánhatjuk, hogy mindezt a gazdag tevékenységet még sokáig folytathassa és élvezhesse munkájának eredményeit.

MOJZER MIKLÓS

TISZTELET A MUZEOLÓGUSNAK!

NÉMETH LAJOS

Mojzer Miklós „minden idők" – a sportújságírás vezette be ezt az iszonyú minősítést – legjobb magyar muzeológusai közé tartozik. Persze a „minden időket" valahogy úgy kell érteni, hogy a máig kellőképp nem méltatott Jankó Jánostól kell kezdeni a sort, amely Tërey Gáboron, Meller Simonon, Petrovics Eleken, Hoffmann Edithen, Genthon Istvánon, Pigler Andoron át napjainkig vezetett. Hogy Mojzer Miklós neve joggal kerül a magyar muzeológia klasszikusai sorába, az a szakma számára evidencia, s mint ilyen, nem szorul bizonyításra. A művészettörténet históriáját ismerők tudják, hogy a 19. század elején intézményesülő múzeumok első munkatársainak zöme az „expertek", a „conaisseur"-ök, azaz a művekkel közvetlen kapcsolatban levő szakemberek és nem a művészetek történetét történetfilozófiai szempontból értelmező, szintézisre törekvő tudósok vagy az egyetemi emberek köréből került ki. Hogy Mojzer Miklós őrzi e hagyományt, közismert tény, az „expert" muzeológusok jó utóda, a késő középkor, a reneszánsz és a barokk nemzetközi rangú szakértője, attribúciói bravúrosak – ugyanakkor történésznek is kiváló. Minderről tehát szakmai közegben dőreség lenne hosszasan értekezni. Inkább arról kell szólni, hogy vajon napjainkban a muzeológus státusnak van-e egyáltalán még reputációja, funkciója, érvényes-e még a muzeológia társadalmi legitimációja?

Paradoxnak hat e kérdés, látszólag ugyanis a muzeológia világszerte a reneszánszát éli, egyre-másra alakulnak az új múzeumok, képtárak – e téren Németország viszi a prímet –, alapítványok jönnek létre a múzeumok támogatására. Korunk egyik legnagyobb üzletének, az idegenforgalomnak is szüksége van a múzeumi „látványosságokra". A muzeológia számos egyetemen és főiskolán önálló diszciplína, szakirodalma pedig oly bőséges, hogy már-már áttekinthetetlen. Ennek ellenére egyre több szó esik a múzeum-eszme válságáról.

Hogy e paradoxont megérthessük, röviden utalni kell a múzeum-eszme történeti múltjára, az európai kultúrában játszott szerepére. Hangsúlyozni kell Európát, mert a múzeum az európai kultúra szülötte, maga az elnevezés sem véletlenül vezethető vissza a görög museion szóra. Az Európán kívüli kultúrákban is kialakultak ugyan kultikus gyűjtemények, a szentélyek kincstárai, ezek azonban nem nevezhetők múzeumnak, annak ellenére, hogy néhány funkciójuk megegyezik a későbbi múzeumokéval. E funkció mindenekelőtt a trésor és a szakralitás furcsa együttese, azaz a kincshalmozásra és a kontemplációra szolgáló tárgyak gyűjtése és őrzése. De még az európai kultúrán belül is konkretizálni kell a múzeum-eszme megszületésének idejét: a reneszánsz kor nagy szemléletváltása, majd a civil társadalom megerősödése, a felvilágosodás eszmevilágának kibontakozása kellett valóbani megerősödéséhez.

Lényegében a történetiség eszméje különböztette meg a modern múzeum-eszmét minden korábbi szakrális gyűjteménytől vagy kincstártól, márpedig a történetiség eszméje az újkori európai gondolkodás gyümölcse. A mitikus és vallásos világképre a szüntelen jelenidőben való gondolkodás jellemző, a jelen ugyanis a múlt reinkarnációja, s mint ilyen, lényegében azonos vele. Ezzel szemben Európában kibontakozott a múlt-tudat, eszerint a múlt önálló valóság, amelyet meg kell őrizni, tapasztalatait, értékeit integrálni kell a jelenbe, mert példaként szolgál. Az integráció legbiztosabb módja a múlt emlékeinek feltárása, megismerése és fennmaradt tárgyi világának megőrzése. A múzeum elsődleges funkciója tehát a múlt megőrzésre méltó tárgyainak gyűjtése, őrzése és bemutatása. Ebben megmutatkozott a pedagógiai szándék is – a múzeum-eszme másik fontos összetevője. Lényegében ez rejlett a Francia Akadémia programjában is, mikor képgyűjteményt hozott létre, amely egyszerre szolgálta a művészképzést és a művekről való tudományos disputák szemléltető tárát. Hogy a modern múzeum megszülessen, ehhez még egy összetevő kellett: a civil társadalom megerősödése, a modern értelemben vett *közönség* kialakulása, ez a kezdetben félig tudós, félig művész, amatőr, gyűjtő réteg, majd a közművelődés koncepciója kibontakozásakor a művelődni, tanulni akaró polgárok sokasága.

Ezek az összetevők a 18. század végén, a 19. század elején összegződtek, az európai régiók eltérő kulturális fejlettségének megfelelően némi fáziskülönbséggel. Kialakult a múzeumok intézményes hálózata, és rögződtek azok a funkciók, amelyek máig is meghatározói a modern muzeológiának. E funkciók között vannak állandó és változó funkciók.

Az elsődleges, állandó funkciók közé tartozik a tárgyak gyűjtése, megőrzése és feldolgozása. A múzeum, történeti elődjeihez, a kicstárakhoz, a manierizmus kori Schatzkammerekhez hasonlóan kezdettől fogva *tárgyorientációjú* intézmény. Önként felvetődik a kérdés: vajon mikor, milyen

szempontok határozták meg a gyűjtést? Általánosan megállapítható a közhelyszerű tény: értékszempontok. De mikor mit, és konkréten, ma milyen tárgyat minősítettek illetve minősítenek múzeumi megőrzésre méltó értéknek?

Az értékszempontok megválasztásában mindig több motiváció szerepelt. Egyrészt a múzeum-eszmében, felismerve vagy sem, kimondva vagy sem, máig él a „trésor sacré" funkció tudata – azaz a „szent kincs" gyűjtése, amely lehetett hadizsákmány, trófea, kincsfelhalmozás –, mint ahogy tovább él az ex-voto tárgyak, a relikviák őrzése illetve olyan tárgyaké, amelyek a meditáció és a kontempláció médiumai. Ez utóbbiak közé tartoznak a műtárgyak is, azaz a reneszánsz kora óta kialakult értékhordó tárgyak, amelyek kincsvoltát nem anyaguk és esetleges kézműves művességük, tehát materiális érték adja, hanem a bennük rejlő szellemi érték, az a fiktív aura, amelyet fiktív értékből anyagilag is mérhető értékké változtatott a szellemi elit közmegegyezése. A műtárgy, mint az alkotót és vele a társadalmi csoportot, az emberiséget eternizáló szellemi egzisztencia, integrálódott a „trésor sacré" évezredes hagyományába és a modern múzeumi tárgy-gyűjtés egyik meghatározó céljává vált.

A gyűjtésre méltatott, említett tárgyak mellé a felvilágosodás eszméi, majd konkrétan a nagy Francia Forradalom jóvoltából bekerült a *patrimoine universel* gondolatából következő emlékek védelme. Meg kell őrizni tehát mindazt, ami az egyetemes kulturális örökség része, beleértve az Európán kívüli, sőt a nem civilizált népek, illetve az Európán belüli „primitívek", alsóbb társadalmi rétegek emlékanyagát, a municipális és a provinciális értékeket is.

A modern múzeum-eszme mindemellett összefonódott a romantika „művészet-vallás" gondolatával, azaz „a múzeum, mint a művészet temploma" koncepcióval – ám épp e téren érte a legtöbb bírálat. Elég csupán Hubert Schrade vagy a gondolatait továbbfejlesztő Hans Sedlmayr idevonatkozó megállapításaira utalni. E bírálatok arra mutattak rá, hogy a modern múzeum-eszme és intézményes rendszer kibontakozása tragikus módon összefüggött a művészet és a mindennapi élet gyakorlata közti szakadék kiszélesedésével, a múzeumba került tárgyak, műtárgyak eredeti funkciójának, jelentéskörének semmibevételével. Így kerülhetett egymás mellé a múzeumi kiállítóteremben egy Szűz Mária és Héraklés szobor, hiszen az életösszefüggésből kiszakítottan mindegyikük elveszítette eredeti jelentését, funkcióját – összeköti őket azonban a fiktív érték, az esztétikai aura. Nem véletlen, hogy az Unesco évtizedeken át hiába próbálta Afrikában meghonosítani az európai értelemben vett múzeumi eszmét, mert ahol még valamelyest élt a törzsi kultúrák értékrendje, nem fogadták el, hogy az őskultusz szakrális tárgyai esztétikai tárgyként kiállításra kerüljenek.

A múzeumoknak az állandó funkciói mellett voltak változói is – ezek összefüggtek a mindenkori közművelődési, pedagógiai célokkal. Emellett a múzeumok – mind gyűjtéspolitikájuk, mind kiállításaik – tükrözték az adott szaktudományok helyzetét és akarva, nem akarva reagáltak a kortárs művészet értékorientációjára is.

Az előljáróban említett „válsághangulat" épp ezekkel függ össze, mert egyre inkább problematikussá vált a múzeum alapvető jellege, a *tárgyra orientáltság*. A modern képzőművészet számos iránya szakított ugyanis a tárgyteremtés teleológiai aktusával. A concept, a happening, az environnement – folytatni lehetne az új irányok sorolását – dokumentálható, de nem gyűjthető. A neodada vagy az anti-art pedig szétzúzta azt az esztétikai aurát, amely a műtárgyat körülvette és valorizálható szellemi értéket biztosított neki. A gesztus lehet szociológiai fenomén, műtárgy azonban nem.

Az új tudományok – mindenekelőtt a kulturális antropológia és a belőle kinövő vizuális antropológia – pedig megkérdőjelezték a múzeumba kerülő tárgyak kiválasztásának értékszempontjait is. A művészettörténet területén mind nagyobb teret hódított a warburgi koncepció, amely a „társadalom képszükségletét" kutatta, másodlagossá téve az esztétikai szempontokat. A tárgy tehát – közte a korábban műtárgyként értelmezett is – „civilizációs objektumként" tételeződik, s mint ilyen, egyformán figyelemre méltó.

A jelen szituáció ugyancsak paradox. Korunk egyik jellemzője a tárgy-dömping, a tárgy-fétis, ebből következően létrejött az értéknivelláció. Minden tárgy egyformán fontos vagy nem fontos, megőrzendő vagy eldobandó. Ugyanakkor a fogyasztói társadalom jellemvonása a tárgy eliminálása, jellé absztrahálása is. Korunk egyik alapvető jellegzetessége, hogy a tárgyorientációtól a funkció-orientáltság felé halad. Közismert, számtalanul említett példa erre a hintó és a típus autó, a töltőtoll és a BIC golyóstoll közti egzisztenciális eltérés. Míg korábban a tárgyak táplálták az emberiség memóriatárát – ma a komputerek absztrakt jelei. A tárgy többé nem a maga egzisztenciális, materiális valóságában érdekes, hanem mint jelentéshordó, jellé absztrahálható minőség, amely bekódolható a gép memóriatárába. A múzeumok is könnyen átalakulhatnak komputer központokká.

A múzeum-eszme tehát válaszút elé került. Hogyan tudja feldolgozni a kulturális/vizuális antropológia értéknivelláló „kihívását", elfogadja-e a szociológia értékközömbösségét és a tárgyat csupán civilizációs objektumként kezeli, s mint ilyent, kordokumentumként méltónak ítéli a megőrzésre – belecsúszva ezzel a hegeli értelemben vett „rossz végtelen" csapdájába, illetve a banalitás-világ banalitás-tárgyai fetisizálásába. Vagy pedig szelektál, ám ekkor az értékkritériumok megválasztásában magára marad, nem segíti sem a tudományos, sem a társadalmi konszenzus, amely korábban segítette, sőt determinálta a szelektálási szempontok kialakításában. Mindez arra utal, hogy korunkban megnőtt a muzeológusok egyéni felelőssége. A széthullt civil társadalom – ebben a jól funkcionáló, de a piac által manipulált nyugati társadalmak sem kivételek – nem sok segítséget nyújt. A társadalomnak a múzeumra, mint idegenforgalmi látványosságra vagy státusszimbólumra van szüksége, egyre jobban kiürül a pedagógiai, a közművelődési funkció és vulgarizálódik a „trésor sacré" gondolat, a kiállított tárgyak már nem a kontempláció vagy a

meditáció médiumai, a múzeum immár nem a művészet szentélye.

Vagy mégis érvényes még a korábban említett állandó funkció? A múzeumok ereje a tárgyorientációban rejlett. És a tárgy mindig potenciális értékstruktúra – csak szóra kell bírni. A vele való dialógusban minden kérdésre válaszol, feltárja az őt létrehozó alkotó, a kor társadalma, embere értékvalóságát. Csak érteni kell a nyelvét, tudni kell vele kommunikálni. Ez a jó muzeológus kritériuma. Mojzer Miklós ismeri a tárgyak nyelvét – ezért soroltam a nagy magyar muzeológusok közé.

HULDIGUNG FÜR DEN MUSEUMSEXPERTEN

Der Autor dieser Huldigung reiht Miklós Mojzer unter die großen Museumsfachleute ein, die den Forschergeist des Historikers und die unmittelbaren Erfahrungen des hervorragenden Kenners der Museumsbestände und der einzelnen Kunstwerke in sich vereinen.

Er gibt einen historischen Überblick über die Entstehung und die Entwicklung der Museen und bewertet ihre Rolle in der europäischen Kultur. Es war die Ideologie der Aufklärung, die das Verständnis für die Vergangenheit weckte und das Geschichtsbewußtsein entstehen ließ, das aus den älteren sakralen Sammlungen und den Schatzkammern die Museen im modernen Sinn hervorrief. Die Sammeltätigkeit richtete sich auf den Gegenstand, und die Gesichtspunkte der Auswahl orientierten sich an einem Wertsystem. In unserer Zeit sind aber die Museen eben an diesen beiden Punkten fragwürdig geworden: Zahlreiche Richtungen der modernen Kunst verzichten auf das Kunstwerk selbst, und neue Wissenschaftszweige wie z. B. die Kulturanthropologie und die visuelle Anthropologie ziehen die Wertkategorien in Zweifel. Dadurch ist die Idee des Museums in eine Krise geraten. In dieser gewandelten Lage kann nur ein Museumsexperte in voller Verantwortung Entscheidungen treffen, der die Sprache des Kunstwerks in so hervorragendem Maße versteht und den Kunstgegenständen ihre Geheimnisse so meisterhaft zu entlocken vermag wie Miklós Mojzer.

MOJZER MIKLÓS

MNG Évkönyve
1991

Kelet-európai városok eszmesurlodása Berlinben

A leghatásosabb gyógyszer a kultúra

„A nemzetállamok gazdasági, kulturális integráló szerepét lassan a régiók és városok veszik át. A világpiaci verseny egyben a metropolisok vetélkedését jelenti. Moszkva, Prága, Szentpétervár, Szófia és Varsó éppúgy próbálja lakhatóvá tenni magát, mint Budapest" — mondta Marschall Miklós, a magyar főváros alpolgármestere a kelet-európai városok berlini konferenciáján a Zeugehausban megtartott plenáris ülésen.

A CDU szóvivője, Lehmann Brauns kifejtette, hogy Berlin is szeretne beleülni a volt szocialista országok kulturális „körhintájába", és komoly áldozatokat hoznak annak érdekében, hogy a város a keleti térség szellemi, művészeti irányzatainak és áramlatainak találkozási pontjává váljon.

A legutóbbi nagy jelentőségű lépést, a tartományi kormányzat támogatásával, a hatékony innovatív kapcsolatokra törekvő berlini magyar ház munkatársi gárdája és igazgatója, Kurucz Gyula tette meg a Grenzenlos („Határok nélkül") fesztivál megszervezésével, a helyi kulturális intézmények segítőkész közreműködésével. A magyar film, a színházi élet, a zene-, a tánc- és a képzőművészet élvonalát „pártos elfogultság nélkül" felvonultató nagyszabású eseménysorozat záróünnepségén a magyar delegáció a kultuszminisztérium nevében átnyújtotta Ulrich Roloff-Momin kulturális szenátornak a „Pro Cultura Hungarie" kitüntetést.

A szekcióüléseken Kalász Márton, a stuttgarti Magyar Intézet vezetője, Ütő Endre az Operaház, Marton László a Vígszínház, Mojzer Miklós a Szépművészeti Múzeum igazgatója külföldi kollégáikkal az új kapcsolatok felvételéről, a kulturális együttműködés lehetőségeiről beszélgettek.

— Mit tesz azért a művelődési tárca, hogy a magyar művészet súlyának megfelelően legyen képviselve külföldön? — erről kérdezte munkatársunk Fekete Györgyöt, az MKM helyettes államtitkárát.

— Nem lehet megjósolni ma még, hol lesz a kelet-európai kultúra új központja. Mint ahogy nem tudjuk azt sem, mikor jön létre a meghívott városok kulturális szövetsége. Mi készen állunk az együttműködésre. Szerte a világon 14 magyar ház lát el kulturális missziót. Bukaresti házunk átadás előtt áll, s már megfogalmazódott a szándék a londoni és a stockholmi intézet fölállítására. Ezen a területen is érezhető, hogy az állam irányító-koncepcionáló szerepe háttérbe szorul, s a feltételek megteremtésére, a más szférákkal való kapcsolatkeresésre kerül a hangsúly. Példaként a berlini házat említeném, ahol hamarosan sor kerül a bankárok és befektetők tanácskozására.

— A konferencián elhangzott véleményekből kiérezhető a bizonytalanság: mire fordítsák az állami támogatást? A kulturális értékek megőrzésére, vagy az intézmények fenntartására?

— Ez a tanácskozás legfontosabb kérdése, milyen kulturális stratégiát kövessünk, s hogy a piacgazdasági átmenet idején miként vigyük át viszonylag sértetlenül a kultúrát a túlsó partra. E tekintetben talán előrébb vagyunk, mint szomszédaink. Mi a szűk esztendők alatt sem szeretnénk „szüneteltetni" a kulturális intézményhálózatunk működését, mint ahogy a környékünkön sok helyütt tervezik. Sőt, ha szükséges, megóvandó, nemzeti intézményeink köré védőgátat emelünk. Ahogy a szekcióülésen is elmondtam: Európa beteg, s nem lehet tőle elvenni a leghatásosabb gyógyszert, a kultúrát.

• Stark R. László

Huszonöt országból ötvenöt versenyző

Ismét nemzetközi karmesterverseny

1974 óta háromévente rendezi meg nemzetközi karmesterversenyét a Magyar Televízió. A verseny célja a magyar és külföldi karmestertehetségek felfedezése. Az eddigi díjazottak jelentős nemzetközi karriert futottak be: Kobayashi Ken-Ichiro, Medveczky Ádám, Ondrej Lenard, Zarolos Trikolidis, Georg Robert Hanson. A tegnapi sajtótájékoztatón Várbíró Judit főszerkesztőtől megtudtuk, hogy az idén 128 jelentkezőből 55 versenyzőt választott ki a művészeti bizottság. 25 ország fiataljai közül hat magyar, hét japán, hat orosz, négy német, valamint szlovák, iráni, orosz, szerb, argentin, kínai, izraeli, koreai, kanadai karmesterek — mérik össze tudásukat a május 9-én Szombathelyen kezdődő előd öntőkön. A középdöntőkre (május 16., 17., 18. és 19.) és a döntőre (május 21.) az érdeklődők négyszáz forintos áron bérletet igényelhetnek a Budapest Kongresszusi Központ és a Madách Kft. jegypénztáraiban.

Az előd öntőkön a Szombathelyi Szimfonikus Zenekar, a középdöntőkön a Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara, a döntőben a MÁV Szimfonikus Zenekar, a gálahangversenyen (május 24-én) a Szlovén Filharmónia Zenekara működik közre.

A nemzetközi zsűri ötezer, háromezer és kétezer dolláros díjjal jutalmazza a kiemelkedőket. Intézmények, fesztiválok különdíjakat ajánlottak fel a díjnyertes művészeknek. A hagyományokhoz híven az idén is lesz közönségdíj.

A Magyar Televízió egyes csatornája a szombathelyi előd öntőkről összefoglalót sugároz, a középdöntőket és a döntőt felvételről, teljes egészében, aznap este tíz óra körül, a díjkiosztást és a gálakoncertet pedig élő adásban közvetíti. A Bartók rádió naponta beszámol majd az eseményekről.

• B. E.

ételekkel vásárolhat.
usválasztékát kínáljuk
sználatra.
ÁFA VISSZAIGÉNYELHETŐ.

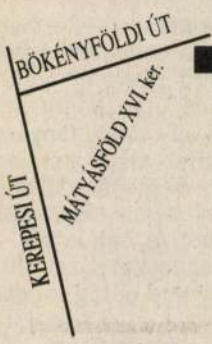

California Autóstelep
HEPTA 7 Kft.
Budapest XVI.,
Bökényföldi út 107.
Tel.: 06-60-35700,
06-60-35701,
06-60-16140.

1682 MH

Vasárnap este közel 11 órás repülőút után megérkezett Ferihegyre a Malév új Boeing—767-es utasszállító repülőgépe. A 218 üléssel rendelkező, 9-10 ezer kilométeres hatótávolságú, General Electric- hajtóművel felszerelt géppel elsősorban hosszú távú menetrendszerű utakat kíván a légitársaság lebonyolítani. A gépet először japán utakra használják, amelynek fontos piacépítési céljai is vannak. Az első járat július 18-án indul Nagoyából, ezt követően rendszeresen szállítanak a Távol-Keletről csoportokat Budapestre. A Malév tervei szerint számos olyan japán városból indítanak járatokat, amelyeknek eddig még nem volt összeköttetése Európával. A légitársaság illetékesei elmondták, hogy a speciális charterigények kielégítésére rugalmas jogi pénzügyi konstrukció keretében rendkívül kedvező feltételekkel szerezték be a vadonatúj B—767-es repülőgépet.

• Sz. A. J.

EXPO BUSSINESS
Jövő
VILÁGKIÁLLÍTÁSI ÉS VÁLLALKOZÁSI MAGAZIN

Ma kezdi meg működését és országos körútját
az **IMAGE** Mozgó Információs és Reklámiroda.
Várjuk ügyfeleinket és partnereinket Nyíregyházán, a Búza téren.
Keresse a légballont!
Ha hirdetését nálunk rendeli meg a **MAGYAR HÍRLAP**-ba,
5% kedvezményt kap.
Minden tizedik Magyar Hírlap-előfizető ügyfelünknek
az Image Kft. visszatéríti az előfizetési díjat.
MH 4076

MOJZER MIKLÓS
M. Hírlap 1992. aug. 28.

...mennyi ország azt bizonygatja: a rabszolgatartás nem létezik már több... bé — írja legújabb számában a

Csempésze

MTI

Lőszercsempészeket fogtak el a hét végén a határőrök. Drávaszabolcsnál két, az országból kifelé tartó, horvát rendszámú személygépkocsiban összesen 4000 lőszert találtak. Azt egyelőre még nem lehet tudni, hogy Magyarországon jutottak-e hozzá a lőszerekhez vagy pedig már külföldről csempészték be az országba.

Három magyar állampolgárt tartóztattak fel Biharkeresztesnél

Üzlet a s

Május 1. és 3. között a veszprémi Petőfi Színház többnapos színházi üzleti találkozóra invitálja az érdeklődőket. Az I. Veszprém Színházi Üzleti Napok célja, hogy megismertesse a magyar vállalkozókkal Veszprém és a Balaton-felvidék kulturális, idegenforgalmi lehetőségeit,elsősorban az 1996-os világkiállításra koncentrálva. A vállalkozó kedvű Petőfi Színházhoz szervezőül a Vállalkozók Országos Szövetsége társult. A háromnapos találkozó Balatonfüreden kezdődik, ahol a Balaton-felvidék lehetőségeinek megismerése mellett, a résztve

Magyar Hírlap-játék
IV. forduló, 4. feladat

Főnyeremény:
2 személyes angliai utazás

TISZTELT OLVASÓNK!

Azok számára, akik már részt vesznek játékunkban, csak a feladatot ajánljuk figyelmébe, akik pedig még pályázni kívánnak — új játékosként — a heti ajándékokra, valamint az utazásokra, azoknak közöljük a játék menetét. Még nem késő bekapcsolódnia.

Egy-egy forduló péntektől szerdáig tart — hiszen a játék alapja a csütörtöki lap —, a megfejtést a rákövetkező héten a csütörtöki számban közöljük. Minden héten nyereményeket sorsolunk, az utolsó forduló után pedig egy angliai utazás a fődíj. Ezen az utolsó, főnyeremény-sorsoláson azok vesznek részt, akik legalább 33 héten át hibátlan megfejtést küldtek be. A vigaszdíjsorsoláson mindazok részt vesznek, akik legalább 33 héten át beküldték — még ha hibásan is — megfejtésüket. Számukra a legértékesebb nyeremény egy görög tengerparti utazás.

MAGYAR HÍRLAP
JÁTÉK
IV. forduló
4.
feladat

IV. forduló, 4. feladat

Négy szerző — négy sikeres mű. Az Ön feladata, hogy helyesen kerüljenek egymás mellé.

1. Robert Merle	**a) Gazdag ember, szegény ember**
2. Ogilvy	**b) Harag**
3. Irwin Shaw	**c) Majomábécé**
4. Wilbur Smith	**d) A reklámról**

Kérjük, hogy megfejtését a múlt pénteki számunkb megjelent „Megoldások" című táblázatba írja be, é jelzett módon vágja ki a játék emblémáját a forduló é feladat számával.
Figyelem! A sorsoláson csak az vehet részt, aki a tá zattal együtt az összes játék emblémáját (fordulónkén db) egy borítékban küldi be.
A postázáshoz szükséges adatokat ezért mindig a for duló utolsó feladatával együtt közöljük.

Játsszon velünk!

Minden héten új forduló, új ajándékokkal!

MH 3961

Tisztelettel meghívjuk a

" Művészettörténeti tanulmányok Mojzer Miklós hatvanadik születésnapjára "

című kötet ünnepélyes átadására a Magyar Nemzeti Galéria B. épületének földszinti előadótermébe

1991. december 19-én, csütörtökön
délután 4 órára.

A szerkesztők

Budapest, 1991. december 16.

MOJZER MIKLÓS

SPORT

Schamschula György miniszter nyitotta meg a velencei-tavi évadot — a tó ünnepélyes koszorúzását sportversenyek követték. Az utolsó percekben szerezte meg a győzelmet a Videoton-Waltham labdarúgócsapata a Nyíregyháza ellen. A pákozdi dombokon nagyszabású tájékozódási futóversenyt rendeztek „Illés Csaba emlékverseny" elnevezéssel.

Fotók: Fási, Gregority

HÍRLAP

FEJÉR MEGYEI

GAZDASÁG, POLITIKA, KULTÚRA, SPORT

Hétfő, május 17., IL. évfolyam, 113. szám Ára 13,80

IDŐJÁRÁS

Túlnyomóan napos idő várható. Az északi szelet sokfelé erős lökések kísérik. A csúcshőmérséklet 21-26 fok között alakul.

***

Az ezen a napon eddig mért legmagasabb hőmérséklet 30,8 Celsius-fok (1983), a legalacsonyabb mínusz 1,6 Celsius-fok (1874), az átlagos napi hőmérséklet plusz 17,0 fok.

„GAUDEAMUS IGITUR". Szombaton rendezték a középiskolások ballagási ünnepségét. Az országban több mint 81 ezer végzős gimnazista és szakközépiskolás, megyénkben pedig 960 gimnáziumi és 2669 szakközépiskolás végzős diák énekelte a ballagók hagyományos dalát a Gaudemus-t

Fotó: Gregority Antal

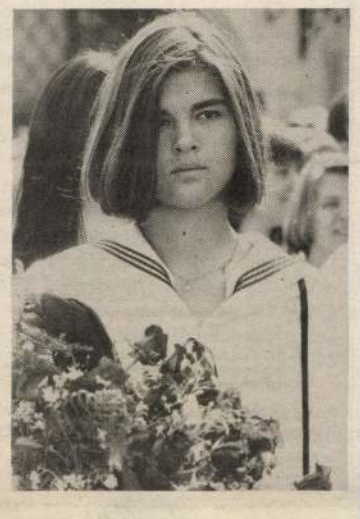

A Tégy a gyűlölet ellen mozgalom szombati programján Göncz Árpád is részt vett. A Tabánban, ahol több ezren gyülekeztek, művészek adtak koncertet. Innen sétára indultak a résztvevők, és a Lánchídon virágot dobtak a Dunába, üzenetképpen a háború sújtotta gyermekeknek. A képen Göncz Árpád a hídon

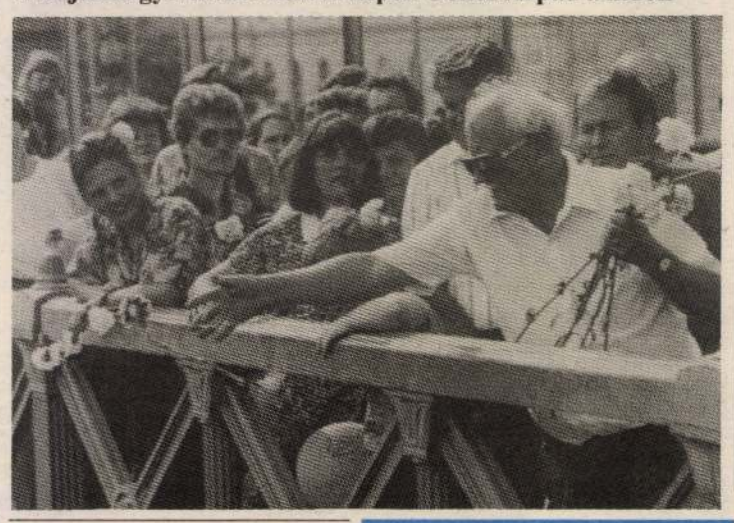

Székesfehérvári vállalkozói napok ´93

A SIKER TITKA: A SZÍNVONAL

Tegnap befejeződött a Kőfém kiállítási területén a harmadik alkalommal megrendezett vállalkozói napok rendezvénysorozata. Nem is akármilyen sikerrel, hiszen a 206 kiállító termékeit a négy nap alatt mintegy 25-26 ezren tekintették meg.

A látogatottság szinte maximális volt, hiszen a kiállítási terület csupán 10-20 százalékkal több látogatót bírt volna el. De talán nem is ez a lényeg, sokkal inkább az, hogy ebben az évben már szép számban érkeztek kiállítók külföldről is, ami azt jelzi: sokan felfedezték a fehérvári vásárt az országhatáron túl is. Kiállítottak a gyulafehérváriak, hét cég érkezett az olaszországi Cento és San Salvo városából, de a vízügyi szakkiállításon részt vettek spanyol, belga, olasz, osztrák, német cégek, vala-

(Folytatás a 3. oldalon)

Antall József interjúja a Magyar Rádiónak

Nem tudják, nem akarják intézkedéseiket a választáshoz igazítani

A magyar-ukrán alapszerződés ratifikálása által kiváltott belpolitikai nézetkülönbségekről, a gazdaság helyzetéről, valamint az egy esztendő múlva esedékes választások és a kormányzati politika összefüggéseiről beszélt Antall József miniszterelnök abban az interjúban, amelyet szombaton adott a Kossuth-rádiónak.

A magyar-ukrán alapszerződés parlamenti elfogadását megelőző viharos parlamenti vitát és annak közéleti-politikai

(Folytatás a 2. oldalon)

Családtagonként 100 Ft-tal több

Létminimum áprilisban

Áprilisban 43 600 forintra emelkedett azoknak a családoknak a létminimuma, melyekben két kereső felnőtt tart el két 15 éven aluli gyermeket, és városban élnek. Ilyen esetben az egy főre számolt létminimum 10 900 forintnak felel meg. Ez azt jelenti, hogy e családtípusnál márciusban

(Folytatás a 3. oldalon)

A létszámcsökkentés elkerülhetetlen

„Kormányozható" az Ikarus Rt.?

A kormány legutóbbi ülésén az Ikarus Rt. működőképességének megteremtésére vonatkozó határozatokat is hozott. Többek között a költségvetés készfizető kezességet vállal a jövő év végéig az exportüzletek hitelszükségletéhez. **(3. oldal)**

Keddtől

Szerb-horvát tűzszünet

A Boszniában egymással szemben álló horvát és szerb erők parancsnoksága vasárnap a szarajevói repülőtéren az egész Bosznia területére kiterjedő tűzszüneti megállapodást írt alá. Az egyezmény helyi idő szerint kedden délben lép életbe. A szarajevói megbeszélésen a boszniai muzulmán kormányerők képviselői nem voltak jelen.

Közben a horvát erők vasárnap nagyszabású támadást indítottak Mostar ellen. A Reuter szemtanúkra hivatkozó jelentése szerint a boszniai horvát hadvezetés erősítéseket küldött a térségbe. Ezek tüzérségi nehézfegyverekkel és rakétákkal lőtték a muzulmán állásokat.

MA:

SPORT MAGAZIN

NÉHÁNY SORBAN:

Lord Owen és Thorvald Stoltenberg, a jugoszláv konferencia társelnökei Moszkvában tárgyalnak a boszniai válság rendezését célzó béketervről.

Bírósági pert sürgetett a csernobili atomkatasztrófa idején hatalmon lévő legfelsőbb pártvezetők ellen a kievi parlament Csernobil-ügyi bizottságának elnöke. Bebizonyosodott: Gorbacsovot és a moszkvai vezetést jó ideig félretájékoztatták.

A több éve tartó barokk rendezvények mára egész Közép-Európa térségében zajlanak. A kutatások és restaurálások is indolják a kitolódást. A ´93-as év hazai programja érdekes fehérvári eseményekkel kezdődött. **(3.oldal)**

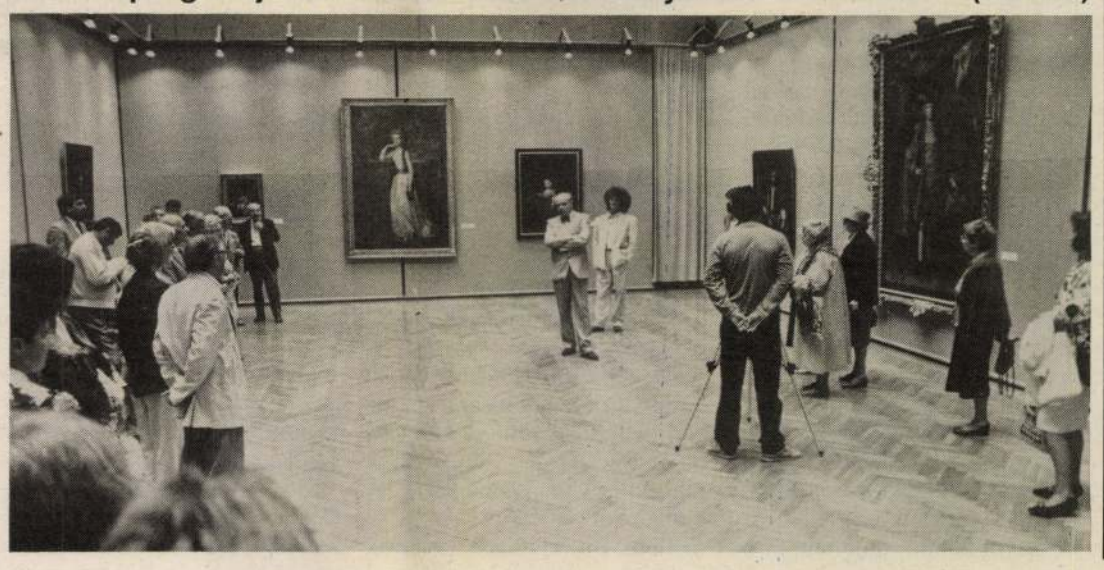

Wörner szerint

Nincs hivatalos NATO-garancia

Manfred Wörner, a NATO főtitkára kizárta, hogy Magyarország hivatalos biztonsági garanciákat kapjon a NATO-tól arra az esetre, ha Szerbia megtámadná. A Welt am Sonntag című német hetilap jelentése szerint Wörner Stuttgartban tette azt a kijelentést, hogy biztonsági garancia ilyen értelemben nem lesz.

Nem tudják, nem akarják intézkedéseiket a választáshoz igazítani

(Folytatás az 1. oldalról)
hullámveréseit a miniszterelnök úgy értékelte: ezt a kérdést nagyon sokan nagyon sokféleképpen közelíthetik meg — érzelmi alapon, emlékeket idézve —, ám a magyar kormány és annak vezetője csak egyféleképpen cselekedhet: felelősséggel, mert felelősséggel tartozik az országnak azért is amit tesz és azért is, amit nem tesz meg. A kormányt és a szerződés aláíróit hazafiatlansággal illető vádakat Antall József inkább szónoki túlzásnak minősítette, mondván: miután az Országgyűlés majdnem 80 százalékkal fogadta el az alapszerződést, meglehetősen nagy merészség lenne a parlamenti képviselők túlnyomó többségét hazafiatlannak nevezni.

Magyarországnak alapvető érdeke, hogy egy önálló, szuverén Ukrajna legyen a szomszédja, hogy a térség legnagyobb, 55 milliós lakosságú országa a barátja legyen, és hogy azokkal az országokkal együtt, amelyekkel Ukrajna hasonló szerződést kötött hozzájáruljon a térség stabilitásához — mondotta nyomatékkal Antall József.

Napjaink történelmi realitásának nem mond ellent — fejtette ki a továbbiakban —, hogy fájdalmat okoz nekünk az a trianoni békediktátum, amely elszakította az országtól a magyar nemzet egyharmadát, olyan történelmi területeinket, ahol minden kő a magyar művelődésre, a magyar történelemre emlékeztet. Aki ennek ismeretében rossz néven veszi a magyaroktól, hogy ez fájdalmat jelent számukra, az vagy önmagával szemben farizeus vagy nem érti a nép lelkét.

Ez az érem egyik oldala. A másik pedig, hogy az országunk területi határait kijelölő két békeszerződés után napjainkig megkötött helsinki, párizsi és egyéb nemzetközi megállapodások azt jelentik Magyarország számára, hogy a világ a jelenlegi status quo-t, a jelenlegi határokat fenntartandónak ítéli, és hogy az egész mai nemzetközi és biztonsági rendszer a jelenlegi határok megtartására épül — mondotta a miniszterelnök.

Antall József az ukrán-magyar alapszerződés kapcsán kinyilvánította: ez nem precedens, nem is lehet az, hiszen Ukrajna és Magyarország között trianoni békeszerződés nem jött létre. S bár formailag tagja volt az ENSZ-nek a párizsi békeszerződéskor, viszont a határt nem Ukrajna, hanem a Szovjetunió és Magyarország között állapították meg. Ukrajnának, önállósága kimondásakor súlyos aggályai voltak biztonságát illetően, ezért tartották egyedül elfogadható megoldásnak, hogy hazánkkal is — csakúgy, mint a békekötésben részt nem vevő más államokkal — megkösse az alapszerződést. Ez a diplomáciai lépés azonban „elkülöníthető speciális eset" — szögezte le a miniszterelnök —, másként alakultak kapcsolataink azokkal az országokkal, amelyekkel már két békeszerződés és egyéb nemzetközi megállapodások, nyilatkozatok alapján a határkérdés a jelenlegi formában nemzetközi jogilag is rendezett. Nem várható el tehát Magyarországtól, hogy „unos-untalan ismételgesse" ezeket a korábbi megállapodásokat; „vonatkozik ez Romániára, éppúgy mint Szlovákiára vagy Szerbiára".

E témával kapcsolatban szólt Antall József a határon túli magyarság sorsáról: „a legfontosabb, hogy szülőföldjén maradjon, minden vonatkozásban kifejleszthesse autonómiáját — tehát a személyi, a kulturális és az önkormányzati autonómiát —, s hogy ép nemzeti tudattal fenn tudjon maradni." Ezt Magyarország megfelelő kapcsolatrendszerrel támogathatja.

A miniszterelnök így válaszolt: van egy politikai csoport a kormánykoalíción belül és a Magyar Demokrata Fórumon belül is, amelyik ellenzi az ukrán-magyar alapszerződést, ellenzi a privatizáció menetrendjét, ellenzi a kormányzat politikájának fő irányvonalát.

Antall József határozottan kiállt az általa alapvető gazdasági, politikai célkitűzésnek minősített privatizáció folytatása mellett. Sikerén — mondotta — nemcsak egyszerűen az ország bevételei múlnak, hanem a gazdasági, társadalmi szerkezet átalakítása. Emlékeztetett arra, hogy amikor kormánya hivatalba került, bejelentették: a gazdaságban a magánszféra arányát az akkori 10 százalékról a választási ciklus időszaka alatt 50 százalékra növelik. Mostanra sikerült elérni, hogy a magánszektor az össznemzeti termék előállításából 40-45 százalékban részesedik. Szorosan összefügg a privatizációval a külföldi tőkebefektetés, amelynek értéke ebben az időszakban meghaladta az 5 milliárd dollárt. Ugyanezen időben Csehországban 2 milliárd, Lengyelországban 1,4 milliárd volt — említette a miniszterelnök, azért tartva szükségesnek az összehasonlítást, mert újabban a sajtóban éppúgy, mint egyes politikai megnyilatkozásokban sorozatosan elhangzik, hogy az átalakulás ütemében Magyarország már lemaradt az utóbbi két országtól. „Hazánk ugyanis azon kevés ország közé tartozik, ahol hallatlan lelkesedést vált ki nem egyszer újságírókból, politikusokból, ha megítéléséről valami rosszat el tudnak mesélni." Az emlegetett lemaradás is egy ilyen lelkesedést kiváltó dolog volt az elmúlt időszakban — fogalmazott ironikusan Antall József —, csakhogy ez egyszerűen nem igaz. Mint ahogy a gazdaság egyéb mutatói — például a munkanélküliség — alakulása is azt jelzik az összehasonlításban, hogy a magyar gazdaság helyzetét a súlyos gondok és válságjelenségek ellenére pozitívan kell értékelni.

„Mit értünk ma a válság alatt? Ha azt értjük, hogy az átalakulással együtt az az ipar, amelyik az előző rendszerben kialakult, és amelyik a volt Szovjetunióval, e térségnek a fizetésképtelenné válása miatt, elvesztette piacai nagy részét, akkor nyilvánvaló, hogy a gazdaság jelentős részében valódi válságról beszélhetünk. Hogy ezt az egész országra nézve válságnak nevezzük vagy sem, ez tulajdonképpen játék lenne a szavakkal. Én azt tudom mondani, hogy egy súlyos válságos periódusón megy át a magyar gazdaság, és nekünk erre kell megfelelő orvosságot találni, hogy ebből ki tudjuk vezetni az országot."

E feladat teljesítése nem lehet a választási csata része, nem hozhatunk felelőtlenül „népszerű" intézkedéseket, még akkor sem, ha ez a politika a választásokon súlyosan hátráltatja a mai kormánypártok helyzetét. „Olyan költségvetést kell beterjesztenünk, és egy olyan gazdaságpolitikai stratégiát kell követnünk, ami hosszú távon az ország érdekeit szolgálja. Ezekre terjed ki a Nemzetközi Valutaalappal való tárgyalás is, az előzetes megállapodás, amit további tárgyalások után a végleges megállapodás követ, amely feltétele az ország gazdasági stabilitásának, a gazdasági növekedés megindulásának. Visszautalva a privatizáció kérdéskörére a miniszterelnök megemlítette, hogy e folyamatban nő a hazai részvétel, ami 1991-ben 20 százalékot tett ki, az ma 55 százalék. Nem igaz tehát — hangsúlyozta —, hogy itt az ország kiárusítása folyik és hogy a magyar vállalkozónak nincsenek lehetőségeik.

A miniszterelnök kitért azokra a változásokra, amelyek minden egyes emberben lélektani meghasonlást okoztak. A korábbi ingyenes, vagy annak mondott ellátások — egészségügy, iskola — szociális gondoskodásként egészítették ki a különben alacsony fizetéseket. Az emberek kitűzhettek maguk elé olyan célokat, mint egy autó megvásárolása, külföldi út; megvolt a biztonságérzetük, de mindezt nem alapozta meg a gazdaság teljesítőképessége, a vidám barakk hitelekből élt. A változásra nem volt felkészülve a lakosság; az egyes embernek egy élete van, és úgy gondolja mindenki, hogy ő igenis dolgozott egész életében, becsületes munkával kereste a kenyerét, végre fel tudott építeni magának egy kis házat, tanította a gyerekeit; az egyes ember szükségszerűen így gondolkodik és nem a történelmi összefüggésben.

A kormányzat feladata viszont egy olyan működőképes gazdaságot teremteni, amely képes eltartani a szociális intézményrendszert, így „jön össze" a piacgazdaság és a szociális jelző, így teremthető jóléti állam — mondta el Antall József, ismételten rámutatva, hogy e körülmények között nem tudnak és nem is akarnak valamiféle választási propagandapolitikát folytatni, nehéz és keserű gazdaságpolitikai intézkedéseiket egy választáshoz igazítani, mert ez az ország elveszejtéséhez vezetne. „A magyar társadalomnak azt kell tudnia, hogy legjobb meggyőződésünk és meggyőződésem szerint kell a választások napjáig kormányozni ezt az országot, amit biztos kézzel, felelősséggel és jó szándékkal meg is teszünk."

A miniszterelnök reményét fejezte ki, hogy valóban egy esztendő múlva, rendes parlamenti ciklusban kerül sor a választásokra, s hogy ezeken a Magyar Demokrata Fórum jó eredményeket érhet el.

Ennek feltétele azonban, hogy az MDF rövid időn belül véglegesen rendezze belső egységét, csakis így állhat megbízható politikai pártként a társadalom, a magyar választók elé. (MTI)

Testvérvárosok randevúja

San salvoi képviselet Fehérváron?

Fehérvár két testvérvárosának, az olaszországi *San Salvonak* és *Gyulafehérvárnak* a polgármestere, valamint a szintén itáliai *Cento* alpolgármestere volt a vendége annak a gazdasági fórumnak, amelyet szombaton délelőtt rendeztek a vállalkozói napok keretében. A találkozóra Székesfehérvár gazdasági életének meghatározói, személyiségei kaptak meghívást, akik azonban a vártnál csekélyebb érdeklődést mutattak a fórum iránt.

Kulturális csillagzat alatt született Fehérvár és San Salvo között a testvérvárosi kapcsolat. A gazdasági együttműködés kifejlődést gátolja, hogy a magyar vásárlók számára túlságosan drágák az olasz árucikkek — mondta többek közt *Alfredo Bucciantonio* polgármester, aki, kölcsönösen, képviselet fölállítását indítványozta a két partnerváros számára.

A Centából érkezett *Sandoni úr* több közös, olasz-magyar vállalkozás létrejöttéről számolt be. Egyikük például teherautókhoz gyárt szélvédőket, egy másik, többek között préselt üléslapokat készít, és nyitottak már Fehérváron egy olasz fagylalozót is.

Eddig inkább csak a sport és kultúra területén létesültek a két város között kapcsolatok. Ezért ideje, hogy a kereskedelem területén is gyümölcsöző együttműködés épüljön ki — vélekedett a fórumon *Johann Timis*, Gyulafehérvár polgármestere. **(bkl)**

425 tonna vegyi hulladék

Vissza a feladónak

Megérkezett Németországba vasárnapra virradóra az a két vasúti szerelvény, amely 425 tonna mérgező vegyi hulladékot szállított vissza Romániából. A hulladékot egyelőre a Lipcse melletti Bitterfeldben helyezik el, mielőtt szétszortírozva elküldenék különböző hulladékmegsemmisítő telepekre. A vegyi hulladékot, zömében a növényvédőszer-gyártás melléktermékét, tavaly német cégek illegálisan exportálták Romániába.

PÁRTOK-MOZGALMAK

Az 56-os Szövetség kongresszusa

Valamennyi előadó és felszólaló a nemzet jövőjéért való aggodalmát fejezte ki és 1956 tiszta szellemében való egység kialakítására, összefogásra szólított fel szombaton és vasárnap Miskolcon, a megyeháza dísztermében, ahol az 56-os Szövetség rendezte meg kétnapos VI. országos kongresszusát.

A szövetség háromezres hazai és félezres külföldi tagságát 480 küldött képviselte a tanácskozáson, rajtuk kívül nagyszámú vendég is jelen van.

Jelenleg az 56-os szövetségben sajnos nincs meg a kellő fegyelem, hiányzik a közös nyelv és szellem, az összetartás, külső kísérletek történtek és történnek a szövetség szétzúzására — modta az elmúlt két és fél évet áttekintő beszámolójában Roik János, országos elnök. A szövetség most arra törekszik, hogy párttá alakuljon, s a választásokon indulva képviseletet szerezzen a parlamentben. A szövetségnek nincs ideológiája, de van szellemisége, amelynek legfőbb iránya: győzedelmeskedjék az igazság '56 történelmi örökségében. Végre tudatosítani kellene mindenkiben, hogy a magyar nemzet egy és oszthatatlan. A szövetség hozzá szeretne járulni a jövő tervezéséhez, formálásához, azonban ebből az 56-osokat kizárják. Az 56-os forradalmárokat 32 éven át huszadrangú emberekként kezelték, azt hittük a rendszerváltozás után másként lesz, tévedtünk, semmi nem változott megítélésünkben — jelentette ki —, pedig valamennyi parlamenti párt '56 jelmondataival jutott be a törvényhozásba. Most is a kommunisták irányítják az országot.

Csurka István felszólalásában arról szólt, hogy a rendszer jelenleg egy nagy társadalmi közöny hátán él. Pedig indulásnál éppen ezt a közönyt akarták felszámolni. Kell, hogy valami hiba legyen, mert a dolgozó ember továbbra is csak az életben maradásért küszködik, miközben a kommunisták nagy haszonélvezetre tettek szert. Olyan rendszer kell a választások után, amelyik a ma is kenyérharcnak kiszolgáltatott népet szóllítja meg. A mai politika ugyanis kis csoportérdekek szolgálatába szegődött, amelyek csalják a gazdaságot, a létbizonytalanság fokozásával pedig a politikától, saját érdekeik érvényesítésétől is elriasztják a népet. Változtatni kell tehát. Nem igaz, hogy a forradalmár út szélsőségekhez vezet. Az 56-os szövetségben van mértéktartás, bölcsesség, ezért nem szabad, hogy az ellenfelek kiszorítsák az 56-osokat a politikából — mondta.

Helyzetelemző politikai-szervezeti vitával folytatódott, majd az új vezető testület megválasztásával zárult vasárnap az 56-os Szövetség országos nagyválasztmányi kongresszusa. A szombati 24 elsőadást és felszólalást követően a második napon 34-en fejtették ki véleményüket a szövetség megerősítésének szükségességéről, valamennyien 1956-hoz kötődő szervezet összefogásának fontosságáról, az egység megteremtéséről, a korábban tapasztalt személyi torzsalkodások megszűntetéséről, a fiatalság bekapcsolásáról beszéltek. 56 szellemében itt az ideje összefogni a munkássággal, a parasztsággal, az értelmiséggel, s így valóban nagy erőt képviselő országos szervezetté alalkulhat a szövetség — hangsúlyozták a felszólalók.

Lényeges alapszabály-módosításra nem került sor, bár többen előre tudni vélték, hogy a szövetség párttá alakul. Nem deklarálták a politikai szervezetté alakulást sem, de mint rámutattak, azoktól az emberektől, akik 1956-ban fegyvert fogtak, majd éveken át börtönökben sínylődtek, s több mint három évtizeden át a társadalom kitaszítottjai voltak — nem várható el, hogy ne politizáljanak. A '94-es választásokon végre az '56-ban megfogalmazott tiszta eszméknek kell győzedelmeskediük — hangoztatták, ezért alapvető fontosságú, hogy egy év múlva mindenki az urnákhoz járuljon.

A délutáni órákban Roik János korábbi elnök lemondását követően került sor az új elnök és 12 tagú országos vezetőség megválasztására. Az 56-os Szövetség újonnan megválasztott elnöke Rácz Sándor, az 1956-os nagybudapesti Munkástanács egykori elnöke lett. (MTI)

Velencén tegnap befejeződött a második országos diákkongresszus. Az IDE — az SZDSZ ifjúsági szervezete —, az Érdekvédelmi Szövetség elnevezésű szervezet és az SZDSZ parlamenti frakciójának szakmai tájékozató csoportja által megrendezett országos diákkongresszuson 160 fiatal, úgynevezett parlamenti játék keretében vitatta meg a közoktatási törvénytervezetet Fotó: Kabáczy Szilárd

KDNP-fórum

A Kereszténydemokrata Néppárt székesfehérvári szervezete 1993. május 19-én 18 órakor a Piac tér 12—14. sz. alatti C teremben fórumot rendez. Cím: Keresztények a politikában. Előadó: Tomka Miklós szociológus. Tagjaink és a téma iránt érdeklődőket szeretettel várjuk. **KDNP székesfehérvári vezetősége**

Jogi tanácsadás

1993. május 17-én hétfőn 16.30-tól 17.30-ig dr. Varga Jenő bírósági tanácsos ingyenes jogi tanácsokkal segíti a hozzáfordulókat, büntetőjogi, polgári, családjogi és társaság jogi kérdésekben, és ad tanácsokat az érdeklődőknek.

Jogi tanácsadás helye: Magyar Máltai Szeretetszolgálat Városház tér 4. szám alatt lévő irodája. **Magyar Máltai Szeretetszolgálat Székesfehérvári csoport**

Halálos áramütés

Tragikus baleset történt vasárnap délután a Budapest hárosi MÁV-állomáson: a Duna-partról hazatartó gyerekek közül az egyik felmászott egy vasúti kocsira. Közel kerülve a nagyfeszültségű elektromos vezetékhez halálos áramütés érte. Az ügyben a rendőrség megkezdte a vizsgálatot. (MTI)

AUSZTRIA LOTTÓ

A Lottó Unió tájékoztatása szerint a 19. heti Ausztria Lottó sorsoláson a következő számokat húzták:

5, 11, 24, 25, 33, 38, a pótszám 10

A jókerszám: 731180

„Kormányozható" az Ikarus Rt.?

Az 1991. augusztusában megalakult Ikarus Rt. nem volt képes tevékenységét gazdaságossá tenni. Megrendeléseit több esetben pénzforrás híján nem képes termelésbe adni, eddigi hitelállománya kimeríti a pénzintézeti törvényben adott lehetőségeket.

A gyár legnehezebb éve 1992 volt. A társaság a korábbi mintegy éves 13 ezres számítással szemben 3675 járművet értékesített. Ugyanakkor kedvező piaci struktúraváltást mutat, hogy a korábbi igen alacsony részarányt képviselő „kemény piacok" aránya 50 százalék fölé emelkedett.

Megállapították, hogy az Ikarus 1991-es erőltetett privatizációja helytelennek bizonyult. A felételezett működési javulás nem következett be, a szanálás csak átmeneti javulást eredményezett. Egy évvel az rt. alapítása után jelentős veszteséggel küzd a társaság.

Iparpolitikai célként fogalmazták meg az autóbuszgyártás műszaki, szakmai kultúrájának megtartását és átalakítását. Eszközei a privatizáció, a drasztikus méretcsökkentés, a piaci lehetőségek és kapacitások összhangjának megteremtése, erőteljes szerkezetváltoztatás, költségérzékeny működési forma kialakítása.

A realizálható kisebb darabszám következtében leépítést kell végrehajtani. Az előrejelzések csak az egyik autóbusz-építő gyár kapacitásának megtartását indokolják. A több mint kétezres létszámcsökkentés elkerülhetetlen.

Ha elmarad a válságkezelés, az Ikarus Rt. csődje, majd felszámolása következhet be. Ennek a lépésnek nem csak ipartörténeti, ipargazdasági, hanem politikai színezete is valószínűsíthető.

Az Ikarus Rt. likviditási problémái miatt a tb és adófizetésnek több esetben csak késve tudott eleget tenni. Jelenleg 280 millió forint hatvan napot meghaladó tartozása van. A késedelmek miatti kamatösszeg 80 millió forint.

A kormány megtárgyalva az előterjesztést, megállapította, hogy az Ikarus Járműgyártó Rt. működőképességének fenntartása és kibontakoztatása nemzetgazdasági és iparpolitikai szempontból indokolt. Ennek értelmében elhatározta a kabinet, hogy az Ikarus Karosszéria és Járműgyártó Vállalatot meg kell szüntetni.

Külön előterjesztésben rögzített feltételek mellett rendezni kell az 1978-ban létrejött kubai autóbusz összeszerelési üzlet során az Ikarus nevében nyújtott céghitelt, amelynek összege jelenleg 951 milió forint. Egyetértettek azzal, hogy az Ikarus Rt. részére 1994. végéig a központi költségvetés készfizető kezességet vállaljon gyorsított eljárás keretében a pénzintézeti törvényben rögzített limit felett.

Az Ikarus Rt. működőképességének megteremtéséhez, privatizációja meggyorsításához szükséges a társaság átalakítása. A kormány felkérte a privatizációért felelős tárca nélküli minisztert, hogy az ÁV Rt. nyújtson garanciát az átalakítás költségeinek fedezetéül szolgáló hitelfelvételhez.

A társaságot alapító Ikarus állami vállalatot végelszámolással megszüntetik a kormánydöntés értelmében.

Választási reform?

A hatalom küszöbe

Mármint az a küszöb, amelyen elbukhatnak a parlamentbe igyekvő pártok. Az elmúlt napokban Antall József miniszterelnök és Boross Péter belügyminiszter is felvetette, hogy az 1994-es választásokon 4-ről 5 százalékra kellene felemelni a szavazatoknak azt a küszöbértékét, amely az Országgyűlésbe jutáshoz szükséges. Emellett még egy részletet közöltek az MDF vezetésű Belügyminisztériumban teljes hírzárlat mellett készülő választási törvénymódosításáról: eszerint szavazhatnának a külföldön élő magyar állampolgárok is.

Antall József az MDF választmányának április 24-i alakuló ülésén mondott, sokáig bizalmasan kezelt és hivatalosan csak az MDF Hírlap című belső közlönyében publikált beszédében gyakorlatilag elutasított minden további változtatást, például a képviselők számának a csökkentését. (A miniszterelnök fejtegetésében kitért a választási esélyekre is, és ennek nyomán értelmezési vita bontakozott ki, miszerint Antall József csak az MDF belső bomlása esetén jósolt-e pártjának 8—15 százalékot vagy úgy általában.)

Az egyéni és listás — többségi és arányos — választási rendszereket ötvöző magyar szisztéma a rendszerváltást szabályozó 1989 nyári nemzeti kerekasztaltárgyalások eredménye, s ekként természetesen kompromisszum az egymástól olykor gyökeresen eltérő érdekek és elképzelések között. S ennek következtében létrejötte óta napirenden van módosítása — esetleg gyökeres reformja — is. 1989-ben nemcsak elvont jogi-politológiai kérdés volt, hogy melyiket válasszák a demokratikus világban létező két alapvető eljárás közül, az egyéni választókerületi rendszert-e, amelyben a győztesé a mandátum, s a vesztes(ek)re adott szavazatok elvesznek, vagy a listásat, amelyben a pártok — a rájuk adott szavazatok arányában — osztoznak a mandátumokon. Az első mellett szól, hogy kevesebb parlamenti párt, s ezáltal stabilabb kormányzást eredményez (így választanak például Nagy-Britanniában és az Egyesült Államokban), míg a másik arányosabb képviseletet — és több parlamentbe jutó pártot — jelent (például Olaszországban), bár a pártok számát korlátozni lehet azzal a bizonyos választási küszöbbel (ami Németországban például 5 százalék).

Az államjogi megfontolások mellett azonban a rendszerváltó Magyarországon nagyonis napi, praktikus politikai szempontok is érvényesültek. A plurális pártstruktúra még csak kialakulóban volt, országosan kiépített szervezete, káderállománya az MSZMP-n (illetve a belőle alakuló MSZP-n) kívül csak az MDF-nek volt, az egyéni választókerületi rendszer egyoldalúan nekik kedvezett volna. (Az MSZMP-MSZP összeomlására akor még kevesen számítottak.) A többi párt — a fővárosi értelmiségre támaszkodó SZDSZ és Fidesz vagy az egyes vidéki körzetekben történelmi gyökereit megőrző Kisgazdapárt — csak a listás rendszerben, a pártnév és a vezető személyiségek vonzerejében reménykedhet. A teljes arányosságot biztosító listás választási rendszert mégsem lehetett kizárólagossá tenni, nemcsak az MSZMP és az MDF ellenállása miatt, hanem mert a társadalom ragaszkodott a „saját", kijáró képviselőhöz, s annak hiányát a demokratikus képviselet csorbításának tartotta volna. Így jött létre kompromisszumként az a rendszer, amelyben az Országgyűlés 386 tagja közül 176-ot egyéni körzetben választottak meg. 158-at megyei pártlistákon, további 52-t pedig országos pártlistán. Az eltérő álláspontoknak megfelelően ezen a rendszeren két oldalról próbálnak változtatni, s a két elképzelés lényegében semlegesíti egymást — lévén, hogy bármilyen változtatást csak kétharmados parlamenti szavazati aránnyal lehetne elfogadni.

A módosítási javaslatoknak egy közös kiindulópontja van, az tudniillik, hogy túl nagy és túl sokba kerül a parlament (bár ezt most Antall József cáfolta). A — továbbra is szervezeti problémákkal küszködö — Fidesz három éve következetesen vallja azt az elvi álláspontot, hogy meg kell szüntetni az egyéni képviselőket, hiszen a választók valamely pártok(ka)t bíznak meg az ország kormányzásával. Az SZDSZ viszont a közelmúltban a megyei listák eltörlésével, az egyéni képviselők számának csökkentésével és az országos pártlistákon megválasztandók bővítésével javasolta egyszerűsíteni a választási rendszert — és 300 fő alá szorítani a képviselők számát.

A másik pólust Torgyán József és Maczó Ágnes jelenti, ők „a magyar néplélektől idegen" pártlisták eltörlését, tisztán egyéni kerületi rendszert követelnek. Maczó Ágnes még azt is megtiltaná, hogy a pártok állítsák a képviselőjelöltjüket. Torgyán és Maczó követeli, hogy ismét tegyék lehetővé a képviselők visszahívását, amit az új parlament, mint kommunista abszurditást eltörölt (annak ellenére, hogy 1988—89-ben a szerveződő ellenzék ennek segítségével buktatott ki az Országgyűlésből több kompromittált politikust — például Apró Antalt, Cservenka Ferencnét —, s juttatta be az első MDF-es képviselőket.)

A választási rendszer fontos eleme a 4 százalékos küszöb bevezetése — amivel 1990-ben a leadott szavazatok körülbelül 20 százaléka elveszett —, így maradt parlamenten kívül például az MSZMP, az MSZDSZ vagy az Agrárszövetség. Ennek megőrzése vagy 5 százalékra emelése nyilvánvalóan a régi és új parlamenten kívüli pártok további távoltartását szolgálja. Becslések szerint az MSZMP, az Agrárszövetség, Pozsgay Imre Nemzeti Demokrata Szövetsége és Palotás János Köztársaság Pártja érheti el a 4 százalékot (bár Palotás ennél sokkal jobb, kormányzásra lehetőséget adó szereplésre vár). A jelenlegi parlamenti erők közül az 5 százalékos küszöb fenyegető lehet a KDNP-re és az egymás ellen harcoló kisgazda pártokra. Már a 89-es vitákban felmerült, s azóta is időről-időre javasolják egy második parlamenti kamara létrehozását az érdekképviseleti szervek, az egyházak és a nemzetiségek számára. Ezt — úgy tűnik — ismét elvetették. Egyedül a nemzeti és etnikai kisebbségek képviseletét oldják meg. Várhatóan lehetővé teszik, hogy bárki pártlista helyett a nemzetiségi szövetségek listájára szavazhasson.

Hajdu András

Az Arbeau Táncegyüttes és a jelmezes fiatalok kétszáz fős csoportja szórakoztatta a szép számban összegyűlt fehérváriakat

A barokk év országos megnyitója Fehérváron

Festmények, táncok és hangverseny

A világi témájú barokk festményeket felvonultató reprezentatív válogatást a Csók István Képtárban Mojzer Miklós, a Szépművészeti Múzeum igazgatója ajánlotta a tárlatlátogatók figyelmébe. Elmondta, hogy ebben az évben hasonló kiállításokat rendeznek többek közt Prágában, Pozsonyban, Varsóban, Poznanban és Zágrábban. A fehérvári kiállítás ebbe a sorozatba illeszkedik bele. Magyarország másik nagy Keresztutak című kiállítása a Budapesti Történeti Múzeumben nyílik június 11-én.

A Csók képtárbeli kiállítás a barokk kor mindennapjait mutatja be, láthatunk arcképeket, zsánerképeket, csendéleteket. Kiegészítő tárlatok is lesznek: a Városi Képtárban az állatábrázolások és tájképek kapnak helyet, míg a Szt. István Múzeumban csataképeket lehet megtekinteni június közepétől. A fehérvári kiállítások helyszínein összesen 181 műtárgy látható majd, szobrok, kerámiák is a festmények mellett. Mojzer Miklós megnyitójában örömmel és elégedetten nyugtázta, hogy megszűnőben Budapest privilégiuma, és Fehérvár ma képes egy ilyen nemzetközi jellegű és jelentőségű barokk művészeti kiállítás, valamint egyéb programok megszervezésére.

Délután látványos táncmulatságnak lehetett tanúja a szép számú érdeklődő a Szabadság téren. Az Arbeau Történeti Táncegyüttes korabeli táncokat és udvari énekeket mutatott be, majd kétszáz fehérvári általános iskolás és az Alba Regia Táncegyüttes utánpótlás csoportjai léptek fel jelmezbe öltözve.

A barokk év országos megnyitójának záróeseményeként a Bazilikában az Alba Regia Szimfónikus Zenekar és a Primavera Kórus Sugár Miklós vezényletével előadta Esterházy Pál: Harmonia Coelestis című művét.

A megnyitó igazolja a több hónapig tartó programok iránti felfokozott várakozást.

A SIKER TITKA: A SZÍNVONAL

(Folytatás az 1. oldalról)

mint egy svájci-indiai vegyesvállalat is. A hazai kiállítók többsége fehérvári és környékbeli volt. Kápolnás József, a főszervező örömmel könyvelte el, hogy idén lényegesen feljavult a kiállított termékek színvonala, s már nem elsősorban a nagy világcégek termékeit mutatták be a helyi vállalkozók. Sok fehérvári gyártó és termelő vállalkozás speciális termékskálával lépett a nyilvánosság elé, s nem általános tömegcikkekkel.

Részt vett a vásáron, egy kivétellel, valamennyi autó márkakereskedés is.

Ami a rendezvényeket illeti, bebizonyosodott, hogy az embereket nem nagyon érdekli a beszéd. A PR-, vagy a Privát Profit-napon szervezett előadások és beszélgetések 30-50 érdeklődőt vonzottak, a magyar vízgazdálkodás jövőjéről tartott szakkonferencia bevezető, általános részére mintegy kétszázan voltak kíváncsiak. Ezzel szemben az üzleti est során öt konkrét üzletkötést is előkészítettek, megközelítően félmilliárd forint értékben.

Vasárnap délután még mindig nagy volt a forgalom. Vásároltak, egyezkedtek, látszott: az érdeklődők tudják, mit várhatnak a vállalkozói napoktól. A beszélgetésekből kiderült: természetesnek veszik, hogy van.

A következő lépés az lehetne, ha a vásárt — súlyát emelendő — beépítenék a város programjába. Talán már jövőre. **e.a.**

Létminimum áprilisban

(Folytatás az 1. oldalról)

hoz képest 300-400 forinttal emelkedett a létminimum összege, vagyis az előző havihoz képest családtagonként 100 forinttal többet kell költeniük ahhoz, hogy továbbra is tartani tudják a színvonalat — derült ki a Központi Statisztikai Hivatal tájékoztatójából. A különböző családtípusok közül a létminimum egy főre jutó összege legmagasabb a városi egyedülállóknál. Esetükben áprilisban a létfenntartás 15 300 forintba került. A községi háztartások élnek manapság a legolcsóbban: a két felnőttből és négy 15 éven aluli gyermekből álló háztartásokban a létminimum 51 600 forint. Náluk családtagonként a létfenntartás 8600 forintba kerül.

Szerdán nyílik a
Gázmodul Kft. új üzlete
a Széchenyi u. 120. sz. alatt!!!
Kaphatók rendkívüli
választékban
gázkészülékek, szerelvények a
nyitás hetében
óriási árengedménnyel!!!
Figyelje szerdai hirdetésünket!
40330

PANALCO
A MINŐSÉG ITALOK TÁRSHÁZA

KERESKEDŐK
FIGYELEM
A PANALCO ITALGYÁR Kft.
április 26-tól május 28-ig
kedvezményes akciót indít.
Termékeink
10 %
engedménnyel vásárolhatók meg a
DISZKONT ÁRUHÁZBAN
PANALCO
A MINŐSÉG ITALOK TÁRSHÁZA
Szabadegyháza,
Ipartelep 62-es út.
Tel.: 22 328-938/243
36594

A MAI NAP KRONIKÁJA

Majd´ évszázados sérelem

Ördög a megmondhatója, hogy ki és mikor hintette el köreinkben azt a téveszmét, hogy a történelmi Magyországon mindig — tehát a történelmi időket számolva korlátlanul — jól érezték magukat a nemzetiségek. Legyenek azok éppen románok vagy szlovákok vagy éppen szerbek vagy horvátok. Valami és újabban valakik mindenáron újra- és újra azt szuggerálják, hogy létezett egy közép-európai Éden, ahol a nyuszi boldogan élt együtt a farkassal s fennállott a béke, mígnem valamelyik fránya kígyó révén be nem lopta magát a békétlenség, amit követett a kiűzetés... Ez utóbbit mindannyiszor a Párizs környéki békék jelentették, s e sérelemnek felemlegetésével (nem tagadjuk, hogy alapvetően meggondolatlan békediktátummal van dolgunk, amely etnikai határok figyelembe vétele nélkül, erőszakkal, született) viszont illik könnyes szemmel szembe helyezni a mai állapottal — ami alatt csakis a határainkon túl élő magyarok (egyébként nem egyszer valóban) sanyarú sorsát értjük. Kellene, de sohasem szólunk az utódállamok többségi népeinek történelméről, s netán az ebbe beleépült (ma már nem biztos, hogy hivatkozási alapként tisztességesen felhasználható) valamikori sérelmekről, amelyeket mi követtünk el velük szemben. No, nem a magyarok úgy „cuzámmen", hanem a hatalom, amely akkoriban, az ő szemükben, igenis magyar volt, vagy legalábbis a hivatalnokok személye miatt annak tűnt. Nézzünk most bele a mai történetünkben egy ilyen régi sérelembe.

***

1894-ben, ezen a napon kezdődött Kolozsvárott az úgynevezett „memorandum-per", amelyben a királyhoz benyújtott indítvány miatt büntető-eljárás indult az erdélyi Román Nemzeti Párt képviselői ellen. A jogi fondorlat abban állt, hogy a királynak címzett „memorandum" miatt ugyan nem lehetett eljárást indítani a szerkesztők ellen, de mivel ők azt egyéb lapokban — és nem csak Magyarországon — nyilvánosságra hozták, így megfogalmazódhatott a fiskális logikával felállított vád: „sajtó útján elkövetett izgatás" miatt. A valódi okokat az eljárásra azonban egészen másutt kell keresnünk.

A románokat ért sérelem eredete abban keresendő, hogy az 1848-as Erdély és Magyarország egyesülését követően a Habsburg ház a forradalmat elnyomta ugyan, de kiegyezett a magyarokkal és jóváhagyta ismételten a két történelmi országrész egyesülését. A románok e törvény, vagyis az únió, felülbírálását kérték azon az alapon, hogy már a XVIII. század óta, mint többségi nemzet nem lehet meghatározója saját sorsának. Mindenképpen Erdély autonómiáját akarták és írták programjukba, amikor 1881-ben megalakult a Román Nemzeti Párt. Kulturális és közigazgatási reformokat követeltek. Volt — vagyis lett volna esély — a megegyezésre, mert a parlamentben olyan mérsékelt és nagyon művelt képviselőik is ezt akarták, mint Babes vagy Mocsonyi. Velük szemben egyrészről felléptek az erőszakos magyarosítás képviselői, de saját nemzetük sem kímélte őket, különösen a külföldön tanuló fiatal román értelmiségiek körei. Ennek az immáron nem Pesten hanem Bécsben tanuló körnek egyik legnagyobb érdeme a nemzeti irodalmi élet megszervezése volt. Közülük került ki a románok egyik legnagyobb lírai költője, Eminescu is. A láncban már ott szerepelt Eminescu barátja is, a nagyszebeni Slavici, aki megalapította ennek a harcias irányzatnak a lapját a „tribunát". Ebben már nagyon nyiltan megfogalmazódtak az Erdély különállására vagy éppen Romániához való csatolásának gondolatai, de elsősorban — kétségbevonhatatlanul akkor még őszintén — a Habsburg dinasztiához keresték a kapcsolatokat. Ami később sikerült is — a magyar „szeretetéről" szinte hírhedett — Ferenc Ferdinánd későbbi trónörökössel, akit később, 1909-ben, szépen elringattak. Volt ugyanis egy olyan tervük, amely nagyon megnyerte a trónörökös tetszését (különösen azért is, mert a kiegyezéssel megszüntette a Habsburg „nagyhercegség" statusát Erdélyben), hogy Erdély csatlakozzék Romániához és az így egyesült Nagyrománia pedig, mint Bajorország az akkori Német Birodalomban, legyen része a monarchiának... Ezzel a lépéssel az Osztrák-Magyar Monarchia egycsapásra Habsburg kézzel manipulálható és egymással szemben kijátszható hármas egység lett volna..., No, de hiába határoztak arról, még 1881-ben, hogy a magyar kormány megkerülésével, (miként 1848-ban is tették) az autonómia iránti folyamodványt felterjesztik a királyhoz, a Babes-Mocsonyi csoport ezt még meg tudta akadályozni. Azonban 1891-ben Bukarestben létrehozták a „Liga Culturalát", amelynek nyílt célja volt a magyarországi románok irredenta eszmeiségű támogatása. Ez a kemény vonal arra törekedett, hogy a kisebbségi jogokat képviselő Babes vonalat gyengítse és ezért olasz támogatással meghírdette a Tiszától a Dnyeszterig tartó nemzetállam eszméjét. A magyar politikai elit egyszerűen képtelen volt a dolgok súlyát felmérni és semmiféle támogatást sem adott a konszolidált megoldásokra törekvő Babes csoportnak. Az egymást követő, erőszakosan magyarosító oktatási és egyéb közigazgatási rendelkezések nyomására ez a liberálisabb román csoport teljesen elszigetelődött és szóhoz jutottak az erőszakosabbak... 1892-ben Ratiu tordai ügyvéd a nagyszebeni román komité nevében Bécsbe vitte a sérelmeket felsoroló memorandumot, amelyet a király azért sem fogadhatott el, mert kötötte a kiegyezés játékszabálya, miszerint ő csak a felelős magyar miniszterelnök felterjesztéseit tekintheti hivatalos beadványnak. A memorandumban egyértelműen megfogalmazódtak a közigazgatás bajai, az erőszakos magyarosításban rejlő elnyomás tendenciái... A feltüzelt magyar ifjúság is kiáltványban foglalkozott a beadvánnyal — csak a kormány nem lépett politikusan — melyre persze a harcias és elkeseredett román fiatalok „Replicát" írtak... A magyar kormányzat pedig jobbnak vélte, ha beveti a „nehézfegyvereit" tárgyalás helyett, tehát tromfként és vitaalapként belépett az államügyész és az államfogház. A már említett vádpontokban Vasile Lucaciut — aki görögkeleti pap volt —, mint a Román Nemzeti Komité főtitkárát, 5 évi fegyházra és a társait pár hónapi börtönre ítélték. Folytatásként, június 16-án, a formai és alaki hibákra hivatkozva, a belügyminiszter betiltotta az Erdélyi Román Nemzeti Pártot...

***

Bár az elítéltek nagyon hamar amnesztiát kaptak, egy későbbi „jó barátunk" Clemenceau, az egész pört a „szabad magyar nemzet szégyenének" nyilvánította. Később Trianonban sem volt más véleménye róluk és kiűzettünk az „Édenből".

Dömölki Lajos

KOSSUTH

04.30 Reggeli Krónika 08.05 Érettségi 93 Írásbeli érettségi tételek magyar nyelv és irodalomból a gimnáziumok és szakközépiskolák nappali tagozatos tanulói számára . 08.15 Törvénykönyv 08.40 Napközben 11.05 Szonda Tudományos magazin 11.35 Rókacsárda Részletek Ágh István regényéből, 7. rész 12.00 Déli Krónika 12.30 Ki nyer ma? 13.05 Nemzetközi vallási híradó 13.30 Görög katolikus félóra 14.05 Klasszikusok mindenkinek — Magyar előadóművészek albuma 15.05 Nyitnikék 15.35 Üzenő 16.00 Délutáni krónika 16.20 Zenefórum 17.05 Eco-mix 18.00 Esti Krónika 18.30 Ráadás 19.05 Sportvilág 19.30 Jó éjszakát, gyerekek! 19.40 Magyar mesternovellák Török Gyula: A halszemű három fia 20.05 A népzene hagyományőrzői 20.30 Határok nélkül 21.05 Médiavilág 22.00 Késő esti Krónika 22.30 Jogálom 23.05 Kis éji zene

PETŐFI

04.30 Hajnali kalendárium 06.03 Reggeli csúcs 07.40 Sportreggel 08.00 Műsorajánlat 08.05 Slágerparádé 08.50 Apró-cseprő gyerekekről 09.00 Hírek 09.03 Zöld telefon Környezetvédelmi tudakozó 09.10 Zene-szó /élő/ 10.55 Gordiusz plusz 11.00 Hírek 11.03 Családi persely — avagy a pénz is boldogít 11.15 Sárga tengeralattjáró 12.00 Nótakalendárium Gál Gabriella műsora 13.00 Hírek 13.10 Hogy tetszik lenni? 14.00 Kettőtől ötig A Rádió kívánságműsora 17.00 Hírek 17.05 Kölyökrádió 17.32 Ziccer — amit kár lenne kihagyni 18.30 Kapaszkodó Műsor sérült és megváltozott munkaképességű embereknek . 19.00 Hírek 19.05 Garázs 19.30 Archív anyagok 21.00 Hírpercek 21.10 A jazz világa 23.00 Hírek 23.03 Sporthíradó 23.10 Máról holnapra — éjfél előtt Könnyűzene — éjjeli hangulatban

BARTÓK

06.00 Muzsikáló reggel 09.05 Pódium 10.00 Hírek 10.05 Juduska Szaltikov-Scsedrin: A Galavjov család című regényének rádióváltozata 10.54 Zenei ábécé 11.40 Darvas Ferenc népzenei feldolgozásaiból 12.00 Hírek 12.05 Hangverseny délidőben 14.05 Galaxy X 14.20 Bakics Imre: A széthajtogatott fekete doboz Eposz - 1. rész 14.38 Richart Tucker operaáriákat énekel 15.15 Zenekari muzsika 16.00 Hírek 16.05 Kóruspódium 16.30 Eszperantó félóra 17.00 Új Hangoló 17.50 A hét költője: Radnóti Miklós 18.05 A Dohnányi Ernő Ifjúsági Szimfonikus Zenekar hangversenye 19.05 Nagy magyar tudósok 19.35 Századunk zenéjéből kb. 20.20 Fukazava Hicsiró: A nőimitátor (ism.) kb. 21.15 Szimfonikus táncok 21.30 Operafinálék 22.05 Új Zenei Újság 22.50 Rádiószínház A. Andersch: Karambol 23.43 Romantikus kórusok 00.05 Századok muzsikájából

JUVENTUS RÁDIÓ

08.00 Hírek, információk, sport 09.00 Lebilincselő rendőrségi magazin 10.00 Zeneözön 11.00 Juventus délelőtt 12.00 Bombasikerek 13.00 Délidőben 14.00 Nap vendége 15.00 Európai pop panoráma 16.00 Délutáni magazin 17.00 Pop turmix 18.00 Hírek, információk

GYŐRI RÁDIÓ

06.55 Műsorismertetés 07.00 Budapesti Krónika 07.30 Nyugat-Magyarországi Krónika 08.00-09.00 Második óra. Benne: Önkormányzati híradó, Reggeli telefon, Postazsák, Nyugdíjas percek, Baba-mama, Slágernaptár

TV 1

05.40 Falutévé törvény-tippel
06.00 A Reggel
08.05 Érettségi '93
Írásbeli tételek magyar nyelvből és irodalomból
08.20 A Financial Times heti üzleti híradója
08.45 Közjáték
08.50-12.05 NAPKÖZI
09.00 Walt Disney bemutatja
10.45 Játék
12.00 Hírek
12.05 Képújság
16.00 Délutáni egyenleg
Napi képes hírösszefoglaló
16.10 Miért?
16.45 Játék — Bűvös hatos
Rózsa György játéka
17.00 Northwood
Kanadai tévéfilmsorozat XXVIII/28. rész
17.30 Kalendárium 1993
Ismeretterjesztő magazin
18.10 Pénzvilág
18.20 NAPKÖZI
18.40 Esti mese
Jó éjszakát kíván a Disney!
18.50 Engedjétek hozzám!...
A hitről gyerekeknek
19.00 A nagykövet férje
Francia kalandfilmsorozat XIII/12. rész
20.00 Híradó
20.30 Telesport
20.35 Ön választ! — Fórum
A Szakszervezeti Szövetségek képviselői válaszolnak a nézők kérdéseire a társadalombiztosítási önkormányzatok május 21-i választása előtt.
21.50 Bécsi ezüst
Tévéfilm
22.35 (H)arcképek
Szemadám György műsora
23.15 Mint Makó Jeruzsálemtől
Dokumentumfilm-sorozat Televíziós változat, IV/3.
24.00 Híradó
00.05 Közjáték (ism.)
00.10 BBC-híradó

TV 2

06.00-09.00 NAP-KELTE
15.00 Parlamenti Napló
17.10 Híradó
17.16 Természeti képek
Francia ismeretterjesztő filmsorozat
A borzok
17.26 Gyerekeknek
A könyvek könyve
Amerikai rajzfilmsorozat
A kedvenc
17.50 Elektor kalandor
Telefonos videójáték
18.00 Híradó
18.10 Regionális híradó
18.30 Felsőfokon
Egyetemisták és főiskolások aktuális hírműsora
18.40 Telesport
19.00 Önkormányzati választások
19.05 Korkép
Magyarország jelenidőben
19.35 Frici, a vállalkozó szellem
Távoktatási program
20.05 Kojak
Amerikai bűnügyi tv-filmsorozat
Sötét vasárnap
21.00 Operetthangverseny a Grand Hotel Corvinus Kempinskiből
21.35 Napzárta előtt...
22.00 Esti egyenleg
22.25 Enter
22.55 Különleges tájakon
Angol útifilm
Az aranyláz után

DUNA TV

16.00 Hírek, műsorismertetés
16.05 Évforduló
16.10 80 nap alatt a föld körül
Spanyol rajzfilmsorozat
16.40 A tanítványok
Magyar film (ism., 108`)
18.30 Mesesarok
19.00 Kelet-közép-európai film
Elfelejtett dallam fuvolára
mb. orosz film (1987)
21.10 DUNASPORT
JET SKI országos válogató verseny
21.25 Polip
olasz bűnügyi tévéfilmsorozat, VI/4. (ism.)
22.00 Évforduló
DUNA TV — 1581 Bp., Pf.: 43
☎ 06-1/269-7762, 06-1/269-7763

RTL

07.00 Jó reggelt, Németország! 09.00 Ironside (ism.) 10.00 Gazdagok és szépek (ism.) 10.30 Játékshow 11.00 Kockázatos! Főszerepben: a tudás, a tempó és a pénz 11.30 Családi párbaj Vidám vetélkedő 12.30 A springfieldiek története Családsorozat 13.20 A kaliforniai klán Családsorozat 14.10 Vészhelyzet Amerikai filmsorozat 15.00 Gyilkosság a hobbija Amerikai krimisor. (ism.) 16.00 Hans Meiser Tv-kerekasztal 17.00 Ki a főnök? Amerikai vígjáték sor. (ism.) 17.30 Egy rém rendes család Amerikai családsor. (ism.) 18.00 Tizenegy 99 Magazin 19.15 Vigyázat, robban! Magazin 19.45 Jó idők, rossz idők Német családsorozat 20.15 Columbo sorozat: Az elfeledett asszony Amerikai krimisorozat 22.10 Quincy Amerikai krimisorozat Hamis gyanú 23.05 Kulturális magazin 23.40 Gong-show 00.15 Tequila és Bonetti (ism.) 01.15 Egy rém rendes család Családsorozat 01.50 Ki a főnök? Vígjátéksorozat 02.20 Ironside Krimisorozat

SUPER

14.00 Európai mozimagazin 14.30 Videogenerátor 16.30 Zenés műsor 18.30 Bonanza am. western 19.30 Detektívek Bűnügyi filmsorozat 20.00 Sportmagazin 20.30 Média Tv 21.30 Környezetvédelmi magazin 22.00 ITN-hírek 22.30 Gazdasági hírmagazin 23.00 Rossz csillagzat alatt Amerikai sci-fi

SAT 1

09.00 Black - A fekete villám (ism.) 09.30 Kalifornia Napja alatt (ism.) 10.20 Egy bizonyos magányos lovas (ism.) 11.35 Szomszédok (ism.) 12.00 Szerencsekerék (ism.) 12.40 Baywatch A malibui vízimentők (ism.) 13.30 A szenvedély árnyéka Amerikai filmsorozat 14.20 Szomszédok Ausztrál családsorozat 14.50 Kalifornia Napja alatt Amerikai családsorozat 15.45 A bosszúállók Angol krimisorozat 16.45 Kockáztass! — Trükkös kvíz 17.20 Menj az egészre! 18.50 A nap sporthírei 19.00 Titkos randevú — show 19.30 Szerencsekerék 20.15 Csibészek-sorozat: Csibésztörténetek Német filmvígjáték R.: Helmut Käutner Az 1886-ban játszódó történet főhőse, Ludwig Thoma váratlan felbukkanásával pánikot okoz a porosz egyenruhások között. 22.05 A-KUT — Ügyek, elemzések 23.00 Hírek és sztorik 23.45 Kanal 4 Dokumentum-családsorozat 00.45 A bosszúállók (ism.) 01.10 Filmkészítők órája

MTV

10.00 Richie Rich klipműsora 15.00 Hadd souljon! 16.00 Nagy slágerek 17.00 Coca-Cola híradó 17.15 A filmvilág hírei 17.30 MTV-hírcsokor 18.00 Angol slágerlista 20.00 Le a hangerővel! 21.00 A legfontosabb klipek 22.00 Nagy slágerek 23.15 Új mozifilmekből 24.00 Rockpakk

PRO 7

08.15 Kemény, de szívélyes (ism.) 09.10 Doc Savage A bronzember (ism.) 11.05 Matlock (ism.) 12.05 A riporterek (ism.) 12.35 Shortlist Dokumentumfilm 12.55 A szívélyes ügynöknő Amerikai detektívsorozat 13.40 Férfi Laramie-ból (ism.) 15.25 Kemény, de szívélyes Amerikai detektívsorozat 16.20 Rajzfilmek 18.05 Csendes kis otthonunk Amerikai vígjátéksorozat 18.35 Bill Cosby-show Amerikai vígjátéksorozat 19.05 San Francisco utcáin Amerikai krimisorozat 20.15 Selyemgubó Americai sci-fi (1985 105') R.: Ron Howard Fsz.: Don Ameche, Wilford Brimley Utána: Hírek 22.30 A nyomozó Kanadai krimi (1985 90') R.: Arne Mattsson Fsz.: Rod Taylor, Valerie Perrine Egy idő óta titokzatos gyilkosságsorozat tartja rettegésben a város lányait, asszonyait. McLane nyomozó nagyszabású akciót szervez a nőket ötletszerűen megtámadó, feltehetően őrült gyilkos kézrekerítésére. A gyilkos életé vel fizet. 24.00 A rettenthetetlen ötök Amerikai akciófilm-sorozat 01.05 Mancuso FBI (ism.) 02.00 Malone (ism.)

DSF

12.30 Minden oké! 13.45 DSF-edzés Tavaszi fitness-tanfolyam 14.00 Kötelező és szabadon választott Műkorcsolya, jégtánc, balett 16.00 Szabad a ring apunak Amerikai tv-filmsorozat 17.00 Sport a javából! 18.00 Emei Shan Sárkányrepülés 21.00 A Bundesliga labdarúgó mérkőzései 22.05 Az angol liga 43. játéknapja 23.00 Szabad a ring Női pankráció 24.00 DSF-stúdió (ism.)

TV 5

12.00 Varieté 15.30 Művészeti és kulturális újdonságok 17.20 A muskétások konyhája 17.35 30 millió barát 18.00 Játékos vetélkedő 20.00 Tétek/Helyzetkép Tájékoztató magazin 21.30 Szórakoztató esti magazin 23.00 Az építészet és a földrajz szent helyei Francia tv-dokumentum- film-sorozat, XII/5. rész

NAPI AJÁNLAT

TV 1 — 21.50 — Bécsi ezüst

Tévéfilm
A történet egyszerű ezüsthamisítási ügynek indul, ám egy szállítmány rossz kezekbe kerül és a hamisító páros nemcsak a törvénnyel, hanem számukra még nehezebben leküzdhető akadállyal kerül szembe, a hazai maffiával.
Szereplők: Dávid Kiss Ferenc, Káldy Nóra, Tolnai Miklós, Náray Teri.

TV 2 — 20.05 — Kojak

Amerikai bűnügyi tévéfilmsorozat — Sötét vasárnap
A majd egy órás krimi azzal kezdődik, hogy az Adams parkban egy ismeretlen férfi holttestére bukkannak. A gyilkossági csoport a helybéli srácok bejelentése alapján vonul ki a helyszínre. A nyomozás megkezdésekor szinte semmilyen támpontjuk nincs a gyilkos személyét illetően.

DUNA TV — 19.00 — Elfelejtett dallam fuvolára

mb. orosz film
A káderek élete különbözik a többiekétől. Nem kell zsúfolt buszon szoronganiuk, elegáns autók röpítik őket a rendőrök biztosította úton kényelmesen berendezett irodáik felé. Kényükre-kedvükre dönthetnek az általuk fontosnak ítélt ügyekben. Amióta új szelek fújdogálnak, óvatosságra kényszerültek.

HBO — Székesfehérváron és Dunaújvárosban

17.30 Mi a helyzet, hapsikám? — mb. am. rajzfilm
19.15 Anna Frank naplója — mb. am. film
21.05 Bird — fel. am. filmdráma
23.45 Kipurcant a bébicsősz, anyának egy szót se
mb. am. filmvígjáték

MOKOS JÓZSEF

BÉKÉSCSABA VÁROS TANÁCSA
MUNKÁCSY MIHÁLY MÚZEUM

MOKOS JÓZSEF

EMLÉKKIÁLLÍTÁSA

BÉKÉSCSABA 1973

A borítón a 30. számú kép (Folyosó)

Pár hónappal 80. születésnapja előtt hirtelen hunyt el Mokos József festőművész, 1972. július 3-án.

A legutóbbi két évben többször igyekeztünk őt megnyerni annak a nagy tervnek, hogy vele közösen rendeznénk meg élete első önálló – egyben gyűjteményes – kiállítását. Nem mutatkozott késznek, de nem is tiltakozott; csupán a tőle megszokott abszolút igényességgel ki akarta egészíteni még pár képpel a „művet" – ráadásnak, új bizonyítéknak szánva még egy régóta tervezett portrét és pár tájképet.

Az életművet most már nélküle lapozgatva feltűnik nagy harmóniaigénye, ennek külsőségekben: színben, formában való megnyilvánulása.

Témavilága az 1920-as években érlelődött ki, miután a Képzőművészeti Főiskolán rajztanári oklevelet szerzett és 5 éven keresztül részt vett a főiskola nyári miskolci telepén. Ez a témavilág szűk körű, intim; a kivételes személyekre (család, barátok) korlátozódó portrékban, a kedélyesen hullámzó tájakban –, néha a közvetlen tárgyi környezet ábrázolásában megnyilvánuló.

Az egyéni hajlandósága szerint derűs kedélyű, másoknak önként szolgálattevő, kitárulkozó személyiség számára nagyon megfelelő volt a kívülről jövő szemléleti ráhatás: a tájban megfogalmazható önkifejezés, a látvány szépségének áhítatos szemlélete: a főiskola tanárai Nagybányán tanult mesterek.

Szinyei, akkor már fenséges öregúr, az iskola igazgatója. Módszertani vitákban hajthatatlan. A hallgató Mokos József mégis bátorkodik igazságot követelni, s a harc eredménnyel jár. – Mindezek ellenére Szinyei mester „Majális"-át legbensőbb titkai, megvalósítatlan tervei mellett őrzi: vázlatai között találtuk meg a reprodukciót, gondosan rejtve.

Csók Istvánt, Benkhard Ágostot, Lyka Károlyt gyakran emlegette. Idézgette a mesterek véleményét: „Országos hírű tájképfestő lehet belőled" (Benkhard); Lyka Károly pedig mesternek ajánlotta őt tehetséges művészjelölt számára – 20 évvel a diplomaszerzés után.

A látvány birodalmán belüli realitásra, fény- és színerőre törekvés jellemzi Mokos József festészetét. Tudjuk, hogy ezek az ismérvek a nagybányaiakra jellemzőek már a század első évtizedében: Ferenczyre, Grünwaldra, Thormára, Rétire, majd a többiekre is.

Ezt a szemléletet, amely a látványra korlátozódik, és amely a színes festőiségben megnyilvánuló kellemes hangulatot tükrözi – az évtizedek távolából rálátva – lehet bírálni. Passzív és kényelmes magatartásnak is lehet bélyegezni, mint olyant, amely szellemileg impotens, csak az érzelmeket elégíti ki andalító voltával. – Ily módon azonban nem vennénk figyelembe sem a természetfestés folyamatának alakulását, sem az egyidejűleg ható, körülmények diktálta lehetőségek szorítását.

Ez a kérdés azonban távolról sem olyan egyszerű. Történetiségét véve figyelembe: az „önmagáért való" tájképfestéssel a nagybányaiak bővítették és nem leszűkítették a festészet addigi tárgykörét; a második nemzedéknél pedig történelmi következmény a tárgykör tájképre való leszűkülése.

A 30-as években e jelszót: „a világ érzékletes látása" a társadalmi-gazdasági körülmények diktálják: „A két világháború közötti nyomorúságos évtizedek kisszerű polgársága az egyetlen réteg, amely a kártékony hivatalos szerveken kívül a művészetet pártfogolta és igényelte, megtalálta benne az ízlésének megfelelőt" – írja egyik művészettörténészünk.

Ugyanekkor a magyar vidék kulturális elmaradottsága miatti több fázisú harcot egyszerre kell folytatni: aki a vidékhez kötött, többféle feladatra kötelezi magát, ugyanakkor más összetételű inspirációk érik. Így van ez Békéscsabán is: az Auróra Kör a kultúrálódásért folytatott küzdelem szellemi magja: zenei, irodalmi, képzőművészeti megnyilvánulási formákban keresi a kapcsolatot a tömegekkel. Itt tölt be tisztséget Mokos József is, mint műtáros. Ez a Kör kapcsolódik a Magyar Vidéki Városok Kulturális Szövetsége munkájába – a városiasodásért folytatva a harcot. A korszakban folyó alapvető társadalmi küzdelmet – mely legélesebb formájában mégiscsak nagyrészt a fővárosra korlátozódott – e célok tehát csak távolról közelítik: az intim témák itt, az agitatív mondanivalók ott keresik a megfelelő kifejezési formákat.

Mokos József oeuvre-jében azonban nemcsak önmagukért való szépségeket találunk: virágcsendéleteket és tájképeket, hanem bensőséges emberábrázolásokat is: édesanyja portréja például legremekebb képeinek egyike. Gondolati magja, mások felé irányuló, erősen emberközpontú töltése van festészetének – a lélekállapot önkifejezésén túl. Természet előtti áhítata, harmóniaigénye és mindenekelőtt a kész képeredmények a nagybányai festők közvetlen szellemi utódává avatják Mokos Józsefet. A már említett portré, a folyosó, néhány csabai tárgyú tájkép – értékes darabjai művészetének.

Nem hibáztathatjuk a festőt, amiért oly sok vázlata maradt megfestetlen, s hogy idejét jórészt tanítványainak áldozta; sőt tisztelettel hajolhatunk meg előtte: önzetlen szolgálatkészsége előtt, amely mindig előbbre sorolta a konkrét feladatokat, mint egyéni céljait. Tanításra fordított oly sok ideje már érleli gyümölcseit: a jó pedagógus nem tanítványokat, hanem mestereket nevelt.

Mostani kiállítása alkalmából – úgy hisszük – még többen válnak tisztelőjévé – „tanítványává".

V. Kiss Margit

ÉLETRAJZI ADATOK

1892. november 22-én született Békéscsabán,

1911-ben végezte a Tanítóképzőt Nagyváradon,

1911–12-ben tanító volt Magyarpatakon, majd Csorváson,

1913-ban beiratkozott a Képzőművészeti Főiskolára,

1914-ben önként jelentkezett katonának; szemsérülése miatt leszerelték (bal szemével ezek után csökkentlátó maradt).

1918–20-ig folytatta tanulmányait a Képzőművészeti Főiskolán, „új rendszerű polgári iskolai rajztanári oklevelet" kapott. Tanárai voltak: Szinyei Merse Pál, Csók István, Edvi Illés Aladár, Erdőssy Béla, Tardos-Krenner Viktor, Lyka Károly.

1920-tól Békéscsabán élt, különböző iskolákban tanított, egyidejűleg a 20-as évek elejétől a Közművelődés Házában (mai múzeum) működő Auróra Kör egyik vezető egyéniségeként fontos szerepet töltött be a város kulturális életében.

1922–27-ig a Képzőművészeti Főiskola által szervezett Miskolci Nyári Művésztelepen dolgozott Benkhard Ágost tanár vezetése alatt.

1927-ben Bodvarákón tartózkodott 3 hónapig, vázlatokkal megrakodva tért haza,

1928-ban olaszországi–alsó-ausztriai tanulmányút Wagner József festő társaságában, majd kiállítás Békéscsabán: Wagner, Mokos, Deutsch Tibor.

1930 (magán)-tanulmányút Nagybányára (Mikola András, Bernáth Aurél és Szobotka Imre társaságában).

1950-es évek végén és 1961-ben több alkalommal volt a tokaji nyári művésztelepen és Zsennyén.

1950–1972 között a Balassi Művelődési Ház (ma Megyei Művelődési Ház) Képzőművészeti Körének egyik tanára, később vezetője volt;

1972. július 3-án halt meg Békéscsabán.

A KIÁLLÍTOTT MŰVEK JEGYZÉKE

FESTMÉNYEK

1. PEÓNIÁK I. (1927)
olaj, vászon 67×49 cm
Csepreghy Rózsa tulajdona, Békéscsaba

2. PEÓNIÁK II. (é. n.)
olaj, vászon 67×49 cm
Mokos Ida tulajdona, Békéscsaba

3. BODVARÁKÓI TÁJ (1927)
olaj, vászon 44×40 cm
Nagyszénási Művelődési Ház tulajdona

4. BODVA-PART (1927)
olaj, vászon 42×46 cm
Csepreghy Rózsa tulajdona, Békéscsaba

5. BODVARÁKÓI RÉT (1927)
olaj, vászon 42×46 cm
Csepreghy Rózsa tulajdona, Békéscsaba

6. ESTELEDIK A COMÓI-TÓ PARTJÁN (1928)
olaj, vászon 45×33 cm
Megyei Művelődési Ház tulajdona, Békéscsaba

7. HAJNALODIK ALOCRÁBAN (é. n.)
olaj, vászon 42×46 cm
Özv. Mokos Józsefné tulajdona, Békéscsaba

8. VIRÁGOK (KRIZANTÉMOK) (1929)
olaj, vászon 61×51 cm
Özv. Mokos Józsefné tulajdona, Békéscsaba

9. NAGYBÁNYA (1930)
olaj, vászon 50×60 cm
Zarándy Ferenc tulajdona, Békéscsaba

10. ZAZARPART (NAGYBÁNYA) (1930)
olaj, vászon 37×45 cm
Zarándy Margit tulajdona, Békéscsaba

11. NAGYBÁNYAI TÁJ I. (1930)
olaj, vászon 50×60 cm
Özv. Mokos Józsefné tulajdona, Békéscsaba

12. NAGYBÁNYAI TÁJ ESŐ UTÁN
(ZAZAR RÉSZLET) (1930)
olaj, vászon 49×60 cm
Munkácsy Mihály Múzeum tulajdona

13. BÁNYÁSZHÁZAK NAGYBÁNYÁN (1930)
olaj, vászon 34×40 cm
Gerlai Pálné tulajdona, Békéscsaba

14. NAGYBÁNYAI TÁJ II. (1930)
olaj, vászon 55×60 cm
Megyei Művelődési Ház tulajdona, Békéscsaba

15. BEFŐTTES CSENDÉLET (é. n.)
olaj, vászon 64×52 cm
Munkácsy Mihály Múzeum tulajdona

16. ÉDESANYÁM ARCKÉPE (é. n.)
olaj, vászon 42×36 cm
Mokos Ida tulajdona, Békéscsaba

17. VIRÁGOK (é. n.)
olaj, vászon 56×60 cm
Zarándy Ferenc tulajdona, Békéscsaba

18. CSABAI ZSILIP (1932)
olaj, vászon 50×60 cm
Özv. Mokos Józsefné tulajdona, Békéscsaba

19. BODVARÁKÓ (1937)
olaj, vászon 42×46 cm
Zarándy Ferenc tulajdona, Békéscsaba

23

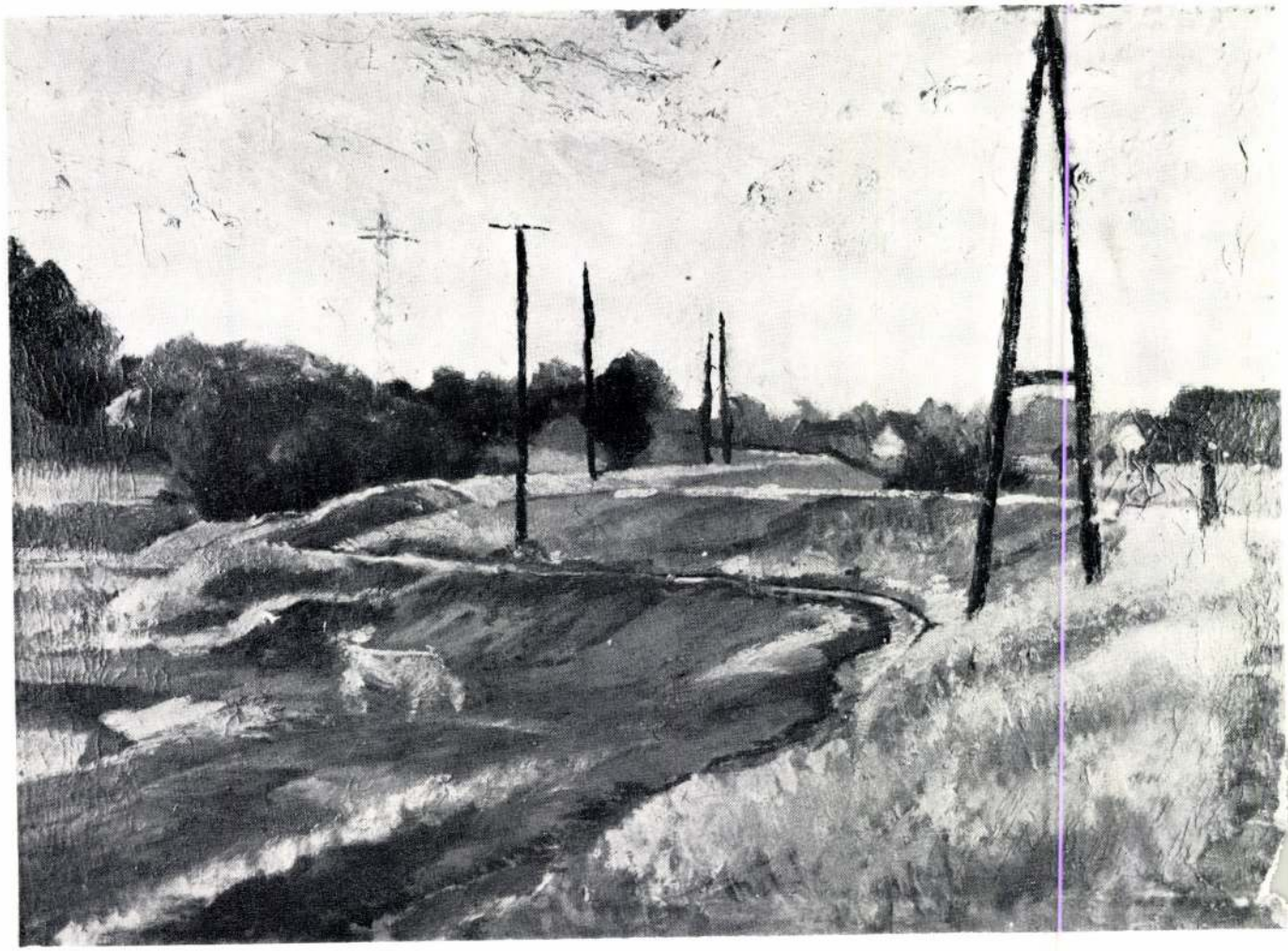

29

19

20. CSABAI LÁTKÉP I. (1940)
olaj, vászon 50×60 cm
Sarkadi Községi Könyvtár tulajdona

21. CSABAI LÁTKÉP II; (1940 k.)
olaj, vászon 42×50 cm
Özv. Mokos Józsefné tulajdona, Békéscsaba

22. FALUSI TÁJ
olaj, vászon 48×68 cm
Munkácsy M. Múzeum tulajdona

23. TÖLTÉSOLDAL (é. n.)
olaj, vászon 50×70 cm
Munkácsy M. Múzeum tulajdona

24. ZSILIP (é. n.)
olaj, vászon 42×50 cm
Özv. Mokos Józsefné tulajdona, Békéscsaba

25. UTCA NAPSÜTÉSBEN (é. n.)
olaj, vászon 43×56 cm
Dr. Hudák György tulajdona, Békéscsaba

26. VIRÁGCSENDÉLET (1942)
olaj, vászon 72×58 cm
Rácz Györgyné tulajdona, Békéscsaba

27. FALUSI TÁJ (1942)
olaj, vászon 52×64 cm
Munkácsy M. Múzeum tulajdona

28. CSABAI „BOGÁR-HÁZAK" (é. n.)
olaj, vászon 37,5×45,5 cm
Munkácsy M. Múzeum tulajdona

29. ABLAK (é. n.)
olaj, k. 55×46 cm
Munkácsy M. Múzeum tulajdona

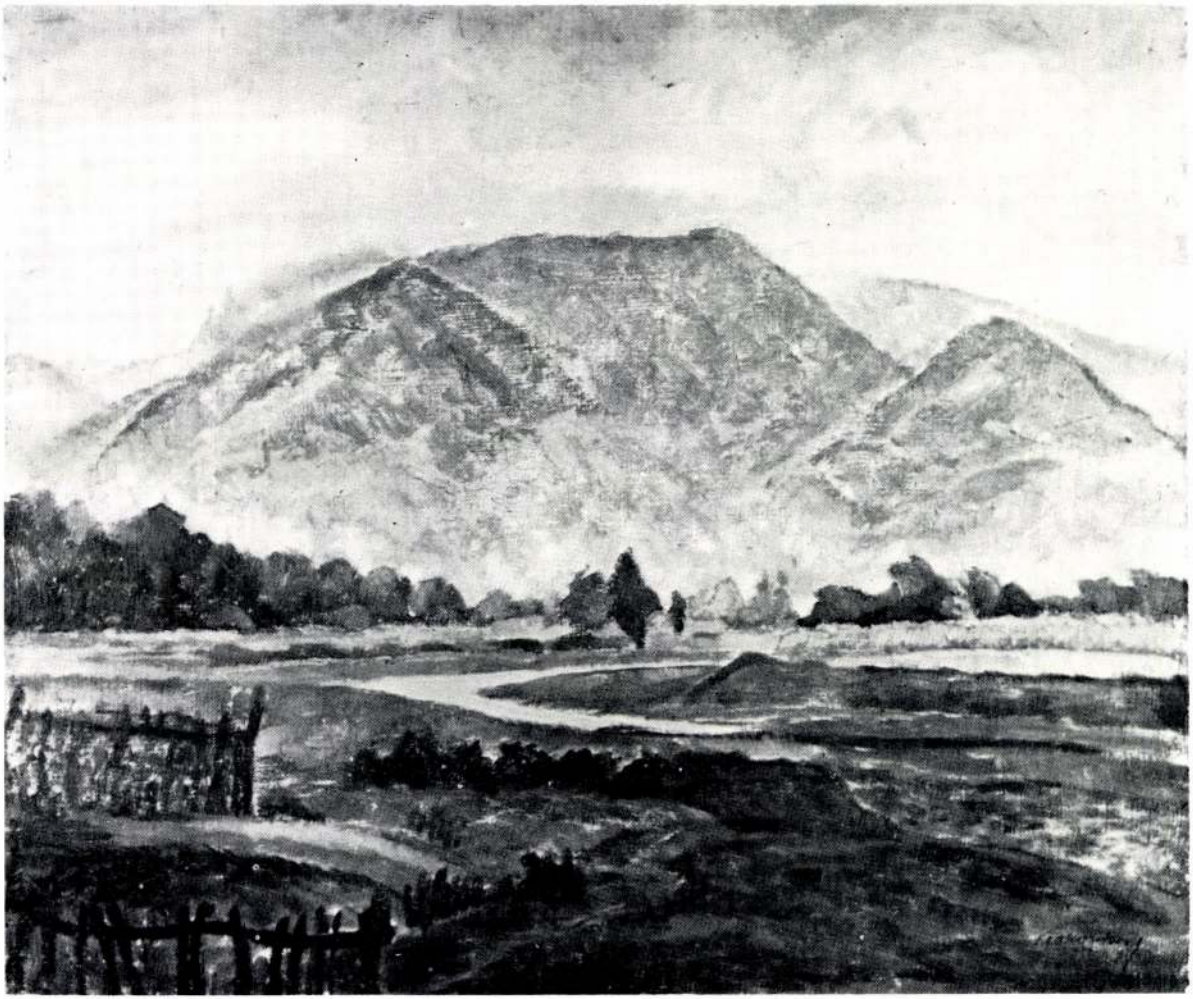

25

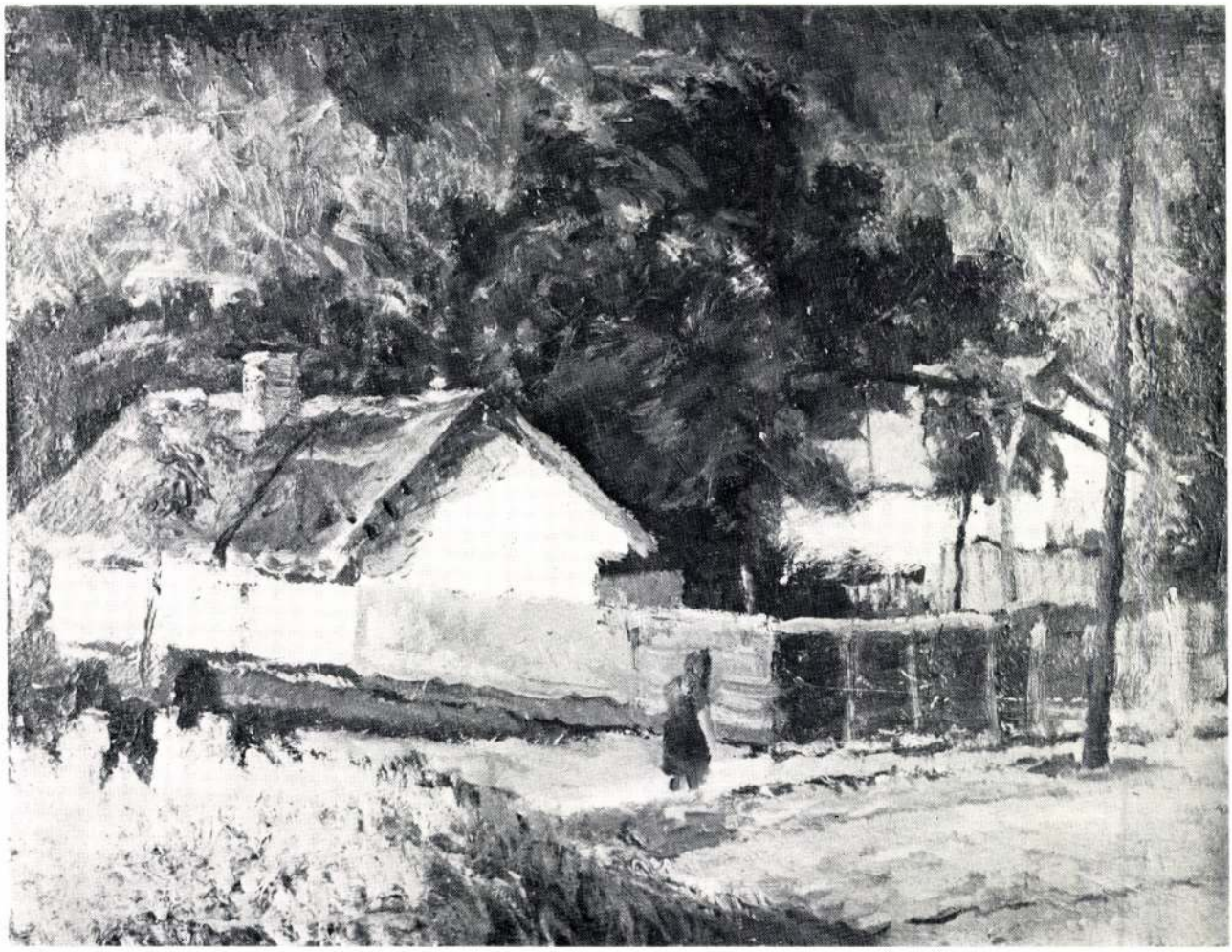

38

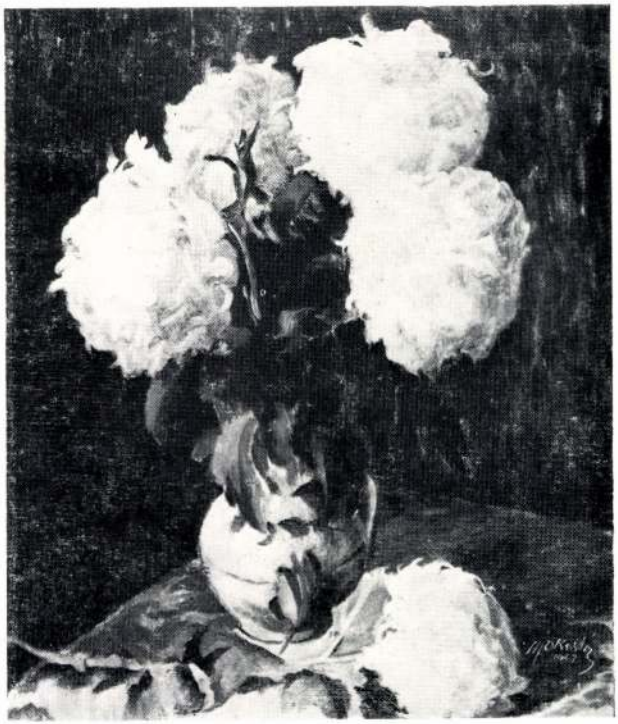

8

30. FOLYOSÓ (é. n.)
olaj, vászon 60×50 cm
Munkácsy M. Múzeum tulajdona

31. KERT (é. n.)
olaj, vászon 56×60 cm
Romvári Etelka tulajdona, Békéscsaba

32. VIRÁGCSENDÉLET (1944)
olaj, vászon 80×60 cm
Dr. Szeberényi Jánosné tulajdona, Békéscsaba

33. NŐI ARCKÉP (é. n.)
olaj, vászon 44×35 cm
Özv. Mokos Józsefné tulajdona, Békéscsaba

34. BÉKÉSCSABA HATÁRÁBAN (é. n.)
olaj, vászon 50×60 cm
Özv. Mokos Józsefné tulajdona, Békéscsaba

35. KERTRÉSZLET (é. n.)
olaj, k. 42×34 cm
Özv. Mokos Józsefné tulajdona, Békéscsaba

36. NÓGRÁDVERŐCEI RÉSZLET
(Zsenye) (é. n.)
olaj, vászon 40×50 cm
Özv. Mokos Józsefné tulajdona, Békéscsaba

37. TOKAJI TÁJ (1950-es évek)
olaj, vászon, 40×50 cm
Városi Tanács tulajdona, Békéscsaba

38. KEREKES KÚT (1956)
olaj, vászon 52×42,5 cm
Városi Tanács tulajdona, Békéscsaba

39. CSABAI UTCA (é. n.)
olaj, k. 43×55 cm
Felegyi Károly tulajdona, Békéscsaba

16

40. CSABAI UTCA (é. n.)
olaj, vászon 45×50 cm
Özv. Mokos Józsefné tulajdona, Békéscsaba

41. ERDŐSÁV TOKAJBÓL (1961)
olaj, vászon 55×45 cm
Békés megyei Moziüzemi Vállalat tulajdona

42. KÖRÖS-PART ŐSSZEL (é. n.)
olaj, vászon 53×63 cm
Özv. Mokos Józsefné tulajdona, Békéscsaba

43. KÖRÖS-PARTI RÉSZLET (é. n.)
olaj, vászon 50×60 cm
Felegyi Károly tulajdona, Békéscsaba

44. CSABAI HÁZAK (é. n.)
olaj, fa 42×35 cm
Városi Tanács tulajdona, Békéscsaba

45. LIGET (é. n.)
olaj, vászon 56×60 cm
Özv. Mokos Józsefné tulajdona, Békéscsaba

46. CSOKONAI UTCA (é. n.)
olaj, vászon 52×65 cm
Özv. Mokos Józsefné tulajdona, Békéscsaba

47. CSABAI PARASZTHÁZ (é. n.)
olaj, fa 42×35 cm
Orosházi Művelődési Ház tulajdona

48. CSABAI „ISTVÁN" MALOM (é. n.)
olaj, vászon 50×66 cm
Gabonafelvásárló Vállalat Tulajdona, Békéscsaba

49. TÉLI LÁTKÉP (é. n.)
olaj, vászon 42×50 cm
Özv. Mokos Józsefné tulajdona, Békéscsaba

50. VILIM UTCA (é. n.)
olaj, vászon 50×60 cm
Özv. Mokos Józsefné tulajdona, Békéscsaba

51. ZSILIPNÉL (SZÁRAZ FA) (1970 körül)
olaj, fa
Fajzi György tulajdona, Békéscsaba

GRAFIKA

52. FESTŐÁLLVÁNY (é. n.)
akvarell, papír 34×37 cm
Özv. Mokos Józsefné tulajdona, Békéscsaba

53. HAJNALODIK (CORTINA D'AMPEZZO) (1928)
pasztell, papír 31×31 cm
Özv. Mokos Józsefné tulajdona, Békéscsaba

54. OLASZ UTCARÉSZLET (1928)
akvarell, papír 32,5×24,5 cm
Özv. Mokos Józsefné tulajdona, Békéscsaba

55. DOLOMITOK (ALVERA) (1928)
pasztell, papír 25×30,5 cm
Csepreghy Rózsa tulajdona, Békéscsaba

56. CAMOGLI (1928)
vegyes techn., papír 16×24 cm
Munkácsy M. Múzeum tulajdona

57. TENGERPART (1928)
pasztell, papír 25×34 cm
Özv. Mokos Józsefné tulajdona, Békéscsaba

58. CORENNO DLINIO I. (1928)
ceruza, papír 18,5×15 cm
Endrész Lászlóné tulajdona, Békéscsaba

59. RÉGI VÁR UDVARA (Gmünd) (1928)
akvarell, papír 32×24 cm
Dr. Szeberényi Jánosné tulajdona, Békéscsaba

60. HAVAS AZ ORTLER ALPOKBÓL (1928)
akvarell, papír 21,5×25 cm
Özv. Mokos Józsefné tulajdona, Békéscsaba

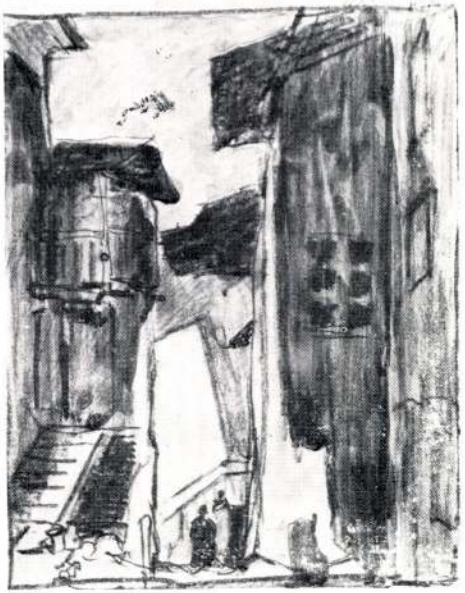

69/I

61

61. CORENNO DLINIO II. (1928)
vegyes techn., papír 23×30 cm
Özv. Mokos Józsefné tulajdona, Békéscsaba

62. KERTBEN (é. n.)
pasztell, papír 40×31 cm
Özv. Mokos Józsefné tulajdona, Békéscsaba

63. KISLÁNYPORTRÉ (1935)
pasztell, papír 45×35 cm
Zarándy Margit tulajdona, Békéscsaba

64. NŐI ARCKÉP (1940-es évek)
pasztell, papír 42×35,5 cm
Özv. Mokos Józsefné tulajdona, Békéscsaba

65. NÓGRÁDVERŐCEI RÉSZLET (1950-es évek)
pasztell, papír 32×25,5 cm
Özv. Mokos Józsefné tulajdona, Békéscsaba

66. MUNKÁSMOZGALMI EMLÉKMŰ
A BANDIKA-FÁNÁL (1969)
ceruza, papír 21×25,5 cm
Özv. Mokos Józsefné tulajdona, Békéscsaba

SZOBOR

67. ZARÁNDY FERENC PORTRÉJA (1942)
gipsz, 45 cm
Zarándy Ferenc tulajdona

64

18

73/I

73/III

68/II

68/I

71/I

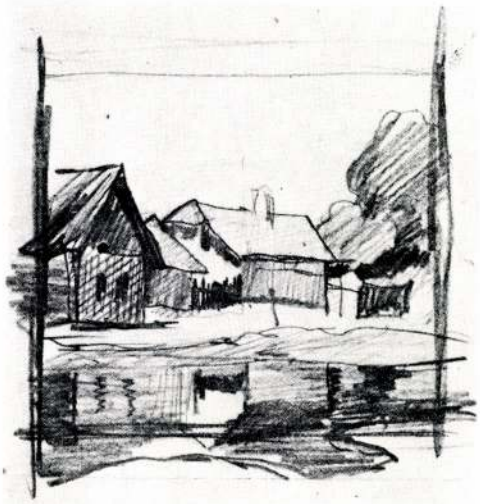

72/I

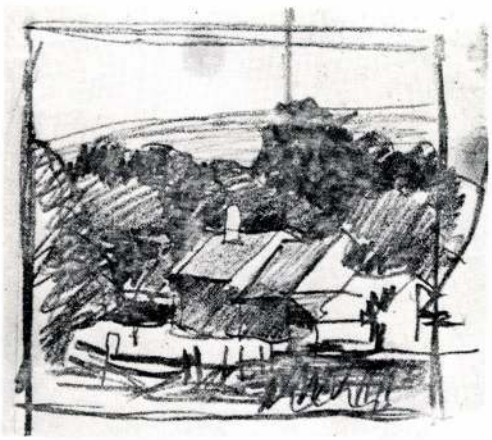

68/III

72/II

68/IV

72/III

VÁZLATOK

68. BODVARÁKÓI RÉSZLETEK I–VI. (1927)
ceruza, papír

69. OLASZORSZÁGI TÁJ I–III. (1928)
ceruza, papír

70. TIROLI TÁJ I–III. (1928)
ceruza, papír

71. NAGYBÁNYAI VÁZLATOK I–IV. (1930)
ceruza, papír

72. BÉKÉSCSABAI VÁZLATOK I–VII. (é. n.)
ceruza, papír

73. FIGURÁLIS VÁZLATOK I–IV. (é. n.)
ceruza, papír

Valamennyi vázlat a Munkácsy M. Múzeum tulajdona

MŰVEI KÖZÖTT AZ ALÁBBI KIÁLLÍTÁSOKON SZEREPELTEK

1927. dec. Nemzeti Szalon (mint békéscsabai tag)
1928. jan. Nemzeti Szalon (a Képzőművészek Vidéki Szövetsége első kiállítása)
1928. okt. Békéscsaba, Közművelődés Háza (Wagner Józseffel és Deutsch [Jankai] Tiborral együtt)
1929. szept. a Békés megyei Képzőművészeti és Iparművészeti Társulat vándorkiállításán: Békéscsabán, Békésen, Orosházán
1930. febr. Békéscsabán, a Magyar Vidéki Városok Kulturális Szövetségének III. Egyetemes Ülése alkalmából rendezett városközi kiállításon
1938. ápr. Szegeden (dél-magyarországi képzőművészek kiállításán)
1940. febr. Budapesten a régi Műcsarnokban „A magyar művészetért" című kiállításon
1954. nov. Budapest, Ernst Múzeum; a vidéken élő képzőművészek kiállításán
1957-től az Alföldi Tárlatokon, a megyei grafikai kiállításokon csaknem minden alkalommal szerepeltek művei, valamint 1970-ben Aradon, 1971-ben Penzában, 1972-ben ismét Aradon.

A katalógust szerkesztette
és a kiállítást rendezte
V. KISS MARGIT
Fotó: Beratin Ambrus
Felelős kiadó: Babák György

73.619 Kner Nyomda

MOKOS JÓZSEF és TANÍTVÁNYAI

Munkácsy Mihály Múzeum

BODVARÁKÓ 1927

BODVARÁKÓ 1930

A 100 éve született és 20 esztendeje halott Mokos József második emlékkiállításának a katalógusát azokkal a szavakkal kell bevezessük, amelyekkel az első emlékkiállítás (1972) katalógusának az előszavát zárta az akkori tárlat rendezője, a Mokos-életmű első felvázolója, V. Kiss Margit: „Nem hibáztathatjuk a festőt, amiért oly sok vázlata maradt megfestetlen, s hogy idejét jórészt tanítványainak áldozta; sőt tisztelettel hajolhattunk meg előtte: önzetlen szolgálatkészsége előtt, amely mindig előbbre sorolta a konkrét feladatokat, mint egyéni céljait. Tanításra fordított oly sok ideje már érleli gyümölcseit: a jó pedagógus nem tanítványokat, hanem mestereket nevelt."

Ezért választottuk az emlékkiállítás címéül és jellegéül:

MOKOS JÓZSEF ÉS TANÍTVÁNYAI.

Mokos József nagy közvetítő volt: hagyomány, stílus és tudás közvetítője, vagyis maradéktalanul teljesítette hivatását; hiszen ebben a szellemföldrajzi térségben örökké ez a feladat várt minden alkotó emberre, s aki elsősorban önmagát kívánta megvalósítani, az előbb-utóbb távozásra kényszerült, annak nagyobb művészeti központokban kellett második hazát választania. Így van ez ma is. Becsüljük tehát egyformán a „befutókat", akik Békés megyétől távol szereznek dicsőséget szűkebb pátriájuknak, s a maradókat, akik a szülőföld művészeti kultúrájának és saját művészi becsvágyuk, kiteljesedésüknek az óráját egyszerre igazítják az Európai Időhöz, a dolgok logikája szerint egyre lényegtelenebb késéssel.

Köszönjük tehát minden tanítványnak, az elmenőknek és maradóknak egyaránt, hogy hívásunkat elfogadták, s munkáikkal és személyesen is megjelentek ezen az együttes idézésen.

Talán eljött az a pillanat, hogy – ezen a tárlaton újra együttlátva az életmű felkutatható javát –, végre megakadjon a művészettörténet szeme Mokos József festői értékein és V. Kiss Margit első kísérletét (Békési Élet, 1974. /1.) újabb felmérés kövesse.

Könnyű lenne elintézni azzal: Mokos József egy becsületes tudású, vidéki impresszionista kismester volt; s ez sem lenne lebecsülés, hiszen ilyen művészekből sem lehetett Dunát rekeszteni a két világháború közötti években. (A „kismestert" ugyanis a művészettörténet nem a művészi tudás vagy tehetség kicsinységére, hanem a művelt műfajok – csendélet, táj, portré – szerényebb művészi célkitűzéseire vonatkoztatja.) Egyébként olyan tanítómesterei látták meg benne a legtehetségesebb magyar tájképfestő-növendékek, utódok egyikét, mint Benkhard Ágost és Lyka Károly.

Lehetséges, hogy ha Ő is az elmenőkhöz csatlakozik, s nem Békéscsaba, hanem valamelyik lüktetőbb művészeti központ légkörében dolgozhatott volna, nem állapodik meg a tájkép és az intim műfajok világában.

Dehát ne feledjük: itt szülővárosában sem ömlik belőle a festészet, a képáradat; sőt éppenséggel nehezen, gyötrődve, a nagy lelkekre jellemző szigorú önellenőrzéssel alkotott (önmagával szembeni igényességét, műgondját vetítette ki a tanításban is!); született erkölcsi lény volt, aki az ábrázoló mértantól a magánéletig, a polgári iskolai rajzszertár felszerelésének a problémájától a városkép szépítéséig, a faültetéstől a közművelődésig ugyanazt az elvet követte, élte, kérte számon: a konstruktív magatartás, az építő-cselekvő humánum érvényét és érvényesítését. (Talán ezért indított el annyi építészt, építéstechnikust, iparművészt; s innen a kiállítás néhány munkájának a meglepően modern szerkezetessége, konstruktivisztikus belső formarendje.)

Minden tulajdonságot magában hordott, ami a nagy művészethez szükséges: költői érzékenységet, művelt intellektust, biztos mesterségbeli tudást, alkotó képzeletet. Két elem hiányzott a megvalósuláshoz: némi önbizalom (tehát a kilépés bátorsága) és egy kis önző erőszakosság, amellyel helyet csinálhatott volna magának. Ezt az energiát azonban nem önmagára, hanem mások, tanítványai útjának egyengetésére, s környezete, a város, a közösségi szellemi lét szervezésére fordította.

Így hát megilletődve állunk festői életművének újabb rekonstrukciója alkalmából e mindig újra- és újrakezdett pálya, az önkifejezés hitelességéért folytatott örökös küzdelem állomásai előtt, és egy-egy ékszerszerűen kivillanó nagybányai, olaszországi, bodvarákói, balatoni, miskolci vagy békéscsabai táj tükrében nem a hiányt, a meg nem festett többi remekművet, tehát nem a torzót kérjük számon a „legcsabaibb" csabai festő-tanártól (ahogy neve alatt mindig jelezte), hanem éppenséggel azt a hűséget és önzetlenséget köszöntjük s tiszteljük meg újra benne, amellyel szülővárosa hallhatatlanságát szolgálta a sajátja helyett.

BANNER ZOLTÁN

ZSENNYEI TÁJ

UTCA NAPSÜTÉSBEN

MOKOS JÓZSEF életrajzi adatai

1892. november 22-én született Békéscsabán;

1911-ben képesítővizsgázik a nagyváradi tanítóképzőben;

1911-12: Magyarpatakon és Csorváson tanít;

1913-ban beiratkozik a budapesti Képzőművészeti Főiskola rajztanári szakára;

1914-ben önként jelentkezik frontszolgálatra; szemsérülése miatt leszerelik;

1918-20: folytatja tanulmányait a Főiskolán; tanárai: Szinyei Merse Pál, Csók István, Edvi Illés Aladár, Erdőssy Béla, Lyka Károly;

1920-tól Békéscsabán él, különböző iskolákban tanít; egyidejűleg a 20-as évek elejétől a Közművelődés Házában (a mai Munkácsy Mihály Múzeumban) működő Auróra Kör egyik vezető egyéniségeként fontos szerepet tölt be a város művelődési életében;

1922-27: a Képzőművészeti Főiskola által szervezett Miskolci Nyári Művésztelepen dolgozik Benkhard Ágoston irányítása alatt;

1927-ben termékeny hónapokat tölt Bodvarákón;

1927. december: részt vesz a budapesti Nemzeti Szalonban rendezett **Békéscsabai Képzőművészeti Kiállításon** (Deutsch Tibor, Sass Árpád, Szentgály Dezső, Wagner József, Filippinyi Sámuel, Zvarinyi Gitti és Zvarinyi Lajos társaságában);

1928. január: részt vesz a **Képzőművészek Vidéki Szövetsége** első kiállításán a Nemzeti Szalonban;

1928-ban Wagner Józseffel együtt tanulmányutat tesz Olaszországban és Ausztriában; majd kiállítás Békéscsabán (Wagner, Mokos, Deutsch);

1928. október: közös kiállítás Wagner Józseffel és (Jankai) Deutsch Tiborral a békéscsabai Közművelődés Házában;

1929. szeptember-október: a Békés Megyei Képzőművészeti és Iparművészeti Társulat vándorkiállítása Békéscsabán, Békésen, Orosházán;

1930. február: részt vesz a Magyar Vidéki Városok Kulturális Szövetsége III. Egyetemes ülése alkalmából Békéscsabán rendezett országos kiállításon;

1930-ban Nagybányán tölti a nyári hónapokat;

1938. április: részt vesz Szegeden a Dél-magyarországi Képzőművészek Kiállításán;

1940. február: részt vesz a „Magyar Művészetért" című kiállításon a régi Műcsarnokban (Andrássy út 69.)

1945. őszén megalakul a Békéscsabai Képzőművészeti Kör, amelynek 1951-től oktatója, 1955-től haláláig vezető mestere; egy 1971-es nyilatkozata szerint a kör működésének 25 esztendeje alatt 81 növendék került be különböző művészeti és tanárképző főiskolákra és egyetemekre, ezen kívül nagyon sokan helyezkedtek el vállalati dekoratőrként, kirakatrendezőként, tervezőként és szakgrafikusként;

1954. november: részt vesz a vidéken élő képzőművészek budapesti kiállításán az Ernst Múzeumban;

1957-1961 között több alkalommal dolgozott a tokaji nyári művésztelepen és Zsennyén;

1957-től csaknem minden alkalommal szerepeltek művei az Alföldi Tárlatokon, a megyei kiállításokon, ezenkívül csoportos kiállítás keretében Aradon (1970, 1972.) és Penzában (1971.);

1972. július 3-án hunyt el, Békéscsabán; első egyéni (emlékkiállítása) 1973 januárjában nyílt meg a békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeumban.

1991. december: a 27. Alföldi Tárlat keretében kis emlékkiállítás hívta fel a figyelmet az 1992-ben esedékes kettős Mokos-évforduló közeledésére.

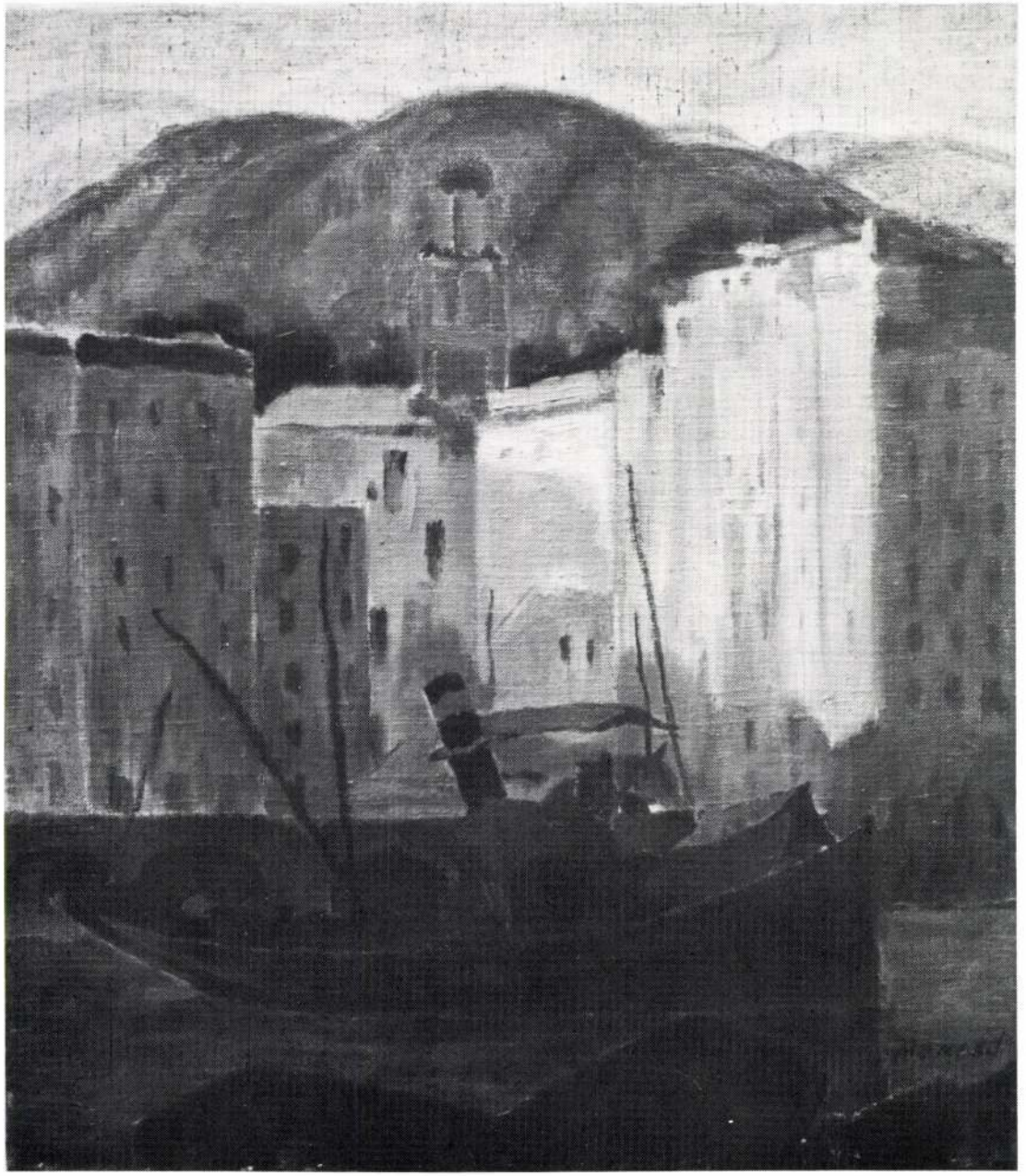

CAMOGLI

KIÁLLÍTOTT MŰVEK

Festmények

1. **Tájkép** (1912)
   olaj, karton, 28x18 cm
   Mokos Miklós tulajdona, Békéscsaba
2. **Tájkép** (1912)
   olaj, karton, 28x18 cm
   Mokos Miklós tulajdona, Békéscsaba
3. **Önarckép** (1910-es évek vége)
   olaj, karton, 42x35,5 cm
   Gerlai Pálné tulajdona, Békéscsaba
4. **Peóniák I.** (1927)
   olaj, vászon, 67x49 cm
   Csepreghy Béláné tulajdona, Békéscsaba
5. **Virágok** (1927)
   olaj, vászon, 50,3x50,3 cm
   Mokos Miklós tulajdona, Békéscsaba
6. **Bodva-part** (1927)
   olaj, vászon, 42x46 cm
   Csepreghy Béláné tulajdona, Békéscsaba
7. **Bodvarákói rét** (1927)
   olaj, vászon, 42x46 cm
   Csepreghy Béláné tulajdona, Békéscsaba
8. **Bodvarákói táj** (1927)
   olaj, vászon, 44x40 cm
   Nagyszénási Művelődési Ház tulajdona
9. **Bodvarákó** (1927)
   olaj, vászon, 50x60 cm
   Zarándy Ferenc tulajdona, Békéscsaba
10. **Esteledik** (1928)
    olaj, vászon, 44,5x32,5 cm
    Békés Megyei Képviselőtestület
    Önkormányzati Hivatalának tulajdona
11. **Camogli** (é. n.)
    olaj, vászon, 44x50 cm
    Vaszkó István tulajdona, Békéscsaba
12. **Virágok** (1920-as évek vége)
    olaj, vászon, 66x48 cm
    Horváth Józsefné tulajdona, Székesfehérvár
13. **Tanya** (1920-as évek vége)
    olaj, karton, 46,5x35 cm
    Zarándy Ferenc tulajdona, Békéscsaba
14. **Férfiarckép** (1920-as évek vége)
    olaj, karton, 47,5x34,5 cm
    Zarándy Ferenc tulajdona, Békéscsaba
15. **Nagybánya** (1930)
    olaj, vászon, 50x60 cm
    Zarándy Ferenc tulajdona, Békéscsaba
16. **Zazarpart (Nagybánya)** (1930)
    olaj, vászon, 37x45 cm
    Horváth Józsefné tulajdona, Székesfehérvár
17. **Nagybányai táj** (1930)
    olaj, vászon, 50x60 cm
    Békéscsaba Megyei Jogú Város
    Polgármesteri Hivatal tulajdona, Békéscsaba
18. **Nagybányai táj eső után**
    (Zazar részlet) (1930)
    olaj, vászon, 49x60 cm
    Munkácsy Mihály Múzeum tulajdona, Békéscsaba
19. **Befőttes csendélet** (é. n.)
    olaj, vászon, 64x52 cm
    Munkácsy Mihály Múzeum tulajdona, Békéscsaba
20. **Önarckép I.** (1930-as évek)
    olaj, vászon, 47x26,5 cm
    Munkácsy Mihály Múzeum tulajdona, Békéscsaba
21. **Portré feleségéről** (1930-as évek)
    olaj, vászon, 53x46,5 cm
    Munkácsy Mihály Múzeum tulajdona, Békéscsaba
22. **Női portré** (1930-as évek)
    olaj, vászon, 45x35,4 cm
    Munkácsy Mihály Múzeum tulajdona, Békéscsaba
23. **Férfiportré** (1930-as évek)
    olaj, vászon, 39,6x33,3 cm
    Munkácsy Mihály Múzeum tulajdona, Békéscsaba
24. **Csabai zsilip** (1932)
    olaj, vászon, 50x60 cm
    Sallai Lajosné tulajdona, Békéscsaba
25. **Csabai zsilip** (é. n.)
    olaj, vászon, 50x60 cm
    Felegyi Károly tulajdona, Békéscsaba
26. **Virágok** (é. n.)
    olaj, vászon, 56x60 cm
    Zarándy Ferenc tulajdona, Békéscsaba
27. **Fiúportré** (1933)
    olaj, vászon, 44,5x35 cm
    Munkácsy Mihály Múzeum tulajdona, Békéscsaba
28. **Bodvarákó** (1937)
    olaj, vászon, 42x46 cm
    Zarándy Ferenc tulajdona, Békéscsaba

PORTRÉ FELESÉGÉRŐL

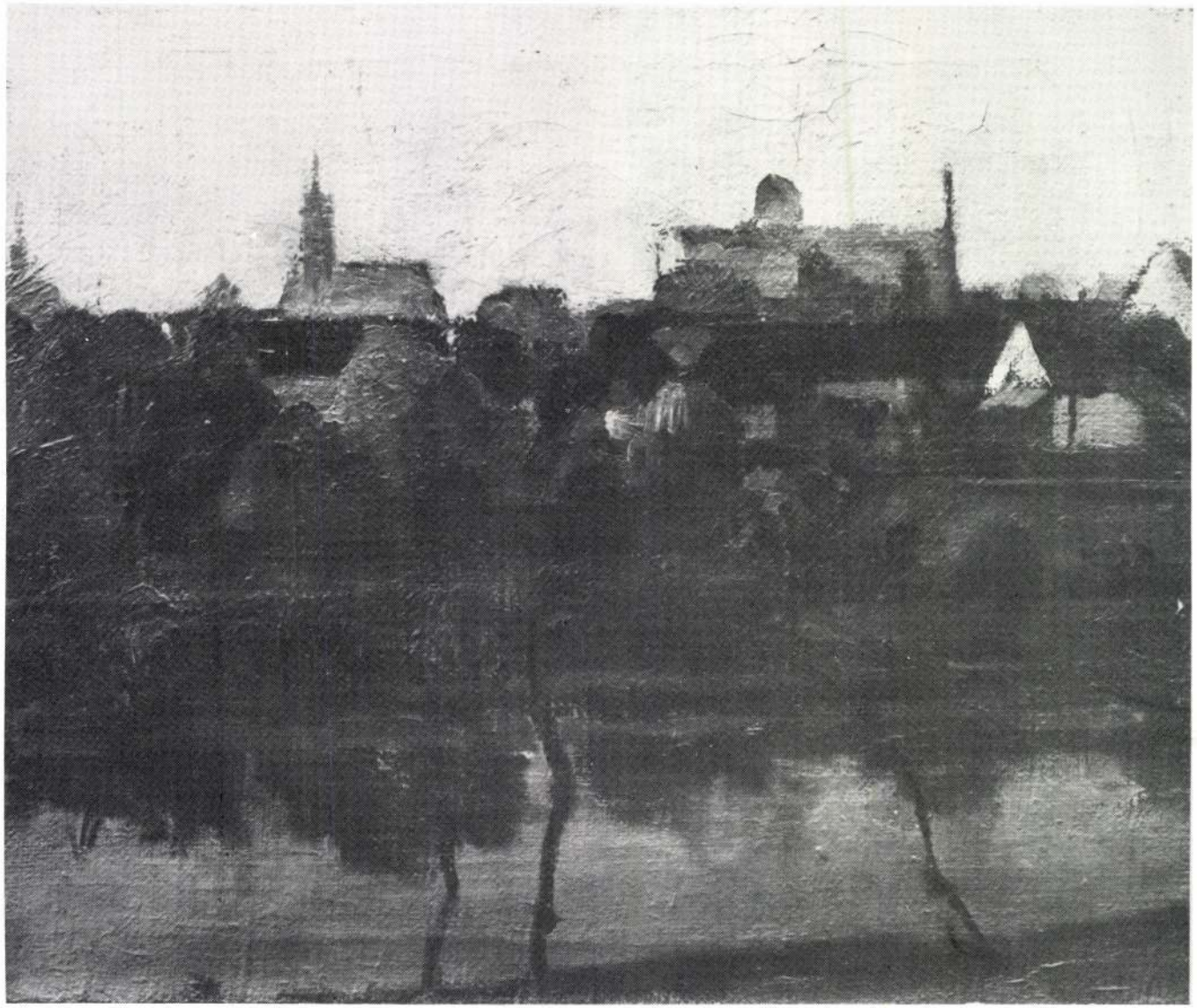

CSABAI TÁJ

NAGYBÁNYA

29. **Békéscsaba** (1930-as évek vége)
olaj, vászon, 56,5x60,5 cm
Horváth Józsefné tulajdona, Székesfehérvár

30. **Csabai látkép** (1930-as évek vége)
olaj, vászon, 42x50 cm
Rózsa Ferenc Gimnázium tulajdona, Békéscsaba

31. **Falusi táj** (é. n.)
olaj, vászon, 48,5x67,5 cm
Munkácsy Mihály Múzeum tulajdona, Békéscsaba

32. **Töltésoldal** (é. n.)
olaj, vászon, 50x70 cm
Munkácsy Mihály Múzeum tulajdona, Békéscsaba

33. **Utca napsütésben** (é. n.)
olaj, vászon, 43x56 cm
Dr. Hudák György tulajdona, Békéscsaba

34. **Falusi táj** (1942)
olaj, vászon, 52x64 cm
Munkácsy Mihály Múzeum tulajdona, Békéscsaba

35. **Bogárházak** (é. n.)
olaj, vászon, 37,5x45,5 cm
Munkácsy Mihály Múzeum tulajdona, Békéscsaba

36. **Ablak** (é. n.)
olaj, karton, 55x46 cm
Munkácsy Mihály Múzeum tulajdona, Békéscsaba

37. **Folyósó** (é. n.)
olaj, vászon, 60x50 cm
Munkácsy Mihály Múzeum tulajdona, Békéscsaba

38. **Kert** (é. n.)
olaj, vászon, 56x60 cm
Romvári Etelka tulajdona, Békéscsaba

39. **Női arckép** (é. n.)
olaj, vászon, 44x35 cm
Sallai Lajosné tulajdona, Békéscsaba

40. **Csabai táj** (1950)
olaj, vászon, 50x60 cm
Gerlai Pálné tulajdona, Békéscsaba

41. **Nógrádverőcei részlet** (1954)
olaj, vászon, 40x50 cm
Horváth Józsefné tulajdona, Székesfehérvár

42. **Tokaji táj** (1950-es évek)
olaj, vászon, 40x50 cm
Békéscsaba Megyei Jogú Város
Polgármesteri Hivatal tulajdona, Békéscsaba

43. **Tájvázlat Tokajból** (1950-es évek)
olaj, karton, 34,5x47,3 cm
Munkácsy Mihály Múzeum tulajdona, Békéscsaba

44. **Tájvázlat** (1950-es évek)
olaj, karton, 47,4x57,8 cm
Munkácsy Mihály Múzeum tulajdona, Békéscsaba

45. **Kerekes kút** (1956)
olaj, vászon, 52x42,5 cm
Békéscsaba Megyei Jogú Város
Polgármesteri Hivatal tulajdona, Békéscsaba

46. **Csabai utca** (é. n.)
olaj, karton, 43x55 cm
Felegyi Károly tulajdona, Békéscsaba

47. **Tokaji erdősáv** (1961)
olaj, vászon, 56x45,5 cm
magántulajdon

48. **Fehér torony** (színvázlat, 1960-as évek)
olaj, vászon, 52x42 cm
Zarándy Ferenc tulajdona, Békéscsaba

49. **Avasi részlet** (1960-as évek)
olaj, vászon, 100x69 cm
Mokos Miklós tulajdona, Békéscsaba

50. **Körös-parti részlet** (é. n.)
olaj, vászon, 50x60 cm
Felegyi Károly tulajdona, Békéscsaba

51. **Csabai házak** (é. n.)
olaj, fa, 42x35 cm
Békéscsaba Megyei Jogú Város
Polgármesteri Hivatal tulajdona, Békéscsaba

52. **Csabai paraszтház** (é. n.)
olaj, vászon, 50x66 cm
Orosházi Művelődési Központ tulajdona

53. **Csabai „István" Malom** (é. n.)
olaj, vászon, 50x66 cm
Gabonaforgalmi és Felvásárló Vállalat tulajdona, Békéscsaba

54. **Békéscsabai „kishíd"** (1960-as évek)
olaj, karton, 56,5x50 cm
magántulajdon

55. **Zsíros utcai fahíd** (é. n.)
olaj, farost, 50x60 cm
Békés Megyei Képviselőtestület
Önkormányzati Hivatalának tulajdona

56. **Vilim utca** (é. n.)
olaj, vászon, 50x60 cm
magántulajdon

57. **Tót Madonna** (?)
olaj, vászon, 72x58 cm
magántulajdon

FIÚPORTRÉ

Grafikák

1. **Festőállvány** (é. n.)
   akvarell, papír, 34x37 cm
   magántulajdon

2. **Hajnalodik (Cortina d'Ampezzo)** (1928)
   pasztell, papír, 31x31 cm
   Mokos Miklós tulajdona, Békéscsaba

3. **Olasz utcarészlet** (1928)
   akvarell, papír, 32,5x24,5 cm
   Dr. Hudák György tulajdona, Békéscsaba

4. **Tengerpart** (1928)
   pasztell, papír, 25x34 cm
   Munkácsy Mihály Múzeum tulajdona, Békéscsaba

5. **Corenno Dlinio I.** (1928)
   tus, kréta, papír, 18,5x15 cm
   Endrész Lászlóné tulajdona, Békéscsaba

6. **Corenno Dlinio II.** (1928)
   vegyes technika, papír, 23x30 cm
   Dr. Hudák György tulajdona, Békéscsaba

7. **Régi vár udvara (Gmünd)** (1928)
   akvarell, papír, 32x24 cm
   Vaszkó István tulajdona, Békéscsaba

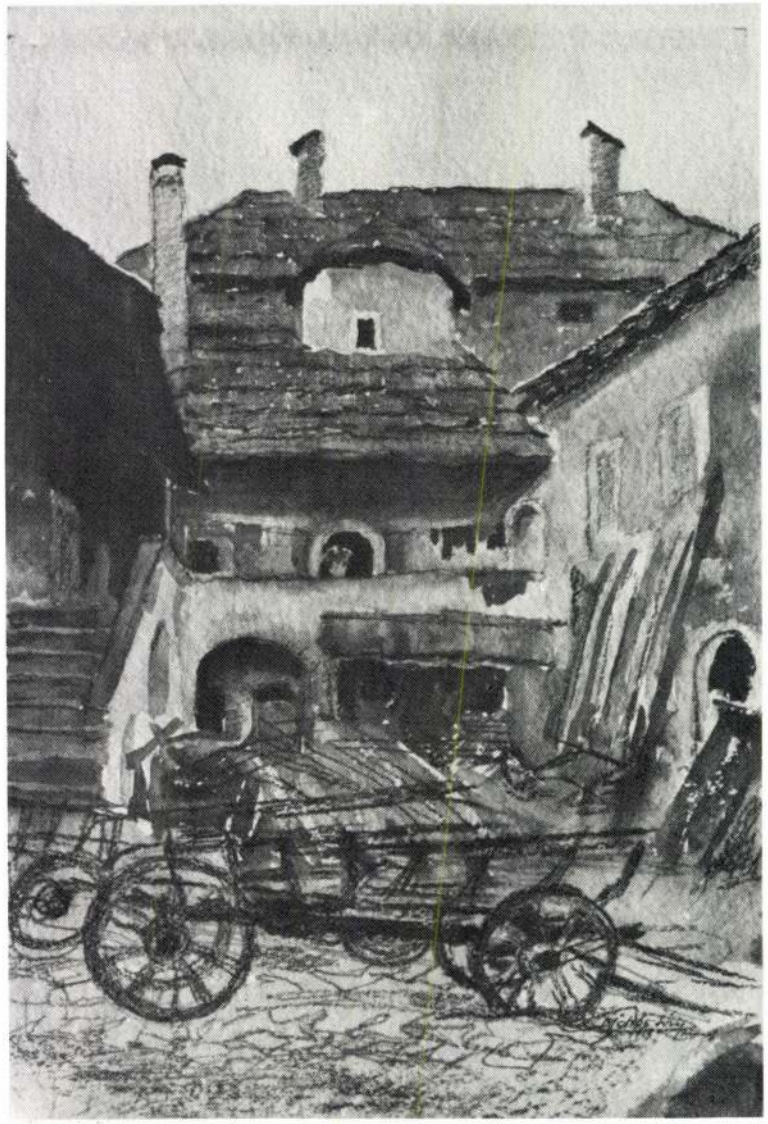

RÉGI VÁR UDVARA

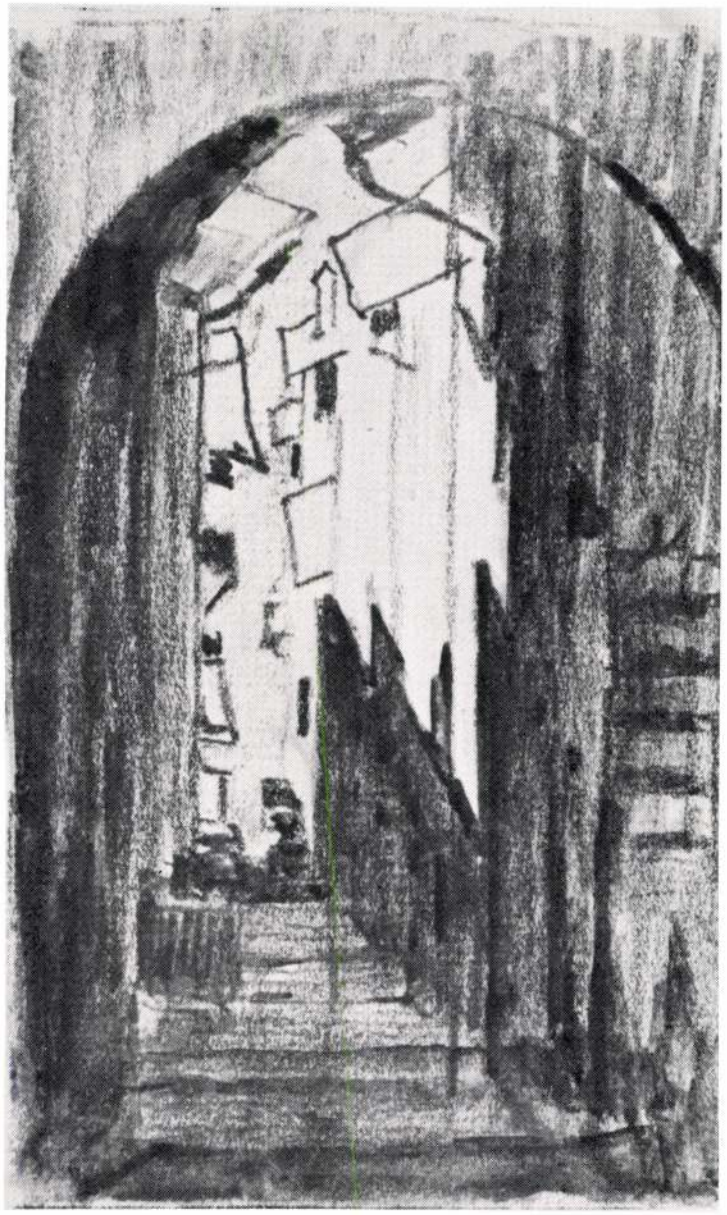

TÁJVÁZLAT OLASZORSZÁGBÓL

8. **Havas az Ortler Alpokból** (1928)
akvarell, papír, 21,5x25 cm
Zarándy Ferenc tulajdona, Békéscsaba

9. **Kertben** (é. n.)
pasztell, papír, 40x31 cm
Gerlai Pálné tulajdona, Békéscsaba

10. **Kislányportré** (1935)
pasztell, papír, 45x35 cm
Gerlai Pálné tulajdona, Békéscsaba

11. **Női arckép** (1940-es évek)
pasztell, papír, 42x35,5 cm
Sallai Lajos tulajdona, Békéscsaba

12. **Kertben** (é. n.)
pasztell, papír, 28,5x35 cm
Zarándy Ferenc tulajdona, Békéscsaba

13. **Templom** (é. n.)
pasztell, papír, 34,5x31 cm
Zarándy Ferenc tulajdona, Békéscsaba

14. **Dunaszakasz Nógrádverőcénél** (1950-es évek)
kréta, papír, 38x27 cm
Munkácsy Mihály Múzeum tulajdona, Békéscsaba

15. **Balatonföldvári részlet** (1964)
kréta, papír, 37,5x28 cm
Mokos Miklós tulajdona, Békéscsaba

Vázlatok

1. **Főiskolai studium II.** (1919 körül)
   kréta, papír, 50,2x35 cm

2. **Városkép studium** (1923)
   grafit, papír, 24,4x14,5 cm

3. **Városkép studium** (1920-as évek)
   grafit, papír, 19x24,4 cm

4. **Tájvázlat kereszttel** (1930 körül)
   pasztell, papír, 14,5x15,1 cm

5. **Tájvázlat Olaszországból** (1928)
   pittkréta, akvarell, papír, 28,8x22,9 cm

6. **Tájvázlat Felsőbányáról** (1928)
   pittkréta, papír, 19,1x24,6 cm

7. **Tájvázlat Nagybányáról** (1930)
   pittkréta, papír, 24,4x19 cm

8. **Figurális vázlat** (é. n.)
   grafit, papír, 16,3x17 cm

9. **Tájvázlat Békéscsabáról** (é. n.)
   kréta, színes ceruza, papír, 26,3x21 cm

10. **Tájvázlat nagy fával** (é. n.)
    grafit, papír, 16,1x17,1 cm

11. **Tájvázlat Békéscsabáról** (é. n.)
    grafit, papír, 24,4x19 cm

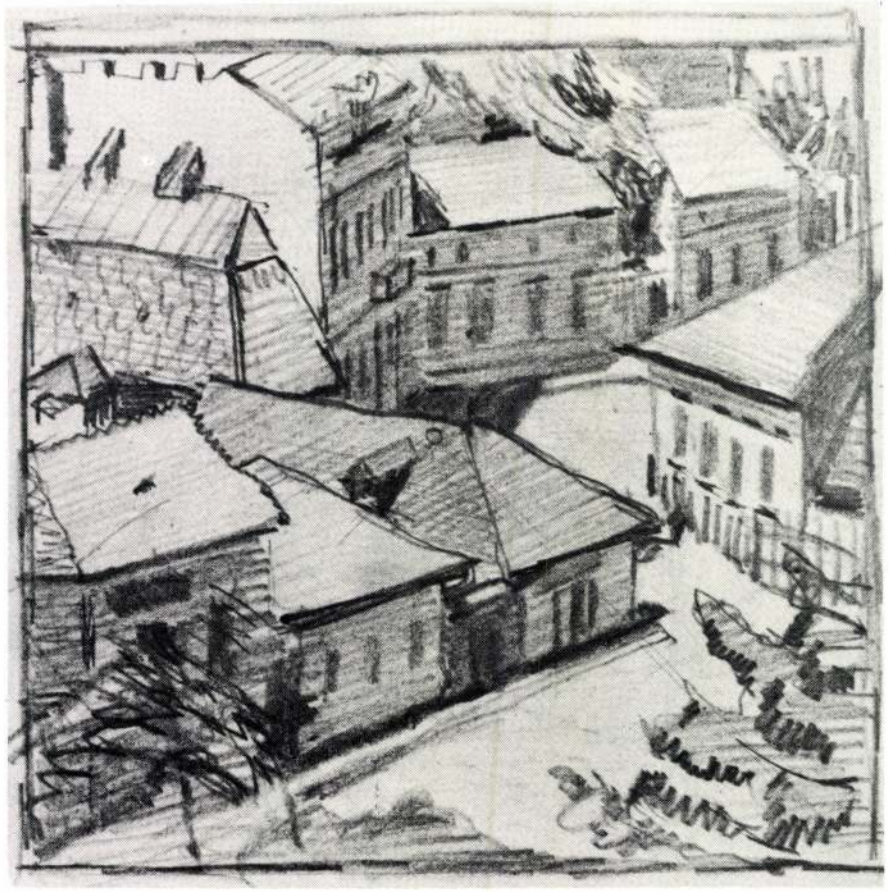

VÁROSKÉP
STUDIUM

A kiállításon szereplő tanítványok

ANTOVSZKI JÁNOS

1950-ben, Békéscsabán született.

1975-79 között látogatta Mokos József képzőművészeti szakkörét. 1979-ben kezdte tanulmányait a budapesti Kirakatrendező Szakiskolában, ahol tanárai Dombi József, Várnai László, Baticz Levente és Szamos Iván voltak.

1981-ben csoportos kiállításon szerepelt Budapesten.

Kirakatrendezőként tevékenykedik.

1. TANULMÁNYFEJEK I-II.	papír, kréta,	70x100 cm
2. KIRAKATFOTÓK, TERVEK	kollázs,	70x100 cm

BALÁZS IRÉN

1935-ben született Ókígyóson.

1958-ban végzett a Magyar Iparművészeti Főiskola festő szakán. A festést a későbbiekben a textillel cserélte fel. Munkáival rendszeresen szerepel a fontosabb hazai és nemzetközi textilművészeti kiállításokon. Szombathelyi Fal és Tértextil Biennálé, „Minta" Triennálé, Budapest, Lausanne-i Biennálé, Lódzi Triennálé stb.

TÜKRÖZŐDÉS I-IV.	hímzés, textil,	40x50 cm

BEREZNAY PÉTER

Mezőberényben született 1955-ben.

Autodidakta művész. A Vajda Lajos Stúdió, a Szentendrei Grafikai Műhely és az Artéria Galéria tagja. A szentendrei fiatal művészek műtermének egyik vezetője. Számos hazai kiállítás mellett szerepelt Jugoszláviában, az NDK-ban, az NSZK-ban, Görög- és Törökországban, Japánban, Lengyelországban, Spanyolországban, Hollandiában és Bulgáriában.

1. HAJNALI PIRAMIS	szitanyomat,	87,8x62,5 cm
2. TÁNCOLÓ ANGYALOK	szitanyomat,	87,7x62,5 cm

BOHUS ZOLTÁN

1941-ben született Endrődön.

Az Iparművészeti Főiskola díszítőfestő szakán, Z. Gács György növendékeként 1966-ban végzett. A főiskolát befejezve fém- és üvegszobrászattal foglalkozik. Több köztéri munkája is megvalósult. Számos egyéni kiállítása mellett rendszeresen szerepel külföldön üvegművészeti és plasztikai kiállításokon.

Az Iparművészeti Főiskola tanára.

BORBOLA LÁSZLÓ

Szegeden született 1944-ben.

1963-68 között végezte el a Budapesti Műszaki Egyetem építészmérnöki karát. 1968-tól tevékenykedik Békéscsabán építész-tervezőként. Számos középület, lakótelep tervezése, műemlék-helyreállítási tervek fűződnek nevéhez. 1986-tól a Magyar Építőművészek Szövetségének tagja.

Jelenleg a Thermál Invest Rt. vezérigazgatója.

1. CSABAI TANYA	akvarell, papír,	35,5x50 cm
2. VILLANYTELEP	akvarell, papír,	36x50 cm

EZÜST GYÖRGY

1935-ben született Békéscsabán.

Tanulmányait Budapesten kezdte meg 1953-ban a Képzőművészeti Főiskolán – tanárképző főiskolán diplomát kapott Egerben, majd 1971-ben a Képzőművészeti Főiskolán is. 1959 óta rendszeres kiállító országos tárlatokon.

Művészeti díjai: 1962. Munkácsy-emlékplakett (Alföldi Tárlat), 1963. Szeged Város Díja, 1967. Medgyessy Ferenc-plakett (Debrecen), 1976. Nagymaros-plakett, 1980. Honvédelmi Minisztérium Különdíja.

1. ADRIA	olaj, vászon,	50x60 cm
2. LOVAK	olaj, farost,	84x122 cm

FAJÓ JÁNOS

1937-ben, Orosházán született.

1961-ben diplomázott az Iparművészeti Főiskolán, tanárai Miháltz Pál, Z. Gács György és Szentiványi Lajos voltak. Közvetlen mesterének Kassákot tekinti. 1962 óta szerepel nyilvánosság előtt.

1985-ben Munkácsy-díjat kapott. 1991-ben retrospektív tárlata volt a Műcsarnokban. Az Iparművészeti Főiskola tanára.

1. KÉK ÉS ZÖLD	szitanyomat, papír,	100x70 cm
2. ÁTLÓS ASSZIMETRIA	szitanyomat, papír,	100x70 cm

† GABUREK KÁROLY

1936-ban született Békéscsabán.

Az Iparművészeti Főiskola díszítőfestő szakán Rákosi Zoltán, Miháltz Pál, Szentiványi Lajos, Z. Gács György, valamint Hintz Gyula növendékeként 1950-ben végzett. Rendszeresen szerepelt csoportos és egyéni kiállításokon. Murális munkái Békéscsabán, Orosházán, Bé-

késen és Tótkomlóson találhatók. Művei több hazai és külföldi gyűjteményben szerepelnek.
1986-ban Békéscsabán hunyt el.

1. ÖNARCKÉP	olaj, farost,	51x45 cm
2. JÁNOS BÁCSI	pasztell, papír,	49x34 cm

GUBIS MIHÁLY

1948-ban, Békéscsabán született.
Autodidakta képzőművész. 1975 óta jelentkezik rendszeresen műveivel. Tevékenységi területe: festészet, képgrafika, az alkalmazott grafika valamennyi műfaja. A Magyar Alkotóművészek Egyesületének és a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetségének tagja. Fontosabb kiállításai Magyarországon, NDK-ban, Finnországban, Lengyelországban, Hollandiában és Romániában voltak.

1. TRIPTICHON I.	akril, vászon,	80x120 cm
2. TRIPTICHON II.	akril, vászon,	90x150 cm
3. GENERÁCIÓK	vegyes technika, papír,	70x100 cm

HÉJJA MIHÁLY

1947-ben született Békéscsabán.
1971-ben végzett az Iparművészeti Főiskola belsőépítész szakán. Tanárai Jakuba János és Gulyás Dénes voltak. 1983-ban diplomát szerzett a stockholmi Iparművészeti Főiskolán.
Svédországban él, közterek és parkok tervezésével foglalkozik.

1. SKÁGEN	akvarell, papír,	44x30 cm
2. ÉVZÁRÓN	akvarell, papír,	35x29 cm

KISS ERNŐ

1. CSEND	akvarell, papír,	28x40 cm
2. BORBÍRÓ UTCA	akvarell, papír,	23x40,5 cm

LONOVICS LÁSZLÓ

1951-ben született Békéscsabán.
Rajztanári diplomát a szegedi Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán szerzett. Képgrafikával, plakáttervezéssel, az alkalmazott grafika valamennyi műfajával foglalkozik és pedagógusként is tevékenykedik. Rendszeresen kiállító művész.
Békéscsabán él és dolgozik.
1992-ben a XXVII. Alföldi Tárlat fődíját nyerte el.

1. TÖREDÉK I-IV.	vegyes technika,	24,5x25 cm 26x24 cm; 5x26 cm; 29x28,5 cm
2. IRRACIONÁLIS TÉR I-III.	vegyes technika,	67,5x97 cm

LUKOVICZKY ENDRE

1939-ben, Békéscsabán született.
Az Iparművészeti Főiskolán szerezte diplomáját 1962-ben. Tanárai Rákosi Zoltán, Hincz Gyula, Molnár Béla és Dudás Jenő voltak. 1965 óta rendszeresen kiállít az országos és külföldi tárlatokon. Első önálló kiállítása 1963-ban, Budapesten a Bercsényi Klubban, majd a Mednyánszky Teremben volt. Festői munkássága mellett grafikákat és faliszőnyegeket is készít.

1. ESTI FÉNYEK	olaj, vászon,	45x48 cm
2. IKREK	olaj, vászon,	45x48 cm

MAYERHOFFER MIKLÓS

Békéscsabán született 1945-ben.
Mokos József tanítványa 1957-64 között. Nyomdaipari üzemmérnöki végzettséget szerzett, Békéscsabán tanít. A békéscsabai Fiatal Alkotók Klubja tagjaként több csoportos kiállításon vett részt.

1. APÁM EMLÉKÉRE	olaj, vászon,	90x90 cm

MENGYÁN ANDRÁS

Békéscsabán született 1945-ben.
1964-68 között az Iparművészeti Főiskola formatervező szakán tanult. A főiskola elvégzése után formatervezőként dolgozott. 1974-től az Iparművészeti Főiskola tanára.
Egyéni és csoportos kiállítással rendszeresen jelentkezik itthon és külföldön. Jelenleg Bergenben (Norvégia) főiskolai tanár.

1. STRUKTÚRA	akril, vászon,	120x120 cm

MOLNÁR ANTAL

1941-ben született Gyulán.
Rajztanári diplomát az egri Ho-Si-Minh Tanárképző Főiskolán szerzett. 1964 óta vesz részt csoportos kiállításokon festményeivel és grafikáival.
1991-ben a Munkácsy Mihály Múzeumban volt önálló tárlata.

1. HÍD LÁBA	olaj, farost,	51x70 cm
2. PÓSTELEKI ERDŐ	olaj, farost,	40x59 cm

ORVOS ANDRÁS

Békéscsabán született 1939-ben.
1958-63 között folytatta tanulmányait az Iparművészeti Főiskola textiltervező tanszakán. 1978-tól a Moholy-Nagy László Képző- és Iparművészeti Kör vezetője.
Több csoportos kiállításon vett részt. Egyéni kiállításai Budapesten, Esztergomban, Békéscsabán, Balatonfüreden és Vácott voltak.

1. BÍBOR ÖRVÉNY	olaj, vászon,	60x60 cm
2. SZIROMLEVELEK	olaj, vászon,	60x60 cm

PETROVSZKI PÁL

1923-ban született Békéscsabán.

1946-ban egyik első hallgatója a békéscsabai Képzőművészeti Szabadiskolának. Mokos József mellett mesterei voltak Mazán László, Sass Árpád, Filippinyi Sámuel és Rajki József.

Több hazai és külföldi kiállításon szerepelt.

Jubileumi kiállítás díja (1974., Gyula).

1. HAZAFELÉ	olaj, farost,	41x59 cm
2. ŐSZI TÁJ	olaj, vászon,	50x64 cm

ROMVÁRI ETELKA

Békéscsabán született.

A szegedi Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán szerzett rajztanári diplomát. Pedagógusi tevékenysége mellett Békés megyében szerepelt egyéni kamarakiállításokon és a térség csoportos tárlatain. A Magyar Rajztanárok Országos Egyesületének tagja. Jelenleg tűzzománc technikával foglalkozik.

1. VIRÁGOK I.	tűzzománc,	10x15 cm
2. VIRÁGOK II.	tűzzománc,	10x15 cm

SALAMON GYÖRGY

Békéscsabán született 1948-ban.

Első mesterei Mokos József és id. Gaburek Károly voltak. 1975-ben végezte el a Képzőművészeti Főiskolát, mesterei: Szentiványi Lajos, Barcsay Jenő, Domanovszky Gyula és Kokas Ignác. Egyéni kiállítással Békéscsabán, Budapesten, a sitkei Kápolna-Galériában, Stockholmban, Frankfurtban jelentkezett.

Rendszeresen szerepel csoportos kiállításokon is.

1. RÁKOSKÚT	olaj, farost,	46x58 cm
2. BÉKÉSCSABAI TEMETŐ	olaj, farost,	58x33 cm

SÁLI RÓZA

1947-ben született Mezőberényben.

1969-ben szerzett diplomát a szegedi Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán. Festészeti tevékenysége mellett könyvillusztrálással is foglalkozott. Több csoportos kiállításon vett részt.

1. MESE	olaj,farost,	70x90 cm
2. ÖNARCKÉP	olaj, farost,	42x52 cm

SALLAI LAJOS

1944-ben született Csorváson.

Mokos József szakkörét gimnáziumi évei alatt látogatta. 1968-ban végzett a szegedi Juhász Gyula Tanárképző Főiskola földrajz-rajz szakán. Pedagógusi tevékenységei mellett egyéni kiállításai voltak Békéscsabán, Gyulán, Mezőberényben.

Csoportos kiállítóként az Alföldi Tárlaton, a Köröstáj-ankét kiállításain, külföldön Zrenjaninban és Nagyváradon szerepelt munkáival.

1. VESZPRÉM	kréta, papír,	42x53 cm
2. SIKÁTOR	kréta, papír,	25x42 cm

CS. UHRIN TIBOR

Békéscsabán született 1936-ban.

Tanulmányait az Iparművészeti Főiskolán 1963-ban, Hincz Gyula, Rákosi Zoltán és Schubert Ernő tanítványaként végezte. 1970-ben a debreceni nagyerdei művésztelepre költözött.

Olajképeket és tűzzománcokat készít.

1. TISZTELET MOKOS JÓZSEFNEK	olaj, vászon,	90x121 cm
2. HAZAFELÉ (M. J. emlékére)	tűzzománc,	30x40 cm

VÁGRÉTI JÁNOS

1925-ben született Békéscsabán.

Képzőművészeti ismereteit Mokos József által vezetett békéscsabai szabadiskolában szerezte. Alapító tagja a tokaji művésztelepnek. Állandó résztvevője az alföldi csoportos tárlatoknak. Festészeti munkássága mellett jelentős művész-pedagógusi tevékenysége is.

Békéscsabán él és dolgozik.

1. BÍBOR FÉNYBEN	olaj, farost,	70x70 cm
2. OPHÉLIA	vegyes technika, farost,	68x81 cm

VÁRKONYI JÁNOS

1947-ben született Békéscsabán.

A szegedi Juhász Gyula Tanárképző Főiskola rajz-földrajz szakán szerzett diplomát. Mesterei Cs. Pataj Mihály, Winkler László és Fischer Ernő voltak. 1982-től a Művészeti Alap tagja. Rendszeresen vesz részt hazai csoportos kiállításokon: Alföldi Tárlat (Békéscsaba), Őszi Tárlat (Hódmezővásárhely), Hatvani Portré és Tájkép Biennálé.

1. VACSORA	olaj, farost,	90x55 cm
2. TABLÓ	olaj, farost,	82x87 cm

VIRÁG ÉVA

Békéscsabán született 1953-ban.

A debreceni Tanítóképző Főiskola elvégzése után, a szegedi Juhász Gyula Tanárképző Főiskola rajz szakán végzett 1978-ban. Tanárai Cs. Pataj Mihály és Hézső Ferenc voltak.

Pedagógusi tevékenysége mellett rendszeresen vesz részt egyéni és csoportos kiállításokon.

1. TÜKRÖZŐDÉS	olaj, farost,	95x54 cm
2. ESTELEDIK	olaj, farost,	60x40 cm

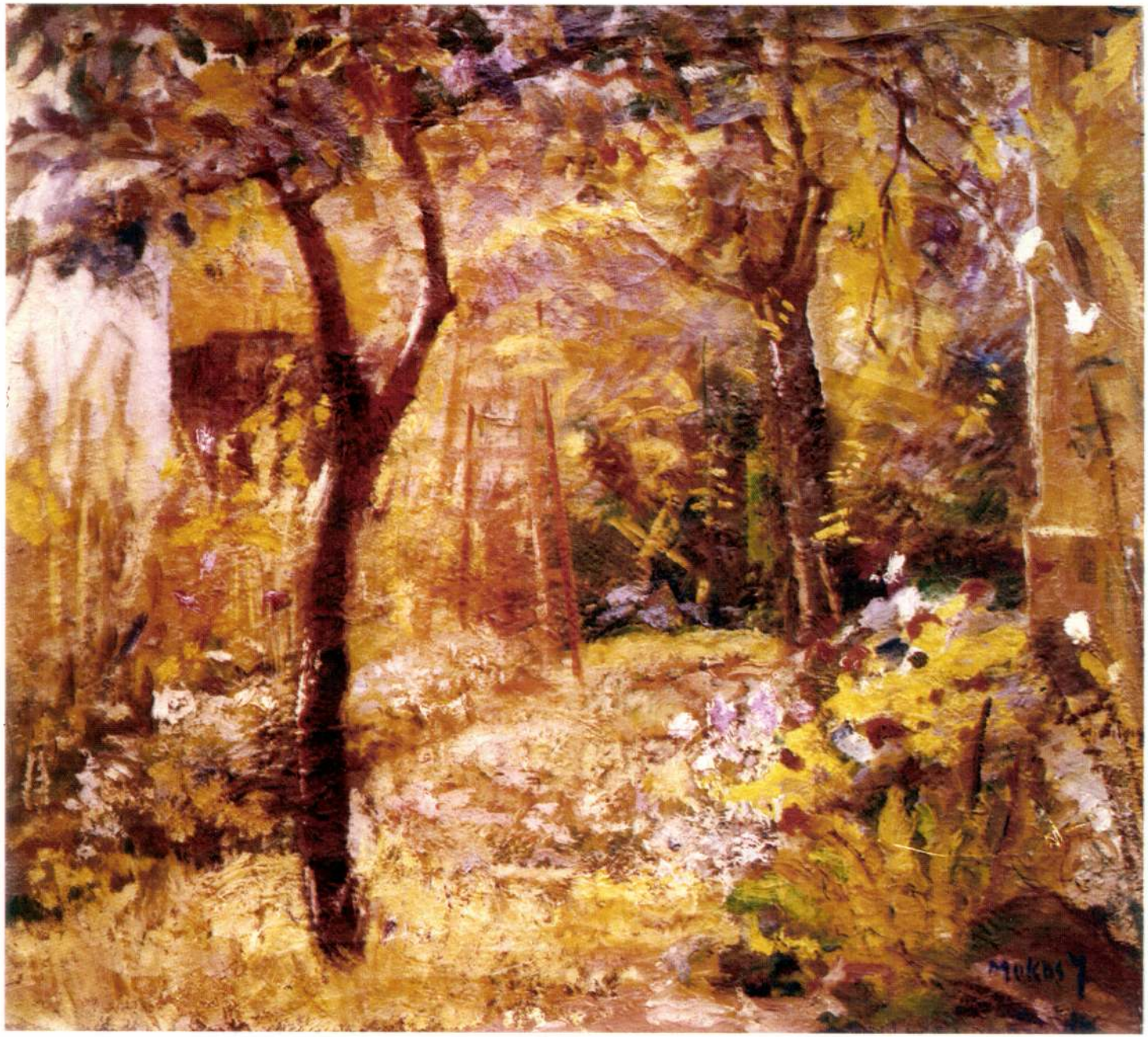

RÉSZLET KERTÜNKBŐL

BÉKÉSCSABA

Köszönjük a magángyűjtőknek és intézményeknek, hogy rendelkezésünkre bocsájtották Mokos József alkotásait.

A kiállítás anyagát válogatta és rendezte:

Banner Zoltán
művészettörténész

Munkatársak:
Kovács Gábor
Darabos Edit
Erdősi Géza

Katalógus és plakátterv:
Streit Miklós

Címlapfotó:
Balogh Ferentz

Fotó:
Krajcsovics Béláné

Felelős kiadó:
Dr. Szabó Ferenc
megyei múzeumigazgató

A kiállítás és a katalógus Békéscsaba Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala és Békés Megye Képviselőtestülete Önkormányzati Hivatala anyagi támogatásával jött létre.

ISBN: 9637219188

Készült
500 példányban Békéscsabán,
a Mozi Nyomda Leányvállalatánál

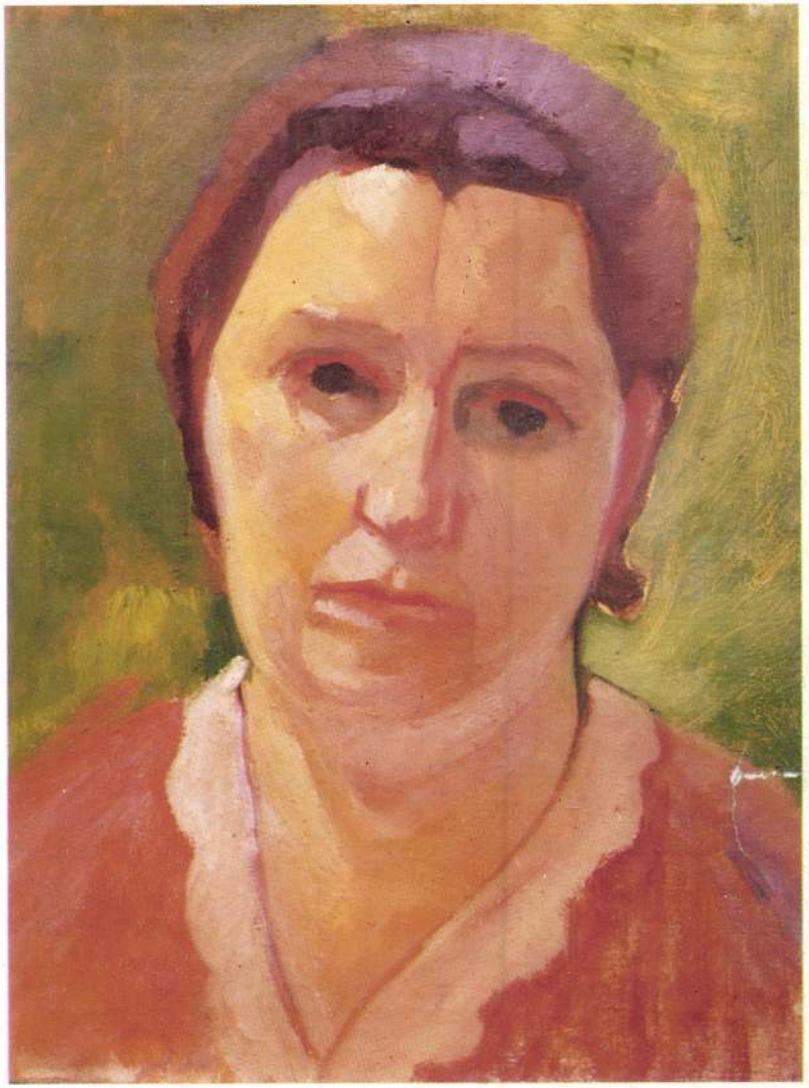

NŐI PORTRÉ

MOJZER MIKLÓS

Megszépülő épület, Európa-hírű gyűjteménnyel

P. Szabó

Schickedanz Albert, a Szépművészeti Múzeum tervezője egyik szép vázlatán szoborcsoportokkal díszítette az épület oromzatát, lépcsősorát. Az elképzelt gazdag díszítés nyilván sohasem valósul már meg, a múzeum évekkel ezelőtt elkezdett rekonstrukciója eredményeként viszont időről időre új részlet szépül meg. Az idők változásának látható jele, hogy a középső timpanon csúcsán mintegy a nemzeti öntudatot hirdetve lobog a piros-fehér-zöld zászló, alatta pedig, az oszlopok felső harmadában, transzparensek hirdetik a múzeum új kiállításait. Egyfajta szemléletbeli váltást is jelentenének az épület külsején fölfedezhető jelek? Az Európa gazdag gyűjteményei közé számító Szépművészeti Múzeum egyszersmind a közönségbarát intézmények sorát is gyarapítani szeretné? A kérdésekre *dr. Mojzer Miklós*, a Szépművészeti Múzeum főigazgatója válaszol.

– A Hősök tere felől ködösebb napokon akár antik síremléknek is nézheti valaki a házat, homlokzatát hűvösnek, elzárkózónak, amelyen kevés a hívogató elem. E transzparensek hírül adják, hogy miért érdemes bejönni. Ezért gondolkodtunk el néhány éve azon is,„ hogy érdemes lenne a büfét „kihelyezni" a portikusz alá, kapcsolatot teremtve így a térrel, a várossal. Várakozásainkban nem csalódtunk. Látogatóbarátok szeretnénk lenni természetesen odabent is, például alaposabb, átgondoltabb tájékoztató feliratokkal, hogy ne erőszakosan, de célratörően orientálhassuk vendégeinket. Néhány éve megváltoztak a jegyeink is: rajtuk van az alaprajz, a gyűjtemények elhelyezése.

– Folytathatnák a sort a múzeum kiadványaival...

– Plakátjaink egyrészt fölfedezhetők a városban, másrészt kaphatók a múzeumi boltban. Kiadványainkat, amelyek többnyire a tudományos és a népszerűsítő művek közötti átmenetet képviselik, többnyire pályázat útján elnyert összegekből tudjuk megjelentetni. Nem állunk rosszul, de hiányzik e nagy, általános, több nyelven kiadott, szép kiállítású vezető. Most ezen dolgozunk. Nem néhány millió forintos összegeket kell előteremteni a kiadásukhoz, s a feladat nagyságát növeli, hogy a látogatók összetétele miatt elsősorban az idegen nyelvű változatokra kell koncentrálnunk.

– Van-e arról statisztika, hogy kik látogatják a múzeumot, s hogy hogyan változott az intézmény iránti érdeklődés az utóbbi években?

– Forgalmunk nagyobb része idegenforgalom. Tudjuk azt is, mennyi az iskolások száma. 2000-ben közel húsz százalékkal, jó negyvenezerrel nőtt a látogatók száma 1999-hez képest, tehát nagyjából 260 ezer fő volt. Ez a szint először 1989-ben állt be, amikor is a korábbi 400 ezerről csökkent le a látogatószám. A csökkenés, mint a magyar múzeumokban mindenütt, azután tovább folytatódott, néhány éve viszont ellenkező irányú folyamat indult meg.

– Bizakodjunk benne, hogy a növekedés tovább folytatódik. De minek köszönhető: a rekonstrukció előrehaladtának? Az új látnivalóknak?

– Annak is, ennek is. A rekonstrukció eredményei elsősorban a magyarokat vonzzák. A külföldiek az éppen látható nagyobb kiállításokról értesülnek elsősorban. Fontosak ezek a bemutatók, például a tavalyi növekedés fele, mintegy 20 ezer látogató a Klee, Miro, Tanguy című kiállításnak volt köszönhető. Amikor 500 forintra emeltük a belépőjegyek árát, megígértük: nem szedünk külön belépődíjat az ilyen kiállításokért. Ezt ma is tartjuk. S vannak még kedvezményeink, amelyek máshol talán kisebbek: a magyar diákok nálunk például semmit nem fizetnek, negyven százalékkal olcsóbb a kedvezményes jegy is. Fontosnak tartjuk a látogatószám növelését ilyen eszközökkel is, bár jövőre elkerülhetetlennek tűnik az újabb jegyáremelés.

– Mit jelent ez a bevétel a múzeum gazdálkodása szempontjából?

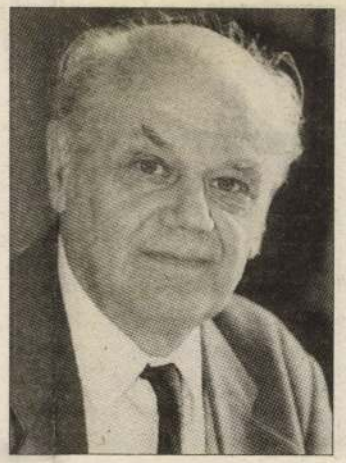

Mojzer Miklós

– Sokat, hiszen fő forrása annak az 50-60 millió forintnak, amelyet nem az államtól kapunk. Van bevételünk szerzői jogokból, hazai és külföldi értékesítésből, rendezvények terembérletéből is. Költségvetésünk 15-20 százalékát vállaljuk, ez európai összevetésben, a racionálisan működő holland múzeumokhoz hasonlítva is igen jó arány. Megfordítva a dolgot: a külföldi intézményekéhez képest alacsony a költségvetésünk.

– Ezzel együtt igen jelentős kiállításokra került sor a legutóbbi időben, s kiemelkedő értékű műveket is szereztek. Hogyan sikerült megvásárolni az actiumi csatát ábrázoló domborműrészletet?

– A kiállítások rendezését elsősorban a pályázatok, mellettük a szponzorok teszik lehetővé. A műtárgygyarapításra saját büdzsénk mellett állami támogatást is kérhetünk, és úgy tűnik, nagy előrelépés történt a társadalmi összefogást illetően is – erre az actiumi dombormű megvásárlása igen jó példa. Bankok, vállalatok, magánszemélyek támogatták a múzeumot, ki néhány ezer, mások több millió forinttal. Az ország háza című kiállításunknak talán nem volt akkora visszhangja, mint a nagy külföldi kiállításokénak, de mi igen fontosnak tartjuk ezt a millennium előtt tisztelgő tárlatot is, amely alkalmat adott az Országház terveit tudományosan feldolgozó katalógus megjelentetésére is. Ez is sikert aratott, a cserepéldányokat nem számítva mára teljesen elfogyott.

– Befejeződik-e a Szépművészeti Múzeum rekonstrukciója 2006-ra, az avatás centenáriumára?

– Ha a körülmények ideálisak lennének, készen kellene lennünk, de a kampányszerű dolgokat nem szeretem, mert azok csak félmegoldáshoz vezetnek – maga az intézmény is csak tíz évvel a millennium után készült el. Építészetileg az épület kétötöd része hátravan még. Tavaly elkészült a barokk, a dór csarnok, a tömb egésze, amelyben vannak, az idén lesz készen. De hátravan még a Dózsa György úti rész, s a kétemeletes aláépítés a Hősök tere felől, aminek következtében kiállítási és raktárlehetőségeink egyaránt bővülnek. A munka a leginkább kiemelkedő középső rész rekonstrukciójával fejeződik be. Bővíthetjük a Szondi utcai könyvtárunkat is, amelynek néhány évvel ezelőtti kialakítása nagy előrelépést jelentett a régihez képes. Most hetven olvasót tudunk leültetni tizenkettő helyett, de az egyetemekről ennél jóval több diák érkezik.

– Jelentős külföldi kiállításokon is bemutatják a múzeum remekműveit. Most milyen tárlatokra készülnek?

– Például egy Ottawában az idén megrendezendő reneszánsz–barokk rajzkiállításra, s egy 2002-ben Montrealban nyíló régifesmény-kiállításra. Jó alkalmat jelentenek e tárlatok a műtárgyak restaurálására is, amelyek kiadásaiból jelentős részt vállalnak partnereink. Számos olyan kiállítást rendeznek világszerte, amelyre a múzeumtól egy-két művet kérnek kölcsön. Van másfél-két tucat képünk, amelyet állandóan kérnek, a Manet-, a Velazquez-festményt, *Goya* műveit. Büszkén, mintegy a budapesti gyűjtemény gazdagságát illusztráló tényként említem, hogy 2002-ben Houstonban és Londonban nagy terrakottakiállítást rendeznek, amelynek hatvan, a világ minden részéből kölcsönzött darabja közül három a Szépművészeti Múzeumot képviseli majd.

MAGYAR NEMZET, 2001. FEB. 1. 13.o.

nics Mária vezényletével, aki Liszt-díjas karnagy.

– Népszerű s időszerű műfaj ma a kórusmű?

szellemi megnyomorítás hatása megszűnjön. Lerombolni még egy kártyavárat is sokkal könnyebb, mint felépíteni.

„Jól érzem magam ebben a műfajban" FOTÓ: BELICZAY LÁSZLÓ

A MÁV VAGYONKEZELŐ RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

1066 Budapest, Teréz krt. 62.

a MÁV Rt. megbízásából

NYILVÁNOS AJÁNLATTÉTELT HIRDET

a **Szentesi Vasútépítő Kft.** (6600 Szentes, Baross u. 2.) a MÁV Rt. tulajdonában lévő üzletrészére, amely a jegyzett tőke 25%-ának +1 szavazatnak felel meg.

Az eladásra felkínált üzletrész irányára 275%-os árfolyamon 130 000 000 Ft, azaz százharmincmillió forint.

A Szentesi Vasútépítő Kft. főbb adatai a következők:

• A cég alapító okiratának kelte:	1992. december 30.	
• Üzletrészek megoszlása:	STRABAG AG.	75% –1 szavazat
	MÁV Rt.	25% +1 szavazat
• Jegyzett tőkéje:	189 120 000 Ft	
• Saját tőkéje:	377 100 000 Ft	
• Nettó árbevétele (1999. évi tény):	2 895 060 000 Ft	
• Eszközértéke:	59 450 000 Ft	

Az ajánlat követelményei:

- Az ajánlott vételár forintban. Az ajánlati ár nem köthető más ajánlathoz.
- Az ajánlattevő adatai; neve, székhelye, telefon/faxszáma, ügyvezető vagy igazgató neve, társaságiadó- és tb-száma.
- Cégkivonat, aláírási címpéldány.
- Nyilatkozat, hogy az ajánlati árat az ajánlat beadásától számított 60 napig az ajánlattevő érvényben tartja és a vételárat az üzletrész adásvételi szerződés aláírását követő 15 banki napon belül átutalással egy összegben kiegyenlíti.
- Az ajánlathoz a megajánlott vételár erejéig mellékelni kell:
  – feltétel nélküli bankgaranciát vagy
  – feltétel nélküli fedezetigazolást vagy
  – feltétel nélküli hiteligazolást,

amelyet a pályázat tárgyát képező üzletrész megvásárlása céljából állítottak ki, és amely arról szól, hogy a bank a kiállítástól számított 90 napig visszavonhatatlan fizetési kötelezettséget vállal a kedvezményezett felé az alapügylet vizsgálata nélkül.

A MÁV Vagyonkezelő Rt. az ajánlattevő rendelkezésére bocsátja a Szentesi Vasútépítő Kft. 2000. november hóban készült vagyonértékelését betekintésre.

Az ajánlatokat **2001. február 8-án 10–12 óra** között a MÁV Vagyonkezelő Rt. V. emeleti tárgyalójában kell leadni, jelzés nélküli, zárt borítékban, 2 példányban, **„Szentesi Vasútépítő Kft. ajánlata"** felirattal. A késve érkező ajánlat érvénytelen. Az ajánlatok felbontására ugyanazon a napon – **2001. február 8-án 12 óra 30 perckor** a MÁV Vagyonkezelő Rt. V. emeleti tárgyalójában kerül sor

Irodalmi életrajzok

METZ

Rimbaud és *Apollinaire*. Két költő, aki férfikora delelőjén halt meg, s akinek életműve máig egyedülálló a maga nemében. A francia költészet vitathatatlan nagyságai. Akkor is, ha kortársaik vonakodtak őket elismerni. Életük regényét most jelentette meg magyarul a Palatinus Kiadó. *Francoise D'Eaubonne* A kamasz című könyve már napvilágot látott egykor Magyarországon; most *Csanak Dóra* és *Kiss Sándor* fordításában publikálták, *Julia Hartwig* lengyelül íródott Apollinaire-jét pedig *Fejér Irén* átültetésében. Budapesten az Írók Boltjában szerdán *Petőcz András* mutatta be a két kötetet. Petőcz András költői ihletettséggel méltatta a regényes életrajzokat, nem palástolva azt sem, hogy a könyv színvonala, olvasmányossága, fordulatossága ellenére sem vetekszik Julia Hartwig Apollinaire-jének irodalmi értékével. E kiadvány nemcsak a kortársai által meg nem értett költőkamaszt láttatja elevenen és hitelesen, immár a kellő távlat birtokában, hanem a benne kirajzolódó korrajz is figyelemre méltó. A művészek és költők világa. Mint ahogyan a Hartwig-regény elsőrendű érdeme is az Apollinaire-t körülelő világ, a kor atmoszférájának, az író- és művésztársaknak az ecsetelése. Apollinaire, Petőcz András szerint, már a „jó csapatjátékosok" közül való, akit barátok, harcostársak vesznek körül, és korántsem tekinthető magányosnak, mint a mindenünnen, még az alkotás örömeiből is kivonuló Rimbaud. Újra felfedezése igencsak üdvözlendő. Akár azoknak, akik ismerik, kedvelik költészetét, akár azoknak is, akik az életrajzi regény olvastán kapnak kedvet hozzá.

Könyvvásár Lipcsében

MTI

Idén március 22–25-e között rendezik meg a német nyelvű térség legnagyobb tavaszi irodalmi eseményét, amelyen a pozíciókat, amelyeket a magyar irodalom, a magyar könyvszakma elért az 1999. évi frankfurti könyvvásáron. A lipcsei könyvvásár magyar íróvendégei ez évben *Bitó*

bronzárium, ahol a megfelelő berendezés jóvoltából barnulni lehet. A magyar régiségben, amidőn még a latin szinte kizárólag műveltséghordozó nyelv (és hivatalos nyelv is volt), ugyancsak keletkeztek efféle latin imitáló szavak. A szilvapálinkát eleink némi humorral szilvóriumnak, a pipázószobát vagy a pipagyűjteményt pipatóriumnak, a dorgálást (szidalmazást) dorgatóriumnak latinizálták – utánozva a latin szavak végződéseit, amelyeket szinte magyar képzőként használtak. A jelenség inkább fordítva ismeretes, a latin szavakat láttuk el magyar végződésekkel, emlékezzünk hirtelenjében *Petőfi Sándor* nevezetes versének elejére: „Diligenter frequentáltam /Iskoláim egykoron,/ Secundába ponált mégis / Sok szamár professzorom. / A poesisból is ebbe / Estem inter alia; / Absurdum pedig, de nagy, hogy / Ennek kelljen állnia./ El sem obliviscálnak, mert / Ha occasióm akadt: / Kutyáliter infestáltam / E jó dominusokat" (Deákpályám).

Némelykor más efféle latinizáló szóra is bukkanhatni: „Megeshet persze, hogy az érintett kocsitípusok műszaki jellemzőit nézve tragikomikus árak mellett is sokaknak lesz ingerenciája új Trabantot, Wartburgot vagy Polskit venni..." Folyóiratból való ez a példa: „Szélhámiái miatt hordta el az irháját, vasvillás károsultak keresték..." És a párja: „...hogy miféle csalásoknak, szélhámiáknak nem szabad bedőlnie a kétségbeesett munkaerőnek?" A szentendrei HÉV műbőr ülésein nemegyszer láttam vastag, fekete rostirónnal: Pomázia, s ez Pomáz község latinossá alakított neve.

Nyelvünknek (és műveltségünk-

Mojzer Miklós

Baán megy a Szépművészetibe?

December elsejétől új főigazgató kerül a Szépművészeti Múzeum élére, a távozó *Mojzer Miklós* székébe, mégpedig – ha a kulturális miniszter jóváhagyja a jelölőbizottság javaslatát – a kulturális tárca jelenlegi gazdasági helyettes államtitkára, *Baán László* személyében. A hír meglepetést kelt, ellentmondó magyarázatokat gerjeszt, ám szűkebb szakmai körben reményeket fűznek hozzá.

A *Magyar Narancs* legújabb száma adta hírül, hogy a főigazgatói pályázatokat minősítő grémium e héten Baán kinevezését javasolta. Lapunk értesülése szerint *Hiller István* miniszter még hivatalosan nem döntött, bár szinte biztosra vehető, hogy Baán átülhet a főigazgatói székbe. Híreink szerint a jelölőbizottság tagjai, szakmai oldalról *György Péter* esztéta, *Bodó Sándor*, a Budapesti Történeti Múzeum főigazgatója, *Cseri Miklós*, a Szentendrei Szabadtéri Múzeum vezetője és a nemzetközi

FOTÓ: SZABÓ BERNADETT

A 43 éves Baán talán úgy véli, az előző ciklusban eljutott már az elérhető legnagyobb szakmai-közigazgatási posztra, amely után vagy politikai pálya, vagy egy másik szakmai út következhet.

ICOM-szervezet képviselője, *Macskássy István*, a Természettudományi Múzeum főigazgatója és a Pulszky Társaság képviselője, továbbá a minisztérium részéről *Szilvássy György* közigazgatási államtitkár, *Koncz Erika* helyettes államtitkár, *Víg Annamária* főosztályvezető, és a Szépművészeti Múzeum közalkalmazotti tanácsának és szakszervezetének képviseletében *Lengyel László* és *Papp Katalin* egyhangúlag a helyettes államtitkár pályázatára voksoltak. Lapunknak sikerült megkérdeznie több, a minisztériumhoz, illetve a múzeumhoz közel álló vezető szakembert, akik közül senki sem vállalta, hogy nevét adja nyilatkozatához, véleményük azonban egyöntetűnek tűnik: a legjobb döntésnek Baán megbízatása látszik, noha neki nincs sem muzeológusi, sem művészettörténészi végzettsége, gyakorlata. A helyettes államtitkárnak bölcsészdiplomája is van filozófiából, egyébként közgazdász, aki a kultúra gazdasági folyamatainak menedzselésében szerzett tapasztalatokat. A múzeumvezetői poszt betöltésére vonatkozó szabályok szerint kinevezése így is törvényes lenne.

Jóllehet több szakmai forrásunk megjegyezte, elég szomorú, hogy a muzeulógusszakma hiányolja a gazdasági-menedzseri ismeretekkel, készségekkel bíró embereket. Van, aki ezért a hazai muzeológusképzést kárhoztatja. Mindenesetre nem véletlen, hogy hasonlóan más nagy intézmények korábbi pályázataihoz, a Szépművészeti élére is kevesen, mindössze hárman jelentkeztek. Közülük a többször megismételt ötéves főigazgatói ciklust kitöltő, 73 éves Mojzer Miklós kora miatt nem került szóba. A másik jelölt, *Barkóczi István* pedig, aki művészettörténészként korábban ugyan hosszabb ideig dolgozott már a Hősök terén, több forrás szerint is gyengébb pályázatot nyújtott be, mint Baán. A jelenlegi helyettes államtitkár pályázatát „nagyívűnek" mondó egyik szakember megjegyezte: kár politikai összefüggéseket keresni a várható kinevezés mögött.

Mint azt a Magyar Narancs összefoglalója is mutatja, némely értelmezés szerint Baán valamiféle politikai „komisszárnak" érkezik a művészeti múzeumba. Csakhogy nehéz lenne a korábban a Fidesz-táborhoz kötődő, az Orbán-kormány kulturális tárcájának közigazgatási államtitkári posztjáig jutott szakembert a jelenlegi szocialista–liberális koalíció „komisszárjának" tekinteni. (Ez a koalíció pedig miért nevezne ki éppen egy Fidesz-megbízottat egy fontos kulturális posztra? Ez inkább valamiféle túlbonyolított összeesküvés-elméletre vall.) Más vélemény szerint Baán csupán „szökik", miniszteri segédlettel: ha Hiller elnyerné az MSZP-elnöki posztot, őt az új miniszter nem tartaná meg – érvelnek némelyek. (Ez ellen pedig az szól, hogy a legutóbbi miniszterváltásnál sem került szóba fölmentése.)

Valószínűbb, hogy a 43 éves Baán úgy véli, az előző ciklusban eljutott már az elérhető legnagyobb szakmai-közigazgatási posztra, amely után vagy politikai pálya, vagy egy másik szakmai út következhet. Ő az utóbbit választja, ami nálunk rendhagyónak számít, és ezért is kelt meglepetést, gerjeszt politikai magyarázatokat a lépés, még akár a kulturális tárca berkeiben is. A helyettes államtitkár elhárította a válaszadást lapunk kérdéseire a főigazgatói pályázat hivatalos lezárásáig.

Kétségtelen, hogy a nemcsak Magyarország, hanem a most unióssá vált tíz állam legrangosabb művészeti múzeumának számító Szépművészeti múzeumának vezetése komoly feladatnak számít. Az intézmény az eddigi, elismerésre méltó eredmények után szép jövő előtt áll, amelynek irányát a kirobbanó sikerű Monet-kiállítás szinte bevilágította. Ugyanakkor súlyos problémákkal is meg kell küzdenie. Az egyik a takarékossági kormányprogram jegyében félbemaradt rekonstrukció, amelynek folytatásához, befejezéséhez erélyre, kapcsolatokra van szükség. A másik az intézmény rangos szakmai munkájának külső kommunikációjában, a közönséggel való foglalkozásban megmutatkozó hiányosság, ami szakemberhiányra is visszavezethető. Emellett a múzeum szervezete túlságosan szétaglolódott, erősíteni kellene a belső együttműködést.

Mindebben segíthet egy menedzser-igazgató, akit a már előterjesztett új szervezeti szabályzat szerint később kinevezendő gyűjteményi és tudományos-informatikai helyettes támogatna az irányításban. És többek szerint az utóbbi posztokra már könnyebb lesz elismert muzeológus-művészettörténész szakembereket találni. Minthogy Baán decemberig hivatalában marad, utódlásáról a tárcánál korainak tartották a találgatást.

VARSÁNYI GYULA

Az építés útjában álló város

FOTÓ: DOMANICZKY TIVADAR

Már a hegedűs portréja sincs – lebontották a romot

Talán a nyár teszi, tán inkább az, hogy ami a pesti Belső-Erzsébetvárosban történik, az még a városépítészet iránt kevéssé fogékony szélesebb közvélemény számára is meghökkentő; mindenesetre tény, hogy a Világörökséghez tartozó régi pesti zsidónegyed bontása és radikális átépítése az elmúlt hetekben áttörte a botrányok által acélosra edzett ingerküszöböt. A sajtóban mind több híradás jelenik meg az úgynevezett Madách sétány kalandos múltjáról és lehetséges jövőjéről, miközben a helybéliek egyre gyakrabban találkozhatnak turistacsoportokkal a zsidónegyed utcáin. Jönnek, hogy megnézzék, amit még lehet. Amíg lehet.

A történet elejét rutinos újságolvasók ma már szinte könyv nélkül fel tudják mondani. Több mint száz éve vetődött fel először az ötlet, hogy a Kís- és Nagykörút közötti, sűrűn beépített Erzsébetvárost sugárúttal „lazítsák fel". Tekintve, hogy a Király és Dob utca közötti, keszekusza utcákkal szabdalt, jellemzően a XIX. század második felében beépült városrész a kortársak szemében szinte kezdettől fogva kaotikusnak és átláthatatlannak tűnt, vonzónak tetszett a gondolat, hogy egy újabb Andrássy út nyitásával rendet vigyenek az öntörvényű rengetegbe. A XX. század során sok tucat elképzelés született a sugárút – majd sétány – megvalósítására, de mindebből semmi más nem vált valóra, mint a Madách tér negyvenes évek elején megépült együttese. A vöröstéglás toronyházak, a jellegzetes árkád és a semmibe vesző út képe mindenkinek ismerős, aki járt valaha a pesti belvárosban.

A tervek viszont rendületlen tempóban követték egymást. Az ötvenes évek elején egy szocreál felvonulási tér kedvéért tarolták volna le a Belső-Erzsébetvárost, negyedszázaddal később már íves sétányt vezettek volna a Teréztemplomhoz – könnyű kézzel eltörölve a föld színéről a műemlék Pekáry-házat. A kilencvenes évekre mindebből egy passzázs-sor ideája maradt: az évtizedeken át romlani hagyott, így kétségkívül meglehetősen rossz állapotú száz-százötven éves épületek feláldozása árán építtetne új házakat egy cikcakkos sétány mentén a helyi önkormányzat.

A történet innentől kezdve ismert. A rombolás és az új alkotások silány minősége láttán felháborodott civilek akciózni kezdtek, az örökségvédelmi hivatal – elkésve bár, de legalább – nekifogott védeni a még menthetőt, az önkormányzat pedig azt bizonygatja, hogy ami történt, nemcsak törvényes, hanem szükségszerű is volt. A törvényességet nem is vitatja senki. Szükségszerűségről azonban szó sincs. Igenis, van más lehetőség, mint utat vágni abba a városszövetbe, ahol semmiféle útnak nincs helye, és ennek ürügyén ledózerolni olyan házakat, amelyek a negyed szerves részei, történelmének tárgyiasult emlékei.

Korszakos ködlovaglásnak nevezi a Madách sugárúthoz, illetve sétányhoz való csökönyös ragaszkodást *Ekler Dezső* Ybl-díjas építész, aki úgy fogalmaz: mindazok, akik ezt a tervet immáron száz éve erőltetik, tulajdonképpen azt az elvet képviselik, hogy a városépítés legnagyobb akadálya maga a létező város, ezért előbb le kell bontani, hogy aztán a helyére építeni tudjunk. Az építész, aki immár negyedszázada kutatja Belső-Erzsébetváros megújulásának lehetőségeit, a kilencvenes évek elején írt összefoglaló tanulmányt a városrész kialakulásának történetéről és a továbblépés útjáról. Írásában bebizonyította, hogy a negyed sajátos szövete, a telkek és az utcák rendje szerves fejlődés eredménye, így bármilyen erőszakos beavatkozás, jobbító szándékú „átszabás" csak pusztuláshoz, romláshoz vezethet.

Mindaz, ami a felületes szemlélő számára kuszaságnak tűnik, évszázados rend eredménye. A Pest külterületéül szolgáló szántók és legelők városiasodása alakította ki az itteni formákat: ahogy a telkek osztódtak, majd házak épültek, úgy nyíltak az utcák, úgy alakult ki a városszövet. A végeredmény egy saját szabályai szerint fejlődött negyed lett, ahol a szűk utcákon és a zárt homlokzatok mögött különös világ lüktetett, élénk kereskedő- és iparosélet zajlott, és a hajdani parcellákat leképező hosszú tömbökben összenyitott udvarok és átjáróházak segítették a helybeliek közlekedését.

> Az ügyek intéződésének módja szinte magában hordozza, hogy a végeredmény az erőszakos átalakítás, a rossz megoldások választása lesz.

Ennek ismeretében már-már pofonegyszerűnek tűnik az a válasz, amelyet Ekler Dezső a „hogyan tovább?" kérdésére adott. Tanulmányában azt javasolta: a városrész megújítását ne annak lerombolásával, hanem szerves fejlődésének továbbvitelével igyekezzenek elérni a döntéshozók. Telekről telekre haladva, az utcai frontok megtartásával belülről lazítsák, levegőztessék át a tömböket. Az egyes helyszínek ismeretében bontsanak, ha kell, és úgy építsenek, hogy a végeredmény egy élhető, átjárható, temérdek városi funkciót hordozó, pezsgő belváros legyen.

Gozsdu-udvarosításnak, avagy átjáróházasításnak nevezte Ekler Dezső ezt a programot, amelyről ma már úgy vélekedik: bár utópiának semmiképp sem nevezhető, hiszen Európában egyenesen természetes volna, hogy így cselekszenek, a hazai történelmi tapasztalat nem sok derűlátásra ad okot. A struktúra, egyszerűbben megfogalmazva, az ügyek intéződésének módja szinte magában hordozza azt a lehetőséget, hogy a végeredmény az erőszakos átalakítás, a rossz megoldások választása lesz. Magyarországon a polgári életmódnak egyszerűen nem része a lakóhely ismerete, annak tudatosítása, hogy a környezet nem egyszerűen egy lakás, egy ház, hanem egy város a maga múltjával, szerves fejlődésével. És ahogy a polgárok, úgy a döntéshozók sincsenek a birtokában ennek a tudásnak. Nem csoda, hogy kísérletet sem tesznek olyan kifinomult, pontos építési szabályrendszerek kidolgozására, amelyek a világ boldogabb tájain természetszerűleg léteznek: amelyek az apró részletekig megszabják, mit lehet és mit nem, és hogy mit hogyan.

Így történhetett meg – mondja Ekler Dezső –, hogy a már száz éve is hibás koncepció végül győzedelmeskedhetett, és a most éppen rendelkezésre álló anyagi erőt meglovagolva végül megszülethetett a rossz megoldás. Néhány háztömb, amelybe egyébként életet lehetett volna lehelni, áldozatul esett a beruházói rövidlátásnak: a hajdan élő városrész helyét már elfoglalta egy vacak lakópark. Pedig ha nem ez a betegesen egyoldalú, tőke-, pontosabban tőkehiány-vezérelt kényszer diadalmaskodna mindig, város maradhatna a város. Nemcsak irodaházak vagy kizárólag plazák, most meg lakóparkok és parkolóházak épülnének, hanem mindaz együtt, amire az embereknek szükségük van.

Szofisztikáltabb döntéshozói és befektetői magatartás árán a Belső-Erzsébetváros is felvirágozhatna. Ha az átjáróházak által megnyitott tömbök földszintjét átadnák a közforgalomnak, a körutak pezsgése, üzleti élete és vendéglátóhelyei benyomulhatnának a ma haldokló, leromló területekre. A meglévő lakásokat így már érdemes lenne felújítani, a tömbök belsejében új otthonokat építeni. Új életre kelhetne a város – nem kellene hozzá más, mint elszánás, tehetség, tenni akarás.

N. KÓSA JUDIT

HIRDETÉS

A szocialisták hallgatása

ANGYAL ÁDÁM

Mostanában megint szezonja van a szocialisták önsanyargató megújulásának. Úgy találom, most is inkább a felszín fecseg, és jobbára hallgat a mély. A bölcs intelmek, tézisek nem érik el a baloldali tétovaság okait, melyek abban gyökereznek, hogy korunk problémáinak egyre nagyobb része megoldhatatlan a hagyományos baloldali gondolkodás keretei közt, mert az elavult, értéktelenné vált. Lássunk erre két példát.

A hagyományos baloldal szerint fel kell számolni a kizsákmányolást, mert igazságtalan. A szociáldemokraták azonban elfogadták a kapitalista piacgazdaságot, mely elismeri, sőt pozitív mozgatóerőnek tekinti a tőkejövedelmeket, a nem munkával teremtett és szerzett javakat. A kizsákmányolást a piacgazdaságban nem lehet felszámolni. A szocialisták ezért inkább hallgatnak erről, és elkönyvelik, hogy a hatékonyság oltárán áldozatot kell felmutatni.

Hasonló a helyzet az értéktöbblettel is, mely a hagyományos baloldali vélekedés szerint azokat illeti meg, akik előállítják. Ezzel szemben a kapitalizmusban az értéktöbbleten nagyon sokan osztoznak, így a tulajdonosok, az állam, az irányítók, a bankok és végül az értéktöbblet termelői. Ez utóbbiak érdekérvényesítési ereje messze nem elégséges ahhoz, hogy jogosnak vélt részüket megkapják. Küzdelmük ezért nem az értéktöbblet megszerzésére, hanem a jóléthez szükséges jövedelem kiharcolására irányul. Ebben is gyengék, a jövedelemelosztás morzsáit csipegethetik csak fel még akkor is, ha politikai pártok és hullámok igyekeznek – például a rászorultság elvén – kiegészíteni lehetőségeiket.

A fentiek csak példázzák, hogy a klasszikus baloldali értékek egy része piacgazdasági viszonyok közt tarthatatlan. Ezt úgy szokták elintézni a szocialista ideológusok, hogy nem beszélnek róluk. Ez tüneti megoldás.

Vannak olyan jelenségek is, amelyek a klasszikusok előtt ismeretlenek voltak, az új baloldali ideológusok pedig még csak keresgetik a válaszokat. Ezek közül négyre érdemes rámutatni.

Az első a globalizáció. Ez a világkapitalizmust jelenti, amit korábban imperializmus néven ismertek föl. A globalizációellenesség a baloldal radikális szárnyát jellemző áramlat, amelylyel kapcsolatban a kifinomult társadalomtudósok a széllel szembeni piskótadobálást szokták emlegetni. E válaszok nem elégségesek ahhoz, hogy a szocialisták képesek legyenek a folyamathoz való viszonyukat megfogalmazni. Elfogadni, elismerni nem akarják, mert a globalizáció társadalmi veszélyei nyilvánvalóak – például a kizsákmányolás világméretű fokozódása. Fellépni ellene azonban értelmetlennek tűnik. A szabadesést sem lehet politikai akarattal megváltoztatni. A királyi út az együttélés, amelyben a baloldaliak a szelídítés és átfestés praktikáit alkalmazzák.

A második gombóc a szocialisták torkán az információs társadalom. Ez minden politikai erő számára nagy talány. A demokrácia népakaratot kifejező intézményekre, így pártokra, parlamentre és a győztesek által irányított kormányokra épül. A világ viszont abba az irányba sodródik, ahol ezekre egyre kevesebb szerep vár. Az információs társadalom inkább képes a működés önszervezésére és intézményi megszervezésére hálózatok és régiók szerint, mintsem pártok és parlamentek alatt. Ez a folyamat ugyan lassabb, mint a globalizáció, de egyre erőteljesebb. A politikusok erre a kihívásra is úgy válaszolnak, hogy nem veszik észre. Pontosabban: betagolni, „hasznosítani" akarják a parlamenti demokráciákba az információs világot. Olyasmi ez, mint amikor a feudális államszerkezet kezelte az ipari forradalmak nyomán kialakult új gazdasági rendet, a kapitalizmust. Nem sikerülhetett.

> A kizsákmányolást a piacgazdaságban nem lehet felszámolni. A szocialisták ezért inkább hallgatnak erről.

A harmadik probléma a munka társadalmi szerepének átalakulása. A termelés és a szolgáltatás termelékenységének növekedése, a gazdaság struktúrájának átalakulása miatt a világ fejlettebb részében egyszerűen nincs szükség arra, hogy mindenki sokat dolgozzon. Elég, ha kevesebbet dolgoznak és kevesebben. A javak és szolgáltatások így is jelentős feleslegbe kerülnek a valós igényekhez képest. Kialakultak és szaporodnak a pazarló életformák, a felélhetetlen személyi jövedelmek és kihasználhatatlan vagyonok. Ugyanakkor az emberek jelentős részének mégis kényszerűen munkát kell vállalnia – ha talál –, mert ez a megélhetési forrása. Egyfelől egyre kevésbé kell dolgozni, másfelől muszáj. A megoldást a baloldal eddig az elosztási rendszerek környékén kereste, szociális és gondoskodó programokat eszeltek ki. Ez azonban a munka növekvő társadalmi „túltermelésére" nem válasz.

Utolsóként a szocialista gondolkodók legsúlyosabb gondját, a szegénység társadalmi szorítását említjük. Ez azért olyan fájó, mert éppen a legalapvetőbb szocialista eszmével, a társadalmi érzékenységgel nem egyeztethető össze. Ez a társadalmi igazságtalanság legkritikusabb pontja. Aligha nevezheti magát valaki szociálisan elkötelezettnek, ha nem tud mit kezdeni a szegénységgel és mindazzal, ami mögötte meghúzódik. A szegénység a javakhoz, lehetőségekhez, esélyekhez való hozzáférés szabadságának a hiánya. Valószínű, hogy a társadalmi robbanások legnagyobb veszélyét a szegénység álarcába burkolt szabadság hiánya jelenti. A szocialisták problémamegoldó képessége e tekintetben elég szerény. A költségvetési viták napjáig ugyan sok – bár többnyire csak elosztási – ötlet kerül forgalomba, de ott ezek kimúlnak azzal a szociálisan nehezen magyarázható indokkal, hogy a költségvetés helyzete nem engedi a megvalósításukat.

Az említett négy dilemmára nem csak a baloldal keresi a válaszokat. Sok javaslat, gondolat ismert. Nem tudni azonban olyan, a szocialisták által is vállalható, kiforrott nézetekről, amelyek a baloldal megújulásának programjába írhatók. Maradnak az inszurgensek kardcsörtetései, melyek tétje nem a társadalmi célok megvalósítása vagy a baloldal jövője, hanem a hatalom megszerzése. A baloldalnak haladó, a változó világot megmagyarázó ideológiára van szüksége. Régen is ez tette vonzóvá. Ennek hiányában a szociáldemokrácia olyan zászló, ami csak körmenetben lengethető, de harcba nem hív a világ jobbítására. Aki alá áll, inkább csak személyeket, mint értékeket választ. Egyébként helyesebb nem a múlt században használt bal- és jobboldal szerint megosztott nézetekről, hanem a modernizációt szolgáló és annak ellentmondó eszmékről beszélni.

A szerző közgazda, egyetemi tanár

Olvasói levelek

A műgond ismeretlen

Épülhet az új MTV-székház – olvasom a lap július 1-jei számában. Öröm? Bánat? Majd meglátjuk, mi lesz belőle. Mert amint egy iskola sem attól iskola, hogy tantermek vannak benne padokkal, és ki van írva a homlokzatára, úgy az új székház sem attól lesz „Magyar Televízió", hogy stúdiók, vágó-, keverő- és más kiszolgálóhelyiségek lesznek benne és persze irodák, hanem attól a szellemtől, amely a dolgozókkal betelepül az új székházba. És ez a veszélyes.

Mert nemcsak az a baj a Magyar Televízióval, amiről már sokan sokat beszéltek, írtak: vagyis nemcsak tartalmában vitatható a működése (elfogultság egyik vagy másik oldal felé, a közszolgálatiság fellazulása, zavaros és ismeretlen szempontok alapján állandóan változtatott műsorstruktúra stb.), de a mindenhez egyformán értő politikusok által létrehozott ún. médiatörvény következtében szakmailag is katasztrofális állapotba került. A mit sugározzon a televízió? lesöpörte a hogyan sugározzon? fontos feladatát.

Mindenről szó esik, csak arról nem, hogy a Magyar Televízióban élvezhetetlen a kép és kritikán aluli a hang. A műgond, ami minden szakmának a főszabálya, lett légyen valaki asztalos vagy operaénekes, ismeretlen kívánalom. A Színművészeti Egyetemen képzett tanárok oktatják a televíziózást, de vajon meg vannak-e a feltételek, hogy az ifjú diplomások a tanultak alapján (de legalább szellemében) végezhessék a munkájukat? Milyen az MTV műszaki felszereltsége? A kamerák, a közvetítőkocsik, a lámpapark, a mikrofonok állapota, a díszletépítés és a műsorok rögzítése, képi és hangi utómunkáinak a lehetőségei? Kik azok a művészi és technikai főosztályvezetők, osztály- és részlegvezetők, akiknek feladata lett volna eddig is és lesz az új székházban is a szakemberképzés és a műsor-előállítás feltételeinek biztosítása és a munkateljesítmények ellenőrzése? Mennyi pénz jut majd az új székházban az előállítás minőségére, a műgondra?

Mindig csak arról olvashatunk, hallhatunk, hogy milyen új igazgatóságok, alelnökségek jönnek létre, hogyan alakulnak a „műsorsávok", kit és hova helyezett el vagy vissza a bíróság, ki mennyiért adja az arcát, de hogy mivel és hogyan dolgoznak az emberek, és mit kap a néző, erről senki nem beszél. Jelenleg általános slendriánság tapasztalható minden területen, akárki is az elnök.

Valaha a színház- és a mozgóképszakma legnagyobbjai is dolgoztak a Magyar Televízióban. Várkonyi Zoltán, Vámos László, Ádám Ottó, Keleti Márton, Makk Károly, Illés György, Szécsényi Ferenc… De a televíziónak is felnőttek a nagyjai. Mihályfi Imre, Zsurzs Éva, Horváth Ádám, és az operatőrök: Mestyán, Bíró, Nagy József, Sík Igor és a többiek. És azokban a nem arra épült, alkalmatlan, összevissza szabdalt helyiségekben, csigalépcsőkre telepített, levegőtlen és fénytelen vágószobákban, csak vaslétrán megközelíthető „stúdiók"-ban készült a Magyar Televíziónak a magyar nemzeti kultúrát páratlanul gazdagító és a nemzeti emlékezetet életben és ébren tartó életműve.

A minőségi munka és a műgond szelleme még ott lebeg a rövidesen kiürülő stúdiók magasában, elrejtőzve a sok mindent látott falakban, a sehova sem vezető folyosók kanyarulataiban, a nemsokára megálló páternoszterben. Otthagyják? Vagy viszik magukkal? És addig? Addig marad minden így: életlen képek, torz hangok, tisztátalan objektívek, tehetségtelen beállítások, élvezhetetlen műsorok.

PALÁSTHY GYÖRGY
filmrendező, Budapest

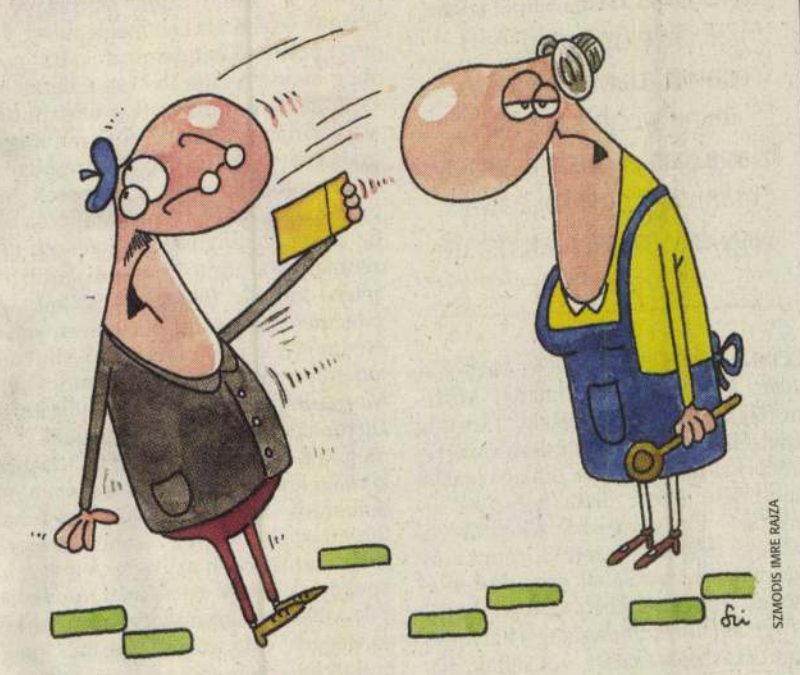

SZMODIS IMRE RAJZA

– Nem, ez nem ellenzéki szóróanyag, ez a valódi villanyszámla!

Légi és földi veszélyek

SZIKINGER ISTVÁN

Megrázó volt olvasni az amerikai utasszállító gép drámájáról szóló beszámolót. A feltárt adatok szerint az United Airlines 93-as számú járatának utasai 2001. szeptember 11-én még zuhanás közben is küzdöttek a terroristákkal, valódi hőstettet hajtottak végre nemzetük értékeinek és mások életének megóvása érdekében. Megakadályozták a Fehér Ház vagy a Capitolium lerombolását.

Nemrég olvashattuk, hogy más államokhoz hasonlóan Magyarországon is van lehetőség polgári repülőgépek lelövésére. Nem tudom, hogy az erről szóló kormányhatározat megszövegezői számoltak-e a terroristáknak az utasok, vagy a fontosabb járatokon szolgálatot teljesítő biztonsági tisztek általi megfékezésével. Valójában semmit sem tudunk, hiszen a határozat „nem titkos, de nem is nyilvános", mindenesetre a végzetes lövés leadásának feltételei homályban maradtak.

Az emberi élet értékének mélységes lebecsüléséről árulkodik ez a döntés. A kormány megfeledkezett arról, hogy nem élet és halál ura, hanem a törvények végrehajtásáért felelős testület. A határozat szövegét nem ismerjük, de már a szabályozás módja is alkotmányellenes.

Magyarországon sem az alkotmány, sem pedig az azon alapuló törvény nem teszi lehetővé polgári repülőgépek lelövését. Ilyen parlamenti döntés hiányában pedig a kormánynak nincs joga erről rendelkezni.

Alaptörvényünk 8. §-ának (1) bekezdése szerint a Magyar Köztársaságban az alapvető jogokra és kötelességekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg, alapvető jog lényeges tartalmát azonban nem korlátozhatja. Ugyanennek a szakasznak a (4) bekezdése megtiltja az élethez való jog gyakorlásának a felfüggesztését vagy korlátozását még rendkívüli állapot, szükségállapot vagy veszélyhelyzet esetére is.

Az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága 2002. július 11-én fogadta el a terrorizmus elleni fellépés irányelveit. A dokumentum elismeri az államok jogát és kötelességét a jelenséggel szembeni fellépésre, hangsúlyozza azonban, hogy ennek során az emberi jogok és a törvényesség tiszteletben tartása lehetséges és abszolút módon szükséges. Az emberi jogok korlátozása esetén a legpontosabb meghatározásokra és a szükségesség, valamint arányosság elvének betartására kell törekedni.

Az alkotmányhoz igazodó törvényi szabályozás követelményétől még akkor sem tekinthetnénk el, ha elvileg elismernénk egy olyan megközelítés létjogosultságát, amely az Alkotmánybíróságnak az emberi életek közötti – a helyzet által megkövetelt – választás jogszerűségét megengedő álláspontjára helyezkedne [lásd pl. 46/1994. (X. 21.) AB-hat.]. Az áldozatoknak és hozzátartozóiknak ugyanis tudniuk kell, hogy milyen mérlegelés alapján születhet meg egy tűzparancs, ellenkező esetben vélt vagy valós jogsérelmük orvoslására nem lenne mód. Az emberi életek közötti – esetenként valóban szükségszerű – választásnak közvetlen összevethetőségen kell alapulnia. Nem engedhető meg az emberi élet kioltása, ha a támadás célja homályos, s akkor sem, ha már elhárították.

Nem büntethető viszont az, akinek a cselekménye a saját vagy a mások személye, javai, illetve közérdek ellen intézett vagy ezeket közvetlenül fenyegető, jogtalan támadás elhárításához szükséges (jogos védelem). Nem büntethető az sem, aki a saját, illetőleg a mások személyét vagy javait közvetlen és másként el nem hárítható veszélyből menti, vagy a közérdek védelmében így jár el, feltéve, hogy a veszély előidézése nem róható a terhére, és a cselekménye kisebb sérelmet okoz, mint amelynek elhárítására törekedett (végszükség).

Ezek világos szabályok, a rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 52. §-ának (1) bekezdése át is vette azokat a lőfegyverhasználat törvényes lehetőségeinek meghatározása során. Tágításukra nincs alkotmányos lehetőség, szűkítésük viszont a terrorizmus veszélyének általam sem vitatott súlyossága miatt nem indokolt. A döntési hatáskörök rendezése természetesen lehetséges és szükséges, a felelősség és elszámoltathatóság nyilvános, törvényi meghatározása pedig a nemzetközi és a hazai alkotmányos normák alapján a demokratikus jogállamiság elemi követelménye.

A szerző ügyvéd

A következő nemzedék

Politikai irányultságom a *Népszabadság* vonalával nem esik egybe, ezért ritkán olvasom – bár szakmailag és főleg a tájékozottsága miatt jó lapnak tartom. Emlékezve *Tabajdi Csaba* kiállására az „erdélyi időkben", megszereztem a lap július 23-i számát, amelyben *Ébresztő!*-t kiáltott párttársainak, és nem bántam meg.

Nemeskürty István írt egy könyvet az 1848-as nemzedék, a „kőszívű emberek" fiairól és unokáiról, a szabadelvű párt és a nemzeti liberalizmus – és Magyarország – nagyszerű, szellemileg pezsgő, a múlt század elejéig Európa élvonala felé haladó korszakáról. Vajon hol vannak ma a nemzeti liberálisok? (Egyes publicisták már a kifejezéstől is hideglelést kapnak.) Tabajdi viszont kitűnő érzékkel felismerte, hogy a baloldalt hosszabb távon kizárólag a korosztálya „fiai" integrálhatják az ország politikai életébe, más lehetőség nincsen. Nem kell érveket sorolni ahhoz, hogy reálisan látja, hogy ha 2006-ig ez a kormány marad pozícióban, akkor – ki tudja, talán több évtizedre – bebetonozza a jobboldalt a hatalomba. Azt is látja, hogy sarkos irányváltásra van szükség, és kimondva-kimondatlanul meghatározta a „nemzeti baloldal" alapelveit is. Amire egyébként sokkal nagyobb szükség lenne, mint a jelenlegi, önös, és globálisan mondva: idegen érdeket szolgáló vadliberalizmusra.

Mint jobboldali és a Lakitelek munkacsoport felé húzó MDF-es, igencsak gondolkodóba esnék, ha a nemzeti baloldal, mint a sokadszor önmagán átbukfencező „utód-párt-utód" tisztán és karakteresen megjelenne a politikai porondon. Az „MDF balra zárt" – mondják. Egyetértek. Most. De ezt a kijelentést meg kellene vizsgálni akkor, ha a nemzeti baloldalt képviselő politikusok sorsa már véglegesen eldőlt.

FARKAS BALÁZS
televíziós szerkesztő

Mojzer Miklós

Domokos tanár úr kényszerképzete

(Vitray udvari riporter és az ő náthája, mh, március 13–14.)

A tanár úr könnyeit nyelve csalódottan közli tanítványával: a Vitray-idol ledőlt. Mit ledőlt, önsorsrontó médiakonform attitűdjével önmagát sújtotta porba. Holmi bóvli Hoztam egymilliótban koptatta mára megfakult hírnevét. Mi több, ezután róla, az idolról egy (jó) szót se! Önmagához méltatlan szerepvállalásáért ki fogják őt írni a tankönyvekből.

Megkérdőjeleződött mindaz, amit a Vitrayról tanítottak, akárcsak rá hivatkozva mondtak, de még az is, amit csak gondoltak. Megtudjuk, ez a Vitray már végképp nem az a régi Vitray, most fény derült legnagyobb bűnére, horribile dictu azt merte mondani a Nap Tv-ben: „A televízió arra való, amire most használják!" És ezzel az elejtett mondatával szentesíti a szakma állítólagos nagy öregje a magyar televíziózás minden visszásságát, minden szakmaiatlanságát?! Mondják meg, egy ilyen televíziós személyiség miként kaphat Prima Primissima Díjat? Tudtuk, a régi és az új Vitray egyaránt képtelen a médiatrendi „hard talk" típusú, öldöklő kérdezz-felelek küzdelemre. Nem akar kenyékedni? Pénzért vagy a vérbeli riporterben soha nem szűnő, újra és újra felizzó magamutogatási kényszertől sújtottan, koncepciózus, Medgyessyt fényező interjúhoz adná a nevét?! Aki tanult valaha is újságírást, tudja, ezután most a cikkben a malac farka jön, a kötelező poén. „De lehet, hogy a nátha az oka mindennek?" Gyengécske megoldás. Mint álnaivan azt állítani, miszerint Vitray hátat fordít a riporternek rendelt szerepnek. A kérdés sokkal inkább az lenne, milyen a kívánatos riporteri szerep. Vitray a közvélemény képviseletét nem adta fel a hatalom szolgálatáért cserébe.

Elegánsabb lett volna, ha Domokos Lajos azt elemzi részletesebben, hogy milyen szakmai okok miatt nem sikerült a Medgyessy Péterrel készített ominózus interjú. Talán mert a mester mára elfáradt volna? Mitől vált unalmassá, ha tényleg az volt? Dekoncentrált volt? (Ez „sajnos" nem igaz, az Öreg húszéveseket megszégyenítő szellemi frissességnek örvend.) Vagy egyszerűen mondja azt: Ki nem állhatom ezt a palit, mert hajlott kora ellenére még mindig ott van a szakma élvonalában, mi pedig nem igazán találunk fogást rajta. Ehelyett személyeskedik. Az a kérdés, valójában mi frusztrálja a szerzőt. Hiszen valószínűleg Domokos Lajos is tudja, hogy Vitray Tamás önmagában képtelen lenne a politikai akarat puszta kiszolgálására. A médiában mindenkor voltak és lesznek olyanok, akik viszont megteszik helyette. Az „Öreg" évtizedek óta azt sulykolja leendő újságíróknak, lehet a kérdésed álnaiv, ha jól teszed fel, a válasz hiteles lesz. Szerinte pedig az interjúalanyt vitában legyőzni módfelett kockázatos, hiszen a néző rögtön a vesztes pártjára áll. Nos, ha ezt valóban nem tudná Domokos Lajos, akkor nincs mit tennie, iratkozzon be abba az újságíró-iskolába, ahol Vitray Tamás tanít! Úgy néz ki, még mindig lenne mit tanulnia tőle.

A kérdés sokkal inkább az lenne, milyen a kívánatos riporteri szerep. Vitray a közvélemény képviseletét nem adta fel a hatalom szolgálatáért cserébe.

Budaváry Ákos
e-mail

Ki kérhet bocsánatot?

(Sok tanár nem ismeri a soát, mh, március 12.)

Braham professzor megállapítja, hogy a hitközségek által összeállított listák alapján gyűjtötték gettókba a zsidókat. Nem hiszem, hogy a hitközségek listái elegendők lehetnek a kutatáshoz. A gettóba kényszerített, zsidónak minősített személyek között ugyanis nemcsak izraeliták, hanem keresztények is voltak. A gettóba való költözést előíró „jogszabályok" ugyanis azokra vonatkoztak, akik a 2. zsidótörvény hatálya alá estek. Mivel a törvény faji alapon állt, olyanokra is vonatkozott, akik megkeresztelkedtek vagy már születésükkor megkeresztelték őket. Ezek a személyek nem szerepeltek a hitközségi listákon – ha voltak egyáltalán. A tudós említést tesz az elmaradt bocsánatkérésről. Tudomásom szerint ez már kormányszinten megtörtént a kilencvenes évek elején. Egyébként nem tudok egyetérteni azzal, az egész világon más esetekben is egyre gyakoribb követeléssel, hogy sérelmekért olyan személyek kérjenek bocsánatot, akiknek azok okozásában semmilyen szerepük sem volt. Bocsánatot csak az kérhet, aki a sérelmet okozta. Azok, akik 1944 borzalmait okozták, végrehajtották, már nem élnek. Az utókor csak sajnálatát fejezheti ki. Szívesen venném például (kevés reményt látok rá), ha Csurka István, Döbrentei Kornél, Hegedűs Loránt sajnálatuknak adnának kifejezést azon sérelmek fölött, amelyek a zsidókat a XX. század negyvenes éveinek első felében érték.

Dr. Del Medico Imre
Budapest

Retus vagy tájékozatlanság

(„Ez a négy év a kampányról szól", mh, március 13–14.)

Medgyessy Péter önöknek nyilatkozva is elejtette azt, hogy „(Tölgyessy Péter) az általa is megalkotott MDF–SZDSZ-paktumot védi. Annak a megegyezésnek 14 éve komoly funkciója volt. Eltelt azonban annyi idő, hogy kimondjuk: a közjogi rendszerünket ne pártpaktumok alapján alakítsuk." Akár rá is kérdezhettek volna, hogy mire gondol, mivel ezek a mondatok vagy a múltat akarják könnyű kézzel retusálni, vagy vétkes tájékozatlanságról tanúskodnak.

A Magyar Köztársaság elnöke megválasztásának módjáról és jogköréről ugyanis az 1989-es alkotmánymódosítás rendelkezett, a nemzeti kerekasztal-tárgyalásokon kialakult megegyezésnek megfelelően. Az 1990-es MDF–SZDSZ-paktum ezeket a szakaszokat nem módosította, a két párt abban állapodott meg, hogy a jobboldali többségű parlament az SZDSZ jelöltjét, Göncz Árpádot válassza meg.

Bodnár M. István
filozófiatörténész, e-mail

Kedves Olvasók! A Magyar Hírlap fenntartja magának a jogot, hogy a szerkesztőségbe érkező leveleket, illetve meg nem rendelt cikkeket szerkesztett vagy rövidített formában közölje. Kéziratokat nem küldünk vissza és nem őrzünk meg. **Cím** Magyar Hírlap, 1145 Budapest, Szugló utca 14. **fax** 470-1637/**e-mail** levelek@mhirlap.hu

L Klub

00 Disney-rajzfilm-sorozat
Aladdin
10 Reggeli
Benne: **8.38**
Találkozások
0 Ismétlések

Tv2

6.00 Propaganda (ism.)
6.30 Jó reggelt, Magyarország!
7.00 Lazac
8.50 Stahl konyhája
9.00 Tripla vagy semmi (játék)

Duna Televízió

5.30 Gazdakör
5.45–8.20 Indul a nap
8.30 Párhuzamos életutak
9.00 „Hallo aus Berlin" Német nyelvlecke
9.15 Cimbora
9.45 Az én folyóm

M2

5.35 Hajnali gondolatok
5.38 Agrárhíradó
5.50 Nap-kelte
9.00 Közvetítés a parlament üléséről
16.00 Nap-nyugta
17.55 Telesport

HBO

6.30 Gomolygó viharfelhők
Brit filmdráma
8.05 Felvétel indul!
8.35 Tanguy – Nyakunkon a kisfiunk
Francia vígjáték

Magyar ATV

7.00 Más-nap
9.00 Egyenes beszéd
10.00 Köz-gazdaság
11.00 Délidő
12.40, 14.45 Stúdió moderna
13.05, 16.05, 18.05

Rovatvezető Szarka Klára / **e-mail** szarka@mhirlap.hu / **telefon** 470-1283

19.2.

Negyedmillió Monet-látogató

Több mint negyedmillió, pontosan 251 882 látogatója volt a hétfőn este bezárt, kirobbanó sikerű Monet-tárlatnak a Szépművészeti Múzeumban. Az intézmény vezetősége mintegy 18-20 millió forint nyereségre számít. A látogatóknak körülbelül hat százaléka tiszteletjeggyel tekintette meg a kiállítást.

Balogh Gyula

Jól jártak, akik az utolsó pillanatokra időzítve tekintették meg a Szépművészeti Múzeumban a Monet és barátai című kiállítást, hiszen az utolsó jegyvásárlóknak hétfőn este már csak háromnegyed órát kellett sorban állni. Az utolsó jegyvásárlók – egy budapesti fiatal pár, Parti Judit és Molnár Sándor – túl azon, hogy bejutottak a tárlatra, annak is örülhettek, hogy a francia nagykövet, a festő édesapával büszkélkedhető Dominique de Combles de Nayves egy párizsi hétvégi utazással, valamint egy hatalmas francia pezsgővel jutalmazta meg őket. A bőrnadrágot és vastag aranyláncot viselő fiatalember elmondta, annyira sietett, hogy kénytelen volt minden piros lámpán keresztülhajtani. Arra a kérdésre, hogy miért az utolsó órákra időzítették a látogatást, már nem voltak hajlandók válaszolni.

A tavaly december 1-jén nyílt tárlat nyitva tartása folyamatosan változott. A nagy érdeklődésre való tekintettel az utolsó napokban már reggel 8-tól este 10-ig várták a látogatókat. A sokszor öt-hat órás sorban állást okozó fennakadást jórészt az okozta, hogy a képeket kölcsönadó múzeumok kikötötték, csak megfelelő hőfok és páratartalom biztosítása ellenében adják oda műtárgyaikat. A múzeum ezért úgy döntött, hogy egyszerre csak 200-250 látogató lehet jelen a kiállítás termeiben. Mojzer Miklós, a Szépművészeti Múzeum főigazgatója lapunknak elmondta: ez a kitétel nem szokatlan, hiszen a nemzetközi gyakorlatban sokszor előfordul hasonló. A múzeum a főigazgató szerint egyet tehetett: rugalmasan kezelte a nyitvatartási időt. Arra a kérdésre, hogy miért nem hosszabbították meg ennél is tovább a nyitva tartást, a főigazgató azt válaszolta: a múzeum személyzete így is a maximumot teljesítette, ennél jobban nem lehetett volna igénybe venni a teremőröket és a biztonsági személyzetet. Mojzer Miklós elmondta, mivel a kulturális tárca 2002 októberében leállította a múzeum rekonstrukcióját, melyben szerepelt volna, éppen idei átadással, egy ezer négyzetméteres kiállítási térrel rendelkező föld alatti bővítmény kialakítása, a múzeum kénytelen volt a Monet-tárlatot mindössze 700 négyzetméteren, a régi képtár területén fogadni. Ráadásul a Monet-tárlat miatt késik a régi képtárban tervezett három állandó kiállítás – a flamand, a holland és a spanyol – kialakítása.

Benedek Istvánné, a múzeum gazdasági igazgatóhelyettese elmondta: a francia impresszionista műveket felvonultató tárlat 256 millió forintba került, a belépőjegyekből származó nyereség elérheti a 20 millió forintot. A gazdasági vezető hozzátette: a több mint negyedmillió látogató hat százaléka léphetett be a kiállításra tiszteletjeggyel. Ezeket az ingyenes belépőket elsősorban a szponzorok között osztották szét, s mivel az újságírók is ingyenesen tekinthették meg a tárlatot, ezen a címen 3400-an nézték meg térítésmentesen a kiállítást. A Monet-tárlatot tegnap elbontották, és megkezdték a március 22-én nyíló 1966-ban elhunyt, svájci születésű Alberto Giacometti szobrász-festőművész életművét bemutató új kiállítás rendezését.

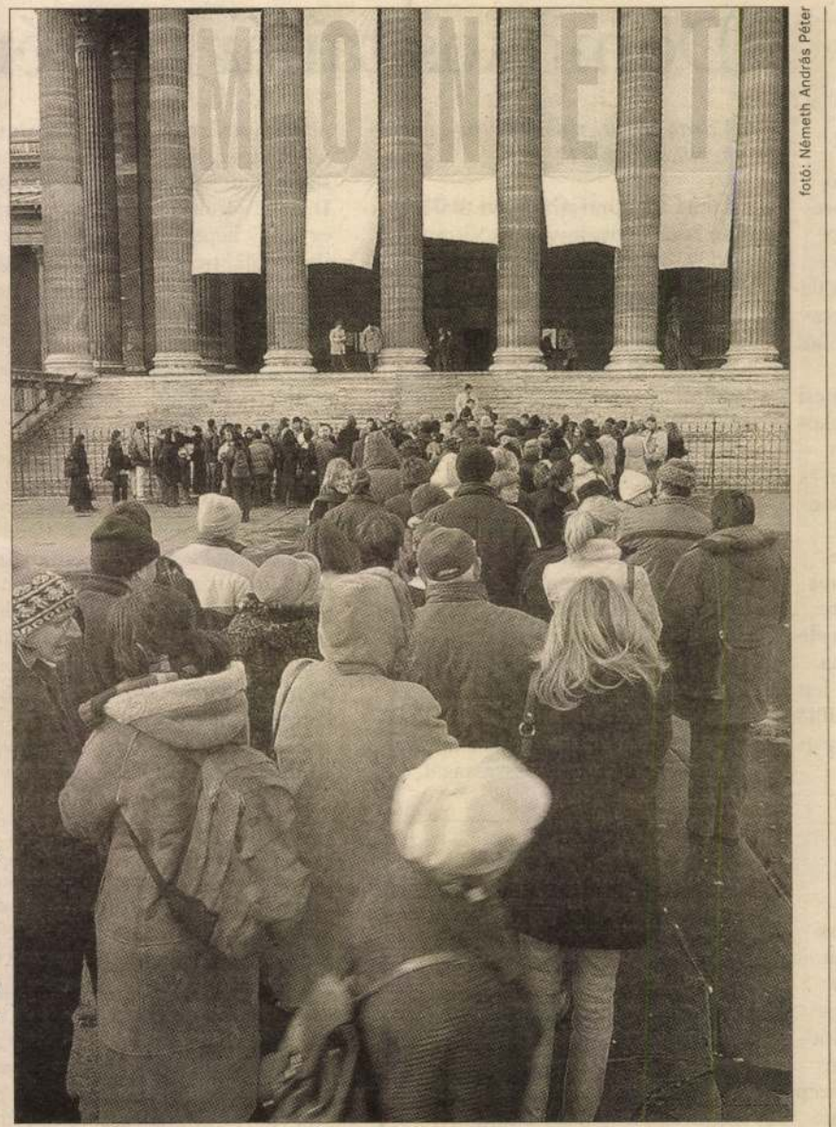

fotó: Németh András Péter

Tegnap lebontották a Szépművészeti Múzeum számára többmilliós nyereséget hozó, hétfőn zárult Monet és barátai című tárlatot, amelyre korábban többórás sorban állással lehetett csak bejutni

Éjjel miért nem?

Szívderítőnek is mondható, hogy akár többórás sorban állás árán sem lehetett biztosan bejutni a kiállításra. Pazar, hogy ennyi embert érdekel a kultúra. Az is remek, hogy a múzeum rugalmasnak bizonyult, reggel nyolctól este tízig tolta ki a nyitva tartást. Az illetékesek azt mondták, a munkatársaik már nem bírtak volna többet. De kérdés, nem lehetett volna, akár nonstop nyitva tartani, ha ekkora az igény. Nem lehetett volna pénzért rendőröket, katonákat, akárkiket bérelni teremőrnek, ami jócskán futotta volna az így tetemesen megnövelhető bevételből, ez pedig még tovább srófolta volna fölfelé a nyereséget. Persze tudjuk, a szükséges páratartalom is fontos. De csak átállítható lett volna a klímaberendezés, vagy tán néhány órányi pihenőidővel is megelégedtek volna a képek. *bóg*

Az Iskolakultúra
2004. március havi tartalmából

Nagy József
Olvasástanítás: a megoldás stratégiai kérdései
Ehrenhard Skiera
Az életreform-mozgalmak és a reformpedagógia
Csapó Benő – Csíkos Csaba – Korom Erzsébet
A tanítás és tanulás kutatása

Tová
Szon
Mikl
Judit
And
Báth
Jáno
Buda
And

Szer

Itthon is érvényesült az a világszerte megfigyelhető tendencia, hogy különböző zenei stílusok és irányzatok – klasszikus zene, népzene, world music, rock – összefonódnak a dzsesszel, miközben a műfaj eredeti mondanivalója és néhány kulcsfontosságú eleme, például a ritmika megmaradt. Oláh Cumó és bandájának sikere jól példázza ezt a folyamatot

Fotó: Dezső Tamás

Hogyan muzsikál a magyar zene?

CSENGERY ADRIENNE operaénekes, a Magyar Zenei Tanács elnöke: A 2001-es év egyik legfontosabb eseménye volt a magyar zenei életben, hogy az Operaház több mint négymilliárd forintos költségvetési többlettámogatásban részesült. Ez óriási lehetőség, ami hatalmas felelősséget is ró az intézmény vezetőire, s az idő majd eldönti, hogy az újonnan kinevezett főigazgató és főzeneigazgató tud-e élni a lehetőséggel. A másik fontos fejlemény, hogy a millenniumi városközpontban – a Hagyományok Házával és a Modern Művészeti Múzeummal egy épületben – nagy befogadóképességű, közel kétezer férőhelyes koncertterem épül. Ez lesz az első olyan terem Magyarországon, amit kifejezetten hangversenyek céljára hoznak létre, s amelyben nagy létszámú együttesek is elférnek, így teljes szépségükben szólalhatnak majd meg Bach és Händel oratóriumai vagy Mahler és Richard Strauss szimfonikus alkotásai. Kamarazenei műfajok és – kevés kivételtől eltekintve – XX. századi zene előadására viszont nem lesz alkalmas ez a terem, de talán megoldást jelenthet erre a problémára a Hagyományok Házába tervezett színházterem, amely időnként zenei produkcióknak is otthont adhat. A hangversenyterem létrehozását egyértelműen támogatja a szakma, de bizonyos aggodalmak is megfogalmazódnak bennünk, hiszen az elkészült épületek, az új kulturális intézmények fenntartására, üzemeltetésére már nem terjed ki a kormánygarancia.

2001-ben megkezdte működését egy másik koncerthelyszín, a Millenáris Teátrum, amely azonban akusztikailag nem megfelelő, az előadások színvonala pedig nagyon hullámzó volt. Hangversenyéletünkre egyébként túlkínálat jellemző, s most már nagyon sürgető feladat valamiféle szervezettség és koordináció megteremtése, mert a túlzott pluralizmus, a meglévő torta millió szeletre való felosztása nem tesz jót. Idén történt meg először, hogy érdeklődés hiányában egy teljes bérleti sorozatot le kellett mondani – ez mindenképpen intő jel.

A Nemzeti Kulturális Alap zenei kollégiuma hatalmas munkát végez, rengeteg pályázatról dönt, viszont gyakran problémát okoz, hogy pályázat útján csak konkrét projekteket lehet támogatni, intézmények, szervezetek működését nem. A magyar zenei életben jelenleg csak a kiemelt nemzeti alapintézmények, illetve az önkormányzati fenntartású zenekarok részesülnek költségvetési támogatásban, a többieknek más forrásokból kell biztosítani a működési feltételeket. A zeneiskolák, művészeti iskolák tevékenysége érezhetően fellendült az elmúlt években, egyre több tehetséges, érdeklődő gyerek tanul zenét, az általános iskolai ének-zene oktatás viszont szinte teljesen leépült, s nehéz helyzetben van az amatőr kórusmozgalom is. A magyarországi kortárs zeneszerzés mintha próbálna kitörni az elmúlt évek, évtizedek elszigeteltségéből, sokszínű a paletta, jó néhány előadó szívesen és magas színvonalon foglalkozik kortárszenével, ami feltétlenül örvendetes jelenség.

LÁSZLÓ ATTILA zeneszerző, gitárművész, a Magyar Jazz Szövetség elnöke: 2001-ben itthon is érvényesült az a világszerte megfigyelhető tendencia, hogy különböző zenei stílusok és irányzatok – klasszikus zene, népzene, world music, rock – összefonódnak a dzsesszel, miközben a műfaj eredeti mondanivalója és néhány kulcsfontosságú eleme, például a ritmika megmaradt. Ezzel a – koncerteken, fesztiválokon, lemezeken egyaránt érzékelhető – jelenséggel szorosan összefügg, hogy a dzsessz itthon is nagyon sokszínű és változatos, a tradicionális irányzatoktól az úgynevezett mainstreamen át a valódi kortárszenéig minden megtalálható benne. Ami az anyagi lehetőségeket illeti, a dzsessz körül Magyarországon is kezd kialakulni egy mecénási csoport, amelynek tagjai személyesen is kötődnek a műfajhoz. Ez a közvetlen érintettség és elkötelezettség a szponzoráció fontos eleme, de semmiképpen sem helyettesítheti az állami szerepvállalást, az olyan forrásokat és lehetőségeket, amelyek mögött valamilyen formában közpénzek állnak. Ebben a vonatkozásban a dzsessz továbbra sem tartozik a támogatott műfajok közé. Az anyagi feltételek megteremtése ma egyre inkább személyes kapcsolatokon múlik, s ez nem mindig szerencsés.

Az év során több fiatal magyar muzsikus ért el jelentős sikereket rangos nemzetközi versenyeken. Szakcsi Lakatos Róbert megnyerte a montreux-i dzsesszzongoraversenyt (ugyanazt, amit tavaly Szabó Dániel), Oláh Cumó Árpád és triója pedig egy belgiumi világversenyről az összes kategóriadíjat elhozta. Fontosnak tartom Oláh Kálmán zongorista-zeneszerző nyugat-európai és ázsiai – teljesen megérdemelt – sikereit, akárcsak Dresch Mihálynak a dzsesszt és a népzenét ötvöző, következetes munkáját, a fiatal zongoristák nevelésében is meghatározó szerepet játszó Szakcsi Lakatos Béla hazai és külföldi tevékenységét, vagy az idén a Magyar Jazz Szövetség Szabó Gábor-díjával kitüntetett Szabados György életművét. Továbbra is magas színvonalon működik a főiskolai dzsessz tanszak, ahol évente átlagosan tizenöt muzsikus kap diplomát. Vendégünk volt idén többek között az Oregon együttes és Al Jarreau, a Magyar Jazz Ünnepén negyvennégy hazai muzsikus lépett színpadra, és decemberben big band-találkozónak is otthont adott Budapest. A hazai kiadású dzsesszlemezek száma viszont 2000-hez képest jelentősen csökkent, ami sajnos érthető, mert a terjesztés és a propaganda – a hanglemezkiadás két nagyon fontos láncszeme – a dzsessz esetében akadozva működik.

SZŰTS LÁSZLÓ, a Sony Music Hungary igazgatója, a Mahasz (Magyar Hanglemezkiadók Szövetsége) elnöke: Ötödik éve zajlik az a kedvezőtlen folyamat, amelynek során a hazai hanglemezpiac évről évre szűkül. Ma már csak Nagy-Britanniában és Franciaországban mutatható ki növekedés, az iparág szereplői minden más országban nehézségekkel küzdenek. Ezek a problémák különösen negatívan hatnak Magyarországra, ahol alig tíz éve működik valódi piaci viszonyok között a hanglemezkiadás. Ha az 1996-os értékesítési adatokat 100 százaléknak tekintjük, akkor 2001-ben – az első tizenegy hónap adatai alapján – mintegy 71-72, de legfeljebb 75 százalékos eredmény várható. A tavalyi évhez viszonyítva nominálértékben mintegy 8 százalékkal csökken a hanglemezkiadásból származó bevétel, ami az inflációt is figyelembe véve 16-18 százalékos visszaesést jelent. Ennek a szomorú jelenségnek régebbi és újabb okai is vannak. A régebbiek között kell említeni a kalózkodást, az európai átlagnál jóval magasabb kiskereskedelmi árrést vagy a hanghordozókat sújtó rendkívül magas, 25 százalékos általános forgalmi adót és kétszázalékos kulturális járulékot. Az internetes zenefogyasztás rohamos terjedését is komoly veszélynek, időzített bombának látom, de itthon egyelőre nem ez jelenti a fő problémát, hanem az illegális CD-másolás, amely mostanra elkeserítő méreteket öltött. 1999-ben még két-három legális hanghordozóra jutott egy házi másolat, mostanra ez az arány megfordult. Hihetetlen mennyiségű üres CD áramlik be (sokszor már eleve illegális úton) az országba, s ezek legalább felét zenemásolásra használják. Az illegális CD-másolás visszaszorítására három megoldási lehetőség körvonalazódik. Az egyik egy olyan jogi háttér megteremtése, amely a hamisítást komoly bűncselekményként kezeli, hogy ne fordulhasson elő olyan eset, amikor valaki többmilliós kárt okoz, és végül néhány ezer forint pénzbüntetéssel megússza. A másik lehetőség a hanghordozók másolásvédelemmel történő ellátása. Ezt sokáig nem támogatták a kiadók, de most már elkerülhetetlen, és világszerte dolgoznak a szükséges szoftvereken. A harmadik út egy figyelemfelkeltő kampány elindítása, amelynek lényege, hogy tudatosítani kell az emberekben: a másolás megöli a hanglemezipart, s egy idő után már nem lesz mit másolni, mert nem születik új zene.

Az idei év a nehézségek mellett azt is bizonyította, hogy Magyarországon továbbra is van érdeklődés az igényes, minőségi zene iránt. Az eladási listákat persze nem ezek, hanem a legkommerszebb kiadványok vezetik, de ez nem a hanglemezkiadók, hanem egyértelműen a média felelőssége."

Retkes Attila

Az Operaház több mint négymilliárd forintos költségvetési többlettámogatásban részesült. Ez óriási lehetőség, ami hatalmas felelősséget is ró az intézmény vezetőire. A közelmúltban óriási sikerrel újították fel Verdi Don Carlos című operáját kettős szereposztásban

Fotó: Hegedűs Márta

AZ AHOGY TETSZIK KIZÁRÓLAGOS TÁMOGATÓJA A PANNON GSM

Körkép a képzőművészet idei helyzetéről

Melyik volt az idei év legjelentősebb kiállítása?

PETERNÁK MIKLÓS, a C3 Kulturális és Kommunikációs Központ igazgatója: Budapesten több kiállítás nyílik, mint amit egy ember át tud tekinteni. Ez örvendetes, a mai művészet, művészek és kiállításcsinálók megnövekedett aktivitását mutatja. A szubjektivitás tehát adott, még a hivatásszerűen képzőművészettel foglalkozók sem juthatnak el minden bemutatóra. Szétválasztandó persze az, ami személy szerint fontos volt az értékelőnek (például számomra az intermédia szak éves diplomakiállítása a Magyar Képzőművészeti Egyetemen), s ami a közvetlen érintettség hiánya miatt már illendően megnevezhető. Sok, egymással igazából összemérhetetlen esemény közül mindenképp kiemelésre méltó a múlt század egyik meghatározó eredetiségű mestere, Tadeusz Kantor munkásságát, különösen annak korai időszakát bemutató tárlat, valamint Drozdik Orsolya életmű-kiállítása a Ludwig Múzeumban. Nagyszabású vállalkozás a Néprajzi Múzeum Időképek című, egész éves tematikus kiállítása, kivételesen érdekes a műcsarnokbeli Rekonstruált fikció, és szerintem remek volt az idei velencei biennálé.

Mégis, ha szűkíteni kellene a listát, legfontosabb eseményként a civil kezdeményezések megerősödését emelném ki, mely a bejáratott intézményi működés mellé teremt alternatívát. Ilyen a Kis Varsó, Gálik András és Havas Bálint kiállítás- és beszélgetéssorozata, vagy a Két művész – két kurátor, Sugár János és El-Hassan Róza műteremkiállításai. Sajátos magyar népművészeti sikertárgyként emelhető még ki a World Trade Center elleni terrortámadás után a világhálón megjelent és hihetetlen gyorsan elterjedt allegorikus montázs, a torony tetején álló turista képe, háttérben az épület felé közelítő repülővel.

FABÉNYI JÚLIA, a Műcsarnok főigazgatója: Mindenképpen kiemelendő az ezredforduló ünnepi kiállítása, a Néprajzi Múzeum rendezvénye. Azért volt jó, mert sikerült nem az időt illusztrálni, hanem a tárgyakon, műcsoportokon keresztül az időiséget érzékeltetni. Fontos kiállításnak tartom a Nemzeti Galéria Mattis-Teutschot és a Der Blaue Reiter művészeit bemutató kiállítását. Mintaértékű a nemzeti és nemzetközi érték integrálásának szempontjából. Remélem, külföldön is hasonló sikert ért el. Jónak és fontosnak tartottam – engedelmükkel most magunkról beszélek – a Műcsarnokban bemutatott, három kurátor által rendezett fiatal képzőművészek kiállítását. Kezdeményezés volt, többévnyi lemaradás behozatalának kísérlete. A látogatók száma (13 000) visszaigazolta az igényt és érdeklődést.

Nekem a legkedvesebb és legfontosabb kiállításom a 49. velencei biennálén való magyar megjelenés volt. Komoróczky Tamás és Lakner Antal nagyon jó teljesítményt mutattak fel. A külföldi kritika és a látogatók bejegyzése mind rendkívül elismerő volt. Gratulálok a művészeknek, és köszönöm a stábnak. Általában mozgalmas volt a művészeti közélet. Fontosnak és nagyon jónak tartom az Ernst Múzeum létrejöttét. A vizuális művészetünk kultúrtörténeti bemutatására irányuló törekvés méltánylandó, igen színvonalas kamarakiállításaik jelentős eseménynek számítanak, és nagy sikert értek el.

MOJZER MIKLÓS, a Szépművészeti Múzeum főigazgatója: Idén, 2001-ben Magyarországon és persze elsősorban Budapesten, annyi jó kiállítás nyílt, mint amennyi az előző években csak több év alatt valósulhatott meg. Nem lehet őket rangsorolni, mert különféle „teljesítményekről" van szó. Aztán egy-egy kiállítás közönségsikere, a látogatók száma sem feltétlen értékmérő a nagy bemutatók értékelésében. E helyütt csak a nemzetközi érdekű kiállításokat említem. A leginkább újszerű a bemutatását és hatását tekintve diadalmenetféle Álmok álmodói – világraszóló magyarok címmel rendezett óriásbemutató. Ilyesfélét többnyire a világkiállításokon mutatnak be a nemzetek egymásnak. A magyar önismereti törekvések inkább saját tükörbe nézést kívánnak, a kultúrpolitika pedig depresszió elleni gyógyszerként adagolja ezt itthon. A budai kiállítás egy volt ipari csarnok modern, szinte profán katedrálissá történt elrendezésével kitűnőt alkotott.

A múzeumi tárlatok közül ragyogó volt a tavaszi fesztivál alkalmával megnyílt Mattis-Teutsch és a Der Blaue Reiter kiállítása. Ha a Ludwig Múzeum a Nemzeti Galériával versenyezne, akkor még a napokban megnyílt Frantisek Kupka-kiállításával tudna egyenlíteni. A Műcsarnok a Hősök terén egyféle kiegészítő versengésben áll a szemben épült Szépművészetivel, amennyiben természetszerűen a kortárs magyar és részben a külföldi alkotókat vonultatja föl, és jó lesz, ha ők e versenypálya másik feléről szólnak. A Nádler István-kiállítást azonban mindenképp meg kell említenem. Az ezredéves emlékmű másik oldalán álló ház a nemzetközi kárpitkiállítással vonult fel a tavaszi fesztiválon (további ilyenekre vágyom), a grafikai kiállítások közül az Útirajzok után a Századforduló 1900-nak a folytatására, mely a Szépművészeti Múzeumnak az idén a második fő kiállítása. Ugyanitt a leglátogatottabb tárlat a Belga szimbolisták, végre igazi siker a klasszikussá vált „modernek" bemutatásával Budapesten. De mit kerülgessem azt, hogy végül bevalljam: a múzeumi kiállítások között a Néprajzi Múzeum Időképek felvonulásához húz leginkább a szívem.

Az őszi fesztivál programjának részeként a Ludwig Múzeum mutatta be a XX. század egyik legnagyobb hatású, Andy Warholhoz és Joseph Beuyshoz fogható képzőművésze, Tadeusz Kantor munkásságát. A budavári intézmény és a krakkói Bunkier Sztuki együttműködésében megvalósult tárlat a 60-as, 70-es évek ritkán látható műveivel engedett bepillantást a mester konceptualista korszakába

Az idén több emigráns magyar művész „visszafoglalta" az őt megillető helyet a hazai múzeumokban. Az év egyik legjelentősebb eseményeként a Magyar Nemzeti Galéria a tavaszi fesztivál alkalmából nyitotta meg Mattis-Teutsch János és a vele szoros kapcsolatban álló müncheni avantgárd mozgalom, a Der Blaue Reiter alkotóinak kiállítását. A brassói születésű, majd Németországba költöző festőművész-grafikus életművét először láthatta a budapesti közönség

Milyen esemény keltett családást?

PETERNÁK MIKLÓS: Az év legnagyobb csalódása, hogy lehetetlen volt a tervezett Modern Magyar Művészeti Múzeum koncepciója tárgyában a szakmai egyeztetés.

FABÉNYI JÚLIA: Bármennyire is aktív figyelő az ember, sokszor túlságosan ismeri a háttértörténeteket, a hiányosságok okát, ezért rossz dolgokról nem beszélek, csak a jókról, jobbakról és legjobbakról.

MOJZER MIKLÓS: A saját házam tája körül maradva, a zömében külföldiekben álló látogatóink száma szeptember 11-e után drasztikusan visszaesett. Számításaink szerint legalább 20-30 ezer látogatót veszítettünk. A vélt veszély, ami mindig nagyobb, mint a valós, negatívan hat a kulturális élénkségre. Mindazonáltal remélem, hogy a visszaesés megáll, és a turizmus igényei erősebbek lesznek a félelemnél. A jelek erre utalnak, hiszen az amerikai múzeumok kiállításpolitikája a terrortámadások után sem változott, s a művészet mint érzelmi menedék szerepe felértékelődött ezekben a nehéz időkben.

Milyen változást lát az előző évek trendjeihez képest?

PETERNÁK MIKLÓS: Új jelenség a független videoművészeti munkák erőteljes megjelenése, párhuzamosan a digitális flashanimációk terjedésével, a képzőművészek növekvő érdeklődése a szociális, illetve globális problémák iránt. Szokatlan helyszíneken jelennek meg művek, galérián, múzeumon kívül (kirakat, metró, utcai óriásplakát). Két jelentős festő, Birkás Ákos és Károlyi Zsigmond új munkái figuratív irányt vettek, s élénkül a kortárs műpiac. A televíziók modern és kortárs művészetről szóló, aktuális, érvényes művészeti tendenciákhoz kapcsolódó műsorainak száma zérus.

FABÉNYI JÚLIA: Változást a korábbiakhoz képest nem a kiállítási technikák és rendezések mutatnak, hanem a fellendült műkereskedelem. Ennek hosszú távon is pozitív kihatása lesz a kortárs művészetre még meg nem jósolható időn belül. A műkereskedelem, úgy látom, szakértői kezekben van. Nagyok az elvárásaim velük szemben, és magunk is mindent megteszünk annak érdekében, hogy szakmai biztosítékot teremtsünk a műgyűjtők számára.

MOJZER MIKLÓS: Nálunk az igényesebb közönség tán megszaporázza ide irányuló lépteit, és velük a műkereskedők is. Idén a hazai műkereskedelem örvendetesen tovább erősödött. A Nemzeti Múzeum idei nagy rendezvénye, az Európa közepe az első évezredfordulón volt a fő esemény. Számomra Széchényi Ferenc és József nádor alapítása, Pollack Mihály palotája idén egészen váratlan és elképesztő produkált: az eredeti színeiben helyreállított főlépcsőházat, amelyet vagy száz éve így senki sem láthatott az átfestések és álmunkálatok miatt. Óriásit nyert vele az intézmény és mi is. A magyar kultúrhistória XIX. századi, programmatikus főműve született újjá. Egy eleddig peremkerületben új galéria született, az újpesti MEO, mely már harmadik kiállítását rendezi. Az örvendetes dolgok közé tartozik az is, hogy a magyar műkritika szélesül, jó részében mélyül is, és a médiumok híranyagából többnyire nem mellőztetnek már a művészeti és kulturális események.

Rénes Judit

AZ AHOGY TETSZIK KIZÁRÓLAGOS TÁMOGATÓJA A PANNON GSM

Szép és rossz épületek, irányzatok

Melyik volt az év legjobb épülete?

VARGHA MIHÁLY főszerkesztő: U. Nagy Gábor építész terve alapján felépített családi ház Szentgotthárdon. Szép írás olvasható róla Sugár Pétertől az Építészfórumon.

BORVENDÉG BÉLA okleveles építészmérnök, címzetes egyetemi tanár: Hogy Hegedűs Péter budapesti központi Szabó Ervin könyvtára az év legjobb épülete-e, nem tudhatom. Az általam látottak közül és szerintem bizonyosan az. Talán megragadóan gazdag többszólamúsága miatt. Benne van és felmagasztosul benne az örökölt érték, ám minden ma szokásos nyafka nosztalgia nélkül. Ugyanakkor becsülettel vállalja a mát, sőt a belátható jövőt is. Elsősorban nem is azzal, hogy alkalmas helyet kínál az információs technológia mai és holnapi ketyeréinek, hanem azzal, hogy arra az emberre összpontosítja a figyelmét, aki ezeket, ezt a környezetet használja és használni fogja. A terek mindenütt logikusan és áttekinthetően kapcsolódnak. E szép renddel teremt környezetet az elmélyült olvasáshoz, kínál feszültséget oldó váratlan látványt és nyújtja a biztonságérzet otthonosságát a használónak, kényelmet az itt dolgozónak. A tegnap, a ma és a felsejlő holnap jelenlétének szétválaszthatatlanságában jelenít meg olyan közvetlenül átélhető magyar és európai értéket, ami a polcról leemelt legértékesebb könyvek üzenetével egyenrangú, de sem nyelvhez, sem szóhoz nem kötött. És ne feledjük! Van az épületnek egy másik, szinte bohókás arca, ami különösen a gyermekkönyvtár traktusában mosolyog ránk. Léptéke, bútorzata és építészeti formavilága a napi gondok taposómalmába még be nem lépettek hullámsávjában dolgozik.

BOJÁR IVÁN ANDRÁS művészettörténész, az Octogon főszerkesztője: A legjobb építészeti alkotást megnevezni nehéz dolog. Valószínű mindenki azt fogja mondani, hogy nem tudja, melyik a legjobb regény, a legjobb színházi előadás vagy a legjobb képzőművészeti alkotás. Én se tudom megmondani, melyik a legjobb építészeti alkotás. Néhányat lehet kiemelni. A legjobbak között van mindenképp a Ganz park, ami igen nagy népszerűségnek örvend. Ellenben azt is tudom, hogy bizonyos építészek körében ellenérzés van vele szemben. Az én rokonszenvem az egész projekt iránt azért is ilyen erős, mert tudom, az emberek mennyire szeretik, és örülök neki, hogy van egy modern építészeti elgondolásokat tartalmazó, a táji és kertjellegű meg a téglából és betonból építkező építészetet ötvöző valami, amit az emberek szeretnek. Általában ha modern építészet keletkezik valahol, az az emberekben ellenérzést kelt.

Aztán említhetném a MEO-t. Ott az a jó, hogy nincs benne sok építészet, épp csak ami szükséges, és az is egy letisztult értékrend alapján valósult meg.

A mai világ építészete színes. A magyar tarkabarka. A színskála a minimálépítészettől a kacsalábon forgóig terjed. Sznob és alpári egyszerre. Sokan vélik, hogy az építészet a társadalom hű tükre. A mienk átmeneti, mondják, építészete azért ilyen csiricsáré. Idővel várhatóan lenyugszik. Reméljük, így lesz. Mindenesetre a Millenáris Park a szerencsésebb vállalkozások közé tartozik

Fotó: Pélyi Nóra

Melyik volt az év legkevésbé sikeres épülete?

VARGHA MIHÁLY: Az év legkevésbé sikeres épülete (bár ebben a tekintetben sokkal kisebb az áttekintésem s a kritika indoklás nélkül nem illő cselekedet): az „U" alaprajzú sarokház Miskolc központjában, a Szemere utca és Széchenyi utca kereszteződésében (itt állt valamikor az első, sokáig egyetlen miskolci „villanyrendőr"), ami a másik sarkon a Szinvára fordul.

BORVENDÉG BÉLA: Szegeden, a Csongrádi sugárút elején az idén készült el egy társasház. A városban látható sajnálatosan sok régi és új bárgyúság közt ezt látom a leggyakrabban. Számomra mégsem ezért a legfájdalmasabb. Másért az. Közvetlen környezete jellemzően kisvárosias. Olyan álmosan unalmas utca, ahol semmi váratlan nem történt, és éppen ez a jellegzetessége. Eddig legalább is így volt. Az új ház óbégató handabandázása, goromba plasztikája, vadul összelapátolt részletei, melyek nyerseségét a szerző még – az épületek esetében egyébként is bizarr – harsánykék szín alkalmazásával alá is húzta, ez az, ami ingerel. Jellemző példája annak a sajnálatosan elharapódzott hülyeskedésnek, ami nem a lényeget, hanem a tervező vagy az építtető feltűnési viszketegségét állítja rivaldafénybe. Igazi építész nem szaggatja a gitárt a deszkán fetrengve. Csak a popsztár, aki hirtelen jön, de ahogy jött, el is tűnik. A házak azonban maradnak. Nálunk alkalmasint legalább száz évig.

BOJÁR IVÁN ANDRÁS: Túl nagy ziccer volna a Nemzeti Színházat mondani. Ugyan építészeti kritikából élek többékevésbé, egyre kevésbé van kedvem negatív kritikákat megfogalmazni. Inkább a pozitívumokra kell figyelni, arra, ami sikeres, amit használni lehet, ami funkcionálisan és identitás szempontjából is jó. Mint ahogy a zenében is az igazi zenére kell figyelni, mert van igaz zene és hamis zene, úgy az építészetben is van igaz és hamis. Az igazi építészetre kell figyelni, mert abból még lehet valami. Ami persze rossz, az is többféleképpen lehet az. Ha mondjuk egy alkotó kap egy feladatot, de olyat, ami abszolúte nem rá szabott, az már eleve elhibázott. Ha aztán az alkotó rosszul értelmezi a kapott feladatot, hiába volt egy prepozíciója a dologban, és hiába oldotta meg ötösre, ha eleve nem volt megfelelő az alapértelmezése. Nem azt akarom mondani, hogy mindenkinek üvegépítészetet kéne művelnie. Az én szívemhez leginkább egy olyan építészet áll közel, mely alaprajzában tiszta és értelmes, ha úgy tetszik, modern, de anyaghasználatában és a térképzésében kifejezetten érzelmeket akar elérni.

Milyen tendencia rajzolódik ki az utóbbi év építészetét látva?

VARGHA MIHÁLY: Javíthatatlan optimista vagyok, ezért hiszek abban, hogy az építészet számára a mélypont körülbelül most volt/van. Talán végre bekövetkezhet a felemelkedés, és újra magára talál ez a csodálni való, igazi közösségfejlesztő emberi cselekvéssorozat, amit építészetnek hívunk.

Persze ne feledjük, hogy minden, ami épül, nem lesz maradéktalanul építőművészet, de talán az arány javítható. Kell, hogy legyen ehhez elegendő építőművész avagy architektor, aki ugyanúgy képes az igazi alkotásra, művészi rangot tud adni munkájának – amit persze nem egyedül végez – a maga területén, mint a legjobb költők és írók, zeneszerzők, filmvagy színpadi rendezők… S persze kéne az értő közönség.

Az utóbbi három évtizedben minden bizonnyal visszaszorult az építészeten belül az architektúra, kevesebb igazi jó alkotás született. Egy-két építész a legismertebbek közül hozott létre mostanában olyan házakat, amelyek nehezen sorolhatók a sikerült művek közé.

S nem egy esetben azért is felelősség terhel neves architektorokat, hogy egészen nagyszabásúnak indult művek nem valósulhattak meg, sikeres pályázatok eredményét – arra illetéktelenek – sutba dobták. Helyettük pedig olyan dilettáns nagy „opus" is megvalósulhat, ami egészen szomorúvá tesz. Vagy alibi pályázatok irányítói-résztvevői, s ezekbe másokat is beleszippantanak. Ezért is mondom, hogy valahol a mélypont körül vagyunk, ennél már csak jobb következhet. Persze ez csak akkor képzelhető el, ha a pályázatok visszakapják azt a rangjukat, mely például a XIX–XX. század fordulóján jellemezte őket.

A pályázat komoly játék, sőt így kéne viszonyulnunk a teljes tervezési folyamathoz is. A jó tervező kérdést tesz fel: „Ilyet tudnék ide elképzelni, tudnátok szeretni?", s persze erre részletes választ kell adni. „Ezt fogjátok ide kapni!" – ilyen hozzáállással nem lehet sem pályázni, sem tervezni. Pénz és parancskodás közös „ügyeskedése" nem jó tanácsadó, ha valóban igényünk van architektúrára.

BORVENDÉG BÉLA: A mai világ építészete színes. A magyar tarkabarka. A színskála a minimálépítészettől a kacsalábon forgóig terjed. Sznob és alpári egyszerre. Sokan vélik, hogy az építészet a társadalom hű tükre. A mienk átmeneti, mondják, építészete azért ilyen csiricsáré. Idővel várhatóan lenyugszik. Reméljük, így lesz.

BOJÁR IVÁN ANDRÁS: Rengeteg tendencia érvényesül jelenleg a hazai építészetben. Ha olyan alkotások létezhetnek egymás mellett, mint a Siklós Mária-féle Nemzeti Színház vagy a Kálvin tér, amely építészeti értelemben két szélső értéket képvisel, akkor ez elég jól bizonyítja, hogy óriási a paletta. Az egyikkel már torkig vagyunk, a Nemzeti Színház olyan közhelyparádé és olyan sokszorosan kilúgozott, sokszorosan elfáradt, egy tartalmatlan formavilágot rosszul, meg nem értve fölböfögő valami, ami már passzé, ami már a múlt. Itt van aztán a Kálvin tér, amit nem értünk még, és ami tőlünk kétszáz méterre Bécsben evidencia, és senkit nem zavar, sőt normális, mai építészetnek fogják föl, itt meg a fél ország utálja. Ha ezt a két szélső értéket elfogadom, akkor azt kell mondanom, hogy iszonyúan széles a paletta. Mondhatnék más szélsőséges értékeket is, például a piliscsabai Pázmány Péter Katolikus Egyetem auditóriumát, amit Makovecz Imre tervezett, és ami egy nagyon értékes és nagyon gazdag épület, de elképesztően ellentmondásos alkotás, amit ugyanúgy végig kéne elemezni, mint például a Harmonia Caelestist. Mivel egy főműről van szó, végig kéne beszélnie az egész magyar értelmiségnek, kinek-kinek a maga pozíciójából, ugyanúgy, mint a Rajk László-féle Lehel téri piacot, ami a maga nemében megint egyfajta extremitás. Fontos azonban, hogy a tendenciák ilyenfajta burjánzása is egy tendencia része. Arról szól, hogy a magyar társadalom keresi önmagát, kapcsolódási pontjait, az önazonosságát, keresi a helyét a világban. Nagyon sokféle szellemi csoportosulás van, mindegyik a maga módján próbálja artikulálni az értékeit, és ezek között a csoportok között még nincs átjárás. Nem alakul ki szintézis, nincs homogenitás. Ami máshol sincs, de azt lehet mondani, hogy másutt azért van egy közös alap. Mert ha azt mondom, hogy finn építészet, brit vagy francia építészet, akkor mindenkinek van egyfajta elképzelése. Mi kis ország vagyunk, és nagyon leterhel bennünket az, hogy minden utcában más építészettel találkozunk. Ez persze, gondolom, így van az irodalomban és a zenében is. Tehát az a fajta polarizáltság, ami Magyarországon tapasztalható, ott nem figyelhető meg. Egy a miénknél sokkal szegregáltabb társadalom sokkal többféle teret használ, a döglött terektől a nagyon reprezentatív, nagyon ünnepélyes terekig. Nálunk nincs ez a széles paletta, inkább azt mondanám, hogy többségében döglött terek vannak, amiért a pénzszűke, a funkcionális megközelítés okolható. Én azt szeretném, hogy jó térképzés legyen, közben az meg nagyon drága, és ahhoz meg egy még szegregáltabb társadalom kéne és még több gazdag ember. Persze a pénz se minden, mert a Mammut 2-nél például volt pénz, de olyan csikorgók, olyan rosszak a terek, vacak a világítás, hogy az egész úgy félresikerült, ahogy van. Ugyanakkor a belváros teljesen kiürül, elveszti történelmi funkcióját, ami tragikus. Söröznj, csajozni, mozizni már a bevásárlóközpontokba járnak a kamaszok, és ez ellen nem tudunk mit tenni. Sajnos már ez a jövő.

Balogh Gyula

A MEO-nál az a jó, hogy nincs benne sok építészet, épp csak ami szükséges, és az is egy letisztult értékrend alapján valósult meg. Így aztán igazán alkalmas, hogy a kortárs képzőművészet egyik jelentős budapesti kiállítóhelye legyen

Fotó: Czagány Balázs

AZ AHOGY TETSZIK KIZÁRÓLAGOS TÁMOGATÓJA A PANNON GSM

Pezsgő – száraz, tiszta érzés

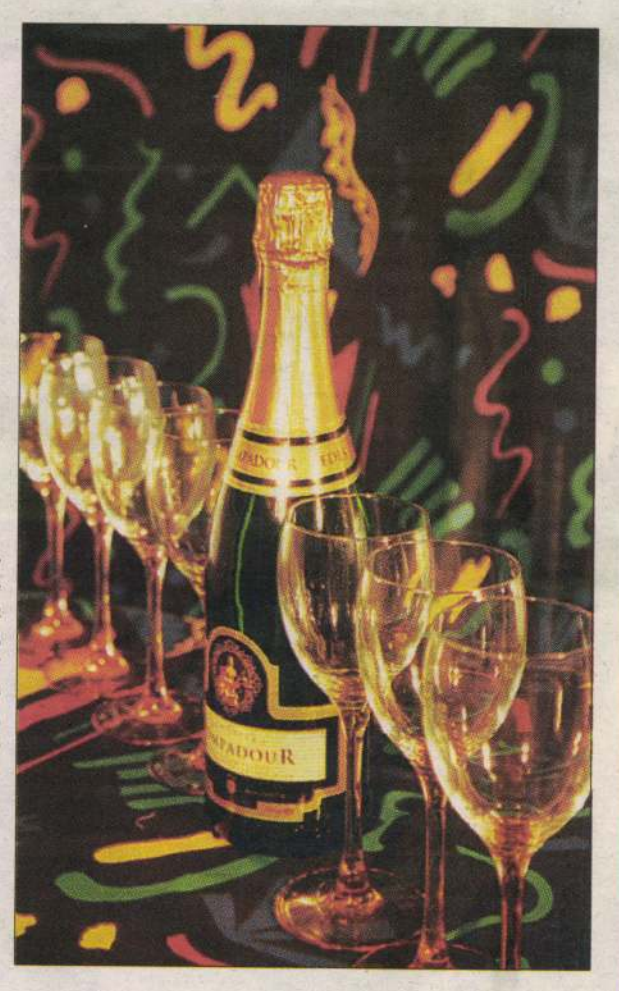

A nemes ital hazája Franciaország, és a legenda szerint, hasonlóan oly sok különleges dologhoz, a pezsgő is a véletlennek köszönheti felfedezését

Fotó: Hegedűs Márta

A legvehemensebb absztinensek is zavarba jönnek, amikor december 31-én éjfélt üt az óra: nemre, korra, vallásra való tekintet nélkül megkerülhetetlen a szokás: az új év beálltakor koccintani márpedig kell.

A pezsgő: a boldogság és a diadal itala. Egyrészt mert ritka az az ember, aki depresszióba esik a lágyan pezsgő nedűtől, másrészt pedig azért, mert a legtöbb helyen a világban, ellentétben a sörrel vagy a borral, nem hétköznapi ital: ünnepi alkalmakra tartogatjuk.

A nemes ital hazája Franciaország, és a legenda szerint, hasonlóan oly sok különleges dologhoz, a pezsgő is a véletlennek köszönheti felfedezését. A franciaországi champagne-beli Hautvillers nevű csöndes falu apátságában éldegélt a XVII. század végén Dom Perignon, aki borkészítés során egy alkalommal a megszokottól eltérő időben és módon nyitott ki egy félig kész palackot. Az arca valószínűleg olyan lehetett, mint annak a sokkal korábbi ősünknek, aki a barlang szélén ücsörögve anno beleejtette a húst a tűzbe: először a félelem jelenhetett meg rajta, de aztán a kóstolást követően, csakúgy, mint egykor a sült hússal köttetett mélységes barátság első pillanataiban, Dom Perignont is azonnal magával ragadta a félresikerült bor csillámló pezsgése. Prózaibb pezsgőtörténeti források ugyanakkor arról számolnak be, hogy Dom Perignon kísérletezései nagyon is tudatosak voltak, az hautvillers-i pincemester pontosan sejtette, mivel és mit akar elérni. Akár véletlenül, akár tudományos alapossággal történt a dolog, az utókor nem volt hálátlan: Dom Perignon nevét viseli ma az egyik legnagyobb pezsgőgyár, a Moët et Chandon sikeres (nálunk palackonként akár 50 000 forintot is kóstáló) márkája.

Az ital a franciaországi Champagne vidékéről származik. Sőt tegyük hozzá: istenigazából pezsgő, azaz franciául champagne, máshol nem is készülhet, mint Champagne-ban. Törvények vigyázzák árgus szemekkel, hogy a hasonló eljárással a világ más részein készült italokat a gaz hamisítók nem próbálják-e champagne néven forgalomba hozni. A champagne-i termelők szerint ugyanis a pezsgőkészítésnek több fontos része van: az egyik maga az eljárás, amelynek lényege tulajdonképpen, hogy olyan bor készül, amely kétszer erjed, és jórészt nem hordóban, hanem palackban pihenve várja be a nagy pillanatot, amikor is a fejjel lefelé tárolt üveg nyakából látványos mozdulattal eltávolítják az üledéket (lenyakazzák, azaz szakszóval: degorzsálják a terméket). Aki látott már ilyen, fejjel lefelé tárolt, üledékes palackot és a degorzsálás folyamatát, az egyhamar nem felejti el. Még kevésbé felejti el az a pincemunkás, aki foglalkozására nézve palackforgató, és feladata pontos szögben, naponta forgatni a fejjel lefelé várakozó butéliákat, amelyekből egy közepes pincészetben akár több ezer is akadhat. Hiába, a pezsgőtermelők élete sem fenékig tejfel.

Az elkészítés módját persze el lehet sajátítani, de a francia gazda szerint más is kell ide: méghozzá a Champagne vidéki, egyedülállóan meszes talaj és a viszonylag sok csapadék. Ettől lesz igazán pezsgő a pezsgő, azaz, champagne a champagne. Ebben minden helyi gazda egyetért. Ezen a vidéken szinte mindenkinek van köze a pezsgő készítéséhez. A világon a magukra valamit adó éttermek borlapján leggyakrabban a már említett Dom Perignonnal, a Veuve Clicquot-val, a Roedererrel találkozunk. Aki már kóstolta ezeket az italokat, az valószínűleg nem is kérdőjelezi meg hírnevüket. Mégis, az igazi értők azt mondják: igyák csak a sznobok a hatalmas pezsgőkonszernek termékeit – a valódi champagne-t a helyi kistermelőktől kell venni. Márpedig belőlük jócskán akad, minden faluban több is. Nem ritka, hogy sok száz vagy akár ezer kilométerről is elzarándokol valaki (honfitársaink között is akad ilyenre példa) kedvenc termelőjéhez, hogy ihasson az általa készített nedűből.

A pezsgőt és hazáját sok legenda övezi. Ilyen érdekesség, hogy sok híres pezsgőt özvegyasszonyok készítettek. Hogy van-e ok-okozati kapcsolat a korai gyász és a buborékok között, nem igazán tudni, de tény, hogy sok fiatalon egyedül marad hölgy ölte bele kreativitását az italkészítésbe, nem is sikertelenül – elég, ha csak a már említett Veuve Clicquot-ra, azaz özvegy Clicquot-néra vagy a Pommery-féle, szintén méltán világhírű műalkotásra gondolunk.

A magyar szilveszteri bulikon persze ritkán durran több tízezer forintos palack. A különböző olcsóbb változatok miatt sem kell szégyenkeznünk, mert bár az ipari mennyiségben készülő, édes tankpezsgőket egyetlen francia sem sorolná a champagne-i kategóriába, azért legnemesebb pezsgőnk, a Törley ott is márkanévnek számít. Az 1860-as évek derekán az ifjú Törley József a francia Roederer céghez került mint német–francia levelező. A cég száraz irodai részlegéből azonban volt ideje belekóstolni a pezsgőkészítés fortélyaiba, olyannyira, hogy a Champagne fővárosának számító Reimsben néhány évvel később már saját pezsgőt készített, székhelyét pedig az 1880-as években tette át a mai Budafokra. Talán túlzás nélkül állíthatjuk, hogy a Törley pezsgő azóta is képes vetekedni a világ legjobbjaival, és akkor sem kell elszomorodnunk, ha belegondolunk: a valódi magyar pezsgő igazából – egy kicsit francia.

Berényi Eszter

Figyejjé' öcsém, tegyé' a Babára, mert az a tuti. Szilveszteri futam van, futnak a lovak, és a forralt boros gőzben toporgunk. Sor áll a fogadóbódék előtt, turfokkal a kezünkben vacogunk, de közben már hat az a drága alkohol. Párom rám hagyott egy ötvenest (milyen gáláns), hogy nyerjünk. Megdermedt turfommal egyre izgatottabban kagylózok, mire tesznek a profik. Gatyájukat már múltkor itthagyták, de Baba az tuti, angyalom, mondja, és eszevesztett fejjel jelölget a papíron az emberem. Évek óta lovizok szilveszterkor, de most végre nyerni is fogok. Amikor a sor tovább halad, az öregráncos roma rám kacsint, kedveskedve magához int. Angyalom, nem Baba, hanem Nyúl, de ne mongya el senkinek, mert elvesz a lóvé. Rendben, nevetek rá, ő meg csak folytatja, angyalom, gyüjjön még ki a lovira, ez itten most őrültekháza. És a lovak... mind ribanc, elhagy. De azért előre nevetgélek, és már mondom is be a tuti tippemet. Helló, ötvenest oda-vissza befutóra a Babára, egy másikat meg a Nyúlra, de tudja mit, arra egy százast. Elvesztem a fejem, és ugrálok, hogy a lucsokban a fájdalomig belém hasító hideget valahogy elviseljem. Párom már rendesen elázott, sapkája a szeme előtt, és legalább hat jéghideg forralt boros pohár van előtte. Épp most találkozott ugyancsak elázott szilveszteri jelmezben érkezett, tökrészeg ismerőseivel, és épp a szilveszterünket tervezik. Megyünk ide, aztán meg a Fiatal-úrnál lesz orbitális parti, ja és a Ludwig Múzeum. Kircsi lesz – ütögetik egymást, én meg feléjük tartva térdre esek, mert megcsúsztam egy lejegesedett fröccsben. A térdeim hasogatnak, de a hangosbemondó már mondja is, hogy indul a szilveszteri futam. Rohanok a kerítéshez, belebotlok közben kutyákba, részeg öltönyösökbe, haverokba. Elővik a rajtot, semmit sem látok. Délután hét van és sötét, a pályát azonban ezer fényszóró világítja szikrázóan sárgára, szállingózik a hó, és a távolban futnak a lovak. De egyszer csak látom őket. Valahol a mellkasomban eszeveszett érzésem támad, kitör belőlem a gyermeki öröm, ugrálok, lerántom a világoskék, enyhén idióta gyereksapkámat, és lihegve integetek a lovaknak. Már ott futnak az egyenesben, fogalmam sincs, melyik a Nyúl, és melyik a Baba. Azt se tudom, hogy mit üvölt hisztérikusan a bemondónő, csak a körülöttem állókat látom, ahogy mindenki részegen rikácsol, én meg hozzápasszírozom magam a korláthoz, hogy mindent lássak. Vágtatnak a lovak felénk. Mellettem egy homokdombon az elázott szülők vidám gyerekei homokoznak, egy másik becsípett gazda kutyáját akarják épp betemetni. Egy pillanat, és visszanézek, a lovaim száguldanak, a kocsisok keményen hajtják őket. Beérnek, a céltól néhány méterre már mindenki sikít, őrjöng. Lelövik a versenyt, a turfok magasba emelkednek, és körülöttem mindenki a saját fogadását ünnepli. Én is biztos vagyok Babában és Nyúlban, hisz megmondta az öreg. Nyúl nyert, kiabálok, és már állok is be a sorba. Persze Nyúlra fogadott az, aki nem Babára, így nem nyerek semmi pluszt. De az öreg rám kacsint, és megvonja a vállát, én meg lelkesen rohanok a barátomhoz. Ő már annyira részeg, hogy állni is alig bír. Szilveszteréjszakán valószínűleg őt ápolom majd a fürdőszoba, az ágya és a WC között ingázva, de nyerni most én nyertem. Hej. Boldog új évet.

Bilkei-Gorzó Borbála

FORRALTBOROS SZILVESZTERI FUTAMOK

A kutya is várja az ajándékot

CSÁNYI VILMOS
ETOLÓGUS SOROZATA

A kutyák nagyon szertartásosak, és éppen úgy imádják az ajándékokat, mint a gyerekek, tehát a karácsony nekik is fontos ünnep, amelyben teljes odaadással vesznek részt. Bukfenc első karácsonyán figyelemmel kísérte a fa díszítésének előrehaladását, de csak akkor jött izgalomba, amikor az ajándékokat tartalmazó csomagok is a fa alá kerültek. Természetesen azért, mert az ő ajándékát, egy műcsontot hiába rejtettünk díszes csomagolásba, azonnal kiszagolta, persze hiába kérte, várnia kellett, amíg a szertartás a kicsomagolási fázisba nem kerül, ami ugye számunkra is kiemelkedő része a karácsonyi eseményfolyamnak. Egy egész év eltelt karácsonyfa és díszes csomagolású műcsontok nélkül; mégis, amikor a következő fát felállítottam a szent délután, Bukfenc lehasalt a közelében, egy kedvező láthatást kínáló pozícióban, és onnan el nem mozdult, amíg hosszú órák múlva el nem kezdődött az ajándékok kiosztása. Nagyon meghatva vette át az övét, és látványos gyorsasággal csomagolta ki.

Tulajdonképpen nagyon érdekes, és a kutyát a többi állattól jól megkülönbözteti, hogy hamar megtanulják, hogy az ilyen ajándék egy hosszú és számukra nagyrészt érdektelen szertartás során kerül csak hozzájuk. Nem nagyon türelmetlenkednek – legalábbis az én kutyáim nem –, szépen kivárják az események kedvező alakulását.

Ezeket a dolgokat a kutyás családok jól ismerik, csak kicsit szégyellik mások előtt, és ezért csak szigorúan egymás között mesélik el. Én most ezt a fontos szabályt megszegtem, de csak azért, hogy mindenkit bátorítsak: a kutya is gyerek, ő is várja az ajándékot.

Egyszer családunk egyik tagja hosszabb külföldi útjáról jött haza, és nagy hátizsákjából apró ajándékokat kotorászott elő a család embertagjainak. Én közben Bukfencet figyeltem, aki nagyon lelkesen farokcsóválva figyelte, hogy mindenki kap valamit. Ő nem kapott. Ha láttak lelkileg összetört, szerencsétlen jószágot, hát Bukfenc az volt. Gyorsan odahoztam valami éppen kéznél lévő kutyacsemegét, és titkon megkértem a rokont, hogy ugyan már legyen szíves ezt a hátizsák mélyéről elővarázsolni. Megértett, és megtette, amit kértem, és amikor az ajándék előkerült, azt hiszem, olyan boldognak se láttam még Bukfencet soha. A teljes apátiából a mindent elárasztó öröm eksztázisába esett, és a kapott vacakot büszkén mindenkinek megmutatta, és órákig tartotta mancsai között: AJÁNDÉK.

A kutya is gyerek, ő is várta az ajándékokat – ám szilveszterkor nem szereti se a pezsgő pukkanását, se a petárda robaját

Fotó: MH-archív

Az oldalt szerkeszti: **V. Bálint Éva**

Új hatóanyag a teltebb, tömörebb arcbőrért

A bőr öregedése a hormonális aktivitás csökkenésével felgyorsul. A bőr egyre szárazabb, megereszkedik, az arc beesetté válik. A **Laboratoires Vichy** kifejlesztette az első **Phyto-Flavon®** tartalmú arckrémet, amely visszaadja a bőr elvesztett tömörségét. A Phyto-Flavon® olyan egyedülálló hatóanyag, amely szója izoflavonokat és más növényi hatóanyagokat egyesít. Szakmai körökben a **szója izoflavonok** a legismertebb fito-ösztrogének. Kutatások igazolják, hogy külsőleg alkalmazva ösztönzik a sejtmegújulást, és gátolják a bőr szerkezetének leépülését. A Phyto-Flavon® tehát speciális összetételének köszönhetően fokozza az epidermis sejtállományát, megóvja a bőr elasztintartalmát, és növeli a bőr párnázatát alkotó kollagén mennyiségét. Ez az újítás az orvostársadalom elismerését is kivívta. Az arcbőr már a krém első néhány használatát követően tökéletesen táplált lesz, elkezd kisimulni, és teltebbé válik. Néhány hét elteltével a bőr kitelik és tömörebb lesz, mintha belülről töltődne fel. A **Novadiol** mélyápoló krém 2002 januárjától kapható, kizárólag a gyógyszertárakban.

Itt a vége, fuss el véle – vége a harmadik évezred első évének. Mindannyian szilveszter éjszakájára készülünk, barátokhoz megyünk vagy étterembe, esetleg mi várunk vendégeket, az is lehet, hogy családi körben, a tévé körül várjuk az újévet. Így vagy úgy, egyre megy – a férfiak a cekkereket és az italokat cipelik haza, a nők pedig főznek és szépítkeznek. Ma éjjel mulatunk, hajnal felé pedig elrebegjük a szokásos fogadalmakat az új, sokkal egészségesebb és jobban szervezett életmóddal kapcsolatban.

Ez utóbbiról azonban mindenkit szívesen lebeszélnék. Nem, nem arról, hogy abbahagyná a dohányzást, s a továbbiakban rendszeresen futna; ezeket és a hasonlókat, minél többen teszik, annál jobb. Arra azonban szintén kíváncsi lennék, hogy vajon hányat tartunk meg ezekből a szilveszteri fogadalmakból. Próbáljuk meg, hátha találunk célravezető módszert. Fontos lelki szükségletünk, hogy ami elmúlik, azt zárjuk le valamilyen formális aktussal, mert ha nem tesszük, feget fogunk keresni a leszokáshoz. Egy ilyen áttöprengett félóra, óra sokféle célhoz elvezethet bennünket, amit már könnyebb követni, mint az ünnepélyes fogadalmat betartani.

Ami a szilveszteri mulatságokat illeti, sokszor és sokaktól hallottam azt a fanyalgó megjegyzést, hogy ki nem állhatja ezt a kötelezően előírt vidámkodást, neki bizony esze ágában sincs azért mulatni, mert erre az estére ez az előírás. Hadd tegyem hozzá: nem öreg, nem beteg, nem reménytelenül szegény emberektől hallottam. Természetesen mindenkinek szíve joga ebben kedve szerint dönteni. De azért érdemes arra gondolni, hogy zene, tánc, nevetés és pezsgődurrogás az életnek szól, az életnek, ami ameddig csak tart, tele van lehetőségekkel, meglepetésekkel, váratlan fordulatokkal és mindenekelőtt reménységgel.

Ezzel kívánok boldog új évet minden kedves olvasónak.

Pál Mária
pszichológus

ÉLETRECEPTEK

Mulatunk és esküszünk

szültség marad a nyomában. A távozó évet, az ünneplés mellett azzal zárjuk, hogy megkíséreljük elengedni a rossz szokásainkat, és új, jobb életet kezdeni az újévben. Mi lenne, ha ehhez úgy fognánk hozzá, hogy átgondoljuk, milyen célokat akarunk elérni. Nem általánosságban gondolom – sok pénz, nagy szerelem és a többi –, hanem hogy a példánál maradjunk, mondjuk szeretnénk visszaszerezni kissé megereszkedett izomzatunk rugalmasságát. Délutáni készülődés konyhában, fürdőkádban, fodrásznál kiválóan alkalmas arra, hogy átgondoljuk, milyen mozgást választunk, vagy ha nem tudunk dönteni, kinél érdeklődjünk. Ha azt is átlátjuk, hogy a dohányzás erősen hátráltatná a kellő edzettség elérését, megtervezhetjük, hogy milyen segítsé-

A magyar kormány minden NATO-kérést megfontol

Sikeresnek ítélte Orbán Viktor miniszterelnök tegnap befejeződött ötnapos kanadai látogatását. A kanadai kormány visszaadta Magyarországnak Giorgio Vasari a Kánai menyegző című festményét, amelyet a kormányfő tegnap már a repülőtéren átadott a Szépművészeti Múzeumnak. Orbán Viktor elmondta: Kanadában aktuális téma a NATO nukleáris arzenáljának jövője, ezért beszélt a nukleáris eszközök telepítésének kérdéséről.

■ B. L. – P. Z. – MTI

Orbán Viktor a kormányváróban adta át a kanadai kormány ajándékát a Szépművészeti Múzeum igazgatójának
FOTÓ: KONCZ GYÖRGY

Több mint ötven év után ismét Magyarországon látható *Giorgo Vasari* firenzei festő Kánai menyegző című képe. A kanadai kormány a Montreali Múzeumtól visszavásárolta, majd visszaadta a magyar államnak a képet, amelyet a küldöttség már tegnap haza is hozott. A repülőtéren a kormányfő és *Hámori József* kultuszminiszter aláírta azt a dokumentumot, amely alapján a kormány átadja a Szépművészeti Múzeumnak a festményt. A mintegy egymillió kanadai dollár értékűre becsült alkotás még a második világháború idején tűnt el a múzeumból. A képet egyébként csütörtöktől karácsonyig ingyenesen lehet megtekinteni a Szépművészeti Múzeumban.

A miniszterelnök gazdasági szempontból is sikeresnek tartja látogatását, amelynek során két nagy volumenű beruházásról szóló megállapodást is aláírtak. – Az egyik megállapodás értelmében a Gresham-palotából a kormány reményei szerint két éven belül Budapest egyik legelegánsabb szállodája lesz. A másik szerződés egy új, délpesti városrész kialakításáról, fejlesztéséről szól. Mint ismeretes, a kormány ezen a területen, az expótelken kívánja felépíteni a Nemzeti Színházat. A szándéknyilatkozatot egyébként a *Peter Munk* magyar származású kanadai üzletember vezette TrizecHahn cég írta alá.

Kanadában a miniszterelnök több alkalommal is találkozott az ott élő magyarság képviselőivel. Ezzel kapcsolatban elmondta: a magyar választójogi törvény „több sebből is vérzik", hiszen nem szavazhatnak a nyugati emigrációban élő, magyar állampolgárságú személyek, valamint a Magyarországon élő, de a voksolás napján külföldön tartózkodó magyar állampolgárok sem. Hozzátette: a Határon Túli Magyarok Hivatalában folynak a munkálatok a határon túli magyarok szavazati joga helyzetének rendezéséről, de az ellenzéki pártok eddig nem támogatták a kormány ezirányú elképzeléseit.

– A magyar kormány minden kérést megfontol, amely a nemzetközi közösségtől érkezik, s azután dönt – jelentette ki a miniszterelnök arra a kérdésre válaszolva, hogy egy kanadai lapnak adott nyilatkozata szerint válsághelyzet esetén a kormány kész megfontolni a NATO nukleáris fegyvereinek magyarországi telepítését. Hangsúlyozta: jelenleg nincs olyan válsághelyzet, amely indokolttá tenne egy ilyen felkérést, a témáról pusztán azért esett szó, mert Kanadában aktuális téma a NATO nukleáris arzenáljának jövője.

Elvileg nincs kizárva az a lehetőség, hogy Magyarországra tömegpusztító fegyvereket telepítenek, de az MSZP ennek engedélyezését az összes országgyűlési képviselő kétharmadának igen szavazatához kötné – nyilatkozta lapunknak *Juhász Ferenc*, az MSZP frakcióvezető-helyettese. A szocialisták országgyűlési frakciójának elnöksége érthetetlennek és károsnak minősítette *Orbán Viktor* kanadai nyilatkozatát, miszerint, ha Oroszország miatt válságos helyzet alakulna ki, a magyar kormány fontolóra venné, hogy lehetővé teszi amerikai nukleáris fegyverek magyarországi telepítését – nyilatkozta *Kovács László* frakcióvezető. Az SZDSZ ügyvivői testülete és országgyűlési frakciója megütközéssel fogadta Orbán Viktor kanadai megnyilatkozását atomfegyverek esetleges magyarországi telepítéséről – derül ki a párt hétfői közleményéből. A szabad demokraták a miniszterelnök megnyilvánulását feleslegesnek tartják.

A Malév elismeri: nem történtek meg azok az intézkedések, amelyekkel elejét lehetett volna venni annak, hogy a kormánydelegációt szállító gép késéssel induljon Budapestről – összegezte *Bencze Miklós*, a Malév Rt. szóvivője hétfőn a cégnél lefolytatott vizsgálat eredményét. A Malévnál a múlt héten rendeltek el belső vizsgálatot annak kiderítésére, hogy az Orbán Viktor miniszterelnököt és delegációját Londonba szállító gép miért indult késve Ferihegyről. Bencze Miklós közölte: a vizsgálat eredményeit összegző jelentést elküldték a közlekedési minisztériumnak és a tulajdonosi jogokat gyakorló ÁPV Rt.-nek. A belső vizsgálat személyi felelősséget is megállapított – tette hozzá a szóvivő. Az utasforgalmi osztályvezetőt, az ügyeletes forgalmi igazgatót, valamint az üzemeltetés-ellenőrzési osztályvezetőt azonnali hatállyal felmentették tisztségéből. Bencze Miklós hangsúlyozta: nem elbocsátásokról, hanem felmentésekről van szó.

Türelmi zóna

UGRÓ MIKLÓS

Nincs béke az örömlányfronton. Bár a József körúton már nyugodtan végigbandukolhat a férfiember, nem csimpaszkodnak karjába lépten-nyomon lengén öltözött vagy tréningnadrágos „megélhetési" kéjvállalkozók. Megtisztították a Rákóczi teret és környékét, aminek a helyi lakosok roppant mód örülnek, leszámítva a „hölgyeket" és a kuncsaft szerepre áhítozó férfiakat. Meg a városatyák jelesebbjei sem örvendeznek, mert éjt nappallá téve törhetik a fejüket, hová telepítsék a lányokat, hol jelöljék ki a türelmi zónát (zónákat), ahol a korszerű piaci törvények szerint szabad lesz a vásár.

A türelmi zóna nem új keletű találmány, már a középkorban is elkülönített területen dolgoztak a kéjhölgyek. Akkoriban szabad lányoknak nevezték az örömlányokat a hivatalos iratokban (már évszázadokkal ezelőtt is értettek a szépelgő fogalmazáshoz), s sárga csillag viselésére kötelezték őket. Budán a Gellért-hegy Duna felőli lábánál építettek viskósort számukra, ott fogadhatták vendégeiket, Pesten a városfal tövében volt több házuk, ezek egyik kései emléke volt a híres Magyar utcai kupleráj. Budapest világvárossá növekedésével a kéjipar is lépést tartott, 1876-ban még csak 300 bárcával rendelkező hivatásos lotyót tartottak számon, de néhány év múltán már 2500-at. A prostituáltak a pályaudvarok környékén és a vásártereken számíthattak a legjobb üzletmenetre. Érdekes módon a Nyugati pályaudvar körzetében nem tudtak jelentősebb bázist kialakítani, a Keleti pályaudvar közelében már több sikerrel jártak. Ennek ellenére megfejthetetlen, hogy miért pont a Rákóczi tér és vonzáskörzete lett a kéjnők központja. Az egykori Borjú tér közel van ugyan a Keletihez, de az országos marhavásárok színtere, a mai Köztársaság tér még közelebb van, logikus lett volna, hogy ott alakuljon ki a hagyományos nagy placc.

Mostanában többször hallottam, olvastam, hogy az épülő Nemzeti Színház közelében akarják kialakítani a türelmi zónát. Elképesztő ötlet! Kinek juthatott eszébe? A lányoknak biztosan nem, nekik több erkölcsi érzékük van. A lakosság bizalmát élvező hon- vagy városatyának kell lenni ahhoz, hogy valaki ilyesmit kiagyaljon. Közülük is azok, akik egy sajátos, liberálisnak nevezett nézetrendszerrel bírnak, juthatnak efféle gondolatra. Minő felemelő idill: a klasszikus kultúrát vegyíteni a konzumszennyel! Nem kívánok értekezni az ilyen ideákat dédelgető emberek szellemi nívójáról és jelleméről, de ideje lenne számukra is egy türelmi zónát kijelölni.

Ellenkező FKGP

■ KIS

Az FKGP frakcióvezetése tegnap úgy döntött, hogy nem támogatja a kormány javaslatát a szerencsejáték-törvény módosítására. *Csúcs László* lapunknak elmondta: javasolják a kabinetnek, hogy vonja vissza és dolgozza át az indítványt, amely a jelenlegi formájában túlzott adminisztratív megszorításokat tartalmaz. Az FKGP módosítaná a kormány tervezetében szereplő 150 százalékos játékadóemelést, amelyet túlzottnak tart.

A képviselőcsoport nem kíván állást foglalni *Horváth Béla* frakcióvezető-helyettes múlt heti kijelentésével kapcsolatban, amely szerint *Györgyi Kálmán* legfőbb ügyésznek és Arnold Mihálynak, a VPOP országos parancsnokának önként le kellene mondania tisztségéről. A frakció a képviselő egyéni véleménynyilvánításának minősítette a nyilatkozatot.

Egyházak pénzét is elcsalta

Lebukott a szélhámos

Egyházi személyeknek és alapítványoknak 36-40 százalék kamatot ígért befektetett pénzük után az 56 éves Mach Károly. A megtévesztettek baráti kapcsolatuk miatt hittek a jogász-teológus végzettségű férfinek, aki most előzetes letartóztatásban vár sorsára. A rendőrség kéri mindazokat, akiket a férfi becsapott: ne szégyelljék, hogy hittek Machnak, helyette jelentkezzenek a rendőrségen.

■ Havasi

Mach Károly, mint a Reál Coop Bróker Kft. ügyvezetője folyamatosan kínált föl befektetési lehetőségeket ismeretségi körében. Mach szerződéseiben eleinte 36, majd a közelmúltban már 40 százalékos kamatot ígért a befektetett összegek után. A magas kamatok reményében sokszor csupán egy kézzel írott szerződésre is milliókat adtak át neki „barátai", akik főként egyházi körökben dolgoznak, mivel Mach teológiai szakon végzett a jogi kar mellett. Megbíztak benne, s hittek neki.

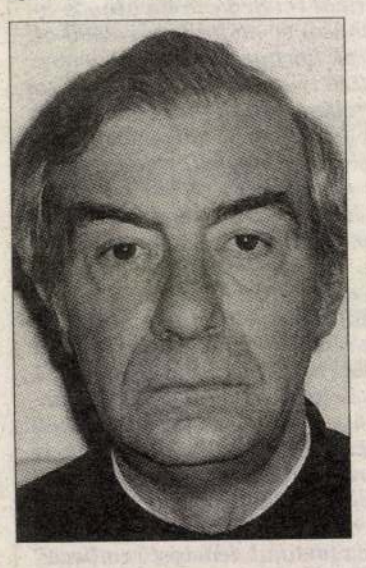

Mach Károly

Deme Tamás törzszászlóstól, a VI–VII. kerületi rendőrkapitányság gazdaságvédelmi alosztályának munkatársától megtudtuk: a Machnál folytatott házkutatáskor már 1993-ban írt befektetési szerződést is találtak. Eddig csak két feljelentés érkezett ellene, viszont mintegy húsz hamis szerződésre bukkantak a vizsgálók. A törzszászlós elmondta, hogy Mach nem volt jogosult szerződéseket kötni – és főleg nem egyszemélyben –, mivel a cég profilja biztosításközvetítés. A Reál Coop Bróker sohasem foglakozott befektetésekkel. Mach a cég nevét fölhasználva kötötte a hamis befektetési szerződéseket, amelyeknek iktatószámát is maga kreálta. Mach ellen a BRFK vizsgálati főosztályán már folytattak büntetőeljárást, mert 1997-ben H. S. Pétertől a fenti módszerrel tízmillió forintot vett át. Az eljárás folyamán igaz, hogy a pénzt visszafizette, de nem az álszerződésben leírt 18 millió forintot, hanem csak az eredeti összeget.

Az ügyészség a vádemelési javaslat után pótnyomozást rendelt el. Ennek ellenére Mach tovább folytatta csalássorozatát. Hogy ne találjanak rá, augusztusban elhagyta lakását, és a szomszédos utcában lévő Taverna City Panzióba költözött. Elfogásáig több mint másfél millió forintra rúgott szállodai számlája, amiből egymilliót törlesztett. Nyilatkozni nem kívánt, arra való hivatkozással, hogy ha foglakozik vele a sajtó, keményebben ítélkeznek majd felette. Csalás bűntette miatt folytatják ellene a vizsgálatot, amelynek büntetési tétele 2–8 évig terjedő börtönbüntetés.

Jelenleg a Reál Coop Bróker Kft.-n kívül az Állami Pénz- és Tőkepiaci Felügyelet és két egyházi személy is feljelentette a férfit.

A rendőrség kéri a jelentkezését mindazoknak, akiket Mach Károly megtévesztett. *Vakál Vilmos*, a gazdaságvédelmi alosztály vezetője várja írásban vagy telefonon (06-1-322-2870) a jelzéseket.

Gyenge a kormányzati gépjárművek védelmi rendszere

Nem politikai alapon lopnak

Az autótolvajok a politikusok pártállására való tekintet nélkül lopják a kormányzati szervek gépjárműveit – jelentette ki Szilágyi Béla, a BRFK gépjármű-felderítési osztályának vezetője. Tavaly január óta 23 kormányzati autó esett áldozatul a tolvajoknak, többségük azért, mert a leginkább kedvelt márkák közé tartozik. A tolvajokat segíti, hogy a nem rég vásárolt kormányzati autókban gyenge a védelmi rendszer, s a sofőrök is gyakran hanyagok.

■ Zivkovics Natália

A kormányzat autóit ugyanúgy lopják, ahogy a polgárokét — Fotó: Talum Attila

A napokban újabb két politikus autóját lopták el, s ezzel 23-ra emelkedett a kormányzati szervektől eltulajdonított gépjárművek száma tavaly január óta – mondta *Szilágyi Béla*, a BRFK gépjármű-felderítési osztályának vezetője.

A múlt héten *Frajna Imre* tb-alapokat felügyelő államtitkár és *Pusztai Erzsébet*, az Egészségügyi Minisztérium államtitkára gépjárművének is lába kelt. A politikus asszonynak nagyobb szerencséje volt, mint Frajna Imrének, az ő Audi A6-osát ugyanis a BRFK nyomozói megtalálták. Ez volt az első eset, hogy kormányzati szervtől ellopott autónak bukkant nyomára az a speciális nyomozócsoport, amelyet másfél hónappal ezelőtt kifejezetten az ilyen ügyek felderítésére hoztak létre – tette hozzá Szilágyi Béla. Pusztai Erzsébet autóját Fóton sikerült megtalálni, amiben a rendőrséget segítette az a mobiltelefonnal összekapcsolt figyelőrendszer, amit az Egészségügyi Minisztérium szereltetett az autóba. Hozzá kell tenni, hogy ezt már csak a lopás után helyezték üzembe, a sofőr ugyanis – mikor elhagyta az autót – nem „élesítette" a berendezést. Az ügyben két személyt őrizetbe vettek, de a rendőrség további bűntársakat is keres. Az elkövetők lakásán tartott házkutatás során olyan nagy értékű autóból származó alkatrészekre bukkantak a nyomozók, amelyek akár a korábban eltulajdonított kormányzati gépjárművekből is származhattak.

Szilágyi Béla elmondta: egyetlen ilyen autólopás ügyében sem jutott a rendőrség tudomására olyan információ, amely politikai indíttatást sejtetett volna a bűncselekmények mögött, azaz a tolvajok pártállás nélkül lopják a nagy értékű járműveket, amelyeket leggyakrabban a szovjet utódállamok és az arab országok területére visznek megrendelésre.

A politikusok mostanában nem csak szolgálati, hanem saját tulajdonú autóiktól is gyakran kénytelenek „megválni" – mondta lapunknak *Dézsi Mihály*, a BRFK szóvivője. A károsultak listáján található mások mellett *Orbán Viktor* miniszterelnök felesége, *Stumpf István* miniszter, *Várhegyi Attila* államtitkár, *Végh Ferenc* volt vezérkari főnök, *Bogár László* államtitkár, *Györgyi Kálmán* legfőbb ügyész, *Tamás Károly* államtitkár, *Horn Gábor* SZDSZ-es képviselő, *Csurka István* MIÉP-elnök, valamint *Deutsch Tamás* ifjúsági és sportminiszter. Úgy tűnik, a sportminiszterre „rájár a rúd", hiszen nemcsak szolgálati, hanem saját tulajdonában lévő autójának is búcsút inthetett.

A Miniszterelnöki Hivataltól eddig öt gépkocsit loptak el. A kancellárián épp a közelmúltban készült el egy tervezet, amely szerint a kormányzati autók mindegyikét 4 év használat vagy 200 ezer kilométer megtétele után lecserélnék. Ha azonban a tolvajok így haladnak, ezeknek az autóknak a többsége sohasem lesz 4 éves.

◆

Továbbra sem sikerült forrást találni a Köztársasági Őrezred javaslatának megvalósításához, amely szerint feltétlenül szükséges lenne a miniszterek – akik nem védett személyek – szolgálati járműveit különböző biztonságtechnikai eszközökkel felszerelni. A miniszterek gépkocsivezetőit pedig a kormányőrség tagjaira kellene lecserélni, mivel ezek a tisztek egyben fegyveres testőrök is – jelentette ki lapunknak *Sevcsik László*, a kormányőrség vezetőhelyettese.

A javaslat szerint a kormánytagok autóit golyóálló üveggel, kilövésbiztos gumikkal, oldalmerevítőkkel, erősebb belső borítással kellene ellátni. Sevcsik László elmondta: a szigorítást a közelmúltban külföldön történt események indokolnák. Itthon ugyan még nem volt példa hasonló esetre, ám utána már kínos lenne magyarázkodni, nem is beszélve arról, hogy az akár emberéletet is követelhet. Az intézkedés tehát megelőző célzatú lenne.

A törvényben rögzített védett személyek körét nem bővítené a javaslat, ugyanis a kormánytagok nem abban az értelemben lennének védett személyek, mint az öt közjogi méltóság. Ezért a kormánytagok védelme nem követelne jogszabály-módosítást sem. Mint azt Sevcsik László elmondta: a javaslat magvalósításának költségeire egyelőre nincs fedezet. Az autókat ugyan nem kellene lecserélni, abba beszerelhetők a biztonságtechnikai felszerelések, de ezek még így is igen nagy költségeket jelentenek. A személyenként három testőrre vonatkozó indítvány pedig tovább növelné a költségeket.

Kárkrónika

törzs vagyunk?

enciája a színházról és a nevelésről

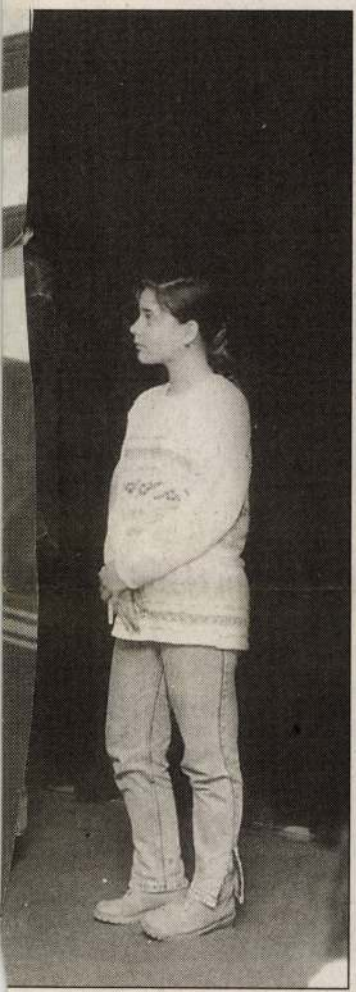

alkozás vezetője Kaposi László

lág teljesebb megismerésén túl erkölcsi tanításokra – a demokráciára való nevelésre – ad alkalmat a drámapedagógia, s ez különösen fontos ma Magyarországon, mert a 2000. év küszöbén tudatos, saját sorsunkról dönteni kész állampolgárokra van szükségünk.

A Magyar Drámapedagógiai Társaságot leginkább a „szerelem" tartja életben, mert a fizetett titkárnőn kívül mindenki társadalmi munkában dolgozik. Országos szintű rendezvényeit, megjelent kiadványait a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, az Oktatási Minisztérium, a Nemzeti Kulturális Alapprogram, a Soros-alapítvány és a KOMA rendszeresen támogatja. A szervezet a drámajátékvezetőképzés mellett az ország legkitűnőbb tanáraival vesz részt a pedagógusok továbbképzésében, és mint a Weöres Sándor országos gyermekszínjátszó-fesztivál szervezője az amatőr gyerekszínjátszó mozgalom legfőbb életben tartója is. Tagja a Színházi Nevelési Világszervezetnek (IDEA), valamint a Európai Ifjúsági Színjátszószervezetnek (EDERED), és kiemelt feladatának tekinti a határon túli, erdélyi, kárpátaljai, vajdasági drámapedagógia és gyermekszínjátszás támogatását. Szakmai-módszertani lapja, a Drámapedagógiai Magazin mellett könyvkiadással is foglalkozik. A közelmúltban jelent meg a Drámafoglalkozások gyerekeknek, fiataloknak című, tanárok számára készített segédkönyv, *Nánay* István A rendezésről című hiánypótló kötete és a Színházi konvenciók a dráma tanításában című oktatófilm.

N. Tóth Ida

eredeti bemutató

úz éve már játszották a Vígszínházban

Sándor – aki akkor már kilenc-éves volt –, rokoni kísérettel ott

gyermek. Olyan derűsen, mit sem sejtőn, s mégis öntudatosan

NAPLÓ

MOJZER MIKLÓS pályázatát elfogadva a Szépművészeti Múzeum főigazgatóját Hámori József, a nemzeti kulturális örökség minisztere megerősítette tisztségében. A pályázatot szeptemberben hirdette meg a minisztérium, és december 1-jével lép érvénybe. Két pályamunka érkezett be, s a bírálóbizottság a pályamunkák mellett a személyes meghallgatás alapján az eddigi főigazgatót jelölte a tisztségre. Mojzer Miklós 1989 óta áll az intézmény élén, mostani megbízatása az akadémiai nyugállomány korhatárát figyelembe véve két évre szól.

A KOSBOR együttes Cserépeső című lemezbemutatója ma este fél hétkor kezdődik a Fonó Budai Zeneházban (Budapest XI., Sztregova u. 3.).

VAN MÉG címmel fiatal bútortervezők kiállítása nyílik meg ma este öt órakor Zalaegerszegen a Gönczi Ferenc ÁMK-ban (Landorhegyi u. 21.).

VESZELI LAJOS festőművészeti kiállítása ma este hat órai kezdettel nyílik meg a Budatétényi Galériában (Budapest XX., Nagytétényi út 35.).

UDVARDI ERZSÉBET festőművész kiállítását megnyitja és új könyvét bemutatja Korzenszky Richárd, a tihanyi bencés apátság perjele november 28-án, délután négy órakor a veszprémi Mestermű Galériában (Kossuth u. 17.).

KÓSA CSABA Arany szavak című kötetét november 29-én, hétfő délután egy órakor mutatja be a Magyar Írószövetségben (Budapest VI., Bajza u. 18.).

MARGÓCSY ISTVÁN Petőfi Sándor című, a Korona Kiadó gondozásában megjelent kötetét december 1-jén, mutatja be az

MOJZER MIKLÓS

"A Lexikon viszi át

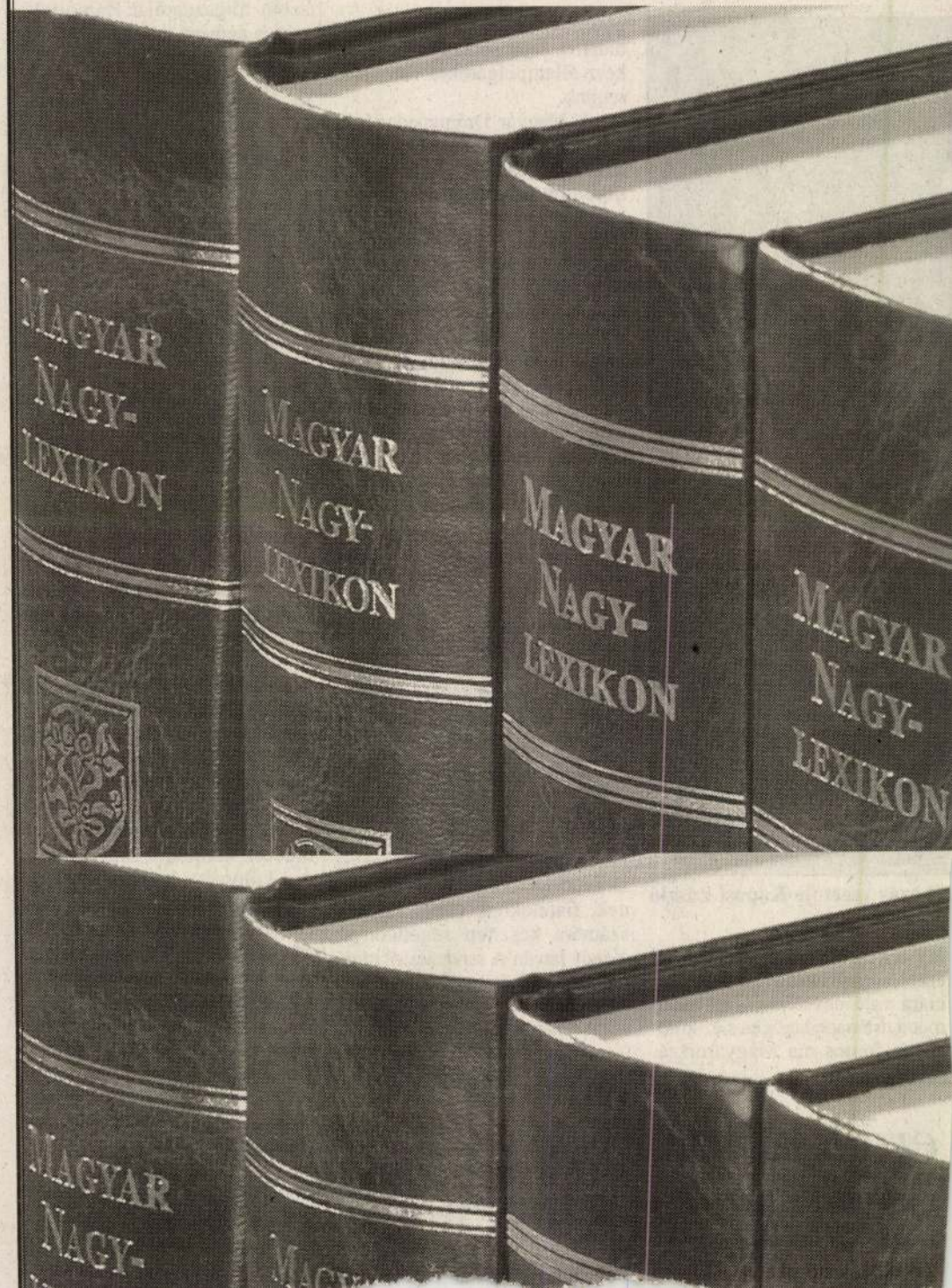

számos érdeklődőt vonzott: irodalmárokat és helybélieket egyaránt – nem is szólva a Duna tévé stábjáról. Bemutatták az elsőkötetes költőként a nyolcadik ikszen túl debütáló *Szuly* Gyula Kő és kenyér című füzetét, a jó hangulatról *Kozák* József és dudazenekara gondoskodott, a pajta falát *Bérczi* Szaniszló, a magyarság ősi múltját is kutató fizikus és csillagász kiállítása díszítette.

E kedves literátori vállalkozás egyre több „íróféle" nyári naptárában szerepel, mégis lehet, hogy a '99-es összejövetel volt az utolsó. Legalábbis erre utal az idei vendégségfüzet nyitó verse *Pilinszky* Jánostól: „Hát itt vagyunk. / Nyissatok ajtót. / Ez az utolsó vendégségünk. / Terítsetek. / Ágyazzatok. / Rakjátok meg a kályhát. / Eresszétek szabadon a kutyákat." **(cs. j.)**

a film operatőre is) írta, pontosabban írja, alakítja napról napra, éjszakáról éjszakára, alkalmazkodva a pénzszűkéhez, az épp adódó lehetőségekhez. A producer és a stáb nincsenek könnyű helyzetben. Jancsó élete legrövidebb forgatására kényszerül, tizennyolc nap alatt veszik fel a jeleneteket, mivel a Tv 2-től kapott harmincmillió forinton kívül ez idáig „csak" a Magyar Televíziótól és a Duna televíziótól kapott természetbeni támogatásra számíthatnak.

A producer, *Ozorai* András szerint manapság minden filmes előremenekül, amikor belevág egy forgatásba, hisz senkinek sincsen meg a filmhez szükséges pénze. Ők is várnak még más forrásokból támogatást, így az ORTT-től és a Magyar Mozgókép Közalapítvány-

gazdagodik. Valóban fergeteges, amit a két férfi főszereplő, *Scherer* Péter és *Mucsi* Zoltán épp bemutat, az már a vágás alatt derül ki, mennyit lát majd belőle a néző. Jancsó szerint a pénzkérdés nem kérdés, mert igaz ugyan, hogy egyszerűsíteni kellett némiképp a történeten, de nem kompromisszumot, hanem filmet kell csinálni ilyen körülmények között is.

Az Anyád! történet, és nem epizódfilm, mondja a rendező, melyben a három főszereplő – a női főszerepet *Vasvári* Emese játssza (mindhárom színész szerepelt Jancsó előző filmjében is) – arról álmodik, hogy a MÁV régi telephelyén nagy reprezantatív kiállítást rendeznek, és nosztalgiavonatokat is indítanak. A pénz a nagypapától érkezne, akinek a vagyonát

lete és életeszméje, a társalanból két kategóriát ismer, urakat és szolgálattevő cselédeket, az emberi cselekedetekből a parancsolás és az engedelmesség foglalkoztatja. Nagy erények. De talán Nagy Lajos mellett több kulcs is kell Hunyady Sándor megértéséhez.

Minap végignéztem, mit olvasnak a metrón az emberek. Újságot, persze. Ezenkívül elsősorban ponyvát. A tévében végtelen hosszú szappanoperák és selejtes filmek futnak. Miköz-

Mussolini volt az úr Rómában, és a fekete ing volt a módi. Az urak különös kívánsággal álltak elő. Arra voltak kíváncsiak, miként szeretkeznek a liliputiak. Mint mások, mondta Jenő bácsi. De ezzel a válasszal a fekete inges urak nem elégedtek meg. Meztelenre vetkőztették a kis házaspárt. De az aktus nem következett be, az asszonyka elájult. Kórházba kellett vinni. Másnap a társulat elhagyta Olaszországot, ahol törpelelkű emberek voltak az urak.

Csatár Imre

ZENEI JEGYZETEK

Ritkán hallható templomi szonáták

VANNAK MŰFAJOK, amelyek évszázadokon át eltűrik a zenei nyelv és stílus változásait, és vannak, amelyek olyan szorosan kötődnek egy-egy korszak zenei gyakorlatához, hogy pár generációval később már elvétve sem találkozhatunk képviselőivel. A sonata da chiesa, a templomi szonáta tipikusan ilyen műfaj: virágkorát a XVII. század végén, *Corelli* Rómájában élte. *Mozart* még írt belőlük bő tucatnyit, de az ő művein már határozottan érezhető a műfaj és a zenei nyelv idegensége, s bizonyára nem véletlen, hogy az egyházi szolgálatból való kilépését követően (1780) egyetlen ilyen művet sem írt. A Magyar Kamaraszimfonikusok augusztus 25-i, a Mátyás-templomban tartott hangversenyén öt darab hangzott el ezekből a ritkán hallható Mozart-művekből, az orgonán *Virágh* András játszott. Nem könnyű feladat a helyenként zongoraversenyre emlékeztető faktúrát orgonán megszólaltatni, ám ennek a kihívásnak Virágh András meglehetős biztonsággal megfelelt. S bár a templomi akusztika általában jótékonyan elfedi a kisebb-nagyobb pontatlanságokat, a spanyol vendég karmester, Alberto *Santana* által irányított zenekar csak ritkán szorult a Mátyás-templom visszhangjának segítségére.

SCHUBERT A-dúr Salve Reginája hangzott el a szonátákat követően, a szólót *Pitti* Katalin énekelte. Érzésem szerint az előadás egy kicsit szögletesre sikeredett: a határozott gesztusokkal dirigáló Santana vezénylési technikája kevéssé illett a Schubert-mű líraiságához. Pitti Katalin szuggesztív interpretációja azonban jórészt feledtette ezt, még akkor is, ha gesztusai néha kicsit túlságosan „operásnak" tűntek.

AZ EST utolsó műve Mozart K. 183-as, g-moll szimfóniája volt, kitüntetett darab a Mozart-életműben, a tizenhét éves ifjú talán első olyan kompozíciója, amellyel helyet kért magának a műfaj nagyjai között. Az Agitato első tétel majdnem kiválóra sikerült: kár, hogy a csendesebb részeknél a karmester a dinamikával együtt a tempót is visszafogta, s ezáltal többször megtörte a tétel lendületét. Az Andante – hasonlóan a Schubert-mű előadásához – kicsit merev volt, a Menüettben a trió fúvósállása hagyott némi kívánnivalót maga után. Az utolsó tétel viszont már a kellő dinamizmussal és szenvedéllyel szólalt meg, Santana itt érezhetően jobban szabadjára engedte muzsikusait. Becsületére váljék a jobbára külföldi turistákból verbuválódott hallgatóságnak: jóformán nesz nélkül ülték végig a szünet híján eléggé hosszúra nyúlt műsort. Nem véletlenül: végeredményben élvezetes, szép koncertben volt részük.

Zsoldos Dávid

Új akadémiai díjak

Az Akadémia Peter *Munk* magyar származású kanadai üzletember jóvoltából két új díjat alapított. A Steindl Imre-díj olyan építészeknek ítélhető oda, akiknek a tervei alapján Magyarországon építmény, épület, épületegyüttes felépítésére, műemléki épület teljes rekonstrukciójára és üzembe helyezésére sor került. A díj nem megosztható, összege tízezer dollár. A díjra személyi javaslatot építészek, építészek szervezetei, köztestületek, önkormányzatok tehetnek.

A Munkácsi Bernát-díj olyan kutatóknak ítélhető oda, akik maradandót alkottak a magyar nyelvészeti kutatásokban. A díj megosztható, összege tízezer dollár. Az elismerésre személyi javaslatot bel- és külföldi nyelvi egyetemi tanszék, intézet, kutatóintézet, társadalmi szervezet vezetősége tehet. A javaslatokat a Steindl-díjra az Akadémia műszaki tudományok osztályán, a Munkácsi-díjra a MTA nyelv- és irodalomtudományok osztályán (1245 Budapest, Pf.: 1000) szeptember 24-ig fogadják. A díjakat a magyar tudomány napján adják át.

TANULJ VELŰNK

OLASZUL!

Az Olasz Kultúrintézet – az olasz állam hivatalos intézménye – több mint 60 éve áll az olasz kultúra és nyelv szolgálatában Magyarországon.

Nyelvoktatás kezdő, középhaladó és haladó szinten.

Új, korszerűen felszerelt, computerizált nyelvi laboratórium kezdők számára.

A legkiválóbb hallgatók olaszországi ösztöndíjban részesülnek.

Minden beiratkozott hallgató kérheti az Intézet tagsági igazolványát, amely ingyenes könyvtárhasználatra jogosít (15 000 kötet, napilapok, folyóiratok).

Beiratkozás: szeptember 1-jétől munkanapokon, 16–18 óráig.

Áraink változatlanok.

További információk hétköznap: 1088 Budapest, Bródy S. u. 8. Telefon: 318-8089

Magyar Nemzet 1999 aug. 28.

Dobogós helyen a Szépművészeti Múzeum

Évente hatvan műtárgy érkezik vagy indul

Ebben az évben lejár a mandátuma a Szépművészeti Múzeum főigazgatójának, *Mojzer* Miklósnak, aki csaknem egy évtizedet töltött az ország első számú, nagy múzeumának az élén. Milyen tapasztalatokat szerzett ennyi idő alatt a nemzetközi elismerésnek örvendő muzeológus?

– Két kinevezést kaptam – válaszol Mojzer Miklós művészettörténész –, 1989 októberében az első voltam, akit öt évre neveztek ki. Amikor ez lejárt, 1994-ben újra megpályáztam a posztot, és újra kineveztek. Mindkét esetben egyedül indultam.

– Ennyire nem irigyelt a főigazgató posztja?

– Nálunk nem különösebben vonzó. Németországban ennyi idő alatt egy tucat igazgató váltotta egymást, a Prado élén például öt szakember. A külföldiekhez képest fizetésünk megmosolyogni való, de meg kell mondanom, ez soha nem érdekelt. Ami a megbecsülést illeti, azt hiszem, nincs különbség.

– Milyen lehetőségeik vannak ma a vásárlásban?

– Kortárs vagy modern műveket szinte lehetetlen, hogy vásárolni tudjunk, legfeljebb akkor, ha az anyag hagyatékkal vagy a tulajdonos által bekerült az országba. Mégsem minden csak a pénzen múlik. A múzeum, szakmai gárdájának köszönhetően, kis pénzzel is sok mindent el tud érni. A hatvanas évektől személyes kapcsolataik révén be tudtak szerezni kortárs grafikai műveket, és a Szépművészetinek ma is ez a legelérhetőbb vonala. Ami a képeket, szobrokat illeti, nagyon nehéz a helyzet. Az első világháború előtt a múzeum még egy nagy kísérletet tett erre – eredményesen –, és még megpróbálta a két világháború között is, hogy beszerezzen új műveket, az árak viszont úgy felfutottak, hogy a továbbiakban kénytelen volt lemondani erről. Az elmúlt években a környező országokból mégis sikerült egy-egy jó darabot beszereznünk. Elsősorban a régi NDK-ból vagy Szlovákiából, de vettünk a román és az orosz avantgárd művészektől is. Hátráltatta a moderngyűjtést az is, hogy a régi művek gyűjtése nekünk adut jelentett, s ha egy múzeum valamiben túlsúlyra szert tesz, elsősorban ennek a kiegészítésére tör, ezt jóval nagyobb eredményességgel teheti. Ezért nem tartom reálisnak, hogy ma megvegyünk egy impresszionista vagy posztimpresszionista művet, vagy klaszszikus modernet. Lehet persze reménykednünk, hogy a gyűjtők majd megszerzik ezeket, s előbb vagy utóbb valamilyen úton hozzánk is jut ebből, de ezek csak egyes darabok. Teljes gyűjteményt már nehezebben kapunk.

– Mikor volt a múzeum „aranykora"?

– *Pulszky* Károly idején. Az 1880-as évektől az állam igen sok pénzt áldozott műtárgyak vásárlására, és ez folytatódott az első világháborúig. Igen jó volt a múzeum gyűjtési politikája. Bár vásárolt modern anyagot is, de túlsúlyban a régiek voltak, mert a múzeum arra törekedett, hogy az Esterházy-gyűjteményt gyarapítsa, valamint a hozzá rakódott gyűjtemények együtteséből nagy történeti egészt alakítson ki. Ezt az elvet maradéktalanul érvényesítette.

– Most viszont megint elkezdett gyűjteni kortárs műveket. Miért?

– A Szépművészeti Múzeum nem mond le arról, hogy vásárolhasson ilyet is, természetesen elsősorban külföldit. De lehetőségei inkább a grafikák felé terelik.

– Mennyire vagyunk benne a nemzetközi áramlatokban?

– Erősen. Akkor is így volt, amikor az ország határai még zártak voltak. A Budapest és a Szépművészeti Múzeum azon kevesek közé tartozott, ahová rendszeresen fordultak külföldi kutatók, és rendszeresen küldtünk információkat; fénykép- és műtárgycserében álltunk velük. Amióta a határok megnyíltak, a Szépművészeti Múzeum szerepe olyan, mint egy nagy nemzetközi repülőtéré: járatok indulnak és futnak be ide, évente hozzávetőleg ötven-hatvan műtárgy hagyja el a múzeumot, és kerül a világ különböző pontján kiállításra. Amikor a spanyolok világkonferenciát tartottak, és kiválasztották a világ nagy „történeti" múzeumait, az első húsz között ott voltunk. A Spanyolországon kívüli gyűjtemények közül pedig a spanyol művészetben csupán az Ermitázs és a Louvre múlja felül a gyűjteményünket. Kevésbé ismert, hogy akkora olasz freskógyűjteményünk is van, mint a spanyol anyag. Elsősorban Pulszkynak köszönhető, aki a múlt század kilencvenes éveiben engedéllyel kihozhatta Olaszországból a korábban leválasztott freskókat. Később már egyetlen gyűjtemény sem tudta ezt megtenni.

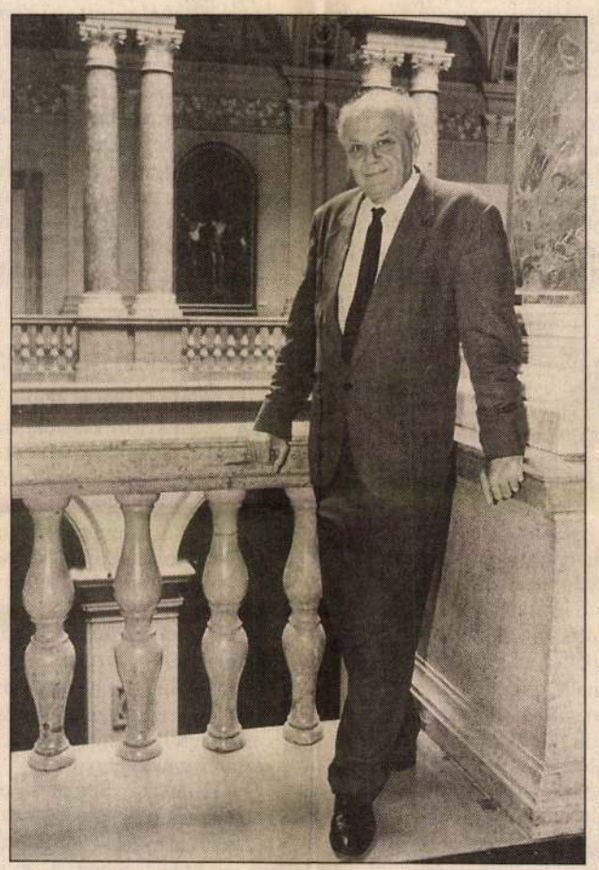

Mojzer Miklós: A múzeum rekonstrukciója volt számomra az egyik legvonzóbb feladat HAVRAN ZOLTÁN FELVÉTELEI

– Főigazgató úr a késő középkori művészetek kutatója. Marad ideje, hogy saját tudományos munkáját végezze?

– Attól függ, hogyan sikerül megszervezni a munkát. Nálam bizony mind az adminisztráció, mind a múzeumi munka mint „vállalkozás" sok erőmet elszívta, s ennek MS mester látja kárát. De foglalkoztam a barokk építészettel is, és erről a szakterületről ugyancsak lemaradtam. Ha hosszabb életű leszek, pótolhatom mindkettőt.

– Volt-e olyan terve megválasztásakor, amit különösképpen szeretett volna megvalósítani?

– Akármilyen köznapian hangzik, azt szerettem volna, ha a Szépművészeti minél jobb múzeumi üzemmé válik. Tudományos értelemben is, bár ezt nagyon nehéz előmozdítani. Ezen felül főleg a restaurálások megvalósítására törekedtem. Amikor pályáztam, a rekonstrukció volt az egyik legvonzóbb feladat a számomra, hiszen ez éppolyan sorsfordulót jelentett a múzeum életében, mint a száz évvel ezelőtti megépítése.

– Mennyire sikeres a rekonstrukció?

– Sikeres. A terveket már szentesítették. A késlekedés is hasznára vált a múzeumnak, mert időközben eldőlt néhány más gyűjtemény végleges sorsa. A Szépművészeti Múzeum tervei 1896-tól kezdve folyamatosan nőttek. Amikor a múzeum alapjait lerakták, sem az alapítók, sem az építészek nem számítottak arra, hogy a múzeum ekkora nagy lesz valamikor. Ha végre teljesen elkészül, jelentősen megnövekedik majd a bemutatóterünk. Különös sorsa a múzeumnak, hogy a külföldi társintézmények szemében a legnagyobb ilyen érdeklődésű múzeum – a világban is jó helyen áll –, ám közönségforgalma nem áll arányban ezzel. A múzeum előtt parkoló buszok turistatömegének egytizede tér be. Ennek egyik oka, hogy bár a vasfüggöny megszűnt, de a volt szocialista országok nem kerültek bele a kulturális turizmus vérkeringésébe.

– Nem játszik szerepet ebben, hogy a külföldi modern nagy múzeumokkal összehasonlítva kissé unalmas, ahogy itt a műveket bemutatják?

– Az épületnek ez a szikár, klasszicizáló, ha akarjuk, döbbenetesen száraz vagy egyesek számára talán unalmas stílusa éppen azzal tűnik ki a többi közül, hogy hagyományos múzeum. Az amerikaiak is ezt szeretik benne.A föld alatti bővítések viszont abszolút modern módon épülnek meg. A grafikai gyűjtemény berendezése pedig már megnyitásakor olyan modernnek számított, hogy megelőzte a Bauhaust. A Szépművészeti Múzeum tehát mindenképpen dobogós helyen áll. Ha elkészül a rekonstrukció, jó megkétszerezve területét minden eddiginél jobban tudja mutatni önmagát.

– Ennek a levezénylése nem kis erőfeszítés egy múzeumigazgató számára. Megpályázza újra a főigazgatói posztot ?

– Hadd válaszoljak erre egykori professzorom, *Gerevich* Tibor szavaival. Ő írta a krakkói *Czartorisky Képtár* tudományos katalógusát 1918-ban, s amikor megkérdezték tőle, hogy az ott látható *Leonardónak* tulajdonított *Hölgy menyéttel* című képet minden kétséget kizárólag Leonardónak tulajdonítja-e, akkor azt mondta: volt idő az életemben, amikor egyik nap azt gondoltam, hogy igen, a másik nap pedig, hogy nem. Igazán semmi értelme, hogy most hozzátegyem, de a kép az eddigi kutatások szerint Leonardo művének bizonyult…

(fekete)

Az ajtók résnyire nyíltak

Az elhurcolt magyar műkincsek sorsa művészettörténész-szemmel

A Szovjetunióba hurcolt műkincsek ügyében egyre kétkedőbb a közvélemény. Vannak, akik lemondóan legyintenek, minek bolygatni az ügyet, úgysem jutunk messzire, csak hergeljük a még mindig világhatalom Oroszországot; mások azonnali fellépést sürgetnek. *Mravik* László, a *Magyar Nemzeti Galéria* főmunkatársa nemcsak a visszaszolgáltatás ügyének legfőbb szorgalmazója évek óta, hanem az elrabolt anyag legjobb ismerője is. Az a tény, hogy lemondott tagságáról a restitúciós bizottságban, nem gátolta abban *Magyar* Bálint minisztert, hogy a Moszkvában tárgyaló népes delegáció után szólítsa: be lehet menni a híres *Grabar Intézetbe*, jöjjön azonnal. *Mojzer* Miklós, a *Szépművészeti Múzeum* főigazgatója a tárgyaló delegáció tagjaként lépett be a magyar kutatók elől eddig elzárt moszkvai intézménybe. Élményeikről, a tárgyalások esélyeiről kérdeztük őket.

– Az ajtók csak megnyíltak, de nem tárultak ki – mondja Mojzer Miklós. – Láttunk azonosítható magyar eredetű tárgyakat, de az anyagnak csak alig harmadát mutatták meg.

– Megközelítőleg ötvenezer műtárgy szerepel a magyar igények között, ebből a Grabar Intézetben mintegy hetven darabot láthattunk – mondja Mravik László –, többnyire teljesen jelentéktelen alkotásokat. A legismertebb azonosítható mű Jacob *Duck*, XVII. századi holland kismester képe volt. Kiderült, hogy az anyag javát már rég átszállították a *Puskin Múzeumba*.

– Milyenek voltak az orosz kollégák?

– Nem néztek az ember szemébe, kínosan feszengtek – folytatja Mravik. – Tudták, hogy ami történik, csak színjáték.

– Milyen állapotban vannak a műtárgyak?

– Azt mondhatjuk, megfelelő állapotban. Akikkel mi találkoztunk, kollégák voltak – mondja Mojzer Miklós –, szakemberek, restaurátorok, akik a legmagasabbrendű restaurátori etika szellemében művelik a mesterségüket. A tárgyakat konzerválják, állagukat óvják. Láttunk olyan képeket is, amelyekhez hozzá sem nyúltak, ugyanaz a japán papírborítás és sarkalás látható rajtuk, mint elhurcolásuk idején. A muzeológus kollégáknak semmi közük a műtárgyak esetleges visszaszolgáltatásához, így felhőtlenül beszélgethettünk szakmai kérdésekről. Az ő kedvességüknek köszönhető, hogy eljutottunk az intézet szoborrestaurátor-műhelyébe, mintegy a hivatalos programon kívül.

– Majdnem leesett az állunk – mondja Mravik László. – Remek középkori szobrokat láttunk, köztük nyolc bizonyíthatóan magyar eredetű remekművet. Azok, akik a szobrokat restaurálják, erről mit sem tudtak. Zseniálisan végzik a feladatukat, rettenetesen szegényen, korszerű eszközök nélkül. Ilyen körülmények között csak a zsenialitás segít.

Mojzer Miklós, amíg a miniszter tárgyalt, muzeológusként megnézte a Puskin Múzeumot, és azt az elkülönített raktárt is, amit megmutattak. Mravik László a delegáció elutazása után pótolta a látogatást, így ő csak az állandó kiállítást láthatta, de az is mély nyomot hagyott benne:

– Az orosz gyűjtemények anyagán kívül hét-nyolc hadizsákmányként szerzett festmény is felfedezhető a hatalmas kiállításon. Óriási meglepetés volt, amikor a *Hatvany-gyűjtemény Tintoretto*-képével találkoztam meg Herzogék Giovanni del *Biondónak* tulajdonított késő gótikus festményével. Ami a *Tintoretto-képet* illeti, bizonyíthatóan '47 után hagyta el Magyarországot, nem mondható, hogy a fasiszta Németországból vitték Moszkvába, ahogy az orosz tárgyaló fél korábban állította. Akkor ott, a *Puskin Múzeumban* elhatároztam, hogy a jelentésemben erre kitérek, és azt javaslom a magyar kormánynak, hogy diplomáciai jegyzékben tiltakozzon, hiszen jogtiprás történt. Egyetlen múzeum sem szerepeltethet a gyűjteményét bemutató állandó kiállításon a sajátjaként olyan műtárgyat, amely nem az ő tulajdonában van, illetve a tárgy tulajdonosa a kiállításhoz nem járult hozzá. Meggyőződésem, hogy *az oroszok azért állították ki ezeket a festményeket, mert nem akarják visszaadni őket, és a jogsértéshez a közvéleménytől várnak támogatást.* Arra hivatkoznak, hogy az ismeretlen eredetű mű a világ kulturális közkincse, amit nem szabad az emberek elől eldugni. Ha nem lépünk fel, minden eddigi munkánk és a befektetett több tízmillió forint kárba vész.

– A magyar állam nem magának, hanem az egykori tulajdonosoknak kívánja visszaszerezni a műkincseket.

Edouard Monet Marie Laurent című képét a Hatvany-gyűjteményből vitte el a Vörös Hadsereg

– Az államnak kötelessége polgárai érdekeit a magáévá tenni – mondja Mojzer Miklós. – Ilyen tárgyalásokat csak államközi szinten folytathatunk. Hogy lassú, sokéves, türelmes munkára van szükség, az biztos, de nem hátrálhatunk. Már csak azért sem, mert nem vagyunk egyedül, akiket a háború idején hasonló veszteségek értek.

– Nemhogy hátrálni nem szabad – vallja Mravik László –, de új alapokra kell helyezni a tárgyalásokat. Le kell fektetni néhány axiómát, legalább a magunk számára: mindenekelőtt azt, hogy ragaszkodunk a nemzetközi jog előírásaihoz, és nem néhány fontos darabot akarunk visszakapni, hanem a teljes műkincsállományt, jogszerűen. Persze a veszteséglista pontos összeállításához az kell, hogy itthon minden intézményben szabadon kutathassunk. Ne a köztársasági elnöknél vagy a kulturális miniszternél kelljen kuncsorogni, hogy valahova bejuthassunk.

– Mi lesz a restitúciós bizottság következő feladata? Beengedik önöket újabb orosz intézményekbe, bepillanthatnak a raktárakba?

– Az orosz–magyar megállapodás elvileg biztosítja a feltételeket mindkét fél számára. Jogi értelemben a kapuk nyitva állnak. Magyar részről bárhol szívesen fogadunk orosz szakértőket.

– És az orosz fél?

– Most először szembesülhettünk az egykor a Szovjetunióba szállított műtárgysorozattal. Hogy az együttes további részei hol találhatók, nem tudhatjuk. A megállapodás szerint felderítendő még, hogy abból az előszobából, ahol jártunk, milyen helyiségek nyílnak és azok számunkra mit rejtenek. Mravik László munkájának, kutatásainak köszönhetően pontos adatokat ismerünk, tudjuk tehát, hogy mit keresünk. Más kérdés, hogy e műveket Oroszországon belül jelenleg hol őrzik. Erre vonatkozóan vannak adatok, vélemények, feltételezések, ám a feltérképezés még a szakirodalomban sem történt meg – mondja Mojzer Miklós.

– Katonák háború idején nem szokták lajstromba venni, hogy honnan mit hurcolnak el. Valahol nyilván van egy orosz lista a hadizsákmányról, de ezt egy nagyon pontos magyar jegyzékkel kell összevetni. A műtárgyak oroszországi útját nehéz lesz követni, de nem reménytelen – mondja Mravik László.

– Segítenek a nagy orosz múzeumok katalógusai?

– Azokban az országokban, ahol a múzeumi élet tudományosan jobban megalapozott, a múzeumok anyagát tudományos feldolgozásban közzéteszik – magyarázza Mojzer Miklós. – A leltárba vett tárgyak benne vannak a katalógusban. Az orosz múzeumoknak ilyenfajta katalógusuk nincs. Hatalmas válogatás jelent meg a világ egyik legnagyobb múzeumáról, az *Ermitázsról*, de csak azokat a műtárgyakat tartalmazza, amelyek a II. világháború előtt kerültek oda. A kisebb múzeumokról ne is beszéljünk! Ráadásul számolnunk kell azzal a magyar közönség számára különösnek látszó ténnyel, hogy a szovjet korszakban a múzeumok anyagát nagyon sokat keverték. Cserébe vagy letétbe ide-oda adtak műtárgyakat. Maguk az orosz kollégák sem látnak tisztán. Mi ebben a helyzetben rendet teremteni nem tudunk, bár ha összefognánk, a segítségükre lehetnénk. Függetlenül attól, hogy éppen magyar érdeket szolgálunk. Tudom, hogy vannak olyan hangok, amelyek reménytelennek ítélik az ügyet, s úgy beszélnek, mint az ötvenes évekbeli viccben Kohn bácsi, aki, amikor megkérdezték, miért nem csináltatja meg a fogait, visszakérdezett: ezeknek? Tudomásul kell venni, hogy hosszú út előtt állunk, és azt is, hogy Oroszországban mindig is más volt az időszámítás, mint nálunk. A '48-as zászlókra is közel száz évet kellett várnunk…

– Az orosz elnökválasztás után fél évvel, amikor már tisztázódnak a hatalmi viszonyok, újra kell kezdenünk a tárgyalást – mondja Mravik László. – A restitúciós bizottság első öt évének bizonytalankodását elfelejtve, határozottan és magabiztosan kell fellépnünk, abban a tudatban, hogy a jog a mi oldalunkon áll.

Osztovits Ágnes

SZOMBATI TELEVÍZIÓMŰSOR

Ladomerszky Margit (Duna tv, 14.10)

TV 1

5.40 Gazdatévé 6.00–8.00 Nap-kelte 8.00 Jó reggelt adj, Istenem! 8.10–9.00 Gyermekfilmek 9.05–10.00 Kapcsolj be! Égből pottyant délelőtt 10.00 Százéves a mozi: Pygmalion – angol film (FF) 11.35 Népzenei magazin 12.00 Déli harangszó. Hírek 12.05–14.15 Még egyszer! 12.05 Família Kft. 12.35 Borostyán 13.30 Vészhelyzet 14.15 Válaszolunk… 14.40 A majmok bolygója – am. sci-fi 16.30 Miss Police Hungary 17.00 Lukas hosszú útja – kanadai–német filmsor. 18.00 Álljunk meg egy szóra! 18.10 Millecentenáriumi híradó 18.15 Márkás históriák 18.30 Szerencsekerék 18.55 Esti mese 19.15 Aranyág '96 19.30 Híradó 20.01 Telesport 20.15 MC 20.25 Rátarti Quinn, avagy a Reggae-gyilkosság – am. bűnügyi film 22.05 Exkluzív 22.30 Szatelit 23.15–0.50 Életen kívül – francia–olasz–belga film

TV 2

6.30 Gazdaképző 7.00 Hrvatska kronika 7.25 Unser Bildschirm 7.50 Ecranul nostru 8.15 Slovenski Utrinki 8.40 Nasa obrazovka 9.05 Patrin – Üzenet – Vorba 9.30 Gyulai románok 10.05 Kapcsolj be! Észkerék – Eszterlánc – Városok gyerekszemmel – Lurkó 11.05 Anyánk a Föld 11.55 Olimpiai arcképcsarnok 12.05 Gránát Zsuzsa nótákat énekel 12.30 Salty, a fóka – ausztrál rövidjátékfilm-sorozat 12.55 Reflex 13.00 Autó 2 13.30 Újra a Montparnasse-on 14.25 Napjaink 14.35 Az élő tenger 15.05 Átfogó 15.30 Trend 16.00 Beléphetünk? 16.30 Horizont 17.00 Vasas Casino-Vigadó–FTC 19.05 Família Kft. 19.40 Familimpia 20.05 Telebingó 21.00 Zene-óra 22.00 Lapzárta 22.05 „Szemet szemért, fogat fogért" – Chrudinák Alajos riportfilmje 23.05 Esterházy – színdarab 0.25 MC

DUNA TV

8.00 Hírek, műsorismertetés 8.05 Starting Business English 8.30 Popeye 8.55 kiCSODA a miCSODA 9.25 Nyelvőrző 9.50 Frida 10.15 Madátávlatból – Madrid 10.50 Harmónia 11.20 Tájak, fortélyok, asszonyok 11.40 Egy elfelejtett magyar számítógép 12.00 Déli harangszó, műsorismertetés. Lapozó 12.20 Öt perc Európa történelméből 12.25 Közép-európai magazin 13.05 Esti kérdés 13.20 Kína történelmi városai 14.10 Beáta és az ördög – magy. film 15.35 A gyakornok 15.55 Táncház 16.25 Ló és ember 17.15 Mofli, az utolsó koala 17.35 Mese 18.00 Híradó 18.15 Kötelező táncok – ausztrál film 19.45 Századunk 20.40 Bartók: Szvit Op. 14. 21.00 Híradó 21.15 Sportpercek 21.25 Casanova viszszatér – francia film 23.00 Dzsesszfesztivál 23.30 Vers. Hírújság

A 3

2.35 Music Box 14.00 Rocktükör 14.30 Játszd újra… 15.00 Bors Máté kalandjai – magy. filmsor. 16.00 Music Box Top citrom 16.30 Number 1. 17.00 Nap tv 19.30 To Rock 20.00 Pacific blue – akciósor. 21.00 Szirének és szirénák 22.00 Hatoslottó-sorsolás 22.30 Kaméleon 24.00 A 3-dik vonal 1.00 Rave Parti

TV 3

15.50 InfoMozaik 16.30 Életképek a mai Indiából 17.10 A delfinek életének titkai 17.45 Palánta 18.15 Hagyjátok Robinsont – magy–kubai film 19.40 Mr. Dozsda 20.15 Cinema 20.45 Háromszög – híradó 21.00 Rejtett düh – am. film 22.45 Pörzsölő

MULTICHOICE

8.00 Salamon választása, filmdr. 10.00 Tisztességtelen ajánlat 12.00 Modell Rt., 3. rész 13.00 Modell Rt., 4. rész 14.00 A mennyország várhat 16.00 Amerikai slágelisták 9. 17.00 Futball Amerikából 49. 18.00 Bundesliga 1995/1996. 20.00 Rácson kívül, am. film 21.35 Mexikó – a moziban 22.00 Jennifer 8. 0.05 Hölgyeim! (FilmNet Special)

SZÍV TV

16.00 Műsorajánló 16.05 A kisasszony, 170/58-59.60. rész 17.45 Eurostar-kapásjelző 18.00 Konyhashow – A mai téma: Vadételek 18.30 Gyermekmozi: Szippancsok 65/57. am. rajzfilmsor. 19.00 Az új Lassie, 48/10. Egy átlagos szombat 19.30 Kereskedelmi show 20.00 Szív tv-mozi: Patton utolsó napjai, 1. rész 22.00 Hívd Andreát! Szenes Andrea műsora 23.00 Csipetnyi szex – csak felnőtteknek! Szerelmi útmutató 23.30 Kereskedelmi show 24.00 Műsorzárás

NAP TV

Nap-nyugta az A3 csatornán: 17.02 Budapest Today – angol nyelvű hírmagazin 17.15 Légy szép mindhalálig 18.36 Ezt mondja meg! 19.00 Hírturmix 19.10 Világsport 19.16 Nike-játék – a hét sportolója

VASÁRNAPI TELEVÍZIÓMŰSOR

Test-részek 19.30 Esti mese 19.45 Mesterművek 19.55 Csízió 20.00 Schiller: Stuart Mária 22.10 TS-este ma 12.00 Palooka, dráma 13.30 Szórakoztatók 123. 14.00 Ránkborult a teledili, film 15.55 Olasz futball 18.00 A

SZOMBATI RÁDIÓMŰSOR

Bodnár Erika Kossuth, 20.05)

KOSSUTH

4.30 Reggeli krónika 8.05 Műsorszemle 8.25 Kopogtató 8.50 Félidő 9.00 Hírek. Időjárás. Útközben 9.05 Családi tükör 9.35 Szájfény 10.00 Hírek. Időjárás. Útközben 10.05 Valahol valaki 10.35 Acélsodrony 11.00 Hírek. Időjárás. Útközben 11.05 A Szombat délelőtt magazinja 11.46 Szaván fogjuk 12.00 Déli krónika 12.30 Faluról falura 13.00 Hírek. Időjárás 13.05 Új Zenei Újság 13.40 Öt kontinens szóbotránya 14.00 Hírek. Időjárás 14.05 Oxigén 14.55 Műsorajánlat 15.00 Hírek. Időjárás. Útközben 15.05 Ez van! 16.00 Tizenhat óra 17.30 Népzenei portré 18.00 Esti krónika 18.20 Elő-futam 18.25 Szemle 19.00 Hírek. Időjárás 19.05 Sportvilág 19.25 Műsorismertetés 19.30 Jó éjszakát, gyerekek! 19.40 Miska bácsi levelesládája 20.00 Hírek. Időjárás 20.05 Spanyolország bíborosa 21.38 A Bécsi Mozart Együttes játszik 22.00 Késő esti krónika 22.20 Konzílium 23.00 Hírek. Időjárás 23.05 Emlékek szárnyain 24.00 Hírek. Időjárás 0.10 Himnusz

PETŐFI

4.30 Hírek. Időjárás 4.33 Hajnali dallamok 6.00 Pax rádió 6.30 Hírek. Időjárás 6.35 Sportszombat 8.30 Iránytű 9.00 Hírek. Időjárás 9.03 Operettparádé 9.30 Ízes történetek 10.00 Párkereső 11.00 Hírek. Időjárás 11.10 A változatlanság varázsa 12.00 Jó ebédhez szól a nóta 13.00 Hírek. Időjárás 13.03 Állomáskereső 13.14 Daráló 13.45 Időjárás- és vízállásjelentés 14.00 Szív küldi… 14.41 Zsebrádiószínház 15.00 Hírek. Időjárás Kb. 15.20 Társasági magazin 16.00 Szupershow-s! 18.00 Latin-amerikai klub 19.00 Hírek. Időjárás 19.03 Gordiusz-magazin 20.00 Sportkoktél 21.00 Hírek. Időjárás 21.03 Állomáskereső 21.10 Nemzetközi slágerlista 22.00 Diana Ross, Placido Domingo és José Carreras 23.00 Hírek. Időjárás 23.03 Sporthíradó 23.10 Rádiószínház

BARTÓK

6.00 Muzsikáló reggel 9.00 Műsorismertetés 9.05 Szellemi zarándokutak 10.00 Hírek. Időjárás 10.05 Hangfelvételek felsőfokon 11.39 Déry Gabriella és Palócz László operafelvételeiből 12.00 Hírek. Időjárás 12.05 A Bartók rádió kívánságműsora 14.00 Hírek. Időjárás 14.05 Zenekari muzsika 15.10 Új lemezeinkből 16.00 Hírek. Időjárás 16.05 Kapcsoljuk a Magyar Rádió Márványtermét 17.00 Az Ensemble Vocal de France Fauré-műveket énekel 17.30 Poggyász 18.00 Hírek. Időjárás 18.05 Zenekari muzsika 18.58 Muzsikus névnaptár 19.13 Gounod: Faust 23.00 Összkiadás 24.00 Hírek. Időjárás. Szózat 0.05 Komolyzenei zsákbamacska 2.00 Hírek. Időjárás 2.03–5.50 Az éjszaka zenéje

VASÁRNAPI RÁDIÓMŰSOR

Ruttkai Éva (Petőfi, 1.04)

KOSSUTH

6.00–8.24 Vasárnapi új-

Alaptörténetek 14.00 Hírek. Időjárás 14.05 Szonda 14.35 Mit üzen a Rádió? 15.00 Hírek. Időjárás 15.05 Fültanú 16.00 Hírek. Időjárás. Útközben 16.05 Műsorajánlat 16.10 Művészlemezek 17.00 Hírek. Időjárás. Útközben 17.05 95 éve született Németh László 18.00 Esti krónika 18.20 Nóták 19.00 Hírek. Időjárás 19.05 Sportvilág 19.25 Műsorismertetés 19.30 Jó éjszakát, gyerekek! 19.40 Klasszikus operettekből 20.00 Hírek. Időjárás 20.05 Mi a titka? 21.00 Hírek. Időjárás 21.05 Kabarészeparé 22.00 Késő esti krónika 22.30–23.59 Emlékezetes rádióhangversenyek 24.00 Hírek. Időjárás. Totó 0.10 Himnusz

PETŐFI

6.00 Végre vasárnap 8.15 A hét riportja

színháza: Piaci dámák, operett 22.10 Poptariszny a – magnós melléklet 23.00 Hírek. Időjárás 23.03 Sporthíradó 23.10 Ennyi… 0.15 Magyar és idegen nyelvű vízjelző szolgálat 0.15–4.20 Éjszaka

BARTÓK

6.00 Hírek. Időjárás 6.03–7.59 Népszerű muzsika korán kelőknek 8.05 Robert Parkins Brahms-műveket orgonál 9.00 Műsorismertetés 9.05 Pihenő dokumentumok 10.00 Hírek. Időjárás 10.05 Új Zenei Újság 10.40 A Magyar Rádió és Televízió gyermekkórusa énekel 10.50 A bartóki első dialektus 11.05 Európa hangversenytermeiből 13.05 Hangok és visszhangok 13.15 Új lemezeinkből 14.00 Hírek. Időjárás 14.05 Jubilate Deo 15.00 Opera-művészlemezek

Mojzer Miklós a Szépművészeti Múzeum rekonstrukciójáról

„A vulkán bármikor kitörhet alattunk”

A Szépművészeti Múzeum rekonstrukciója kilenc évvel ezelőtt kezdődött. Azóta az épület több teremmel bővült, de külső képe alig változott. A Hősök terére visszaköltöztek a honfoglalók, a Műcsarnok vidám, világos színű falaival szemben a Szépművészeti Múzeum építési állványzattal körülvett, meggyötört, szürke homlokzatát látjuk még ma is. Mojzer Miklós főigazgatóval az elhúzódó felújításról beszélgettünk.

Szeptemberben új épületbe költözik a könyvtár, az ország leggazdagabb művészeti gyűjteménye FOTÓ: MÜLLER JUDIT

• A hírek szerint szeptemberben elköltözik a múzeum könyvtára.

A könyvtár az eredeti tervek szerint itt, a föld alatt kapott volna helyet, de később kiderült, ez a megoldás drágább lenne, mintha egy másik, új épületben helyezzük el. A Szondi utcai ház a korszerű könyvtáron kívül néhány restaurátorműhelyt is befogad.

• Hogyan jutottak a telekhez?

A hatodik kerületi önkormányzattól vásároltuk meg. Hosszú idő után végleges helyére költözhet a könyvtár, amely az ország leggazdagabb művészeti jellegű könyvgyűjteménye. Ezután is nyitva lesz nemcsak a kutatók, hanem a nagyközönség számára is.

• A múzeum a századforduló után épült, sokáig halogatták a felújítást, a házat kis túlzással az összeomlás fenyegette, a lassan százéves gőzfűtés cseréje is igencsak szükségessé vált. Sikerült a válságos állapoton javítani?

A vulkán bármikor kitörhet alattunk, de reménykedünk abban, hogy a gőzfűtést fokozatosan felváltja a padlófűtés, néhány helyen ez a csere már meg is történt. Az épület külső falai valóban nagyon rossz állapotban vannak. Pár éve előfordult egy párkányomlás, ami jelentős károkat okozott, az ilyen baleseteket igyekszünk megelőzni. A régi épületbelsők állapotán is javítgatunk. A palotaszint még felújítás előtt áll. Kísérletezünk, hogyan lehetne a legkevesebb kárt okozni a műtárgyakban, a falfestményekben, a mennyezetekben. Az alagsorban a fűtéskorszerűsítés során a padlóburkolatokat is kicseréljük, mint a mai előkre mért sorcsapás. Az alagsorban a fűtéskorszerűsítés során a padlóburkolatokat is kicseréljük, mint a mai előkre mért sorcsapás.

• Négy éve befejeződött a rekonstrukció első üteme, a múzeum külső képe sem addig, sem azóta nem változott…

Több belső átalakítás viszont elkészült. A reneszánsz csarnok alatt megépítettünk egy fotólaboratóriumot, ugyanott két nagy raktárral bővült az épületegyüttes. Ide költöznek a régi képtár ki nem állított képei, de időnként – mint afféle másodgalériában – a közönség is láthatná a festményeket.

• Korábban arról panaszkodtak, hogy elkeserítően rosszak a raktározási lehetőségek a Szépművészeti Múzeumban. Ezzel a bővítéssel javult a helyzet?

Jelentősen. A mostani raktárbővítés egy ideig biztosan enyhít a helyzeten.

• Nem lenne praktikusabb, ha egy időre bezárna a múzeum, hiszen így a munkálatok felgyorsulhatnának?

Ekkora üzem nem állítható le háromszázhatvanöt napra. Az ideiglenes bezárás csak kozmetikai, helyesebben önkizsákmányoló egészségkárosító munkálatok elvégzésére adna lehetőséget. Ezért a munkálatok folyamatosak, egész évben tartanak.

• Néhány hónapig nem láthatta a közönség a spanyol és az egyiptomi gyűjteményt, nemrégiben mindkét kiállítás újra megnyílt…

Mindkét kiállítás újjászületett. A spanyol gyűjtemény több új szerzeménnyel bővült, emellett három, raktárban rejtőző olasz festményről is kiderült, hogy spanyol művész festette.

• Az idén kiemelt összeget kapott a múzeum a rekonstrukcióra, ez mire elég?

Az említett raktárbővítésre és az új könyvtár megépítésére, a kettő együtt meghaladja a félmilliárdot.

• A rekonstrukció – a tervek szerint – tíz esztendeig is eltarthat, miért?

Most bánjuk, hogy a nagyobb karbantartási munkák eddig elmaradtak. Egyelőre nem tudni, hogy a rekonstrukció folytatására jövőre mennyi pénz áll rendelkezésünkre. Reméljük, hogy továbbra is kiemelt jelentőséget tulajdonít a kormányzat a múzeumi beruházásoknak.

• Szeptemberben rendezi meg a múzeum millecentenáriumi történeti kiállítását. A tárlaton Schizkedanz Albertre, az épület tervezőjére emlékeznek. A múzeum megálmodója, ha ma körülnézne a Hősök terén, igencsak meglepődne…

Főként azért, mert az egykori park helyén beton van. Ám elégedetten nézhetné az építész a Műcsarnok külső felújítását és az ezredéves emlékszobrok oszlopsorát – a szobrokat ugyanis készen nem láthatta. Elszomorodna azon, hogy a Szépművészeti Múzeum központi porszívó rendszere és a tetők téli hóolvasztó-gőzrendszere mind a múlté. Örülne viszont a bővítmények díszítő festésének, mert ezek az ő stílusában valósultak meg. Elkeseredne a múzeum lepusztult külső képén. Egyetlen jó érzése mégis lenne: az, hogy minden, amit megépített és beszerelt, a reméltnél sokkal tovább működőképes maradt. Azt ami

Szabad a tér, tilos a bemenet

A szentendrei skanzenbe egy remekül szerkesztett kiadvány csábított el minket. A prospektus igényes fotókkal, érdeklődést felkeltő szöveggel, az eligazodást és az odatalálást segítő térképpel szolgál. A benne található kérdőív pedig azt sugallja: kíváncsiak a látogató véleményére.

A térképre szükség is van, mert odafelé a három véletlenül észrevett útbaigazító táblából egyik sincs praktikus helyen. Úgy látszik, nemcsak Pesten játszanak bújócskát a múzeumok.

A belépő ára felnőtteknek 150 forint. Ez az összeg a Magyarországon egyedülálló kiállítás nagyságához, az itt eltölthető teljes naphoz viszonyítva szinte sértően kevés. Egy német turista, akivel szóba elegyedtünk, a 10-20 márkás külföldi belépőkhöz képest tartotta érthetetlenül alacsonynak az árat.

Száz forintért parkolhat autónk, míg mi a bejárat körüli boltkomplexumban költjük a jegyen megspórolt pénzünket. A boltok ízlésesek. Kínálatuk az elmaradhatatlan karikás ostortól a népművészeti tárgyakon át az útikönyvig terjed. A büfé árai elfogadhatók, árnyas padokon fogyasztjuk eredeti magyar hamburgerünk.

Az említett prospektus fölkeltette lelkesedés a séta során alábbhagy. Aki a bejáratnál nem vette meg a múzeum anyagát ismertető könyvet, és nem ismerős a népi kultúrában, visszagyalogolhat a pénztárhoz. Vagy bosszankodhat. A tájegységek felé kalauzoló táblák általános tájékoztató szövegein kívül az épületekben egyetlen nyelven sincs információ. Nem tudni, melyik ház mikor épült, milyen anyagból, mire való, kik laktak benne… A sok tárgyról is csak találgatni, mire szolgálhatott.

Az örök kérésünkre elmondják mindazt, amit tudnak a rájuk bízott épületről. Munkáskék köpenyekben kedélyes, napbarnította nénik-bácsik sok tárgyról még mint gyerekkoruk emlékéről mesélnek. Persze a külföldieknek ez szerény vigasz. Ők egyre elveszettebben bolyonganak a házak között, mert a gyönyörűen berendezett szobákat nem vehetik közelről szemügyre: útjukat mindenütt láncok zárják el. Az egyik őr, míg a hosszú ház szobáit mutogatja, bezárja a másik lakrészt. Előfordul, hogy lopnak – magyarázza.

A zárt ajtó és ablak minden tájegységre jellemző ezen a péntek délutánon. Talán nem jó időben jöttünk… Általában minden második vasárnap tartják a hagyományőrző bemutatókat, ilyenkor nyitva a fazekasműhely, dolgozik a fújtató a kovácsnál, gyékényt, sallangot, nemezt készíthetünk, és megtudhatjuk, hogyan cserzi a bőrt a tímár. A tímárműhelyből most csak a marhabőr szaga árad, a némán figyelő őrtől megkérdezzük: tud-e valami felvilágosítást adni? „Hát, tudok” – mondja, és mogorván mered maga elé. A „Kisalföldön” látott hatalmas kocsiszín is hallgat: tűzoltóautó, vetőgép, halottaskocsi porosodik a félhomályban. Belépni nem lehet, lánc állja utunkat itt is. A fantasztikus, külön kiállítást érdemlő gyűjtemény el van rejtve a turisták szeme elől.

Azután már a területről tessékel kifelé a cb-rádiós (és bizonyára fegyveres) őr, fél hat. A skanzen csupán ötig tart nyitva, emiatt a délutáni látogató a látnivalók nagy részéről, míg a múzeum területén működő étterem jó pár vacsoravendégről mond le. Sötétedésig nyitva lehetnének…

• Markó Lívia

Nemzetközi balettgála

MH-információ

Negyedszer lesz jótékonysági sztárgála az Operaházban. A nemzetközi balettélet legfényesebb csillagai a Kézenfogva Alapítvány és a légzésbénultak javára adnak augusztus 31-én műsort. A támogatók között vannak régi szponzorok, mint például a Magyar Hírlap, és újak is: a zürichi Bank Julius Baernek. Az esten föllép a Kirov Balett szólistája, Faruh Ruzimatov, aki Béjart koreográfiáját táncolja Mahler zenéjére, A költő halála címmel. Eljön a montreali Margie Gillis, továbbá Alvin Ailey táncszínházának, valamint az Osaka Balletnek egy-egy párja. Eichner Tibor Kryzstof Pastortól kért és kapott bravúros új koreográfiát erre az alkalomra, Dmitrij Szimkin is a gálán mutatja be Richard Wagner muzsikájára készített művét. Három részben láthat a közönség mintegy húsz válogatott remeket.

Könyv

Bolsevizmus és rítus

Nem tudom, vette-e már számba valaki, hogy a kommunizmus végóráiban hol maradt virulens a mozgalom. [illegible] európai

Mario Vargas Llosa: Halál az Andokban

Európa Könyvkiadó, Budapest 1996, 200 old.

embervérre szomjaznak, és ők is az ördögök módján végeznek az ellenséggel. Rájövünk, hogy amit az úgynevezett szocializ-

MOIZER Mária

Narancsízű citrom

Ne tessenek megijedni, csupán technikai jellegű változásokról van szó – hangoztatják a Pénzügyminisztérium hivatalból optimista illetékesei, mondván: az idei költségvetési törvény módosítására csak azért van szükség, mert év közben nem várt kiadási és bevételi tételek merültek fel. Olyanok, mint például a médiatörvény hatályba lépéséből, a személyazonosítási rendszer megreformálásából vagy az agrárexport-támogatási igények terven felüli emelkedéséből fakadó többletkiadások. Aggodalomra azonban semmi ok, hiszen a tervezettnél nagyobbak a bevételek is, a költségvetés egyenlege tehát nem változik.

Itt azonban valami nem egészen világos. Ha ugyanis az egyenleg tényleg változatlan marad, az azt jelenti, hogy a többletbevételeket a büdzsé az időközben felmerült többletkiadásokra fordítja. Ez önmagában még nem lenne baj, az viszont már sokkal inkább, hogy a korábbi nyilatkozatok szerint a pluszforrásokat – melyek döntően a terven felüli társaságiadó- és vámbevételekből származnak – az ilyen-olyan okok miatt a legpesszimistább becsléseket is felülmúló társadalombiztosítási deficit betömésére használták volna fel.

Csak az a bűvös négy százalék, csak az ne volna! Mármint, hogy az országban megtermelt bruttó értékeknek (GDP) legfeljebb ekkora hányadát teheti ki az államháztartási hiány. Pedig ezt ígérte a kormány a valutaalapnak. Ennek az (lenne) a feltétele, hogy az egyik nagy államháztartási alrendszer (költségvetés) betömje a másikban (tb-alapok) keletkezett lyukat, mely a legfrissebb adatok szerint mintegy 60 milliárd forint (a GDP közel 1 százaléka). Hogy miből, az egyelőre kérdéses, legalábbis addig, amíg valamelyik illetékes el nem magyarázza a laikusok számára is.

De továbbra se tessenek aggódni, mert a valutaalap küldöttsége is megállapította, hogy tartható lesz a deficit vállalt mértéke. (Persze az is lehet, hogy tudomásul vette: nagyobb lesz a hiány, de szemet hunyt felette.) A hivatalos verzió tehát még mindig optimista. Ez nem citrom, ez narancs!

NEHÉZ-POSONY MÁRTON

Szökésben

Az ember úgy háromévesen elkezd kérdezni, és ha szerencsés környezetbe született, türelmes válaszokat kap. Lassan kezdi megérteni a körülötte lévő világot, már nem akarja bedugni az ujját a konnektorba, mert elmagyarázták neki, hogy az veszélyes. Aztán, ahogy múlnak az évek, egyre kevesebbet kérdez, mert úgy érzi, tudja a válaszokat. Mikor azonban épp elkényelmesedne a sok tudás és tapasztalat birtokában, mindig kizökkenti valami. Egy józan emberi ésszel felfoghatatlan esemény megint elbizonytalanítja.

Itt van például ez a Zemplényi-ügy. Azt mondják, hogy a milliárdos csalással vá- [illegible] éven át a nagyvilágban sikerrel

Szentgyörgyi Zsuzsa

Kényszervállalkozók alkonya

„Vezessék be az elítélteket!” – dörögte a koncepciós per kezdőnapján a tárgyalást vezető bíró. Mintha a régi nyelvbotlás ismétlődnék meg abban a minapi közleményben, amelyben az adórendszer korszerűsítésén (értsd: további megszorításain) ügyködő miniszteri biztosok adják hírül, hogy fellépnek az álbéték ellen, és keményen lesújtanak rájuk. Az államkassza egyszeri megtöltése szempontjából igazuk is lehet. Az özönvíz pedig – látszólag – még odébb van.

A kérdéskör több rétegből tevődik össze: gazdaságszerkezeti, pénzügyi és társadalmi kérdésből. Ami az első réteget illeti, az irányítástechnikában jól ismert túllendülés jelenségével állunk szemben. A szocialista rendszerben a termelő és jobbára a szolgáltató vállalatok körében is túlnyomó súllyal szerepeltek a viszonylagos nagyok (azért viszonylagos, mert csupán a magyar körülmények között számítottak azoknak, nemzetközi összehasonlításban legfeljebb a közepesek kategóriájába tartoztak). Voltaképpen ekkor olyan tevékenységeket is a „nagyvállalaton” belül működtettek, amelyeket a kapitalista országokban az óriáscsillag körül keringő szatellit kis- és középvállalkozások tömege lát el, a tengelygyártástól a csomagoláson át a számfejtésig. Ez a szerkezet 1990 után alapjaiban megbomlott. Részint a széthulló, csődbe került (vagy vitt) nagyvállalatok romjain és cserepeiből hoztak létre a korábban ott dolgozók kisebb-nagyobb – de főként kisebb – cégeket, részben a hirtelen munka nélkül maradtak jelentős része próbált a végkielégítésből meg a család tartalékaiból, nagyon ritkán némi hitellel megtoldva valamiféle vállalkozásba fogni. Belőlük lett a mára 800 ezerre becsült önfoglalkoztató törpe cég jelentős része. Ne feledkezzünk meg persze a valódi vállalkozói tehetségűekről, akiknek új lehetőségeket nyitott a piacgazdaság, akik a tőkés vállalkozás határán működnek, óriási önkizsákmányolással dolgoznak, napi gondokkal, forgótőke nélkül küszködnek. Többségükből soha nem lesz igazi tőkés vállalkozó. Nem is alkalmasak rá. Megtanulták az alapfogalmakat, elsajátították néhány vállalkozástechnikai fogást, de nem valódi vállalkozók. Kodály Zoltán mondta, hogy mindenkit meg lehet tanítani éneklésre. Teljesen igaza volt. De azért rengeteg énektanulás ellenére sem lesz mindenkiből Székely Mihály vagy Hamari Júlia.

„Magyarország igazán kiváló pénz- és főként adóügyi szakemberekkel büszkélkedhet. Baj, nagyon nagy baj azonban, hogy mindeközben fájón hiányoznak előretekintő gazdaságpolitikusok, valódi „köz”-gazdák, akik a napi kis előnyök helyett a tartós és hosszabb távon is gyümölcsöző gazdasági és társadalmi hozadékokra tudnának tervezni.”

A pénzügyi kormányzatnak nyilván feltűnt, mekkora lehetőségek rejlenek ebben a nagy számosságban. 800 ezer cég! Jó, ezek egy része „alszik”, azaz létrehozták azért, hogy kéznél legyen, ha valami újat akarnak csinálni, és ne akkor kelljen kapkodni az alapítással. Egy része pedig fantomcég, többnyire a spekuláció és a gazdasági bűnözés eszközeként. Ezek valóban „álbéték”, a törvények kijátszói, a társadalom megkárosítói, akikre gyorsan le kell(ene) csapni, a büntetéseket pedig hatékonyan és mielőbb be kellene rajtuk hajtani. De a többség a kényszervállalkozói kategóriába tartozik. Mármost itt vannak a rendeletek, szabályozások. Még a nyolcvanas évek végén a Németh-kormány elhatározta, hogy rendet vág a miniszterelnöki, elnöki-tanácsi, miniszteri stb. rendeletdzsungelben. Sikerült is. Azóta viszont újabb törvények, rendeletek, szabályok szövevénye burjánzott elő, sokukat ráadásul évente változtatják. A nagyvállalatok megengedhetik maguknak, hogy gondosan figyelemmel kísérjék ezeket és megfelelően alkalmazkodjanak hozzájuk. A gazdasági félés egészbűnözők ezekből (is) gazdagszanak. A kicsik, a törpék azonban, többnyire hozzájuk hasonló kényszervállalkozó gazdasági embereket, cégecskéket alkalmazva, könnyen elbuknak az ide-oda ágazó és folyton változó rendeletindákon. Most jön a zsenialitás! Le kell csapni a szabálytalanságokra! Ha a 800 ezer cégecskének csak kétharmadát átlagosan százezer forintra büntetik, ami ugye nem túl nagy pénz, akkor az államkassza rögvest 50–60 milliárd forinthoz jut. Vegyük még ehhez a mindenféle beharangozott adószigorításokat, már egészen szép summa kerekedik ki belőle. Igazán felesleges a nagy adócsalókkal foglalkozni, akik százmillió forintokkal csapják be a társadalmat, ők úgyis kihúzzák magukat, kitűnő ügyvédeket tudnak fogadni, elhúzzák a pereket évekre, akár évtizedre (lehetne néhány markáns példával szolgálni). De aki tízezer forintnyi adóval tartozik, attól tüstént viszik a komódot. A kis cégecskék ijedten fizetni fognak, hiszen máris rájuk ragasztották a címkét: ők nem valódiak, hanem „álbéték”. Vagyis a tárgyalás még el sem kezdődött, és máris elítélteknek számítanak. Büntetés jöhet büntetés után, ami nemcsak az állami bevételek előnyével jár, hanem előbb-utóbb ki is irtja őket a piacról.

„Ezek az »álbéték« valójában munkajövedelmet tüntetnek fel tőkehozadékként” – olvashattuk a miniszteri biztosok kijelentését. Az csupán apró pontatlanság, bár tudni illenék, hogy a bétéknek nincs is alaptőkéjük (az a kft.-knek, részvénytársaságoknak van), legfeljebb néhány tízezer forintnyi betétjük, és tulajdonosaik a teljes vagyonukkal vállalnak felelősséget. Sokkalta lényegesebb a kérdéskör harmadik rétege, azaz: milyen társadalmi következményei lehetnek ennek a szent pénzügyi kereszteshadjáratnak, ha sikerül az „álbéték” jelentékeny részét ellehetetleníteni? Nyilván senki sem várja, hogy ettől az intézkedéstől terebélyesedni fognak és belenőnek a kívánatos középvállalkozási mezőnybe. Tönkremennek, és miért ne? Így például a mindig renitenskedő értelmiséget is újólag torkon lehet ragadni, hiszen becslések szerint a kényszervállalkozóknak mintegy negyedét ők teszik ki, ugyanis a munkaadók egy része megkívánja ezt a formát, mert így költségként számolhatja el az egyébként bérjellegű kifizetéseket. Csakhogy azok, akik eddig mégiscsak adófizetőkként jelentek meg, tönkremenetelük után a munkanélküliek semmit sem apadó táborát gyarapítják majd. A büntetésből befolyó bevétel egy része pedig elmegy munkanélküli-segélyre. Ennél lényegesebb azonban, hogy ezek

Politikai gyengélkedő

R. SZÉKELY JULIANNA

Elvtelen kerekség

Csöppet sem vagyok meglepve, hogy a harci kutyások is szervezetbe tömörültek, elsősorban a sajtó ellen, mert az, mint mondják, ellenük hangolja a közvéleményt. Nem újkeletű probléma sajnos, hogy a sajtó manipulál, és minden apró negatívumot felnagyít. Elég pár széttépett gyerek, öregasszony, a közönség mindjárt bedől és általánosít, olyan haláleseteket is a pitbullok nyakába varr, melyeket sima német juhászok, keverékek követtek el, arról nem beszélve, hogy a sajtó a kutyák s felelőtlen gazdáik ellen differenciálatlanul lázít.

A pitbullokat tehát meg kéne szerettetni, ám ez nem könnyű feladat. Speciális reklámtevékenységet kíván, mert a pitbull sajnos nem eléggé szép, nem eléggé kedves, nem eléggé zsíroldó vagy nedvszívó hatású. Ideának sem elég szép, pedig, miként egy reklámpszichológus nyilatkozta, a reklám egyik titka, hogy az emberek vágynak az ideákra, szeretnek hinni a mesékben.

A pitbull, valljuk be, első ránézésre undok egy képződmény. Már-már olyan ellenérzéseket szül, mint az adóhivatal, mint egy egy párt vagy politikus, hogy csak a leggyakoribbakat említsem a sajtó áldozatai közül. Megkedveltetésük nagyjából egyforma nehézségi fokú, ám, mint látni fogjuk, nem lehetetlen.

Példának az APEH tervbe vett kampányát említem. Azt olvasom a Népszavában, hogy az APEH új sajtófőnöknője hamarosan ellenállhatatlan erejű kampányt indít. A főnöknő, aki korábban az MSZP parlamenti szóvivőjeként, a Népjóléti Minisztérium szóvivőjeként, majd a csődbement bingónál bizonyította képességeit, most mindössze hatvanmillió forintot igényelt az APEH vezetésétől a szervezet „sajnálatos” arculatának megváltoztatására. Ebben benne van már, hogy a korábbi sajtóirodát főosztállyá léptették elő, hogy a régi munkatársak többségét kirúgták, az újaknak új szobákat és komputereket igényeltek, mert rengeteg szöveget kell majd szerkeszteni.

Például ilyet. „A sajtófőosztály felzárkózik és illeszkedik az APEH osztályainak és aligazgatóságainak szakmai munkájához... A médiakapcsolatokban reflektív viszonyt vezet be. Nem engedi, hogy az adóhatósági munkát kísérő ambivalens adóalanyi attitűdök előítéletes alakzatokat öltsenek, s ezeket a nyilvánosság fórumai különböző módokon visszaerősítsék a társadalomba.” Napnál világosabb szándék és beszéd, a pitbullosok is megirigyelhetnék. Kiindulópontja az a tudományosan megalapozott, agitpropos axióma, hogy az adókkal (kutyákkal, pártokkal, politikusokkal stb.) kapcsolatba kerülő alany olyan, akár a gyermek. Jóra s rosszra egyaránt fogékony, tehát meg kell fogni a kezét. A adónál maradva: bár érzi a szerencsétlen, hogy adózni elvileg jó és dicséretes, hogy adók nélkül nincs közjó és egyéni boldogulás, valami mégis folyvást megzavarja. Ez így van szerte a világon, ám Magyarországon különösen. A magyar alany jó ideje abban a hitben él, hogy nem lehet erkölcsös az az adórendszer, amely nemcsak hogy elvonja jövedelmének több mint a felét, de a közjóban sincsen látszatja, legalábbis nem elég. A magyar alanynak ráadásul az a rögeszméje, hogy az APEH csak a bérből-fizetésből élőket sanyarga- [illegible] ja, hogy kijátszani a vállalkozónak könnyű, az alkalmazott- [illegible] telesség, de mindenképp igazságtétel.

Mit tehet ilyen körülmények között egy sajtófő- [illegible]

A tévében „legitimáló és hitelesítő” adózá- [illegible] indít. Terve szerint ráébreszti az alanyt, h- [illegible] értékével és módjával nem [illegible] rek régen is működtek, „csak nem is- [illegible] tehát nem pusz- [illegible] , akár egy

Megnehezítik az autótolvajok dolgát a mechanikus kormányzárak

Önmagukban nem sokat érnek, de legalább a kisstílű autótolvajokat elriaszthatják – ezért ajánlják a szakértők a biztonsági kormány- és egyéb zárak használatát. A mechanikus szerkezetek iránti kereslet egyre nő. A kormányzárak különféle változatai ismertek, vannak volánra, pedálra, kézifékre vagy sebességváltóra erősíthető, illetve ezeket egymással összekötő zárak, „esernyők", „balták". Átlagos áruk 2–5 ezer forint, de 30 ezerért is lehet kapni. A kereskedők szerint a zárakat csak a riasztó vagy indításgátló mellett tanácsos használni.

Nyusztay Máté NÉPSZAVA

A zárak típusai rendkívül változatosak. Az úgynevezett esernyő a kuplungot vagy a féket köti össze a kormánnyal. A „baltát" pedig a kormánykerékre kell erősíteni úgy, hogy rúdja a műszerfalba ütközzön. De van olyan zár is, amely a kéziféket a váltóval kapcsolja össze. Egyes kereskedők szerint ez utóbbi a legjobb, nehéz kinyitni.

A szerkezetek valódi hasznáról megoszlanak a vélemények. A szakemberek többsége azt vallja: aminek kulcsa van, ahhoz álkulcs is készíthető. Ezért sokan esküsznek a számkombinációra, mondván: ha a tolvaj látja, hogy sokat kell vele bajlódni, inkább továbbáll. Az ellenvélemény: ha már valaki odáig eljutott, hogy a kormányzáron törje a fejét (tehát már megbirkózott az ajtóval), az megoldja ezt a „problémát" is.

Egy biztos: a kormányzárnak megvan az az előnye – főként olcsóbb kocsik esetében –, hogy meghosszabbítja a kocsilopás idejét. Ez a legtöbb, ami elérhető.

A kormánnyal összekötött zárakat sem mindenki javasolja. A tolvajok ugyanis sokszor nem vesződnek a zár feltörésével, inkább egyszerűen elvágják vagy eltörik a kormánykereket. Ezt *Csiszár László*, a Tálán Péter Autósbolt vezetője is megerősítette. Csiszár a 30 ezer forintos változat mellett teszi le a voksot. Véleménye szerint ez az egyetlen, amely használ, mivel az egész kormánykereket beburkolja: sem levágni, sem kinyitni nem lehet.

A kereskedő azt is elmondta, boltjában 1650–4800 forint közötti áron kaphatóak kormányzárak. Tapasztalatai szerint a vevők inkább az olcsóbb – ám esetenként kevésbé hasznos – eszközöket keresik. Egyébként Csiszár nem hisz a kormányzárakban: *„a kormányt szétvágják, a zárat kitépik, a számkombináció meg nem minden verziónál létezik"* – fogalmazott.

A mechanikus eszközökkel kereskedő cégek közül talán az Aka 2000 Kereskedelmi Kft. árusítja a legtöbbféle (10-15) kormányzárat. Egy-egy verzión belül – az acél minőségétől, erősségétől függően – három fajtát kínálnak. A balta- és esernyőzárakat ezenkívül sima kulcsos, illetve számkombinációs változatban árusítják. *Németh Balázs*, a kft. ügyvezetője szerint a kulcsos változat a jobb. A kéziféket és a sebváltót összekötő verzió azonban nem sokat ér – folytatta: a gyakorlott tolvajok egyszerűen elvágják a kézifék bovdenjét, s az így nyert mozgástér elég ahhoz, hogy egyesbe tegyék a kocsit. A kézifék-sebváltó zárnak azonban van egy olyan verziója is, amely a kéziféket csőként befedi. Ennél a változatnál a huzal elvágása nem sokat ér.

Az ügyvezető szerint a drágább „példányok" javallottak, elsősorban az olyan baltazárak, amelyek belső riasztóval – vagyis a kocsitól független rendszerrel – vannak ellátva. Az autótolvajoknak ezzel kell a legtöbb időt eltölteniük.

„Abszolút biztonság nincs. Csak az lehet a cél, hogy a tolvajnak minél többet kelljen bajlódnia a kocsival. A kormányzár erre és csakis erre jó – többnyire csak a piti tolvajok ellen" – vélekedik Németh Balázs.

Casco kötésénél tulajdonképpen mindegy, van-e a kocsiban mechanikus kormányzár. A biztosítótársaságok zöme ugyanis önmagában nem fogadja el: riasztó és/vagy immobilizer a feltétel.

Tudomásunk szerint a Hungária Biztosító Rt. az egyetlen, amelyik „mechanikus eszköz" címszó alatt elfogadja a kormányzárat is.

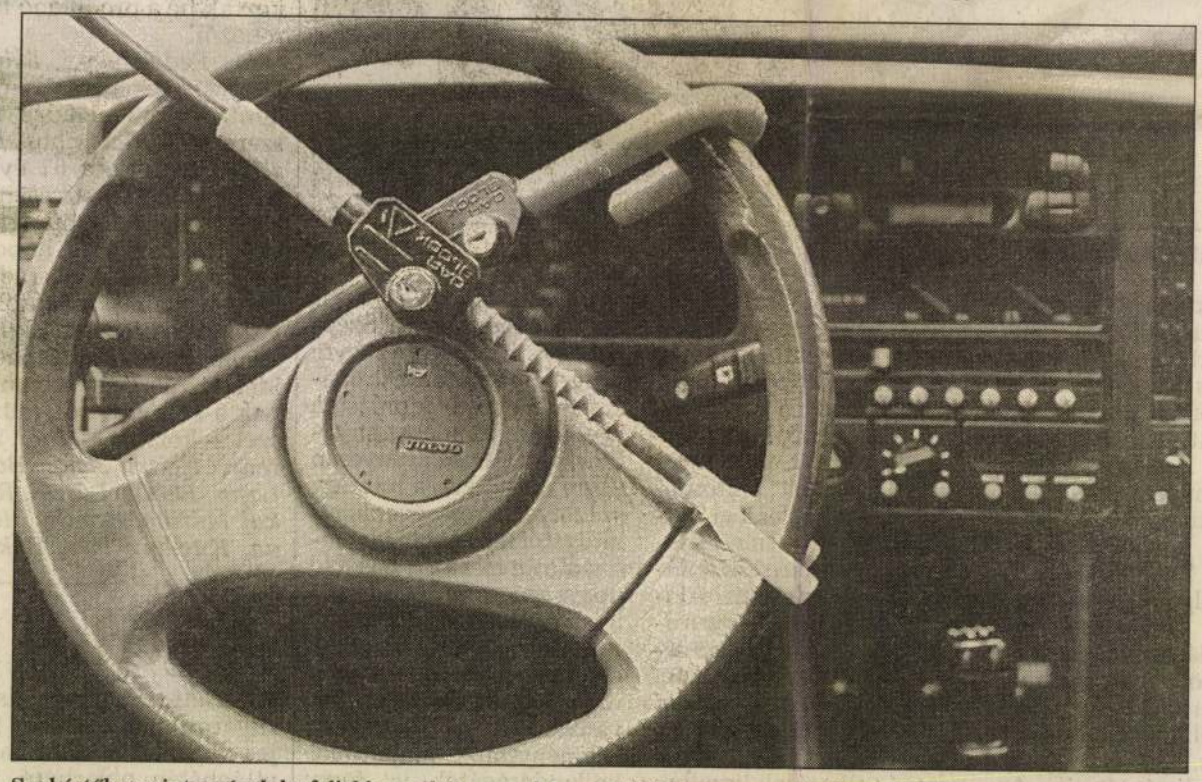

Szakértők szerint a zárak legfeljebb egy-két perccel hosszabbítják meg az autó ellopásához szükséges időt

KERÉKHÍREK

Júniusban indul a III. Magyar Borok Útja Rallye

Június 5-én indul a Parlament elől a III. Magyar Borok Útja Rallye. A bortermelők támogatásával szervezett autós verseny – melyhez borászati és közlekedési ismeretek is szükségesek – az idén külföldi szakasszal is bővülhet. A már hagyományosnak számító vetélkedésen a hazai közélet színe-java képviselteti magát. Neves politikusok, színészek, üzletemberek és a sajtó képviselői is autóba ülnek, hogy játékos vetélkedés során bejárják hazánk minden borvidékét – tájékoztatta lapunkat Ferjáncz Attila örökös ralibajnok, a szervezőbizottság tagja. Eddig 75 induló páros nevezett be a versenyre. Köztük a túra fővédnökeként is szereplő belügyi, igazságügyi és közlekedési, valamint a földművelésügyi és a külügyi tárca is. A versenyzők ezer kilométert tesznek meg, s ízelítőt kaphatnak a híres magyar borokból is.

Megkétszerezte nyereségét a Seat

A Volkswagen-csoporthoz tartozó Seat spanyol autógyár tavaly csaknem megkétszerezte nettó profitját 11 milliárd pezetára. A Seat 1997-ben 467 ezer autót gyártott, 12,5 százalékkal többet, mint az előző évben. Forgalma 774 milliárd pezetát ért el, ez 27 százalékos növekedés. A vállalat 1995-ben még 11,3 milliárd pezetás veszteséget volt kénytelen elkönyvelni.

Hatékonyabb új katalizátor

Csaknem a felére csökkenti a károsanyag-kibocsátást egy újszerű katalizátor, így rövid időn belül teljesíthetők a 2005-re tervezett határértékek. A szerkezet lényege a nemesfémrétegek különleges elrendezése az úgynevezett oxigéntárolókhoz kapcsolódóan. Ily módon több oxigén áll rendelkezésre a szennyező anyagok átalakításához. A berendezés feleannyi káros anyagot enged ki, mint az eddigi háromutas katalizátor.

Red Baron-hídfőállás Törökbálinton

A japán Red Baron Csoport, a világ legnagyobb motorkerékpár-kereskedő cégének közép-kelet-európai regionális központját március 27-én avatták Törökbálinton, a Tó utcánál. Forintos Péter, a cég ügyvezető igazgatója optimista: idén 20 ezer, jövőre már 50 ezer használt és új, import-motorkerékpár eladásával számol. A társaságnál félévtől már részletre is lehet motort vásárolni garanciával, szervizszolgáltatással. Ez év végére ígérik, hogy a kétkerekűek mellé lopásra és törésre is nyújtanak biztosítást.

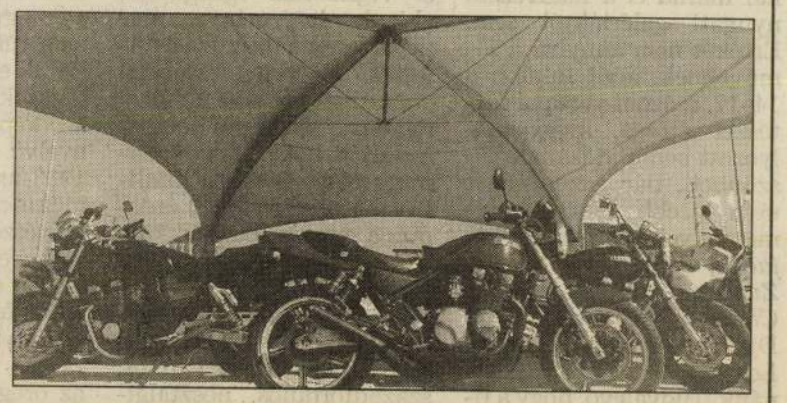

Az Autóvilágot szerkeszti: Lénárt Attila

Új életet kezd a Régi Képtár

A Szépművészeti Múzeum teljes rekonstrukciójának befejezése 2006-ra várható

A Szépművészeti Múzeum rekonstrukciójának munkálatai a városligeti szárnyhoz érkeztek, így ezt a traktust ki kellett üríteni. A hasznosítható kiállítási terület a felére csökkent. A muzeológusok a helyszűkével nem törődve újjávarázsolták a Régi Képtár kiállítását.

Mojzer Miklós főigazgató

Gy. Balázs Béla felvétele

Váradi Iván Attila írása a NÉPSZAVÁNAK

Éppen száz esztendeje, 1898-ban – ama bizonyos millenniumi törvény alapján – írták ki a Szépművészeti Múzeum építésitervpályázatát. Nem a nyertes, hanem a második helyezett *Schikedanz Albert* és *Herzog Fülöp* kapta a megbízást, mivel a millenáris építkezések két korábbi objektumát, a Műcsarnokot és az épülőfélben lévő emlékművet is ők tervezték. A múzeum nyolc évre rá nyitotta meg kapuit, befogadva Európa egyik legbecsesebb műgyűjteményét. A Parlament után a második legnagyobbként jegyzett pesti épület a kor elvárásait tükröző premodern, historikus építészeti stílus kiemelkedő emléke.

A múzeum derékhadát a Régi Képtár adja, amelynek jelentősége Európa keleti felén a Drezdai Képtárral vagy az Ermitázzsal vethető össze, de nem sokkal marad el a listavezető nyugati galériáktól sem. Értékét nem annyira a főműveknek, mint inkább a 14–17. századi európai festészet átfogó, kiegyensúlyozott bemutatásának köszönheti, bár gazdagságát nem kisebb mesterek remekművei jelzik, mint *Raffaello, Coreggio, El Greco, Zurbaran, Goya, Dürer, Cranach, Bruegel, Van Dyck, Poussin, Claude Lorrain,* s még sorolhatnánk. Tudvalévő, hogy a firenzei–lombardiai géniusz, *Leonardo da Vinci* egyetlen azonosított szobrát is mi őrizzük. Számszerűleg az olasz és a németalföldi iskola vezet, míg hírnevében leginkább a spanyol iskola – prominens Greco-sorozatával – emelkedik ki. A művek törzsanyagát a kitűnő gyűjtőérzékkel megáldott *Esterházy* hercegek alakították ki. Őrájuk utal Raffaello egyik befejezetlen remekének címe: Esterházy Madonna.

A Szépművészeti teljes rekonstrukciója mintegy kétmilliárd forintba kerül. A munkálatok a múzeum városligeti, barokk szárnyához érkeztek, ezért ezt a traktust ki kellett üríteni. A hasznosítható kiállítási terület a felére csökkent. A lelkes muzeológusgárda a szükségből kívánt erényt kovácsolni, amikor *Mojzer Miklós* főigazgató vezényletével egy új szemléletű kiállítás rendezésébe fogtak. Ezt „A Régi Képtár... másként" elnevezésű kiállítást nyitotta meg a napokban *Marton László,* a Vígszínház igazgatója, akinek intézménye már szerencsésen túljutott a felújítás megpróbáltatásain.

Az újjárendezés abból a modern múzeumi elvből indult ki, hogy a képek számára nincs semleges kiállítási környezet, ezért érdemes a művek „baráti" környezetének kialakítására törekedni. A kiállítás rendezői – talán az épület szelleméhez, születéséhez igazodva – igyekeztek sajátos, századfordulós, nosztalgikus hangulatot is becsempészni. A képeket stílus- korszakok szerint nagyobb csoportokat alkotva, kéthárom sorban rendezték el, s az egyes csoportok a különféle tompa árnyalatokkal festett, színes falakra kerültek. Ezáltal a rokon stílusú, művészettörténetileg összetartozó alkotások egymásra hatása is jól érvényesül. Technikai újítások is szolgálják a kiállítás élvezetét, korszerűbb lett a megvilágítás, speciális, nem tükröző üveglapokkal látták el a képeket, és a látogatók eligazodását segíti a képes, magyar–angol nyelvű feliratozás is. Az 1983-as, nagy port kavart műkincsrablás után a Szépművészeti Múzeum biztonsági rendszerét megerősítették, és azóta is folyamatosan fejlesztik. A nagyobb veszélyt manapság nem is a rablás lehetősége, hanem az öreg tetőzeten át-átszivárgó esővíz jelenti.

A Régi Képtár a Nemzeti Galéria kivonulásától mostanáig, éppen negyven esztendeig változatlan formában állt a látogatók előtt. Annak idején a Kossuth-díjas főigazgató, *Pigler Andor* összeállításában még csak 626 képet állítottak ki, szemben a jelenlegi 733-mal – csakhogy ez most feleakkora területre zsúfolódott. A gazdag raktári állományból, a friss restaurálásokból és az új szerzemények közül közel harminc, eddig még ki nem állított mű is állandó kiállítási darabbá lépett elő. Olyan pompás alkotások kerültek először közönség elé, mint a *Rembrandt* előtti amszterdami portréfestészet köréből *Pickenoy* két kitűnő képmása, *Foschi* Szent családja vagy a Breughel-műhelyből való életteli táblakép, a Falusi búcsú, melyet *Pieter Baltensnek* tulajdonítanak.

Talán ez a koncentrált, hatásos kiállítás is segít majd abban, hogy a Szépművészeti Múzeum egyre ismertebbé váljon Európaszerte. Mert bár a múzeum közönsége az idegenforgalom fejlődésével arányosan egyre növekszik, a mintegy százötvenezres évenkénti látogatói létszám még mindig alatta marad a hasonló nagyságú műgyűjtemények népszerűségének.

A múzeumi rekonstrukció befejezésének ma még nincs pontos dátuma, nyilvánvalóan a következő kormányzatok műpártolói hajlandóságától is függ, hogy milyen ütemben folytatódnak a munkálatok. A jelenlegi ütemezés szerint a befejezés 2006-ra várható, talán éppen december 1-jére, amikor is a patinás intézmény fennállásának centenáriumán a remekművek barátai egyúttal a múzeum újjászületését is megünnepelhetik majd.

Dokumentumjáték Fedák Sári peréről

NÉPSZAVA-információ

Nagy színházi perek, nagy színházi botrányok címmel új bemutatósorozatot indít az angyalföldi József Attila Színház. Az első premiert, a *Fedák Sári* színművésznő elleni 1946-os népbírósági per anyagából készült dokumentumjátékot – melyet *Radó Denise* írt, szerkesztett és rendezett – április 3-án este fél 8-kor tartják az Aluljáró Stúdiószínpadon. Tegnap délelőtt sajtótájékoztató keretében mutatkoztak be a produkció létrehozói.

A Fedák-ügy, avagy kontra, rekontra, szubkontra című előadás főszereplője *Galambos Erzsi.* Ő alakítja a 67 éves, perbe fogott művésznőt, akit népellenes bűntettel vádoltak, amiért a háború alatt egy bécsi nyilas rádióban irodalmi műsorokat vezetett. A levéltári kutatások alapján színpadra idézett perben fölvonulnak a kor jeles írói, művészei – köztük *Molnár Ferenc, Heltai Jenő, Bástí Lajos, Beöthy László, Rátkai Márton, Honthy Hanna, Kürthy Klára, Rákosi Szidi, Téglássy Emmi* – alakjukat *Szabó Éva, Román Judit, Láng József, Katona János* és *Juhász György* formálja meg.

Léner Péter direktor elmondta: nem posztumusz perújrafelvétel vagy igazságszolgáltatás a céljuk a sorozattal, hanem az, hogy az egykori nagy nevű színészek emlékét a róluk szóló darabok segítségével elevenné tegyék, s újra bekerüljenek a közgondolkodásba. Hiszen a felnövekvő nemzedékek tagjai csak úgy jegyzik meg a félmúlt színházi nagyjainak nevét, ha élményszerűen találkoznak alakjukkal, jellegzetes, korukat is jellemző problémáikkal.

A fél évszázaddal ezelőtti nyilasper ürügyén az élete emlékezetes pillanatait és fontos szereplőit is fölidéző Fedák Sárival és kortársaival szembesülhetnek a mai nézők. A sorozat következő, őszi bemutatóján pedig a Nemzeti Színház egykori igazgatójának, *dr. Németh Antal* rendezőnek a történelem által alaposan befolyásolt pályájával és sorsával ismerkedhetnek meg.

Kísérleti iNteRNeTTo

Kísérleti televíziós műsort sugároz március 31-én teljes napon át a kizárólag a világhálón olvasható iNteRNeTTo. A vételhez nem tévékészülék kell, hanem Internet-kapcsolattal rendelkező számítógép és kiegészítő szoftverek szükségesek. A reggel kilenctől éjfélig tartó adásban a Fekete Doboz filmjei, valamint beszélgetések hangzanak el a cybervilág jeles személyiségeivel, lesznek filmek, esti híradó, időjárás-jelentés, esti mese, sőt reklám is. A műsorban fellép *Bozsik Yvette* táncművész, a Fekete Vonat roma rapzenekar ad élő koncertet, a Szegedi Kortárs Balett itt mutatja be először Szilánkok című balettjének videóváltozatát. A technikai feltételek miatt egyszerre csak kétszázan „nézhetik a tévét" a http://tv.internetto.hu/ címen.

Megszépülő épület, Európa-hírű gyűjteménnyel

P. Szabó

Schickedanz Albert, a Szépművészeti Múzeum tervezője egyik szép vázlatán szoborcsoportokkal díszítette az épület oromzatát, lépcsősorát. Az elképzelt gazdag díszítés nyilván sohasem valósul már meg, a múzeum évekkel ezelőtt elkezdett rekonstrukciója eredményeként viszont időről időre új részlet szépül meg. Az idők változásának látható jele, hogy a középső timpanon csúcsán mintegy a nemzeti öntudatot hirdetve lobog a piros-fehér-zöld zászló, alatta pedig, az oszlopok felső harmadában, transzparensek hirdetik a múzeum új kiállításait. Egyfajta szemléletbeli váltást is jelentenének az épület külsején fölfedezhető jelek? Az Európa gazdag gyűjteményei közé számító Szépművészeti Múzeum egyszersmind a közönségbarát intézmények sorát is gyarapítani szeretné? A kérdésekre *dr. Mojzer Miklós,* a Szépművészeti Múzeum főigazgatója válaszol.

– A Hősök tere felől ködösebb napokon akár antik síremléknek is nézheti valaki a házat, homlokzatát hűvösnek, elzárkózónak, amelyen kevés a hívogató elem. E transzparensek hírül adják, hogy miért érdemes bejönni. Ezért gondolkodtunk el néhány éve azon is,, hogy érdemes lenne a büfét „kihelyezni" a portikusz alá, kapcsolatot teremtve így a térrel, a várossal. Várakozásainkban nem csalódtunk. Látogatóbarátok szeretnénk lenni természetesen odabent is, például alaposabb, átgondoltabb tájékoztató feliratokkal, hogy ne erőszakosan, de célratörően orientálhassuk vendégeinket. Néhány éve megváltoztak a jegyeink is: rajtuk van az alaprajz, a gyűjtemények elhelyezése.

– Folytathatnák a sort a múzeum kiadványaival...

– Plakátjaink egyrészt fölfedezhetők a városban, másrészt kaphatók a múzeumi boltban. Kiadványainkat, amelyek többnyire a tudományos és a népszerűsítő művek közötti átmenetet képviselik, többnyire pályázat útján elnyert összegekből tudjuk megjelentetni. Nem állunk rosszul, de hiányzik e nagy, általános, több nyelven kiadott, szép kiállítású vezető. Most ezen dolgozunk. Nem néhány millió forintos összegeket kell előteremteni a kiadásukhoz, s a feladat nagyságát növeli, hogy a látogatók összetétele miatt elsősorban az idegen nyelvű változatokra kell koncentrálnunk.

– Van-e arról statisztika, hogy kik látogatják a múzeumot, s hogy hogyan változott az intézmény iránti érdeklődés az utóbbi években?

– Forgalmunk nagyobb része idegenforgalom. Tudjuk azt is, mennyi az iskolások száma. 2000-ben közel húsz százalékkal, jó negyvenezerrel nőtt a látogatók száma 1999-hez képest, tehát nagyjából 260 ezer fő volt. Ez a szint először 1989-ben állt be, amikor is a korábbi 400 ezerről csökkent le a látogatószám. A csökkenés, mint a magyar múzeumokban mindenütt, azután tovább folytatódott, néhány éve viszont ellenkező irányú folyamat indult meg.

– Bizakodjunk benne, hogy a növekedés tovább folytatódik. De minek köszönhető: a rekonstrukció előrehaladtának? Az új látnivalóknak?

– Annak is, ennek is. A rekonstrukció eredményei elsősorban a magyarokat vonzzák. A külföldiek az éppen látható nagyobb kiállításokról értesülnek elsősorban. Fontosak ezek a bemutatók, például a tavalyi növekedés fele, mintegy 20 ezer látogató a Klee, Miro, Tanguy című kiállításnak volt köszönhető. Amikor 500 forintra emeltük a belépőjegyek árát, megígértük: nem szedünk külön belépődíjat az ilyen kiállításokért. Ezt ma is tartjuk. S vannak még kedvezményeink, amelyek máshol talán kisebbek: a magyar diákok nálunk például semmit nem fizetnek, negyven százalékkal olcsóbb a kedvezményes jegy is. Fontosnak tartjuk a látogatószám növelését ilyen eszközökkel is, bár jövőre elkerülhetetlennek tűnik az újabb jegyáremelés.

– Mit jelent ez a bevétel a múzeum gazdálkodása szempontjából?

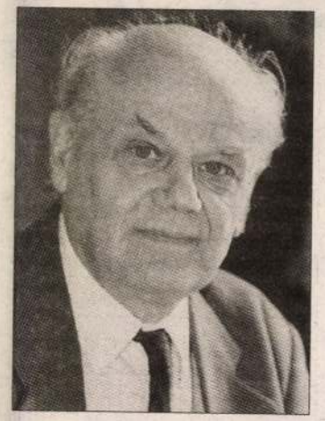

Mojzer Miklós

– Sokat, hiszen fő forrása annak az 50-60 millió forintnak, amelyet nem az államtól kapunk. Van bevételünk szerzői jogokból, hazai és külföldi értékesítésből, rendezvények terembérletéből is. Költségvetésünk 15-20 százalékát vállaljuk, ez európai összevetésben, a racionálisan működő holland múzeumokhoz hasonlítva is igen jó arány. Megfordítva a dolgot: a külföldi intézményekéhez képest alacsony a költségvetésünk.

– Ezzel együtt igen jelentős kiállításokra került sor a legutóbbi időben, s kiemelkedő értékű műveket is szereztek. Hogyan sikerült megvásárolni az actiumi csatát ábrázoló domborműrészletet?

– A kiállítások rendezését elsősorban a pályázatok, mellettük a szponzorok teszik lehetővé. A műtárgygyarapításra saját büdzsénk mellett állami támogatást is kérhetünk, és úgy tűnik, nagy előrelépés történt a társadalmi összefogást illetően is – erre az actiumi dombormű megvásárlása igen jó példa. Bankok, vállalatok, magánszemélyek támogatták a múzeumot, ki néhány ezer, mások több millió forinttal. Az ország háza című kiállításunknak talán nem volt akkora visszhangja, mint a nagy külföldi kiállításokénak, de mi igen fontosnak tartjuk ezt a millennium előtt tisztelgő tárlatot is, amely alkalmat adott az Országház terveit tudományosan feldolgozó katalógus megjelentetésére is. Ez is sikert aratott, a cserepéldányokat nem számítva mára teljesen elfogyott.

– Befejeződik-e a Szépművészeti Múzeum rekonstrukciója 2006-ra, az avatás centenáriumára?

– Ha a körülmények ideálisak lennének, készen kellene lennünk, de a kampányszerű dolgokat nem szeretem, mert azok csak félmegoldáshoz vezetnek – maga az intézmény is csak tíz évvel a millennium után készült el. Építészetileg az épület kétötöd része hátravan még. Tavaly elkészült a barokk, a dór csarnok, a tömb egésze, amelyben vannak, az idén lesz készen. De hátra van még a Dózsa György úti rész, s a kétemeletes aláépítés a Hősök tere felől, aminek következtében kiállítási és raktárlehetőségeink egyaránt bővülnek. A munka a leginkább kiemelkedő középső rész rekonstrukciójával fejeződik be. Bővíthetjük a Szondi utcai könyvtárunkat is, amelynek néhány évvel ezelőtti kialakítása nagy előrelépést jelentett a régihez képes. Most hetven olvasót tudunk leültetni tizenkettő helyett, de az egyetemekről ennél jóval több diák érkezik.

– Jelentős külföldi kiállításokon is bemutatják a múzeum remekműveit. Most milyen tárlatokra készülnek?

– Például egy Ottawában az idén megrendezendő reneszánsz–barokk rajzkiállításra, s egy 2002-ben Montrealban nyíló régifestménykiállításra. Jó alkalmat jelentenek e tárlatok a műtárgyak restaurálására is, amelyek kiadásaiból jelentős részt vállalnak partnereink. Számos olyan kiállítást rendeznek világszerte, amelyre a múzeumtól egyké művet kérnek kölcsön. Van másfél-két tucat képünk, amelyet állandóan kérnek, a Manet-, a Velazquez-festményt, *Goya* műveit. Büszkén, mintegy a budapesti gyűjtemény gazdagságát illusztráló tényként említem, hogy 2002-ben Houstonban és Londonban nagy terrakottakiállítást rendeznek, amelynek hatvan, a világ minden részéből kölcsönzött darabja közül három a Szépművészeti Múzeumot képviseli majd.

Opel Zafira A bűvös 7-es!

Válassza Ön is a 7-üléses Zafirát raktárról, azonnal!
... és most használt autójának beszámítása esetén megajándékozzuk Önt egy téli szettel (kesztyű, sapka, sál).

Cseréljen most nálunk! Milyen színben akarod látni a világot? AVANGLION

További részletek a márkakereskedéseinkben!

OPEL Maxabo

1037 Budapest, Bécsi út 254.
Tel.: 250-7373, Fax:367-3590
1026 Budapest, Hűvösvölgyi út 32.
Tel.: 200-7200, Fax: 200-6820
e-mail: opel@maxabo.hu
internet: www.maxabo.hu
Nyitva tartás: H-P: 9-18, Sz: 9-13

– Népszerű s időszerű műfaj ma a kórusmű?

kártyavárat is sokkal könnyebb, mint felépíteni.

„Jól érzem magam ebben a műfajban"

FOTÓ: BELICZAY LÁSZLÓ

A MÁV VAGYONKEZELŐ RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

1066 Budapest, Teréz krt. 62.

a MÁV Rt. megbízásából

NYILVÁNOS AJÁNLATTÉTELT HIRDET

a **Szentesi Vasútépítő Kft.** (6600 Szentes, Baross u. 2.) a MÁV Rt. tulajdonában lévő üzletrészére, amely a jegyzett tőke 25%-ának +1 szavazatnak felel meg.

Az eladásra felkínált üzletrész irányára 275%-os árfolyamon 130 000 000 Ft, azaz százharmincmillió forint.

A Szentesi Vasútépítő Kft. főbb adatai a következők:

- A cég alapító okiratának kelte: 1992. december 30.
- Üzletrészek megoszlása: STRABAG AG. 75% –1 szavazat; MÁV Rt. 25% +1 szavazat
- Jegyzett tőkéje: 189 120 000 Ft
- Saját tőkéje: 377 100 000 Ft
- Nettó árbevétele (1999. évi tény): 2 895 060 000 Ft
- Eszközértéke: 59 450 000 Ft

Az ajánlat követelményei:

- Az ajánlott vételár forintban. Az ajánlati ár nem köthető más ajánlathoz.
- Az ajánlattevő adatai; neve, székhelye, telefon/faxszáma, ügyvezető vagy igazgató neve, társaságiadó- és tb-száma.
- Cégkivonat, aláírási címpéldány.
- Nyilatkozat, hogy az ajánlati árat az ajánlat beadásától számított 60 napig az ajánlattevő érvényben tartja és a vételárat az üzletrész adásvételi szerződés aláírását követő 15 banki napon belül átutalással egy összegben kiegyenlíti.
- Az ajánlathoz a megajánlott vételár erejéig mellékelni kell:
  – feltétel nélküli bankgaranciát vagy
  – feltétel nélküli fedezetigazolást vagy
  – feltétel nélküli hiteligazolást,

amelyet a pályázat tárgyát képező üzletrész megvásárlása céljából állítottak ki, és amely arról szól, hogy a bank a kiállítástól számított 90 napig visszavonhatatlan fizetési kötelezettséget vállal a kedvezményezett felé az alapügylet vizsgálata nélkül.

A MÁV Vagyonkezelő Rt. az ajánlattevő rendelkezésére bocsátja a Szentesi Vasútépítő Kft. 2000. november hóban készült vagyonértékelését betekintésre.
Az ajánlatokat **2001. február 8-án 10–12 óra** között a MÁV Vagyonkezelő Rt. V. emeleti tárgyalójában kell leadni, jelzés nélküli, zárt borítékban, 2 példányban, **„Szentesi Vasútépítő Kft. ajánlata"** felirattal. A késve érkező ajánlat érvénytelen. Az ajánlatok felbontására ugyanazon a napon – **2001. február 8-án 12 óra 30 perckor** a MÁV Vagyonkezelő Rt. V. emeleti tárgyalójában kerül sor az ajánlattevők jelenlétében, közjegyző előtt.

A kiíró fenntartja annak jogát, hogy az ajánlatok bontását követően nyilvános licitálást tartson azon ajánlattevők között, akiknek ajánlata és a legmagasabb összegű ajánlat közötti különbség kisebb, mint 10%. A kiíró a bontást és a licitálást követően eredményt hirdet és a nyertes ajánlattevővel 30 napon belül üzletrész-átruházási szerződést köt. A kiíró ugyancsak fenntartja a jogát arra is, hogy nem megfelelő ajánlatok beérkezése esetén az ajánlatok mindegyikét elutasítsa. Az elutasított ajánlattevő nem vehet részt az ajánlati eljárás további részében.

További felvilágosítást a MÁV Vagyonkezelő Rt.-től (1066 Budapest, Teréz krt. 62. IV. em. 428. szoba, Nagy Lóránt portfóliókezelő) és a társaság székhelyén, Frányó Ferenc területi igazgatótól kaphatnak az érdeklődők, munkanapokon 8–12 óra között, titoktartási nyilatkozat ellenében.

MÁV VAGYONKEZELŐ RT

Irodalmi életrajzok

METZ

Rimbaud és *Apollinaire*. Két költő, aki férfikora delelőjén halt meg, s akinek életműve máig egyedülálló a maga nemében. A francia költészet vitathatatlan nagyságai. Akkor is, ha kortársaik vonakodtak őket elismerni. Életük regényét most jelentette meg magyarul a Palatinus Kiadó. *Francoise D'Eaubonne* A kamasz című könyve már napvilágot látott egykor Magyarországon; most *Csanak Dóra* és *Kiss Sándor* fordításában publikálták, *Julia Hartwig* lengyelül íródott Apollinaire-jét pedig *Fejér Irén* átültetésében. Budapesten az Írók Boltjában szerdán *Petőcz András* mutatta be a két kötetet. Petőcz András költői ihletettséggel méltatta a regényes életrajzokat, nem palástolva azt sem, hogy a könyv színvonala, olvasmányossága, fordulatossága ellenére sem vetekszik Julia Hartwig Apollinaire-jének irodalmi értékével. E kiadvány nemcsak a kortársai által meg nem értett költőkamaszt láttatja elevenen és hitelesen, immár a kellő távlat birtokában, hanem a benne kirajzolódó korrajz is figyelemre méltó. A művészek és költők világa. Mint ahogyan a Hartwig-regény elsőrendű érdeme is az Apollinaire-t körülelő világ, a kor atmoszférájának, az író- és művésztársaknak az ecsetelése. Apollinaire, Petőcz András szerint, már a „jó csapatjátékosok" közül való, akit barátok, harcostársak vesznek körül, és korántsem tekinthető magányosnak, mint a mindenünnen, még az alkotás örömeiből is kivonuló Rimbaud. Újra felfedezése igencsak üdvözlendő. Akár azoknak, akik ismerik, kedvelik költészetét, akár azoknak is, akik az életrajzi regény olvastán kapnak kedvet hozzá.

Könyvvásár Lipcsében

MTI

Idén március 22–25-e között rendezik meg a német nyelvű térség legnagyobb tavaszi irodalmi eseményét, a lipcsei könyvvásárt a szászországi városban – hangzott el tegnap Budapesten, a Goethe Intézetben sajtótájékoztatón. *Oliver Zille*, a vásár igazgatója elmondta: a szakmai és közönségtalálkozókra 25 országból mintegy 1800 kiállítót várnak. Kiemelte, hogy az idei rendezvények középpontjába a könyvmarketing és a terebélyesedő audiokönyv ágazat került. *Masát András*, a berlini Magyar Ház igazgatója hangsúlyozta, hogy tartani kell azokat a pozíciókat, amelyeket a magyar irodalom, a magyar könyvszakma elért az 1999. évi frankfurti könyvvásáron. A lipcsei könyvvásár magyar íróvendégei ez évben *Bitó László, Hász Róbert* és *Zalán Tibor* lesznek. Bitó László Ábrahám és Izsák című regénye – az orosz, spanyol fordítást követően – a napokban jelent meg németül, a Tibor Schafer Verlag gondozásában. Hász Róbert a jugoszláviai Doroszlón született. A tíz esztendeje Szegeden élő alkotó önéletrajzi ihletésű regényét, a Diogenész kertjét a berlini Rowohlt Kiadó adta ki. Zalán Tibor Néhány akvarell című verseskötetét az Alkyon Kiadó jelentette meg.

magyar régiségben, állítólag még latin szinte kizárólag műveltséghordozó nyelv (és hivatalos nyelv is volt), ugyancsak keletkeztek efféle latin imitáló szavak. A szilvapálinkát eleink némi humorral szilvóriumnak, a pipázószobát vagy a pipagyűjteményt pipatóriumnak, a dorgálást (szidalmazást) dorgatóriumnak latinizálták – utánozva a latin szavak végződéseit, amelyeket szinte magyar képzőként használtak. A jelenség inkább fordítva ismeretes, a latin szavakat láttuk el magyar végződésekkel, emlékezzünk hirtelenjében *Petőfi Sándor* nevezetes versének elejére: „Diligenter frequentáltam /Iskoláim egykoron,/ Secundába ponált mégis / Sok szamár professzorom. / A poesisból is ebbe / Estem inter alia; / Absurdum pedig, de nagy, hogy / Ennek kelljen állnia./ El sem obliviscálnak, mert / Ha occasióm akadt: / Kutyáliter infestáltam / E jó dominusokat" (Deákpályám).

Némelykor más efféle latinizáló szóra is bukkanhatni: „Megeshet persze, hogy az érintett kocsitípusok műszaki jellemzőit nézve tragikomikus árak mellett is sokaknak lesz ingerenciája új Trabantot, Wartburgot vagy Polskit venni..." Folyóiratból való ez a példa: „Szélhámiái miatt hordta el az irháját, vasvillás károsultak keresték..." És a párja: „...hogy miféle csalásoknak, szélhámiáknak nem szabad bedőlnie a kétségbeesett munkaerőnek?" A szentendrei HÉV műbőr ülésein nemegyszer láttam vastag, fekete rostirónnal: Pomázia, s ez Pomáz község latinossá alakított neve.

Nyelvünknek (és műveltségünknek) a latinnal való évszázadokig tartó együttélése tehát máig hat. Így van ez akkor is, ha garmadával lehetne idézni a sajtóból, a rádióból, a közéletből az ellenpéldákat, az olyanokat, amelyekből a latin szavak vagy kifejezések értelmének legcsekélyebb ismerete sem látszik. Az ilyen nyelvezet hasonló a bronzáriumban megszerzett barnasághoz: divatossága kétségtelen, ám a természetes nyelv napfényéhez hasonlóval köze van.

NAPLÓ

A VASESZŰ MIHÓK című zenés gyermekműsorát mutatja be a Pasztell Színházi Társulás ma délelőtt tizenegy órakor a Várszínház nagyszínpadán.

MERÉNYI ENDRE KÉPEI címmel nyitnak meg tárlatot ma déli fél tizenkettőkor, a székesfehérvári Szent István Király Múzeum Országzászló téri épületében.

A VASS LAJOS NÉPZENEI VERSENY megnyitó ünnepségét március 8-án délelőtt tíz órakor tartják meg az Érdi Művelődési Központban (Alsó u. 9.).

Átadták a Jedlik Ányos-díjakat

Andrási Ferenc, *Bedő* Zoltán, *Gémes* István, *Palágyi* Tivadar és *Richter* Péter vehette át péntek délelőtt a *Magyar Szabadalmi Hivatalban* a *Jedlik Ányos-díjat*. A *Gyógyszerkutató Intézet* farmakológiai osztályának vezetője, Andrási Ferenc több évtizedes kutatómunkájával tudósiskolát hozott létre, ezáltal ő lett a magyar ipari gyógyszergyártás egyik megalapozója. A *Magyar Tudományos Akadémia Mezőgazdasági Kutatóintézetének* igazgatója, Bedő Zoltán Magyarországon huszonnégy, külföldön tizennégy államilag elismert búzafajta nemesítését végezte el. A *Nitroil Vegyipar Termelő-fejlesztő Rt.* elnök-vezérigazgatója, Gémes István több mint negyven szabadalom kidolgozásában vett részt. A *Danubia Szabadalmi és Védjegyiroda Kft.* tagjának, Palágyi Tivadarnak a nevéhez fűződik a magyar gyógyszeripar találmányainak sikeres külföldi jogvédelme. A *Budapesti Műszaki Egyetem Atomfizika Tanszékének* vezetője, Richter Péter oktatói tevékenységéért részesült a Magyar Szabadalmi Hivatal által 1996-ban alapított díjban. Feltalálóként huszonegy találmányi bejelentés és szabadalom birtokosa.

(t. r.)

Megújult a Régi Képtár

Mojzer Miklós, a Szépművészeti Múzeum főigazgatója veszteségekről és nyereségekről

Március 19-én nyílik meg a *Szépművészeti Múzeum Régi Képtárának* újjárendezett kiállítása. Az egyiptomi, a görög-római és a XIX–XX. századi kiállítások után láthatja a közönség az európai festészet remekeit az 1400-as évektől az 1700-as évek végéig. Ezt az alkalmat ragadtuk meg, hogy *Mojzer* Miklós főigazgatót a tizedik évébe lépő rekonstrukcióról, a Szépművészeti Múzeum gondjairól, a rejtélyes úton Kanadába került Giorgio Vasari-kép lapunkban exponált visszaszerzési akciójáról kérdezzük. Mojzer Miklós, noha nem titkolja, hogy a napi gondok, a folyamatosan zajló felújítás és a mindennapi működés biztosítása nemhogy a tudományos munkára nem hagy időt, de kikapcsolódást sem enged, mégis elégedett, mert a pénzhiány miatt szükségéből erényt lehetett csinálni.

– Hálát adhatunk, hogy nem a hatvanas években kezdődött a rekonstrukció, mert az akkori felfogás szerint minden bizonnyal „belebecstelenkedtek" volna az eredeti épületbe. Ma már mindenki tudja, milyen kincs a luxusarchitektúra, a világban ugyanis egyre inkább felértékelődik a múzeumi környezet. *Schickedanzék* nagyon értették a dolgukat. Magyarországon máig nem született jobb kiállítótér, mint a *Műcsarnok*é, s ugyanez elmondható a külsejében és belsejében tanítható klasszicista Szépművészeti Múzeumról, amely úgy fordult a múltba, hogy közben a legmodernebb technikai megoldásokat vonultatta fel.

– Nem lett volna egyszerűbb bezárni és átadni az épületet a felújítás kivitelezőinek?

– Nem engedhettük meg ezt a luxust. Ráadásul jelenlétünk garancia arra, hogy az épületet nem éri komoly veszteség. Mihelyt elkészül egy-egy rész, birtokba vesszük, mégpedig véglegesen.

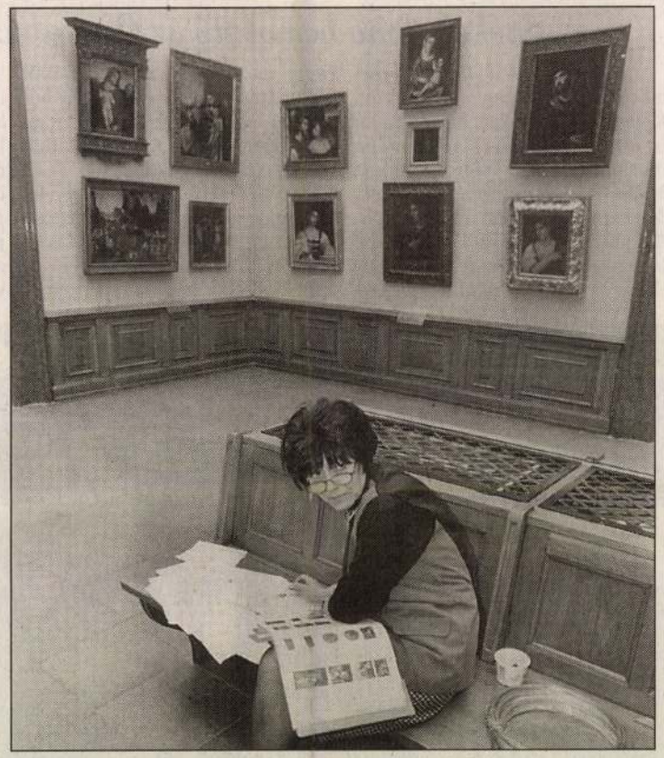

Utolsó simítások a megnyitó előtt

Nagy Zoltán felvétele

Amit a felújított részben kiállítunk, az vélhetően 2010-ben is állni fog. Jóval több pénzt emésztett volna fel, ha ideiglenes megoldásokkal kísérletezünk.

– Vitát váltott ki a múzeum könyvtárának elköltöztetése.

– A nemzetközi gyakorlat sem támasztja alá az új könyvtárépület ellenzőinek érveit, de ami ennél is fontosabb: nyilvános könyvtárként működve képtelenek voltunk fogadni az olvasókat, az egyetemek, művészeti főiskolák hallgatóit. Nem beszélve arról, hogy a könyvállomány régen kinőtte a helyiségeket. A Szondi utcai új épület pillanatnyilag minden igényt kielégít, s ha kell, bővíthető lesz. Le tudjuk ültetni az olvasókat, a múzeumi kollégák pedig végre kényelmesen kutathatnak, saját íróasztalnál, számítógéppel. A könyvtár kiköltöztetésével helye lett a grafikai gyűjteménynek, és sikerült a régi olvasóteremből és a mellette lévő raktárból kialakítani azt a nagy múzeumok számára elengedhetetlen – és az eredeti tervben is szereplő – auditóriumot, ahol akár százötven látogatót fogadhatunk.

– A Régi Képtár nemzedékek számára volt fogalom. A nemzetközi hírű Pigler Andor válogatta ki a gyűjtemény legjobb darabjait, olykor felkiáltójellel nyomatékosítva a látnivalókat.

– Magam is a Pigler-féle Régi Képtáron nőttem fel, nekem is szokatlan az új tárlat, amelyet sok leleménnyel és műgonddal, *Ember* Ildikó koncepcióját követve *Tátrai* Vilmos, *Szigethi* Ágnes és az osztály valamennyi munkatársának közreműködésével állítottak fel. Más az ő csoportosításuk, itt a nagy együttesekre kerül a hangsúly. Megmutatkozik e kiállításon is a gyűjtemény fő erénye: a történeti teljesség a XIII-tól a XVIII. századig. Kiderül, hogy kevés a fő mű, de ragyogó a másodvonal. E tekintetben csak a spanyol részleg kivétel: a nagy hírű ibériai kollekciók, továbbá az *Ermitázs* és a *Louvre* után a mi gyűjteményünk a legjelentősebb.

– Mennyiben módosította az utóbbi negyven év a Régi Képtár anyagáról alkotott korábbi felfogásunkat?

– A megközelítőleg háromezer darabból álló gyűjteményben számos darab új mesternevet kapott, és „lebuktak" a régi nagy nevek. Nemcsak mi jártunk így, hanem például a drezdaiak is. Az újabb Rembrandt-kutatások kiderítették, hogy a nálunk őrzött *Öreg rabbinus* nem az ő keze munkája. *Veermer Női arcképéről* is bebizonyosodott, hogy nem ő a szerző. És még sorolhatnám az úgynevezett veszteségeket. De vannak nyereségeink is: *Poussin-képünkről* egyértelműen kiderült, hogy a mester hiteles, ifjúkori műve. *Bassano Krisztus keresztvitele* című kérdéses alkotásáról, hogy ugyancsak eredeti. Hogy csak két példát említsek a sok közül. A nézők az új kiállításon a korábbinál több alkotást láthatnak már most, amikor az anyagot a múzeum jobb szárnyából a baloldaliba költöztettük át. A rekonstrukció befejezésével pedig közel száz, eddig nem látott alkotás is a látogatók elé kerül.

– Két évvel ezelőtt lapunk megírta, miként bukkant fel egy Vasari Kánai menyegző című képe. Hogy áll most a Vasari-ügy?

– Jegyzéket adtunk át a kanadai múzeumnak, bojkottot hirdettünk: addig műtárgyat nem adunk kölcsön, míg az ügy nem rendeződik. Eddig nem sokra jutottunk, pedig precedensértékű lenne, ha visszakapnák a képet, amelynek leltározásakor a kanadaiak rosszhiszeműen jártak el. Valószínű, pereskednünk kell, és a per megnyerhető. Diplomáciai kérdés is, mikor, hogyan lépünk.

– A múzeum előtt álló feladatok eltörpítik az ügyet, mindent háttérbe szorít a rekonstrukció?

– A rekonstrukció pénzkérdés. De nemcsak az építkezéssel kell foglalkozni, hanem a műtárgyak restaurálásával, az állagmegőrzéssel, ami ugyancsak komoly anyagi teher. A légszennyezettség miatt üveg alá kell helyezni a festményeket, de az igazán korszerű üveg harmincszor annyiba kerül, mint a fényt visszatükröző korábbi. Új keretekre is szükség van, s ez szintén nagy tétel. De nincs pénzük műtárgybeszerzésre sem. Ráadásul működési költségeink egyre nagyobb hányadát kell saját bevételből biztosítani.

– Emelik a belépők árát?

– Ötszáz forint lesz a jegy, de a magyar diákok, katonák és a 65 éven felüliek ingyen látogathatják a múzeumot. Kedvezményt kapnak a művészettörténet-tanárok, a mozgáskorlátozottak.

– A színház és a mozi után luxus lesz a családi múzeumlátogatás is?

– Hétszáz forintért kínáljuk a családi jegyeket, és a legfőbb egyházi és állami ünnepeken ingyenes belépést biztosítunk mindenkinek. Húsvétkor, pünkösdkor, karácsonykor, március 15-én, augusztus 20-án, október 23-án, valamint a május 18-i múzeumi világnapon nem szedünk belépti díjat.

Lászlóffy Aladár

Metamorfózisok

Mohács-tavasz, mely sikerekkel
kicsit felold és elvakít.
Petőfinek tűnik az ember,
a hold leér az ablakig –

dühös sugár a szolga-égből,
remény, hogy ez az átlagunk:
jelkép-ember csupa elégből
vagy inkább mégis meghalunk!

Így, talpig dacban, mint a gipszelt,
törött bokájú betegek
elolvassuk, hogy mire tippelt
s elmozdítjuk a hegyeket.

Csak ne lenne már díszkötésben,
mint Kufsteinben államfogoly,
túl Márvány-tengeren, szökésben,
vagy Torinóban valahol.

Csak ne szeretnék ők is váltig,
akikkel patvara vala,
s vitatták még, hogy „mind egy szálig"
vagy várhat még szegény haza.

Olyan, mint védtelen szabadság,
lejárt gyógyszer, mely nem segít.
Hol elszedik, hol visszaadják
nekünk az Összes verseit.

Tavasz-Mohács lesz mindenünkből
és rendes csárdáskiskalap…
Török kimegy, a Habsburg megdől,
sajnos, a magyar megmarad.

Kiss Dénes

Petőfi robajló arca

Fadgyas Lászlónak Ausztráliába

A szabadság átcsap fölöttünk
tajtékos arcu szennye forr –
Mi meg véres magzatként jöttünk
Magyarország tájairól
Összeszorítva kicsi öklünk
a nagyvilágnak kiüvöltünk
az átkok hajlataiból

Petőfi képe fölrobajlik:

Töredéke egy valaha összefüggő nagy népi eposznak…

Székely fonó-bemutató az Operaház színpadán

„Míg Bartók a népdalt »természeti jelenségnek« tekintette, Kodály a népzenében historikumot is látott: töredékeit egy valaha összefüggő nagy népi eposznak. Második daljátékával, a Székely fonóval épp arra vállalkozott, hogy egyetlen, összefüggő képpé illessze össze e »töredékeket«. Egy emberöltővel a bemutató után jog-

Nagy részüket saját gyűjtéséből válogatta. Hogy a dalsorozatból hogyan lett egységes kompozíció, az a zeneszerző utánozhatatlan formaérzékének titka.

Szinetár Miklósnak, az *Operaház* igazgatójának a kinevezése után az egyik első „parancsa" volt, hogy a Székely fonónak vissza kell kerülnie a színház repertoárjába. Kodály Zoltán remekművét *Bartók A fából faragott királyfi* című táncjátékának *Seregi* László-féle koreográfiájával állították párba, s mutatják be ma és március 8-án este az Operaházban kettős szereposztásban, *Oberfrank* Géza vezényletével, *Kerényi* Imre rendezésében. A kérő szerepét *Miller* Lajos és *Gurbán* János, a háziasszonyt *Mészöly* Katalin és *Kovács* Annamária énekli.

Jelenet a Székely fonóból

Nagy Zoltán felvétele

tusokat. Maga a fonó is szimbólum, magyarázza a rendező, és az is, ahogyan az emberek megközelítik vagy éppen távolodnak tőle az odavezető utakon, mint az „élet útján", amelyen folytonos mozgásban vagyunk. A Székelyföldre jellemző tágas völgykatlant látunk a színpadon, középen a fonóval, a közösségi élet színterével. A rendező hangsúlyozza, hogy ebben a mesében a magándráma a közösség szeme láttára játszódik le. *„Elmegyek, elmegyek, hosszú útra megyek, hosszú út porából köpönyeget veszek"* – énekli a kérő, s a közösség éppúgy visszavárja őt, mint a szerelme. A fiatal pár sorsa *közügy*. A kérő visszajövetele nemcsak a szerelem beteljesülését jelenti, hanem a közösség győzelmét is. Miközben a balladák életről-halálról, olykor szörnyűségek-

gal hivatkozhatott munkájának homéroszi, összefoglaló jellegére: »a Székely fonó igazi kollektív mű, amelyben a ‚symphoneta' csak társszerző, afféle Homérosz«" – Bónis Ferenc zenetörténész fogalmaz így *Hódolat Bartóknak és Kodálynak* című kötetében. És valóban, Kodály Zoltán a *Székely fonóval* nem csak történelmi tettet vitt végbe azáltal, hogy – csakúgy, mint másik daljátékában, a *Háry*

Meghalt Rab Zsuzsa

Életének 72. évében pénteken meghalt *Rab* Zsuzsa költő, műfordító Budapesten. Halálát tragikus baleset, egy félrenyelt narancsszelet okozta. A segítségére sietők mentősök gégemetszést hajtottak végre, majd a Szent János Kórházba szállították, ahol több órán át hiába küzdöttek az életéért – tudatja az *MTI*.

Szörnyű században született, rettenetes évtizedekben volt boldog gyermek. A Pápán született Rab Zsuzsa úgyszólván mindent megkapott édesapjától; olvasmányokat és biztatást mindenekelőtt, érdemes a költészettel foglalkoznia. Míg a Dunántúl lakossága a megszálló szovjet hadseregtől rettegett, Rab Zsuzsa oroszul tanult az első világháború hadifogolytáborait megjárt édesapjától. Míg pajtásainak a zsúrokon járt az eszük, ő kötetbe rendezhette zsengéit. A műfordító és a költő később is egymást segítve munkálkodott a minden időben – még a léleknyomorító ötvenes években is – gazdag publikációs lehetőségekkel megajándékozott Rab Zsuzsában. Úgyszólván az egész XX. századi orosz költészetet az ő közvetítésével ismerte meg az ötvenes–hatvanas–hetvenes évek versszerető magyar közönsége. Szívesen foglalkozott az orosz népköltéssel is. A Sztálin halála után kicsinykét szabadabbá váló szovjet irodalomból biztos kézzel választotta ki azokat a szerzőket, akik a szovjet megszállás gaztetteit soha nem feledő magyar nép számára is értéket jelenthettek, s nem is csak poétikai értelemben, de erkölcsi tekintetben is.

Hogy a korlátlan publikációs lehetőségek örömmel töltötték-e el Rab Zsuzsát, vagy gályarabságnak tekintette ő is, mint több más kollégája a műfordítást? – senki nem tudja. A műfordító talán elégedett volt, csakugyan. A költő, a magánember azonban zaklatott, s

Felséges utazások

Manapság egyáltalán nem tűnik megoldhatatlanul nehéz feladatnak az államférfiak utaztatása. Napjaink összkomfortos és gyors repülőgépei, vagy a nesztelenül suhanó, a hintóknál is lágyabban rugózó luxuslimuzinjai világában nem is gondolunk arra, milyen hatalmas erőfeszítéseket igényelt egy évszázaddal korábban a nagy emberek utaztatása. A vasúton lebonyolított utak rendszerint hosszú ideig tartottak, s a vasúttársaságok feladata volt, hogy azt minél elviselhetőbbé, kényelmesebbé tegyék. Hogy miként sikerült mindez az Osztrák–Magyar Monarchiában, erről szól az előreláthatólag szeptember végéig megtekinthető, *Királyi vonatok, udvari utazások* című kiállítás a Közlekedési Múzeumban.

A dolgot csak nehezítette, hogy *Ferenc József* nem szerette az utazást, csak az uralkodással együttjáró rossznak tekintette, s a legendásan katonás napi időbeosztásához menet közben is ragaszkodott. Hajnali 5-kor, télen 6-kor *Ketterl* udvari komornyiknak fel kellett szolgálnia Őfelsége reggelijét, mely a vonaton is feketekávéból vagy teából, péksüteményből, vajból és sonkából állt. Természetesen e szerelvény nem közönséges, hanem külön az udvar számára készített vasúti kocsikból állt. Kezdetben nem voltak konyhák e fából készült vagonokban, de később szükségből megoldották e főleg tűzvédelmi problémát. A korabeli fényképek, rajzok és a kiállított eredeti luxuskocsi arról tanúskodnak, hogy e vagonok hallatlan műgonddal készültek, szinte a királyi kastélyok légkörét varázsolták a sínekre. Dolgozó-, étkező- és hálószobákat, toalettfülkéket alakítottak ki bennük, melyeket a mértéktartó és elegáns biedermeier berendezés varázsolt otthonossá. A fejlődés során az udvari konyhával és cukrászattal együtt felkerült a vonatra a jég- és a bárszekrény is, más kényelmi berendezések társaságában, melyekre nagy szükség volt az uralkodó pár és kíséretének ellátásában. A vonatok hosszú ideig voltak az állam vezetőinek közlekedési eszközei. A kiállításon régi filmhíradókból és dokumentumfilmekből összeállított anyagot is megtekinthet a látogató, melyeken hitelesen látható, milyen fogadtatás közepette zajlott le a császár-király vagy később *Horthy* kormányzó egy-egy megérkezése. Természetesen a repülőgépek egyre biztonságosabbá válásával a légi utazás is szóba jöhetett, bár Magyarországon a trianoni békediktátum egy ideig tiltotta komolyabb gépek beszerzését. Egy fotó megemlékezik arról a legendás Junkers F–13-as féműpítésű repülőgépről is, melyen 1921-ben, a száműzött *IV. Károly* és *Zita* királyné repült Dénesfára, s melyet a sikertelen puccskísérlet után a magyar állam foglalt le. E legendás „légi lélekvesztőt" ugyanakkor teljes valóságában is lehet látni: csupán át kell sétálni a múzeumból a közeli Petőfi Csarnokba, ahol eredeti szépségében is megtekinthető.

Bertók László Attila

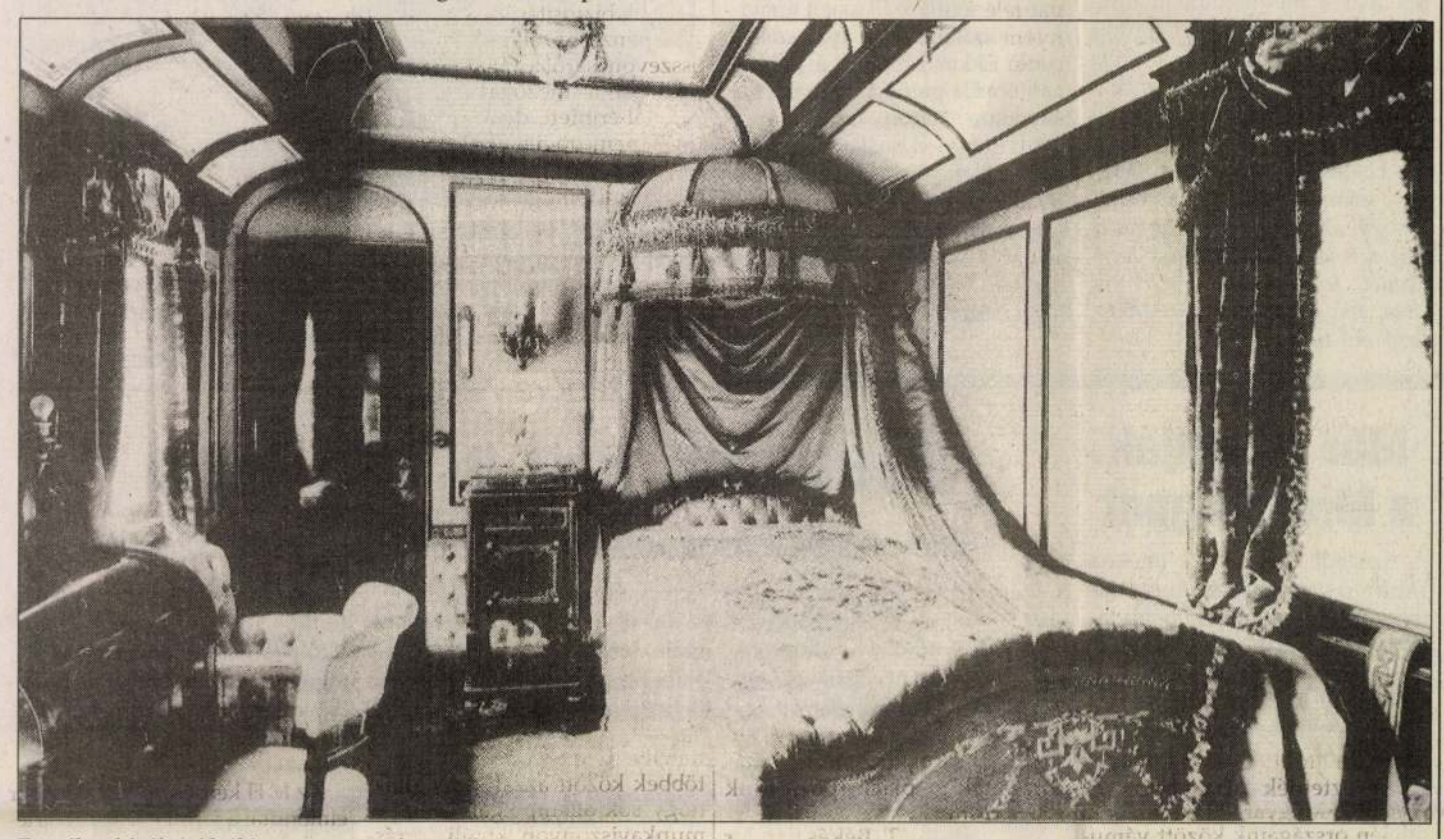

Erzsébet királyné hálóterme termeskocsijában, 1896

TV-lemény

Embernap a televízióban

Romanapnak hirdették, de mert e nép a rom (ember) szóból alkotta nevét, hadd illessem őket én így, a magam anyanyelvén. Kivált azért, mert a monstre műsor az 1944-es cigányholocaust 50. évfordulójára jött létre. Annak a gyalázatnak az emlékére, mikor a zsidóság mellett az ő embervoltukat is megkérdőjelezték – hogy *Ady* szavait toljam az időben előbbre – „Sírjukban is megátkozott gazok". A gyász visszatérő emléke, az ahhoz csatlakozó empatikus államfői szavak mellett, és a kérkedéstől, propagandától nem mentes kormányfői levél, s a mai atrocitások helyenként egyoldalú bemutatása ellenére, számomra ez a sokórás program műveltségi élményt, s a testvériségben való hitem megerősítését jelentette. Éppen ezért elhessegetem az időnként beszéd közben a vállait rángató, a matriarchátust, vagyis az anyajogú társadalmat a nőuralommal összetévesztő, s a riport alanyait gyakran, zavaróan félbeszakító egyik műsorvezető, *Szénási Sándor* efféle hibáit, aki egyebekben állta a sarat. *Daróczi Ágnes*, a szakértő cigány műsorvezető pedig minden elismerést megérdemel. Munkatársaival és a megannyi közreműködővel méltó emléket állított a csaknem hat évszázados cigány–magyar együttélésnek. Kiemelten a tegnap és a ma művészeinek. Így a nemrég elhunyt *Lakatos Sándornak*, akit én is hallgathattam fehér asztal mellett, s nem feledem soha zenélését. Aztán költőknek, *Bari Károlynak* és *Osztojkán Bélának*, a festő *Pongor Beri Károlynak* (nemcsak képeinek, hanem Istenre, Krisztusra lelésének is). S a dokumentumfilm-bejátszások és beszélgetések az iskoláztatás, a pályaválasztás és a mai cigány–magyar együttélés gondjairól mind ezt a méltó emlékállítást szolgálta. S megtetézhette volna az a gyönyörűséges film, a francia–roma *Tony Gatlif* alkotása, a Latcho drom (Szerencsés utat), amely a cigányság zenéjét úgy követte nyomon Indiától, Egyiptomon, Törökországon, Románián, Magyarországon, az egykori Csehszlovákián, Franciaországon át Spanyolországig, hogy mintegy érzékeltette e nép több évszázados vándorlását és sokszázados európai jelenlétét. Benne az indiai útrakelés színpompás varázsa, a családokkal, a gyönyörű roma nőkkel, az ökörfogattal és a csacsival és a jelenetsorokat átható zenével a mesés Kelet időtlenségét hozta elénk. Aztán a Közel-Kelet cigánysága! És a román forradalomé, a *Ceausescu* elleni dallal. S amit a rendező nem tudhatott, de mi igen: a marosvásárhelyi magyarellenes pogrom idején szinte rigmust mondva jöttek a mieink segítségére: „Ne féljetek, magyarok, megjöttek a cigányok!" S amit a cigányzene avatott értőjeként tudhatott volna, tán tudott is, ha nem is részletesen, de filmjében csak egy kedves, anekdotikus jelenettel utalt rá: hogy mit jelentett és jelent a magyar népi és magas zenekultúrában a magyar cigányok muzsikája. Ám mi számon tartjuk, hogy *Biharit* a XIX. század első évtizedei legnagyobb magyar költője, *Berzsenyi* hallgatta elragadtatással. Meg *Széchenyi István*. Sőt, *Beethoven* is többször, Bécsben. S hallgatta nemcsak a császár-király, *Ferenc* és vele megannyi honi és külföldi főrangú, hanem *Liszt* is, aki a hazai cigánymuzsikát még eredeti magyar népzenének vélte, s nélküle pályája is részben másként alakult volna. Vagy feledhetjük-e a *Dankó*-nótákat? Amelyek legjobbjai valahogy asszimilálni tudták a magyar zenei érzületet, ez az érzület pedig az ő dalait. S hogy ez a kölcsönhatás – túl Dankón is – valóban létezett, számomra a cigányul előadott Auschwitz-dal jelezte leginkább. Ami engem a múlt századi börtönrendszerre utaló magyar rabénekekre emlékeztetett. S e dal visszavezet a fél évszázados tragédiához, az erről szóló riportfilmhez, s az emlékezés jegyében ahhoz a *Szakcsi Lakatos Béla* és művésztársai adta dzsesszkoncerthez, amely betetőzte ezt a cigány katolicizmus szépségével, eszmeiségével olyannyira Isten-közeli, mégis, nagyon is e földön járó embernapot.

Melczer Tibor

Házimozi

Célkeresztben

Frank Horrigan, a fiatal, kemény, ígéretes pályafutás előtt álló titkosügynök is ott volt Dallasban, azon az emlékezetes, harminc évvel ezelőtti napon. *Kennedy* elnök testvéreként, személyes kudarcként élte meg a gyilkosságot. Meghasonulva önmagával, nem is vállalt több testőrfeladatot. Mára rutinos öreg róka lett belőle a titkosszolgálatnál, ám igazából azóta sem volt képes elfelejteni azt a szomorú napot. S ekkor, a véletlen folytán, hirtelen szembetalálja magát régi önmagával. A kép, melyen ő is látható, sok másik társaságában, egy titokzatos férfi lakásában van, akit jól láthatóan erősen foglalkoztatnak az elnökgyilkosságok. Egyszóval könnyen lehet, hogy a fickó, akire a házmester hívta föl a hatóság figyelmét, hasonló erőszakos esemény elkövetésére készül.

Sejtése beigazolódik, amikor az egyik hivatásos állami bérgyilkos fölhívja őt telefonon, s közli vele, hogy a megbízóinak hátat fordítva úgy gondolja, azza! koronázhatná meg pályafutását, ha megöli az Egyesült Államok elnökét. S mivel a játszma igazából csak úgy izgalmas, ha méltó ellenfele is van, ezért választotta erre a célra Horrigant. Frank komolyan veszi a fenyegetést, s visszatér eredeti hivatásához, hogy megpróbálja megakadályozni a tervezett gyilkosságot. Életre-halálra szóló küzdelem bontakozik ki a magányos ügynök és a magányos bérgyilkos között. A választási kampány során hamarosan fölvirrad a nap, amikor végre szemtől szemben állnak majd egymással. *...gang Petersen* izgalmas, mozgalmas akciófilmjének főszereplője veterán *Clint Eastwood* és a közönyösséget sugárzó *John ...ich* játssza.

...met a Columbia Tristar Home ...rgalmazza.))

(gégé)

A rádió mellett

Bronzlovagok Bizáncból

Az emlékiratoknak olykor keserves sors jut osztályrészül. Megalkotójuk önmagát küzdelmes életű, tiszta erkölcsű, elszánt és hősies férfiúnak vallja s gondolja; a történet viszont, amelyet a nemes, jellemdús szerző papírra vet, vetekszik a legjobb pikareszk regényekkel. Mert a mondatokból árad – épp részletgazdagsága folytán – a butaság és a naivság közismert elegye. Különösen, ha azokat – persze csak finoman, „hangyányival" – ellátjuk a megfelelő hangsúlyokkal. Ahogyan – vélhetően *Csaba Klára* nagyszerű dramaturgi munkájának segítségével – *Andrási Attila* tette *Geoffroy de Villehardouin* emlékiratainak rádióra alkalmazása és a hangjáték rendezése során.

A történet a negyedik keresztes hadjárat krónikája Bizánc megvételéig. Egy hős hadfi büszke beszámolóját hallhatjuk – ami valójában inkább vásári komédia. Nem tudni igazán: a szöveg hányadik olvasatakor találtatott meg a forma. Talán már azonnal, spontán módon adódott? Vagy lassan, mondatról mondatra vált dúsabbá az elképzelt játék? Mint mindig, most is a végeredmény a fontos: egy hamisítatlan középkori, piactéri bohózatot hallunk, annak ismert eszköztárával. Krónikások mesélik el a történetet, egyikük komoly, megfontolt – lelkes, patetikus a másik. De épp e kettős érzelmi töltés húzza alá közös, kacagtató naivitásukat. Amelyre időnként „direktben is rákontráz" az író esküje, garanciavállalása az elmondottak igaz tartalmáért. S halljuk a történetet mozgató „epizodisták" mondatait; amelyek így, hogy visszakapták saját jellemüket, saját érzelmeiket tükrözik – nem az emlékíróét. De, mint fentebb írtam, épp csak leheletnyi ez az alkotói beavatkozás, semmilyen túljátszásra nem ad lehetőséget. S ez igen kiváló rendezői koncepcióra vall. Annyit enged csak, hogy közelebb kerüljünk a helyzetek fonákságaihoz.

De miről is szól a regölés? Francia lovagok rettenthetetlen ármádiája indul Jeruzsálem visszahódítására. De kard és pajzs – kevés. Hajók is kellenek. Velence urai azonosulnak a szándék nemességével. Esztendő múltára hatalmas hajóhadat ígérnek, önzetlen, hitben fogant együttérzéssel. Szinte csak „lábjegyzet" az alkuban az általuk kért 85 ezer márka, meg a leendő zsákmány fele. Az üzlet megkötöttetik. De esztendő múltával nincs ki a sereg létszáma. Így jó harmada is hiányzik a „hajójegy árának". Sebaj. Ráérnek fizetni – csak segítsenek a nemes lovagok visszafoglalni Zára várát Velencének a magyaroktól. Ezen nem is múlik a dolog. Segítenek. Elfoglalják, áttelelnek, majd hogy a magyar király felmentő hada már csak egyheti járóföldre van, gyorsan elindulnak – Bizánc ellen. Igaz, az is keresztény föld. Igaz, a hátrahagyott város is az volt. De ez utóbbit a pápa megbocsátotta, Konstantinápolyban pedig trónbitorló az uralkodó. Az igazi a szent sereg segítségét kérte, Velence jóváhagyásával. Természetesen erkölcsi okokra hivatkozva – a pénz csak zárójelben említendő. (De lovagjaink a zárójelekből is értenek...)

S tör előre a csapat. Behajóznak, kihajóznak, elfoglalják Konstantinápolyt, elzavarják a trónbitorlót, majd, mivelhogy pártfogoltjuk elbízza magát, és nem fizet – egy bizánci puccs során cserbenhagyják. Utódját viszont gyorsan legyőzik, s önmaguk közül választanak királyt.

A hősi tettek krónikása önmagát leplezi le. Mindvégig rejtve marad előtte, hogy valójában arról szól a története: mennyire hiábavaló dolog bármely célt fegyverek eszközével közelíteni. S még csúfosabb az, amikor a szándék csupán fikció – maga a fegyver a cél. Az erő fitogtatása, ami korrumpálható, kihasználható, zsoldossá züllészthető. A történet során végigkövetjük egy mindig győztes és szerencsés sereg útját a bukással felérő végső győzelemig. Hiszen – királyt választhattak. Ugyan nem Jeruzsálemben: arról már szó sem esik; s „latin királyságuk" is alig egy-két nemzedéknyi – de ez most a diadal pillanata. És a zsákmányé.

Amelyben a nagyobb falat mindvégig a „szponzornak", Velencének jutott. Mind a zsákmányból, mind a hadjárat hatásából. Hisz eltüntette a piacról a bizánci kereskedelmet. Egy versenytárssal kevesebb. Így lesz a hódító hadjáratból vételi alku. Részben a történelemből tudjuk ezt – de magából a szövegből is ráérezhetünk –: valami nagynagy átverés folyik itt. Egy vélt hősi eposz ülepedik bennünk pikareszk summázatként, avagy: lovak nyerítenek a háztetőn. Nagy bronz lovasszobrok, amelyek hétszázkilencven éve kémlelik a tengert, s mára már Velence jelképeivé váltak. Lovagi tartású, nemes bronz paripák, amelyek a IV. keresztes hadjárat után kerültek Velencébe egy bizánci lovarda díszei közül.

Tamási Orosz János

Múzeumaink gazdagodása

Segít: a Nemzeti Kulturális Alap

Nem tétlenkedik a Nemzeti Kulturális Alap, hiszen alig pár hete a zenei, tegnap pedig a Múzeumi Szakkollégium hirdetett eredményt. Mindkét kuratórium 45-45 milliót oszthatott szét. A két pályázatra beérkező beadványok számarányát tekintve, úgy tűnik, a muzeológiával foglalkozó szakembereknek valamivel könnyebb dolguk volt. Nekik a másik szakkollégium 328 pályázatával szemben „csak" 218-ról kellett dönteniük. A boldog nyertesek listája is szerényebbre sikeredett, hiszen a zenei területen 120, a múzeumin pedig 98 személyt, illetve intézményt takar. *Mojzer Miklós*, a kuratórium elnöke elmondta: a kuratórium tagjai között egy-két kivételtől eltekintve teljes egység volt a támogatandók megítélésében. Vitát csupán a nyertesek támogatásának mértéke okozott. Az elnökség az elbírálásnál négy részre osztotta a pályázókat: állománygyarapítás, kiállításrendezés, kiadványok elősegítése, műtárgyak védelme. Elsődleges céljuk az volt, hogy olyan intézményeket és magánszemélyeket részesítsenek előnyben, amelyek és akik a megvalósítandó feladatuknál nem számíthatnak sem állami, sem önkormányzati támogatásra. A legtöbb kérés a műtárgyvédelem területéről érkezett, ezek közül többet azért kellett elutasítaniuk, mivel olyan, több évet igénylő munkákra érkezett igény, amelyeket az alap egyelőre nem tudna hosszú távon, évenkénti „injekciókkal" szavatolni.

Fodor István kuratóriumi tag véleménye szerint minden pályázatnál, ahol a szakma delegálja képviselőit, fennállhat a részrehajlás. Éppen ezért, ha valamelyik kuratóriumi tag mint intézményvezető vagy magánszemély érdekelt volt a szavazásban, nem voksolhatott.

A teljesség igénye nélkül is érdemes belepillantani a nyertesek listájába, amelyből megtudhatjuk: a Nemzeti Múzeum *Horthy Miklós* egyenruhájának és kitüntetéseinek, a Magyar Természettudományi Múzeum az ország legértékesebb, magántulajdonban lévő madártojásgyűjteményének, a Petőfi Irodalmi Múzeum *Szerb Antal* hagyatékának, az Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet Táncarchívuma *Róna Viktor* balettművész hagyatékának megvásárlását tervezi. A Soproni Múzeum a az országban egyedülálló XVII–XVIII. századi barokk sírkőgyűjteményének restaurálását, a Herman Ottó Múzeum az állandó ásványtani kiállítást kívánja elkészíteni a támogatásból.

(parcsami)

Romos érvek

Gazdaságunk mai szóhasználat szerint „romos állapotának" okát Kupa Mihály tegnapi, Magyar Hírlap-beli interjújában úgy magyarázta, hogy a Kupa program akkor „döglött be", amikor „az állam kárpótlások sorozatát indította be, adós- és bankkonszolidációt, illetve irányított privatizációt folytatott..."

Nos, a volt pénzügyminiszternek tisztában kell lennie azzal, hogy nem lehet versenyképes pénzintézeteket létrehozni pénz nélkül. Márpedig 1987-ben úgy alapította meg az akkori (MSZP-s) vezetés a kereskedelmi bankokat, hogy az MNB jórészt behajthatatlan kintlévőségeit szétosztotta közöttük – azaz, pénz helyett adóscédulák voltak a trezorjaikban. E képtelen helyzeten hivatott változtatni az említett bankkonszolidáció. A rendszerváltásnak pedig épp az a lényege, hogy a korábbi időszak kárvallottjait szerény kárpótlásban részesítsék. Ezt mindenkinek el kell fogadnia – aki igazából a rendszerváltás híve...

D. L.

A többi az ügyészségre tartozik

A mentők példásan helytálltak

Korábbi számunkban jeleztük, hogy a honvédség várpalotai lőgyakorlatán történt tragédia okainak tisztázására visszatérünk. Svéd László orvos vezérőrnagy a Magyar Honvédség egészségügyi szakszolgálat főnöke ugyanis vizsgálatot rendelt el annak tisztázására, hogy az egészségügyi szakszolgálat követett-e el mulasztást a baleset sérültjeinek ellátásában, mentésében. A történtek rekonstruálását követően Svéd vezérőrnagy az alábbiakról tájékoztatta lapunkat:

– A helyszínen tartózkodó egészségügyi szakszolgálat példásan látta el feladatát, részükről semmilyen mulasztás nem történt. A bekövetkezett sérülések ismeretében a négy halálos balesetet szenvedett személy életét nem lehetett volna semmilyen körülmények között megmenteni. Ezt támasztja alá az időközben megkapott boncolási jegyzőkönyv és az igazságügyi orvosszakértői vélemény is. Egyértelműen beigazolódott, hogy Kránitz százados – azóta posztumusz őrnaggyá léptették elő – olyan súlyos belső vérzést szenvedett, hogy bár saját lábán érkezett a kórházba, gyakorlatilag, ha még a lőtéren részesítik orvosi ellátásban, akkor is menthetetlen lett volna.

– A többi sérült ellátásánál mit állapítottak meg?

– A robbanást követő második percben megkezdték a mentésüket, ellátásukat. A helyszínen tartózkodó orvos és egészségügyi tiszthelyettesek nagyon helyesen mérlegelték a sorrendet, s ennek megfelelően látták el a sérülteket. Felmerült az a vádpont is, hogy a honvédség orvosa miért ment el a helyszínről az egyik sebesült kórházba szállításakor. Erre a válaszom: a fiatal honvédet már a mentőautóban újraélesztette, ezért volt fontos, hogy a kórházba szállításáig vele maradjon. A többiek megfelelő ellátása ekkor már biztosított volt.

– Hallottunk arról is, hogy a polgári mentőszolgálatot nem vették igénybe, illetve az egyik őrmester még el is küldte az odaérkező mentőautót, feltételezhetően azért: ne lássa, ami a gyakorlótéren történt. Erről mit tud?

– Az említett mentőautó 14 óra 30 perc körül érkezett a lőtérre, amikorra már két sebesült kivételével mindenkit elszállítottak, az ő kórházba vitelük is folyamatban volt, tehát ezért nem vették igénybe az ekkor kiérkező mentőautót. Egyébként az elküldése is úgy történt, hogy az ügyeletes őrmester telefonon megérdeklődte, hogy szükség van-e még erre a mentőautóra. Amikor tájékoztatták, hogy már mindenkit elláttak, ekkor küldte csak el, természetesen megköszönve a kiérkezését.

– A mentőhelikopter miért késlekedett?

– A mentőhelikopter csak akkor indulhatott el, amikor megkapta a jelzést, a sérültek állapotát annyira stabilizálták, hogy már szállíthatók. Ekkor azonban a polgári mentőhelikopter már hamarabb a helyszínre tudott érkezni. Az egészségügyi vizsgálat elrendelése után a megkapott részletes jelentés alapján az a véleményem, hogy a mentésben részt vevő valamennyi személyt dicséret illeti, példásan helytálltak. A többi az ügyészségre tartozik.

R. M.

Ha augusztus, akkor tűzijáték. Az elmaradhatatlan nyár végi vigadalom minden esztendőben számos gyermeket és felnőttet hoz lázba, s minden bizonnyal nem lesz ez másként az idén sem. S hogy a siker ezúttal se várasson magára, jó időben nekikezdtek az előkészületeknek a Citadellán

FOTÓ: KÖRMENDI IVÁN

Szennyezett vizek Baranyában

– Igaz-e, hogy az orfűi öregtó vizében súlyos betegséget okozó vírus, illetőleg baktérium jelenlétét mutatták ki? – kérdeztem *Morava Endrétől*, Baranya megye tiszti főorvosától.

– A fürdővizek mikrobiológiai minőségét a szennyezettséget jelző élőlények számából ítéljük meg. A strandként használt orfűi öregtó vizében nagyon magas algaszámot találtunk, a klostridium-szám (ezek rothasztó baktériumok, amelyek szemés bőrgyulladást okozhatnak) ugyancsak aggasztó, s a víz természetes öntisztuló képessége nem tud megbirkózni ezzel a szennyeződéssel. A lehetséges kórokozók száma több száz. Nagy valószínűséggel *előfordulhatnak* az öregtó szennyezett vizében lázas betegséget okozó baktériumok és vírusok, olyanok is, amelyek hasmenést okoznak, de nem kizárt az *agyhártyagyulladás* kórokozója sem. Ezért tiltjuk a fürdőzést az említett tóben.

– S aki a tiltás ellenére mégis megmártózik a szennyezett vízben...

– Az roppant felelőtlen. Bár nem állíthatunk őröket mindenhová. Annyit tehetünk, ha az üzemeltető tiltásunk ellenére mégis működtetné a strandot, szabálysértési eljárást kezdeményezünk ellene.

– Baranya megye egyéb, fürdőzésre használt vizei milyenek közegészségügyi szempontból?

– A természetes vizek olyannyira túlterheltek szennyvízzel, hogy ebben az évben egyik sem felelt meg a közegészségügyi követelményeknek. A mesterséges fürdők és uszodák részben úgy működnek, akár egy fürdőkád. Ezeket ivóvíz tisztaságú vízzel kell feltölteni, majd elszennyeződés után egyszerűen leereszteni. A mesterséges fürdők másik fajtája visszaforgatásos rendszerű, tehát gazdaságosabb. Rendszeresen vizsgáljuk a fürdők és uszodák vizének minőségét. Előírjuk a vízcsere és fertőtlenítés szabályait, maximáljuk a fürdőzők számát. Ez utóbbi különösen népszerűtlen feladat. Mindentől függetlenül javulhatna *fürdőzési kultúránk!* A higiénés szabályokat jobban be kellene tartani, hiszen ezzel meg lehetne *felezni* a szennyeződést.

Aranyi László

Már próbálják a Miss Saigont

A Szegedi Szabadtéri Játékok Dóm téri színpadán megkezdődtek az idei nyár utolsó bemutatójának próbái. *Boublil–Schönberg* Miss Saigon című musicalja augusztus 12-én kerül először színre, majd további hét estén láthatja a közönség. A darab európai kontinentális bemutatója a szegedi szabadtéri előadás, amely a fővárosi Rock Színház és az Operettszínház közös produkciója *Kerényi Miklós Gábor* rendezésében. Az alaptörténet a Pillangókisasszony sztorijának adaptálása a vietnami háborúra: egy amerikai katona és egy vietnami lány tragikus szerelme. A főbb szerepekben *Bíró Esztert, Vásári Mónikát, Sasvári Sándort, Szolnoki Tibort, Csengeri Attilát, Sáfár Mónikát* láthatja a közönség.

Mégsem tuti a Tuti Tipp

Felmondták a fogadóiroda működtetési koncesszióját

A Tuti Tipp Magyarországon egyedül kapott ötéves koncessziót fogadóirodák működtetésére 1992–ben. A vállalkozás újszerűnek és ígéretesnek tűnt, így azután a kétszáz százalékos kibocsátási ár ellenére kétszeresen túljegyezték a T-Victory által kibocsátott részvénycsomagot. A Pénzügyminisztérium most mégis felmondta a fogadóiroda működtetési koncesszióját.

A Tuti Tipp több fogadóirodát nyitott Budapesten és vidéken, a múlt évben azonban már pénzügyi problémák jelentkeztek. Szeptember végén a Szerencsejáték Felügyelet nem hosszabbította meg a fogadóirodák működtetési engedélyét. A T-Victory Rt. ezzel súlyos helyzetbe került. Hitelezői mintegy 29 millió forintos követelésére jelenleg csupán a Tuti Tipp Rt. többségi részvénypakettjét tudja fedezetként állítani, amely azonban semmit sem ér. Ezért megkezdődött a csődegyeztetés, amelynek eredményeképp a hitelek kisebb részét 1995 végéig átütemezték, a nagyobb részt pedig a Tuti Tipp vállalta át.

Sebes Péter, a Szerencsejáték Felügyelet elnöke szerint azért nem hosszabbították meg a Tuti Tipp-irodák engedélyét, mert a cég játéktechnikai-szakmai hibákat követett el, és anyagilag is gyenge lábakon állt, ami nem engedhető meg egy bukmékerirodának. Ezenkívül a 15 millió forintos kötelező tartalékot sem töltötték fel. Ha nincs működési engedély, hat hónap után ez a koncessziós jog elvesztését vonhatja maga után. Arról, hogy várhatóan lesznek-e új fogadóirodák Magyarországon a közeljövőben, Sebes Péter elmondta: a Pénzügyminisztérium kiírhat új koncessziós pályázatot, de az elnök véleménye szerint ennek nem adottak a jogi feltételei. A tiszta játékbevételek 60 százalékát viszi el a játékadó, a nyeremények után pedig 20 százalék forrásadót kell fizetni. Mindez akkora terhet ró a fogadóirodákra, amely valószínűleg nem elviselhető.

Sz. T.

Személyi változások a Belügyben

A csütörtöki kormányülést követően számos találgatás kezdődött, milyen személycserék várhatók a belügyi tárcánál. A minisztérium sajtófőosztályán érdeklődve Gulácsi Ferenc munkatárstól az alábbiakat tudtuk meg:

– *Verebélyi Imre* közigazgatási államtitkár augusztus 31-ig tölti be hivatalát, ezt követően kormánybiztosként a közigazgatás korszerűsítésére kapott megbízatást. A folyamatban lévő önkormányzati törvénytervezet egyeztető tárgyalásain még továbbra is részt vesz.

– Az utód személye mennyire biztos?

– Konkrétumként azt tudom megerősíteni, amit az MTI-nek adott közleményünkben is ismertettünk: *Kuncze Gábor* belügyminiszter a közigazgatási államtitkári feladatok ellátására *Zsuffa István* a jelenlegi helyettes államtitkárt kérte fel.

– A kinevezése mikorra várható, illetve újabb kérdés: igaz-e, hogy Tóth Zoltán, a jelenlegi Választási Iroda főosztályvezetője lépne előrébb, s ő töltené be a jövőben a helyettes közjogi államtitkári tisztséget?

– Ennyire előre ne menjünk a találgatásokban, erről úgyis a közigazgatási államtitkár kinevezését követően érdemes beszélni. Amit biztosan tudni: Zsuffa István kinevezését még megelőzi a miniszterelnöki előterjesztés alapján a parlamenti meghallgatás, s végső soron a köztársasági elnöké a döntés joga.

– Ez mikorra várható?

– Feltételezésem szerint az augusztusi parlamenti ülésen már a meghallgatás megtörténik, s várhatóan szeptember elején a kinevezésre is sor kerülhet.

R. M.

Rejtélyes rendőrhalál Nógrádban

Továbbra is rejtély, hogy miért akasztotta fel magát Oravecz András főtörzsőrmester, a Nógrád Megyei Rendőr-főkapitányság közlekedési vizsgálója a napokban. Az ügy azért is vált ki különös érdeklődést, mert az utóbbi időben a megyei rendőr-főkapitányság több magas rangú tisztje keveredett bűncselekmény gyanújába: két tiszt ellen vizsgálatot folytatnak, a megyei rendőrfőkapitányhelyettest pedig soron kívül nyugdíjazták.

Az ügy részleteiről Rafael Károlyt, a Nógrád megyei rendőrfőkapitányt kérdeztük:

– Mit állapítottak meg eddig a főtörzsőrmester halálának körülményeiről?

– Oravecz Andrást kollégái holtan találták otthonában, de arra még nem jöttünk rá, hogy miért akasztotta föl magát. Búcsúlevelet nem hagyott hátra. Az idegenkezűség teljes mértékig kizárható. Az ügyet államigazgatási eljárás keretében vizsgáljuk.

– Van-e összefüggés az öngyilkosság és a gyanúba keveredett tisztek ügye között?

– Semmilyen összefüggés nincsen.

– Ön esetleg gyanakszik valamire?

– Magam sem tudom, miért menekült öngyilkosságba a tiszthelyettes. Fiatal, család nélküli ember volt. Közvetlenül nem ismertem, köszönő viszonyban voltunk.

Oravecz András főtörzsőrmestert tegnap 17 órakor kísérték utolsó útjára a kisbárkányi temetőben.

(csarnai)

Tűnődés

A halódás ritmusai

Minden rendszer túléli önmagát; nagyobb baj, hogy bennünket is. Egykori miniszterelnökünk a változtatás sürgetőinek, értetlen heveskedőinek gyakran vágta oda: „Tetszettek volna forradalmat csinálni". Mivel azonban maga sem igen volt forradalmár alkat (gyaníthatólag ismerte az igazságot: a forradalom az ember rossz természete), alighanem ironikus fenyegetésnek szánta a replikát. Hiszen azt is kellett tudnia, meg is kellett hivatalában tapasztalnia, hogy minden rendszer, a leghitványabb is (sőt, az leginkább!) túléli önmagát.

A Kádár-rendszer sem tűnt el az első szabad választásokkal, nem is reinkarnálódott a másodikkal, mindössze az elhúzódó kimúláshoz kapott újabb esélyt. Ahhoz, hogy még sokáig tanúi lehessünk agóniájának.

A rendszer egyenlőségpártinak hirdette magát. Talán egyetlen dologban lehettünk egyenlőek: a hontalanságban. Abban, hogy helyet találjunk önmagunknak a világban. Mert kizárólag a bizonytalanság, a gyökértelenség képes abba a lumpen állapotba kényszeríteni, amit a rendszer favorizált. A vidéki törekedjék a városba, a városi igyekezzék vidékre, de még véletlenül se találkozzanak szembe félúton, nehogy megvilágosítsák egymást. Menjenek el egymás mellett ismeretlenül, gyanútlanul, és csak rombolják idegen szokásaikkal, értékrendjükkel új helyük rendjét, nehogy otthonra leljenek. A vidékit a panel „urbanizálta", a városi villámsebesen műparaszt lett falusi háza álgerendái között.

És ezek máig ható, már-már kikezdhetetlen normák!

Maradnak is, ha téeszlobby lesz, ha a települések szerkezete őrzi a „hagyatékot". Ugyanis akkor marad a lelki utánpótlás. A torzult igények. Amelyeket – ez a tévedések legsúlyosabbika! – annyira egyénieknek érezhetnek...

F. L.

TŰHEGYEN

Adóelőleg

Azt tervezi a pénzügyi kormányzat, hogy a munkaviszonyon kívüli jövedelmekből a kifizetőhely minden habozás nélkül vonjon le 44 százalékot. Érdekes kísérlet. Azt feltételezi a különmunkát vállalókról, hogy potenciális milliomosok. Én meg azt feltételezem, hogy ez inkább munkavisszafogással jár majd. Viszont a munkaadóknak továbbra is szükségük lesz olyan munkavállalókra, akik után valaki más fizeti a tb-járulékot. Ezért kénytelenek lesznek többet fizetni annak, akinek a munkájára igényt tartanak. Hogyan lehet akkor visszafogni a kiáramló bért? Ez csak az első kérdésem. A második: miért hitelezzen a dolgozó annak az államnak, amely gyakorlatilag bármikor hitelképtelenné válhat? A harmadik: miért nem foglalkoznak a tisztelt szakértők a feketegazdaságban felhalmozódó feketepénzekkel? Miért nem találnak módot arra, hogy megadóztathassák a létminimumot bevalló milliomos lakozókat? Lehet, hogy lesznek a pénzügyérek körein kívülélő polgárok közt ötletember, de félő, hogy ilyen adóelőlevonás mellett aligha vállalnak különmunkát a minimum számára.

Magyar Életfa

Fejezetek a magyarság történetéből

Valahányszor egy külföldi államférfi érkezik hazánkba vagy kormányunk egy-egy tagja hivatalos útra külföldre látogat, vezetőink szájából nagy hajlongások, feszengések és kéztördelések közepette elhangzik: „kis ország vagyunk, de . . .” Mi ez, ha nem múltunk, történelmünk és tehetségünk lebecsülése?

Kárpát-medencei hazánk első, a magyarság szempontjából meghatározó népcsoportja Attila hunjai voltak az V. században. Attila az akkor már 1500 éves múltra visszatekintő magas lovas kultúrájú nép több nyelven beszélő szervezője és vezetője volt; egész Európa tartott tőle. Mint ma — akkor is —, legegyszerűbb volt „kutyafejűnek”, vadnak, brutálisnak ábrázolni és elhíresztelni róla azt, amit az *Új Magyar Lexikon* (Akadémiai Kiadó) írt, hogy *„...barbár uralkodó... A catalanaumi csatában vereséget szenvedett, Róma előtt visszafordult... emlékét mondákban őrizték meg...”* Történelemkönyveink még annyit tartottak — tartanak — érdemesnek megjegyezni róla, hogy csapatai fosztogatták Európát stb. Ilyennek láttatják történészeink az első évezred egyik legnagyobb európai uralkodóját. Ezt a teljesen helytelen képet van hivatva helyretenni és kiigazítani — többek között — Szörényi Levente: Attila, Isten kardja című rockoperája.

A táltosok kora

Ezt követően 895/896-ban Belső-Ázsiából bejöttek a Kárpát-medencébe Árpád magyarjai, és az ott már régen letelepedett életet élő néptöredékek közé lovas néphez illő szervezettségükkel, saját írásbeliségükkel (rovásírás), sajátos zenekultúrájukkal, gazdag hiedelemvilágukkal, színes népművészetükkel (kékfestő, nemezelés), táltosaik orvosi tudásával gazdagították és belakták a Kárpát-medencét. A múlt századtól kezdve először a Habsburg-birodalom, majd a pártállam ideológiáját képviselő történészek e magas kultúrájú népet lealacsonyították a gyűjtögető és halászó kultúrájú (ilyen kultúrája a magyarságnak sohasem volt), ugor népek szintjére, kiszolgálva ezzel idegen hatalmak igényeit.

Ezer évvel ezelőtt pedig csoda történt Európa szívében. Az indo-európai és szláv népek tengerének egy szigetén megszületett a magyar állam. Egy nem európai eredetű népcsoport felvette a számára idegen keresztény vallást és egy tőle távol álló állami berendezkedést. Vezetőik Európa nagy uralkodó családtagjaival házasodtak, de mindvégig megtartották népük egyedi tulajdonságait. Nagy uralkodóink főleg diplomáciai kapcsolataik révén gyarapították az ország területét.

A reneszánsz korban Magyarország közvetítésével vette át a nyugati világ e műveltséget; Mátyás király korában az udvar az új szellemi áramlatok központja volt. Ebben az időben a világon 7 millió ember beszélte a magyar nyelvet, ugyanannyi, mint amennyi az angolt. Hogy miért vált Nagy-Britannia nagyhatalommá és miért „maradt le” hazánk, arról az 1980-as évek elején Nemeskürty István elkészítette a Schallaburg üzenete című filmet — soha nem került vetítésre.

Nyugat bástyája

Azután jöttek a „török idők”. Bár a magyarság eredete és összetétele okán közel áll a törökséghez, mégis esztelenül vállaltuk a „nyugat bástyája” szerepet, és ahelyett, hogy áteresztettük volna hazánkon a törököket, „megvédtük” Európát tőlük. Köszönetül a rizsporos Monarchiának lettünk az éléstára, és amíg Ausztria iparilag fejlődött és polgárosodott, addig mi jótékonyan élelmeztük e birodalmat. Közben „szép földjeinkből berkeket csináltak, ott unalomból hetekig vadásztak . . . kitúrták innen a becsületet . . . földönfutók lettünk saját földünkön . . .”

„Kis ország?”

A Habsburg-elnyomást hősies szabadságharcunkkal meg tudtuk törni, és a honfoglalás ezeréves fennállására fölépítettük Európa egyik legszebb fővárosát — abban a korban egyedülálló méretekben —, néhány év alatt el tudtuk készíteni a világ legszebb parlamentjét, és sorolhatnám tovább.

Aztán jött az első világháború, ahol idegen érdekekért harcoltunk, majd ez megismétlődött 1945-ben is. De amíg bennünket a háborúba kényszerítő Németországot a világ pénzes országai felépítették és gazdaggá tették, minket évtizedekig jóvátétel-fizetésre kényszerítettek. Amíg Svájcban három meghalt katona emlékére évente össznépi megemlékezést tartanak az egyik városban, a Don-kanyarban hősi halált halt magyar katonák tisztességét a mai napig megkérdőjelezik.

Aztán jött a diktatúra összeomlása Kelet-Európában. Ezt a folyamatot is mi indítottuk el 1956-ban. Mi készítettük elő a „peresztrojkát”, mi nyitottuk meg határainkat a németek előtt nyugat felé, és a végén mi vagyunk azok, akiket gazdasági problémáinkban minden nagyhatalom csak hiteget. Cserben hagy. Annak ellenére, hogy történelmünk folyamán mi voltunk azok, akiknek mezőgazdasági termékeitől a Közös Piac a mai napig tart.

Mi vagyunk azok, akik emberbaráti szeretetből befogadjuk a menekülteket és gazdasági bajaink közepette még soha, egyetlen hivatalos fórumon sem merült fel ez ellen panasz. Tesszük ezt egyrészt, mert magyarok is vannak köztük, másrészt azért, mert nyomorúságukat mi, akiknek megannyi hasonlóban volt részünk, nem nézhetjük tétlenül.

Hogy ezek után melyik a „kis ország”? A 109 millió lakosú Nigéria, a 108 millió lakosú Pakisztán, a 25 millió lakosú Tanzánia, vagy a hazánk területénél ötszörte nagyobb Svédország vagy a négyszerte nagyobb Norvégia? *Történelmi szerepünket tekintve vetekszünk a nagyobbakkal, hiszen még megcsonkított, mai formánkban is politikai, erkölcsi és szellemi nagyhatalom vagyunk: egyelőre.*

A következő részekben végigmegyünk őstörténetünk fontosabb állomásain, látni fogjuk annak a „csodának” a reális okait, hogy miért tudtunk 15 milliónyian megmaradni a számunkra idegen Európában, és miért optimista „hivatalból” egy Magyarország múltjával foglalkozó szakember akkor, amikor arra a média és a legkülönbözőbb politikai erők nem sok okot adnak. Nagy előnye egy népnek, ha történelme megtanította veszítve megmaradni és letiporva felemelkedni.

Kiszely István

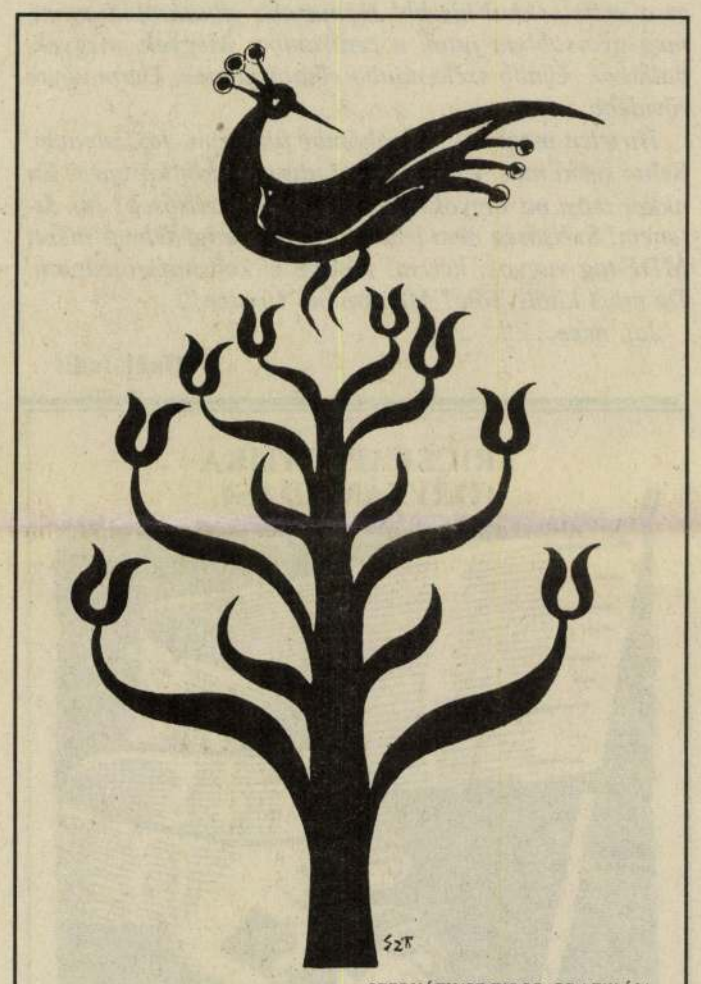

SZERVÁTIUSZ TIBOR GRAFIKÁJA

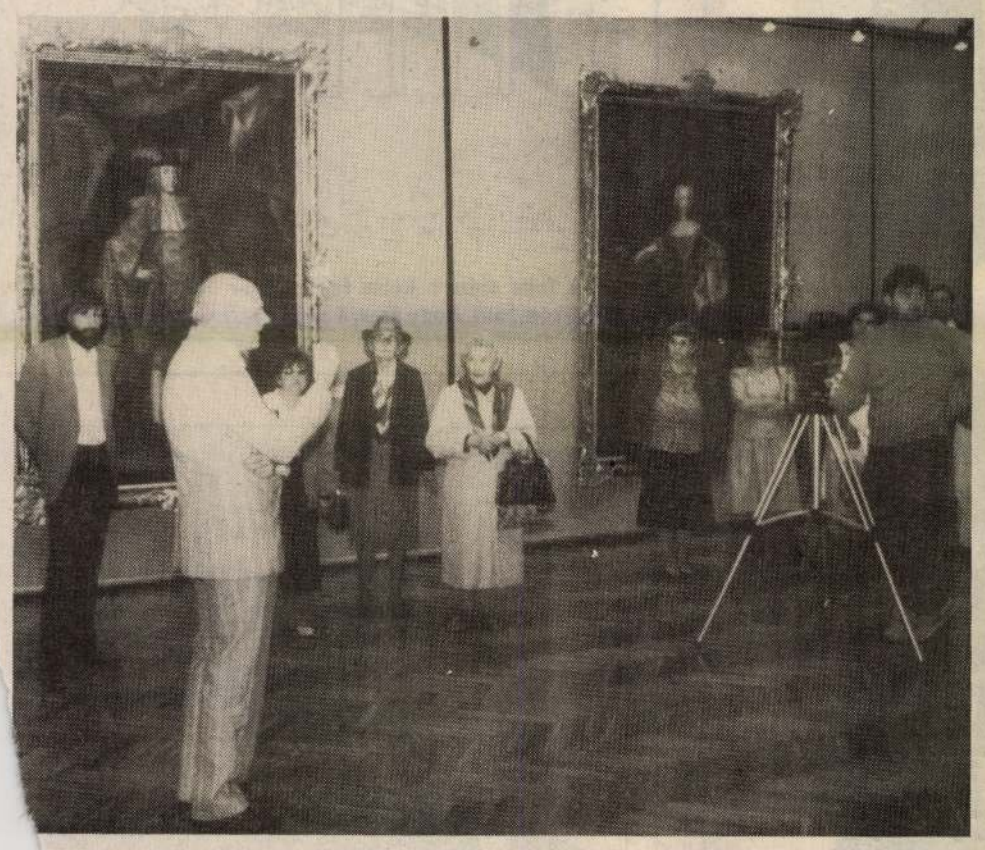

ánermetamorfózis címmel nyílt kiállítás a székesfehérvári Csók István Képtárban. arokk év alkalmából Közép-Európa képtárainak kincseit állították ki. Hasonló kiállínyílik június 11-én a budapesti Szépművészeti Galériában is. A fehérvári tárlat szeper végéig látogatható.

NEMÉNYI ÁGNES FELVÉTELE

CSERES TIBOR

Háborúviselt, békeviselt, Trianon-viselt, Bős—Nagymaros-viselt kortársunk ment alá most. Cseres Tibor hagyott itt bennünket. „Hideg napok”-at írt a forró napokról, a kölcsönös kínokozásokról, a Kárpát-medence népeinek szinte kilátástalanul reménytelen és mégis mindig újrapróbálást provokáló sorsáról.

Cseres Tibor nem volt naiv poéta. Egy negyed pillanatig sem hitt a magyar, oláh és szláv bánat egybegalvanizálásában. Ő tudta: a bánat savai mindig kicsapódnak, a maró folyadék egyszerre sérti mindegyiket. Ige, varázslat nem enyhíti a kínt: az egymásrautaltság egymagában nem hordozza az együttélés gyógyírt ígérő nagy receptjét ezúttal.

Hetvennyolc évet élt.

A történelem egyszeri varázslatában és ismétlődő, de monotóniáról nem árulkodó áramlásában összefogta a politikai paráznaságot — szobrokra bízta a szimbolikus félrelépést. Szigorú szeme nem irgalmazott az igazságtalanságnak, és, amikor a megtorlások méreteit vette szemügyre, minden ízével tiltakozott az iszonyatos aránytalanságok ellen. A Délvidék, a Tisza-part, a Duna-part tragédiákat konzerváló löszhegyeit ő szántotta fel, és óvó, féltő szeme körbejárt a Kárpát-medence zsugorított övezetében, s mindenütt megakadt a síkból felmagasló magyar csonthalmokon.

Magyar bánatok krónikása, korunkbeli Rogerius és Brodarics mester, aki eszelős elszántsággal gyűjtötte, jegyezte a tanúkat, tanúsítványokat, a kínokat, a sérelmeket, s nem szűnt meg közügyet csinálni a haza bajaiból akkor sem, amikor a hivatalos politika Helsinki kábulatában várta a józerencsét, a minden sebre gyógyírt — amiből egyébként egy ampullányit sem postáztak számunkra.

Cseres Tibor magyar író volt. Írósorsának említésére a rögtönzött jegyzetnek csak utolsó soraiban jut hely. Méltatni kívánjuk az életművet, a nagyszabású művészi és helytállásbeli teljesítményt. Megtesszük következő lapszámainkban.

K. I.

HUMÓRUM

Tessék mondani, most hol van a széle?...

Adott egy párt. Mondjuk, az MDF. Állítólag szélsőségesek is vannak benne. Bocsánat, nem benne, hanem a szélén. Szélsőség, ugyebár, csak szélen lehet. És most nem tudom, hogy a széle az benne van, vagy nincs benne. Meg különben is — azt mondják — most el kell határolódnom tőlük. Jó. Elhatárolódom. Elvégre én csak egy kis információhiányos MDF-tagocska vagyok, olyan plakátragasztó-féle. De mi van, ha elhatárolódom? Meghozzá mindenféle szélsőségtől, ahogy illik egy jól nevelt MDF-taghoz? Aki a centrumba tart. Gondolkodom. Nehezen megy, talán nekem nem is szabadna! Nem értem ezeket a széleket. Mert most, hogy elhatárolódtam a szélétől — akárhogy is nézem —, lett egy újabb széle. Beljebb. Közelebb a centrumhoz. De most mégiscsak ez a széle! Ha széle, akkor ez szélsőség. Ha szélsőség, akkor nem lehet benne. Nagyon helyes, továbbra is engedelmes MDF-tag akarok maradni, tehát elhatárolódom. Körbe. Mindenféle széltől. Meg szélsőségtől. Gyalogolok a centrum felé. Hál' istennek, már rövidebb az út, mert már kétszer elhatárolódtam tőle. A szélétől. Milyen jó, hogy ez a széle sokkal kisebb! Hamarabb elhatárolódhatom, meg gyorsabban jutok a centrumba. Megyek, megyek, ballagok. Újabb széle, újabb elhatárolódás. Utam egyre rövidebb.

Hirtelen megállok! Elnökömbe ütközöm. Jaj, istenem! Sehol senki más! Egyedül maradtunk a kör közepén! Én akkor most mi vagyok? Centrum, vagy szélsőség? Jaj, Istenem! Szélsőség nem lehetek! Én egy engedelmes mezei MDF-tag vagyok, kérem! Nekem el kell határolódnom! De most kitől? Tőle? Magamtól? Úristen!!!

Jaj, neee...!!!

Gaál Judit

SZERENCSEJÁTÉK RT
SZERENCSEJÁTÉK RT
a szerencse kovácsa

Humoros oldalaink a Szerencsejáték Rt. támogatásával készültek

HÁZALÓ

— Egy eszmét szeretnék eladni kiskegyednek...

TARNÓCZY ZOLTÁN RAJZA

DISZKRÉCIÓ

DLUHOPOLSZKY LÁSZLÓ RAJZA

FRICSKAPOLITIKA (ORVTÁMADÁS)

DLUHOPOLSZKY LÁSZLÓ RAJZA

TÉGY A GYŰLÖLET ELLEN A SAJTÓBAN IS!

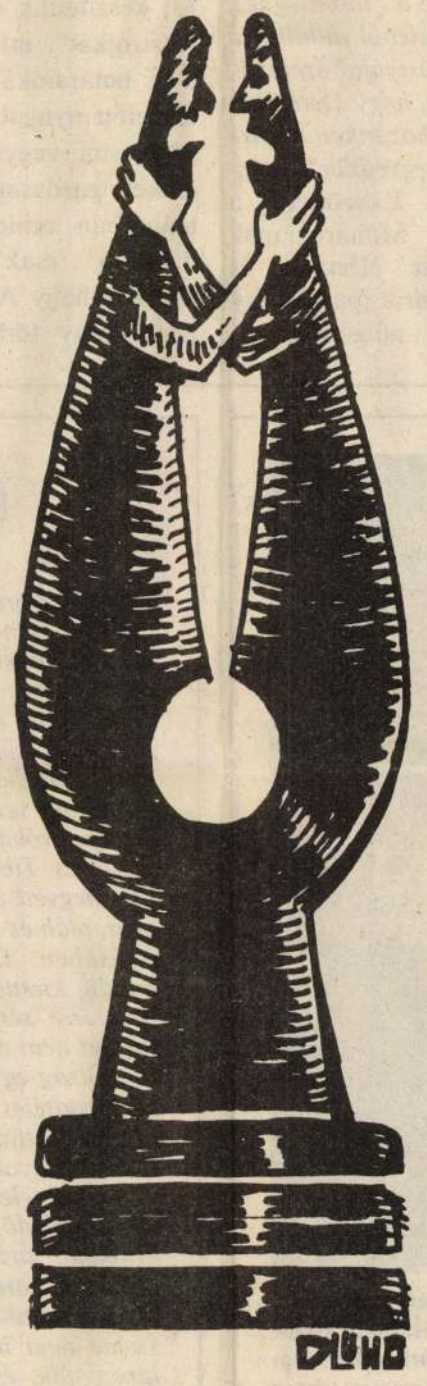

DLUHOPOLSZKY LÁSZLÓ RAJZA

AQUINCUM

— A fene abba a kelta fejébe, már ötödször mondom dáko-románul, hogy ereszd be! JELENSZKY LÁSZLÓ RAJZA

— Ha még egy kérdőjelet farag, ki lesz rúgva!

DUNAI IMRE RAJZA

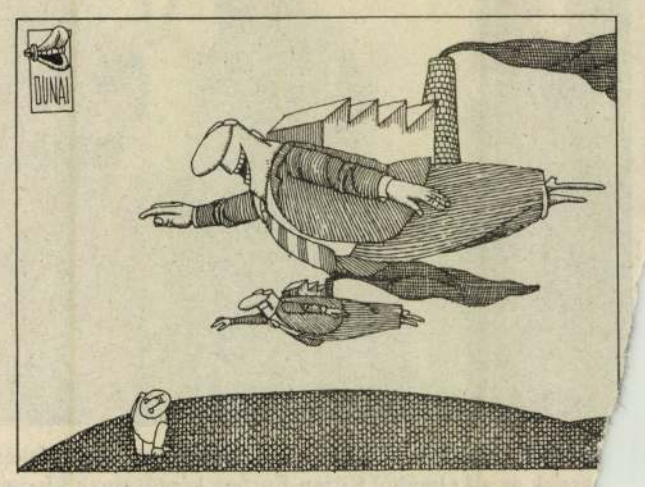

— Próbálunk felülemelkedni a szabályokon

DUNAI IMRE R

HAJDÚ-BIHARI

NAPLÓ

L. ÉVFOLYAM, 106. SZÁM

ÁRA: 14,80 Ft

1993. V. 8., SZOMBAT

FÜGGETLEN NAPILAP

A TARTALOMBÓL

Nehéz ezt szépen abbahagyni, mondja az elnök
Végelszámolás, avagy Újlétán már kinőtték a szövetkezetet a tormatermesztők 3. oldal

„A világkiállítás nem cél, hanem eszköz"
A hazai építőipar végre túljutott a mélyponton, vagy legalábbis elérte azt... 5. oldal

NAPLÓ VÉTVÉGE

Köszönet a brit támogatásért

Magyarország elsőrendű érdeke, hogy a boszniai és a délszláv konfliktus megoldódjon – hangsúlyozta Göncz Árpád a brit külügyminiszterrel folytatott megbeszélésen. Hurd kifejtette, hogy a délszláv válságban érintett felek válaszúthoz érkeztek: az egyik irány a még súlyosabb harcok felé vezet, míg a másik a megoldást jelentheti. A nemzetek közösségének mindent el kell követniük, hogy megoldás szülessen, azaz a második irány valósuljon meg. A találkozón áttekintették Magyarország EK-tagságának kérdését is. Ezzel kapcsolatban az államfő köszönetét fejezte ki az eddigi brit támogatásért. Douglas Hurd jelezte: Nagy-Britannia változatlanul támogatja Magyarország EK-beli közeledését, és tőlük telhetően mindent megtesznek a folyamat megvalósulásáért.

Wilhelmshaven, Németország: A Bayern romboló visszatért északi tengeri kikötőjébe, miután négy hónapon át az Adrián ellenőrizte a Jugoszlávia elleni embargót

Fotó: AP

A Bolyai-egyetemről

Bukarest (MTI) – Iliescu román elnök szóvivője a Romániai Magyar Szónak küldött levélben válaszolt a Bolyai Társaság elnökének, Balázs Sándornak az államfőhöz intézett, a lapban megjelent nyílt levelére. Ebben Balázs Sándor a román államfő támogatását sürgette a Ceausescu-rezsim idején megszüntetett magyar oktatási nyelvű kolozsvári Bolyai Egyetem újbóli megnyitásához.

A levél azon az alapon száll vitába a Bolyai Társaság sürgetésével, hogy itt nem emberi jogi, a kisebbségekhez tartozó személyek jogaira vonatkozó, hanem közigazgatási problémáról van szó. A szóvivő többek között azzal érvel, hogy a Bolyai-egyetem nem szűnt meg, csak „egyesítették" a román tannyelvű Babes-egyetemmel.

A szóvivő nem vitatja a magyar kisebbséghez tartozó személyek jogát az anyanyelvi felsőfokú oktatásra, de azt hangoztatja, hogy a kérdést közigazgatási szempontból, a gyakorlati szükségletek szempontjából kell megítélni.

HÍRSAROK

● **BEADVÁNY.** Kulin Sándor, az MDF országos etikai és fegyelmi bizottságának elnöke pénteken megerősítette, hogy az általa vezetett testülethez beadvány érkezett Antall József miniszterelnök, pártelnök és Jeszenszky Géza külügyminiszter ellen, hogy a fegyelmi bizottság vizsgálja ki: milyen etikai vétség terheli a két említett politikust a magyar–ukrán alapszerződés tartalmát és az egyezmény létrejöttének körülményeit illetően. Egyelőre nem tisztázott, hogy az etikai bizottság illetékes-e az ügyben, hiszen kifejezetten kormányzati tevékenységgel kapcsolatos magatartásról van szó.

„Történelmünk új fejezetének rangos eseménye"

A brit uralkodó négynapos magyarországi látogatását befejezve elutazott hazánkból

Budapest (MTI) – **II. Erzsébet és férje, Fülöp herceg pénteken délelőtt folytatta magyarországi programját, majd a kora délutáni órákban a királyi pár és kísérete elutazott Budapestről.**

II. Erzsébet koszorút helyezett el a Hősök terén a magyar hősök emlékművén. Az uralkodónő férjével együtt fejet hajtott a magyar hősök emléke előtt.

A királyi vendégek előtt érkezett a térre Douglas Hurd brit külügyminiszter is, aki az ott várakozó újságíróknak rögtönzött sajtótájékoztatót tartott. Többek között elmondta: a boszniai helyzet megoldásának kulcsa a szerb vezetők kezében van, akiknek most már tényleges lépéseket kellene tenniük ígéreteik valóra váltása érdekében.

A csütörtökön elhatározott boszniai népszavazástól a külügyminiszter nem remél sokat, sőt időhúzásnak tartja azt. Magyarországi tárgyalásaira utalva kijelentette: Antall József miniszterelnök és Jeszenszky Géza külügyminiszter felvetette a hazánknak nyújtandó biztonsági garanciák kérdését, de Hurd megítélése szerint Magyarországot nem fenyegeti a közvetlen szerb támadás veszélye.

Ezt követően a királyi pár az őt ünneplő sokaság mellett elhaladva gyalogosan sétált át a Szépművészeti Múzeumhoz. Az épület lépcsőjénél Mojzer Miklós főigazgató köszöntötte a királyi párt. A világhírű angol szobrászművész, Henry Moore kiállítását megtekintő uralkodó és férje örömmel látott viszont néhány, már korábbról ismert művet.

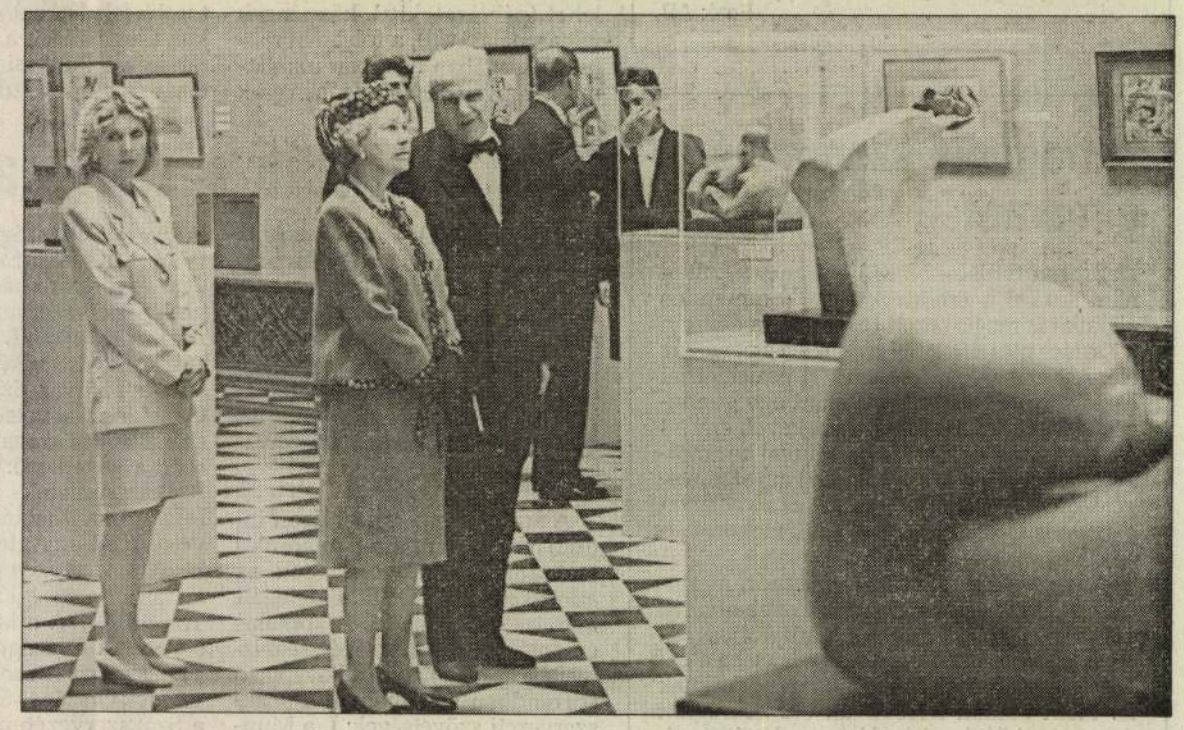

A Szépművészeti Múzeumban

Fotó: Nagy Gábor (ISB)

A királyi vendégek a Hősök teréről érkeztek a Margit híd lábánál lévő hajóállomáshoz, hogy rövid hajókirándulást tegyenek a Dunán.

Miután a sétahajó kikötött a Vigadó téren, a királyi pár Demszky Gábor főpolgármester és felesége kalauzolásával a Vörösmarty térre sétált, ahol több ezer lelkes budapesti polgár gyűlt össze. Itt bemutatták ófelségének az alpolgármestereket, majd Demszky Gábor a városlakók szeretete és tisztelete jeléül átadta a város kulcsát. Üdvözlő szavaiban a főpolgármester kiemelte, hogy a királynő budapesti látogatását a magyar történelemkönyvek történelmünk új fejezetének rangos eseményeként rögzítik majd.

A királynő a Vörösmarty téri rövid sétája során külön köszöntötte a gyermekkórust, amely brit és magyar dalokat énekelt a magas rangú vendégek tiszteletére. Ófelsége néhány szót váltott az üdvözlésére megjelent, a két ország zászlait lobogtató budapestiekkel, majd meglátogatta a brit nagykövetséget, ahol közel fél órát időzött. Az épületből kilépő királynőt lelkes tapssal búcsúztatták a várakozók. Ő mosolyogva búcsút intett, és a királyi ében színű Rolls-Royce és a kíséret autói elindultak a repülőtérre.

II. Erzsébet és Fülöp herceg pénteken fél kettő előtt pár perccel a királyi különgéppel elutazott Budapestről. A királyi különgéppel utazott el Budapestről Douglas Hurd brit külügyminiszter.

Erősödő kapcsolat a fejlett világgal

Felavatták a Magyar Suzuki Rt. esztergomi autógyárát

Esztergom (MTI) – **A Magyar Suzuki Részvénytársaság esztergomi autógyár a magyar–japán gazdasági együttműködés próbaköve, és ékes bizonyítéka a hazai gazdaság megújulásának, átalakulásának – jelentette ki Antall József miniszterelnök az új gyár avatóünnepségén.**

Antall József hangsúlyozta: mind a magyar gazdaságpolitika, mind a magyar külpolitika arra törekszik, hogy a több pólusúvá vált világban hazánknak minél kiterjedtebb kapcsolatrendszere legyen. Gazdaságunk csak úgy képes talpon maradni, ha kihasznál minden olyan lehetőséget, amely szerkezetének modernizálását, kiszélesítését segítheti elő. Magyarországnak ezért volt megtiszteltetés, amikor a japán világcég Kelet-Közép-Európában magyar partnereket keresett és talált magának. Tisztelet és köszönet illeti a Suzuki-céget ezért az úttörő szerepéért.

A miniszterelnök ezt követően arra hívta fel a jelenlévők – köztük mintegy 500 japán üzletember – figyelmét, hogy hazánk remélhetőleg még ennek az évtizednek a végéig az Európai Közösség teljes jogú tagja lesz. Válaszbeszédében Suzuki Osamu csaknem három év megfeszített munkája eredményének nevezte a gyáravatás napját. Köszönetet mondott valamennyi magyar partnerének, akik messzemenően támogatták a létesítmény megvalósítását. Számukra megtiszteltetés , hogy hozzájárulhatnak a magyar ipar megújításához, egy új munkakultúra elterjesztéséhez és a két ország közti kapcsolatok minden oldalú kiszélesítéséhez. Végezetül Suzuki Osamu bejelentette: megkezdték a négyajtós, Sedan típusú kocsik gyártását is. Az avatóünnepség a múlt év októberétől már termelő gyár megtekintésével fejeződött be; az üzemben eddig négyezer Suzuki Swift típusú személygépkocsi készült.

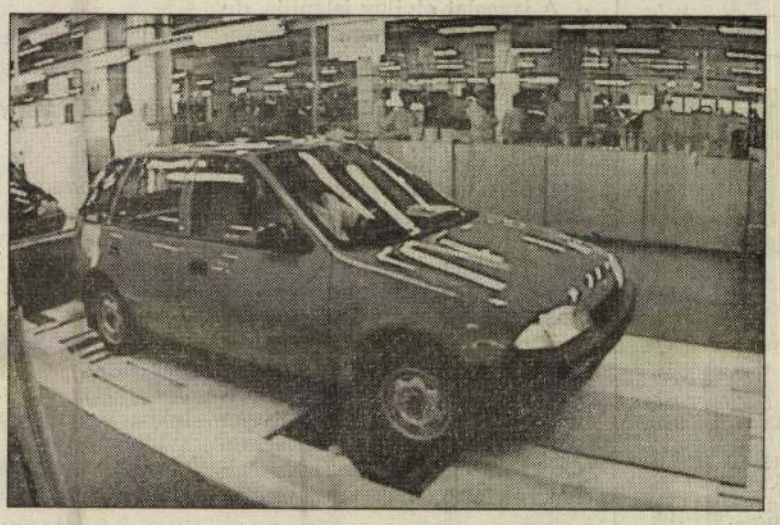

Eddig négyezer Suzuki Swift készült Esztergomban

Fotó: Nagy Gábor (ISB)

A gyárlátogatást követő sajtótájékoztatón elmondták: rövidesen megkezdődhet a magyar Suzuki Swiftek exportja az európai országokba, s folyamatban van a szállítások megkezdéséhez szükséges minősítő bizonyítványok beszerzése. A magyar gyártmányok kivitelének megkezdésekor a Suzuki-gyár beszünteti a japán üzemekben készülő Swiftek szállítását ezekre a piacokra. Az rt. megalapításától kezdve módszeresen törekszik a honi alkatrészgyártás széles beszállítói hálózatra épülő megteremtésére. A végcél az, hogy a motor, a sebességváltó és a futómű kivételével a kocsik minden alkotóeleme Magyarországon készüljön. A sajtótájékoztatón Lepsényi István vezérigazgató azt mondta el, hogy 1 millió 98 ezer forint lesz a Sedan típusú kocsik ára.

MAI KÉRDÉSÜNK

Felkészült az állategészségügy?

Az élőállatokra és húskészítményekre kimondott EK-importtilalom feloldása plusz terheket ró a szakemberekre. Sikerült-e felkészülni ezen feladatok ellátására? – kérdeztük Boros Gézától, a megyei állategészségügyi állomás igazgatójától. „Hasított körmű élőállat csak 15 napos karantén után vihető be az EK tagországaiba, és az elkülönítés – melynek ideje alatt valamennyi állaton vérvizsgálatot kell végezni – április 24-től számítható. Június 1-jéig kivétel ez alól a közvetlenül vágásra kerülő marha, az állományok 10 százalékánál azonban vérvizsgálatot kell végezni a száj- és körömfájás-ellenanyag kimutatására. Újdonság, hogy ezeket a vágómarhákat a fejükön meg kell jelölni, és hogy az állami állatorvos által kiállított hatósági bizonyítványt a kijelölt főállatorvos ellenjegyzi. Az igazolást a szállítás előtt 48 órával a főállatorvos az EK-tagország belépő határállomásának és állategészségügyi hatóságának megküldi. Felkészültünk erre, tudjuk a dolgunkat."

London: Lady Thatcher, a volt brit miniszterelnök egy telefonszavazás eredményét ismerteti, melyben a szavazók 94 százaléka népszavazást óhajt a maastrichti szerződésről, vagyis a „közös" Európáról
Fotó: AP

Előnyünk (lehet) szellemi kapacitásunk

Az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság elnöke az innovációról

Budapest (ISB – D. Á.) – A gazdaság egészének a fejlődése igényli az innováció kormányzati szintű támogatását – mondta a pénteki kormányszóvivői sajtótájékoztatón Pungor Ernő. Az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság elnöke kifejtette, hogy innovációpolitikára, állami szerepvállalásra a piacgazdaságban is szükség van. Pusztán piaci alapon ugyanis majdnem lehetetlen megoldani az innováció kívánatos mozgását.

A piacgazdasági rendszerben az innováció állami befolyásolási rendszere különböző. A kutatás-fejlesztési szakaszban az állami ráhatás lehetősége erőteljesebb lehet (pályázatokkal, közpénzek felhasználásával), a folyamat többi szakaszában azonban az állami szerepvállalás lényegében csak ösztönzésre szorítkozhat közvetett eszközökkel (adópolitika, vámpolitika) alkalmazása.

A korszerű nemzetközi értelmezés az innovációs folyamatot a tudományos technológiai és piaci lehetőségek, a stratégiák és reálfolyamatok egymásra hatásaként értelmezi. A nemzetközi gazdasági környezet és hazai adottságaink egyaránt arra utalnak, hogy innovációpolitikánkat a tudás intenzív fejlesztésére kell érteni. Középpontjába a képességnövelés állítandó. A nemzetközi tendenciák alapján megállapítható, hogy hosszabb távon Magyarország egyik fontos előnye a szellemi kapacitásában rejlik.

Az innovációpolitika legfontosabb feladatként a szellemi értékek megőrzését, a kutatók megtartását, a kutatási feltételek javítását és az új gazdasági környezetnek megfelelő szervezeti és finanszírozási rendszer kialakítását jelöli meg.

A kutatási, a műszaki-fejlesztési ráfordítások Magyarországon nagyon kedvezőtlen, csökkenő tendenciát mutatnak. Ennek megváltoztatására fokozott jelentősége van az állam szerepvállalásának. A nemzetgazdasági ráfordításoknak a 90-es évek közepére el kell érni a GDP 1,5 százalékát.

Az OMFB elnöke leszögezte: elemi érdekünk, hogy felismerjük, befogadjuk és alkalmazni tudjuk a világ kutatási és fejlesztési eredményeit. Ennek érdekében a kormány innovációs koncepciója kiemelt jelentőséget tulajdonít a kormányközi egyezmények alapján történő együttműködésre, illetve a nagy erurópai közös programokban (EUREKA, COST, CERN) való részvételnek.

Csökkenő népszerűség

Fotó: AP

Washington (MTI) – Az elmúlt két hónapban megcsappant Clinton amerikai elnök és gazdasági programjának támogatottsága, s ma már az amerikaiak egyenlő arányban számítanak a gazdasági program következményeként anyagi helyzetük javulására, illetve romlására középtávon – jelentette az AP egy friss közvéleménykutatás eredményét ismertetve.

Clinton „tetszési indexe" jelenleg mindössze 45 százalék. A februári 56 százalékkal szemben április végén már csak 49 százalék volt elégedett Clinton teljesítményével.

Clinton legfőbb ellenlábasa, Bob Dole szenátor, a szenátus republikánus frakciójának vezetője a közvélemény 37 százalékának támogatását élvezi a felmérés szerint.

Megtartották a tb-választások főpróbáját

Budapest (MTI) – **Az Országos Választási Bizottság (OVB) pénteken este Budapesten megtartotta azt a nyilvános sorsolást, amelyen eldőlt: milyen sorrendben szerepelnek majd az egyes szakszervezeti szövetségek a május 21-i tb-választások nyugdíj-, illetve egészségbiztosítási szavazólapján.**

A sorsoláson a választáson induló hét szakszervezeti tömörülés sorszámait minden esetben az adott szövetség OVB-be delegált képviselője húzta ki. A sorsolás eredményeképpen az egészségbiztosítási szavazólapon a következő sorrendben szerepelnek a szakszervezeti szövetségek: I. a Munkástanácsok Szövetsége, II. az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés, III. a Kereszténytársadalmi Szakszervezetek Országos Szövetsége, IV. az Autonóm Szakszervezetek Országos Koordinációja, V. a Független Szakszervezetek Demokratikus Ligája, VI. a Szakszervezetek Együttműködési Fóruma, VII. a Magyar Szakszervezetek Országos Szövetsége. A Nyugdíjbiztosítási szavazólapon a sorrend a következő: I. a Független Szakszervezetek Demokratikus Ligája, II. a Munkástanácsok Szövetsége, III. az Autonóm Szakszervezetek Országos Koordinációja, IV. az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés, V. a Magyar Szakszervezetek Országos Szövetsége, VI. a Kereszténytársadalmi Szakszervezetek Országos Szövetsége, VII. a Szakszervezetek Együttműködési Fóruma.

A szavazólapokon a szervezetek neve alatt feltüntetik még az adott szövetség emblémáját, illetve az első öt jelölt nevét is.

A sorsolást követő rövid sajtótájékoztatón Tóth Zoltán, az Országos Választási Iroda vezetője beszámolt arról, hogy a tb-választásokra való felkészülés jegyében pénteken reggel 9 órakor technikai főpróbát kezdtek. A próbát a május 21-i várható állapotokat modellezve igyekeztek megrendezni, így a számítógépes rendszeren mind az egészségbiztosítási, mind a nyugdíjbiztosítási jegyzőkönyvekből megfelelő számú, természetesen fiktív szereplőkkel és adatokkal kitöltött jegyzőkönyvet átfuttattak. Tóth Zoltán elmondta: a budapesti kábelbeázás miatt csupán egy megyével nem sikerült kapcsolatot teremteni, a főpróba azonban minden más szempontból sikeres volt.

Súlyos konzervatív vereség

London (MTI) – **A csütörtöki nagy-britanniai helyi választásokon a kormányzó konzervatív párt története legnagyobb vereségét szenvedte el – ez derült ki a pénteken nyilvánosságra hozott eredményekből.**

Angliában és Walesben választották újjá a grófsági (megyei) tanácsokat, és a konzervatívok 16 tanácsból 15-öt elveszítettek. Egy kivételével odalettek a délkelet-angliai grófságok, amelyek pedig a konzervatívok hagyományos bástyáinak számítanak.

Anglia és Wales 47 grófságából ezentúl egyetlenben van konzervatív többség (eddig 16-ban volt), 14-ben a Munkáspárt uralja a tanácsot (korábban ez a szám egygyel kevesebb volt), a liberális demokraták pedig az eddigi eggyel szemben három grófságban szereztek többséget. 28 grófságban egyik pártnak sincs abszolút többsége (eddig 16 volt ilyen), független jelöltek pedig – a korábbi nulla után – most egy grófságban jutottak abszolút többséghez.

ENSZ BT: Védett övezetek Boszniában

New York (MTI) – **Szarajevót és Bosznia több más ostromlott városát védett övezetté nyilvánította csütörtökön este egyhangúan hozott határozatában az ENSZ Biztonsági Tanácsa.**

A döntés kimondja, hogy a szerbeknek fel kell hagyniuk támadásaikkal, vissza kell vonulniuk a településektől és együtt kell működniük az ENSZ-erőkkel. A határozat kilátásba helyezi, azonnal megtesz „minden szükséges további intézkedést," amennyiben a szerbek az előírásokat nem tartják meg.

A javaslat elvileg jelentős, de kérdéses, hogy a minden korábbinál kiélezettebb helyzetben annak érvényt lehet-e majd szerezni. Az első védett övezetet, Srebrenicát a szerbek ugyan nem rohanták le, de a várost azóta is ostromgyűrűben tartják, elvágták víz- és áramszolgáltatását, és a 220 kanadai katona képtelen volna 30 ezer lakost és menekültet megvédeni.

Madeleine Albright amerikai ENSZ-nagykövet az ülésen kemény szavakkal figyelmeztette a boszniai szerb „parlamentben" ülő, „senki által nem választott kétes alakokat," hogy hamarosan sor kerülhet katonai lépésekre. Oroszország javasolta: ENSZ-ellenőrök százainak telepítésével biztosítsák, hogy Szerbiából (amint Slobodan Milosevic elnök ígérte) ne jusson utánpótlás a boszniai szerbeknek.

Boszniai kormánykatonák egy Szarajevó melletti magaslaton Fotó: AP

David Owen, a brit közvetítő esti tv-nyilatkozatában kijelentette: a boszniai szerbek a védett övezeteket nem fogják tiszteletben tartani, folytatni fogják a területszerzést, megállítani csak földi csapatokkal lehetne őket.

Owen mind a légicsapásokat, mind a bosnyákok felfegyverzését ellenezte, mondván, hogy az embargó feloldása után a szerbek még korszerűbb fegyvereket kapnának Oroszországból.

Owen szerint a boszniai szerbeknek több hétre elegendő olajtartaléka lehet, így egyelőre az utánpótlás leállítása sem sokat segíthet.

Lawrence Eagleburger volt külügyminiszter emlékeztetett rá, hogy Milosevic már korábban többször megígérte: nem szállít utánpótlást a boszniai szerbeknek – ám szavát nem tartotta meg.

„Az ellentétek adják a fejlődés alapját"

Debrecen (HBN – N. M.) – **Kulin Ferenc országgyűlési képviselő, az Országgyűlés kulturális bizottságának elnöke Értelmiség és rendszerváltás címmel tartott előadást tegnap a Magyar Demokrata Fórum Füredi úti székházában.**

– A magyar értelmiségnek nem csak fontos, de kizárólagos szerepe volt a rendszerváltozásban – jelentette ki Kulin Ferenc bevezetőjében, majd rövid történelmi visszatekintésben, a 60-as évektől kezdve elemezte az aktívan politizáló értelmiség szerepét a volt szocialista társadalmi viszonyok között.

Rámutatott, hogy miért nem alakulhatott ki – véleménye szerint – a 80-as évek végén az akkori ellenzéki értelmiségi csoportulások között egység.

A továbbiakban a visszatekintéssel kapcsolatban leszögezte: minden keserűség ellenére szerencsésnek tekinthető az értelmiség polarizálódása, hiszen ez teremtette meg a többpárti demokrácia alapját az országban. Sok veszélyes politikai megnyilvánulás tapasztalható ma is, ám éppen ezek a politikai ellentétek teszik lehetővé a további demokratikus fejlődést – mondta többek között Kulin Ferenc.

Annak ellenére, hogy bevezetőjében az értelmiség rendszerváltásban betöltött kizárólagos szerepéről beszélt az MDF-es országgyűlési képviselő, az előadását követő – lapzártakor még tartó – fórumon meglehetősen kiélezett, a gyakorlati élet ellentmondásaira rámutató felvetésekre volt kénytelen válaszolni – éppen értelmiségi kérdezőknek. Egy felszólaló például aggodalmát fejezte ki, miszerint nem az a baj, hogy az elégedetlen nép nem szavaz majd az MDF-re a következő választásokon, inkább attól kell tartani, hogy „passzív rezisztenciába" menekülve el sem megy szavazni.

RÖVIDEN

● **MODERN SÍRKÖVEK.** Már 2000 guldenért (1130 dollár) a modern művészet remekei alatt aludhatja örök álmát a holland polgár. Kortenboef falu temetőjében kiállítást rendeztek holland szobrászok síremlékeiből. Látható volt álló szív alakú „szikla, fehér márvány jéghegy. Van más lehetőség is, mint az unalmas derékszögű sírkövek" – mondta Henk Abma tiszteletes, aki hiszi, hogy egy személyes tulajdonságokat felidéző síremlék segíti az emlékezést a halottra.

● **MEGSZAVAZTÁK A BÉREMELÉSÜKET.** Hongkong parlamenti képviselői térítési díjuk 120 százalékos emelését szavazták meg maguknak, s egyben felkérték a kormányt, állítson fel független bizottságot, mely ellenőrizné kiadásaikat. Így most 5051 USA-dollárnak megfelelő fizetésük mellett még 9320 dollárnyi költségtérítésben is részesülnek.

A tragédia szerencsére elmaradt

Debrecen (HBN – N. M.) – A mentők után nem sokkal a rendőrök és a kommandós alakulat is megérkezett tegnap kora délután a Kartács utca 4. számú tízemeletes panelház elé. A Kenézy-kórház Bem téri pszichiátriai osztályáról ugyanis megszökött egy gondozás alatt álló férfi. Két gyermekével, egy 13 éves leánnyal és egy 15 éves fiúval bezárkózott a 8. emeleti lakásába, majd azzal fenyegetőzött, hogy kidobja gyermekeit az ablakon s maga is kiugrik, ha az ápolók megpróbálnak bemenni.

A tragédia szerencsére elmaradt, mert – még mielőtt a kommandósok akcióba léptek volna – a feleségét és egy barátját hosszan tartó kérlelés után beengedte a lakásba a beteg, és így sikerült bejutniuk a rendőröknek is. Nem sokkal később az összesereglett nagyszámú kíváncsiskodó szeme láttára szállították el a mentősök.

A lakásba beengedett barátja a Napló munkatársának elmondta, hogy az idegbeteg apa normálisan viselkedett, nem tűnt beszámíthatatlannak, kizártnak tartja, hogy valóban ki akarta volna dobni a gyermekeit, nem is bántalmazta őket.

Lottónyerőszámok

Budapest – A Szerencsejáték Rt. tájékoztatása szerint a 19. heti lottósorsolás nyerőszámai a következők:

7, 28, 42, 43, 69.

A 19. héten öttalálatos szelvényt nem találtak. A következő sorsolásra átvitt öttalálatos nyereményösszeg: 24 502 199 forint.

HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ

Főszerkesztő: **Bakó Endre.**
Főszerkesztő-helyettes: **Porcsin Zsolt.**
Vezető főmunkatárs: **Gulyás Imre.**
Szerkesztők: **Magyari Vilmos, Sípos Ferenc, T. Szűcs József.**
Tervezőszerkesztő: **Bőde Gábor.**
Rovatvezetők: **Porcsin Zsolt** (társadalom), **Szakács Tamás** (gazdaság), **Erdei Sándor** (kultúra), **Csubák Zoltán** (sport), **Iklódy János** (fotó).
Szerkesztőség: Debrecen, Dósa nádor tér 10. Telefon: 12-144, sportrovat: 17-152, telefax: 12-326.
Budapesti szerkesztőség: Inform Stúdió, Budapest (ISB). 1054 Budapest V., Báthory u. 7., III. em. 8. Telefon: 111-4475.
Szerkesztőségvezető: **Dombrovszky Ádám.**
Hírügynökségek: Magyar Távirati Iroda (MTI), Associated Press (AP).
Kiadja a Napló Lapkiadó Kft., Debrecen, Dósa nádor tér 10. Postacím: 4001 Debrecen, Postafiók 72. Telefon: 12-144, telefax: 17-985.
Felelős kiadók: **Thomas Koch** és **Bakó Endre.**
Ügyvezető igazgatók: **Fábryné Mészáros Katalin** és **Szabó Imréné.**
Reklám és hirdetés: **Pápai András.**
Nyomás: Inform Stúdió Kft., Debrecen, Balmazújvárosi út 11. Telefon: 13-101.
Felelős vezető: **Szabó Tamás** ügyvezető igazgató.
Terjeszti a Debreceni Postaigazgatóság, 4046 Debrecen, Bethlen u. 1. Telefon: 06 (52) 12-111.
Igazgató: **Kovács József.**
Előfizethető a hírlapkézbesítő postahivatalokban, hírlapüzletekben, hírlapkézbesítőknél és a Hírlap-előfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR), Budapest XIII., Lehel u. 11/A; közvetlenül, postautalványon vagy átutalással a Postabank Rt. 219–986 360 21.02 799 pénzforgalmi jelzőszámra.
Előfizetési díj egy hónapra 315 forint, negyedévre 945 forint, fél évre 1800 forint, egy évre 3408 forint. Áruspéldányok ára: 14,80 forint. (Az árak az áfát is tartalmazzák).
Index: 25 627. ISSN 0133–1051

MOJZER MIKLÓS

Zsánermetamorfózisok

A közép-európai országok (Ausztria, Csehország, Horvátország, Lengyelország, Magyarország, Olaszország, Szlovénia és Szlovákia) Közép-európai Kezdeményezések néven ismertté vált szövetsége a régió barokk művészetét bemutató nagyszabású művészettörténeti kiállítássorozat rendezésére vállalkozott.

Magyarországon a barokk évében a Budapesti Történeti Múzeumban Utak és találkozások címmel rendeztek kiállítást, a barokk művészet világi emlékeiből pedig az egykori koronázóvárosban, Székesfehérváron. Itt három helyszínen mutatják be a Zsánermetamorfózisok című kiállítást. A Csók István Képtárban a portré- és csendéletfestészet, a Deák-gyűjteményben az állatfestés, a vadászat- és tájképfestészet, a Szent István Király Múzeumban pedig a csatakép- és az életképfestészet kiemelkedő remekei láthatók. A nyugati és az itáliai példák nyomán festett, olykor kitűnő alkotások jelzik, hogy az igények errefelé sem voltak alacsonyabbak. A kiállítás nemcsak a XVII–XVIII. századi Közép-Európa világi művészetének tematikus sokféleségét, de az egyes festői műfajok, témák természetes egymásba olvadását, egyfajta sajátos metamorfózisát is szemlélteti.

A barokk kiállítást tegnap a Székesfehérvári Városi Képtár Deák-gyűjteményében *Döbrentey Gyula*, Székesfehérvár megyei jogú város alpolgármestere nyitotta meg. A kiállítások mindhárom helyszínen október 4-ig tekinthetők meg.

Fotó: SIMON ERIKA

Megnyíltak a balatoni kempingek

FAFARAGÓ BABYSITTEREK

Megnyílt az észak-balatoni partvidék valamennyi kempingje. A Balatontourist Rt. 12 táborában – az akali átépítés miatt zárva, míg az alsóörsi autóskempinget csak a csúcsszezonban nyitják meg – máris mintegy háromezer vendég tartózkodik. Mint *Csákvári Árpád* vezérigazgató elmondotta, az év eleji bizakodó prognózisok reálisnak tűnnek. Nemcsak azért, mert máris mintegy 15 százalékkal többen vannak a tavalyinál s az év első öt hónapjának vendégforgalma is 10 százalékkal meghaladja a múlt év azonos időszakáét, hanem, mert az előrendelések a főszezonra tartósan telt házakat ígérnek.

Az egyidejűleg majd 20 ezer vendéget befogadó kempingek korszerűsítésére az idén 75 millió forintot fordított a cég. Leginkább a komfortfokozatokat növelték, valamint a tovább bővülő szolgáltatások feltételeit. Ez utóbbiak középpontjában a gyermekek állnak, mivel a Balatontourist nemrég kinevezett új vezérigazgatója úgy véli, elsősorban rajtuk keresztül „foghatók meg" a vendégek. Újdonság lesz az idén, hogy több kempingben népművészek lesznek a „babysiterek". Miközben a gyermekekre felügyelnek, beavatják őket a fúrás-faragás, népi iparosság titkaiba. Sajátos „árukapcsolásként" természetesen árusíthatják termékeiket is.

A Balatontourist az idén nem szervez kiemelkedőbb belföldi programot, készül az elkövetkező években a „magyar tenger" partján megszervezésre kerülő nemzetközi kempingtalálkozókra. Egyfajta tesztelést jelent viszont, hogy a közeljövőben 50 német újságíró érkezik hazánkba, akik elsősorban a Balaton partján mérik majd fel idegenforgalmi kínálatunkat.

ANDRÁSSY ANTAL

KETTEN VÍZBE FÚLTAK

Várpalotán kezdték az elmúlt hétvégén munkájukat a mentők. A város belterületén segédmotor-kerékpár ütközött össze személyautóval. A motoros súlyos sérüléssel került kórházba. Még aznap délelőtt egy motorbiciklista két kerékpárost gázolt el Veszprémben. Ők szintén súlyos sérüléssel jutottak a baleseti osztályra. Tegnap délelőtt Küngösre sietett az Országos Mentőszolgálat helikoptere. Személyzetének nem kellett intézkednie, mivel az autósmentők hamar magukkal vittek egy idős hölgyet. Az illető a kelleténél lassabban gyújtott be egy gázüstöt, ezért szenvedett égési sérüléseket mindkét lábán. Tegnap délután rémülten rohantak ki gyerekek egy devecseri porta melléképületéből. Az eddigi megállapítás szerint gyufával játszottak. Istennek hála, egy pörkölés nélkül megúszták. A kár azért csupán 50 ezer forint, mivel gyorsan küzdötték le a veszedelmet az ajkai és devecseri önkéntes, valamint az ajkai hivatásos tűzoltók.

Sajnos ismét két halottja van a Balatonnak. Pénteken Balatonalmádinál találták meg a parthoz közel egy 67 éves hölgy holttestét. Valamivel később a vízi rendészet helikoptervezetője bukkant Zamárdinál egy 41 éves úr tetemére. A vízbe fúlások okait lapzártakor még vizsgálják.

Patkányinvázió Fehérváron

A városi tiszti főorvos járványveszélytől tart

Súlyosbodik a patkányveszély Székesfehérváron – tettük szóvá nemrég lapunk hasábjain. Az ügyben nyilatkozott lapunk munkatársának a megyei tiszti főorvos is, radikális, az egész városra kiterjedő irtást javasolva. Cikkeink nyomán a városháza befolyása alatt álló médiákban cáfolták híradásunkat, mára azonban a patkányveszély cáfolhatatlanná vált, ugyanis a városi tiszti főorvos, *dr. Kovács Tibor* elrendelte a helyzetfelmérést, és ennek adatai súlyos fertőzöttséget mutattak ki. A továbbiakban tehát nem cáfolatokra, hanem sürgős intézkedésekre volna szükség, ugyanis a patkány szapora állat és a további struccpolitikának beláthatatlan következményei lehetnek. Dr. Kovács Tibor maga is aggasztónak találja a helyzetet, ezért felkereste a székesfehérvári szerkesztőségünket, hogy hangot adjon aggodalmainak.

– Főorvos úr, tudomásunk szerint 23 székesfehérvári üzemben és 46 utcában végeztek „patkányfelmérést". Mennyire ad ez a vizsgálat képet a város veszélyeztetettségéről?

– Adataink úgynevezett reprezentatív felmérésen alapszanak, ugyanis egy teljes körű felmérés ennél jóval többe került volna. Mindamellett a mérőhelyek kiválasztásával, úgy vélem, sikerült megbízható képet kapnunk a város veszélyeztetettségéről. Az adatok azt bizonyítják, hogy összességében 30 százalékosra tehető Székesfehérvár fertőzöttsége, bár hozzá kell tennem, hogy volt olyan szakember, aki ennél súlyosabb helyzetet jelzett.

– Mennyire jelent veszélyt a nagyváros lakosságára nézve ez a 30 százalékos fertőzöttség?

– A helyzet már most is súlyos, és ha elmaradnak a gyors, hatékony intézkedések, csak súlyosbodik. Szeptemberre a rágcsálók további szaporodása révén további helyzetromlás várható, és amennyiben meleg és száraz lesz a nyár – amire minden esély megvan –, járványveszély sem zárható ki.

– Kinek a kötelessége tenni ez ellen a város lakosságát veszélyeztető helyzet ellen?

– Az önkormányzati törvény egyértelműen a helyi önkormányzati testületeket kötelezi az egészségügyi szempontból káros rágcsálók elleni védekezésre. Más kérdés, hogy ez nem olcsó mulatság. Jártam Gyöngyösön, az ország egyik patkánymentes városában, tapasztalatszerzésen. Itt teljes körű irtást végeztek 1987-ben. Az eredmények jók, a veszélyeztetettség ma is minimális. Ám az is igaz, hogy ez hat évvel ezelőtt 7 millió forintjába került egy olyan városnak, amely Székesfehérvárnak csak egyharmada. A mi dunántúli nagyvárosunknak mai áron mintegy 60 millió forintjába kerülne egy ehhez hasonló eredménnyel járó, teljes körű irtás.

– Kénytelen ezt az önkormányzat saját költségvetéséből fedezni?

– A jogszabályok lehetőséget adnak rá, hogy az önkormányzat saját rendelettel a költségek közös viselésére kötelezze a város gazdálkodószervezeteit, intézményeit, vállalkozóit. Ez egyszerűen szervezés dolga. Jelenleg Gyöngyösön például telephelyük alapterülete után négyzetméterenként 3 forint 20 fillért fizetnek a cégek, míg a 100 négyzetméternél kisebb telephelyű gazdálkodószervezetek és a lakosság ezzel kapcsolatos terheit az önkormányzat magára vállalta, és saját költségvetéséből fizeti.

A fehérváriak érdekében nem tehettünk mást, mint hogy ismételten helyet adunk lapunk hasábjain a patkányveszély növekvő problémájának, abban a reményben, hogy újabb cáfolatok helyett végre eredményes intézkedések születnek.

– MEKIS –

Csökken a vasi lakosság

Dr. Vágó Attila, a Vas Megyei Közgyűlés alelnöke vezetésével ülést tartott a megyei egészségügyi és szociális bizottság. Legfontosabb napirendként a régió egészségügyi helyzetét vitatták meg, a *dr. Molnár László* megyei tiszti főorvos által készített tanulmány alapján. A dolgozat részletesen elemezte a térségünkre jellemző környezeti ártalmak, örökletes tényezők, az életmód és az egészségügy közvetlen és közvetett hatásait az egészségi állapot alakulására. Egyértelműen megállapítható, hogy az ember személyisége a legnagyobb rizikófaktor abban, hogy megelőzze vagy elkerülje a káros hatásokat és ezzel a betegséget. Az egészségügyi intézményrendszernek, az orvosi társadalomnak csupán elenyésző, tíz százalék kompetenciája van arra – a kutatási adatok alapján –, hogy hatást gyakoroljon az életmód rossz szokásainak átalakítására, kiküszöbölésére. A gyakorlatban a már valamely szempontból sérült polgárok gyógyításával kell foglalkoznia elsősorban.

Vas megye lakóinak száma a vizsgált időszakban fokozatosan csökkent. A nyolcvanas évek eleje óta lényegesen nagyobb a halálozási arány, mint a születéseké. Az is egyértelmű, hogy az idősebb generáció részaránya megemelkedett, sokkal több nő éri el az öregkort, mint férfi. Elsősorban a negyven-ötven év közötti urakra leselkedik a korai halál. Az okozati tényezők között első helyen a szív- és érrendszeri s a daganatos betegségek állnak. Szerencsére az idült tüdőbetegség és májzsugor a négy százalékot nem haladja meg. A tanulmány szerint óriási kockázati tényezőt hordoz magában a cigerettázás, mint népbetegség, sajnos azonban az alkoholizmus terén sem megnyugtató a helyzet.

PUSKÁR

Kutyavilág Győrben

A hét végén nagyszabású nemzetközi CACIB-kutyakiállítást rendeztek Győrben, Kiskúton. A kétnapos versenyen mintegy 2000 négylábú csaholt, ugatott és járult a zsűri elé

Fotó: SZABÓ BÉLA

TÖRÖTT A PORSCHE TENGELYE

Az M7-es autópálya Budapest felé vezető oldalán súlyos sérüléssel járó közlekedési baleset történt. Az éjszakai sötétségben gyér forgalom mellett közlekedett Porsche 944 típusú személygépkocsijával J. A. 25 éves székesfehérvári lakos a Balaton irányából. A személygépkocsi mintegy száz kilométeres sebességgel haladt, amikor a 77-es kilométerszelvény közelében a bal hátsó kerék tengelye eltörött, a gépkocsi az úttestről letért, majd az útszéli erdősávban állt meg. A baleset következtében a jobb első ülésen helyet foglaló A. Zs. 25 éves székesfehérvári lakos súlyos sérülést szenvedett.

A MOTOROS „MANDINERE"

Székesfehérváron a Balatoni út és a Vásártéri út kereszteződésében súlyos közlekedési baleset volt. M. J. csószi lakos Jawa 350-es motorkerékpárjával közlekedett a belváros felé. Egy Skoda személygépkocsit kívánt megelőzni, ezért áttért a menetirány szerinti bal oldalra, ahol összeütközött egy vele szemben szabályosan közlekedő Trabant személygépkocsival. Az ütközés miatt a motorkerékpáros az úttesten 40 métert csúszott, ekkor a szalagkorlátnak vágódott, majd újabb 30 méter csúszás után állt meg. A baleset során M. J. töréses sérülést szenvedett. A kár közel 50 ezer forint.

AVARTÜZEK

A hét végén megszaporodtak a kisebb tüzeset[Fejér megyében. Ezek [zött is több alkalomm[asztották a tűzolt[avartüzek oltásá[az avar Jenő[pusztán, illet[nyim közsé[mellett töb[méteren. [Kisláng[a szeme[s mint[terer[kak[te[a

Az önkormányzatok nem tudják vállalni a többletterheket

Szövetségi állásfoglalás

Az önkormányzatok anyagi helyzetéről elhangzó, szakmailag megalapozatlan kormánynyilatkozatoknak egyetlen célja van: elterelni a figyelmet az állami költségvetés felborulásáról, a költségvetési hiány növekedéséről – szögezi le a Megyei Jogú Városok Szövetsége kétnapos kaposvári értekezletének zárónyilatkozata. A szövetség tagjai elfogadhatatlannak tartják, hogy az eredménytelen költségvetési gazdálkodást folytató kormány az önkormányzatok megsarcolásával akarja elérni céljait. Mint a tanácskozás befejeztével – szombaton – tartott sajtótájékoztatón is hangsúlyozták, a megyei jogú városok visszautasítják ezt a rövidlátó kormányzati magatartást s egyúttal kijelentik, hogy bármikor készek arra, hogy a felmerült vitás kérdéseket a nyilvánosság előtt tisztázzák. Ilyen például az a közalkalmazottakkal kapcsolatos többletteher, amelyet az önkormányzatokra akarnak hárítani – mondták –, s amelyet már semmiképpen sem tudnak vállalni az önkormányzatok. Ez törvényellenes – jelentették ki a résztvevők, mondván: ez is a kormányzat gazdasági rögtönzései közé tartozik. A kormány közalkalmazotti törvényről szóló előterjesztése – a szövetség megítélése szerint – gazdaságilag átgondolatlan és megalapozatlan volt, s erre többször is felhívták a törvényhozó figyelmét.

A kaposvári tanácskozáson az önkormányzatok anyagi helyzetének megvitatásán kívül foglalkoztak azzal is és állást foglaltak arról, hogy a településeket érintő kérdésekben a jelenlegi megyehatároktól függetlenül kell együttműködni a városoknak és a vonzáskörzetükbe tartozó kisebb településeknek. (MTI)

Megcsappant a Duna

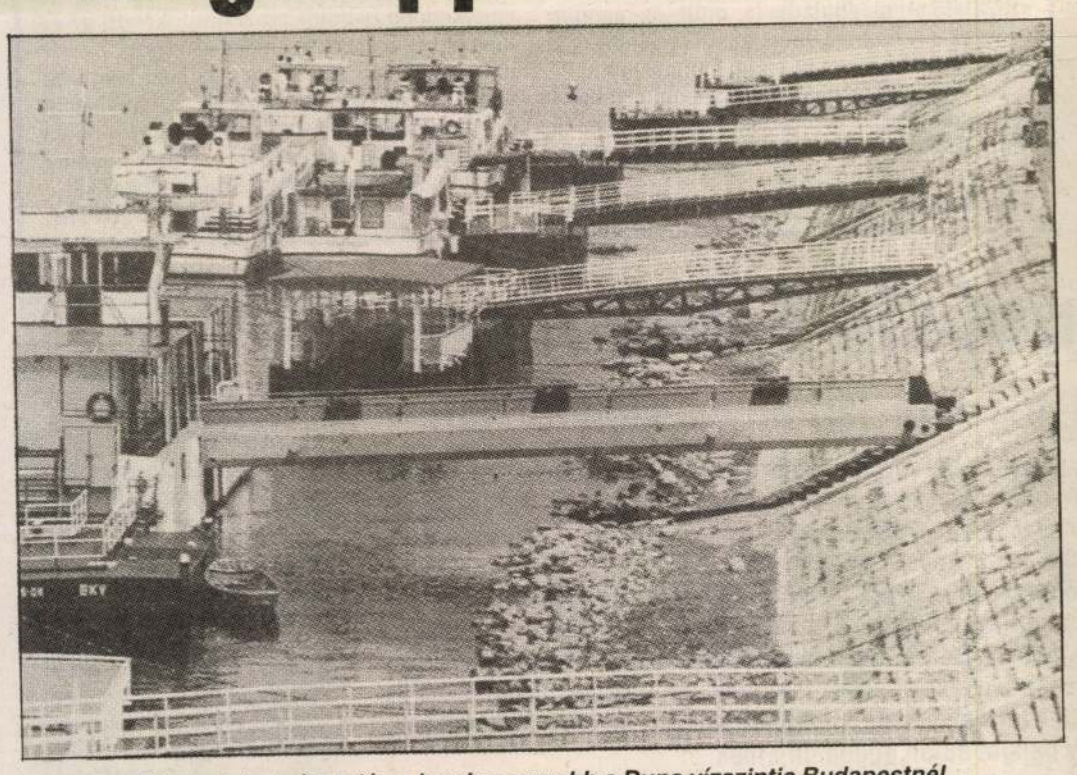

Hosszú évek óta talán a legalacsonyabb a Duna vízszintje Budapestnél
MTI Telefotó: Balaton József

Sikeres ENSZ-akció Szomáliában

Sikeresnek nevezte az ENSZ szombati nagyszabású mogadishui fegyveres beavatkozását a világszervezet helyi megbízottja, aki szerint az akcióban megsemmisült a többtucatnyi ENSZ-katona haláláért felelős szomáliai hadúr nehézfegyverzetének zöme.

Jonathan Howe nyugalmazott amerikai tengernagy cáfolva a sajtó értesüléseit, elmondta: a Biztonsági Tanács nem rendelte el *Aidid* kézre kerítését. Howe szerint a megrendszabályozott klánvezér lerombolt rádióadóját újjáépítik és „átadják a szomáliai népnek".

A főtiszt szerint a megsemmisített nehézfegyverek között, amelyekből sokat használtak az ENSZ-katonák múlt szombati lemészárlásakor, harckocsik, rakéták és páncélozott csapatszállítók is voltak. Howe admirális kijelentette: ez a fellépés csak a kezdete volt az egész országra kiterjedő lefegyverzési akciónak.

A tengernagy szavaiból kiderült, hogy az összehangolt támadás fegyveres szakaszai – a légi és a földi hadműveletek – gyakorlatilag befejeződtek, a harmadik fázisban a pakisztáni ENSZ-katonák haláláért felelős személyek azonosítása és törvény elé idézése a feladat. Ebben Mohamed Aididnek – a helyi fegyveres klán vezetőjének – is együtt kell működnie – tette hozzá Howe, aki szerint a bűnösöknek az ENSZ által meghatározott eljárás keretében kell majd felelniük. Részletek a vizsgálat lezárulta után várhatók – mondta az amerikai katonatiszt.

A Szomáliában bevetett ENSZ-erők török parancsnoka szerint a mai akcióban az AC–130-as amerikai légiütegek rendkívüli találati pontosságú fegyverzete révén a polgári lakosság nem szenvedett veszteséget.

VILÁGESEMÉNYEK SOROKBAN

Újraéledő anyanyelvápolás

Mindannyiunk fájdalma, hogy nem dallal és tánccal kezdjük a Merki Ferenc anyanyelvápoló iskolák szemléjét, hanem könnyekkel. Visszafogott könnyekkel elveszett iskoláink, tanítóink és tanulóink, a részben elvesztett szülőföldünk, de mindenekelőtt halottaink miatt, akik a terror és a gyilkos indulatok áldozatai lettek – mondta *Csörgits József*, a Horvátországi Magyarok Szövetségének elnöke szombaton Ivanovciban, az Eszéktől délnyugatra levő kis faluban rendezett szemlén.

A szerb erőszak és a nagyvilág érzéketlensége megtizedelt bennünket, de életerőnket nem vette és nem is veszi el. Bizonyítja ezt, hogy az anyanyelv szépségeit ápoló gyerekek, szülők és tanítók eljöttek Ivanovciba – hangsúlyozta az elnök. Az idén tizennyolcadik alkalommal – a háború miatt két év kihagyása után – megrendezett szemlén huszonkét iskola százhetven tanulója adott számot a magyarórákon szerzett tudásáról: magyar verseket, népdalokat, néptáncokat és népi játékokat adtak elő.

Magyar filmsiker Portugáliában

Magyar filmsiker született Portugáliában, a Troiában megrendezett IX. nemzetközi filmfesztiválon. Az Indián tél című játékfilmért a legjobb rendezés díját nyerte el két rendezője, *Erdélyi János* és *Zsigmond Dezső*. Az alkotók az MTI kérdésére elmondták: filmjüket, amely a Budapest Filmstúdióban készült, októbertől a magyar nézők is láthatják a mozikban. A főbb szerepekben *Eperjes Károly, Törőcsik Mari, Németh Zsuzsa, Szőke András és Pásztor Erzsi* látható. A film operatőre *Jankura Péter* volt.

A pápa Sevillában

…s Károly király és *Zsófia* királyné köszön…nek szombaton délelőtt Sevillában *II.* …pápát, akit hatalmas és lelkes tömeg …repülőtéren. A katolikus egyház feje …tatásra érkezett Spanyolországba. II. …bb olyan helyet keres fel, amely …vel kapcsolatos, keddtől Mad… spanyol uralkodóval, a kato…gjaival és felavatja a spanyol … A pápa 1982 óta több ízben …anyolországba. A mostani …földi utazása.

…iletésnap

…ók és turisták ezrei… …ombaton London… …los születésnapi …yos külsőségek között zajlott. A látványos rendezvény résztvevőin és szemlélőin az időjárás is megkönyörült, így az uralkodó különösebb kényelmetlenség nélkül hajtathatott el nyitott hintójában az őt üdvözlők sorfala között. A türkizszínű kabátot és kalapot viselő királynő ezután megtekintette a szokásos katonai parádét. A kereken negyven esztendeje uralkodó II. Erzsébet valójában április 21-én töltötte be 67. életévét, de a brit hagyományok szerint a trón birtokosának születésnapját hivatalosan június második szombatján üli meg a nemzet.

Carter Budapestre látogat

Szombaton Bécsbe érkezett *Jimmy Carter* volt amerikai elnök, aki részt vesz az ENSZ emberi jogok világtalálkozóján, majd szerdán továbbutazik Budapestre. Carter a nem kormányszervezetek fórumán szombaton megtartott előadásában – csakúgy, mint egy rádióinterjúban – igen borúlátóan beszélt az emberi jogok helyzetéről, arról, hogy e téren az elmúlt tíz-tizenöt esztendőben semmi kedvező változás nem történt. Az ENSZ csak akkor kapcsolódik be – fűzte hozzá –, amikor a bűnöket már elkövették. Az amerikai politikus magyarországi látogatása előtt Kismartonba utazik, ahol felkeresi az Esterházy-kastélyt.

Vádindítvány 15 határőr ellen

Lopás és szolgálatban elkövetett kötelességszegés miatt a Budapesti Katonai Ügyészség vádat emelt T. László és 14 – a Belügyminisztérium Határőrség Balassagyarmati Határőr Igazgatóság állományába tartozó – határőr sorkatona ellen. A bűnügyben szereplő L. Attila polgári személyt orgazdasággal vádolja a hatóság.

A katonai ügyészség nyomozási adatai szerint a vádlottak – a március közepétől előzetes letartóztatásban lévő hat, valamint a szabadlábon védekező és az időközben tartalék állományba helyezett kilenc határőr – a szolgálati és egyéb lehetőségeket kihasználva katonai ruházati cikkeket tulajdonítottak el az igazgatóság raktárából. A határőrök az év első hónapjaiban több mint 250 ezer forint kárt okoztak, amelyből a nyomozás során lefoglalt ruházati cikkekkel 200 ezer forint megtérült.

A határőrök bűnügyét a fővárosi bíróság katonai tanácsa tárgyalja majd.

KERESKEDELMI BANK Rt.
K&H BANK
AHOL A PÉNZ DOLGOZNI KEZD

KERESKEDELMI BANK Rt.

HANDELS UND KREDITBANK AG
COMMERCIAL AND CREDITBANK LTD

DEVIZABETÉT-KAMATOK

Az alábbiakban közöljük a mai napon általunk jegyzett devizabetét-kamatokat:
Wir teilen Ihnen unsere ab heute gültigen Zinssätze mit:
You will find the quotes for today's deposits listed below:
1993. június 14-től

	Látra szóló Auf Sicht At sight	1 HÓNAPRA LEKÖTÖTT	2	3 MONATE GEBUNDEN	6	9 MONTHS FIXED	12 p. a.
USD	1.	2 1/4	2 5/16	2 1/2	2 11/16	2 7/8	3 1/16
DEM	3	6 5/8	6 9/16	6 7/16	6 3/16	5 7/8	5 11/16
CHF	3/4	4 3/16	4 1/8	4 1/8	4	3 11/16	3 13/16
GBP	2 1/4	4 9/16	4 9/16	4 9/16	4 5/8	4 5/8	4 5/8
ATS	3	6	5 7/8	5 13/16	5 9/16	5 1/2	5 3/8
CAD	1 1/2	3	3 1/8	3 1/4	3 1/2	3 5/8	3 3/4
NLG	0	5 1/2	5 3/8	5 1/4	5 1/16	4 15/16	4 3/4
FRF	3 3/8	6 1/8	6	5 15/16	5 5/8	5 7/16	5 1/4
JPY	0	1	1	1	1	1	1
ITL	1 1/2	6 15/16	6 15/16	6 15/16	6 15/16	6 3/4	6 15/16
SEK	0	6	6 1/2	7	7	7	7
BEF	0	2	2	2	2	2	2
FIM	0	2	2	2	2	2	2
DKK	0	2	2	2	2	2	2
ESP	0	2	2	2	2	2	2

	2	3	4	5	ÉV	JAHREN	YEARS
USD	2 3/8	2 7/8	3 3/16	3 7/16			
DEM	4 1/2	4 1/2	4 9/16	4 5/8			
CHF	2 1/2	2 1/2	2 9/16	2 5/8			
GBP	4 3/8	4 13/16	5 3/16	5 7/16			

Lekötött összegeknél: Gebundene Beträge: Fixed amounts:

100 000 USD feletti vagy ennek megfelelő, más devizanemben történő betétnél a kamat esetenkénti megbeszélés tárgya.
Für Beträge USD 100 000 oder über diesem Wert in anderen Devisen, werden die Zinsen auf Sonderbesprechungen bestimmt.
In the case of a fixed amounth over USD 100 000 or the countervalue, the interest rate will be determined separately.
A letéti számlák kamatozása nem változott.

Kereskedelmi Bank Rt. Budapest, pénzpiaci főosztály, Szatmári Sándor, tel.: 131-2322

Vas megyében:
Szombathely, Széchenyi u. 4–6. Tel.: 94-323-515
Celldömölk, Kossuth Lajos u. 18. Tel.: 102
Körmend, Olcsai tér 3. Tel.: 94-310-854
Sárvár, Batthyány u. 47. Tel.: 94-327-299
Győr-Moson-Sopron megyében:
Sopron, Ógabona tér 9. Tel.: 99-339-020
Győr, Szent István út 13. Tel.: 96-314-288
Mosonmagyaróvár, Frankel Leó ltp. A ép. Tel.: 98-311-820
Csorna, Soproni út 58. Tel: 96-327-488
Kapuvár, Fő tér 7. Tel.: 97-341-011
Fejér megyében:
Székesfehérvár, Dózsa György út 5. Tel.: 22-311-132
Sárbogárd, Hősök tere 1. Tel.: 55
Zala megyében:
Zalaegerszeg, Dísz tér 7. Tel.: 92-321-820
Keszthely, Fő tér 6–8. Tel.: 92-374-306
Zalaszentgrót, Dózsa Gy. u. 16–18. Tel.: 420
Veszprém megyében:
Veszprém, Kórház u. 2. Tel.: 80-329-444
Pápa, Kossuth u. 21. Tel.: 89-324-455
Várpalota, Szent István út 22. Tel.: 80-371-757

A BANK A HÉT KÖZBENI KAMATVÁLTOZTATÁS JOGÁT FENNTARTJA 1787

KERESKEDELMI BANK Rt.
K&H BANK
AHOL A PÉNZ DOLGOZNI KEZD

MOJZER Miklós

Foglalkoztatáspolitikai elvek egyeztetés előtt

A munkaadók szerint bér és teljesítmény legyen arányban

(Folytatás az 1. oldalról)

Ezért a foglalkoztatási és a munkanélküliséggel kapcsolatos kérdéseket a gazdságpolitikával összhangban kell megítélni és kezelni. Más szavakkal: a foglalkoztatáspolitika *nem lehet a tárca belügye*, hanem a mindenkori kormány feladatainak fontos részét jelenti.

Ki kell alakítani a foglalkoztatáspolitika rövid és középtávú elképzeléseit, s erre épülhet majd a feladat- és eszközrendszer – állapítják meg a munkaadók.

A munkanélküliséggel kapcsolatos javaslataik legfontosabbika, hogy előtérbe kell helyezni az *aktív foglalkoztatáspolitikai eszközöket, s ahol lehet, ösztönözni a munkahelyek megtartását.* Ehhez leginkább stabil és hosszú távú, kiszámítható szabályozórendszer szükséges, emellett indolkotnak ítélik, hogy a gazdaság szereplői kapjanak olyan *kedvezményeket, amelyek ösztönöznek a foglalkoztatásra.*

A *válságkezelést* a regionális és kistérségi „térképek" elkészülése után lehet és kell megkezdeni – mondják –, hiszen minden egyes régió gondjai mások és mások, ami a foglalkoztatást illeti.

Szó esik koncepciójukban a *komplex infrastruktúrafejlesztés szükségességéről – hiszen enélkül új munkahelyek teremtése nehezen képzelhető el –*, továbbá a képzési rendszer felülvizsgálatáról.

A munkaadók javasolják, hogy ismét vezessék be Magyarországon a *gyakornoki rendszert*, s támogassák a kezdő fiatalokat alkalmazó gazdálkodókat. Több ponton szükségesnek ítélik a foglalkoztatási törvény módosítását is.

Ami a *keresetek* alakulását illeti: a munkáltatók szerint az eddiginél szorosabb összefüggésre van szükség a kifizetések és a gazdaság, ezen belül a vállalkozások helyzetének alakulása között.

Csak olyan mértékű keresetnövekedést találnak tehát elfogadhatónak, amely *összhangban van a gazdaság, illetve a vállalkozások teljesítményének növekedésével.* Emellett szükségesnek tartják azt, hogy a kiáramló összes jövedelmeken belül növekedjen a *munkajövedelmek* aránya.

Megítélésük szerint ezt az elvet a *minimálbérek* megállapításánál is követni kell. Évente egyszer ítélik szükségesnek a megállapodást egy olyan, *legkisebb összegről, amelyet a gazdaság valamennyi ágazata képes teljesíteni.*

Varga Zsuzsa

*

Az ÉT munkavállalói oldala a gazdasági-szociális megállapodás érdekében javasolja partnereinek, hogy tartózkodjanak a megyegyezés lehetőségeit szűkítő nyilatkozatoktól. Kiemeli, hogy semmilyen reálbércsökkenéshez nem tud hozzájárulni.

A munkavállalói oldal vállalja, hogy kapcsolatot teremt azokkal a civil szervezetekkel, amelyek a munkavállalók érdekkörébe tartoznak, konzultál velük a gazdasági-szociális megállapodás kérdéskörében, és bízik abban, hogy a szociális partnerek is hasonlóképpen cselekednek.

A munkavállalói oldal felkéri a kormányt, hogy tegyen javaslatot a társadalombiztosítási és a települési önkormányzatok képviselőinek bevonására a gazdasági-szociális tárgyalásokba.

Az oldal nem kíván reagálni minden, a sajtóban megjelentetett, a megállapodás témáit érintő nyilatkozatra, azt azonban szükségesnek tartja ismételten kiemelni, hogy a gazdasági-szociális megállapodás során semmilyen reálbércsökkentéshez nem tud hozzájárulni.

Számvevőszéki vizsgálat a privatizációról

Nem tudni, mekkora az állami vagyon

(Folytatás az 1. oldalról)

A feladatokat sok esetben fegyelmezetlenül hajtották végre, a privatizációkkal foglalkozó munkatársak az ÁVÜ-ben – túlterheltségük, és a rátermettség hiánya miatt – számos mulasztást követtek el. A kezdeti időszakban egy-egy munkatársra átlagosan 100 privatizációs ügy jutott. A vállalatok vezetésének az állam métól eltérő érdekeltségét nem *Kincstári Vagyonkezelő Szervezet* hatáskörébe tartozó tulajdonról nincsenek adatok. Ezért nagyon fontosnak tartja az Állami Számvevőszék, hogy a kormány mielőbb felmérje az állami vagyon nagyságát. Becslésük szerint az Állami Vagyonügynökségnél mintegy *200 milliárd forint, az ÁV Rt.-nél pedig mintegy 500 millió forint értékű* privatizálható vagyon van. Ennek készpénzes értékesítésére azonban kevés a remény, de még a kárpótlási jegyes konstrukcióba is csak a „jobb" cégeket lehet bevonni.

Kovács Árpád, az ÁSZ igazgatója több konkrét kifogást sorolt fel a sajtótájékoztatón: az ÁVÜ garanciavállalási gyakorlatát megvizsgálva például kiderült: 49 féle jogcímen 88 gazdálkodó szervezet értékesítésénél 22 milliárd forint értékben vállaltak garanciát, a kötelezettségvállalás azonban mindössze egy esetben felelt meg a törvényi előírásoknak.

De az ÁSZ szerint az ÁVÜ garanciavállalási belső szabályzata is sérti a rendelkezéseket, ám maga a szabályzat sem rendelkezik a garanciavállalások tartalmáról.

Az ÁSZ véleménye szerint a privatizáció messze van a piaci típusú, versenyfeltételekkel történő vagyonértékesítéstől. Azzal, hogy az ÁVÜ versenyfeltételeket teremtett, még nincs verseny, ahhoz *versenyzők* is kellenének. A pályázatokon meghirdetett cégek tenderfüzeteit általában 10-12 érdeklődő megvásárolja ugyan, ám minden harmadik ügyre mindössze két konkrét ajánlat jut.

– Bár közgazdaságilag indokolható, tulajdonképpen törvényellenes volt az, hogy az igazgatótanács dömpingszerűen 151 állami vállalat társasággá alakításáról döntött, vagyis érdemi vizsgálat nélkül „listás" átalakítást alkalmazott – mondta Kovács Árpád.

Csepi Lajos, az ÁV Rt. vezérigazgatója – aki az ÁSZ vizsgálata idején az ÁVÜ vezetője volt – a megállapításokkal kapcsolatban egyebek közt kifejtette: *hiba lenne, ha az ÁVÜ igazgatótanácsának döntéseit jogilag felül lehetne bírálni*, ez egyrészt végeláthatatlanná tenné a tranzakciókat, másrészt a jogi eljárás a tulajdonosi döntések indokait természetéből adódóan nem képes figyelembe venni.

Hágelmayer István a miniszterelnökkel folytatott szerdai találkozójáról elmondta: *Horn* Gyula megígérte, hogy a privatizációs törvények módosításakor mindenképpen kikérik a számvevőszék véleményét is. A költségvetési reform során is felhasználják az ÁSZ tapasztalatait, valamint a miniszterelnök felkérte az ÁSZ-t, hogy *az állami ellenőrzés egész rendszerét tekintse át*, és tegyen javaslatot annak javítására.

(osváth)

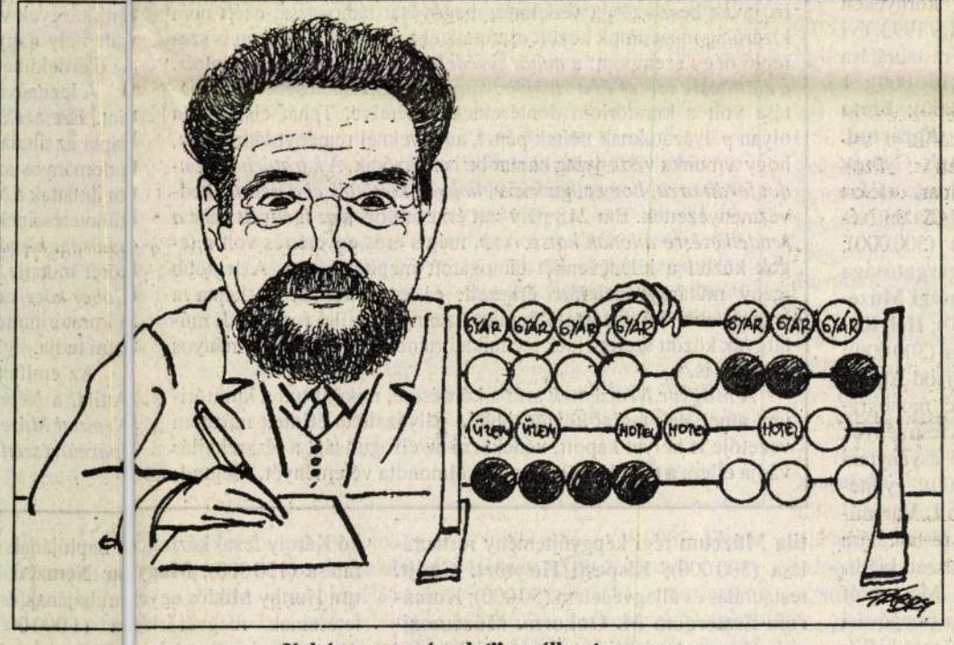

Nehéz „megszámolni" az állami vagyont

Fábry János rajza

RÖVIDEN

ÖT ÓLOMMÉRGEZÉSES megbetegedést regisztráltak Heves megyében május óta, amelyet szennyezett őrölt paprika okozott. Ez idáig 69 paprikamintát vizsgáltak meg, amelyek közül 18-ban a megengedett ólom-, illetve krómtartalom többszázszorosát találták. A tisztiorvosi szolgálat egyébként ingyenesen vizsgálja meg a beküldött mintákat, amelyhez öt dekagramm őrölt paprika szükséges. A megye helyettes tisztifőorvosa szerint az általuk ismert ólom- és krómtartalmú festékek igen drágák, ezért nem érti, miért éri meg ilyen anyaggal színezni az őrölt paprikát.

AZ ORSZÁGOS társadalmi-gazdasági megállapodáshoz készítendő kormányzati helyzetértékelésnek tartalmaznia kell az expóval kapcsolatos pontos, dokumentált értékelést – hangsúlyozza többek között a Munkástanácsok Országos Szövetségének, valamint a Szabad Szakszervezetek Demokrata Ligájának közleménye. A szövetségek szerint az Érdekegyeztető Tanács plenáris ülése még az expo parlamenti előterjesztése előtt vitassa meg a törvénymódosítási javaslatot.

ISMÉT FAGY SÚJTOTTA Brazilia egyik kávétermő vidékét, minek hírére a termény ára tegnap újfent emelkedett. Londonban a novemberi szállításra lekötött kávé tonnánkénti ára 44 dollárral nőtt, és már 3600 dollár volt. A tőzsdei szakértők tegnap gyakorlatilag mással sem foglalkoztak, csak a fagykárokról igyekeztek minél többet megtudni. A világ kávétermelésének egynegyedét adó Brazíliában a tartalékok nagysága 17 millió zsákra tehető, bár néhány kereskedő szerint a raktárkészlet mindössze 10-12 millió zsák.

A NÉMET GAZDASÁGOT egyre kedvezőbb adatok jellemzik. Az Ifo gazdasági kutatóintézet 1,5-ről 2 százalékra módosította előrejelzését az idei évre várható hazai össztermék növekedését illetően, a munkanélküliség pedig júliusban már második hónapja csökkent az ország nyugati felében. Ami az ország egészét illeti, júliusban 8-ról 8,3 százalékra emelkedett az állástalanok aránya. Egyre több német közgazdász szerint egyértelmű: Európa legerősebb nemzetgazdasága a második világháború utáni egyik legsúlyosabb recessziójából az élénkülés felé halad

A ZALAI BORCÉGÉR borfesztivál a nyilvános borbírálat mellett kóstolókkal, népművészeti vásárral és kézműves bemutatókkal várja csütörtöktől vasárnapig a közönséget a keszthelyi Balaton-parton. Ma a Pannon Agrártudományi Egyetem szakmai napon fogad borosgazdákat. A kulturális rendezvényekkel tarkított program vasárnap este ér véget nemzetközi folklórműsorral, amely a hazai és a külföldi együtteseket felvonultató V. nemzetközi nyári fesztivál rendezvényeihez kapcsolódik.

Kevesebb külföldi tőke

Az év első öt hónapjában összesen 433 millió USA-dollár értékű pénzbeni külföldi tőke áramlott az országba – közölte az MTI-vel a *Magyar Nemzeti Bank* illetékese. Januárban 88 millió USA-dollár értékű tőkebefektetést hajtottak végre Magyarországon a külföldiek. Az első öt hónap mélypontja februárban volt, amikor összesen 20 millió dollár tőke érkezett pénzben. Ezután havonta egyre nagyobb volt a külföldiek tőkebefektetéseinek értéke: márciusban 78 millió dollár, áprilisban 116 millió, májusban pedig 132 millió dollár. A gazdasági folyamatokról a *Pénzügyminisztérium* által júliusban kiadott havi tájékoztató szerint a működőtőke-beáramlás szerény mértékű volt, és május végéig apporttal együtt is csak mintegy 500 millió dollárt tett ki.

Török stabilizációs program

A török–magyar gazdasági kapcsolatokról folytattak kerekasztal-megbeszélést tegnap a Magyar Gazdasági Kamara szervezésében. Az Ipari és Kereskedelmi Minisztérium török referatúrájának vezetője, valamint az ankrai és isztambuli kereskedelmi tanácsosok tájékoztatták a jelenlévő vállalatvezetőket a török gazdaság helyzetéről és annak a kétoldalú kapcsolatokra gyakorolt hatásáról.

Jellemző adat, hogy idén az első öt hónapban importunk mintegy 48 százalékkal nőtt, míg exportunk 67 százalékkal csökkent.

Különösen fontos a vállalatok érdeklődésének felkeltése annak fényében, hogy jelenleg több magyar termék nyugati kereskedőkön keresztül jut el a török piacra.

A Nemzetközi Valutaalap (IMF) nemrégiben megszavazta Törökország számára a készenléti hitelt, *ami valószínűleg a külföldi beruházások megélénküléséhez vezet majd*, hiszen azt jelenti, hogy a szervezet biztatónak találja a kormány áprilisban kialakított stabilizációs programtervét.

R. Sz.

A BRG Mechatronikai Vállalat végelszámolója

értékesítésre meghirdeti

a végelszámolás alatt álló vállalat alábbiakban felsorolt jellegű használt tárgyi eszközeit, gépeit és műszereket:

- gyengeáramú és URH rádiótechnikai mérőműszerek,
- forgácsológépek,
- présgép,
- lemezolló,
- ponthegesztőgépek,
- tekercselőgépek,
- alkatrészbeültető célgépek (Royonic),
- egyéb eszközök (kemencék, rázógép, ejtegetőgép stb.)

A fenti gépek, műszerek megtekinthetők a BRG címén 1033 Budapest, Polgár u. 8–10. augusztus 29-én és 30-án 9–12 óráig.

Az értékesítésre 1994. szeptember elsején kerül sor de. 9 és 12 óra között az előzőekben megjelölt címen, ahol a legkedvezőbb ajánlatot tevőt illeti meg a vásárlás joga.

Fizetés a helyszínen, kizárólag készpénzben.

Előzetes információt adnak:

Bene Károly, Lám Lóránt
BRG Mechatronikai Vállalat
1033 Budapest, Polgár u. 8–10.
Telefon: 188-7148

2810

A TÁLLÉR ÉRTÉKPAPÍR-BEFEKTETÉSI ALAP

nettó eszközértéke 1994. július 29-én: 742 081 550 Ft.
Egy befektetési jegyre számított érték: 10 118 Ft.

388

Egy év sabbak a ha ország*on*, és j volt. A vizs*gá*lat munkatá tató cégekné nagyobb lét teljeskörűen reprezentatí*v* *mezőgazdas* lalkoztatotta

A fizikai – májusról csaknem 31

A KSH jelentése szerint

Egy év alatt 22 százalékkal nőttek a keresetek

alatt 22,7 százalékkal lettek magasabbak a havi bruttó átlagkeresetek Magyarországon, és júniusban ez az összeg 34 092 forint volt. A vizsgálatot a *Központi Statisztikai Hivatal* munkatársai a tíznél több embert foglalkoztató cégeknél készítették, mégpedig az ötvennél nagyobb létszámú szervezetekre vonatkozóan teljeskörűen, a 11–50-es létszámúaknál pedig reprezentatív kiválasztás alapján. A felmérés *a mezőgazdasági és a költségvetési* cégeknél foglalkoztatottakra nem terjedt ki.

A fizikai dolgozók keresete *egy hónap alatt* – májusról júniusra – ötszáz, a szellemieké csaknem 3100 forinttal lett magasabb, és elérte a 26 133, illetve az 51 675 forintot. Ismét kiugróan sokat kerestek a *pénzügyi* szektor alkalmazottai, valamint a *vegyiparban* dolgozók.

A havi bruttó átlagkeresetek összesítésekor az derült ki, hogy ez az átlagösszeg az *első félévben* 30 682 forintot tett ki, ami 23 százalékkal haladja meg az egy évvel korábbit. *A keresetek reálértéke az első félévben 6,8 százalékkal emelkedett.*

Ugyancsak *féléves* összesítés alapján a fizikai dolgozók havi bruttó átlagkeresete 23 859 forintot tett ki, a szellemieké pedig 45 694-et. Ez 22, illetve 22,6 százalékkal haladja meg az egy évvel korábbi értékeket.

V. Zs.

Importtilalom

A Földművelésügyi Minisztérium tagnapi közleménye szerint Görögországban úgynevezett ragadós száj- és körömfájás megbetegedéseket észlelték a szarvasmarháknál, juhoknál, kecskéknél, sertéseknél. Ezért mind az importra, mind a tranzitszállításokra tilalmat rendeltek el a magyar szakhatóságok.

VALUTAÁRFOLYAMOK AUGUSZTUS 5-ÉN (egy egységre forintban)

*augusztus 4-i árfolyam **nincs eladási árfolyama	Angol font		Francia frank		Német márka		Olasz líra		Schilling (100 egységre)		Svájci frank		Svéd korona		USA-dollár	
	Vétel	Eladás	Vétel	Eladás	Vétel	Eladás	Vétel (1000 egy	Eladás égre)	Vétel	Eladás	Vétel	Eladás	Vétel	Eladás	Vétel	Eladás
DUNA*	149,6160	162,0840	18,0288	19,5312	62,2449	66,0951	61,8048	66,9552	885,0377	939,7823	72,8928	78,9672	12,6144	**	98,0185	104,0815
IBUSZ	151,7565	161,1435	18,2942	19,4258	62,5553	66,631	62,749	66,631	888,947	943,9333	74,0013	78,5754	12,7846	13,5754	98,4647	104,5553
KONZUM	151,05	160,39	18,21	19,33	62,26	66,12	62,47	66,33	884,80	939,54	73,67	78,23	12,74	13,52	98,02	104,08
OTP*	152,16	160,96	18,29	19,33	62,56	65,96	61,00	67,56	887,57	938,91	74,10	78,02	12,55	13,79	99,05	104,73

Döntött a Nemzeti Kulturális Alap kuratóriuma

Hétszázmillió forinttal gazdálkodnak

Bakonyi Természettudományi Múzeum új állandó kiállítása (1 000 000 Ft); **Bethheln G. Közgazd. és Postaforgalmi SZKI** iskolazászló restaurálása (150 000); **Budapesti Történeti Múzeum** Kozma Lajos kiállítási katalógus (100 000); **Békés M. Múzeumok Igazgatósága** festményrestaurálás (150 000); **Kecskeméti Képtár** bútor restaurálása (350 000); **Szórakaténusz Játékmúz.** gyűjteménygyarapítás (100 000); **Csonka János Alapítvány** állandó kiállítás (1 000 000); **Csornai Múzeum** restaurálás (170 000); **Damjanich János Múzeum, Szolnok,** raktárkiállítás (250 000); **dr. Nováki Gyula** őskori és középkori várak kutatása és felmérése Sopron környékén (60 000); **Fejér M. Múzeumok Ig.** 1993. évi rácdombi ásatás leletanyagának restaurálása (100 000); zászló restaurálása (180 000); 1 db műv-02. infrakamera (100 000); **Finta Múzeum** (300 000); **Gödöllői Agrártud. Egy. Állatteny. Intézet** Vastagh György szobrászművész állatszobrainak restaurálása (150 000); **Görögkatolikus Egyházművészeti Gyűjt.** időszaki kiállítás (500 000); **Hajdú-Bihar M. Múzeumok Igazgatósága** állandó kiállítás (200 000); **Hansági Múzeum** új állandó kiállítás (1 000 000); **Helytörténeti gyűjt. Törökszentmiklós** (300 000); **Herman Ottó Múzeum** Borsod-Abaúj-Zemplén megye népművészete c. monográfia megjelentetése (800 000); festmények konzerválása (100 000); állandó ásványtani kiállítás megrendezése (1 000 000); gyűjteménygyarapítás (600 000); **Dobó I. Vármúzeum** az egri képtár anyagának restaurálása (600 000); **Mátra Múzeum** vadászati kiállítás (1 000 000); **Iparművészeti M.** a gróf Zichy Jenő-féle gyűjtemény állagmegóvási munkái (100 000); lámaista festészet kiállítás (300 000); a Batthyány–Strattmann könyvtár anyagának konzerválása, feldolgozása és megnyitása (100 000); vízlágyító berendezés (1 800 000); Ráth-ebédlő restaurálása (700 000); **Jantyik Mátyás Múzeum** képvásárlás (160 000); **Jedlik Ányos Társaság** történetkutatás, restaurálás (100 000); **Jász-Nagykun-Szolnok MM. Ig.** restaurálóhoz szükséges eszköz beszerzése (200 000); kiadványra (250 000); **József Attila Múzeum** régi képgyűjtemény restaurálása (300 000); **Kispesti Helytört. Gyűjt.** restaurálás és állagvédelem (50 000); **Komárom-Esztergom M. Önkorm. Múzeumainak Igazgat.** ipari skanzen kialakítása (500 000); a szőnyi római freskós terem rekonstrukciója (500 000); **Közép-Európai Kezdeményezés MO.-i Irodája** az 1993-ban rendezett kiállítások tud. szakkatalógus kinyomtatása (5000 000); **Magyar Fotográfiai Múzeum** eszközök beszerzése (60 000); **Rosti Pál**: Fényképi gyűjtemény című albumának restaurálása (100 000); **Magyar Nemzeti Galéria** későközépkori magyar műalkotások restaurálása (3 500 000); Markó Károly festő kéziratos naplójának restaurálása (150 000); **Magyar Nemzeti Múzeum** Horthy Miklós egyenruhájának és kitüntetéseinek megvásárlása (1 000 000); az Aranygyapjas Rend jelvényének megvásárlása (900 000); **Mátyás Kir. Múzeum** Visegrád története állandó kiállítás (500 000); **Rákóczi Múzeum** későreneszánsz kőkeretek bemutatása (600 000); **dr. Fodor István** honfoglaláskori temető feltárása (350 000); tanulmánykötet (500 000); A magyar koronázási jelvények kutatása (100 000); **Magyar Természettudományi Múzeum** madártojás-gyűjtemény megvásárlására (500 000); **Makói József Attila Múzeum** fotóhagyaték feldolgozása (50 000); **Mezőgazdasági Múzeum** 15 db díszkantár restaurálása (300 000); Nemzetközi agrártörténeti bibliográfia (500 000); festmények restaurálása (700 000); **MNM Műtárgyv. és Inf. Részleg** kiadványokhoz (100 000); **Munkácsy Mihály Múzeum** zászlók restaurálása (300 000); gyűjteménygyarapítás (150 000); **Néprajzi Múzeum** kerámiai gyűjtemény megvásárlása (700 000); műhely (1 000 000); **Kubinyi Ferenc Múzeum** régészeti kerámia restaurálása (300 000); **Országos Színháztört. Múzeum és Intézet** Róna Viktor hagyatékának megvásárlása (100 000); bábok restaurálása (200 000); Keménty Henrik életmű-kiállítása (200 000); **Országos Műszaki Múzeum** kiállítás (50 000); HSCS-Herz-féle egyhengeres benzinütemű motor (100 000); **Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum** emlékkiállítás (500 000); **Palóc Múzeum** műtárgymásolat (220 000); **Pannonhalmi Főapátság** képtár festményeinek restaurálása (1 000 000); **Petőfi Irodalmi Múzeum** Szerb Antal hagyatékának megvásárlása (1 000 000); **Pásztói Múzeum** természettudományi gyűjtemény állagmegóvása (200 000); **Rábaközi Múzeum** restaurálás (180 000); **Római Flóris–Esterházy Károly Alapítvány** festmények restaurálása (500 000); **Savaria Múzeum** restaurátorcsoport (100 000); az egykori Magyarország várainak és erődítményeinek lexikális feldolgozása (100 000); **Rippl-Rónai Múzeum** könyvek restaurálása (150 000); **Soproni Múzeum** barokk sírkőgyűjtemény restaurálása (2 000 000); **Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önk. Múzeumok Igazgatósága** konferencia anyagának megjelentetése (500 000); **Szeged-Csanádi Püspökség Egyházi Múzeuma** egyháztörténeti állandó kiállítás (200 000); **Szent István Király Múzeum** tanulmányi kötet (400 000); **Szépművészeti Múzeum** Schickedanz Albert-művek restaurálása (1500 000); **Szántó Kovács Múzeum** katonai kollekció vásárlása (52000); **Sóstói Múzeumfalu** kisdobronyi templom kutatása (500 000); **Tari László Múzeum,** Csongrád, állandó kiállítás (500 000); **Textilmúzeum Alapítvány** perotin nyomógép vásárlása (250 000); **Tolna Megyei Önkorm.** Wosinsky Mór Múzeuma kiállítás (500 000); képek restaurálása (500 000); **Tornyai János Múzeum** magyar temető feltárásának befejezése (200 000); **Tragor Ignác Múzeum** céhzászló restaurálása (160 000); **Veszprém Megyei Múzeumi Igazgatóság** nemzetközi konferencia előadásainak megjelentetése (100 000); **Xantus János Múzeum** festmények megvásárlása (300 000); **Óbudai Helytörténeti Gyűjtemény** műtárgyvédelem (50 000).

Nyertes múzeumi pályázatok

A *Nemzeti Kulturális Alap* múzeumi kollégiumának döntéseit ismertették sajtótájékoztató keretében csütörtökön délelőtt az NKA tanácstermében. Az alap, amely közel *hétszázmillió forinttal* gazdálkodik, támogatásainak többségét pályázati úton osztja szét. A szakmai kollégiumok ez idáig tizenhat területen írtak ki pályázatot, ebből nyolc kuratórium: *a folyóirat-kiadási, a zenei, a táncművészeti, a levéltári, a képzőművészeti, a múzeumi és részben a népművészeti, a közművelődési és a könyvtári* már meghozta döntéseit. Folyamatban van a film, a video, a fotóművészeti, az iparművészeti, a közművelődési és az irodalmi kollégiumok pályázatának feldolgozása.

Mojzer Miklós, a múzeumi kollégium elnöke elmondta, hogy a testületet döntései meghozatalakor arra törekedett, hogy a kulturális javak beszerzését, védelmét, megóvását támogassa, ezért nem kizárólag múzeumok között osztották el a pénzt. A kiírásban is szereplő négy szempont: a *műtárgyvédelem, a gyűjteménygyarapítás. a kiállításrendezés és a szakkiadványok* megjelentetésének támogatása volt a kuratórium döntéseinek vezérelve. Tehát elsősorban olyan pályázatoknak ítéltek pénzt, amelyeknél reményt láttak arra, hogy a munka viszonylag hamar be is fejeződik. *A kuratórium gondot fordít arra, hogy ellenőrizze, hogyan költötték el a pénzt* a kedvezményezettek. Bár 218 pályázat érkezett be, s *az igényelt pénz a rendelkezésre állónak hatszorosa*, mégis erős egyetértés volt a tagok között a kilencvenkét támogatott megítélésében. A legtöbb igény műtárgyvédelemre érkezett, és ez a terület is kapta a legnagyobb támogatást, több mint tizennyolcmillió forintot. E műtárgyak között szerepelnek technikatörténeti, természettudományos darabok is.

A *Magyar Nemzetnek* arra a kérdésére, miként tud a kuratórium, amelynek tagjai között több, a pályázatban érintett múzeum vezetője is helyet kapott, védekezni az elfogultság, a részrehajlás vádja ellen, a testület több tagja is elmondta véleményét. Megtudtuk, az elfogultságot kizárni nem lehet, a részrehajlás minden esetben fennállhat, főként a szakmai körökből válogatott bizottság esetében. Ám ez a kuratórium igen nagy mértékben volt pártatlan, kevés volt közöttük a vita. *Általában arányokról és nem tényekről vitatkoztak.* Az illetékes szakszervezet képviseletében is helyet foglaló *Füköh* Levente, a gyöngyösi múzeum igazgatója, a kuratórium tagja elmondta, elismerésre méltóan védte a vidéki kisgyűjtemények érdekeit a Művelődési Minisztérium képviselője, *Pintér* János, és segített abban is, hogy kiszűrjék, mely intézmény, pályázó kapott már a minisztériumtól is támogatást. *Környei* Attila, a *Nagycenki Múzeum* igazgatója, a kuratórium tagja elmondta, a kis vidéki múzeumok jól tudják, hogy egy-egy drága, a műtárgyak védelmét, helyreállítását szolgáló berendezés, amely valamely nagy országos intézményt gazdagítja, végeredményben az ő érdeküket is szolgálja.

A legnagyobb összeg, amelyet a kuratórium odaítélt, ötmillió forint. Ezt a *Közép-európai Kezdeményezés magyarországi irodája* kapta az általa rendezett tavalyi kiállítások magyar és angol nyelvű tudományos szakkatalógusainak megjelentetésére. Egymillió forintot juttattak a *Nemzeti Múzeumnak Horthy* Miklós egyenruhájának és kitüntetéseinek megvásárlására, s ugyanennyit a *pannonhalmi főapátsági képtár* festményeinek restaurálására. A támogatások széles körét mutatja, hogy rákerült a nyertes pályázók listájára a *Bethlen Gábor közgazdasági szakiskola* is, amely százötvezer forintot kapott a kuratóriumtól, hogy 1896-ból származó iskolazászlóját restauráltatni tudja.

Az említetteken kívül tagja a kuratóriumnak *Selmeczi Kovács* Attila, a *Néprajzi Múzeum* főigazgató-helyettese, *Fodor* István, a *Nemzeti Múzeum* címzetes főigazgatója, valamint *Lovag* Zsuzsa, az *Iparművészeti Múzeum* főigazgatója.

(hanthy)

A Budafest vendége lesz a Kijevi Balett is

Jegyek a Magyar Nemzet Erzsébet körúti irodájában is kaphatók

Csajkovszkij Hattyúk tava című balettjével nyílik meg augusztus 10-én a *Budafest* nyári opera- és balettfesztivál, amelyet a *V.I.P.–Arts Management* harmadik alkalommal rendez meg a budapesti Operaházban. A fesztivál két szervezője, *Bán* Teodóra és *Keveházi* Gábor csütörtökön ismertette a sajtó képviselőivel a nyolc estén át tartó rendezvény programját a *Várkert Casinóban*.

A Budafest színhelye az Operaház lesz

A *Hattyúk tavát* két estén is láthatja a közönség (a második előadás 12-én lesz), méghozzá a *Kijevi Balett* vendégjátékában. A koreográfiát *Ivanov* és *Petija* nyomán Valerij *Koftun* készítette, az Operaház zenekarát Oleg *Rjabov* dirigálja. Augusztus 11-én és 18-án gálakoncertnek ad otthont az Operaház, amelyen neves énekeseink – köztük *Kincses* Veronika, *Ulbrich* Andrea, *Misura* Zsuzsa, *Mészöly* Katalin, *B. Nagy* János, *Kováts* Kolos, *Daróczy* Tamás – operaslágereket adnak elő. Áriák és duettek csendülnek fel *Leoncavallo Bajazzók, Rossini A sevillai borbély, Bizet Carmen, Giordano André Chénier, Verdi Aida, Don Carlos, Rigoletto* és *Lombardok*, valamint *Puccini Manon Lescaut, Gianni Schicchi, Pillangókisasszony* és *Turandot* című operájából.

Augusztus 13-án és 16-án Puccini *Bohémélet*, 17-én és 19-én pedig Verdi *Nabucco* című operája szerepel a Budafest műsorán, az Operaház zenekarát mind a négy estén *Török* Géza vezényli. Bán Teodóra elmondta, hogy jövőre a *Párizsi Balettet* szeretnék vendégül látni, a programban pedig szerepelni fog Bizet Carmen és *Muszorgszkij Borisz Godunov* című operája.

(devich)

Kézikönyv az érzelmi-szexuális nevelésről

A *Népjóléti Minisztérium* pályázatán nyert támogatással jelent meg a *Szeretetfürdőben – Érzelmi-szexuális nevelés és családtervezés* című kötet *Kun* János és felesége tollából. A kötet előszavából kiderül, hogy évek óta több középiskolában foglalkoznak a *Szeretetművészet* elnevezésű tantárgyi kísérlet megvalósításával. A kísérletet támogatta a *Művelődési és Közoktatási Minisztérium Közoktatás-fejlesztési Alapja* és a *Pedagógus Szakma Megújítása Project* is. A „tantárgy" segítségével az önismeretet, az érzelmi és kapcsolatteremtő kultúra erősítését kívárják elősegíteni. Az érzelmi és szexuális nevelés elsősorban a család feladata lenne, de az értékminták nélkül felnőtt nemzedék sokszor nem tud példát adni a gyerekeknek, így azután a felnövekvők szüleikhez hasonlóan érzelmileg „neveletlenek" lesznek – vallják a szerzők. Ezért megpróbálják a fiatalokat az iskolában felkészíteni a családi életre. Ennek során a szeretet elsődlegességére fektetik a hangsúlyt. *„A szeretet tanulható és tanítható... A szeretet nem passzív érzelem, hanem mindig cselekvő folyamat... Sokszor előfordul az örömtelen, elmagányosodott vagy pótszerekhez, pótcselekvésekhez folyamodó fiataloknál, hogy nincsenek is tudatában annak, hogy valójában a szeretet hiányzik életükből"* – írják könyvük legelején. Szomorú statisztikai adatok: az öngyilkosságok, az alkoholizmus, a válás, a drogfogyasztás, a sérült és veszélyeztetett családok, az abortuszok magas száma – az élet tagadásának bizonyítékai – tanúskodnak hazánk erkölcsi állapotáról. Lehet, hogy sokan már csak könyvből ismerik meg a szeretetet?

Kun János és Kun Jánosné könyvük első fejezetében a szeretet, szerelem, szexualitás fogalmát és fajtáit próbálják meg összefoglalni. Csak ezután foglalkoznak a pszichoszexuális fejlődés, a férfi és nő biológiai felépítése és a fogamzás, majd a születésszabályozás módszereinek bemutatásával. A kötetet *„akik ajándékként adatnak egymásnak, ajándéknak adatnak önmaguknak is"* mottóval kezdődő irodalmi részletek gyűjteménye zárja.

(l. d.)

(Kun János–Kun Jánosné. Szeretetfürdőben. Arkadas Pszichológiai, Művészeti, Oktatási és Könyvkiadó Bt. (Szombathely, 1994.)

Útközben

Mariska néni nem hagyja szó nélkül azt, amit a rádió mond.

Kommentár

Hallja, hogy felemelték a hús árát, szidja hát az árdrágítót és kegyetlen szitkokat szór rá. Hangosan vitázik a rádióval, és bölcs tanácsokat ad, mit kéne tenni, hogyan kellene másképpen csinálni. Mariska néni kommentárjai azonban nem jutnak túl a konyha falán. Pedig hasznos lenne összegyűjteni őket. Gondolom, Mariska nénihez hasonló kommentár sok konyhában hangzik el naponta. Nincs az a pontos közvélemény-kutatás, amely világosabban tükrözné az emberek gondolkodását, mint a Mariska nénik kommentárja.

Ház

Naponta elmegyek előtte, és mindig megállok egy pillanatra. Csodálom. A Kinizsi utcában áll, szemben a mozival. Háromemeletes polgárház. Rajta aranybetűkkel az egykori tulajdonos neve és az építés ideje. Száz esztendővel ezelőtt emelték. Akkor, amikor ez a vidék még perifériája volt a városnak. De aki építette, bízott a jövőben. Bízott abban, hogy a Ferencváros is kedvelt része lesz majd a fővárosnak, és jól érzik magukat itt az emberek. Nem tudom, kik lehettek az első lakók, de ahogy elnézem a házat, gondolom, jobb módú középosztálybeliek voltak. Ők is bízhattak a jövőben. Nézem a csinosan rendbehozott házat, biztosra veszem, ha vigyáznak rá, megéri a második száz esztendőt is. Szépen, tisztességesen megépített polgárház. A bizalom jelképe.

Tábori

Most, hogy laptársunknál vezetőváltás történt, és a televízió felidézte a Magyar Hírlap történetét, a képernyőn fölvillant az egykori főszerkesztő, Tábori András sovány arca, tűzben égő szeme. És eszembe jutott minden, ami hozzá fűzött. Az ifjúsági napilapnál együtt eltöltött évek, a forradalom lüktető napjai. Az újkori sajtótörténet nagyszerű alakja volt Tábori Bandi. Tele volt ötlettel, lelke volt a szerkesztőségnek, és kiválóan írt. Nem akadt olyan közgazdasági kérdés, mely ne vált volna világossá tolla nyomán. És volt még egy ritka tulajdonsága. A mindenkori főszerkesztők számára példa. Saját érdekeit is sutba dobva védelmezte munkatársait. A Magyar Hírlapnál dolgozó kollégák valószínűleg tovább tudnák írni a Tábori-sztorit. Tartsuk hát emlékezetünkben őt. Tartozunk neki ennyivel.

Halottsirató

Az állatkert flamingójának begyét tűvel szúrták át. A vízilóbikát teniszlabdával „etették meg". Micsoda népség, barbárok, kiált fel egy nő, és sírva fakad. Eszembe jut a londoni Regent's park, ahol mókusok esznek a látogatók kezéből, madarak szállnak rá az emberek vállára. El nem tudom képzelni, hogy bárki is megöljön egy állatot. Ja, kérem, az egy más világ, szól a magyarázat. Valóban más. Annyiban mindenekelőtt, hogy az állatok, a természet szeretetére szinte már a csecsemőkortól nevelik a gyerekeket. Nagy munka ez, de megvan az eredménye.

Boksz

Nem kedvelem különösebben a rádió és a televízió reklámjait. Sok közöttük az ízléstelen, és néha úgy gondolja az ember, a pályázatok feltétele az volt, hogy a legbugyutább szöveg nyerje el az első díjat. Egyben azonban mindegyik megegyezik. Közös jellemvonásuk, hogy gáncsolják egymást. No, nem látványosan, nem annyira, hogy a versenytárs pörre vigye a dolgot. Csak „finoman". Így például: „más fehérítőkben vannak szennyező anyagok, de a mienkben egy szem sincs...". Ez a mosópor nem olyan, mint... és így tovább. Bokszmeccs ez a javából. Övön aluli ütésekkel.

Sinka

Hallgatom a rádióból Sinka István írását, a Fekete bojtár vallomásait. Szavai nyomán fölsejlik a szegényparaszti élet sivársága, a mélységesen mély szenvedés és az örökös reménykedés. Megborzongatók Sinka szavai, stílusának szépsége magával ragad, balladákat idéz. Egy iskolázatlan parasztembert küldött a falu az irodalomba, hogy hangot adjon fájdalmának, világgá kiáltsa sorsa gyötrelmeit. Messze már a Sinkával kapcsolatos politikai ellenszenv. Elfelejthető. Maradt a mű, amely felejthetetlen.

Túlélő

Sose gondol többé az átélt szenvedésre. Nem akarta újraélni a borzalmat. Nem is beszélt róla a gyerekeinek. Néha, ha a barátai előhozakodtak a régmúlttal, csak legyintett. „Nem érdekel" – mondta, aztán felszedelőzködött és elbaktatott. Csodálkoztak rajta, hiszen tudták, mit élt át, de tiszteletben tartották érzéseit. Mégsem menekülhetett. Nem szokott álmodni, legalábbis nem emlékezett álmaira. De ezt az éjszakát nem feledheti. Úgy tört rá a rémület, hogy valósággal megbénult. Az álom mindent felidézett. Egy rémalak nézett vele szembe. „Meg fogsz dögölni!" – ordított, és ráfogta a puskát. Olyan kicsire húzta össze magát, ahogy tudta. Remegett a félelemtől. A rémalak hasonlított valakire. Látta már ezt az embert, de nem tudta, kicsoda. Hirtelen katonák bukkantak fel, és kínzója magára hagyta. Fölugrott, és futott az erdő felé. Göröngyökön bukott föl, aztán tovább futott, és kiért egy síkságra. Lövészárkok szabdalták a rétet, és megint katonák bukkantak föl. Puskát fogtak rá, és tovább hajszolták. Egy robbanás vetett véget a futásnak. Hirtelen fölébredt. Némán nézte a mennyezetet.

Mese

„Meghalt a Bobby" – mondja sírva az őszhajú asszony, s könnyeit törölgeti. „Most mi lesz?" – kérdi, és néz tanácstalanul. Úgy érzi, egyik hozzátartozójától fosztotta meg az élet. Bobby, a Dallas kedvence meghalt, s most ezrek gyászolják. Mert nagy a mese iránti vágy. Lehet ízekre szedni a Dallast, szapulni is, joggal, csak éppen semmibe venni nem lehet. A televízió rászoktatta az embereket a szappanoperák mákonyára. Leszoktatni csak jobbal lehet. De hol az a jobb?

Szilvia

A bal karján nagybetűkkel tetszeleg a jel: Szilvia. Régvolt szerelem emléke lehet, mert aki viseli, jóval túl van a férfikor delelőjén. Vajon ki lehetett Szilvia? Az első szerelem, a feleség vagy más? Meglehet persze, hogy a jel tulajdonosa már régen megbánta, hogy karjába vésette Szilvia nevét. Ahányszor rápillant, a fiatalságára emlékezteti, és akkor elszomorodik. Jöhettek aztán más nők is Szilvia után, és ők is fanyalogva nézhették az elődre való emlékezést. Talán követelték, hogy az ő nevük is ott díszelegjen hősünkön. De ez nem lehetséges, mert akkor a karja olyanná válna, mint valami hősi emlékmű. Szilvia tehát egyedül maradt. Mindhalálig hirdeti: örök a szerelem.

Csatár Imre

Az Európai Rektori Konferencia Budapesten

Első alkalommal rendezik meg kelet-közép-európai országban az *Európai Rektori Konferencia* (CRE) közgyűlését. Az *Európai Egyetemek Szövetsége* X. közgyűlésének augusztus 31. és szeptember 3. között a *Budapesti Műszaki Egyetem* ad otthont. Az 1948-ban létrejött szervezet alapvető feladatának tekinti az egyetemek közötti együttműködés elősegítését, a tanintézmények közös érdekeinek és problémáinak megfogalmazását, az intézményvezetők folyamatos konzultációját.

A budapesti tanácskozáson a kontinens harminchat országából érkező háromszáz egyetem vezetője vitatja meg többi között az europrogramok – például az *Erasmus*, a *Tempus*, a *Lingua* – és a nemzeti programok, egyetemközi hálózatok közötti együttműködést, és azt, hogy bevezethető-e az egységes minőségellenőrzés a felsőoktatásban, illetőleg kialakítható-e egyfajta minőségi kultúra.

Naponta mángorolta a sors

Keszei István, a párizsi Petőfi

„Ha nem magyarnak született volnál, a nagyok között említené nevét a világirodalom. De Istennek hála magyarnak született, s a mienk lehetett. A mi Petőfink volt ő" – mondják a párizsi magyarok a tíz évvel ezelőtt Párizsban elhunyt *Keszei* István költőről.

Keszei István verseit hosszú időn át nélkülözni volt kénytelen a magyar olvasóközönség, döntően ezzel magyarázható az itthoni ismeretlensége. Székesfehérváron született 1935-ben, 1956-ban magyar-latin szakos egyetemi hallgató, s mint ifjú diák szellemi erejével vállal részt a forradalomban, 1957-ben emigrációba kényszerül. Először Belgiumban, majd 1962-től 1984-ben bekövetkezett haláláig Párizsban talált otthonra. Első verse 1957-ben *Vaságyon* címmel jelent meg Bécsben. A rangos nyugati magyar lapok rendszeresen közölték műveit. Itthon, csak 1971-től publikált a *Vigiliában*.

Angyali merénylet című, 1979-ben Rómában kiadott kötetével örökre belopta magát az emigráns magyarok szívébe. A kétszázötven vers gyűjteményes kötetté teszi az *Angyali merénylet* és áttekintésre is alkalmat ad.

Csoóri Sándor, aki – mint írja – 1977-es budapesti találkozásukig, jó tizenöt éven át csak a versarcát ismerte, így ír róla: *„Elszórtan megjelenő vallomásai általában úgy hatottak rám, mint egy partvonalra szorult emberé, akit bár naponta mángorol a sors és naponta megugatnak világvégi kutyák, leginkább mégis annak örül, hogy messzire sodródott az élet, az emberi társadalom főrangú helyeitől... Keszeiben én távolról sem a Nagy Odamondogatót érzékeltem. Nem a kikosarazott száműzöttet, aki idegen országok parlamentjeinek tölgyajtóin dörömböl s kikiáltóként szidja a szidalomra érdemes politikusokat..."*

Életműve töprengésből, ontológiának hívott filozófiából, világlátásból, szerénységből, öntudatból, eltiporhatatlanságból, vívódásból, imádságos áhítatból, költői révületből, álmokból összeácsolt, színesre szőtt, kristálytiszta, pókhálófinom, beskatulyázhatatlan versművészet. Keszei mer és tud rímelni, ismeri a verstant. Specialitása a négysoros epigrammatikus tömörségű, ám tökéletesen kerek vers.

Lírai és keresztény költő: az Isten-élmény, a magyarságélmény, a bűn, a kegyelem, a létezés csodája, a világra és végtelenre eszmélés elemi erővel tépik. Verseiben ezeket a visszatérő élményeket fogja egyszerű formákba, s a divattal dacolva bátran kimondja a remek rímeket is. A papírzsebkendőkön, fecniken, egy-egy párizsi lokálban született versek a gondos szerkesztőknek köszönhetően váltak kötetté.

Keszei Ágnes (István nővére) és *Bakonyi* István szerkesztésében 1990-ben a székesfehérvári *Vörösmarty Társaság Átkelés* címen adta ki újra kibővített változatban Keszei István válogatott verseit.

Juhos Gábor

NAPLÓ

TARNAI ANDOR irodalomtörténész, az MTA levelező tagja, az ELTE régi magyar irodalomntörténeti tanszékének tanszékvezető egyetemi tanára, az MTA Irodalomtudományi Intézetének munkatársa, a középkori és a reformáció kori irodalom kiváló művelője és oktatója hosszú szenvedés után, 69 éves korában elhunyt.

JOKE LAGERWEY holland és Tóth Éva magyar bábszobrász közös tárlata ma nyílik meg az Erdős Renée-házban (Budapest XVII., Báthory u. 31.). A hollandiai alkotó több művészeti iskolában is folytatott tanulmányokat, elsajátítván a babakészítés mesterségét, a különféle anyagok sajátosságait, különlegességeit.

SZÉKELY LÁSZLÓ, a Budapesti Kamaraszínház vezető díszlettervezője Békéscsabára vendégként szerződött két darab díszleteinek elkészítésére.

KERKASZENTKIRÁLYON kiállítással zárul szombaton az az egyhetes levéltári kutatótábor, amelyet negyedik alkalommal szervezett meg a Maribori Területi Levéltár és a Zala Megyei Levéltár.

Pannon GSM. Országról-országra.

Németország - Görögország - Franciaország - Svájc - Dánia - Finnország - Norvégia - Svédország - Észtország. A Pannon GSM elkíséri külföldi útjain is. A fenti európai országokkal kötött megállapodások szerint mobilkészülékét ezeken a helyeken is használhatja. Forintért! A hívó félnek pedig csak az Ön számát kell tárcsáznia. A rendszerbe hamarosan bekapcsolódik Ausztria is és az országok száma egyre nő. Szeretne többet megtudni a Pannon GSM szolgáltatásairól és tarifarendszeréről? Hívja a 270-4120-as telefonszámot (nonstop!) vagy látogassa meg a XIII. ker. Váci út 37. szám alatti bemutatóteremet. Nyitva: hétfőtől-péntekig 9.00-19.00, szombaton 9.00-14.00 óráig.

PANNON GSM
Az élvonal.

A műtárgyak kifelé gurulnak

Egy ellopott festmény esete a nyilvántartásokkal

Az eset, amelyet most elbeszélünk, szerencsés véget ért. Bár történhetett volna másképp is, ha nem szól közbe a véletlen. Egy idős hölgy elhatározta, hogy a XVIII. századból származó védett festményét, amely a tűz során kormos lett, rendbe hozatja. *A Krisztus virágvasárnapján Jeruzsálembe megy* címet viselő kép régi családi darab, még a hölgy édesapjától származik, aki olaszországi katonáskodása során kapta ajándékba egyik házigazdájától. A *Szépművészeti Múzeumban* a képet szépen megtisztították, és a munka végeztével visszaszállították a tulajdonos lakásába.

Néhány nap múlva csengettek az idős hölgy ajtaján. Egy férfi érkezett és közölte, a *Szépművészeti Múzeumban* kiállítást rendeznek védett képekből, s erre szeretné kölcsönkérni a múzeum nevében a festményt. Kétezer forintot hagyott foglalónak, és azt ígérte, hozza a nyugtát. A képnek ezután nyoma veszett. S itt lépett közbe a már említett vakszerencse, hogy segítse a jóhiszemű bajbajutottat. A hölgy egyik rokona ugyanis megpillantotta a festményt egy belvárosi galéria falán, ahol az éppen vevőre várt. Bement a közeli rendőrségre, jelentette az esetet, s az azonnali intézkedés eredményeképpen néhány hét elteltével a festmény visszakerült jogos tulajdonosához.

E történet nem egyedülálló, hiszen hasonló fondorlattal került tolvajok kezére egy *Aba Novák-*, valamint egy *Koszta*-kép is, amelynek tulajdonosai ugyanolyan jóhiszeműen fogadták a lakásukba becsengető idegent, mint a történetünkben szereplő idős hölgy, aki azóta is fél. Hiszen valahol szerepel egy listán, tudják, hogy az ő lakása falán függ a védett műalkotás.

Az esetnek több tanulsága van. Az egyikre, hogy ne fogadjuk ilyen őszinte naivsággal az otthonunkba becsengetőket, a rendőrség időről időre felhívja a polgárok figyelmét. A másik kérdés azonban megválaszolatlan. Vajon honnan tudják a tolvajok, hogy hová érdemes becsöngetni? Vétett-e a *Szépművészeti Múzeum* a kötelező óvatossági előírások ellen, kideríthető-e a felelősség? Hiszen minden magyar közgyűjteményben van nyilvántartási rendszer, amelyben számon tartják a legbecsesebb magánkézben lévő védett műtárgyakat. Biztonságban érezheti-e magát az a műtárgytulajdonos, aki szerepel ezekben a nyilvántartásokban? S nem elegendő-e, ha a muzeológusi diszkréciót megsérti egy kisfizetésű kapuőr, aki tudja, milyen címre kell egy-egy festményt, műtárgyat kiszállítani?

A kérdésekre a legilletékesebbtől, a *Szépművészeti Múzeum* főigazgatójától, *Mojzer* Miklóstól kértünk választ, akivel arról is beszélgettünk, rendben van-e így a hazai műtárgyvédettségi rendszer, s nem érett-e meg a megújításra.

– Ez a képlopási történet egyedi eset, semmiképpen nem jellemző a múzeumunkra – mondja a főigazgató. Olyan már máskor is előfordult, hogy a mi múzeumunk nevében jelentkeztek emberek és kértek el festményt a tulajdonosoktól kiállításra, de azok még fajtájuk szerint sem tartoztak a mi gyűjtőkörünkbe és illetékességünkbe. Bebizonyosodott, hogy nincs és nem is volt semmi közünk az esetekhez. A kérdés persze fennáll: futhatott-e ki tőlünk információ? Természetesen elvégeztük házon belül a vizsgálatot, de semmi nem támasztja alá, hogy bármelyik múzeumi alkalmazott hibáztatható vagy gyanúsítható lenne ebben vagy bármely rablásban. Ennek az ellopott és megkerült festménynek egyébként már a tűzeset és a biztosítás miatt is volt egyfajta priusza, ezért egyáltalán nem biztos, hogy éppen tőlünk szerezték az információikat a tolvajok.

– Milyen szabályok szerint vigyáznak a védett műtárgyak nyilvántartására?

– Mi ezt természetesen a legnagyobb titokként kezeljük, a tulajdonosok címét még a kutatóknak sem adjuk ki. A belső szabályok szerint a teremben, ahol ezek a kartotékok találhatók, egyszerre két embernek kell tartózkodnia, senki nem maradhat ott egyedül.

– Ez a történet szerencsésen végződött, ami annak is köszönhető, hogy a tolvajok nem vitték ki a képet az országból. Ez annak is a jele, hogy a hazai műtárgypiac hosszú évek után végre fellendülőben van, a nívós daraboknak jó áron akadnak vevői. Sokáig azonban mindent kivittek az országból, még az itt kétezer forintot érő tonettszékeket is, mert Németországban a tízszeresét is meg lehetett kapni értük.

– Ha a műtárgynak nincsen ára, az a legrosszabb egy ország szempontjából. Ma ott tartunk, hogy bizonyos műtárgyakat, főként a jó hazai mesterek alkotásait érdemesebb behozni, mint kivinni, mivel itt drágábban adhatók el. A műtárgyapiacon az ízléslemaradás, amelynek egyik példáját ön is említette, műtárgyvalutában igen nagy károkat okozott. A szecessziós alkotásokat, tárgyakat például sokáig semmire sem becsülték, emlékszem rá még ifjú muzeológus koromból, hogy az ezüstöt az állam fillérekért felvásárolta, egyes tárgyakat ugyan kiválogattak belőle, de a szecessziós evőeszközöket a többivel együtt beolvasztották. Ennek oka lehetett egyfajta ízlésbeli puritanizmus, bizonytalanság. Ez a bizonytalanság mind a mai napig észlelhető például abban, hogy a falakat fehérre festik még a múzeumokban is, pedig a fehér fal kidobja magából a műtárgyakat.

Egy lengyelországi kolostorból elrabolt XIX. századi ikon az Interpol katalógusából

– A műtárgyvédettség rendszere nem hozta meg a várt eredményt. Nem lehetett megakadályozni komoly szankcionálási lehetőség híján, hogy a műtárgy ne vesszen szem elől. Ezenkívül is erős ellenérzéseket keltett, mivel egyfajta, a régi rossz rekvirálási tapasztalatokon alapuló félelem élt a tulajdonosokban. Készül-e valamilyen változás a védettségi rendszerben?

– Új törvény megalkotása előtt vagyunk, de még sok minden bizonytalan. Véleményem szerint ennek nem kiárólag a műtárgy védelmét, hanem *a kulturális javak védelmét* kellene szolgálnia, s nemcsak a védelmét, hanem a róluk való gondoskodást, törődést, velük való gazdálkodást is. A műtárgyak jelentős része ugyanis közgyűjteményeken kívül van. Egy korszerű törvénynek azt is rögzítenie kell, hogy a tulajdonosnak – az államnak is – milyen jogokat és kötelezettségeket kell vállalnia. Ha Magyarország csatlakozni akar az Európai Közösséghez, akkor olyan törvényeket kell alkotnia, amelyek kompatibilisek a fejlett országok törvényeivel. Megkülönböztetett figyelmet és különleges elbánást kell kapniuk a kulturális javaknak is.

– Hogyan illeszthető bele ebbe a rendszerbe a védettségről szóló rendelkezés? Van-e ehhez hasonló célú és jellegű nyilvántartási rendszer más országokban?

– A védési rendszer nincs így meg minden országban, de hasonló rendszerek léteznek. A fejlett országokban belső nyilvántartás ugyan nincs, de az export-importról szóló törvény szigorúan rendelkezik arról, milyen műtárgy hagyhatja el az országot. Egyébként tévedés az, hogy Magyarországon a védett műtárgyakat a szocialista állam kezdte nyilvántartani. Már 1929 óta létezett egy előírásaiban ugyan kevésbé szigorú nyilvántartási rendszer, s ma részben ennek köszönhetjük, hogy a háború alatt elhurcolt műtárgyainkat vissza tudjuk igényelni. Az a védettségi törvény pedig, amely 1949-ben lépett életbe, egy 1939-es olasz törvénynek a szigorított, kommunista változata. Az 1963-as törvény ezt több tekintetben liberalizálta, kisebb módosításokkal ma is ez érvényes. Az 1949-ben elhatározott nyilvántartási rendszer eredetileg inkább szakmai indíttatású volt, ezt túlozta el azután a politika. Hiszen akkor úgy képzelték, hogy minden kulturális kincs előbb vagy utóbb az állam tulajdonába kerül.

– Merre lehetne és kellene továbblépnünk, hogy olyan európai színvonalú törvényünk legyen, amely nem sérti, hanem védi a tulajdonjogot?

– Nemrégiben egy UNESCO által szervezett tanácskozáson nagy vita alakult ki a károsult országok vagyonvisszaigénylésének módozatai körül. Az elrabolt, kicsempészett műtárgyakat ma már az az állam, ahonnan a tárgy illegálisan kikerült, a nemzeti bíróságokon keresztül visszaigényelheti. Ezért az UNESCO ajánlja, hogy minden állam készítsen minél szélesebb körű nyilvántartást a saját javairól. Hogy ezt melyik ország milyen módon oldja meg, az a saját ügye. Mivel létezik nemzetközi lista az ellopott és eltűnt műtárgyakról, érdekes lenne összeállítani a még el nem lopott műtárgyak regiszterét is, amelyben fényképekkel, műleírásokkal szerepelnének egy-egy nemzet műkincsei. Ezek lehetnének a nemzeti topográfiák. Persze különféle szempontok szerinti nyilvántartások minden országban készültek, legfeljebb a szigorúság mértéke más. A magyar nyilvántartási rendszert is liberalizálni kellene. Eltörölni azonban őrültség lenne – már csak tudományos szempontból is. Hollandiában csupán pár száz védett műtárgyat tartanak nyilván, Olaszországban negyvenezret, pedig ott a hatóságok szerint körülbelül kétmillió tárgy van. Ez az egyes országok, államok hozzáállásának különbözőségét mutatja. Magyarországon nagyon nagy a védett műalkotások száma, ennyit fenntartani felesleges. A már említett országokban azonban az, hogy a védett tárgyak száma alacsony, nem jelenti egyben azt is, hogy minden más szabadon kivihető az országból. Nálunk is olyan törvényt kellene alkotni, amely pontos jogfilozófiára épülő törvényi kereteket teremt, s van egy műtárgyra lebontott, pontos végrehajtási utasítása. A jelenlegi törvényeinkből ugyanis éppen ez a rész hiányzik.

– Mennyire használnak a most hatályos törvények a műkereskedelemnek, és mennyire ártanak a hazai műkincsállománynak?

– A külföldi műkereskedelem tépegeti a korlátokat, és mivel ebben az időszakban Kelet-Közép-Európa lejtő helyzetben van, a műtárgyak innen gurulnak ki Nyugat felé. Miközben a nemzeti kincsek hazafelé tartanak, a többi kifelé megy. Magyarországnak nem az az érdeke, hogy olcsók legyenek a műtárgyak a piacon, ez legfeljebb csak a múzeumoknak jó. Az sem érdekünk, hogy a XIX–XX. századi műtárgyaink hazajöjjenek. Ha azok csak a hazai piacon forognak, vagy ha be vannak betonozva egy közgyűjteménybe, az nem szolgálja senkinek az érdekét, Nem kell minden *Munkácsy-* és *Paál* László-képet hazahozni. Amíg a világ nagy múzeumaiban nincsenek magyar műalkotások, addig a magyar művészet provinciális marad. Ha az új törvény nem zárja le az utat a magyar művek előtt, s ha leszokunk a mostani múzeumközpontúságról, akkor jó törvényünk születhet. Az az érdekünk, hogy legyen jó magyar műkereskedelem. Ha egy kereskedő legálisan hoz be az országba értékes műtárgyat, és azt a múzeum mindjárt levédi, akkor kárt tesz. Hiszen akkor senki sem fogja legközelebb behozni. Nekünk az a jó, ha ez a tárgy itt is marad, mert az a magyar állam érdeke.

Hanthy Kinga

Mi okból vagy mi végett? (1.)

(Erdély-nézőből)

igricei – míg múlton múlik
az idő – fölvonítanak
olykor; a jobb nép vigad sírva,
hogy „hajh, a régi szép idők!",
s hogy aszongya: „így volt megírva",
s hogy aszongya: „hajh, azelőtt" –
és így tovább. –
Melyik úristen
írta meg így? mikor? hova?
hisz tohonyaságban térdiglen
caplatott már Árpád lova;
(Szilágyi Domokos: Magyarok)

Éppen húsz éve, 1974. július 12-én írta ezt a kegyetlen versét *Szilágyi* Domokos. (Nem a legkellemetlenebb minősítéseket idéztem belőle.) Mottónak *Vörösmarty-* és *Petőfi*-sorokat választott – de ugyanígy választhatta volna *Adyt* is. (Ám Adyt nem igazán szerette.) Nem nyomoztam utána, hogy mi volt a *Magyarok* közvetlen, kiváltó oka. De talán fontosabb az, amiért, ami végett vállalta ezt az önostorozást. Mint Vörösmarty. És Petőfi. És Ady.

Azóta nagyot fordult a világ errefelé, a Kárpátok övezetében.

Nagyot fordult? 1989-től talán új időszámítást írunk?

Mai idézetek

Mielőtt polémiába kezdenék – korántsem Szilágyi Domokossal (vagy Vörösmartyval, Petőfivel, Adyval) –, továbbra is olyan szövegekre szeretném felhívni a figyelmet, amelyek egyes füleket bizonyára sértenek, de nem meghallani őket súlyos hiba volna. A *Magyar Hírlap* 1994. július 30-i számában közölt interjú egy részlete: *„Erdély területét a magyar nemzet nem ténylegesen, hanem földrajzi és politikai értelemben veszítette el. Erdély földje azoké, akik ott laknak. Ameddig ott élünk, amíg Erdély földje nekünk megélhetést, jövőt kínál, amíg jogainkért harcainkat folytatjuk, addig nem vesztettük el Erdélyt. Magyarország elvesztette Erdélyt, de Erdély még az ott élő magyarság földjének tekinthető. A trianoni tragédia nem egyszeri aktus volt. Trianon a folyamatos jelen, a folyamatos valóság. Erdély elcsatolása Trianon óta folyamatban van. Most veszíthetjük el véglegesen, amikor beolvadunk, amikor elhagyjuk szülőföldünket, amikor feladjuk állásainkat, amikor lemondunk önmagunkról, amikor megalkuszunk helyzetünkkel. Ezek az évek utolsó esélyeink eljátszását jelenthetik."*

A riportalany: *Tőkés* László. (Riporter: *Pintér* Dezső.) A riport címe: *Az autonómia közelebb visz a megoldáshoz.*

És egy másik interjúrészlet (egy héttel korábbról, a *Magyar Nemzetből*): *„A hazaszeretet szükséges és helyes vonása minden tisztességes civilizációnak, nemcsak a demokratikusnak, hanem minden civilizációnak. A hazaszeretetet néhány ezer éve kitalálták, ahhoz nem kellett modern nacionalizmus. Azt hiszem, hogy a republikánus patriotizmus – amit én kedvelek, s amiben nem kellene szemérmesnek lennünk – nagyon fontos aspektusa volna a gyógyulásnak. Az a rosszfajta nacionalizmus, amitől az emberek joggal félnek Kelet-Európában, valóban veszélyes. De nem gondolom, hogy a magyar patriotizmusnak az a lényege, hogy utálni kell a tótokat." Egy hasábbal tovább, ugyaninnen: „Valamennyien a kommunista rendszerben nőttünk föl. Az összes pártok, az összes irányzatok, az összes felekezetek tagjai. A nem demokratikus, nem liberális reflexek sok mindenkiben megvannak. […] Az egyik legfontosabb reflex, amelyet magunkkal hoztunk a kommunizmusból, a politika gyűlölete. S ez még a politikusok egy részét is jellemzi."*

Ez utóbbi idézetek a *Tamás* Gáspár Miklóssal készített beszélgetésből valók; címe: *A polgárerény, avagy a republikánus patriotizmus.* (Riporter: *Szendrei* Lőrinc.)

Türelmet kérve az olvasótól, amíg az ok és a cél fölfejlik e hosszú nekifutással induló 1994 nyári „Erdély-nézőből", arra nézve már most magyarázattal kell szolgálnom, miért is ez a nagy készülődés. Három és fél évtized erdélyi felnőtt-, sőt ugyanennyi időt átfogó *Korunk* szerkesztői tapasztalatával, majd az utóbbi négy és fél esztendő többé-kevésbé aktív RMDSZ-politizálásával a hátam mögött, most jutottam arra a következtetésre, hogy újra kell gondolnunk mindazt, amit *Makkai* Sándortól és *Reményik* Sándortól az itt idézett Tőkés Lászlóig és Tamás Gáspár Miklósig a (magyar) kisebbségi létről és tudatról, jelen- és jövőképről vallottunk és vallunk. Többségben vállalunk is, már akik ma is gyakoroljuk ezt a világszerte sokaknak kijutó létformát. Az talán csak részletkérdés, hogy adott pillanatban az ember kilép egy testületből, mert kétségei támadnak a szóban forgó intézmény, testület (politikai vezetés) megfelelő működését illetően; bár – éppen T. G. M. szövegét olvasva – megpróbálom ellenőrizni magam, vajon benne is nem „a politika gyűlölete" támadt-e fel. Annál inkább szükségét érzem tehát, hogy leírjam, mi gondolok magam – részben az idézettekkel párhuzamosan – 1994-es önmagunkról, betegségeinkről, veszélyeztetettségünkről, régi-új doktrínáinkról, a disputáról és a disputa hiányáról, tekintélyiziteletről és kollektivizmusról, a nyájszellemű tájadalomról.

Mindehhez persze könnyi terjedelemre – és további töprengésre – volna szükség, ám úgy érzem, akár a töredékes kifejtés is hasznosabb, mint a kivárás.

Először hát néhány „élőkép", a legfrissebb élmények alapján. Aztán jönnek a szentenciák, a „mi okból" s a „mi végett" özvetlen szembesítésével.

Torontótól Kalotaszentkirályig

Augusztusi éjszaka. A Vegyásza, a Vigyázó árnyékában némi levegő is (Mátyás-szobros, ásatásos) Kolozsvár 1994-es unikulája után mindenesetre igazi megkönnyebülés. A malom alatti forrás ugyan szinte teljesen elapadt, egy órába telik, míg a veder megtelik az utcai vezetékes csap pedig éppenséggel szaz; ami kevés víz gyűl, azt tartalékolják, holnap kezdődik a tánctábor, nem maradhatnak szégyenben, hogy ne tudjanak főzni a messziről (Franciaországból meg Japánból is) érkező vendégeknek. Így a falu szája. Pedig egyszerűen nincs v. a gyűjtőben. Mindent tönkretesz a szárazság.

Tévékészülékünk is apadóban, már csak a budapesti 2. műsort hozza be, Bukarest itt mindig rosszul jött, de nem volt baj, hisz odahaza évtizedeken át csak ebben volt részünk. Antennák és erősítők versenyében igyekeznünk mi is, s hol az MTV 1, hol az MTV 2 biztosított valamelyes élvezetet, információt; aztán változtak az adók, közvetítő állomások, jött 89 decembere – a szentkirályi (információs) „átus" is lényegesen változott (a Kolozsvárhoz közelibb falvakéval, Felekével, Bácséval s a Hajnal-negyedével együtt). Ha pénz hiányában parabola nem is, de jött (Kolozsvárra) a kábel- és ele a Duna tv, a hét végi és nyári kalotaszegi tévézés lekerült az esedékes beruházások listájáról.

Örülünk hát az augusztusi éjszakában a készülék előtt, fekete-fehérben (szürke szemcsésben) kosárlabda-mérkőzést közvetítenek, a világbajnokságról, Torontóból. Micsoda véletlen emlékeztető: egy évvel ezelőtt, éppen a torontói Magyar Házban, az elromlott légkondicionáló miatt elviselhetetlen-nyakkendősen, kínos-zakóban tartottam előadást erdélyi dolgainkról, politikáról, irodalomról, színházról. Szóba került *A buszmegálló* című kolozsvári előadás is (kínai szerző darabja), játék a leeresztett vasfüggöny mögött; s az előadást záró vasfüggönyfelhúzás, az, ahogyan a szereplők kiültek a színpad szélére, a zenekari árok fölé, háttal a színpadra ültetett közönségnek, az üres lenti széksorok felé fordulva. Mindez 1989-ben történt, hónapokkal a fordulat előtt, a fullasztóvá vált diktatúrában. Torontói hallgatóságomban akadt egy férfiú, akinek beakadt a „vasfüggöny" szó – egyebet nemigen értett meg a mondottakból, Erdélyről, RMDSZ-ről –, s elkezdte magyarázni: ő megérti, hogy a vasfüggöny mögött nem születhettek hősök, s hogy én most sem merek (helyzetünkről) nyíltan beszélni. Szegény (öreg) embernek, a fehérlóáldozó úgynevezett „magyar vallás" hívének-képviselőjének ott Torontóban én csak annyit válaszoltam: Tőkés László is a „vasfüggöny" mögött élt-él, sőt ott is született, s nem hinném, hogy róla (Temesvár után) azt lehetne állítani, hogy volt hős. (Emberem ezek után nem folytatta romániai helyzetismertetését.)

Ha már Toronto, Tőkés és RMDSZ – a kalotaszentkirályi-zentelki malom történeteiről is szólni kellene. A mindkét családot körülvevő gyanakvásról, megfigyelésekről, betörésekről egyrészt, vagyis a Hatalom elővigyázatosságáról, amely minden Tőkés-mozdulatot igyekezett számon tartani, a kapcsolatteremtést megelőzni vagy legalábbis korlátozni; másrészt, a beszélgetések, találkozások így is létrejöttek, váratlanul, véletlenül, tervezetten, családi szálakon. Nem ide tartozik az emlékezés, legfeljebb egy-két mozzanat kiemelése lehet érdekes. Például az, amikor a befogott ló megvadult, s épp a malom előtt szemünk láttára, felborította a szekeret a Tőkés-fiúkkal; sikerült idejében leugraniuk, nem történt baj. Emlékszem, azon a napon sokat beszélgettünk a kivándorlásról, teljes egyetértésben. Most meg az öreg, funkciót váltott malom előterében nézem a plakátokat, köztük két választásit, 1990-ből. *Damó* István, az akkor még Bukarestben élő ifjú grafikus igazán remekelt. Az egyik RMDSZ-plakát üzenete: *„Otthont a házában"*, alatta Romániába címzett levélboríték (a a kék borítékon kicsi piros szív is) és persze az „RMDSZ" név meg a stilizált tulipán, a választási jel. A másikat tollak, díszes (páva?) tollak uralják, írótollak egyben, ezen a plakáton az ismert szöveg: *„Egységben a siker!"* Ami érvényesnek is mutatkozott, mind az első, mind a második „szabad" romániai választásokon, mármint RMDSZ-, illetve romániai magyar vonatkozásban.

Mellékesen jegyzem meg, hogy a két plakát tehetséges tervezője már nem Romániában él.

A hazaküldött levél persze továbbra is igaz. Kaloszentkirályon ugyancsak. Ha nem volna eleven a kintiek (régebben és újabban eltávozottak) és itthoniak között az összetartozás- és felelősségtudat, bizonyára még sokáig kellett volna várni arra, hogy a templomhoz vezető út mellett dombormívű bronztábla emlékeztessen rá: valamikor itt járt, és itthon érezte magát erre Ady Endre, itt nyílt szeme a „pompás magyarokra", az ékes pártát viselőkre, a virító, izgató és harcos színekre – s a mögöttük vélt biztosságra, nyugalomra. A Kalota partján jó erre emlékezni, 1994 nyarán. De ez a nyár s az előzőek meg a tavaszok és őszök, a szigorú telek más Ady-igéket is eszünkbe juttatnak, kimondásukra késztetnek. Ahogy elnézi az ember e „méltóságban" a változatlanságot, lehetetlen nem idéznie más módon is Adyt. Például: *„Mi mindig mindenről elkésünk"*. Ez nem sajátosan a szentkirályiakról, nem is csak az erdélyi magyarokról szól. De ha Adyt a magunkénak és fontosnak érezzük, és ha komolyan gondoljuk a magyar nemzethez tartozásunkat, végre ne csak az ünneplő szavakat vegyük magunkra. Mert amilyen jó, hogy ünnepelni tudunk – és újra ünnepelhetünk –, olyan végzetes lehet, ha ünneplő néppé válunk (ismét). Építő néppé kellene lennünk. Amely nem visszafelé épít, nem múltat teremt magának – körülöttünk a többségi példa (lásd: kolozsvári kísérlet) eléggé riasztó –, hanem a jelenben tájékozódik, és a jövőbe néz. Elmlékműavatás, népi tánctábor nem mond ellent ennek az igénynek. Csak épülne meg a vágóhíd is, a húsfeldolgozó üzem – és telne meg újra a malomárok a Kalota vizével, vagyis lenne újra gát a falu fölött, hogy ne szennylégyűjtő árok díszítse a zentelki falurészt.

Kalotaszentkirály–Kolozsvár,
1994. augusztus
Kántor Lajos

(Az írás második, befejező részét a hétfői számban közöljük.)

16 OLDAL ÁRA: 52 FORINT

127. ÉVFOLYAM, 255. SZÁM 1999. NOVEMBER 2., KEDD

A vezető részvények napi mozgása:		
B.Chem	7 450 Ft	+2,4%
Matáv	1 400 Ft	-1,1%
Mol	4 880 Ft	-0,4%
OTP	10 900 Ft	-1,1%
Richter	11 460 Ft	+3,2%
TVK	3 930 Ft	-2,9%

Tőzsdehírek 4. oldal

NÉPSZAVA

ALAPÍTVA 1873-BAN

Autóvilág 10–11. oldal

9 770237 378029 99255

Bomba robbant Eörsi házánál

A rendőrség sem zárja ki, hogy Eörsi Mátyás SZDSZ-es képviselő volt a célpontja a vasárnap esti kézigránátos robbantásnak. Eörsi elvárja a rendőrségtől, hogy a végrehajtókat és a megbízókat is megtalálja. 2. oldal

Pénzbehajtók áfás számlával

A szervezett alvilág – a rendszerváltást követően – tevékenységének legalizálására biztonsági cégeket hozott létre. A kamarának és a rendőrségnek kellene az őrző-védő cégek működését ellenőrizni, ám ehhez sem apparátust, sem pénzt nem biztosít a jogszabály. 3. oldal

Egységesülő élelmiszeripar

A világon mindenütt tőkeerős cégek tartják kezükben az élelmiszeripart, s a koncentráció már nálunk is elkezdődött. A tendencia nem egyformán érinti az ágazatokat; a söriparban nem lehet még átrendeződésre számítani. 5. oldal

Üzlet-e az EU keleti bővítése?

Az világos, hogy miért törekszenek a közép-európai államok az Európai Unióba. Az viszont nem, hogy az EU miért hajlandó a felvételre, mert a bővítés gondokat jelent, miközben az előnyök már most is megvannak. 9. oldal

Vitát és műkincset hozott haza a miniszterelnök Kanadából

NÉPSZAVA-információ

Belpolitikai vihart kavartak a miniszterelnök Kanadában tett kijelentése. *Orbán Viktor* tegnap érkezett haza hivatalos tengerentúli útjáról, ferihegyi sajtótájékoztatóján úgy értékelte a NATO-atomfegyverek esetleges magyarországi telepítéséről Kanadában tett nyilatkozatát, hogy azzal „elhárította a kérdést". Az SZDSZ felelőtlen riogatásnak nevezte Orbán kijelentését, a szocialisták szerint a miniszterelnöki nyilatkozat nemcsak a magyar lakosságot ijesztette meg és Oroszországot irritálta, hanem a NATO körültekintő magatartásával is ellentétes.

A kormányfőnek az a kijelentése is heves tiltakozást váltott ki, amely szerint a nyugati emigrációban élő, magyar állampolgársággal rendelkező személyeknek szavazati jogot kell-e biztosítani. Az MSZP és az SZDSZ úgy véli, hogy csak azok választhassanak, akik a kormánydöntések következményeit is viselik. *Pokol Béla*, a választójogi reformot előkészítő hatpárti bizottság kisgazda elnöke viszont egyetért a miniszterelnök felvetésével.

Orbán ajándékot is hozott Kanadából: *Giorgio Vasari* A kánai menyegző című festményét. Elmondta azt is, hogy Kanadában szándéknyilatkozatot írtak alá a befektetőkkel a Roosevelt téri Gresham-palota felújításáról.

Orbán Viktornak sem árulta el a kanadai kormány, hogy mennyit fizettek Giorgio Vasari A kánai menyegző című festményéért. A festmény a Szépművészeti Múzeum birtokába került, ahol mától karácsonyig ingyen megtekinthető

Beliczay László felvétele

Egy másik szándéknyilatkozat, amelyet kanadai befektetők, valamint az ÁPV Rt. vezetői írtak alá, arról szól, hogy a dél-pesti expótelken, vagyis a Lágymányosi és a Petőfi híd közötti Duna-parton egy új városrészt építenek fel kanadai befektetők közreműködésével.

(Cikkeink a 2. oldalon)

Szakítópróba a koalícióban

Surján László lehetségesnek véli az előrehozott voksolást

A Fidesz-Magyar Polgári Párt képviselője, Surján László szerint nem zárható ki egy előrehozott választás tavasszal, és a honatya úgy véli: a köztársasági elnök választásának kérdése a koalíció szakítópróbája is lehet. Lányi Zsolt, a kisgazdapárt alelnöke viszont nem ért egyet Surján László kijelentéseivel.

NÉPSZAVA-összeállítás

Nem zárható ki egy előrehozott választás tavasszal – jelentette ki Surján László fideszes képviselő. A volt népjóléti miniszter az egyik internetes hírújság tudósítása szerint minderről New Yorkban mintegy ötven helyi magyar közéleti személyiség és újságíró előtt beszélt. A tudósítás szerint Surján úgy véli, hogy nehéz esztendő következik, mert meg kell oldani a köztársasági elnök választásának kérdését. Minthogy a jelöltnek meg kell szereznie a kormánypártok teljes támogatását, ez az esemény a koalíció szakítópróbája is lehet. Surján szerint emiatt egy előrehozott választás nem zárható ki, de hozzáteszi, hogy valószínűsége sem túl nagy. Magyarországnak ugyanis komoly erkölcsi tőkéje származott abból, hogy kormányai eddig kitöltötték teljes hivatali idejüket.

Az előrehozott választások lehetősége nem most kerül szóba először. Emlékezetes, hogy *Stumpf István*, a Miniszterelnöki Hivatal vezető minisztere már tavasszal úgy nyilatkozott, hogy lehetséges az eredetihez képest korábbi választás.

(Folytatás a 2. oldalon)

Keleti György feljelentést tett

Keleti György szocialista képviselő feljelentést tett a Fővárosi Főügyészségen a megfigyelési ügy kapcsán. Keleti hivatali visszaélés, jogosulatlan adatkezelés, különleges személyi adatokkal való visszaélés, valamint jogosulatlan titkos információgyűjtés alapos gyanúja miatt fordult az ügyészséghez.

(Cikkünk a 2. oldalon)

Kormányzati trükkök a költségvetés tervezetében

Rejtett szigorítások, és a „kreatív" könyvelés büdzséje

Célszerű „kreativitással" könyvelt a kormány, mert enélkül idén nem 4,6, hanem a GDP 5, esetleg 5,5 százaléka lenne az államháztartási hiány – állítják a GKI Gazdaságkutató Rt. elemzői. Számos olyan – esetenként nemzetközileg is alkalmazott – technikát használnak, amelyek segítségével kedvezőbb makrogazdasági adatokat lehet produkálni, illetve a jövő év is biztatóbb alapokra építhető. Ilyen például az egyszeri bevételek – a tb-vagyon értékesítése, az ÁPV Rt. magasabb osztalékbefizetése, a koncessziós pénzek – elköltése, az idei kiadások 1998-ra elkönyvelése, a gyógyszerár-támogatások csupán 11 havi teljesítése. A GKI szerint a jövő évi költségvetési tervezet komoly szigorítást jelent, bár elmarad a befektetők várakozásaitól.

Szabó Brigitta
NÉPSZAVA

Bár már az év elején látszott, hogy magas lesz az államháztartás hiánya, a kormány nem vállalkozott nyíltan bejelentett módosításra. Úgy vélte, hogy minden rendbe jön, másrészt a háttérben korrekciókat hajtott végre: egyszeri bevételnöveléseket és könyvelési trükkök sokaságát – olvasható a GKI Gazdaságkutató Rt. elemzésében. Az államháztartás hiánya már augusztusban csaknem az egész évre tervezett összeget kimerítette. A magas deficitben alapvető szerepe volt a tervezettől körülbelül 100 milliárd forinttal elmaradó adó- és járulékbevételeknek. Annak ellenére következett ez be, hogy a bérkiáramlás és a lakossági fogyasztás növekedése lényegesen meghaladja a tervezett mértéket.

Az államháztartás kiadásai között a legfőbb feszültségi pontok a gyógyszer- és az agrártámogatásoknál, valamint az időjárási katasztrófákkal összefüggő kiadási tételeknél vannak. A gyógyszerek esetében 30-35, az agrártámogatásoknál 30-40 milliárd forint a túlköltekezés. Itt jön az első könyvelési trükk, hiszen az előbbi többletet ellensúlyozza a gyógyszerek ártámogatásának megváltoztatott finanszírozási rendje, aminek eredményeként idén csak 11 hónapnyi ellátási kötelezettség kifizetése valósul meg.

Mintegy 10 milliárd forint többletet agrártámogatást a tavalyi költségvetési maradványokból finanszíroznak, a fennmaradó részre pedig jövő évre szóló, de a bankoknál már idén pénzre váltható ígérvényeket bocsátanak ki. Vannak olyan idei kiadások, mint például a MÁV konszolidációja, amelyeket 1998-ra könyveltek el – állítja a GKI. Mindez azt jelenti, hogy 60-70 milliárd forint, amelyet a lakossági fogyasztás növelése érdekében adtak ki, nem tükröződik az idei pénzügyi elszámolásban.

(Folytatás a 4. oldalon)

Újabb adót kell kirónia az önkormányzatoknak

A helyhatóságok a kormányra hárítják a felelősséget

A megyei jogú városok többsége várhatóan bevezeti jövőre a magánszemélyek ingatlan- vagy kommunális adóját, válaszul a kormány nagyvárosokat sújtó költségvetési tervezetére. A Belügyminisztérium szerint a települések 84 százaléka, azaz több mint 2600 helyhatóság jól jár a módosított önkormányzati támogatási rendszerrel, ám elismerik, hogy a nagyvárosoknak ez elvonást jelent.

Tenczer Gábor
NÉPSZAVA

A nagyvárosok többsége kénytelen jövőre bevezetni a magánszemélyek kommunális adóját, mert a 2000-es költségvetés önkormányzati támogatási rendszere elsősorban a községeket és kisvárosokat részesíti előnyben – tájékoztatta lapunkat *Dióssy László* veszprémi polgármester. Dióssy elmondta: a Megyei Jogú Városok Szövetségének hét végi ülésén megfogalmazódott, hogy a nagyvárosok eddig ódzkodtak a lakosságot sújtó adóktól, és általában vállalkozásokra vetettek ki telek- és építményadót. Ám a jövő évi önkormányzati támogatási rendszerben megfogalmazott célok a nagyvárosoknak százmilliós elvonásokat jelentenek, amelyet csak a lakosság adóztatásával tudnak fedezni. Dióssy hozzátette, hogy az önkormányzatok a lakossági kommunális vagy telek- és építményadó bevezetéséért a kormányra hárítják a felelősséget.

Dióssy szerint az adóemelés ellenére több térségi szerepet vállaló nagyváros rákényszerül arra, hogy szűkítse a feladatellátását. Kisebb létszámmal működtetnek például oktatási intézményeket, és előfordulhat, hogy város környéki kistelepülések tanulói már nem férnek be a városi iskolákba. Dióssy szerint igaz, hogy a jövő évi rendszer szerint 10 százalékkal megnő a települések oktatási normatívája, ám a városok az iskolák működtetését jobban ki tudták gazdálkodni a helyben maradó személyi jövedelemadó (szja) szabadon felhasználható 15 százalékából, amelyet a kormány 2000-től - részben a normatívanövelés fedezetére – 5 százalékra csökkentett.

Az önkormányzatok egészének támogatása jövőre reálérték felett, 9 százalékkal növekszik – jelentette ki *Kontrát Károly*, a Belügyminisztérium államtitkára tegnap sajtótájékoztatón. Hozzátette: a helyben maradó szja 40 százalékos aránya nem változik 2000-ben sem, de az elosztás szerkezete igen. Az önkormányzatok 84 százaléka, azaz 2600 helyhatóság jobban jár azzal, hogy a gazdagabb városok személyi jövedelemadó-részéből a szegényebbek is részesülnek. Az ilyen módon átcsoportosítandó összeg 44,1 milliárd forint.

Kara Pál, a belügyi tárca helyettes államtitkára elismerte, hogy a nagyvárosok rosszabbul járnak, ám véleménye szerint a kiesést 2000–2001-ben saját bevételeikből pótolni tudják. Kara szerint a csökkentett támogatás a nagyvárosokban nem okozhatja a kötelező feladatok ellátásának megszűnését, mivel azok elvégzését a törvény kötelező erővel írja elő.

Kara Pál hangoztatta: a költségvetési törvény alapvető célkitűzése a kistelepülések helyzetének javítása. A községek általános támogatása, melynek mértéke 1990 óta 2 millió forint, 3 millió forintra nő. A kormány több figyelmet fordít a térségi feladatot ellátó intézményhálózatot fenntartó kisvárosok finanszírozására is. A szociális célokat szolgáló központi források 133,3 milliárd forintról 147,7 milliárdra nőnek.

(Folytatás a 3. oldalon)

Nem várnak áttörést a közel-keleti csúcstól

Bill Clinton amerikai elnököt megérkezése után V. Harald norvég uralkodó fogadta Oslóban. A norvég fővárosban ma kerül sor a hármas közel-keleti csúcsra

Reuters-fotó

MTI-információ

Clinton–Barak–Arafat hármas csúcstalálkozó színhelye lesz ma Oslo. A három politikus a négy éve meggyilkolt *Jichák Rabin* izraeli kormányfő emlékére rendezendő megemlékezésen vesz részt. A Háárec című izraeli lap hétfői közlése szerint Izrael kész elismerni egy palesztin állam kikiáltását az autonóm területeken a jövő év februárjáig kidolgozandó elvi nyilatkozat keretében.

(Folytatás a 8. oldalon)

RÖVIDEN

Létrejött a Demokrata Unió prototípusa

A Pest megyei 12. választókerület három településén az MDF, az MDNP és a KDNP tagsága közös helyi szervezetet alapított. A hamarosan bemutatkozó Demokrata Unió nevű szervezet feladata lesz, hogy összefogja Dunaharaszti, Tököl és Szigetszentmiklós kereszténydemokrata érzelmű pártembereit. A közös fellépést kezdeményező Dobozy Dániel, aki jogászként 1989-ben az MDF létrehozásánál is bábáskodott, kérdésünkre elmondta: az eredeti elképzelés szerint az egykori kilépők, a néppártiak léptek volna vissza az MDF-be. De mivel az MDNP tagsága már nagyrészt nem az egykori demokrata fórumosokból áll, inkább egy új szervezet alapítása mellett döntöttek, „a keresztény–konzervatív erők összefogása már benne volt a levegőben". Inspirálta a helyieket Dávid Ibolya MDF- és Pusztai Erzsébet MDNP-elnök által tavasszal meghirdetett keresztény–konzervatív összefogás gondolata is.

Az MSZP nyit az egyházak felé

Az MSZP azt szeretné, ha választási ciklusonként néhány alkalommal konzultálni tudna a hazai történelmi egyházak vezetőivel – jelentette ki a Népszavának nyilatkozva Kósáné Kovács Magda, a szocialista párt országos elnökségének tagja. A politikus szerint szükség van arra, hogy a legnagyobb ellenzéki erő ne csupán a katolikus egyházzal, hanem a többi nagy felekezettel is rendszeres kapcsolatot tarthatna fenn. Emlékeztetett arra, hogy pártja a közelmúltban bejelentette: lépéseket kíván tenni ennek érdekében.

Frakciója nem állt ki Horváth mellett

A Független Kisgazdapárt frakcióvezetése, illetve jogi munkacsoportja nem foglalt állást Horváth Béla frakcióvezető-helyettes múlt heti kijelentésével, miszerint célszerű lenne, ha önként mondana le tisztségéről Györgyi Kálmán legfőbb ügyész és Arnold Mihály, a VPOP országos parancsnoka. A kisgazda politikus lapunk kérdésére tegnap elmondta: fenntartja múlt héten tett, országos publicitást kapott kijelentését, de nincsenek további tervei. A Népszava kormánykörökből származó információi szerint a VPOP parancsnoka továbbra is élvezi a kormányfő bizalmát. A Legfőbb Ügyészségen – mint azt pénteki számunkban megírtuk – értetlenséget váltott ki Horváth kijelentése.

Vita a rádió kuratóriumában

Nem sikerült elfogadtatnia a Magyar Rádió Közalapítvány kuratóriumával az MSZP-s és SZDSZ-es elnökségi tagoknak Haraszti Miklós indítványát, amelyben felszólították volna a rádió vezetését, hogy a Kossuth rádió Krónika című műsorában biztosítsanak az ellenzéknek a kormányoldallal megközelítően azonos szereplési lehetőséget. Azt kifogásolták, hogy a Krónika a választások óta eltelt egy évben a kormányoldalhoz tartozó politikusokat átlagosan 80 százalékban szerepelteti. Kondor Katalin adófőszerkesztő és Hollós János Krónika-főszerkesztő közleménye szerint a kormányoldal „túlszerepeltetésének" oka nem az újságírók szervilitása, hanem a polgárok igénye, hogy a gyors és nagy léptékű változásokról hiteles és pontos képet kapjanak.

Frakcióvezetők egyeztetése

A jövő évi költségvetésitörvény-javaslathoz benyújtott módosító indítványokról történő szavazás előtt a három koalíciós frakció együttes ülést tart, amelyen számítanak Orbán Viktor miniszterelnök részvételére – tájékoztatta Balsai István az MTI-t a Stumpf István miniszternél megtartott szokásos hétfői koalíciós egyeztetés után. Az MDF frakcióvezetője szólt arról is, hogy Csépe Béla, a kormányfő személyes tanácsadója vezetésével az elkövetkezendő hetekben a frakciók illetékes képviselőivel még tovább folytatódik az egyeztetés a módosító javaslatokról. Balsai István úgy véli, hogy a kormány támogatni tudja majd az egyik legfontosabb MDF-es indítványt, amely a kistérségek sorsának javítását, az infrastruktúra fejlesztését szolgálná.

NÉPSZAVA
ALAPÍTVA 1873-BAN

Főszerkesztő:
H. BIRÓ LÁSZLÓ

Felelős szerkesztő: HORVÁTH ISTVÁN
Főszerkesztő-helyettes: KISS ANDREJ
Lapszerkesztő: DÉNES D. ISTVÁN, HAHN PÉTER, TÓTH JENŐ
Képszerkesztő: WEBER LAJOS
Rovatvezetők: Belföld: DÉSI JÁNOS (vezető szerkesztő), MUZSLAI KATALIN (társadalom), OLÁH ZOLTÁN (politika)
Gazdaság: VÉRTES CSABA mb., Kultúra: MARTOS GÁBOR,
Külföld: BARABÁS PÉTER, Levelezés, szolgáltatás: SZIGETI PIROSKA,
Publicisztika: FARKAS ZOLTÁN, Sport: BUZGÓ JÓZSEF, Szép Szó: BOROS ISTVÁN
Vezető tervezőszerkesztő: EGRI FERENC, ZSIGOVICS ZSOLT

Kiadó: NSZ 1999 Rt.
Felelős kiadó: a részvénytársaság vezérigazgatója
Lapigazgató: TINNYEI MÁRIA
Terjesztés: MÉDIA-TRADE Bt./telefon: 352-0662
Terjesztési igazgató: SZABÓ EDIT
Levelezési cím: 1022 Budapest, Törökvész u. 30/A.
Szerkesztőség: 1022 Budapest, Törökvész u. 30/A.
Postacím: 1535 Budapest, Pf. 785
Telefon: 326-8272, 326-8252, telefax: 326-8267
Rovattelefonok: belföld 326-8271, külföld 326-6564, gazdaság 326 6578, publicisztika 326-8273
Elektronikus levélcím: (e-mail cím): nepszava@nepszava.hu
Hirdetés: telefon: 326-5792, 326-8272/716
telefax: 326-5792

Internet URL-cím: http://www.nepszava.hu

Terjeszti a HÍRKER Rt., az NH Rt., és alternatív terjesztők

Előfizethető Budapesten a Magyar Posta Rt. HELP-nél (levélcím: 1846 Bp.), az ügyfélszolgálati irodákban, a Hírlap-előfizetési Irodában (Helir 1089 Bp., Orczy tér 1., levélcím: 1900 Bp.), vidéken a postahivatalokban közvetlenül és postautalványon, valamint átutalással a Postabank Rt. 11991102, Helir 021-02799 pénzforgalmi jelzőszámára.
Külföldre előfizethető: a Helirnél a fenti címen, illetve bankszámlaszámon, valamint megrendelhető a Hungaropress Sajtóterjesztő Kft.-nél, 1117 Bp. Budafoki út 70., fax: (361)206-1921, e-mail: hunpress@hungaropress.datanet.hu.
Előfizetési díj egy hónapra 960 Ft, negyed évre 2880 Ft, fél évre 5760 Ft, egy évre 11 520 Ft.

Nyomás: CICERO-Lapnyomda Rt.
1045 Budapest, Elem u. 5–7. Telefon: 369-1773
Felelős vezető:
HUPJÁN JÓZSEF vezérigazgató
ISSN 0237-3785 Vidék 1 2 4 8 16

Lapunkat rendszeresen szemlézi Magyarország legnagyobb médiafigyelője, az
»OBSERVER«
OBSERVER BUDAPEST MÉDIAFIGYELŐ KFT.
1084 Budapest VIII. ker., Auróra u. 11. Tel.: 303-4738 | Fax: 303-4744 http://WWW.observer.hu

A kormányfő el akarta hárítani az atomkérdést

Orbán Viktor miniszterelnök tegnap úgy értékelte a NATO-atomfegyverek esetleges magyarországi telepítéséről Kanadában tett nyilatkozatát, hogy azzal „elhárította a kérdést". Az SZDSZ tegnap felelőtlen riogatásnak nevezte Orbán kijelentését, és közölte, az ellenzék nélkül nem lehet Magyarországra atomfegyvereket telepíteni. A Munkáspárt elnöke lemondásra szólította fel a miniszterelnököt.

NÉPSZAVA-információ

Kanadában aktuális kérdés a NATO nukleáris arzenáljának a jövője. E fegyverek esetleges Magyarországra való telepítésével kapcsolatos kérdésre Kanadában „azt a választ adtam, amit egy magyar miniszterelnöknek ilyen helyzetben adnia kell, vagyis elhárítottam a kérdést" – mondta újságíróknak Orbán Viktor miniszterelnök a Ferihegyi repülőtéren, azután, hogy a magyar küldöttség élén hazaérkezett a tengerentúli országból. – Azt mondtam, hogy természetesen megfontoljuk. Egyébként a magyar kormány minden kérést, amely a nemzetközi közösségtől érkezik, megfontol. Aztán majd dönt, úgy, ahogyan jónak látja – fogalmazott a miniszterelnök. Mint ismeretes, a The Globe and Mail című torontói napilap pénteki számában Orbán nyilatkozatát a lap úgy idézett: bár a magyarok ennek aligha örülnének, a kormány válsághelyzet esetén kész lenne megfontolni amerikai nukleáris eszközök magyarországi telepítésének engedélyezését.

A szocialisták országgyűlési frakciójának elnöksége érthetetlennek és károsnak minősítette Orbán Viktor kanadai nyilatkozatát – nyilatkozta *Kovács László* az MTI-nek. A pártelnök szerint a miniszterelnöki nyilatkozat „nemcsak a magyar lakosságot ijesztette meg és Oroszországot irritálta, hanem a NATO körültekintő magatartásával is ellentétes'.

Az SZDSZ ügyvivői testülete és frakciója tegnap felelőtlennek, a köznyugalom felzaklatására alkalmasnak nevezte Orbánnak a kanadai lapban megjelent nyilatkozatát. „Senki sem igényelte vagy kérte a miniszterelnököt nyilatkozata megtételére, és semmi sem indokolja, hogy feleslegesen riogassa az ország lakosságát" – áll közleményükben.

– Értelmetlen az atomrakéták magyarországi állomásoztatásának kérdésével foglalkozni: nyilván provokálták Orbán Viktort, ahogy az egész út a provokáció jegyében telt – nyilatkozta az MTI-nek hétfőn *Csurka István*, a MIÉP elnöke.

Thürmer Gyula, a Munkáspárt elnöke lemondásra szólította fel a miniszterelnököt nyilatkozata miatt. Tiltakozott a felvetés ellen az Alba Kör is.

A Malév elismeri: nem történtek meg azok az intézkedések, amelyekkel elejét lehetett volna venni annak, hogy a kormánydelegációt szállító gép késéssel induljon Budapestről – összegezte Bencze Miklós, a Malév Rt. szóvivője hétfőn az MTI-nek nyilatkozva a cégnél lefolytatot vizsgálat eredményét. A Malévnál a múlt héten rendeltek el belső vizsgálatot annak kiderítésére, hogy az Orbán Viktor miniszterelnököt és delegációját Londonbaszállító gép miért indult késve Ferihegyről. A belső vizsgálat személyi felelősséget is megállapított. Az utasforgalmi osztályvezetőt, az ügyeletes forgalmi igazgatót, valamint az üzemeltetés-ellenőrzési osztályvezetőt azonnali hatállyal felmentették tisztségéből.

Orbán: válasszanak a nyugati emigránsok

Egyeztetést kezdeményeznek a szocialisták

NÉPSZAVA-összeállítás

A nyugati emigrációban élő, magyar állampolgársággal rendelkező személyek szavazati jogáért emelt szót kanadai útjáról hazatérve *Orbán Viktor* miniszterelnök. A magyar választójog súlyos hiányossága, hogy az egykori nyugati emigrációban élő, állampolgársággal rendelkező magyarok nem szavazhatnak. A választójogi törvénynek ezt a hiányosságát orvosolni kell – mondta Orbán Viktor miniszterelnök tegnap a Ferihegyi repülőtéren. A miniszterelnök szerint a törvénynek az is hiányossága, hogy a Magyarországon állandó lakhellyel rendelkező, de a választások napján éppen külföldön tartózkodó magyar állampolgárok nem vehetnek részt a szavazáson. A Határon Túli Magyarok Hivatalában (HTMH) folynak munkálatok azzal kapcsolatban, hogyan lehetne a határon túli magyarok helyzetét rendezni, ennek a kérdésnek az egyik eleme a Nyugaton élő magyarság szavazati joga – tette hozzá Orbán Viktor. Hangsúlyozta ugyanakkor, hogy kanadai útja során, amikor erre vonatkozóan egy kérdésre válaszolt, a nyugati és nem a Kárpát-medencében élő magyarokról beszélt, és kiemelte, hogy Magyarországon a választójog az állampolgársághoz kötődik.

Az ellenzéki pártok nem értenek egyet a kormányfő szándékával. *Lamperth Mónika*, az MSZP frakcióvezető-helyettese szerint azoknak kell a szavazati jogot biztosítani, akik a kormány döntéseinek következményeit viselik. Hozzátette: a választójogi törvény valóban számtalan sebből vérzik, de úgy vélte, hogy a jelenlegi rendszer legsúlyosabb problémája az aránytalanság. A szocialisták ennek megoldását is szerették volna elérni abban a választójogi reformot előkészítő hatpárti bizottságban, a testület fél évre szóló mandátuma azonban lejárt. Ezért az MSZP kezdeményezni fogja, hogy a bizottság mandátumát hosszabbítsa meg az Országgyűlés.

Kuncze Gábor, az SZDSZ frakcióvezetője lapunknak elmondta, pártjának mindig az volt a véleménye, hogy csak az rendelkezzen szavazati joggal, aki Magyarországon él és adózik. Kuncze emlékeztetett: korábban a Fidesznek is ugyanez volt az álláspontja.

– A választási törvények, illetve az alkotmány előírásai egyaránt ellentétesek azzal a nemzetközi egyezménnyel, amely szerint minden állampolgárnak, megkülönböztetés nélkül biztosítani kell a választás és a választhatóság jogát – derül ki abból a levélből, amelyet a HTMH küldött *Pokol Bélának*, a választási reformot előkészítő hatpárti bizottság elnökének. A HTMH felhívja a figyelmet arra: a Magyarország által is ratifikált nemzetközi egységokmány miatt az alkotmányt is módosítani kell. Pokol Béla kisgazda honatya, a parlament alkotmányügyi bizottságának elnöke a levelet továbbítja a pártoknak, és várhatóan január végén, a testület következő ülésén napirendre tűzik a kérdést. Pokol támogatja a miniszterelnök kezdeményezését, úgy véli, a módosítás 200-250 ezer külföldön – elsősorban az Egyesült Államokban és Ausztráliában – élő magyart érintene, akik a parlamenti választásokon a nagykövetségeken vagy levélben voksolhatnának.

Koalíciós szakítópróba

(Folytatás az 1. oldalról)

Lengyel László politológus szintén tavasszal, egy televíziós műsorban arról beszélt: szerinte a miniszterelnök nem tart elképzelhetetlennek egy 2002 előtti parlamenti választást.

Bánk Attila, az FKGP frakcióvezetője lapunk kérdésére Surján László nyilatkozatával kapcsolatban csupán azt mondta: más pártok képviselőinek állításait még akkor sem kommentálja, ha nem ért egyet vele. *Lányi Zsolt*, a kisgazdapárt alelnöke a Népszavának viszont azt állította, hogy koalíciós szakítópróba és időközi választás sem lesz Magyarországon.

Mint ismert, a Fidesz és a Független Kisgazdapárt koalíciós megállapodása szerint a köztársasági elnököt a kisgazdák jelölik, de a legnagyobb kormánypártnak egyetértési joga van ebben a kérdésben. Az FKGP jövő év januárjában, a párt országos nagygyűlésén dönt arról, hogy kit jelöl köztársasági elnöknek. A Független Kisgazdapárt vezetőinek eddigi nyilatkozatai alapján állítható, hogy a párt tagsága *Torgyán Józsefet* látná szívesen *Göncz Árpád* utódaként, az agrártárca első embere eddig azonban még nem nyilatkozott arról, hogy vállalná-e a jelölést.

A kisgazdapárt képviselőivel ellentétben már több fideszes és MDF-es honatya is jelezte, hogy Torgyán József pártelnök-miniszter esetleges jelölése óriási politikai kockázatot jelent, hiszen az Országgyűlés titkos szavazással dönt majd a következő köztársaság elnök személyéről.

Ismert, hogy amennyiben az első két voksolásánál egyetlen jelölt sem kapja meg a képviselők kétharmadának támogatását, a harmadik körben egyszerű többséggel választhatják meg a köztársasági elnököt.

Magukat megnevezni nem kívánó koalíciós politikusok azonban arra is rámutattak: nivel több fideszes és MDF-es politikus is jelezte már, nem szavaz Torgyán József kisgazda pártelnökre az is előfordulhat, hogy az agrártárca vezetőjét jelölése esetén sem választják meg köztársasági elnöknek.

Bomba robbant Eörsi házánál

NÉPSZAVA-információ

Eörsi Mátyás, az SZDSZ képviselője nem zárta ki annak lehetőségét, hogy a tegnap hajnali robbantás ellene irányult. Vasárnap este fél tízkor egy M-75-ös típusú, jugoszláv gyártmányú kézigránát robbant fel a Gulyás köz 7/d szám alatti ház előkertjében. A házban lakó 43 éves *P. V. Árpád* és családja nem sérült meg. A detonáció következtében a szomszédban lakó Eörsi Mátyás képviselő lakásának ablakai is betörtek. Sérülés nem történt. A rendőrség nem zárja ki, hogy Eörsi volt a célpont.

– Családom és a szomszédok is rettegnek már, itt az ideje, hogy a politikusok elgondolkodjanak azon a gyűlöletes hangnemen, amit a parlamentben diktálnak – nyilatkozta lapunknak Eörsi. A képviselő szerint az már szinte természetes, fenyegetések után „minőségi váltás" történt: a tettlegességig jutottak egyesek.

Hazaérkezett A kánai menyegző Kanadából

Orbán Viktor miniszterelnöknek sem árulta el a kanadai kormány, hogy mennyit fizettek Giorgio Vasari A kánai menyegző című festményéért, amelyet tegnap a kormányfő vezette küldöttség hozott haza Magyarországra. A Ferihegyi repülőtér kormányvárójában a miniszterelnök, Hámori József kultuszminiszter és Mojzer Miklós, a Szépművészeti Múzeum főigazgatója aláírta azt a dokumentumot, amelynek értelmében a festmény a múzeum birtokába került. A kép mától karácsonyig ingyen megtekinthető a múzeum előcsarnokában. A kormány siettetné a Roosevelt téri Greshampalota felújítását, és azt tervezik, hogy lebontják a téren álló úgynevezett Spenót-házat, és elköltözik a Belügyminisztérium is. Egy másik szándéknyilatkozat, amelyet kanadai befektetők, valamint az ÁPV Rt. vezetői írtak alá, arról szól, hogy a dél-pesti expótelken, vagyis a Lágymányosi és a Petőfi híd közötti Dunaparton egy új városrészt építenek fel kanadai befektetők közreműködésével. Már elhelyezték ennek a nagyberuházásnak a térképén a Nemzeti Színházat is.

Keleti feljelentést tett a megfigyelési ügyben

NÉPSZAVA-információ

Újabb fordulatához érkezett a megfigyelési ügy, ugyanis bűncselekmények elkövetésének alapos gyanúja miatt *Keleti György*, az ügyet vizsgáló parlamenti bizottság szocialista alelnöke feljelentést tett ismeretlen tettes(ek) ellen a Fővárosi Főügyészségen. Az MSZP-s politikus *Orbán Viktor* miniszterelnök tavaly augusztus 25-i, a Fidesz választmánya előtt tett kijelentése miatt fordult a nyomozó hatósághoz. A kormányfő akkor azt állította: az előző kabinet idején a Fidesz vezetőit és családtagjait titkos eszközökkel, törvénysértő módon és közpénzen figyelték meg, illetve gyűjtöttek róluk adatokat.

Mint ismert, ezt az ügyet egy éve vizsgálja egy parlamenti testület, különösebb eredmény nélkül. A koalíciós pártok szerint már bizonyított a miniszterelnök kijelentése, az ellenzék viszont állítja Orbán Viktor egyetlen állítása sem igazolódott.

Keleti hivatali visszaélés bűntette, jogosulatlan adatkezelés vétsége, különleges személyi adatokkal való visszaélés vétsége, valamint jogosulatlan titkos információgyűjtés bűntette elkövetésének alapos gyanúja miatt fordult a Fővárosi Főügyészséghez. – A miniszterelnök szavahihetőségének igazolása várható a parlamnti jelentéstől, és azt a többség várhatóan elfogadná – mondta a politikus. Szerinte az ügyészség jogosultsága ilyen törvénysértési ügyben eljárni, politikai ráhatástól és befolyástól mentesen.

Kijelölt füstölgő képviselőknek

Hétfőtől hatályos a nemdohányzók védelméről szóló törvény, s ez érinti a parlamenti képviselőket. Az Országházban a parlamenti ülésterem mellett a korábbi telefonszoba szűk helyiségét alakították át dohányzónak, a jövőben csak itt füstölöghetnek a cigarettázó képviselők. Pártállástól függetlenül

Demecs Zsolt felvétele

MOJZER MÚZEUM

Keresztút előtt a mezőgazdaság

Az agrárlobby gyengébb a pénzügyinél

Orosz Sándor a tervgazdaságról, a bizniszről és a külföldiek földtulajdonlásáról

Az agrárágazat vezetői örülnek annak a négymilliárd forintnak is, melyet a pótköltségvetésben ráadásként kap a mezőgazdaság. Közben a rosszul vezetett bankok tizenkét-, illetve nyolcmilliárd forintot húznak ki az államkasszából... Nincs mit tenni, hiszen az agrárlobby mindenütt gyengébb a pénzügyinél – vélekedik Orosz Sándor, az országgyűlés mezőgazdasági bizottságának elnöke. A fiatal politikus szerint nemcsak ősz fejekben születnek meg a modernizáció vezérgondolatai.

– Az agrárkamara és számos érdekképviselet sürgeti az úgynevezett nemzeti agrárprogram megalkotását. Ez miben különbözne az ötéves tervtől?

– Óriási a különbség. Az ötéves tervek nem társadalmi fejlődési pályáról szóltak, hanem döntően voluntarista elképzelések tömkelegét tartalmazták. A nemzeti agrárprogram viszont döntően a jövőképet adná meg a ma agrártermelőjének. Ebben megtalálhatná saját helyét. Tehát nem tervszámokat tartalmazna a program, nem szabná meg, mennyi búzát kell termeszteni az országban. Hanem érzékeltetné – s ez a kormányprogramban most szerintem benne van –, hogy a belső ellátást döntően hazai termelésre alapozzuk. Hogy a magyar agrárgazdaság exportképes részét fejleszteni kívánjuk, pénzügyi garanciákkal. És felvázolná azt az intézményérendszert, amely szavatolná, hogy a változó politikai körülmények között is ez az értékítélet az agrártársadalom számára fennmaradhasson.

Jó gazdaész

– Miért kell a földművesek eszét központi elképzelések közé szorítani, ahelyett, hogy a saját ötleteik kibontakoztatására buzdítanánk őket?

– Nem arról van szó, hogy bárki is meg szeretné kötni a paraszt gondolkodását. Sokkal inkább arról, hogy a paraszti gondolatok sok meglévő gátját kellene lebontani. Az agrárorintációs törvényből kiderül, mit érdemes csinálni. És a gazda bele is fog. A paraszti gondolkodásról kissé naiv kép él bennünk. Ez *a jó gazda észjárása* ugyan, de az nem tud túlterjedni a saját gazdaságán. Nem kritikának szánom: mindannyian így vagyunk ezzel. Ha a gazda megtalálja saját termelési, jövedelmezőségi biztonságát, semmilyen értelemben nem tekinti korlátozónak, tervutasításnak a nemzeti agrárprogramot. A politika dolga: megteremti *a gazdálkodás feltételeit*. Igen. Ez a nemzeti agrárprogram szerepe is, nem pedig a gondolodás szűkítése.

– Föltételeket kell teremteni a modernizációhoz is. De sok fórumon látjuk: szinte kizárólag ősz emberek beszélnek a modernizációról. Ön mint fiatalnak számító, harminckilenc éves politikus komolyan gondolja, hogy a több mint hatvan éve nyűvött elmék fogják korszerűsíteni a magyar agrárgazdaságot?

– Ezzel vitatkoznom kell. Az erről a témáról beszélők egy része valóban deres hajú. De azért hozzászólnak fiatal emberek is. *A végeken pedig igen szép számmal dolgoznak fiatalemberek.* Tudomásul kell venni, hogy az agrárértelmiség ugyanolyan „populáció", mint bármely más az adott társadalomban. Fiatal és öregebb egyaránt helyet foglal benne, s mindegyiknek megvan a szerepe adott történelmi időszakban. Nyilvánvaló, hogy a képviseletet ellátó szervezetben, mint amilyen a *Magyar Agrárkamara*, nagyobb számban vannak idősebbek, egyszerűen azért, mert kialakult az egzisztenciájuk, jelentősebb a múltjuk, tehát választáskor ők kapnak bizalmat. Egyébként az az anyag, amelyet az agrárkamara készített, fényesen igazolja, hogy *nem begyepesedett gondolkodásmód* jellemző az agráértelmiségre.

– Megragadott az az észrevétele, mely szerint a végeken sokan dolgoznak fiatalok. Éppen az agrárkamarában hallhattuk, hogy a végeken nem dolgoznak fiatalok! Mert munkanélkülivé váltak. Az agrárpolitika központi műhelyében mutatkozik-e jele olyan innovációs gondolkodásmódnak, mely megmutatja, hogyan lehetne e fiatal agyakat és kezeket munkában tartani?

– Ez a nehéz kérdés nem kezelhető külön az agrárium általános gondjaitól. Ahol a mezőgazdság stabilizálódik, ott találja meg a ma munkanélküli ember a kenyérkereset lehetőségét. A tulajdonosztás folyamata sok-sok negatív jelenséggel, de a vége felé közeledik. Ha végére jutunk, elkezdődhet a következő, piaci alapon történő újraosztás, amely mindenhol természetes. És akkor kárpótlás nyomán vagyon nélkül maradt, de csak vállalkozni tudó ember is megtalálja a helyét. Azt hiszem, az iduló szakaszban *bérletes mezőgazdaság* kezd működni. Azaz a tulajdonosok személyi köre elválik azoktól, akik ténylegesen használni is akarják a földet. Itt nyílik tér az agrárértelmiség előtt: ők hasznosíthatják a vagyont a tulajdonosk szándékai szerint. Ebből némi törvényhozási segédlettel kialakulhat az a helyzet, hogy a mai *használó* a jövőben *tulajdonos* legyen. Ahogyan ez a fejlett nyugat-európai országokban is lezajlott.

A T. Ház terhe

– Ami a törvényhozási segédletet illeti: ősszel óriási teher hárul az agrárlobbyra. Kellően erős lesz-e ez a lobby ahhoz, hogy az évek óta késő agrártörvény-módosításokat ténylegesen végbe is vigye a T. Ház?

– Erre parlamenti demokráciában mérget venni nem lehet. Ma két veszély leselkedik. Az egyik, amit említett: elfogy az erő. Ma ugyanis *az agrárágazat jelentőségét sokan nem ismerik fel*. S ez gyengíti az agrárlobbyt. Ennek ellenére magam úgy látom: eléggé eltökélt a csapat. A másik veszély az, hogy egy nagyon jó lehetőséget esetleg nem használunk ki. Kaptunk ugyanis egy nagyon komoly partnert, aki nem más, mint a miniszterelnök. *Az agráriumból áramló elégedetlenség volt a mozgatórugója annak, hogy a már létező kormánydöntést felülvizsgáltatta a miniszterelnök, és átrendeztette a törvényalkotási programot*, s ebben már nagy súllyal vannak jelen az agrártörvények. Ha ilyen jó lehetőséget eljátszunk, ha rossz törvényjavaslatok kerülnek a Ház elé, s emiatt a törvényalkotás lassul, akkor sokat veszíthetünk. Magam súlyt fogok helyezni arra, hogy *kellő stádiumban az ellenzék részéről is megfelelő támogatást* kapjanak a törvényjavaslatok.

– Az agrárlobby gyengeségét mutatja, hogy miközben a pótköltségvetésből csak négymilliárd forint ráadástámogatás jut az ágazatnak, az Agrobank ennek kétszeresét, a Budapest Bank háromszorosát kapta az államkasszából. Az agrárlobby mikor lesz versenyképes a ma jóval erősebb pénzügyi lobbyval?

– Ezek csalóka összehasonlítások. Ha magát a pótköltségvetést nézem: bizony sok helyen kellett szorulnom amiatt, hogy *miközben mindenki mástól elvonták a pénzt, az agrárium többet adtak*. Ez is csalóka, mert a ráadáspén valószínűleg *csak kompenzációnak* elég. De azt látni ke hogy a négymilliárdot nem lehet összehasonlítani az egy bankok nevéhez fűzött pénzekkel. Az egyik készpénz, másik különböző pénzügyi konstrukciók végeredmény Így a számok összehasonlíthatatlanok. De ha azt nézzük, *pénzügyi lobbyval fölér-e az agrárlobby: azt hiszem, seho világon nem*. Verseny helyett sokkal inkább arra kell tö kedni, hogy „agrobizniszként" mutassuk fel a mi gondjai kat és lehetőségeinket. S így kell a pénzügyi lobby mérté adó köreit *partnerré tenni*. Ehhez nagyon fontos az álla magatartása, hiszen mindenhol a világon az agrárkeresk delem állami befolyás alatt működik. Mi azt akarjuk elér hogy tisztázott körülmények között jusson a pénz oda, ah a gazdaság egésze tekintetében a leghasznosabb.

Orosz Sándor: Ma az agrárágazat jelentőségét soka nem ismerik fel

(MTI-fotó – Kovács Attila)

Nyíló kiskapu

– Az agrárlobby képes-e elérni, hogy magyar termőf det csak akkor vehessenek nyugati gazdák, „ha majd a n gyar paraszt is vásárolhat földet Svájcban"?

– Örülök, hogy az általam annak idején használt for lat ennyire beleivódott a viták szövegébe. Minden arra n tat, hogy ilyen típusú szabályozás alakulhat ki Magyar szágon. Hogy valamely községben ettől eltérnek-e v sem, nem tudom megmondani. Ha eltérnek, nyilván n jellegű érdekek hatására teszik. Kár lenne összekeverr végeredményt a mostani szabályozás szükségességé Csak olyan szabályozás mentén lehet elképzelni a külfö ek földhöz juttatását, amilyenben szavatolt, hogy ilyen lajdonlás csak súlyos érdekek hatására jöhet létre. Hogy tezik-e ilyen érdek, hitem szerint az állam ezt minden eg esetre szólóan nem tudja eldönteni. A politikai demokr is csak erősödhet azáltal, hogy a jelenlegi tiltás helyett *látozva megengedés* kerül a szabályozásba. Ez a techn csak arra adna lehetőséget, hogy valóban csak akkor v rolhasson, mondjuk *Kiskundorozsmán* földet egy nyu európai ember, amikor a dorozsmaiak már azon gon koznak, hogy mondjuk Németországban vásároljanak det. Nyilván lesz ettől eltérérés, de a kiskundorozsm dönthessék el, hogy akarják-e az eltérést vagy sem.

– Ilyen kiskapu kinyitása után Magyarországon hány év alatt még kuszább lesz minden...

– Érdekes, hogy beszélgetésünk elején még a *terv dákodás* veszélyét említette, most pedig, amikor a po rok döntési lehetőségéről van szó, hiányolja a *paterna ta* államot. Ilyen ambivalens érzések hatnak ma a kér ről gondolkodók nagy többségére. Azt hiszem: kell t merészen és fiatalosan dönteni. Ha nem engedjük, h az emberek vállára kerüljön a felelősség, soha nem les *felelősen gondolkodó magyar polgár*. És esélytelen rad bármiféle modernizáció. Magam családapaként i pasztalom, hogy nem a tiltás szolgálja a gyerekek ép sét, hanem a felelősségvállalás lehetővé tétele. Ugya ről szól a kamarai működés is. Vállalhatja-e az ál hogy felelősen döntsön a termelésről? Hitem sze nem. Döntsenek a termelők, a piac szereplői. Ezért a jük bővíteni a kamara lehetőségeit, jogkörét is.

Elvetett illúziók a határban

A Mosz elnöke a földprogramról, a konszolidációról és a szövetkezetek rehabilitálásáról

A százmilliárdokat felemésztő úgynevezett „bankkonszolidáció" mellett az adóskonszolidációs programban 350 agrárvállalkozás pénzterheit könnyítette az állam. A folyamatos termelést azonban továbbra is jelentős – összesen mintegy kétmilliárd forintnyi – tartozás nehezíti. A Mezőgazdasági Szövetkezők és Termelők Országos Szövetsége mennyire tartja szem előtt e makroösszefüggéseket? Erről kérdeztük Nagy Tamás Mosz-elnököt.

– A Mosz sürgeti a „Nemzeti Agrárprogram" központi megalkotását. Nem gondolja-e, hogy újabb ötéves tervet hiányolnak?

– A nemzeti agrárprogram, vagy másképpen az ehhez kapcsolódó agrártörvény sürgetése semmiképpen sem jelenti az ötéves tervek hiányolását. A világ minden piacgazdasági országában – minél fejlettebb, annál inkább – meghatározza az állam a konkrét agrárprogramot. Erre általában konszenzus alapján kerül sor. A nemzeti agrárprogramnak arra kell választ adnia, hogy *hosszú távon milyen agrárvilágot* szeretne a gazdasági vezetőség, s ehhez hogyan képes alkalmazkodni a termelő. Meg kell mondani ennek kapcsán, hogy milyen agrárstruktúra kívánatos, miként érhető ez el, hogyan segíti az elérendő célt a jogalkotás, a költségvetési politika. Ugyancsak tisztázni kell *a vidék és agrárgazdaság viszonyát*, mint ahogy azt is, hogy hosszabb távon mi az, ami kölcsönösen vállalható, de azt is, hogy *melyek azok az illúziók, amelyekkel le kell számolnunk*. A kérdés kapcsán végezetül megjegyzem, hogy az Amerikai Egyesült Államokban az úgynevezett *Farm Bill*, a sokkal szélesebb körű kérdéseket felölelő földtörvény több évtizede létezik, de az Európai Közösség is folyamatosan határozza meg – és közli – agrárpolitikai programját, és a feltételrendszerekkel kapcsolatos döntéseit.

Dollárprés alatt

– Érdemes-e a parasztságra bármilyen központi akaratot – „stratégiát", „koncepciót" – ráerőltetni, ahelyett hogy önálló gazdasági kezdeményezésekkel, polgári önálósággal, önszerveződéssel maga formálhassa meg saját arcát?

– A parasztságra nem *központi stratégiát, koncepciót* szeretnénk ráerőltetni, sokkal inkább arról van szó, hogy – lehetőleg konszenzus alapján – szuverén döntései meghozatalakor *bizonyos irányokba orientáljuk*. Vagy még inkább arról, hogy lehetőleg döntéseinek meghozatala előtt – figyelemmel arra is, hogy az agrárgazdaságban a döntések és azok realizálása közötti idő az átlagosnál hosszabb – a jelenleginél jobban, tisztában számolhasson a várható feltételekkel, s így döntéseinek várható pozitív és negatív konzekvenciáival. Az agrártermelők kiszolgáltatottsága az átlagos piaci szereplőkénél sokkal nagyobb, s éppen e kiszolgáltatottságot mérsékelhetné egy konszenzuson alapuló agrárpogram, illetve stratégia.

– Az ország évi négymilliárd dolláros adósságteher présében nyög. Lehet-e ez alól kibújva lelkesítő terveket az agrártársadalom elé lebegtetni?

– A Mosz is, illetve az agrárágazat minden szereplője tisztában van az ország rendkívül nehéz gazdasági helyzetével. Éppen ezért *nem lelkesítő terveket várunk* és kívánunk, hanem a realitásokhoz igazodó elképzeléseket és feltételrendszereket. Meggyőződésünk ugyanis, hogy a jó irányba befolyásolt, a lehetőségeket is figyelembe vevő, megfelelő eszközrendszerrel ellátott mezőgazdaság a jövőben akár a jelenleginél is nagyobb szerepet játszhat az ország nyomasztó gondjainak enyhítésében. Meggyőződésünk az agrárgazdaság képes lehet mind exportjának fokozására, mind eltartóképességének növelésére – megfelelő feltételek megléte esetén. Mi nem azt kérjük, hogy „egy feneketlen zsákba öntsék a pénzt", hanem azt igényeljük, hogy a gazdaságirányítás – felismerve saját érdekét – segítse elő az agrár versenyképesség javulását, illetve azt, hogy nem a vidéken élők, az agrárgazdaság terhére próbáljuk meg a gondok enyhítését.

– „Kevés a pénz" – mondta a Mosz-Magosz közös tájékoztatón. Mégis a csődbe vezetett bankokba csak az utóbbi fél év alatt 12, illetve 8 milliárd forintot ölt a kormányzat a földművesek keservesen kiizzadt adóforintjaiból is. Mikor lesz képes az agrárlobby hatásosan fellépni a pénzügyi lobby által kikényszerített hasonló aránytalanságokkal szemben?

– A Mosz is, az agrárágazat többi szereplője is régóta és egyre nagyobb hangsúllyal hívja fel a gazdaságirányítás figyelmét a jelenlegi monetáris szabályozás problémáira, ellentmondásaira. *Tény, hogy Magyarországon a pénzügyi lobby erős*. Meggyőződésünk ugyanakkor, hogy e kérdést nem ilyen vonatkozásban kell megfogalmazni, hanem azt szeretnénk elérni, hogy a jelenleginél nagyobb *szinkron* legyen elérhető a makrogazdasági célok és a mikrogazdasági folyamatok összhangjában. Nem a mi feladatunk megítélni, hogy a bankrendszerben kialakult helyzet mennyiben objektív, s mennyiben nem, azt sem, hogy e helyzet rendezésére a nemzetgazdaságnak milyen áldozatokat kell vállalnia, sokkal inkább az a kérdés számunkra, hogy a pénzintézeti rendszer mennyiben képes és mennyiben akarja közvetíteni a makrogazdasági elvárásokat a vállalkozók felé, illetve hogy jól interpretálja-e azokat. *Az agrárvállalkozások esetén ténykérdés, hogy a bankkonszolidációhoz kötődő adóskonszolidációból gyakorlatilag kimaradtak*. Az is tény, hogy a nemzetgazdasági átlagnál sokkal nagyobb mértékben romlottak hitelhez jutási esélyei. Az is tény, hogy a vidéki megtakarítások egyre kisebb hányada marad akár a vidék, akár az agrárgazdaság fejlesztésére, ott, ahol keletkezik. Mindennek az a következménye, hogy az agrárvállalkozások *likviditási válsága* nő. Ebben a helyzetben a gazdaságpolitikának kell választ adnia arra, hogy e helyzet jó-e, fenntartható-e, illetve *az államnak, mint a legnagyobb kereskedelmi bankok többségi tulajdonosának kell eldöntenie, hogy a bankrendszer hatékony működését hogyan kívánja elérni*. Ugyancsak a gazdaságirányítás feladata, hogy *elszámoljon az adófizetőknek a bankrendszernek nyújtott forrásokról*, illetve azok felhasználásáról.

Átmeneti törvény

– Mit kellene szabályoznia a szövetkezeti törvény önök által is sürgetett módosítványainak?

– A Mosz nem szövetkezeti törvény módosítását, hanem *a szövetkezetekre vonatkozó hatályos jogszabályok komplex felülvizsgálatát és szükség szerinti módosítását sürgette* és sürgeti. Elsősorban az úgynevezett „átmeneti törvény" végrehajtásának nehézségeiből eredő jogi problémák rendezésére, lezárására és ezzel a szövetkezeti működés stabilitásának jogi megalapozására, a szövetkezetek egyfajta *jogi, erkölcsi – és természetesen politikai – rehabilitációjára* van szükség...

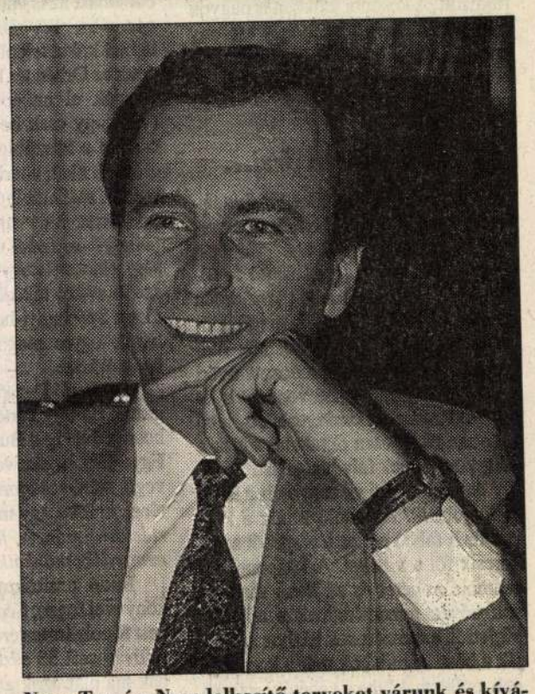

Nagy Tamás: Nem lelkesítő terveket várunk és kívánunk, hanem a realitásokhoz igazodó elképzeléseket és feltételrendszereket

Weber Lajos felvétele

– De hiszen a volt 1200 szövetkezet helyett ma 2000-ről tud az agrártárca...

– Mi nem látjuk, hol van az a plusz 800 szövetkezet. Mert számos, mindmáig rendezetlen kárt szenvedtek el a mezőgazdaság tulajdon átrendezése, illetve a kárpótlásnak jelentős részben a szövetkezeti tulajdon terhére való megoldáskor: például a szövetkezeti ültetvények, egyéb beruházások megtérítésének elmaradása az árveréseken. A Mosz véleménye szerint ezeknek a gondoknak a sürgős rendezése az elsődleges feladat. Ennél kisebb jelentőségű a szövetkezeti törvény tervezett módosítása. A szövetkezetek működését hosszabb távon zavaró bajokat, mint például a szövetkezettől idegen üzletrész bevezetése és jelentős mértékben külső tulajdonosok kezébe adása, módosítással nem lehet megoldani. Nem lehet egy módosítás témája a szövetkezetekkel kapcsolatos állami politika átgondolása és törvényi szabályozása. Ehhez elsősorban politikai, gazdasági döntések meghozatalára és ennek megfelelő komplex szabályozásra van szükség.

– Mi a ma hatályos földtörvény legégetőbb hibája?

– A hatályos földtörvénynek nem annyira a tartalmával, hanem a *hiányosságaival* van gondunk. A napirenden lévő módosításnak korrigálnia kell azt az indokolatlan tiltást, ami a külföldiek termőföldtulajdon-szerzésének megakadályozása ürügyén meggátolja, hogy a mezőgazdasági termelést folytató társaságok, illetve szövetkezetek földtulajdont szerezzenek. Ez egyértelmű *diszkrimináció*, ha figyelembe vesszük, hogy maga a törvény is tesz – nem indokolható – kivételeket a jogi személyek tulajdonszerzési korlátai alól.

Kivárás közraktárban

– Miért hiányzik a közraktározási törvény, miközben a raktározást ma a piac jól szervezi?

– Támogatjuk azt a törekvést, mely a törvény mielőbbi megalkotását szorgalmazza. A közraktározás ugyanis nem alapvetően és nem elsősorban raktározási, hanem *finanszírozási kérdés*. A közraktározási törvény és az ennek kapcsán megjelenő közraktározási vállalatok sora azon a ma élő problémán segíthetne, amely abból adódik, hogy a mezőgazdasági termelők a megtermelt növényeket kénytelenek a betakarítást követően „azonnal" értékesíteni. A közraktározási törvény lehetővé tenné, hogy egyrészt saját gabonaszükségletüket finanszírozni tudják a felhasználási év egészében, másrészt lehetővé tenné, hogy *a termelő abban az időszakban adja el terményét, amikor ő ezt a legjobbnak tartja*. Addig a közraktáron keresztül a terményfinanszírozása megoldódna. Ez nemcsak az agrárfinanszírozás feltételeinek javulását jelentené, hanem hozzájárulhatna a mezőgazdasági termelők felvásárlók, feldolgozók közötti jövedelemosztozkodási arányok ésszerű változtatásához is.

Az interjúkat készítette: Molnár Pál

„A XII. kerületben már a favágók harmadik nemzedéke munkálkodik"

„Minden hegy elkelt"

Egyfolytában irigykedem. Hogy a csudába ne, amikor az aszfalt olvadozik a talpam alatt, a torkomat csípi a város savanykás szaga, az összekeveredett autóbűz és a fölkavart por. Közben pedig ezt olvasom: „A Zugliget gyönyörű fekvése és egészséges éghajlata miatt leglátogatottabb nyaralótelepe székesfővárosunknak".

Ahelyett, hogy a várost járom, nyaralhatnék Zugligetben vagy a Svábhegyen. Az út mentén szebbnél szebb nyaralók sorakoznak. A Dollinger-féle például páratlan a maga nemében, míg a Hoffmann-féle az 1885. évi kiállításon mint debreceni csárda szerepelt. A Labanc úton is igen szép nyaralók láthatók, a Kuruclesi út végén áll a kétemeletes Kunossy-villa. A Szent László-kápolnától észak felé, közel a Szép Juhásznéhoz van a báró Kocmester-féle nyaraló. Ebben lakott Erzsébet királynénk Rudolf nevű fiával, a trónörökössel és Mária Valéria lányával. Szerény udvartartása is igazán csak a legszükségesebbekre szorítkozott. A későbbi időkben is nagyon gyakran felkereste a felséges asszony ezt a gyönyörű vidéket, bejárva Zugligetet, Istenhegyet, Normafát és a János-hegyet.

Csak a könyv őrzi...

Mutatja a könyvecske Kochmeister báró nyaralójának kertjét: a ház ormáig lövell a szökőkút a szépen nyírt gyep közepén a bukszusok jól fésültek, a ház elvész a lombok között. Ha nem is ebben a villában, de megfelelően előre gondoskodva, találnék magamnak egy szépen gondozott nyári lakot. Szakál Lukácsné vendéglős és Klóze Róbert fűszerkereskedő igen szívesen és teljesen díjtalanul adnak a lakáskeresőknek felvilágosítást.

Az élelmezési viszonyok is a lehető legjobbak. A házaló kofák a környékbeli falvakból és a városból sorra keresik föl a villákat. A központi tejcsarnok emberei és az itteni majorosok bőven gondoskodnak a tejszükségletről, a mészárosok házhoz szállítják a húst. A hírlapok már a kora reggeli órákban kézhez vehetők, az esti lapok még aznap hordatnak ki. A postát a városból délelőtt és délután indítják, a Fáczán vendéglő környékén az igen gondozott sétautakat a reggeli és esti térzene alkalmával teljesen ellepi a közönség.

Irigylem őket, mert nekünk már más főváros jutott.

A könyvecske Budapest nyaraló- és kirándulóhelyeit ismerteti, 1906-ból, Eperjessy István, a Zugligeti Egyesület titkára írta. Fakszimile harmadik kiadását pedig az újjáéledt Budapest–Zugligeti Egyesület bocsátotta útjára. Dr. Salamin András elnök utószavával: „... bizonyára sokan fognak barangolni e térképpel a kezükben, keresve a századelő régi épületeit, emlékhelyeit – egyeseket megtalálva, másokat már nem."

Tegyük hozzá: legtöbbet már nem. És nem csupán a valamikori villák, a kertek is nagyrészt eltűntek. A kerület polgári tömörülései évek óta hiába tiltakoznak: *tömegesen vágják ki a fákat*, a valamikori 300 négyszögöles telkeket – kisebbet nem engedélyeztek, mint ahogy Mátyásföldön a századfordulón, amikor a Mátyásföldi Nyaralótulajdonosok Egyesülete megalakult, kikötötték, hogy a telkek nagysága legfeljebb 600–900 négszögöl lehet, és az utak szélességét 15 méterre kell mérni – az ősfás telkeket itt is, ott is földarabolják. S ha még csak kettébontanák, az is vétek lenne, de lakónegyedeket, két-három emeletes épületblokkokat telepítenek beléjük. Ilyen épült az Orbán tér fölött, betonutak választják el az épületeket egymástól (valahogy csak be kell hajtani a kocsikkal a küszöbig, a garázsig, be az ablakok alatt, a teraszon söröző szomszédok mellett elhúzva), a megmaradt fák között imitt-amott a városra látni: láthatjuk a „festői tájkép – mely szépség tekintetében versenyezhet a legszebb svájci tájakkal" – tovatűnt. Eltűnt a Széchenyi-hegy, Óbuda fölött a házak egyre magasabbra kúsznak a hegyek közé.

Dr. *Radó* Dezső, aki nemcsak közgazdász, de kertészmérnök is, és hosszú évekig a Budapesti Városvédő Egyesület elnöke volt, ma pedig a Levegő munkacsoport szakértői testületének elnöke, így mondja: *„A XII. kerületben már a favágók harmadik nemzedéke munkálkodik."*

Radó professzor ugyancsak egy könyvvel fogad: Szendi Károly, Budapest főpolgármestere írta a tanulmányt a fővárosról 53 esztendeje. (Hol vannak ma már azok a főpolgármesterek, akik tanulmányt írnak a fővárosról...)

A Rózsadomb is csatornázatlan

Az egykori főpolgármester arról panaszkodik, hogy immár 173 ezerre nőtt a budai hegyvidék lakossága, de főgyűjtőcsatornája még nincs.

– Ma hatszázezer ember él ugyanitt, de főgyűjtőcsatorna még ma sincs – szögezi le Radó professzor. – Ez a legnagyobb népvándorlás, amit az elmúlt évszázadban megértünk. Akkora tömeg változtatott helyet, mint Pécs és Debrecen lakossága együtt. Vitték a bútorukat, de hátrahagyták a munkahelyeiket. Ennek pedig az a következménye, hogy naponta sok százezer ember használja a közutakat, közlekedik a munkahelye és az otthona között. Jó pár éve Bondor József építésügyi miniszter kifakadt Buda beépítése ellen: ha korábban átnéztem Budára – érvelt –, a fák között néhány házat láttam. Ma, ha átnézek, a házak közt néhány fát látok.

Azután egy másik építésügyi miniszter fordult a szakemberhez (hja, miniszterek jönnek-mennek, a szakemberek maradnak), kifogásolva a professzor kijelentését, miszerint ha így halad a budai hegyvidék beépítése, kitehetik a táblát, hogy „Minden hegy elkelt".

„Nem túlzás ez?" – érdeklődött a miniszter. „Befalazták az ablakodat?" – érdeklődött a professzor. A minisztérium ablakaiból ugyanis éppen a budai hegyvidékre látni.

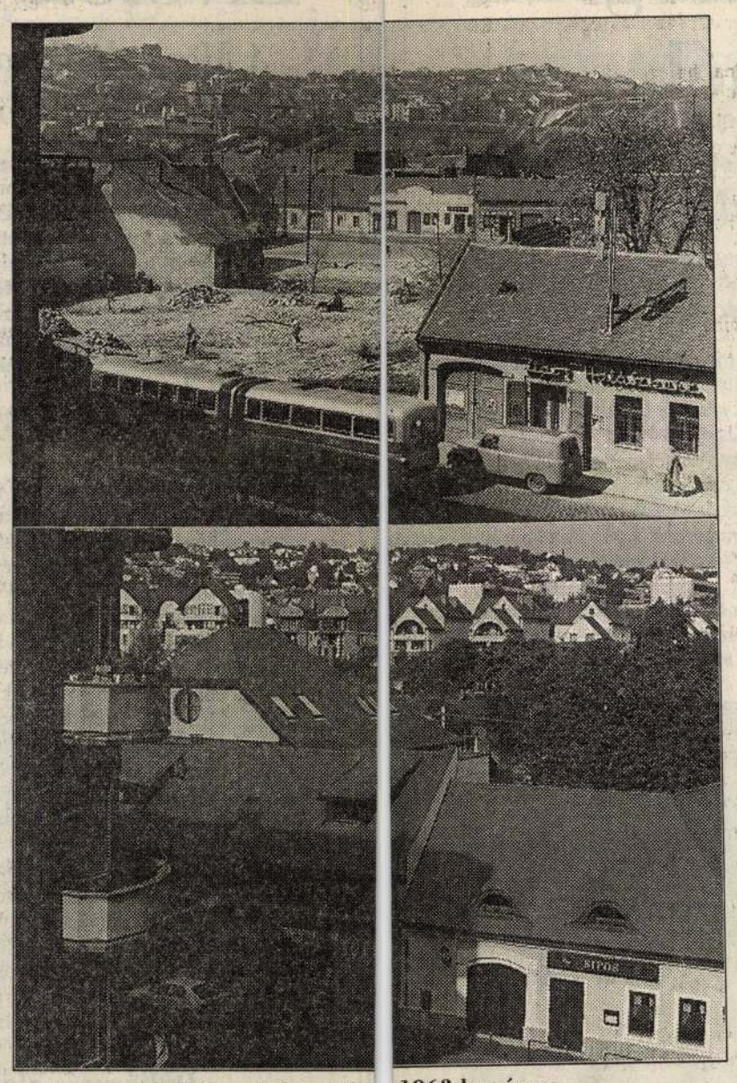

A Sipos és környéke

1963-ban és ma

Fényes Tamás és Havran Zoltán felvétele

– Jelentést kellett készítenem – emlékszik vissza dr. Radó Dezső –, hány helyen folyik építkezés a budai hegyoldalakon. Három nap alatt 638 építkezést számoltunk össze.

– *Mi lett a jelentés hatása?*

– Józerével semmi. Kijelentették, hogy építkezésellenes vagyok. A beépítőknek ugyanis az elmélete úgy szól, hogy csúnya dolog, ha azok tiltakoznak a felszállás ellen, akik már fenn ülnek a vonaton. És nemcsak csúnya – hangsúlyozzák –, erkölcstelen is. Ám mi van akkor, ha a vonat megtelik?

– *És megtelt?*

– Szerintem már meg. Buda ma harminckét százalékát teszi ki a főváros összterületének. Arányaiban lakosságának száma azonos a pesti oldal lakosságával. Ha tehát tovább növekszik a beépítettség, az arány is romlik, és Buda népszerűsége meghaladhatja a pestit. Az vész el, amiért érdemes volt idejönni: a csönd, a jó levegő, a madárdal. S ez nemcsak a budaiakat, hanem egész Pestet is érinti. A nyári melegben a növényzet párologtat, a hűs levegő felszáll, és ez a légmozgás viszi ki a város füstjét, porát. A megnövekedett közlekedés pedig megfojtja a várost. A hidak, a közutak, a főútvonalak bedugulnak, de a túlzott forgalomnövekedés mellett egyéb érvek is a hegyvidéki építkezés ellen szólnak. Nemhogy főgyűjtője nincs a hegyvidéknek, de *még az előkelő Rózsadomb is csatornázatlan*. A hegyvidéki utakon a csatornákba ugyanis lejtaknákat kell építeni. Ez pedig iszonyú drága. Költségesebb az üzletek kiszolgálása, az utak építése is. Többet kell sózni az utakat, ez beszivárog és tönkreteszi a betont, a csöveket, gyakrabban kell felbontani, mert hamarabb korrodálnak a csövek. Különben is botorság Budán építkezni akkor, amikor Pest területének egyharmada még mezőgazdasági terület. Nem volna szabad egyáltalán tovább növelni a főváros lakóinak a számát. Éppen elég vízfejű így is.

Ceruzát ragad, rajzolni kezd: bebizonyítja, hogy nem hagymázas elképzelés, amit képvisel. A közlekedés növekedésének áldatlan velejárója a levegőszennyeződés.

A védő táblát továbbviszik

A vonalakból kirajzolódik a budai hegyvidék térképe. A szmoghatár egyre mélyebben húzódik a fővárost övező hegyvidékbe. Ahogy növekszik Máriaremete, Kurucles, Hidegkút lakossága, ahogy egyre több és több autó igyekszik a Budakeszi úton, a Szilágyi Erzsébet fasoron, úgy lesz rosszabb a levegő a fővárosban. A város ugyanis ezen a két völgyön keresztül kapja a friss levegőt. Kapná, ha hagynánk.

– Szeretem a számokat – mondja dr. Radó professzor. – Kifejezik a lényeget. Hiába érvelek évtizedek óta, nem az érvek számítanak, hanem az érdekek. Az érdekek hozzák a pénzt.

– *Súlyos szavak?*

– A tények súlyosabbak: tízmillió japánból 62 ezer hal meg évente. Tízmillió magyarból 145 ezer. De lehet európai példákat is sorolni: a franciák közül 79 ezer hal meg – tízmillióból, a spanyolok közül tízmillióra 73 ezer halott jut. Évente két mohácsi vész pusztítja a lakosságot, és a halálesetek száma évente növekszik. 1960-ban 102 ezer magyar halt meg. 1970-ben 124 ezer, 1980-ban 140 ezer. Az évezredre 150 ezer lesz évenként a halottak száma.

– *Professzor úr, tíz évig volt a Budapest Városvédő Egyesület elnöke. Mi volt munkájuk eredménye?*

– Kilencven százalékban kudarc. Azt hittem, a helyzet megváltozásával majd javul ez is. De nem javult, mert megszűnt a főváros beleszólása a kerületek dolgaiba. A kerületek pedig valahányszor szükségük van egy darabra a védett területekből, erdős részekből, *a védett területet jelző táblát egyszerűen továbbviszik*. Persze, ha csak egyetlen esetben hallgatnak ránk, már az sem hiábavaló. Csak kérdem én, feltétlenül harcot kell folytatni minden egyes fáért?

Ezt kérdezi *V. Igaz* Mária, a városvédő egyesület óbudai szakcsoportjának vezetője is:

– Végignéztük, hogyan pusztul Óbuda – mondja, és nem tudunk mit tenni, mert szinte minden egyes házért verekednünk lell.

Fotókat mutat. Néprajzosként pontosan tudja, milyen értékeket képviselnek a pusztulásra ítélt házak: kapukat mutatnak a fotók, ablakokat, tetőket.

– Beszéltek nekünk revitalizációs tervekről, mutatták, milyen méretű, arányú házak kerülnek majd a régiek helyére. Nem így történt. Java részük üzletház lett. Bevásárlóközpont. Lakóház alig. Ahol büszkén mutatták, hogy átriumos udvar épült – ott utólag került bele egy oda nem illő üvegpagoda. Pedig hát a régi udvarok közepén fa állt, az ajtók előtt virágok nyíltak, a lépcső fölvezetett a hegyoldalba, mert a hegyoldalon szőlő termett. Sokfelé még pince is tartozott a házhoz. Semmi sem maradt. Legtöbbjét lebontották.

Az építkezéseknek három réme fenyeget leginkább: lefaragják a hegyoldalt, beépítik az egykori zöld területeket, a felszín alá pedig mélygarázs épül. „Mindig azt mondják, hogy erre növényzet kerül – de nézzék meg, miféle növény az, ami oda kerül? Ha egyáltalán kerül oda valami."

Hát így állunk. A Budakeszi úton van (volt?) egy emléktábla, a Csendilla-nyaraló tulajdonosa, Havas Sándor nyugalmazott államtitkár emlékére állíttatta a hegyvidéket élvező közönség. Hálából a hegyvidék érdekében tett fáradozásaiért. Nem tudom, áll-e még a tábla, amelyen ez volt olvasható:

A természet remeknek alkotá / Budának erdős bérczes tájait, / De ember észnek gondja kelle még / Kényelmesen élvezni bájait.

Fekete Judit

Új nemzetközi egyezmény az i[llegális] műkereskedelem ellen

Visszaperelhetők a kü[lföldre vitt műtárgyak]

A közelmúltban hazánk aláírt Rómában egy új, nemzetközi egyezményt, amely a lopott vagy jogellenesen külföldre került kulturális értékű tárgyakról szól. Az egyezmény az UNESCO felkérésére született meg az Unidroit égisze alatt. Az Unidroit olyan szervezet, amely a nemzetközi magánjog és a nemzeti törvénykezések összeegyeztetésével foglalkozik. A kulturális javakról szóló megállapodás megszületését öt részből álló tárgyalássorozat előzte meg, amelyen hazánkat dr. *Mojzer* Miklós, a Szépművészeti Múzeum főigazgatója képviselte. A július 24-én életbe lépett egyezmény utolsó munkaértekezlete három hétig tartott, s hetven ország vett részt rajta.

A Seuso-ügyet nem érinti

– Az aláírt megállapodás elsősorban az illegális műkereskedelemnek a megfékezését és a lopott műtárgyak visszaszolgáltatását célozza – kezdi beszélgetésünket Mojzer Miklós. – Az egyezmény nem az országok törvénykezésébe avatkozik bele, ezt nem is tehetné, hanem a *nemzetközi bírói gyakorlatra* nyújt vezérfonalat, már *nem csupán ajánlás* formájában. Most az egyezmény a nemzetközi bírói gyakorlat számára úgy rendelkezik, hogy *a lopott műtárgyakat vissza kell szolgáltatni;* és abban az esetben, hogy ha azok jóhiszemű birtokoshoz jutottak, akkor meghatározza, hogy a jóhiszemű birtokos hogyan kárpótolható ezért. Ugyanez vonatkozik az illegális eredetű vagy illegális úton külföldre eljutott tárgyakra is. A megállapodás tagadhatatlanul az „importáló" államoknak a belátását tükrözi az akaratuk ellen szegényedő „exportáló" országok irányában, hiszen lehetőséget nyújt az illegális és a lopott műtárgyaknak bírói úton való visszaszolgáltatására. Hozzá kell tennünk, hogy az Egyesült Államok, részben a közvélemény nyomására, számos olyan bírói határozatot hozott már több állam és igénylő számára, amely az itt lefektetett elveket mintegy megelőlegezi. Sajnos, a magyar Seuso-kincs ügye nem tartozik ezek közé, legalábbis ami a bírói döntés eredményét illeti.

– *Ez az egyezmény azonban nyilvánvalóan azoknak az országoknak a számára lehet iránymutató, ahol a nemzeti törvénykezés is fejlett ebben a vonatkozásban. Ami nem mondható el például Magyarországról, ahol lopás tekintetében a törvény nem tesz különbséget a szomszéd talicskája és a szent korona közt.*

– A csatlakozó államokat a bírói gyakorlat ilyen irányba terelése nyilván arra is ösztönzi majd – különösen a műemlék- és műkincstörvénykezésben elmaradott államokat, –, hogy pontosabb törvényeket határozzanak meg a saját maguk számára. Elsősorban azt kell hangsúlyoznunk, hogy a megállapodásból azok az országok húzhatnak hasznot vagy remélhetnek elveszett kincseik nyomán eredményt, amelyeknek már eleve jó törvénykezésük van.

– *Mikor lép életbe az egyezmény, és van-e visszamenő hatálya?*

– Az egyezmény él, az országok számára akkortól érvényes, amikor azok aláírják azt. Természetesen a megállapodás időben visszafelé nem hatályos. Az egyezmény rendelkezéseit csak olyan kulturális értékű tárgyakra lehet alkalmazni, amelyeket az *egyezményhez való csatlakozás után* loptak el vagy szállítottak illegálisan külföldre. Természetesen az is szükséges, hogy mindkét állam – az is, ahonnan elvitték és az is, ahova szállították a tárgyat – az aláírók közt legyen. Az egyezmény kimondja: *„A visszajuttatás iránti igényt minden esetben a kulturális értékű tárgy eltulajdonításától számított 50 éven belül és ezen időtartam[on elül attól az időponttól számított hár]om év nyesíteni, amikor az [illetékes] zett a kulturális érték[ről] és birtokosának szem[élyéről] nosított műemlék vag[y] részét képező vagy kö[zgyűjteményhez tartozó] kulturális értékű tá[rgy] irányuló igény nem é[vül el]*

– *Úgy érzem, na[gy jelentősége van an]nak, hogy egy nemz[etközi egyezmény végre] kimondja és definiá[lja a kulturális értékű] tárgy fogalmát.*

– Igen, ez jogilag [is bonlegesen fontos] nézőpontja ennek a [alapodásnak. Az] 1957-ben ugyancsak [Rómában megszületett] GATT-egyezmény n[em tülönbséget a ja]vak között. Áru volt, [szinn és egyszerűen.] Idővel bebizonyosod[ott, h ezt sem a nem]zeti törvénykezés ala[pján a nemzetközi] gyakorlatban nem le[het erre egy kaptafá]ra húzni.

A jóhiszemű[ség bizonyítása]

– Szemléletében [hoz-nyéb újdonságot] is az egyezmény? Az[előtése idején hal]lottam olyan terveze[tekről amelyek a bizo]nyítás kényszerét a t[ulajdonra kívánták há]rítani. Egyszerűbbe[n fogazva, ha én azt] állítom, hogy a mag[a falán én családomtól] ellopott festmény fü[gg, az azt, hogy ez a] kép nem lopott és m[aga lesan, legalábbis] jóhiszeműen jutott h[ozzá, annak kell első]sorban bebizonyíta[nia, em nekem azt,] hogy a kép az én bir[tokom volt.]

– Nagy vita volt [az egyénen az utolsó] napig azon, hogy a jó[hiszeég hogyan bizo]nyítható, és ennek a [kimutása meddig ter]jed. Az utolsó napon [a a konnisszumok ke]resésének egyik ala[pkérdéolt, amit maga] most kérdez tőlem, h[ogy a szeműség bizo]nyításának a kényszerét rá lehet-e a jóhiszemű birtokosra hárítani. Végül is egy finomabb fogalmazásban maradt bent az egyezményben, és egy kompromisszumos megoldás született, főleg az Egyesült Államok nyomására. Nevezetesen az, hogy a jóhiszeműség bizonyítása ugyan *nem* kimondott terhe és megkívánt kötelessége a birtokosnak, viszont alapvető érdeke, hiszen – s itt lép be az amerikai javaslat – kártérítésre tarthat igényt. A szöveg így szól: *„A lopott kulturális értékű tárgy visszaadásra kötelezett birtokosa a visszaadás időpontjában méltányos és ésszerű kárpótlásra tarthat igényt, feltéve, hogy ... nem volt és elvárhatóan nem is lehetett tudomása arról, hogy a tárgy lopott, és be tudja bizonyítani, hogy a tárgy megszerzése során kellő gondossággal járt el. Annak megállapítására, hogy a birtokos kellő gondossággal járt-e el, tekintetbe kell venni a szerzés körülményeit, ... a kifizetett árat, azt, hogy a vevő tanulmányozott-e olyan, a lopott kulturális értékű tárgyakat feltüntető, elvárható módon elérhető nyilvántartást vagy erre vonatkozó információt, iratokat, amelyeket elvárhatóan beszerezhetett, valamint azt is, hogy a birtokos megkeresett-e elérhető szervezeteket, vagy tett-e bármely olyan lépést, amelyet az adott körülmények között egy ésszerűen eljáró személy megtett volna."*

– *Ki fizeti a kárpótlást?*

– Mivel az egyezmény kimondja, hogy nem a károsult tulajdonos indít pert, hanem az ország, *az állam indít pert a másik országban*, és ebben az esetben az ország, tehát az az állam kártérít az ellopott vagy az illegálisan külföldre jutott darabért. Az egyezmény az eladó felelősségére is kiterjed, tehát a kárpótlás érvényesíthető azzal szemben, aki a jóhiszemű vevőnek a lopott tárgyat eladta. Így tehát a visszaigénylő és a kárpótló is mindenkor az állam, de a mindenkori államnak lehetősége van a bűnösre, tettesre vagy a hanyag eljáróra hárítani a kárpótlást. Ezt teheti külföldön is, a kárpótlás igénye harmadik országra is kiterjedhet, ha ez az ország is az aláírók közé tartozik.

Pontos, fényképes listát

– *A magyar állampolgároknak és a közgyűjteményeknek milyen leltárt kell felvenniük ahhoz, hogy egy lopás esetén igazolni tudják kárukat?*

– Mindent eldöntő kérdés a jó, s hangsúlyozom, *fotóval ellátott nyilvántartás*. Tartson mindenki rendet gyűjteményében, javai közt; *legyen pontos, fényképes listája*, amelynek meglétéről közjegyző, de legalább egy rokon vagy jó barát is tud. S még valami: a magyar gyűjtőknek föltétlenül azt ajánlom, nagyon vizsgálják meg azt, mit vesznek. Nemcsak azért, hogy nehogy hamisítványt vegyenek, hanem azért is, hogy ne legyen lopott a tárgy, amiért pénzt adnak ki. Nem ajánlanám senkinek, hogy illegális úton szerezzen be műtárgyat, mert ennek a visszaigényelhetősége most fokozottabban fennáll. Ezért nagyon jó, ha nagyobb értékű vásárlások esetén szakértőhöz fordulnak, aki részben tapasztalatánál, részben értesüléseinél fogva el tudja dönteni, hogy a kérdéses darab szabadon és bizalommal megszerezhető-e.

– *Hány ország csatlakozott az egyezményhez?*

– A végleges szöveg elfogadása után tizenkét állam – közöttük Magyarország – írta azt alá huszonnégy órán belül, de a jelen lévő hetven ország közül harmincheten támogatták az utolsó szavazás alkalmával, és úgy gondolom, hogy a csatlakozó országoknak a száma hamarosan el fogja érni a negyvenet.

Hajdú Éva

A MAGYAR HÍRLAP MELLÉKLETE
SZERKESZTI VITÉZ F. IBOLYA
1995. AUGUSZTUS 25., PÉNTEK

Pénz Plusz Piac

Hétfő Karrier, kedd Heti Patika, szerda Ingatlanbörze, csütörtök Autók és Piacok, péntek Pénz Plusz Piac, szombat Ahogy tetszik + Vasárnapi Magazin

A tanulás folyamatát a divatszakmában sem lehet megspórolni

Lehet még Kelet Párizsa

Az elmúlt évtizedekben a hivatalos ideológia úri huncutságként kezelte a divatszakmát, s igénytelenségre nevelve igyekezett leszoktatni az embereket a sokszínű, ízléses, divatos öltözködésről. Természetesen ennek felelt meg az úgynevezett divatipar is, a középszerű tömegtermelést helyezve előtérbe. Ez utóbbinak nagyon kemény gazdasági oka is volt, hiszen a keleti piacokon – a nyersanyagimport ellentételezéseként – az egyik legkelendőbb cikknek számítottak a magyar textil- és konfekciótermékek, valamint cipők. A KGST felbomlása, a hazai és a keleti piacok liberalizálása azonban drámai helyzet elé állította a hazai divatszakmát. Neményiné Gyarmati Margittal, a Magyar Divatintézet igazgatójával arról beszélgettünk, hogy lépéskényszerben mit választhatott a szakma erre a kihívásra.

• A két világháború között Budapest divatközpont is volt a régióban, fejlett szakmai élettel és divatkultúrával. Mit tud tenni a Magyar Divatintézet annak érdekében, hogy ezeket a hagyományokat újraélessze a „Kelet Párizsában"?

Egy gazdaságban a divat bizonyos fokig luxus, s ebből következően pénzkérdés. Ugyanakkor az első pillanatban láthatónál lényegesen nagyobb gazdasági jelentőséggel is bír. A század első felében Budapest divatfőváros is volt, s az elmúlt 40 évben megfakult titulus újrafényezésére most ismét lehetőségünk kínálkozik. Ennek alapja, hogy most kezdenek kialakulni bizonyos különbségek a fogyasztói keresletben. Az eltelt évtizedek keresetnivellálása révén nem alakultak ki azok a jövedelmi különbségek, amelyek a világon mindenütt éltetik a divatot. A divat fejlődésének ugyanis kétségtelenül a legfőbb hajtóereje az a presztízsfogyasztás, amelyben bizonyos fogyasztói rétegek demonstrálni akarják jobb és igényesebb életnívójukat. Ugyanakkor tévedés lenne azt hinni, hogy a divat csak kevesek kiváltsága, még a mai viszonyaink közt is. Hiszen ami ma exkluzív, egyedi trend, az jövőre már egy szélesebb kör öltözködési igényét hivatott kielégíteni, s lehet, hogy két év múlva már volumenénél s ebből fakadóan árából következően egy nívósabb tömegigényt elégíthet ki.

• A tapasztalatok szerint azonban ez a fajta presztízsfogyasztás – valószínűleg hazai kínálat hiányában is – a külföldi nagy divatházak magyarországi megjelenése felé fordul. Nincsen lépéshátrányban a hazai divatipar?

Kétségtelenül nem elég a fogyasztói igény a divatos öltözködéshez, kell hozzá megfelelő kínálat is. A magyar ruházati ipar megkülönböztetett jelentőséggel bírt a gazdaságban. Részben a már említett keleti kompenzáció miatt, részben pedig mert az importliberalizációt megelőzően elvárás volt, hogy a hazai igények legalább 70 százalékát magyar termékekkel kell kielégíteni. Ezek eredményeként – hozzátéve, hogy a kereslet mindig nagyobb volt, mint a kínálat – a szó legszorosabb értelmében elkényelmesedett az ipar, hiszen hiányhelyzetben biztos piacokra termelt, s nem is túl magas minőségi kritériumok alapján.

• A ruházati ipar viszont ma arra panaszkodik, hogy hazai alapanyag híján kénytelenek a fennmaradásukat kizárólag bérmunkából biztosítani. Ebből viszont olyan helyzet teremtődhet, melyben a hazai gyártók által előállított, magyar hozzáadott értékkel bíró modelleket importálhatjuk. Nem zsákutca ez?

A változások egyben jelentős piacvesztést is okoztak. A keleti piacok elvesztése mellett a hazai piaci részesedés is jócskán 50 százalék alá csökkent.

• Azért azt valljuk meg őszintén, hogy a keleti piacra az igénytelen tömegáru ment, amit nem sírunk vissza...

Ez igaz, ez vezetett az elkényelmesedéshez. Viszont a hirtelen, minden átmenet nélküli piacvesztés kényszerítette bele a cégeket a bérmunkába. Ez volt az egyetlen lehetőségük a túlélésre, esély ahhoz, hogy időt kapjanak a váltásra. A forgóeszköz-hiányos magyar cégek ezek mellett a banki kamatok mellett képtelenek voltak finanszírozni a termelést úgy, hogy nyereséget is produkáljanak. Ráadásul a piacképes termékek gyártásához elengedhetetlenül szükséges marketingtevékenységben a hazai cégeknek szinte semmilyen tapasztalatuk nem volt. Teljesen természetes folyamat ma még, hogy az igényesebb vevők a nagy párizsi divatházak modelljeit keresik. Azoknak ugyanis megvan a nevük, a megfelelő marketingtevékenységük, s több évtizedes tapasztalatuk a kollekciók kialakításában, az értékesítés megszervezésében.

• Hogy a helyzet azért nálunk sem reménytelen, azt jelzi talán a PHARE-program is...

Ez a pályázat tavaly indult, s 11 női felsőruházatot gyártó vállalat vett részt benne. Az alapvető cél, hogy elkezdjenek saját kollekciót építeni ezek a cégek, s megteremtsék egy később akár patinássá is váló márkanév bevezetését. Pályázat útján egy ír divattervező ügynökséget kért fel az ITD, hogy a kollekciók tervezését, s ahol kell, szabásmintáját elkészítse. Ugyanakkor a Magyar Divat Intézet vállalta a marketing-tanácsadói, illetve koordinátori szerepet, ahol a piacok kiválasztása, a piacra lépés, a cégek átvilágítása volt napirenden; hogy egyáltalán milyen kollekciók gyártásához, kifejlesztéséhez vannak meg az adottságaik. Ebbe a programba azok kerülhettek be, akik már magas szintű bérmunkát végeztek. Ott látszott ugyanis biztosítottnak, hogy ha már technológiában, a gyártás és előkészítés terén meg tudtak felelni egy minőségi követelménynek, akkor megfelelő szakembergárdával innen már csak egy lépés elkezdeni a saját kollekció kifejlesztését, és megtanulni a piacra lépés technikáját.

Neményiné Gyarmati Margit

• Elképzelhető-e, hogy Magyarországon is alakulnak olyan divatházak, melyek a kis szalonokban gyártott, viszonylag kis szériás kollekciók gyártását finanszíroznák, értékesítéséhez, marketingjéhez megfelelő szakmai és pénzügyi felkészültséggel hozzájárulnának?

Ez egy érdekes kérdés. A divatszakma nagyon jól szervezett lépcsőkből áll. A legújabb divatot, az úgynevezett „haute couture"-t a divatházak, a legnagyobbak találják ki, az ott dolgozó neves divattervezők indítják útjára. Ezek egyedi, kézzel varrott modellek, s ebben a nagy francia divatházak a dominánsak. Persze szinte minden országban vannak kisebb divatházak, amelyek az adott területen képesek hasonlókra. A következő lépcső az úgynevezett „pret a porter", ahol már kis szériákban ajánlják a legújabb divatot, majd ezt követi a már nagyobb szériás kollekciók, s végül az áruházi kínálat, ami már tömegtermelés, de nem feltétlenül igénytelen és szürke. Erre utaltam egyébként az előbb, hogy egy-egy kollekció az idő múlásával végigjárhatja ezeket a lépcsőfokokat lefelé. Ez nem „züllést" jelent, hanem a terjedés törvényszerű-ségét, hiszen előbb-utóbb a tömegeknek is igényük lehet színvonalas termékekre, de nem tudják még „új korában" megfizetni az egyedi gyártás költségeit. Úgy gondolom, hogy valamennyi lépcsője ennek a folyamatnak kezd kifejlődni Magyarországon is, de Nyugat-Európában is mindenekelőtt a kereskedelmi és marketingmódszereket tanulták meg. Hogyan kell beszerezni, értékesíteni, eladni az árut, s ezt követte a design, a forma, a kollekciók kialakítása. Ezt a fokozatosságot nálunk sem lehet kikerülni, fokról fokra kell megtanulni ahhoz, hogy reményünk legyen a felzárkózásra.

• 1991 őszén kezdődött, s vasárnap már kilencedik alkalommal rendezik meg – a régi helyszínt kinőve most már a BNV A pavilonjában – budapesti divatnapok háromnapos szakvásárát. Ez már ennek a folyamatnak része?

Akkor, a legnagyobb piacvesztés idején éreztük úgy, hogy most kell elkezdeni tanulni – akár egymástól is –, s ehhez fórumot teremteni. Ugyanakkor ezzel párhuzamosan elkezdtük a szakemberképzést is megszervezni. A textilmérnökök, iparművészek képzése ma megoldott Magyarországon, de textilkereskedők, akik ismerik ennek fortélyait, sehol nem „képződnek". Ekkor indítottuk be a divatmenedzser-képzést. Az eltelt évek mind a szakvásár megrendezése, mind a szakmai oktatás terén az akkori elképzeléseket igazolták. De nem szabad türelmetlennek lenni, a magyar divatszakma, a „divatipar" (s ebbe beleértendő a háttéripar is, az alapanyaggyártóktól a kiegészítőkön, a gombon, a csaton keresztül a cipőig, a kalapig és az ékszerekig) felépítése rengeteg időt, tanulást és türelmet igényel. Ehhez persze szükséges az ipar és a kereskedelem nagyon szoros együttműködése is. Ez teszi lehetővé az egységes tájékoztatást, hiszen a trendeket, a következő idény divatirányzatát nem a fogyasztó találja ki, hanem a kínálatból választ. A kínálat megteremtését és egységes bemutatását viszont csak szoros együttműködéssel lehet elérni.

• Végezetül: az ön véleménye szerint lehet-e belátható időn belül Budapest a divatszakma szempontjából ismét a Kelet Párizsa?

Erre egyértelmű igen a válaszom, s nemcsak a hivatalból kötelező derűlátás okán. A szellemi tőke megvan hozzá a határokon belül, s azt mindenki tudja, hogy a bérmunka jó dolog, de azért az eladható saját termékben lényegesen nagyobb nyereség realizálható, tehát ez a jövő útja. A minisztériumban egyébként készül egy stratégiai terv a ruházati ipar fejlesztésére, s még egy dolgot nem szabad elfelejteni. A fejlett divatszakma teljes vertikumában igen jelentős foglalkoztatási tényező. Ráadásul a keleti piacok elvesztése nem jelenti azt, hogy Keletről nem jönnek hozzánk bevásárolni azok, akiknek a bécsi vagy müncheni árak már magasak, de mi közel vagyunk, s még megfizethetőek. Minden adottságunk megvan tehát ahhoz, hogy visszakapaszkodjunk, csak tudnunk kell élni a lehetőségekkel.

Hajduska Z. Miklós

VENDÉGKOMMENTÁR

A megrázkódtatások kora

Tardos Márton

Magyarország a történelem színpadán 1100 éve jelent meg. Az akkor alakuló nemzet minden tagjának, minden magyar családnak hallatlanul nagy megrázkódtatást jelentett a nomád életforma feladása, a letelepedés. Géza fejedelemnek és Vajknak – a későbbi I. Szent István királynak – a nomád tradíciókhoz húzó nem kevés magyarral szemben kellett ádáz és gyakran nem is vértelen harcot vívni a keresztény Európához való csatlakozást célzó bölcs tervek végrehajtása érdekében. A honfoglalás és a letelepedés volt talán hazánk történetének legnagyobb, minden bizonnyal a török hódoltságot is meghaladó méretű, minden magyar életét átalakító megrázkódtatása.

Most, a huszadik század végén érdekes módon és mindenki számára meglepetésként a magyar történelembe szervesen be sem illeszkedő, 45-50 évig tartó, tehát történelmi léptékkel nézve csak epizódnak tekinthető sikertelen korszak – az úgynevezett reális szocializmus – után ér el majdnem minden magyart egy ugyancsak ígéretes, de egyúttal megdöbbentő méretű megrázkódtatás.

A szovjet hatalom 1989–90-ben szétesett. Magyarország szabad ország lett. A vasfüggöny lebomlásával együtt a mindaddig elszigetelt Kelet-Európa a világpiaci verseny színterévé vált. Magyarország nagy ívű és nagy lehetőségekkel biztató útkeresése, az Európához való sikeres csatlakozás programja az elmúlt öt év tapasztalatai alapján fájdalmasabbnak mutatkozik, mint bárki gondolta volna. A rendszerváltással járó megrázkódtatások a nemzet megosztásának veszélyét is felvetik, nem is beszélve a rendszerváltás és gazdasági hanyatlás indokolatlan elhúzódásáról.

Miért is fájdalmas, miért is jár megrázkódtatással a nemzet meghatározott többsége által lelkes optimizmussal fogadott változás?

A nehézségeket, a megrázkódtatást okozó fő és kiegészítő okokat illetően a szakértők, sőt a politikusok között lényegében véve teljes körű a nézetazonosság.

A nehézségek fő oka az, hogy a második világháború utáni évtizedekben a dolgozó emberek verejtékével felépített kapacitások nagyon nagy részéről egyértelműen kiderült – amit korábban csak sejteni lehetett –, hogy azok versenyfeltételek között nem alkalmasak arra, hogy felhasználásuk révén belföldön vagy külföldön nyereséggel értékesíthető termékeket állítsanak elő.

A rendszerváltás során megörökölt kapacitás is csak kevesebb embernek tud munkahelyet biztosítani, mint korábban, és azt is csupán úgy, hogy azok jövedelme nem éri el az 1989 előtt – az elszigetelt kelet-európai piac feltételei közt – kialakult szintet. A helyzetet tovább rontja az is, hogy a csökkent termelőkapacitások kihasználásához, a jelenlegi feltételek közt is több importra van szükség, mint amennyit az ország exportjából fedezni lehet.

Az új feltételekhez igazodó, gombamódra fejlődő vállalkozások, a növekvő és hatékony termelésre törekvő magángazdaságok a kedvezőtlen jelenségeket nem tudták teljesen ellentételezni.

A megrázkódtatást kiváltó fenti legfontosabb okot további öt tényező egészíti ki:

– A gazdasági teljesítmények drasztikus csökkenése magával hozta a foglalkoztatottak számának több mint 20 százalékos csökkenését, a nyílt munkanélküliség drámai elterjedését.

– A vállalatok pénzügyi helyzetének romlása az állami költségvetés adóbevételeinek jelentős visszaesésével járt, ami azt eredményezte, hogy az úgynevezett nagy szociális elosztó rendszerek, az iskola- és egészségügy kialakult szolgáltatásai finanszírozhatatlanná váltak.

– A szabaddá vált ország az előző időszakból jelentős adósságokat örökölt, amelyeket az elmúlt években a kormányok az átmeneti zavarok csökkentése érdekében még tovább növeltek. A hiteltörlesztési kötelezettségek és a hitelek kamatai minden állampolgár életét befolyásoló terhet jelentenek, melyet ha nem tudunk előteremteni, akkor legkevesebb avval a következménnyel kell számolnunk, hogy le kell állítanunk mindazokat a termelőtevékenységeket, amelyek exporttal nem ellentételezett importot vesznek igénybe. Új hitelek fölvételére és tőkeimportra ugyanis ilyen feltételek között nem számíthatunk.

– A mindenható szocialista állam összeomlása megkövetelte, hogy a hatékony magántulajdont gyors ütemben próbáljuk helyreállítani. A privatizálás megszervezése, a tulajdonviszonyok átmeneti helyzete azonban nem kisrészt elkerülhetetlen anyagi és erkölcsi károkat is okozott, melyeket a társadalom gyors jövedelmi és vagyoni differenciálódása felerősít.

– Az enyhülő diktatúra éveiben nehézkesen kibontakozó magángazdaság nemcsak élvezte a kelet-európai piac elzártságából adódó előnyöket, hanem arra is ösztönözve volt, hogy az állami irányítás kiskapuinak kihasználására, az adófizetés elkerülésére építse jövőjét. Ezen jelenségek következményei sajnálatos módon az átalakulás, a társadalmi megrázkódtatás éveiben is működnek.

A fenti, alapjában konszenzuson nyugvó elemzés elfogadását indokolttá tenné, hogy az ország valamennyi állampolgára és intézménye a megrázkódtatásokból adódó feladatok megoldására összpontosítsa figyelmét, és ennek érdekében hangolja össze tevékenységét. Egyértelműnek látszik az is, hogy a gazdaság nem működhet tovább, ha az eladósodási folyamatoknak nem szabunk gátat, nemcsak azért, mert partnereink jóindulatának megtartása nélkül még nagyobb válságba sodródnánk, hanem azért is, mert ha ezt nem teszszük, gyerekeinket és unokáinkat döntenénk az általunk örököltnél is nyomasztóbb helyzetbe. Egyértelműnek tűnik továbbá az is, hogy a megtakarítások fájdalmas követelményének elfogadása nem mentesíti az országot attól a kötelezettségtől, hogy mindent megtegyen a tragikus mértékű munkanélküliség csökkentésére. Meghatározóan fontos feladat az is, hogy a hatékonyan működni képes – de a változó költségeket mindenképpen fedezni tudó – vállalkozások ma alig működő finanszírozásának ésszerű megszervezésére, a bankoknak a betét- és hitelkamatok közti rés mérséklésére, valamint az infláció megfékezésére törekedjünk.

A fentiekből véleményem szerint egyenesen következik, hogy felelőtlen azt állítani – mint ahogy egyesek teszik –, hogy az itt is jelzett pozitív lépések további áldozatok nélkül is megvalósíthatók, azaz hogy a transzformációs válságból megrázkódtatások nélkül is kiutat találatunk.

Igaza van tehát Göncz Árpádnak, aki 1995. augusztus 20-ai beszédében azt mondotta: „A kormánykoalíciónak kötelessége, hogy vállalja hazánk gazdasági szénájának a rendbe rakását – megfontoltan, a végrehajtás módját illetően a lehető legszélesebb társadalmi egyetértés talaján. Az ellenzéknek kötelessége, hogy ne gátolja e folyamat minél simább, minél ésszerűbb, minél kevésbé fájdalmas végbevitelét. Mindkettő közös kötelessége, hogy folytasson a köz javát szem előtt tartó, a sorsa megoldásába a polgárt is bevonó, társadalmi feszültséget oldó, szabad és folyamatos vitát."

Tardos Márton
az Országgyűlés gazdasági bizottságának elnöke

Növekszik a világ aranyterm melése

A világ aranytermelése a tavalyi teljesítményhez képest 1998 végéig 12,6 százalékkal fog bővülni – prognosztizálja a washingtoni aranyintézet, amely 63 ország termelőinek bevonásával átfogó előrejelzést készített a világ aranybányászatának várható alakulásáról. Számottevő növekedésre elsősorban Észak-Amerikában és Ausztráliában lehet számítani, Dél-Afrika aranybányászata azonban mérséklődni fog.

A világ aranytermelése 1998-ban 81,85 millió uncia lesz, 9,3 százalékkal több, mint 1994-ben. Az első számú aranytermelő továbbra is Dél-Afrika marad, annak ellenére, hogy az előrejelzés szerint a felszínre hozott arany mennyisége 1998-ban 17,03 millió uncia lesz a tavalyi 18,77-tel szemben. Miközben a dél-afrikai aranybányászat 9,3 százalékkal csökken, 1998 végéig az Egyesült Államokban a tavalyi évhez képest 22 százalékkal bővül a „sárga fém" kitermelése. Az USA-ban az előrejelzés szerint 1998-ban 12,98 millió uncia aranyat hoznak a felszínre, s ezzel az ország megőrzi második helyét a termelők sorában. A vizsgált időszakban Ausztráliában várhatóan 34, Kanadában pedig 13,6 százalékkal növekszik az aranytermelés. Ausztrália 11,01 millió unciás bányászatával 1998-ban a harmadik, Kanada pedig az ötödik legjelentősebb aranytermelő lesz. (Az előrejelzés szerint Kanada aranytermelése 1998-ban 5,3 millió uncia lesz.)

A FÁK-országok aranytermelése tavaly 8 millió uncia volt, ez a mennyiség 1998 végére eléri a 11,01 milliót, amely gyakorlatilag azonos Ausztráliáéval. Ezzel a mennyiséggel a FÁK a harmadik-negyedik helyet foglalja majd el a termelő országok sorában.

Az Aranyintézet különösen nagy kitermelésbővülésre számít Argentínában, Bolíviában és Chilében. Ezekben az országokban az aranyintézet számításai szerint 1300, 77, illetve 60 százalékos termelésnövekedés várható. Az időszak végére Argentína aranytermelése eléri majd a 620 ezer unciát.

Az aranytermelő országok toplistáján Kína megőrzi hatodik helyét, de az előrejelzés szerint nem kizárt, hogy helyet cserél Kanadával. Az ázsiai országban 1994-ben 4,18 millió uncia aranyat bányásztak, s valószínű, hogy a kitermelés 1998 végére megközelíti az 5,7 millió unciát. Az aranytermelő országok egyelőre nem számíthatnak a „sárga fém" árának számottevő emelkedésére. Az arany ára már évek óta 380 dollár körül mozog unciánként, s a világpiacon nem tapasztalható és nem is várható jelentősebb keresletbővülés. A stagnáló aranyár a kitermelők számára árcsökkenést jelent, hiszen a kitermelési költségek folyamatosan emelkednek, ráadásul az arany ára még az infláció növekedésének világátlagával sem tart lépést.

G. Gy.

Árak, pénzek, aukciók

Ami sokakat érint: a védettség (3.)

Vendég: Mojzer Miklós, a Szépművészeti Múzeum főigazgatója és Pátzay Vilma, a Műgyűjtők Galériája Aukciós Ház ügyvezető igazgatója

A Műtárgy, Régiség című műkereskedelemi hírlevél két és fél éve indított egy polémiát a magyar műtárgy- és régiségvédettségről, majd idén tavasszal a Rádió Bridge az Antik Bridge című adásában élőben sugárzott egy – a védettséggel foglalkozót. A Rádió Bridge adásorozatot. A Rádió Bridge adása és csak előfizetőkhöz eljutó hírlevél egy behatárolt közegben fejti ki hatását, pedig ez a téma sokkal szélesebb kört érint. Ezért érdemes közzétenni a beszélgetések rövidített, szerkesztett változatát e hasábokon. A rádiós beszélgetéssorozatnak mindig más-más szakember volt a vendége (most egy múzeumi vezető és egy műkereskedő kerül egymás mellé), két állandó résztvevője Bánó András műsorvezető és szerény személyem.

Mojzer Miklós

a Szépművészeti Múzeum főigazgatója annak a szakgyűjteménynek a vezetője, amely a Magyar Nemzeti Galéria 1957-es megalakulása után már kizárólag csak a nemzetközi művészeti alkotások gyűjtésével, őrzésével, feldolgozásával foglalkozik – Egyiptomtól napjainkig. Magánszemélyek akkor találkoznak a múzeummal mint hivatallal, amikor a birtokukban levő nem magyar műalkotásokat véleményezésre vagy bírálatra eljuttatják a múzeumhoz, illetve amikor védett műalkotás kerül a birtokukba. A múzeumok, így a Szépművészeti Múzeum is egyfelől tudományos és szolgáltató munkát végez, másfelől hatóságként jár el a védettséget illetően.

Bánó András: Milyen tulajdonságok alapján nyilvánítanak védetté egy műtárgyat, egy festményt a Szépművészeti Múzeumban?

Mojzer Miklós: Azt kell tekintetbe vennünk, hogy milyen az adott műalkotás minősége. Szerepet játszhat a történeti érdekessége és a ritkasága. A kérdés az, hogy mi az a jelentős műtárgy, amit érdemes védeni. Azokban az országokban, ahol a miénkhez hasonlít a törvényalkotás, ott a kiváló műtárgy fogalmával egyenértékű ez a kategória.

B. A.: Előfordulhat, hogy egy gyengébb Renoir-képet nem védenének le?

M. M.: A „gyengébb Renoir-kép" alkotója bizonyára nem Renoir, ám ha kiderülne, hogy mégis, akkor nem nyilvánítanánk védetté. Országosan átfogó revízió folyik a védett műtárgyakat illetően; a mostani eljárásban mindenekelőtt arra figyelünk, hogy a korábban védetté nyilvánított kép vagy szobor megüti-e azt az átlagminőséget, amely a jelenlegi magyar közgyűjteményekre jellemző. A Szépművészeti Múzeum kompetenciájába tartozó, védettséget élvező, múzeumon kívüli anyag tételszáma körülbelül tízezer lehet, véleményem szerint van lehetőség a felülvizsgálás utáni revízióra, hiszen a napi gyakorlatunkban is számos esetben szabadítunk fel a védettség alól műalkotásokat, akárcsak a Nemzeti Múzeum vagy a Magyar Nemzeti Galéria.

Kenessei András: Tapasztalatom szerint mostanában mind a Szépművészeti Múzeum, mind az MNG mintha kevesebb festményt nyilvánítana védetté a korábbiakhoz képest az aukciókra előkészített, hasonló minőségű anyagokból. Mi az oka e szemléletváltozásnak?

M. M.: Az, hogy dokumentatív értékű vagy bizonyító adat értékű tárgyakat védeni jogi szempontból nem látszik indokoltnak. Másrészt ha ezek olyan műtárgyak, amelyek a hazai és a nemzetközi műkereskedelemben nem merítik ki a kiváló műtárgy fogalmát, akkor azokat nem védjük. Hasonlóképpen nem érdemesítjük védésre alkalmasnak azokat a tárgyakat sem, amelyeket úgy ítélünk meg, hogy nem tartoznak a nemzeti kulturális örökség feltétlenül védésre szoruló és itthon maradandó anyagába.

B. A.: Hogyan fog lezajlani a revízió? A védett képek, műtárgyak tulajdonosai keressék meg önöket, vagy önök értesítik őket a múzeumban lévő listák alapján?

M. M.: Nem ilyen egyszerű a dolog. Van ugyanis a törvény és van a végrehajtás. A végrehajtás komolysága és alapossága nem kérdőjelezheti meg a védettségnek, illetve a törvénynek a helyes, illetve a helytelen voltát. Maradjunk a végrehajtásnál. Ez az eljárás igyekszik megszabadulni azoktól a fölöslegesen védett vagy már felszabadítható daraboktól, amelyek ezen a körön kívül eshetnek; akár a múzeum, akár a tulajdonos kezdeményezésére. Ezt követően, indokolt esetben felmentést adunk.

K. A.: Ha a védettséget mindig aggályosan érvényesítették volna, akkor ma az ön vezetése alatt álló múzeumnak nem lehetne Leonardója, Raffaellója, Tizianója, Rembrandtja, Dürerje, Toulouse-Lautrecje. Nem kellene a mostanihoz képest másképp alkalmazni a védettséget?

M. M.: Nem. Mégpedig azért nem, mert a modern állami aspektusok a világon mindenütt, így nálunk is, a nemzeti kulturális örökségnek valamilyen módon való óvását-védését nagyon is szigorúan veszik. Valamikor Itáliából könnyedén ki lehetett vinni értékes műtárgyakat, de az olasz törvénykezés már a tizenhatodik század óta foglalkozik ennek a szigorításával mind a mai napig. A hasonló magyar törvények az olasz törvényeket vették alapul.

B. A.: A Blitz Galéria tavaszi árverésén egy Tiepolo-képet vettek meg védetten 4,7 millió forintért, s e festményt éppen ön szakértette. Mi lehet az oka annak, hogy védett képért ennyi pénzért adtak, még ha nemzetközi összehasonlításban ez az ár (az aukció idején körülbelül 40000 USD) nagyon alacsony egy Tiepolóért?

M. M.: Először is, ebben az esetben a híres Gian Battista Tiepolo fiáról, Gian Domenico Tiepolóról van szó, illetve az ő festményéről. Az ő műveiért nem adnak annyit a nemzetközi műkereskedelemben, mint apja képeiért. Másodszor remélem, minél gyorsabban eljön az az idő, amikor az emberek nem félnek a védéstől, hanem inkább azt szeretnék, hogy értékes műtárgyaikat a múzeumok védetté nyilvánítsák. Akkor bekövetkezhet, hogy adott esetben a múzeum visszautasíthatja a magánszemélyek óhaját: a védettség így már értéktermelő hatású lesz. Ami az említett festménnyel kapcsolatos szakértésemet illeti, az csak abban áll, hogy megállapítottam róla Domenico Tiepolo sajátkezűségét.

K. A.: Nyugat-Európában és Észak-Amerikában ma szinte nincs is az árveréseken védett műtárgy, noha régi mesterek és impresszionista festők képeiért több millió dollárt is megadnak. Ugyanakkor a gyűjtők sorban állnak a múzeumoknál a védettségi bizonyítványért, mert az a legnagyobb garancia a magántulajdonban levő műtárgy komoly esztétikai és anyagi értékét illetően. Nálunk sajnos e kettő még távol áll egymástól.

Pátzay Vilma

Műgyűjtők Galériája Aukciós Ház ügyvezető igazgatója volt a védettségi vitasorozat következő vendége, s a beszélgetés azóta azóta folytatódott, ahol a korábbi témát Mojzer Miklóssal abbamaradt.

B. A.: A Műgyűjtők Galériája az első volt a magán-műkereskedelmi cégek közül, amely a BÁV egyeduralmát megszüntette a festményárverések terén. Mi a tapasztalata, mennyire befolyásolta, mennyire befolyásolja a védettség a műkereskedelmet és az aukciós üzletmenetet?

Pátzay Vilma: Magyarországon a műkereskedelem oldaláról úgy érezzük, hogy a múzeumok liberálisabban kezelik a védettséggel kapcsolatos előírásokat és a törvényi szabályozást, mint amikor – körülbelül öt éve – elkezdtük a tevékenységünket. Akkoriban a Szépművészeti Múzeum sajátos felfogása szerint mindaz, amit 1870 előtt festettek, akár jó darab volt, akár rongyécske, nem kaphatott kiviteli engedélyt. A törvény egyébként nem húzott konkrét, időbeli határt. A Magyar Nemzeti Galéria is nagyon sok festményt nyilvánított védetté, véleményem szerint szubjektív megítélés alapján.

K. A.: Mit jelent az, hogy „szubjektív"?

P. V.: Az aukció előtti szemlére általában két főből álló bizottság jött ki az anyagot áttekinteni, és ha valamelyikük tetszését megnyerte az egyik árverési tétel, akkor habozás nélkül védetté nyilvánította, többnyire helyben és azonnal, minden különösebb indoklási kötelezettség nélkül. Néhány óvlag és más forrásból megtudtuk, hogy az illető szemlész azért védte le a képet, mert történetesen éppen azzal a korszakkal vagy azzal a művésszel foglalkozott a múzeumi munkája során, és szüksége volt arra a képre. A múzeumban nyilván nem találkozhatott vele, talán még reprodukción sem, csak irodalmi említésben, hiszen a festmény mindaddig magánkézben volt. A múzeum természetesen nem vette meg, csak éppen védetté nyilvánította. Ehhez az állapothoz képest rengeteget változott a Magyar Nemzeti Galéria felfogása és gyakorlata. Ma már szinte külön tanulmányt kell írnia a muzeológusnak arról a képről, amit le akar védeni, komoly okra és alátámasztott indokra van szükség, ezenkívül a főigazgató hozzájárulását is el kell nyernie a hivatalos ügymenethez. Ennek következtében ma már komolyan és megfontoltan védenek le műalkotásokat, ezzel is emelve a védettség presztízsét. Arra is tudok példát, hogy a régebben, valamilyen nem egyértelműen művészeti vagy esztétikai megfontolásból levédett képek védettségét feloldják.

B. A.: Az ötvenes–hatvanas években ez volt a szociális védettség intézménye, nem?

P. V.: Valóban, ám úgy vélem, ezt ma nem szabad elítélnünk, hiszen sok gyűjtő számára így biztosítottak lehetőséget arra, hogy emberi körülmények közt élhessenek, és a náluk levő jobb darabok ne sérüljenek vagy ne kótyavetyéljék el azokat.

K. A.: Az árveréseken a reménybeli vásárlók nem nagyon szerették a védett képeket, igaz?

P. V.: Igen, egy időben kifejezetten ártott az árverési képeknek a védettség. Vagy megmaradtak, vagy a kikiáltási áron keltek el nagy nehezen. A védett kép tulajdonosát ugyanis be kellett jegyezni, tulajdonosváltozásokat ugyancsak: a szakmúzeumoknál volt a nyilvántartás. A védett képek forgalma árverésen kívül is korlátozott volt, hiszen birtokosa nem adhatta el bárkinek, nem vihette külföldre. Manapság figyelemre méltónak tartom: azzal párhuzamosan, ahogy a védettség múzeumi gyakorlata is beáll egy normális szintre, annak megfelelően a vevők is egyre jobban méltányolják a védettséget mint értéknövelő tényezőt. Mindössze a Szépművészeti Múzeum tartott meg egy régi módit, mikor is valamely festményre kimondják, hogy: NO EXPORT. Vagyis nem védett ugyan, de tilos kivinni az országból.

B. A.: Van a védettségi kategóriának valamilyen büntetőszankciója, ha valaki mégis kivinné az ilyen képet?

P. V.: Tízezer forintig büntethető szabálysértés.

B. A.: És a NO EXPORT kategóriára?

P. V.: Semmilyen. Tulajdonosaikat sehol sem kötelező nyilvántartásba venni, a kivitelt nincs kin számon kérni, ezért senki sem tudja, hogy kit miért és mekkora összegre kellene büntetni.

K. A.: Akkor a NO EXPORT tiltása ellenére kivihetők e képek?

P. V.: Kivihetők, és azt hiszem, aki csak akarja, ki is viszi e képeket, ezért szerintem ez a kategória semmire sem jó. A rendszerváltás előtt a magánszemélyek számára vonzó volt, ha egy képet külföldre adhattak el – persze állami cég közbejöttével –, mert az eladó a kinti ár egy részét valutában kaphatta meg itthon. Ma már a képek forintára közelíti a világpiacit, néha felülmúlja. Ennek következményeképp a magyar festmények lassan, de biztosan elindulnak vissza, Magyarországra. Hazánk 1963-ban csatlakozott egy nemzetközi vámegyezményhez, amely kimondja, hogy a befelé áramló műtárgyak vámmentesek. De sajnos nem áfa-mentesek; és egész Európában nálunk a legmagasabb a ráta: 25 százalék, a svédeknél is csak 20. A magyar sajtó, a magyar közvélemény azzal vádol minket, hogy kiárusítjuk a nemzeti kincseinket. Most azonban, amikor a java visszakerülhetne ennek az értéknek, azt éppen az állam akadályozza meg.

K. A.: Ha csak negyedével lenne drágább, még megérné.

P. V.: Akkor még igen, de az áfa mellett ráteszünk 8 százalék vámpótlékot a nulla százalék vámra, 4-5 százalék vámkezelési költséget, és ha 100 forint ára dollárért vettünk kint egy képet, az mindezek után pontosan 140 forint 50 fillér a szállítás és a műkereskedői árrés nélkül, mert az állami árnövelő bevételek nem egymás mellett, hanem egymásra rakódva adódnak össze. Ezért aztán a külföldi eladónak nem éri meg, hogy itthon adja el a külföldön vett képét, s ugyanezért a magyar műkereskedőnek sem. A magyar képzőművészet és a magyar műkereskedelem évtizedekre el volt vágva a világpiactól és a nemzetközi műkereskedelemtől, egyebek közt politikai okok miatt. Ha most gazdasági szűklátókörűségből újra elvágjuk magunkat a világtól, nem tudom, hogy a nagy, központi múzeumok gyűjteménye, amely szinte kivétel nélkül egykori magángyűjtők önzetlen és nagylelkű adományaiból lett vagy állt össze, vajon mivé fejlődik a következő évtizedekben.

Kenessei András

VAN, AKI A JÓT OLCSÓN SZERETI!
GMK Várhidi
A három legnagyobb olasz csempegyár termékeiből választhat
I. OSZTÁLYÚ OLASZ PADLÓLAPOK MÁR 1110 Ft-tól
Olasz burkolólapok és kádak minden színben és méretben, komplett garnitúrák, zuhanyfülkék, csaptelepek, sarokkádak, uszodai burkolatok, csemperagasztó és színes fugázók, SOFA ablakok, ajtók.
Különleges ajánlatunk:
— félköríves zuhanytálca,
— spanyol fürdőszobabútor,
— ARISTON rozsdamentes mosogatók
— színes és aranyozott olasz csaptelepek
EGYES BURKOLÓLAPOK 20% ENGEDMÉNNYEL!
Viszonteladókat kedvező árakkal és választékkal szolgálunk ki.
Bp. XVII., Péceli út 155. Nyitva: hétköznap 7—17-ig SZOMBATON: 7—13-ig Tel.: 256-4273, 256-4275
Bp. VI., Szondi u. 40. Nyitva: hétköznap 9—18-ig Tel.: 132-5740
MH 10 780

YBL MIKLÓS MŰSZAKI FŐISKOLA
budapesti egysége. Alapítva 1879
1146 Budapest XIV., Thököly út 74.
Az Ybl Miklós Építőipari Műszaki Főiskolára jelentkező hallgatóknak befejezett középiskolai tanulmányokkal és érettségivel kell rendelkezniük. (A felvételi szabályai külön tájékoztatóban találhatók.)
A nappali tagozaton a hallgatók hat félévet tanulnak, a levelező tagozaton nyolc félév a tanulási idő. A hallgatók külföldi szakmai gyakorlaton és tanulmányi utakon vehetnek részt.
Az eredményesen végző hallgatók mérnöki oklevelet kapnak, amellyel szakonként eltérő módon, ipari, vállalkozási, hatósági területen vállalhatnak mérnöki beosztásokat.
A főiskola a következő szakokon képez mérnököket:
1. Magasépítő mérnöki szak
2. Építőmérnöki szak
3. Műszaki menedzser szak
4. Településmérnöki szak
5. A településmérnöki szakon belül az építményfenntartási ágazat a magyar honvédség számára képez építményfenntartó mérnököket.
6. Tűzvédelmi üzemmérnök szak.
7. Biztonságtechnikai mérnök szak (budapesti műszaki főiskolák által közösen működtetett szak).
10 816 MH

A Real-Holding Kft. (5000 Szolnok, Petőfi út 18.) mint az EMKO Kft. f. a. (5000 Szolnok, Piroska út 1.) felszámolója
504 m² gyártócsarnok-épületét és eszközeit értékesíti
Az értékesítésre felajánlott ingatlan és eszközök a helyszínen megtekinthetők.
Részletes felvilágosítást ad: Molnár Gyula felszámoló biztos [tel.: (56) 340-704].
Az épület értéke: 3 700 000 Ft
Az árajánlatokat társaságunk címére kérjük leadni
H 10 805

A Real-Holding Kft. (5000 Szolnok, Petőfi út 18.) mint a Szakikó Kkt. f. a. (5243 Tiszaderzs, Fő út 17.) felszámolója
fagylaltozó- és pecsenyesütő-épületét a hozzá tartozó ingatlannal értékesíti
Az értékesítésre felajánlott ingatlan a helyszínen megtekinthető, ahol Szabó Lajos [telefon: (59) 355-363] részletes felvilágosítást ad.
Az épület és berendezés értéke: 1 000 000 Ft
Az árajánlatokat társaságunk címére kérjük leadni
H 10 805

PROVIDENCIA
Az öt éve elismerten működő Providencia Osztrák—Magyar Biztosító Rt. vezérigazgatóság vagyonbiztosítási főosztálya munkatársat keres vagyonbiztosítási szakértő munkakör betöltésére
Ha Ön:
— mérnök vagy üzemmérnöki diplomával rendelkezik,
— minimum középfokú németnyelv-ismerete van,
— 24—32 év közti életkorú,
— új ismeretekre nyitott,
várjuk mielőbbi jelentkezését írásban (életrajz, fénykép, iskolai bizonyítvány másolata) az alábbi címre beküldeni
Providencia Biztosító Rt.
1066 Budapest, Teréz krt. 42—44.
dr. Oláh Lászlóné részére
MH 10 781

ÓTP BANK
Országos Takarékpénztár és Kereskedelmi Bank Rt.
A tartósan lekötött konvertibilis devizabetétek 1995. augusztus 21-től érvényes kamatkondíciói (A kamat hetente változik, de a hétközbeni változtatás jogát fenntartjuk!)

	Látra szóló	EC számla	1 hónapra lekötött 1000 USD alatt	1 hónapra lekötött 3000 USD felett	3 hónapra lekötött 1000 USD alatt	3 hónapra lekötött 3000 USD felett	9 hónapra lekötött 1000 USD alatt	9 hónapra lekötött 3000 USD felett	12 hónapra lekötött 1000 USD alatt	12 hónapra lekötött 3000 USD felett
USD	1	1	4 1/8	5 1/8	4 1/8	5 1/8	4 1/8	5 1/8	4 3/16	5 3/16
DEM	1 1/2	1 1/2	2 5/16	3 5/16	2 3/8	3 3/8	2 1/2	3 1/2	2 1/2	3 1/2
CHF	1/2	1/2	15/16	1 15/16	15/16	1 15/16	1 1/8	2 1/8	1 1/8	2 1/8
GBP	2	2	4 3/16	5 3/16	4 13/16	5 13/16	5	6	5 1/8	6 1/8
ATS	1 1/2	1 1/2	2 1/4	3 1/4	2 1/4	3 1/4	2 1/2	3 1/2	2 1/2	3 1/2
AUD	2	2	3 1/8	4 1/8	3 1/16	4 1/16	3 9/16	4 9/16	3 9/16	4 9/16
CAD	1	1	3 9/16	4 9/16	3 13/16	4 13/16	4 1/8	5 1/8	4 5/16	5 5/16
SEK	2	2	5 3/4	6 3/4	5 13/16	6 13/16	6 1/4	7 1/4	6 3/8	7 3/8
ITL	2	2	6 1/16	7 1/16	6 1/4	7 1/4	6 7/16	7 7/16	6 1/2	7 1/2
FRF	3	3	3 7/8	4 7/8	3 15/16	4 15/16	3 15/16	4 15/16	3 15/16	4 15/16
JPY	1/2	1/2								

Az itt közölt kamatok a lekötési idő hosszától függetlenül, az 1000 USD érték alatti és 3000 USD értéket meghaladó egy-egy lekötött betétre vonatkoznak. Az 1000 USD értéket meghaladó egy-egy lekötött betétre az első oszlopban feltüntetett kamaton felül 3/4% kamatot adunk.
Az EC-kamatok megegyeznek a látra szóló kamatokkal.
Az 50 000 USD-t meghaladó, vagy annak megfelelő értékű CHF, DEM, ATS és GBP lekötésére, a kamattáblán szereplő többi deviza esetében — a KWD kivételével — 100 000 USD érték felett eseti meghatározással egyedi kamatot alkalmazunk.
10 673 MH

Az Express Utazási és Szálloda Rt. ajánlataiból
MOST A LEGSZEBB GÖRÖGORSZÁG, UTAZZON VELÜNK! LAST MINUTE-ÁRAK!
Utazás: Kréta — repülőgéppel
Elhelyezés: 2—3 csillagos szállodákban
Indulási időpont: augusztus 30.—szeptember 6.
Részvételi díj: 36 000 Ft-tól
Utazás: Korfu — repülőgéppel
Elhelyezés: apartmanokban
Indulási időpont: augusztus 31.—szeptember 7.
Részvételi díj: 31 000 Ft-tól
EGYET FIZET, KETTŐT KAP!
Utazás: autóbusszal vagy egyénileg
Elhelyezés: Görögország Neor Pori apartmanok
Indulási időpont: augusztus 26.—szeptember 9. és szeptember 2—16.
Részvételi díj: 18 600 Ft/apartmantól
Autóbusz: 8500 Ft/fő
JELENTKEZÉS ÉS RÉSZLETES FELVILÁGOSÍTÁS MINDEN EXPRESS-IRODÁBAN!
Központi telefon: 131-7777
10 882 MH

GIMNÁZIUMBAN ÉRETTSÉGIZETTEK, FIGYELEM!
A Békés Glasz Imre Kereskedelmi Szakközépiskola felvételt hirdet gimnáziumban érettségizettek részére, 2 éves nappali kereskedelmi szakközépiskolai tagozatára.
Jelentkezési feltétel:
— gimnáziumi érettségi bizonyítvány,
— rövid önéletrajz,
— felső korhatár: 20 év.
Költséghozzájárulás: 3000 Ft/hó.
A jelentkezés és felvételi beszélgetés helye és időpontja:
1091 Budapest, Ifjúmunkás utca 31.
Telefon: 157-4388,
1995. augusztus 30-án 10 óra.
10 912 MH

Kondor & Sragner

7130 Ft + áfa

4070 Ft + áfa
MAGYARORSZÁGON A LEGOLCSÓBB IRODÁK KOMPLETT BERENDEZÉSE
Kis- és nagykereskedéseink:
Budapest, Soroksári út 54.
Telefon: (06-1) 215-0616
Győr, Kiss J. u. 2.
Telefon: (06-96) 317-377
Szombathely, Kossuth L. u. 6.
Telefon: (06-94) 311-278, 313-547
Viszonteladók jelentkezését várjuk!
MH 10693

BANK & TŐZSDE
PÉNZÜGYI HETILAP
MEGVÁSÁROLHATÓ
a Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó Rt. alábbi könyvesboltjaiban:
BUDAPEST V., Nádor u. 8., V., Szent István tér 4.
PÉCS Rókus u. 5.

Budapest Főváros XIX. kerület (Kispest) Önkormányzatának Polgármesteri Hivatala
JOGI IRODAVEZETŐI
munkakör ellátására munkatársat keres.
Munkakör betöltésének feltételei:
- állam- és jogtudományi egyetemi végzettség,
- jogi szakvizsga,
- hatósági erkölcsi bizonyítvány,
- magyar állampolgárság.
A munkakör betöltésénél előnyt jelent a közigazgatásban vezetői munkakörben szerzett legalább kétéves tapasztalat.
Jelentkezni lehet, szakmai önéletrajzzal dr. Istvánfi Sándor jegyzőnél (1195 Budapest, Városház tér 18.)
A munkakörrel kapcsolatosan további információt dr. Kiss Anna aljegyző ad (telefon: 282-9054).
Jelentkezési határidő: 1995. augusztus 30.
Havi illetmény: az 1992. évi XXIII. tv. (ktv.) szerint.
Döntés: a jelentkezési határidőtől számított két héten belül várható.

A CORVINA KIADÓ
tisztelettel meghívja Önt
a KARÁCSONYI KÖNYVVÁSÁR
újdonságainak sajtótájékoztatójára.

Itt mutatjuk be a

MICHELANGELO FRESKÓI

Az újjászületett Sixtus-kápolna
című kiadványunkat, amelyet
DR. MOJZER MIKLÓS,
a Szépművészeti Múzeum főigazgatója ismertet.

Időpontja: 1992. november 25., szerda, 11 óra.
Helyszíne: Szépművészeti Múzeum, Márványterem
Budapest XIV., Dózsa György út 41.

MOJZER MIKLÓS

A Művelődési és Közoktatási Minisztérium,
Székesfehérvár Megyei Jogú Város Önkormányzata
és a Szent István Király Múzeum
meghívja Önt

ZSÁNERMETAMORFÓZISOK

Világi témák a közép-európai barokk művészetben

című kiállítására.

A kiállítást

MOJZER MIKLÓS,

a Szépművészeti Múzeum főigazgatója
nyitja meg
1993. május 16-án, vasárnap délelőtt fél 12 órakor
a Csók István Képtárban
(Székesfehérvár, Bartók B. tér 1.)

Megtekinthető: szeptember 26-ig, naponta 10–19 óráig.
Minden hónap első hétfőjén zárva.

1342657 Vörösmarty Nyomda Rt.

MOJZER MIKLÓS

MOJZER MIKLÓS

A Kossuth- és Széchényi-díj birtokosa

Ezt a versenyt két dolo
megemlíteni. Először is egy
a fiatal és gyanútlan, de Ki
a futam előtt az öltözőből k
egy másik ellenfél tréneréve
"Kincsem Franzl" észrevette
Ő gyanut fogván lovasváltozá
az éppen lovaglás nélkül lév
megbízható, idősebb angol lo
futamban, amelyet Kincsem ny
kancán. A legnagyobb ellenfé
nevü kancája volt, amelynek
- s az ellenfelet Madden lov
Hegn utasitását betartva, há

Mojzer Miklós, művésznettörténész.

TIT Tárlatvezetés.

dec. 6.
9.30 ára
Ar – " –

Erdélyi szárnyasoltárok
Barokk csendéletek.
Vezető: Mojzer Miklós.

Magyar Nemzeti Galéria,
1987. nov., dec.

Mojzer Miklós, művészettörténész,

Baráti Kör

B ép. fszt.

ápr. 10.
17.30 órd.

Középkori művészet Magyarországon sorozat

M.S. mester: Vizitáció 1506

Előadó: Majzer Miklós

Magyar Nemzeti Galéria,
1986. ápr.

Mojzer Miklós: művészettörténész.

TIT Tárlatvezetések.

okt 6. 9.30 óra
15- -"-

XV-XX. sz.-i remekművek a Thyssen-Bornemisza Gyűjteményből
a Thyssen-Bornemisza Gyűjtemény kincsei a MNG-ban.
Vezető: Mojzer Miklós:

Magyar Nemzeti Galéria,
1985. okt., nov.

Mojzer Miklós, művészettörténész

Baráti Kör.

okt. 2.
17 óra. A Thyssen-Bornemisza gyűjtemény kiállítását megnyitás előtt bemutatja Mojzer Miklós osztályvezető (Lép. I. em.

Magyar Nemzeti Galéria,
1985. okt., nov.

MOJZER MIKLÓS

A Magyar Nemzeti Galéria Évkönyve : Művészettörténeti tanulmányok Mojzer Miklós 60. születénapjára. Bp. : MNG, 1991

rec. SZILÁGYI István: Mojzer Miklós köszöntése. = Vasi Szemle, 46, 1992, 4. 623.

ia magában az alábbi okokból
ıt:

yszinen végzett javítási és
a vállalkozó telephelyének
zállási költséget.
aktárból biztosítja a javí-
séges folyamatos anyagellá-

et és a gépekhez biztosí-
sult külön kiszámlázni. A
n foglalja a két karbantar-
lmerülő hiba elhárításá-

zámított 2 naptári évre
rmelyike a 2. év december
rásban fel nem mondja, úgy
Ez esetben a felek a kar-
meg.

MOJZER MIKLÓS

Bp., Szépmüvészeti Muzeum

ÓNODY Tamás: A tündér talán segitene [beszélgetés Mojzer Miklóssal]. = Vasárnapi Hirek, 1993. március 27-28. 13. ill.

MOJZER Miklós

ZÁDOR Anna: Arcképvázlat. = MNG Évkönyve 1991 (1991)
11 - 13.p. ill.

ága /1820-1878/ /É

A Magyarország

épitészek közül csa

ról jelent meg mono

Alois Pichl in Unga

MOJZER Miklós: Tájékoztató a Szépművészeti Múzeum pártoló alapítványáról. = Múzeumi Hírlevél, XII.évf.5.sz.1991 15-16,p.

bäude jener Jahrzehnte denken, das Berliner Reichstagsgebäude (1884—1[illegible] von J. P. Wallot (1841—1912) z. B. oder den einige Jahrfünfte älteren und künstlerisch weit bedeutenderen Brüsseler Justizpalast Joseph Poelaerts (1817—1879), der 1866—1887 entstand (Abb. 8). Solche Gebäude repräsentieren nicht die Staatsmacht im ganzen, so wie es das barocke Fürstenschloß tat, sondern immer nur eine bestimmte Seite der Macht. Der Staat des 19. Jahrhunderts zentralisierte ja die Herrschaft nicht mehr, er beruhte auf dem, was die Teilung der Gewalten genannt wurde. Volksvertretung, Justiz, Wirtschaft [illegible] waren als solche schon absolut. Diese geteilten Gewalten aber herrschten über nichts Ganzes, sondern gewissermaßen ins Unbestimmte hinaus. Sinngebend ist in den neuen Bauten daher nicht wie im Barock ein endlicher, greifbarer Machtfaktor als Spitze eines stufenweise gegliederten Systems, das der Idee nach alles umfaßt, sondern eine abstrakte und ungreifbare Sonderfunktion des sozialen und staatlichen Lebens, die ihre Legitimation im Bereiche des Ideellen und somit Unendlichen, etwa in der Idee Gerechtigkeit, schöpft. Das Gerichtsgebäude ist eine Art Gerechtigkeitstempel, und es verlangt vom Beschauer eine widerspruchslose Verehrung der Funktion und Idee, die in seinen Massen einschüchternd und betäubend als Macht in Erscheinung tritt.

Das Imponieren, darauf kommt es jetzt an. Das Barockschloß brauchte nicht zu imponieren, es herrschte, die älteren Bildungsbauten blieben still und vornehm, sie harrten dessen, der sich ihrer Idee hinzugeben bereit war. Ein Bau wie der Brüsseler aber herrscht nicht und wartet nicht, er setzt sich in Szene, er muß dies tun, um gegenüber dem Beschauer die Ideenmacht und Machtidee,

MOJZER Miklós

NÉMETH Lajos: Tisztelet a muzeológusnak! = MNG Évkönyve 1991(1991) 305 - 307.p. G

	Pressburger Zeitu
	Protestáns Szemle
PIM Évkve	Petőfi Irodalmi M
	Bp. 1949-
PN	Pesti Napló
	Pest - Bp. 1850-1
	Pesti Hirlap, Bp.
	Pesti Divatlap, P
Re	Regnum. Egyháztör
RégTÉ	Országos Magyar R
	1920/22-1923/26
RRHA	Revue Roumaine d'
	Der Schmetterling

Bol

0041 79 500 1824

Mojca Mlk

3371393

MOJZER TAMÁS

MODERN MŰVÉSZETÉRT KÖZALAPÍTVÁNY
KORTÁRS MŰVÉSZETI INTÉZET
2400 DUNAÚJVÁROS VASMŰ ÚT 12.
ica-d@dunanet.hu, http://www.ica-d.hu, T/F (36) 25 412 220

MAGYARORSZÁG
FORINT
AL-I/a/104

A dunaújvárosi Kortárs Művészeti Intézet tisztelettel meghívja Önt a

SOPIANAE CENTER

avagy **BETEKINTÉS A PÉCSI KÉPZŐMŰVÉSZETI SZCÉNÁBA**

című kiállítására

megnyitó: 2003. szeptember 5-én, pénteken 18 órakor

a kiállítást megnyitja: **Tillmann J. A. filozófus**

a kiállító művészek: **em Török András, Gyenis Tibor, Jordán Katica, Kóbor Beatrix, Kocsis Csaba, Mojzer Tamás, Sáros Miklós, Varga Rita, Vásárhelyi Zsolt, Vollmuth Krisztián és a VULGÁR Projekt**

kurátorok: **Fehérvári Tamás, Petrányi Zsolt**

hangulat: **doboviczki**

a megnyitóra Budapesttöl 16 órakor ingyenes busz indul a Műegyetem parkolójából, amely 22 órakor indul vissza a Kortárs Művészeti Intézet mellől

a kiállítás megtekinthető október 3-ig, hétfő kivételével naponta 10-től 18 óráig

Timár Árpád
Budapest
Üllői út 119.
1091

	28.	
	29.	ZEMÁNC
	30.	
	31.	S.C. SZÁLLÍTÁS
	SZEPT. 1.	ANGOL
...s (S.C.)	2.	S.C. RENDEZÉS
	3.	ANGOL
	4.	SOPIANAE CENTER 18
	5.	

Mojzer Tamás

Új Hív. 2003. 9. p. 18.

8. Oktatás, képzés, továbbképzés, kapcs intézményekkel

8.1. Vállalatuknak van-e kapcsolata valamely intézménnyel, vagy K+F tevékenységet
igen □ nem □

8.2. Foglalkoznak-e felső, vagy középfokú o
igen □ nem □

8.3. Van-e kihelyezett oktatási laboratórium
igen □ nem □

8.4. Nyújtanak-e támogatást más felsőoktat
igen □ nem □

8.5. Egyetemeken, főiskolákon a 2001/2002.
átlagban:.....óra

20. SZÁZADI MAGYAR MŰVÉSZET DÉVÉNYI IVÁN GYŰJTEMÉNYÉBŐL

MEGNYITJA

MOJZER MIKLÓS

A SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM FŐIGAZGATÓJA

1993. OKTÓBER 10-ÉN, VASÁRNAP DÉLELŐTT 11 ÓRAKOR

KASSÁK MÚZEUM

BUDAPEST III., FŐ TÉR 1. ZICHY-KASTÉLY

MOJZER Mikki

Exp. 19 3

110.50 Azaz Egyszázkilenc pengő és 50 fillér a mai napon elismerem hogy átvettem.

Ppest 1939 II/10

Szalóki Ferenc

Átvettem Egyszázkilenc (=110=) Pengő 50 fillért.

Pp. 939. febr. 10

L. Henrik

Mojzes Dezsőné, grafikus

szül. 1922. Tatabányán.

Angyal Tatabánya

Mojzes Erzsébet, gyermekrajzoló MBH

Vaskúti gyermek. Az Ipar művészeti Múzeum Kiállításán nagy a sikere.

Fenczik Flóra: Játék, szépség, képzelet 2.

ESTI HIRLAP

Ip. 1966. okt. 14.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMONDÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1977 ÁPR 16

Mojzes Mariann

1021

Mojzes Mariann rajza

nemcsak vadnyugati
köszönhette világrasz
hanem emellett Ned E
mások ponyvaregényei
lyek annak idején a h
piacot is ezrével ára
Cody személyes dicső
ban már életében
szegényen — s legaláb
hírnevéhez képest —,
nül halt meg 1917-be...
font legenda: a vadnyugat megszelídítése, a mítikus pionír gigászi küzdelme a vérengző indiánokkal sokkal tartósabbnak bizonyult. A színes romantika még hosszú ideig remekül kozmetikázta a múlt szégyenfoltját: az indián őslakosság fokozatos visszaszorítását, a velük kötött békeszerződések sorozatos felrúgását, a korábbi ígéretek megszegését, e népek módszeres pusztítását, melyhez az a félhivatalos álláspont adott bátorítást, hogy „csak a halott indián a jó indián".

Buffalo Bill mostani, második budapesti vendégszereplése éppen a szégyenletes történelmi tettekre hívja fel figyelmünket: a dicstelen múlt revüjével kápráztatja el nézőit. Az egykori ponyvahős ezúttal mint *Arthur Kopit* drámájának központi alakja mutatkozik be a *Huszonötödik Színházban*. Az amerikai író *Indiánok* című műve (fordította: *Süksd Mihály*) szenvedélyes és durván fogalmazott vádirat, amely kérlelhetetlen következetességgel sorolja a XIX. századi amerikai kormányzat bűneit, valamint propagandistáinak, a ponyvaíró Bunt-

MŰVÉSZET

elszánt munkakedvvel láttak neki az amerikai ugar feltörésének, hogy közben még azt is el tudták magukkal hitetni: a feladat nagysága és nagyszerűsége a jogtiprást is elfogadhatóvá, sőt jogossá avatja. A fejlődés lázában az etikai gondolkodást mint történelmi luxust mellőzték. E szabadversenyes boldogságkeresésből logikusan következett az indiánok tragédiája, melyet Kopit szerint nem feledtethet és nem szépíthet az ellenállhatatlan tempójú országépítés mégoly fényes sikere sem. A szélsőséges szemiélet e darabban teljesen logikus, hisz a szerző a ponyvamítosszal harcol, egy durván hatásvadászó legendát akar megsemmisíteni, tehát a kiáltványok és a pamfletek merész és vértolulásos stílusában szólal meg. Írói harcmodora sikeres: nincs az a prérivadász, aki

1974 JUN 22

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Mojzes Mariann

1021

Mojzes Mariann: Mese (részlet)

mert Babits Mihállyal együtt
a meg újra „zengte himnuszát a
ia-meg-nem-elégedésnek". Ol-
ssuk el utolsó kötetének jegyze-
: „Életem java felét eltöltöttem
társadalom tudományos vizsgála-
ban (...) Akár elégedett is le-
tnék, ám éppenséggel nem va-
ok az. Az nyugtalanít, hogy még
ndig nincs tiszta képem az
észről, s kezdek kételkedni ab-
n, hogy sokféle rész összerakásá-
l lehet-e egyáltalán teljes kép?"
ajd egy bekezdéssel lejjebb így
: „Életem másik java felét eltöl-
ttem a társadalom megváltozta-
sáért folytatott politikai küzde-
mben (...) E tekintetben is le-
étnék elégedett: odaadó igyeke-
ttel küzdöttem és valamivel hoz-
i is járultam az egészhez. Ám a
yugtalanság itt sem marad el: el-
ek és rendszerek vajon úgy való-
ultak-e meg a gyakorlatban,
hogy harci szándékainkban hit-
ük? Bizony nem, s a történelem
zakadatlan pótvizsgáinak is alá
ell vetnünk magunkat: szünteleü
szembesíteni kell eszméket és
valót, elméletet és gyakorlatot."
zt tette tudósként és politikus-
ént.

(A TUDÓS ÉS A POLITIKUS.) két fogalmat *és*-sel összekapcsol-
i nagyon kevés életmű lezárása-
or lehet. Erdeinél e kettő elvá-
ıszthatatlan. Ha nem írt volna le
gy sor szépprózát sem, márpedig
„Futóhomok"-tól kezdve minden
ıűvében oldalak százai nemes
zéppróza, műveinek bibliográfiája
kkor is jelentős lenne a mezőgaz-
aság, különösképpen a szövetke-
etek kutatójaként, a paraszti élet-
orma magas szintű etnográfiai
rója és etnológiai értelmezője gya-
ıánt. Sőt, még tovább haladva a
észletekben, amit Erdei Ferenc
ızemszervezésben, a közös gazda-
ágok létrehozásában, fenntartásá-
ban és fejlesztésében kutatott és
gyakorlati kézikönyvként hátraha-
gyott, az önmagában is teljes élet-
ű volna.

Csakhogy soha sem volt pusztán tudós, soha nem elégedett meg a kutatással, a valóságot nem „az elmélet illusztrációjának" tekin-

ság és szövetkezet" címmel. Elő-szavában egymondatnyi tömörség-gel foglalta össze gondolkozási módszerét. „Mezőgazdasági és szö-vetkezeti problémáink és az általá-nos történelmi tapasztalatok szinte ellenállhatatlan erővel ösztönöztek arra, hogy a marxizmus—leninizmus módszerével újabb megközelíté-si lehetőségeket is keressünk azo-kon kívül, amelyeket már sikeresen feltártak."

Talán azért lett egyszemélyben író, tudós és politikus, mert ifjúságában falukutató volt. A falukutató mozgalom a hazai közábrándok rombolásával és a valóság feltárásával kezdődött. Ennek a nemzedéknyi élménynek a tanulságát vonta le a Magyar Szocialista Munkáspárt X. kongresszusán mondott felszólalásában, és mintha mai égető gondjainkhoz szólna hozzá: „A történeti valóság megismerése sokszor egyéni és partikuláris csoport- és apparátusi szubjektivitásokba ütközik és a valóság olykor általános elvi tételeinkkel, vagy éppen nagyon tisztelt eszméinkkel is — legalább egy időre — szembe kerül. Mindezt el kell viselni ahhoz, hogy igazi ismerethez és önismerethez jussunk, és szocialista politikánkat a történeti realitások ösvényein vezethessük".

A történeti realitások folyamatos feltárása vezette el Erdei Ferencet a nemzet sorsával való külön törődés fölismeréséig. A múlttal való szembesítésnek, a barátokkal való vita évtizedek múlva történő feleleventésének és lezárásának, tehát Erdei Ferenc emberségének szép példája az, amit a nemzeti érzés kérdésében a hatvanas évek végén írt: „Én magam Veres Péter nemzeti gondjait értettem meg a legnehezebben és ma ezt tisztelem különösképpen." Erdei Ferenc elve az volt, hogy a legfőbb nemzeti érdek természetesen a társadalmi haladás, de ez nem valósulhat meg teljesen anélkül, hogy az egy nyelvet beszélők közös és emberi igényeit — újra Erdei Sándort idézem —, meg az általuk lakott föld, a haza természeti és történeti adottságait figyelembe ne vennénk.

(AZ EMBER.) Amikor Erdei Ferenc módszeréhez, róla írván, alkalmazkodva, ennek az írásnak a szerkezetét felvázoltam, befejezé-sül ezt az alcímet írtam fel: „Az

...ejezett „mese-
szerint alakul-
n meg bárme-
sat legelő tál-
vasorrú bába
n jó és rossz
ssz" csakis in-
első logikával,
javulhat meg.
ímadó meséjé-
a fennhéjázó
aki mindenkit
szomszédokat
n megszelídül,
urulyás Ferkó
nt beengedi a
természete is
" Megszerette a
a gőgös lány-
sohasem tud-
ahogy a min-
nomisén Palkó
eli meg a bá-
rt a bíró lá-
dött" és fizet-
zét.
b — és meg-
királylánynak
egénynek a ta-
ránt szeretnek
dkettejüket va-
Így hímeznek
gyerekingre
rágokat". Ez az
ny hiányzik a
neséjéből. Van
oruk: a Mese
megivott egy
enes és girbe-
latúak. Nagy
Ottó már nem
yerekolvasóival
rútján.
odálatos törté-
nagyoknak bi-

nyászok élete lesz legendává ben-
ne.

Kelényi István

jük őket, mint Petőfi „kozkato-
náit".

Mojzes Mariann

Mojzes Mariann rajza

Élet és Irodalom, Bp. 1977. ápr. 16.
XXI. évf. 16. sz. 11. lap.

szerint — többek között — vadász, mutatványos és akrobata, nemcsak vadnyugati revüjének köszönhette világraszóló sikerét, hanem emellett Ned Buntline és mások ponyvaregényeinek is, melyek annak idején a hazai könyvpiacot is ezrével árasztották el. Cody személyes dicsősége azonban már életében elenyészett: szegényen — s legalábbis korábbi hírnevéhez képest —, ismeretlenül halt meg 1917-ben. A köré font legenda: a vadnyugat megszelídítése, a mítikus pionír gigászi küzdelme a vérengző indiánokkal sokkal tartósabbnak bizonyult. A színes romantika még hosszú ideig remekül kozmetikázta a múlt szégyenfoltját: az indián őslakosság fokozatos visszaszorítását, a velük kötött békeszerződések sorozatos felrúgását, a korábbi ígéretek megszegését, e népek módszeres pusztítását, melyhez az a félhivatalos álláspont adott bátorítást, hogy „csak a halott indián a jó indián".

Buffalo Bill mostani, második budapesti vendégszereplése éppen a szégyenletes történelmi tettekre hívja fel figyelmünket: a dicstelen múlt revüjével káprázatja el nézőit. Az egykori ponyvahős ezúttal mint *Arthur Kopit* drámájának központi alakja mutatkozik be a *Huszonötödik Színház*ban. Az amerikai író *Indiánok* című műve (fordította: *Süköst Mihály*) szenvedélyes és durván fogalmazott vádirat, amely kérlelhetetlen következetességgel sorolja a XIX. századi amerikai kormányzat bűneit, valamint propagandistáinak, a ponyvaíró Buntdogság keresésének, az indiánokat mégis megfosztották életlehetőségeiktől. A fehér amerikaiak oly lendületesen keresték saját boldogulásuk útjait, oly hevesen küzdöttek saját jogaikért, oly hősi és

elszánt munkakedvvel láttak neki az amerikai ugar feltörésének, hogy közben még azt is el tudták magukkal hitetni: a feladat nagysága és nagyszerűsége a jogtiprást is elfogadhatóvá, sőt jogossá avatja. A fejlődés lázában az etikai gondolkodást mint történelmi luxust mellőzték. E szabadversenyes boldogságkeresésből logikusan következett az indiánok tragédiája, melyet Kopit szerint nem feledtethet és nem szépíthet az ellenállhatatlan tempójú országépítés mégoly fényes sikere sem. A szélsőséges szemlélet e darabban teljesen logikus, hisz a szerző a ponyvamítosszal harcol, egy durván hatásvadászó legendát akar megsemmisíteni, tehát a kiáltványok és a pamfletek merész és vértolulásos stílusában szólal meg. Írói harcmodora sikeres: nincs az a prérivadász, aki

tetteik azt s
nek a szíúk
csok, egy
vadságát és k
módon nem
Az író úgy t
legendáját,
mondhatni, f
lítja a határ
sát: az ő ér
bár határvid
hanem éppen
ten húzódik,
rengző vadem
sippitől nyug
líd lelkű nom
és emberi jog

A Huszonö
nyos előadásb
egyszerű elem
tességes indu
geti Károly
főként a cirl
és revülehető
Színesek és h
képek és a j
Hajdú László
tervező: *Csu*
dületes, egysé
lyett azonbar
dezett, olcsó
mentes, de
megjelenített
látjuk. A szé
lati, lelki mé
ton harsányság
gesztív színés
felsorolhatjuk
la Márk és I
zete önmagáb
darab hiteles
rájuk is hat
replői gárda
ge.

Mojzes Mariann

Gyermeket-ölében-tartó asszonyalakot ábrázoló rajz, "Mese" cimmel /részlet/
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. juni. 22.
XVIII. évf. 25. sz. 4. lap.

Moizess Mariann keramikus

a nyárvégi, szabadtéri kiállítást – a „Kerámia kertben" c. – Siklóson, a Perényi kertben rendezték, a siklósi kerámia szimposion résztvevői: Moizess Mariann koron-golt, mázas figurái szerepelnek a kiállításon. (említve).

TV-híradó.

1977. VIII. 24. Televízió 19.30 Ka.

Mojżesz Marianu

Munkáiban ortodox hagyomány
tisztelete nyilvánul meg.

P. Szűcs Julianna: Az utak hettiválnak.
Művészet, 1978. március - 2 lap.

Mojzes Marianna

Korongozott mázazott anyag

P.Szücs Julianna: Az utak kettéválnak.
Művészet, 1978. március -- 2.lap

Mojzesné Nagy Éva

Fáj a feje? Fáj a háta? Fáradékony? Alvásával elégedetlen? Látása romlott? Gyógyszert kellene szednie, de már elfogyott? Gépjármű-vezetői engedélye lejárt? Külföldre utazik és nem tudja, hogy milyen oltásokra van szüksége? Belázasodott? Kivizsgálást szeretne végeztetni? Erőnlétét akarja megőrizni? Fogyni vagy hízni akar? Segítségre, tanácsra van szüksége, de NINCS IDEJE ORVOSHOZ MENNI?

KOMPLEX SZAKORVOSI ELLÁTÁSOKKAL SEGÍTÜNK ÖNNEK, CSALÁDJÁNAK, MUNKATÁRSAINAK!

MED. KORREKT Magánorvosi Kft.
Bejelentkezés: 209-2089, (06-30) 9527-157 Hétvégén is!

Tényleg **meg akar tanulni** *angolul?*

5

ModulExpress5

1 *világszínvonalú módszer*
2 *profi tanár*
3 *héten át, napi*
4 *órában, a hét*
5 *napján*

Kis létszámú csoportokban, november 29-étől

Tel.: 212 4010
Budapest, II., Bimbó út 7.
Internet: www.ih.hu

International House

Westel 900 A KAPCSOLAT

A WESTEL 900 GSM Mobil Távközlési Rt. Üzemeltetési Igazgatósága HÁLÓZATIRÁNYÍTÓ

munkatársat keres folyamatos munkarendben működő rendszerfelügyeleti központjába (NOC).

Az alkalmazás feltételei:
szakirányú műszaki, lehetőleg híradástechnikai közép- vagy felsőfokú végzettség, digitális kapcsolástechnikai és átviteltechnikai ismeretek (AXE-ismeret előnyben), angolnyelv-tudás.

Lehetőleg fényképes önéletrajzokat várunk a megjelenéstől számított 15 napon belül az alábbi címekre:

1519 Budapest, Pf. 434, vagy „job@westel900.hu", Jelige: „NOC"
Kérjük a pályázatokon tüntessék fel a jeligét.

A BUDAVIDÉK Rt. bérbe adja:

a Biatorbágy, Vasút u. 9. alatti 52 és 28,7 m² alapterületű üzlethelyiséget.

ÉRDEKLŐDNI LEHET személyesen Rátkai Mihálynál a Budakeszi, Erdő u. 4. sz. alatt

Gyorsvasút Ferihegyre?

A beruházásról a MÁV nem tud semmit

2001 őszén már az új gyorsvasúton közlekedhetünk a Nyugati pályaudvar és a Ferihegyi repülőtér között. Legalábbis ezt reméli a TriGránit Rt. vezérkara. Igaz, konkrét kivitelezési terv még nincsen, ahogyan költségvetés sem, a koncepció azonban már elkészült. A MÁV Rt.-nél ennél is kevesebbet tudnak, illetékesük szerint még hivatalos kezdeményezés sem érkezett hozzájuk.

A NYUGATI PÁLYAUDVART ÉS A FERIHEGYI REPÜLŐTERET ÖSSZEKÖTŐ GYORSVASÚT

A *Demján Sándor* nevével fémjelzett TriGránit Rt., úgy tűnik, aktív részese kíván lenni a főváros új arculatának megtervezésének. A napokban nyílt a Westend City Center, s immár bizonyosra vehető a befektetői csoport részvétele az egykori expótelekként emlegetett dél- lan kialakításában. A arról tájékoztatták la reményeik szerint el lyaudvart a Ferihegy kötő gyorsvasút is. A tes kalkulációk szeri lió márkát emészt fe

Persze, ezek csa dolások, mint megt terv, illetve a részlet nem készült el, sőt koncessziós vagy bé nek-e az állammal a A koncepcióról a m dai látogatásának szándékmegállapodá

Az államot a konk sekor a Közlekedési, ügyi Minisztérium (velük még a hírek sze tak, de, mint a TriGrá zák, a MÁV-val már latot.

Zsákai Tibor, a MÁ tója azonban arról táj hogy hozzájuk nem kezdeményezés. Így veik sincsenek, amel kítható lenne a köz Ferihegy és a Nyug zött. Az elmúlt évtize zelés is napvilágot lá a fővárosi pályaudv személyszállítás fe

Szent Koronába foglalt ima?

Egy csömöri művész új megfejtést remél

Legismertebb műkincsünk a Szent Korona, amely államiságunk egyik jelképe is. Mindannyiunké tehát, így Mojzesné Nagy Éváé is, aki húsz éve szerzett diplomát a Magyar Iparművészeti Főiskolán. Jelmezeivel találkozhattunk már színházban és a televízió képernyőjén is, vagy éppen a gödöllői királyi kastélyban rendezett divatszínházi előadásokon. Most azonban másképp mutatkozik be a Csömörön élő művész. Nem kevesebbet állít, mint azt, hogy megfejtette a korona kódolt üzenetét.

– Egy jelmeztervezési feladat során érintett meg a koronázási ékszerek képi világa, jelképrendszere és szövegezése. Megfigyeltem, hogy a koronán elfordított betűk vannak. Ezek fogalomírásos formában olyan ismeretanyagot rejtenek, melyek számomra egyértelműen bizonyítják, hogy a korona már 1003 előtt kész lehetett. Szent István kéziratából, Szilveszter pápa adaptációjával kerültek rá a szövegek. Napjainkban ennél későbbre teszik keletkezését. Kutatásaim során az is világossá vált számomra, hogy a koronában egy nagy kérés testesül meg: ima az államalapításért, az országért, a királyért és az egyházért.

– Ön azt mondja, hogy a betűk minden irányból olvashatók.

– Igen, keverednek rajta a latin, a görög és a cirill betűk. Eddig azt feltételezték, hogy az abroncskoronán csak görög feliratok vannak. Én rájöttem, hogy a képek melletti szöveges részeket úgy kell olvasni, mint az ikonokat. A betűcsoportok eddig ismeretlen mennyiségű és minőségű információt hordoznak. Sokkal többről mesélnek, mint gondoltuk. Egyszerűen nem győztem feldolgozni.

MTI-FOTÓ

– Mit olvasott ki belőlük?

– Értelmezhetők az 1000–1001-es esztendők eseményei, és olyan tények, melyeket eddig nem ismertünk az államalapítás korából. Ezt csak akkor lehet megérteni, ha valaki az elejétől a végéig elolvassa az egészet. A munkát 99 százalékban elvégeztem. Ha majd megírtam, odaadom egy-két olyan hozzáértőnek, akikben maximálisan megbízom. Nekik kell felülbírálniuk. Azután szeretném megjelentetni. Mindenesetre eddigi kutatásaimat levédettem.

– Hogyan találta meg a kulcsot?

– Rá van írva a koronára, hogy hogyan kell olvasni...

– Igen bátor az ön kezdeményezése, hiszen sok felkészült történész foglalkozott már a koronával, az államalapítás korával.

– Nem jutottam volna előbbre, ha nem tudom elolvasni, amit eddig kutattak és leírtak. Talán azért nekem sikerült megfejtenem a szövegeket, mert művészszemmel közelítettem a koronához. Több mint egy éve foglalkozom ezzel éjjel-nappal, és újat tudok mondani Szent István pénzeiről, a koronázási palástról és a jogarról is. Ezek nem pusztán ékszerek, nem is csak koronázási jelvények, hanem üzenetük van, és ettől szinte élnek. Nagy harc lesz bebizonyítanom állításaimat. Meggyőződésem, hogy a magyar Szent Korona feliratai a saját korukban közérthetőek voltak. A korona számomra olyan, mint egy kirakós játék, egy puzzle. Megvan egy szó, tudom a jelentését, és keresem hozzá a többit.

– Kíváncsian várjuk, valóban sikerült-e megtalálnia.

Balázs Gusztáv

Móka István

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1965 SZEP 10.

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

vel dr. Tamásfy Józsefet bízta
meg.

— Kiállítás nyílt a komlói
Május 1. Művelődési Házban
Móka István és Torbó György
festőművészek munkáiból.

— Ili orvosi rendelőt léte-

1021

Móka István

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V, Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

1963. 12. 19.

— KÖZEL kétezren tekintették meg Komlón Móka István festőművész kiállítását amelyet a bányász kulturális napok keretében rendeztek. Rendkívüli nagy érdeklődés nyilvánult meg a festő és a komlói fiatalok baráti találkozója iránt, s Móka István a közeljövőben ismét találkozik a fiatalokkal.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V, Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1963 DEC 3.
DUNÁNTÚLI NAPLÓ

Móka István

Bányász Kulturális Napok Komlón

1021

Csaknem két hete folyik s december 7-ig tart Komlón a Bányász Kulturális Napok elnevezésű rendezvény-sorozat.

Több kiállítás nyílt, illetve nyílik a Bányász Kulturális Napok keretében. A mánfai művelődési otthonban Bányászok harcai címmel, a MTH vájártanuló intézetben A XX. század festészete címmel, a gesztenyési munkásklubban Bányász képzőművészeti szakkörünk alkotásaiból címmel nyílt kiállítás, december 1-én pedig a komlói Május 1 Művelődési Házban nyitnak kiállítást *Móka István* komlói származású festőművész alkotásaiból. A mecsekfalusi művelődési otthonban fotokiállítást rendezett a Május 1 Művelődési Ház fotoszakköre, a díszítőművészeti szakkör pedig Szászváron állította ki műveinek egy részét.

Szellemi vetélkedők is szerepelnek műsoron. Milyen lesz városunk címmel gyermekek részére rendeztek szellemi vetélkedőt, az új munkásszálláson pedig „Mit tudsz Komlóról?" címmel tartanak vetélkedőt, amelyen szemléltetésül a bányász filmstudió által készített kisfilmeket, múzeumi tárgyakat, könyveket, térképeket használnak fel. A Bányász Együttes énekkara és irodalmi színpada Kossuth-bánya szocialista brigádjainak ad jutalomműsort, az új kökönyösi könyvtár megnyitása alkalmából író-olvasó találkozót szerveztek *Kende Sándor* és *Gyenis József* pécsi írók részvételével, a csillagászati szakkör távcsöves csillagászati bemutatót tartott Mecsekjánosiban, a Bányász Kulturális Napok utolsó rendezvényeképpen pedig jutalomműsort adnak a nyugdíjas bányászoknak.

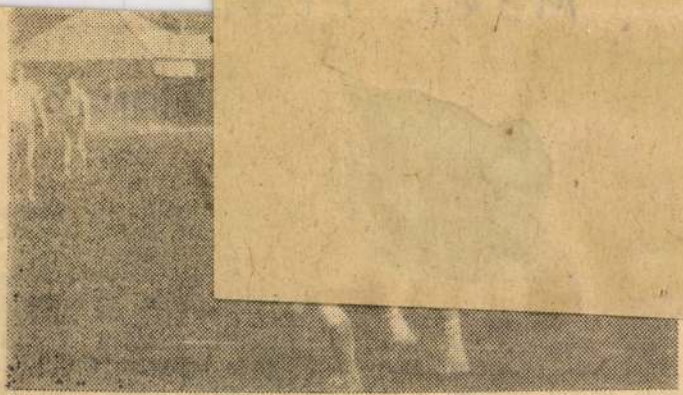

Több új játékos szerepelt a Bányász csapatban. Bárány is most először a Bányász színeiben. Képünkön: Vári elől ment az NB II-es csapat új hátvédje. A háttérben Jock.

Megjegyzések — mérkőzésekről:

Az NB I-es csapatoktól többet várta

Vasárnap délelőtt a PVSK edzőpályáján kettős labdarúgó-mérkőzés került lebonyolításra a Dunántúli Napló Kupáért.

NB I-es csapataink közül elsőnek a Komlói Bányász a PEAC csapatával mérkőzött. Az őszi idényben kiválóan szereplő bányászok a mérkőzés elején nem vettáttörni a védő falat, de átlőni sem próbálták még akkor sem, amikor a második félidő utolsó húsz percében Szmolka súlyos sérülése után a jobbfedezet Jock védett.

A mérkőzés első negyed órájában több igen kemény összecsapás történt, ebben a

Mecseki bányán

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
1963 szept. 13.

Móka István

1021

MECSEKI

Komló bocsátotta útnak

Fontos és kevésbé érdekes vonások, mozzanatok élnek ben nem Móka Istvánról. Nehéz írni róla, mert régóta ismerjük egymást, s nem könnyű kiválasztani egyéniségéből a legjellemzőbbet. — Kívülről ilyen: rövid, fekete haj — beszéd közben gyakran belebeber hódította el. A vászonra átvitt jellem, amely egy kicsit ábrázolás, de kicsit vélemény is. Vélemény, mellyel a megváltozott embert nézi, jellemzi.

Most, háromhetes komlói tartózkodása alatt is portrékat készít legszívesebben. Bá-

A fiatal művész egyik legkedvesebb portréja.

téved az ecsethez szokott kéz —, kicsit markáns vonások, zöldes szem. Olyan, mint a 26 éves fiatalok. Belül azonban egy kicsit több.

Emlékeket őriz a Dunapartról, Mohácsról, ahol született, élményeket az ottani népszokásokról, a háborúról, a gyakori költözködések során megismert tájakról. Aztán Komlóról. 1952-től, amikor a bányászfalu megszokott napjait mindinkább az új lendülete kavarta fel. Benne élt a városépítés hősi időszakában, a szeme láttára nőtt a dombhátakra a napfényes jelen. Mind egy-egy szín, kikívánkozó élmény.

1956-ban került az Iparművészeti Főiskolára. Három évig a textil szakot látogatta, aztán mégis a festés, az emnyászokat, akik kicsit az apjára hasonlítanak, munkásokat, akiknek munkájával, a föld alatt végzett nagyszerű erőfeszítéseivel már gimnazista korában megismerkedett. Bányászokat és gyerekeket is, akiknek színekkel történő megformálását a legérdekesebb művészi feladatnak tartja. Persze azért a tájat is szereti. Kökönyöst, a mecseki lankákat, ahol ezek az emberek otthont találtak.

Móka Istvánt Komló bocsátotta útjára, s ide tért vissza, hogy elsősorban az itt élő embereknek szerezzen örömet, adjon szépet művészetével. S ez a december elején, a Május 1 Művelődési Házban sorra kerülő önálló kiállításával bizonyára sikerül is neki.

GYESÜL

ISZ

PÉNTEK, 1963. SZEPT. 13.

i ankét

lelmi törvénytervezettel

hogy az új törvénytervezet csak a bérből és fizetésből élőkre, vagyis a munkaviszonyban állókra vonatkozik, de

nem ró kötelezettséget a kisiparosokra, a mezőgazdasági alkalmazottakra, valamint az ipari tanulókra.

Az értekezlet befejeztével Skaliczki elvtárs értékelte a hozzászólásokat, s megállapította, hogy azok többségében hasznos javaslatokat, elképzeléseket tartalmaztak, amelyek figyelembevételével még jobbá, érthetőbbé tehetik a rövidesen törvényerőre emelkedő tervezetet.

— csazó —

a érdekében

orúan eljárnak a tech- Alapvető követelmény: és

— Nagyon fontosnak tartjuk, hogy az üzemvezetők fokozottabban ellenőrizzék a a munkafegyelmet és a technológiai előírások betartását. S ezt a középkáderek vonatkozásában rendszeresen ellenőrizzék. Szigorúan járjanak el a rendbontók ellen és ne tűrjék el a szabálytalanságokat.

Tapasztalatunk szerint itt-ott még előfordulnak e téren lazaságok. Példaként az elmúlt heti szabolcsi Béke-aknai omlást említeném, ahol éppen a biztonsági rendszabályok be nem tartása ismét emberéletet követelt.

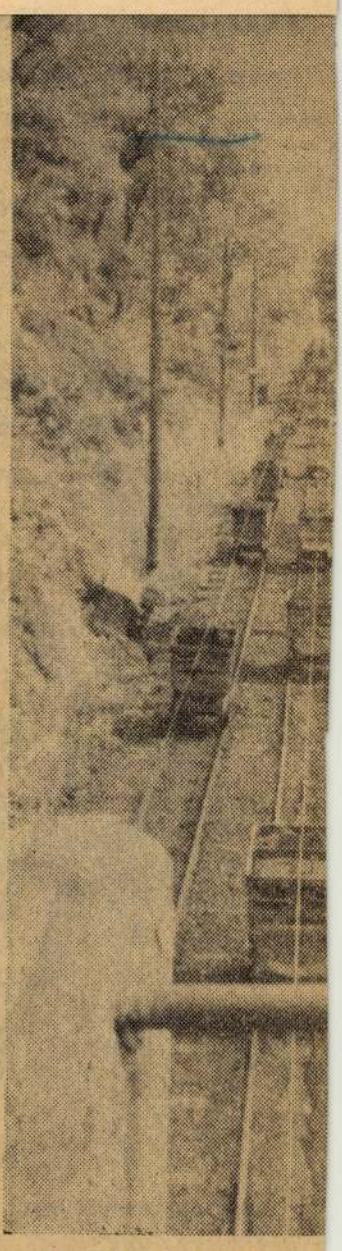

Most ez a korszerű, fel
litja Béke-akna szenét Istvá
Pécsújhegyre.

A Mecseki Szénbányászat Tröszt egyik legrégibb bánya üzeme Béke-akna, amely közeljövőben ünnepli fennállásának 100. évfordulóját. E az egyetlen akna, ahol nem alkalmaznak sem korszerű biztosítóanyagot, sem idomkövet: helyettük mindenütt fa-ácsolatok vannak. A kasban a csillék nem egymás mögött hanem egymás mellett foglalnak helyett, s a vezérlécet annak idején szögekkel erősítették az aknafalhoz. De volt itt más érdekesség is. Nemrég selejtezték ki azt a láncpályameghajtó szerkezetet, amely jobbára fából készült. Még a fogaskerekek anyaga is fa volt.

M.D.K.

MOJZSIS Georgius

murariorum magister

Modor

1952)

Művért. Kapossy János: Épitők, szobrászok, festők és grafikusok Magyarországon 1828-ban 136. l.

Mojzes Mariann, iparművész

L: Kanyák Zsófia

(bagoła): Az asztal esztétikája 2.

Esti Hírlap, Bp. 1978. dec. 9.

MDK

Móka István

Piacon tempera 96x194

Fiatal Képzőművészek Studiója IV.kiállitása.
Ernst Múzeum 1963.június.kat. 21.1.

M.D.K.

MOJZSIS Georgius

murariorum magister

Modor

1952)

Müvért. Ka,ossy János: Epitők, szobrászok, festők és grafikusok Magyarországon 1828-ban 136.l.

Megnyitották Móka István fiatal festőművész kiállítását Komlón

Vasárnap a komlói Május 1 Művelődési Ház mozi-előcsarnokában nyílt meg Móka István festőművész kiállítása.

A főiskoláról most kikerült művésznek ez az első kiállítása, és mint ilyenről írni, és azt értékelni nem a legkönnyebb, de szép és megtisztelő feladat.

A művész Komlóról indult el és a főiskola elvégzése után első útjával oda is tért vissza, hogy közel félszáz képével tanúságot tegyen azoknak, akiknek köréből elindult.

Az első kiállításon nincs fejlődési mérce, nincs egyéni összehasonlítási alap és nincs horizont egy teljes életmű felett.

Az első kiállítás a főiskoláról kikerült, repülni vágyó ember első szárnycsapkodásai, az ártisztikus magasságok és a földi emberközelség felé.

Érdekes, elgondolkodtató kiállítás Móka Istváné, stílus törekvéseiben és téma megválasztásaiban akkor, ha a kiállítás anyagát egy fiatal most induló művész őszinte vallomásának tekintjük. Művei témájukban homocentrikusak.

Az embert és a világot, az ember alkotta világot választja témájának. Képei útkeresésről árulkodnak.

A főiskola levegője adta akadémizmus és egyéb izmusok nyomait egyaránt viseli tisztaformájú megadással, hogy azok terhétől megerősödve léphessenek a művészi egyéniség útjára. Egy fiatal most induló művész életében természetes ez a folyamat, hiszen ezeken a stációkon végigmentek a legnagyobbak is. Ugyanakkor örülnünk kell Móka István képeit szemlélve annak, hogy kézzelfoghatóan közeli a letisztulási folyamat, melyet magukon és magukban hordoznak az alkotások. A képek kompozícióérettek, és azok kolorizációja nem keresi a túlzásokat. Dekorációs készsége csak olymérvű, mintha a szimbolista Paul Valeryvel a tiszta művészet apostolával vallaná, hogy „... a festőnek nem azt kell festenie amit lát, hanem azt a képet, amelyet látni fognak." Ez a letisztulási folyamat különösen a pasztelleknél és a leheletfinom grafikáknál ígér gyors megérkezést. Az ígéret nagy: Móka István a mi korunk művésze, akit csak a jelenkor izgalmas valósága inspirálhat alkotásra.

Utkeresése egyaránt érzi a realitást és az absztrakciót.

Ami a legfontosabb: alkotásainak mondanivalója van, ígérete szerint olyan fokon ahogy azt a nagy angol B. Shaw világosan és egyérteműen megfogalmazta: „Akinek nincs mondanivalója, nincs stílusa és nem is lehet. Akinek van mondanivalója, annál a stílus hatásfokát az szabja meg, milyen súlyos a mondanivalója, és mennyire biztos az illető a maga dolgában".

Móka István biztosnak tűnik a dolgában, képeinek tanúvallomásai szerint, mert képeinek van mondanivalója és reméljük, hogy lesz is a végső inventáriumig.

Piktúrája szomjasan keresi egyéniségének legmegfelelőbb, korunkhoz leginkább szóló kifejezési formát. Ez a szomjúság és lázas keresés jellemzi és egyben fémjelzi első kiállítását. A puritán, végletekig leegyeszrűsített, csak a lényegre szorítkozó vonalvezetés és piktúra váltakozik a gazdag, de túlzásmentes színezéssel és a dúsrajzúsággal. Minden kép egy-egy vallomás arról, hogy hova visz az út a végső ártisztikus érettségig, mely azonban nem fog Móka Istvánnál végső megnyugvást jelenteni, mert ő — és reméljük, hogy ez így is lesz — mindig kutatni fog az új és az újabb után.

Őszintén kívánom, hogy művészetébe vetett hite ehhez neki erőt adjon, mert csak így tud lépést tartani századunk bódult tempójával, és mert csak így tud életközelben maradni.

És még valami, ami e kiállítás képeinek pozitívumai közé tartozik és ami mellett szó nélkül elmenni nem lehet és az az, hogy Móka István keresi és kutatja a sok fényű világ villanásait és ezeknek a villanásoknak a megsejtése a művészt elvont szemléltetésre csábítják. Ez a momentum egy-két alkotásán ugyan érezhető, de ez nem disszonáns és nem cseng ki hamisan az egészből, hanem a mi időnk lüktetését felvéve szolidáris megnyilvánulás.

Móka István előtt hosszú út áll és ezen az úton göröngyök is lesznek. Ezt ő is tudja. Az embernek, akinek hivatása van, a harcot fel kell vennie és nem szabad botladoznia a meg nem értés göröngyein. Utját saját maga szabja meg, ennek tehetsége a záloga.

Végül, amint az írásom elején mondottam: Móka István Komlóról indult el és oda is tért vissza vallani városának az ő világáról a színek szavával.

Klausz Gyula

Grace Kelly, Monaco hercegnője újabb filmajánlatot kapott: „Az ismeretlen csata" című amerikai háborús film főszerepét ajánlották fel neki. Anthony Mann rendező egymillió dolláros honoráriumot kínált, amit a monacoi vöröskereszt folyószámlájára utalna át. Grace hercegnő még nem adott választ.

CHEVALIER MOLIERE-T JÁTSZIK

Különleges kitüntetésben részesült a 75 éves Maurice Chevalier, aki még mindig nagy sikereket arat a párizsi közönségnél.

A Comedie Francaise igazgatója meghívta az idős művészt, hogy játssza el az ország legelső színpadán a „Botcsinálta doktor" főszerepét.

A Comedie Francaise hagyományai szerint csak az együttes teljes jogú tagjai, az úgynevezett „pensionnaire"-ek léphetnek fel a színházban. Ez alól eddig mindössze egy kivételt engedélyeztek, amikor a nagy Raimut hívták meg az „Urhatnám polgár" eljátszására.

A MEGFELELŐ ARÁNY

Hondurasban közzétett statisztikai adatok szerint ott minden 14 tengerészre jut 1 admirális.

Két nyuga[...] plasztikból kap[...] ajtókulcsokat ál[...] csok finom sze[...] szerkezetű műa[...] nek, tehát nem [...] görbülnek el. [...] alig van súlyu[...] sodnak és [...] mindenféle színb[...] hatók.

GYORSABBAN F[...] A MAI CSECSEMŐK

Megállapították, hogy manapság a csecsemők első életévükben 5 centiméterrel nagyobbra nőnek, mint az első világháború előtti gyerekek. Hatesztendős, vagyis iskolaköteles korukban mind a kisfiúk, mind a kislányok már átlag 10 centiméterrel nagyobbak, mint múlt századbeli felmenőik voltak azonos korban.

Dr. Ulbrecht Gaupp nyugatnémet pedagógus professzor ezzel kapcsolatban arra figyelmeztet, hogy a pubertás korában a mai fiatalság magasságban és súlyban teljes két esztendővel „haladja meg" a korábbi nemzedékeket. A természet azonban most is gondoskodik róla, hogy „ne nőjenek az égig". Gaupp professzor szerint a növekedés üteme az érés korában jelentősen csökken. A húsz évesek manapság sem nőnek jobban, mint ötven vagy száz évvel ezelőtt.

[...] a bányászlakótelepek vízellátásának megoldását. A NIM álláspontja ebben az ügyben az, hogy a hitel megadása után a pécsi vízmű vegye át a tervezéssel kapcsolatos teendők lebonyolítását, amelynek alapján 1965-ben megkezdhetik a munkálatokat. Hangsúlyozta, hogy a tröszt 1945 óta sokat tett az utak tisztántartására, hiszen a szemét 90 százalékát naponként elszállíttatja. Az utak karbantartásáról elmondotta, hogy 1964-ben egymillió forintot fordítanak betonjárdák készítésére. A trösz[...] egyetértését fejezte ki az utak tanácsi kezelésbe vételéve[...] kapcsolatban. Erre azonban csak akkor kerülhet sor, ha az utakat előbb a tröszt fel[...] újítja, amelyre mintegy négy millió forintot költenek.

Haracska Imre nehéz[...] ipari miniszterhelyettes köszönetet mondott azért, hogy a tanácsülés meghívta ennek a fontos napirendnek megtárgyalására. Hangsúlyozta, a NIM részéről, valamennyi probléma megoldásához a

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188—296, 188—307
MECSEKI B

(3)

VIA IT

Íme megint elkalandoztam és előre szaladtam a témával, pedig érdemes lett volna még egy kicsit várni, hiszen az első nagyobb állomáson egy nagyon karcsú, nagyon bájos, szőke, kékszemű olasz lány jött be a fülkénkbe, mitől az mindjárt barátságosabb lett. Egyik útitársunkkal elbeszélgetve elmondotta, hogy festőművésznő, Párizsban tanult franciául — egyébként ezen a nyelven beszélgettek — és műkincseket restaurál. Gondolom, hogy figyelembevéve Itália mérhetetlen műkincsét, felmérhetetlen értékű festményeit, a restaurátor szakma nem lehet éppen rossz. Elmondotta, hogy mennyi értéket, szépséget vittek el a háború alatt a németek. Őszintén szólva némi elégtételt éreztem, amikor visszaemlékeztem később erre a beszélgetésre, mert megállapítottam, hogy az olasz nők egyáltalán nem olyanok, mint bájos útitársnőnk volt és a németek, bár rengete[...] den bizonnyal volt, amit elle[...]

Ha a kedves olvasó azt hi[...] olasz nőkről írni, téved. Erre [...] rina hamarosan leszállt, de m[...] Vonatunk befutott Velence [...] pályaudvarra, mely a vonatból [...] modern város állomása. Innen [...]

józva úgy, mint amikor egy r[...] a másikig dülöngél. Mi ezt a[...] mert amennyivel olcsóbb és [...] szerez a turistának, módot [...] készítésére a Canele Grand[...] megbámulására. A gondolák [...] Canele Granden, hanem a mel[...] között. Középkori, fekete egye[...] kalappal, azon tenyérnyi szél[...] mos gondolások hajtják a gyás[...]

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
MECSEKi B
Móka István
1963 NOV 29

1021

Komlói festőművész kiállítása

December elsején délelőtt 11 órakor nyitják meg a komlói Május 1. Művelődési Házban Móka István fiatal festőművész képkiállítását. A komlói származású művész első önálló kiállításán 38 alkotást, köztük 13 rajzot mutat be. Képei között több a bányaváros életét, jellegzetességeit örökíti meg.

A kiállítás december 20-ig tart nyitva.

vezetésével fáradhatatlanul űzték és verték a hilterista hódítókat és az őket támogató magyar csapat-maradványokat.

A szovjet hadsereg hős harcosai életüket adták azért, hogy városaink és falvaink felszabaduljanak, hogy kezünkbe vehessük saját sorsunk irányítását, hogy szabadon, békében élhessünk.

Amikor a Szovjetunió nagy fegyveres ereje felszabadította városainkat a hitlerista rabságból, megnyitotta népünk előtt a felemelkedés útját. Ez azonban még csak lehetőség volt arra, hogy szabadon, rettegés nélkül éljünk és megkezdhessük a demokratikus Magyarország megteremtését.

A hitlerista hódítók kiűzése a független, szabad Magyarország megteremtésének ígéretét adta, megnyitotta az utat a szocialista építés hatalmas távlatai előtt.

Népünk a munkásosztály vezetésével megmutatta, hogyan lehet élni a szabadsággal. — A munkásosztály pártja pedig megmutatta, mit és hogyan kell tenni azért, hogy a lehetőségből

egeto egy sze-
lése.
égészségügyi el-
m bányaüzem
orvos végzi. Az
tek átlagos lé-
ezer fő. A ren-
özelítése jó, a
s a körzetben

állapotokról. Megállapították, hogy az 1960-as népszámlálás adatainak megfelelően Pécs mintegy 114 ezer 655 lakosa közül 24 ezer bányász és bányászcsaládokhoz tartozó eltartott. Ez annyit jelent, hogy

Pécsett kereken minden ötödik ember közvetlen kepcsolatban van valamely bányával, a bányából él.

A pécsi bányászság zöme három városrészben lakik. A város nyugati részén az új modern városrész az ércbányászoknak adott otthont,

a szénbányászok többsége keleti széléhez csatlakozó városrésze valamint a ma még különálló Vasas nevű bányásztelepülés lakói.

Részletesebben vizsgálva Pécsbányatelep, Borbálatelep, Erzsébettelep, Meszes és Pécsszabolcs tartozik a településhez. A városrészek az első kerülethez tartoznak és

lakóinak számát összesen harmincezerre becsülik.

A bizottság mintegy 200 bányászcsalád személyes

lakik így minden időben elérhető.

Vasason két-három órában nőgyógyászati szakrendelést kér a lakosság.

A kerületben 16 általános iskola működik. A tankötelesek száma 6801. A tanteremellátottság és a pedagógus ellátás a város többi részének

Tizenötezer n
dolgozik

300 ezer forint értéki
végeztek a

Több helyen tartottak és rendeztek ezekben a napokban pártnapot Komlón. A körültekintően összeállított beszámolokból, amelyek nem nélkülözték az időszerű külpolitikai tájékoztatót sem, sok mindent megtudhatunk a bányavárosról. Dicsekvés nélkül beszélnek az eredmények-

Móka István

MDK

Piacon, temp.

Fiatal képzőművészek szemléje. Ernst Muz.
1963. jun.

Móka István

festő

M.D.K

„Aht", „Ferenc térén" „Öreg fa", „Fák" „Kötő nő", „Mama" „Tanulmányfej", „Hegedűs csendélet" „Szigeti udvar" „Rakodók" „Komló", „Kossuth-akna" „Komlói tój" „Mama beteg" „Csendélet" „Csillések"

- Hallama Erzsébet - Móka István kiállítása

Napló, 1963. dec. 15. 4. lap

MDK

Móka István
festő

Kiállítása a Hanoi
Május 1. Művelődési
Házban nyílt meg
Szén-, tus-, ceruzarajzokat,
tanulmányokat állított ki,
olajfestményeket mutatott be.

- Hallama Erzsébet - Móka István kiállítása
Napló, 1963. dec. 15. 4. lap

MDK

Móka István
festő

A komlói Május 1. Művelődési Házban nyílt meg kiállítása.

– Hírek –
Napló, 1965. szept. 10. 2. lap

Móker Gyula

103 Márciusi hó, akv.

Uj Szalon Őszi Kiállitása, 1934. szeptember
Budapest, katalogusa

MDK

Moker Gyula

Erdő széle, paszt.

Uj Szalob...karácsonyi kiáll. 1934. dec.
7. l.

Móker Zsuzsa keramikusmüvén
Pannon Kubinka, 1983. nov. 18. TV. 1.

- November 25-én nyilik a Pécsi Galériában a Baranya design Kiállitás. Mindannyian szivesen vásárolnánk egyszerü, praktikushasználati eszközöket, mégis nagyon sokszor hiába keressükezeket a boltokban. Sokat cikkeztünk már arról, hogya tervezés szivesen készitene ilyen használati tárgyakat, és mégis nagyonnehéz hozzájutni. A Baranya design kiállitást többek között ilyen termékeket próbál bemutatni a közönségnek. Hogy egyik terék utjával megismerkedjünk, studiónkba kérettük a zsolnai porcelángyár egyik tervezőjét, Móker Zsuzsa kerámikusmüvészt. Kedves Zsuzsa, szeretném, hogyhaelmondanád ennek azétkészletnek a történetét. Mikor terveztad?

- 1975 szeptemberében kaptam Bosnyák János igazgató elvtárstólazt az utasitást, pontosabban felkérést, hogy tervezzek sorozatban gyártható háztartási edényegyüttest. 75 szeptemberébenel is kezdtem a munkát, 76 januárjában vittem agyári zsüri elé a kész prototipust. A gyári zsürin Bosnyák elvtársnak tetszett, elfogadta, az egyik gyárugység vezetője rákérdezett, hogy mennyibe fog kerülni egy fémszerszám, egy rollerfej, ami a gyártáshoz szükséges, és én emiatt a kérdés miatt ugy érzem, függőben maradt a gyártás.

-Ennek agyártása gazdaságtalan a gyár számára?

- Az az igazság, hogy a gyárnak a gazdaságossági számitásai és a vásárlóiigények nehezen összeegyeztethetőek, bizonyos árpolitika miatt. Mert a jelenlegi árkatalógusban, vagy árkategóriában a fehér áru, az alapár, az a legolcsóbb. Ehhez képest diszitettebb, annál drágább egy edényegyüttes. És a legnehezebb jóminőségü fehér porcelántermékot készitoni, az egyártás folyamán nagyon sok gyártási folyamaton megy keresztül, amig készen lesz, és sok a selejteződési lehetősége. Ezért az lenne a logikus, hogy az I. osztályu, fehér, jóminőségü termék lenne a legdrágább.

- Végülisnyolc óvo kész ez a termék. Az azóta történt változások minimálisak. Miért nem lehet még mindig kapni?

- Gros Gábla főmérnökünk ugy döntött, hogy ez olyan termék, amiben minnesen semmilyen öntött darab, automata gépeken gazdaságosan gyárthaté, és a jelenlegi rossz gazdasági helyzetben ezt a készletet rendkivül gazdaságos lenne gyártani, és az volt a kivánsága, hogy sorozatgyártásra próbáljuk előkészitoni. Az ő döntése alapján készült, illetve készülegy husszdarabos próbaszéria,

- Anelőbb-utóbb remélhetőleg megnyiló formatervezett árukboltjában kapható lesz ez az étkészlet?

- Kis tételszámban igen.

-Köszönöm, és mostmár tényleg csakaz kellene, hogy végre megnyiljon Pécsett a formatervezett áruk Boltja, amire két hónapja kiába várunk.

- Most pedig hazánk tájáról kedves hallgatóink. A pécsi Körzeti Studió legközelebb december 1-én jelentkezik a 2. programban, 18.55 kezdettel votitik a hartai festett butorokról készitett szines dokumentumfilmünket, amly anémet müsorunkban is az Unserer Bildschirm különkiadása. Babits Mihályra emlékezünk december 8-án ugyancsak a 2. programban, 2o.15 kezdettel a Szekszárdon született cimü müsorunkban. Varghbetük cimmel kerül a képernyőre Pákolitz István József Attila dijas Költőről készült portrémüsorunk, amelyet december 27-én az 1. programban láthatnak 18.25 kezdettel. És ahogy az órámat elnézem, müsoridőnk lassan avégéhez közeledik. Utolsó filmriportunkhoz jó étvágyat kivánok. A viszonthallásra, viszontlátásra.

----ooo----

Moker Zsuzsanna

Moker Zsuzsanna: Felnőtt és gyermek ivókút, taposó lapokkal, pécsi szigetelő massza, mázas (fotó Varga)

Művészet, 1974. 1. 15. old.

1021

Andrássy Kurta János szobrai

Egy életmű értékelésénél – bármennyire szuverén egyéniségről van is szó – jelentős művész esetében feltétlenül felmerül a kérdés, hogy milyen helyet foglal el saját hazája, illetve ezen keresztül a nagyvilág művészetében. A beillesztés természetesen nem valamiféle kicsinyes összehasonlító méricskélés alapján történik, hiszen a jelentős alkotás, életmű vagy művész rangja éppen abból adódik, hogy hasonlíthatatlan, egyedi, sajátos. A rang megállapításánál tehát éppen ebből kell kiindulnunk, a sajátosból, az egyszervalóból. Magyar szobrász értékelésénél különös nehézséget okoz az is, hogy a magyar szobrászatról átfogó értékelés nincs, megfogalmazatlan szobrászatunk jellege, így az is, hogyan, mivel járulhat hozzá az egyetemeshez.

Hozzájárulhat-e egyáltalán? Volt-e, van-e magyar szobrászat? Szónoki kérdésnek tűnik, pedig a szobrászatunk múltja iránti érdektelenség, vagy a múltat éppen tagadó vélemények kikényszerítik a kérdésfeltevést és a válaszadást.

A magyar szobrászatról eleddig általában úgy írtak, hogy annak nincsen történeti múltja, lényegében a klasszicizmussal, Ferenczyvel kezdődik. Pedig csak arról van szó, hogy sok volt az erőszakos megszakadás, még több az emlékanyag pusztulása. Most éppen újra kell írni szobrászatunk történetét a várbeli szoborleletek miatt, hiszen egyszeriben Európa élvonalába kerültünk egy olyan korszakban, amelyik eddig számunkra, magyarok számára nem is létezett. Kik csinálták a szobrokat? Magyarok, külföldiek, vagy ezek is, azok is? Lényegében mellékes mert a lényeg az, hogy ezek a szobrok itt voltak, hatottak. A szobrok: „összeurópai érték", a kor legjobb színvonalán. Itt tehát igény volt szobrászatra – ilyen színvonalon. Márpedig egy korszak művészetének színvonalát döntően az igény határozza meg. Az igény megteremti a körülményeket, és kitermeli az igényelt művek megalkotóit.

Úgy tűnik, mindenképpen a lényegi összefüggések feltárása ma a legfontosabb és a legsürgősebb feladat. Meg kell találni a kapcsolatot az ősi, primitív szobrászathoz (kopjafák, fejfák, népi szobrászat), a Kolozsvári testvérekig, a magyar ötvösművészetig, amelynek gazdag és beláthatatlanul nagy múltja van.

Moker Zsuzsa

Plasztikus falburkolat, makett

90x90 cm

Vadas József: Imaginárius térben.

Művészet, 1978. március - 11. lap

nak.)

Az idei biennálé mottója az építészet, amelyben a lehetőségek ellenére Magyarországon még kevés szerepet kap a zománc és az üveg. Így hát a salgótarjáni kezdeményezés az eredménytől függetlenül is fontos, hasznos és érdekes vállalkozás.

A legtöbb munka faldekoráció. Ebben a murális festészethez közelálló ágazatban akadnak úgynevezett figurális művek (kisebb számban) és úgynevezett nonfiguratív művek (nagyobb számban). Ellentét, rivalizáló

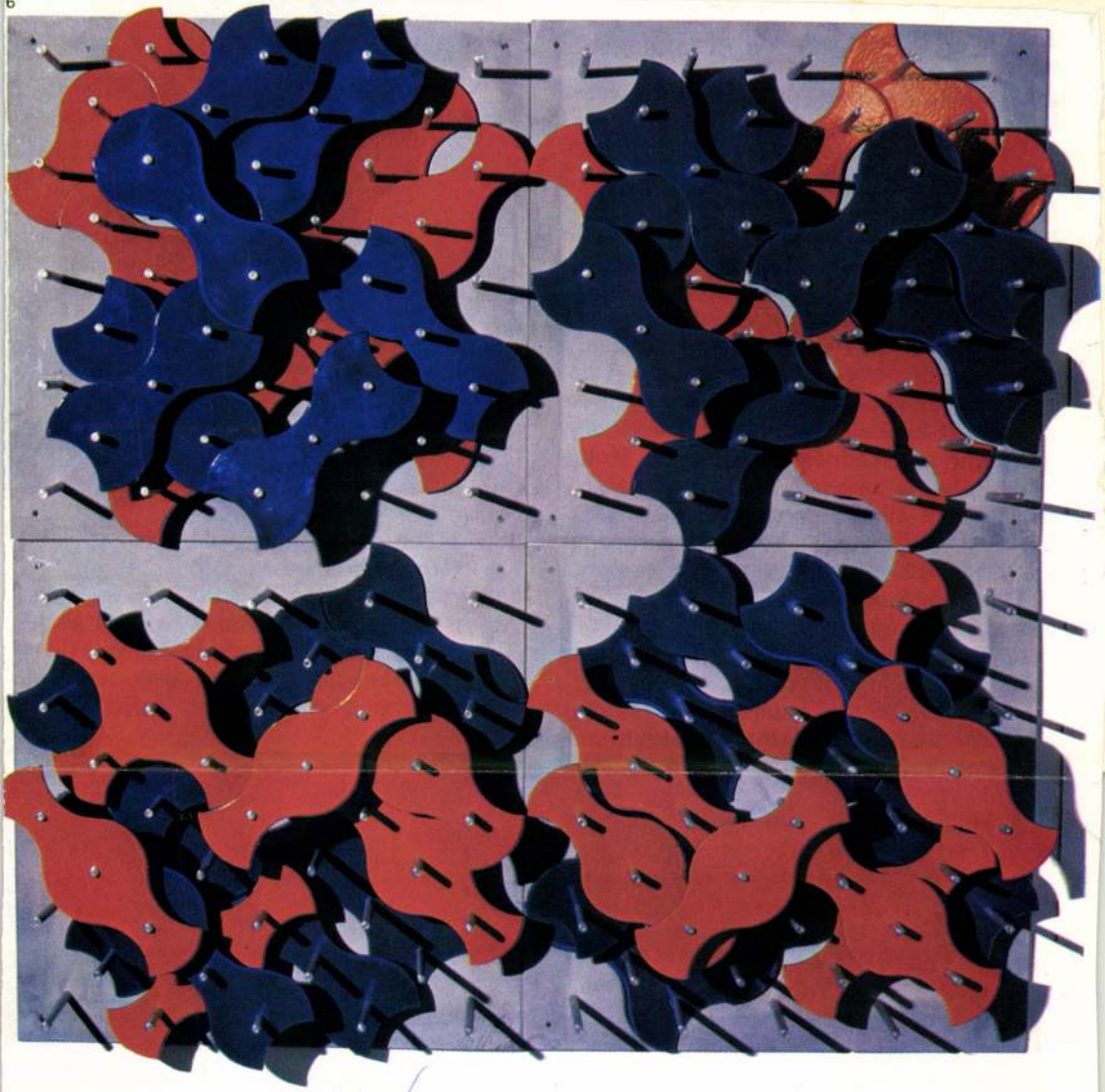

MÓKER Zsuzsa

(Budapest, 1946.)
Iparművészeti főiskolán végzett, a pécsi Zsolnay Porcelángyár tervezője.
Egyéni kiállításai: 1976. Budapest; 1984. Paks; 1986. Komló.
Az Országos Kerámia Biennálén 1975-, 1978-, 1980-, 1982-, 1984- és 1986-ban vett részt.

Címe: 7624 Pécs, Mogyorós köz 3.

Váza I*–II*–III–IV., 1987.
sómázas kerámia, 48/48/45,5/44 cm
Készült a Siklósi Kerámia Alkotótelepen.

NAGY Szilvia

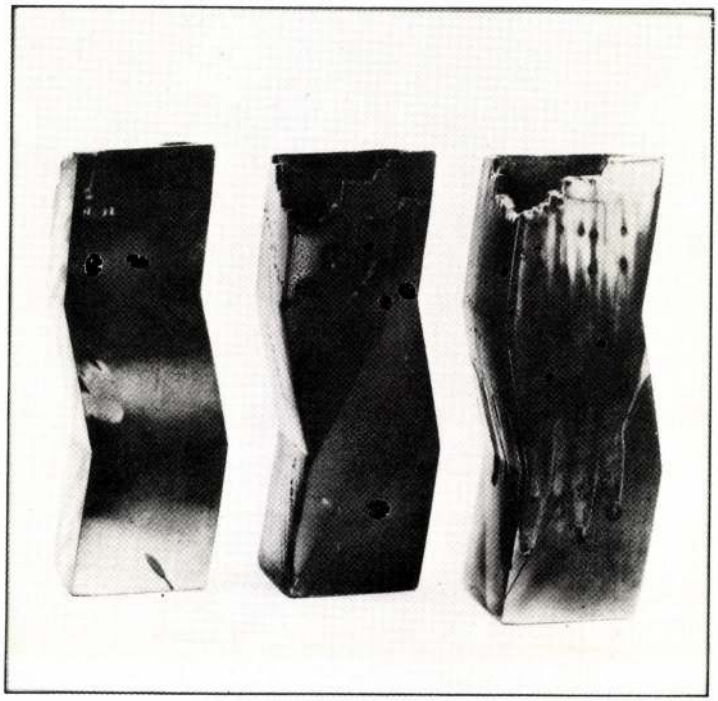

(Budapest, 1956.)
Iparművészeti főiskolán végzett.
Részt vett a 9. Országos Kerámia Biennálén.

Címe: 1118 Budapest, Köbölkút utca 17.

Hasáb I*–II*–III*–IV., 1988.
mázas porcelán, 28,5 cm

Hasáb I–II., 1988.
mázas porcelán, 27,5 cm

Bontott hasáb, 1988.
porcelán, 80 cm

Szabó Júlia: A fotó mint a képzőművészet

Moker Zsuzsa

formába préselt pirográmit

P.Szücs Julianna: Az utak kettéválnak.
Müvészet, 1978. március - 2.lap

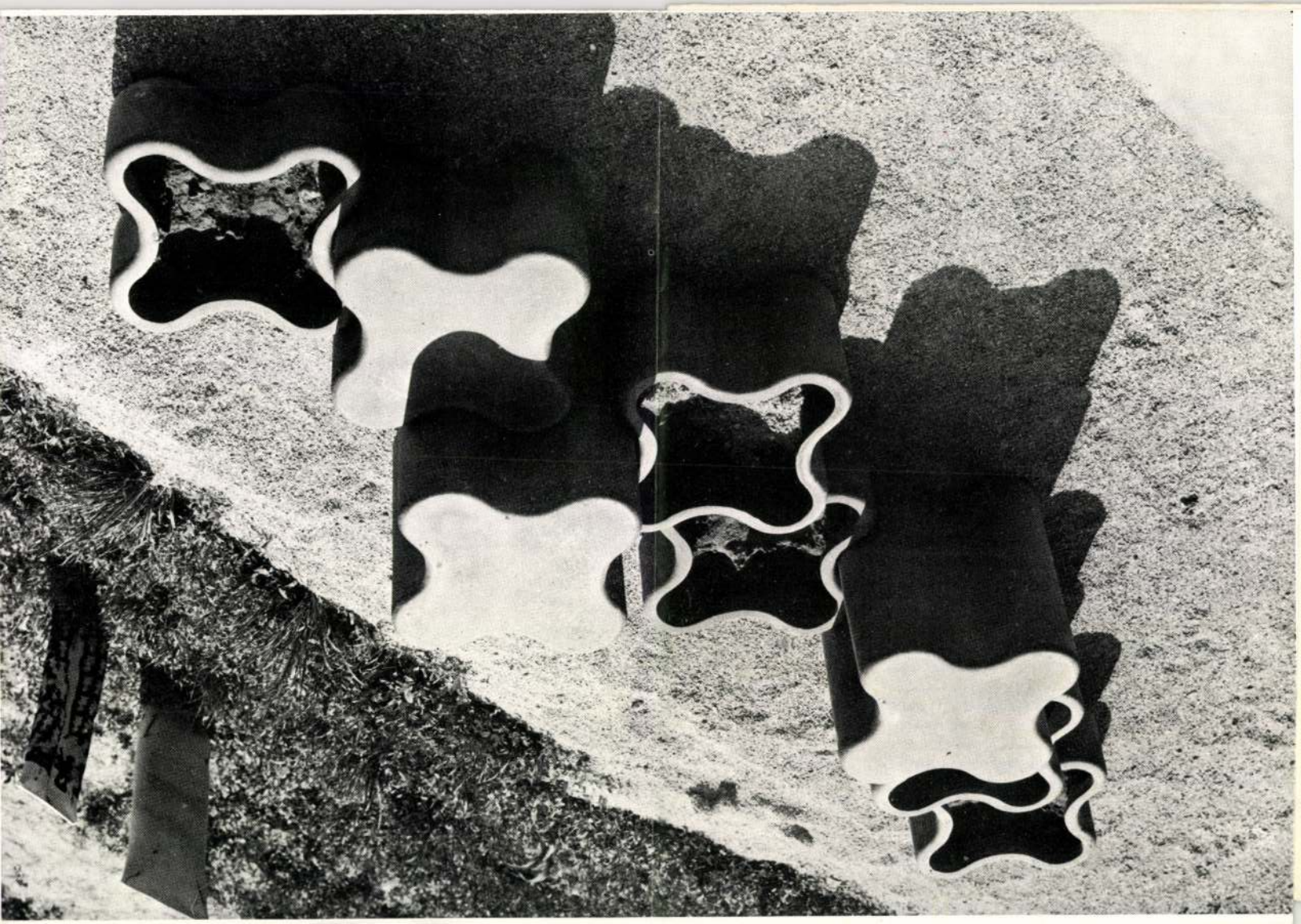

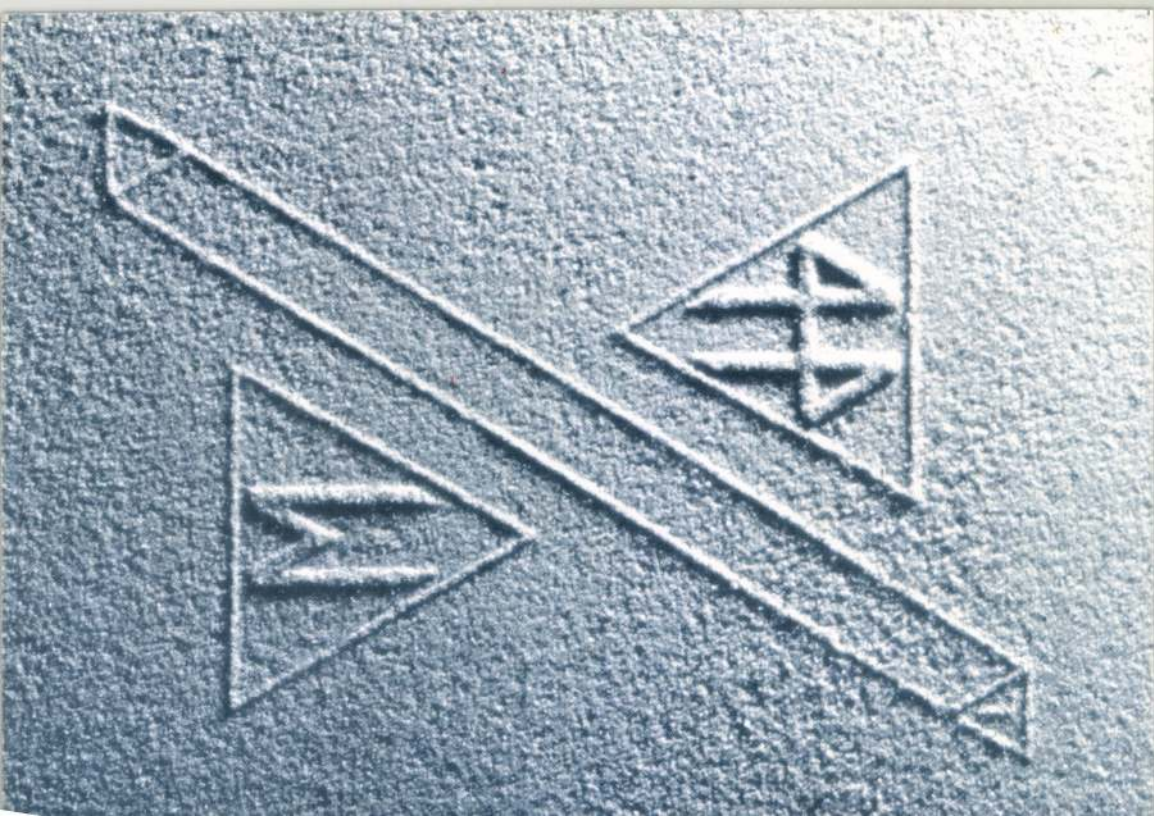

T. Móker Zsuzsanna

A **PÉCSI GALÉRIA**
tisztelettel meghívja

J. MÓKER Zsuzsanna
kerámikusművész és

JEGENYÉS János
üvegtervező iparművész
kiállításának megnyitására
a Széchenyi téri kiállítóterembe
1996. december 5-én, csütörtökön
délután 5 órára.

Megnyitja:
Dr. UJVÁRI Jenő
Pécs Megyei Jogú Város alpolgármestere

A kiállítás megtekinthető:
1997. január 5-ig, naponta 12–18,
szombaton 10–18 óráig, kedd szünnap.

MATÁV

PÉCSI GALÉRIA • H-7601 Pécs • Pf. 162. • T/F.: +36 (72) 315-623

Sinkovits Péter

Új Művészet Szerkesztősége

Budapest
Báthori u. 10.
1054

Mohor Zsuzsanna

Néhány éve talált a művésznő, a karéjos, majdnem-lókere alakzatra és erről sejtszerűen építkezve végtelen variáció-sorokat rak.

P.Szücs Julianna: A senki földjén.

Művészet, 1977. január - 11.oldal.

J. Móker Zsuzsanna

Gádor István, Gazder Antal, J. Móker Zsuzsanna és W. Kálmán Anikó félporcelán és pirogránit elemeket állitott ki a pécsi kerámiabiennálén.

Magyar Hirlap 1975/274/4

Moher Ysuzsanna

A siklósi kerámia szimpozionon a művészni-két irókulat és egy kerti ösvényt mutat be.

F.Szücs Julianna: A senki földjén.
Művészet, 1977. január - 11.oldal.

Moher Zsuzsanna

Felnőtt és gyermek ivóhút

(repro)

Szűcs Julianna: A senki földjén

Művészet, 1977. január - 11. oldal

J. Móker Zsuzsanna

Szekeres Károly, Minya Mária, Fürtös György, Vértesi Nándor, J. Móker Zsuzsanna, Kálmán Anikó, Schrammel Imre, Benkő Ilona, Borsody László, Csekovszky Árpád, Majoros Hédi, Majoros János, N. Szomntag Éva, Kigyós Sándor, Gádor István, Gorka Lívia, Németh János, Geszler Mária mutatták be műveiket a pécsi Janus Pannonius Múzeum Dérynő utcai kiállítótermében rendezett negyedik országos kerámiai biennálén. A kiállítók közül, Vadas József: "Sápadt kerámia" c. kritikájában sorolja fel fenti neveket.
A tárlat ismertetését lásd: Gádor István nevénél.
Élet és Irodalom, Bp. 1975. nov. 1. XIX. 44. sz. 13. lap.

Móker Zsuzsa, keramikus

Az idei Képzőművészeti Világhét alkalmából nyílt meg Zalaegerszegen két kiállítás. — Külön egységként láthatók a siklósi kerámia alkotótelep néhány résztvevőjének munkája: Móker Zsuzsa és Polgár Ildikó művei,

Gz. L.: Jegyzetek két egerszegi kiállításról.
Zalai Hírlap, 1978. okt. 1.

Móker Zsuzsa, keramikus

„Kerámia a kertben" c. kiállítást, a Perényi kertben, Siklós külső várának szegletén rendezték, a siklósi kerámia szimpoziont. Móker Zsuzsa munkája szerepelt: egymásba illeszkedő, pirogránit elemekből kérzített virágtartói, ülőkéi, homokozói, dírzkútjai. (említve).

TV-híradó

1977. VIII. 27. Televízió 19.30 Ka.

Móker Isursa

Gyermek játszóteri plasztika
(repro)

Székely András: A vizinális játékok.
Tüdőr, 1977. szeptember 18 – 3 lap.

Móker Zsuzsa

A kiállításon bemutatják Móker Zsuzsa Plasztika-miaszókáját.

Székely András: A vizuális játékok.
Tükör, 1977 szeptember 18 – 3 lap.

Moker Zsuzsa

Méltatás

P. Szűcs Julianna: Az utak kettévalnak.
Művészet, 1978. március — 2. lap.

Moher Lajos

A romániaiak közül Moher Lajos a falplasztikának beíllő művével szerepel.

Vadas József: Magyarországon.
Művészet, 1978. március - 11 lap.

"Mázas szobrok" cimmel Vadas József ir a Pécsett rendezett ötödik országos kerámia biennáléről. Fejezetekre tagolt kritikájában az alcimek szerint osztályozott müvészek munkáját külön-külön értékeli s a nevek mellett a müveket is megemliti. "Egy kis statisztika" c. alatt más müalkotással szemben kiemeli Szekeres Károly müveit. "Egy kis esztétika" c. alatt szerepel Csekovszky Árpád, Garányi József, Majoros Hédi, Staindl Katalin. Munkájuk komoly birálatot vont maga után. Az ugyanitt szereplő Schrammel Imrét a legnagyobb elismeréssel méltatja. "Egy kis stilusgyakorlat" c. alatt Gádor István fiatalosan hatóplasztikáját dicséri, ellentétben a fiatalok -/Csavlek Etelka, Ősz Szabó Antónia és Sövegjártó Mária/- munkájával.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. juni. 24. XXII. évf. 25.sz. 13. lap.

Folytatás az 1 sz. céduláról: Az előző fejezetben szereplő további nevek: Ambrus Éva, Fürtös György, Hőgye Katalin, Kisfalusi Márta, Kovács Gyula, Ortutay Tamás, Polgár Ildikó és Tuza László. Róluk az "Egy kis értékelés" c. alatt az a kritika véleménye, hogy ha munkájukat nem is lehet tökéletesnek nevezni, de legalább rokonszenvesek.
"Egy kivétel" c. alatt Benkő Ilona, a biennálé fődijasa szerepel, s ezáltal bőségesebb értékelésben részesül a többi müvésznél.
"Egy kis utópia" c. rész a látottak összefoglalása mellett birálja: Horváth László, Horváth Szabolcs, Móker Zsuzsanna és Németh János müveit. A kritikát lásd: Gádor István nevénél.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. juni. 24. XXII. évf. 25. sz. 13. lap.

Móker Zsuzsanna, kerámikus

Pécsett megnyílt az V. Orsz. Kerámia Biemále melyen szerepelnek a művész térplasztikái. – a Szinház-tér egyik sarkában –, a több funkciós: kerti ülőkeként, virágtartóként, sőt szökőkútként is használható, lóhere-alakú, pirogránit elemekből építkező ötletes plasztikái. (szulítve)

Szelestey László: A kerámia útvesztése.

Zalai Hírlap, 1978. jún. 25.

Móker Zsuzsa, keramikus

Pécsett megnyílt a Kerámia Biennálé, melyen a sokat hiányolt étkészletekből hat műrész termékeit láthatjuk, közülük a legsikeresebbek Vásárhelyi Emese, Seregély Márta és Móker Zsuzsa munkái. — Móker Zsuzsa kertben, köztérre kívánkozó plasztikai együttesét, mely vonzó megjelenése mellett az ülőke, a virágtartó és a szökőkút funkcióit is megteremti: Szépséghibája, hogy tereinken nem találkozhatunk velük.

(említve)

Láttuk, hallottuk...

1978. jún. 23. Kossuth, 21.34 (M.)

J. Móller Zsuzsanna
(Bp. 1946-

Müveivel résztvett az V.Országos
Kerámia Biennálén - Pécs,1978.

-Katalógus a könyvtárban -

Móker Zsuzsanna, keramikus

L. Tkm Éva

Rózsa Gyula: Technikásan

Népszabadság, Bp. 1980 aug. 8

7.

Móker Zsuzsa, keramikus

A Pécsi Galériában rendezett Baranya megyei tárlaton három keramikus – Fövesi Klára, Knoll Éva és Móker Zsuzsa – kapott díjat.
Móker Zsuzsa porcelánkészlete feltétlen sokszorosítást érdemelne. „Teáskészlet" (repert.)

Romváry Ferenc: Baranya megyei tárlat.
Dunántúli Napló, 1982. júl. 31.

Móker Zsuzsanna, keramikus

L: Kun Éva

Vadas J.: Semmi rem Tökéletes 12

Élet és Irodalom Bp. 1984. okt. 12. XXVIII/41

7. Móker Zsuzsa kerámikus

Popány Gábor: Kerámia, most

Művészet, 1983. február

Móker Zsuzsa keramikus

Lovászky Hedvig: Gondok és lehetőségek a mai magyar kerámiában

Művészet, 1982. szeptember

J. Móker Zsuzsa, kerámikus

L: Valkó László

–: Krónika

Borító 3.

Jelenkor, Pécs, 1982. sept.

XXV/9

J. Móker Zsuzsanna, kerámikus

L. Rátkay Endre

Láncz S.: Képzőmű krónika 931-934

Jelenkor, Pécs, 1982. okt.

XXV/10

J. Moker Zsuzsa
a Zsolnay-porcelánok ai tervezője.

"Kiállítás a Tóparti Galériában"

Képző és iparművészet a Dél-Dunántulon.

/cikket lásd Szabados János szimuszó alatt/

Somogyi Néplap 1983. jul. 23

J. Móker Zsuzsanna

Kiállítás a mohácsi művelődési központban

Magyar Nemzet 1986. III. 8.

Móker Zsuzsa, keramikusművész

Rideg Gábor: Kerámiaszimpózium Siklóson.

1. a, b. A szimpóziumi közös munka makettjének két változata. /repr./ Készítők: Paulikovics Iván, Péter Ágnes, Szöllőssy Enikő, Várnagy Ildikó szobrászok; Móker Zsuzsa, Orosz Mária, Szekeres Károly kerámikusok.

10. Váza v. városlődi agyag, Költő-féle samottos agyag, siklósi fehér massza, m: 40 cm 1986. /repr./

Művészet, 1987. április, 8-old.-12-old.

J. Móker Zsuzsa

iparművész - tervező szerepelt az
1984-es Dunántúli Tárlaton

Pogány Gábor: A VI. Dunántúli Tárlat
Somogy, 1987. 6. sz. 96. l.

J. Móker Zsuzsanna

Zsuzsanni Zsuzsanna

Díszítő porcelánjai a Barany a Megyei Tárlaton a Pécsi Galériában. – Vázák –

Új Tükör
1989 ápr. 30.

A. J. cine
– 3. old. –

Mokk László
építész

1952. Kossuth-díjas az Építők.

Szabad Nép 1952. márc. 26.

MOKK LASZLO
építészmérnök

Az ötéves terv nagy építkezéseinél az előregyártott nagyelemek alkalmazása terén szerzett érdemeiért kapott Kossuth-díjat.

1905
66

A vallás és közoktatásügyi m.k
hó 24-én 5748/eln.szám alatt k
várfelügyelő -höz intézett ren

A Zólyom szab.kir.r.t.város le
nak 1905.évre kiigazitott névj
előforduló " m.kir.vallás és k
tagsági jogainak gyakorlásával
m.é. 1988 eln.szám alatt kel
sának saját indokolt kerelmér
a községekről szóló 1886.évi X
zom Czimedet. E változást az i
vármegye alispánjának egyidejü
febr.24. Berzeviczy s.k.

MDK

Mokk László

előadása az első előregyártási kongresszuson nagy elismerést aratott. /1954/.

124.o.

Dr. Mihailich Győző: A XIX. és X^A. századbeli magyar hidépités története. Bp. 1960.

MOKK László épitém

Merényi László: Dr. Mokk László (1912-1996)
= M. Építőipar, 1996, 11-12. 394. ill

Mokó István, [építén?] MDh

Cód építési problémáiról
nyilatkozik.

Keresztényi Nándor: Gyár vagy város 3.

ESTI HIRLAP, Bp. 1962. nov. 12.

MOKOS József festő

Békési Élet 1974/1.

A festő Mokos József

(1892—1972)

V. KISS MARGIT

Mozaikok

Bement a polgármesterhez — nem foglalkoztak vele. Másnap cikket írt a helyi lapba: Bubifrizurás fák. Így érte el, amit akart.

Malacot „szerzett" — 1917-ben, a kiéhezett csapatnak. Így jelentette: lerajzoltuk ezt a malackát.

Megtanult gyorsírni — teljesen egyedül.

Nem volt megelégedve az oktatás színvonalával — szerzett magának oktatót.

Reformokat követelt a főiskolán: felesleges tantárgyak veszik el az időt a fontosabbaktól.

Tiltakozott a jogtalanság ellen — megbüntették. Fenntartotta állításait — megtorolták.

Orgonán játszott, kályha- és fűtésszakértő volt, képet restaurált, tortát sütött.[1]

Egy tucat tantárgyat tanított, de őmaga is örökké tanult.

Utánajárt, protestált, vállalt, hozzászólt, bement a miniszterhez . . .

Nagy pedagógus volt.

És festő. Áhítatos és szorgalmas.

Életében egyetlen önálló kiállítása nem volt.[2]

Emlékkiállítás a Munkácsy Mihály Múzeumban
1973. január 15–29.

63 db képet és 1 szobrot állítottunk ki, részben a hagyatékból, részben különböző intézményi-, illetve magántulajdonból.[3]

A haláltól a kiállításig eltelt fél év az új felfedezések, meglepetések sorozata volt számunkra.

A műteremszobából jól ismert kép a következő: alkonyi pirosban játszó, misztikus világítású tornyok kissé merev utcafronttal a túloldalon, virágcsendélet — több darab — krizantémokkal, borús-fáradt tájkép Tokajból, kis pasztell kertrészlet ülő figura sötét sziluettjével.

A múzeum tulajdonában levők (1972. novemberéig) pedig igazán konfliktusos festőegyéniséget sejtettek: a befőttes csendélet mesterkélt pompája, a Falusi táj (1942) szenvtelen részletezése, a másik Falusi táj (1933) idillje, illetve az Ablak tartózkodó nemessége, a Folyosó zsáner-jellege — csak a többféleséget mutatták.

A legutóbbi évek kiállításain (alföldi tárlatok) szerepelt képei vagy vázlatjellegűek, vagy korai képek, amelyek többedíziglen szerepeltek kiállításokon. (Balatoni részletek: lépcsőlejáró, Balatonpart paddal — 1960-as évek; Festőállvány, Udvar stb. — 1920-as évek.)

Halála után a kamrai raktárból kilenc erőteljes, szép műve került el majdnem mind befejezetlen. Ez azonban egyik esetben sem fosztja meg ezőt a teljes élménytől; inkább csak a „ráadás" hiányzik mindegyikből sek és intenzívek ezek a képek — nem a hiányzó dolgok miatt, hisz festői módszere: a felvázolás utáni fejlesztés többfázisú, s ebben el megoldás 9/10-éig; sokkal inkább arra kell gondolnunk, hogy megfele pot és körülmények híján, esetleg másjellegű mondanivalói közben r dott, illetve nem akart hozzájuk nyúlni.

Ezek a képek következők: mindkét Zsilip, Töltésoldal, Utca napsz Kert, Női arckép (olaj és pasztell), Békéscsaba határában, Köröspar

Ezek — a múzeumi Ablak és Folyosó című képeivel együtt — meghatározó jelentőségűek az életmű szempontjából.

A magángyűjteményekből előkerült darabok közül az Édesanyja arcképe bír még ugyanilyen jelentőséggel; a többi „adalék", kiegészítés ezekhez.

A gyűjteményes kiállítás mindig jelentős esemény. — A művész számára azért, mert további következtetéseket vonhat le egy-egy stíluskorszakának kiválogatott darabjáról, azok arányából; a közönség számára is fontos, mert teljes képet kap a kiállítóról.

Az emlékkiállítás általában gyűjteményes is.

Így, összeszedve az anyagot az emlékkiállításhoz, váltak egymás értelmezőivé a képek, az eddigi elszigetelt ismeretek többek lettek, mint voltak önmagukban: azok a törekvések váltak érthetővé, amelyek a festőt időről időre vezették.

A vázlatok[5] meglelése koronája volt a kutatómunkának: az elgondolás primer formában, kevesebb áttétellel jelentkezik: adja a téma kompozícióját, esetleg jelzi a mondanivalót: milyen irányban kívánja hangsúlyozni a témát. Jellegénél fogva is friss — idő sincs általában a cél szem elől tévesztésére; nem úgy, mint a több fázisban festett képeknél.

Ha ezen felül még jegyzetek is előkerülnek, az szerencse. Jelen esetben lapszéli jegyzetek ezek különböző könyvekben.[6]

Nehéz ifjúkor

Mokos József Békéscsabán született 1892. november 22-én. Édesapja, az ügyeskezű asztalos 47 éves korában halt meg „csúz"-ban.

Ekkor került apai nagyapjához Nagyváradra. A furcsa öregember szavát heteken-hónapokon át nem lehetett hallani, de szívesen közbenjárt a püspöknél, hogy „Jóskát" felvegyék az egyházi kezelésű Tanítóképzőbe. Miután ez megtörtént, úgy igyekezett meghálálni a bizalmat, hogy mindenben eminens lett, kiváló érzékkel ült az orgonához, nemsokára ő látta el a szolgálatot a miséken.

Közben átkerült anyai nagybátyjához, ahol ő lett a hetedik gyerek, de ugyanolyan bánásmódban részesült, mint a többi.

1911-ben elvégezte a Tanítóképzőt. Magyarpatakra került tanítani, de nem volt maradása, mert a pedagógiai munka sikertelen maradt: magyarul a papon kívül senki sem beszélt, a lakosság szlovák anyanyelvű volt.

Visszavándorolt Békés megyébe. Csorváson kapott állást 1912-ben. Innen ment fel Pestre, a Képzőművészeti Főiskola Rajztanárképző szakára 1913-ban.

1914-ben önként jelentkezett katonának.

Valjevónál — a cseh katonák közt egyedül magyar — szerezte az úton a petróleumos lisztet, amiből főzött a társainak, szót váltani azonban nem tudtak egymással.

A fronton arclövést kapott, a bal szem idegei megsérültek. Budweis-ba (Budejovice) küldték, a kórházba. Innen tért haza — folytatni megkezdett tanulmányait.[7]

Hogy mit jelent ez a háborús Pesten, arról Lyka Károly ír: „A Képzőművészeti Főiskola székháza hadikórházzá alakult át 1914-ben, az maradt az egész háború alatt és még utána is egy ideig. Az oktatásra kibéreltek üresen maradt üzleti helyiségeket, ezek széjjel voltak szórva a főváros különböző negyedeiben és természetesen alkalmatlanok voltak tanulmányi munkára."

Több katedra betöltetlen maradt. 1919-ben a Főiskolán jóideig szünetelt a munka.

Mokos József: Utca a napsütésben

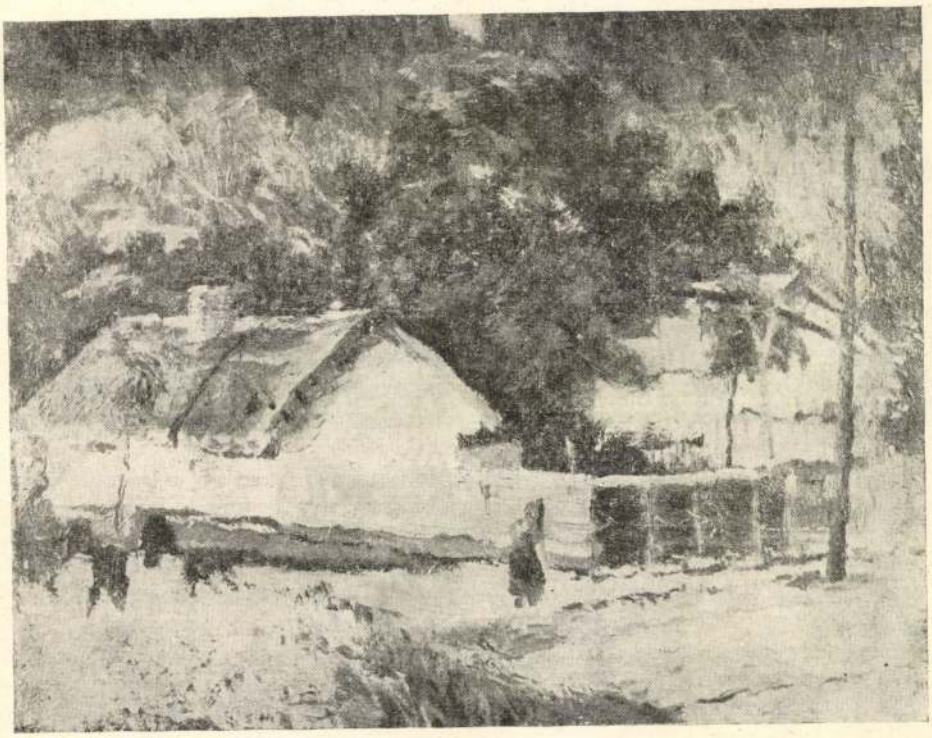

Ismét Lyka Károly: „Az igazgatás tehát oda zsugorodott, hogy Várdai, az adminisztrátor, hol ide, hol oda szaladt segítségért könyörögni. Szinyei ráhagyott mindent. Jómaga tehetetlennek érezte magát a szokatlan feladattal szemben. Nem született bürokratának, szervezőnek, adminisztrátornak, állását is reprezentációs megbízásnak fogta fel. Nem igazgatott. A háborús zavarok egyre nyomasztóbban hatottak rá. És egyre nehezebbnek érezte az öregkor terhét."[8]

Az ábrázoló geometria tanítása nem volt kielégítő — Mokos József ezért keresett egyéni megoldást. Ugyanakkor a tanítóképzőt végzettek több olyan tárgyat újratanultak, ami érzésük szerint felesleges volt. Egyebek miatt is megérett a helyzet a változásra — a reformtörekvések egyre erősebbek az ifjúság körében. Mokosék például követelik a főigazgatótól, hogy tanulmányi idejüket módosítsa három évre. — Követelésüket végül s teljesítették. Közben a háborúban résztvett fiatalok tanulmányi idejét szintén módosítják három évre.

Ezekben a zűrzavaros időkben tanít még Benczúr, már Edvi Illés Aladár; a fiatalok 1920-ban, a reformévben (Szinyei halála után) tanárrá választják Csók Istvánt, Rétit, Vaszaryt, Benkhardt Ágostot, stb., akik jóideig ingyen tanítottak, s csak később kaptak kinevezést. — Mokos nem a kevesebbért, valójában a többért harcolt: hogy olyan órákat látogathasson, amikből profitálhat.[9]

Így lehetséges az, hogy noha 1920-ban végez, mégis hosszú időre szóló hatással lesz rá Csók István művészete, Benkhardttal meg nyaranta találkozik Miskolcon, a nyári telepen.

Lyka Károly emlékezése szerint a Rajztanárképző tanárai a modern művészet: Nagybánya ellenségei voltak; a módszeres festés papjai. Mindebből Mokosra nézve semmi nem következik, ő itt kezd tudatosan orientálódni Nagybánya felé. Megérzik ezt a mesterek is: Lyka Károly 20 év múlva is megkülönböztetett figyelemmel kíséri,[10] Benkhardt a húszas években, nyári tanulmányai alatt az egyik legtehetségesebb tájképfestő-utódot látja benne.[11]

Korai vázlatok

Mindenesetre hasonlóképpen keletkeznek minden kezdőnél, művészettel-ismerkedőnél: eleinte a kínos-pontos körvonal, a pozitív formák összezsúfolása kiegészítve a nagy semmivel (nem érzik a „pozitív" és „negatív" folt közötti összefüggést —, így van ez Mokos József legkorábbi miskolci vázlatán is.)

1923-ból a következő: (álló formátum, oldalaránya 3:2) az előtérben utcasarok, balról a másik oldal kerítése, jobbról szintén a másik oldal, házfal-, csatorna-, és tetődarabbal. Az ábrázolni kívánt részlet megvilágított és árnyékos részekre hívja fel a figyelmet; fent a falombok mögött, középtől kissé jobbra az Avas tornyára, s a házak különböző téri helyzetére szintén nagy figyelmet fordít — a hangsúlyozott részen háromféle elhelyezkedésű házat ábrázol. Így a „mondanivaló": a perspektíva helyessége, a fény-árnyék ellentéte, a torony jelenléte — ez mind túlságosan fontos, egyik sem mer lényegtelen momentum lenni a másik rovására. Ezek a mondandók mind formában

Mokos József: Virágok

(pozitív, azaz valamit ábrázoló formában) fogalmazódnak meg, így túlságosan sok jut a tervezett kép alsó $^2/_3$-ad részébe, míg a felső harmad teljesen üres marad. (A terv — változatlan koncepcióban — megfestésre kerül; valószínűleg a 20-as években.)

Egy másik vázlat — szintén Miskolcról (közel négyzetes: 7:8; év nélkül): A kép egész terét betöltő, felülnézetben ábrázolt szűk terecske, ahová három irányból fut össze az utca. A különböző irányú perspektivikus torzulások könnyedén felvázoltak, a tónusérték halványan jelezve. A vonalak futása könnyed és oldott; itt látható első ízben, hogy az anyag leglényegesebb tulajdonságait a vonallal próbálja kifejezni: a lomb változó intenzitású cikk-cakk vonal, a háztető ugyancsak cikk-cakk, de egyenletes, ismét máshol többszörhúzott — ezzel mintegy avítt jelleget szuggerál; a függőleges mindig tiszta és egyszeri. Azzal, hogy konkrétabban igyekszik utalni az anyagra, ez a vonalvezetés egységes hangulatot is áraszt.

A művészi pályára indulás egyik lehetséges módja a következő: elméletben ismert, tudott szabályok felfedezése a valóságban; a perspektíva törvényeinek látványban való megkeresése és megragadása. Ez lehet olyan ösztönző feladat, amely további keresésre sarkall.

Perspektíva látvány-élményben — ez legtöbbször épületek ábrázolásában jut kifejezésre. Magából a problémafelvetésből adódik, hogy a következő fázis ismét szerkesztés-központú: mostmár a kép szempontjából; a megkeresett-megragadott valóságból kell választani, kivágni egy darabot.

Mokos József így indult. Természetesen korántsem elég ennyi a továbbjutáshoz. Talán az anyag tisztelete az, ahová el kell jutni ez után, (attól függően, hogy természetelvű-e a festő vagy nem, ez más-más módon juthat kifejezésre). Ez nagy dolog, de még kevés a művésszé éréshez.

A fent ismertetett vonalvezetés tér vissza az Olaszországban és Ausztriában készített vázlatokon is (1928).

A Corenno Dlinio (színezett rajz) és az Udvar (Gmünd) (tus) ennek a megoldási módnak a veszélyeit is jelzik. Az előbbi erőteljes, átlós kompozíció, az öreg házacskák felületének „rusztikus" megoldása azonban önmagáért való a kép többi részének „kitöltetlensége" mellett: jobbra a háztetők fölött a víztükör, a háttérben a hegyek — csak jelzések. Az Udvar című is ugyanezt a problémát veti fel: a várudvar feljárója, tornya, udvarra rakott kacatjai olyanfajta érdekességek, amelyek kinálják a felületmegoldás bravúrját: az akvarell-papír érdes felületén a tónusértékek keresgetése eredményezi a hatást (a tintát mértékletesen, „szárazon" vitte fel).

A Camogli című vegyes technikájú kis képe azonban tökéletes. (Kompozíciós és színvázlat is.)

Világos tónusú épülethátter előtt a sötét előtérben egy vitorlás, mögötte még egy, szorosan mellette egy csónak. A színezés és a formák dinamikája itt összpontosul: sötét szürkéskék és sárga, fehér és piros, míg a háttér derített-fényes rózsaszínei ünnepélyes-nyugodtak maradnak.

Kinek lenne itt kedve geometriáról beszélni? — Mégis szükséges. A függőleges-vízszintesre (házak és víztükör) rávetített kibillent derékszögek (a hajótest és az árbócrúd előbb balra, majd hátrább egy másik jobbra billen ki) a kép ugyanazon pontjából. A nézőpont megválasztása tökéletes. Mintha egy mértani feladat illusztrációja lenne: a függőleges is ott van a maga természetességében egy házfal vonalában. Pontos aranymetszési arányok. Függőleges irányban az említett házfal, vízszintes irányban az árbócrúd és hajótest találkozási pontja jelöli ki azt a helyet, ahová koncentrálódik minden dinamika. (Eddig tárgyalt vázlatai oldalarányukban legtöbbször 2:3 — az első méret mindig a magasságot jelöli —, ritkább a 3:2 méret. Tehát gyakoribb a fekvő formátum, mint az álló.)

Az eddig bemutatott vázlatok geometrikus jellegűek voltak.

1927. Bodvarákó.[12] Felszabadul a geometria keménysége alól, a természettel találja szemben magát. Dús vegetációjú, hullámzó hátú távoli kis falu szolgáltatja a képek tárgyát.

Most értelmét látja az anyagszerűség ábrázolásának: vonalai a megtalált harmónia feletti örvendezésben ellágyulnak, majd fölharsognak: árad a harmónia ezekből a miniatűr alkotásokból. Ezek a rajzocskák mind négyzetes alakúak (vagy közel négyzetesek), gyakori bennük az átlós szerkesztés. A nézőpont is megváltozott: sokkal tágabb teret tud befogni az ifjú festő, mint eddig, így szabadabban áll ki a természet elé, szinte csak a képkivágás a feladat. Néhol az egész képfelületet beépíti, máshol több mint $^2/_3$-os magasságig.

A dombhátak, bokros és ágas fák között vannak itt házacskák is, figurák is, amelyeket azonban a lapszélen ki kell nagyítani, hogy majd később elegendő legyen... Ezek az 5x5, és 5x6 centiméteres kis képek elég gazdagok és elég intenzívek ahhoz, hogy őrizni tudják az élményt a megfestésig.

(Olyan sokkal gazdagabb ez a vázlatsorozat, mint az egy évre rákövetkező olaszországi, az viszont annyira szerves folytatása a miskolci korszaknak és a szorosabban vett tanulmányoknak, hogy az időrendtől el kellett tekinteni. Ez a következőkre mutat: a természet az a téma, ami elég közel áll hozzá, amelyet maradéktalanul átél, amelyet szinte korlátok nélkül tud befogadni. Vonalai, tónusai élvezik a csaknem buja vegetációt, most nem tévesztenek, a felületgazdagság most a festő érzelmeivel azonos gondolatot szuggerál.)

Most lett fontos a téma. Ez már nem gyakorlás, ez már készülődés.

A művészi egyéniség kialakulása
(A Pátria emelkedett ízlése)

A Békés megyei Képzőművészeti és Iparművészeti Társulat 1929-es vándorkiállításának katalógusában olvashatjuk, hogy Mokos József 1924-ben a Társulat gyulai kiállításán díjat nyert: Leányfej című munkájáért kapta

Mokos József: Zsilip I

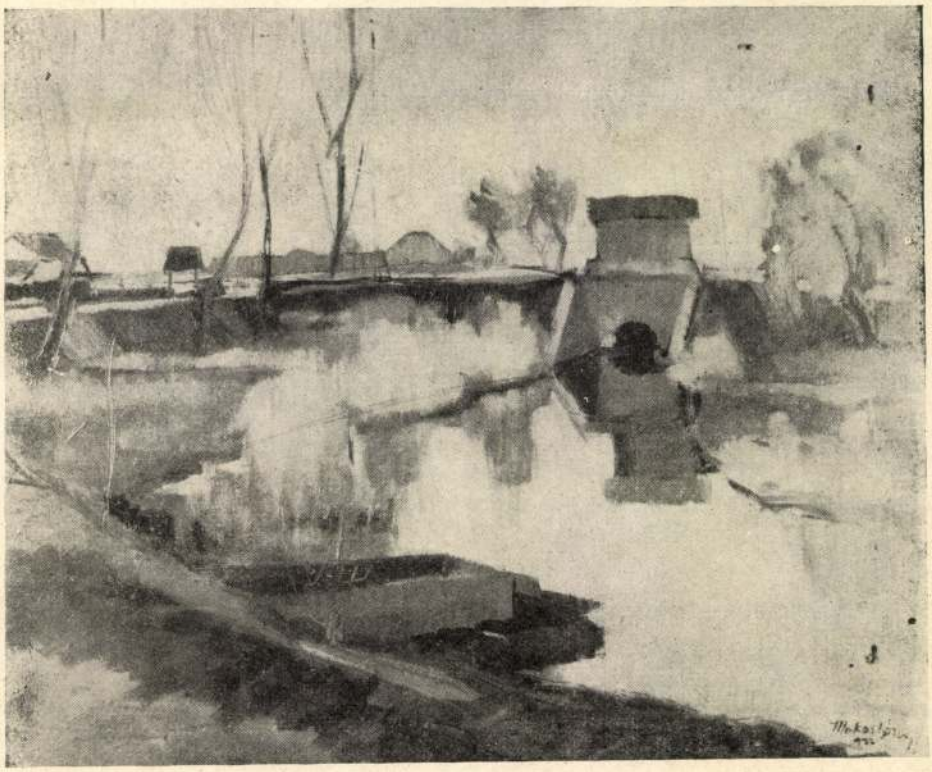

meg a Békés megyei Vitézi Szék 250 000 koronás díját. (Ez alkalommal a következő díjak kerültek még kiosztásra: Firtosi József Dezső: Fűzfák a szélben — a Gyulavidéki Takarékpénztártól 30 000 K.; Mogyoróssy Sándor: Fiatal lány (szobor) — a Békés megyei Takarékpénztári Egyesülettől 250 000 K; Wágner József: Labdarózsák — Békés vármegyétől 350 000 K.)

A „Békéscsabai Képzőművészeti Kiállítás Katalógusá"-ból (Nemzeti Szalon, 1927) pedig megtudjuk, hogy Mokos József a Nemzeti Szalon békéscsabai tagja. (A katalógus szerint a Nemzeti Szalonnak tagja volt minden valamirevaló festő, szobrász és iparművész Békéscsabáról is: Botyánszky János, Deutsch (Jankai) Tibor, Mazán László, Sass Árpád, Wágner József, Filipinyi Sámuel, Jámbor Márta, Kolozsváry Sándor stb.) Megjegyezni ezt a tényt azért fontos mégis, hogy lássuk: milyen társaságba tartozott bele, milyen volt a viszonya az 1920-as évek Békéscsabájához, illetve a városnak őhozzá.

A Nemzeti Szalon egyébként igen vegyes programmal rendelkezett, de a Magyar Impresszionisták és Naturalisták Köre, a Szinyei Társaság szintén ott állított ki.[13] 1928-tól a Magyar Képzőművészek Vidéki Szövetségének is tagja Mokos József.[14] Ekkor már működik a Békéscsabai Auróra Kör képzőművészeti osztálya, — a Szövetség vidéki csoportját éppen ezeknek a vidéken működő különböző művésztestületeknek a tagjai alkotják.

1928. október 9-én nyílik Békéscsabán a Közművelődés Házában (mai Munkácsy Mihály Múzeum) három csabai festőnek kiállítása: Wágner Józsefé, Mokos Józsefé, Deutsch Tiboré.

A Magyar Vidéki Városok Kulturális Szövetségének III. Egyetemes Ülése alkalmából készített képzőművészeti katalógus (1930. február) Békéscsaba képzőművészeti életét bemutató cikke csak azért nem említi Mokos József nevét a Budapesten is kiállító művészek nevei között, mert mint az Auróra Kör képzőművészeti szakosztályának vezetőségi tagja, a rendezőséghez tartozik. Ekkor már a város mint műtárost is alkalmazza fél állásban a múzeum képzőművészeti anyagának kezelőjeként. (Közben Békéscsabán tanít.)

A környezet — a szűkebb és tágabb társadalmi környezetet értjük itt — mindig hatással van minden ember tudatára, hát még a művészére. A művész sokkal érzékenyebben reagál a befogadásra, elvárásra, társadalmi ízlésre. — S mint azt a későbbiekben érzékelhetjük, Mokos Józsefnél is természetes ez; szerencsére azonban tágabb látókörű, minthogy a helyi ízlésre túlságosan reagáljon, igényei intellektuálisabbak. A pompázatos megnyitókon ugyan szó esik valami homályos jelentésű „belső érték"-ről, a nem-hétköznapi lelkek azért Itália derűs azúrkékjére, a tengerpart napsugarakban játszó fodros hullámaira vágynak, Itáliáért és Abbáziáért sóhajtozva — és nem látják a képet, csak nézik.[15] A szépek közül a legszebb mégis a virágcsendélet, bársonya és pompája és vélt illata is van — éppúgy mint a művészetnek! Nagydíjat érdemel.

A tárgyválasztás körülhatárolódik. Az előzőekben említett díjazott Leányfej 1924-ből való. Édesanyja portréját szintén a 20-as években festi. Özv. Mokosné emlékezete szerint házasságkötésük előtti a kép. A portré — mindamellett, hogy komoly felkészültséget igényel — különleges befeléfigyelést is feltételez; rejtett tulajdonságok felfedezését, intimitást. Képességet az

Mokos József:
Édesanyám

egyedi tulajdonságok, a sajátosságok észlelésére, és nem utolsósorban az azonosulni tudás képességét.

Ez a terület azonban véges Mokos számára: a későbbiekben sem fest másokat, mint legszűkebb környezetének tagjait.

A természet iránti vonzódása azonban lényegében azonos hangoltságú a portréhoz való képességével: a sajátos jelleg felfedezésében, az azonosulnitudásban, az intimitásban.

A Képzőművészeti Főiskola miskolci nyári telepén Benkhardt Ágost az, aki a tájkép felé hangolta Mokos József érdeklődését. Személyes példával is, amennyiben mint vérbeli naturalistának, minden festőileg értékesíthető téma érdekes számára: a csendélet, az alaktanulmány, az interieur, jelenetkép, s a tájkép is. Farkas Zoltán szerint tájképeit „mintha ebben a pillanatban szakították volna ki a világból, közvetlenül, üde fiatalsággal terülnek el előttünk, eleven és hű visszatükröztetői a természet ezernyi változatosságának." Festésmódban és formaadásban Benkhardt a nagybányai naturalista hagyományok folytatója: „halkra hangolt plein-air, kerüli a harsogó effektusokat, a rikító színeket; általában inkább hajlik az önmagában is vonzó jelenségek művészi ábrázolására, olyan témákhoz, ahol a festő szenzációit az ember érzékiségével is alátámaszthatja; a finom átmenetekre osztás közelebb áll hozzá, mint a harsogó hangsúlyok felrakása."[16]

Mindez fontos megállapítás a mi szempontunkból is. Milyen sokféle lehet a látvány megközelítése —, ábrázoló célkitűzések esetén is, — attól függően, hogy mi az a gondolat, amelyet a látvány kivált a festőben!

Gyarapodás. Festőtársait illetően nemigen történt változás a későbbiekben sem (egészen az 50-es évekig), az előbbiekben már felsorolt nevek maradtak. Jómodorú, jókedélyű ember lévén, mindenkivel kollegiális kapcsolata volt, kivéve Wágner Józsefet, aki ennél is több volt: barát. De ő sem akkora, hogy egyénisége és művészete eltérítette volna Mokost a maga útjáról. (Sőt! Korrigálta Wágnert: pár évvel ezelőtt a Munkácsy Mihály Múzeum tulajdonában levő egyik Wágner kép tisztításra került hozzá, s olyan elemi erővel tört fel nem-tetszése a kép szerkezetét illetően, hogy „kijavította" azt.)

Sem a szűkebb környezet, sem Benkhardt nem köti annyira, hogy tovább ne menjen: Nagybánya érdekli. Mégpedig eleven voltában is. 1930-ban egyéni tanulmányútra indul. Két hónapig tartózkodik ott. Felesége szerint sokszor emlegette ezt az utat. — Bernáth Auréllal és Mikola Andrással itt találkozott.

Mokost hatalmába keríti a fény varázsa. A totalitás érzése szállja meg, a „legköltőibb" motívum felfedezésével.

A Magyar Művészet című folyóiratot rendszeresen járatja — már ennek előtte is. Monográfiák és művészetelméleti munkák — Ferenczy Valér: Ferenczy Károly című, első kiadású darabja, Lyka és Genthon munkái, Szerb Antal Világirodalom története és Kodály Magyar népzenéje, A magyarság néprajza, Székely népballadák, német építészeti folyóirat, angol fotó-folyóirat, a Természet Világa, Az emberi test — nem lehet felsorolni, milyen sokoldalú és intenzív érdeklődési köre volt.

Könyveiben aláhúzások, megjegyzések találhatók, a felzeten néha a legfontosabb mondanivaló oldalszámával: a rajzolás komolyságáról, a jó műalkotás meglepő és meggyőző karakteréről, a modernségről, művészi túlzásról, világításról, a látási (!) mondanivalóról, a világnézetről, a természettel szembeni gyöngédségről, tiszteletről. (Mindez a Ferenczy-könyvben.)

Hogy hol tudja saját magát, arról a Képzőművészeti Főiskola 1928—29-es évkönyve (Bp. 1930) hátlapján található sajátkezű jegyezetek adnak bizonyságot, felsorolva tanárai, különböző tanulmányútjai (körcikkelyekbe építve), egyetlen szó van kiemelve: tájkép.

A természeti jelenségek megragadása. A 20-as évek végén kiállított témái a következők: Tanya, Faluvég, Virágok, Bodvamenti táj, Olasz táj (Alvera), Dolomitok, Gmünd. A festeni-tanulás időszaka ez. A Faluvég (mint egyik legelső munkája, olyan kedves volt a számára, hogy nem vált meg tőle) amolyan próbálkozás, a megjelenítés nehézségeivel küszködik. A Bodvarákóról festett képek egyike, a Bodvarákói táj a következő problémákat tárja fel: a motívumok (az alsó harmadban boglyák, a háttérben torony, a horizont lombkoszorúval lezárva) külön-külön zárt egységekben való megfestése és az egyforma ecsetnyomokkal festett kék űr nem adja a látvány egységét és meggyőző erejét. A motívumok képbe-építése az aranymetszés szabályai szerint történnek: a torony az, amelynek hangsúlyos szerepet szán. A színek azonban nyersek: a boglyák zöldtől a vörösbarnáig terjedő modu-

lációi és a türkiz-zöldre pointilírozott ég nem adja azt a megnyugtató harmóniát, amit a szerkezettel már hangsúlyoz a festő. A Bodvapart az előtér közeli foltjait és a mély háttér színviszonyát igyekszik tisztázni (égre nyúló lombkoronák).

Olaszországban festett képei jóval egységesebbek: a képpé szervezés, a tónusok kikeresése a feladata. Legszebb a már említett tanulmány-jellegű Camogli és az ugyancsak tanulmány Tengerpart. Utóbbi kevés motívumú színköltemény: jobbról az előtérben meleg sárgás-rószaszín parti sziklák, a bal előtérben és a háttérben a tenger meghatározhatatlan-finom színben, inkább csak sejtés, a túlsó parttal együtt. Szinte anyagnélküli az egész kép, kevés eszközzel végtelenséget ragad meg, nyugalma, tisztasága és egyszerűsége bámulatot ébreszt.

A Hajnalodik Alverában és az Esteledik a Como tó partján mélytónusú tájrészletei egyként természeti jelenségre összpontosulnak: olyan pillanatot kell ellesni, amikor a háttér havasai ragyogó pompában világítanak — rózsaszínekben, liláskékekben. A Dolomitok című pasztelljén hasonló célt tűz ki és valósít meg. Tehát a természetben lezajló történésen van a hangsúly, a festői szenzáció megörökítésén, nem pedig a természet lényegét hordozó

Mokos József: Zsilip II.

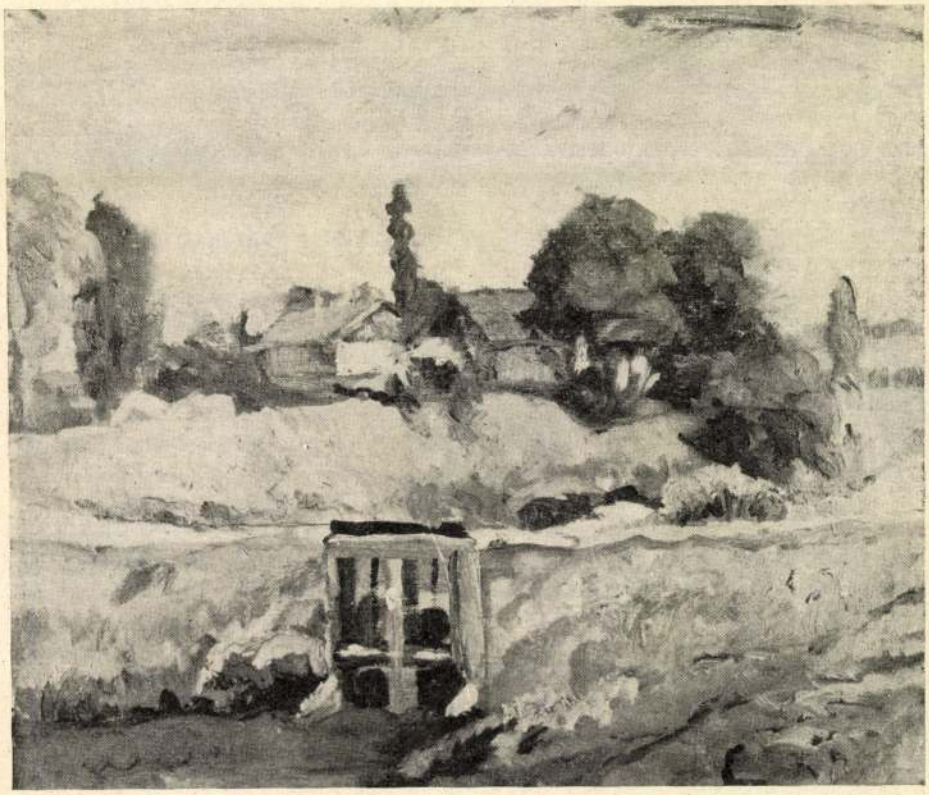

„tulajdonság", a végtelenség megközelítésén, átérzésén, megjelenítésén. — Itt a legnagyobb különbség a Dolomitok és a Tengerpart között.

Az ismeretlen varázsú táj egyébként is csábító végig az út folyamán: minden élményt meg kell örökíteni, hazahozni.

Ha azonban képes a festő nemcsak a látványt, hanem a látvány-kiváltotta gondolatokat és érzéseket is megfesteni, nincs nagyobb baj. A mélyrehangolt gazdag tónusok — a Hajnalodik Alverában című — sejtetik a festő további képességeit, értelmi-érzelmi mélységét, a skála terjedelmét.

A Dolomitok olajban való megfestése azonban határozottan súlyos feladatnak bizonyul: az üdezöld síkság hátterében az eddig nem ismert geológiai képződmények színe, formája a legfontosabb problémája, amely aztán eluralja a képet. A Como tó melléről című műve pedig érdekes kettősséget mutat: a táj „szerves" természet-része sötét-meleg, majdnem buja tónusú, alatta a hegylábnál az utca ólmos-szürke, sivár.

Most tud már „forma nélkül" is érzékeltetni valamit: eddig nem volt fontos a táj fölé boruló ég-háttér, mert pozitív formában gondolkodott. Most ezt a felületet is elemzi, s már nemcsak színben, hanem a felületkezelésben is differenciál: sűrű és oldott, pasztózus és lazúrozott is tud lenni a távlat és az anyag törvényei szerint.

Nagybánya

„Reprezentatív" darabokká váltak ezek a képek; a Művészet közli egyik 1940-es számában a Nagybánya I. címűt (melytől alkotója később sem vált meg).

Békéscsabán kettő ezek közül köztulajdonba is került: A Munkácsy Mihály Múzeum őrzi a Nagybányai táj eső után címűt, a Megyei Művelődési Központ a Nagybánya II. címűt.

Könnyedén megoldott, bravúros felületkezelésű képek ezek; egytől egyig ünnepélyességet árasztva.

Az a fajta „finom naturalizmus"[17] ez, amely a nagybányai iskola sajátja: a természetkultusz a festés áhítatával övezve. Ezek a távolról szemlélt, „nagy látószögű felvételek" világító egükkel, fényes hegyeikkel azonban valami eszmeiséget is sugalmaznak: ünnepélyes leborulást a Természet nagysága, rendje és fensége előtt. (A Ferenczy könyvben alá is van húzva: „gyöngédség, tisztelet, pietás a természettel szemben.") Ez a pantheisztikus szemléletmód van megerősítve nála a tornyok szerepeltetésével: a nagybányaiak közül két képen is (a Zazarparton és a Nagybányai tájon).

Több ez, mint látványfestés. Nem egyszerűen a természet egy kiszakított darabja, hanem mélyebb tartalma, etikai és nemcsak festői mondanivalója van.

Nagy dolog ez, ha meggondoljuk, hogy a legtöbb nagybányai festő „Ferenczy látvány-, illetve állapotfestéséig jutott el".[18]

Mokos Nagybányán festett képei az egyenletes szórt fénnyel megvilágított plein-airt tanulmányozzák (Zazarpart, Nagybányai táj), a foszlatott foltfestést (Nagybánya I.), sőt a látványból építhető dekorativitást (Nagybányai táj eső után). Ez utóbbi alacsony horizontú képnek szinte függönyszerű felhős ege azokat a formákat játssza vissza, amilyenekből a hegyek „épülnek". A Megyei Művelődési Központ tulajdona, a Nagybánya II. pedig színélvezé-

Mokos József: Ablak

sével tűnik ki ebből a sorozatból: az előtér pirosain zöldes lefedések, hátrább a sárga fölött indigó-kék, a bolus-vörös fölött halványlila, efölött sárgásfehér.

Itthon virágcsendéletet fest: fehér és sárga krizantémot, amelyben a természet imitációja a cél.

Mélyvíz

A 20-as évek végére tehető az édesanyjáról festett portré keletkezési ideje. Egyrészt azért, mert teljes „fegyverzetben" festette, másrészt felületkezelése, színmodulációi részben azonosak az 1929-ben festett Virágok-éval.

A zárkózott, lefelé néző arc finomsága, gazdagsága a legtökéletesebb összhangban van a bensőséges színezéssel: a sötét-ibolya háttérből gazdag reflexekkel emelkedik ki az arc: bolusvörös lilákkal, rózsaszín zöldesszürkékkel. A ruha párizsi kék.

Ezután krizantémok és peóniák következnek: több példányban ugyanaz; egyvázás variációkban, majd kétvázásban. A mesterségbel tudás netovábbjai ezek. (1954-ben a vidékiek Műcsarnokban rendezett kiállításán az egyik virágcsendélettel szerzi vissza a rangját.[19])

Itt már a kép célja szinte a természet szépségeinek önfeledt élvezése.

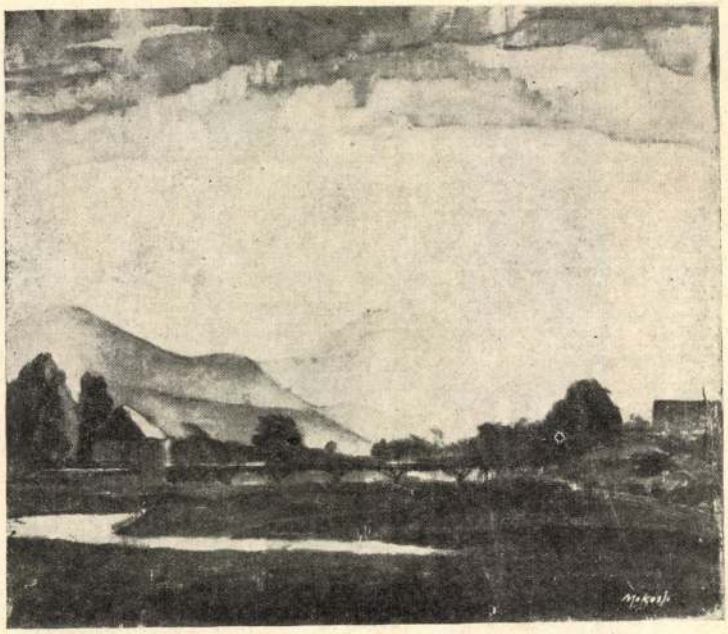

Mokos József: Nagybányai táj, eső után

A Zsilip 1932-ből üde-tavaszi színeivel (sárgászöldek) és hűvös csöndjével, a formálás gyöngédségével, ugyanakor személytelenségével lep meg. A szabályos szerkesztésű, határozott és tiszta formákból felépülő kép részben befejezetlen, éles vonalakkal jelezte a festő a pótlás helyeit. Idillivé válna, ha nem lenne ilyen hűvös. A Falusi táj (1933)[20] világítása, színezése már egészen más: az alacsonyról bevilágított, aranyló-vörös elszíneződés mellett a szenvtelenség az érzelmi töltése.

Szűkebbre zárulnak a lehetőségek: súlyos érszűkület, munkahelyi viták, majd éles ellentétek, melyeknek — demokratikus érzelmei miatt — egyik pólusa Mokos József. Az ebből következő megtorlás végül is olyan döntésre kényszeríti — évek múlva ugyan —, hogy hamarabb megy nyugállományba, mint az várható lenne (1943). „Csak" a festésnek akar élni; ugyanakkor új feladatokat vállal: az Auróra egyik titkára lesz, az Úrikaszinó pedig kitűnő alkalmat ad egy orvosi szakkönyvtár berendezésére...

A betegség miatt inkább a belső tér a festői téma.

A virágképek mellett megjelennek a befőttes csendéletek, amelyekkel nagy sikere volt. Üres és teli üvegek, kompótos tányér — drapériával zárt térbe helyezve. A háttér zöld, az üvegek alatti drapéria bordó. Nem utolsósorban ezekből a színekből ered a lefojtottság, valamint a felület is itt pasztózus. Csillogás és pontos leltár a borsszemekről — az illúzionizmus olyan mértékű, hogy a háttérdrapériát alig vesszük észre: a mesterkélt idill csak ezen a ponton kezd keserves lenni...

Tartózkodó, szomorkás gyermekarckép következik és egy kemény, zárt női arc; kétkedés, vád megfogalmazásai. Felületkezelésük vékony, színezésük:

Mokos József:
Zazarpart

kék-zöld és piros-zöld. Különösen az utóbbi, a Női arckép leredukált színben — csak a piros modulációiból áll.

Még egy próbálkozás a sokféleségben: a Hidasnémeti táj című (1937) dekoratív színcsíkokból épül fel: festése csak helyenként felszabadult.

Egy körülbelül ebből az időből származó vázlaton mintha karikírozó hajlamok ütköznének ki — pedig ilyen műfajban nem alkotott. Család ül az asztalnál; együtt kihegyezett és elkerekített formák.

A 40-es évek elején készített vázlatai kemények és aprólékosak, a zsánerjelleghez közelítenek. Kacsák a tavon, tornácos házak, útmenti víztócsában visszatükröződő világ. Egy 1940-es évek elején telegyűjtött vázlatfüzetben látható a következő kis kép: rálátásos vízfelület, a túlsó parton fák sora, az előtérben a vízen kacsák. Aláírva a festő megjegyzése: „kicsit naivan előadni". Látható még ebben a füzetben gémes-kút fölé hajló figura, állatlegeltető fiú, földművelő szerszámokat vivő férfialak stb. Csupa olyan mondanivaló, amely eseményjellegű, s amely Mokosnak eddig nem próbált területe. A száraz, részletező látványfestés után ez a korszak a bukolikus idill képeivel a negyvenes évek elejéig tart.

Falusi táj — 1942-ből. Falu széle a nádas felől. Merőlegesen tűző világításban aprólékosan, szenvtelenül. Egy 42-es virágcsendélet ugyanezt mutatja.

Közben látványos akció zajlik Budapesten: Vitéz Nagybányai Horthy Miklósné őfőméltósága legmagasabb védnöksége alatt álló a „Magyar művészetért" című kiállítás nyílik 1940. február 8-án. Az akció célja a művészek megsegítése, lehetőségek adása az anyagi támogatásra. Mokos egyetlen képét küldi be: Nagybányai táj című vásznát, melynek ára 300 pengő. Az „ak-

ció" azonban sikertelen: a kép megmarad. (Mostani kiállításunk Nagybánya I. címen vette katalógusba az említett művet.)

A festő maga is érzi, hogy az 1920-as évek végén keletkezett képei mesterségbeli szintjét nem múlta fölül: az 1938-ban Szegeden rendezett Délmagyarország művészeinek reprezentatív tárlatára a következő megbízható képeit küldi el: Como tó mellől, Zazarpart, Falu vége.[21]

„A két világháború közötti korszak jellegét meghatározó tényező a posztnagybányai iskola intim lírája" — írja Németh Lajos a Modern magyar művészet című könyvében. — A társadalmi és gazdasági körülményekből következő lírizmus passzív és meditatív; Szőnyi az idilli létet festi, Bernáth Aurél is a látványfestés felé fordul — mint a korszak jelentős festő-egyéniségei. Míg azonban a posztnagybányai iskolát képviselő Gresham-Körnek sikerül „tündérvilágot álmodnia a mocsár fölé"[22] — Mokos belefásul.

Kétségbeesett kapaszkodás a hihető, a nagyszerű, az egész, a mindig-igaz után. A mikro-világ gazdasága és pompája változatlanul kínálkozó festői lehetőség. Csakhogy ez a látótávolság most komisz kényszerűség az eszmék sivár valóság-lehetőségei között — virágtól toronyig tartó festői megoldások helyett ismét igazabb vívódás az elemeké: felhők a kék űrrel, föld az éggel, lent a föntivel. Mit is ért a környezet ebből a drámából? Itt a festés hobbi, szépelgés — zongoraszólam közben; távolról sem a témák lehetőségei, vonzása és taszítása közötti iszonyú választási lehetőség, intellektuális közlés és az ezért érzett felelősség. A vívódás megfogalmazásai: a Csabai látkép, a Békéscsaba határában, Csabai bogárházak, Kerekes-kút.

Most más a nézőpont: ismét megnő a távolság a festő és a téma között — tágul a látószög. A Csabai látképen a tompa színek, kemény formák rideg ölelésében minden költőiség hordozója a torony (evangélikus is, katolikus is); a Csabai látkép nagyra növesztett, mélykék ege; a Csabai „bogár-házak" sziluett-szerűen sejlő faluszéli házsora fölött a nehézfelhőjű ég a sokkal nagyobb felület, sárga-rózsaszín és kék foltjaival ismételten a „nagyszerű" keresése: színben és a formák egyensúlyában egyaránt.

Eddigi képein csaknem mindenütt a földön levő, érzékelhető, súlyos formáké a főszerep: a kép alsó kétharmadát ezek töltik ki. Most más lett az arány: a konkrét forma összezsugorodik az alsó harmadra, tagolatlanná, érdektelenné válik a szerepe. A felső kétharmad, amely formailag nem konkrét, amely kezdetben csak problémát okozott tagolatlanságával, amely a festővé válás kezdetén a „nagy harmónia" szükséges kiegészítője volt, az most mélységével, drámájával, súlyával a kép legfontosabb részévé válik.[23]

Elkezdi a fényben álló kerekes-kút témát, sűrű lombok között, közelről. A kép abbamarad — 1955-ben fejezi be, már más lakásba költözve.

A csúcson

1944 ősze. Mokos József ekkor 52 éves. Megbecsült személyiség Békéscsabán, ismert festő, a város alkalmazásában műtáros a múzeumban, felesége a polgári leányiskola igazgatója. 1944. szeptemberében a Múzeumban kiállított 80 darab festmény közül ugyanarra az egyre esik pozitív ítélete, mint Csánky Dénesnek. Mokos felhívta magára a figyelmet: a főigazgató maga mellé

Mokos József:
Camogli

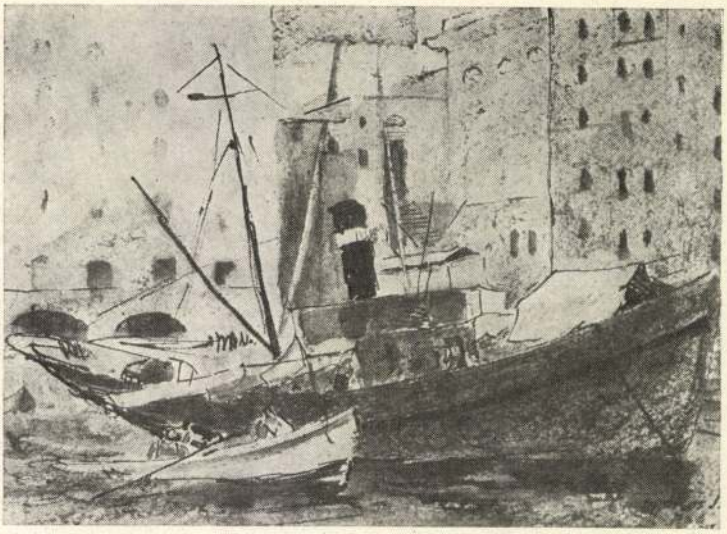

hívja a Szépművészeti Múzeumba! Itt a „nagy karrier" lehetősége. A készülődést a bombázások zavarják meg . . .

Amikor megjelennek a lakosság nyugat felé menekülését szorgalmazó falragaszok a frontvonal várható közeledése miatt, Békéscsaba értelmiségének egy része pánikszerűen távozik — Mokos Józsefék is.[24]

Amikor 1946-ban újjászerveződik a Képzőművészek Szabadszervezete, majd ennek vidéki szervezetei is, Mokos József még nincs idehaza. 1947-ben azután igazolnia kell személyét: olyan festő, akinek szociális és demokratikus érzelmei kétségtelenek.[25]

Ebben az anyagilag-erkölcsileg megrendült állapotban[26] olyan képek sorát festi Mokos József, amelyek az életmű csúcsát jelzik. Ezek: a kicsi Zsilip, az Utca napsütésben, a Folyosó, az Ablak címűek. (A mondanivaló jellege ugyanez a csak részben megfestett képein is: Töltésoldal, Köröspart ősszel.)

Ezek a dúspompájú, érzéki-szép, egyszersmind bensőséges, telített légkörű képek részben tájképek, másrészt eddig tőle szokatlan műfaj: a belső és a külső tér találkozási pontjai; ilyen az Ablak és a Folyosó.

A tökéletes szerkesztésű Zsilip a legkisebb közülük. A tárgyias motívumok ismét betöltik az alsó kétharmad részt. Színük meghatóan földhöz közeli: okkerek, zöldföldek, tompa vörösek; az ég kékekben, rózsaszínekben mozgó. A víz fölötti zsilipkapu és a háttér kékesen ragyogó házfala — a hangsúlyozott motívumok — függőlegesen egymás alatt a balközépen. Az átlós irányú csatornameder szinte észrevétlen marad — a jobb oldal közepétől le a bal előtérig —, a csatorna fölötti gyalogút vízszintese azonban az egész képet meghatározó jellegű: világos derűjével és nyugalmával feltűnő. A felső partoldalon bokrok, fák és egy házcsoport, ide kanyarodik balról az előbbi utacska is. Az igénytelen téma mélytónusú parázslása, tompított ragyogása az, ami megkapó.

Felesége szerint ekkortájt látogatta meg Mokos József a szentesi remetét,

Koszta Józsefet. Mit jelentett számára ez a látogatás? Lehetetlen észre nem venni a hatást az Utca napsütésben című képén. A közeli sűrű egéről, az előtér sárgás vibrálású növényzetéről, amelyben színes női ruhadarabok ragyognak — a kenés vehemenciája magával ragad —, a felületek érzéki-szép pompája méginkább. A motívumok: balról hosszú paraszthaz, oldalfalának folytatásában palánkkal, amely kissé lefelé tart, túl a jobbközépre, majd fordul. A ragyogó, telibevilágított házvég mögött sötétlombú fa, mély barnászöldjével talán a legizgalmasabb felület. Jobbra mögötte másik ház, előtte kútágas, még előbb villanypózna — ez az a hely, ahol „kilátszanak" az angolvörös vázvonalak, de itt, egész a jobbszélen, jelentéktelen foltdarabot érintenek. A kerítés sarkához közel egy öregasszony háttal, a bal előtér növényzetében szintén háttal két nőalak. Itt lent a sárga és rózsaszín festéknyomokat lila oldja, majd melegzöld, a vastag sárgásfehérre a sűrű zöldes-kobalt, a barnászöldre az angolvörösből kevert derített szín felelget. Pompás kép!

A Folyosó állókép — sokkal inkább a szerkezet nemes arányai uralják, mint a szín. Előttünk a folyosó teljes hosszában, kis ajtókkal, jobbra nyitott tér a kert lombjaival, száradó ruhákkal, az előtérben kékmázas vödörrel és egy hordóval. Függőlegesen a harmadolás, illetve ötödölés érvényesül, erőteljes hangsúly a jobbközép függőlegesében: a tartóoszlopok vonalában; vízszintesen a közép felett, a tér lezárásában van fontos szerepe az osztóvonalnak. A legmélyebb-legvilágosabb pontok sík-, azaz egyben tér-átlóban jelentkeznek — egyszóval gondosan megkomponált alkotás. Inkább sötét-világosra redukált tónusaival hat, mint színességével. A mély barnák és világos rószaszínek közül csak a kék lopakodik ki, a zöld gazdag reflexekkel olvad be a környezetbe.

Az Ablak szinte ugyanezt a szerkezetet mutatja. Belülről nézi a festő a külső tér friss-zöldjét, az ablaktáblák kék reflexei azonban a messzeséget érik utól és lopják ide. Hangsúlyozott szerkezet és költőiség itt nem egymást kizáró, hanem egymást támogató törekvések. Ez a halk és tiszta feloldódás a látvány szűkrefogott színvilágában egyike legszebb képeinek.

Ezek az alkotások most az öregkor határán, festői- és élettapasztalatok birtokában, megrendült vallomások a látványban, a látvány mögött rejlő tartalmakról.

A Kerekes-kút, az 1944-ben kezdett (még az Apponyi utcában) és 1955-ben befejezett nagyszabású gondolat már elveszti időközben a rendező elvet: a fény-árnyék sárgás és mély-kékes reflexeivel túl sokat felesel a piros-zöld harsogás. A tikkadt, fényes-ezüst levelek balról más folytatást kapnak, mint amit kezdeményeznek. Méginkább ez látszik a Kert című: az apró részletek gazdagsága, színbeli megoldása önálló feladattá válik: buja villódzás és átérzett részletek végérvényes kavarodása a többször-kezdésre engednek következtetni.

Az öregkor

Mint pedagógus, soha nem volt öreg, nem volt terhére egyetlen tanítvány sem; kora reggel, késő este, betegség idején — mindig tanított. 1951-től oktatója a Békéscsabán működő Képzőművészeti Körnek, 1955-től pedig a Kör vezetője.

Felesége emlékezései szerint ettől kezdve jóval kevesebbet festett — „lefoglalta a Kör".

Többízben látogatott művésztelepre: Zsennye, Nógrádverőce, Balatonpart. A legutolsó alkalom: 1961. Tokaj.

Többnyire kevés eredményűek ezek az utak, hol a zaj, hol a hőség, hol a kéthetes eső elviselhetetlen a számára. Többnyire vázlatokkal tér haza, amelyeket leginkább pasztellel készít. Mondanivalói többnyire csak a formára vonatkozók: organikus és mesterséges-geometrikus formák együtt (balatoni témák) lépcsőfeljáróban és padban, ágak hajladozása, dombhátak lefutása. Természetes kifejeződések ezek.

Késői képei közül egyik érdekes a Zsíros utca című. Keresztben az utcán a mélytér felé nézünk. Kétoldalról minden a szabályok szerint tart össze: a fahíd korlátai, az utca mindkét oldala, a fák. A mondanivaló nem a felsorolt motívumokon van, nem is ezek fölé irányuló: az ég hangsúlytalan. A legfontosabb a képen a világos-derűs, távolbavivő út, melynek végét ködbevesző fák zárják le.

A Tokaji táj hangsúlyos része a legalsó hatodra irányul; a hegyhátak ismételt formái és az előtér hatalmas fái adják a díszletet a lent hajladozó asszonyok munkájához. A Tokaji erdősáv középső, fehértörzsű fájának a másikba kapaszkodása azonban rezonanciát ébreszt, színei fáradtsága ellenére.

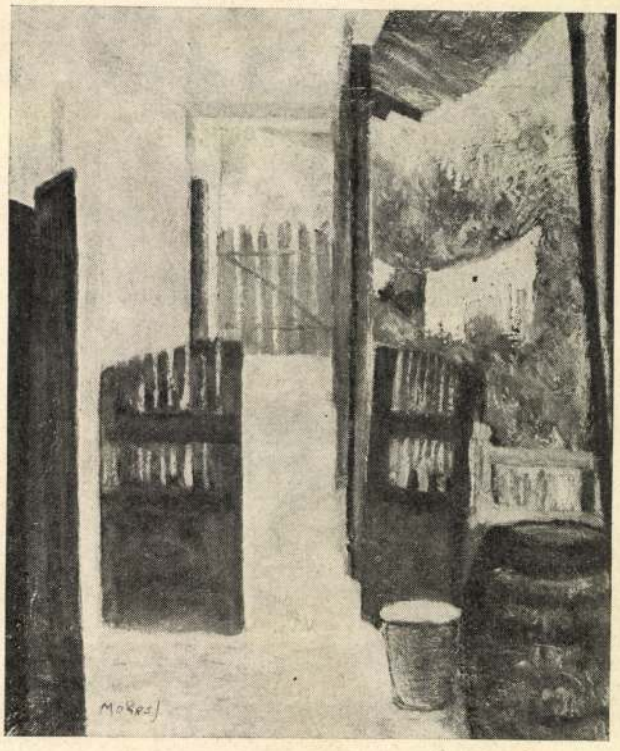

Mokos József:
Folyosó

A Csabai paraszthaz alacsony horizontú, alkonyi világítású kis állókép. Szimmetrikusan rendezett ez is: kétoldalról egy-egy biztosszínű erős fa fogja közre a bizonytalan színű házikót. A fák nála mindig gazdagok és erősek.

Legutolsó képei is fákat ábrázolók: 77 éves korában egy kisigényű pályázatra készíti el az egyiket egy dúslombú fáról ceruzával;[27] a másik pedig egy száraz fa, a fekvő kép egész terét befonó, középreállított nagy emlékmű: a lealapozott falemez nedves rétegéből bicskával negatívba vésve. Körülötte minden nagyon alacsony.

* * *

Miért nem hisszük el a köztünk járó jelesről, hogy kimagaslik?

Útja, próbálkozásaival, keserveivel és felemelkedésével annyira általánosan emberi, természetes folyású. Csak a cél nagysága, a bevetett energia tér el a szokványtól: a fokozott intenzitás nemcsak nagy lelkierőt, hanem nagyfokú tudatosságot sejtet.

És ha időközben voltak is természetutánzó törekvései, legjobb műveiben ezen felülemelkedve túljutott a látványfestésen; a festő olyan lelkiállapotait vetítve ki a szemlélő elé, amelyet a végtelenség, a harmónia, a gazdagság jellemez. Mindezt mintegy a pantheisztikus világkép törvényei szerint.

Igazán megérhette volna azt az időt még, amikor — jeles pesti tanítványai segítségét remélve — mégis tagja lehet a Művészeti Alapnak.[28]

JEGYZETEK

1. Az anekdoták *özv. Mokos Józsefnétől* valók. (Néhányát maga a művész mesélte el.)
2. A Munkácsy Mihály Múzeum 1971-es munkatervében szerepelt kiállításának megrendezése.
3. A kiállított művek felsorolása a rendezés sorrendjében a következő: (zárójelben közlöm a műveknek a katalógusbeli sorszámát, illetve néhány esetben a fontosabb adatokat, mivel ezek a katalógus nyomdábaadásakor még nem álltak rendelkezésünkre) 1. Corenno Dlinio (61), 2. Kislányportré (63), 3. Munkásmozgalmi emlékmű (66), 4. Kertben (62), 5. Camogli (56), 6. Női arckép (64), 7. Dolomitok (55), 8. Dolomitok (o. v. 50 x 60 cm. A Kecskeméti Katona József Múzeum tul.), 9. Bányászházak (13), 10. Nagybányai táj I. (11), 11. Virágok (8), 12. Nagybánya (9), 13. Zsilip (24), 14. A Como-tó melől (o. v. 50 x 60 cm, dr. Kaáli Nagy Sándorné tul.), 15. Zazarpart (10), 16. Folyosó (30), 17. Békéscsaba határában (34), 18. Ablak (29), 19. Nagybányai táj eső után (12), 20. Hidasnémeti (19), 21. Virágok (17), 22. Bodvapart (4), 23. Falusi táj (27), 24. Tokaji táj (37), 25. Hajnalodik Alverában (7), 26. Zarándy Ferenc portréja (67), 27. Olaszországi vázlat (69), 28. Bodvarákói vázlatok (68), 29. Békéscsabai vázlatok (72), 30. Verőce, Camogli, 31. Figurális vázlatok (73), 32. Olaszországi vázlatok (Moena) (69), 33. Nagybányai vázlatok (71), 34. Bodvarákói vázlatok (68), 35. Ülő figura (73), 36. Portré, Bodvarákó (73, 68), 37. Békéscsabai táj (72), 38. Nagybánya (71), 39. Békéscsabai vázlatok (72), 40. Virágcsendélet (26), 41. Köröspart ősszel (42), 42.

Befőttes csendélet (15), 43. Kert (31), 44. Zsíros utca (olaj, farostl., 50 x 60 cm, Megyei Tanács V. B. tul.), 45. Csabai utca (39), 46. Töltésoldal (23), 47. Csabai paraszthház (47), 48. Csabai zsilip (18), 49. Női arckép (33), 50. Csabai látkép (20), 51. Édesanyám arcképe (16), 52. Nagybányai táj II. (14), 53. Csabai „bogár-házak" (28), 54. Utca napsütésben (25), 55. Bodvarákói táj (3), 56. Kerekeskút (38), 57. Bazsarózsa (o. v. özv. Szeberényi Jánosné tul.), 58. Zsilipnél (Száraz fa) (51), 59. Régi vár udvara (59), 60. Hajnalodik (53), 61. Udvar (tus, papír, Munkácsy M. Múzeum tul.), 62. Tengerpart (57), 63. Olasz utcarészlet (54), 64. Dunaszakasz Nógrádverőcénél (pasztell, papír, Munkácsy M. Múzeum tul.).

4. Jobbára jelzés nélküliek ezek a képek, de így is nyilvánvaló, hogy nem azonos időben festett dolgok.
5. Vázlatok: év nélkül — Miskolcról, 1927 — Bodvarákóról, 1928 — Itália — Alsó-Ausztria, 1930 — Nagybánya, év nélkül — Békéscsabáról, 1942 — Békéscsabáról, év nélkül — Zsennye, év nélkül — Békéscsaba, év nélkül — Balatonpart. Valamennyi vázlat a Munkácsy Mihály Múzeum tulajdonában van.
6. Többek között az oktatáshoz használt könyvei fontosak itt. Könyvtárának egy részét a Munkácsy Mihály Múzeum vette át.
7. A Képzőművészeti Főiskola Évkönyve az 1928—29-es évről. Bp. 1930.
8. *Lyka Károly:* Festészetünk a két világháború között. Bp. 1956. 37.
9. A történetek tőle.
10. *Mokos Józsefné* közlése Lyka Károly üzenetéről a Magyar Úriasszonyok Lapjában.
11. *Mokos Józsefné* közlése.
12. 1926 októberében házasságot köt Walthier Lujzával, 1927. nyara a nászút időpontja.
13. *Lyka Károly* i. m.
14. A Békéscsabai Képzőművészeti Kiállítás Katalógusa. Nemzeti Szalon, 1927. december.
15. *Korniss Géza:* Békéscsaba ünneplő ruhában. Békéscsaba.
16. *Farkas Zoltán:* Benkhardt Ágost. Magyar Művészet XIX (1938) 138—144.
17. Lyka Károly kifejezése.
18. *Réti István:* A 30 éves Nagybánya. Magyar Művészet, 1926. Németh Lajos: Modern magyar művészet. Bp. 1968.
19. A Vidéken Élő Képzőművészek Kiállítása. Műcsarnok, 1954. november 20—december 4. (katalógus).
20. A Munkácsy Mihály Múzeum tulajdona.
21. Katalógus
22. *Németh Lajos* i. m.
23. A korábbi Falusi táj hátoldalán egy szívázlat található: a boglyákkal, házakkal jelzett alsó tér egyötöd része a képnek, fent a négyötödre növelt ég átlósan komponált, tömörebb és ritkább festésű felületei vannak, fénypásztája szerkezetileg fontos: az aranymetszési arányok szerinti.
24. A probléma csak részben feldolgozott. Mokosék Ausztriában, majd Budejovicében tartózkodnak, Mokos József többször a kórházban, felesége az utóbbi helyen munkaszolgálaton.
25. *Miklós István* festő közlése.
26. Feleségét nem alkalmazzák tovább, nyugdíjazzák.
27. Munkásmozgalmi emlékmű a Bandikafánál.
28. A Képzőművészek Országos Szövetsége Békés megyei munkacsoportjának vezetőségébe választották (1952. december 27.), amelyet valószínűleg a Szövetség nem hagyott jóvá. Ezek után még a Magyar Népköztársaság Képzőművészeti Alapjának tagjai közé sem nyert felvételt.

Békés megye öntözéses gazdálkodásának helyzete és várható fejlődése

SZŰCS LAJOS GYULA

Megyénk a magyar mezőgazdaság egyik legértékesebb területe. Természeti adottságai kedvezőek és nem véletlen az, hogy a mezőgazdasági termékei mennyiségének és minőségének fontos a szerepe népgazdaságunkban. Mezőgazdasági üzemeink termelési színvonala állandóan javul és egyes termelési ágak különösen kiemelkedő eredményt mutatnak.

Az egész ország bruttó mezőgazdasági termelésének kerekítve 8 százalékát Békés megye képviseli az országos átlagot meghaladó színvonalon. Az ország búzatermésének 11,7 százalékát, a kukoricának 9,8 százalékát, a cukorrépának 15,6 százalékát Békés megye termeli meg.

Az ország mezőgazdasági művelés alatt álló területének 7,1 százaléka, az ország szarvasmarha-állománynak 6,7 százaléka, a sertésállománynak 10,3 százaléka megyénkben van. Az állati termékek és vágóállatok mennyiségének 9,7 százalékát megyénk szolgáltatja.

Ez a néhány szám is bizonyítja, hogy Békés megye a mezőgazdasági termelés és feldolgozás bázisterülete. Egyaránt fontos szerepe van a hazai és az export igények kielégítésében, előállításában.

Megyénkben 12 állami gazdaság, 132 termelőszövetkezet és 20 termelőszövetkezeti közös vállalkozás gazdálkodik.

A mezőgazdasági termelés sikere döntően a lehulló csapadék mennyiségétől függ. A Körös-völgy hazánk legszárazabb vidékei közé tartozik. Az évi csapadék 40 éves átlaga Békés megyében 536 mm. Ebből a nyári félévre (április—szeptember) átlag 315 mm jut. Az aszály gyakori jelenség, amely több százezer vagon termés kiesését jelentheti.

A termesztett növénykultúrák vízigénye a vegetációs idő alatt 400—600 mm körül mozog. Ez azt jelenti, hogy átlagosan 90—220 mm öntözővízigény mutatkozik.

Aszályos években, melyek hosszú távú megfigyelés alapján átlagosan négyéves periodicitással jelentkeznek, a növények vízigénye öntözés nélkül csupán 50—70 százalékban kielégített.

Külön emelem ki a csapadékeloszlás igen kedvezőtlen alakulását, amely sokszor teremt kritikus helyzeteket.

Az aszályos évek kártételei ellen parancsoló követelményként jelentkezik hiányzó csapadékvíz öntözéssel való pótlásának szükségessége. Békés megyében igen korán felismerték azt, hogy az öntözővíz „termelőerő" és tervszerű felhasználásával stabilizálhatjuk — növelhetjük — a terméshozamokat. A megye legfontosabb természetes vízforrása a Körösök vízkészlete, mely a megye

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 1
Telefon: 188-296, 188-307

Mokos József

BÉKÉSMEGYEI
NÉPÚJSÁG

1966 AUG 20

1021

Szombat

Vendégségben Mokos Józsefnél

Békéscsabán született, 1911-ben Nagyváradon végezte el a tanítóképzőt, majd rajztanári képesítést szerzett, a neve a képzőművészet berkeiben is jó csengésű. Ízig-vérig művészember és pedagógus. „Mindig a tehetségeket kerestem. Nincs szebb, mint útnak indítani valakit a művészpályán" — mondotta a minap, amikor vendégei voltunk.

Lakása: műterem. Képek és képek, szobrok, az egyik sarokban öreg zongora, kedvenc időtöltése nyugalmas óráiban. Nyugdíjas már, évek óta a Balassi Művelődési Otthon képzőművészszakkörét vezeti. Amikor meglátogattuk, három tanítványa volt vendége éppen.

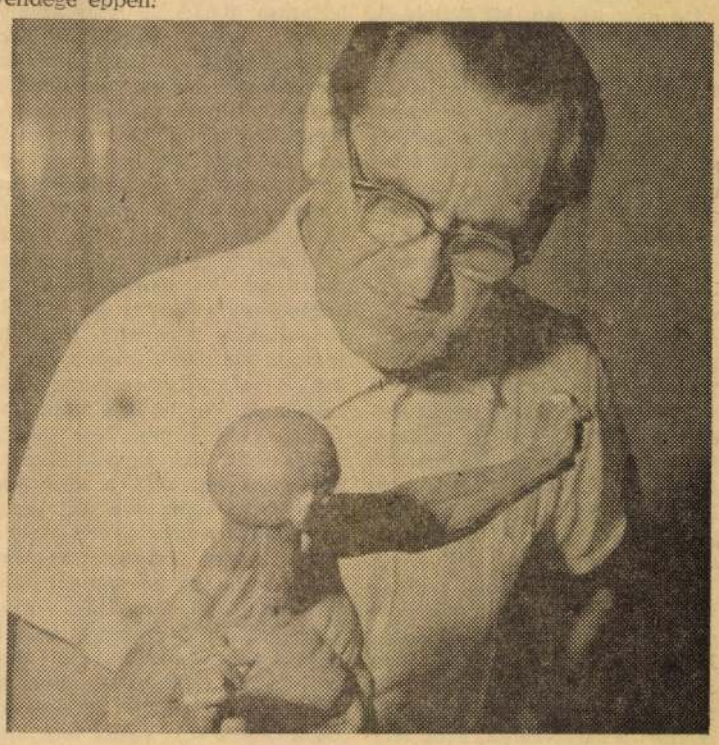

Egy kedves szobor társaságában.

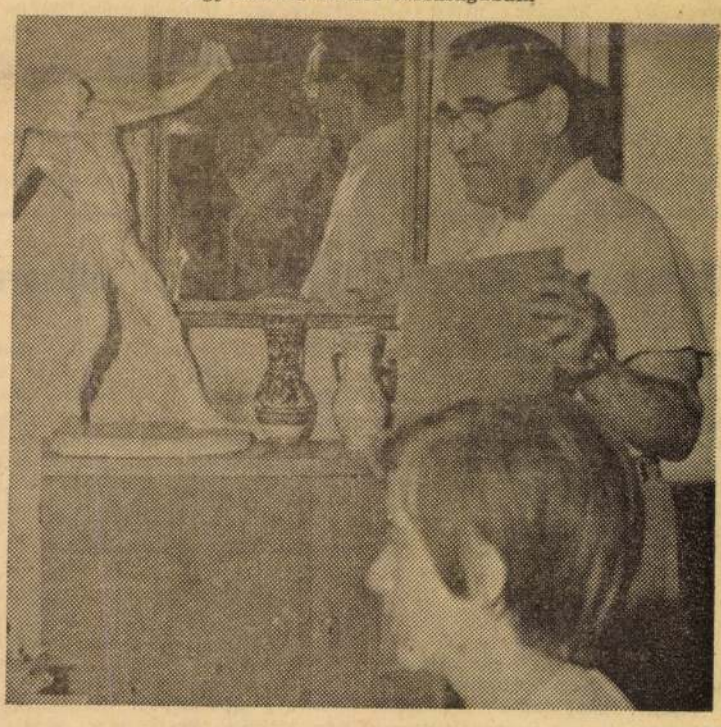

Tanítványai körében.

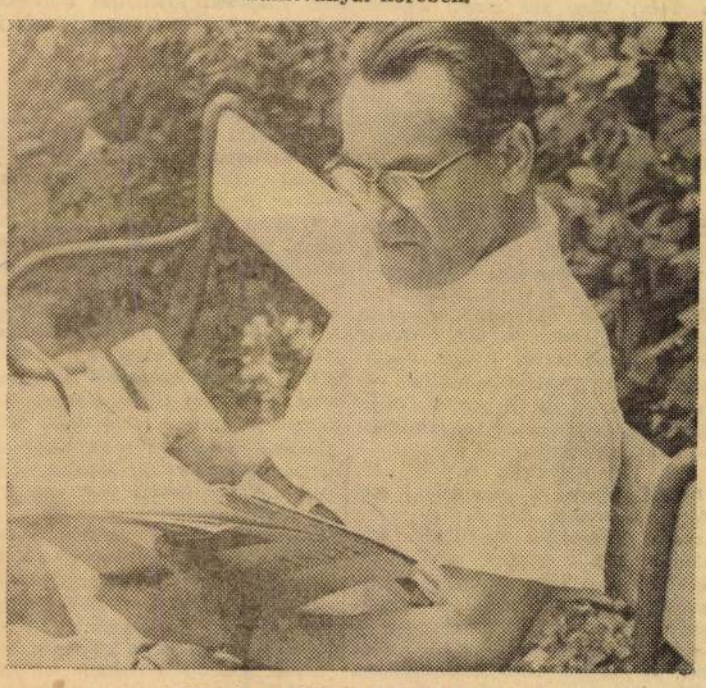

Pihenő az illatot árasztó kertben.

1966. augusztus 20.

Kísért-e még a sablon?

Bevallom őszintén, tudom, hogy a cím rossz. Hogy a sablon még korántsem annyira a múlté, hogy kísértésről beszélhetnénk, a sablon sajnos, nem kísért, mint az holmi visszajáró, elhalt szellemek szokása; a sablon ma is él, és erre-arra virágkorát éli. A cím tehát egy vágy kifejezője, egy olyan időé, amikorra már pontosan kiismerjük természetrajzát és könnyedén visszaküldhetjük oda, ahonnan jön: az elhasznált ócskaságok szemétdombjára.

De még itt van, közöttünk él, is. A kényelmeseké, akik nagy zönyösök legjobb barátja, ideig-óráig kiszolgálója és mentsvára is. A kényelmeseké, akik nagy nehezen megtanultak valamit, és ahhoz évek hosszú során át semmit az égvilágon hozzá nem adva, a látszólag jól bevált módszerekkel dolgozgatnának az idők végtelenségéig; jó a sablon a lustáknak, akik a kényelmesektől annyiban különböznek, hogy még munkájuk sablonjait sem sajátították el valami fényesen, és kitűnő haverja a közönyösnek, mert ugyan miért törnék magukat új módszerek kidolgozásával, izgalmasabb feladatokkal, attól nekik nem lesz jobb, és a rutinos megszokást követni sokkal biztonságosabb.

Ki állítaná azt, hogy népművelésünk mentes ilyen tulajdonságú emberektől? Ki állíthatná lelkiismeretfurdalás nélkül, hogy a kultúra, a népművelés irányítása, tevékenység-folyamata mentes a sablonoktól, ezek televényén virágzó látszateredményektől? Mindez m é g s e m j e l l e m z ő már kulturális életünkre. De nem észrevenni, elhallgatni, és ami a leglényegesebb: nem küzdeni ellene, soha nem lehet bocsánatos bűn, pedig vannak, akik erre számítanak. Miről van szó tulajdonképpen? Arról, hogy népművelésünkben is — nemcsak a gazdasági életben — szükség van a feladatok megvalósítását biztosító rendszer jobbítására, hogy anyagi, szellemi erőforrásainkat nagyobb hatásfokkal hasznosíthassuk. Arról, hogy a népművelés vezetését tudományosabbá tegyük, mert ha tudományosabbá tettük, képtelen lesz megélni a sablon, a lázas semmittevéssel megtévesztően álcázott kényelmesség, lustaság és közönyösség. Arról, hogy a hibák, torzulások feltárása n é l k ü l elképzelhetetlen, hogy népművelésünk megkezdhesse jó szolgálatait az új gazdasági mechanizmus minél gyorsabb és sikeresebb bevezetésének. Ha aprólékosan összerakjuk mindazt, ami jó, és azt is, ami rossz; ha a népművelést senki sem tekinti már véletlen és esetleges, sőt mi több: néha kapkodó tevékenységek egymásutánjának; ha akinek csak a legparányibb köze is van a népműveléshez, felismeri, hogy a maradi szemlélet, megszokás, a sablon a kultúrforradalom legmakacsabb és legelszántabb ellensége, akkor nem lesz sokáig talaja sem az ügyeskedőknek, sem azoknak, akik a közönyös rutin sajkájában ülve, céltalanul hányódnak a népművelés vizein.

A feladat magasztosságára utalni, még ma is csak ezt hangoztatni, iskolás módszer lenne. Emberek tíz- és százezrei válnak napról napra a kulturális élet cselekvőbb részesévé. Erejük, akaratuk és igényük különböző, de a céljuk egy: sokan még alig tudatosan, mások határozott tudatossággal többek, műveltebbek kívánnak lenni. Velük és értük dolgozunk mi, népművelők. És ennyit mondani éppen elég ahhoz, hogy a kényelmesek, lusták és közönyösek sablonjait száműzzük köreinkből.

Sass Ervin

A román tv műsora

SZOMBAT

16.30 Közvetítés az NDK-ból a kajak-kenu világbajnokságról. 17.30 Úttörőknek: Tábortűz körül, közvetítés az Úttörőházból. 18.10 A tv esti híradója. 18.20 Gyűjtemények, gyűjtők és szenvedélyek. 18.50 Filmaktualitások. 19.00 Teleenciklopédia. 20.00 Megemlékezés filmszalagról városok nevezetességeiről. 20.30 Tv-színház: Alexandru műve. 22.10 Telesport. 22.20 A tv éjszakai híradója. 22.30 Időjárásjelentés.

Mozi

AUGUSZTUS 20.

Békési Bástya: Az első esztendő. **Békéscsabai Brigád:** Hófehérke és a 7 vagány. **Békéscsabai Szabadság:** Hófehérke és a 7 vagány. **Békéscsabai Terv:** Van, aki forrón szereti. **Gyulai Erkel:** Csipkerózsika. **Gyulai Petőfi:** Vanina Vanini. **Mezőkovácsházi Vörös Október:** Szegénylegények. **Orosházi Béke:** Két nap az élet. **Orosházi Partizán:** Slágerrevü. **Sarkadi Petőfi:** Kaland az aranyparton. **Szeghalmi Ady:** Királylány a feleségem.

AUGUSZTUS 21.

Békési Bástya: Az első esztendő. **Békéscsabai Brigád:** Hófehérke és a 7 vagány. **Békéscsabai Szabadság:** Hófehérke és a 7 vagány. **Békéscsabai Terv:** Van, aki forrón szereti. **Gyomai Szabadság:** A híd. **Gyulai Erkel:** Csipkerózsika. **Gyulai Petőfi:** Vanina Vanini. **Mezőkovácsházi Vörös Október:** Szegénylegények. **Orosházi Béke:** Két nap az élet. **Orosházi Partizán:** Slágerrevü.

AUGUSZTUS 22.

Békési Bástya: A szisztéma. **Békéscsabai Brigád:** Kaland az aranyparton. **Békéscsabai Szabadság:** Hófehérke és a 7 vagány. **Békéscsabai Terv:** Az első esztendő. **Gyomai Szabadság:** Cicababák. **Gyulai Erkel:** Csipkerózsika. **Gyulai Petőfi:** Vanina Vanini. **Mezőkovácsházi Vörös Október:** Az én kis feleségem. **Orosházi Béke:** Két nap az élet. **Orosházi Partizán:** A Saint Tropez-i csendőr.

A Magyar Tv műsora

augusztus 20-án, szombaton

9.28 II. Nyári Úttörőolimpia. Atlétika és záróünnepély. Közvetítés az Úttörőstadionból. 11.00 Magyar várak. Magyar kisfilm. 11.20 Lánc, lánc, eszterlánc... Zenés föld körüli utazás. 12.00 Dobi Istvánnak, a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa elnökének ünnepi köszöntője. 16.13 A Magyar Hirdető műsora. 16.30 Kajak-kenu VB, közvetítés Berlinből. 18.20 Nótaszó. 18.25 Költők a hazákról. 18.50 Esti mese. 19.00 A Magyar Televízió I. Táncdalfesztiválja, döntő I. rész. Közvetítés az Erkel Színházból. 19.50 Tv-híradó. 20.20 A Magyar Televízió I. Táncdalfesztiválja, döntő II. rész. Kb. 21.25 Országos Sportnapok. Záróünnepély közvetítése a Népstadionból. 22.00 Ünnepi tűzijáték. Közvetítés a Gellérthegyről. Kb. 22.15 Tv-híradó — 2. kiadás.

Augusztus 21-én, vasárnap

10.10 Hétmérföldes kamera. Úttörőhíradó. 10.25 Csoszogós. Leszkay András: A Glóbusz. 10.55 A művészet világából. „Menyasszony a nap alatt". Magyar népi kerámiaművészet. 11.30 A Tenkes kapitánya XI. Fogságban (ism.). 11.55 A csehszlovák Concertino zenekar műsorából, a Zeneművészeti Főiskola kistermében júniusban tartott koncert részlete felvételről. 14.43 A Magyar Hirdető műsora. 14.55 Kajak-kenu VB. Közvetítés Berlinből. 17.15 Nyári mezőgazdasági szakfilmsorozat. 1. Fertőző állatbetegségek. 2. A tiszta tej termelése. 17.50 Hazai tükör. Aktuális jegyzet. 17.55 A béke egy napja. Beszélgetés az anyával. Algíri kisfilm. 18.20 Utazás jegy nélkül. A prémvadászok birodalma. 18.50 Költészet. Emlékezés a vigadói estékre. 19.25 Tv-híradó. 19.45 Esti mese. 20.00 Köpenicki nyár. Szórakoztató Intervízió-műsor Berlinből. 20.45 Hétköznapi történet. Tv-filmdráma, II. rész. 21.45 Sporthírek. 21.55 Tv-híradó — 2. kiadás. 22.15 Jó éjszakát, felnőttek! Gusztáv és a gyűrű. (Magyar rajzfilm).

Mokos József

1972 JUL 16

1021

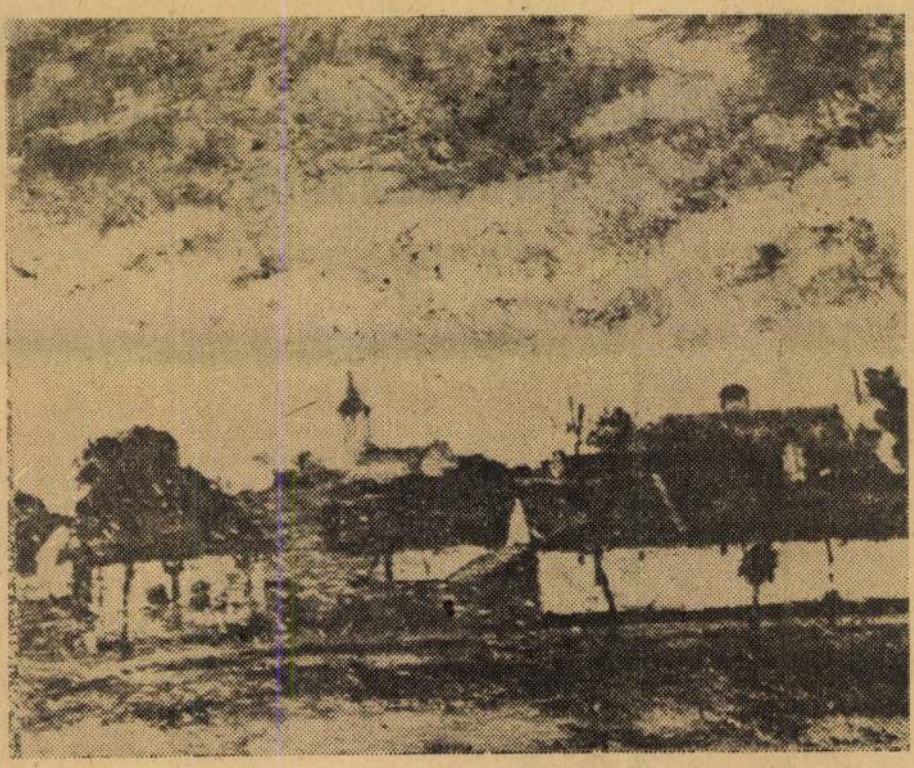

Mokos József: Bogárházak

Búcsúzunk Mokos Józseftől*

Közösségek végső tiszteletadása és egyéni emberi érzéseim állítottak nyitott sírod mellé búcsút venni. Mint alkotó művésztől a Magyar Képzőművészek Szövetsége képviseletében, mint népművelőtől, mint az izlésformálás fáradhatatlan munkásától, a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat nevében jelentem itt meg és ezen túl ide szólított a közöttünk meglévő több éves tisztelő barátság is.

Tanuljuk, tudjuk, és számtalanszor elmondjuk, hogy az életnek, a létnek egyformán része a kezdet és a vég, hogy mindez törvényszerű és természetes. Mégis az elmúlásban a *mikor* és a *hogyan* gyakran megdöbbent bennünket. Hogyne gondolkoztatna el a most és az így Veled kapcsolatban is, hiszen néhány hete még olyan lelkesen tervezted, szervezted a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat őszi előadássorozatát, számítva az én évadonként szokásos csabai előadásomra is. És most ime, a változtathatatlan tény, hogy Te már nem fogod hallani ezt az előadást.

Ha életed egészen röviden egy mondatban kellene — lényegre törve — sűríteni, akkor ez a tolsztoji gondolat lenne, mely szerint a legszebb, a legnagyszerűbb dolog: *másokért élni.* Te másokért éltél akkor, amikor alkotóművészként megosztottad az élmények benned létrejött örömét. Amikor megosztottad műveid útján az Alföld téres-tágas végtelenjének táji benyomásait, a Körös-part fűzeinek csendjét, nyugalmát, hangulatát, a csabai kis utcák, tornácos házak élményét, és akkor, amikor barátaid, jó ismerőseid karakteres arcának kifejező erejét, mélységét festetted vászonra. Tájról és emberről szóltál szeretettel, világosan, érthetően.

És másoknak éltél akkor is, amikor arra tanítottál ezreket, hogy ne csak nézzenek, hanem lássanak is, hogy élményt adjon számukra mindaz, amit évezredek során a művészet létrehozott. Azt akartad, váljanak teljesebb emberekké azáltal, hogy örömet találnak környezetük, a látott világ és a művészet, a festett világ szépségeiben. Hogy lelkesedtél és hogy tudtál lelkesíteni, amikor egy-egy mű rejtett kincseit szakavatott magyarázatoddal kibontottad, hozzáférhetővé tetted. Nemrég ünnepelte szakköröd a nagyszerű szép jubileumot, a negyedszázadot és elismert társadalmunk is „Munka Érdemrenddel" és sok egyéb kitüntetéssel is. A legnagyobb öröm mégis bizonyosan az volt szamodra, hogy voltak, akik először Tőled hallották, hogy élt valaha Rembrandt, és Michelangelo és hogy ezáltal is szebbé és gazdagabbá vált életük.

Nem vigasz, különösen nem a közvetlen hozzátartozóknak, ha most elmondom a horatiusi igazságot, hogy *az alkotó ember nem hal meg egészen.* Mégis tudnunk kell és tudjuk is, hogy nem haltál meg egészen, nem múlsz el egészen: él művészetpedagógiai munkásságod századok, ezrek gazdagabb egyéniségében és élnek alkotásaid otthonokban, minden nap megújuló élményt nyújtva. Befejeződött első életed, megkezdődött második életed alkotásaidban, életművedben.

Nyugodj békében!

---

* Dr. Dömötör János, a Magyar Képzőművészek Szövetsége Dél-Magyarországi Területi Szervezete titkárának búcsúbeszéde Mokos József temetésén, Békéscsabán, 1972. július 6-án.

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

15 éve:

Párthatároz ellenőrzés létr

Tizenöt esztendeje, 1957. július 16-án hozta meg határozatát az MSZMP Politikai Bizottsága a népi ellenőrzés szervezetének létrehozására. A határozat szervesen beillett a munkáshatalom megszilárdítását és a konszolidációt szolgáló intézkedések közé.

A népi ellenőrzésről szóló dokumentum hangsúlyozta, hogy messzemenően hasznosítani kell a lenini munkás-paraszt ellenőrzés nagyonányait. „A létrehozandó ellenőrzési szervezet állami szerv legyen, de munkáját nagyrészt a szervezeten kívül foglalkoztatott dolgozók mennél szélesebb köre végezze, döntően társadalmi munkában. Elnevezése népi ellenőrzés legyen, hogy ezzel is utaljon jellegére."

A párthatározatban foglalt irányelvek alapján alkotta meg az országgyűlés 1957. decemberi ülésszakán a népi ellenőrzésről szóló törvényt, s ezt követően 1958 elején megválasztották a központi, majd a fővárosi, a megyei, a járási és a kerületi népi ellenőrzési bizottságokat, amelyek nyomban meg is kezdték munkájukat. A párt várakozásának megfelelően a társadalmi és gazdálkodó szervek javaslatára sok ezer dolgozó jelentkezett népi ellenőrnek. Az alapkoncepció értelmében a központban alig nyolcvan, a megyei irodákban öt-hat, a járásoknál csupán az elnök és egy adminisztrátor végezte, s végzi ma is függetlenítve feladatát. Így átlagosan száz népi ellenőr munkáját szervezi, segíti egy-egy hivatásos munkatárs.

A népi ellenőrzés az évek során széleskörű megbecsülést és tekintélyt vívott ki magának. „A népi ellenőrzés útján a dolgozó nép gyakorol ellenőrzést a javak termelése, elosztása felett és íly módon is a vezetés tevékeny részesévé vált" — hangsúlyozta Kádár János abban a levélben, amelyet a népi ellenőrz[illegible] 10. évfordulója alkalmából a Népszabadság közölt.

A népi ellenőrzéssel szemben is nagyobb követelményeket állított a gazdaságirányítás reformja. Ezért 1968-ban az országgyűlés kibővítette hatáskörét és az alsóbb szervek önállóságát. Az operatív vezetés igényei minden szinten jelentősen növekedtek. A népi ellenőrzést gyakran kérik fel soronkívüli vizsgálatokra. Fontos kérdésekre hívják fel a figyelmet a dolgozóktól érkező közérdekű bejelentések, amelyek kivizsgálását az alapító párthatározat a népi ellenőrzés alapvető feladatává tette. Évente mintegy tízezer bejelentés érkezik a népi ellenőrzési bizottságokhoz. Ezek jelentős része a társadalmi tulajdon károsítására, pazarlásra, munka nélkül szerzett jövedelmekre, felelőtlen gazdálkodásra, egyszóval olyan jelenségekre figyelmeztet, amelyek sértik az emberek igazságérzetét, a szocialista közerkölcsöt. A párthatározat felhívásának megfelelően, a népi ellenőrzés mindig kiállt a társadalom érdekében fellépő bejelentők ügyében, ha kellett, védelmében.

Ma is időszerű a párthatározat figyelmeztetése: a népi ellenőrzés léte nem csökkenti az egyes szervek felelősségét saját területükért. Erre azért is szükséges emlékeztetnünk, mert számos tapasztalat utal arra, hogy a reform bevezetésének első éveiben háttérbe szorult a gazdaságirányítás alapvető céljainak megvalósítását segítő ellenőrzés.

A népi ellenőrzési bizottságok, a sok ezer népi ellenőr és az ellenőrzés apparátusa becsülettel, nagy felelősséggel, a 15 éve hozott határozat szellemében látja el feladatát. Munkájukat a társadalom elismerése, megbecsülése kíséri.

---

mentsék. Jól nézne ki ő is, ha ebben az ostoba helyzetben Ludgerre lenne utalva. Nocsak Frisch, kit szedett maga összesze külföldön? Egyáltalán mi a fenének jár Jugoszláviába? Megőrült maga?... Ahelyett, hogy örülne annak, hogy Alfred Flessburgerként, egy régesrégen halott ember nevével, igazolványaival új életet kezdhetett, összevissza mászkál. Európában, és bajt kever.

Ludger egyből azt mondan semmi közöm Frischhez, ali Flessburgerhez. Elhatárolná m gát tőle, ő pedig bevonulhatn egy cellába, ha nem tudna id ben kereket oldani.

Flessburger ijedten csapott homlokára. Hát ő itt csak szrakozik, szerelmeskedik, já szik, mintha újra övé lenne világ. A hosszú évek alatt k finomult ösztönei eltompulta volna? Képtelen lenne időbe megsejteni a veszélyt, ami feny geti? Hát ez a karvaly arcú, még mindig kemény akara bárónő kitörheti a nyaká Elég lenne egy bejelentés, e telefon, aztán ezek a szerbe akik amúgy is alig várják, ho egy német tiszt a kezükbe k rüljön, még akkor is lefogná ha semmi sem lenne a fü mögött — és ez eddig eszébe jutott?!

Clodius, Daitz meghaltak. K serű sors jutott Hugenbergn is. Berlin ostrománál a bunke jukat telibe találta egy szovj bomba. Bár ez nem is rossz, viszont Brumer, Nürnbergbe tölti napjait a 427-es cellába Mi sem egyszerűbb, mint szem besíteni vele, aztán ha Brumer köpni fog?...

Flessburger homlokát lassan kiverte a verejték. Ludger Westrick mit mondott 1938. március elsején Berlinben, amikor dr. Werner Daitz-cal és Hugenberggel tanácskoztak?... — Uraim, úgy érzem, még mindig utólérhetjük az emberi élet fontosságát. Csupán hiúságból. Az egyén pedig semmi. Clodius

---

Az országban dolgozza fel, t mesztett zöldsé hányadát. Talán zonygatni, milye az év minden s csak nyáron — vitamindús zöl szunk.

Érethető az is, vek árát a mező vásárolt nyersan vetően befolyás hogy a két ár k mekkora lesz, er csökken, elsősor hogy a konzerv rül-e a munkát, tékonyan megsz rül-e a rendelkez a lehető legésszer tosítani, a lehető használni, mégp a munkakörülm val.

Ez a kérdés n A válaszhoz, a zervipar, a konze zatosan, lépésekb Az egyik igen je volt, amikor néh előtt a Mezőgaz mezésügyi Minis késcsabai Konzer vezés mintaüzer Hogy a többiek n szemeiket.

Reflektor

Nem a méltatl váncsiság bújkál désben, hogy mié késcsabai Konze reflektorfénybe?

Egy biztos, döntéséhez a g kellett szolgáltat annyit, hogy má üzemszervezést párt-, illetve kor

A szo idegenfor 1972-

1971-ben kétmi zer külföldi turis jetunióban. Az id zerrel többet v Bojcsenko, az In idegenforgalmi ré elnöke közölte a az új szezonban s útitervet és szó lanak a vendég szatot, alpinizmu a Volgán és a Fekete- és a Harmincöt városb

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Mokos József

SOMOGY MEGYEI NÉPLAP

1966 NOV 13.

...egyanakkor értékelik a mozgalom megyei eredményeit is.

4021

— Húsz év alatt 66 diákot küldött főiskolára, egyetemre a békéscsabai Munkácsy Mihály képzőművészkör. Jelenleg húsz fiatal tanul a képzőművészeti körben. A 74 éves ~~Mokos József~~ aranydiplomás tanár oktatja őket. A Mokos-tanítványok már számos hazai és külföldi kiállításon szerepeltek sikerrel. (MTI)

rint. Három találatot 2721 fogadó ért el, nyereményük — a nyereményilleték levonása után — egyenként 613 forint. Két találatot 100 343

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Mokos Jozef

ESTI HIRLAP

1966 NOV 12

HATVANHAT DIÁK. A békéscsabai Munkácsy Mihály képzőművészeti kör elsőnek alakult meg 22 év előtt hazánkban. Ezen idő alatt a kör tagjai közül 66 diák került iparművészeti, képzőművészeti főiskolára, illetve az egyetem művészet-

most beárnyékolják a kínai

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Mokos József

BÉKÉSMEGYEI NÉPUJSÁG

1965 MÁR 31

Kitüntetett ismeretterjesztők

Pénteken délután 3 órakor nyújtja át Békéscsabán a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat megyei klubjában dr. Kertész Márton, a TIT megyei elnöke, a TIT Országos Elnöksége „Társulati Oklevelét" öt kiváló ismeretterjesztőnek. Ez alkalommal kapja meg a magas kitüntetést Szabó Pál, aki hat éve a TIT orosházi járási szervezetének titkára és Bessenyei István, a sarkadi járási TIT-titkár. Társulati Oklevelet kap még Mokos József, a megyei művészeti szakosztály elnöke, festőművész, Furák György gimnáziumi tanár, az audió-vizuális nyelvoktatás megyei úttörője és Huszár Erzsébet általános iskolai tanár, a megyei matematikai szakosztály vezetőségi tagja.

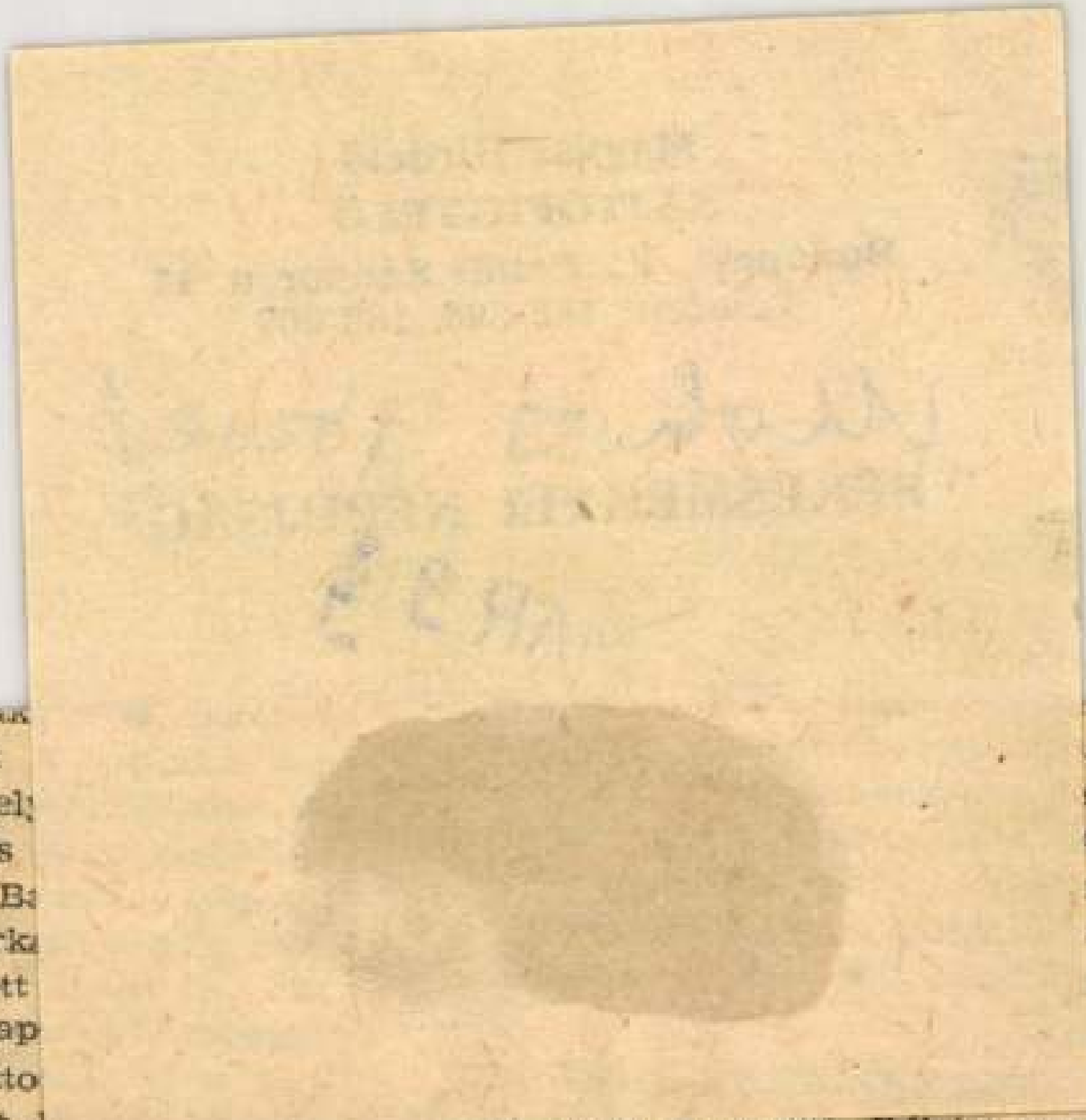

Keresztúri már csak
szemben, de lövés hel
vábbított, aki az üres
rított. A 70. percben Ba
zetben fellökték a sarka
játékvezető nem adott
p.-ben Sárosi II-t a kap
szabálytalanul választo
dától. A szabadrúgást
lenül bombázta a sarokba. A 83. percben formás sarkadi támadás végén Kiss jobb sarokba tartó lövését Gábor bravúros vetődéssel a kapufára nyomta, s a védők felszabadítottak. A látottak alapján a döntetlen eredmény igazságosabb lett volna.

—gyei MEDOSZ—Békési Spartacus 2:1 (2:0), Szarvas—Bcs. Előre II. 5:2 (3:0).

IFJÚSÁGI EREDMÉNYEK

Battonya—Oh. Spartacus 2:2, Bcs. MÁV—Békésszentandrás 3:0, Kondoros—Sarkadi SZMSE 1:1, Sarkadi Kinizsi—Mezőberény 1:1, Gyoma—Medgyes-

Magyar Hírdető
SAJTÓFIGYELŐ
Bp. V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1500 JAN 27

BÉKÉS MEGYEI HÍRLAP

1021

Tervezik Békéscsaba címerét

Békéscsaba újratelepítésének 250. évfordulója alkalmából a város új címert is kap. A városi tanács meghívására január 25-én megbeszélésen vettek részt a megyében ismert képzőművészek, többek között: *Mokos József*, *Gaburek Károly*, *Mladonyiczki Béla*, *Süle István* és *Tábori György*, a múzeum igazgatója, valamint a város vezetői és több munkásmozgalmi veterán.

Békéscsaba címerének kialakítására *Szántó Tibor* grafikus egy tervezetet mutatott be, melyet megvitattak, majd olyan döntés született, hogy február 15-én ismét összeülnek. Addig az első ülésen részt vett művészek is elkészítik javaslataikat, elképzeléseiket, melyeket szintén megvitatnak, hogy aztán végleges döntésre az illetékesek elé vigyék a város címerének tervezetét.

később a III. ötéves tervről szóló törvény is megerősített. Ezt követően a kormány a kivitelezés megkezdésének időpontját, mint értékhatár feletti beruházását 1967-ben jelölte meg. Megindultak tehát hazánk eddigi legnagyobb mezőgazdasági jellegű vízgazdálkodási létesítményének kivitelezési munkálatai.

A II. Tiszai Vízlépcsőnek és öntözőrendszereinek teljes hatásterülete 1,5 millió katasztrális hold mezőgazdasági terület. A duzzasztás és víztárolás (400 millió köbméter vízmennyiség esetén) 524 000 katasztrális hold rendszeres öntözésére és 20 000 katasztrális hold kiterjedésű halastó vízellátására ad majd lehetőséget. Ezáltal lehetővé válik, hogy hazánk legszárazabb terüle-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-048, 337-748, 340-726

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG
Békéscsaba

1971 MÁJ 9

Mokos József

KÖRÖSTÁJ

KULTURÁLIS MELLÉKLET

1021

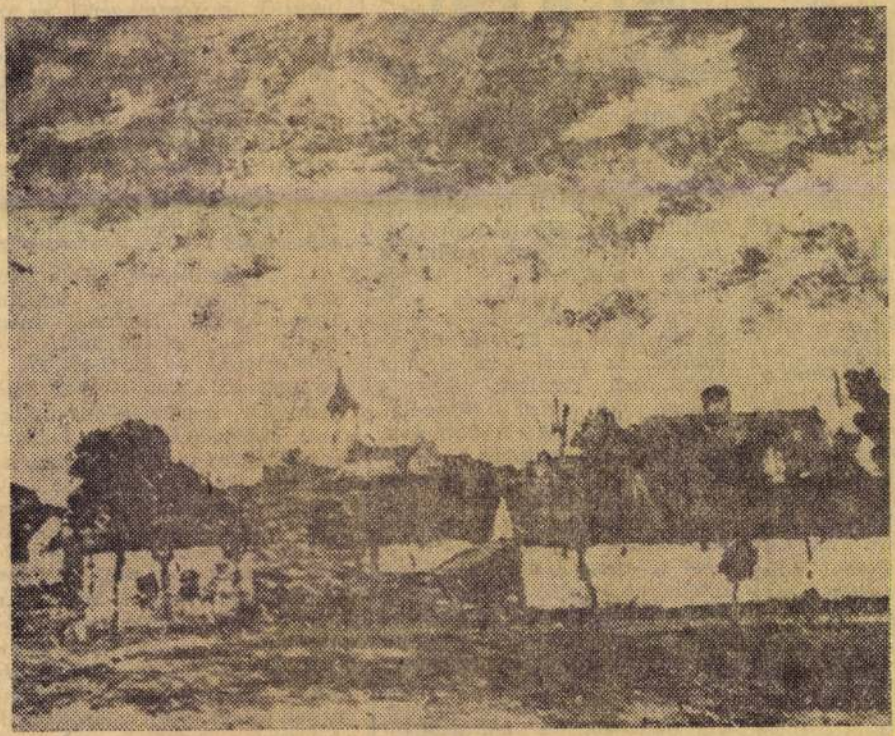

Mokos József — Bogárházak

nenti
bizottság
ult

ereskedelmi Ka-
tai — mint ar-
hírt adtunk —
Csongrád megyé-
dionális kamarai
kítottak Délma-
szekötő Bizottság
eten jelentkező
eskedelmi fel-
isának elősegíté-
ti Árucsereforr-
ág is alakult.
szláv határmenti
tése, a kapcsola-
k feltárása, a
zettség és a köl-
biztosítása. Az
ke: Laki Imre, a
megyei Élelmi-
árunagykereske-
igazgatója, társ-
Ferenc, a Bács
zerkiskereskedel-
igazgatója, Cs.
Békés megyei
ereskedelmi Vál-
ni főosztályvezе-
Polák László, a
egedi Kirendelt-
e, Perényi Ist-
egyei MEK igaz-
Péter, a Békés
erkiskereskedel-
orgalmi osztály-

„Az Erkel név kötelez

— így tartják a gyulai gimnáziumban

A mi iskolánk az egyetlen az országban, amelyik Erkel nevét viseli — válaszolja Jeges Sándor ,amikor az Erkel Diákünnepekről kérdezzük őt, mint az Erkel Ferenc Gimnázium igazgatóját. Névadónk személye, gyulai vonatkozásai kötelesek minket, hogy erőnkhöz mérten a lehető legjobban vegyük ki részünket az EDÜ rendezvényeiből, az ezzel kapcsolatos munkákból. Emellett pedig: a megyei és városi tanáccsal, KISZ-bizottsággal s a többi gyulai középfokú oktatási intézménnyel együtt mi is az EDÜ rendezői közé tartozunk.

— *Hogyan készültek az immár ötödik májusi találkozóra?*

— Kilencszáz diákunk közül minden harmadik részt vett a művészeti versenyek selejtezőin, illetőleg tudományos vagy művészeti pályamunkát készített. Csaknem háromórás — igen színvonalas — iskolai selejtezőn mutatták be felkészültségüket énekeseink, muzsikusaink, sokan műfordítással próbálkoztak s nem kevesen nyújtottak be igen érdekes dolgozatokat. Volt, aki az akváriumi halak életéről írt, a Békés megyei Nyomdaipari Vállalat gyulai telepének tevékenységéről, az Erkel Ferenc Színkör tevékenységéről, egy ikerpár — Pepó Pál és Péter — tudományos-fantasztikus elbeszéléssel próbálkozott, Fábián Ágnes diák-humoreszket írt, Sal Zsuzsa a sakk és a matematika kapcsolatát vizsgálta.

— *Miyen tennivalóik voltak és vannak a diáknünnepek rendezésében?*

— Tantestületünk szinte minden tagjának jut valamilyen fontos feladat, meghozzá — s ez már hagyományunk — EDÜ-ről EDÜre ugyanaz a munka. Van szállásmester, menzafelelős, díszpécser, színpadfelelős és hosszan sorolhatnám tovább. Minden tanárnak diákbrigád segít... a munka folyamán közvetlen munkatársi kapcsolat alakul ki a két nemzedék képviselői között, aminek igen nagy nevelési jelentősége van. A készülődés hónapokkal ezelőtt megkezdődött már, a munka java azonban még hátra van, a jövő héten és természetesen a diáknünnepek időszakában tetőzik majd. Azokban a napokban nem is lesz nálunk tanítás — persze, ez nem jelenti, hogy ennyivel rövidebb lesz a szorgalmi idő. A tanév a mi diákjaink számára is

ÉKÉS MEGYEI GRAFIKAI KIÁLLÍTÁS*

Egy tájat vágytam közelről látni, azért jöttem Gyulára. Nem az Alföld újuló örök-egy arcát, nem a megroskadó öreg házak panaszát, nem a puha-neszű parkokat, a gyárak füstjét, nem az ételek fűszereit.

Miezielaitis litván költő írja egyik versében:

— Milyen ott a világűrben az ég? —
kérdezik Gagarint az emberek.
— Sötét, elvtársak, végtelen sötét.
— S a föld?
— Egy nagy golyó. A színe kék.
Felejthetetlen. Csodaszép.

Én ennek a csodaszép fénygolyónak egy darabkáját vágytam egészen megismerni, nem a kisvárosokat, nem a faluk szélét, hanem a halál árnyékában elzúgó, fényben úszó kék gömb egy szeletét, mely ha nem is a leghíresebb nevű, de ugyanúgy ragyog, ugyanolyan tragikusan és derűsen és tisztán, mint a többi, szelíd síkjain ugyanolyan értékeket teremthet és teremt, mint a torony s kéményerdők árnya, és amelynek hangjai tán halkabbak, de sokszor igazabbak, mint a motorzörgésbe, csikorgásba fúló üzenetek és vallomások.

Jártam már Békés megyében, mutattak nekem új gyógyfürdőket, csillogó kultúrpalotát, elegáns aggokházát, romokból újraéledő múltat, új vízművet, utat a pusztába, ismerem a csabai ételek fűszereit, a gyulai temető szigorú csöndjét. Talán a táj lelkéből is megéreztem valamit. De a leglényege, a legmélyebb titka itt van, e falak között, itt remeg Mokos József távolságoktól részeg villanypóznáiban, új életnek feszülő háztetőiben — itt zeng-cseng Bazsali Ferenc néma mandolinjában, Alexin Andor áhítatos mesevilágában, Miklós István majd elröppenő, illatos fenyőbokrai között, itt él Gaburek Károly elpusztíthatatlan kőasszonyaiban, ahol a tanyai ház fölé boruló fák múlhatatlan dolgokról zúgnak a kihűlő falaknak. És itt van e táj lelke, nem, korunk lelke Lipták Pál mindig győztes vívódásaiban, kereséseiben, s Koszta Rozália portréiban megdöbbenve ismerünk rá ki nem mondott, még végig sem gondolt félelmeinkre és reményeinkre, gyermeki és örök igaz-magunkra. Ezüst György egyik képén pedig megy a ló a tanya felé, megy az élet a halál felé, és mégis tavasz van, és a Kompnál minden ragyog, sugarak útján ballag el a múlt, és fényfolyón várja a komp a végtelen útról érkező új kocsikat a jövő ajándékával.

A művészek sorsa keserves küzdés. Szemük a látható dolgok mögött a láthatatlant, a jelenségek mögött a lényeget keresi, kutatja.

Mert egyszer valaki megkezdett egy mondatot. Az első ember, aki az első szót kimondta. És ezt a mondatot végig kell mondani, hogy megértsük magunkat, szerepünket, helyünket az egészben, hogy fölfoghassuk a jeleket, amelyekkel a mindenség üzen. Aki értelmet keres az életének, az előbb-utóbb megtalálja a maga szavát, azt amit egyedül ő mondhat ki, és bele tudja illeszteni a hatalmas mondat közepébe. Csak mindig előre kell figyelni, megküzdeni fáradtsággal, vadakkal, széllel, hőséggel, mígnem megkopunk, megfakulunk, mígnem a por belep.

A Békés megyei művészek hangja tiszta szín a végtelen mondat kellős közepén. Hallgassuk meg, halljuk meg, mit mond nekünk ez a hang, mert mindannyiunk számára van üzenete.

BEDE ANNA

* Elhangzott 1967. október 15-én Gyulán, a kiállítás megnyitóján.

Lehel István rajza

ORSZÁGOS SZŐNYEGKIÁLLÍTÁS GYULÁN

A szőnyeg mindannyiunk lakásának — funkcionális és esztétikai szempontból egyaránt — fontos szerepet betöltő darabja. Éppen ezért — ez már szinte természetes — a mai magyar szőnyeg esztétikai megítélésében majdmindenki illetékesnek tudja magát. Erősen valószínű azonban, hogy a véleménynyilvánítók zöme a lakástextil-üzletekben szerzett tapasztalataira hagyatkozna, vagyis a kommersz darabok ismeretében dicsérne vagy marasztalna el. Mert — bármennyire visszás — még a modern lakáskultúra iránt fokozottan érdeklődő közönség is keveset tud arról, hogy az átlagember otthonába kerülő szőnyegeken innen és túl művészi szőnyeg is létezik. Ennek pedig az az oka, hogy — néhány iparművészeti, illetve népi iparművészeti, demonstratív szándékú kiállítástól eltekintve — alig volt alkalma közönségünknek a tájékozódásra. Valószínűleg sokan lemondtak volna arról, hogy az exkluzív darabokat meg is vásárolják, de — esetleg — azok ismeretében kritikusabb szemmel nézzék a kommersz anyagot, s már ez is óriási eredmény...

További problémát jelent, hogy a szőnyeggel kapcsolatban olyan — a nagyszülőktől örökölt — értékkategória van forgalomban, mely a szőnyeg stílustörténetének, illetve a szőnyegkészítés technikájának alapos ismerete nélkül semmire sem használható. Azok, akik a keleti szőnyegekre esküsznek, alig tudnak valamit arról a devalválódási folyamatról, amely lejáratta, már-már giccsé silányította minden idők egyik legmagasabb rendű szőnyegkultúráját.

Be kell vallanom, hogy az elmondottakat a Gyulán rendezett szőnyegkiállítás és annak (csöndes szemlélőként ellesett) közönségvisszhangja tudatosította bennem. Meglepő volt az a mohó kíváncsiság, mellyel a közönség a kiállítást fogadta. Ugyanakkor magyarázatra szorulónak éreztem az érdeklődők makacs következetességét, nem értettem, hogy az invenciózus darabokat miért fogadja langyos közöny, s miért az egyértelmű lelkesedés a kultúráltsága ellenére mégis csak secunder jelenségnek számító „magyar perzsák" láttán. S amikor egyidejűleg találkoztam a tájékozódás igényével és a nagyfokú tájékozatlansággal, legelébb azt mondogattam magamban: nagyon is időszerű volt megrendezni ezt a kiállítást. Hadd írjam le tehát itt is: a Háziipar és Népi Iparművészeti Szövetkezetek Szövetsége jó ügy szolgálatába szegődött, fórumot teremtvén — évenként ismétlődő kiállítások formájában — a háziipari szövetkezetek szőnyegtermése legjavának bemutatására. S különösen örvendetes, hogy Békés megye biztosított illő keretet, az a megye, ahonnan a háziipari szövetkezetek keretei között előállított szőnyegek 70 %-a kikerül.

A kiállítás országos vonzókörű, alkalmas tehát a legjellemzőbb tendenciák felmérésére. Legalábbis a manufakturális jellegű műhelyek, s az ott dolgozó tervezőművészek törekvéseinek jellemzésére. (S ez nem kis dolog, ha meggondoljuk, hogy a művészi szőnyegkészítés ideális kerete szükségszerűen a manufaktúra.)

Ami a kiállítás egészét (s egyúttal a háziipari szövetkezetek ez irányú törekvéseit...) illeti, meg kell vallanom — ha ez a kezdeményezés őszinte dicséretéhez képest túlságosan szigorúan hangzik is —, hogy szándékában tisztázatlannak, megvalósulásában pedig eklektikusnak és egyenetlennek hat, amit a kiállítás bemutat.

Ha pusztán a stílustörekvések sokféleségében megnyilatkozó — úgymond — kísérletezésre tekintenék, akár örömmel is nyugtázhatnám az újat akaró szándékot. Mivel azonban a szőnyeget — mint műfajt — meglehetősen szigorú funkcionális szabályok körvonalazzák, az a bizonyos újat akaró szándék rendszerint konfliktusba bonyolódik e szabályokkal. Azaz: korántsem minden olyan műtárgy minősül szőnyegnek, melyet a szőnyegkészítés technikájával (csomózással vagy szövéssel) állítottak elő. Az úgynevezett hagyományos csomózott szőnyegek — a keleti szőnyegek reminescenciái — az esetleges stílustisztátalanság ellenére is példát mutatnak a funkcionális egyértelműség tekintetében. E szőnyegek nem akarják a szövött falikép szerepét átvállalni, nem akarnak ábrázolni, csupán a ma már jelentésüket vesztett motívumokat variálják a szimmetria és a ritmus évezredes kompozíciós szabályainak engedelmeskedve.

A csomózott szőnyegek megújítását célzó törekvések teljes mértékben szakítottak ez utóbbi hagyományokkal, s a modern képzőművészettől várnak (és kapnak) impulzusokat. A nonfiguráció azonban sokszor csak elleplezi, de nem feledteti az egyéni invenció hiányát: az applikáció vagy a grafika megjelenése a csomózott szőnyegen — olyan paradoxon, melyet a „kísérlet" címkéjével sem mentegethetünk... Az anyag java része — természetesen és szerencsére — nem marasztalható el az értelmetlen nonfiguráció vétkében. Németh Éva és Pipa Ildikó (több darabjuk díjat is nyert) jól tudják, hogy a nonfiguratív díszítőelemeknek nem a szőnyeg felületén, de *szőnyegként* kell megjelenniük... S ez utóbbi szabály még fokozottabban érvényes a stilizált figurákkal fogalmazott szőnyegek esetén. Németh Éva, aki — sejthetőleg — ebbe az irányba tájékozódik, példásan ismeri a síkban-fogalmazás kompozíciós követelményeit, figurái tehát nem felületi díszítőelemként, hanem texturálisan megoldva érvényesülnek Nála a legszembeötlőbb viszont az a probléma, melyre fentebb utaltam: reprezentatív — s egyébként dicséretesen szép — darabja aligha fér már el a szőnyeg műfaji határai között, majdnem-egyértelműen faliképnek hat.

Amíg a csomózott szőnyegek tervezői — a keleti ornamenskészlettől függetlenülni akarván — a modern képzőművészetek stíluseredményeiből merítenek (s mivel a csomózó technika viszonylag szabadabb lehetőségeket kínál, a hagyománnyal a rokonságot is megtagadják), a szövött (torontáli típusú) szőnyegek tervezői következetesen a szőnyegszövés népi eredetű hagyományaira építenek. Elsősorban Kordováner János vállalja — tudatosan és öntudatosan — ezeket a hagyományokat. Szőnyegei, ha figurálisak, a népművészet stilizációs szintjén azok: nem ábrázolásigényűek, hanem minden esetben motívumjellegűek, s ritmikus-szimmetrikus rendbe rendeződnek; ha nonfiguratívak, olyan mértékben azok, amilyen mértékben nonfiguratívak a népművészet síkdíszítő elemei. A ha-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

TISZATÁJ

Mózes József

1967 DEC

gyományoknak — természetesen — kötetlenebb kezelése is elképzelhető: Németh Éva pl. csak a geometrikusan stilizált női alakokkal utal a népművészetre, figuráit szabadon — aszimmetrikus rend szerint helyezi el. Viszont ez a szőnyege is műfaji határokat feszeget, s ez okon inkább mondok igent a hagyományt modern szellemben továbbépítő s Kordovánernél megfigyelhető törekvésekre.

Eddig, amit az *első* országos szőnyegkiállítás kapcsán el kellett mondanom. Korántsem az ítélőbíró tallárjában tetszelegve, még ha egyes ítéleteim kinyilatkoztatásnak tűnnek is. Úgy éreztem, e műfajról csak őszintén érdemes szólni — még akkor is, ha ítéletnek tetszhetik. Hiszen oly keveset beszélünk róla.

SZILÁGYI MIKLÓS

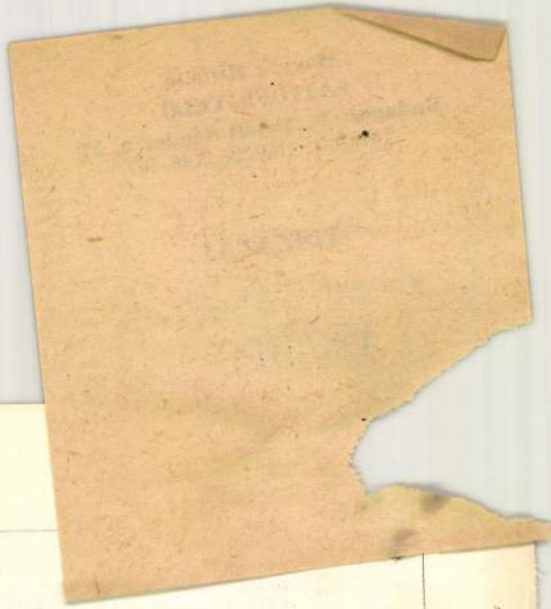

LEGYEN

RENDSZERES

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
1969 MÁJ 11

BÉKÉSMEGYEI
NÉPÚJSÁG

1021

Tárlatvezetés színes diával

Pénteken este a TIT békéscsabai Értelmiségi Klubjában érdekes tárlatvezetést tartott Koszta Rozália festőművész. A TIT megyei módszertani hónapjának keretében bemutatták azokat a színes diaképeket, amelyeket a Békés megyei képzőművészek alkotásairól készített a művészeti szakosztály. Az itt levetített anyagot a megye más TIT-rendezvényein is bemutatják. A vetítéses tárlaton Mokos József, Molnár István, Ezüst György, Gaburek Károly, Lipták Pál, Koszta Rozália, Alexin Andor és Mladonyiczki Béla alkotásai szerepelnek.

a szelek.

leomló
ajadat,
nyhavazzá
sugarak,

— új Lill
egvallhassam,
szép pár lennénk
en:

elmed, szerelmet
a szívemben.

---

t:

zentek a fák...

zentek a fák
alatt keringett
a kavicsszemű

a réti sasoktól

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

Mokos József

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

1970 SEP 25

1021

Pedagógus — hivatásból

Mokos Józsi bácsit nagyon régen ismerem. Persze, a „nagyon régen" csak számomra az — mert másfél évtized az életem fele. Ugyanez az idő az ő életének mindössze egyötöde. „Csak" tizenöt esztendő — szinte semmit sem változott alatta. Most 78 éves. És nagyon fiatal.

Festőművész — a csabai táj, utca szerelmese, kiállítások kedvelt részvevője, Csokonai utca című képét nemrég vette meg a Lenin Tsz számára a városi tanács — és pedagógus. Hivatásból az.

— Ezerkilencszáztizenegyben kaptam meg a tanítói oklevelet — kezdi pedagógussá válása történetét. Tizenkét helyre pályáztam — egyik sem sikerült. Átmeneti ideig hivatalnok lettem, aztán jött az első világháború. Utána újra dolgoztam s közben elvégeztem a tanárképzőt. A saját életemből tudom, milyen nehéz a pályakezdés. Különösen egyedül, segítség nélkül. Talán éppen ez volt a legfőbb ok, amiért hivatásom lett a fiatalokkal való foglalkozás.

Ha volna olyan nyilvántartás, amely az egy pedagógus keze alól művészeti főiskolára került fiatalok számát tartalmazná, Mokos Józsi bácsi minden bizonnyal országos csúcstartó lenne. Húsz esztendeje vezet Békéscsabán képzőművészeti szakkört, s ezalatt 21 tanítványa került a pedagógiai főiskolák rajz-szakára, ugyanennyi az iparművészeti és három a képzőművészeti főiskolára. S legalább harmincan olyan egyetemre, ahol hasznát vették az itt szerzett rajztudásnak.

— Volt olyan tanítványom, aki orvoskaron felvételizett, s hogy sikerrel, jórészt annak köszönhette, hogy nem leírta, hanem *lerajzolta* az írásbeli anyagát. Volt olyan, aki dekorációs-tanfolyamra készült s nem tanítványnak, hanem tanárnak „vették fel". Sokan a főiskola elvégzése nélkül lettek grafikusok, dekoratőrök, textiltervezők.

— Kik voltak a legkedvesebb tanítványai?

— Hosszú lenne felsorolni... És igazságtalan lennék azokkal, akiket nem említenék. De itt vannak a képeik...

Nézem a szakköri helyiség falát, ahol a régi tanítványok annak idején készített munkái sorakoznak. Ismert neveket olvasok: Fajó János, Bohus Zoltán, Gaburek Károly, Ezüst György, Romvári Etelka, Vágréti János, Petrovszki Pál...

...Mokos József nyolc esztendővel ezelőtt *tanítóképzői* aranydiplomát kapott. 1970 végére várja *tanári* aranydiplomáját. S ebben az évben tüntették ki — *pedagógiai és festőművészi munkásságáért* — a Munka Érdemrend bronz fokozatával...

D—ő

hogy az illetőt korrupt módon — többek rovására — érdemtelenül anyagi juttatásban részesítik.

Olykor az egyéni érdek más formában is háttérbe szoríthatja a tisztességet. Ilyen a feltétlen egyetértő vélemény azokkal szemben, akikkel valaki függő viszonyban áll. Jellemző példája volt tapasztalható ennek egy nemrég megtartott értekezleten. Az egyik vezető már napokkal előbb elkészítette a hozzászólását valamelyik felsőbb szerv vezetőjének a beszámolójához, aminek a tartalmáról fogalma sem volt. Így kezdte: „X. Y. elvtárs referátumával a magam részéről teljes mértékben egyetértek, azzal kapcsolatban nem is kívánok ismétlésekbe bocsátkozni.'

Ilyen előregyártott szöveggel ma már aligha lehet a társadalomhoz való hűséget bizonygatni és bárkinek is a szívére hatni. Aki „felfelé" ezt teszi, bizonyára nem vár mást a beosztottjaitól sem.

Egy időben sokat kellett bizonygatni a bérezésben való egyenlősdi helytelenségét. Ma már túl vagyunk ezen. Legalábbis a dolgozók többsége egyetért azzal, hogy a nagyobb szakértelemet, felelősséget vagy fizikai igénybevételt követő munkáért többet kell fizetni. De azt is elvárja mindenki, hogy aki a beosztásával járó felelősségért jut nagyobb keresethez, az legyen is felelős azért, amit tesz vagy elmulaszt.

Egy műszaki konferencián elhangzott beszámolóból idézem: „A leltáreltérések miatt, amelyek összege 223 ezer 892 forint, térítés 5 fő után 4 ezer 409 forint. Bírságok, fekbérek, pénzbüntetések miatt a kár összege 79 ezer 404 forint. Kártérítés nem történt. Rongálásból 150 forint nagyságrendű kár keletkezett, a térítés 3 fő után 150 forint". — Szinte nevetséges, hogy a 150 forintot milyen „könyörtelenül" behajtotta a vállalat. Nem nehéz kitalálni, hogy éppenséggel a legkevesebb felelősséggel járó munkakörben dolgozó három személyen.

Az egyik brigád a X. pártkongresszus tiszteletére indított versenyben kimagasló eredménnyel a második helyre került. Azért lett csak második, mert egyetlen újítási, ésszerűsítési javaslatot sem adott be. Pedig újított, de a titkot megtartotta magának. A brigádvezető erről így vélekedett: „Ha beadjuk az újítási javaslatot, a normát ahhoz igazítják. Minek strapáljuk magunkat?"

Az ilyen verseny egyáltalán nem méltó a pártkongresszushoz. A sort folytatni lehetne még olyan erkölcsi „szabálytalanságokkal", melyek semmiképpen nem szolgálják a jó ügyet, akadályozói fejlődésünknek.

Tudni kell, hogy a szocializmus teljes felépítésének egyik fő feltétele a magas eszmei és erkölcsi színvonalú szocialista embertípus kialakítása. A szocialista brigádok becsületes törekvésükkel ezt a célt valósítják meg. Tevékenységüket azonban nem lehet csak kívülről nézni. Minden rendű és rangú vezetőnek elsősorban példamutatással kell segíteni, a dolgozóknak pedig követni kell őket. Mit ér ott a szocialista brigádmozgalom, ahol mások önzők, korruptak, fegyelmezetlenek, iszákosak, magatartásukban társadalomellenesek?

Az MSZMP Központi Bizottsága kongresszusi irányelvei többek között kimondják: „Erősíteni kell azt a közszellemet, amelyben a társadalom pozitív erői, a szocializmus hívei a hangadók, s amely nem tűri el a társadalomellenes magatartást, a cinizmust, a fegyelmezetlenséget, a harácsolást, a közösség megkárosítását."

Minden becsületes ember egyetért ezzel az állásfoglalással.

Pásztor Béla

Mokos József

1021

Mokos Józsefre emlékezünk*

Meghitt barátom volt

Társadalmi helyzetünknél fogva, nehezen alakult ki barátság közöttünk, de 1941-ben, amikor ismét akadályokat igyekeztek gördíteni tervezett második kiállításom elé, amikor senki nem akarta, vagy merte vállalni annak megnyitását, Mokos József, későbbi jóbarátom nemcsak elintézte engedélyezését, de vállalta is a kiállítás megnyitását, ami abban az időben részére nem nagy dicsőséget jelentett az urak körében: nevezetesen egy szervezett munkás-festőt, egy „kommunistát" erkölcsileg támogani. Mokos József nemcsak megnyitotta kiállításomat, de példát mutatva vásárolt is tőlem képet. Elismerését jelentette ez, s lendítő erőt a további munkálkodásra. Beszéde végén kérte a szokatlanul szép számú közönséget, szeressék szívből és támogassák erszényből a magyar tehetségeket.

Az akkori békéscsabai újság erről így számolt be: „Mind a megnyitó beszédnek, mind a kiállított alkotások vonzó szépségének megérdemelt sikere lett. Rövid fél óra alatt hat kép kelt el."

Későbbiek során több kiállításon együtt szerepelve, meghitt barátság alakult köztünk, úgy hogy az 1962-ben tartott grafikai kiállításomat is ő nyitotta meg. Hiányát nagyon sajnálom, hitten vallom, hogy társadalmunknak is sokáig, talán csak nehezen pótolható vesztesége Mokos József halála. Lelkes tevékenységét, hasznos munkásságát ismerve szeretettel őrzöm emlékét.

Miklós István

71-ben írtam róla

Amikor leültem Mokos Józseffel szemben, hogy összegyűjtsük, felidézzük a Békéscsabai Képzőművészeti Kör huszonöt évének eseményeit, nem is tudom, hányadik találkozásunk lehetett ez, de mint mindig, most is azt a rendkívüli energiát tettvágyat éreztem sugározni belőle, amely egész életét jellemzi.

Aztán arra gondoltam, hogy a véletlen különös összejátszása-e, amit most, elöljáróban elmesélek.

Öt évvel ezelőtt szerepelt a Népújság „Vendégségben" rovatában. Három fotográfia és pár soros írás jelent meg róla. Azt írtam, amit ma is írnék: „Izig-vérig művészember és pedagógus. — Mindig a tehetségeket kerestem. Nincs szebb, mint útnak indítani valakit a művészpályán, mondta. Lakása: műterem. Képek és képek, szobrok, az egyik sarokban öreg zongora, kedvenc időtöltése nyugalmas óráiban..."

És az a bizonyos véletlen, a, újságlap másik oldalán, a „Vendégségben" fotográfiái mögött egy rövid glosszа e sorok írójának tollából arról, hogy a népművelésben, kulturális életünkben „Kísért-e még a sablon?" Újra elolvastam azt is. Érdemes volt. Meghökkentő a párhuzam.

„A sablon itt van még, közöttünk él. A közönyösök legjobb barátja, kiszolgálója és mentsvára is. A kényelmeseké, akik nagynehezen megtanultak valamit, és ahhoz évek hosszú során át semmit a., égvilágon hozzá nem adva, a látszólag jól bevált módszerekkel dolgozgatnának az idők végtelenségéig; jó a sablon a lustáknak, akik a kényelmesektől annyiban különböznek, hogy még munkájuk sablonjait sem sajátították el valami fényesen, mert ugyan miért törnék magukat új módszerek kidolgozásával, izgalmasabb feladatokkal, attól nekik nem lesz jobb és a rutinos megszokást követni sokkal biztonságosabb.

Ki állítaná azt, hogy népművelésünk mentes ilyen tulajdonságú emberektől? Ki állíthatná lelkiismeret-furdalás nélkül, hogy a kultúra, a népművelés tevékenység-folyamata mentes a sablonoktól, ezek tevényén virágzó látszateredményektől? Mindez mégsem jellemző már kulturális életünkre. De nem észrevenni, elhallgatni és ami a leglényegesebb: nem küzdeni ellene, soha nem lehet bocsánatos bűn."

Mokos József egész élete példa rá, hogy neki sem volt bocsánatos bűn soha a közöny, a kényelmesség, a lustaság, a rutin-sablon-élet: olyan mélységesen embernek lenni az élet minden dolgaiban, de legfőképpen a művészetben, kevesen tudtak és tudnak úgy, mint ő. Kiáltó szó, amit mond, jobbító erő, ami belőle sugárzik.

Soha nem volt elégedett. Soha sem megnyugvó. Csak az érhetett el olyan osztatlan-szép-nemes sikert egy kisvárosban, aki önmagának csak tizedrangúan él, és elsősorban mindig másokért, a közösségért, tanítványaiért!

Sass Ervin

Kérdőjelek, felkiáltójelek

Mekkora volt művésznek? Nálam autentikusabb emberek döntsék el, s tegyék abba a skatulyába, ahol a helye?! Igen! Azok a skatulyák! Mert rendnek kell lenni, tudnunk kell, kit hol keressünk, ha keressük, s ha nem keressük is majd, de legyen valahol, hátha majd még is jó lesz valamikor valamire...

Olyan kicsi ez a város, s olyan nyúlfarknyi a kulturális múltja, hogy jóformán nincsenek is skatulyáink, amelyekbe beledughatnánk valakit, aki már test szerint nincs közöttünk...

— „Sósabbak itt a könynyek...?!" — kesereghetnénk Ady szavaival legszűkebb pátriánkról szólva, s valóban ezerszer is meghalhatnak Messiásaink, s „üdve nincs a keresztnek?!"

Hányan elmentek már innen, akik vitték valamire! Azért drága nekem az a morcos öregúr, aki egyre szaporodó emlékeim között már életem végéig megmarad, mert ő itt maradt mindhalálig. Pedig csalogatták őt is a szirének, s ide kötötte valami dac: hogy ő majd itt mutatja meg?! Mondott nekem efféléket, de amit megmutatni akart, az sohasem önmaga volt, hanem a marokba fogható kalász: „Látod! A tanítványaim mire vitték!"

Egyszer egy megmerevedett kultúrbürokratáról azt mondta nekem: „Tudod, ha fegyvertartási engedélyem lenne lelőném a csirkefogót!" Szerencsére nem volt neki, mert talán megtette volna?! Amint magam előtt látom, ahogy összehúzza bozontos fekete szemöldökét, ahogy szúrós tekintetét figyelem, hajlok rá, hogy elhiggyem. Pedig kár lett volna **érte!** Bizony kár, mert amit ő csinált, az példa, tanulság, biztatás! Biztatás, hogy a művészet nem tájhoz van kötve, hanem tehetséghez szívhez. Tehetségéről beszéljenek mások, én csak szívéről szólnék, amelyet jó lenne nem zárni el valami skatulyába, amelynek nem szabad megbénulnia, amelynek dobognia kell tovább bennünk, mindannyiónkban, akik **itt** szeretnénk valamit tenni.

S persze, hogy vállaljuk őt! Mienk már e drága öregúr, hiszen egyre többen vagyunk, akik felismertük: a vidékit az egyetemestől nem a kilométerek választják el. Példa ő már, akit követni kell a sírig tartó égni-tudásban és az okos méhecskeszorgalmú hétköznapok vállalásában egyaránt.

Akiről szóltam, Mokos József volt. Született 1892-ben...

Filadelfi Mihály

Mindenki számára volt ideje

Amikor 1965-ben Békéscsabára érkeztem, Fischer Ernő tanáromtól ezt a nevet kaptam: Mokos József. „Aranyos, igaz ember —, bízhat benne". Felkerestem, s nem csalódtam. Megismertem kissé misztikus világítású képeit a falakon: békéscsabai tornyokat, virágokat, Először albérletet segített keresni. Saját magáról nem beszélt, s később is csak mozaikok maradtak ezek a beszélgetések: mindig egészen előlről akarta kezdeni. Érzelmi megnyilvánulásai először különösnek hatottak: nyílt szívvel dicsérte a vonalakat, színeket — csak természetelvűeknél — a „konstruktívakhoz" ökölrázó dühvel közeledett. De ha emberségben látott csorbát bárkinél, — akár természetelvűnél is —, nem lett volna lágyszívű ítéletvégrehajtó. Később egészen megértettem: az ő számára ez volt a levegő, amelyben jétezni tudott.

A legutóbbi két évben többször biztattuk gyűjteményes kiállításra, de még hiányosnak érezte a műveit, festeni akart még hozzá. Ekkor hallottam a kesergő megjegyzéseket is legközvetlenebb környezetétől: Józsi bácsinak mindenki számára van ideje, csak a festésre nincs, — reggel 6 órakor már felvételire készíti a gyerekeket."

Halála után mégjobban megismertem. Türelmét, fáradhatatlanságát a könyveken és vázlatokon előforduló megjegyzésekből, kiegészítésekből; megdöbbentem portrékban kifejezett emberismeretétől, meghatódtam a szüntelen küzdelemtől, amit folytatott, s amely végül is egyenesirányú fejlődést eredményezett.

Egyike volt azoknak a mestereknek, akik számára a festés nemcsak technika, hanem etikai magatartás is, életforma, mint az általa oly nagy tisztelettel emlegetett Mesterek: Szőnyié, Bernáth Aurélé és másoké.

V. Kiss Margit

Büszke vagyok, hogy tanítványa lehettem

Mokos Józsi bácsihoz régi gyermekkori ismeretség fűzött. Ugyanakkor leleplezetlen büszkeség tölt el, ha arra gondolok, hogy tanítványa lehettem. Tudom, ezzel még sokan büszkélkedhetnek, hiszen hosszú évtizedeken keresztül generációk nevelkedtek a keze alatt. De kevesebb azoknak a száma, akik hivatásul választották azt, amit ő kivételesen magas színvonalon művelt: a fiatalság nevelését, a művészet megszerettetését és annak gyakorlását. S hogy ezt választottuk, nem kis mértékben az ő szuggesztív egyéniségének, következetes alapos munkájának köszönhetjük.

Elsőéves gimnazista koromtól kezdtem járni az általa vezetett Képzőművészeti Körbe, amely akkor a Balassi Művelődési Házban kapott helyet.

Ezekre az évekre mindig szívesen és szeretettel gondolok, mert nagyon sok kedves kellemes emléket szereztek számomra. A foglalkozásokat fiatalos lendülettel vezette, tele humorral, változatossággal, de mindig tárgyilagos és szigorú volt munkáinkhoz. Egyik legfontosabb elve az alaposság volt, és ezt tudatosan, de ugyanakkor észrevétlenül beoltotta a tanítványaiba is. Nagyon sokszor kritizálta véleményünket, viselkedésünket — hangoztatva, hogy a fiatalság meggondolatlan — szíve mélyén azonban örökké fiatal maradt:

Ahogy e sorokat írom, most döbbenek rá, hogy múlt időben beszélek. Még ma sem hiszem el, hogy nincs közöttünk, nem hallhatjuk kissé zsörtölődő, de mégis igaz szavait.

Szinte magam előtt látom, amikor az elmúlt évben Békésen volt főiskolai tanárom, Fischer Ernő kiállításán is megjelent. Baráti szavakkal és gratulációval üdvözölte egykori tanítványát és egyik legjobb barátját.

Fischer Ernő, jó egészséget és hosszú életet kívánt, majd megkérdezte: hány éves is vagy Te tulajdonképpen Józsi bácsi? Józsi bácsi pedig mint mindig, most is szellemesen rögtönzött: „Hatvannak néznek a barátaim hetvennek érzem magam, nyolcvan vagyok, kilencvennek néznek az ellenségeim és száz szeretnék lenni."

Nagy kár, hogy nem teljesülhetett vágya.

Sallai Lajos

*Ma délelőtt 11 órakor nyílik Békéscsabán, a múzeumban Mokos József emlékkiállítása.

Három kép a kiállításról

Női portré

Kerekes kút

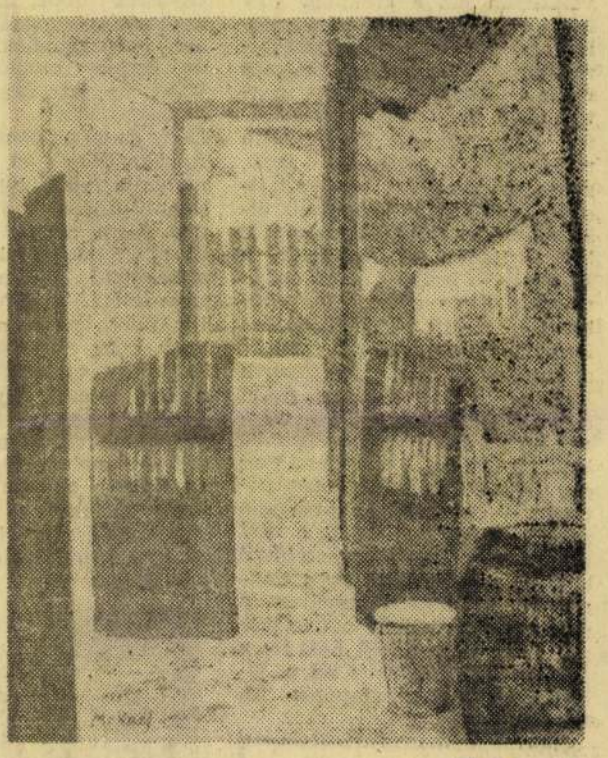

Folyosó

Békés m. Népújság
1973 JAN 14
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-728

Nagy munka volt, de megérte

A délszláv színjátszók első sikere

Tavaly alakult meg a battonyai Délszláv-klub színjátszó csoportja, s mindjárt nagy fába vágták fejszéjüket. Elhatározták, hogy a szerb karácsonyra már bemutatót tartanak. A nehézségek rögtön a mű megszerzésénél kezdődtek. A klub vezetősége ekkor a Délszláv Szövetséghez fordult, akik segítettek. Elküldték Petar Krstonosic „Krajiskinja" című háromfelvonásos népszínművét a csoportnak. A darab mindenkinek tetszett, csak munkához kellett látni.

Nem volt egyszerű feladat a szereplők kiválasztása sem. Lányokból még csak volt elég, fiúk azonban kevesen voltak. Szerencsére jött a téli szünet és hazaérkeztek a Pesten, Szegeden tanuló gimnazisták.

Sok munkát adott a darab megtanulása. Ügyelni kellett, hogy a szereplők szépen, tisztán beszéljék szerb anyanyelvüket. A főpróbát január 6-án tartották a már elkészített, berendezett színpadon. Másnap este fél 7-kor volt a bemutató a József Attila Művelődési Központban. Megtelt a nézőtér, 250-en — köztük Dékity Márk, a Délszláv Szövetség küldötte — várta a kezdést. Mielőtt a függöny felgördült volna, még egy kellemes meglepetésben volt része a Délszláv-klub tagságának. Dékity Márk négy tamburát ajándékozott nekik a szövetség nevében.

Az előadás remekül sikerült. Szűnni nem akaró tapssal köszönték meg a nézők a produkciót és a szereplők szinte nem győzték fogadni a gratulációkat. Az ünnepi estet hajnalig tartó táncmulatság zárta.

Zórity Márk

MINI MAGAZIN

AUTÓCSODÁK UTÓÁRAK

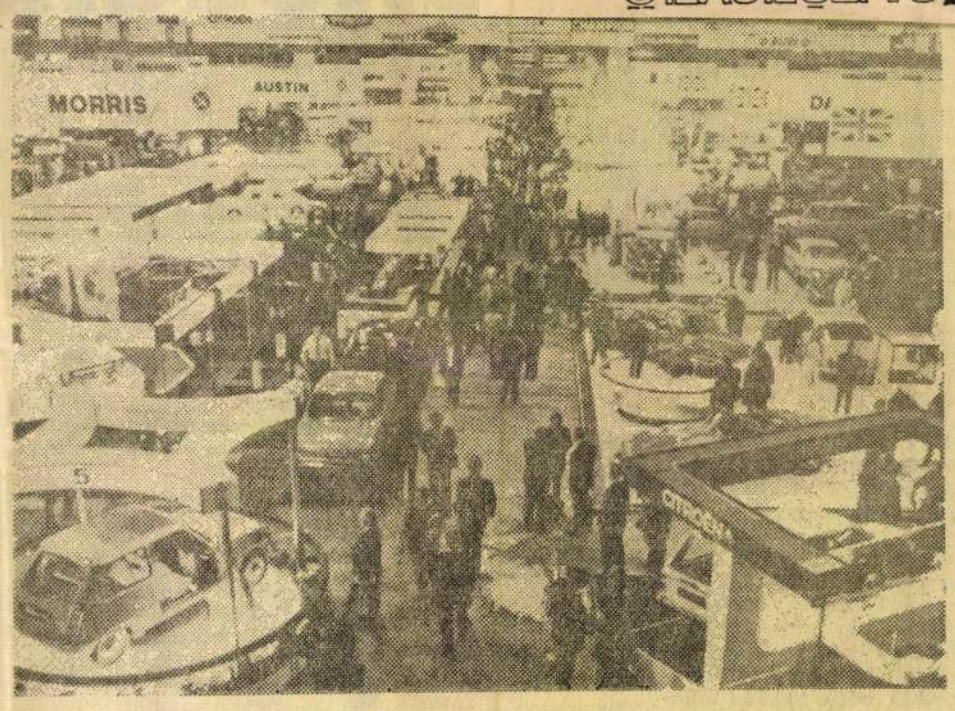

Szerencsésnek mondhatom magam; két éve, mikor itt jártam, az Earls Court-i csarnokban a mezőgazdasági kiállítást tanulmányozhattam, amely különösen a fejlett brit állattenyésztésbe nyújtott betekintést. Idén ugyanitt, a ma és a közeljövő autóújdonságait vonultatták fel. Londonban úgy tudják, hogy a Rolls-Royce cég egyik új autócsodája 16 ezer fontba kerül (több mint 1 millió forint). Megnéztem a kiállított kocsikat, de a meglehetősen konzervatív külsejű Rolls-Royce-kon — nyilván „szerénységből" — nem találtam árfeliratokat. Azt mondják, hogy aki RR-t vásárol, annak számára az ár a legkevesebb...

A legtöbb mai kocsin viszont az árakat is feltüntették. A legmagasabb egy olasz Ferrarin büszkélkedett: 8 500 font — több mint félmillió forint. S ha már az áraknál tartunk, a legolcsóbb kiállított kocsi 50 ezer forintnak megfelelő összege került, az átlagár — meg télé en szerint 100—130 ezer forintnak megfelelő. A márkák és típusok legszélesebb skáláját vonultatták fel a Volkswagentől a Chevroletig, a Fiattól a Renaulton keresztül az Austinig. Nagy kiállítással jelent meg a japán Honda és Toyota cég és sokan tekintik meg a szovjet autóipar új típusú Moszkvicsát és a Zsigulit(amit itt Ladának neveznek).

A látogatók tömege szüntelenül szinte ostromolja a kiállítást. Sokan beleülnek a kiállított kocsikba, kipróbálják az ülést ,a kapcsolókat, a kormányt. Mások azoknak a hiányos öltözékű hölgyeknek produkcióit hámulják, akik színes reflektorfényben táncolnak körül egy-egy kocsit és dalocskákat zengenek annak előnyeiről. Ahogy én láttam, az emberek figyelmét ezeken a helyeken sokkal inkább az „előadók" kötik le, mint az autók, amit kínálnak...

Gáti István

Fiatalok arcképcsarnoka

Miért lettél öntő?

Szép munka, változatos. Egész embert kíván

A Mini Magazin kérdez — a megyei öntőverseny győztesei válaszolnak

A KISZ KB által meghirdetett „Ki minek mestere" öntőverseny középdöntőjét két hét múlva rendezik meg. A megyei verseny tíz győztese január 5-e óta minden héten kétnapos edzést tart az Erőműjavító és Karbantartó Vállalat békéscsabai öntödéjében. Hatan közülük kérdéseink alapján már elárulták véleményüket az öntő szakmáról Mini Magazinunknak. Most végre megszólal az is, akinek a válaszaira a legkíváncsibbak voltunk: az első helyezett. Természetesen legalább ennyire érdekel bennünket az is, amit az öntők munkájáról a negyedik, a nyolcadik, a tizedik helyre került ifjú öntő mond:

Szűcs Imre — első helyezett, a Mezőhegyesi Vas- Fa- Fém- és Gépipari Szövetkezet öntőszakmunkása: — Újsághirdetésben olvastam, hogy lehet Vácra jelentkezni öntőtanulónak. Noszogattak öntő ismerőseim is, hogy válasszam ezt a szakmát. Úgy ismertek, mint aki szereti a nehéz munkát. Mégsem tudtam mire vállalkozom, amikor az öntés mellett döntöttem. Nem bántam meg. Szép munka, változatos. Egész embert kíván. Száz, meg százegy dolog lehet selejtokozó egy-egy munkadarab elkészítésekor. Ezt mind szem előtt kell tartani, s ez már szinte a művészethez határos. A mi szakmánkat éppen ezért nem is lehet tökéletesen elsajátítani. Jelenleg 2 500-at keresek. Ennél akármelyik más szakmabeli szakmunkás többet keres. Azért a munkáért pedig, amit én végzek — az egyik pillanatban 90 kilónyit emelek, a másikban már egy fogaskerék letört fogát pótolom — ez a pénz, majdnem semmi. Pedig úgy érzem a váci tanáraimtól, tanítómestereimtől elég jól megtanultam ezt a szakmát, amit talán valamelyest a mostani első helyezésem is igazol. Ettől függetlenül nem árt a területi verseny előtt ez a januári rendszeres alapozás itt, Békéscsabán.

Szabó Lajos negyedik helyezett — a Mezőhegyesi Vas- Fa-Fém- és Gépipari Szövetkezet öntőszakmunkása: — Amikor befejeztem a nyolcadikat nem igen tudtam mi legyek. Barátaim javasolták, szüleim beleegyeztek abba, hogy az öntő szakmát válasszam. Nagyon tetszik, amit csinálok. Az, hogy az én kezem munkája nyomán válik az izzó-folyékony fém gépalkatrésszé, szerszámmá. Hogy az öntés pontosságot, nagy figyelmet igényel. Az öntők munkája rendkívül nehéz. Mégsem fizetik meg őket kellőképpen. Nem csoda, ha a mostani nyolcadikosok lebecsülik ezt a szakmát. Persze lehet, hogy nem ezért, hanem azért, mert itt nincs helye a lazításnak, vagy mert ebben a szakmában állandóan tanulni kell. A versenyen is csak úgy tudtam negyedik lenni, hogy komolyan készültem rá. Sajnos a területi döntőre nehezebb felkészülni, mert nem tudtam a megfelelő szakkönyveket megszerezni. Azért még így is igyekszem majd a lehető legtöbbet „kihozni" magamból.

Urbancsok Mihály nyolcadik helyezett a Szarvasi Vas- Fémipari Szövetkezet öntőszakmunkása: — Az általános iskola elvégzése után — mert többször és sokat hallottam szépségükről — az öntő illetve a kazánkovács szakmára jelentkeztem. Az öntést választottam. Nehézségéért szeretem ezt a szakmát, amely attól szép, hogy olyan bonyolult munkadarabokat kell elkészítenünk, amire legtöbbször még a legügyesebb gép is képtelen. Szövetkezetünkben az öntőket jól megfizetik, de hallottam, hogy az ország nagyon sok öntödéje küzd szakmunkás-hiánnyal. Ennek oka szerintem a nem megfelelő kereseti lehetőség. A megyei versenyben elért eredményemhez munkatársaim tanácsai, felkészültségem, szorgalmam és szerencsém segített hozzá. A középdöntőn is ezeket igyekszem majd minél jobban kihasználni, kamatoztatni.

Nádra László — tizedik helyezett — a Békés megyei Tégla- és Cserépipari Vállalat öntőszakmunkása: — Kohásznak jelentkeztem, de abban az évben csak öntőosztály indult. Így utólag ez nem is szomorít el. Szeretem a szakmám. Minden egyes munkadarabot más technológiával kell elkészíteni, s ez izgalmassá, változatossá teszi a munkát. Továbbra is a szakmámban akarok dolgozni, ugyanis elégedett vagyok a keresetemmel. Sajnos az erkölcsi megbecsülésünk már, (vagy még mindig?) nem az igazi. Eredményt elérni egy szakmában legelsősorban a szakmaszeretet segít.

Mi pedig e kis sorozat befejezéseként a „Sok sikert kívánunk" mellé hadd tegyük még azt: Nádra Lacinak igaza van — egy ilyen nemes vetélkedőn inkább legyen az ember utolsó az elsők között, mint az utolsók között első.

(kőváry)

Vége.

A Mini Magazint összeállította:

Lónyai László

Nem árt, ha hang is van

Minden bizonnyal Gina Lollobrigida a lap cikke az „Ez a divat" idei első számában. Lehet, hogy még szilveszteri utóhatás, de nem kötötte le a figyelmem az isteni Lollóval készült interjú, melyből többek közt azt tudtam meg, hogy talán csak egy — de annál költségesebb — szenvedélye van a bájos teremtésnek: nagyon kedveli a bundákat.

Tovább lapozva egy jóval „kisebb" hazai sztáron akadt meg a szemem, aki a legutóbbi táncdalfesztiválon gitárral a kezében debütált egybeszabott, fehér nagyestélyi ruhájában. Hogy miért ilyen szerelésben lépett a közönség elé? Idézzük az ő szavait: „Nálunk, énekeseknél a ruha, a színpadi megjelenés nagyon sokat számít..."

Sajnos igazat kell, hogy adjak a debütáló énekesnőnek, mert a legutóbbi táncdalfesztivált hallgatva az volt az érzésem, hogy nem azért ülök a képernyő előtt, hogy halljak, hanem, hogy lássak. Jó dalok helyett divatbemutatót láthatott a milliós közönség. Előbb említett énekesnőnk is pályát akar változtatni: „új számom; manökenként a közönség elé lépni" — mondta.

Szívből kívánom, hogy ez a fellépés is sikerüljön neki. Mielőtt azonban „a világot jelentő deszkákra" lép ismét, ne feledje, hogy egy énekesnek elsősorban a hangja, egy manökennek pedig az alakja számít. És ez akkor is igaz, ha elismerjük a latin közmondás bölcsességét, melyszerint: Varietas delectat, — azaz magyarul a változatosság gyönyörködtet.

Sz. Á.

SLÁGER-LISTA

1. (1) Elmúlt egy év (Koncz Zsuzsa)
2. (3) Darabokra törted a szívem (Bergendi)
3. (2) Aranyhídon mentem (Kovács Kati)
4. (4) Szerenád szerelmemnek, ha lenne (LGT)
5. (5) Sirályok (Mini)
6. (7) Azt hittem (LGT)
7. (9) Szentiván (Koncz Zsuzsa)
8. (8) Csend van (Non-Stop)
9. (10) Kövér Nap (General)
10. (—) Kotta nélkül (LGT)

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

BÉKÉS MEGYEI
NÉPÚJSÁG
1961 JÚN 4.

1021

A X. ALFÖLDI TÁRLAT KÉPEIBŐL

Mokos József — Csabai házak

A tsz-kongresszus elhatározta

A gazdasági információk szerepe a tsz-ekben

A termelőszövetkezetek I. országos kongreszusán sok szó esett a gazdasági tájékozódásról. Több szövetkezeti vezető szemléletes példával beszélt arról, hogy a gyors és pontos információ miként segíti egy-egy szövetkezet gazdálkodását, fejlődését; viszont az információ hiánya gyakran lehetetlenné teszi az ésszerű gazdasági döntéseket. A kongresszus határozata — az új mechanizmus követelményeivel számolva — szorgalmazta az információs rendszer eddiginél jobb, rugalmasabb kialakítását.

A Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium, valamint a Termelőszövetkezetek Országos Tanácsa már megkezdte a gazdasági tájékoztatás új típusú rendszerének kialakítását. Természetesen a gazdasági tájékozódás jó megszervezése nemcsak központi feladat, hanem sok a tennivalója ebben a termelőszövetkezeteknek is.

A szövetkezetek vezetői a gazdasági tájékozódás alapján dönthetik el, hogy melyik növényféleségből mennyit érdemes termelniük, hogyan fejlesszék állattenyésztésüket, milyen feldolgozási és egyéb tevékenységgel foglalkozzanak, hogyan irányítsák be-

jövőben nagyobb szerepe lesz az egyes ipari és kereskedelmi vállalatok termelési szakpropagandájának. Az egyes ipari gyártmányokat előállító vállalatok érdekeltek lesznek abban, hogy a mezőgazdaságban használatos termékeikről pontosan és a valóságnak megfelelően tájékoztassák a termelőszövetkezeteket.

Nagy csoportja a információknak a közgazdasági, piaci vonatkozású tájékozódás. A termelőszövetkezetek vezetői gazdasági döntéseiket csak úgy hozhatják meg, ha kellően tájékozottak a várható ártendenciákról: ismerik a hazai és külföldi piac igényeit.

Ez év eleje óta Budapesten működő Termelőszövetkezetek Áruértékesítését Szervező Irodája értékesítési híradót juttat el rendszeresen a tsz-ekhez. Ebben tájékoztatják a szövetkezeti gazdaságokat az egyes mezőgazdasági termelvények piaci árairól; közlik a híradóban, hogy melyik termelőszövetkezet mit keres megvételre, illetve milyen cikkeket kínál eladásra. Minden eddigi tapasztalat azt bizonyítja, hogy az értékesítési iroda információs tevékenységének már rövid idő alatt kedvező hatása van.

Mezőga kisgépek rendezl a Mezőhegy KT

Tavaly április a Mezőhegyesi Eddig a Magy nek kábeldobot, tárolót, alumí tókeretet, bitun zánt, az ÉM Ép Gépgyártó Válla motorokhoz k bronz csapágyat rendezéseket, goknak és tsz- önitatót, hőlégf készített. Az idé lőpréssel bővül ből 4500-at ren vesszövetkezete mintegy 3 milli s így a ktsz ide már eléri a 15

Ugyancsak új szőlőprés és melynek a prot szül. Ha megfel több száz meg számítani.

A szövetkez szőlőprés készí növelte a létsz jelenlegit meg egy 300-ra egés profilként a m gépek gyártás be. Arra töreks nyebb munkák

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Jan
1973 FEB 28

Békés m. Népújság

Mokos József

1021

Mokos József Zsilip

...ináriumot, nemzetk...
...ritási napokat szerv...
...en az évben a penz...
...listákkal korábba...
...capcsolatunkat is t...
...sztjük.

...en rendezzük meg a...
...künnepeket Közép...
...ntézeteink készülnek...
...sengésre. A sporttevé...
...en fokozni fogjuk a...
...rt jelleget „VIT Ku...
...sokkal, a jó tanuló—jó...
...mozgalommal, az ösz...
...honvédelmi versenyek...
...fjú Gárda járőrverse...
...az üzemi és a falusi...
...dok felújításával.

...dezek megvalósulásá...
...szerű lehetőséget bizto...
...z ifjúsági klubok is.
...rszerű és népszerű mű...
...formák ezek, melyek
...zt hiszem nehéz lenne
...re vál'ani ilyen gazdag
...Mit várnak az ifjúsági
...galomtól?

... a
félreértések abból adódnak, hogy sok esetben ezekről a fiatalokról kevesebb szót ejtenek, mint amennyit a negatív, kirívó példákról beszélnek, pedig a rosszat csak a jó elterjesztésével lehet megszüntetni. Ifjúsági szövetségünk igazodik az egymásután felnövő korosztályok igényeihez, igyekszünk megérteni őket és segíteni abban, hogy valamennyien megtalálják a magánéletben és a közéletben a helyüket.

Réthy István

A BÉKÉS MEGYEI MÚZEUMOK IGAZGATÓSÁGA

tisztelettel
meghívja Önt
és ismerőseit

MOKOS JÓZSEF

és

TANÍTVÁNYAI

című kiállítás megnyitójára

a Munkácsy Mihály Múzeumba
1992. október 30-án
pénteken 16 órakor

A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJÁK A TANÍTVÁNYOK

Antovszki János
Balázs Irén
Bereznay Péter
Bohus Zoltán
Borbola László
Ezüst György
Fajó János
† Gaburek Károly
Gubis Mihály
Héjja Mihály
Kiss Ernő
Lonovics László
Lukoviczky Endre
Mayerhoffer Miklós
Mengyán András
Molnár Antal
Orvos András
Petrovszki Pál
Romvári Etelka
Salamon György
Sali Róza
Sallai Lajos
Cs. Uhrin Tibor
Vágréti János
Várkonyi János
Virág Éva

Meghívó

Banner Zoltán

Mokos József és tanítványai

címmel nyílt kiállítás október 30-án Békéscsabán, a Munkácsy Mihály Múzeum időszaki kiállítási nagytermében.

Mokos József 1892. november 22-én, tehát éppen száz éve született Békéscsabán, s itt is halt meg, nyolcvan esztendővel később. 1972. július 30-án. A nagyváradi tanítóképző elvégzése után tanítóskodik, majd 1913-ban beíratkozik a Képzőművészeti Főiskola rajztanári szakára. Első világháború, önként jelentkezik katonának, szemsérülés, leszerelés, a főiskolai tanulmányok befejezése (tanárai között: Szinyei Merse Pál, Csók István, Edvi Illés Aladár, Lyka Károly), 1920-tól pedig örökös tanítás Békéscsaba iskoláiban, a második világháború után pedig a helyi szabadiskolában. Egy kicsit megfordult Nagybányán, egy kicsit körülnézett Olaszországban és Ausztriában, aztán a többi "néma csend", azaz a szokványos vidéki művészsors és kallódás . . .

Valóban? Szokványos? És kallódás? Lehet, de a magyar művészet épülete pontosan ilyen "szokványos" és kallódó pályákon nyugszik. Mokos József ugyanis, mint oly sokan a mindenkori vidék-Magyarországon, nagy közvetítő volt: hagyomány, stílus és tudás közvetítője. Vagyis maradéktalanul teljesítette hivatását, hiszen ebben a szellemföldrajzi térségben, például Békéscsabán, örökké ez a feladat várt minden alkotóemberre, s aki mégis elsősorban önmagát kívánta megvalósítani, annak előbb-utóbb távoznia kellett, annak nagyobb művészeti központokban kellett második hazát választania. Így van egyébként ma is. Becsüljük tehát egyformán a "befutókat", akik Békés, vagy bármely más megyéből távol szereznek dicsőséget szűkebb pátriájuknak, s a maradóknak, akik a szülőföld művészeti kultúrájának és saját művészi becsvágyuk kiteljesedésének óráját egyszerre igazítják az Európai Időhöz, a dolgok logikája szerint egyre lényegtelenebb késéssel!

Könnyű lenne elintézni annyival: Mokos József egy becsületes, vidéki impresszionista kismester volt, s ez sem lenne lebecsülés, hiszen ilyen művészekből sem lehetett Dunát rekeszteni a két világháború közötti években. (A "kismestert" ugyanis a művészettörténet nem a művészi tudás vagy tehetség kicsinységére, hanem a művelt műfajok - csendélet, táj, arckép - szerényebb művészi célkitűzéseire vonatkoztatja.) Egyébként - levelek tanúsága szerint - olyan tanítómesterei látták meg benne a legtehetségesebb magyar tájképfestő-növendéket, utódok egyikét, mint Benkhard Ágost és Lyka Károly.

Lehetséges, hogy ha Ő is az elmenőkhöz csatlakozik, s nem Békéscsaba, hanem valamelyik lüktetőbb művészeti központ légkörében dolgozhatott volna, nem állapodik meg a tájkép és az intim műfajok világában. Igaz, ne feledjük: itt, szülővárosában sem ömlött belőle a képáradat, éppenséggel nehezen, gyötrődve, a nagy lelkekre jellemző szigorú önellenőrzéssel alkotott, (önmagával szemben igényességét, műgondját vetítette ki a tanításban is). Született erkölcsi lény volt, aki az ábrázoló mértanból a magánéletig, a polgári iskolai rajzszertár felszerelésének ügyétől a városszépítésig, a faültetéstől a közművelődésig ugyanazt az elvet követte, élte s kérte számon: a konstruktív magatartást, az építő-cselekvő humánum érvényét és érvényesítését.

Minden tulajdonságot magában hordott, ami a nagy művészethez szükséges: költői érzékenységet, művelt intellektust, biztos mesterségbeliséget, alkotó képzeletet. Két elem hiányzott a megvalósuláshoz: némivel több önbizalom, (tehát a kilépés bátorsága) és egy kis önző erőszakosság, amellyel helyet csinálhatott volna magának. Ezt az energiát azonban nem önmagára, hanem mások, tanítványai útjának egyengetésére s környezete, a város, a közösségi szellemi lét szervezésére fordította.

Egy 1971-es számadása szerint a békéscsabai szabadiskola vezetőjeként, huszonöt év alatt 81 növendéket juttatott be a különböző művészeti és tanárképző főiskolákba, különösen az Iparművészeti Főiskolára, de ennél is többen helyezkedtek el a megyében kirakatrendezőként, vállalati díszítőtechnikusként, szakgrafikusként, s százával váltak növendékei a művészeti kultúra befogadóivá, terjesztőivé. (Éppen csak jelzésként említenénk tanítványai közül a Bereznay Péter, Bohus Zoltán, Ezüst György, Fajó János, Lukoviczky Endre, Mengyán András, Orvos András, Cs. Uhrin Tibor nevét.)

Így hát megilletődve álltunk kiállításán, amelyet a tanítványok nyitottak meg, emlékezéseikkel mesterükre, e mindig újra- és újrakezdett pálya, az önkifejezés hiteléért folytatott örökös küzdelem állomásai előtt. Nem a torzót kértük számon a "legcsabaibb" csabai festő-tanártól, (ahogy neve alatt mindig jelezte), hanem éppenséggel azt a hűséget és önzetlenséget köszöntöttük s tiszteltük meg újra benne, amellyel szülővárosa hallhatatlanságát szolgálta - a sajátja helyett.

Szőnyi Jenő rajza

Csábító színek, káprázatos árak

Egy pompás gondolat testet öltését láthattam szeptemberben a Vörösmarty téri Csontváry teremben. "Ez az áldott bor" címmel képzőművészeti kiállítást szerveztek. Itt került sor a DunaART Művészeti Társaság képző- és iparművészeti pályázatának díjkiosztására. Az első díjat Végh András festőművész, a másodikat Szentgyörgyi József festőművész, míg a bronzérmet Vilheim Károly, Paulikovics Iván szobrász, Kiss Tibor festőművész, Földi Péter festőművész és Muzsnay Ákos grafikus kapta meg. Az Art Today Alapítvány különdíjának Bráda Tibor festőművész örülhetett. A díjakat dr. Supka Magdolna művészettörténész adta át a nyerteseknek, akiket a közönség melegen ünnepelt. A műveket és a művészeket dr. Marschall Miklós főpolgármester is köszöntötte.

A Képcsarnok és a DunaART Művészeti Társaság kezdeményezte színpompás, közös kiállításra rengetegen voltak kíváncsiak, márcsak a hangulatosság okán is. A vidám alaphangot a Kossuth-díjas, kiváló művész, a Nemzeti Színház örökös tagja, Raksányi Gellért adta meg, "aki nem csak a jó bort szereti, de a képeket és az alkotóikat is".

A tárlatot öröm volt megnézni, ám a kiállított képek árai mellbevágóak voltak. Ugyan kinek van manapság 460 ezer (!) forintja egy nagyobb méretű festmény megvásárlására akár egy 100 ezer forintos műalkotásra is?! Ezek az árak elriasztják az érdeklődő közönséget, elkedvetlenítik a művészetekért rajongó, "csóró" fiatalokat. Horváth László, a Csontváy Galéria vezetője, egyetértett azzal, hogy ezek a festmények nehezen találnak majd vevőre a Borfesztivál után, mert a csillagászati árak szinte megfizethetetlenek!

Pallag J. Róbert

Heil József rajza – A Költő

Egy évtized

címmel októberben jelent meg a Krúdy Gyula Irodalmi Kör egy évtizedét köszöntő antológia. Ebből válogattunk a Krúdy Kört, az antológiát üdvözölve. A könyv szerzői gyakran (minden hó utolsó szerdáján) szerepelnek Egyesületünk szokásos heti estjein.

Apostagi Bolváry Judit

Úton hazafelé

Kinek is mondhatnám el,
legbelül mi éget, mi fáj;
mennyire egyek voltak
ma: a vak fiú s a gitár.

Tőle pár lépésnyire
- a metróállomás kövén -
kortalan ember-féle
rongyokba rejti örömét.

Vajon merre járhat,
hol időzhet gondolatuk?
míg a gitár hangja szól-
szemem sarkában könny lapul.

Tegnap is itt voltak és
holnap újra itt, mindkettő.
(Fázom. Már napok óta
hull a novemberi eső.)

✍

Baktai Faragó József

Tombol a tenger

Verseim elkísérik a lebukó napot,
s kiböjtölik feljöttét a holdnak.
Éber vagyok az éjszakák
holdkaréjos sátra alatt.
Szívem tépázott sirályként
vergődik feketén.
Csillagaim átkísérnek
az éjszakák ácsolt hídjain.
Lépteim alatt recseg éveim
negyvenhárom pallója.
Kapaszkodom az idő kopott kötelébe,
mint kivénhedt matróz
a vitorlák rongyaiba.
Éjjelente tengertől tengerig
vonszolnak a versek.
Képeim visszahoznak,
s háttal ültetnek az éjszakának.
Izzó lámpámhoz
kavicsként koppanak a bogarak.
Vénámban pirkadatig tombol
történéseivel a tenger.
Költőként fájok már a csillagoknak,
Ásítozva harapdálom a holdat.
Zaklatott vagyok,
mint örvénylő vizek
combjai között
a sikongó sirályok.

Buda, 1985. november 9.

✍

Elek Mihály

Csórók verse

Polgárok pohosodnak
Parasztok tollasodnak
Munkások izmosodnak
Csórikáim
Mi mindig csórók maradunk?

Emlékező

Volt, aki akkor berezelt,
Volt, aki tudta, mit kell tenni,
Volt, kinek nem volt mit enni,
Volt, aki nyugatra szelelt.

Volt, aki nagy hangon mondja,
Hogy' tört kezében a kopja,
Van, aki a közöst lopja,
Van, aki nem tesz, csak mondja.

Lesz, aki haláláig fél,
Lesz, aki tudja, mit kell tenni,
Lesz, kinek nem lesz majd mit enni,
Lesz, ki tesz és nem beszél.

✍

Fenyves Mária

Ősz

Érett ízek szép évszaka, ősz,
maradj még egy kicsit, itt időzz!
A partszegélyen,
a tó fölött,
pára gomolyog;
folyókban a hullám
lágyabban fut,
a nádas üresen áll,
szárazon zizeg,
sárgán, vörösen, barnán
hullnak a levelek.
Utolsó táncukat most
járják a széllel,
andalító zene szól
a nagy mindenségben.
Érett ízek szép évszaka, ősz,
maradj még kicsit, itt időzz!

✍

Lukács Ottó

Mesemalom

Jó lenne egy mesemalom
Duruzsulását szinte hallom
Meséket őrölnék rajta
Telik kamra csúr és pajta

Búzája szó - lisztje mese
Szántóföldek üzenete
Falvak csöndje csodák csöndje
Pacsirták lebegő röpte

Jönnek kocsik megrakodva
Állnak a lovak dobogva
Gyerek vagyok - úgy bámulom
Hogy őről a mesemalom

Csak tiszta szót csak meséket
Gyerekkori tündér-szépet
Apám-anyám-mondta képet
A világtól csak ezt kérek

Őrölne délben hajnalon
Jó lenne egy mesemalom

✍

Szénási Sándor

Sírfelirat

Amit életemben nem tudtatok
megbocsátani nekem,
legyen az halálom után is
megbocsáthatatlan.

✍

Török Edit

Felszisszenő szám kioltaná

Segíts! Segítsetek!
Zárt ajkam mondaná:
Ne! Ne bántsatok!
Síró szemem kérné:
Emberséget adjatok!
Konok fejem hajolna,
kezed, ha nyújtanád.
Szám, szemem, szívem
köszönné, ha emberségem
emberségre találna már.
Segíts! Segítsetek!

MOKOS JÓZSEF életrajzi adatai

1892. november 22-én született Békéscsabán;

1911-ben képesítővizsgázik a nagyváradi tanítóképzőben;

1911-12: Magyarpatakon és Csorváson tanít;

1913-ban beiratkozik a budapesti Képzőművészeti Főiskola rajztanári szakára;

1914-ben önként jelentkezik frontszolgálatra; szemsérülése miatt leszerelik;

1918-20: folytatja tanulmányait a Főiskolán; tanárai: Szinyei Merse Pál, Csók István, Edvi Illés Aladár, Erdőssy Béla, Lyka Károly;

1920-tól Békéscsabán él, különböző iskolákban tanít; egyidejűleg a 20-as évek elejétől a Közművelődés Házában (a mai Munkácsy Mihály Múzeumban) működő Auróra Kör egyik vezető egyéniségeként fontos szerepet tölt be a város művelődési életében;

1922-27: a Képzőművészeti Főiskola által szervezett Miskolci Nyári Művésztelepen dolgozik Benkhard Ágoston irányítása alatt;

1927-ben termékeny hónapokat tölt Bodvarákón;

1927. december: részt vesz a budapesti Nemzeti Szalonban rendezett **Békéscsabai Képzőművészeti Kiállításon** (Deutsch Tibor, Sass Árpád, Szentgály Dezső, Wagner József, Filippinyi Sámuel, Zvarinyi Gitti és Zvarinyi Lajos társaságában);

1928. január: részt vesz a **Képzőművészek Vidéki Szövetsége** első kiállításán a Nemzeti Szalonban;

1928-ban Wagner Józseffel együtt tanulmányutat tesz Olaszországban és Ausztriában; majd kiállítás Békéscsabán (Wagner, Mokos, Deutsch);

1928. október: közös kiállítás Wagner Józseffel és (Jankai) Deutsch Tiborral a békéscsabai Közművelődés Házában;

1929. szeptember-október: a Békés Megyei Képzőművészeti és Iparművészeti Társulat vándorkiállítása Békéscsabán, Békésen, Orosházán;

1930. február: részt vesz a Magyar Vidéki Városok Kulturális Szövetsége III. Egyetemes ülése alkalmából Békéscsabán rendezett országos kiállításon;

1930-ban Nagybányán tölti a nyári hónapokat;

1938. április: részt vesz Szegeden a Dél-magyarországi Képzőművészek Kiállításán;

1940. február: részt vesz a „Magyar Művészetért" című kiállításon a régi Műcsarnokban (Andrássy út 69.)

1945. őszén megalakul a Békéscsabai Képzőművészeti Kör, amelynek 1951-től oktatója, 1955-től haláláig vezető mestere; egy 1971-es nyilatkozata szerint a kör működésének 25 esztendeje alatt 81 növendék került be különböző művészeti és tanárképző főiskolákra és egyetemekre, ezen kívül nagyon sokan helyezkedtek el vállalati dekoratőrként, kirakatrendezőként, tervezőként és szakgrafikusként;

1954. november: részt vesz a vidéken élő képzőművészek budapesti kiállításán az Ernst Múzeumban;

1957-1961 között több alkalommal dolgozott a tokaji nyári művésztelepen és Zsennyén;

1957-től csaknem minden alkalommal szerepeltek művei az Alföldi Tárlatokon, a megyei kiállításokon, ezenkívül csoportos kiállítás keretében Aradon (1970, 1972.) és Penzában (1971.);

1972. július 3-án hunyt el, Békéscsabán; első egyéni (emlékkiállítása) 1973 januárjában nyílt meg a békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeumban.

1991. december: a 27. Alföldi Tárlat keretében kis emlékkiállítás hívta fel a figyelmet az 1992-ben esedékes kettős Mokos-évforduló közeledésére.

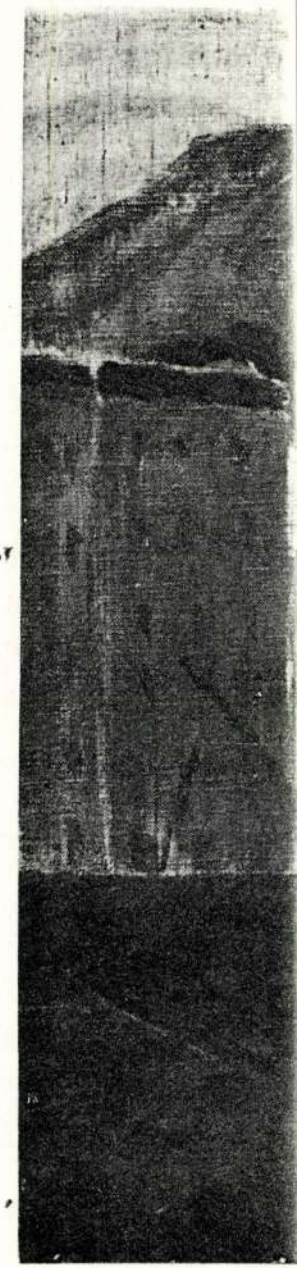

CAMOGLI

MOKOS József festő

Mokos J. és tanítványai.
Békéscsaba, 1993

MDK

Mokos József, Békéscsaba

Cél E: Képzőművészek Vidéki Szöv. I. kiáll.
Képzőművészet, 1928, 6.sz. 23 l.

MDK

Mokos József (képzőművész)

Üdülés c. műve szerepelt a Békés megyei képzőművészek karcsán rendezett grafikai kiállításán.

Fenyveri István: Grafikai kiállítás Karcsán.

Tiszatáj, Szeged, 1960. november. 6. l.

MDK

Mokos József

Nagybányai táj, of.

Magy. Müvészetért kiáll. r.Mücs. 1940. febr.
16. l.

MDK

Mokos József, Békéscsaba

Virágok, of.

Vidéken élő képzőműv.kiáll. Ernst Muz.1954.nov.
1o.l.

MDK

Mokos József, Békéscsaba

Faluvége, olaj

Képzőművészek Vidéki Szöv. I. kiáll. N.Szal. 1928.
jan. 8 1.

Mokos József

1. Folyosó	olaj	60×50
2. Ablak	— 4 —	60×50

Csabai Esték Jubileumi Kiállítása
Békéscsaba 1968

MOKOS JÓZSEF

MŰVEI KIÁLLÍTVA ARADON.

„A CSABAI CSOKONAI UTCA" (EML.)

„KÖRÖSPART" -"-

„A CSABAI GÁT" -"-

„TOKAJI TÁJ" -"-

DUNAJECZ LÁSZLÓ: BÉKÉS MEGYE KÉPZŐMŰVÉSZEINEK ARADI TÁRLATA.

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG, 1970. OKT. 11.

Molos József

Emlékére

Békésmegyei képzőművészet –
Békésmegyei Népújság 1970. aug. 25.

Moros József

Az árvízkárosultaknak ajánlotta fel egy művének árát.

Képaukció a Munkácsy Mihály Múzeumban

Békésmegyei Népújság, Békéscsaba 1970 szeptember 12.

Mokos József

festő Békéscsaba

Nagybányai táj

repr.

Művészet 1940. 32. l

oblatum, kedves

minisztérium f.hó 2.-án kelt 53.440/
a hatvani gróf Stahrenberg féle ká-
van szerencsém közölni: egy korábbi levelet
éle ház udvarában levő, ~~hajdani~~ kápol-
s ~~megáll~~ XXXX

Mokos József

festő Békéscsaba

Faluvége, olajf.

Képzőmüvészek Vidéki

Hivatsége 1928 évi tár-

latán

h.n

Doberdo (X. 146.

Mokos József

1913/14, 1918/19, 1919/20

Ferkèpzomfoiskèvk

114. l.

helyet adnak. Főképviselője és az irány megalapítója a főleg Rómában és Nápolyban működő *Michelangelo da Caravaggio* (1569—1609), aki vallásos képein népies típusokat, a világítás és sötét árnyékok éles ellentétbe helyezésével alkalmaz és egyszersmind megteremtője az életnagyságú alakokat ábrázoló profántárgyú népies genreképeknek. Hatása főleg a fiatalságra volt óriási; egész Olaszországban, sőt még Velazquezre és Rubensre is hatott. Az ő és bevándorolt német-alföldi festők befolyása alatt egész naturalista iskola keletkezik Rómában. *Domenico Feti* genreszerű, kisméretű vallásos képeket, *Michelangelo Cerquozzi* csata- és népies jeleneteket fest. Génuában távoli hatását mutatják *Bernardo Strozzi* vallásos képein kívül életnagyságú, arcképszerű genrealakjai, továbbá az inkább tárgya szerint realista állatfestő, *Giovanni Benedetto Castiglione*. A *nápolyi iskolában* Caravaggio irányát főleg a nagy spanyol *Ribera*, másképp *lo Spagnoletto* juttatja virágzásra. Kívüle itt a legjelentősebb mesterek: a délolaszországi csata- és tájképfestészet megalapítója, *Salvator Rosa* (1615—73) és a gyorskezű, főleg mint mennyezetfestő kiváló *Luca Giordano* (1632—1702), valamint a már késői dekorátor, *Francesco Solimea*. A XVII. sz. második felében a kompozíciók könnyebbek, az alakok tetszetősebbek és elegánsabbak, a színek világosabbak és hűvösebbek lesznek, a rokokó előfutárai már jelentkeznek. Albani tanítványa, *Carlo Cignani*, freskóival már ez új irányt képviseli, *Carlo Maratta*, az új római iskola feje, világos oltárképek és kitűnő arcképek festője, *Crespi* az egyetlen naturalista Bolognában, *Alessandro Magnasco*, áskép *Lissandrino*, ideges vonalú fényjátékait festi, *Andrea del Pozzo* mennyezetképei pedig könnyedségével

MDK

Mokos

Művei kiállítva az 1930.febr.-ban Békéscsabán rend.városközi tárlaton.

Cikk: Városközi kiáll.Békéscsabán.

Képzőművészet, 1930.IV.évf. 29.sz. 103.l.

MDK

Mokos József, Békéscsaba, Békés m.

Virágok olaj

A vidéken élő képzőművészek kiállitása.
1954.nov.20 - dec.4-ig. Ernst Múzeum. 10.1.

MDK

Mokos József, festőm.
Békéscsaba.

Faluvége. olf.

Nemz. Szal. 388.kiáll.
Képzőművészek vidéki Szövetségének I.kiáll. Kat.
1928. jan.

MDK

Mokri-Mészáros Dezsö, szobrászm.

gyüjteményét mutatja be.

Kiállitás.
Szépmüvészeti kiállitások helyiségе. Berend Ilona, Spindler László festöm.-k és Mokri-Mészáros Dezsö szobrászm. gyüjteményes kiállitása.
Magyarság. 1934. márc. 4.

MDK

Mokos József

Békéscsabai müvészek közös kiáll. Képzőművészet 1928. 1o. sz. 138.1.

MMK

Mokos József /békéscsabai/

szerepelt az 1963. ápr. 7-én megnyílt kiállításon.

"Kertben(

Kovacsecz Ilona: A VI. Alföldi Képzőművészeti Kiállítás Békéscsabán.
Békésmegyei Népujság. 1963. ápr. 21.

Mokos József

délvidéki festő

Csendélet, of

Szeged 1946. okt.

1928.évi március hó 22-én. A minisz-

. miniszteri osztálytanácsos.

másolat hiteléül:

Károly

iv. igazgató.

Mokos József

Békéscsaba, 27, 110, 148 z.

Como tó mellől, of.
Zazar part, "
Falu vége, of.

Szeged 1938/6

~~IIIII~~

P és a fontosabb munkák
bibliográfiájával

láírás?

MDK

Mokos József /Békéscsaba/

Résztvett a Képzőm.Vidéki Szövetsége I.kiállitásán.

Gál Endre dr.: A Képzőm.Vidéki Szövetsége I.kiál

Képzőművészet, 1927. 6.sz. 23.l.

Mokos József MDK

Szerepelt a szegedi Móra Ferenc Muzeumban megnyilt kiállitáson.

Szélesebb simább modor jellemzi

Szelesi Zoltán: Séta a Tiszántuli Festőművészek Vándorkiállitásán.
DÉLMAGYARORSZÁG, Szeged. 1957. máj. 8.

M.D K.

Mokos József
festő

Csabai táj" c. művével
" szerepel a kiállításon

Erdős Kamill: IV. Alföldi Képzőművészeti kiállítás Békéscsaba.
Művészet, 1961. augusztus. — 42 l.

Mokos József

Békés megyei festőművész - rajztanár 1962-ben a Területi Bizottság által adományozott tárgyjutalomban részesült.

Pálffy Zoltán:Eredmények, gondok, tervek

Rajztanitás 1963. I. sz. 10.l.

Mohos József
Grafikus

M.D.K.

"Régi kúriaudvara" és Balatoni
"képe szerepel a tárlaton.

B. Szyrka Magdolna: Békés megyei grafikai kiállítás
Művészet, 1967. augusztus - 44 lap.

MDK

Mókos József, [ ]

A békéscsabai Munkácsy Mihály
Képzőművészeti Kör vezetője.
Aranydiplomás tanár.

— : Hk

8

ESTI HÍRLAP [illegible]

12.

MDK.

Mokos József

Kiállitási kritika

Békésmegyei Népujság 1967 ápr.8.p.4.

Mokos József
festő

M.D.K

Részt vett a gyulai tárlaton.

Szilágyi Miklós: A IX. Alföldi Tárlat Gyulán.
Művészet, 1966. augusztus - 46 lap.

MDK.

Mokos József

Közreműködése a "Muzeumi-Hónap" rendezésében

Békésmegyei Népujság 1965.okt.3

MDK.

Mokos József

Kiállitásának hiradása

Békésmegyei Népujság 1965 szept.21.lap-

Mokos József

Szerepel a T.T. békéscsabai klub-
jának dia előadásán

N. N.: Táklatvezetés szines diával

Békésmegyei Népujság 1969 V. 11

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Mokos József

Szerepel a békésmegyei
tárlaton Békéscsabán

N.N.: Kiállítás a Munkácsy
Mihály Múzeumban

Békésmegyei Hétnyság 1971 IX.10

Mokos József

szerepel az alábbi tárlaton

Dér Endre: A Békéscsabáról indult
művészek jubiláris kiállítása

Tisza Táj 1968 XII. n., 1117 old

Mokos József

Szerepel a békésmegyei grafikai kiállításon Gyulán

Szilágyi Miklós: Békés megyei grafikai kiállítás

Tiszatáj 1967 I. n. 61 old.

Mokos József

Készpel a Békés Megyei Grafikai Kiállításon Gyulán

Bede Anna: A béke megyei grafikai kiállítása

Tiszatáj 1967 XII. évf. 1211 old.

Mokos József

Szerepel a IX. Alföldi Tárlaton Gyulán

Gádorosi Vass István: IX. Alföldi Tárlat

Tiszatáj 1966 VI. n. 458 old.

Mokos József (Békéscsaba)

Folyosó, olaj, 60×50

Alföldi Tárlat. Gyula 1966

kat. sz. Csók István 1966

Mokos József

(A csoportfelvételen szerepel)

64. Csabai tag, olaj

Tinántúli festőművének vándorriállítása. Bev.: Kákai Ferenc.

Békéscsaba, 1957.

Mokos József

Említve

Sass Ervin. Három amatőrművész
kiállítása Rákéscsaba
Rákes megyei Népnyiság, Rákéscsaba
1970. máj. 1

Mokos József

Békéscsabáról indult.
Szerepelt a kiállításon

Dér Endre: A Békéscsabáról indult műrészek jubiláris kiállítása
Tiszatáj, Szeged 1968 XII. 1117.

MDK

Mokos József

Kiállitási hir

Szocialista Müvészetért 1967 nov.

Mokos József

Mokos József impresszionista festő szabadiskolájából került ki: Bohus Zoltán, Fajó János, Mengyán András és Orros András.

Lóska Lajos: Békési művészet, 1978.
Művészet, 1978. július – 18. lap.

Mokos József
festő

Cs. Ubrik Tibor első mestere Mokos József volt.

Kovács Gyula: Debrecen képzőművészei.
Művészet, 1974. október 9. oldal.

Mokos József

Részletes a kiállításon
A katalógusért ld. Alexin
Andornál

Délalföldi Tájlat I–X.
1965 – 1974.

Mokos József

festőművész, aki Cs. Uhrin Tibor tehetségét fölfedezte.

Szy Rezső: Cs. Uhrin Tibor munkássága

Alföld 1971/11 93 old.

Makos József

a békéscsabai múzeum ez évben vásárolt a művész alkotásaiból.

R. J.: A csabai múzeum és a képzőművészet. Békés m. Népújság, 1973. okt. 17.

Mokos József

A Gyulai Őrzi Tárlaton kréta-rajzai szerepelnek „Tiszai erdősár" – „Balatoni táj" c. (említve.)

Dömötör János: Békés Megyei Őrzi Tárlat Gyulán.

Békés Megyei Népújság, 1971. okt. 29.

Makos József

Hódmezővásárhelyen megnyílt az idei Délalföldi Tárlat, melyen alkotásai szerepelnek.

Békés Megyei Népújság, 1942. máj 11.

Mokos József festőművész

Békéscsabai-tanár, aki állandó vendége volt Takajnak, 79 éves korában elhunyt.

Benedek Miklós: Tizenkilencedszer Takajban.

Északmagyarország, Miskolc, 1972. júl. 15.

Mokos József festőművész
akit állandó vendége volt Tokaynak
74 éves korában elhunyt.

Benedek Miklós: Tizenkilencedszer Tokayban

Szabad Magyarország 1972/165 4old.

Mokos József, festő

l. Fajó János

Dömötör János: Egy képzőművész szakkör negyedszázada 123-127

Új Auróra, Békéscsaba, 1982. aug. 1982/2

Mokos József festőművész
[MOKOS] nagybányai

Bohus Zoltán tanára volt
ipm. Békéscsabán

bsd → Bohus Zoltán ipm
(Művészet 1985/3/30.old)

Szárnyalásra tanítottak

Mokos József

A Mokos József és tanítványai című kiállítás a békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeumban december végéig tekinthető meg.

Az emlékezés ezúttal rejtőző kincset tár fel. *Mokos József* művészetét és művészpedagógiai tevékenységének páratlan hatását.

Pontosan száz évvel ezelőtt, 1892. november 22-én született, Szinyei Merse Pál és Lyka Károly tanítványa volt a budapesti Képzőművészeti Főiskolán, mindvégig a legnemesebb nagybányai hagyományokat folytatta, melyről jelenlegi emlékkiállítása is messzemenően meggyőzi a szemlélőt. Minőség és ízlés, festői és emberi értékrend élteti, állandósítja teljesítményét, sajátos fogalmazási mód ereje, finomsága. Ő lett a békéscsabai Auróra képzőművészkör vezetője húsz évvel ezelőtt bekövetkezett haláláig, 1972-ig.

Erős nyom maradt utána. Művei és tanítványai. Gyűjteményes kiállításának megnyitóján Banner Zoltán művészettörténész szavait az ő emlékezéseik követték. Az egyetemesség szellemében Mokos József — miközben saját festői küzdelmeiről és eredményeiről sohasem beszélt — a békéscsabai képzőművészeti körében mélyreható és megoldott stúdiumrajzokat követelt a festészet, szobrászat, iparművészet jelöltjeitől — így érte el ezen szigorú indítás nyomán *Balázs Irén, Ezüst György, Fajó János, Gubis Mihály, Gaburek Károly, Lonovics László, Lukoviczky Endre, Mengyán András, Cs. Uhrin Tibor, Orvos András, Várkonyi János, Bohus Zoltán* és több más társuk is a hazai és nemzetközi léptékű kibontakozást. Az emlékezés méltósága már az ő emberi erényeiket is példázza. Mokos József nem stílusra oktatta őket a maga törekvéseinek jegyében, hanem a rajzi érték tiszteletét hintette el bennük — biztosítva, kezdeményezve szabad szárnyalásukat.

L. M.

Vándorszínészek örököse

Aligha kerülhetett volna jobb helyre az idei Szilvánia-díj, mint Beregszászba, ott is Schóber Ottóhoz, a helyi Magyar Népszínház főrendezőjéhez. Schóber Ottó nemrég töltötte be 60 életévét, éppen 40 esztendeje szervezett magyar színjátszó csoportot a Vérke-parti városban. Első kirobbanó sikerük Szigligeti Liliomfija volt, mellyel bejárták Kárpátalja magyarlakta községeit. A fűtetlen kultúrházakban mindig forró hangulatot teremtett a lelkes kis csapat.

Negyven esztendő alatt negyven darabot mutattak be Schóber Ottó vezetésével, s 1959-ben elnyerték a *Kiváló együttes* címet, maga a színház alapítója pedig 1963-tól *érdemes népművelő* címre jogosult. Anyaországi közönség az idén *Kisvárdán* láthatta *A sátán fattya* című darabjukat, melyet Nagy Zoltán Mihály kárpátaljai magyar író kisregényéből Schóber Ottó alkalmazott színpadra. A határainkon túli magyar színházak szabolcsi seregszemléjén *különdíjasok* lettek. Hamarosan ismét láthatjuk ezt a megrázó darabot: december 9-én, szintén a honvédség budapesti Stefánia úti művelődési központjában *vendégszerepel* a beregszászi Magyar Népszínház.

Csak sajnálhatjuk, hogy valamilyen félreértés folytán Schóber Ottó nem utazhatott el Budapestre az Erzsébet-díj-átadó gálaestre. Maga a Szilvánia-díjas is furcsállja az esetet. Nyilván ő lett volna illetékes szólni a kárpátaljai magyar színjátszás múltjáról, gondjairól, biztató terveikről. Bizonyára a jövőre nyíló beregszászi hivatásos színházról is hallottunk volna tőle, hiszen az ötlet évekkel ezelőtt magától Schóber Ottótól eredt...

— Azt tervezzük — nyilatkozta most telefonon a Vasárnapi Híreknek a Szilvánia-díjas, hogy

MOKOS József

Új Mo. 1992.
okt. 31.

• Születésének századik évfordulója alkalmából megnyílt Békéscsabán Mokos József festőművész-pedagógus és tanítványainak közös kiállítása. A Munkácsy Mihály Múzeum nagytermében a csabai festő és huszonhat tanítványának mintegy száz műve látható.

Mokos Sándor
festő

A béréscsabai Auróra-Tör által Bé-
réscsabán rendezett kiállításán mutatja
be répeit.

M. 1926. IX. 10. (Magyarság)

isztázta: .....

sszeolvasta: .....

iadta: .....

lőirat száma: .....

tóirat száma: .....

sszefüggésben ..... számmal.

gyuttal elintézett szám: .....

Előterjesztés előtt

M.D.K.

T. MOKOSSINY Lotti

1923-ban Nagybányán a Szabadiskola

tagja

Réti: Nagybánya ... 335.ℓ

R.D.K

T. MOKOSSINY Kató

1924-ben Nagybányán a Szabadiskola tagja

Réti: Nagybánya ... 336. l.

M.D.K.

MOKOSSINY Kató

1926-ban Nagybányán a szabadiskola tagja

Réti: Nagybánya. 337.1.

M.-.

T. MOKOSSINY Kató

1925-ben Nagybányán a szabadiskola tagja

Réti: Nagybánya... 337.1.

Mokossinyi Kató-, festő, ?

Pásztortűz, 1929. 12 sz.
287. l.

R. Berde Mária: Marosvásárhelyi kiállítások után.

M.D.K.

T. Mokossiny Katalin

"erdélyi festőművésznő elkészitette a Muráti Lili - Vaszary János házaspár portréját" cimmel a lap hozza a kéz portré repr,-ját.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1943. juli. 16-22.
VI. évf. 29. sz.

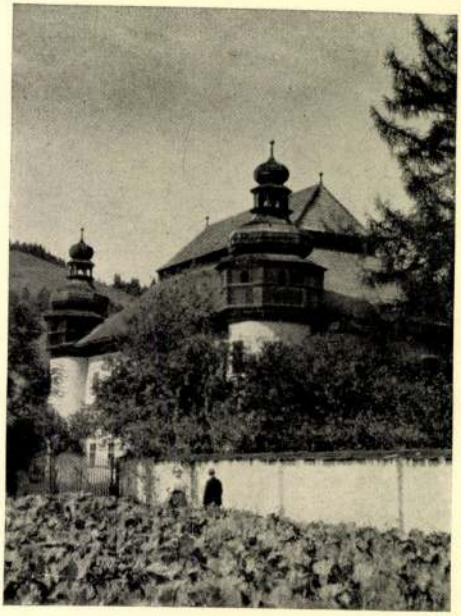

67. — MOKRAGY ✟: Kastély
Schloss — Château — Castle

67. — MOKRAGY ✟: Kastély
Schloss — Château — Castle

Az 1991-es tárlaton díjat kaptak:

Bodnár Ede *grafikusművész*
Morvay László *grafikusművész*
Pánti Imre *festőművész*

A kiállításon alkotásaikkal bemutatkoznak a következő művészek:

Bata László festő
Bálványos Gabriella grafikus
Bodnár Ede festő és grafikus
Budehelyi Tibor szobrász
Bunda János István festő
Czétényi Vilmos festő és grafikus
Czina Mónika festő
Dékány Ágoston grafikus
Goda Zsuzsa festő
Gombosné B. Éva festő
Gulyás László festő
Gyeney Judit festő
Gyólai Gabriella festő
Hartung Sándor festő és grafikus
Hernádi Paula grafikus
Horkay István festő és grafikus
Kadarkuti Richárd festő
Kalmár György festő
Kemenesi Zsuzsanna grafikus
Kocsis Előd szobrász
Kováts Borbála grafikus
Lacza Márta grafikus
Ledniczky Gyula festő
Lóska Mari festő
Lukács József grafikus
Mokrai Orsolya grafikus
Morvay László grafikus
Nagy Vera grafikus
Németh Miklós festő
Orbán Nándor grafikus
Pánti Imre festő
Pleva Ilona festő
V. Pleva Margit szobrász
Rácz Edit szobrász
Szűcs Miklós grafikus
Temesi Péter grafikus
Tóth Kristof grafikus
Tóth Orsolya grafikus
Traurig Lőrinc grafikus
Vizsolyi János szobrász
Gy. Vad Erzsébet festő
Volni Veronika festő

A Pesterzsébeti Múzeum Gaál Imre Galériája
szeretettel meghívja
Önt és barátait a

27. Tavaszi Tárlat

megnyitására

1991. március 18-án du. 16 órára

Megnyitja: **Perlaki Jenő**
Pestszenterzsébet–Soroksár
polgármestere

Megtekinthető: 1991. április 29-ig
hétfő kivételével naponta 10-18-ig

Gaál Imre Galéria
1203 Budapest, Kossuth Lajos utca 39.
Telefon: 127-8017

OKRAI Orsolya graf.

Mokrány

(Árva vm)

Ilid 203. l.

Zádor – Rados

Wolfsberg

(Steiermark)

BEA 203 1

Bader-Trade

M.D.K.

Mokry Aladár ny.r.s. hiv. főigazgató

"Rendőrmüvészek" cimmel beszámoló arról, hogy a Rendőrtiszti Atlétikai Klub kiállitásán szerepel olajfestménye, melynek repr.-ját bemutatja a lap "Katókám" cimmel.

Szinházi Élet. Bp. 1934. juni 3-9. XXIV. évf. 24. sz. 26. lap

Mokry Aladár

Portréival szerepel .....

a rendőrtisztv.-k kiállitásán.

Ujság, 934. V. 25.

Mokry Aladár ny.főig.

Munkájával szerepelt a rendőrtisztv.-k kiállitásán.

M.934.V.25.

MDK

Mokry Aladár, festöm.

Tanulmányfej. Repr.

Képzömüvészet. 1934.VIII.évf. 74.sz. 152.l.

Mokry Mészáros Dezső

Kis kollekcióval nezepel a
magyar Képírók Társasága
kiállításán a Nemzeti Szalonban
(vizjrok, olajfestmények,
iparmuvéneti tárgyak)

Ujság 1937 X-30

Mokry Mészáros Dezső

festőművész

Magyar Képirók kiállitása - Balassagyarmaton a muzeum dísztermében - képével szerepel.

Nemzeti Ujság
1935.XII.14.

Mokri Mészáros Dezső

festőművész

Magyar Képirók kiállitása - Kossuth Lajos utca 12. alatti műteremben - képével szerepel.

Ujszerü magyaros szénrajzai: a Kaszás és a Kapás asszonyok, a Zivatar, nagyszerü élmények elevenitői.

Magyarság
1930.IV.14.

Mokry-Mészáros Dezső
és tömüvész

Nemzeti Újság
1935. IV. 14

A Magyar Képirók kiállitása a Müteremben

Még nem is olyan régen, müvészeink külföldre jártak tanulni és felszivni a legujabb müvészeti stilusokat. Fantáziájuk Páris és Róma levegőjében termékenyedett meg. A külföldrejárás általános tünet volt Európa minden nemzedékében. Az izmusok kialakitása közös erővel történt és ennek természetes következménye lett az internacionális stilus. Ez ellen az internacionális stilus ellen tömörültek táborba a *Magyar Képirók*. Fantáziájukat nem külföldön, hanem idehaza termékenyitették meg. Felkeresték a jellemzően magyar vidékeket és a népmüvészetet tanulmányozták. Bátran nevezhetjük ezt a müvészcsoportot rajongóknak. Müveikben megvan minden jó és rossz tulajdonsága a rajongó embertipusnak. Sokan tulságosan kihangsulyozzák a nép naivitását és a meseszerü valóság szemléletét. *Mokry-Mészáros* Dezső, az ősmagyar fantázia ujraálmodója meglep szép kerámiáival és grafikájával. *Boromissza* Tibor a szines vizióba a meseszerüség mellett artisztikumra is törekszik. *Bükky* Béla olajfestményei elárulják alkotójuk textilmüvészetre termettségét. V. *Litkey* György a képfelületen elhintett kis parasztfiguráit anekdotizáló készséggel mutatja be. *Hangay Szabó* Miklós vakitó szineit ujabb képein letompitja. *Muhoray* Mihály a stilizálásból mindjobban felszabadul és közeledik a természethez. A kiállitás egyetlen szobrásza, az Erdélyből jött fiatal *Vályi* Gábor közel áll ugyan felfogásban mesteréhez, *Medgyesyhez*, de Madách szobrába sikerült egyéniségé[illegible] a formatömörség mellett a poézist is [illegible] szőni. *(B. P. L.)*

Pengő	Pengő

Le a bevételt... ...

Kifizetendő összeg

30. sorsz. Könyv. minta. — Pallas nyomda, Budapest.

sztály:

.....

A fizetés $\frac{\text{készpénzben}}{\text{cheque kibocsátásával}}$ megtörtént

193.....cheque száma.....

A főpénztár:

.....

129. sz. feladv. *Grése* E.-től (Sch. Listok 1928). *V: Kd1; Va8; Bh4; Ha3 és g3. Fd6 és g6; d2 és h7gy. S: Kd4; Be8 és g4; Hb8 és f8; Fd7; a4, c7 d3 és e7gy. Világos indul és a 2. lépésre mattot ad!* (Létraverseny.) Ezenkivül buzdítá-ul a *Budapesti Sakkujság* husvétkor egy-egy ersolt — régi és uj — megfejtőnek, mult

Mokri-Mészáros

Magyar Képirók kiállitása - Kossuth Lajos utca 12. alatti müteremben - szoborral - xxxxxx - szerepel. agyagmunkákkal.

Magyarság
1935.IV.14.

Mokri Mészáros Dezső
festőművész

Illyés
1935 IV. 4.

— **„Magyar Képirók".** A Kossuth Lajos-utcai „Műterem" helyiségében rendezi ez a művészcsoport legujabb kiállitását. Utoljára a Nemzeti Szalonban találkoztunk vele s örömmel állapitottuk meg akkor, hogy tagjai uj hangot zenditettek meg a magyar művészetben. Megszólaltatták a képzeletet, ennek mesemondó válfaját és a népművészet, meg a mondakincs elhanyagolt tájait nyitották meg a festés számára. Ez a kiállitás, ha szerényebb méretek között is, egyenes folytatása a Nemzei Szalonbelinek. A legmegragadóbb jelenség rajta ezuttal is *Mokri Mészáros* Dezső. Festményt erre a kiállitásra nem küldött, csak szénrajzot és diszitett cserépedényt. Mind a kettőben ősi-eredeti képzelet szól a nézőhöz. Keramikáinak csak a technikai kivitelét kellene tökéletesitenie, hogy világraszóló látnivaló legyen belőlük. Az őskor ornamentumkincsével ugy bánik ez a művész, mintha maga is annak a kornak a szülöttje volna: olyan magától értetődően, olyan önkéntelenül. És semmivel sem kevésbé őseredeti hatásuak rajzai. Kevés vonallal az őskor világát, annak hangulatát olyan meggyőzően idézi föl rajtuk, mint az őskor barlanglakó művészei. Ideje lenne ezt a példátlanul eredeti művészt kiemelni az ismeretlenségből és megmutatni itthon és idegenben mindenkinek, akiben fogékonyság van az egyéni és őseredei iránt.

Boromisza Tibor ennek a művészcsoportnak a feje és igazitója. Három nagy festményénél jobban megragadnak emlékezetünkben vizfestményei, azok közül is a nagyon szép „Göcseji végeken". Göcsej és a Sárköz egyébként is sürün szerepei a kiállitás képanyagában. A csoport tagjai ott jártak együttesen motivumot és ihletet gyüjteni. Igen szerencsésen sikerült ez *Zimbrói Gulyás* Ferencnek „Göcseji présházak" cimü olajfestményén, *Antal* Józsefnek „Göcseji szőllőhegy" cimü finom vizfestményén, *Büky* Bélának (17), *Hangai Szabó* Miklósnak „Pihenő tehenek" cimü pasztelképén és *Litkey* Györgynek „Vizhordás" cimü vizfestményén.

Mig az elsorolt képek természetábrázolások, az igen tehetséges *Fáy* Aladár inkább a képzeletéből merit. „Varju-örvény" cimü olajfestménye érdekes kompoziciójával, „Forróság" cimü képe finom szinhatásával fogja meg a nézőt. A képzelet a talaja *Némethy* Béla művészetének is. „Paradicsomkert" cimü olajfestménye megragadóan fantasztikus látomás. *Illésy* Péter érdekesen, vonallal és szinnel finoman stilizálja a természetet.

Az iparművészetet *Mokri-Mészáros* cserepein tul még *Büky* Béla színes faliszőnyegei képviselik a kiállitáson, a szobrászatot pedig *Vályi* Gábor radimentáris, de jelentős plasztikai erőt sejttető szobrocskái. **(e. a.)**

Magyar királyi államvasutak. Ügyirat-szá

Utalványszám ...../BI..... ügyosztály.

Fizetési ut

a magyar királyi államvasutak főpénztára ált

Pengő

azaz

A ..... Pengő ..... fillérről kiállítandó

Budapesten, 193

Utalványozza «.....» főosztály:

A könyv

Ingatlanárverések a fővárosban

A központi járásbiróság által kitűzött ingatlanárverések:

Április 23-án kert Szatmár-u. 89. sz. a. 10.818 pengő kikiáltási árban.

Április 29-én kert fele Gróf Haller-u. 5. sz. a. 10.680 pengő kikiáltási árban.

Április 30-án házak Kisfaludy-u. 20 és Lujza-u. 1/b ház fele. Dob-u. 98. sz. a. 393.970 P kikiáltási árban

Május 2-án két kerti a Besnyői-utcában 8717 P kikiáltási árban.

Május 2-án ingatlanok Budapesten 435.741 P kikiáltási árban.

Május 6-án ház fele Liszt Ferenc-tér 9. sz. a. 232.685 pengő kikiáltási árban.

Május 7-én házak, házrészek és kertek Alsóőr-utca 6, Rákosszeg-u. 2, Gervay-u. 8, Balázs-u. 14, Ilosvay-utca 45, 47 és 49. sz a. 92.944 P kikiáltási árban.

Május 9-én házak és kertek Váci-ut 86, Babér-u. 98 és 96, Reitter Ferenc-u. 185 és 187, Balzsam-u. 30 és 31, Szent László-u. 196 sz. a. 190.998 P kikiáltási árban.

Május 13-án házhely és kert az Alsórákosi réteken 3370 P kikiáltási árban.

Az I—III. kerületi járásbiróság által kitűzött ingatlanárverések:

Május 2-án ház fele Szőlőkert-u. 53 és Vörösvári-utca 12. sz. a. 5760 P kikiáltási árban.

Május 6-án szántók, kertek és rét a III. kerületben 2283 P kikiáltási árban.

Ingatlanárverések a környéken

Április 24-én ház, szántók és szőlő Pilisvörösvárt 2937 P kikiáltási árban a községházán.

Április 29-én ingatlan Rákospalotán 7000 P kikiáltási árban az ujpesti járásbiróságnál.

Május 3-án ház és házhely Pesthidegkuton 4000 P kikiáltási árban a községházán.

Május 6-án ház és kert Pestszentimrén 5199 P kikiáltási árban a községházán.

Május 7-én ház Pestszenlőrincen, Üllői-ut 231. sz. a. a kispesti járásbiróságnál.

Május 7-én ház Pestszentimrén, Kisfaludy-u. 31/a. sz. [illegible] P kikiáltási árban a pestszenterzsébeti járás-

Mokri Mészáros Dezső

N.U. 934. XII. 15.

Kiállítások

Mokri-Mészáros Dezső munkáit csak kevesen ismerik. Az a kevés kép és kerámia, amelyet a kiállításokon a közönség tőle láthatott, arra volt jó, hogy a kuriózumot keresőknek feltünjön. Hosszu évek munkáját mutatja most be mütermi kiállitásán. Külön világ tárul fel előttünk. Ázsia ősi fantáziája nyilatkozik meg a kiállitott képeken s terakotta szobrokon. Szinte anakronizmusnak hat, hogy a mongol és skita hagyományokat feleleventő művész a XX. században él. Pályáját mint gazdálkodó kezdte, de vágyat érzett megismerni az ősi kulturát. Ez a vágy hajtotta Ázsiába, Indiába, Ceylonba és Afrikába és megismerkedett egzótikus népek művészetével. Művészi megnyilatkozására kétségtelen hatással voltak ezek az utazások, de művein a maga sajátos fantáziája érvényesül. Kerámiái Batu kán és Dzsingisz kán ábrázolásaival, ősállataival nemcsak érdekesek, de művésziek is. Különösen figyelemreméltók agyagedényei. Ornamentális érzéke és dekorativ hajlandósága ezeken az edényeken teljesedik ki legőszintébben. Mokri-Mészáros Dezső egyedülálló jelenség a magyar művészetben. Nem vesz részt a mai képzőművészetünk stilustörekvéseiben, de uj szinnel gazdagitja a magyar művészetet. *(B. P. L.)*

Makry Mészáros Dezső

Magyar képirók kiállításán a Nemzeti Szalonban szobrai, cserepei, mongol szőnyegei szerepeltek.

NM.934.III.18

Mokri-Mészáros Dezső

Magyar Képírók Egyesületének kiállításán a Nemzeti Szalonban szerepelt.

, *Mokri-Mészáros* Dezső, aki furcsa foltok dekorativizmusával hoz keleti látomásokat. *Antal* József két kompozíciója, *Fáy* Aladár ornamentális keleti figurája, *Márton* Piroska világos és egyszerű képei, *Kézdi-Kovács* Elemér tarka falusi lakodalma, *Illésy* Péter jól rajzolt állatképei, *Dudovich* tájképtanulmánya, *Littkey* György akvarelljei, *Muhoray* egy jó pasztellje, *Büky* Béla, *Tóth* András. *Antal* Elemér, *Antal* Lóránt, *Molnár* Viktor és *Gulyás* Ferenc egy-egy képe szerepelnek jó értékként a festmények között.

8. Ó u. 934 III. 18.

Mokry-Mészáros Dezső"

Magyar Képirók társasága kiállításán a Nemzeti Szalonban szerepelt.

Mokry-Mészáros Dezső néhány stilizált képe mellett, főleg érdekes kerámiáival és szőnyeganulmányaival vonja magára az érdeklődést. A kiállításnak némileg keleties stílusba összesített anyagából egyéni tárgyilagossággal válnak ki *Antal* Lóránt tájképei, *Tóth* Sándor kubisztikus parasztportréi, *Litkey* György halk tájai és *Cser* Károly plasztikai művei. (—llc)

MH. 934. III. 18.

Mokri-Mészáros Dezső

Magyar képírók II. kiállításán a Nemzeti Szalonban szerepelt.

Nagyon érdekesek *Mokri-Mészáros* Dezsőnek, ennek az egészen elvontan gondolkozó festőművésznek és kerámikusnak egyéni izü munkái, *Némethy* Béla megkapó olajfestményei, *Futasfalvi Márton* Piroska vizfestményei, a primitivségből feltörő *Győri* Elek munkái, *Ábrán* Zoltán rézkarcai, *Cser* Károly szobrai, *Varga* Nándor linoleummetszetei, *Thomas* Antal épitészeti tervei és *Tarjáni* Jenő rézkarcai.

Dékány András

M.934.III.18.

Mokry-Mészáros Dezső

Magyar képirók kiállításán a Nemzeti Szalonban szerepelt.

Legérdekesebb egyéniség mind között *Mokry-Mészáros* Dezső. Zamatos, primitív tájképei igen dekoratív hatásúak, valósággal szőnyegszerűek. Színes, aranyos és ezüstös cserépedényeiben az ősi barbár edények sajátos varázsa szólal meg. *Fáy* Aladár stilizált vizióiban sok az erő, az eredetiség,

BH. 934. III. 18.

Mokri-Mészáros Dezső

Szépművészeti kiállítások helyiségében rendezett kiállításon szerepelt.

Mokri-Mészáros Dezső korsói ázsiai tehnikát elevenítenek fel. Látszik, hogy ez a művész, aki nagy kutatója az ősi magyaros stilusnak, mennyire átérzi a formának, a szinezésnek, az anyag kialakitásának és jellegének legősibb törvényeit. *(d. a.)*

M. 934. III. 4.

Mokry Mészáros Dezső
Spindler László

MOKRY
MÉSZÁROS DEZSŐ
KORSÓI

SZÉPMŰVÉSZETI KIÁLLITÁSOK

BUDAPEST, IV. MÁRIA VALÉRIA-U. 8.
TELEFONSZÁM: 82–1–22.

BEREND ILONA

SPINDLER LÁSZLÓ
FESTŐMŰVÉSZEK ÉS

MOKRY MÉSZÁROS DEZSŐ
SZOBRÁSZMŰVÉSZ

GYŰJTEMÉNYES KIÁLLÍTÁSA

A SZÉPMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁSOK HELYISÉGEIBEN.

NYITVA: 1934. MÁRCIUS HÓ 4-TŐL MÁRCIUS 13-IG NAPONTA 9 ÉS 6 ÓRA KÖZÖTT.
ÜNNEPNAP DÉLUTÁN 2 ÓRÁIG.

LŐBL D. ÉS FIA

Berend Ilona
festő

BERENDI ILONA MŰVEI:

II. TEREM:

1. Szentendre
2. Női portrait (mag. tul.)
3. Balaton part
4. Jégpálya
5. Harmonikás
6. Strand
7. Tanuló fiu
8. Vörös ruha
9. Virágok
10. Sárga virág (mag. tul.)
11. Zongora
12. Csendélet
13. Színésznők
14. Napozás
15. Vöröshaju nő
16. Balaton
17. Muskátli
18. Nyár
19. Falu vége
20. Külváros
21. Turnür
22. Tél
23. Táncosnők
24. Divat
25. Estélyen
26. Japán nő
27. Női fej
28. Sapkás nő

SPINDLER LÁSZLÓ MŰVEI:

I. TEREM:

1. Abrakoló lovak
2. Akt
3. Birkozók
4. Falu vége
5. Halvásár
6. Heti piac
7. Épület
8. Sielők
9. Az élet robotosai
10. Lovak
11. Tabán madártávlatból
12. Tabán a váralján
13. Nagytakaritás a Tabánban
14. Olvadás a Tabánban
15. Régi Templom a Tabánban
16. Rálátás a Tabánra
17. Hó a Tabánban
18. Bontás a Tabánban
19. Pihenő lovak a Tabánban
20. Buda és Pest
21. Kőműves lépcső
22. Friss hó a Kereszt-téren
23. Eső után
24. Látogatás az újszülöttnél
25. Korcsmai hangulat

Mokry-Mészáros Dezső

festőművész

— (A Nemzeti Szalón kiállítása.) A Magyar Képírók csoportja művészi programjával a gödöllőiek örökébe lép. Ez a programm sok megnyilvánulásában ma már kissé elavult, de örömmel kell megállapítani, hogy azért egy pár olyan meglepetést hozott, amely művészi életének gazdagodását jelenti. Gondolunk elsősorban *Mokry-Mészáros* Dezső és *Mihályi* Pál festészetére. *Mokry-Mészáros* kis tájképeket fest, megkapó dekoratív készséggel stilizálva a részleteket ornamentális elemekké, amelyek azonban nem teszik hideggé: látása tele van naiv közvetlenséggel és jóleső humorral. *Mihályi* finom festői atmoszférája, könnyedén összefoglalt formái japán fametszetekkel tartanak rokonságot. »Szomorú táj«-ához és »Kalitkás«-jához hasonló képekből még sokat szeretnénk látni. Mellettük *Muhoray* Mihályt és *Illésy* Pétert kell kiemelni, valamint *Lőte* Éva Csikósfiú-szobrát. *(G.)*

Magyarország

1933 I. 15

A postahivatal, ahonnan a postakocsi indul
A SZERZŐ FELVÉTELEI

Vaduz teljesen svájci hangulatú kisváros. Az autók itt is drágák és sokfélék, csak az országjelzés más, FL olvasható a rendszámtábla mellett. És mintha mindenütt a Vasas sportegyesületet ünnepelnék: piros-kék zászlók lobognak minden szállodán és középületen.

Az egyik szállodában megnéztük az árakat. Bizony, még a nagyon borsos svájci szobaárak is megszégyenültek. Itt is svájci frankkal fizetünk, de minden valamivel drágább, mint a Rajna túlsó partján. (Nem csodálom többé, hogy a kíváncsi magyarok az éjszaka beállta előtt mind visszavonatoznak az „olcsó" Zürichbe.)

Az ebédtől csaknem éhesen keltünk fel, pedig annyit fizettünk, amennyiből Olaszországban kétszer is jóllakhattunk volna. Boszszúból, amikor délután felsétáltunk a hegyre, hogy közelebbről szemrevételezzük a hercegi palotát, jót lakmároztunk az apró szemű erdei vadcseresznyéből. A palotát csak kívülről nézhettük meg, ide éppúgy nincs bejárás, mint a londoni Buckingham Palace-be. Átfogó kilátás nyílt azonban a fővárosra, azaz, ahogy innen láttuk, a főfalura.

A falu kifejezés csupán a méretekre vonatkozik, mert a színvonal imponáló. A „külvárosi" parasztházak is mind megannyi elegáns villa. S ha van is mellettük a paraszti tevékenység jeleként kis legelő, ugyanott tágas garázs is látható a személy- és teherautónak, mezőgazdasági gépeknek.

Egy „fogas" kérdés

Az alvégen megszólítottunk egy tiroliruhás parasztembert, aki ráérősen pipázgatva nézegette kérődző teheneit, az elektromos tehénpásztorral, önműködő billenő vályúval felszerelt összkomfortos legelőn. Büszkén magyarázta a látottakat, s hozzátette, hogy az ország nemcsak intenzív mezőgazdaságot, hanem fejlett műszer- és optikai ipart is a magáénak mondhat. A csupán adózási okokból magukat liechtensteininek valló cégekre és pénzintézetekre nem volt túlságosan büszke. Hogy témát váltson, megkérdezte:

— Tudták maguk azt, hogy Liechtenstein nélkül Európában tíz és tízmilliók még enni sem tudnának rendesen?

— ???

— Nyugat-Európában minden harmadik embernek liechtensteini műfogak vannak a szájában.

KÖRÖSPATAKI KISS SÁNDOR

Egy festő felfedezése

MOKRI MESZÁROS DEZSŐ (1881–1970)

Különös festői tevékenységében kitapinthatók a század első felének eszmei és művészi áramlatai. Mégis jobb, ha művészetének kulcsát naplójában keressük. Megóv a misztifikálástól, attól, hogy belemagyarázzunk olyasmit a képbe, amit a művész soha nem akart. Keveset tudunk róla, nevét sem a kétkötetes művészettörténeti kézikönyv, sem a *Művészeti Lexikon* nem említi. Pedig a harmincas években többször is állított ki itthon és külföldön, tagja volt a KÚT és a Nemzeti Szalon képzőművészeti társulásainak, 1945 után pedig a Képzőművészek Szabad Szakszervezetének. A hatvanas évektől az újra felfedezett naiv művészek kiállításain tűnt fel neve és néhány munkája. 1970-ben halt meg Miskolcon, hosszú éveken át elzárkózva a világtól, betegen és többé-kevésbé elfeledve. Ami alkotásaiból a Herman Ottó Múzeum emlékkiállításán elénk tárul, évek mulasztására döbbent rá.

A katalógus művészre és emberre egyaránt figyelmet fordító tömör előszava jól tájékoztat arról, ki volt Mokri Mészáros Dezső. 1881-ben született Sajóecsegen. Szülei kívánságára elvégezte a mezőgazdasági akadémiát, közben festeni kezdett. Vonzzák az idegen tájak és emberek; elindult, hogy élményeket gyűjtsön művészete, lankadatlan szelleme számára. Nem a látottak ragadták meg elsősorban, hanem az, ami fantáziájában a látott élményhez társult, képzeletét benépesítette. 1908 és 1914 között bejárta Itália vidékeit, és Capri szigetén találkozott Gorkijjal. Megfordult Franciaország, Belgium, Anglia, Svájc, Spanyolország, Tunisz, Egyiptom, Ceylon földjén. Indiában érte utol a világháború híre, innen tért vissza Budapestre, majd Miskolcra. Utazásai közben festett képeit Párizsban, Finnországban és Új-Zélandban állította ki.

„1918-tól 1924-ig nem fest — írja az előszó — gazdálkodásból tartja fenn magát. Válságos életszakaszának végét veti házasságkötése Bódogh Erzsébettel, akivel később Itáliába és Törökországba tesz utazásokat. Ettől kezdve rendszeresen állít ki a Spirituális Művészekkel, később a Magyar Képírókkal a Nemzeti Szalonban. 1930-ban és 1931-ben nagyobb anyagot mutat be a Tamás Galériában, 1934-ben a Szépművészeti Kiállítások helyiségében. Ekkor költözik a fővárosba, ahonnan 1948-ban tér vissza feleségével Miskolcra. Itt egy fazekassal társulva falikerámiát készít..."

A közgyűjteményekből és a Herman Ottó Múzeum által megvásárolt hagyatékból válogatott kiállítás jó foglalata e sajátos művész pályájának. Párizs ürügyén a festő az ott látott avantgard kiállítások hatása alatt írta naplójában: „...hiába utazgatunk bárhová a földön, keresve a paradicsomi szépséget, abba az emberi kultúra mindenütt belegazolt... Ha a művésznek nincs saját mondanivalója, úgy nincs értelme, hogy idegen eszmékért Párizsba szaladgáljon." Mokri Mészáros önmagában, fantáziájának végtelen tájain kereste és találta meg az inspirációt. Idegen bolygók, képzelt planéták népesültek be képein, színpompás, formateremtő képzelettel. A mikrovilág sejtképződményeinek mozgásából álmodta elénk a makrokozmosz élővilágát, vernei megsejtésekkel teremtve meg korunk

Batu kán

fantasztikus művészetének korai elődjét. *Élet idegen planétán* című sorozatán a képek részleteinek aprólékos gazdagsága nem idegen a szecesszió formakincsétől, mint ahogy ide köti a festés mellett a szőnyegek, kerámiák, plasztikai művek alkotására való törekvés.

Őskori képeit csak részben diktálta a fantázia világa. Érdeklődését saját gyűjteménye bizonyítja, ennek nem egy darabja vásznaira is ösztönzően hatott. (A magyarság kutatása vezette el ugyanígy a rovásírás tanulmányozásához.) Őskoridéző festményein a képzeletbeli környezetben megjelentek a konkrét szerszámok, fegyverek, ékszerek. Hasonlóan archaikus a plasztikák téralakítása. Szuggesztív *Batu kán*ja például nemcsak szellemében közelít a természeti népek fogalmazásmódjához, hanem konkrétan a régészeti idolok lényegre szorítkozó formavilágához közelít.

A negyvenes évektől főként Miskolcon készített tányérjain tudatosan alkalmazza a naiv festői szemlélet kompozíciós rendjét. Tányérjainak zsánerjelenetei paraszti enteriőröket, munkafolyamatokat idéznek. A kenyérsütés, szüret, szántás, dagasztás témái tudatosan járulnak a paraszti élet ábrázolásának, a falu felfedezésének szellemi áramlatához.

Alkotásaiban több ízben meglep a humor, a jóízű képi ötlet. „A művész lelkében mindig van valami a gyermekből, a magába zárkózottól a vásott kölyökig" — írta naplójában. S valóban, ha olvasunk a művész képein, megtaláljuk a vásott kölyköt is. Egy temetői sírfelirat: „Nagy Samu, Por és hamu" vagy egy másik: „N. S. Borsod vármegye útkaparója voltam én, Orczi Péter nyugszom itt az út szélén..." De nem mehetünk el mosoly nélkül a *Mammut modellt áll* című képe mellett sem, felfedezve a hegyormon álló ősállat s a korsó mammutjának hasonlatosságát. Beszélhetnénk még szemléletének dekorativitásáról, arról a színes festőiségről, amelyet különösen tányérjainál, kései rajzainál érzékelünk. Említhetjük még művészi felfedezéseit, szándékait, melyeket hol így, hol úgy könyvelt el a művészettörténelem, ha egyáltalán tudomást vett róla. Kiállítását látva egy azonban mindenképpen biztos. *Mokri Mészáros Dezső művészetünk kiemelkedő egyénisége.*

A Herman Ottó Múzeum a közeljövőben megjelenteti a művész monográfiáját. A szerző, Dobrik István átgondolt rendezése, a kiállítás katalógusához írt előszava jó és szükséges összegzést igér. Sajnos, mindez már a huszonötödik órában történt...

EGRI MÁRIA

Mezei csendélet

Reggel

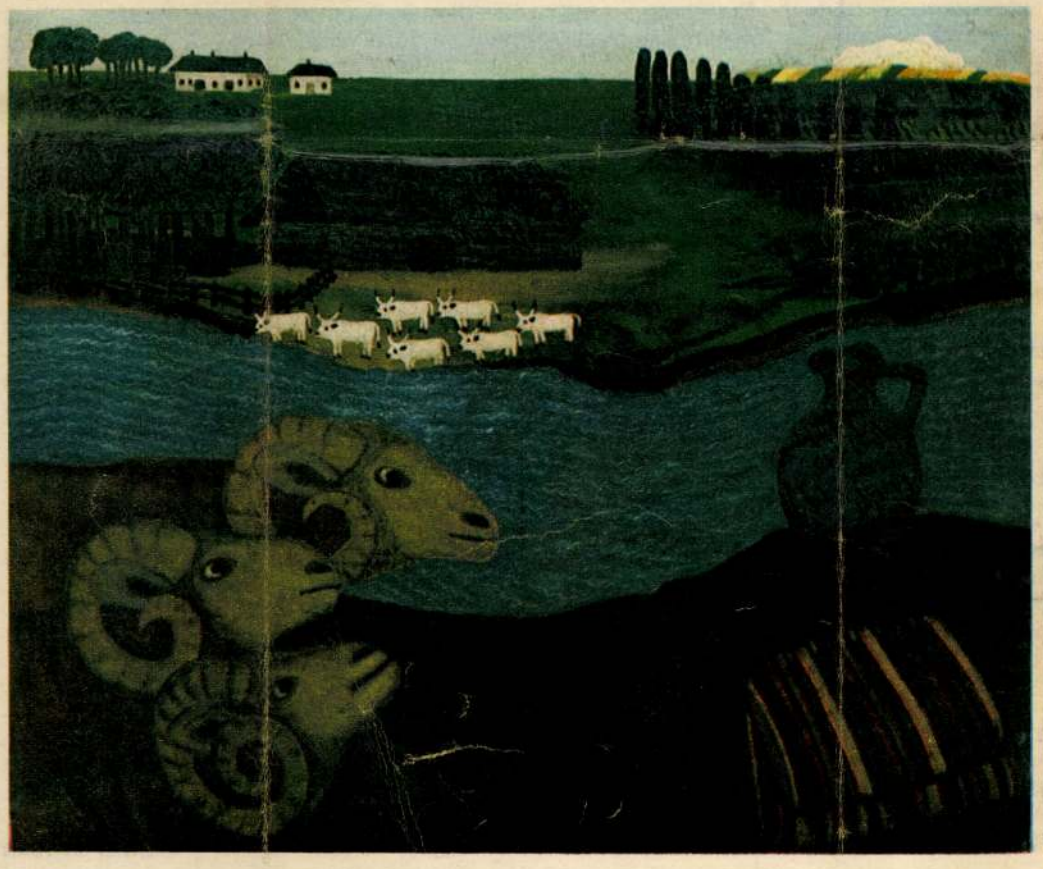

Őstulok a dombon

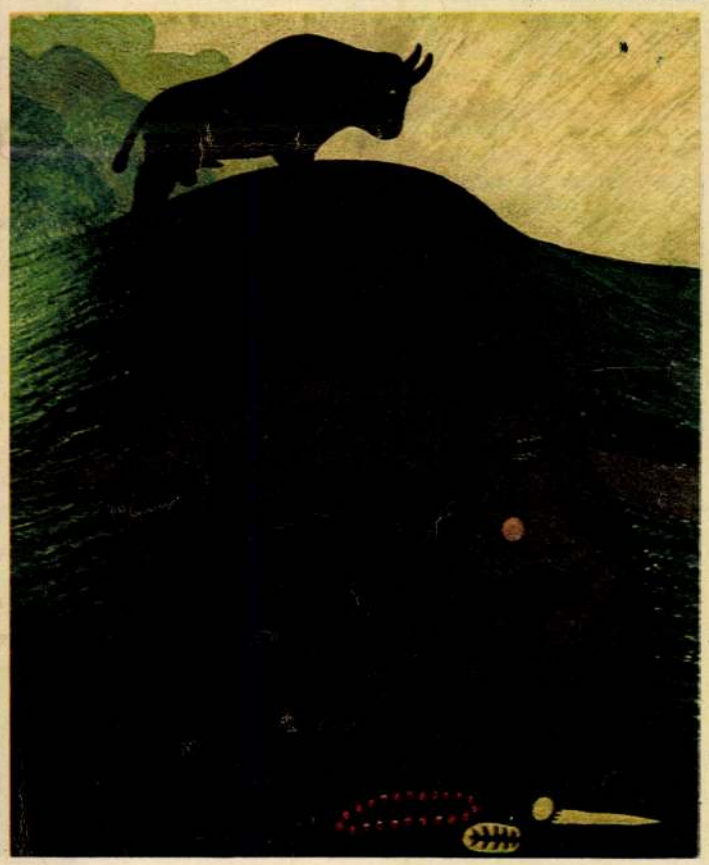

Egy festő felfedezése

KÉKESDY KÁROLY REPRODUKCIÓI

Élet idegen planétán (I. és II.)

Festett edény

Falitányérok

FARKASHÁZY TIVADAR

Gyorstalpaló, kezdő kritikus

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1978 ÁPR 2 3
TÜKÖR
Budapest

PRÓZA, LÍRA

hivatkozási alap: NYUGAT

katartikus hevület
egyetemes énközpontúság
immanens belső világ
vulkanikus önkifejezés
árnyalt egyszeriség
szordinózott izzás
sugárzó létigénylés
a mindenség pátosza (fohásza, kovásza)
délceg epikaképző élmény
térben szóródó emlékek
időszerűség áramlatai
magát kifejezni akaró gyűrkőzés
kacsos indájú szógyökerek
korszakváltása előestéjén
aggódás a kozmoszért

FILM

hivatkozási alap:
Ingmar Bergman

I. Művészfilm

a) ZSENI

ezúttal is
kirukkolt
erényei
ismét
folytatja
következetes
elkötelezett
múltkor
letér
halad

b) ELSŐFILMES

ígéretes
bontogatja
érződik
beleesett
nagyot markolás
kiütköznek
kiváncsian

II. Krimi, burleszk, western

az ifjúság minden bizonnyal
amíg van rá igény
akik kedvelik az ilyesmit
a fárasztó napi munka után
kellemes másfél órát ígér azoknak
sajnos közönségsikert fog aratni
lesznek akik mégis megnézik

SZÍNHÁZ

hivatkozási alap:
Peter Brook

sajnos
nem ünneprontás
előrebocsátani
abban a hitben
várakozás
jó szándék
igyekezet
erőfeszítés
mindent elkövet
lehetőség
kétségtelen
elszalasztott
hiábavaló
viszont
mintha
bizonyára
vajon
igaz ugyan
aligha
kár

KABARÉ

hivatkozási alap:
Nagy Endre

tarka barka
izzadmány
lerágott
pellengér
habkönnyű
porlepte
fülbemászó
kacagtató
elcsépelt
fonákság
mulatságos
szórakoztatás
önfeledt
kikapcsolódás
gondűző
görbe tükör
nívó

OPERA, HAN

hivatkozási a

I. Képes Hetilap

a vén kontinens legjobb Toscája
az öreg golyóbis legkacérabb Carmene
a zene fejedelme (barokk óriás),
felcsendült a zord észak titokzatos himnusza
meghatottan figyeltük az ősz mester pálcáját
földöntúli hangokat csiholt ki
a billentyűk megelevenedtek varázslatos ujjai alatt
a világszerte csodált csillogó szoprán
fényes tenor
érces bariton
őserejű basszus
csak a nagy művészeket jellemző . . .
a Zeneakadémia keblére ölelte megtért gyermekét

II. Napilap

apokaliptikus kontrasztfunkció
transzcendentális arioso
vonós színű harmónia duktus
rekapitulációs hajlamú ciklusrend
hallucinációs zsáner

EGYÉB

operatőr: bravúros
maszk: hatásos
koreográfus: látványos
díszlet: monumentális
jelmez: dekoratív
epizodista: figyelemre méltó
fordító: gondos
kiadó: példás gyorsasággal
zenekar: híven követte

BÁRMELY MŰFAJBAN FELHASZNÁLHATÓ BECSÜLETSÉRTÉSEK

megbízható
precíz
igyekvő
eszköztelen
rutinos
szorgalmas

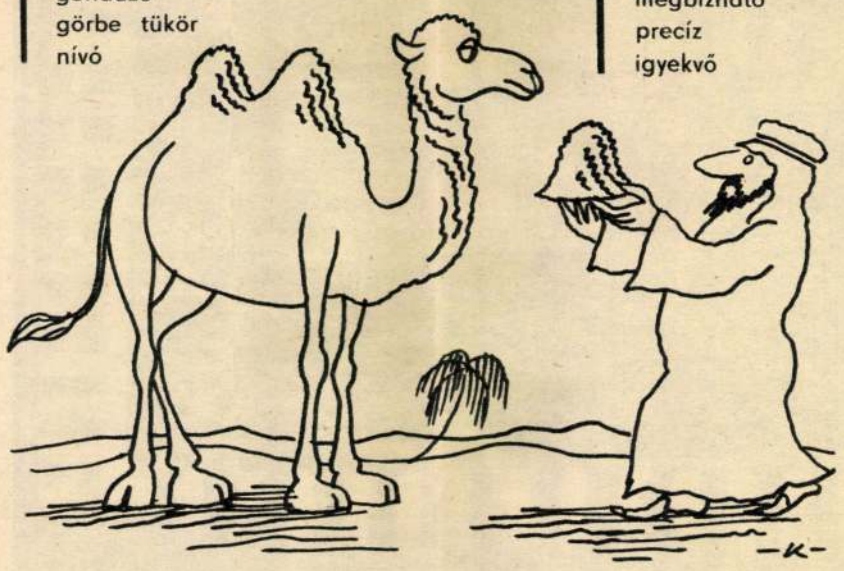

Mokry Mészáros Dezső

MOKRY MÉSZÁROS DEZSŐ

1881 SAJÓCSEGE
1970 MISKOLC

(Mokry Mészáros Dezső „Egy hosszú élet rövid története" c. 62 oldalnyi önéletírásából való az alábbi részlet. Kéziratos önéletrajzának gépelt változatát Kecskeméten a Magyar Naiv Művészek Múzeumában őrzik.)

Kisiskolás koromban egy nagyobb fiúval a templomkertben játszottunk, majd a pajtásom azt mondta, hozzak vasalószenet, új játék következik, pingálni fogunk. Ez az ismeretlen szó rendkívül hatott rám. A templom mellett laktunk, mert apám tanító volt. Hazaszaladtam nagy boldogan, s hoztam egy darab szenet. A fiú egy vesszővel a porba rajzolgatott, s azokat a templom falára másolgattam, majd magamtól is firkáltam gyönyörűséggel.

Érettségi után a magyaróvári Gazdasági Akadémia hallgatója lettem.

A górcsövi tanulmányok nagymértékben felkeltették érdeklődésemet. Nem a tudományos szempont, hanem a látott dolgok sokszor igen szép formái érdekeltek, lenyűgöző hatást gyakoroltak rám.

Még abban az évben, félév után hazajövet vettem egy górcsövet Pesten. Csupán a művészi szépség szempontjából szórakoztam, rajzoltam, ki is színeztem a látottakat, sőt azoktól eltérő rajzok is keletkeztek — egész füzetnyi.

Sokszor elgondolkoztam azon, hogy földünkön másféle életlehetőségek is keletkezhettek volna, mint amilyen van, s más bolygókon bizonyára másforma lehet az élet, mint nálunk. Így született meg a mikrokozmosz elképzelése festményeimen.

A Gazdasági Akadémia elvégzése után Muhipusztára kerültem, de ott csak egy évig voltam.

A szabadságra vágytam.

Eszembe jutottak a sátoros vándorok, akiket gyermekkoromban irigyeltem szabad életükért.

Minden megpróbáltatást és nyomorúságot vállalva világgá mentem, s ez a vándorlásom kisebb-nagyobb megszakításokkal 1908-tól 1914-ig tartott, minden művészi, vagy egyéb cél nélkül, jórészt a véletlenre bízva magamat. Elsőnek Olaszországot választottam, Nápolyban és Capriban közel egy évig éltem.

1910-ben a Művészházból értesítést kaptam, hogy kiállításra kerülök még az évben. A kiállításon néhány képet el is adtak.

1911-ben Párizsba utaztam.

1913-ban Tuniszba érkeztünk.

Sem Egyiptomban, sem a Vörös-tengerben nem volt számomra semmi érdemleges. 32 éves voltam ekkor.

A tékozló fiú újra hazatért.

1929-ben életem válságos szakasza lezárult, mert megérkezett Bódogh Erzsébet élettársul, vigasztalást, életet, munkakedvet hozva magával.

1948-ban Miskolcra költöztünk.

1960-ban művészi tevékenységem véglegesen abbamaradt.

Mivel sehol és senkitől nem tanultam, nehéz volt a művészet területén utat törnöm a magam módja szerint.

De nagyon kapós lött. Na és gondoltam, hogy ha már ez ilyen kapós, akkor hát egy röndös Madonnát faragok. Szöröztem követ, nagyobb darabot és abbul faragtam ki. Hát kérem szépen ez került filmre. Hogy oszt hova jut majd a filmen, én nem tudom. Csak az tudja majd kérem szépen, aki a filmet elkészíti.

Hozzáfogtam faragni parasztokat. Faragtam két parasztot, egy kisebbet, meg egy nagyobbat. Utána faragtam egy kubikost. Hát kérem én is kubikos voltam valamikor. Akkor faragtam egy családot: apa, anya és a kislány előtte. Megkért itten egy nyugdíjas tanárnő, hát faragjak vöröskatonát.

Hát az jutott eszembe mindjárt, hogy hát hiszen a szögény parasztok mentek el vörös katonának. Hát az egyik parasztot, a nagyobbat mindjárt átalakítottam, átöltöztettem vörös katonának. A kalap szélit lefaragtam, csak simlit hagytam elől neki, akkor egy piros csillag ment fel elől a sapkára. Egy puskát faragtam, a karjára volt akasztva, és kész volt a vörös katona.

Így telt rajtam az idő, végig, hosszára, míg aztán annyira haladtam, hogy 15 darab szobrot faragtam ki. Akkor abbahagytam, mert most már nem bírom, látni sem látom jól, meg remeg a kezem nagyon.

GAJDOS JÁNOS

1912. GESZTERÉD
1950. BUDAPEST

(A magnetofonfelvétel özv. Gajdos Jánosnéval — Budaőrsi úti lakásán — 1973 tavaszán készült.)

Férjemet úgy gyermekkoromban ismertem meg. Együtt jártunk iskolába Geszteréden, Szabolcs megyében.

Szegény napszámos családból származunk, ők hárman voltak, mikor én őtet megismertem. Abban az időben még nagyon jól álltak, s tudja, akinek Geszteréden 5 hold földje volt, vagy 10, az már nagygazdag volt.

Napszámba nem igen jártak, a sajátjukat művelték. Hát egész kicsi korában elhalt az édesapja, s mikor az édesanyja meghalt, akkor olyan 10—12 éves körül lehetett. Majd elkerült ipari tanulónak, Nyíregyházára, az ipari iskolát is elvégezte, cipész mesterséget.

És azután onnan fölkerült Pestre.

32 őszén jött haza, Geszterédre és 33 március harmincadikán esküdtünk meg.

(Nevetve mondja:)

Az esküvőnk nagyböjtben volt, húsvét előtt. Hát nagy mulatság nagyböjtben?! Hogy lehet azt elképzelni? Katolikus község! Nem nagyon lehetett énekelni sem. Nem volt nekem menyasszonyi képem. Majd mikor fölkerültünk Pestre, akkor volt az a képünk együtt: télikabátba.

34-ben szintén feljöttünk Pestre, és azóta itt vagyunk. A 34-es kiállításon ő még nem szerepelt. 36-ban, valahogy így volt neki az első kiállítása. Erzsébet tér volt még akkor. Erzsébet tér 2-ben volt ez az őstehetségek kiállítása. Igen, és 37-ben volt Hollandiában, Amszterdamban volt kiállítása. Mármint az őstehetségeknek, és köztük volt ő is.

Mert így volt, hogy haza-haza mentünk, otthon voltunk egy évig, vagy egy nyáron, akkor ősszel visszajöttünk Budapestre. Ez nagyon sokszor megtörtént. Költöztünk egyszer oda, akkor vissza. Szép

H. BH930.I.5.

Mokry — Mészáros Dezső művészete

Távol a mai élet lüktetésétől, messze az uralkodó művészeti irányoktól, mégis a mai kor, a mai akarás embere. Midőn az elérhetetlen távolságban keringő planéták és a roppant messzeségben elmerült idők vízióit, emlékeit idézi föl, öntudatlanul a kultúrájában megcsömörlött ember lelki útját követi. A primitív formákban való kifejezés azonban ösztönösebb, a lélek mélyebb forrásaiból fakad nála, mint a raffináltságot dadogással egyesítő társaiban. Szükségképpen, mondhatni lelki kényszerből festi képeit és gyúrja szobrait, amelyek nem is nézhetnek ki másképpen. Semmi valószínűség, időszerűség. Álomszerű elképzelések, diluviális korok emlékei és messzi csillagvilágok sejtései egyesülnek alkotásaiban. A figurális és az ornamentális elem épp úgy áthatja egymást bennük, mint a barbár népek művészetében. Egy-egy festménye, állatfigurája valósággal az ősnépek misztikus bálványképeivel rokon. Tévedés lenne játszi dekoratív törekvéseket belemagyarázni műveibe. Ezek rejtelmes élmények kivetítései, érdekes dokumentumok pszichoanalítikusok számára. A vonalak kusza rajzából kivillanó nagy szemek szorongó érzések bizonyítékai.

A sok nyomasztó víziók mellett szinte üdítően hatnak a valószerű motivumokat ábrázoló tájképei. Természetesen ezek sem természetmásolások, hanem szabad átírásai a látott képeknek. Élénk szinekkel hangsúlyozott rétjei, mezői Van Gogh művészetét juttatják eszünkbe. Emellett közvetlenebbül bizonyítják Mokry-Mészáros piktori elhivatottságát, mint a kényszerképzetekre emlékeztető transzponálásai.

Hosszú afrikai és ázsiai utazásokon gyüjtött emlékek idézték elő, hogy a művész lelkében szunnyadó vágyak utat törjenek, de újabban az itthoni természet is kezdi Mokry-Mészárost érdekelni. Bizonyos, hogy a valósághoz való közvetlenebb kapcsolódás mindinkább tisztultabbá fogja tenni a művész artisztikus vízióit.

Y. E.

Mokry-Mészáros Dezső

MOKRY MÉSZÁROS DEZSŐ

112. A temető, olajf. 400.—
113. Pincesorok, olajf. 400.—
114. Halász, olajf. 300.—
115. Rovásábécé és változatai, tusrajz mgt.
116. Rovásdíszítőtervek, tusrajz mgt.
117. Rovásdíszítőtervek, tusrajz mgt.
118. Fejfagyűjtemény és tervek, tusrajz mgt.
119. Síremléktervek, tusrajz mgt.
119/a. Síremlék és diszítménytervek, tusrajz mgt.
120. Himzésterv rovásjegyekkel, paszt. eladó.
121. Szőttesterv rovásjegyekkel, paszt. eladó.
122. Szőttesterv rovásjegyekkel, paszt. eladó.
123. Szönyegterv rovásjegyekkel, paszt. eladó.
124. Szőnyeg rovásjegyekkel, készítette Medgyessy Ferencné mgt.
125. Szőnyeg rovásjegyekkel, készítette Medgyessy Ferencné mgt.
126. Szőnyeg rovásjegyekkel, készítette Medgyessy Ferencné mgt.
127. Szőnyeg rovásjegyekkel, készítette Medgyessy Ferencné mgt.
128. Szőnyeg rovásjegyekkel, készítette Medgyessy Ferencné mgt.
129. Szőnyeg rovásjegyekkel, készítette Murányi Évi eladó

NAGY NÁNDOR

137. Balatoni táj I. vízf.	50.—
138. Balatoni part, vízf.	50.—
139. Balatoni műút, vízf.	50.—
140. Alkonyat, vízf.	50.—
141. Balatoni táj II., vízf.	50.—
142. Kisőrsi táj, II., vízf.	50.—
143. Kékkuti táj, vízf.	50.—
144. Tóti hegy, vízf.	50.—
145. Kiskőrösi táj, vízf.	50.—

NÉMETH KÁLMÁN

146. Kubikusok, gipsz,	megrendelhető
147. Terhes asszony, gipsz,	megrendelhető
147/a. Hadiemlék vázlat, gipsz,	megrendelhető

NÉMETHY BÉLA

148. Jézus születése, színes ruhaterv, temp.	mgt.
149. Hollókői öregasszony, past.	mgt.
150. Cséplés, past.	35.—
151. Munkátkereső magyarok, past.	120.—
152. Jézus halála, gobelin betét miseruhához,	mgt.
153. Litánia után, olajf.	50.—
154. Kóborló magyarok, olajf.	150.—

Mokry-Mészáros Dezső

Mű. 1925. I. 25.

— (Czóbel Béla kiállítása.) Szombaton este öt órakor nyílik meg a *Tamás Galériában Czóbel* Béla festőművész kiállítása. Ez a Párizsban élő, kiváló tehetségű festő — az utolsó évtized fejlődése során — a modern magyar piktura egyik legelőkelőbb értékévé sülyedett. Külön öröm most bemutatott gazdag kollekciója, amely borongó lírai érzésektől áthatott, egyéni művészetének legérettebb eredményeiről számol be. Tájai, figurálisai és csendéletei a »fekete korszakból« való kibontakozást jelzik s lassankint világosodó, meleg-tüzes színharmóniákat csendítenek meg. Emlékezetes jelentőségű kollekció ez, amely a párizsi kiállítást megelőzve, itt kerül először bemutatásra, a modern művészet minden igaz barátjának gyönyörüséget ezerezve. A szép, egységes kiállítás anyagát *Mokry Mészáros* Dezső érdekes, primitív dekorativitásukban monumentális hatású állat- és bálványfigurái teszik teljessé.

T. Cim!

A Művészettörténeti Dokumentációs Kö
ráskiadvány-sorozatát. A sorozat első

"Magyar Tanácsköztársaság Ké
cimü levéltári publikáció jelent meg, a
Művészeti Osztályának iratanyagát és a
iratanyagának a képzőművészetre vonat

Értesitjük, hogy ezenkivül intézetünk k

"Művészettörténeti Tanulmányo
cimü kötete, mely a Dokumentációs Kö

Továbbá kapható

"Művészettörténeti Tanulmányo
cimü kötete. Ára: 45.- Ft.

A felsorolt kiadványok megvásárolhatói

SZÉPIRODALOM, SZOCIOGRÁFIA, MŰVÉSZET

forrás

9

XVII. ÉVFOLYAM,
1985. SZEPTEMBER

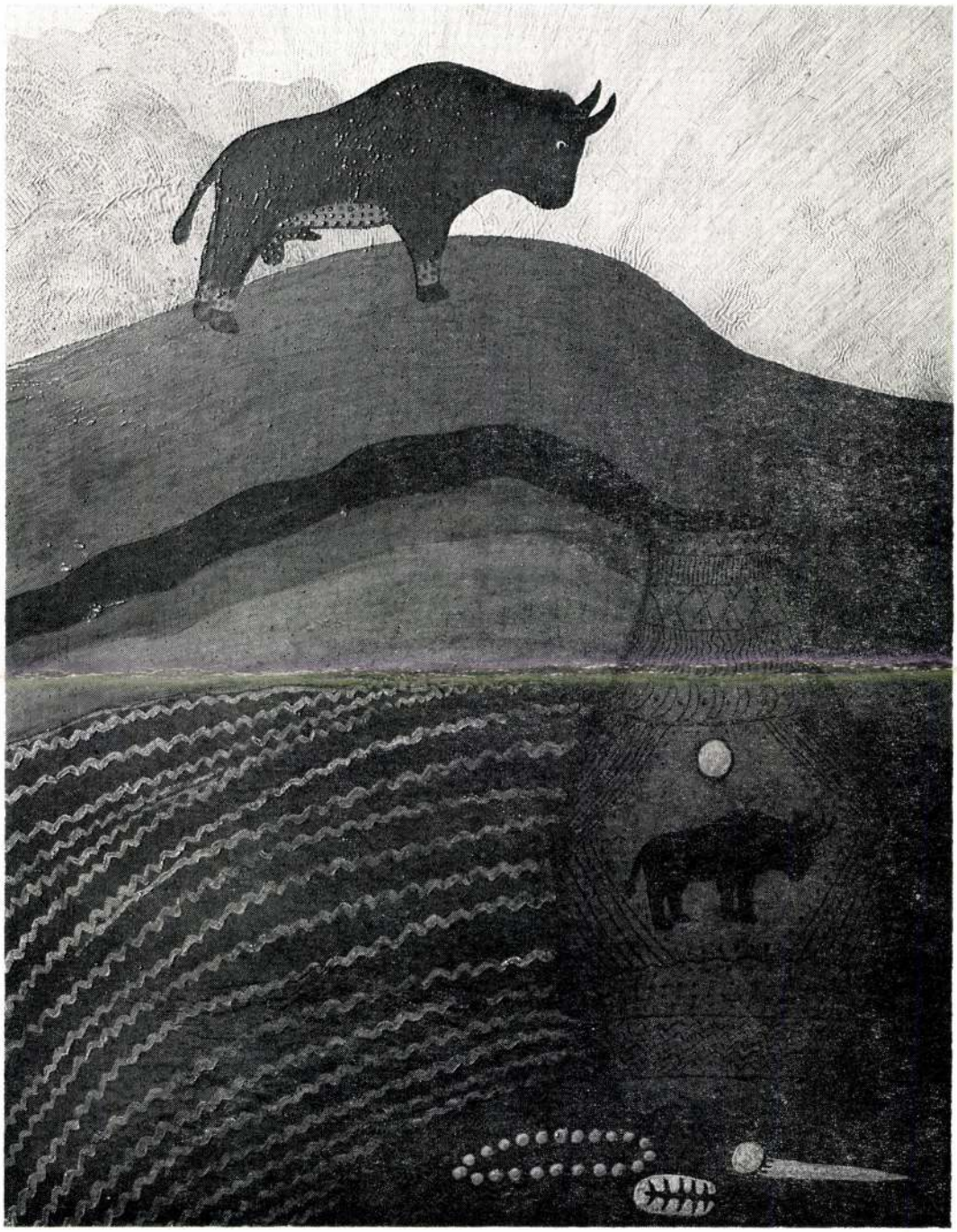

ÁRA: 16,— FT

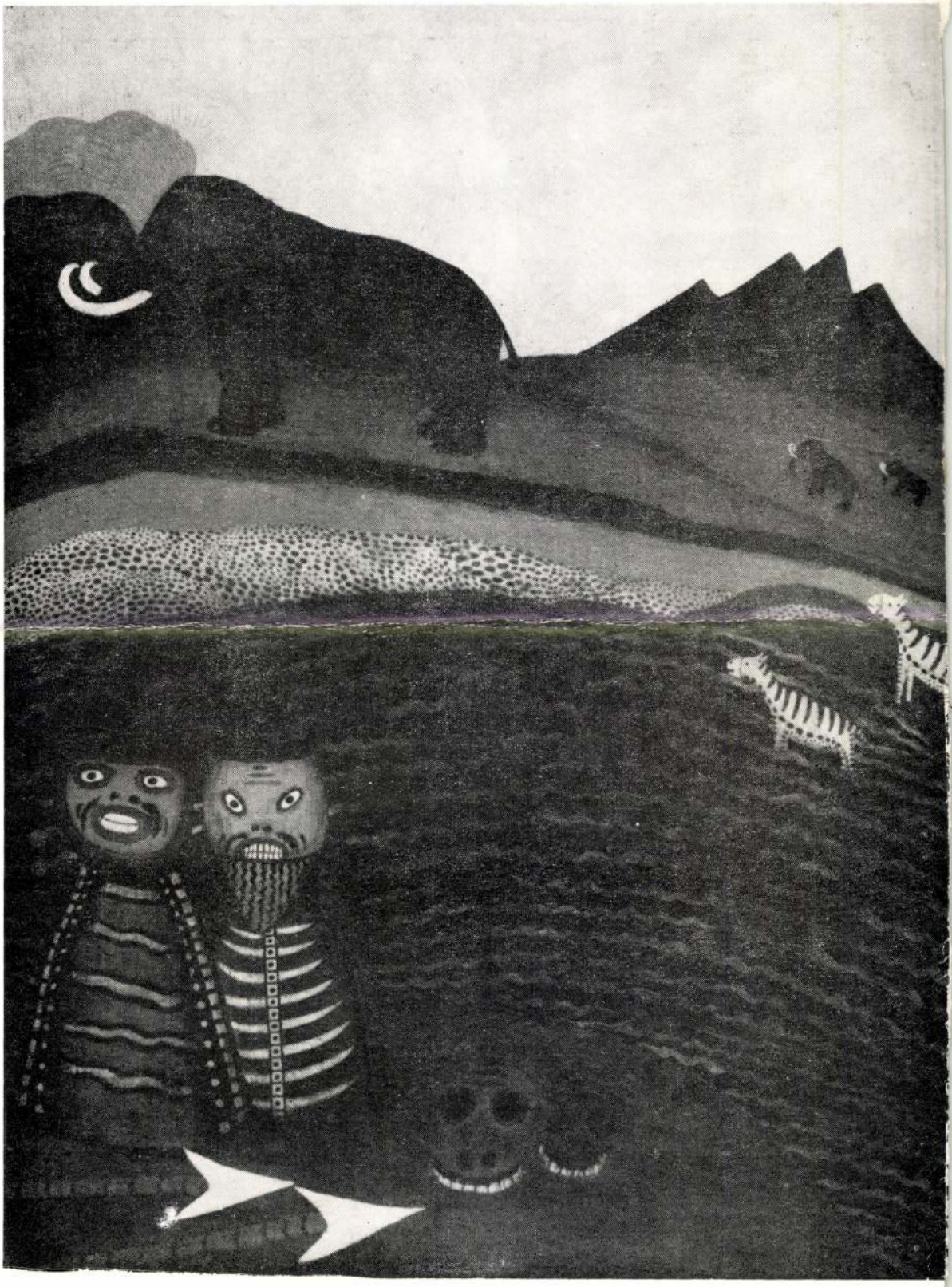

Mokry-Mészáros Dezső

Budapesti Hírlap 1934. Dátum levágva

* **(Műteremkiállítás.)** Mokry-Mészáros Dezső festő- és iparművész kiállítást rendezett Szinyei Merse Pál-utca 26. szám alatti lakásán. Mokry-Mészáros autodidakta, aki kalandos élet, Ázsiában, Afrikában való vándorlás után lett művésszé. A figurális rajz, a távlat fortélyait nem tanulta meg, hogy annál ösztönösebben nyilvánulhassanak meg fantasztikus művészi vágyai. Az Őskelet és a barbár népek primitív művészkedése sokkal mélyebb benyomást tett Mokryra, mint az európai ember fejlett és öntudatos művészete. Ázsia és Afrika homályos vágyainak, vallási ritussal és babonával kapcsolatos fétisábrázolásainak emléke kísért Mokry-Mészáros festményeiben, figuráiban, iparművészeti tárgyaiban, cserepeiben. Kétségtelen, hogy Mokry már nem hisz ezeknek a formáknak szimbolikus jelentésében, de mégis több alakotásán megérződik a primitív kifejezés hímpora. Állatfigurái mintha diluviális lények lennének, noha idomaik nem követik az őslények tudományosan megállapított formáit, hanem képzeleti alakot öltenek. Képei is mintha démoni jellegű álomvilág fantasztikumát nyitnák meg, melyben növényi és állati lények formái egybefolynak. Cserépedényei között találjuk a legmegnyugtatóbb darabokat, bár ezeket is barbár ornamentumok, ősi írások, primitív ember- és állatábrázolások ékesítik. Mokry-Mészáros kétségtelenül egyike legeredetibb művészeinknek. **Y. E.**

Méltóságos (

A kolozsvári szt. A
építkezése rév
a megrendelt
fizetendő rév
5000 kor. (öt
számadás k
kérni.

A kemé

Egy különös művész képei és szobrai a Tamás-galériában

Furcsa világ tárul elénk az Akadémia uccai kiállítóterem falairól. *Mokry-Mészáros* Dezső képei és kis szobrai töltik meg a termet — egy különös ember különös képzeletének alkotásai. Ezeknek a képeknek és ezeknek a szobroknak semmi közük Európa mai vagy régebbi művészeti kultúrájához. Nem lehet semmilyen iskolához sorozni ezeket, még csak primitiveknek sem lehet nevezni őket, mert ez is csak technikájukra vonatkozhatik. Egyébként egy rendkívül komplikált, néhol egészen követhetetlen utakra forduló fantázia termékei.

A művész élettörténete sok mindent megmagyaráz. Bejárta Afrikát és Ázsiát, a világ legegzótikusabb részeit, itt is ott is összeszedett egzótikus hatásokat, de ezek mind csak külsőségekben jelentkeznek. A saját külön belső világát vetíti ki képeire és szobraira ez a különös ember, akinek lelkivilága nem kapcsolódik kultúránkhoz. Ezt mondja magáról:

— Művészetem jórészt az őskorral és idegen planéták életével, a mindenség misztériumaival foglalkozik, mint sejtelmes visszaemlékezésekkel e roppant távoli idők és korokból. A mai élet kevésbé érdekel.

Roppant távoli időkben és korokban persze alig-alig ellenőrizhető utakon jár a művész. Ősállatok, vagy mint ő mondja, ősbarmok szerepelnek képein, ezeket mintázza meg anyagból is egyéni technikával. Egzótikumok érdekes, lélektani tanulmánynak rendkívül érdekes az egész kiállítás. Munkáját művészi szempontból értékelni nehéz, bár itt-ott felfedezhetünk olyan művészi kvalitásokat, különösen erőteljes színeinek dekorativ hatásában, amelyekhez szemünk eddig is hozzászokott. De képei művészi harmónia helyett inkább nyugtalanító érzést keltenek.

m—l

M. O. 930. II. 5.

Mokry-Mészáros Dezső

Imperial Mozgó (Dembinszky utca é
Aréna út sarok. J. 328—90): *Nyugati poko*
(dráma, Richard Barthelmess és Marion
Nixon) — *Fregatte kapitány* (dráma Li
lian **Odhary**) — *Elátkozott villa* (burl.
(5, ¼8, ¼10). Vasárnap d. e. 10-től bur

Mokry Mészáros Dezső

Magyarság képes mell.
1937. dec. 5.

ÉRDEKES MÜVEIE

Mokry Mészáros Dezső: Ősi magyar cserepek, ékírással és rajzokkal díszítve

Mokry Mészáros Dezső

hiányoztak azok az átütő erejű alkotások, amelyek méltó és eseményszerű atmoszférát teremtettek volna a kiállításhoz. A fiatalok közül a komoly tehetségeket egyébként láttuk kollektív kiállításokon és fentebb méltattuk is őket érdemük szerint.

Márjás Viktor

Irodalom

Lyka Károly: A művészetek története.

„A legfontosabb emlékek és mesterek ismertetése" — e szerény szavakkal jelemzi bravúros munkáját a tudós szerző, pedig könyve a babiloni és asszír művészettől a XIX. század végéig hiánytalan, egységes képet ad a művészettörténet egész bonyolult világáról. A munka aránylag kis terjedelme persze roppantul megnehezítette ezt az amúgysem könnyű feladatot. Csak az abszolút tudás, tévedhetetlen judicium s a ragyogó írásművészet foglalhatták összse a roppant anyagot úgy, hogy az olvasó előtt tisztán álljon a fejlődéstörténet izgalmas regénye s amellett stíluskritikát is kapjon nagyképű elméleti fejtegetések nélkül. Senki sincs ma, nemcsak nálunk, de Európában sem, aki e súlyos feladattal játszibb könnyedséggel tudna megbirkózni, mint Lyka. Szinte kísérteties erővel jeleníti meg egy-egy stílus kialakulását s pár széles ecsetvonással olyan klaszszikus képet ad a nagymesterekről, mintha márványból vágná ki figurájukat. Könyve újabb levél abban a babérkoszorúban, mely a magyar művészeti irodalom munkásai közül senkinek a homlokát oly méltóan nem ékesíti, mint az övét. Ezért fájlaljuk, hogy a mester megállott a maga generációjánál és új könyvében sem vesz tudomást a XX. század művészetéről s az új magyar művésznemzedékről, a — szerinte is — „derekas tehetségek egész soráról", mivelhogy „művészi kialakulásuk még nincs lezárva s mint a ma és holnap munkásai, nem sorolhatók egy történeti áttekintésbe". Szerintünk ennek az új nemzedéknek, a naturalistákra és impresszionistákra következett generációnak munkássága már régen megérett a történelemre. Művészi kialakulásuk — igaz — nincsen még lezárva, de a jó művészt éppen azt teszi, hogy fejlődik mindhalálig. És ki írhatná meg szebben a magyar művészettörténet e talán legizgalmasabb és legszebb fejezetét, mint az a történetíró, akit Lyka Károlynak hívnak.

R. M.

Felelős szerkesztő: Rózsa Miklós
Helyettes szerkesztő: Pap Miklós

Kiadja: Biró Miklós Részvénytársaság
Felelős kiadó: Sándor Zsigmond

Címlap: Bortnyik Sándor
Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapest VII, Rózsa ucca 25

Megjelenik évente tízszer. Előfizetési ára egy évre 35 P. Egyes szám óra 4.50 P

Felelős: Sándor Zsigmond igazgató

csevegő, mindig mindent elegáns és franciás artisztikummal tálal a szemlélő elé és parázslón ontja a szellemes színbeli és rajzbeli poéneket. Kádár Béla talán dekadens rassz, de elbűvölő, világfias elegánciával járkál a delikát színharmóniák, könnyed és frappáns ötletek világában. Sokszor mintha azt mondaná: „— Szürke síkon egy kis fehér, kevés Kádár-lazac és Kádár-kék, spirális vonalak s — voilà!" — De mindig érdekes.

Azután Márffy Ödön. Artista-élet, bikaviadal, cirkuszlovak, manézs, reflektorfény, felvert porfelhők, színélmények és mozgásemlékek egy nagy művész könnyed, de felejthetetlen előadásában. Illúziók, víziók egy olyan szellemi és művészi mechanizmus tükrében, amelyben ma minden jelentős és érdekes. De — mintha ez a kiállítás csak előszava volna egy másiknak.

A Tamás-Galéria utolsó kiállítója február havában Kmetty János volt. Kmetty a legvilágosabb fejű és legvastagabb nyakú ideológus. Elég volt az üres csillogásból, a tetszetősség kereséséből, abból a művészi játékból, amelynél a hatás fontosabb, mint a lényeg — mondta már akkor, amikor még idehaza az impresszionizmus epigonjai lelkesen rágódtak: maradék csontokon. És az ő számára valóban mindebből elég volt. Aszkétikus lemondással merül el a síkok és formák, az optikai világ lényegének kutatásában. Kevés, de világos beszéd, leegyszerűsített, a tárgyak szerkezeti felépítettségének éreztetésére redukált ábrázolás, hűvösen, tisztán, magas akkordokban csengő színek: — ez Kmetty János, aki undorodik a szentimentálizmustól, a feminin lírától s akiben a tehetségen kívül van valami, ami

Mokry-Mészáros Dezső — Batu khán

Ny. Szó 1931. I. 47. l.

Újabb szenvedélyemből következett, hogy prehisztorikus festő lettem. Törekvésemben megerősítettek kutatásaim, melyeket tovább folytattam. Későbbi kerámiaművészetem és szobrászkodásom egyik indítéka a Sajó parti horgászások idején gyűjtött régészeti anyag és az Indiában látottak. Íme: a górcsövi tanulmányok, a mikrokozmosz és a makrokozmosz után szigorúan — ha csupán művészi szempontból is — földünkbe kapaszkodtam.

— *Meg kellett fognod a kapanyelet.*

— Anyám 1917 decemberében, apám 1918 februárjában lelkükben az irántam érzett aggódással szálltak sírba. Egyedül maradtam. Elővéve a gazdasági akadémiai oklevelet, szőlőmívelő lettem. Megéreztem a jól végzett fizikai munka utáni elégedettséget. A bortermés jövedelméből megéltem valahogy. Aztán a cseh, meg a román megszállás következett, a forradalom elbukott. Borba fojtottam bánatomat.

Egy szomorú halászkalandom akadt ez idő tájt, amikor a hivatalnokok lelketlenségét megismertem. Harcsára horgásztam, s a mélyvízben megakadt a horgom. Egy öregasszony holttestét fogtam ki, s jelentettem a bírónak s a jegyzőnek. Ezek megnézvén, látták, hogy idegen. Hogy ne legyen további gondjuk véle, megparancsolták a közelbeli kondásnak, hogy lökje vissza a folyóba. Ma is előttem van, amint az öregasszony újabb útra indul az árban. Vasárnapi harangszó hallott a faluból. Levettem a kalapomat.

— *Nehéz körülmények között éltél. Elkeseredésedben az ital s a cigányzene vígasztalt.*

— Igazában csak 1929-ben vígasztalódtam meg, amikor Bódogh Erzsébet hozzám jött élettársul. Munkakedvemet is visszaadta. A festészet mellett ekkor kezdtem foglalkozni a kerámiával. 1924-től munkáimat ismét kiállíthattam a Nemzeti Szalonban s egyebütt. Nyáron Miskolcon, télen Pesten éltünk. Több művészeti és társadalmi egyesület tagjává választott.

Erzsébet igazi művészfeleségnek bizonyult. Külföldi utazásainkon eljutottunk Itália különböző vidékeire, ifjúságom régi színhelyeire, az olasz és osztrák Alpokba. Múzeumokat látogattunk; Törökország elbűvölt bennünket: nem az utcarészletek, de a történelem fogható emlékei. Érkezésünkkor tisztelgő látogatást tettünk az ottani magyar követnél, aki mindaddig rendkívül barátságos volt, míg el nem mondtam neki, hogy tapasztalataimat Bajcsy-Zsilinszky Endre Előőrs című lapjában fogom közzétenni.

— *Napod újból feljövőben volt.*

— Dr. Rózsa Miklós, aki most a Képzőművészek Új Társaságának lett az igazgatója, önálló kiállításra hívott a Tamás Galériába. Földünk őskora, ősállatok és az ősember művészete szerepeltek itt bemutatott festményeimen, szobraimon és égetett agyagedényeimen. A tárlatnak nagy erkölcsi sikere volt a hazai lapokban, de néhány jelentős külföldi újságban is terjedelmes cikkekben méltattak.

Pesti társaságom művészekből, míg a miskolci szegényparasztokból, zsellérekből, szőlőpásztorokból állt. Aztán a művészektől elmaradtam. Igazából úgy éreztem, nem vagyunk egymáshoz illők: nem értettem céljaikat, bár a kiállításokon együtt szerepeltünk.

1938-ban szőlőnket eladtuk. Mivel az újabb háború közeledtén a bemutatók meggyérültek, okleveles gazdászként is „talajtalan" lettem. Amikor 1948-ban Miskolcra költöztünk, egy fazekasmesterrel társultam munkára. Ő adta az anyagot, s végezte az égetést. Telenként terveket, rajzokat készítettem, majd lapos, korong alakú dísztárgyakat munkáltunk, melyeken magyar népművészeti díszítmények, népi jelenetek voltak, de akadt köztük rovásírásos, kínai díszítéses és lepkedíszes.

— *Látom leírtad, mely egyesületeknek voltál tagja.*

— Igen, s feltüntettem tagságom kezdetének évszámait. Számon tartottak a budapesti *Művészház*ban (1910—), a *Nemzeti Szalon*ban (1924—), a *Képzőművészek Új Társaság*ában (1930—), a *Magyar Képírók Társaságában* (1931—), a *Tücsök Művészeti Szövet-*

letei, melyek azután is sokszor megmozgattak. E festményekből máig is sokat megtartottam magamnak. Ha rájuk nézek, legjobb modelljeim, a primitív sorban élő dravidák jutnak eszembe, akikkel — akárcsak őseikkel — oly kegyetlen a sors . . .

Eck úr körútja utolsó állomásáról, Japánból visszaérkezett. Üzleti kapcsolatunk eddig tartott, barátságunk mindvégig megmaradt. Alexandriáig ismét együtt utazhattunk. Szomorú élményem volt átszállóhelyünkön, Kairóban: a Nílus-menti halászok a folyóban élő krokodilt, sőt a piócát is megfogják, és különleges fortéllyal tizedelik a mi kedves költöző madarainkat.

Rövidesen megérkezett az osztrák hajó, melyen Triesztbe indulhattam. Gazdámtól érzékenyen búcsúztunk. Azt az embert ismertem meg benne, aki a szép dolgokat nemcsak adta-vette, de igazán szerette is. Jövőbeli utazásainkra, együttműködésünkre tettünk fogadalmat . . . Terveinket rövidesen elsöpörte az első világháború.

— *Foglalkoztál a rovásírással is.*

— Az ősi kultúrák iránti érdeklődésem közben a rovásírás múltját akartam megismerni, s terveztem feleleventését. Arra jutottam, hogy a mai írást nem helyettesítheti, de — mint egyik legfontosabb művelődéstörténeti emlékünket — nem szabad elfeledni. Nyelvemlékeinken kívül írott rovásemlékeink alig akadnak, mert azokat eltüntette a kereszténység. Csupán az erdélyi enlaki templom egyik gerendáján van az építő ácsok által hajdan odarótt némi feljegyzés, és a rovással ékes, Nagyszentmiklósban talált díszes aranyedényeken, melyeknek egyike kulcs formájú. Ez utóbbi — annak ellenére, hogy magyarországi lelet — a bécsi múzeumban található.

A debreceni Déri Múzeum pásztorjegy-gyűjteményében lévő, 1700-as évekből való anyagban, az állatok szarvára sütött tulajdoni jegyek között szintén sok a rovás, de ismeretes, hogy a pásztorokkal való elszámolásra használt botokon is jelen vannak a jelek. Ezek — feltehetően kényelmi szempontból — jobbról balra olvasandók. Ismert, hogy a botokat, esetleg pálcákat, melyeket tulajdonjeggyel és számszerű adatokkal elláttak, a rovott részeken keresztül kettéhasították, s egyik fele a tulajdonosnál, másik a pásztornál maradt. A hamisítás lehetetlen volt, mert csak ugyanannak a darabnak a két része illeszkedett össze.

A római számjegyek egytől tízig szintén rovás-jellegűek, de a nagybetűk között is sok az etruszk írásból átvett hasonló elem. Az etruszk és magyar rovásírás — a számrovásokkal együtt — feltűnő hasonlatosságot mutat.

Vizsgálódásaimat kiterjesztettem a közép-ázsiai rónaságon élt lovas-nomád hunok és szkíták — kínaiakkal sokban megegyező — rovásjegyeinek tanulmányozására is. Arra a megállapításra jutottam, hogy az átvételt az magyarázza, hogy a kínai császárok közül több szkíta és hun eredetű is akadt. Ők segítették elő a nomádok jeleinek átvételeit.

— *„Újra itthon" — alcíme lehetne életed további fejezetének . . .*

— Hazatértemmel a háború is megérkezett. Az ínség lett az úr. Szemhibám miatt nem vonultam be katonának. Szüleim Miskolcon vettek házat, szőlőt az eladott föld és állatállomány árából. Megmaradt pénzüket hadikölcsönbe fektették, ami később elúszott.

Földünk őskoráról készítettem néhány festményt. Nem a tudományos, hanem a művészi látás jegyében. Ez a téma azóta izgatott, hogy diákkoromban a miskolci pályaudvar rendezésekor világhíres mammutagyarra bukkantak.

1915—16-ban szülőhelyemen, Sajóecsegen és a szomszédos falvakban végeztem kisebb ásatásokat. Edények, cserépdarabok, kőbalta, bronzfigura, karkötő került gyűjteményembe. Ezeket nagy becsben tartottam. Az aggteleki barlang bejáratánál is találtam értékes leleteket. Mindezeket 1948-ban a Nemzeti Múzeum vásárolta meg.

Mezőgazdász szememnek is akadt újság bőven. A rizsföldek s a lassan jelentőségüket veszítő cukornádültetvények, az igavonó állatok, az elefántok s a bivalyok.

Aztán itt vannak a kígyók. Miután a tigriseket s más ragadozókat kiirtották, ezek főszereplőkké léptek elő. Közülük a legveszedelmesebb a pápaszemes kobra, mely patkánylesen előszeretettel tanyázik a házakban, az épületekben. Bot végére erősített szerkezettel fogják meg a nyakánál, így a feje levágható. Fejpénze egy rupia, amit minden mérgeskígyó után a rendőrség fizet ki. Ez nem kevés pénz errefelé. Némileg csökkenti a bennszülöttek vadászszenvedélyét az a babona, mely szerint a kígyó házközelben szerencsét hoz. (Indiában 20 000-re becsülik a kígyómarás által évente meghaltak számát, de ez a valóságban sokkal nagyobb.)

A majmok kártékony, zsivány, szemtelen állatok, sok-sok emberi rossz tulajdonságukkal. A vallás tiltja elpusztításukat, bár az ültetvényekben akkora károkat okoznak, hogy mérgezett eledelekkel írtják őket. Sok kellemetlenségem volt velük.

— *Ilyenek a majmok. De közelítsünk ismét a te úgynevezett naiv festészetedhez!*

— Jelentős összeg gyűlt össze — gyűjtésből-kereskedelemből — a banki folyószámlámon, amit lényegében Ecknek köszönhettem. Amikor a font-sterling és az indiai rupia változó viszonyszámaira pillantottam, csak azt sajnáltam, hogy az emberiséget megrontó pénzt mért nem lehet tökmaggal helyettesíteni. No, azért a sok vargabetű után sem halt ki belőlem a festő. Volt festék minden könyvesboltban, hiszen az angolok közül is sokan festegettek. Megvettem a szükségeseket, s míg Eck úr nagy bevásárlásokra indult, én a pénzszerzés újabb rohama helyett a környezetet tanulmányozva természethű képeket akartam festeni. Nem sikerült. A táj láttán mindjárt az ősemberre kellett gondolnom, s ha az ősembert megfestettem, az elefántokról a mammutok jutottak eszembe, hát azokat ábrázoltam . . . Az őskor járt folyvást fantáziámban a bennszülöttek látványakor is. Így alakultak ki műveimben az ősemberek elképzelt világának rész-

csúcsba mélyedt. Talán a művészi összhang kedvéért — az emberek itt ma is ádámkosztümben járnak. Fügefalevél helyett övék az ágyékkötőjük meg a hitük. Bráhma és Buddha követői. Szegények mint a templom egere.

Röviden itteni életemről: Egy raktárnoknál lakom, aki a svájci áruforgalmat bonyolítja. Csodálkozik, hogy ide merészkedtem, hiszen nem tudok angolul. Ecket ő képviseli. Kitanít, ha elkalandozom, mint találjam föl magamat, miként éljek. Hogyan csomagoljam gyűjtésem darabjait, melyek parafaládákban Svájcba hajóznak. Fizetésemet tőle kapom. Elmélyít a bogárgyűjtés kereskedelmi ügyeiben. Általános ismereteket sajáttítat el velem az itteni rég- és közelebbi múlt történetéből, néprajzából, állat- és növényvilágáról; veszélyekről, kereskedelemről. A helyi hatalmas anyagot rejtő múzeum német nyelvű kiadványai és szóbeli ismertetései segítenek a tanulásban. Tájékoztatnak a régészeti, néprajzi, állat- és növénytani anyagok gyűjtésének gazdaságosságáról. A sokféle új kissé megriaszt, de rendkívüli izgalmat is okoz.

Munkához látok. Elbűvöl az, hogy itt van a legtöbb vadon élő és étkezésre alkalmas növény Ázsiában. A tengerpart mentén a halak, a rákok s a tenger gyümölcsei néven emlegetett kagylók világa, melyekből a part népe — a kenyeret helyettesítő rizslepénynyel, táplálékát kapja.

Jól zárható spirituszos bádogedénnyel, lepkehálóval s egyéb felszereléssel járom az ültetvényeket, az erdőket. Néha pár napi járásra elbarangolok. Ilyenkor kávébirtokfelügyelők házában kapok ételt, éjjeli szállást. Angol nyelvismeret híján általában nem barátságosak, csupán hasonnyelvű igazolványomra vannak tekintettel. Kíváncsiságom sokszor vezet oly utakra a dzsungelekben, melyeknek csapásain szegény bennszülöttre, olykor szent emberre találok. Mutogatásokkal értekezünk, s barátságban válunk el.

Tanúja voltam annak, hogy a híres gyöngyhalászat hogyan hanyatlik, s hogy csökken a drágakőkeresés. Eltűntek Ceylonról már a maharadzsák is.

Sántikáló bennszülöttet látok. Egyik lábfeje hiányzik. Óriáskagylóba lépett, mire az héjait bezárva megcsonkította a szerencsétlent.

Legendát hallok az Óriás-Polipról, mely a sziget alatti barlangból kikelve feljön összeszedni a bárkáikból a halászokat. Képes megállítani kisebb hajókat, gőzösöket. Ilyenkor felmarkolja a hajófenékbe menekült, megrémült népet, s velük, mint fészekből kiragadott madárfiókákkal barlangjába visszatér. De, mert az emberevés megüli a gyomrát, ily dologra ritkán vetemedik. Jövetelét rettentő vihar jelzi.

Kirándulásaimat annak ellenére folytattam, hogy az utazás a számos járványos betegség miatt tiltva volt. Láttam vasútépítést, melyen kínaiak dolgoztak, akik úgy vetődtek ide, mint a mi szegényparasztságunk Amerikába.

Bolyongásaim közben kisebb-nagyobb pagodákhoz, vihárákhoz is elérkeztem, ahol szent emberek éltek. Nem szívesen, de ők is adtak szálláshelyet, melynek hossza kétméteres lehetett, s a mi fogalmaink szerint ajtó-ablak nélküli odúnak nevezhető. Ebben két-két vaskampóhoz hálót feszítettek ki, melyeknek szénafészkébe fekhetett a vendég. Ki-bejáráskor kötéllétrán lehetett közlekedni, amit a tornászmutatvány után magához húzott az odúlakó. Enni nem adtak, ők maguk növényi ételt fogyasztottak. Itt a földön hálni veszedelmes. Mint mondják: „a hatodik fán a hetedik ágba" kapaszkodva kell töltenie a vándornak az éjszakát, úgy, hogy derekát a fa törzséhez kötözze.

Más a helyzet a hotelekben, ahol változatos szobákban angol módra lehet enni, inni, aludni. Legfeljebb a néhány napra szabadságolt tengerész dáridózása okoz gondot, mert ilyennel az idegen — és a helyi rendőrség — gyakran találkozhat. A piacokon sokféle ennivalót végigkóstolhat, s közben jóllakhat az éhes idegen.

Emlékeim között szerepel Herman Ottónak apámmal, a „tanító úrral" való alkalmi kapcsolata. Ő vezette el a tudóst az ecsegi halászhoz, Lévai Péter bácsihoz, akinek segítségével megismerhette a halak, halászati eszközök népi elnevezéseit. Tőle érdeklődött az Ecsegnél Sajóba ömlő Bódváról, e vízi táj halfajtáiról, s elterjedési körükről.

A gimnáziumban a földrajz és a vegytan voltak legkedvencebb tantárgyaim; de különben rossz tanuló voltam, osztályismétléssel érettségiztem.

A magyaróvári Gazdasági Akadémia hallgatójaként, a növény- és állattanhoz kapcsolódó górcsövi tanulmányok nagyon felkeltették érdeklődésemet. Nem annyira a tudományos következtetések miatt, mint a megismert dolgok sokszor igen szép formái érdekeltek, melyeket le kellett rajzolni. Még abban az évben vásároltam Pesten egy mikroszkópot, s — a művészi szépséget tekintve csupán — rajzoltam, színeztem. Közben a rajzokból egész füzetre való keletkezett. Kedvtelésemnek hódoltam továbbra is, amikor az Akadémia elvégzése után Muhi-pusztára kerültem gazdatisztnek. Közben az foglalkoztatott, hogy földünkön, más előfeltételek következtében a jelenlegitől menynyire eltérő élet alakulhatott volna. Bizonyára, más bolygókon lehet ilyen élet... Festményeimből ekkor született meg a Makrokozmosz-sorozat.

Végleg eljegyeztem magam a művészettel. Elegem volt a gazdatiszti pályából, mely főképpen a cselédek, napszámosok hajszolásából, s az uraságot szolgáló alázatosságból állt.

Pesten, az Általános Biztosító Hivatal jégkárbecslője lettem, de itt is idegennek éreztem magam az intrikus légkörben. Több összetűzés után még egy évig tisztviselősködtem Pesten, aztán elindultam a nagyvilágba.

— *A francia gyarmatról kezdtél beszélni. Az ottani életről.*

— Európai származású idegenlégiós katonákkal találkoztunk, akiknek távozniuk kellett hazájukból szegénységük, vagy valamely bűntettük miatt. Szigorú fegyelem tartotta őket össze, feladatuk a sivatag védelme volt. Amikor szolgálatuk lejárt, francia állampolgárok lehettek.

Az arabok a leghíresebb kereskedők szerte Afrikában. Bár a gyarmati rendszer aránylag enyhének mondható, sok a szegény a bennszülött franciák között is. A modern gondolkodású arab nők szívesen mennek férjhez francia férfiakhoz, de azok sem idegenkednek a velük kötött házasságtól. A középiskolákban kötelező az arab nyelv tanulása.

A városi arabok javarészt európai ruhában járnak, de fezt viselnek kalap helyett. A vidékiek földművesek vagy pásztorok. Búzaföldek és szőlők is vannak erre. A bennszülöttek múltjukra igen büszkék, kultúrájuk ősi.

Barangolásaink közben megállapíthattam, hogy a tevegelés nem az én igazi sportom. Szerencsére lehetett — vezetővel együtt — lovat bérelni. Eljutottunk a fővárosba, ahol arab épületek, mecsetek állnak. Az utóbbiakba csak lábmosás után, papucsban léphettünk. Cipőnk, kalapunk a ruhatárban maradt.

Utunkról elém tolakszik a Szahara, a megdöbbentő erejű HALÁLMEZŐ, hol az életnek csupán kis foltocskái mutatkoznak. Ezekből igyekeztem a lényegeset megörökíteni képeimen. Még csak ismerkedtem a gyűjtéssel.

Várva-várt hajónk megérkezett; rajta előbb Alexandriába, majd Kairóba utaztunk pártfogómmal, Eck úrral.

— *Ceylon következett.*

— A Vörös-tengeren át Áden érintésével hajóztunk Colombóba. 32 éves voltam, 1913-at írtunk. Nagyon vágytam már a letelepedésre. A sziget legmagasabb csúcsát Ádám-csúcsnak nevezték. Íme a paradicsom, mostani életem színtere. Mint elmondták, a csúcsot azért tisztelték így, mert az Észak-Indiából elindult Buddha Dél felé tartva itt pihent meg, majd e helyből — nagyot lendülve — az Égbe lépett. Lábnyoma az Ádám-

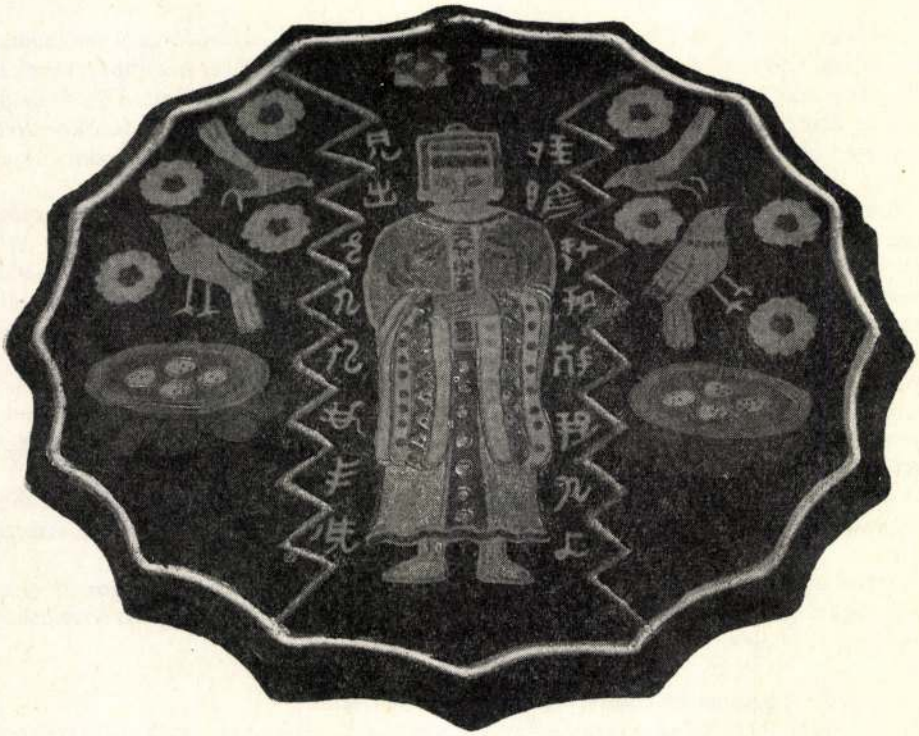

dővel hozott össze a sorsom. Levelében gyűjtőútra Tuniszba s Ceylonba hívott alkalmazottjaként. Génuában találkoztunk, ahol pár napig egy francia hajó érkezését vártuk, majd 1913 márciusában Bizertába, aztán a fővárosba érkeztünk. Néhány nap után vonaton délre utaztunk a Szaharához, a vasút végállomására. Öreg barátom festésre biztatott. Egy karavánszerájban szálltunk meg, mely különös formájú erődítmény volt. A tuaregek ellen emelték francia idegenlégiósok kaszárnyájaként. Ez volt itteni első képem témája, előtérben egy tuareg bennszülöttel. Három további festményemen örökítettem meg az Erődítményt, a pusztaságot és az elhagyott oázist, a képek később Kékessyné Kerekes Erzsébet, Dr. Felvinci Takács Zoltán és Dr. Rózsa Miklós tulajdonába mentek. A *Pusztaság*ra homokot is szórtam. Ezek a művek később a Nemzeti Szalon és a Tamás Galéria kiállításain szerepeltek.

— *A gyűjtés szenvedélye, a természet kutatása összefügg gimnáziumi és főiskolai tanulmányaiddal . . .*

— A miskolci évek sok újat hoztak az életembe. Vásott kölyök voltam. Az elemi mértan és alaktan órán készített hengerbe cserebogarat zártam, mely a mértani testet mozgásba hozta. A tanári asztalra téve, a készítmény hengergőzni kezdett. Bezártak, de mint hallottam, a tanárok is jól mulattak a dolgon. Elismerésnek számított, hogy mértan tanárom magával vitte az „erőműves" hengert. Másnap a városban már az a hír járta, hogy egyik diák fel akarta robbantani a gimnáziumot, de az éber tanár eltaposta az égő kanócot.

Gazdag bogár- és lepkegyűjteményem volt, melynek készítését még szepességi bácsikámtól tanultam. A gyűjteményt az iskolában bemutatták, s nagyrészét az iskola gyűjteményének bővítésére megvásárolták.

annyi kenyeret rejtett ruhája alá, vagy a kalapjába, amennyit tudott. Felügyelők ingáztak ide-oda, s hajszolták a népet gyors fogyasztásra. Aztán a kijáratnál az ember a tányért s a kanalat egy tálba lökte, s kész. Nagy volt akkor a munkanélküliség. Alfréd Rotschild adományából több ilyen konyha működött a francia fővárosban. A háború előszelét lehetett érezni.

— *Magyarokkal találkoztál?*

— Volt Párizsban egy magyar egylet, a ferencjózsefi Magyarország lakosságának keresztmetszete. Jóbarátaim figyelmeztettek: „Oda ne menj, mert megvágnak!"; „Kerüld, mint a rühes macskát!", de volt, aki biztatott: „Itt még virulhat számodra valami!" Aki ide bemerészkedik, az általános érdeklődés tárgya: Melyik kaszthoz tartozik? Úr? Polgár? Munkás? Művész, vagy csupán pária? Aztán valahová odaszippantanak, vagy elkülönülsz. Ritka az őszinte találkozás. Ha lehet valamit várni a jövevénytől hozzátapadnak, ha nem, nagy ívben elkerülik. — Gyere, pajtás, egy fordulóra! — mondja a kártyás, s kihúzza a paklit a zsebből . . . Szőkében, barnában, feketében; filigránban és molettben nagy a választék . . . Aki akolban tartja őket, úgy mondják itt, „tyúkfarmtulajdonos".

— *Az első világháború előjátékáról . . .*

— A diákság körében németellenes a hangulat. Felvonulások követik egymást. Rokonszenv-megnyilvánulás az oroszokkal szemben, mindegy, hogy cáristák vagy mások. Közülük sok a demokrata, a szocialista, a kommunista. Vannak köztük tolsztojánusok, szektások, nihilisták. Népes azoknak a tábora, akik Ukrajna elszakadását és az önálló szocialista államot akarják. Szokásaik, viseletük a nagyoroszoké. Népművészeti elemekkel díszített oroszlános a címerük. Közülük sokat barátomnak nevezek, mint Olgát is, aki a párizsi operaiskola végzős növendéke. Jóbarátom egy elszászi ifjú, Werner Domboa: lélekben kettéhasadt ember. Franciaországba érkezéséig anyanyelve szerint németnek, apja neve után franciának tartja magát. Francia irodalmat tanul. Olgával együtt franciául tanítanak. Együtt járjuk be Spanyolországot, Madrid múzeumait. Sevilla, Cordoba, Granada láthatja barátságunkat. Megismerjük a rátarti spanyol népet, pózaikat, szegénységüket, elmaradottságukat. Wernerrel Brüsszelbe, Oostendébe, Londonba látogatunk, felkeressük a British és más múzeumokat.

— *A kortárs festőknek Párizs volt a forrás . . .*

— Az volt, valóban. Ekkor dívott a kubizmus, mely nálunk is termékeny talajra talált. A festészet ide-oda csapó világát láttam. Azért jöttek ide a festők, hogy magukba szívjanak valamit. Dolgoztak, másolgattak. Amikor közéjük keveredtem, pár külföldi és néhány magyar dicsérte, vagy mocskolta a különböző irányzatokat. Úgy találtam, hiúságukat egy nyúlfarknyi siker is kielégíthetné. Arra törekedtek, hogy valamelyik izmust elsajátítsák. Engem a vándorlási ösztön vezetett. Nem kívántam tovább ezt a világot. Az embereken bizonyos degeneráltság mutatkozott, ízlésük, kultúrájuk túlfinomultságot, hanyatlást tükrözött. Nagyzási mániában szenvedtek, s a gloártól nem láttak tisztán. Lenézték azokat, akik az ő régebbi kultúrájukat tanulni jöttek Párizsba. Ezt láttuk legtöbben, idegenek... Börtön volt nekem ez a Párizs: szabadon jönnimenni vágytam tovább, mint a sátoros cigányok . . . — Olgával együtt nemsokára el is hagytuk a francia fővárost. Én a falumba mentem festeni, ő néhány ajándék-festménnyemmel Moszkvába tartott.

— *Rövid ideig voltál itthon.*

— Ösztönösen dolgoztam. Közben kirándultam a Tátrába, Zakopáne, Krakkó, Varsó következett. A Párizsban látottaknak semmi nyoma sem maradt piktúrámban. Dr. Rózsafy felhívására Új-Zélandba küldtem néhány festményt az ottani Theozófusok Egyesülete által rendezett kiállításra. S megint a már említett svájci műgyűjtő kereske-

szer- és szappangyártóknak eladhassuk. Elég veszélyes volt a munka, mert — bár az idegenforgalom érdekében a bennlakók eltitkolták — a dús bokrok alatt gyakran tanyáztak viperák, skorpiók. A svájci a kagylók, bogarak, lepkék gyűjtéséből is pénzelt. Eszembe juttatta miskolci diákéveim kedvenc foglalatosságát. Mikor látta érdeklődésemet, megtanított a gyűjtés forszaira, hogy az anyag a kereskedelmi igényeknek megfeleljen. Távozásomkor további kapcsolatunkra tettünk ígéretet egymásnak.

Pénzt is küldve, 1909-ben szüleim hazahívtak. Orosz barátom, Borisz Tyimofejev sógorával éppen Isztria szigetére készülődött, s mivel nekem is elegem volt a cigányéletből, Pestre utaztam. Itt megismerkedtem a *Művészház* névre hallgató kiállítás vezetőségével és igazgatójával, dr. Rózsa Miklóssal. Szíves fogadtatás után kiállítási ígéretükkel utaztam haza a falumba. Szüleim megenyhültek, hogy a művészi pályát választottam. 1910-ben már bemutathattam Pesten műveimet, melyekből néhányat el is adtak.

— *Úgy mondanák ma, hogy ezzel itthon sínre kerültél.*

— A sín messzire vezetett. Kiállítóim javasolták, hogy utazzam Párizsba, s kérjem egy kint élő, több magyar lapnak dolgozó magyar újságíró, Aranyosi Pál segítségét. Dr. Rózsafy Dezső, aki akkor Pesten a Theozófia című lapot szerkesztette, szintén biztatott.

1911-ben érkeztem Párizsba. Aranyosi egy kiöregedett tengerésznél, a Palace Pantheon környékén szerzett számomra lakást. A tengerésszel együtt szereztük meg a betévő falatot: horgásztunk. Ha nagy volt a fogás, hotelbeli barátainkat (német és orosz diákokat, szenegáli bennszülötteket) lakomára hívtuk, vagy eladtuk a halat, s az árán megosztoztunk. Ilyenkor helyi szokás szerint kalaplevéve köszöntöttük a Szajnát. Ha nem fogtunk semmit, a folyóra köpdöstünk.

Aranyosi Pál segítségével két, modern művészeket bemutató galériában kaptam bemutatkozási lehetőséget. Először — többedmagammal — az *Achnur*ban szerepeltem; de itt nem adtak el semmit. Képeimet — mint mondták — kemény rajzúaknak találták az érdemleges vásárlók. A *Galérie Sagot*ban viszont a kéthetes kiállítás alatt több művemet megvették, bár most meg a rajzaimat ítélték keményeknek. Két festményemet Flammarion francia csillagász részére vásárolták meg. Galériásom kitartásra biztatott, munkáimat nagyon eredetieknek ítélte.

— *A kemény rajz sokszor előfordul a magyar ítészek megrovó jelzőjeként is.*

— Ez talán pozitívumot jelent. Ami határozott, az kemény is. A határozott rajzot sohasem kívántam „elkenni" csak azért, hogy például a francia impresszionisták „atmoszféra-festészetére" rímeljenek a képeim. A részleteiben is kimondott szónak voltam a híve. Erre tanított a mikroszkóp- és fantáziaképeim konkrétsága.

És még valami. Én magam mondtam el, hogy a párizsi galériában mit hallottam. Ezt lovagolhatták meg a kevés önálló látással bíró hazai művészettörténészek.

— *Párizs . . .*

— Tíz frankot nyertem egy tánciskolában, ahol „eredeti és ismeretlen" táncok bemutatóit díjazták. A magyarországi cigányok rókatáncáról így lenyúztam a második bőrt. (Ugye, ezt nevezik képzavarnak?)

Sok művészismerősre tettem szert. Megismertem K. Kalmár Elza magyar szobrászt, akivel évek múlva egy pesti kiállításon szerepeltem. Jó barátságot kötöttem Toivó Talvi finn művésszel, aki később Vaasában és Helsinkiben bemutatta munkáimat, és sokat eladott közülük.

Megismertem Párizs akkori izmusait, a múzeumokat; de csupán az ősrégi kultúrák érdekeltek.

De megismertem a francia főváros ingyenkonyháját is, ahol 300 személyre osztottak sorszámot. Két rendőr a bejáratnál, kettő a kijáratnál, kettő a teremben . . . A sorszámra apróra vágott hússal kaptuk a levest. Az asztalokon lévő kenyérkosarakból ki-

szárú sarkantyús díszcsizmában, rojtos gatyában, lobogó ujjú ingben s pitykés mellényben járta az országot, Petőfi és saját verseit szavalva. Belépti-díjat szedett énekléssel tarkított „tájolásain". Négy krajcárt a felnőttektől, kettőt a gyerekektől. Komoly pénz volt ez akkor, hiszen 30 krajcár volt a férfi, 20 a női napszám. Verai hetekig a falunkban tanyázott, apám nagyon megszerette. Az iskolában hált, s mivel műsorai vasárnap voltak, hétköznapokon dolgozott. Ebédre több családhoz meghívták.

Persze, később jelentősebb emberekkel is összehozott a sorsom. Egyszer, ínséges időben érkeztem Nápolyba. Vittem magammal néhány fantasztikus képet, melyeket annakelőtte Pesten festettem. A grand hotelekben próbálkoztam, de azokba a portások nem engedtek be. Rég ettem utoljára, amikor egy péküzletből megcsapott a friss kenyér illata, festményeimet a péknek ajánlottam. Ő olyan szentképet kívánt volna tőlem, amilyen a műhely falán lógott. Mégis — talán szánalomból — egy száraz kenyérért egyik festményemet elfogadta. A kikötőben igyekeztem munkát keresni. Találkoztam egy német emberrel, aki raktárfőnökként a Németországba irányuló áruforgalmat szervezte. Mint cipszerföldi cseregyerek, jól megértettem vele magamat, s némi munkával meg is bízott: a helybeli munkásokat serkentsem dologra.

Itt történt, hogy az Operaház előtt olasz zenészek fogtak közre, s bekísérve egyik helyiségbe, a jelenlévőknek elmondták, hogy egyik képemet el akarom adni. Kisorsolták, s kaptam érte 20 lírát. A pénz birtokában rohantam a pékhez, visszaváltani a száraz kenyérért otthagyott munkámat. Ő azt mondta, hogy festményemet megmutatta a papnak, aki ördögi műnek nevezte, s ezért a kemence tüzében elégette.

Néhány megmaradt lírával Capri szigetére mentem, hogy ott verjek tanyát, vagy megélhetést szerezzek. Mert ki volt írva, hogy németül, angolul és franciául is beszélnek, a Caffé Morganóba tértem be. Szívesen fogadtak, hívtak, jöjjek ide lakni, s mindenben segítségemre lesznek. Elhagytam hát nyomorúságom fészkét, Nápolyt, s némi pénzt kértem szegény szüleimtől, ami pár nap múlva egy „gyere haza, minden meg van bocsátva . . ." — levéllel együtt megérkezett. Sok festő élt itt, akik — az idegenforgalomra tekintettel — a sziget nevezetességeit festették. Magam is felszerelést vásároltam, s dolgozni kezdtem. A kávéházban kis fülkét adtak számomra, asztallal. A közeli boltosnál laktam, aki olaszul tanított. Bejártam a sziget fantasztikus vidékeit, a bizarr sziklákat, kék s lila barlangokat; mégis, talán mert sok megpróbáltatáson mentem keresztül, komor képeket festettem: Misztériumok, Élet idegen planétákon, Óceánia . . . Képeimet kifüggesztették a kávéházban, de az idegeneket nem ezek, hanem a szigetet bemutató munkák érdekelték. Keveset adtam el, de amúgy is, magamnak festettem inkább. A küldött pénz fogytán volt.

Megismerkedtem az itt élő orosz politikai menekültekkel, akiknek engedélyt adott az olasz kormány a letelepedésre. (Ekkor nézeteltérés volt az olasz és az orosz kormányok között.) Az emigránsok élén Gorkij állt, akiről én odahaza nem hallottam semmit, pedig fordítója, Pervuhin említette, hogy magyarul is jelent meg műve. Véle is megismerkedtem, aki két festményemet: *Az óceániai csigaember*-t és az egyik *Planétá*-t megvásárolta; bár a valóságábrázolásnak volt a híve... Itt barátkoztam össze a két bottal járó írogató emberrel, Borisz Tyimofejevvel, aki sógorával a Piccola Marinán lakott, amerre én horgászni jártam. Mivel nagy barátsággal hívtak, hozzájuk költöztem egy kis külön szobába. A ház egy helyi halászcsaládé volt, akikhez pénzügyi nehézségeim miatt gyakran elszegődtem halászsegédnek.

Az oroszok gyakorta összejártak, országuk bajain vitatkoztak, míg én éltem a magam életét. Egy szoba volt fenntartva a mi házunkban azoknak az oroszoknak a számára, akik a nagyvilágból rövid időre idetévedtek.

Elmesélem, hogy a szigeten mivel foglalkoztam. Julius Eck, svájci üzletember megtanított arra, miként kell a vadon nőtt rozmaringból olajat desztillálni, hogy azt az illat-

— *Nálunk a művész életrajzában, adatlapján s kérdőívén egyik főkérdés, hogy kitől tanult?, ki a mestere?, ki hatott rá?*

— Azt hiszem a ti kérdőívetek szerkesztőit én nem tudnám kielégíteni, mert kisgyerekkori játékaimról kellene beszélnem inkább, mint a tanítókról.

Egy nagyobb fiúval játszva a templomkertben eluntuk a megszokott ugrabugrálást; pajtásom azt mondta, hozzak vasalószenet, új játék következik, pingálni fogunk. A templom mellett laktunk, apám tanító volt. Hazaszaladtam nagyboldogan, s hoztam egy darab szenet. Amit a fiú a porba rajzolt, azt én a templom falára másoltam. Később magam rajzolgattam tovább nagy gyönyörűséggel. Mikor apám észrevett bennünket, cimborám a kerítésen át világgá szaladt, engem pedig apám kiporolt a nádpálcával . . .

Ugyanezen a nyáron vályogból épült méhesünket kellett megrenoválni a közeli vályoggödörből hozott sárral. Elcsentem belőle egy adagot s formálni kezdtem. Anyám, mancsiszkálásomat látva, vetkőztetés és újraöltöztetés után megengedte a játékot. Boldogan szobrászkodtam, melynek eredményeként tehenek, disznók, kakasok vettek körül. Lábaik gyufaszálból voltak, akárcsak a tehenek szarvai. A sikerültebbeket a méhesben padkára helyeztem s kiszárítottam. Szobrászkodásom így a pingálásnál szerencsésebben kezdődött.

— *Kik voltak a pajtásaid?*

— Testvérem még csecsemőkorában elhunyt. Testvér nélkül növekedtem, de kertünk végében a legelőn gyakran tábort vertek vándorcigányok, akikhez gyakran kiszöktem s rajkóikkal együtt játszottam. Irigyeltem vándorlásukat, az enyémhez mért határtalan szabadságukat, kötetlenségüket, meztelenségük örömét. Nekem arra kellett vigyáznom, hogy a ruhám be ne piszkolódjék s el ne szakadjon.

— *Milyen falubeli eseményekre emlékszel vissza?*

— 1881. április 5-én Sajócsegén születtem. Eszmélésem idejére emlékezem, a falura, és a „tetik-tatik"-olással tűzdelt szövegeket szavaló kisbíró szavára, melyre a falu népe kiszaladt a kerítéshez vagy a kapuba, hogy aztán morogva, káromkodva távozzék, mert legtöbbször adóról, vagy hasonló épületes dologról szólt az egyhangú szónoklat, ami előtt s után pergett a dob. Szerettem volna, ha én is ki tudom csalni házaikból az embereket. Először fűzfasípot fújtam a falu közepén, de senki sem figyelt rám. Aztán szüleim dobbal ajándékoztak meg. Dobolásomra sem állt senki a kapujába. Konokon doboltam tovább, mire kinevettek. Hátha a dobomban van a hiba? — gondoltam, és egy éles fadarabbal felhasítottam a bőrét . . .

— *Iskolába kerültél . . .*

— Hatévesen apámhoz, aki református tanító volt és példát mutatott a gazdálkodásban. A pesti mezőgazdasági kiállításon több alkalommal kiemelt díjazásban részesült. (Érmei a Herman Ottó Múzeumban vannak.) Kitűnő rajzoló volt. Kossuthnak korteskedett, ami miatt felettesei szigorúan megrótták. Ő tanított. Az ABC után versek, regulák, viselkedés az utcán, az iskolában és otthon . . . Ma sem ártana ezeket jól megtanítani! (Anyám mintafeleség, áldott jó anya. Színésznő szeretett volna lenni. Szép hangja volt s gitározott.) Öt osztály elvégzése után — a hatodik helyett — cseregyerekként a szepességi Merény városkába adtak „német szóra". Nevelőszüleim éppúgy kényeztettek, mint a mi családunkban a cserekislányt. Új élmények vártak. Fenyveserdők, hámorok, Gölnic-pataki kirándulások. A „bácsim" nagy vadász volt. A nagyobb elejtett vadakat a gyógyszertár elé közszemlére tették. Vaddisznók, szarvasok kerültek ide s ősszel egy hatalmas medve, melyet szabad volt megsímogatni. A bácsim kisebb állatokat tömött ki. Közülük hazautazásomkor egy mókussal ajándékozott meg.

— *Jelentős találkozásaidról kérdezlek.*

— Még gyermekkoromban megismertem Hazafy Verai Jánost, aki valójában csizmadia volt, de a nemzet koszorús költőjének mondta magát. Katonaládával, ráncos

Léva (Levice, Csehszlovákia) Féja Géza szülővárosa, a trianoni béke alapján került Csehszlovákiához, 1938-ban, az ún. első bécsi döntés „visszacsatolta", mely állapot a háborút követő békeszerződéssel ért véget. Féja özvegy édesanyja és testvére Tibor lakott ott: fia, az akkor 14 éves Féja Endre itt kezdte el szeptemberben a gimnázium 4. osztályát, ezért utazott apja Lévára „Bandi dolgát elintézni".

Féja Géza megkerült levelének jelentősége természetesen több, mint filológiai érdekesség, árnyalja azt a képet, amely a köztudatban él Németh László és Féja Géza kapcsolatáról. Féja időnként valóban Németh László leghevesebb bírálói közé tartozott, különösen a harmincas évek derekán. A főhajtás és a feltétlen megbecsülés szavai azonban jelzik, hogy a támadás elvi, és nem személyes okból történt, Féja felismerte Németh László kivételes helyét a magyar irodalomban.

Nagyságos Dr. Németh Lászlóné úrasszonynak, Mezőszilas
F.: Féja Géza, Budapest XI. Biblia u. 2.

Budapest, 1944. szept. 1.

Kedves Ella,

— most érkeztem Pestre, s vettem Laci keltezés és címének megjelölése nélkül írt levelét. Írja, hogy nyugtassam meg Magát, már nyugodtabban nézi az eseményeket. Írt Magának, de nem tudja megkapta-e? Én pedig szeretném Laci címét, írni akarok, igen kérem tudassa velem.

Nagyon vártam sorait, — sajna: hiába. Írtam Édesatyja címére Léváról, mert nem tudtam hol van, — legutóbb említette: eljönnek Szilasról. Laci azonban arra kér: Szilasra írjak.

1. Mit végzett Laci ügyében?

2. Igaz, hogy közben Laci rövid időre itthon volt?

3. Történtek közbelépések az ügyében? Ki lépett közbe s milyen eredménnyel?

Lőrinczy nincs Pesten, — nem tudom a miniszter-változás nem sodorja-é el őt is —, így hiába kerestem, hogy megtudjam: mit tettek Laciért?

Írjon kérem mielőbb!

Laci nagy szeretettel ír Magáról. Én is arra kérem: bízzék. Az Isten nem hagyhat elveszni ilyen nagy és tiszta embert. Higgye el: úgy fáj a dolog, mintha testvéremről volna szó. Én — amiben tudok — mindenkor s teljes mértékben rendelkezésére állok.

Most midőn mindenki „megszámláltatik" s napról-napra csalódások özönvizével kell viaskodni, — csaknem megfúl az ember a folytonos csalódástól — méginkább látom: Laci ama két-három ember közé tartozik, akikért irgalmat nyerhet a magyarság. Csak erőt ád neki majd az élmény és a tudat, hogy az Isten megőrzi őt.

Írjon kérem mielőbb! A gyerekek jól vannak? Ott maradnak-e, vagy Pestre jönnek?

Én még pár napra Lévára megyek — Bandi dolgát elintézni. Nem tudom: ott hagyjam, vagy Pestre hozzam? De 7—8-án, legkésőbb 9-én de. itt vagyok: XI. Biblia u. 2. II. 4. Tel. 26-81-38. Lévai címem: gr. Tisza István u. 7. Féja Tibornál.

Kezeit csókolom
készséges híve:

Féja Géza

(Közreadja: ZIMONYI ZOLTÁN)

MOKRY-MÉSZÁROS Dezső (festő)

Forrás, 1985/9.

MŰVÉSZET

GOÓR IMRE

KÉPZELT BESZÉLGETÉS MOKRY-MÉSZÁROS DEZSŐVEL

— *Képeidet először a kecskeméti Naiv Festők Múzeumában láttam. Nem botránkoztam meg, hiszen ott voltak a falon Benedek Péter munkái is, melyekre, mint műveidre, a legnagyobb igyekezettel sem lehetett rámondani, hogy azokat naiv festő festette. Higgadtságra intett, hogy nem oly régen Tóth Menyhért, Csontváry-Kosztka Tivadar és Nagy István is megkapta ezt a jelzőt oly művészettörténészektől, akik művészetpolitikai megfontolásokból, a közelebbi és távolabbi múltból így akarták átmenteni elsikkasztásra ítélt értékeinket; de arra is gondolnom kellett, hogy ha a hivatott vadászok fegyvere nem sül el minden ravaszhúzásra, a vadnak mások is hurkot vethetnek. Mégis nyugtalanított, hogy annyi idő után, amikor külső megfontolásoknak nem kellene befolyásolniok a tárgyilagos művészettörténészi ítélkezést (lásd: külföldre szakadt hazánkfiainak értékeket és egyebeket bemutató kiállításai, televíziós szerepeltetésük aránytévesztései, elnéző megítélések stb.), Mokry-Mészáros művei még mindig a Naiv Művészek Múzeumában vannak.*

Dezső bácsi, mit szólsz ehhez?

— Semmi fontosat, fiam. Talán itt is arról van szó, hogy ami már régebben ott volt valahol, ahhoz a gátlásosabb ember nem mer hozzányúlni. Ősi ösztön dolgozik benne, rontástól fél, átoktól, elemi erőktől, amiket nem szabad kihívnia maga ellen.

— *Egyik rólad szóló írás elején azt olvastam, hogy naiv festő vagy. 20 centivel alább pedig, hogy besorolásod a magyar művészettörténetbe a jövő feladata.*

— Ez már eleve bolondság. Miért mond naiv festőnak az az író, aki későbbi íróktól várja besorolásomat?

— *Egyik magyarázód a naiv jelző mellett azzal érvel, hogy nem térben, hanem síkban festesz.*

— A modern festők általában felrúgják a hajdan dicsőséges perspektíva szabályait, hogy arányos színfelületekkel komponálhassank. Ugyanazon képen felül- és oldalnézeteket is egyesíthetnek; de ezektől eltérő nézőpontokból is szemléltethetik tárgyaikat. Az eredmény fontosabb mint a módszer.

— *Műveid minőségének rovására írják, hogy figuráidat síkban ábrázolod.*

— A teret síkokkal is képezhetjük. Persze ez szélsőséges esete annak, amikor a látszat kedvéért síkba helyezi figuráit a festő. Az a fontos, hogy az általa teremtett világ meggyőző legyen.

— *Így kérdezem: Miért alkalmazod a látszólagos síkba-helyezést képeiden?*

— Azért, hogy ezeknek legfőbb jellemzőit hangsúlyozhassam, de azért is, hogy a korra jellemző dekoratív jeleket rájuk pingálhassam.

— *Festményeid üres felületeiről írnak . . .*

— Hajoljanak közelebb, valóban üresek-e azok a felületek, vagy csak az író nem látja a ráírt jeleket, formákat!

Az írás tényeit a „riporter" Mokry-Mészáros Dezső (1881—1970) műveinek és „Egy hosszú Élet Rövid Története" című életrajzának anyagából merítette.

mint a „hullaház deszkája" /Vladimir Holan/
arasznyira a verstől
satús combjaid közt
abban a szobában ahol lakunk
ahol te meg én
a h o l k ö z b e n
szép képeket látok
: pokolszínű rózsa lobban az éjben
ég a házam

égjen
!

QUO VADIS?

azt mondják
az életemben vargabetű
a Város
városom

vargabetű
?
VargaJulibetű
!
nincs hova menni

falfehéren áll Európa
akár Dosztojevszkij a vesztőhelyen
a felcsinált lányok öléig csap
a tengerek epileptikus habja
elfogyó
népek
hajigálják a kavicsot
a nyelvük alá
a Városban
városomban
itt
Barbaricum közepén
nincs kavics
egyesek szerinte
az ide
ügető
igető
szava
hihető
én azonban már az Istennek
sem
hiszek el
semmit
nyelvem alatt

márványszobrok
görögnek
a
kavicslét
felé

elindulok
és
kérdé
az
Úr
: „*Quo vadis, domine?*"
„*Haza mennék, amice.*"

— A kritikus úr alkoholizál?

— Igen, most éppen alkoholizál.

— Tőlem nyugodtan. Mindig az volt az elvem, hogy mindenki azt csinálja, amihez éppen kedve van.

— Azt észrevettem, hogy nyitott elveid vannak.

— Kár gúnyolódnod. Van még valami, amihez ugyan semmi közöd, de az igazsághoz hozzátartozik. Egy szerelem elől is menekültem. Vagy viszony elől. Ahogy tetszik.

— Egy évfolyamtárs, bozontos, szakállas költő-zseni. A szabadvers-technikáját még a magzatvízben úszkálva kísérletezte ki.

— Nem évfolyamtárs volt. Egy tanár, egy másik egyetemről.

— Miért hagytad ott?

— Hagyjuk. Kínzott és megalázott.

Zsolt megfogta a lány kezét. Halvány erekkel szőtt kicsike kéz, hosszú, finom ujjakkal: — Tudod, hogy te veszélyes vagy? Kata nem húzta vissza a kezét. Mozdulatlanul ült. A férfi arcát nézte: — Azt hiszem te is.

— Megkérhetlek valamire? Biztosan ismered azt a francia népdalt. Sur le pont d'Avignon. Az avignoni hídon körtáncot járnak. Valami ilyesmi. Már többször hallottam, valahogy megfogott, de nem tudtam megjegyezni.

A lány halkan énekelt. Zsolt megérintette a haját, aztán ujjával a szemhéját. Kata hirtelen felállt: — Ne haragudj, mindjárt jövök. — Ivott és a lány után bámult. De visszafordult, minek kémlelje, nyilván a mosdóba megy. Tíz perc múlva ideges lett, egy negyedóra múlva már felállt. A csaposnőhöz fordult:

— Mondja, ugye bement a mosdóba egy fiatal, sötétbarna hajú lány?

— Kicsoda, aranyosom? Aki nemrég itt a pult előtt állt?

— Persze hogy az.

— Nem ment be a mosdóba. Láttam, amikor kiment az ajtón. Fizetett a pincérnőnek.

Villámgyorsan fizetett ő is. A pincérnő egy cédulát nyomott a kezébe: — Az a lány küldi, akivel beszélgetett. — A cédulán ennyi volt: „Az avignoni hídon csak a semmi van".

Ösztönösen a Duna-part felé indult. Tudta, ha nem elég gyors, többé nem látja a lányt. Kiért a mozi elé, a Görög Kancsó előtt majdnem feldöntött egy öregurat. Mikor átszaladt a sétány előtti kőpárkányhoz, már megpillantotta a távolban Katát. Messze ült, lejjebb a homokos vízparton, a cipőjét lerúgva a vízbe lógatta a lábát. A feje lebillent, a sűrű hajtömeg előrebukott a fejére. Zsolt lesétált a parton, és magához szorította ezt a törékeny kis testet, amely reszketett, az arcára szivárgó könnyek a szenvedés párás tisztásait nyitották meg a szemhéja és az álla között. — Te, kedves, buta, őrült, gyere velem.

— Hová? — A lány feje a férfi mellkasához simult.

— Talán az életembe. Lassan szürkült. Egymásba ölelkezve mentek az országúton, fel a faházhoz. A kertkapu előtt koromsötét volt, Kata ajka a férfi száját kereste.

— Ne haragudj. Féltem. Nem akartam több szenvedést.

Bent az ágyon megcsókolta a lány megrezzenő emlőit. Egyiket a másik után, aztán a száját és a köldökét. — Kissé szabálytalanul ugyan, de most megkeresztellek. Talán nemcsak szenvedésre, hanem örömre is.

A hajnal egyszerű volt, jóízű, tiszta. Együtt mentek ki a kertbe. Egy vadrózsabokor ágán furcsa virág lappangott. Sárgásbarna kis sziromszerűség. — Kamillavirág, hogy kerül ez ide? — csodálkozott rá a lány az ágra. Zsolt ismerte a kertet, ezt a virágot a rózsabokron ő is furcsállta. Megérintette ujjával, abban a pillanatban az eddig láthatatlan szálakon soktucat egészen parányi pókfiók szaladt szét minden irányban.

A menekülő potrohukon alig észrevehetően látszott a parányi kereszt. Sokáig nézték. Aztán Kata szólalt meg: Kicsiny kezdetben a szerelmesek keresztje is.

Zsolt a lány hajtincseivel játszott, amelyek nedvesek voltak az álomtól és az öleléstől. Beszívta Kata földszagú hajának illatát, kereste egymást testük, ahogy mentek visszafelé a házba. Zsolt a keresztekre gondolt, amelyek már eltűntek a vadrózsa melletti tűztövis bokorban, megálltak a teraszon, látták, már csak fénylő pontok hintáznak a tűztövis ágain.

CZÉRE BÉLA

AZ AVIGNONI HÍDON

A víz kellemesen hideg volt: elodázhatatlanul munkára vagy legalábbis valamiféle értelmes cselekvésre késztető. Miután éjszaka nem írt, nem meditált, nem ivott és még csak nem is szeretkezett, a szokásos tíz hosszt úszta le. Így érezte a testét, amely most egy volt vele: nem a kábult agy figyelte a gépiesen lépkedő testről leválva a Pap-sziget camping-tábora körül nyüzsgő életet. A döglött holtágban elszántan pecáztak, egy nő combjait a fénylő napgolyó felé tárta. Valami kultikus szertartás ez a nőknél, ősi óceánok, buja vegetációk kavargó és mégis mozdulatlan rendje iránti ataviszikus nosztalgia, vagy egyszerűen csak lustaság — ezt sohasem tudta eldönteni. A nő egész teste egyébként tökéletes barnasággal tüntetett. Megérdemelné, hogy valami hófehér bőr után sóvárgó férfit csípjen fel — jóleső kajánsággal villant belé hirtelen. A nő felállt, táskájából újabb adag napolajat varázsolt elő, mereven nézett egy pillanatig a camping előtti füves térség irányába, aztán unottan visszafeküdt az előbbi pózba.

Önkéntelenül a camping felé indult vissza: a nőhöz közeli cserjésben egy galamb teteme feküdt, oldalán parányi véres sebbel, a párja ott toporgott mellette, körülötte, csőrével lágyan mozgatta a még talán meleg testet, amelyet egy gyerek intézhetett el nemrég egy csúzlival vagy légpuskával. A galamb hirtelen az ég felé rántotta a fejét, majd csőrével most már erősen ütött egyet a mozdulatlan kis tolltömegre. Még néhányszor körüljárta, csípte, verdeste, aztán lassan, nyugodtan a bokrok felé bicegett.

Zsolt a fák között kígyózó ösvény felé nézett, amerre a madár eltünhetett. Az ösvény a tisztáshoz vezet. Tisztás? Repedezett agyagcserép göröngyökből összeálló, akkor novemberben éppen kiszáradt terület, a magas vízálláskor feltöltődő másik holtág és a Duna-part közé szorítva. Csupasz, szomorú fák, helyenként láposan süppedő talaj. Az egyik fűzfa testét átkarolva Ildikó homloka a fa kérgén, mellettük eldőlt, fájdalomba csavarodott ágaival kiszáradt fa és a lány hangja ölelés közben: „Azt hiszem megöllek, ha elhagysz". Befelé indult az ösvényen, a reggeli nap meggyújtotta az egyik nyírfa lombját: fehér női test, sűrű hajkorona, a törzsön villódzó fények vérfoltjai, a menyasszonyi ruhán hímzett virágok rajzai, lelógó fénypászmák, a ruhára hulló gerberák megadó szirmai. Aztán erős ütés, Ildikó arcáról lepergő vércseppek.

Visszafelé indult, a lángos bódé előtt megállt, a szőke nő már lázasan tevékenykedett: lángosok, keszegek tűntek el az ácsorgók torkában.

— Palacsinta, mosolygott a szőke nő, Zsolt sohasem mulasztotta el, hogy vásárlás közben be ne pillantson a köpeny alatti mély kivágásba. Lágy hajlatú, fehéren duzzadó mellek, mint a pannon táj domborulata, az a fajta tájkép, amelyet különösen kedvelt.

— Vajon itt van-e a férje, töprengett, de nem környékezte meg, túrós és lekváros palancsintát rendelt. Végre elindult a Pap-sziget feletti dombtetőre, az égen egyenruhaszínű fellegek közeledtek. A napgolyó küzdött velük, át-átverte katonás vonulatukat, egy feketülő felhő Ildikó gyűlölködő nősténya rcával sziszegett: „Egy napon belül tűnj el a cuccaiddal együtt!" Ő eltűnt, a cuccaival együtt, de azért szerette volna felfejteni, megérteni ezt a rejtélyt. Kezdetben erős, szuverén egyéniségnek látszó nő, szenvedélyes, leleményes szerető, aztán az egyre durvábbá váló jelenetek. Esendőségének számos jeléről Zsolt persze tudott: időnként szertelen életritmusa (de finoman fogalmazunk) kétségtelenül megbotránkoztatott volna egy jólnevelt polgárlánykát, ám Ildikó hosszú ideig kitűnően játszotta az irodalomnak és az élet örömeinek

Kérdezőn fogy a hold
Hej Dunáról fúj a szél

Éhségében pusztuljon el a kő
Magányában pusztuljon el a kő

Rongyaikban a lámpák
Hajlik kolduló fényük

Kenyered nincs hogy éhem oltsad
Szerelmed nincs hogy magányom oltsad

Tengerre szököm s merülök
Halálos nyomású csöndbe

Becsukódik hallásom
Bennem raboskodik a zúgás

Kagyló imádkozik
Galaxis olvasóján

Add meg mindennapi kenyerünk
Add meg mindennapi szerelmünk

Feljönnek mind a csillagok
Üvöltve fogy a hold

MŰHELY

SZABÓ LÁSZLÓ

AZ OSZÉT-JÁSZ ROKONSÁG NÉPRAJZOS SZEMMEL

1. A Jászság hatalmas irodalmához a legutóbbi időkig a néprajz úgyszólván alig járult hozzá. *Györffy István* népművészeti, *Csete Balázs* népművészeti, folklór és tárgyi néprajzi, *Bálint Sándor* és *Dömötör Tekla* szokásokat és szakrális néprajzi témákat érintő publikációi csak egy-egy téma, jelenség feldolgozását, egy-két település leírását adják. A kutatókat inkább a jogi, történeti, illetve aktuális gazdasági kérdések foglalkoztatták, s gyéren tűnnek fel szokásleírások a helyi, nagy múltú lapok hasábjain is. *Fodor Ferenc* munkája (Fodor F.: A Jászság életrajza. Bp. 1942.) magas színvonalával, zárt felépítésével, megválaszolt kérdésfeltevéseivel nemhogy inspirálta volna a további kutatást, hanem gátolta. Megháthatatlan magaslatnak tekintették, s a népességtörténetet, településrajzot, társadalmi kultúrát érintő kérdésekben vitathatatlannak és véglegesnek is.

Jó húsz esztendeje azonban a jászberényi Jász Múzeum és a szolnoki Damjanich Múzeum fiatal munkatársai komplex és átfogó kutatásokat indítottak meg a Jászságban, s megkezdték a hiányok pótlását, sőt a tabunak tekintett témák néprajzi-történeti módszerekkel való felülvizsgálását. A Jász Múzeum vezetője, *Tóth János* alapvető forráskiadványok közkinccsé tételével vitte előre a kutatásokat [Fekete L.: A hatvani szandzsák 1550. évi adóösszeírása. Jászberény, 1968. — Tóth J.: A Jászkunság helyzete a 18. sz. végén. Bedekovich Lőrinc kéziratos könyve Jászberény, 1976. — Tóth J. (szerk.): Jász Múzeum Jubileumi Évkönyv. 1874—1974. Jászberény, 1974.]. *Gulyás Éva* az etnikus kutatás szempontjából is fontos néphit-monográfiát készített (Gulyás É.: Jászdózsai hiedelmek. Bp. 1976. in.: Folklor Archivum, 1976.). Megjelent a Szolnok megyei Néprajzi Atlasz I. kötete és egy jászsági települést és a palóc vidéket összehasonlító tanulmánykötet, amelyek azóta szervesen beépültek a magyar néprajzi irodalomba [Csalog Zs.—Szabó L. (szerk.): Szolnok Megye Néprajzi Atlasza I.1., I.2. Szolnok, 1974—1975. — Szabó L. (szerk.): Jászdózsa és a palócság. Eger—Szolnok, 1974.]. Elkészült egy Jászság egészével foglalkozó, az alapvető kérdéseket újra átvizsgáló néprajzi monográfia is, amelyet még számos cikk és résztanulmány is kiegészít (Szabó L.: A jász etnikai csoport. I—II. Szolnok, 1979—1982. — U. ő: Jászság. Bp. 1982. — U. ő: A jász öntudat alakváltozatai. in: Szolnok megyei Múzeumi Évkönyv. Szolnok, 1981.). De meg kell említenünk *Kocsis Gyula* településnéprajzi, *Barna Gábor* és *Gulyás Éva* népszokásokkal és hiedelmekkel foglalkozó tanulmányait, *Szabó István* család- és gazdaságtörténeti írásait, illetve *Tóth Ilona*, *Bathó Edit*, *Bellon Tibor*, *Nagy Varga Vera* kisebb témákat feldolgozó, hiánypótló írásait, s az említett két múzeum hatalmasra duzzadt kéziratos adattári anyagát, amelyek további publikációk alapjai.

Ez a széles körű munka keltette fel a szovjet etnográfusok figyelmét, s felvetette azt a gondolatot, hogy az oszét—jász kapcsolatokat néprajzi vonatkozásban is immár megfelelő színvonalú gyűjtések és feldolgozások alapján érdemes lenne megvizsgálni. Az oszét társadalomtudományok nagy öregje *Abaev*, *V. I. Németh Gyula* 1956-ban publikált jász szójegyzékére szinte azonnal reagált, de ő volt az első, aki ezt összekapcsolta más

Ez felhívja a figyelmet arra, hogy a települések életpályáját csak kis részben befolyásolja az, hogy hányan élnek ott, sokkal fontosabb a település gazdasági háttere — másutt, a Dunántúlon, éppen az „fogyott el" — a jó közlekedés, aminek segítségével városi munkahelyek is elérhetők.

Ezeknek a településeknek lehet fejlődése, kifutása, s így támogatandók az alapellátás kiépítésében is. Nagyon nagy pazarlás lenne ugyanis, ha a nagyértékű lakásállományuk csak egy generációt szolgálna ki.

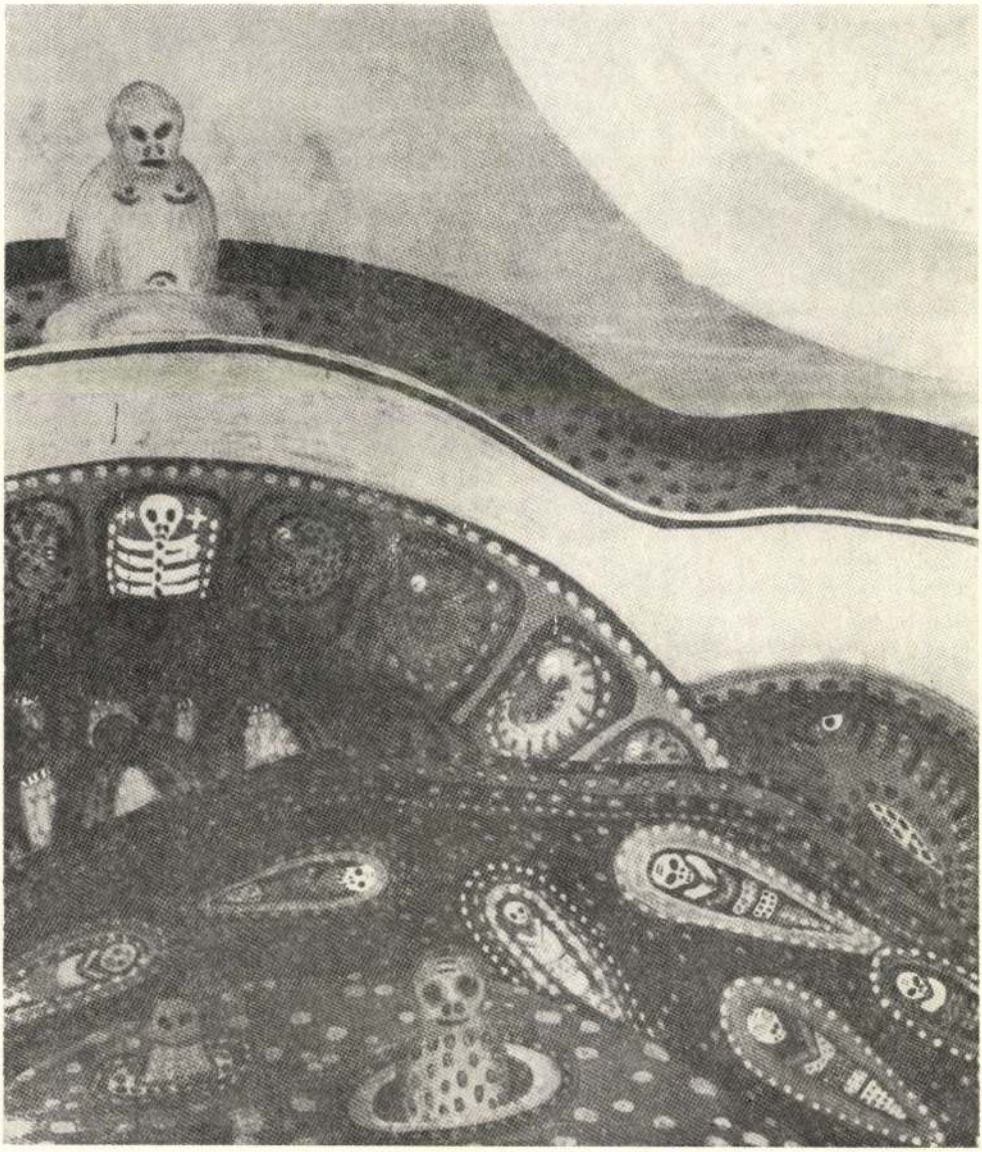

SZEMLE

MÉSZÖLY MIKLÓS: MEGBOCSÁTÁS

Napjaink prózájának egyik legegyenletesebb, legnívósabb teljesítménye Mészöly Miklós nevéhez fűződik. Több évtizedes pályafutásának számos értő elemzője közül a nemrég elhunyt Béládi Miklós különösen nagy jelentőséget tulajdonított az író alakjának. „Mészölyt folyamatosan izgatja, mi a valóság, és azt hogyan közelítheti meg az elbeszélő író leghitelesebben. Ezért foglalkozott egyszerre a legtárgyilagosabb valóságdarabok és a legfontosabb gondolatok üzenetközvetítő képességével" — olvassuk **A tények parabolája** című tanulmányban. S a regények, novellák sora kijelöli az irodalomtörténeti helyet is, mely valahol a hajdani Új Hold szellemi köre tájára helyezhető. Ábrázolásmódja erőteljesen intellektuális, s a háttérben szilárdan morális alapok húzódnak meg. A valóságábrázolás többszörösen áttételes, de a történetek és példázatok sosem szakíthatók ki a konkrét magyar viszonyok közül.

A legújabb mű, a **Megbocsátás** című kisregény is igen letisztultan, a kiemelkedő művekre jellemző lényegre látással erősíti meg e minőségeket. A társadalmi valóság nagyjából körülhatárolható: a két világháború közötti Magyarországon vagyunk egy kisvárosban. Ám elvonatkoztathatunk tértől és időtől; Mészöly újra általános emberi kérdéseket tesz föl. Sorsról, szabadságról, önismeretről, szeretetről, a személyiség varázsáról. Meg emberi kapcsolatokról, melyek között már a történet elején érinti az apa és fiú viszonyát: „Az írnok most döbbent rá, hogy milyen észrevétlenül következett be a jóvátehetetlen mulasztás: apjával egész életében nem sikerült két őszinte szót váltania." Ilyen problémákról **bármikor** és **bárhol** olvashatnánk. A gondolat bevezetése (egy hajdani fénykép emlékezést elindító látványa) is egyfajta időtlen lebegésről tanúskodik.

Talán eddig is láthatjuk, hogy — mint persze több korábbi Mészöly-műben — itt sem a történet, a cselekmény az elsődleges. Az néhány mondatban fölvázolható. Ám a valós történések mögött rejtőző mozzanatok sokkal inkább a **Megbocsátás** lényegéhez tartoznak. E tekintetben nem egészen előzmények nélküli Mészöly Miklós munkássága. A századvégi próza vagy éppen Németh László, Ottlik Géza és mások regényírói technikája, Krúdy költőisége, az esszéregény és a tudatregény újításai mind-mind előzményei ennek a kísérletnek. Az is irodalomtörténeti közhely, hogy ez az út lényegileg különbözik a magyar próza tradícióitól. Az meg már jelenkorunkig vezet, hogy az utódok számára mennyire fontosak ezek az előzmények. Mészöly egyike a fiatal prózaíró nemzedék példaképeinek. Szinte biztosra vehetjük, hogy a **Megbocsátás**sal ez a „nimbusz" növekedni fog, hiszen az eddigiek tudatos továbbépítésének lehetünk tanúi.

A tárgyi valóság és az absztrakciók különös ötvözete ez a mű. S megint fölfigyelhetünk az elbeszélés **filmszerűségé**re. Írónk kivételes képessége, hogy a látványt egy-két jelzéssel pontosan megragadja, s a különböző részletek váltásai is ezt a minőséget erősítik. Engedtessék meg egy közbevetés: mintha filmművészetünk még nem fedezte volna föl igazán a Mészöly életművében rejlő lehetőségeket. Ez annál is inkább nyilvánvaló, mert akadnak érintkezési pontok a mai magyar film és ezen írói pálya törekvései között. A **Megbocsátás** egész miliője, az írnok cselekvései, merengései, a bemutatott hangulatok mind-mind ide sorolandók. S mindezek mellett igazat adhatunk a mű egyik első méltatójának, Alexa Károlynak: „Realista próza ez, nyugodtan állíthatjuk . . . Mert mi is a realizmus végső fokon? Hit, idealizmus. Olyan eszmék elfogadása, mint a valóság, a külső világ objektivitása, a megismerés és a beszámolás kötelezettsége, a másik — a többi ember — autonómiájának elfogadása, a közösségi lét — bármilyen szintű és szerveződésű lett légyen — világmagyarázó elvként való tételezése stb." Jelentős gondolatokat tűz ki tehát célul a **realista Mészöly**, s úgy látjuk, a **Megbocsátás** megfelel az ilyen esztétikai és morális követelményeknek.

A történet könnyűszerrel követhető. De mint számos jelentős mai regényben, itt is a cselekmény szintje mögött keresendők a valós értékek. A történetet gyakran szakítják meg elmélkedések (például egy halott nő megtalálása ürügyén), látványok és tűnékeny hangulatok. Az is valószínű, hogy az olvasóban nem a sztori marad meg a legtovább. Sokkal inkább az egyes pillanatok líraisága, sorsunk titkos mozgatóinak fölidézése. Ily módon a költészet felé közelít ez a próza, s e tekintetben is rokon korunk egyik jellegzetes irányával.

A fentieket megerősítendő számos részletet kiragadhatunk a szövegből. „A Martinkó-villa melletti házból halk zongoraszó szüremlett ki, egy Chopin-etüd. Az eső és az etüd tökéletesen egymásba fonódtak. Anitát leheletfinom emlékezés hangulata lepte meg, de ennek az emlékezésnek nem volt semmi tárgya, csupán szokatlanul élessé tette az utcaképet". — olvassuk például egyhelyütt. Talán nem kell különösebben hangsúlyoznunk, hogy proust-i hatások is érvényesülnek itt, ha nem is „az eltűnt idő nyomában"-féle közelítés mindig a döntő. Ilyen és ehhez hasonló részletek egész sora tölt el bennünket szépséggel, kiegészítvén a történet mögötti benyomásainkat. Így lesz teljes a nőfigurák személyiségrajza, főleg a vőlegényét gyászoló Máriáé. S így hagy szintén nyomot a kissé visszafogott erotika ábrázolása a műben, erősítvén a felszín alatti rétegek rajzát.

kezetben, mely a paraszt-írókkal volt kapcsolatos (1937—) és a *Magyar Művészek Szabad Szervezetében* (1945—). Ezeken kívül a *Nemzeti Parasztpárt* irodalmi szakosztályában is tagként szerepeltem (1945—), melyben Veres Péter az íróknak, Medgyesy Ferenc a képzőművészeknek volt az elnöke.

Mindez, persze, már a múltam. Utolsó munkatársam, a fazekasmester, meghalt. Megöregedte m. 1960-ban végleg felhagytam a művészettel. Barátaim javarésze halott, utódaink nincsenek. 400 forint öregségi segélyből élünk. Vakság fenyeget.

* * *

Alább közreadjuk — a festő tollából — kiállításainak jegyzékét, és a művek sorsáról, valamint azok visszhangjáról írt — bizonyára nem teljes — feljegyzését.

„Kiállításaim: 1. Művészház, Budapest, 1910. 2—3. Galerie Sagot és Galerie Achnur, Párizs-1912. 4. Helsinkiben és Vaasaban, 1913. 5. a new-zeelandi fővárosban a Theozófusok kiállításán, 1913. 6. Nemzeti Szalon, Budapest, 1924. 7. Nemzeti Szalon Budapest, 1925. 8. Nemzeti Szalon, Budapest, 1928. 9. Tamás Galéria, Budapest, 1930. 10. Tamás Galéria, Budapest, 1931. 11. Műcsarnok, Budapest, 1932. 12. Nemzeti Szalon, Budapest, 1933. 13. Nemzeti Szalon, Budapest, 1934. 14. Nemzeti Szalon, Budapest, 1939. 15. Nemzeti Szalon, Budapest, 1941.

Ezeken a bemutatókon másokkal közösen, illetve önállóan szerepeltem rajzokkal, olajfestményekkel és akvarellekkel, szobrokkal, edényekkel és kerámia falidíszekkel.

Munkáim közül — emlékezetem szerinti felsorolásban — két festményа Fővárosi Képtár, három festmény, három szobor s néhány kerámia a miskolci Herman Ottó Múzeum, egy olaj- és egy vízfestmény s egy szénrajz a Nemzeti Múzeum tulajdona. Képekből, szobrokból és kerámiákból álló gyűjteményemet Felvinczy Takács Zoltán, a Keletázsiai Múzeum igazgatója őrzi tulajdonaként. Bajor Gizi színművész több köcsögömet vásárolta meg; hasonlóak vannak Petrovics Elek és dr. Oltványi Imre tulajdonában. Dr. Rózsa Miklósé néhány festményem, szobrom és kerámiám, ezekből Olaszországban, Finnországban is van néhány. Több festményem került Gorkij, Flammarion (a csillagász), Olga Guglevicz orosz énekesnő és Jamawka japán tanár birtokába. Zalaegerszegen Kékessy Antal és neje, Kerekes Erzsébet, gazdag festmény- és kerámiagyűjteményem tulajdonosai. Miskolcon készült fali tányéraimból a múzeumok és műemlékek akkori igazgatója, dr. Pogány Ö. Gábor mintegy 20 darabot vásárolt mind a maga, mind az Iparművészeti Múzeum számára, míg a hasonlókból néhány Vargha László egyetemi tanár tulajdona lett. Miskolcon Tauszig Mária tanárnő birtokában gazdag anyagom van képekből, szobrokból és kerámiákból.

Néhány sajtóterméket is megemlítek, melyekben fontosabb cikkeket írtak munkáimról: Budapesti Hírlap (Lambrecht Kálmán egyetemi tanár), Hajdú Béla a miskolci, Ybl Ervin a budapesti lapokban sokszor írt rólam. Hosszabb riportot közölt velem, illetve rólam a Giornale d'Italia, s egy finnországi vezető képes folyóirat. A miskolci múzeum részére Csernák Béláné készített velem hangfelvételt."

FOLYÓIRATUNK SZERKESZTŐ BIZOTTSÁGÁNAK TAGJAI:

BÁNSZKY PÁL
BÁRTH JÁNOS
FAZEKAS ISTVÁN
HATVANI DÁNIEL
HARSÁNYI ERNŐ
KOMÁROMI ATTILA
LISZTES LÁSZLÓ
PINTÉR LAJOS
SÓTI ÉVA
SZOBOSZLAY PÉTER
F. TÓTH PÁL (elnök)

MOKRY-MÉSZÁROS DEZSŐ
1881—1970

emlékkiállítás

ÓBUDAI PINCEGALÉRIA
Budapest III., Fő tér 1.
Zichy-kastély

Megtekinthető 1985. október 4 — november 4-ig
hétfő kivételével 14^{00}—18^{00}
szombat-vasárnap 10^{00}—18^{00} óra között

A rendezők köszönetet mondanak
a Herman Ottó Múzeumnak,
a Magyar Naiv Művészek Múzeumának és
Tauszig Máriának
a kiállításon látható művek kölcsönzéséért

A meghívón: *Dűlt rovásábécé* (részlet) valamint
Ördögfej 1908

Életrajz

1881-ben született Sajóecsegen

Mezőgazdasági akadémiát végez Mosonmagyaróváron

1908—1914 utazásai
Franciaország, Svájc, Belgium, Anglia, Spanyolország, Finnország, Oroszország, Tunisz, Egyiptom, India, Ceylon

1910 kiállítás a *Művészház*ban

A háború kitörésekor Miskolcra költözik

1918—1924 gazdálkodásból él

1924-től kiállítások a *Spirituális Művészek*kel és a *Magyar Képírókkal*

1929 első szobrai

1930, 1931 *Tamás Galéria*

1934 *Képzőművészeti Kiállítások* (önálló kiállításai)

1934—1948 Budapesten él

1961-ig, míg elhatalmasodó szembaja engedi, kerámiákat készít

1970 tíz nehéz esztendő után meghalt Miskolcon

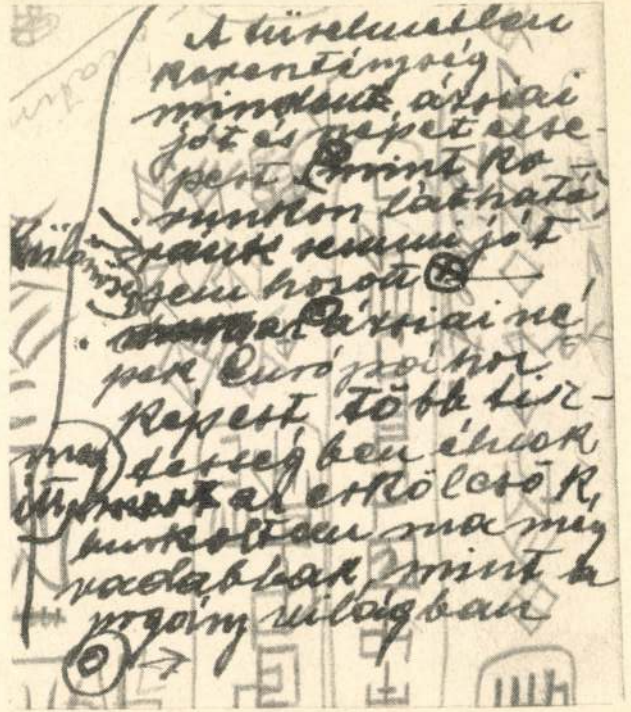

Kiállított művek

Képek

1. Idegen világ 1907—8 k. v. techn. 21 × 23 cm
   Tauszig Mária tul.
2. Ördögfej 1908 o. k. 34 × 48 cm
3. Óceánia 1910 e. v. techn. 18 × 30 cm
4. Idegen világ 1910 e. v. techn. 11 × 18 cm
5. A sivatag 1913—14 o. v. 85 × 64 cm
6. Háborús Szimbólum 1916 v. techn. 21 × 18 cm
7. A háború é. n. v. techn. 20 × 15 cm
8. Háborús Symbolum 1915—16 p. tus 16 × 10 cm
   Tauszig mária tul.
9. Háború é. n. v. techn. 17 × 29 cm
10. A szent kigyók 1929 v. techn. 26 × 36 cm
11. Őskorszak 1931. o. k. 36 × 33 cm
12. Ősvilág é. n. v. techn. 24 × 30 cm
13. Ősbarlang, ősállat, ősvíz 1935 pasztell 45 × 58 cm
    Magyar Naiv Művészek Múzeuma tul.
14. Mezei csendélet 1942 p. akv. 47 × 59 cm
15. Aratók a búzatengerben 1942 p. akv. 59 × 47 cm
16. Tanyavilág 1943 o. v. 75 × 63 cm
17. Sajó mentén 1944 p. akv. 47 × 59 cm

Szobrok

1. Majomfej 1929 festett agyag 10 cm
2. Ülő férfi 1930 festett agyag 22 cm
3. Batu kán 1930 festett agyag 20 cm
4. Turbános 1930 festett agyag 19 cm

Kerámiák

festett tányérok és lábas-bokályok

Rovásírás-gyakorlatok

A külön nem jelzett művek a
Herman Ottó Múzeum (Miskolc)
gyűjteményéből származnak

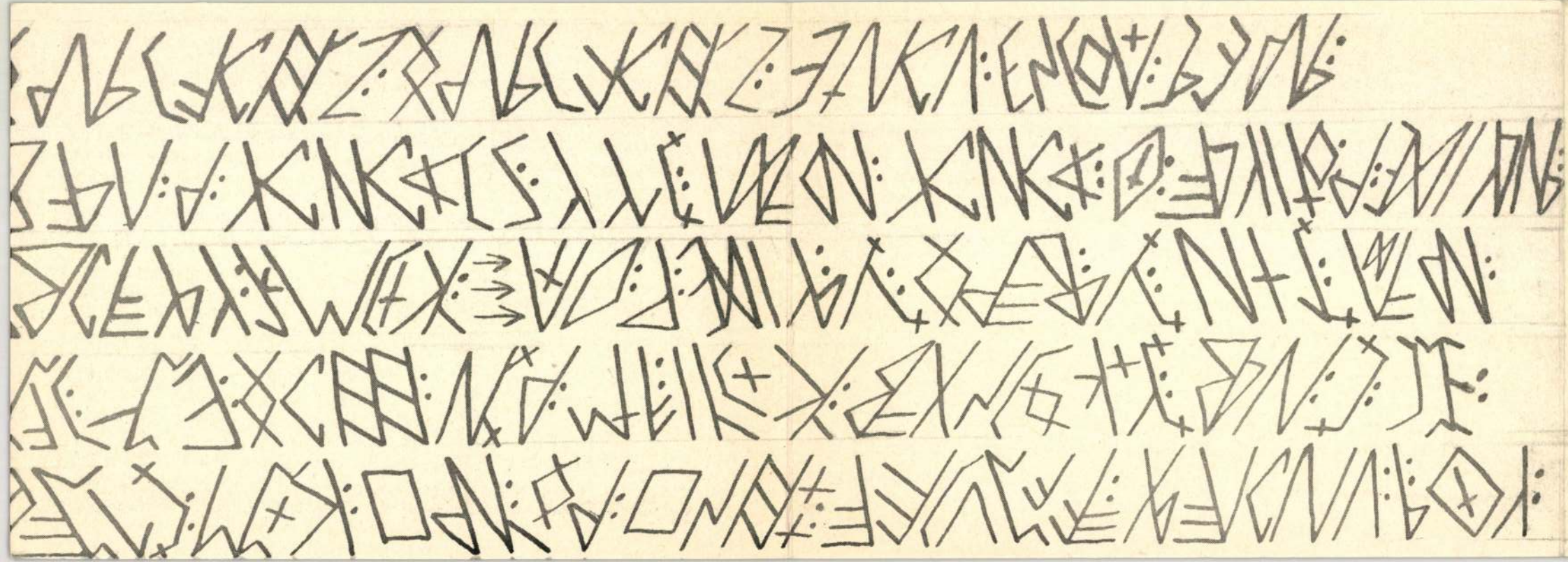

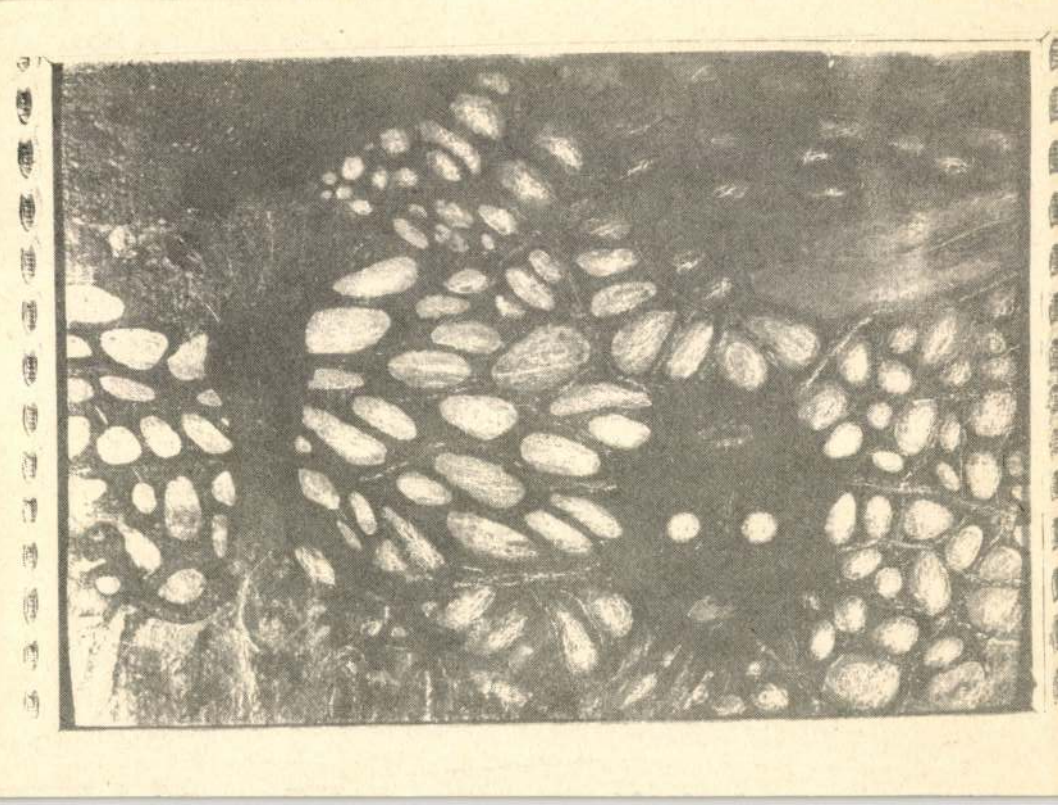

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Dezső Mokry-Mészáros

DAILY NEWS

1978 MÁJ 12

1021

Museum of Hungarian Naive Artists

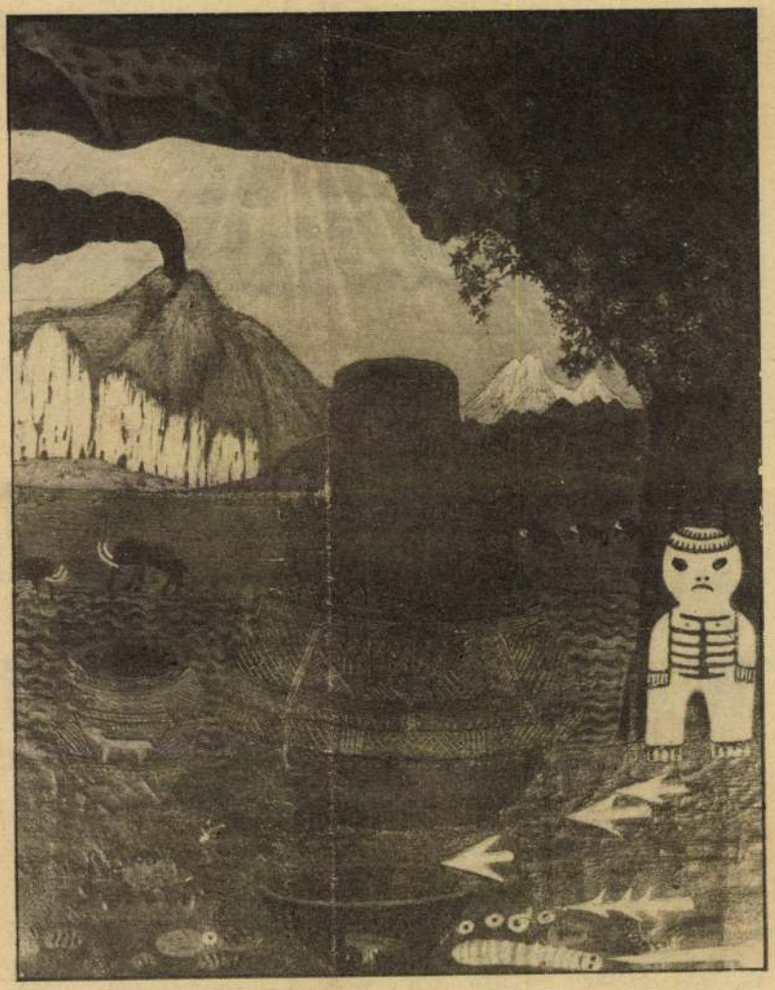

The Museum of Hungarian Naive Artists in Kecskemét reopened the re-arranged exhibit of its permanent show on Sunday. The exhibit, selected from the crop of sixty years, comprises over 100 paintings, graphics and sculptures, some of them showing direct influences of folklore, others created through the artists' imagination.

A retrospective of paintings, sculptures and painted ceramics of Dezső Mokry-Mészáros was opened simultaneously at the museum. It will be open until June 22. Picture below is "Dancers at Galgamácsa Village" in northern Hungary, a painting by the peasant artist Juli Dudás (Mrs. Vankó). Picture at right is "Autumn Landscape, with Vessels", a painting by Dezső Mokry-Mészáros.

The exhibition was opened on Sunday by poet József Tornai, at the museum, which is housed in Bánó House, at Gáspár András utca 11. It is sponsored by the Bács-Kiskun County Museum Directorate. (Photos by Béla Kiss, Kecskemét.)

DAILY

from the wires of
the Hungarian News Agency MTI BUDAPEST

Neueste H

ITALY TERRORISTS SHOOT BANK DIRECTOR IN LATEST WAVE OF VIOLENCE

Rome, May 11 (AP) — Two terrorists shot and seriously wounded the Italian director of a Milan branch of the Chemical Bank of New York, continuing Italy's spiral of violence that culminated two days ago with the Red Brigades murder of former Premier Aldo Moro.

Police said a man and a woman shot Marzio Astarita, 37, as he left home for his office. They said Astarita's condition appeared serious as one of the bullets hit his stomach and three others his legs.

It was the second such attack carried out by terrorists since Moro's body was found stuffed in a car on a Rome downtown street Tuesday.

Police said the two attackers fled in a waiting car driven by an accomplice.

In an anonymous telephone call to the offices in Milan of the Italian news agency ANSA a man claimed two splinter extreme leftist groups had carried out the shooting against Astarita.

The anonymous caller said the two organizations were the same that shot in the legs in Milan Wednesday Franco Giacomazzi, 50, an executive of the state-run Montedison Chemical Company.

Police said that Astarita's wife witnessed the attack from her apartment window. She was the first person to rush to her husband's aid.

In Turin, police reported the discovery of a Red Brigades hideout which they said was used as the base for the April killing of prison guard Lorenzo Cutugno. Cutugno managed to wound one of his Red Brigades assailants before being fatally wounded himself.

Red Brigades leaders on trial in Turin remained silent during a brief court session Thursday

INTERFOTO MTI, UPI

COSSIGA BEFORE RESIGNATION: A recent picture of Interior Minister Francesco Cossiga who resigned Wednesday in the wake of police inability to prevent the assassination of ex-Premier Aldo Moro by Red Brigades terrorists. Cossiga submitted his resignation in a letter to Premier Giulio Andreotti

Wednesday by shouting that Moro's assassination was an act of "revolutionary justice".

In Rome, the Italian parliament resumed discussion of an anti-terrorist law put into effect by government decree after Moro's kidnapping. Opposition parties proposed 2,150 amendments to the law.

The decree-law includes such

who kill their hostages, the wider use of telephone taps and information so gathered, and permission for police to question suspects without a lawyer present.

The measures must be given parliamentary approval by May 20 to remain in force. There have been reports that the government might call for a vote of confidence on the original measures, bypassing debate on the amendments.

Two days after Aldo Moro's slaying the government was engulfed in a widening controversy over allegations about the investigators' poor showing in the five-time premier's terrorist kidnapping.

Interior Minister Francesco Cossiga resigned Wednesday and members of parliament from several parties said also Justice Minister Paolo Bonifacio should step down.

Two of the five parties backing Premier Giulio Andreotti's government demanded a summit meeting of party leaders to discuss Cossiga's resignation and chart stronger law and order policies.

In demanding such a meeting the Democratic Socialist Party denounced the "serious deficiencies of security services dealing with the investigations" of Moro's kidnapping.

The small but influential Republican Party urged Andreotti to call for such a meeting to step up "necessary and severe measures to fight terrorism."

Israel faces decisions –

TŐZSGAZ

A Fe Farm Board a kuko con interveniál az á abilizálásáért

Az amerikai jelentés
adták, hogy a Federa
emberei Európába uta
szerint minél nagyobl
el a gabonából az eur
rikai nagy gabonafeles
hogy Csikágóban, a
általában legtöbbször
zata. Megpróbálkoztak
módon való támogatás
lanyha tendenciája m
kőzik az árak stabiliz
kábeljelentés hirül ad
Farm Board

a kukoricapiacon kisérletezik az árak stabilizálásával.

A legutóbbi napokban főleg az erről szóló hirek nyomán nyilvánult élénkebb kereslet a tengeri iránt, tegnap azonban a tengeri is lanyhább volt, aminek következtében az a vélemény, hogy a Federal Farm Board hosszabb ideig a kukoricaárakat sem tudja stabilizálni, mert ilyesmiről *csak akkor lehet szó, ha az európai piacok élénkebben látnának hozzá a vásárláshoz.* A világpiac helyzetével ellentétes áralakulás különben sem volna állandósítható.

73·5 millió pengővel emelkedett a bankjegyforgalom

A Magyar Nemzeti Bank jegyforgalma a december 31-i kimutatás szerint a december 23-i állománnyal szemben *73.5 millió pengővel növekedett* és 500.5 millió pengőre rugott.

Az év utolsó üzleti hetében, eltekintve az állami háztartás költségének fedezésére kiutalt összegektől, észlelhető volt az évzárlattal kapcsolatos hitelkereslet. Míg az állami számlá-

ról 50.1 millió pengő kifizetés törté
egyéb számlákra 12.5 millió pengő
ugyhogy a giroállomány 37.6 millió
csökkent. A váltótárcaállomány 37.
pengővel növekedett.

Az érckészlet lényegtelen változás
Az állami adósság törlesztésére 1 mil
folyt be.

Megélénkült a berlini tőzsd

Berlin, ja

Az értéktőzsdén ma is erős ellená
ség nyilvánult meg a piacra kerülő
szemben. A forgalom főleg a tőzsde
dik felében határozottan megélénk
irányzat is javulásra hajlott. A nap
fél— 8 és fél százalék.

Záróárfolyamok (zárjelben az elő
Norddeutscher Lloyd (96) 95.25,
Bank (141.375) 141.75, AEG (155.75)
Gesfrel (144.50) 144, Farbenindustrie
170, Polyphon (252) 250, Gelse
(132) 131.50, Harpener (141.50) 143,
(114) 111.

Az ESTI KURIR olvasótábora a magyar polgárság

Hivatalos árfolyamok a

(Legalacsonyabb, legma

Bankok			
Angol-magyar	—	86	86
Bpesti iparbank	—	21	21
Fabank	—	22	22
Hazai bank	51	51.3	51 3
Hermes	—	31.5	31.5
Magyar hitel	—	74.9	74.9
Ingatlanbank	208	209	209
Magyar-cseh	—	17.7	15.5
Forg. bank	—	81.3	81.3
Jelzáloghitel	—	41 5	41.5
Leszámitoló	91	91.5	91.4
Nemzeti	226.8	227	226.8
Olasz bank	—	72	72
Mercur	—	20	20
Nemzeti tak.	—	27	27
Osztrák hitel	—	—	41
Keresk. bank	—	108	108
Wiener Bankv.	—	—	17.1
Takarékpénztárak			
Belvárosi	—	70	70
Kőbányai tak.	—	22	22
Ált. tak.	90	90.5	90.5
Moktár	89	89.5	89.3
Pesti Hazai	—	190	190
Törekvés	—	16	16
Biztositók			
Első magyar	705	730	705
Fonciére	—	59	58
Magyar-francia	—	58	58
Nemzeti baleset	—	28	28
Pannónia	—	—	59
Malmok			
Borsod-misk.	—	18.8	18 5
Concordia	4.9	5	4.9
I. hékésesabai	—	71.5	71 5
Törökszentm.	—	19	19
Hungária	—	19.5	19.5
Pányák és téglagyárak			
Bauxit	—	80.1	80.1
Szentlőrinc	—	15	15
Cyklop épitő	—	10	10
Kohó	—	—	28 5
Dresche	—	150	150
Aszfalt	—	—	21.5
Kőszén	604	605	605

Nyo
Athenaeum
Fővárosi
Globus
Kunossy
Pallas
Révai
Rigler
Stephaneum
Ujságüzem
Vasmüvek
Bányagépek
Bródi vagon
Gazd. gépgyár
Fegyver
Fémkeresk.
Ganz-Danub.
Ganz vill.
Győrffy-Wolff
Hofherr
Kaszab
Kühne gépgyár
Láng
MÁG
Magyar Acél
Lámpa
Mérleg
Chaudoir
Vegyipar
Vagongyár
Mannesmann
Rimamurányi
Roessemann
Schuller
Teudloff
Unitas
Vulkán
Wörner
Faipari
Bécsi fa
Nemzeti fa
Uchtig
Ofa
Thék
Nasici
Közlekedé

Mokry Mészáros Dezső „emlékezik" az őskorra és úgy festi a kőkorszak állatait és bálványait

A Tamás-galériában különös képei és szobrai között beszélgetünk *Mokry Mészáros* Dezsővel. Minden kommentár nélkül átadjuk a szót a művésznek, akinek élete, mint az alábbiakból látható, éppoly érdekes, mint képei és szobrai.

— Földbirtokunk volt. Természetes, hogy a szüleim azt akarták, hogy gazdálkodjam. Nekem azonban már gyermekkorom óta furcsa szokásaim vannak. A szokásos gyerekjátékokat untam; *régi cserepeket, kavicsokat gyűjtögettem s rakosgattam össze-vissza.* Később meg

sárból gyurtam alakokat, amelyek azonban nem hasonlítottak semmi olyanhoz, amit magam körül láttam.

Családom legnagyobb kétségbeesésére telefirkáltam a falakat fantasztikus csodalényekkel. Valahogyan mégis csak kijártam az iskolákat, elvégeztem a gazdasági akadémiát, de azután, kezemben az oklevéllel, kijelentettem, hogy én nem akarok földbirtokos lenni, *festő, író, muzsikus leszek.* Ezzel az elhatározással aztán világgá mentem. E hitemnél egyebem nem is volt.

— *Tuniszba utaztam, onnan a Szaharán át Timbuktuba mentem.* Azután Egyiptom, India, Kelet-Afrika, Ázsia járatlanabb részei következtek, visszafelé Török- és Görögországgal, majd Oroszországgal ismerkedtem meg és le akartam telepedni a Fekete-tenger partján. Kitört a háboru és én hazajöttem. Utazásaim közben nem dolgoztam, csak azután kezdtem munkába. Ritkán fordult elő, hogy az uton szerzett benyomásaimat dolgoztam fel, mert emlékezetem régebbre nyulik vissza:

egészen a Föld ősmultjáig és fellendül a csillagok világába.

Amikor az *emlékezés* szót használom, nem tévedek. Mert igen:

én emlékezem arra, hogy egy régebbi életembe láttam ezeket az őselefántokat, amelyeket most megfestek, ismertem a fiatal Föld kialakulatlan arcát és egy másik életemben egy másik bolygó csodálatos világában éltem.

Ezért van, hogy engem most is a primitiv világ érdekel, hogy ugy szeretek élni, mint az ősember, az erdőben, vizek mellett, ahol enyém, amit megszerzek magamnak.

Mokry Mészáros Dezső szilárdan hisz a lélekvándorlásban, hiszi, hogy élte az ősember életét és ezt oly meggyőzően meséli, hogy az embert szinte kizökkenti a hangulatból, mikor angolbajuszos, kulturált művészfejét, európai ruháját látja. Kis szünet után tovább beszél:

— Hát persze, a képeimnek semmi közük a mai reális élethez. Festem a kőkorszak állatvilágát, megmintázom az ősvilág bálványait. De nem is ugy dolgozom, ahogy a festők és szobrászok szoktak, mert nem is ismerem az eszközeiket. Nem tanultam a művészetet, tehát magamnak kellett rájönnöm mindenre.

Találtam Ázsiában két kőkorszakbeli csontszerszámot, jó fogás esett rajtuk, azóta ezekkel mintázom a szobraimat.

A képekkel is igy vagyok. Eleinte azt sem tudtam, hogy a vásznat meg kell alapozni előbb, mielőtt ráfest az ember. Már említettem, hogy zenész is vagyok: csellózom. Persze, ezt sem tanultam, de azt mondják, a játékom és a kompozicióim ugyanolyanok, mint a képeim és a szobraim. Ez természetes is, *mert hiszen mindegy, hogy a művész milyen eszközzel fejezi ki a gondolatait.* Mielőtt játszanék egy csellón,

az egész instrumentumot szétszedem, átszerelem és csak aztán tudom használni.

Lengyelországban adtam is néhány koncertet. *A zeném sem hasonlit semmi máshoz a világon, mint ahogy az irásaim sem hasonlitottak, amikor még irtam.* Nálam mindez lelki kényszer.

— Amikor még 1910-ben Capri szigetén jártam,

csaknem egy esztendeig naponként együtt voltam Maxim Gorkij-val.

Az oroszok nagy irója akkor beteg volt és már vagy hat esztendeje élt a szigeten. Igen jó barátságban voltunk, de gyakran támadtak nézeteltéréseink. Mert ő mindig azt mondta, hogy *olyan művészetnek, amelynek semmi vonatkozása nincs a reális élettel, nem lehet jövője.* Gorkij zseniális ember — mondja a festő elgondolkozva —, de a képzőművészethez nem ért. Azt hallom, él még. Csakugyan igy van?

Mokry Mészáros Dezső nem tudja biztosan, hogy a világhirü iró, aki azonkivül neki barátja is, él. *Tizenöt esztendeje nem olvas ujságot.*

— Mondom — folytatja —, ő nem értett a képzőművészethez. Azért mégis szerette a képeket, az enyémek közül is egész kis gyüjtemény van nála. Be kell vallanom másoknál sem találtam sok megértésre, mégis nagyon sok műértő vásárolta képeimet a világ minden részéről.

Pierpont Morgannak, az amerikai milliárdosnak a muzeumában is van néhány képem, Camille Flammarion, a világhirü csillagász is vett Párizsban a Galéria Sagot-beli kiállitásomon. A drágaköves és ázsiai motivumu képeimből sok van perzsa főurak tulajdonában. Finnországba, Oroszországba, Ausztriába, Japánba is sok képem került.

— Sok vitám volt a régészekkel is. Gyakran azt vitatták, hogy valamelyik ősállat, amelyet megfestettem, vagy megmintáztam, nem is élt. Én biztosra veszem, hogy volt és lehet, hogy egyszer kiderül, hogy nekem van igazam. Mert ugy-e, számtalanszor előfordult már, hogy egy művész fantáziája megelőzte a tudomány kutatásait. Lehet, hogy nálam is igy van. Én hiszem.

— Nehezen értik meg az embert — mondja rezignáltan. — De nem baj. A világ nem ért meg, kizárt magából, de én sem értem ezt a világot, tehát kizártam magamból és kizártam művészetemből.

Az én számomra az én képzeletbeli világom valóságosabb, mint az, amelyikben élek.

Nagyon magányos vagyok. És ha most ugy látom, hogy ismét nem akarnak megérteni, megyek talán Törökországba, aztán valami viz partján letelepszem és halászni fogok. Akkor is az lesz az enyém, amit szerzek magamnak. Éppen ugy, mint azt az ősember tette.

Ezeket mondta bizarr képei között a kőkorszak világának dus fantáziáju festője, de érezni lehetett a hangján, hogy most sem számit arra, hogy megértik.

U. M.

Öngyilkossági járvány a cseh hadseregben

Prága, január 4

A *Pravo Lidu* arról ír, hogy az utóbbi időben *a cseh hadseregben* ... *öngyilkosságok* ... esen *nem közlik* Szükséges volna, ... viszonyait egy- ...izsgálják, hogy ...vet el olyan sok ...osságot.

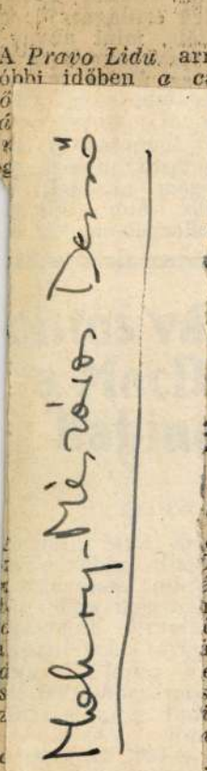

...ltozások ...onald ...tben

London, január 4
(külön tudósítójától)

...esülése szerint a *...Donald átalakítja ...észét.* Pontos rész- ...n szivárogtak ki ...ől, most azonban ...ak, hogy *a kor- ...ernon Hartshorn* ...st mint a *Simon- ...ában tartózkodik* ... *lép be a kor-* munkáskormány- ...ügyi miniszter. A ... a délwalesi bá- ... volt sokáig. Le- hetséges, hogy lord *Passfield gyar- matügyi miniszter tárcáját fogja át- venni, Passfield pedig kilép a kor- mányból. A legfontosabb változás azonban az lesz,* hogy

Thomas a munkanélküliségügyi miniszter más tárcát vesz át.

Hogy ki fogja átvenni a munkanél küli-ügyek vezetését, az még bizony talan, egy azonban bizonyos: végr MacDonald is belátta, hogy

...mit a munkáskormány

Négy év után k...

A beteg megfertőzte ap... két ápolój...

Szatmár, január ...
(Az Est tudósítójától)

Popovics József szatmári kültelk kertész hasonnevű fiát *négy év előt megharapta egy kutya.* A harapás nak nem tulajdonítottak nagyobb fontosságot, orvost sem hivattak, a hatóságnak sem jelentették.

Minap egyik éjszaka a fiú, ak most 16 éves volt és egy tímárnál dol gozott mint inas, *felköltötte az édes anyját, akit elkezdett csókolni.*

Csókolás közben *megharapta a anyját, aki erre fájdalmában feljaj dult.*

A kiáltásra felébredt az apa és négy gyerek is.

Az apa lámpát gyujtott és kétség beesetten látta, hogy *a fiúnak habzi a szája.*

Próbálta a gyereket megfékezni, d *az emberfeletti erővel dühöngött, rú gott és harapott.*

Megharapta az apját és mind a négy kis testvérét, akik közül a legidősebb 13, a legfiatalabb 3 éves.

Az eltűnt német főkonzul mint őrült bolyong Berlinben

Keresése közben egy titokzatos gyilkosságra bukkantak

Berlin, január

Becker György titkos tanácsos, külügyminisztériumba beosztott fő konzul, *titokzatos eltűnésének rejt lye egyre jobban bonyolódik. Becke* mint emlékezetes, december 28-án a zal távozott a külügyminisztérium ból, hogy *hazamegy ebédelni,* azót azonban *nyomtalanul eltűnt.*

Miután súlyos idegbajban szenv dett, családja eleinte azt hitte, hog *a főkonzul öngyilkosságot követ el,* ez a feltevés azonban legújabba tévesnek bizonyult. Tegnap ugya *találtak a grunewaldi Ördögtóba egy holttestet,* amelyről eleinte a hitték, hogy az eltünt *Beckerr* azonos, mára azonban kiderült, hog a nyom *téves* volt.

Az ismeretlen holttest személyaz nosságát még nem tudták megállap tani s egyelőre csak annyit tudna hogy

az illető gyilkosságnak esett áldozatul.

A koponyacsont tompa tárgytól szár mazó ütés nyomait mutatja s *a szí ben revolvergolyót találtak.* A ren őrség most megindította a nyomozás hogy ki lehet a titokzatos halott.

Becker családja a leghatározottab ban kijelentette, hogy a holttest ne azonos az eltünt főkonzullal. Tegna több tanu jelentkezett a rendőrfőnö ségen, közölve, hogy *december 2 után is látták Becker Györgyöt.* Úg látszik, hogy

az idegbajos férfi elméje elhomá lyosult s teljesen megzavarodva bolyong most már napok óta a né met fővárosban.

Jelentkezett többek közt egy dohány áruda tulajdonosa is, aki elmondott hogy *Becker* Szilveszter estéjén üzl tében járt és több szivart vásárolt.

A főkonzul elmebóborodott ember benyomását tette.

A kereskedő ugyan nem ismer személyesen a főkonzult, fényképe azonban már többször látta a lapo ban és *teljes határozottsággal állítj hogy a szóbanforgó vásárló a főko zul volt.* A rendőrség most az egé fővárosban körözteti az eltünt m gasrangú hivatalnokot. Fényképét uccákon is kiplakátozták.

Egy fantasztikus világjáró művész

— *Az Est tudósítójától* —

Egészen különös kiállítás nyílik meg a *Tamás* galériában: *Mokry Mészáros* Dezső festő és szobrászművész gyűjteményes kiállítása. Különös világban találja magát, aki ellátogat az Akadémia uccai kiállító helyiségbe.

Mokry Mészáros Dezsőt nem ismeri Budapest. Húsz esztendővel ezelőtt néhány képet állított ki a Művészházban, valami különös feltűnést nem keltett, nem vett arról tudomást senki, hogy a fiatal művész világgá ment. *Élete egyike a legregényesebb magyar sorsoknak.* Először Olaszországba vetődött és csavargásai után

Maxim Gorkij társaságában pihent meg Capriban.

Párizs vonzotta, majd *Berlin, Belgium, London, Svájc* és ismét *Itália. Mindig keresett valamit, de ami után vágyódott, azt nem találta meg.* Lassan-lassan az ötlött az agyába, hogy *az európai kultúra nem érdekli.* Homályosan élt benne, hogy *református nemesi származása ellenére anyai ágon török vér is csörgedez ereiben,*

vonzotta a Kelet és ösztönösen érezte, hogy talán ott fog ráakadni azokra az álmokra, amelyek gyermeki fantáziájában ködlöttek fel előtte.

Tunisz, Szahara, Timbuktu következett. A trópusi láz betegágyba döntötte. Egyiptom, Eritrea, Kelet-Afrika, főleg Zanzibar került sorra, majd *India, Bombay* és végül *Ázsia titokzatos utain csavargott. Európából sem érdekelte más, csak a primitívség.* Törökországot bújta, Oroszországot járta és Krimben tévelygett. *Orosz-tatár leányt szeretett meg, megnősült és már-már ott maradt a tatárok között, amikor kitört a háború s a világfelfordulás hazahozta.*

»EDÉNY ISTENNEK TETSZIK«
MOKRY-MÉSZÁROS FESTMÉNYE

A háború a családját anyagilag is megtámadta, egyéni tragédiák sujtották minden oldalról. Amint felszabadultunk elszigeteltségünkből, újra neki akart vágni a világnak. *Nem tudott tovább jutni Szicíliánál.* Megint megnősül, tovább küszködik és harcol a megélhetésért.

A sok-sok világ, amelyet bejárt, megajándékozta ezer és egy szépséggel, ezekből formálta a maga új világát.

Ez az új világ nem elégszik meg a mai világok ragyogásával, hanem a *Kelet felgyujtotta képzeletét, álmaiban visszajár a történelemelőtti évszázadokba, ott kutat, ott harcol az általa szépnek tartott gyönyörűségek elismeréséért.*

Az a világ, amelyet bemutat, kétségtelenül *érdekes.* Bámilyen furcsának is tetszik, a sok elvont festői kísérletezés után sokkal természetesebben hat az emberi fantáziával megközelíthető csillagvilág. *Festői készsége vitán felül áll.* Néhol annyira megközelíti felfogásunkat, hogy szinte *naturalista hatásokat ér el és a dekoráció határát csupán érinti.*

Ezek a munkák megjárták Párizst, Finnországot, sőt Moszkvát, Indiát, Ceylon szigetét és New Zélandot is.

Gorkij Maximnak szép gyüjteménye van belőle, Piermont Morgannak a múzeuma szintén őriz néhány darabot. Camil Flamarion a világhírű csillagász éppen úgy vásárolt tőle, mint ahogy a hindu és a perzsa főurak örömmel fogadták az ázsiai motivumokat.

Ausztráliában, Japánban, Finn-Oroszországban és a krimi tatár előkelőségek birtokában is akad ezek közül furcsa darabokból egynéhány.

»MAMMUT ŐSEIRŐL ÁLMODIK«
MOKRY-MÉSZÁROS FESTMÉNYE

Ujabban *szobrokat is formál.* Bálványok, elelfántok, ősbarmok, vadkanok, ősbikák érdekesen alakulnak a művész fantáziájában.

Megformálta az ősember vezérbotját.

Az egyik végén a színes szem, — lát a bot is! — a másikon, amellyel sujtanak, primitív koponyaformák, figyelmeztetve a halálra.

A kiállítás kétségtelenül olyan érdekes, hogy *az embert első pillanatban nem is a festői hatások ragadják meg, hanem a szenzáció ereje nyügözi le.*

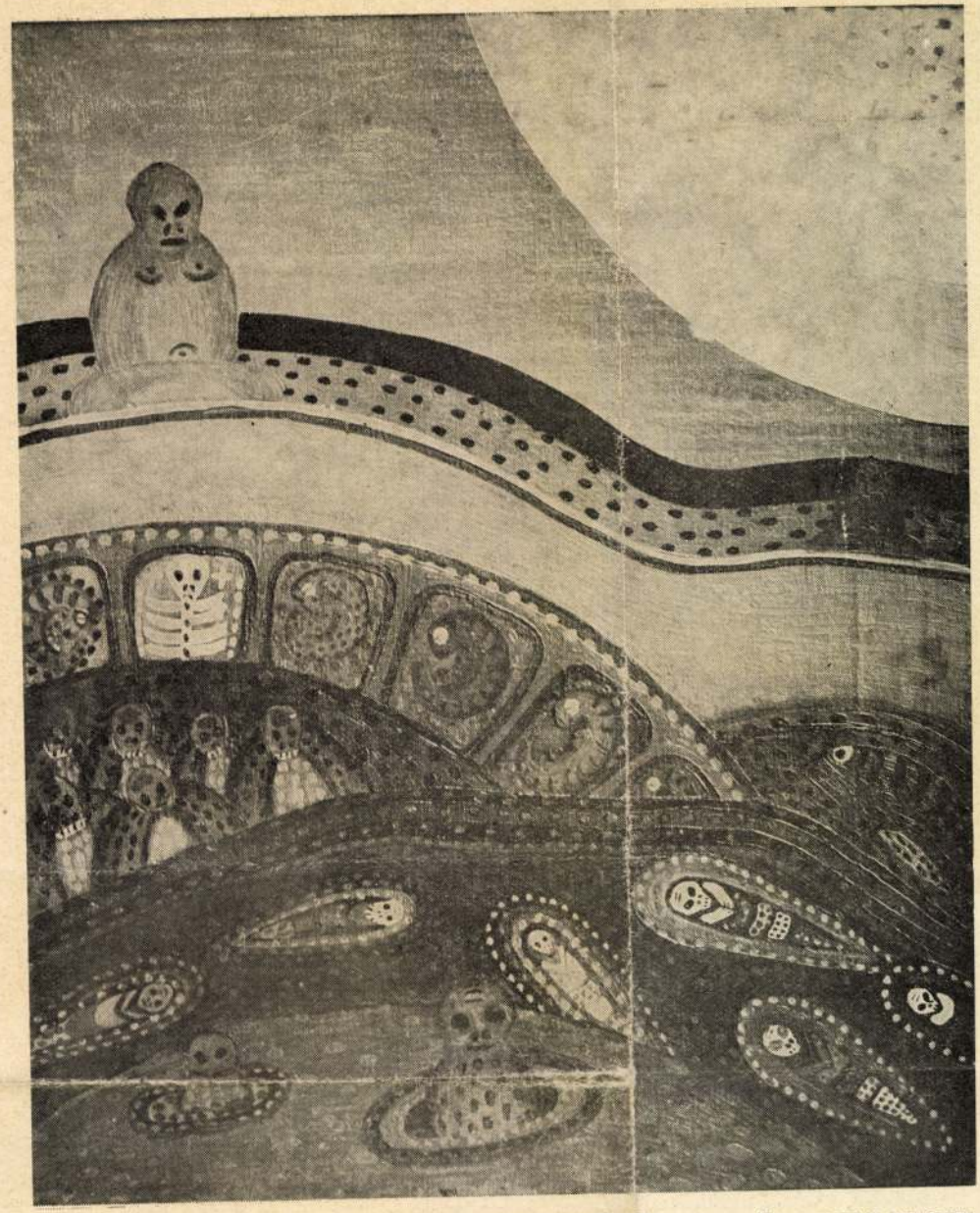

MOKRY-MÉSZÁROS DEZSŐ: HOLTAK SZIGETE

tél volt, mikor azt festettem, és elgondoltam, láttam, hogy nagyon futkároznak a lovasszánkókkal, s akkor átnéztem a dolgot, és szintén nekifogtam, és szánkót festettem a téli időszakban.

(Süli András szülőfalujában, Algyőn készített festményeit rendszeresen Budapestre küldte az „Őstehetségek Boltjába".

Azonban a képekért járó honoráriumot hiába várta, ezt megelégelve egy napon algyői házának udvarán a még nála levő képeket halomba rakta és elégette.

Ekkoriban ismerkedett meg az algyői búcsúban Molnár Gizella vásári giccsfestőnővel „A Művésznővel", akinek hívására 1938-ban vele egy háztartásba, Szegedre költözött, de nem mint élettárs, hanem mint cseléd.

1966 tavaszán hosszú keresés után megrendítő körülmények között találtunk rá Süli Andrásra Szegeden, a „Művésznő" lakásán.

Segíteni próbáltunk és sikerült kallódó festményei közül harminchármat összegyűjteni. Így rendezhettük meg élete első gyűjteményes kiállítását 1968 júniusában Szegeden, a Móra Ferenc Múzeum kupolatermében.)

Húsz éve, mióta Szegedre bejöttem, azóta nem festettem, abszolút semmit sem. Huszonöt év óta várom, hogy a képekkel majd elszámolnak, de ezideig, mindmáig még ez mög nem történt.

*

Az utolsó filmkocka felirata:

Süli András 1969 őszén elnyerte a Naiv Művészek I. Nemzetközi Kiállításán, Pozsonyban a Triennálé Nagydíját. A 7000 koronás nagydíjat már nem vehette át. 1969 október 20-án meghalt.

TÖRÖK SÁNDOR

1896 BOCSÁR

(Török Sándorral a magnetofonfelvétel 1973 tavaszán, budapesti lakásán készült.)

1896 június 26-án Bocsáron születtem, egyszerű szülők gyermekeként. Egy és két éves korom között kerültem Szegedre, az édesanyám ölében.

Apám uradalmi vadőr volt báró Baity Iván többezer holdas birtokán.

Édesanyám kilenc gyermeket hozott a világra, de csak hatan maradtunk életben.

A festészethez nyugdíjazásom után, 1966-ban, a hetvenedik évem után fogtam hozzá. Pontosan a születésem napján jelentettem be a feleségemnek, hogy festeni fogok.

Feleségem meglepődött, mert sohasem látott rajzolni, inkább verseket írogattam. Amikor a festészet bennem megszületett, nem gondoltam egy pillanatra sem, hiszen még egy torz rajzot sem készítettem, hogy mi is az a festészet. De a kijelentésem úgy hangzott el, hogy azt tettnek is követnie kellett. A festészet bennem ellenállhatatlan erővel tört ki. De itt egy versem sorát kell idézni:

„Alkotni, szeretni, a földtől az égig . . ."

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NEUE ZÜRCHER ZEITUNG

Mokry-Mészáros Dezső

1972 JAN 28

Dezsö Mokry-Mészáros: Leben auf einem fremden Planeten; farbige Tusche, vor 1928. Ungarische Nationalgalerie Budapest.

Naive Malerei in Ungarn 1900 bis 1971

U. I. Das *Kunstmuseum Winterthur* eröffnete eine 81 Werke umfassende Ausstellung naiver Künstler aus Ungarn, die bis vor kurzem nur innerhalb ihres Landes bekannt waren. Anders als die jugoslawischen Hirtenmaler aus Hlebine haben sich die Naiven Ungarns nicht zusammengeschlossen, sie bilden auch (mit Ausnahme vielleicht von Julia Vanko) keine Schulen, sondern lebten und leben als Schuster, Schlächter, Gärtner, Bergarbeiter, Knechte und Korbflechter am Rande der bäuerlichen Gesellschaft. Einige unter ihnen entdeckten ihr Talent nach der Pensionierung oder in krankheitsbedingter Untätigkeit.

So fehlt der Ausstellung vielleicht der äußere Schliff, welcher heute einen großen Teil «naiver» Malerei attraktiv macht. Die Ausstellung enthält auch Bilder, die bei uns ein älterer Primarschüler zustande brächte. Volkstanz, Schlittenfahrt, Prozession, Hühnerhof, Pferdestall und Bauernküche: pedantisch, sparsam und liebevoll dargestellt, mit gewissen perspektivischen Kenntnissen und einem gängigen Schema für galoppierende Pferde.

Aus dieser echten Armseligkeit erheben sich die Werke von Bauernmalern wie Janós Gajdos oder Péter Benedek, der zur Zeit des Ersten Weltkrieges entdeckt wurde; seine Szenen aus dem ländlichen Leben erinnern an Aquarelle Fritz von Uhdes. Vor dem Bild eines italienischen Meisters soll Miklós Káplár zur Malerei geführt worden sein; als «Maler der Hortobagy-Puszta» verwandelte er sein entbehrungsreiches Leben in Bilder von bewegter Festlichkeit. «Rasch zum Markt in der Frühe» (1931) ist ein erstaunlich kühnes Bild, da der pastellfarbene Himmel fast vier Fünftel der Bildfläche einnimmt, ein seltenes Vorgehen bei naiven Malern, welche eher den Horizont weit hinaufschieben. Das Beispiel Káplárs ermunterte den Schmiedegesellen Elek Györi, seine von der Schule geförderte Begabung im Zeichen weiter auszubilden; seine Panoramen und Flußlandschaften, aus dem Gedächtnis gemalt, gehören mit denen András Sülis zu den wenigen Werken mit heiterer Grundstimmung.

Der 1905 geborene János Balázs malt seit 1968 mit Farbresten, die er sich von Schülern erbettelt. Skurrile Phantasie und eine im Leben mit Zigeunern erworbene Kenntnis der Natur befähigen ihn zu ungewöhnlichen, das Schizoide streifenden Visionen. Im Alter begannen auch der pensionierte Buchdrucker Devenyl und das Dienstmädchen Anna Erdélyi zu malen, welche sich heute an einer freien Kunstschule weiterbildet. János Pethö (geb. 1896) ist vielleicht das ursprünglichste malerische Talent. Die Oelbilder des ehemaligen Bergmanns beweisen ein über das Sujet hinausreichendes subtiles farbliches Empfinden und Sinn für das kompositionelle Gleichgewicht.

Die Gemälde des Apothekers Csontváry (geb. 1853) als naiv zu bezeichnen, mag fraglich erscheinen, dient aber zur willkommenen Bereicherung dieser Schau. Csontváry begann mit 41 Jahren sich in München, Düsseldorf und an der Académie Julian auszubilden und schuf, besonders in der «Frau am Fenster», ein Werk, in dem Realismus und Jugendstil sich reizvoll begegnen. Andere Werke legen (nicht nur wegen des Apothekerberufes) den Vergleich mit Spitzweg nahe. Es bleibt noch ein erstaunliches städtisches Talent zu nennen: Dezsö Mokry, Absolvent der Landwirtschaftlichen Akademie, Amateurforscher in Paläontologie und Archäologie. «Das Mammut steht Modell» (1929) bedeutet ungewollten Surrealismus, die Tiere stehen ernst wie auf einer Ikone. — Die meisten Werke dieser sehenswerten Ausstellung stammen aus dem Ungarischen Nationalmuseum Budapest. Es ist anzunehmen, daß ein Land mit so reicher bäuerlicher Kultur noch manch unentdecktes Talent birgt. (Bis 12. März.)

45

Heimkehr zum Jahresende

Aus Theodor Fontanes Roman «Vor dem Sturm»

«Nicht doch, nicht doch, Renatchen», entgegnete der Doktor. «Da sollten Sie den alten Leist doch besser kennen. Der weiß, was sich schickt, und kennt seine deutschen Sprichwörter. Gleich und gleich gesellt sich gern. Und für so liebe kleine Fräuleins ist das Bittere gar nicht da.»

«Also sauer?»

«Sauer und süß; eine Doppellimonade.»

«Das ist recht. Ich fürchte mich vor jedem Löffel Medizin. Aber eine Doppellimonade, das mag gehen. Und wie ist es mit der Diät, Doktorchen?»

«Nicht zu streng. Sagen wir: ein Biskuit und etwas gestowtes Obst.»

«Nicht auch frisches?»

«Allenfalls auch frisches. Aber mit Auswahl. Etwa einen mürben Gravensteiner oder eine Kalville.»

«Danke, danke. Die lieb' ich gerade sehr. Und darf ich mir auch etwas vorplaudern lassen? Von Maline?»

«Gut, gut.»

«Oder von Tante Schorlemmer?»

«Noch besser. Sie wird, denk' ich, mehr kalmieren als irritieren. Und das ist genau, was wir brauchen.»

Damit empfahl sich Doktor Leist und versprach, am andern Tage wiederzukommen.

Der Alte war kaum fort, als Renate Malinen heranwinkte.

«Nun nimm eine Fußbank und setze dich zu mir; hier dicht an mein Bett. Wir haben ja des Doktors Erlaubnis. Und nun gib mir deine Hand. Ach, wie schön kühl du bist. Wenn ich nur eine ruhige Nacht hätte! Aber ich habe immer Bilder vor den Augen.»

«Das ist das Fieber.»

«Ja, das Fieber. Und das quält mich, daß ich den Anblick der armen Frau nicht loswerden kann.»

«Welcher Frau?»

«Die sie heute mittag auf dem Rohrwerder mit aufgespürt haben. Lewin sagte mir, daß kein rohes Wort, nicht einmal eine Klage über ihre Lippen gekommen sei.»

«Aber, Fräulein, es ist ja eine Diebin. Und keiner weiß, wem sie zugehört. Krist sagte mir: „Sie hat zwei Männer oder keinen." Und das ist doch schlimm, das eine wie das andere.»

«Ich habe doch Mitleid mit ihr, und so recht eigentlich schlecht kann sie nicht sein; denn sie, sie hat nicht an sich gedacht, sondern erst an ihr Kind und hat es in einen kleinen Schlittenkasten gepackt und es mit sich genommen. Und nun seh' ich immer die lange Frankfurter Pappelallee vor mir, die kein Ende nimmt und weit, weit am Horizonte zu einem Punkte zusammenläuft. Und zwischen den Pappeln geht die Frau und zieht den Schlittenkasten, in dem das Kind sitzt, und wenn sie aufwärts, abwärts an den Punkt kommt, wo die Pappeln ein Ende zu nehmen schienen, dann tut sich eine neue Allee auf, die noch länger ist und wieder in einem Punkte zusammenläuft. Und die Frau wird immer matter und müder. Es peinigt mich. Ich wollte, daß ich das Bild loswerden könnte.»

«Krull und Reetzke sind ja gute Leute und werden ihr nicht mehr auflegen, als sie tragen kann.»

«Es sind Bauern, und Bauern sind hart und taub. Ich wollte, der junge Scharwenka hätte den Transport übernommen. Der ist schon anders und läßt mit sich reden.»

«*Der?*» fragte Maline.

«Ja, *der*. Und du mußt dich nicht gleich verfärben, wenn ich bloß seinen Namen nenne. Er hat mit Lewin gesprochen und ihm seine Not geklagt.»

«Er verklagt mich überall.»

«Das sagt er auch von dir. Und nun höre mich an, Maline, und wirf nicht den Kopf. Wir waren immer gute Freunde; so laß dir raten und sei nicht eigensinnig.»

Aber ehe Renate weitersprechen konnte, barg Maline den Kopf in ihrer Herrin Bettkissen und fing heftig an zu schluchzen.

«Und nun wirst du gar noch weinen! Aber weine nur. Es ist das erste Zugeständnis, daß du unrecht hast und daß der kleine Trotzkopf es nur noch nicht eingestehen will.»

«Er hat mir meine Armut vorgeworfen.»

«Nein, das hat er nicht. Er hat dir deinen Hochmut vorgeworfen. Und da hat er recht. Und er hat auch recht in allem, was er von euch Kubalkeschen Mädchen sagt. Das ist ein ewiges Nasenrümpfen und Vornehmtun von dir und der kleinen Eve drüben, und das lassen sich die Bauern nicht gefallen. Ihr wollt beide wie Stadtmädchen sein.»

Maline nickte.

«Und was hättest du denn in der großen Stadt? Ein bißchen Putz und ein paar Anbeter mehr. Aber was käme für dich dabei heraus? Ein städtisches Elend und eine Stabstrompeter- oder Kas-

Wir können I

sich ein Bild von der

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

Forrás

1975 NOV

Mokry-Mészáros Dezső

1021

MOKRY-MÉSZÁROS DEZSŐ: A REGGEL

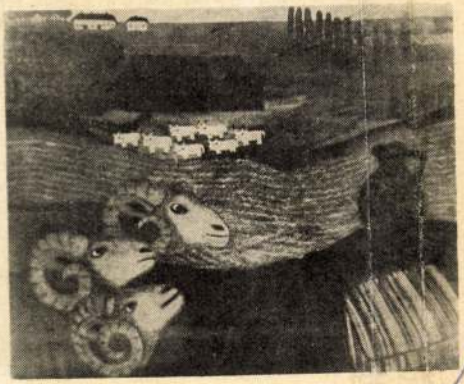

elöljárósági tag volt. Ödön 1881-ben született első
jogi karán kezdte meg a 90-es évek végén, és ugyano
mának időszaka kezdődött ekkor Budapesten. Az er
motoszkált már minden olyan eszmeáramlat, amely a k
országon. Az egyik oldalon már megindult a Huszad
demokrata Párt vezetősége telítődött elméletileg fell
a Pikler körüli harcokban ezúttal diákok kapták fel a
ták közötti eszmei-politikai villongások alól Lőwy se
mányos Egyesületében előadásokat tartó „szocialista"
Pál stb.) szocialista diákok szervezkedését sürgető plakátot tűzött ki az egyetem folyosójának a falára,
Mérő Gyula, László Jenő és Migray József mellett a két kecskeméti joghallgató, Vágó Béla és Lőwy
Ödön is jelentkezett. A szemeszterek közötti időben mindketten a város munkásainak a megszerve-
zésével foglalkoztak. Jórészt agitációjuk eredményeként alakult meg 1903. február 3-án a Szociáldemok-
rata Párt kecskeméti szervezete. A pártba való belépés mindkettőjük számára egy életre szóló elköte-
lezettséget jelentett a szociáldemokrácia mellett. Vágó a párt országos fórumain küzdött, a nyugod-
tabb vérmérsékletű, de ugyanúgy a pártvezetőség ellenzékéhez tartozó Lőwy Kecskeméten. Az egye-
temet követő külföldi tanulmányút után a Kecskeméti Kerületi Munkásbiztosító Pénztár igazgatója
lett. A gyakorlati és napi teendők mellett intellektuális tevékenysége is említést érdemel. A 10-es
évektől belső munkatársként cikkei jelentek meg a Népszavában, publikált a Világban, tanulmányai-
val találkozunk a Huszadik Század és a Szocializmus hasábjain. Közleményeiben nagyobbrészt a tár-
sadalombiztosítás elméleti és gyakorlati kérdéseivel foglalkozott, de az agrárpolitikai vitában sem
bizonyult dilettánsnak.

A lap munkatársai, mindenekelőtt a legfőbb munkatárs és a 4. szám segédszerkesztője, Sisa (eredeti
írásmód szerint: Schischa) Miklós, a Galilei-kör későbbi elnöke nem kevésbé figyelemreméltó egyé-

Az ősvilágok hangulata

Őslénytani megjegyzések egy képkiállításhoz.

Ybl Ervinnek a *Budapesti Hirlap* mult vasárnapi számában megjelent kritikája hívta fel a figyelmemet egy a napokban megjelent kiállításra. Olvasom, hogy „álomszerű elképzelések, *diluviális korok emlékei* és messzi csillagvilágok sejtései egyesülnek" a művész alkotásaiban. „Egy-egy festménye, állatfigurája valósággal az ősnépek misztikus bálványképeivel rokon. Tévedés lenne játszi dekorativ törekvéseket belemagyarázni műveibe. Ezek *rejtelmes élmények kivetítései*, érdekes dokumentumok pszichoanalitikusok számára."

Különösen ez az utolsó mondat volt az, amely arra indított, hogy megnézzem a kiállítást. Mert eszembe juttatta, hogy néhány évvel ezelőtt a tudományos irodalomban is felmerült és nagy port vert fel egy elmélet, amely a csaknem minden nép mese- és mondavilágában élő, sőt gyakran képzőművészetileg is testet öltő sárkánymotivumokat *„rejtelmes élmények kivetítéseinek"* tartotta és magyarázta.

Ennek a nagy vihart aratott elméletnek szerzője Edgar *Dacqué* müncheni őséletbúvár. *Dacqué* évtizedek óta ismert nevű paleontológus, aki egy sereg őslénytani monográfián és két kitünő ősföldrajzi kézikönyvön kívül különösen *Vergleichende biologische Formenkunde der niederen fossilen Tiere* című vaskos kötetével a német paleontológusok első sorába küzdötte fel magát. Ez az utolsó nagylélekzetű munkája már mint a müncheni egyetem nyilvános rendkivüli tanárának tollából jelent meg 1921-ben.

Három évvel utóbb, 1924-ben azután új könyvvel lepte meg tisztelőit és barátait. Sajnos, nem tehetem hozzá, hogy a tudományt is. Mert Dacquénak *Urwelt, Sage und Menschheit. Eine naturhistorisch-metaphysische Studie* címen megjelent munkája igazán nem öregbítette szerzőjének tudományos tekintélyét és hírnevét. Nem kevesebbet próbál könyvében ethnológiai és őslénytani alapon alátámasztani, mint azt az elméletét, hogy a mondákban szereplő szörnyetegek, sárkányok *évmilliók óta az emberi törzsben élő emlékek realizálásai*. Szerinte az emberi törzs *egykorá* a többi nagy állattörzsekkel: az őshalakkal, őskétéltüekkel, ősgyíkokkal. A földtörténeti ősmult írdatlan letünt évmilliói mindegyikének megvolt a maga *időbélyege*. Ez a Dacqué-féle időbélyeg afféle uralkodó divat volt; egy időben a haltípus volt divatban, azután a kétéltű típus jött divatba, ezt a hüllők divatja váltotta fel, végül az emlősök divatja köszöntött be, amelyet utolsóul az embertípus divatja követett. Ha meggondoljuk, hogy egyes geológiai időszakokban csakugyan a halak, azután az őskétéltüek, majd az őshüllők s végül az emlősök uralkodtak; van is valami ebben, a Dacqué-féle magyarázatban, legalább is annyi mag, hogy nem lehet a limine napirendre térni fölötte vagy visszautasítani. Az elmélet abszurditása csak ott kezdődik, amikor Dacqué azt vitatja, hogy *az emberi törzs átélte ezeket az időbélyegeket, kortársa volt* az őshalaknak, őskétéltüeknek, őshüllőknek és ősemlősöknek, de nem tudott mindaddig érvényesülni, míg el nem következett az ő időbélyege, mondjuk, az ő divatja. Meg is rajzolja az emberréfejlődés vázlatát. A kőszénkorban a szarúpáncélos *ősadamita* élt. A perm időszak *adamita* utódai már egyenesen kezdtek járni, a trias időszak *ősnoachitái* már a kezüket használták, a vízözön a kréta időszak végére esett volna, a harmadkor *legelején* már szőlőt is termelt a *noachita* ősember, aki a harmadkor *végén* májomi külsővel büszkélkedett. A jégkorszak *ősembere* még kulturátlan volt, a történelmi kultúra zászlóvivője az *apollói* embertípus.

Amikor Dacqué könyvét megjelenése után nyomban elolvastam, az volt az érzésem, hogy *ezen a könyvön is meglátszik az időbélyeg*: a világháborút követő középeurópai összeomlás éveinek kaotikus időbélyege.

Csoda-e, hogy Dacqué könyvét a paleontológiai kritika kegyetlenül megtépázta. Anynyira, hogy Dacqué letette professzori címét.

Nos hát, ez a könyv és ennek különösen egyik kiállítása jutott eszembe, amikor *Mokry Mészáros* Dezső kiállításának beszámolóját olvastam. Az az állítása, hogy az őshalakkal és egyéb ősvilági állatokkal évmilliók előtt *együtt élt* emberi törzs *emlékezik* egykori kortársaira.

Érdekes, hogy a művész ugyanezt állítja saját képei előtt állva.

— Emlékezem arra, hogy egy *régebbi életemben láttam* ezeket az őselefántokat, amelyeket itt megfestettem, ismertem a fiatal Föld kialakulatlan arcát és egy másik életemben — mert hiszek a lélekvándorlásban — egy másik bolygó csodálatos világában éltem.

Ezeket mondja a művész kérdezősködésemre. Én közben előhúzom a zsebemből Dacqué könyvét. Sohasem látta, nem olvasta, hírét sem hallotta. Elmondom a művésznek, hogy Dacqué, a *tudós*, ugyanazt állítja, amit ő, a *művész* állit. A hír nem különösen érdekli a művészt. Teljesen magában és magának él. Lezárt világnézet páncélszobájában.

Tovább vallatom: látott-e modern őséletudományi rekonstrukciókat? Tizenöt éve nem volt a kezében külföldi illusztrált lap.

Kérdem, járt-e külföldi múzeumokban. Igen, feleli, a British Museumban. Azt hittem, nyomon vagyok, mert a kensingtoni természettudományi múzeumban csakugyan szerezhetett impressziókat. Erre kisül, hogy a művész csak a bloomsbury múzeumban, tehát a British Museum archeológiai gyüjteményeiben járt, a Natural Historyban nem.

Egyik másik képe előtt állva, enged kapacitációmnak: egyik *Ősi emlék* című képének ősgyik-motivumát megnevezem *Kraemer* ismert könyvében, a *Weltall und Menschheit*ban. Ezt csakugyan látta.

Ősbarmok című, 68. számú képe a kezes állatot, Chirotheriumot, néhány más Dinosaurusokat és Pareiasauridákat, a legtöbb azonban mammutokat ábrázol. Ezeket nevükön nevezi — a többibe csak én próbálom belemagyarázni, mit ábrázolnak. Megvallom, engem tisztán és kizárólag mint őslénytani objektumok érdekelnek a művész képei és ebből a szempontból természetes, hogy csak az ősbölényképpel békülök meg: a többi *tárgyilag* nem elégíti ki várakozásomat.

Végigjárva a százegynéhány képet és szobrot, nem tudok szabadulni attól az impressziómtól, hogy a művész autószuggesztióban él. Képeinek egyes motivumait, mint őséletudományi rekonstrukciókat valamikor és valahol — hiszen sok világot bejárt — látta és *ezek* élnek az emlékében, nem régebbi életének emlékei. Az utóbbi magyarázat mellett csak egy körülmény szól: a rekonstrukciók ködös volta. Hogy miért kockás például a mammut hastája, és miért nem kockás az elefánté, azt csak a mult ködébe veszö emlékezések tudnák megokolni.

A művész azt mondja, hogy gyüjteményes kiállításának bemutatását *Felvinczi Takács* Zoltán, a Hopp-múzeum tudós igazgatója sürgette. Őt is, akit nyilván néhány kép keletkezési motivuma kapott meg, de a kritikus urakat is kérem, ne vegyék zokon egy őséletbúvárnak ezeket a megjegyzéseit. Elmondottam őket, mert érdekesen találkoznak Dacqué ősi emlékezést hirdető elméletével és elmondottam, mert szeretném, ha a művész, akinek tagadhatatlan érzéke van az ősvilágok hangulata iránt, a jövőben nem ködös emlékeire, hanem az őséletudomány beszédes tanuira: a kövületekre hallgatna és emlékek helyett *rekonstrukciókat* adna. Aki ismeri a dán *Heilmann*, az amerikai *Knight*, *Howard Bruce* és *Rungius Fulda*, az osztrák *Abel* és *Roubal* rekonstrukcióit, az tudja, hogy ma már ez is *művészi* feladat. És hozzá: *igaz*.

Lambrecht Kálmán.

vissza. Ebben a vonatkozásban a *Neue Freie Presse* utal arra, hogy a *Metternich* című darab kivételével az idei szezonban bemutatott ujdonságok mind a *Burgtheater*-ben, mind pedig a vele kapcsolatos *Akademietheater*-ben balsikerrel jártak, ami a két színház gyér látogatottságában is kifejezésre jutott.

* **(Eredeti bemutató Székesfehérvárott.)** *Alapi* Nándor társulata Székesfehérvárott szép sikerrel mutatta be *Hevesi* Ferenc dr. *Árnyak* című háromfelvonásos színművét, amelynek főbb szerepeit: *Mágori* Dóra, *Miskey* József, *Gyarmathy* Anikó és *Pető* Zoltán játszották.

Árverés!

Bútor, zongora mesterhegedű, bundák, kerékpár, ládák beltartalommal, szőnyegek motorkerékpár, festmények, ágynemük, írógép, bőröndök stb. kerülnek az árverési csarnok közbejöttével **folyó hó 14-én kedden délelőtt 10 órakor Teréz-körút 12 sz. raktáraban** eladásra. Tauszik L. és Fia.

A „Sisters" diadalmas premierje a Király Színházban

A nagy érdeklődéssel várt „Sisters", Békeffy—Lajthay új operettje, amelynek bemutatója a legfényesebb külsőségek között folyt le, minden este színrekerül a Király Színházban Titkos Ilona, Bársony Rózsi, Gombaszögi Ella, Kun Magda, Turay Ida, Kertész Dezső, Sziklay József, Dénes Oszkár, Latabár Árpád és D'Arrigo Kornél fellépésével a főszerepekben.

Most vasárnap délután 3 órakor mérsékelt helyárakkal és jövő vasárnap délután ugyancsak mérsékelt helyárakkal a népszerű „Tommy és Társa"-t adják Gál Franciskával, Vaály Ilonával, Rákosi Szidivel, Bársony Rózsival, Kertész Dezsővel és Dénes Oszkárral a főszerepekben.

* **(A Kamara Színház heti műsor**a szerepel az idei szezónban a Kam színpadán most hétfőn Ibsen *Joh Borkmanja* a tavalyi teljes szereposzt Árpád alakításával a címszerepben. nap délután a *Nem élhetek muzsik* este a *Férfi szava*, kedden, pénteken den a *Krétakör*, szerdán, csütörtökön és jövő hétfőn *Hajnalban, délben*, vasárnap délután *Amihez minden* este pedig *A nők barátja* szerepel színház játékrendjén.

A „Dybuk" felújítása szerda, január 15

Az Uj Színház igazgatósága, hozzáérkezett tömeges kérelmekre, január 15-én, szerdán és január 19-én, vasárnap este, nagyrészt

EREDETI SZEREPOSZTÁSBAN

ismét műsorra tűzte a **„Dybuk"-ot.**

Főszereplők: **Gellért Lajos, Gerő Erzsi, Baló Elemér, Toronyi L. Imre, Ifj. Toronyi Gyula,** Gazdy Aranka, Gárday, Sarlai, Baróthy, Déry, Gonda, Várady, Bazsay

Rendező: Bársony István.

Buda központjában, autóbusz meg llónál, déli fekvésü utcai

2, 3-szobás és 1-szobás garconlakások, valamint üzletek kiadók.

Bővebbet: Alkotás-utca 13. sz. alatt a helyszinen. Nagy Ambrus és Hajnaly épitészmérnököknél. Telefon: Automata 825-39

A SZINHÁZAK HETI MŰSORA

		M. kir. Opera	Bérlet	Nemzeti	Bérlet	Kamara	Bérlet	Városi	Bérlet	Vig	Belváros	Magyar	Király	Fővárosi Művész	Uj Szinház	Andrássy-út	Royal Orfeum
Vasárnap	d. u.	Farsangi lakod.	–	A tabornok	–	Nem élh muzs n.	–	Katica	–	Marsall, r. 2, 8	Utolsó kalano	A gyöngyöt	Tommy és Társa	Te nem is Verát!	Egő város	Mari katonája	Rastelli
	este	Orpheus	D 15	Szókimondó asszo	–	A férfi szive	–	Katica	–	Matyika sz. sz. I.	Naftalin	Fajankó	Sisters	Doktor Chan-Fu	Béla, aki 26 éves	Mari katonája	Rastelli
Hétfő		—	—	Elnémult har.	B 18	John Gabr. Bork	–	Hoffmann mes.	AB	Matyika sz sz I.	Utolsó kaland	Fajankó	Sisters	Dr Chan-Fu	Béla aki 26 éves	Mari katonája	Rastelli
Kedd		Cosi fan tutte	C 15	Légy jó mindhal.	–	A krétakör	–	Katica	–	Júliusi éjszaka	Naftalin	Fajankó	Sisters	Dr Chan-Fu	Béla aki 26 éves	Mari katonája	Rastelli
Szerda		Lakmé	F 15	Mohács	D 18	Hajnalb., délb	–	Cigánybáró	C-D	Matyika sz. sz. I	Naftalin	Fajankó	Sisters	Te nem is. Verát!	Dybuk	Mari katonája	Rastelli
Csütörtök		Saba királynője	E 15	Szókimondó asszo	–	Hajnalb., délb	–	Katica	–	Matyika sz sz. I	Utolsó kaland	Talpig uriember	Sisters	Dr. Chan-Fu	Béla aki 26 éves	Mari katonája	Rastelli
Péntek		Cosi fan tutte	A 15	A férfi szive	A 19	A krétakör	–	Fidelio	AB	Juliusi éjszaka	Utolsó kaland	Fajankó	Sisters	Dr. Chan-Fu	Béla aki 26 éves	Mari katonája	Rastelli
Szombat		Turandot	C 16	Légy jó mindhal.	–	Hajnalb., délb.	–	Szök k az asszo.	–	Matyika sz. sz. I.	Naftalin	Fajankó	Sisters	Feleségem parf	Béla aki 26 éves	Mari katonája	Rastelli
Vasárnap	d. u.	Carmen	–	Császár és kom	–	Amihez minden a.	–	Katica	–	Liliom	Utolsó kaland	Talpig uriember	Tommy és Társa	Notás kapitány.	Egő város	Mari katonája	Rastelli
	este	A négy ház	F 16	Légy jó mindh.	–	A nők barátja	–	Szökik az asszo.	–	Matyika sz. sz. I.	Naftalin	Fajankó	Sisters	Feleségem parf.	Dybuk	Mari katonája	Rastelli

Városi Szinház. Péntek délután: A 3 testőr. (Ifjúsági előadás.) Szombat délután: Pillangókisasszony. (Népszerű operaelőadás, olcsó helyárakkal.) **Uj Szinház.**

1 *Mokry-Mészáros Dezső: Élet idegen planétán tusrajz, 30×21 cm, 1929 (fotó Roboz)*

zícióiban – főként a harmincas és negyvenes években – a népmű-vészetben szokásos sztereotípiákkal: dombos tájakkal, felkelő nap-pal stb. élt.

A szobrászok közül az esztétikai mérce magas fokát *Homa János* munkássága éri el, akiről a harmincas évek elején úgy derült ki faragó tehetsége, hogy egyik éjszaka elkészítette kislányának az iskolai házi feladatát. Homa János népdalokat éneklő, citerázó és szívesen mesélő ember volt. Ez a szemlélet vezette bicskáját is, amikor megfaragta 1848 centenáriuma alkalmával készített szobrát, amelyen a kardot rántó „legkisebb fiú" levágja a sárkány hat fejét, de figyelmeztetésként ott hagyja a hetedik koronás fejet. Homa faragásai között talán legjelentősebb az 1937-ben készített *Hegyi beszéd* című szoborkompozíció. A természetet jelképező fa alatt egy bárkaszerű alapzat összeszűkülő végében helyezte el a tanítványok csoportját.

Mokry-Mészáros Dezső

MOKRY-MÉSZÁROS DEZSŐ: A REGGEL

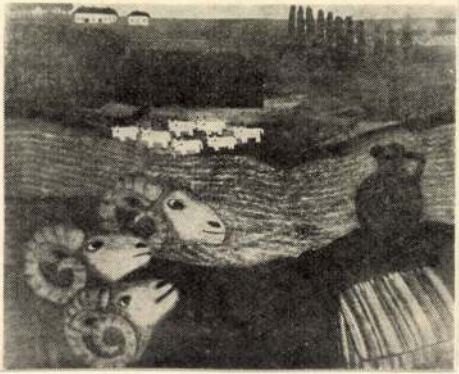

Forrás 1975/11/57

Mokry-Mészáros Dezső, festő
naiv

□ KECSKEMÉTEN megnyílt a Magyar Naiv Művészek Múzeumának újjárendezett állandó kiállítása. A tárlaton hat évtized anyagából, több mint száz festmény, grafika és szobor szerepel. A múzeum június 22-ig nyitva tartó időszaki kiállításán Mokry-Mészáros Dezső képei, szobrai és festett kerámiái láthatók.

□: Kecskeméten

2.

Esti Hírlap, Bp. 1978. máj. 10.

Mokri - Mészáros Dezső, festő

● *KIÁLLÍTÁSOK. Molnár Edit fotóművész képei láthatók mától a Miskolci Galériában. Mokri-Mészáros Dezső festményei a miskolci Képtárban. — Honismereti kiállítás nyílik a Tolna megyei Kölesben. — Kisplasztikákból rendezett kiállítás nyílik ma délután Egerben, a városi tanács székházában: Veszely Jelena alkotásai láthatók.*

-: o kiállításol

8.

Esti Hírlap, Bp. 1978 [illegible] 3.

Mokri Mészáros Dezső

Torlódó tárlatok

Nehéz lenne kibogozni, mi az oka, hogy Miskolcon egymásra torlódnak a kiállítások, illetve azok ünnepélyes vagy annak szánt megnyitói. Nemegyszer előfordult, hogy egyazon időben nyílt kiállítás a Miskolci Galériában és a József Attila Könyvtárban vagy a Mini Galériában. Legutóbb Mokri Mészáros Dezső emlékkiállítása délután öt órakor nyílt a Herman Ottó Múzeum Képtárában,

Napja

B.M.

Morky Mészáros Dezső

besülnek meg.

ÚJJÁRENDEZVE MEGNYITOTTÁK Kecskeméten a Magyar Naiv Művészeti Múzeum állandó kiállítását. Több mint száz festmény, grafika és szobor reprezentálja hat évtized naiv művészetének eredményeit. Vasárnap nyitották meg Mokry-Mészáros Dezső naiv festő emlékkiállítást, amely június 22-ig tekinthető meg.

Magyar Hirlap 1978-1o7-9

Mokri Mészáros Dezső

1978. február 3. Televizió 2. müsor 21,00 Áné

TV Hiradó 2.

- Az autodidakta müvészet jeles képviselőjének állit emléket az a kiállitás, amelyet ma délután nyitottak meg Miskolcon a Hermann Ottó Muzeum képtárában.
Mokri Mészáros Dezső 1881-ben született Sajóecseden. Szülei akarata szerint elvégezte ugyan a nagyróvári mezőgazdasági akadémiát, de gyakornoki évei alatt már festett. Mivel sehol és senkitől sem tanulta, nehéz volt a müvészet területén utat törnie. Pedig ezért mindent megtett. 27 éves korában világkörüli utra indult, közben festett, kiállitott. 1948-ban tért csak végleg vissza Miskolcra, ahol 1970-ig haláláig élt.
Mokri Mészáros Dezső sokoldaluságát bizonyitja, hogy a festészet mellett régészettel, geológiával és orientalisztikával is foglalkozott, sőt a kutatásainak területeiről vett témákat is megfestette.
Szebrai egyrészt képzeletének szülöttei, másrészt valóságos állatok gyermekien egyszerü mintázatai.
A másik tényező, ami meghatározza müvészetének alakulását a magyar népmüvészet gyökereinek keresése. Rajzain, vizfestményein, falitányérjain a gyermekévek emlékképei, a falusiak között töltött idők eseményei elevenednek meg.
A kiállitás május 1-ig látható.

1978. III. 24. Kossuth 21,34 Áné

Láttuk, hallottuk

- Miskolcon látható Mokri Mészáros Dezső festőművész kiállitása. Erről számol be Székely András.

- 88 éves, csüggesztő nyomorban él Miskolcon, irták egy évtizede Mokri Mészáros Dezsőről, az ujra meg ujra felfedezett és elfelejtett naiv festőről. Naivmesterként szokták ezidáig felfedezni, de ha Mokri Mészáros naiv akkor Csontváry is az. Ösztönös és nagy fantáziáju müvész volt, legfeljebb annyiban naiv, hogy nem járta végig az akadémiák fantázia nyesegető intézményeit, és rábizta magát az élet egyetemeire.
Mokri Mészáros Dezső 1881-ben született, és miután megszerezte a mezőgazdászi diplomát, fél évtizeden át járta a világot. Volt Ceylonban és Franciaországban, Tuniszban és Angliában, Belgiumban és Egyiptomban. Capri szigetén megismerkedett Gorkijjal és emigráns barátaival, de ez a találkozás nem volt különösebb hatással müvészetére, akárcsak a kortárs festőművészetek áramlata, kivéve az akkor már divatjamultnak számitó szecessziót.
Ám annál inkább hatott fantáziájára minden, amiben valami ősit, eredetit, egyedülállót érzett.
Az első világháboru után Miskolcon telepedett le, és őstörténettel kezdett foglalkozni, mégpedig saját gyüjteménye alapján. Képein, ahol korábban fantasztikus idegen bolygók lakói lebegtek a maguk sajátos törvényei szerint, megjelent a mammut, mégpedig olyan pózban, ahogy modellt áll az edényeit diszitő ősembernek.
A két világháboru közt rendszeresen kiállitott, és ekkori képei valóban emlékeztetnek némileg az akkor őstehetségnek nevezett és lelkesen pártfogolt parasztfestők munkáira.

De életmüvének legértékesebb darabjai valójában azok a kicsiny, a szó szoros értelmében maroknyi szobrok, amelyek hallatlan monumentális érzékről tanuskodnak a maguk egyszerüségében.
Sokféle próbával és technikával próbálkozott ez a küszködve kereső ember, a magyar rovásirás ugyanugy vonzotta, mint a kerámiában rejlő kifejezési eszköz.
Félig vakon, elhagyatva halt meg Miskolcon, 1970-ben.
Most a Hermann Ottó Muzeum megvásárolta hagyatékát és aki Miskolcon jár találkozhat az életmü javával a fiatal miskolci kutató Dobrik István által rendezett kiállitáson.
Érdemes arra járni. Mert ez az életmü nem csupán, ahogy a katalógus irja a miskolci képzőmüvészet történetében érdekes szinfolt, hanem a modern müvészettörténet krónikájának egyik ismeretlen és izgalmas fejezete.

KATALOGUS

1931 jan-febr

Mokry - Mészáros

CZOBEL BÉLA
KÉPEI:

OLAJFESTMÉNYEK

1. Szolgálónő	P	1500
2. Délfrancia táj	„	1200
3. Cagnesi látkép	„	1200
4. Fenyvesek alatt	„	1000
5. Csónakok	„	900
6. Vörös ház	„	1000
7. Gyümölcsök	„	1200
8. Fatörzs	„	900
9. Muzsa	„	1200
10. Az ut	„	900
11. Nő zöldben	„	1000
12. Domboldal házzal	„	800
13. Táj	„	800
14. Kert	„	800
15. Leányfej	„	700
16. Ucca	„	700
17. Olajfák	„	700
18. Tengerpart	„	700
19. Tájkép	„	700
20. Délvidék	„	600

AKVARELEK ÉS RAJZOK

21. Fekvő nő	P	350
22. Pihenő nő	„	500
23. Szalmakalapos férfi	„	500
24. Ülő leány	„	450
25. Nő kalapban	„	500
26. Táj	P	400
27. Fekvő nő	„	400
28. Heverő leány	„	400
29. Házak, rajz	„	250
30. Aktrajz	„	250

Mokry-Mészáros Dezső
AGYAGSZOBROK

31. Varázsló	P	.....
32. Batu khán	„	.....
33. Törzsfőnök	„	100.—
34. Törzsfőnök	„	100.—
35. Ősbarom	„	100.—
36. Bölény	„	30.—
37. Bika	„	30.—
38. Elefánt	„	30.—
39. Ősbarom	„	30.—
40. Ördög	„	30.—
41. Ördögfej	„	30.—
42. Állatfej	„	30.—
43. Embrió	„	30.—
44. Koldús	„	100.—
45. Imádkozó	„	.....
46. Imádkozó	„	.....
47. Kelet	„	.....

Fazék 5 drb. Tál 10 drb.
à 20.— pengő

9182.31 HUNGÁRIA RT

LEGKÖZELEBBI KIÁLLITÁSUNK:
KMETTY JÁNOS KOLLEKCIÓJA

MKB

TG

V. AKADÉMIA UCCA 8

TAMÁS GALÉRIA KIÁLLITÁSAI

III. ÉV — XXIX. KIÁLLITÁS

CZOBEL BÉLA
KÉPEINEK
ÉS
MOKRY-
MÉSZÁROS DEZSŐ
SZOBRAINAK
GYÜJTEMÉNYES
KIÁLLITÁSA

A MODERN
KIÁLLITÁS
SZERVEZŐ
BIZOTTSÁG
RENDEZÉSÉBEN

TAMÁS GALÉRIA

BUDAPEST V, AKADÉMIA-UTCA 8

TULAJDONOS: TAMÁS HENRIK

A MODERN KIÁLLITÁS-SZERVEZŐ BIZOTTSÁG TAGJAI:

ÁRTINGER IMRE DR.
BARTHA FERENC DR.
BÁNÓCZI LÁSZLÓ DR.
BERÉNY RÓBERT
BORNEMISZA GÉZA
CSEH-SZOMBATHY LÁSZLÓ DR.
CSÓK ISTVÁN
CSORBA GÉZA
EGRY JÓZSEF
FÓTHY JÁNOS
FÖLDI MIHÁLY
FRUCHTER LAJOS
KÁLLAY MIKLÓS
KÁRPÁTI AURÉL
KEMÉNY SIMON
KERNSTOK KÁROLY
KMETTY JÁNOS
LÁZÁR MIKLÓS
MATTYASOVSZKY-ZSOLNAY LÁSZLÓ
MÁRJÁS VIKTOR
MÁRFFY ÖDÖN
MEDGYESSY FERENC
MIHÁLYFI ERNŐ DR.
MIKLÓS JENŐ
PÁTZAY PÁL
RÓZSA MIKLÓS DR.
ROZVÁNYI VILMOS
WALLESHAUSEN ZSIGMOND
TITKÁR

CZOBEL BÉLA

Majd két évtized előtt ő volt a Nyolcak poszt-impresszionista csoportjának életrehivója, az uj-francia művészi törekvések első magyar propagálója s egyik legjellegzetesebb képviselője. Kiváló tehetségének, festői elhivatottságának már akkoriban számos kiallitáson adta meggyőző tanujelét. Azután Berlinbe, majd Párisba került s itthon szinte megfeledkeztek róla. Pedig ez a nagyszerü művész — az utolsó évtized fejlődése során — igen előkelő és ritka kvalitásokban gazdag, elsővonalbeli értékévé súlyosodott a modern magyar pikturának. Ezért külön öröm számunkra ez a kiállitás, amely Czobel Béla borongó, szinte tragikus lirai érzésektől áthatott, egyéni művészetének legfrissebb és legérettebb eredményeit mutatja be. Tájai, csendéletei és figurálisai komor, sötét tónusokba ágyaltan csenditik meg a tüzes zöld, kék és vörös szinfoltok érzéki akkordjait, amelyek nála a „fekete" korszakból való diadalmas kibontakozást jelzik. Rendkivül erőteljes, nemes lendületü pátosz, széles előadás, a lényeges jegyek summázása s a kompozició benső zártsága jellemzi vásznait és pasztelljeit, köztük néhány igazán muzeális becsü, mesteri darabot. A naturától nem szakadnak el ezek a képek, de azért mégis átköltve, a művész érzésein átszürve, az önálló képalkotás festői erejével jelenitik elénk a valóság tényeit, kifejezően és szuggesztiven, megrezditve a nézőben is azokat a fájdalmas melódiákat, amelyek festőjük lelkét alkotás közben betöltötték. Emlékezetes jelentőségü kollekció ez, amely a párisi kiállitást megelőzve itt kerül először bemutatásra s igaz gyönyörüséggel szolgál a modern művészet minden hozzáértő barátjának.

MOKRY-MÉSZÁROS DEZSŐ

Érdekes szobrai épugy, mint tavaly bemutatott festményei, valami ősi, primitiv álomvilág formanyelvét szólaltatják meg. Dekorativ szinességük mellett is erős plasztikai hatásuak s zárt tömegükkel, stilizált formáikkal, ázsiai nyugalmukkal szinte monumentális hatást keltenek. A maga nemében egyedülálló művészet ez, amelyben a modern fantázia raffinált egyszerüsége kelet ornamentális gazdagságával párosul.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
Mokry-Mészáros Dezső
naiv festő- és szobrász-
művésze
SZOLNOK MEGYEI HÍRLAP
1979 JAN 9

1021

BEMUTATJUK:

A magyar naív művészek múzeuma

Kecskeméten — a város szívében — hangulatos, szépen helyreállított múlt századi nemesi házban működik a Magyar Naív Művészek Múzeuma. Elég hosszú és göröngyöktől, kitérőktől sem mentes utat tett meg a naív művészet és sok naív művész is, amíg néhány évvel ezelőtt állandó otthonra talált ebben az épületben, ebben a gyűjtő, őrző és közkinccsé tevő intézményben.

A magyar naív művészek múzeumának állandó kiállításában az avatott, szakszerű rendezés — Bánszky Pál művészettörténész, múzeumvezető munkája —, jól, rokonítottan csoportosította a különböző törekvésű műveket. Az anyag gazdagságát az is mutatja, hogy a kezdetektől, Benedek Pétertől a ma élő művészekig terjed a képek, szobrok közel másfél száz darabból álló bemutatott kollekciója. A rendezés helyesen szöveges elméleti eligazítás mellett a művészek rövid életrajzával is megismerteti a látogatókat. Ezekből kiderül, hogy néhányan megismerkedtek ugyan, egy-két főiskolai félévben az egyetemes művészettel, de igazán csak az ott tanultakat teljesen vagy jórészt elfelejtve találtak magukra.

A bemutatott festmények jórésze életkép. Ezek a festmények nem közvetlen létvány vagy természet után készültek, hanem az emlékezet vagy ritkábban a fantázia segíti a művek világrajöttét, vászonra, papírra kerülését. Érthetően vonzódnak ezek a festők a szűkebb világnak, a falusi életnek nagyobb eseményeihez, közösségi, ünnepi alkalmaihoz. Ilyenek a lakodalom, körmenet, a búcsú, a szüret, a piac vagy olykor a vadászat.

A kezdeteket Benedek Péter, Győri Elek, Káplár Miklós, Süli András képviselik elsősorban. Benedek Péter lakodalmi képe mellett külön figyelmet érdemel Pótszemle című munkája, melyben a nagyon valóságos elemek arányát átírva, a fegyveres katona vagy csendőr felnagyított alakjával gondolati, társadalmi mondanivalót tolmácsol. Győri Elek bethlemesei és lakodalmasai már vidámságot sugároznak, megbújt kis házai pedig mesehangulatot idéznek fel. Káplár Miklós munkásságában

A múzeum épülete

fedezhető fel leginkább a „nagyművészet", a grand art hatása. Szívesen választott hortobágyi festményeiben tudatos festői törekvések ((ellenfény), nagyvonalú komponálás és rajzi biztonság fedezhető fel. Süli András az áradó gazdaság, a miniatűr festészet részletező pontossága és sajátos színessége teszik naív művészetünk kiemelkedő egyéniségévé. Eredeti módon egymás mellé helyezett képsávjai csak fokozzák művei értékét, örömteli hatását.

Mokry-Mészáros Dezső munkáiban, festményeiben és „ősállat" plasztikáiban egyaránt érezzük utazásainak egzotikus élményét és fantáziájának erőteljes élénkségét. Szintén erőteljes képzelet munkál Balázs János határozottan körülírt, jórészt síkban megoldott festményeiben. A falusi világhoz, közelebbről saját községéhez, Galmácsához kötődnek Dudás Juli rajzai, festményei. Élénk színekkel hozza elénk a régi szokásokat. Nemcsak az ünnepek érdeklik azonban, hanem a hétköznapok is. Ezt éppen az itt kiállított Mosás és a Kender megmunkálása című munkái is bizonyítják. Gajdos János művei intím hangulatúak, visszafogott színvilágúk másfajta festőiséget mutat. A mai közösség élménye adott ecsetet Pozsgai Pálné kezébe a Tsz-közgyűlés című, a résztvevők egyéniségét is érvényesítő, de tömeghatást is érzékeltető festményeiben.

Korántsem a teljesség igényével még néhány művészt említenünk kell a festészet világának és a festői látásnak a sokrétűségét, változatosságát érzékeltetni akarva: Pető János fordított perspektívája, Somogyi István apró pontos, „pointilista" festőisége, Czeneé gondolatisága és szuggesztivitása, Szeleczki Mihály és özv. Gubányi Imréné madárlátószöge, illetőleg Gáspár Piroska „gyermekrajzai" mind jelzik a színességet.

A faragás, a szobrászat a naív művészek világában később lép előtérbe, mint a festészet. Elsőként Markovits Horváth Antal hittel, áhítattal teli, gyöngéd archalizálással faragott faszobrait kell említenünk. Másfatja megközelítést mutat Gyovai Pál, akinek a művei tömörségükkel, nyers erejükkel a Húsvét-szigetek ősi művészetével rokonok. Ugyancsak egzotikus világot faragott meg egyénien Csordás Ferenc (Alaktalan sziget lakói). Pályák Ferenc erőteljes formálása, rusztikus felületeinek monumentalitása országszerte ismert. Nyugodtabb formázás jellemzi az ugyancsak Bács megyei Orbán István szobrait, akitől a színes, festés sem idegen. A történés, a cselekvés ragadta meg Katona Józsefet és Horváth Vincét (Tolsztoj vadászaton, Itatás).

Az állandó kiállítás mellett a múzeum kisebb, méreteiben is kedves, intím ha-

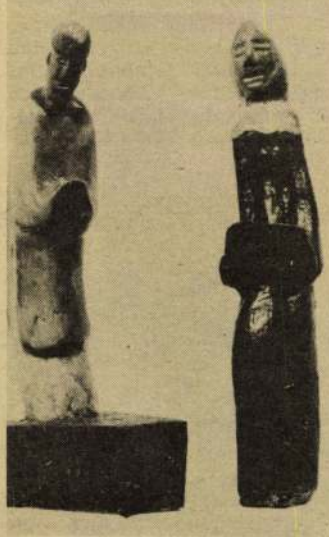

Orbán István: Fiatal pap és apáca

tású helyiségében rendszeresen mutatnak be egy-egy egyéni tárlatot. Így az általános áttekintés után egy-egy művész munkájának mélyebb, szélesebb ívű megismerésére is mód nyílik.

A kiállítás művészi élménynyújtás és a kellemes kikapcsolódás, nemes szórakozás mellett gondolatokat is ébreszt a látogatóban. Ezek legfontosabbikát fogalmazta meg a magyar néprajz nemrég elhunyt, kiváló tudósa, Ortutay Gyula: „...nem egyszer kezdetleges eszközökkel dolgozó formanyelven közelítenek a képzőművészet számukra még ismeretlen, néha elérhetetlennek hitt világához. Kevés ilyen megrendítő, kevés ily tanító erejű folyamat!"

Dömötör János

Mokry-Mészáros Dezső: Mezei csendélet

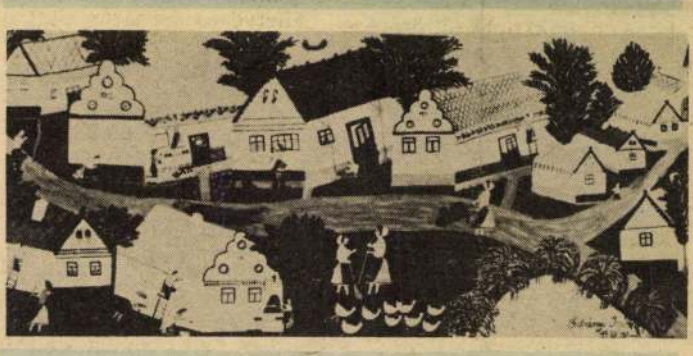

Özv. Gubányi Imréné: Meszelés búcsúkor

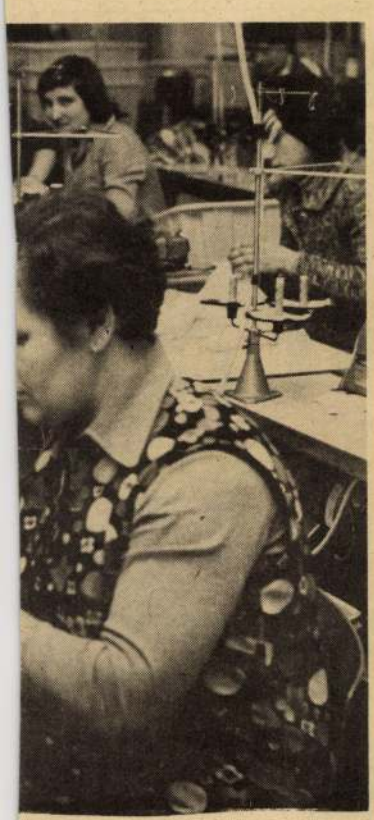

ıdrág, amely az idei nyárra
páti üzemében

és elavult
eden
árucikkek

nyolítja le. 1978-ban mérsékelt fejlődés tapasztalható: méteráruból, férfiingből, női és gyermekcipőből hiányos volt a kínálat. Rendszeresen hiánycikknek bizonyult többek között a hímzőfonal.

A vegyes-iparcikk forgalom összességében növekedett, de az üzletekből tartósan hiányzott néhány vasáru, mezőgazdasági szerszám, villanybojler, olajkályha. Az építőipari alapanyagok közül a cement-, tégla-, mész-, fűrészáru-ellátás akadozott.

A nagyközség dolgozóinak étkeztetésében közel 373 előfizetéses ebéddel Tiszaszőlős is segít, a jelenlegi ellátottság a kialakítandó üdülőkörzethez mégsem megfelelő.

Az idén a szakosított üzletek létrehozása, üzletbővítések, új beszerzési lehetőségek keresése, a gyümölcsellátás javítása a kereskedelmi és vendéglátóipari egységek, vállalatok, szövetkezetek legfontosabb feladata a járási székhely kereskedelmi és vendéglátóipari ellátásának javítása érdekében.

D. Sz. M.

Diplomás a

Kallódó szellemi erők

Klárira naponta legalább háromszor rászól a főnöke, hogy munkaidő alatt ne olvassa a Közgazdasági Szemlét. Csak éppen azt nem mondja az akkurátus vezető, hogy mit csináljon szegény lány üres óráiban. A történet előzményeihez tartozik, hogy a huszonegynéhány esztendős Klári, mint a nagyvállalat ösztöndíjasa, elvégezte a hároméves számviteli főiskola vállalat-szervezési szakát, s azután került a vidéki gyáregységbe — alagihanem káderfejlesztési célból — könyvelőnek.

„Pályamódosítás"

Mondhatni, a példa távolról sem egyedi: ki ne tudna felemlíteni hasonlót. Éppen a napokban olvastam friss diplomás mérnökökről, akik betanított munkásnak szegődtek el a zalai olajmezőkön, mivel a kezdő fizetéssel nem jutnának ötről hatra. Hasonlóan nem újdonság a pedagógusok elvándorlása: én magam közvetlen szolgáltatóim között számon tartok zöldségest, benzinkutast, gelkást. „Pályamódosítás" — mondják a szociológusok. — Csakhogy egy-egy diplomás ember startra való előkészítése évente csaknem százezer forintjába kerül a népgazdaságnak. Arról nem beszélve, hogy a diplomájukat sutba dobók helyére több ambíciózus fiatal nem jutott be.

Nemrégiben az egyik nagyvállalatnál feltérképezték a diplomások tevékenységét. Kiderült, hogy jónéhány mérnök lényegesen a kvalitása alatti munkát végez: technikusként, technológusként, vagy éppenséggel művezetőként. Máshol meg laszszóval sem tudnak mérnököt keríteni maguknak. Hasonlóan van iskola, nem is egy, ahol száz százalékos a szakellátottság, még a napközi-ben is szaktanárok foglalkoznak a nebulókkal, máshol meg a képesítés nélküliek vannak többségben a tantestületekben. A kiegyenlítődésre vajmi kevés a remény, hiszen a jó helyek a jövőben is csábítóbbak lesznek.

Folytathatnám a sort, ám akkor sem lyukadnék ki máshol: jobban gazdálkodhatnánk szellemi kincseinkkel. Nemrégiben a Vasas-szakszervezet központi vezetősége három ágazat értelmiségi dolgozóinak élet- és munkakörülményeit vizsgálva megállapította: „Az értelmiségi dolgozók felkészültségét nem mindenhol használják ki megfelelően. Például a műszaki dolgozók munkájuk 30 százalékát az, intézeti kutatók pedig a munkafeladataik 35—40 százalékát alacsonyabb szintű tevékenységnek ítélik meg. Mindez az irányító munka belső gyengeségére és bizonyos szemléleti elmaradásra vezethető vissza. Sok vállalatnál az egyes munkakörök között nem alakultak ki megfelelő határvonalak".

A cél világos: minél többen találják meg számításukat, szakmai elképzelésüket munkahelyükön. A Ganz MÁVAG-ban a fiatal diplomások három hónappal a debütálásuk után kérdőíveken vallanak arról, hogy mit várnak pályájuktól. Majd egy év elteltével következik a kontrollvizsgálat. Ezen már arról adnak számot a fiatalok, hogy mi vált valóra elképzeléseikből, s tapasztalataik alapján milyen változásokat ajánlanának. Az adatok tanulsága egyértelmű: szívesen csak ott maradnak meg, ahol alkotó munkát végezhetnek, s onnan mennek el, ahol a feladatok egyhangúak, vagy a megszerzett tudásra — legalábbis úgy tűnik — nincs szüksége a vállalatnak. Nem kevésbé követendő példa az Egyesült Izzóban létrehozott úgynevezett — „mérnökóvoda", melynek célja a pályakezdő szakemberek aklimatizálódása — azaz a vállalat alapos megismerése. Többhónapos tanfolyamon, kiadós gyárlátogatásokon talál rá mindenik a képességeinek legjobban megfelelő területre, s erről konkrét feladatokra épülő „kisdiplomával" ad számot. Nyilvánvaló, hogy az egyetemről magukkal hozott potenciális energiájuk így azonnal mozgássi energiává alakulhat azzal, hogy kezdettől komolyan veszik őket, s feladatot kapnak. Az ilyen pályakezdő szakembereket a legügyesebb munkaközvetítők sem tudják elcsábítani, számukra mindennél többet jelent az, hogy alkotó légkörben dolgoznak, élnek. Diplomás zöldséges, benzinkutas, gelkás ismerőseink aligha részesültek hasanló básánmódban első munkahelyükön, s anyagilag bármennyire is megtalálták számításukat, örök kielégületlenséggel a szívükben élik le egész életüket.

A szellemi energiával való pazarlás — mégha elképzelésünk sincs ennek nagyságrendjéről — semmivel sem kevésbé veszedelmes jelenség, mint a konkrétan felismerhető, mérhető pocsékolás. Múltkoriban egy magasszintű értekezleten hallottam: mi lenne akkor, ha a vállalatok, intézmények a kihasználatlan szellemi kapacitásuk után „eszközlekötési" járulékot fizetnének? Ugyanúgy, mint a naponta néhány órát üzemelő értékes automata gépsorok, daruk, s a raktárakban évek óta heverő anyagok után? Hát bizony szép summa összejönne.

„Készletek"

Előbb mindenhol pontosan fel kellene térképezni, hogy valójában mekkorák is ezek a „készletek" — csak így lehetne megállapítani, hogy mennyi használódik fel, s mennyi minősíthető elfekvőnek, vagy mondjuk szebben: rejtett szellemi tartaléknak. Amit megfelelő kihasználás híján — nem úgy, mint egy pihenésre kárhoztatott gépet, vagy bármilyen hasznosítható, keresett anyagot — egy idő után már csak érték alatt, s csak nehezen lehet mozgósítani.

— KP —

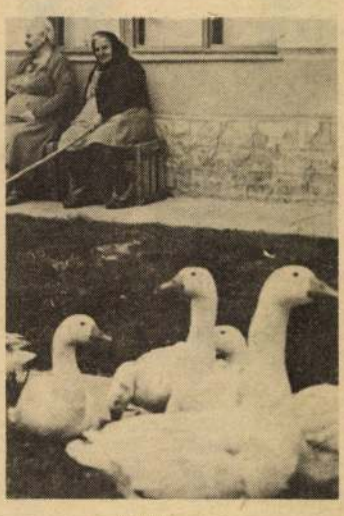

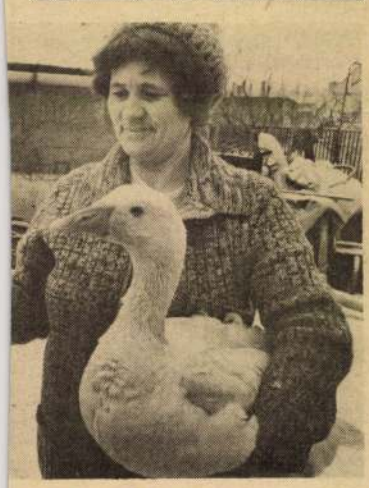

nek. De azért hízik a májam. No,
m bugyellárisa

Hé, mi ez? Hogy kerül ez a kép ide? A gúnár csípje meg! Na, mindegy. Ha már így alakult, akkor jó étvágyat!

Fotó: Temesközy

Szöveg: H. Z.

Makay Mészáros Dezső, mai művész

- A Kecskeméti mai művészek muzeumában az ujjárendezett állitás mellett, mely az európai hirüvé vált paraszt fes rászok alkotásait foglalja magába, most az 197o-ben elh száros Dezső vidám humoru játékos festményeiben szobrai ban találhatunk sok eredetiséget.

Művészeti magazin.
1978. VI. 15. Televizió 21.45 (Gmé)

állandó ki-
tők és szob-
nyt dr. Mé-
ban, kerámia

MOKRY-MÉSZÁROS DEZSŐ
1881—1970

emlékkiállítás

ÓBUDAI PINCEGALÉRIA
Budapest III., Fő tér 1.
Zichy-kastély

Megtekinthető 1985. október 4 — november 4-ig
hétfő kivételével 14^{00}—18^{00}
szombat-vasárnap 10^{00}—18^{00} óra között

A rendezők köszönetet mondanak
a Herman Ottó Múzeumnak,
a Magyar Naiv Művészek Múzeumának és
Tauszig Máriának
a kiállításon látható művek kölcsönzéséért

A meghívón: *Dűlt rovásábécé* (részlet) valamint
Őrdögfej 1908

Életrajz

1881-ben született Sajóecsegen

Mezőgazdasági akadémiát végez Mosonmagyaróváron

1908—1914 utazásai
Franciaország, Svájc, Belgium, Anglia, Spanyolország, Finnország, Oroszország, Tunisz, Egyiptom, India, Ceylon

1910 kiállítás a *Művészház*ban

A háború kitörésekor Miskolcra költözik

1918—1924 gazdálkodásból él

1924-től kiállítások a *Spirituális Művészek*kel és a *Magyar Képírókkal*

1929 első szobrai

1930, 1931 *Tamás Galéria*

1934 *Képzőművészeti Kiállítások* (önálló kiállításai)

1934—1948 Budapesten él

1961-ig, míg elhatalmasodó szembaja engedi, kerámiákat készít

1970 tíz nehéz esztendő után meghalt Miskolcon

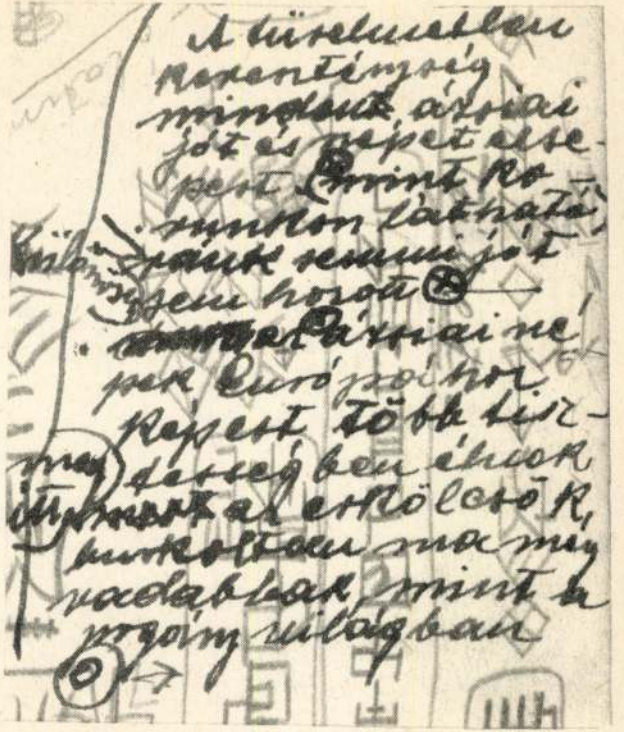

Kiállított művek

Képek

1. Idegen világ 1907—8 k. v. techn. 21 × 23 cm
   Tauszig Mária tul.
2. Ördögfej 1908 o. k. 34 × 48 cm
3. Óceánia 1910 e. v. techn. 18 × 30 cm
4. Idegen világ 1910 e. v. techn. 11 × 18 cm
5. A sivatag 1913—14 o. v. 85 × 64 cm
6. Háborús Szimbólum 1916 v. techn. 21 × 18 cm
7. A háború é. n. v. techn. 20 × 15 cm
8. Háborús Symbolum 1915—16 p. tus 16 × 10 cm
   Tauszig mária tul.
9. Háború é. n. v. techn. 17 × 29 cm
10. A szent kígyók 1929 v. techn. 26 × 36 cm
11. Őskorszak 1931. o. k. 36 × 33 cm
12. Ősvilág é. n. v. techn. 24 × 30 cm
13. Ősbarlang, ősállat, ősvíz 1935 pasztell 45 × 58 cm
    Magyar Naiv Művészek Múzeuma tul.
14. Mezei csendélet 1942 p. akv. 47 × 59 cm
15. Aratók a búzatengerben 1942 p. akv. 59 × 47 cm
16. Tanyavilág 1943 o. v. 75 × 63 cm
17. Sajó mentén 1944 p. akv. 47 × 59 cm

Szobrok

1. Majomfej 1929 festett agyag 10 cm
2. Ülő férfi 1930 festett agyag 22 cm
3. Batu kán 1930 festett agyag 20 cm
4. Turbános 1930 festett agyag 19 cm

Kerámiák

festett tányérok és lábas-bokályok

Rovásírás-gyakorlatok

A külön nem jelzett művek a
Herman Ottó Múzeum (Miskolc)
gyüjteményéből származnak

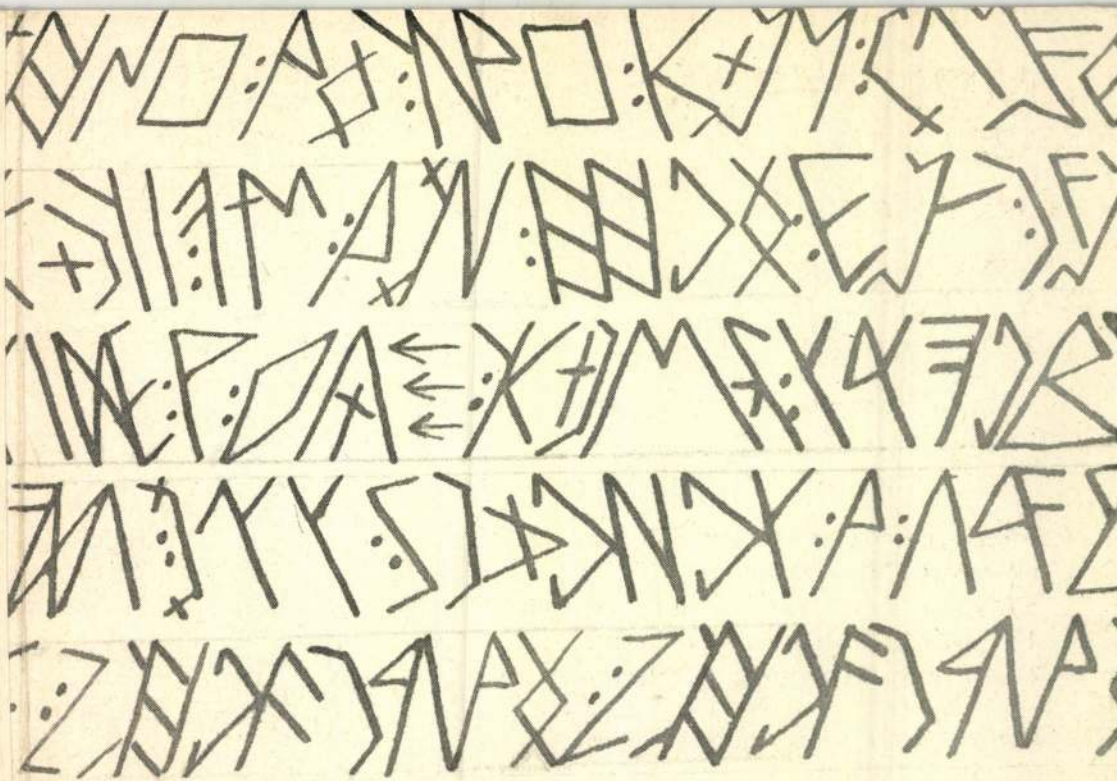

Alakformálásban, mozgásban, énekben, a mostohácska zenei támasz és az érdektelen koreográfia ellenére többé-kevésbé megfelelőt nyújt Baráth Attila, Harmath Imre, Kozári Ferenc és Zentai Lilla. Igazi zenés színházi élményről Vásári Mónika esetében beszélhetünk. *(Képünkön Vásári Mónika és Kozári Ferenc)*

R. A.

FILM

IVANHOE

Színes szovjet film

Ivanhoe, Oroszlánszívű Richárd, Robin Hood, János herceg, Brian de Boisguilbert. Ki ne ismerné e dicső és kevésbé dicső férfiak kalandos történetét? Bizonyára sokan olvasták Walter Scott híres romantikus történelmi regényét, s talán még többen látták azt a régi tévésorozatot, amelynek címszerepét Roger Moore játszotta. Azok a felnőttek, akik gyermekkori emlékeiktől vezérelve megnézik ezt az 1983-ban forgatott szovjet filmet, valószínűleg csalódni fognak. Szergej Taraszov ugyanis az érdekes, mozgalmas cselekmény helyett inkább a regény eszmei mondanivalójára és a filmben elhangzó dalokra összpontosította figyelmét. Pedig a *Robin Hood nyilával* már bizonyította, hogy ért a kalandfilm-készítéshez, s hogy „otthonosan mozog" a középkori angol környezetben.

A rendező és munkatársai, bár igyekeztek visszaadni a regény romantikus hangulatát, ezúttal nem sokat törődtek a látványos, nagyvonalú kiállítással és az események hiteles ábrázolásával. Hiányoznak a nagy tömegeket mozgató, monumentális jelenetek, s a hosszadalmas lovagi torna sem több, mint egy közepes kaszkadőrmutatvány. A film ritmusa általában a Vlagyimir Viszockij által írt és előadott balladák ritmusához igazodik. Csakhogy ezek az egyébként szép dalbetétek megtörik a lendületet, a látvány gyakran a kísérőzene illusztrációjává válik.

Taraszov nemes jellemekről, bátor hősökről, a hitről és az igazság győzelméről szóló, kissé naiv filmjének a legnagyobb hibája az, hogy éppen a főhős alakja szorul háttérbe. Ivanhoe itt csak mellékszereplő (a jóképű Peteris Gaudinys alakítja — erőtlenül); szinte eltörpül markánsabb egyéniségű barátai és ellenfelei mellett.

Hollós László

GREGORY BARÁTNŐJE

Színes angol film

A hazai és külföldi választékot naprakész szorgalommal nyomon követő filmbarátok valószínűleg nem értik félre azt a félig fanyalgó, félig bánatos kritikusi megjegyzést, hogy baj van a kamaszokról készített játékfilmekkel. Néhány emlékezetes — de sajnos a két kezünkön is játszva összeszámolható — alkotástól eltekintve, a többség képtelen hiteles, árnyalt látleletet adni erről a korosztályról. A pedagógiai célzatú esettanulmányok legalább annyira távol esnek a valóságtól, mint a nemes szándékú, de bájolgóan naiv modorú történetecskék. A tizenévesekről szóló, sorra visszhangtalanul eltűnő filmek láttán az embernek az a gyanúja támad, hogy a felnőttek talán nem is értik és alkotásaikban ezért nem tudják megmutatni a kamaszok ezerszínű világát.

Bill Forsyth öt évvel ezelőtt készült *Gregory barátnője* című filmje a tisztes, de megkopott érdekességű átlagot képviseli. Magabiztos alkotás, mely nem esik a durva túlzások és bántó egyszerűsítések kelepcéjébe, sőt néha még finom megfigyelésekből születő humor is átszövi. A kamaszfiatalok iskolai mindennapjaiból, az apró csínytevésekből és ébredő szerelmekből kirakott mozaik — az említett erények dacára — mégis töredékes marad. A rendező túlzottan is támaszkodik a jól bejáratott sémákra, de „a fiatalokkal ilyen dolgok szoktak történni" típusú események mögül hiányzik a valódi beleérzés és a mélyebb, kíváncsiságtól hajtott alkotói érdeklődés. Ezek a filmbeli bájos és esetlen, néha gonoszkodó vagy éppen tudálékos iskolások a megszólalásig hasonlítanak hasonló korú távoli-közeli ismerőseinkre.

Csak éppen az egyéniségük filmkonfekciós tömegtermék.

Gáti Péter

A HÁZIBULI FOLYTATÓDIK

Színes francia film

Régi gyakorlat a filmiparban, hogy ha egy filmnek nagy sikere van és úgy végződik, hogy a cselekménye folytatható, akkor olykor elkészítik a következő részt is. Biztosra mehetnek, mert az első rész kedvező fogadtatása „elviszi" a másodikat is, legyen bármilyen. Éppen emiatt aztán többnyire nem is fordítanak ugyanolyan gondot a folytatásra, mint amilyent az előzménynél tanúsítottak. Hogy csak a francia filmgyártásnál maradjunk: az *Őrült nők ketrecét* követő *Kémek a lokálban* sokkal halványabb az eredetinél. A *Magas, szőke férfi felemás cipőben* folytatása pedig már olyan gyenge, hogy szinte nincs is. És *A házibuli folytatódik* című Claude Pinoteau film is lényegesen gyengébb a *Házibulinál*.

A *Házibuli*ban kellemes történetet mondtak el bájosan, szórakoztatóan egy aranyos, 13 éves bakfisról, Vicről úgy, hogy jutott idő, ötlet és szellemesség még a szülei, meg eredeti dédnagymamája történetének elbeszélésére is. Ugyanezek szerepelnek *A házibuli folytatódik*ban is, de itt már egyiküknek sincs igazi története. Erőltetett, kiagyalt és kihűlt mese sápadt fordulatai viszik, de sokszor inkább csak vánszorog-

tatják előre a cselekményt, s a mondandó hiányáról minduntalan szép tájak, dúsan terített asztalok, színesen csillogó szappanbuborékok bemutatásával próbálják a figyelmet elterelni. A film csendes, diszkrét unalmát azonban semmi nem képes elfedni.

Barabás Tamás

HANGLEMEZ

NE SZÓLJ SZÁM

Bródy János nagylemeze

Minél többször hallgatom ezt a lemezt, annál jobban bosszant. Pedig úgy általában nincs különösebb baj vele: a dalok jól hangszereltek — ez a Fonográf-csapat érdeme —, a hangzás kellemes. Csak éppen ... csak éppen majdnem minden szerzeménynek megvan a hasonmása az öt évvel ezelőtti *Hungarian blues* című Bródy-szólóalbumon — vagy dallamban, vagy mondanivalóban. A *Tudom, hogy itt élsz* melódiája kísértetiesen hasonlít a *Személyi igazolvány*éra, *Az illuzionista* a *Maszkabál*éra, a valóban gyönyörű *Vándor Éva* a *Földvár felé félútonéra*. Az *Egy hétig tart* című kompozíciót pedig már más énekes tette népszerűvé. Aztán: mostanra az egykori „rózsabetiltás" után valóságos „rózsadömping" van — Koncz Zsuzsa két albumán is szerepel a *Ha én rózsa volnék*, most Bródyén is. Igaz, Bródy sokkal jobban énekli, teátrális hanghajlítgatások nélkül, egy szál gitárral. Szerzői lemezen helye is van ennek az egykor nagy vihart kavart szimbolikus, szépséges dalnak, de mára már csak enynyi, nem több.

Az igazán nagy bajom a lemezzel az, hogy nem tudok hinni az „odamondogatós" dalok őszinteségében. Áll rájuk a kifejezés: „szalonellenzékieskedés". Sokat levon dalainak értékéből, hogy Bródy, szenvtelen előadásmódjával, szinte teljesen kívülmarad saját mondanivalóján, s ezzel mintegy idézőjelbe teszi azt. Az átélés és az érzelemnyilvánítás legcsekélyebb jele nélkül énekli végig néha nagyon is személyes, megrendítő vagy gyönyörű szerzeményeit. A *Vándor Éva* című dal tán a legjobb példa erre: pesszimista, keserű sorait is szinte kellemeskén adja elő. Érdemes meghallgatni Cseh

Tamás *Horvátország* című dalát; ugyanerről szól, de mennyi kétségbeesés, fogcsikorgató düh, drámaiság van abban az előadásban! *(Favorit)*

Tancsik Mária

KIÁLLÍTÁS

MOKRY-MÉSZÁROS DEZSŐ KÉPEI

Óbudai Pincegaléria

A halála óta eltelt tizenöt év alatt több emlékkiállítást rendeztek műveiből, mint ahány alkalommal életében egyénileg bemutatkozhatott Magyarországon. Pedig nem volt rövid élete, 1970-ben, nyolcvankilenc évesen hunyt el Miskolcon, életműve pedig a XX. századi magyar művészet jelentős értékei közé tartozik. Persze a művészettörténeti folyamatokba nehezen beilleszthető értékei közé is, hosszú ideig az is vitatott kérdésnek számított, a „grand art" vagy a naiv művészet körébe sorolható-e be. Mokry-Mészáros Dezső a nagy magányosok közé tartozik, mint Csontváry vagy Gulácsy, vállalkozása az övekéhez hasonlítható, noha teljesítménye sokkal egyenetlenebb, mint az előbbieké. Főként élete utolsó harmadában alkotott műveire, a megélhetés kényszere miatt készített kerámiáira vonatkozik ez. Az Óbudai Pincegalériában is szerepel néhány festett tányér és lábas-bokály, a művek zöme — tizenhét, főként kisméretű kép és négy kisplasztika — azonban elsősorban arra a Mokry-Mészáros Dezsőre emlékeztet, akit a Föld őstörténetének, illetve a világegyetem titkai inspiráltak, aki a „górcső" segítségével felfedezte a mikrovilág szépségeit, hogy képzeletével újrateremtve, talán sosemvolt lényekkel népesítse be a történelem előtti korok helyszíneit. Különös, összetett érzelmi hatást keltő világot hozott létre: egyszerre harmonikusat és fenyegetőt, olyat, amelyben benne van a szorongás, a kiszolgáltatottság érzete, s egyfajta kiegyensúlyozott, természetközeli lét reménye, ígérete. Nehezen elhelyezhető, kategorizálható művészetet hozott létre — amely azonban mélyen gyökerezik az őt ért kultúr-, művészettörténeti hatásokban — a magyar népművészet, az ázsiai, afrikai művészetek értékeiben —, s a kor történelmi eseményeitől sem független. Végül is: a félelem és a remény a század alapérzései közé tartozik.

P. Szabó Ernő

ÖRÖKSÉG

Ernst Múzeum

Sokan azért nem járnak kiállításra, mert restek túl sok képet, tárgyat

HETI AJÁNLAT

vagy egyebet megszemlélni, és kiválasztani a nekik tetszőt. Némelyeket pedig egyenesen fizikai rosszullét fog el a bőség zavarától.

Az Ernst Múzeumban ezúttal senkit sem fenyeget ilyen veszély. A rendezők — a Műcsarnok és a Design Center — bámulatos önuralommal mutatják be 40 év tárgy- és környezetkultúrájának jellemző darabjait. A sokból is nehéz válogatni. Nekik ennél nehezebb dolguk volt. Az iszonyúan kevésből kellett fölmutatniuk négy évtized jellegzetes kellékeit. Nem mintha nem lettek volna ilyenek. Dehogynem: a gyárak jobb vagy rosszabb minőségben,

fejlettebb, avagy elmaradottabb formában végül is mindent gyártottak, amire szükségünk volt, csak úgyszólván semmit sem tettek el belőle *mutatóba* az utókornak. Nálunk — tisztelet az igen csekély kivételnek — a legnevesebb cégeknek sincs következetesen szervezett gyűjteményük, afféle házi múzeumuk. Ami igazán nem dicséri mentalitásukat.

Így aztán rossz elgondolni, mekkora munka volt mégis érzékletes, helyenként szinte megható találékonysággal bemutatni, mi módon, milyen környezetben laktunk, munkálkodtunk, szórakoztunk — éltünk tíz, harminc, sőt negyven évvel ezelőtt. A tárgyak mindegyike egy-egy megállásra késztető mementó, a képek hosszú sora pedig maga a mi kis élettörténetünk.

Effajta kiállításról szólván, a krónikás rendszerint fölhívja a pedagógusokat, vigyék el okvetlenül diákjaikat a tanulságos bemutatóra. Én a gyárigazgatókat invitálnám: menjenek csak el az Ernst Múzeumba, hogy aztán a következő negyven évről legyen örökségük azoknak, akik joggal kíváncsiak a múltjukra!

(Képünkön Csepel-motorkerékpár és földműves szerszámok.)

Balog János

KOMÁROM MEGYEI IPARMŰVÉSZEK

Tatabánya, Kernstok Terem

A minduntalan felélénkülő, majd elcsendesedő viták közepette — hol van az iparművészet helye napjaink művészetében, hol a köztudatban — jó olykor egy-egy kiállítást is látni. Még ha jobbára csak nevében az, akkor is.

A Komárom megyei iparművészeknek a megyeszékhely legrangosabb kiállítótermében másodízben megrendezett tárlata létével azt sugallja: *van* iparművészet a megyében, akad kétévente egy kiállításnyi szemlézésre érdemes anyag. Aztán a neveket számlálgatva kiderül: az összesen nyolc kiállító művészből is kettő vendégjogon — az évtizedekkel korábbi elszármazás okán — van jelen. S a kiállított alkotások is összességükben — ha valóban egy egész megye szó szerinti értelemben vett iparművészetét reprezentálják — inkább szegénységet, mint bőségét mutatnak. Vagy alapvetően csak az anyag fölötti uralom bizonyítékának tűnnek. Amik igazán szépek, azok Farkas Éva üvegedényei. És Nyikusné Nagy Anna népi ihletésű szőttesei képviselik tán legjobban azt a szintézist, amelyben együtt az esztétikum és a funkció, a műalkotás szépsége és a köznapi tárgy használhatósága.

Komárom megye iparművészete — a kiállítás tanúsága szerint — ennyiből állna, legalábbis ennyi belőle a fölmutatásra érdemes. Ha nem több, az nem a most kiállító művészeket minősíti. *(Képünkön Farkas Éva üvegmunkái)*

E. Nagy Lajos

FOLYÓIRAT

MAGYAR ÉPÍTŐMŰVÉSZET

Az európai kulturális fórum napjaira időzített szám — az érdekelt vállalatok és az MTA-Soros Foundation támogatásával — igen gazdag anyagot ölel föl az ország mindenfajta művelődési házairól, régiekről és újakról, a színházaktól az átalakított zsinagógáig, tanulmányokban és képekben. Ha mi mégis egy száraznak tűnő számvetést emelünk ki mindebből, amely igen érdekes táblázatban összesíti az ország színházait, keletkezésüket, esetleges át- vagy újjáépítésükkel egyetemben, azt a következők nyilván megmagyarázzák.

Jelenleg 35 színházépülettel számolhatunk, tizenkilenccel a fővárosban, tizenhattal vidéken. A budapestiek közül tíz az első világháború előtt, öt és két háború között épült, és mindössze négy a második világháború után. Ez utóbbiak közé tartozik a József Attila Színház és a Mikroszkóp, valamint a Pesti — amely korábban mozi — és a Bábszínház, amely azelőtt a Nemzeti Kamaraszínháza volt. A vidéki tizenhat közül tizenhármat még az első világháború előtt építettek, egy létesült a két háború közt, és kettő — a győri és a zalaegerszegi — a második világháború után.

Meg kell jegyezni: a háborús pusztítások, a hosszú idő következtében is, szükség volt a túlnyomó többség helyreállítására, illetőleg újjáépítésére (Víg, Madách stb.), átépítésére (mai Nemzeti, Vidám stb.), avagy teljes rekonstrukciójára (Operaház, debreceni, szegedi és pécsi színházak). És hátra van a többi rekonstrukciója is, majd — kezdődik minden elölről.

A cikk nem mondja ki, de annál erősebben sugallja: sziszifuszi erőfeszítés, amely tele van kérdőjelekkel.

B. J.

KAJÁN

GENFI CSÚCS

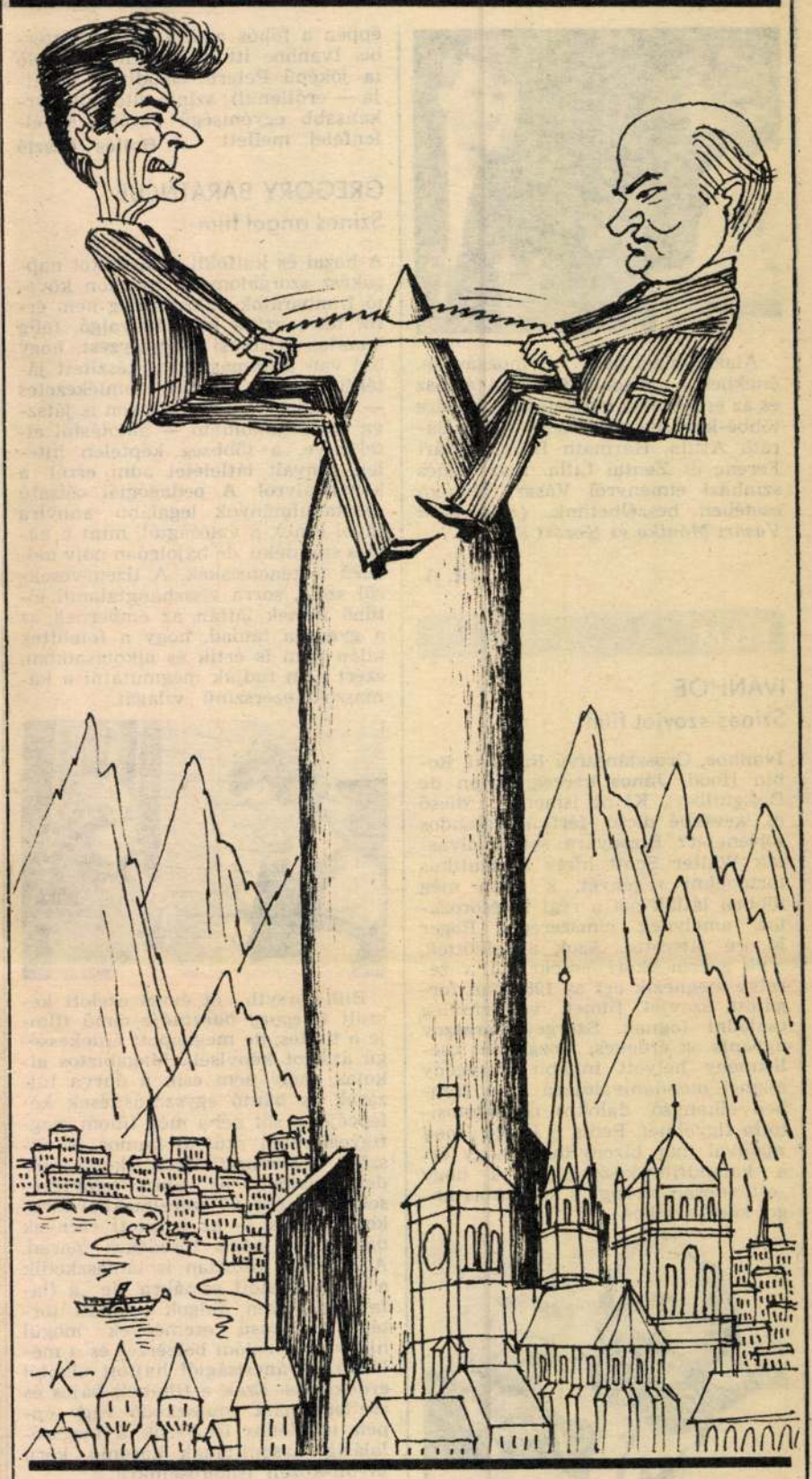

ÚJ TUKOR / Képes kulturális hetilap

Szerkesztőség: Budapest VII., Lenin körút 9–11. 1073
Telefon: 221-285, 429-350, 222-408
Főszerkesztő: **BENJÁMIN LÁSZLÓ**
Főszerkesztő-helyettes: **FEKETE SÁNDOR**

Kiadja: **LAPKIADÓ VÁLLALAT**
Budapest VII., Lenin krt. 9–11.
Felelős kiadó: **SIKLÓSI NORBERT,** a Lapkiadó Vállalat vezérigazgatója
HU ISSN 0133–1361

Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a hírlapkézbesítőknél, a Posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR) Budapest V., József nádor tér 1. – 1900 –, közvetlenül, vagy postautalványon, valamint átutalással a HELIR 215–96162 pénzforgalmi jelzőszámra. Előfizetési díj: negyedévre 120,– Ft, ½ évre 240,– Ft, 1 évre 480,– Ft.

85.2455 Athenaeum Nyomda, Budapest, rotációs mélynyomás. Felelős vezető: **Szlávik András** vezérigazgató. **INDEX: 25 817.** Meg nem rendelt fényképekért és kéziratokért a szerkesztőség nem vállal felelősséget.

Mokry-Mészáros Dezső

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-743, 340-726
1980 DEC 21
naiv művész

DOLGOZÓK LAPJA

1980. december 21., vasárnap

1021

Mokry-Mészáros Dezső naiv művész: Mezei csendélet

LAPJA

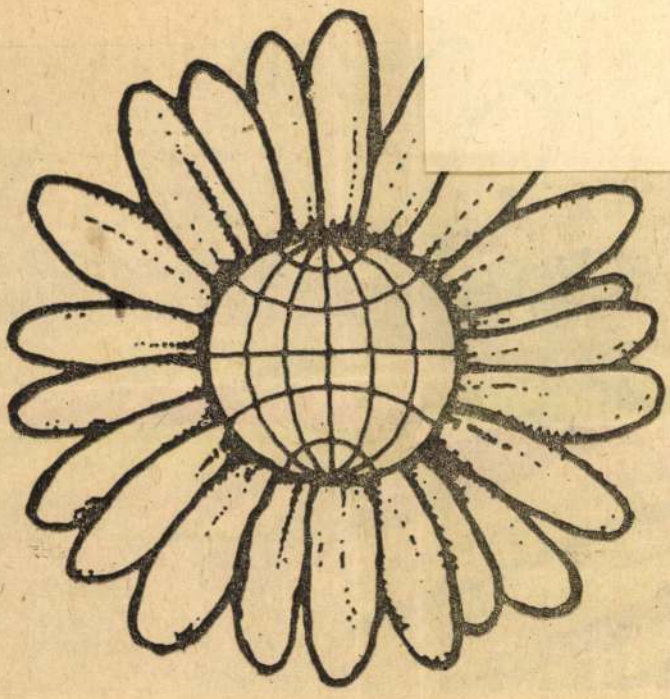

azók részére

Mokry Mészáros Dezső

A pogány spirituális

Mokry-Mészáros Dezső kiállítása

Az egykori Zichy-kastély pincéjében — Obudán, a mostani Siposvendéglővel szemben — van egy kicsiny kiállítóhelyiség. Pontosabban maga a pince az, bizonyítva, hogy az *underground* kis helyen is elfér. Persze Mokry-Mészáros munkái korántsem számíthatók valamiféle föld alatti művészethez, annak ellenére, hogy a festő lényének pillangószárnyát nem könnyű tudományosan megfogni. Különös-különc alakja még nem foglalta el méltó helyét a köztudatban, nem is annyira Csontváry mellett, mint inkább őt váltva, hiszen az 1881-ben született mester akkoriban kezdte pályáját, amikor a Csontváryé túl volt a zeniten: 1910 táján. Hogy nem tűnt fel annyira szokatlan munkáival, mint a legalábbis anekdotikus figuraként közismert Kosztka Tivadar, az a Mokry-Mészáros-festmények szerény méreteivel is magyarázható. A Mokryról jelentős tanulmányt író Beke Lászlónak és a Mokry-képeket a miskolci múzeumnak megszerző Végvári Lajosnak — két, meglehetősen eltérő szemléletű tudósnak — köszönhető, hogy a képzett mezőgazdász és amatőr őslénygyűjtő Mokry-Mészáros művészete megkapta a maga húsz-egynéhány sorát a készülő nagy magyar művészettörténetben.

Mokry-Mészáros ezek szerint „naiv" volt, lévén eredetileg más foglalkozású, és még csak nem is próbálta gyorsított menetben pótolni az akadémikus képzettség hiányát, mint Csontváry. Feltalált magának egy fantasztikus lényekkel telített világot, amely a szimbolisták közül az Odilon Redonéval rokon, de még inkább a szürrealistákéval (csak hát amikor Mokry-Mészáros a maga Idegen világait megfestette, még majdnem negyedszázadot kellett a megfelelő kiáltványra várni; s amikor ez a kiáltvány megjelent, a festő már Miskolcra húzódott vissza).

Az első világháború előtt a művész sokfelé utazott, Keleten is, de ez a legjobb képeken legfeljebb csak sokszoros áttétellel hagyott nyomot. Igazi tájai a *belső*, megálmodott, ember nem látta bolygókon, ősidőkben játszódó hegyvidékek voltak: nagyra tartott *Arab erődítmény tuareggel* című képén ugyanazok a szétesésjelek érződnek, mint 1940 körüli, hangsúlyozottan „magyaros" és „naiv" képein — bár a kis kiállításon látható *Aratók a búzatengerben* ezek között is remekmű. És néhány döbbenetes erejű található az érett korában mintázott ülő szobrocskák között is.

Hol jelölhetnénk ki történelmi helyét annak, aki álomvilágban élt? A 20-as években volt egy Spirituális Művészek nevű csoport, egy ideig velük együtt állított ki. Időskorában elfeledték, szegénységben, vakságtól kínozva élte le utolsó éveit.

Öregkorát a Csontváry ősmagyarhun álmaihoz hasonló gondolatkör színezte ki, mindenfajta rovásírás bűvölete, meg az a hit, hogy „az ázsiai népek Európához képest több tisztességben élnek", mivel „a türelmetlen kereszténység minden ázsiai jót és szépet elsepert". Az öreg Mokry-Mészáros „Kr. e. 3—4. évezredi ősmongol" rovásait, melyeket lekerekített hímzésmintává álmodott, aligha lehetne valamely nemzetközi áramlatba belehelyezni; a magyar kultúra történetében is inkább a meg nem értés következményeinek tanulságos dokumentuma, mint jelentős műalkotás. Hanem a képpé varázsolt ősi-távoli álmok méltók a tiszteletre és szeretetre.

Székely András

műsora (7). **Mikroszkóp Színpad:** Bal? Jobb? Bal!! (fél 8). **Radnóti Miklós Színpad:** Az ibolya. — Az árny (Bemutató ea. 7). **Vidám Színpad:** Kabos-show (7). **Rock Színház:** A bábjátékos (Pataky Műv. Központban 7). **Korona Pódium:** Szubrettszemmel (7). **Állami Bábszínház:** A fából faragott királyfi. — A csodálatos mandarin. — Petruska (Népköztársaság u. 69. Felnőtt ea., este fél 8). **Fővárosi Nagycirkusz:** Mindenki másként csinálja (ORI-rendezvény, 8).

ma levente — Az ezerkettedik éjszaka. Verses játékok. Szépirodalmi Kiskönyvtár. — Tamási Áron: Szólít a szülőföld. Bölcső és bagoly — Hazai tükör — Vadrózsa ága. Z. Szalai Sándor bev. tanulmányával, Illés Endre Egy jégtörő szellem c. esszéjével (Szépirodalmi). — Waldemar Lysiak: Napóleon elrablása (Zrínyi).

Milyen idő várható a héten?

A hét első felében hűvös időre lehet számítani. A hajnali órákban sokfelé párás lesz a levegő, köd is kialakul, és ez helyenként a nappali órákban is megmarad. A minimum-hőmérséklet mínusz kettő, plusz három, a maximum-hőmérséklet 8 és 13 fok között várható. A hét második felében megélénkülő széllel enyhébb levegő éri el a Kárpát-medencét. Kisebb esők főképp az ország északi területein alakulhatnak ki, tartós csapadék azonban továbbra sem valószínű. Az éjszakai órákban három—nyolc fokig hűl le a levegő, napközben 12—17 fokig emelkedik a hőmérő higanyszála.

A hét legelején még friss, hűvös léghullám tölti el a Kárpát-medencét, a napok múlásával azonban mind párásabbá, szennyezettebbé válik a levegő. A szennyezőanyagok jelenléte, növekvő koncentrációja irritálja a légutak nyálkahártyáját, hajlamossá teszi a légúti megbetegedésekre. A hét második felében azután ismét változatosabbra fordul időjárásunk. A levegő növekvő nedvességtartalma és a feltámadó szél miatt a reumatikus panaszok gyakoribbá válhatnak, a légköri változások következtében pedig ingadozóvá válik a közérzetünk.

Mokry-Mészáros Dezső, náw művész (2) Folytatás

„Mezei csendélet."

D.J.: Magyar Náw Művészek Múzeuma.

Napló (Veszprém), 1979. jan. 20.

Mokry-Mészáros Dezső: Mezei csendélet

BEMUTATJUK A 1021

Magyar Naiv Művészek Múzeumát

A múzeum épülete.

Mokry-Mészáros Dezső: Mezei csendélet.

Kecskeméten — a város szívében — hangulatos, szépen helyreállított múlt századi nemesi házban működik a Magyar Naiv Művészek Múzeuma. Elég hosszú és göröngyöktől, kitérőktől sem mentes utat tett meg a naiv művészet és sok naiv művész is, amíg néhány évvel ezelőtt állandó otthonra talált ebben az épületben, ebben a gyűjtő, őrző és közkinccsé tevő intézményben.

A naivakkal, a parasztfestőkkel először a néprajzkutatók találkoztak. Ők gyűjtötték össze a pingáló asszonyok és rajzoló lányok munkáit. Ezekben a művekben természetesen még közvetlenül élt a falusi, paraszti közösség szokás- és formavilága, ezért jó részük a néprajz, népművészet világába tartozik. Ugyanakkor elszakadtak már a használati követelménytől és öncélúan, egyénien megoldott munkák is vannak közöttük, melyek már a naiv művészet körébe tartoznak. Századunk 20-as éveihez köthető a magyar naiv művészet első virágokra. Benedek Péternek rendeztek először 1923-ban önálló kiállítást Budapesten. A felfedező Bálint Jenő az első sikereken felbuzdulva folytatta az „őstehetségek" felkutatását és a későbbi években rendszeresen be is mutatta őket. Nem volt mentes azonban ez az őstehetség-kutatás bizonyos ideológiai zavarosságtól, nacionalista mellékzörejektől sem.

A magyar naiv művészet második, máig tartó virágzása a 60-as években indul el. Az újra felfedezésben és tartósnak látszó virágzásban már egészen más tényezők játszanak szerepet. Korunk emberének sajátos helyzetében leli magyarázatát a naiv művészet iránt megnyilvánuló széles társadalmi igény. Az ember gépek szolgálják ki, készítik számára a termékeket és lassan már a levegőt is gép állítja elő számunkra. De az ember nem vált géppé, sőt, fél az elgépiesedéstől és nagyon hiányzik számára a „mese". Vonzódik mindahhoz, ami esetleges, olykor esetlen is, de magán viseli az alkotó ember kezenyomát. Keresi a humort, a rácsodálkozó hitet, gyermeki bájt a művészetben is. Saját gondtalan gyermekkorát fedezi fel újra ezekben a festményekben, szobrokban, melyek új oldalról láttatják a természeti és emberi világot. Ezt az igényt ismerte fel Moldován Domonkos, a magyar naiv művészet értékmentője, propagátora, szervezője, e múzeum gondolatának megvetője és donátora.

A Magyar Naiv Művészek Múzeumának állandó kiállításában az avatott, szakszerű rendezés — Bánszky Pál művészettörténész, múzeumvezető munkája —, jó, rokonítottan csoportosította a különböző törekvésű műveket. Az anyag gazdagságát az is mutatja, hogy a kezdetektől, Benedek Pétertől a ma élő művészekig terjed a képek, szobrok közel másfél száz darabból álló bemutatott kollekciója. A rendezés helyesen szöveges elméleti eligazítás mellett a művészek rövid életrajzával is megismerteti a látogatókat. Ezekből kiderül, hogy néhányan megismerkedtek ugyan, egy-két főiskolai félévben az egyetemes művészettel, de igazán csak az ott tanultakat teljesen vagy jórészt elfelejtve találtak magukra.

A bemutatott festmények jó része életkép. Ezek a festmények nem közvetlen látvány vagy természet után készültek, hanem az emlékezet vagy ritkábban a fantázia segíti a művek világrajöttét, vászonra, papírra kerülését.

Érthetően vonzódnak ezek a festők a szűkebb világnak, a falusi életnek nagyobb eseményeihez, közösségi, ünnepi alkalmaihoz. Ilyenek a lakodalom, körmenet, a búcsú, a szüret, a piac vagy olykor a vadászat.

A már említett kezdeteket Benedek Péter, Győri Elek, Káplár Miklós, Süli András képviselik elsősorban. Benedek Péter lakodalmi képe mellett külön figyelmet érdemel Pótszemle című munkája, melyben a nagyon valóságos elemek arányát átírva, a fegyveres katona vagy csendőr felnagyított alakjával gondolati, társadalmi mondanivalót tolmácsol. Győri Elek bethlemesei és lakodalmasai már vidámságot sugároznak, megbújt kis házai pedig mesehangulatot idéznek fel. Káplár Miklós munkásságában fedezhető fel leginkább a „nagyművészet", a grand art hatása. Szívesen választott hortobágyi festményeiben tudatos festői törekvések (ellenfény), nagyvonalú komponálás és rajzi biztonság fedezhető fel. Süli András az áradó gazdagság, a miniatűr festészet részletező pontossága és sajátos színessége teszik

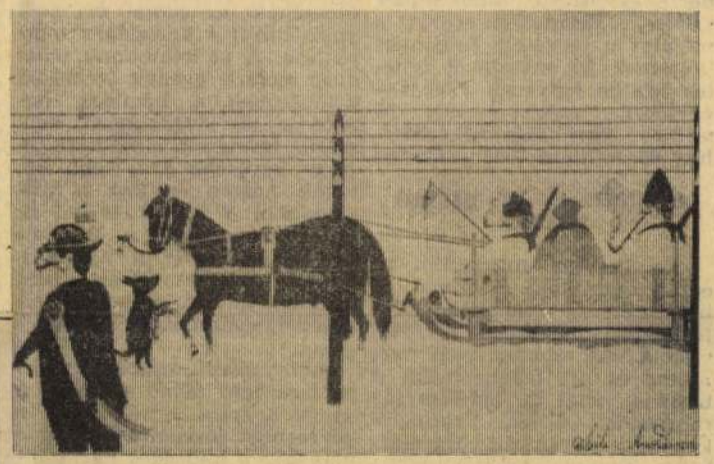

Süli András: A parasztember megy a tanyára.

A faragás, a szobrászat a naiv művészek világában később lép előtérbe, mint a festészet. Elsőként Markovits Horváth Antal hittel, áhítattal teli, gyöngéd archalizálással faragott faszobrait kell említenünk. Másfajta megközelítést mutat Gyovai Pál, akinek a művei tömörségükkel, nyers erejükkel a Húsvétszigetek ősi művészetével rokonok. Ugyancsak egzotikus világot faragott meg egyénien Csordás Ferenc (Alaktalan sziget lakói). Pályák Ferenc erőteljes formálása, rusztikus felületeinek monumentalitása országszerte ismert. Nyugodtabb formázás jellemzi az ugyancsak Bács megyei Orbán István szobrait, akitől a színezés, festés sem idegen. A történés, a cselekvés ragadta meg Katona Józsefet és Horváth Vincét (Tolsztoj vadászaton, Itatás).

Az állandó kiállítás mellett a múzeum kisebb, méreteiben is kedves, intim hatású helyiségében rendszeresen mutatnak be egy-egy egyéni tárlatot. Így az általános áttekintés után egy-egy művész munkájának mélyebb, szélesebb ívű megismerésére is mód nyílik.

Mokry-Mészáros Dezső munkáiban, festményeiben és „ősállat"-plasztikáiban egyaránt érezzük utazásainak egzotikus élményét és fantáziájának erőteljes élénkségét. Szintén erőteljes képzelet munkál a salgótarjáni Balázs János határozottan körülírt, jórészt síkban megoldott festményeiben. A falusi világhoz, közlebbről saját községéhez, Galgamácsához kötődnek Dudás Juli rajzai, festményei. Élénk színekkel hozza elénk a régi szokásokat. Nemcsak az ünnepek érdeklik azonban, hanem a hétköznapok is. Ezt éppen az itt kiállított Mosás és a Kender megmunkálása című munkái is bizonyítják. Gajdos János művei intim hangulatúak, visszafogott színvilágúk másfajta festőiséget mutat. A mai közösség élménye adott ecsetet Pozsgai Pálné kezébe a Tsz-közgyűlés című, a résztvevők egyéniségét is érvényesítő, de tömeghatást is érzékeltető festményeiben.

Mokry-Mészáros Dezső munkáiban, festményeiben és „ősállat"-plasztikáiban egyaránt érezzük utazásainak egzotikus élményét és fantáziájának erőteljes élénkségét. Szintén erőteljes képzelet munkál a salgótarjáni Balázs János határozottan körülírt, jórészt síkban megoldott festményeiben. A falusi világhoz, közlebbről saját községéhez, Galgamácsához kötődnek Dudás Juli rajzai, festményei. Élénk színekkel hozza elénk a régi szokásokat. Nemcsak az ünnepek érdeklik azonban, hanem a hétköznapok is. Ezt éppen az itt kiállított Mosás és a Kender megmunkálása című munkái is bizonyítják. Gajdos János művei intim hangulatúak, visszafogott színvilágúk másfajta festőiséget mutat. A mai közösség élménye adott ecsetet Pozsgai Pálné kezébe a Tsz-közgyűlés című, a résztvevők egyéniségét is érvényesítő, de tömeghatást is érzékeltető festményeiben.

latoknál sokfelé mondogatják: ránk köszöntött a hét szűk esztendő. Néhány szabályozó módosításával az idén valóban nehezebbé válik a vállalati gazdálkodás. Pontosabban — és ez a lényeg — nehezebb lett a vállalatoknak szükséges eredmény, nyereség és az ebből képezhető alapok előteremtése.

Minőségileg teljesen más munka kell ahhoz is, hogy egy vállalat akár csak az eddigi jövedelmeire szert tehessen. Emelkedik például (az 1979-es év után számított) nyereségadó. Egyben, széles körben csökken a nyereségadóból, kedvezményesen, különféle célokra visszatartható rész. Növekedett (már az 1978-as évre vonatkozóan is) a tartalékalapba helyezendő kötelező rész. Ráadásul ezután a tartalékalapból tilos az érdekeltségi alapok (részesedési, bérfejlesztési stb. alap) kiegészítése. Beruházás esetén a vállalat a tervezett fejlesztési költségek 30 százalékát köteles letétbe helyezni. (Tehát — egyszerűen szólva — egy 50 milliós beruházás elkezdéséhez 65 millióra lesz szükség.)

ÉVENTE 40—80 MILLIÓ KIESÉS

Az iparban megszűnik az eddig évenként Központilag biztosított 1,5 százalékos bérfejlesztési lehetőség. A továbbiakban adómentesen csak akkor és ott lehet emelni a béreket, ahol a hatékonyság (hozzáadott érték, termelékenység) növekszik. Egy átlagos nagyságú vállalatnál e módosítások, évi 40—80 millió forint „kiesést" okoznak — a vállalatok egy részénél vállalati és személyi jövedelemkiesést is.

Három évvel ezelőtt hasonló pénzügyi szigorításokra került sor. Azt azonban akkor a vállalatok viszonylag könnyen ellensúlyozták. Egyrészt, mert különféle címeken, különféle támogatásokat, visszatérítéseket, kedvezményeket kaptak, illetve jártak ki maguknak. (Az utóbbi 3 évben a vállalati nyereségek évi mogatások növekedési üteme 17 százalékat tett ki). Másrészt, szinte korlátlanul növelhették a termelés mennyiségét.

Eközben viszont az egyre nagyobb mennyiségben előállított termékek jó részéért a világpiacon egyre kevesebbet fizettek, a gyártásukhoz szükséges árukért pedig egyre többet kértek. Az ily módon keletkezett veszteséget a költségvetés fizette: a vállalatoknak olyan jó módot biztosított, mintha gyártmányaik egyre jobb áron lennének eladhatók.

KEVESEBB ÁRUVAL, TÖBB BEVÉTELT

A pénzügyi szigorítások mellé tehát most ezért párosul a kedvezmények megvonása, visszaszorítása, a támogatások csökkentése, illetve: az ipari termelés növekedési ütemének (az eddigi évi 6—7 százalékról) 4 százalékra mérséklése. A vállalatoknak tehát most nem a gyenge termékek gyártásának a bővítése, hanem a jó, jövedelmező, korszerű, termékek előállítása — hogy kevesebb áru, több bevételt hozzon — lesz a kifizetődőbb. S abban is nő az érdekeltség, hogy a bevételben több legyen a nyereség, amiért érdemes lesz, igen gyorsan, javítani a munka minőségét, csökkenteni a költségeket.

Lényegében erőteljes válogatásra lesz tehát szükség: a jó és a rossz, a többet és a kevesebbet jövedelmező gyártmányok, a költséges és az olcsóbb gyártási módszerek között, illetve a jó és a gyenge személyi és vállalati teljesítmények között is. Ez jelentősen felgyorsítaná a vállalati gazdálkodás minőségi átalakulását, amely nélkül a nemzetközi versenyképesség növekedésével nem lehet reálisan számolni.

GYÁRAT, SZAKMÁT VÁLTOZTATNI

A munkások és vezetők egységes álláspontja a vállalati belső intézkedések irányát, fontosabb, mint eddig bármikor. Nem lesz könnyű megválni, ott, ahol erre lesz szükség, a régi, jól begyakorlott gyártmányoktól, vagy szakítani a régi eljárásokkal, s új megoldásokat megtanulni. Nem lesz könnyű esetleg a hatékonyság érdekében szükséges átszervezések miatt új üzemrészbe, gyáregységbe települni, vagy, ha úgy hozza a helyzet — gyárat változtatni, vagy esetleg még szakmát is. Ezek az átszervezések érinthetik az eddigi kereseti szinteket is. Megfontolt, indokolt lépéseket szabad tehát csak tenni, s igen körültekintően. Ezért a vezetőknek most mindenütt érdemes lesz az eddiginél még jobban (vagy végre!) megosztani a gondokat a vállalat valamennyi alkalmazottjával: megindokolni, előre jelezni a tervezett intézkedéseket és javaslatokat kérni egy-egy sokakat érintő lépés előtt, hogy nincs-e más mód a változtatásra, amely esetleg kevesebb veszteséggel, „mozgással" jár. Oda kell figyelni, hogy az új teljesítménykövetelményeket, ne csak ott szülessenek meg, ahol azokat könnyű megszerkeszteni, vagy hagyományosak, hanem arra kell törekedni, hogy a vállalat valamennyi posztján egyformán, azonos eszközökkel serkentsék a munkát, hiszen a hatékony-

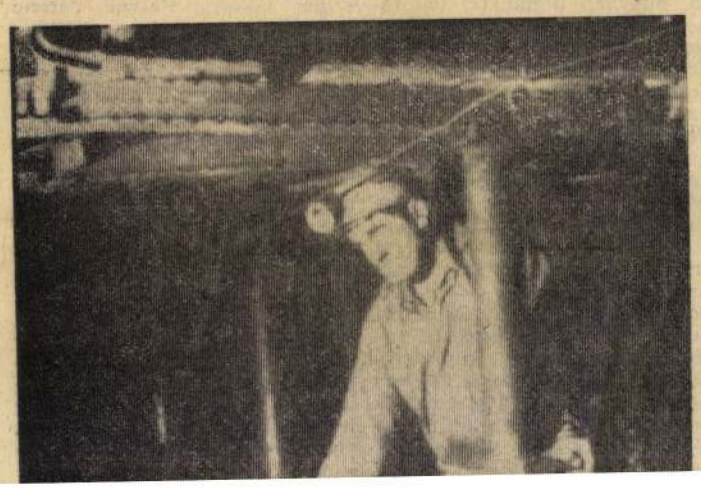

A dupla ajtó és téglafal mögött is mintha távoli, folyamatos géppuska-kerepelést hallgatna az ember. Aki nem szokott hozzá, már néhány óra elteltével is érzi, mennyire tompítja a figyelmet e szakadatlan háttérzene.

Pedig mi ez ahhoz képest, amit a két ajtó nyitása után hall! A Salgótarjáni Kohászati Üzemek szögverő üzemében 100—110 decibelben mérik a környezet „erejét".

*

A gyár egyik legkorszerűtlenebb üzeme a szögverő. A fülsértő zajjal dolgozó gépek legtöbbje 25—30 éves, de akad itt 60—80 éves, múzeumba kívánkozó matuzsálem is. S aki azon dolgozik, az aligha értékeli kuriózumát, helyette inkább a gyakori hibán mérgelődik.

— Sok a bajunk ezeknek a „régiségeknek" a karbantartásával — mondja Hollandi László üzemvezető. — Gyakran szorulnak javításra, s bizony igen hosszúnak tűnik az idő, míg újra munkaképesekké válnak. Nem beszélve arról, hogy minőségi gondokat is okoznak. Nehéz velük tartani a mérettűréseket. Egyszóval megérettek már az obsitra.

Való igaz, hogy a minőségi eltérésekben leggyakrabban az annak szánt helyére, éppen a szögverőb nemhogy utánpótlási sunk, támaszunk lenn magoló, hanem éppen van a legtöbb bajunk. zettségénél, fegyelmén is igen-igen labilis Lehet, hogy inkább kellene róla, de az iga tartozik; még három a tánk is van, mindhárn talok.

Ellensúlyként szolgál verői törzsgárda. A 36 verő munkás zöme 25– hallgatja a szüntelen zajt. S nemegyszer me ta már, hogy a mosto rülmények ellenére n keresete, hanem szíve köti.

*

Toronyi István 38 éve dolgozik itt. Igazi, régi „acélgyári", akkor került ide, amikor még hitelt is adtak az acélgyári munkakönyvre. Most hét gépet kezel, figyel.

— Az már biztos, hogy észnél kell lenni az embernek — szól, s végigszántja dús, deres haját. — Beszélgetni, bámészkodni nemigen lehet, mert percek alatt lever a gép félmázsa selejtet. Sikta előtt a gyárkapu körül nem is lát szegverőt lődörögni!

A szögverő üzemet korked-

ezek sem filléres tételek.

*

Vágvölgyi Tivadar huzalműi gyárrészlegvezetőnél már önként adódik a kérdés:

— Mennyi haladékot kapnak még a szögverő-matuzsálemek?

— Napjaik meg vannak számlálva. 1979 és 1980 a korszerűsítés évei lesznek. Sőt, részben még 1981 is. Leszámítva a legújabb típusokat, az összes szögverőt kicseréljük, idén hat csehszlovák gép már megérkezik. Modernizáljuk a szögtisztító

1979 JAN 17
NÓGRÁD
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-126

MOKRY-MÉSZÁROS DEZSŐ

1881—1970

emlékkiállítás

ÓBUDAI PINCEGALÉRIA

Budapest III., Fő tér 1.

Zichy-kastély

Megtekinthető 1985. október 4 — november 4-ig
hétfő kivételével 14^{00}—18^{00}
szombat-vasárnap 10^{00}—18^{00} óra között

A rendezők köszönetet mondanak
a Herman Ottó Múzeumnak,
a Magyar Naiv Művészek Múzeumának és
Tauszig Máriának
a kiállításon látható művek kölcsönzéséért

A meghívón: *Dűlt rovásábécé* (részlet) valamint
Ördögfej 1908

Életrajz

1881-ben született Sajóecsegen

Mezőgazdasági akadémiát végez Mosonmagyaróváron

1908—1914 utazásai
Franciaország, Svájc, Belgium, Anglia, Spanyolország, Finnország, Oroszország, Tunisz, Egyiptom, India, Ceylon

1910 kiállítás a *Művészház*ban

A háború kitörésekor Miskolcra költözik

1918—1924 gazdálkodásból él

1924-től kiállítások a *Spirituális Művészek*kel és a *Magyar Képírókkal*

1929 első szobrai

1930, 1931 *Tamás Galéria*

1934 *Képzőművészeti Kiállítások* (önálló kiállításai)

1934—1948 Budapesten él

1961-ig, míg elhatalmasodó szembaja engedi, kerámiákat készít

1970 tíz nehéz esztendő után meghalt Miskolcon

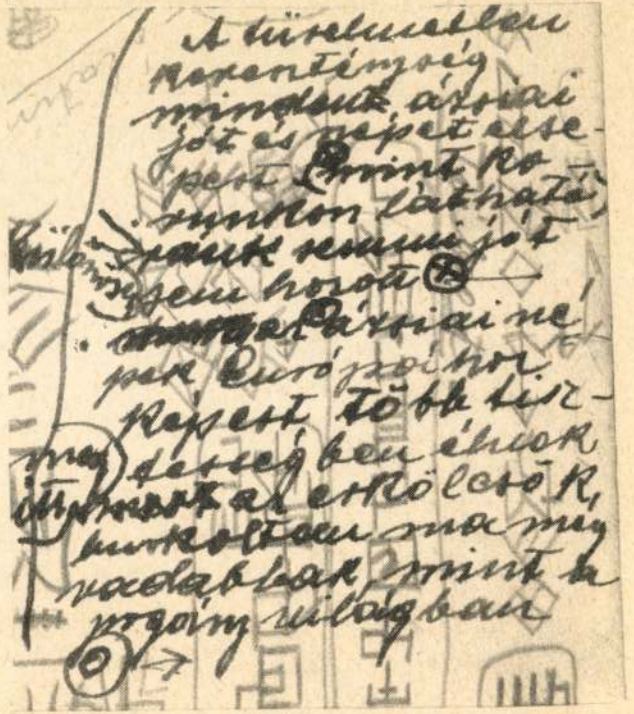

Kiállított művek

Képek

1. Idegen világ 1907—8 k. v. techn. 21 × 23 cm
   Tauszig Mária tul.
2. Ördögfej 1908 o. k. 34 × 48 cm
3. Óceánia 1910 e. v. techn. 18 × 30 cm
4. Idegen világ 1910 e. v. techn. 11 × 18 cm
5. A sivatag 1913—14 o. v. 85 × 64 cm
6. Háborús Szimbólum 1916 v. techn. 21 × 18 cm
7. A háború é. n. v. techn. 20 × 15 cm
8. Háborús Symbolum 1915—16 p. tus 16 × 10 cm
   Tauszig mária tul.
9. Háború é. n. v. techn. 17 × 29 cm
10. A szent kigyók 1929 v. techn. 26 × 36 cm
11. Őskorszak 1931. o. k. 36 × 33 cm
12. Ősvilág é. n. v. techn. 24 × 30 cm
13. Ősbarlang, ősállat, ősvíz 1935 pasztell 45 × 58 cm
    Magyar Naiv Művészek Múzeuma tul.
14. Mezei csendélet 1942 p. akv. 47 × 59 cm
15. Aratók a búzatengerben 1942 p. akv. 59 × 47 cm
16. Tanyavilág 1943 o. v. 75 × 63 cm
17. Sajó mentén 1944 p. akv. 47 × 59 cm

Szobrok

1. Majomfej 1929 festett agyag 10 cm
2. Ülő férfi 1930 festett agyag 22 cm
3. Batu kán 1930 festett agyag 20 cm
4. Turbános 1930 festett agyag 19 cm

Kerámiák

festett tányérok és lábas-bokályok

Rovásírás-gyakorlatok

A külön nem jelzett művek a
Herman Ottó Múzeum (Miskolc)
gyűjteményéből származnak

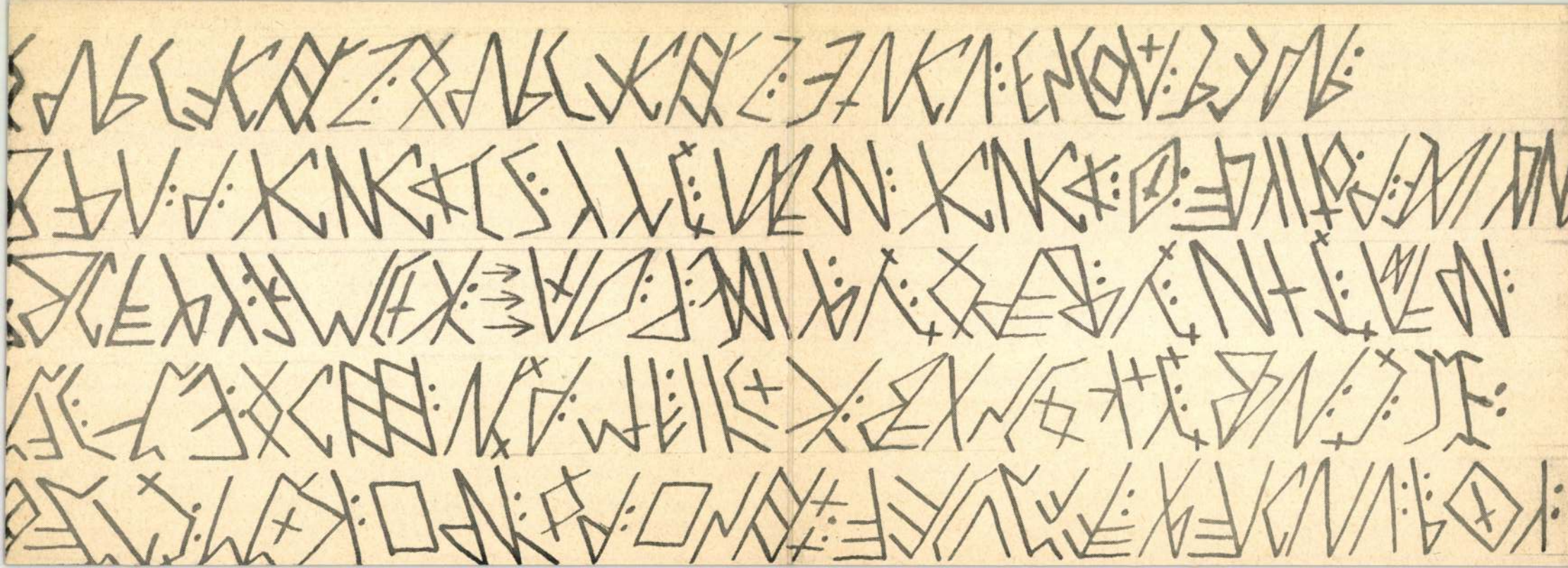

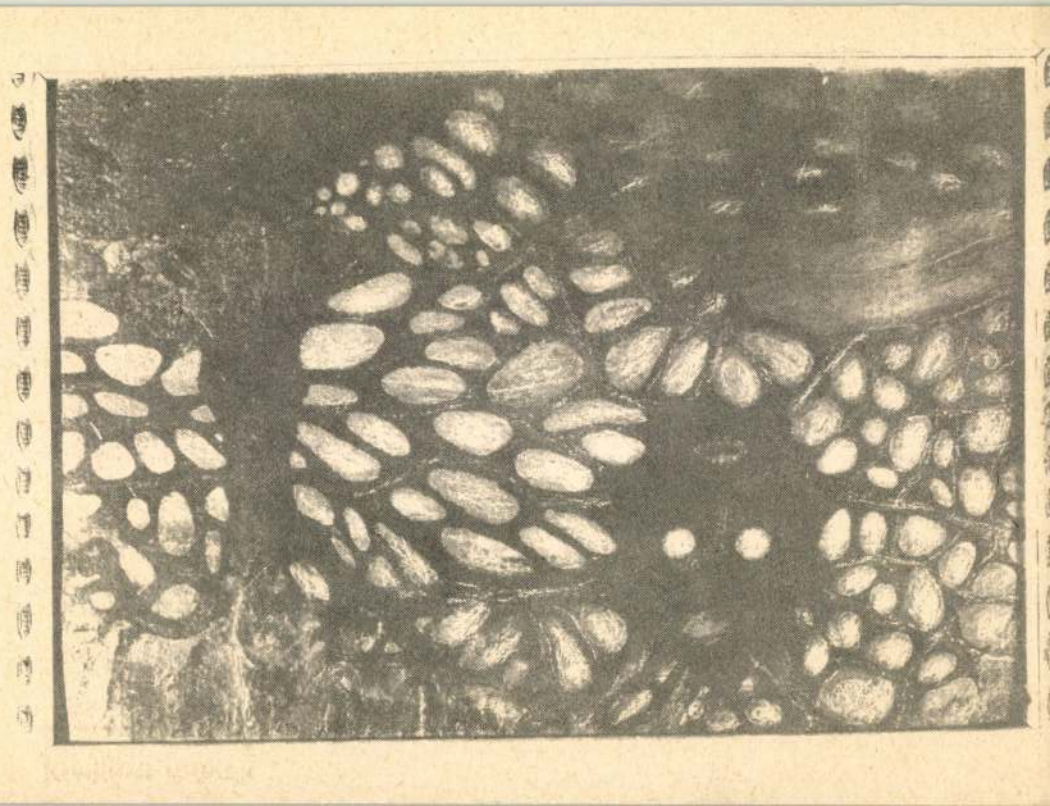

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Mokry Mészáros Dezső

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP

festőművész

1979 AUG 5

1021

világodban, ront, magasan.

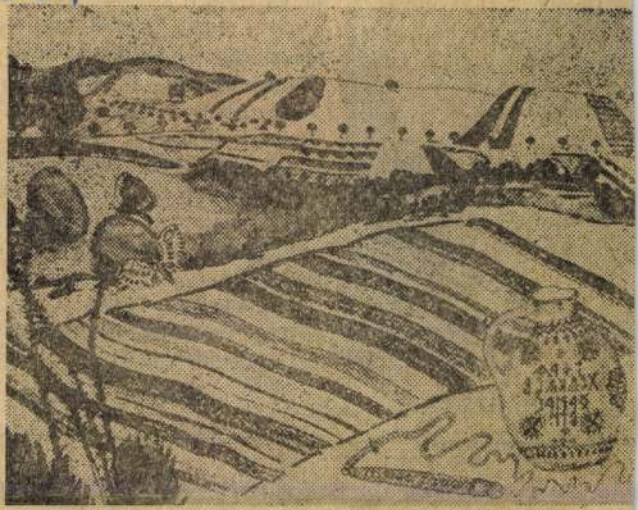

MOKRY-MÉSZÁROS DEZSŐ: MEZEI CSENDÉLET

kusz" kőemléke. *Samu Géza* fa kompozíciói és *Rátonyi József* munkái ugyancsak művészi értékeket sűrítenek magukba. *Lóránt* Zsuzsa diófa művésznője pedig a tehetség kivételes, gondolatokat ébresztő üzenete.

SELYEMBLÚZBAN

BECSEI PÉTER

---

ette elő a napirendet, lanul betoppant In-

„szakszervezeti ló". Másképpen Berci. Ingyenes Béla kedvence.

Hamarosan azonban beütött a

MOKRY-MÉSZÁROS DEZSŐ

1881—1970

emlékkiállítás

ÓBUDAI PINCEGALÉRIA

Budapest III., Fő tér 1.

Zichy-kastély

Megtekinthető 1985. október 4 — november 4-ig
hétfő kivételével 14^{00}—18^{00}
szombat-vasárnap 10^{00}—18^{00} óra között

A rendezők köszönetet mondanak
a Herman Ottó Múzeumnak,
a Magyar Naiv Művészek Múzeumának és
Tauszig Máriának
a kiállításon látható művek kölcsönzéséért

A meghívón: *Dűlt rovásábécé* (részlet) valamint
Ördögfej 1908

Életrajz

1881-ben született Sajóecsegen

Mezőgazdasági akadémiát végez Mosonmagyaróváron

1908—1914 utazásai
Franciaország, Svájc, Belgium, Anglia, Spanyolország, Finnország, Oroszország, Tunisz, Egyiptom, India, Ceylon

1910 kiállítás a *Művészház*ban

A háború kitörésekor Miskolcra költözik

1918—1924 gazdálkodásból él

1924-től kiállítások a *Spirituális Művészek*kel és a *Magyar Képírókkal*

1929 első szobrai

1930, 1931 *Tamás Galéria*

1934 *Képzőművészeti Kiállítások* (önálló kiállításai)

1934—1948 Budapesten él

1961-ig, míg elhatalmasodó szembaja engedi, kerámiákat készít

1970 tíz nehéz esztendő után meghalt Miskolcon

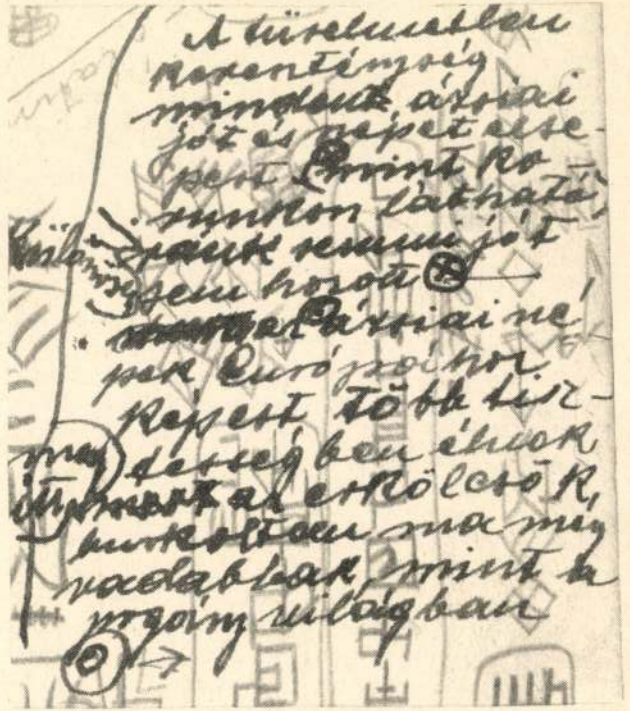

Kiállított művek

Képek

1. Idegen világ 1907—8 k. v. techn. 21 × 23 cm
Tauszig Mária tul.
2. Ördögfej 1908 o. k. 34 × 48 cm
3. Óceánia 1910 e. v. techn. 18 × 30 cm
4. Idegen világ 1910 e. v. techn. 11 × 18 cm
5. A sivatag 1913—14 o. v. 85 × 64 cm
6. Háborús Szimbólum 1916 v. techn. 21 × 18 cm
7. A háború é. n. v. techn. 20 × 15 cm
8. Háborús Symbolum 1915—16 p. tus 16 × 10 cm
Tauszig mária tul.
9. Háború é. n. v. techn. 17 × 29 cm
10. A szent kígyók 1929 v. techn. 26 × 36 cm
11. Őskorszak 1931. o. k. 36 × 33 cm
12. Ősvilág é. n. v. techn. 24 × 30 cm
13. Ősbarlang, ősállat, ősvíz 1935 pasztell 45 × 58 cm
Magyar Naiv Művészek Múzeuma tul.
14. Mezei csendélet 1942 p. akv. 47 × 59 cm
15. Aratók a búzatengerben 1942 p. akv. 59 × 47 cm
16. Tanyavilág 1943 o. v. 75 × 63 cm
17. Sajó mentén 1944 p. akv. 47 × 59 cm

Szobrok

1. Majomfej 1929 festett agyag 10 cm
2. Ülő férfi 1930 festett agyag 22 cm
3. Batu kán 1930 festett agyag 20 cm
4. Turbános 1930 festett agyag 19 cm

Kerámiák

festett tányérok és lábas-bokályok

Rovásírás-gyakorlatok

A külön nem jelzett művek a
Herman Ottó Múzeum (Miskolc)
gyűjteményéből származnak

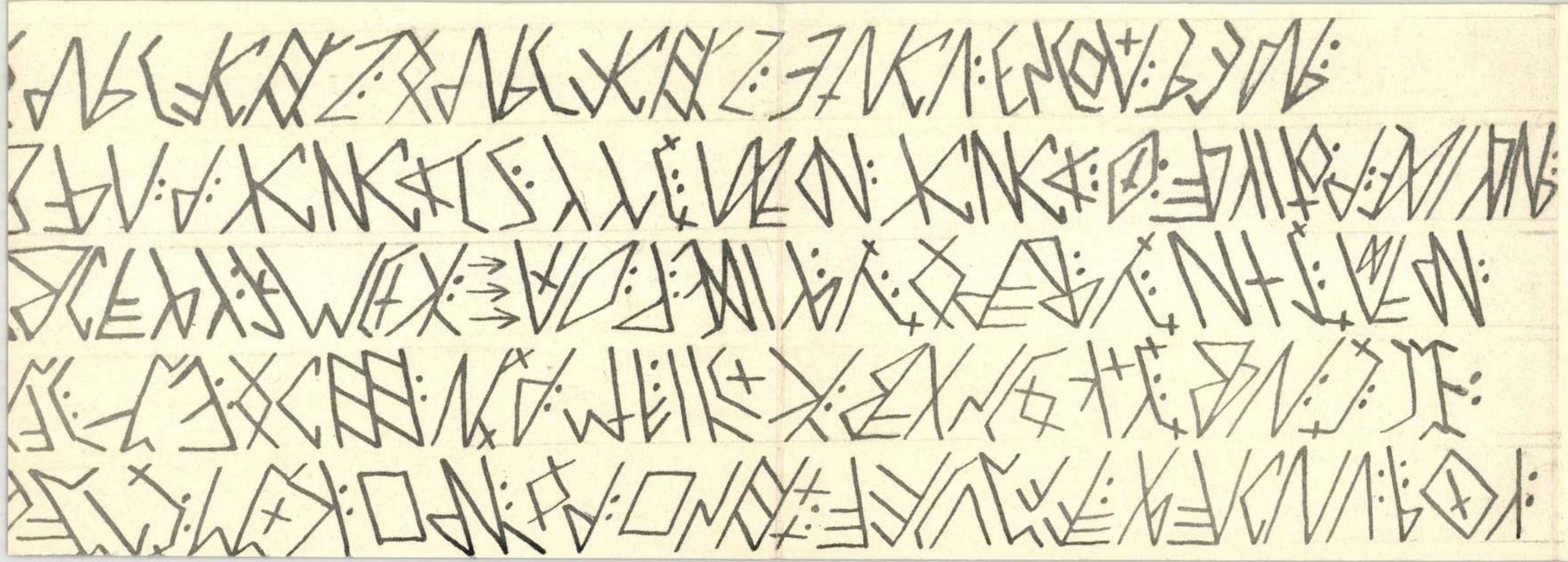

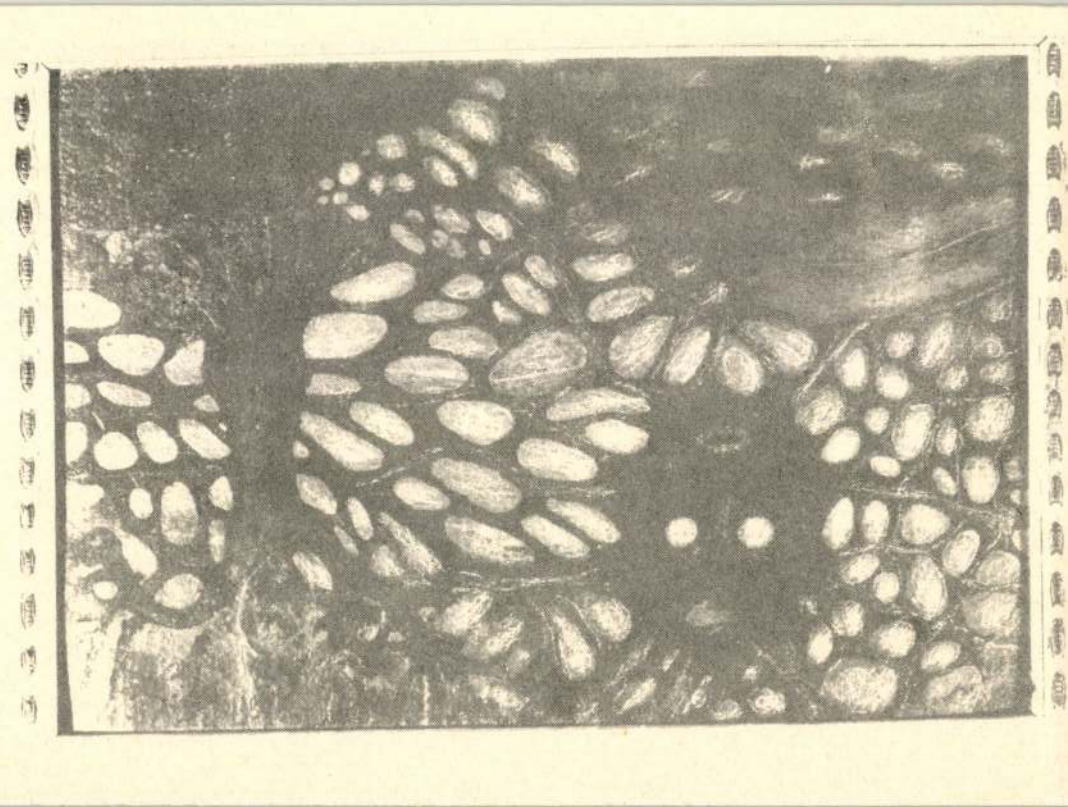

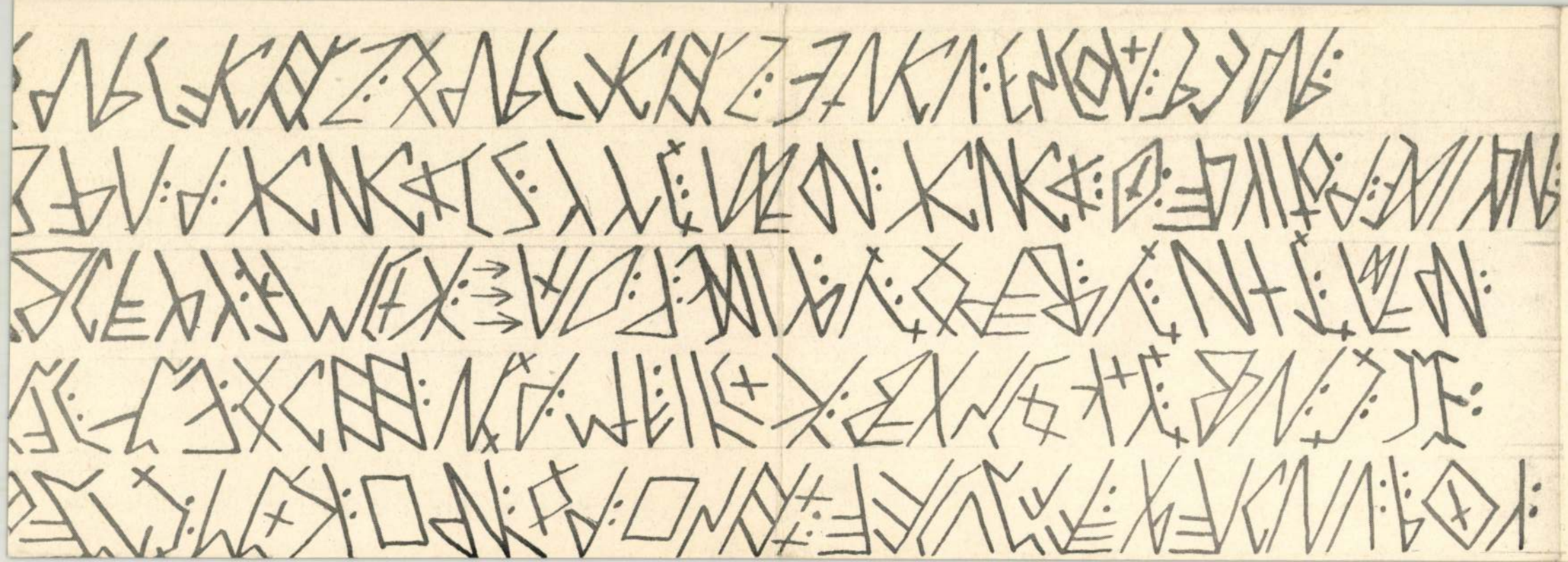

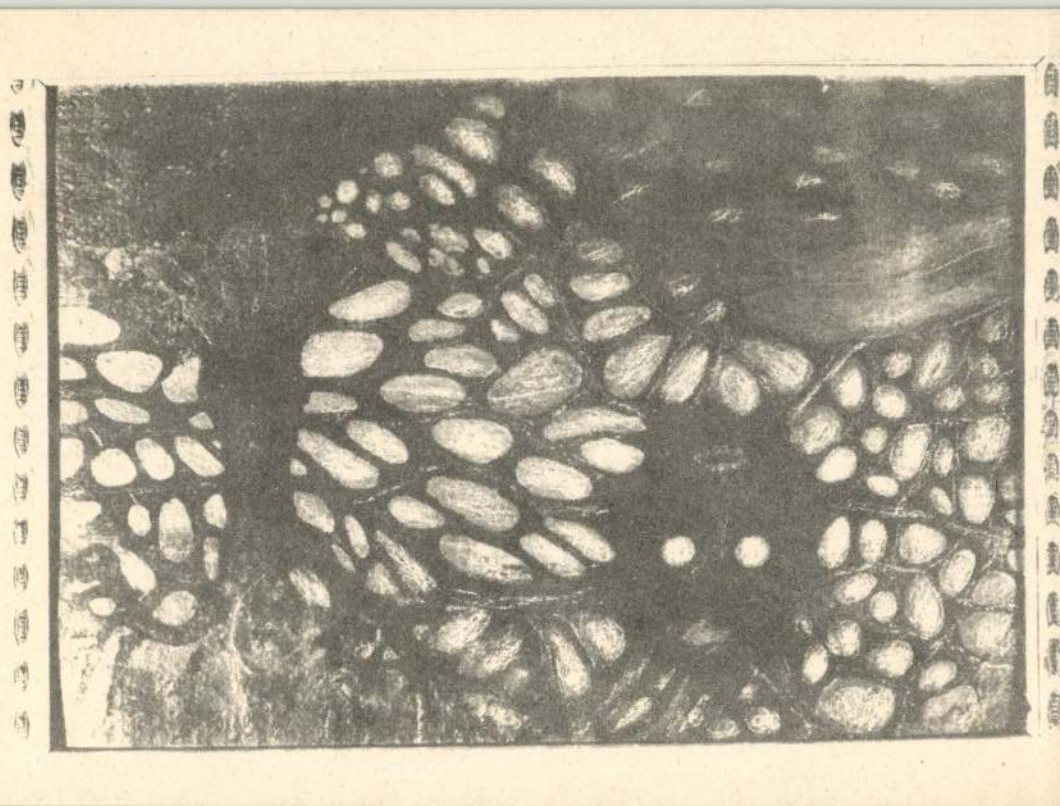

MOKRY-MÉSZÁROS DEZSŐ
1881—1970

emlékkiállítás

ÓBUDAI PINCEGALÉRIA
Budapest III., Fő tér 1.

Zichy-kastély

Megtekinthető 1985. október 4 — november 4-ig
hétfő kivételével 14^{00}—18^{00}
szombat-vasárnap 10^{00}—18^{00} óra között

A rendezők köszönetet mondanak
a Herman Ottó Múzeumnak,
a Magyar Naiv Művészek Múzeumának és
Tauszig Máriának
a kiállításon látható művek kölcsönzéséért

A meghívón: *Dűlt rovásábécé* (részlet) valamint
Ördögfej 1908

Életrajz

1881-ben született Sajóecsegen

Mezőgazdasági akadémiát végez Mosonmagyaróváron

1908—1914 utazásai
Franciaország, Svájc, Belgium, Anglia, Spanyolország, Finnország, Oroszország, Tunisz, Egyiptom, India, Ceylon

1910 kiállítás a *Művészház*ban

A háború kitörésekor Miskolcra költözik

1918—1924 gazdálkodásból él

1924-től kiállítások a *Spirituális Művészek*kel és a *Magyar Képírókkal*

1929 első szobrai

1930, 1931 *Tamás Galéria*

1934 *Képzőművészeti Kiállítások* (önálló kiállításai)

1934—1948 Budapesten él

1961-ig, míg elhatalmasodó szembaja engedi, kerámiákat készít

1970 tiz nehéz esztendő után meghalt Miskolcon

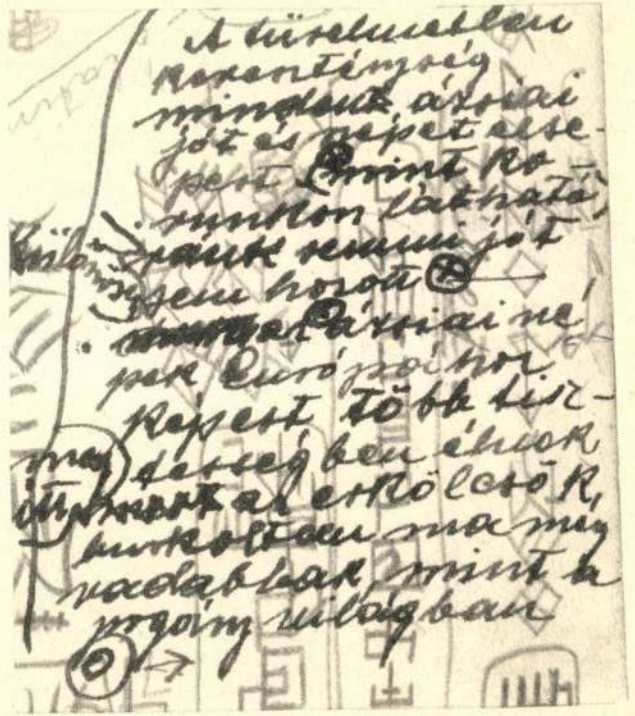

Kiállított művek

Képek

1. Idegen világ 1907—8 k. v. techn. 21 × 23 cm
Tauszig Mária tul.
2. Ördögfej 1908 o. k. 34 × 48 cm
3. Óceánia 1910 e. v. techn. 18 × 30 cm
4. Idegen világ 1910 e. v. techn. 11 × 18 cm
5. A sivatag 1913—14 o. v. 85 × 64 cm
6. Háborús Szimbólum 1916 v. techn. 21 × 18 cm
7. A háború é. n. v. techn. 20 × 15 cm
8. Háborús Symbolum 1915—16 p. tus 16 × 10 cm
Tauszig mária tul.
9. Háború é. n. v. techn. 17 × 29 cm
10. A szent kígyók 1929 v. techn. 26 × 36 cm
11. Őskorszak 1931. o. k. 36 × 33 cm
12. Ősvilág é. n. v. techn. 24 × 30 cm
13. Ősbarlang, ősállat, ősvíz 1935 pasztell 45 × 58 cm
Magyar Naiv Művészek Múzeuma tul.
14. Mezei csendélet 1942 p. akv. 47 × 59 cm
15. Aratók a búzatengerben 1942 p. akv. 59 × 47 cm
16. Tanyavilág 1943 o. v. 75 × 63 cm
17. Sajó mentén 1944 p. akv. 47 × 59 cm

Szobrok

1. Majomfej 1929 festett agyag 10 cm
2. Ülő férfi 1930 festett agyag 22 cm
3. Batu kán 1930 festett agyag 20 cm
4. Turbános 1930 festett agyag 19 cm

Kerámiák

festett tányérok és lábas-bokályok

Rovásírás-gyakorlatok

A külön nem jelzett művek a
Herman Ottó Múzeum (Miskolc)
gyűjteményéből származnak

MOKRY-MÉSZÁROS Dezső

Ingyen sem spórolunk

Vannak képtelen történetek. Ez is olyan, amelyet Sándor László, egy gyöngyösi villanyszerelő mester mesélt el, aki öt évvel ezelőtt kidolgozott egy megoldást, hogyan lehet a panelházak szellőztetőberendezésének motorját úgy átalakítani, hogy csak feleannyi áramot fogyasszon.

A műszaki részleteket itt nyugodtan mellőzhetjük, néhány adatot azonban érdemes elmondani: eszerint Sándor László cége eddig 4000 szellőztetőberendezésnél alkalmazta ezt a megoldást, s az átlagosan évi 8000 forint megtakarítást hozott. Az átlag, amit megtakarítottak, a korábbi összeg fele, de volt, ahol 70 százalékot is mértek. A szerelés egyébként 6000 forint körül van, tehát igen gyorsan megtérül.

Miután az országban van vagy harmincezer ilyen szellőztetőmotor, úgy tűnt, Sándorék vállalkozása előtt korlátlan a tér. Nos, munkájuk éppenséggel van, de korántsem annyi, mint amennyit reméltek. Ekkor arra gondoltak, talán az anyagi fedezet hiányzik a társasházaknál az átalakítás finanszírozására. Ezért kitaláltak egy konstrukciót: ők mérik egy hónapig az illető házban a motorok fogyasztását. Utána ingyen átalakítják a motorokat, s most újabb egy hónapig mérik a fogyasztást. Az így tapasztalt megtakarítás felét kérik öt éven át munkájuk fizetségéül.

Több ilyen ajánlatot is tettek, s akkor érte őket az igazi meglepetés: számos helyen így sem kellett az ötlet. Az újpesti polgármestertől például azt a választ kapták: a kerület anyagi okok miatt nem kíván a kérdéssel foglalkozni. De jártak így más fővárosi kerületekkel is – az ötlet ingyen sem kellett.

Ajánlották Sándorék az eljárást társasházaknak is – de ott is csak ritkán jártak sikerrel. Nem mintha az illetékes közös képviselők nem hittek volna a dologban. De volt, aki azt mondta: úgy szokott takarékoskodni, hogy a motorokat kikapcsolja. Hogy akkor nincs szellőzés? Hát istenem, egy kis búztől még nem dől össze a világ. És volt aki elmondta: lehet, hogy a háznak jól jönne, de neki személy szerint nem éri meg a fáradságot. Most ugyanis kifizeti a villanyszámlát, amivel egyszerű elszámolni a lakóknak. De azt egy soklakásos társasházban külön-külön mindenkinek elmagyarázni, hogy a számlán felül miért fizet egy cégnek is – hát ez már túl sok energiába kerül.

Úgy tűnik, sok helyen akkor sem kell a takarékos elgondolás, ha egy fillért sem kell rá kiadni – sőt az se baj, ha emiatt marad a magas villanyszámla.

Kozma Judit

Mi történt veled, magyar számítástechnika?

Az aranyhalakat megették a cápák és a kamatok

A szerző a Magyar Gyáriparosok Országos Szövetségének elnökhelyettese, a hetvenes évek eleje óta a hazai számítástechnika és telekommunikáció egyik legismertebb magánvállalkozója. 1993. januári lemondásáig a Microsystem Rt. elnöke. Cikke megkísérel választ és magyarázatot adni a magyar számítástechnika mai helyzetére.

1993 januárjában határoztam el, hogy leírom, milyen események, milyen tényezők vezettek a magyar számítástechnikai ipar kríziséhez. Milyen hibákat követtünk el, és mi írható a körülmények, külső tényezők rovására. Akkor voltam túl életem egyik legnehezebb és legrosszabb döntésén: a cég külföldi befektetőivel folytatott tizenkét hónapos vita, veszekedés, magyarázkodás után büszkén és sértetten lemondtam a Microsystem Rt. elnöki tisztéről. Végül is vártam egy újabb évet: nem fair indulatból írni, nem illik belső vállalati ügyeket kiteregetni. Ez az év arra is jó volt, hogy távolabbról, alaposabban lássam, ami történik, ami történt.

„Csodálatos" évek

1981-ben a törvényi lehetőségek megnyílásával elsőként számítástechnikusok hoztak létre gazdasági társaságokat: pjt.-ket, majd gmk-kat és kisszövetkezeteket. A szoftverfejlesztéshez nem kellett tőke, néhány ezer forinttal, egy ceruzával és a szürkeállományukkal indultak. A legtehetségesebbek voltak a leggyorsabbak.

A Controll, a Microsystem, a Műszertechnika, az Optimum, a Rolitron, az 5G vagy a nyolcvanas évek második felében induló Kontrax és az Albacomp, mind megannyi sikertörténet. Ezekkel a sikertörténetekkel voltak tele az újságok. Ők voltak a példaképek. A lehetőségeket megteremtő reformkommunista kormányzat őket mutogatta díszvendégeinek. A valaha több százfős számítástechnikai szervezőintézetek közben csendben eltűntek, némelyikük privát mezben élt tovább. A sajtó nem sok könnyet ejtett értük. Szakembereik gond nélkül hoztak létre saját magánvállalkozásokat, vagy csatlakoztak már működő sikercégekhez.

Nem sokan beszéltek akkoriban arról, hogy a sikerek mögött ott van a piac sajátos zártsága, az embargó, a különös importengedélyezés. Arról sem volt szabad írni, hogy a ráfizetéses iparágak (például a kohászat) drágán kitermelt dollárjait ezek a cégek vásárolták meg 30-60 százalék felárral, és az így importált berendezéseken kerestek extraprofitot.

Jöttek a mindenevők

Azután, 1989–1990-ben történt valami: egyszerre született meg az importliberalizáció és szűnt meg a nyugati embargó. Az előbbi azt jelentette, hogy boldog-boldogtalan kezdett pc-ket, faxokat, másológépeket importálni. Az új, tömegesen létrejött két-három fős cégek nem „játszották meg" a szakcéget: „fogd a pénzt, és fuss" stílusban minimális árakon, nulla szervizzel, kis árréssel dolgoztak. Az akkor már nagynak számító cégeket áraik és főleg árréseik csökkentésére kényszerítették. Ezek a kis hazai ragadozó halak okozták az első sebeket a szép, de lassú és kényelmes nagyra hízott aranyhalaknak.

Azután a már amúgy is sistergő vízben megjelentek a cápák. Ők nem siettek, de minden kisebb halat megettek: ragadozókat és növényevőket is.

Az embargó megszűnésével megjelentek a legnagyobb amerikai és nyugat-európai cégek. Általában 100 százalékos tulajdonú saját vállalatot alapítottak. Mögöttük állt az anyacég tőkeereje és türelme. Az sem volt baj, ha évi több százmilliót veszítenek, csak megszerezzék a nekik „járó" piaci részesedést. A közepes és a nagy magyar vállalkozások akkorra már kellően legyengültek. Erőltetetten növelt forgalmukat egyre nagyobb bankhitelekkel finanszírozták, miközben a kamatok csendben 40 százalék fölé emelkedtek.

Ki kit csapott be

1991 volt a legmagasabb kamatok éve. Ekkor szinte egyszerre jutottak a legnagyobbak arra a következtetésre: ilyen drága kölcsönökkel nem megy tovább, tőkebevonással kell olcsóbb pénzt szerezni. Nemzetközi befektetési tanácsadók segítségével készítették el információs anyagaikat, amelyekben őszinte hittel a szép jövőről írtak, és annak a fejlődési görbének a töretlen folytatódását ígérték, ami eddig jellemezte őket. És jöttek a beruházók. Részletesen vizsgálták e cégeket és megérezték a jó üzlet szagát. Érdemes elővenni a két-három évvel ezelőtti anyagokat: nem a nemzetközi gazdasági életben megszokott tíz-tizenöt éves megtérülést ígérő árakon történtek a befektetések, hanem három-négy éves szuper megtérülési reményekkel.

A történet további része ismerős: veszteségek, újabb bankkölcsönök, átütemezések, csődök és várható csődök. A cégekben csalódott befektetők és a befektetőkben csalódott eredeti tulajdonosok. Úgy tűnik, a nyugati befektetők jó része nem akarja levonni az igazi tanulságokat: ők sem látták, mi történik egy egész iparágban, ők sem találják, mi lehet a kiút.

A befektetők némelyike telesírja a sajtót, hogy becsapták. Bűnösöket és tolvajokat keresnek. A befektetésre igent mondó tisztviselőnek talán így egyszerűbb megtartania az arcát. Már szó sincs a befektetés idején ígért piacszerzésről, segítségről, újabb tőkeinjekcióról. Inkább vesszen minden. (Vannak persze kivételek is, lásd Novotrade-sztori.)

A magyar számítástechnika, elektronika, telekommunikáció most bajban levő magáncégei mind-mind gyönyörű hullócsillagok. Iparágakat még a csodákat produkáló Magyarországon sem lehet egyéves lejáratú, uzsorakamattal terhelt forgóeszközhitelekkel fenntartani. A multinacionális cégek minden korlátozás nélküli bejövetelével szemben semmilyen ipar- vagy vámpolitika sem védi a hazai cégeket, így nehéz talpon maradni. Mindeközben a fizetőképes kereslet drasztikus visszaesése is bekövetkezett.

Sokan megvonják a vállukat: miért pont a számítástechnikáért ejtsünk könnyeket. Vége lett már itt a bányaiparnak, a kohászatnak. Ugyanez történik a műszeriparban, a reklámcégeknél és az élelmiszeripar egy részénél. A számítástechnikusok legalább el tudnak helyezkedni az újonnan megjelent külföldi cégeknél.

Igen. Csakhogy sokan úgy hittük, egy nyersanyagszegény országban ez lesz az egyik húzóágazat, hiszen elsősorban szellemi tőkét igényel. Több ezer, talán több tízezer jól felkészült, nyugati összehasonlításban is képzett szakember kapacitása pazarlódik így el. Ma már tudjuk – mert tapasztaljuk –, hogy a nagy multik egyetlen országban sem hagyják, hogy a kicsik tévét vagy számítógépet gyártsanak, s mindenütt rátenyerelnek a piacra, szemernyi helyet sem hagyva másoknak.

Tanakodás a romokon

A legtöbb valamikori sikercég igazi tulajdonosa ma már valamelyik hazai bank. Mit tehet egy tulajdonos bank? Felszámol? Újrastrukturál? Beolvaszt? Egyre növekvő mértékben finanszíroz? Átütemez? Végül is olyan cégekről van szó, amelyek éves kamatfizetése és bankköltsége elérte a kihelyezett hitel felét! A megszűnt, nem működő cég pedig sem kamatot, sem bankköltséget nem fizet.

A bankok – valljuk be – tanácstalanok. Ülünk a romokon és tanakodunk. Mindenki szeretné menteni, ami menthető. Van egy-két cég, ahol már megtalálták a közösen elfogadható „lenyelhető" minimumot, van, ahol ez még várat magára.

Néhányan – a javíthatatlan optimisták – azon gondolkozunk, hogyan építhető fel a kilencvenes évek vagy a következő évtized magyar számítástechnikai ipara. Ahhoz is kellenek tehetséges magyar vállalkozók, bankok és befektetők. Valami lesz. Velünk vagy nélkülünk.

Vadász Péter

Szoftverek védernyő alatt

Beszélgetés az üzletiszoftver-szövetség alelnökével

A Business Software Alliance (BSA – üzletiszoftver-szövetség) a közeljövőben Magyarországon is megnyitja irodáját. Lapunknak *Eric König*, a BSA alelnöke nyilatkozott.

– Mikor és milyen célokkal alakult meg a BSA?

– Szervezetünket 1988-ban azért hozták létre, hogy világszerte segítse a szoftverek készítőinek szerzői jogi védelmét. A BSA tagjai között megtalálhatók a világ vezető szoftvergyártói, így az Aldus, az Autodesk, a Lotus, a Microsoft, a Novell, a Software 602, a Symantec és a WordPerfect. Az BSA jogi lépéseket tesz olyan cégek ellen, amelyeket törvényellenes szoftvermásolással gyanúsítanak, készüljön az a másolat belső használatra vagy viszonteladásra.

Magyarországnak jelentős előnyt biztosít, hogy jó komputerprogramjai és képzett mérnökei vannak. Minden adott ahhoz, hogy olyan helyi ipar jöjjön létre, amely nyereséget hoz. Ehhez viszont a szerzői jogok hatékony védelmé szükséges. A jogszabályok és betartatásuk nélkül a helyi cégek nem lehetnek képesek arra, hogy befektetéseik megfelelő megtérülését lássák. Ha pedig valahol elmaradnak a befektetések, megakad a fejlődés, nem születnek új termékek. Magyarországon megszülettek a szükséges törvények, így ezt a csapdát már elkerülheti.

– Milyen eredménnyel dolgozik a BSA?

– A szoftverkalózkodás aránya jelentősen esett a legtöbb európai országban, így Franciaországban, az Egyesült Királyságban, Hollandiában. De korábban az Egyesült Királyságban a Mirror csoport, Portugáliában a Caetano, Olaszországban a Montedison ellen kellett fellépnünk. Ezek sikeres akcióink voltak.

– Mi tekinthető legális szoftvernek?

– Ha egy társaság vagy egy felhasználó lemásol egy szoftvert, már az is sérti a szerzői jogokat. Ez minden esetre vonatkozik, akár eladás, akár saját felhasználás céljából történt a másolás.

– Mikor kezdi meg működését Magyarországon a BSA?

– Néhány hónapon belül megnyitjuk irodánkat Budapesten. A magyar törvények jó alapot biztosítanak a szoftvervédelemre.

Dombi Gábor

PHARE TÁMOGATÁS

Könyvvizsgálók - Számvitelesek - Adótanácsadók

Az Európai Közösségek PHARE segélyprogramja a magyar gazdaság európai integrálódásának elősegítésére támogatja könyvvizsgálói, számviteli és adótanácsadói szakmai szervezetek létrejöttét. A PHARE 1994 során százmillió forinttal kívánja támogatni e szervezetek tevékenységét. A szakmai szervezetek megalakításának, illetve a létező szervezetek átalakulásának fontos állomásai lesznek az 1994. február 1, 2 és 3-án 10 órakor a Budapesti Kongresszusi Központban tartandó szakmai gyűlések.

A szakmai gyűléseken minden magyarországi könyvvizsgáló, számviteles vagy adótanácsadó részt vehet. Amennyiben Ön a fenti szakmák valamelyikét műveli és részt kíván venni valamelyik gyűlésen, kérjük vágja ki és küldje vissza a megfelelő jelentkezési lapot a GJW Kft (1399 Budapest Pf. 701/418) címére.

A szakmai gyűléseken a részvétel ingyenes.

Biztosítsa, hogy Ön is tevékenyen részt vehessen a szakmája jövőjét meghatározó szervezet megalakításában!

Kitöltött jelentkezési lapját még ma adja postára !

A jelentkezések beérkezési határideje: 1994. január 15.

A szakmai gyűléseket a Pénzügyminisztérium Phare Titkársága megbízásából a GJW Kft szervezi. A gyűlésekkel kapcsolatos esetleges kérdéseire a 135-0747-es budapesti telefonszámon kaphat további felvilágosítást. A szakmai gyűléseken kizárólag a beküldött jelentkezéseket visszaigazoló regisztrációs szám birtokában lehet részt venni.

Jelentkezési lap

Név: .....

postacím: .....

munkahely: .....

beosztás: .....

Jelentkezem az 1994. február 1-jén 10 órakor a Budapesti Kongresszusi Központban megrendezésre kerülő **adótanácsadói** szakmai gyűlésre. Tevékenységemet az alábbi képesítés alapján végzem:

.....

aláírás

Jelentkezési lap

Név: .....

postacím: .....

munkahely: .....

beosztás: .....

Jelentkezem az 1994. február 2-án 10 órakor a Budapesti Kongresszusi Központban megrendezésre kerülő **könyvvizsgálói** szakmai gyűlésre. Tevékenységemet az alábbi képesítés alapján végzem:

.....

aláírás

Jelentkezési lap

Név: .....

postacím: .....

munkahely: .....

beosztás: .....

Jelentkezem az 1994. február 3-án 10 órakor a Budapesti Kongresszusi Központban megrendezésre kerülő **számviteli** szakmai gyűlésre. Tevékenységemet az alábbi képesítés alapján végzem:

.....

aláírás

Az utókor nem hálátlan

A Műegyetem aulájában lesz a forradalmi diákság emlékműve

Meg kell őriznünk múltunkat, mely egyben jövőnk kulcsa és záloga. Azért, hogy unokáinknak legyen hol emlékezniük, méltó tiszteletet tanulniuk, három történelmi emlékmű felállítását határoztuk el.

❑

A Műegyetem rektora, Michelberger Pál, a rektor helyettese és az egyetem kuratóriumának elnöke tavaly október 22-én fogadta azt a delegációt, amely a forradalmi ifjúság emlékművének létrehozását kérte. A küldöttséget Marián István tábornok, a Műegyetem '56-os volt forradalmi katonai parancsnoka vezette. Ott volt Melocco Miklós szobrászművész is, akinek a tervei szerint egy virágok borította márvány ravatal négy oldalán kapna helyet a forradalomban hősi halált halt diákok egy-egy alakja.

Az egyetem vezetői átérezték, hogy az aula, ma már több mint az a hely, ahol a 16 pont megszületett, s hogy csakis az lehet az emlékezés kápolnája. A jelenlévők úgy döntöttek, hogy a forradalom 40. évfordulóján, a magyar államalapítás ezerszázadik évében, a világkiállítás megnyitása alkalmából avatják fel a forradalmi diákság emlékművét.

❑

A IX. kerületben, a Ferenc téren állítunk emléket a forradalomban elesett valamennyi „pesti srácnak". A szobor Angyal Istvánnak, a Tűzoltó utcai szabadságharcosok parancsnokának alakját örökíti meg, aki zsidó származású volt, s megjárta Auschwitzot is, amikor pedig az akasztófa alá hurcolták, siralomházi cellatársához, Mécs Imréhez fordult, és átadott neki egy fényképet, amelyen ez állt: „A szabad magyar hazáért."

Ezt a szobrot szintén közadakozásból és az előzővel azonos időpontban állítjuk majd fel.

❑

Erdélyben, a XVI. században a kereszténységtől a Mózes-hithez vonzódva számosan csatlakoztak a szombatistákhoz. Nagy népszerűségnek nem örvendtek, így bujdosva, és egyre kisebb számban, egy apró településre, Bözödújfaluba vonultak el. Vallásukat 400 évig megőrizték. 1944-ben a falucska Mózes-hitű székelyeit a fasiszták elhurcolták. A koncentrációs táborok gázkamráiban végezték küzdelmes életüket. A néhány túlélő akkor menekült el Bözödújfaluból, amikor Ceausescu létrehozván egy víztározót, az egész falut tófenékké változtatta. Nem maradt más szárazon, mint a domboldali temető. Itt szeretnénk létrehozni a székely szombatosok emlékparkját.

A bözödújfalui alapítvány elnöke Kányádi Sándor Kossuth-díjas költő, titkára Kovács András, a szombatosság életútját ismertető mű szerzője.

Az emlékpark avatási ünnepségére már most meghívtuk a Nobel-díjas Elie Wieselt, akinek közbenjárására a washingtoni Holocaust Múzeum megkezdte a gyűjtést. Azt reméljük, hogy a különféle hitű és nemzetiségű emberek indíttatást éreznek majd ezen helyen arra, hogy megtisztult lélekkel megértsék egymás másságát.

Lipták Béla
professzor, USA, Connecticut, Stanford

Lidércek pedig nincsenek

A választások közeledtével, az állampolgárokat a baloldal veszélyével riogatják, utalva a litván és lengyel példára.

Lehet, hogy tájékozatlan vagyok, de nem tudok mit kezdeni a baloldali „veszély" rémképével. A baloldal reprezentánsa ugyanis a Magyar Szocialista Párt és az egyesült Magyarországi Szociáldemokrata Párt. Ezeknek a pártoknak a készülő választási programjában mi az, ami polgári demokráciában, a piacgazdaság körülményei között nem viselhető el? Törekvéseikben mi áll ellentétben az alkotmánnyal? Ezekre a kérdésekre a koalíciós pártok nem tudnak olyan érveket említeni, amelyekkel bizonyítani tudnák a „visszarendeződés" veszélyét.

Az igaz, hogy a pártoknak különböző elképzeléseik vannak a jövőről, de egyik sem tagadja a demokratikus játékszabályokat, beleértve a sajtószabadságot is.

Fel kellene hagyni tehát a baloldali „veszély" unos-untalan hangoztatásával, mert ennek valós alapja nincs. Pusztán politikai praktikáról van szó. Könyves Kálmánnal mondom: „Lidércek ellen, melyek nincsenek, semmi kereset ne legyen".

Dr. Gombos Endre
Budapest

Próbáljunk meg békességben élni

Olvastam Andrassew Iván Közszolgálati nagygyűlés című cikkét a Népszabadságban (december 7.). Gyors reagálása némiképp meglepett egy még le sem zajlott KDNP-nagygyűléssel kapcsolatban.

Személyemet és sarzsimat illető kifogásainak tulajdonképpen helyt is adnék, ha ugyanúgy kifogásolta volna már korábban a chartás összejövetelek szóvivőjének szereplését, aki ugyanennek az intézménynek – a Magyar Rádiónak – jelentős és ismert személyisége. Bár grafomániás nyilatkozóbajnokaink publikációit általában elolvasom – nem róla beszélek! –, eddig még nem találkoztam ilyen jellegű, személyre szóló megnyilatkozásával. Ha mégis volt ilyen, az én hibám, hogy elsiklottam felette. Ha fogorvos vagy sebészorvos képesítés birtokában vállalok szóvivést, vajon azt várná-e tőlem a szerző, hogy ehelyett fogat húzzak vagy operáljak a színpadon?

Én vállaltam egy felkérést (csak a tény kedvéért: „tiszteletviteldíj" nélkül), a meghívó szövegét nem is láttam, de ha nincs ott a nevem után szakmai titulusom, enyhén fulmináns előzetesét megírta volna-e? Tartok tőle, hogy akkor is. Valamikor az „átkosban" az országgyűlési választások formális plakátjain egy ország röhögött, amikor vezető elvtársak neve mellett eredeti foglalkozásukat tüntették fel. Például Dobi István – földmunkás, Tömpe István – kárpitos, Marosán György – pékmunkás stb. Ezt én is megtehetném, hiszen az elmúlt időszak jóvoltából néhány, papírral is igazolható szakképesítésre magam is szert tettem.

Az eredetivel kezdem, íme: szerkezeti lakatos és villanyhegesztő, irodalom–történelem szakos tanár, nyelvészdoktor, bemondó, főbemondó, obsitos szakaszvezető – lehet válogatni.

Az viszont kifejezetten jólesik, hogy ha a szerzőnek saját pártja lenne, és tehetné, ahogy írja: (tartalmilag idézem) gyönyörű hangom és mértékadó kiejtésem okán ő is engem választana szóvivőnek... Jól olvastam, engem? Nem chartás, ugyancsak rádiós főmunkatárs szóvivőt?

Jó, jó, tudom, hogy mindez csupán a költői fikció, nem gondolja komolyan. De ki tudja, mit hoz a jövő? Nos, ha Andrassew szándéka mellett akkor is kitart, forduljon hozzám bizalommal. Bár eleve most sem igent, sem nemet nem tudok mondani, annyit viszont biztosan ígérhetek, hogy elfogulatlanul, barátságosan megbeszéljük a dolgot. Legalábbis magamat illetően.

Előbb-utóbb mindnyájan meghalunk, próbáljunk meg addig is ellenségeskedés nélkül, békességben élni. Az idén – remélem – már sok minden másképpen lesz. Én sok egyéb mellett azt óhajtom, hogy legyen katasztrofálisan rossz a kákatermelésünk, és akkor nem lesz min csomót keresni.

Az új évre sok jót, szerencsét, boldogságot kívánok mindenkinek!

Bőzsöny Ferenc
(Így jó lesz?)

Elszámolás számla nélkül

Néhány hete értesítést kaptam a honvédségtől, hogy a húsz éve átvett katonaruhámat adjam le. (Na, végre – gondoltam – megszabadulok tőle.) Volt katonatársammal útközben latolgattuk, hogy vajon mennyi ideig tart a procedúra.

A „sereg" azonban gondoskodott arról, hogy rámenjen az egész délelőttünk. Vagy nyolcvanan szorongtunk egy levegőtlen lépcsőházban, ahol egyetlenegy kiskatona vette át az egyenruhákat, szálanként. A bakancsomat azonban nem tudtam leadni, mert már rég az enyészeté lett. Természetesen kifizettem. A pénztárosnő felvilágosított: „Ha nem kér számlát, már mehet is. Ha kér, várni kell!"

Vártam. Csak később ötlött az eszembe: ha nem kérek számlát, ők hogy számolnak el az én pénzemmel?

Tóth János
Dömös

Aki keres, ezúttal is talál

Hová lett az állami föld?

Az igények és a törvény szerint mintegy hatmillió aranykorona értékű állami földet is be kell vinni a második kárpótlási földalapba – olvastam *Egyelőre kevés az állami föld* címmel, december 14-én megjelent információjukban. Abból idézem: „...A korábbi jogszabály úgy fogalmazott, hogy a földalap forrása lehetőleg az állami gazdaság földje legyen. Ebből azonban nagyon kevés van."

Tényleg nagyon kevés? Közismert, hogy az 1945 utáni években az állam lett az ország legnagyobb földbirtokosa. Míg 1938-ban az ország összes termőterületének csak 1,7 százaléka volt állami tulajdonban, 1962-re az állami tulajdon hányada elérte a 27,8 százalékot. Ennek 11,2 százaléka az állami gazdaságok kezelésébe került, az aranykorona-értéke több mint 15 millió. Igaz ugyan, hogy 1989-ben a termőföldek állami tulajdona 26,1 százalékra csökkent, s az állami gazdaságoknál is csak 10,8 százalék maradt, de még így is megmaradt 14,7 millió aranykorona-értékű termőföld.

Véleményem szerint e statisztikai adatok azt bizonyítják, hogy a kárpótlási jeggyel földre várók okkal remélhetik, hogy azok a szakemberek, akik az országot járva a második kárpótlási földalaphoz keresik a termőterületet, találnak még a 14,7 millió aranykorona értékből hatmilliót.

Zalai György
Telekgerendás

Az olvasói leveleket a szerzők előzetes hozzájárulása nélkül, mondanivalójuk tiszteletben tartásával, rövidítve jelentetjük meg. Névtelen, címhiányos leveleket nem közlünk. Az itt megjelent vélemények nem okvetlenül azonosak a szerkesztőségével.

LEVÉLTURMIX

Sajti Károlyné (Gyula): Mivel biológia–kémia szakos tanár voltam, és ma már nyugdíjas vagyok, így szívesen töltöm az időmet az új tévémagazin olvasásával. Számos, a szakmámba vágó ismeretterjesztő, de egyben szórakoztató írást találhatok benne. Ezúttal a téli könyvvásárról készült tájékoztató ragadta meg a figyelmemet, sok jó ötletet adott az ajándékozáshoz.

Szakács Ilona (Zirc): Azt javaslom, hogy az elmúlt negyven évről készült dokumentumfilm mellé a demokrácia és pártatlanság jegyében – lehetőleg a választásokat megelőzően – készüljön egy másik film is, amely elsősorban azt mutatja majd be, hogyan „kárpótolták" magukat az elmúlt röpke 4 év alatt azok, akik hatalomra kerültek.

Tatai István (Lenti): A nép nem akart kapitalizmust, hanem igazi szocializmust, amelyben az állami tulajdon békésen megfér a magántulajdon mellett. Az 1990-es választáskor a többpártrendszer demokratikus híveiként szavaztunk, de félrevezettek bennünket, mert lépésről lépésre haladunk a kapitalizmusba.

Martoni Zoltán (Budapest): A Népszabadság december 7-ei számában olvastam Szabó Iván miniszter úr egri nyilatkozatát, miszerint: „...A következő négy évben érik be annak a magnak a termése, amit az MDF 1990 óta elvetett. Ezért indokolt, hogy a politikára is legyen érvényes az a mezőgazdaságban mostanában hangoztatott jelszó, hogy az arasson, aki vetett." Tisztelt miniszter úr! Van ám azonban egy másik népi mondás is, az pedig így szól: Aki konkolyt vet, ocsút arat.

Sebesi Kálmán (Salgótarján): Gondolatban támogattam a vasutas dolgozók követeléseit, a sztrájkot. Mégis szeretném felhívni a figyelmüket néhány rendellenességre. Például Salgótarjánban hiányosan informálják az utasokat. Nem tartom helyesnek, ha ugyanazt a bért követeli az a vasúti dolgozó, aki nem áll feladata magaslatán, mint az, aki kötelességének tartja az utasok pontos és figyelmes tájékoztatását.

Tizenkét év kevés, tíz perc elégséges

Romlik helyesírásunk színvonala. Sajnos, hiába tanítja tizenkét éven át jól a pedagógus diákjait az iskolában, az eredmény lehangoló. Városunkban tett rövid sétám alatt mit láttam: a kisiparos lakásának falára kiragasztott papírra rájírták, az *ebéd idő* 1–2-ig tart. Igen, különírva. Egy másik ház ablakában szépen megformált betűkkel tudatták a járókelőkkel, hogy *cserép kályha* eladó. Pedig így e két szó olyan messze van egymástól, mint Makó Jeruzsálemtől. A város egyik iskolájában olvastam a tájékoztatót, hogy angliai utat szervezneknek, ahol az *irány ár* X forint. A legfájóbb, hogy ezt a szarvashibát iskolában követték el.

A hibákkal tűzdelt írások, hirdetmények gyarapodásának több oka van, de ezekre a koronát – sajnos – a fiatalok utolsó megmérettetése: az érettségi vizsga teszi fel. Ha a jelölt magyar nyelv és irodalomból az érettségi írásbeli dolgozatát elégtelenre írja meg, akkor azt még egy rövid szóbeli feladattal kijavíthatja, amely szinte minden esetben sikeres. A nagy kérdés csupán az, hogy miképpen lehet négyórás írásbeli érettségi dolgozat elégtelen helyesírási érdemjegyét öt-tíz perces szóbeli „teljesítménnyel" elégségesre javítani?

Dr. Takács Imre
Hajdúszoboszló

Művei a raktárban porosodnak

Egy magyar festő, akitől Gorkij vásárolt

Makszim Gorkij és Mokry-Mészáros Dezső (1881–1970) jó barátságban voltak az 1910-es években, Capri szigetén. A magyar festőművész több alkotása került az író tulajdonába. A magyar szürrealizmus jeles képviselője Egy hosszú élet rövid története című önéletrajzában a következőket írta: „Megismerkedtem az itt élő orosz politikai menekültekkel, akik az olasz kormány engedélyével telepedtek itt le. Valami nézeteltérés volt akkor az olasz és az orosz kormány között, azért kaptak helyet a szigeten az orosz politikai menekültek, élükön Makszim Gorkij orosz íróval.

A kávéházba nem jártak, a maguk körében éltek csöndesen. Egy alkalommal megismerkedtünk, s azután összebarátkoztunk, többen tudtak németül is.

A halászsegédi voltom mellett festegettem is néha-néha. Az oroszok is vettek tőlem képet. Makszim Gorkij egy Óceániai csigaembert és egy Planétát szerzett meg, bár inkább a valóság ábrázolásának volt a híve."

Ki volt ez a csodabogár magyar festő?

A magyar piktúra egyik legszínesebb és legeredetibb „vagabundja" előbb megszakításokkal, majd életének utolsó két évtizedében Miskolcon élt, igaz, ekkor már elfeledve, magára hagyottan. 1970-ben halt meg, síremlékét önmaga tervezte. A miskolci református Deszkatemetőben nyugszik.

Az ötvenes években nem volt hajlandó a szocialista jövőbe optimistán tekintő, boldogságtól sugárzó tsz-parasztokat festeni, és szerényen sohasem próbálta kihasználni a gazdag múltú orosz munkásmozgalommal, Gorkijjal való kapcsolatát. Életét a művészetnek szentelte, nem gondolt a megélhetésre.

Igazi istenadta tehetség volt, gazdag képzelőerővel, könnyed gyermeki ösztönösséggel, aki megrémült a XX. századi civilizációtól. Bejárta az egész világot, Európát, Afrikát, Ázsiát. Kalandos élete során sokat látott, tapasztalt az egykori okleveles gazdász, festőművész, szobrász, népművész, síremlék-tervező, rovásírással foglalkozó, régiség- és rovatgyűjtő stb. Felmenői ágon rokonságban volt Fazekas Mihállyal.

Miközben elismerő értékeléseket olvashatunk róla a legújabbkori magyar képzőművészeti lexikonokban, könyvekben, művészettörténeti tanulmányokban, műveinek jelentős része a miskolci Hermann Ottó Múzeum raktáraiban porosodik. Rokonai abban a reményben ajánlották fel, nemes szándékkal az értékes műveket a magyar közművelődésnek lassan már két évtizede, hogy a múzeum – művészi rangjához méltóan – legalább állandó emlékszobát ad számára. A szép ígéretet eddig sajnos nem követték tettek. Vajon miért?

Dr. Nemes András
orvos
Szolnok

Hol köt ki a kikötő?

Ha nem Csepelen, akkor Pozsonyban

A *Népszabadság* december 14-ei számában a *Rotterdami kikötő Budapesten?* című írásban hírt adnak annak a lehetőségéről, hogy a rotterdamiak a csepeli szabadkikötő területén raktárbázist hoznak létre. Ezzel kapcsolatosan fontos tudnunk, hogy a Duna–Majna–Rajna közvetlen vízi út létrejöttével immár lehetséges az összeköttetés a Fekete-tenger és Rotterdam, a világ legnagyobb tengeri kikötője között. Budapest központi fekvésénél fogva minden irányba kitűnő átrakodóhely lehet. Egyrészt úgy, hogy a hajón érkező árut, illetve konténereket itt rakják át a tehergépkocsikra vagy vagonokba, másrészt a tengelyen érkező árut itt rakják be a hajókba.

Ennek azonban van egy feltétele: a Duna egész szakaszán biztosítani kellene, hogy a hajók és uszályok teljes merüléssel haladhassanak. A Győr és Nagymaros közti szakaszon azonban igen gyakori az alacsony vízállás, aminek következtében a hajók olykor még fél terheléssel sem képesek áthaladni itt. Reálisan csak akkor lehet Budapestből jelentős közép-európai belvízi kikötő, ha az akadályok végérvényesen megszűnnek. Ha nem, akkor – úgy vélem – Pozsony lesz a Duna-hajózás központja. Szerintem ez is szükségessé teszi a bős–nagymarosi vízlépcsővel kapcsolatos eddigi merev álláspont felülvizsgálatát.

Dr. Del Medico Imre
Budapest

MINDEN
DOMUS
ÁRUHÁZBAN HAVONTA EGY NAPIG
90% ENGEDMÉNY

Mészáros Dezső
(Harlequin)

1913. zsúrzmentes kiáll.
Művészház
Szinek arataskor, Olaff. 800.

~~Amerika~~ ~~Gyújtók II 168, 169.~~

Nemz. Szalon, 1924.

Ménáros Dezső,

Mokry Mészáros Dezső

Ujság. 1930. jan. 5.

** **Mokry-Mészáros Dezső.** A Tamás-Galériának ez a legujabb kiállitó művésze ugy csöppen művészeti életünkbe, mint a csoda. Senki se hallotta eddig hirét, a első megjelenése olyan, hogy megállitja és gondolkodóba ejti az embert. Őstalentum, kiben hatalmas erővel működik a képzelet tehetsége. Fantaszta lélek, ki a mai életben nem leli helyét, — rég elmult, történet előtt való idők életébe vágyakozik. Azt az életet igyekszik megérzékiteni képein: az ősvadonok, ősemberek és ősállatok világát. A gyermek játszi ösztönösségével, ornamentumosan stilizáló módján cselekszi ezt. De igazi istenadta tehetséggel. Régen volt találkozásunk ilyen érdekes és eredeti képzeletjárásu művésszel. Talán kár, hogy amit a gondviseléstől kapott, nem volt módjában kiegészitenie, mások — a tanitók — tapasztalatival. Ugy valószinüleg rájött volna tehetségének sajátosan iparművészeti jellegére is. Valóban, legtöbb elképzelése olyan, hogy kinálja magát a zománc szinelben és rekeszes kompoziciójában való kivitelre. Ősi vad izü tehetség. Bizonyára olyan, amelyet magára kell hagyni, legalább is nem lenne helyes kivülről befolyásolni, de olyan is, amely megérdemelné, hogy érvényesülése elől eltakaritassanak az akadályok.

(e. a.)

MOKRY
MÉSZÁROS DEZSŐ
KORSÓI

SZÉPMŰVÉSZETI KIÁLLITÁSOK

BUDAPEST, IV. MÁRIA VALÉRIA-U. 8.
TELEFONSZÁM: 82–1–22.

BEREND ILONA

SPINDLER LÁSZLÓ
FESTŐMŰVÉSZEK ÉS

MOKRY MÉSZÁROS DEZSŐ
SZOBRÁSZMŰVÉSZ

GYŰJTEMÉNYES KIÁLLÍTÁSA

A SZÉPMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁSOK HELYISÉGEIBEN.

NYITVA: 1934. MÁRCIUS HÓ 4-TŐL MÁRCIUS 13-IG NAPONTA 9 ÉS 6 ÓRA KÖZÖTT.
ÜNNEPNAP DÉLUTÁN 2 ÓRÁIG.

LŐBL D. ÉS FIA

BEREND ILONA MŰVEI:

II. TEREM:

1. Szentendre
2. Női portrait (mag. tul.)
3. Balaton part
4. Jégpálya
5. Harmonikás
6. Strand
7. Tanuló fiu
8. Vörös ruha
9. Virágok
10. Sárga virág (mag. tul)
11. Zongora
12 Csendélet
13. Színésznők
14. Napozás
15. Vöröshaju nő
16. Balaton
17. Muskátli
18. Nyár
19. Falu vége
20. Külváros
21. Turnür
22. Tél
23. Táncosnők
24. Divat
25. Estélyen
26. Japán nő
27. Női fej
28. Sapkás nő

SPINDLER LÁSZLÓ MŰVEI:

I. TEREM:

1. Abrakoló lovak
2. Akt
3. Birkozók
4. Falu vége
5. Halvásár
6. Heti piac
7. Épület
8 Sielők
9. Az élet robotosai
10. Lovak
11. Tabán madártávlatból
12. Tabán a váralján
13. Nagytakaritás a Tabánban
14. Olvadás a Tabánban
15. Régi Templom a Tabánban
16. Rálátás a Tabánra
17. Hó a Tabánban
18. Bontás a Tabánban
19. Pihenő lovak a Tabánban
20. Buda és Pest
21. Kőműves lépcső
22. Friss hó a Kereszt-téren
23. Eső után
24. Látogatás az újszülöttnél
25. Korcsmai hangulat

MOKRY-MÉSZÁROS *Dezső*, festő, szobrász és kerámikus. Budapesten tanult; ázsiai, afrikai utazásai alatt egzótikus hatásokat vett fel. Művészete a mindenség misztériumaival foglalkozik. 1924. a Nemzeti Szalónban. 1930. a Tamás-Galériában volt gyüjt. kiállítása. 1934. a Szépművészeti kiállítások helyiségében kerámiáinak egy kollekcióját állította ki.

K-G. II. 140 l

(Philips Koningh).
nber 5-én. Eltemették ugyanott
tóber 4-én.

tő, hol a hátteret balról az
foglalja el, melynek épületeit
zögletes magas épület uralja,
nén, hat szélmalom és egy
előtért, hol nyaralók vannak
fi, kiknek egyikét kutya kíséri
nkíti Ez utóbbinak kopója, a
sz. Fönt a magasban jobbról
r röpköd, míg a negyedik a
lt felhőzött.
)·5 cm. — Lelt. sz. 4260. —
gróf Pálffy János hagyománya
-908). — Az átvételre és az
zó adatokat lásd a 4203 lelt.
márczius 16-án (453–913).
adatok a Szépművészeti Múzeum-
ninck (Koningh): Haarlem az

onatkozó egyéb adatok és pedig:
)–908. pag. 37. Nº 51). *Philips*
ie, im geschnitzten vergoldeten

)80–908. pag. 8. Nº 1). *Philips*
ernen Goldrahmen, gekauft bei
98 breit (Bibliothek);
en (1893–912. Nº 59). *Philips*

ın (2165–912. Nº I:59). *Ph.*
iszon, 77·3 : 100·5 cm.

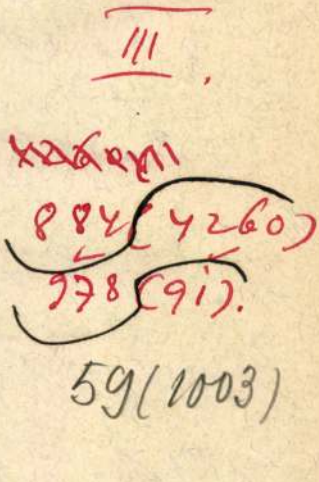

ALMÁSI TIBOR

A PATKÓ IMRE GYŰJTEMÉNY

XÁNTUS JÁNOS MÚZEUM
GYŐR, 2000

84 751

MOKRY-MÉSZÁROS DEZSŐ
1881 - 1970

Autodidakta festő. Miután elvégezte a Mosonmagyaróvári Mezőgazdasági Akadémiát, 1908 és 1914 között bejárta a világ különböző tájait: Franciaország, Anglia, Belgium, Spanyolország, Svájc, Tunézia, Egyiptom, Ceylon, India. Utazásai során készült képei Párizsban, Finnországban, Új-Zélandban szerepeltek kiállításokon. Itthon a Spirituális Művészekkel, majd a Magyar Képírókkal együtt mutatta be műveit. Hazatérése után, kezdetben Budapesten, 1948-tól Miskolcon telepedett le. Sajátosan meseszerű, dekoratív hatású művészetében a mikrovilág sokszínűségét, a nagy univerzum törvényszerűségeit kutatta.

A BENSŐ LÁTÁS, 1930
papír, vegyes, 32x24 cm.
j. a hátoldalon: Serie X.
Sorszám 127 A benső látás 1930
Budha emlékére Mokry-Mészáros
Dezső jel = vegyes 1930 Budapest
Ltsz.: K. 85.89.1.

"Lehet, hogy primitív vagyok..., de én nemcsak hogy érettségit tettem, de diplomás ember vagyok, és ha a művészetem csakugyan primitív, ez csak annyit jelent, hogy mindig megkerestem azokat a helyeket, amelyeken a természettel és a környező élettel harmóniában éreztem magamat, s ahol közelebb jutottam az én saját kettős világomhoz, az ismeretlen - mert rég letűnt - ősmúlthoz és a még ismeretlenebb - mert csak fantáziával megközelíthető - csillagvilághoz" -

Mokry-Mészáros Dezső

IRODALOM

Illésy Péter: Mokry-Mészáros Dezső műtermében. Független Kritika. 1935. január 31.

Farkas Zoltán: Mokry-Mészáros Dezső kiállítása... Nyugat. 1930. XXIII. évf., 168.o.

Beke László: Mokry-Mészáros Dezső. Valóság. 1969. XII. évf., 6. sz., 81-85.o.

Szabó Júlia: In memoriam Mészáros Dezső. Művészet. 1970. XI. évf., 5. sz., 26.o.

Mokry-Mászáros Dezső kiállítása. Miskolc. Leporelló Dobrik István előszavával.

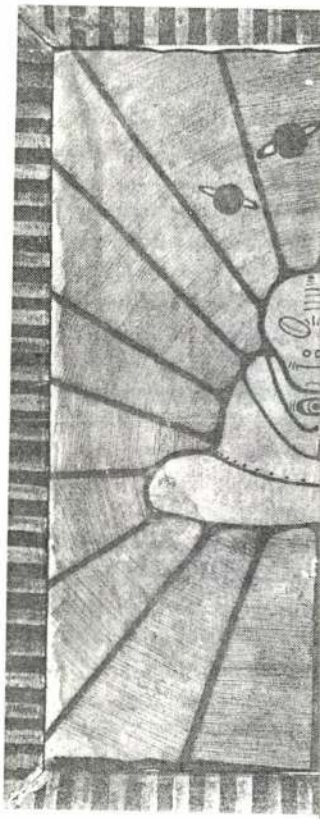

A benső lá

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

Mokry Mészáros

1969 JÚNIUS 27

MAGYAR NEMZET
Budapest

Valóság

júniusi számában *Beke* László rajzolta meg — 88 esztendős és Miskolcon — ahogy Beke fogalmazza — „csüggesztő nyomorban" él. Pedig szintén érdekes egyéniség: a mostanában Európa-szerte divatossá lett, úgynevezett „naiv képzőművészet" egyik legjelentősebb magyar képviselője. Mokry-Mészáros — aki 1908 és 14 között „fantasztikus vagabund" életet élt, bejárta a világot és megismerkedett Capriban Gorkijjal is — 1930-ban és 31-ben nagyobb anyagot mutatott be a Tamás Galériában. Előrehaladott kora és fokozódó szembaja miatt 1960-ban hagyta abba művészi tevékenységét, de 1967-ben a naiv művészek székesfehérvári kiállításán látható volt néhány régebbi munkája.

Beke szerint Mokry-Mészáros művészetének „csak egy hányada illeszthető megnyugtatóan a magyar parasztfestők *oeuvre*-je mellé, igazi ihletője nem a látható, hanem a képzelt valóság, amelyben viszont hasonló mélységbe az autodidakták közül talán csak a finánc Rousseau jutott". Tuniszi, ceyloni utazásai megerősítették Mokry bizonyos misztikus hajlandóságait. Ugyanakkor a hazai táj jellegzetes színei is megjelennek műveiben, és nem jogtalan őt — a több fajta különbség ellenére is — a magyar parasztfestőkkel, Süli Andrással, Győri Elekkel és társaikkal rokonítani. De míg Süliék „ösztönösen engedelmeskednek a *horror vacui* törvényeinek. Mokry-Mészáros néhány szénrajzán vagy színben már-már csaknem feketefehér vonalrajzzá redukált festményén az üres felületek mesterének bizonyult. A nagy üres mezők hihetetlen dekoratív feszültséggel telnek meg, ha egy ritmusos fasort, vagy madárlábnyomokat vezet rajtuk keresztül." Az idős művész — aki különben szobrokat is csinált, és aki a festő és mintázó anyagok kezelésére maga jött rá — feltétlenül megérdemli a közösség védelmét, segítségét.

A. G.

ványaink, a magyar vendéglátás hírnökei.

Hungary, Hongrie, Ungarn — jókedv, nyugalom, kikapcsolódás, hirdeti az egyik füzet. Pontosabban hirdetné. Az ötlettelen tördelés, a rosszul választott betűtípus miatt éppen az a szöveg sikkad el, válik mellékessé, amely a magyarországi utazást propagálja.

Gazdag és jellegzetes képanyag elengedhetetlen velejárója az idegenforgalmi kiadványoknak. A szöveg a legfontosabb információk közléséért szükséges. A turista mindenekelőtt *tájékozódni* akar. Ha egy ország, táj, vagy város felkeltette érdeklődését, általában maga akarja felfedezni. Nem tart rá igényt, hogy előre mindent megmagyarázzanak neki, erre különben is rendelkezésére állnak az útikönyvek. Az viszont nagyon fontos, hogy megtudja, mit ábrázol, honnan való egy-egy kép, amelyre felfigyelt. Képaláírásokra azonban ebben a kiadványban nem jutott hely.

Feliratokra igen. „A Balaton olyan, mint az első szerelem, el lehet hagyni, de sosem lehet elfeledni." „A mohamedánok Mekkába, a reumában szenvedők a magyar gyógyfürdőkbe zarándokolnak." Friss, figyelmet keltő feliratok helyett elcsépelt frázisok. A szöveg ötlettelenségét, sajnos, a képek sem ellensúlyozzák. Szegényes és érdektelen a képanyag, zsúfolt és fantáziatlan a tördelés. *A felfedezés izgalma hiányzik* ezekből a kiadványokból. A grafika és a montázs, a változatos, levegős tördelés hatásosságáról lemondtak a szerkesztők. Egy-egy oldal agyonzsúfolása nem pótolhatja a művészi komponálást, különösen, ha

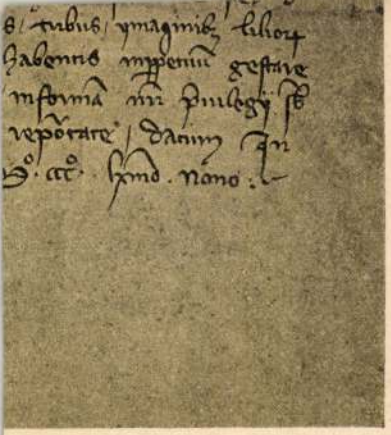

osi levéltárban.

ban, hogy kiváltságaikat minden
cses forrásait.
l, Pozsony és Sopron privi-
l, 1464-ből. A soproni kivált-
nypecsétjével erősítette meg, s
cséteink sorozatában ismerünk.

nyünkből kivett paizs formáját
liliom ábrájával ékes sárga sz
lat, alul pedig négy vörös és u
pecsétünk alatt, ezen levelünk
májában is ki fogunk neveze
Diósgyőrött, az Úr mennyben

A kassai armális, kor
városi czimeradományok közö
Kassának szól; ebben Zsig
ki. A kereskedelméről híres
1453-ban megerősítette a Zsi
a vágások nála a Zsigmondfél
sel kezdődnek. Végül II. Ulás
ben hasított alakjával és a feles
állapította annak maig haszná
összeállítva, a magyar történel

A városi czimerlevelek
kiváltságlevele, mely a városn
pecsét alakjában erősíti meg (

HÍRADÓ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ÉSZAKMAGYARORSZÁG
Miskolc

Egy elfelejtett festőművész Miskolcon

1021

Mokry Mészáros Dezső

A Valóság című folyóirat júniusi számában Beke László cikke hívja fel a figyelmet *Mokry-Mészáros Dezsőre*, a Miskolcon teljesen elfeledetten élő 88 éves festőművészre. A cikk ismerteti életrajzi adatait is. 1881-ben született Sajóecsegen, mezőgazdász lett, s mint mezőgazdasági gyakornok Muhipusztán kezdett el festegetni. 1908-tól 1914-ig járta a világot, Capriban találkozott Gorkijjal, járt Párizsban, Spanyolországban, Belgiumban, Angliában, Svájcban, Észak-Afrikában és Ceylon szigetén, a Krím félszigeten. 1910-ben volt az első művészi bemutatkozása Budapesten. Az első világháború kitörésekor jött haza, majd a két világháború között Itáliában és Törökországban járt, több kiállítást rendezett, végül egyre nehezebb anyagi helyzetbe jutott 1944-ig. Felszabadulás után Miskolcra költözött, falikerámiákat készített, és közel egy évtizede hagyott fel — szemének romlása és előrehaladott kora miatt — minden művészi tevékenységgel. Régebbi munkáit 1966-ban a pozsonyi, 1967-ben pedig a székesfehérvári naiv művészek kiállításán mutatták be.

Beke László tanulmánya megállapítja többek között, hogy Mokry-Mészáros művészetének csak egy hányada illeszthető megnyugtatóan a magyar parasztfestők oeuvreje mellé, igazi ihletője azonban nem a látható, hanem a képzelt valóság, amelyben viszont hasonló mélységbe az autodidakták közül talán csak a finánc Rousseau jutott. A tanulmány a későbbiekben egyes művekhez kapcsolódva elemzi Mory-Mészáros pikturáját, megállapítva, hogy a mikroszkóp feltalálása új perspektívákat nyitott meg a modern festészet előtt, Mokry-Mészáros pikturáját azonban nem a nonfiguratívitás felé terelte — a mikrovilág a távoli bolygók fantasztikus világának közvetlen előcsarnokává lett számára. Bemutatja, hogy az első világháború éveiben Mokry-Mészáros fantasztikus élővilágán miként lesz egyre inkább úrrá a szimbolikus-misztikus utalás.

Az életművet összefoglaló és elemző, viszonylag rövid tanulmány, amely a művész szobrásztevékenységét is bemutatja, elsősorban figyelemfelhívó kíván lenni, rá akarja irányítani az érdeklődést a magyar autodidakta festőművészek egyik legeredetibb egyéniségére.

Közöttünk él, Miskolcon, nyolcvannyolc évesen, szinte teljes feledésben. A Valóság cikke ebből a feledésből szeretné kimozdítani. Ezt szeretnénk segíteni mi, a folyóirat olvasói is a cikkére történő figyelemfelhívással.

szavaknál mellbevág: „... *nincs senki, aki jogos panaszunkat meghallgassa, elintézze... De jóformán meg sem hallgatnak, vagy azt mondják: ne okoskodjunk...*"

A panaszosoknak igazuk van

Izsépi Bélával, a járási pártbizottság ipari osztályának vezetőjével megyünk ki a helyszínre. A vizsgálatnak nyomatékot ad, hogy nem ez az Ongáról jövő első küldöttség, nem ez az első panasz, jelzés. Olyasmire gondolunk, hogy a Csavar — III. üzem vezetője — most innen szól az írás — talán tűzzel-vassal védi a maga igazát. Nem így van.

— A panaszosoknak igazuk van — ismeri el *Kloppány János*, az üzem vezetője. — Régebben jó volt, de most igen rossz itt a hangulat. Hosszú éveken át magam is fizikai dolgozó voltam. Saját bőrömön tapasztaltam, hogy a jogos elégedetlenség mennyire rányomja bélyegét a munkára. Én érzem a gond súlyát... És a levél aláírói? Nagyobb részben az üzem krémjei, jó szakmunkások.

Az üzemvezető öt szakszervezeti megbízottat hív be, akik csak megerősítik a levélben leírtakat.

Részlet a levélből: „*A Csavar—III. üzem nem tud a fizikai dolgozóknak folyamatosan munkát biztosítani. Minden hónapban van három-négy vagy több nap is, amikor anyaghiány vagy gépjavítás miatt rezsimunkát végzünk. Csak az a baj, hogy a rezsiben végzett munkát egyáltalán nem, vagy csak részben számolják el, emiatt oly sokat kiesünk, hogy a hó végéig már nem tudjuk behozni. Ezért történik velünk, hogy 70—80 százalékra teljesítjük a normát.*"

szélgetés
Csavar—
getelt je
első négy
óra volt
egy órai
forint, pu
800 ezer
mazik. (
vélemény
rülbelül
Helyes l
ügyét nag
ismeretes
megszüntetnek a sok vitára adó okokat.

A gondok fő oka azonban nem ez, hanem az anyaghiány.

— A panaszosoknak igazuk van — mondja a gyár vezetője, *Váradi Ernő*. — Valóban eddig, s különösen áprilisban, májusban sok kiesést okozott az anyaghiány. Más üzemben ez nem okoz ilyen gondot, itt azonban, a Csavar—III-ban

eset, amikor „tévedés folytán nem a versenyben valóban élen járó brigádok, hanem mások kapnak jutalmat, akiktől aztán vissza kell kunyerálni a kifizetett pénzt.

Az ongai állapotokat elég jól ismeri a budapesti központ, sokat foglalkozik vele a járási pártbizottság. Dehát bárhogy is van, Ongán az ongai vezetők-

Mokry Mészáros Dezső festőmüvész

A temető, olajf,
Pincesorok, olajf
Halász, olajf.
Rov sábécé és változatai, tusrajz
Rovásdiszitőtervek, tusrajz
Rovásdiszitőtervek, tusrajz
Rovásdiszitőtervek, tusrajz
Fejfagyüjtemény és tervek, tusrajz
Siremléktervek, tusrajz
Siremlék és diszitménytervek, tusrajz
Himzésterv rovásjegyekkel, paszt,
Szőttesterv rovásjegyekkel, paszt.
Szőttesterv rovásjegyekkel, paszt
Szönyegterv rovásjegyekkel, paszt.
Szönyeg rovásjegyekkel, készitette Medgyessy Ferencné
Szönyeg rovásjegyekkel, készitette Medgyessy Ferencné
Szönyeg rovásjegyekkel, készitette Medgyessy Ferencné
Szönyeg rovásjegyekkel, készitette Medgyessy Ferencné
Szönyeg rovásjegyekkel, készitette Murányi Évi

Nemzeti Szalon, 1939. ~~okt.30~~ IV. 16-.

323. kép. *17. (Mss. III. 180.) Evangelistarium. XI. sz. 77a lap.*

t Praep. S. Georgii ex S. Benedicto allatus atque
um consensu Ven. Capituli E. M. Strig. eiusdem
ibliothecae catalogo insertus."

Ib lap: „Librum hunc Evangeliorum antiquis-
imum, circa Annum domini Millesimum sep-
agesimum octauum scriptum et situ macieque
ene consumptum renouauit, ornauitque in
oriam Dei Reuerendissimus D. Nicolaus Olahus
rchiepiscopus Strigonien. Primas Hungarie Le-
tus natus etc. Anno domini Millesimo quingen.
o quinquagesimo quarto." — Lejebb XVIII.
ázadi bejegyzés: Renovatus 1712, 1554 . . .
o. 1737 . . . . .

1a lap: (In illo tempore.) *I* iniciálé (*88×22*
n) zöld s kék alapozású betű; ez végighúzódik
lap belső oldalán. A betűt vörös vonalakkal
vonalazott dús, fodrosszélű, duzzadtabb stili-
t levelek díszítik.

1a lap : (Liber generationis . . . Cum esset des-
sata mater . . . .) 2 iniciálé: *L* és *C* betűk, zöld
on vörössel szegélyezett fehérindafonatos, fod-
ottlevelű növényi díszítéssel.

2a lap: (In principio erat verbum.) *I* iniciálé
4×25 mm). Kék, zöld s halványsárga alapon
egymásbakapcsolódó vörössel szegélyezett,
lül vörös kockahálózattal díszített indakörből
zett betű. Festett iniciálék még a következő
kon találhatók: *10b (C); 51b (S); 76b (V);*

Szürreális bolygók, naiv tanyák

Mokry Mészáros Dezső, a rovásírás képzőművészeti „kutatója"

DOBOS KLÁRA

Miskolc, Budapest (ÉM) – **Az Idegen planétán-sorozat misztikus, látomásos, titokzatos (szürrealisztikus) képei mellett a Tanyavilág, a Temető, a Reggel, a Favágók ábrázolása bizony naivnak tűnik. Egyértelműen nem is nagyon tudja (akarja) eldönteni egyetlen művészettörténész sem, hogy milyen „skatulyába" zárható Mokry Mészáros Dezső (1881–1970) munkássága. A sajóecsegi születésű alkotónak holnap Budapesten, a Stúdió 1900 Galériában (Budapest XIII. Balzac u. 30) nyílik kiállítása.**

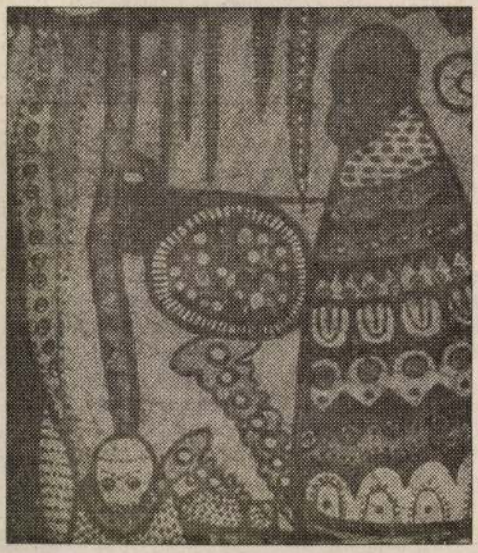

Mokry Mészáros Dezső alkotása

Érdekes, talányos, festői titokzatossággal teli munkásságát talán még érdekesebbé tette, hogy a rovásírással is foglalkozott. Nemcsak elsajátította őseink írásmódját, hanem művein mint sajátos díszítményeket alkalmazta az írásjeleket, természetesen továbbfejlesztett formában.

A Herman Ottó Múzeumban lévő hagyatékában vannak olyan lapok, amelyeken rovás-stílusgyakorlatokat örökített meg, azzal kísérletezett, hogy ezekből a jelekből milyen esztétikai formák hozhatók ki. Egyébként foglalkozott a keleti íráskultúrákkal is, tanult japánul, ismerkedett a kínai, mongol írásbeliséggel. De mindezt nem tudósi, hanem művészi igénnyel tette.

Ez az oka, hogy szülei (?) miskolci sírján, a Deszka-temetőben rovásírással olvasható: „Tebenned bíztunk eleitől fogva, Uram, téged tartottunk hajlékunknak." Ám ez a felirat már nagyon gyengén látható, kopik ki a fekete festék a mélyedésből. Sólyom Ferenc, a Miskolci Bölcsész Egyesület rovásírással is foglalkozó tanára látva ezt az elszomorító képet, úgy gondolta, tenni kellene valamit. Beszélt a múzeumban Kováts Tibor restaurátorral, tanácsot kért tőle. A szakember azt javasolta, hogy pauszra rögzíteni kell a feliratot, megtervezni a hiányzó jeleket, majd találni kell egy ügyeskezű kőfaragót, és visszavésetni az egészet.

Sólyom Ferenc kutatásai során érdekes cikkre is bukkant a témával kapcsolatban. „...Mokry Mészáros Dezső festőművész pedig szintén lelkes művelője és terjesztője az ősi rovásírás kultuszának. Mészáros Dezső szülei a miskolci tetemvári református temetőben pihennek, s a lelkes turáni magyar festőművész a magatervezte síremlékre rovásírással véste be a 'Tebenned bíztunk eleitől fogva' kezdősorait. Talán az egész országban egyedül áll ez a rovásírásos síremlék, amely még abban is eredeti és fenségesen magyar, hogy nevek helyett latin betűkkel csak ez áll rajta: Apám – Anyám" (Idézet a Magyar Jövő 1942. szeptember 24-i számából)

Az „Apám – Anyám" felirat már nem látható, ő és felesége neve szerepel a síron. Úgyhogy ez még egy kis nyomozást igényel majd a kutatók részéről. Egy biztos: ez a felirat is Mokry Mészáros Dezső hagyatékának a része, amit meg kell őrizni. Vagyis vissza kell vésni, és – merthogy a síremléket a mellette lévő fa gyökerei kissé elmozdították a vízszintes helyzetből, le kell vágni ezeket a gyökereket, s vissza kell állítani az eredeti helyzetet. Mintegy százezer forint lenne a sír teljes rendbetétele. Szeretnének támogatást kapni a Mecénás Alapból, keresik majd a városszépítőket, illetve amit lehet, azt elvégeznek a bölcsészegyesület diákjai. De ha esetleg valaki úgy véli, hogy szívesen áldozna erre a munkára, a Mandorla Közművelődési Egyesület alapítványának számlájára befizetheti a számára nélkülözhető összeget. (Érdeklődni a 46/333-356-os telefonszámon lehet.)

MOKRY MÉSZÁROS DEZSŐ

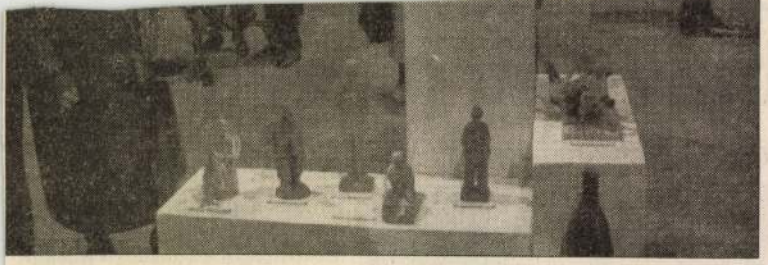

népművészek mutatkoznak be Szerencsen, májusban a fotósok adnak egymásnak találkozót Mezőkövesden, a színpadot igénylő műfajok képviselői pedig majd a miskolci színházban adják elő műsorukat. A képzőművészeti pályázatra közel 100 alkotótól 300 pályamunka érkezett be, kiállításra a zsűri 57 alkotó 98 alkotását javasolta.

n megépülhet a FAM II.

s pályázat nem hozott eredményt

jához, az ezzel kapcsolatos költségek fedezéséhez, illetve mindkét régió fejlesztéséhez szükségesek. A tájékoztató hangsúlyozta azt is, hogy ez csak szükséges feltétele a borsodi acélipar reorganizációjának. Az elégséges feltétel az, ha ezzel párhuzamosan az érintett cégek a jóváhagyott üzleti terveket időarányosan teljesítik. Tehát miközben a kormányzat a technológiai váltáshoz szükséges forrásokat biztosítja, addig a DAM menedzsmentjének a veszteség hónapról hónapra történő csökkentését kell megvalósítania.

❑ *Az ózdi kohászat privatizációjára kiírt tenderről szerdán döntött az ÁPV Rt. A pályázatot sikertelennek nyilvánította. Konkrétan milyen következményekkel jár ez Ózd, illetve Diósgyőr számára?*

● A pályázatot azért nyilvánította sikertelennek a vagyonkezelő, mert az egyetlen beérkezett anyag sem formai, sem tartalmi szempontból nem felelt meg a tenderkiírásnak. Ez azt jelenti Ózd számára, hogy a piac nem igazolta vissza a várakozásokat, és a kiírás módosított formájában sem volt vonzó a tőke számára. Így a kormányhatározat értelmében most esedékessé válik Diósgyőrben a FAM II. (folyamatos acélöntő mű) megépítése. A menedzsment kalkulációja szerint ennek az átfutási ideje kilenc hónap. Elvileg tehát év végére elkészülhet a beruházás, a jövő év elejétől pedig már a nemzetközi piacon is számítani lehet erre a kapacitásra.

❑ *Ez azt is jelenti, hogy lezárult Ózd privatizációja?*

● Nem, erről szó sincs. Ózd a jelenlegi állapotában is közelebb áll ahhoz, hogy a tőke érdeklődést mutasson iránta, mint Diósgyőr. En úgy gondolom, ebből a helyzetből semmiféle katasztrófa nem következik. Mindössze arról van szó: a céget a rendelkezésre álló egymilliárdos fejlesztési forrás és némi saját erő hozzáadásával olyan helyzetbe kell hozni, hogy eredményt produkáljon és ezáltal vonzó legyen a befektetők számára.

❑ *Az alapanyagellátás ezek szerint Diósgyőrből történne.*

● Ha a FAM II. megépül, akkor Diósgyőrben meglesz a technikai feltétele annak, hogy a teljes magyar bugaigényt biztosítsa. Természetesen piaci viszonyok között. Tehát diktátumról szó sincs a felhasználók irányában.

❑ *A FAM működésének alapfeltétele a hulladékellátás biztosítása. Sokan úgy vélik, ez még komoly gondot jelenthet...*

● Hiszem azt, hogy 1996-ban a piaci viszonyokat érvényesíteni lehet és kell ebben a szektorban is. A Diósgyőr számára szükséges hulladékmennyiség rendelkezésre áll. Azt, hogy ennek beszerzése milyen arányban történik majd hazai piacról és milyenben külföldről, megint csak a piac dönti el. Egy biztos, akár hazaiak, akár külföldiek szállítják majd, ez csak a mindenkori európai árakon történhet meg.

MOKRI MÉSZÁROS DEZSŐ

125. Őskori emlék, olajf.	400.—
126. Sivatag, olajf.	400.—

Nemzeti Szalon 1939. márc.
Spirituális művészek
jub. kiáll.

Ritka eset, hogy a Szinyei Merse Pál Társaság saját tagjait viszi a nagy nyilvánosság elé: huszonkét hosszú év alatt ez most nyolcadszor történik. Mert két évtizeden át főgondja azoknak a fiatal tehetségeknek istápolása volt, akik még ismeretlen névvel, senkitől sem gyámolítva kerülnek az élet nehéz küzdelmeibe. Igen nagy azoknak az ösztöndíjaknak és segélyeknek száma, amelyben a kibontakozó fiatal tehetségek részesültek: szeretettel, biztatással irányította őket magasabb művészi célok felé a Társaság, nehogy megismétlődjék Szinyei esete, akinek éppen fiatal korában csak tövist szórt lába elé az emberek oktalansága. A Társaság tagjai, akik híven és szeretettel szolgálták ennek a küldetésnek parancsát, bizonyára helyesen cselekedtek, midőn most testületileg jelennek meg a közönség előtt

Mokri Mészáros Dezső

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 136-068, 337-748, 340-726

1970 JAN 13

DÉLI HÍRLAP

1021

Egy orientalista művész halálára

89 esztendős korában elhunyt Mokri Mészáros Dezső autodidakta festőművész, a 30-as évek Miskolcának ismert művészegyénisége. Tizenöt hazai és külföldi kiállítás emlékét, sikerét és sok érdekes művét hagyta az utókorra.

Az út, amelyet megtett, nem volt mindennapi. A Sajóecsegről indult fiatalember a századfordulói Magyarország ínsége elől külföldre utazott, s mint kétkezi munkás kereste meg mindenütt a kenyerét, közben festegetett. Ily módon bejárta Európa országait, Capri szigetén az 1908-as esztendőben barátságot kötött Makszim Gorkijjal, aki több képét megvásárolta. Ezt követően Afrika, Ázsia országait járta, kutatva mindenütt a primitív művészet forrásait. A nagyvilágban tett bolyongásairól szólva, s mesterségét minősítve ekképpen írt önéletrajzi visszaemlékezésében Mokri Mészáros Dezső: „Okleveles gazdász, festőművész, szobrász, népművész, síremléktervező, rovásírással foglalkozó, régiség- és rovargyűjtő voltam hosszúra nyúlt életemben. Mindezt összegezve műgyűjtő szerettem volna lenni, mint Hopp Ferenc, a budapesti Kelet-ázsiai Múzeum megalapítója. Gyűjteményemmel hazám valamelyik múzeumát gyarapítva. Elsöpörte a háború. Így csupán a sokféle foglalkozás gyűjtője lettem."

Mokri Mészáros Dezső hányattatott élete, szüntelen rohanása, a korabeli gazdasági viszonyok csak kiérleletlen művek megteremtését tették lehetővé. De még a félbemaradt művészeti ágak egyikében-másikában is maradandót alkotott; több képét és kerámiáját őrzi a Nemzeti Galéria, a Herman Ottó Múzeum, a Helsinki Múzeum és a Gorkij Múzeum.

(p—l)

on tábo
ai egyse

sára. Éjféli
bejelentette
mal fogadja
seregfőparai
fegyverletét
kész az
szervez
ján tárgyalásokat kezdeni a nigériai egység helyreállításáról.
Azt is bejelentette, hogy **közkegyelemben részesítik azokat a biafraiakat,**

ják
olákat

rigádvizsgálatok

osztálytermeket ellenőrzi a

✶ Az új angol közel-keleti j
ország sem marad tétlen. Ezt
Arábia királya, Fejszal, látogat

Mokry Műszáros Dezső

XIV

Kopp 1939/40 szezon II.

MOKRY MÚSZÁROS DEZSŐ :

171. A temető. - Olajf., v., 100 x 80 cm.
Jelz. a kép hátán f. jobbra.

MOKRY MÉSZÁROS DEZSŐ :

190. A temető. - Olajf., v. 100 x 80 cm.
Jelz.a kép hátán f.j. /Felirat és monogramm/

Mokry Mészáros Dezső

Székesfőv. képt. gyüjt. kiáll.
1944.

UITZ BÉLA :

270. Fák. - Olajf., v. 70 x 89 cm. Jelz.l. j.: "Uitz Béla".

UNGVÁRI LAJOS :

271. Ösmagyar lecke. - Szobor, br. Mag.: 51 cm. Jelz. a b.o.: "Ungvári Lajos".

VARGA FERENC :

272. Judás. - Szobor, terr. Mag.: 38 cm. Jelz.a talapz.j.: "Varga F.1940".

ilosvai VARGA ISTVÁN :

273. Kis tér emberekkel. - Olajf., p.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1965 AUG 14

MAGYAR NEMZET

[illegible] A fesztiválra 75 országból várnak vendégeket.

* 1071

Gorkijjal való barátságának emlékét elevenítette fel a Miskolcon élő 85 esztendős Mokry-Mészáros Dezső festőművész, a Miskolci Herman Ottó Múzeum kérésére. Elbeszélését magnószalagra rögzítve a múzeum gyűjteményében helyezték el.

SZÍNHÁZAK MAI MŰSORA

ban? A koreai népet nem tudták sem megfélemlíteni, sem térdre kényszeriteni, ellenkezőleg, szégyenteljes vereség érte őket és bábjaikat. A koreai háborúban is bebizonyosodott, hogy *az amerikai im-*

ezt a mozgató temperamentumot. Emellett a figura karakterben is igen jól van megformálva. *Uray* is erősen igyekszik diktálni a vigjátéki tempót biztosvonalu játékával. Mindenben kitünő partnere *Somogyi* Erzsi, akinek el is hisszük ezt a mai világban szokatlanul szentimentális gépirókisasszonyt. *Gömöry* Vilma mindvégig igen rokonszenves Kamarásné szerepében, amelyet finom, decens vonalak tiszta realitásával rajzol meg. *Perczel* Zita játéka már kevésbé szerencsés, külső megjelenése ugyan markáns jellegzetességü levegőt hoz magával a szinpadra. Mozgása azonban nyugtalan, beszélni pedig mindenekelőtt és sürgősen meg kell tanulnia. Igen kedves *Aághy* Erzsi figurája. Kissé sablonos *Timár* ujságirója. A vigjátékban szokatlanul népies együttesből még *Füzes* Annát, *Forgách* Antalt, *Iványi* Irént, *Halmy* Margitot, *Garamszeghy* Sándort s a kis *Lázár* Gidát kell emliteni.

A közönség igen melegen fogadta a bemutatót. **Kállay Miklós.**

Szombat

0.15: Hirek. — 6.45: Torna. — Utána Hanglemezek. — 10: Hirek. — 10.20: „Elfelejtett magyar frók: Justh Zsigmond Párisról." (Felolvasás.) — 10.45: Ki volt az első rimkovács. (Felolvasás.) — 11.10: Nemzetközi vizjelzőszolgálat. — 12: A m. kir. rendőrség fuvószenekara. Vezényel Szöllössy Ferenc. — Közben kb. 12.30: Hirek. — 13.20: Pontos időjelzés, időjárás- és vizállásjelentés. — 13.30: Hetényi-Heidelberg Albert—Buday Dénes—Sebő Miklós triója. — 14.40: Hirek, élelmiszerárak, piaci árak, árfolyamhirek. — 16.10: „Ezermestermühely". A Rádióélet ifjusági félórája. (Harsányi Gizi előadása.) — 16.45: Pontos időjelzés, időjárásjelentés, hirek. — 17: Első Budapesti Citerakör. Vezényel Bundschuch István. — 17.45: Mit üzen a rádió. — 18.20: Bertha István szalonzenekara. — 19: Volt már telefonközpontban? Helyszini közvetités a „József" automataközpontból. A közvetitést vezeti Budinszky Sándor. — 19.45: Magyar nóták. Előadja Utry Anna, Cselényi József és Magyary Imre és cigányzenekara. Dalok. — 21: Egyfelvonásos vigjátékok. Ren-

ton, december [illegible] születésének évfordulója alkalmából a *Fidelio*, vasárnap délután olcsó helyárak mellett a *Giuditta* este ugyancsak olcsó helyárakkal a *Paraszt-becsület* és a *Bajazzók* kerül előadásra.

Halász Vilmától nőiportékép karácsonyra, Váci-u. 6.

— **A Budapesti Szimfonikus Zenekar magyar estje.** Diszhangverseny keretében rendezett magyar estet pénteken a *Sámy* Zoltán karnagy gondos vezetése alatt álló *Budapesti Szimfonikus Zenekar*. A müsor első részében *Bartók* Béla két nagy zenekarra irt érdekes szimfónikus képe és *Dohnányi* Ernő hatalmas D-moll szimfóniája került előadásra, izlésesen finom zenei fölépitésben. Az est érdekessége azonban *Stefániai* Imre magyar zongoraversenyének bemutató előadása volt. A zenekarkisérettel irt nagyvonalu szerzeményt *Lászlóffy* Margit, a brilliáns tudásu zongoramüvésznő adta elő, az illusztris szerző vezényletével. Alkotásában *Stefániai* Imre a klasszikus magyar zeneköltők nemes hagyományaihoz ragaszkodik. Két tételes, szellemesen hangszerelt müve egy szonáta formában megirt főtémára és két mellék témára tagozódik. A romantikus és rendkivül dallamos *lassu* tétel után a *friss* tétel allegro részét befejező *rondo* külön értékét jelenti a magyar szimfónikus zeneköltészetnek. A közönség nagy tetszéssel, meleg elismeréssel fogadta az uj müvet s szünni nem akaró tapssal ünnepelte a zeneszerző karnagyot, valamint a szereplő müvészeket. A hangverseny befejezéseképpen *Zádor* Dezső, *„Változatok egy magyar népdalra"* cimü érdekes, népies jellegü szimfónikus alkotása szerepelt a müsoron. *(d.)*

Kiállitások

Mokri-Mészáros Dezső munkáit csak kevesen ismerik. Az a kevés kép és kerámia, amelyet a kiállitásokon a közönség tőle láthatott, arra volt jó, hogy a kuriózumot keresőknek feltünjön. Hosszu évek munkáját mutatja most be mütermi kiállitásán. Külön világ tárul fel előttünk. Ázsia ősi fantáziája nyilatkozik meg a kiállitott képeken s terakotta szobrokon. Szinte anakronizmusnak hat, hogy a mongol és skita hagyományokat feleleventő müvész a XX. században él. Pályáját mint gazdálkodó kezdte, de vágyat érzett megismerni az ősi kulturát. Ez a vágy hajtotta Ázsiába, Indiába, Ceylonba és Afrikába és megismerkedett egzótikus népek müvészeté-

Dezső és Pap Gyula gyüjteményes bemutatkozása a *Szépmüvészeti kiállitások* helyiségében érdekes és tanulságos. Különösen tanulságos *Pap* Gyula kis kollekciója. A modern müvészeti harcok egy elkésett forradalmárával találjuk magunkat szemben. Képei megértéséhez és élvezéséhez el kell olvasnunk a katalógusban *Kállai* Ernő finoman cizellált magyarázatát. Nincs szándékunk bókot mondani *Kállai* Ernőnek, de fejtegetéseit jobban élvezzük, mint a szóban forgó müvész képeit. *Pap* Gyula elveti a formát és a természetet csak ürügyül használja fel képvizióihoz. Ezek a viziók szinben csendülnek ki. Romantikus izó látomásai, az alakok lidércfényü villanása kétségtelen irifálnak bennünket, de esztetikai gyönyörüséget nem okoznak. A másik teremben *Cigány* Dezső hideg levegőjü tájképei és Cézannes izü csendéletei napfényt és ragyogást árasztanak. Tiszteljük Cigányban azt a kemény férfiasságot és őszinteséget, ahogy festői látomásait tolmácsolja. Tengerparti képeinek zöldes-kék vize, sárgás fövénye, zöld pálmája határozott formaérzékkel megkonstruálva, egyéni hangulatot sugároznak. Tájai legnagyobbrészt mentések az emberi figurától. A „Kerti munka" cimü képén a munkás alakja teljes harmoniába olvad a természettel. „Öregasszony"-a a szinek finomságával és a lelkiség átérzésével lep meg. Cigány Dezső mindjobban az egyéni kifejezés utjára lép.

(b—p—l.)

Rahmer Mária Személynök-utcai mütermében kiállitást rendezett legujabb kerámiáiból. *Rahmer* Mária kiállitása megnagyarázza olaszországi sikereit: kerámiái nemcsak hatásosak, hanem rejtett müvészi értékekben is gazdagok. Legértékesebbek az egyházmüvészeti dolgai, szinben, plasztikában, a kompoziciók áhitatos bájában szerencsés eltávolódást jelent a modern kerámiában divatos torzitástól. *Rahmer* Mária ezzel a kiállitásával kétségtelenül legelső kerámikusaink sorába lépett.

A Tamás Galéria modern magyar grafikai kiállitása ujabb vállalkozás arra, hogy fölébressze a közönség érdeklődését a képzőmüvészetek kevéssé becsült ága, a grafika iránt. A müvelt laikus közönség és kevés kivétellel gyüjtőink is inkább vonzódnak a reprezentativ és mutatós alkotásokhoz, mint a rajzhoz. A rajz nem veheti fel a versenyt mutatósság szempontjából az olajfestményekkel, de nem egy esetben jobban reprezentálja alkotóját, mint a kidolgozott és megfontolt nagy alkotások. A *Tamás Galéria* kiállitása őszinte örömére szolgálhat a grafikáért lelkesedőknek, mert az anyag izléses összeválogatása tiszta képet nyujt a háboru után hatalmasan fellendülő magyar grafikáról. A nagyarányu fejlődést kiváló fiatal müvészeinknek köszönhetjük. Elsősorban *Szőnyi* Istvánnak. Kiállitott akvarell- és tussrajzai ötletben és müvészi értékben egyenranguak kompozicióival. A festészet és a grafika közös határmesgyéjén halad *Egry* József. A két müfaj szorosan

jen. Szücs a Lehár-operett után lép fel a Tisza Kálmán-téri Szinházban, a Tarantella tenorfőszerepét énekli. Ennek az uj magyar operettnek a bemutatója január elején lesz.

— Elkészült az uj Josef Schmidt-film, amelynek érdekessége, hogy ellentétben az eddigi Schmidt-filmekkel, happy enddel fejeződik be! A Csillag ragyog az égen cimü filmben a világhirü tenorista ugyanis végre egyszer feleségül veszi partnernőjét.

— Filmfelvétel készül a Nagykarácsony éccakája betlehemi népies játék egyes képeiről. A hatalmas sikert aratott karácsonyi előadást december 16-án, vasárnap délelőtt tizenegy órakor megismétlik a Zeneművészeti Főiskolán.

— Tizenötezer pengő kikiáltási áron elárverezik Munkácsy Mihály Krisztus a keresztfán cimü képét. A világhirü magyar festőművész hatalmas alkotásának eredetije dobra kerül. A Községi Takarékpénztár 5594.23 pengő hátralékos követelése erejéig végrehajtást vezetett egy adósa ellen, aki Pestszentlőrincen lakik. Az adós a végrehajtás után sem fizetett, mire a takarék a kispesti járásbiróságon árverés kitüzését kérte. A biróság el is rendelte az árverést. A lefoglalt lakásberendezési tárgyak és mütárgyak között van a hires Munkácsy-kép, amelynek kikiáltási ára tizenötezer pengő.

— Az Országos Színészegyesület színészképző iskolája vasárnap délután nyilvános vizsgaelőadást rendez a Kamara Szinházban. Szinre kerül Az ördög.

— **Már most rendelje meg** *Veres* gyermekfénykép specialistánál a karácsonyi ajándéknak szánt felvételeket. Dorottya-utca 1.

Árvácska hercegnő csak a Vigszinházban kerül szinre!!!

Hónapok óta hirdeti *Lakner bácsi gyermekszinháza, hogy karácsony délutánján* bemutatja az *Árvácska hercegnőt*. Mivel más gyermekszinház is hasonló cimmel hirdeti előadását, figyelmezteti a közönséget, hogy az

Árvácska hercegnő csak a Vigszinházban kerül szinre!

A cimet bitorló vállalat ellen pedig a törvényes lépéseket megtette.

lépnek.

A magyar élelmiszerszabályok revíziója. A magyar *élelmiszertörvény* s annak végrehajtási utasitása, amely az *élelmiszerhamisitásra* és annak büntetésére vonatkozó legfontosabb szabályokat tartalmazza, *most lesz 40 esztendős.* Igy ujból szükségessé vált e fontos kérdéseknek ujabb alapos revíziója. A összegyüjtését és birálat tárgyává tétet eltökélte a kamara. Minthogy azonban e munkálatokban az összes érdekelt szakegyesületek és szakemberek egyöntetü közreműködésére van szükség, a követendő eljárás megállapitása végett, a kamara *országos jellegü szakértekezletet* hivott össze. A ma délelőtt ez ügyben tartott szakértekezleten, amelyet *Székács* Antal kamarai alelnök vezetett, a dését, az egyhanguan tovább bizalmának adott kifejezést. Gróf *Somssich* László, az OMGE elnöke különösen abban jelölte meg gróf *Hoyos* Miksa kamarai elnöki működésének jelentőségét, hogy megteremtette *az össz-* mielőbbi megvalósitását. végül pedig *Baross* Endre és még mások javaslatára ugy határozott az igazgatóválasztmány, hogy a kamara *külön bizottságot alakit a gazdaadósságok rendezésével összefüggő kérdések sürgős letárgyalására*, a

VENDÉG A PALOTÁBAN

— REGÉNY —

irta: ETHEL HUESTON 17

Egyedül jogositott magyar forditás. *Utánnyomás tilos.*

Nem feledkeztek meg a „palotá"-ról sem. Fenyőket ástak ki a hegyoldalból és elültették a ház körül, hogy árnyékos utak vezessenek a hüvös, nagy szobákhoz és verandákhoz. Minden szobába virágvázát állitottak, friss virággal. Különös izü mártásokat szedtek elő a dobozokból és hordokból. Nagyszerü receptek kerültek elő és kipróbálták valamennyit. Leveleket irtak, hirdetéseket küldtek a lapoknak, Nebraskába, Joswába és Missouriba. Régi rongyos muszlindarabokat, nyerssselymet, teritőket huzgáltak elő rejtekhelyükről, kimosták, kivasalták és egészen csinos függönyök lettek belőlük a hálószobák ablakaira...

Az ikrek fáradhatatlanul dolgoztak. Munka közben ugy trillázott a hangjuk, mint a madárcsicsergés.

— Cicely szeretsz táncolni?

Ezt Angela csak ugy könnyedén, odavetve kérdezte.

— Hogyne, nagyon szeretek.

— Pactolában minden szombaton bál van — lelkendezett Ursula.

— A zene kitünő.

— Rengetegen vannak!

— Kár, hogy nincsen néhány fiatalember jóbarátunk, aki elkisérne bennünket — mondta Cicely ártatlan hangon. — Jobban mondva, aki elszöktetne innét bennünket.

— Óh, a lányok errefelé egyedül is elmennek táncolni.

— Rengeteg fiu van! Mindenkinek akad táncosa, aki odamegy.

Cicely nevetett.

— Nem gondolnám, hogy mi is odamehetnénk. Majd ha a turistáink között akad néhány elegáns fiu, elkisértetjük magunkat velük.

Az ikrek nem hagyták magukat; fölváltva kapacitálták Cicelyt:

— Senki sem ütközik meg rajta, ha lányok egyedül mennek.

— A legtöbb lány egyedül megy!

— Az a szokás, hogy csak a férfiak váltanak belépő jegyet. A nők nem fizetnek. Egy fillérbe se kerül a bemenet.

— Éjfélkor, mikor vacsoráznak, ki lehet menni... sétálni. Ez nem kerül pénzbe.

— De rendesen meghivják az embert vacsorára.

Cicelyt csöppet sem érdekelték ezek a dolgok. Arra gondolt, hogy milyen nagyszerüen be lehet rendezni nyaralónak a „palotát"... Az őrnagy második házasságának idején épitette a széles középső részt, amely abban az időben teljesen elég lehetett a család számára. Földszinten voltak a lakószobák: az óriási nappali, mellette a hosszu ebédlő. Innét nyilt a konyha és a kis sarokszoba, ahol Punch lakott. A család hálószobái és a vendégszobák az emeleten voltak.

Amint aztán gyarapodott a család és a gazdaság is jól jövedelmezett, jobbról-balra két szárnyépület csatlakozott a házhoz. Ezekben most pompás hálószobát rendezett be Cicely. A tágas középső erkélytől a két oldalszárny végéig keskeny terrasz futott, ahova minden szobából egy-egy ajtó vezetett. Bent a házban folyosó kötötte össze a szárnyakat a főépülettel. Hogy minél nagyobb számmal el tudják helyezni a kirándulókat, Corky fölajánlotta a maga szobáját is és kiköltözött a kis fakunyhóba, amit az őrnagy évekkel ezelőtt egy indián vezető számára épittetett. Az indiánt azért szerződtette, hogy segitségére legyen a dusabb aranytelepek fölkutatásában. De az ikrek édesanyja félt egy házban lakni ezzel a sötétbörü emberrel: ezért kellett a kis kunyhó.

A hálószobákat kedves, régi metszetek, virágos ágyteritők és szőnyegek varázsolták barátságossá. Nyirfakéregből faragott virágtartó állott minden szoba közepén, telve tarka mezei virággal, karcsu liliommal, sárga vajvirággal, égszinkék szarkalábbal.

— A vendégek nagyon elégedettek lesznek, ha a szoba szine megfelel az egyéniségüknek — mondta Cicely. — Jól megnézzük őket, amint megérkeznek, és abba a szobába tesszük, amelyik leginkább összhangban van az egyéniségükkel. Ezt rögtön észre lehet venni: ha kinyitják az ajtót és mosoly jelenik meg az arcukon, akkor az marad a szobájuk.

Az ikrek és Punch el voltak ragadtatva ettől a gondolattól.

— Mióta élek, mindig piros-fehér konyhára vágytam, — beszélte Punch. — Piros-fehér konyhára. És mióta élek, folyton zöld-fehér konyhában főzök, mert valahonnan mindig maradt zöld meg fehér festék, amit el kellett használni. Akár tetszett nekem, akár nem. Pedig akárki mit mond, sokkal jobb szakácsnő lett volna belőlem, ha piros-fehér konyhában főzhetek, amilyenre mindig vágytam.

— Amint elég pénzt szerzünk a turistáktól, rögtön megkapja piros-fehér konyháját — igérte Cicely.

— Pactolába csodás zenekar érkezett — beszélte Angela és ügyesen leteritette az ágyat a levendulaszinü ágytakaróval a szarkalábas szobában.

— Mindenki ott lesz. Éjfélkor vacsora, aztán egy óráig, vagy még tovább tánc — tette hozzá Ursula. — Egyetemi hallgatók fognak játszani Brookingsból.

Cicely a régi szőnyeget nézte az ágy előtt.

— Kár, hogy apa beteg és nem vihet el bennünket — mondta szórakozottan.

— Óh apa... ugy is azt mondaná, hogy tulságosan fiatalok vagyunk, nem való még nekünk a tánc...

— Télen még csak elengedett bennünket; mikor csak a helybeliek voltak ott. De azt mondta, hogy inkább csörgőkigyóra bizna bennünket, mint ezekre a turistákra.

Cicely nevetett.

— Nem tudom, Corky és Perce megfelelő kisérők lennének-e?

— Perce nem tud táncolni, Corky meg nem akar.

(Folytatása következik.)

.jakra /:3:/ azaz Három pengőt a
kszámla terhére;
költségekre /:40:/ azaz Negyven pengőt
ekkszámla terhére;
költségekre /83/ azaz Nyolcvanhárom
sz.kiadási csekkszámla terhére;
. költségekre /20/ azaz Husz pengőt
számla terhére. Budapest, 1934. évi
er rendeletéből: dr. Mariay Ödön s.k.

talos másolat hiteléül:

Fiányi

miniszteri iroda s.tiszt.

Mokry-Mészáros
Dezső
festő

irod.

Hl Ervin: Mokry-Mészáros Dezső mű-vészete. Budapesti Hirlap. 1930 jan. 5.

Trianon. Békeffy vokál-kvartett. Dessőffy szólószám. Szilveszterkor nagy kabaré. Előadások kezdete fél 6 és fél 9 órakor. — ROYAL ORFEUM: Rastelli, De Haven and Nice, Peters & Billy, Arimand Banu, Liviers, Steiner Emanuel Amedeo, Barry Boys, Sugár Flóri, Dénes Oszkár, Sárossy, Rolkó stb. stb. Kezdete fél 9, szombat, vasárnap és ünnepnap délután 4 órakor.

Vasárnap:

MAGY. KIR. OPERAHÁZ: *délután:* Diótörő, Mályvácska királykisasszony (3); *este:* Figaró házassága (A. b., ½8). — NEMZETI SZINHÁZ: *d. u.:* Légy jó mindhalálig (3); *este:* Szókimondó asszonyság (½8). — KAMARASZINHÁZ: *délután:* Az árnyék (½4); *este:* Hajnalban, délben este (¾8). — VIGSZINHÁZ: *délután:* Az első feleség (3); *este:* Matyika színésznő szeretne lenni (8). — MAGYAR SZINHÁZ: *délután:* Talpig úriember (½4); *este:* Talpig úriember (8). — KIRÁLY SZINHÁZ: *délután:* Diákszerelem (mérsékelt helyárakkal, 3); *este:* Sisters (½8). — VÁROSI SZINHÁZ: *délután:* Katica (3); *este:* Katica (½8). — FŐVÁROSI MŰVÉSZ-SZINHÁZ: *délután:* Winnetou, a prairiek hőse (½4); *este:* Te nem ismered Verát! (8). — BELVÁROSI SZINHÁZ: *délelőtt:* Dohnányi Ernő zongoramatinéja (11); *délután:* Tizennyolcévesek (½4); *este:* Utolsó kaland (8). — UJ SZINHÁZ: *délelőtt:* Lakner bácsi gyermekszinháza (½11); *d. u.:* Egő város (mérsékelt helyárak, (½4); *este:* Béla, aki 26 éves (8). — TERÉZKÖRÚTI SZINPAD: Góthné Kertész Ella, Góth Sándor, Rózsahegyi Kálmán, Salamon Béla, Rajna Alice, Boross Géza, Gárdonyi Lajos, „Helyet a fiataloknak", „Weekend", „A tordai hasadék", „Léda és a hattyú", „Békekonferencia", „De el ne felejtse", „Éjjel a Mississipin", „A csaradi", „A freskó" „Boross Géza új magánszámokkal", stb., stb. (Kezdete este 9 órakor.) Minden vasárnap délután fél 4 órakor igazi gyerekszinház. — ANDRÁSSY-UTI SZINHÁZ: Bajor Gizi, Somlay Arthur, Vaszary Piroska, Békeffi László, Bársony—Dajbukát, Kökény, Radó, Peti felléptével Szenzáció, Pesti gyerekek, Mari katonája, Érettségi után, Bizalom, Pisztolypárbaj. Kezdete este 9-kor vasárnap d. u. 4-kor. — BETHLEN-TÉRI SZINPAD: Csikágó, Bethlen és a medve, Trianon, Békeffy vokál-kvartett, Dessőffy szólószám. Előadások kezdete fél és fél 9. — ROYAL ORFEUM: Rastelli, De Haven and Nice, Peters & Billy Arimand Banu, Liviers, Steiner Emanuel Amedeo, Barry Boys, Sugár Flóri, Dénes Oszkár, Sárossy, Rolkó stb. stb. Kezdete fél 9, szombat, vasárnap és ünnepnap délután 4 órakor.

Heti műsorok

MAGY. KIR. OPERAHÁZ: *Hétfő:* Denevér (bérletszünet, kezdete ½7 órakor). *Kedd:* Nincs előadás. *Szerda:* Carmen. (G. bérlet. Anday Piroska vendégfellépésével). *Csütörtök:* Così Fan Tutte (először, F. bérlet). *Péntek:* Aida (E. bérlet). *Szom-*

Kiállítások

Mokry-Mészáros Dezső, akinek kollekcióját most a *Tamás-galéria* mutatja be, a nagyközönség számára elsősorban egzotikus jelenség. Azzá teszi romantikusan kalandos élete, de azzá teszi ennek az életnek művészi kifejezése is ezeken a képeken és szobrokon. Húsz év előtt a piktura konvencionális útjain kezdte meg a maga pályáját, de eztán eltünt s most tudjuk meg róla, hogy kalandos, kedv kergette oda, ahol emberekben, levegőben legközelebb került olyan dolgokhoz, amelyek közel állnak művészi hajlandóságaihoz. Élt a legmélyebb Afrikában és szedte a maga impresszióit Ázsia legtitokzatosabb helyein. Primitivnél primitivebb kultúrák inspirálták fantáziáját és formakészségét. Eszközökben is eltávolodott az abligát instrumentumoktól és primitiv készséggel munkálja meg egyszerű emlékeit. Háromféle dolgai vannak: fantasztikus és erősen dekorativ színes rajzok, amelyek telve vannak furcsa misztikum pszihózisával. Furcsa ősállat figurái, képzeletbeli növényrajzok dekorativ összevisszasága mögött érzünk misztikus szimbolikát. A másik csoportja tájképek és kompoziciók, valami egészen különleges és mégis kifejező egyszerűséggel. Festői szempontból ezek a legértékesebb dolgai. Végül egy sorozat agyagfaragása van, nagyrészt állat- és totemfigurák remineszcenciái abból a világból, ahol élt. Különleges látnivaló ez a kiállítás s nyilván sok érdeklődője akad majd.

A *Fészek*-klub kiállításai során most *Udvary* Pál mutat be értékes sorozatot. Ez a fiatal művész néhány esztendővel ezelőtt tünt fel szürkébe ágyalt tájképeivel. Azóta erős fejlődéssel talált útat nemcsak erőteljesebb színességhez, hanem a fénynek és formáknak merészebb játékaihoz. Mostani kiállításán egy három esztendővel ezelőtt díjazott képe jelzi felszabadulásának kezdetét és néhány lovaskompoziciójának vehemensebb szinjátéka azt a pontot, ahova most érkezett. A kettő között néhány szép színes tájkép s két nobalisan megoldott női portré adnak komoly értéket.

Gy. T.

Mokry-Mészáros Dezső

PH. Mg30.I.8.

— **Mokry-Mészáros Dezső kiállitása.** Különös kép- és agyagszobor-kiállitás nyilt meg az Akadémia-utcai Tamás-Galéria helyiségében. *Mokry-Mészáros Dezső* 1907 óta dolgozik és bár sohasem tanult festeni, munkái feltünést keltenek. Valaha kiállitott néhány képet a Művészházban, aztán sokat utazott külföldön. Mivel nélkülözi a festői tanulmányokat, sajátos módszerrel igyekszik e hiányokon átsegiteni magát. Munkái itt-ott nagy kezdetlegességet árulnak el, szembeszökő azonban eredeti tehetsége, kétségtelen feltaláló ereje és művészi készsége. Leginkább feltünnek a történelem előtt való idők őskorának sejtelmes ábrázolásai, elképzelt ősállatok, vajudó növényéletek szemléltetése. Ezek a munkák azonban inkább a kutató tudományok embereit érdekelhetik. A műbiráló a festői hatásu képeket vizsgálja. Ezek közül a *Barlangedények* és az *Elefántvadász* eredeti munkák, primitiv, de meglepő kisérletek tájképei. (87. 88. 89 és 92). Erősen iparművészeti, diszitő, térkitöltő módszerrel dolgozik, ami gyakran árt a természet ábrázolásának. Sejtelmes kompozicióiban jobban érvényesült kezdetleges, de sok különös és megkapó hatást kiváltó festési módszere. A néger művészet hatásaira emlékeztetnek apró agyagszobrai, közülök *bálványai* (112. és 114.) értékes munkák. *(te.)*

** **Mokry-Mészáros Dezső.** A Tamás-Galériának ez a legujabb kiállitó müvésze ugy csöppen müvészeti életünkbe, mint a csoda. Senki se hallotta eddig hirét, s első megjelenése olyan, hogy megállitja és gondolkodóba ejti az embert. Őstalentum, kiben hatalmas erővel működik a képzelet tehetsége. Fantaszta lélek, ki a mai életben nem leli helyét, — rég elmult, történet előtt való idők életébe vágyakozik. Azt az életet igyekszik megérzékiteni képeln: az ősvadonok, ősemberek és őséllatok világát. A gyermek játszi ösztönösségével, ornamentumosan stilizáló módján cselekszi ezt. De igazi istenadta tehetséggel. Régen volt találkozásunk ilyen érdekes és eredeti képzeletjárásu müvésszel. Talán kár, hogy amit a gondviseléstől kapott, nem volt módjában kiegészitenie, mások — a tanitók — tapasztalatival. Ugy valószinüleg rájött volna tehetségének sajátosan iparmüvészeti jellegére is. Valóban, legtöbb elképzelése olyan, hogy kinálja magát a zománc szineiben és rekeszes kompoziciójában való kivitelre. Ősi vad izü tehetség. Bizonyára olyan, amelyet magára kell hagyni, legalább is nem lenne helyes kivülről befolyásolni, de olyan is, amely megérdemelné, hogy érvényesülése elől eltakaritassanak az akadályok.

(e. a.)

Mokry-Mészáros Dezső
Művész 1920. I. 5.

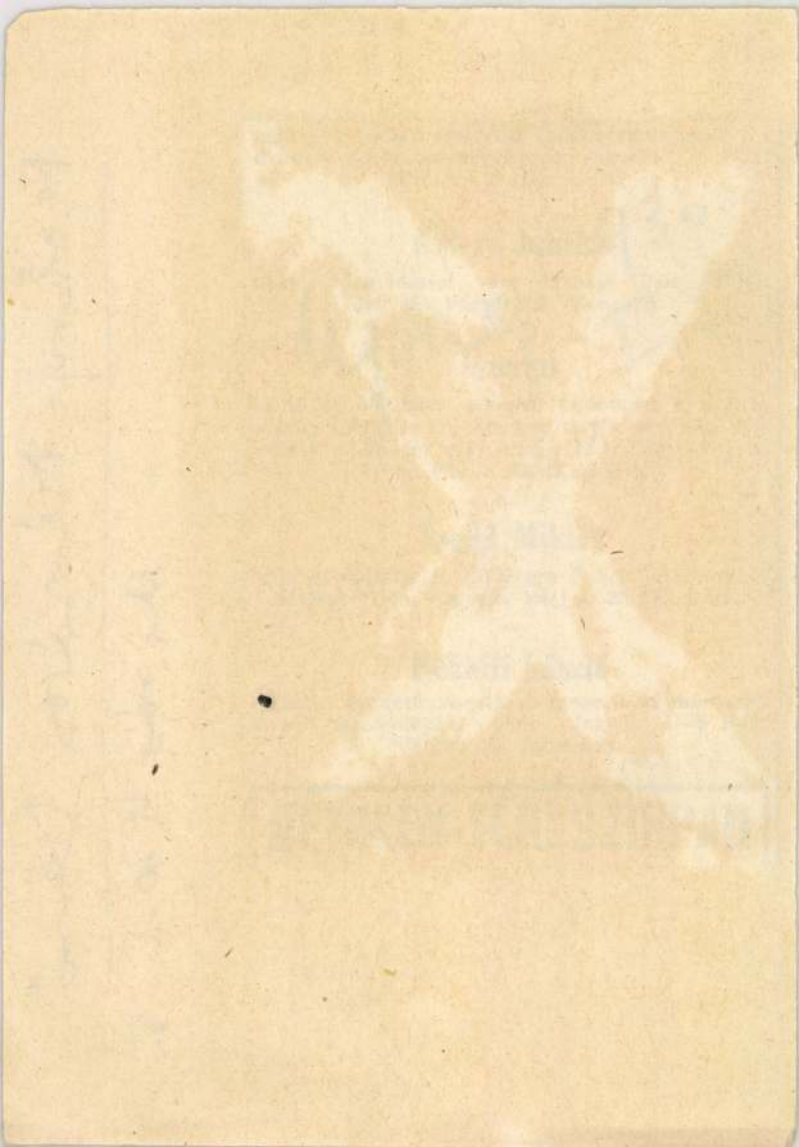

MŰVÉSZET

Mokry-Mészáros Dezső a Tamás-galériában

Ha nem volna meg, meg kellene csinálni a Tamás-galériát, hogy az olyan jelenségek, mint amilyen *Mokry-Mészáros* Dezső festő- és szobrászművész, módot nyerjenek a megnyilatkozásra. *Mokry-Mészáros* nem ujitó, nem forradalmár a festőművészet terén, sőt ellenkezően ő a primitiv, ő a kezdő, a művészet kiinduló pontján álló, az ősember, a kultura megindulásánál jelentkező festőtehetség. Mokry nem áz a festőművész, aki megunta Rafaelt, Rubenst, Benczurt és Szinnyeit, nem az az avant gardista, aki *Kádár* Béla szelleméig emelkedett, vagy *Scheiber* Hugó konsturkcióin elmélkedik, ő egyáltalában nem jutott tovább a kiinduló pontnál. Fantáziadus expersszív érzés, a fény és árnyék kézzelfogható valóságának látása és teljes értékü ábrázolása, a vonalak formaalkotó tulajdonságának szinte tökéletes felismerése, végül a szinek harmonizáló hatásának dekorativ megjelenitése azok az elemek, amelyek *Mokry* primitivségében a művészetet jelentik.

A festészetében nem is fontos, hogy a legujabb kor technikájának eszközeit használja, a nyestszőr-ecsetet, a festékfelület eloszlató nagy, hosszuszőrü ecsetet, a finom anilin-festéket, a legjobb lakkokat és a legjobb festőszert, Mokray ezek nélkül is meg tudta volna szólaltatni szineit és vonalait, aminthogy a figurális művészetében, a szobraiban sem használja még az égetés technikáját sem, hanem gyanta és szurok, enyv és kovász habarékkal vegyiti agyagfiguráit, amitől ezek némileg megkövülnek.

Kérdés marad, hogy mi lesz ezután? Megmaradjon-e Mokry-Mészáros Dezső a művészkulturának ezen a primitiv fokán, csinálja tovább ezeket az ősember álmait, okulásul azok számára, akik a művészet fejlesztése céljából ugyis visszavisszatérnek a kezdethez, hogy ujat épitsenek, vagy pedig valami irányt talál Mokry művészetének, hogy uj eredményre jusson?

Vad, szilaj, ősi erő, amely olyan, mint a vizesés ereje. Szabadon zuhogva természeti szépség, de turbinába szoritva ereje élet és kultura. Egy bizonyos. Avatatlan kéz ne nyuljon Mokryhoz, ő maga döntse el, hogy tud-e előre menni, vagy csak ennyi az, ami telik tőle. Amit mutat, érdekes, tanulságos és csak azért értékes, mert őszinte.

Akik a mai művészeti forrongás eseményei iránt érdeklődnek, akiket érdekel a művészi *miért*, rendkivül sok kérdésre találnak feleletet a Tamás-galéria *Mokry* kiállitásán. **(b. m.)**

(—) Arany-, ezüst- és bronzérmeket adományoz a kultuszminiszter a jövő évi nemzetközi épitészkongresszus alkalmából. Idegenforgalmi eseményekben gazdag esztendeje lesz az 1930-as év Magyarországnak. A dus sorozatból is kiemelkedik a jövő év szeptember 7—22-ike közölt rendezendő XII. nemzetközi épitészkongresszus, amely nemcsak idegenforgalmi és gazdasági, hanem művészeti és kulturális szempontokból is rendkivüli jelentőségü eseménye lesz a világ épitőművészeinek. Hogy a kongresszus az azon résztvevő külföldi épitészek nagy számán s a tanácskozások magas kulturszinvonalán kivül is minél impozánsabban nyilvánuljon meg, a végrehajtó-bizottság felkérte a kultuszminisztériumot, hogy a kongresszussal kapcsolatosan rendezendő nemzetközi épitészeti terv-kiállitás résztvevőinek dijazására egy arany, két ezüst és három bronzérmet adományozzon. A kultuszminiszter hir szerint teljesiti a bizottság kérését.

Mokry-Mészáros Dezső
Ék. 1930. I. 4.

ogy a vádlott állítása szerint is *dr. Káp-*
etében zugirászatról lehet tulajdonkép-
és e tényállás alapján nem lehet Káp-
en mingyárt csalás címén eljárni, mint
azt a vádlott beadványában követelte.
észség teljesen *szabályszerűen járt el*
amikor az ügyvédi kamarához fordult,
z állapitsa meg, be ván-e egyáltalán je-
Káplány Antal dr. mint ügyvéd, vagy
gyvédjelölt.

szólalások után *Méhes* elnök a vádlott
rdult: — Az ön beadványa rendkivül
likus.

n volt ön esetleg valamikor kezelés alatt?

Nem! — válaszolta *a vádlott*, — de ide-
mészetü ember vagyok és

héz megélhetési viszonyok megléhe-
lősen igénybeveszik idegeimet.

róság ezután visszavonult tanácskozásra,
az elnök kihirdette végzését, amely sze-
rendeli a pestvidéki ügyészségnél elfekvő
irat beszerzését és ennek megtörténtéig
yalást *elnapolja.*

Csikorgó hidegben

gyakran kelleténél jobban fütik a lakást. Ha ilyenkor a szabad-
ba jövünk, a hirtelen változó

MOKRY MÉSZÁROS Dezső

3691.
Dobrik István (1948-)
Mokry Mészáros Dezső / Dobrik István. – Miskolc : Herman Múz., 1985. – 88 p. : ill. ; 20 cm. – (Borsodi kismonográfiák, ISSN 0324–4563 ; 18.)
Bibliogr.: p. 64-65. – Műjegyzék: p. 69-82. – Summary in English. – Deutschsprachige Zusammenfassung
ISBN 963 01 5553 2 fűzött : 45,- Ft
Mokry Mészáros Dezső (1881-1970)
75(439)Mokry Mészáros D.

MOKRY MÉSZÁROS DEZSŐ (1881-1970)

A KIÁLLÍTÁST RENDEZTE:
DOBRIK ISTVÁN
MEGNYITJA:
BEKE LÁSZLÓ

MÁRCIUS 31 - ÁPRILIS 25 MEGNYITÓ MÁRCIUS 31 VASÁRNAP 17
STUDIO 1900 GALÉRIA BALZAC U. 30. BUDAPEST 1136
BEJÁRAT A HEGEDŰS GYULA UTCAI OLDALON ☎ 1295 553, 1209 415

STUDIO 1900
GALÉRIA
SZABÓ ÁGNES
BUDAPEST XIII
BALZAC U 30

MOKRY MÉSZÁROS DEZSŐ
1881 - 1970

MOKRY MÉSZÁROS DEZSŐ (1881-1970)

A KIÁLLÍTÁST RENDEZTE:
DOBRIK ISTVÁN
MEGNYITJA:
BEKE LÁSZLÓ

MOKRY MÉSZÁROS DEZSŐ

MÁRCIUS 31 - ÁPRILIS 25 MEGNYITÓ MÁRCIUS 31 VASÁRNAP 17
STUDIO 1900 GALÉRIA BALZAC U. 30. BUDAPEST 1136
BEJÁRAT A HEGEDŰS GYULA UTCAI OLDALON ☎ 1295 553, 1209 415

STUDIO 1900
GALÉRIA
SZABÓ ÁGNES
BUDAPEST XIII
BALZAC U 30

MOKRY MÉSZÁROS DEZSŐ

1881 - 1970

Mokry Mészáros Dezső

Magyar képirók kiállításán a Nemzeti Szalonban zsinórhimzésü technikával festett népies alakjai, tájképei és mongol kendői szerepeltek.

PH.934.III.18.

Mokry-Mészáros Dezső

Magyar képírók kiállításain a Nemzeti Szalonban kelekies képével, szőnyegével és kerámiájával szerepelt.

Ess 934. III. 18

Mokry-Mészáros Dezső

Magyar képirók kiállításán a Nemzeti Szalonban szerepel.

míg *Mokry-Mészáros* Dezső képei és kerámiái mellett néhány nagyon érdekes és szép szőnyegtanulmányával excellál.

(d. t.)

Függ. 934. III. 25.

Mokry-Mészáros Dezső

Szépművészeti kiállítások Mária Valéria utcai helyiségében rendezett kiállításon agyagedényeivel szerepelt.

BH. 934. III. 4.

Magyar királyi államvasutak. Ügyirat-szá

Utalvány-szám...../BI.....ügyosztály.

Fizetési u

.....

a magyar királyi államvasutak főpénztára ált

.....

Pengő [redacted]

azaz [redacted]

[redacted]

A .....Pengő.....fillérről kiállítandó.....

.....

.....

Budapesten, 19 .....

Utalványozza «.....» főosztály:

.....

A könyv lap-száma	Számlázás

Mokry - Mészáros Dezső

Szépművészeti kiállítások helyiségé-ben rendezett kiállításon egy évtizedre való érdekes keleti hatású korszakával szerepelt.

NM. 934. III. 6.

					lap-száma

Budapesten, 192.....

A főkönyvvezetőség:

.....

39 a. sorsz. Könyvelési minta. — FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

Mokri-Mészáros Dezső szobrász

Szépművészeti kiállítások helyiségében rendezett kiállításon ázsiai technikáju korsóival szerepelt.

M.934.III.H.

A könyv lap-száma	Számlázás

Össze

Bi/.....ügyc

.....

A főpénztárkönyvbe bejegyezte:

192.....

Könyveltetett a folyószámla-könyvben:

192.....

Könyveltetett.....a könyvben:

192.....

Mokri Mészáros Dezső

Mária Valéria utcában két fiatal festő kiállításán egy üvegszekrény-ben állítja ki önmagyar stílusú agyagkorsóit.

PH.934.III.4.

Mokry - Mészáros Dezső

Mária Valéria utcai Szépművé-
szeti kiállításon érdekes kerámi-
ával szerepelt.

934.III.4.

MDK

Mokry Mészáros Dezsö, szobrászm.

Korcoival szerepel e gyüjteményes kiállitáson.

Szépm.kiállitások helyisége./Mária Valéria-u./
Berend Ilona, Spindler László festöm.-k, Mészáros
Dezsö szobrászm. gyüjt. kiáll.-a.
1934.márc.4.-13. Kat.

Mokry-Mészáros Dezső

szobrász

Magyar Képirók Társasága csoportos kiállítása - Nemzeti Szalónban - szoborral szerepel. Főként ősmagyar ízű cserepei érdekesek. -

Pesti Hirlap
1935.I.22.

Skokry-Mészáros Dezső

festőművész

Magyar Képirók Társasága kiállitása - Nemzeti Szalón ban - képével szerepel.

Az Est
1933.1.15.

Mokry-Mészáros Dezső

festőművész

Magyar Képirók kiállitása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel. Festményeiben és kerámiáiban misztikus, keleti erők érvényesülnek. Primitivitása teljesen egyéni úton halad.

Budapesti Hirlap
1933.I.15.

Mokry-Mészáros Dezső

festőművész

Magyar Képirók kiállitása - Nemzeti Szalónban - képével szerepel. Szobrban, festményben, és kerámiában Keletázsia primitivizmusához nyúl vissza sok érdekes dekoratív hatással.

8 Órai Ujság
1933.I.15.

Mokri-Mészáros Dezső

festőművész

Magyar Képirók Társasága csoportkiállítása - Nemzeti Szalónban - képével szerepel. Ridegen és nyersen, de azért meglepő erővel készíti olajfestményeit és kerámiai munkáit. -

Magyarság
1933. I 15.

Mokry Mészáros Dezső

festőművész

Magyar Képírók Társasága csoportkiállítása - Nemzeti Szalónban - képével szerepel. Egészen keleti hatást érvertető kompoziciói.

Nemzeti Ujság
1938.I.15.

Mokry-Mészáros Dezső

festőművész

Magyar Képirók Társasága csoportkiállitása - Nemzeti Szalónban- képével szerepel. Fantasztikus, dekoratív latáin kompoziciók.

Pesti Napló
1933.I.15.

Mokry-Mészáros Dezső

festőművész

Magyar Képirók Művésztársasága kiállitása - Nemzeti Szalónban - képével szerepel.

Nemzeti Ujság
1933.I.14.

Molnár Márton Dezső

„Reggel" c. műve szerepel
a Miskolci Képtár gyűjteményének kiállításán

Napjaink 1971 május

Feld.

Mokri Mészáros Dezső

Született Sajóecsegen 1881 – meghalt Miskolcon, 1969. 1905 után kezdett autodidaktaként foglalkozni a festészettel. Szimbolikus „naiv" műveivel 1910-ben mutatkozott be.

Borbély László: Városi gyűjtemény, Miskolci képtár, Miskolc, 1971.

421

Mokri Mészáros Dezső

11 több Párizsba, Spanyolországba ment. 1908-14 között Ázsiában és Afrikában is járt. 1924-ben a Spirituális Művészek szövetségével állitott ki a Nemzeti Szalonban.

Borbély László: Városi gyűjtemény, Miskolci héptár, Miskolc, 1971

42 p

Mokri Mészáros Dezső

1930-31 a Tamás galéria, 1934, 39, 41 Nemzeti Szalon. Első szobrait, korsóit 1934-es Nemzeti Szalon kiállításán mutatta be.

Borbély László: Vidéki gyűjtemény, Miskolci képtár, Miskolc, 1971

421

Mokri Mészáros Dezső

1948-ban visszaköltözött Miskolcra, ahol egy fazekassal társulva 1960-ig népi hangulatú kerámiákat készített. 1966 Pozsony a Naiv Biennalén szerepelt.

Borbély László: Városi gyűjtemény, Miskolci képtár, 1971, Miskolc.

421

Mokri Mészáros Dezső

Közölt műve: „Deggel" olaj, vászon, 72 x 100 cm, reprodukció fehete-fehérben.

Borbély László: Városi gyűjtemény, Miskolci Képtár, Miskolc, 1971

421

Molnár Mária Dezső
festő

„Tájkép fákkal"
(vegyes)

Sz.É.: Mint a madár . . .
Vörös Lapja, 1942. jún. – 27. szám

Molnár - Mányás Dezső

neve említve

Művészettörténeti Értesítő 1972

306. old.

Mokry Mériáros Dezső
festő.

1881-ben született és 1970-ben
89-éves korában halt meg vég-
elgyengülésben.

Szabó Julia: In memoriam..
Művészet, 1970. nigus - 26 lap.

Mokry Mészáros Derső
népi festő

„Holt ak szigete"
(repro)

Tóbiás Áron: Egy fiatal néprajzkutató . . .
Tükör, 1975. ápr. 15 - 14 oldal.

Mohry-Mészáros Dezső

Leben auf einem fremden Planeten, vor 1928.
repr.

Naive Malerei in Ungarn 1900-71.

Mokry Mészáros Dezső
(1881 - 1970)

Sajóecsegen született. Apja tanító volt. Mosomagyaróvárott a Mezőgazdasági Akadémiára járt. 1908 óta fest.

Mohay Mészáros Dezső

Mint őslénykutató, amatőr rajzú
és zoológus működött, bejárta
Afrikát, Indiát, s több utazást tett
Franciaországban, Olaszországban és
Törökországban.

Mohry Mészáros Dezső

3

Képein részben egzotikus tájelmé-
nyeit, részben őslénytani kutatásaival
kapcsolatos fantáziáit, elemeti meg,
de festett magyar tájakat is.

Mohy Mészáros Dersö

Kiállításai: 1910 Budapest Művészház
1930 – " – Tamás Galéria

1913 Finnország, Új Zeland
1966 Porsony
1967 Szélesfehérvár: Magyar nár művészek

Mohny Mérjásos Dezső 5

Zóla szóló vodalom:

Farkas Zoltán M.M.D. Ziállítása a

Tamás Galeriában Nyugat 1930. I. 16.

Bebe László M.M.D Valóság 1968

Mokry Mészáros Dezső

„Mammut modellt áll"
(1929)

c. Tépénel reprodukciója

MNG 1970/I
évkönyv

Mokri-Mésiaros Derső

festő

A Misholci Képtár távolabbi-lesz az
Mokri Mésiaros Derső naiv festő
kabinet kiállítása.

Sé gvári Lajos: A Misholci Képtár
Művészet, 1973. december - 28 oldal.

Mokry Mészáros Dezső
festményei láthatók a miskolci Déryné
állandó kiállításain, a soproni múzeumi
állományból.

Mokry Mészáros Dezső

Turbános férfi

Magyar naiv művészet a XX. szá-
zadban (Kiállítás a Nemzeti Ga-
leriában

Népművelés 1972/7 36old

Mokry-Mészáros Dezső

„Turbános férfi" (repr.)

(B.P.): A nár művészet és a közművelődés,

Népművelés, 1972. ... 7.

Mokry-Mészáros Dezső

A Nemzeti Galériában ma megnyílt magyar náv művészek kiállításán művei szerepelnek, a már 20-30-as években sikert aratott parasztfestőnek.

Esti krónika.

1972 V. 24. Kossuth 19.00 /6/ Ri

Makry-Mészáros Dezső

A Nemzeti Galériában nyílt „Magyar naiv művészet a XX. században" c. kiállításon szerepelnek művei, a kalandos életű, fantasztikus keleti és mesebeli tájakat festő művésznek.

Harangozó Márta, Magyar naiv művészet.

Ksti Hírlap, 1972. máj. 29.

Mokry Mészáros Dezső (1881-1970)

„Tájkép juhokkal" (repr.)

Sz. K.: Magyar Naiv Művészet a XX. században.
Nők Lapja, 1972. júl. 1.

Mokry Mészáros Dezső festőművész,
a Herman Ottó Múzeumhoz csatolták
a Miskolci Képtárat; az állandó ki-
állításon látható a művész festmé-
nye.

Benedek Miklós: Háromszáz meg hétszá
műkincs.

Északmagyarország, 1944. jan. 26.

Mokry-Mészáros Dezső

Rajzai vannak Adorján Mária tulajdonában.

Horváth Béla - Adorján Mária gyüjteménye; Mügyüjtő, 1971. 4. sz. 51. l.

Mokry-Mészáros Dezső

Rajzok vannak Adorján Márta tulajdonában.

Horváth Béla - Adorján Márta Győjteménye: Mű-
gyűjtő, 1971. 4. sz. 81. l.

Mokry-Mészáros Dezső

Az alapot vizfestékkel lágyitja.

Horváth Béla - Adorján Mária gyüjteménye; Mügyüjtő, 1971. 4. sz. 51 .l.

Mokry Mészáros Dezső naiv festő

neve emlitve, műve szerepel

a XX. sz. magyar naiv művészet Kiállitásán

a Nemzeti Galériában

Magyar Nemzet 1972 május 30

4. old.

Mokri - Mészáros Dezső

az elhunyt művész „Reggel" c. műve szerepel a miskolci Képtár" kiállításán. (említve.)

Borbély László: A Miskolci Képtár képzőművészeti gyűjteményének kiállításáról.

Napjaink, 1971. máj. (?)

Mokry-Mészáros Dezső.

a Nemzeti Galériában rendezett Magyar Náv Művészet a XX. században c. kiállításon szerepelnek művei.
a náv művésznek kalandos élete volt, bejárta ázsiát, afrikát is.

Bajor Nagy Ernő: Náv művészek kanaly sikere.
Szabad Föld, Bpest, 1972. jún. 4.

Mokry Mészáros Dezső
festő.

Leghedvesebbek egzotikus állatképei, afrikai és magyar tájképei. A művész kozmikus ihonográfiájú festményeit tartotta legtöbbre.

Szabó Julia: In memoriam ...
Művészet, 1970. május – 26 lap.

Mokry Mészáros Dezső

festő -

A cikk szerzője 1966-ban keresztelt fel otthoniában Miskolcon Mokry Mészáros Dezsőt. Nem túl jó körülmények között élt a művész.

Szabó Julia: In memoriam . . .
Művészet, 1970. május . 26 lap

Mokry Mesiáros Dezső
festő -

1910-ben a budapesti művészházban szerepelt először. Párus, Finnország, Uj-Zéland, Budapest, Pozsony, Székesfehérvárott volt tárlatai.

Szabó Julia: In memoriam . . .
Művészet, 1970. május - 26 lap.

Mokry Mesiáros Decső
festő.

Naiv művészetben egyedül álló.
Néhány alkotását közületek és
magányosok is megvásárolták.

Szabó Julia: In memoriam . . .
Művészet, 1970. május – 26 lap

Mokri Mészáros Dezső

4 műve

Szerepel az alábbi tárlatom

Borbély László: A Herman Otto Múzeum festményei a Miskolci Képtárban

Napjaink 1970 XI.

Mokry Mátyás Dezső

miskolci festő és keramikus, naiv-festőink egyik legtehetségesebb képviselője,
89 éves korában meghalt.

Magyar Nemzet 1970 január 17
7. old.

-Wagner-

MDK

Mokry Mészáros Dezső

"Temetőben" c.képe hallatlanul érdekesen érzékelteti a távolságot.Műveivel szereptl a "Magyar Képirók" kiallitasan.

Rónay Kázmér: A "Magyar Képirók" a Nemzeti Szalonban.

Képes Krónika, 1939.XXI.18.sz. 64.l.

MDK

Mokry Mészáros Dezső

Temetőben

Rónay K.: A "Magyar Képirók" a N. Szalonban. Képes Krónika 1939. máj. - 18. sz.

Mohri Mészáros Dezső

Szerepelt a Magyar Képírók Kiállításán.

NM 1939. IV. 29.

MDK

Mokri Mészáros Dezső

Szőttesterveivel szerepelt a Magy.Képirók Társasága kiállitasan.

(K-f): Két kiallitas.

Az Est, 1939.ápr.16. 10.1.

Mokry Mészáros Dezső MDK

A temető, olf.

Műcsarnok 1944 Szökesfőv. Képtár Jub. Kiáll.

MDK

Mokry Mészáros Dezső

Kiállitási kritika

Magyar "emzet 1967 ápr.3o.

Mokry Mészáros Dezső
festő

M.D.Y

Expresszív, ötletekkel-teli
két festménye szerepel
a tálaton.

Frank János: Magyar naiv művészek:
Élet és Irodalom, 1967. ~~má~~ április 21-8 lap.

Mokry Mészáros Dezső
népművész

M.D.Y

A rikesfehérzári „naiv"
művészek tailatán részt
vett.

F.Á: Ómnagát mondja, mint a természet.
Nők Lapja, 1967. julius 1 – 14 lap.

Mokry Mészáros László
festő -

A Valóság lapjain 1969-ben
Bche László méltatta művészetet.

Szabó Julia: In memoriam . . .
Művészet, 1970. május - 26 lap

Mokry Mészáros Dezső

festő

Beke Lánló cikke a Valóság jú a-i számában.

88 éves. 1881-ben született Sajóerseken mezőgazdász lett s mint mezőgazdásigyakornok, Mukipusztán kezdett el festegetni.

Egy elfelejtett festőművén...

Ésiakmagyarország 1969 VI. 22. 4.

2) Mokry-Mészáros Dezső
festő

1908-1914. végigjárta a világot, Capri-ban találkozott Gorkijjal, járt Párizsban, Spanyolországban, Belgiumban, Angliában, Szíriában, Észak-Afrikában és Ceylon szigetén, a Krim-félszigeten.

Ism elfelejtett festőművész...

Északmagyarország 1969 VI. 22. 4.

3) Mokry-Mészáros Dezső
festő

1910-ben volt első művén bemutatkozása Bp.-en.

Az I. V. H. kitörésekor jött haza, majd a két V. H. között Itáliában és Törökországban járt, két kiállítást rendezett.

Egy elfelejtett festőművén...

Északmagyarország 1969 VI. 22. 4.

4) Mokry-Mészáros Dezső
festő

1945 után Miskolcra költözött, tanlikerámiákat kénített és közel egy évtizede hagyott fel minden művészi tevékenységgel. Szeme megromlott.

Régebbi munkáit 1966-ban a pozsonyi, Egy elfelejtett festőművén Miskolcon... Ésszakmagyarország 1969 VI. 22. 4.

5) Mikry - Mészáros Dezső
festő

1967-ben pedig a nehesfehérvári nair
művének kiállításán mutatták be.
Szobrásztevékenpéjet is folytatott.

Egy elfelejtett festőművén...
Északmagyarország 1969 jún. 22. 4.

Mokry Mihály Desső
festő -

A Nemzeti Galéria és a Mis-
kolci Herman Ottó Múzeum
vásárolt tőle néhány alkotást.

Szabó Júlia: In memoriam . . .
Művészet, 1970. május - 26 kép.

Mokry Mészáros Dezső

festő –

Művészetét a harminccas évek-
ben Jbl Ervin és Farkas Zoltán
mélt atták.

Szabó Julia: In memoriam . . .
Művészet, 1970. május – 26 lap.

Mokry Mesiáros Dezső
festő

Az 1. pozsonyi triennalér a
kiel dött képet a zsiri – bár
igen szigorú volt – mind el-
fogadta.

Szabó Julia: In memoriam . . .
Művészet, 1970. május – 26 lap.

Kedves Marosszéki
Éva!

Az 1. pecsenyei mennyiség –
bár csak lapjával se tenné – bőv
rágom meg hét – mindig a –
fogaimra.

Szabó Imre: Az emlékezés ..
Budapest, 1970. Szépirod. – 116 lap.

T. Mokosinyi Kató

festő

Marosvásárhely

1929.

Suly Fritz

XIV. l.

olás

850·13
13·82

lmi számla

...ns II	P 96 -			864	-	
	P					
	P					
.....	1 35	Levonás				
.....	3 89					
g. adó	5 40					
rg. adó	- 40					
.....	1 53					
.....	80					
lleték	50			13	82	
				850	13	

pengő 13 *fillér*

P. K. 330. — 1694 BALOGH BARNA, BUDAPEST 4

T. Mokossiny Kató

festő

Koll. kiáll. Kolozsvár

1929. apr.

Lásd

Művészeti halom

1929. IV. évf

5–6. sz 22, 23. l.

Mokri Mészáros Dezső.

a "Magyar Képirók " egyesületének tagja. Részt vett a társaság által a Nemzeti Szalonban rendezett első kiállitásán 1933.

Bende J:
a Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

MDK

Mokry Mészáros Dezső

Afrikai törzs tanyája, o.

A mamut modellt áll, o.

Magyar naiv művészek. Székesfehérvár, Muzeum

1967.ápr.

Mokry Mészáros Dezső.

A Tamás Galéria kiállitásain szereplő müvész.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat

Mokry-Mészáros Dezső
festőművész

Magyar Képérők Társasága kiállítása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel. —

Magyar Hirlap
1933 I. 15

MDK

Mokry Mészáros Dezsö, festö

Táj kompozició, Olf.

Nemzeti Szalon.-Tavaszi tárlat. 1931.junius. Kat.

Mokry-Mészáros Dezső

Tavaszi Szalon - Nemzeti Szalonban állitott ki régi, többször méltatott kvalitását mutató képet

Esti Kurir 1931, VI.24.

Mokry-Mészáros Dezső

Tavaszi Szalon kiállitás - Nemzeti Szalonban - képével szerepel

Pesti Napló 1931.VI.21.

Mokry Mészáros Dezső

Tavaszi kiállitás - Nemzeti Szalonban - képével szerepel

Ujság 1931.VI.21.

Mokry-Mészáros Dezső

festőművész

Vigaszkiállitás - Nemzeti Szalonban képével szerepel

Est 1931.VI.21.

Mokry-Mészáros Dezső

Kiállít

BH. 1931. I. 25.

T. Cim!

A Müvészettörténeti Dokumentációs Kö
ráskiadvány-sorozatát. A sorozat első

"Magyar Tanácsköztársaság Ké
cimü levéltári publikáció jelent meg, a
Müvészeti Osztályának iratanyagát és a
iratanyagának a képzőmüvészetre vona

Értesitjük, hogy ezenkivül intézetünk k

"Müvészettörténeti Tanulmányo
cimü kötete, mely a Dokumentációs Kö

Továbbá kapható

"Müvészettörténeti Tanulmányo
cimü kötete. Ára: 45.- Ft.

A felsorolt kiadványok megvásárolható

Mokry-Mészáros Dezső

Kiállítása
1931. I. 24 – III. 3-ig

zpont meginditotta rotaprintes for-
köteteként a
pzőművészeti Élete"
mely a Közoktatásügyi Népbiztosság
a Budapesti Kir. Ügyészség 1919-es
kozó részét tartalmazza. Ára: 15. - Ft.

iadványai közül kapható
k 1954-55."
zpont évkönyve. Ára: 75. - Ft.

k 1956-58."

k a Művészettörténeti Dokumentációs

Mokry-Mészáros Dezső

Kiallit

Est 1931. I. 25.

T. Cim!

A Művészettörténeti Dokumentációs Kö
ráskiadvány-sorozatát. A sorozat első

"Magyar Tanácsköztársaság Ké
cimü levéltári publikáció jelent meg, a
Művészeti Osztályának iratanyagát és a
iratanyagának a képzőmüvészetre vonat

Értesitjük, hogy ezenkivül intézetünk k

"Müvészettörténeti Tanulmányo
cimü kötete, mely a Dokumentációs Kö

Továbbá kapható

"Müvészettörténeti Tanulmányo
cimü kötete. Ára: 45.- Ft.

A felsorolt kiadványok megvásárolhatók

Nohry - Mészáros Dezső

Kiállít

PN 1931. I. 25.

Központ-ban (Budapest, XIV. Dózsa Gy
Megrendelés esetén az összeg MNB 14
ciós Központ számlaszámára utalandó
tán juttatjuk el T. Cimhez.

Sajtó alatt:

Évkönyvünk 1959-es kötete.

A forráskiadvány-sorozatból
mely a terület építészeti állagának a t

Mokry-Mészáros Dezső

Kiákít

NÚ. 1931. I. 25.

özpont meginditotta rotaprintes for-
köteteként a
pzőművészeti Élete"
amely a Közoktatásügyi Népbiztosság
a Budapesti Kir. Ügyészség 1919-es
tkozó részét tartalmazza. Ára: 15.- Ft.

iadványai közül kapható
k 1954-55."
zpont évkönyve. Ára: 75.- Ft.

k 1956-58."

k a Művészettörténeti Dokumentációs

Mohory Mészáros Desső

Kiáhít

M. 1931. I. 25.

T. Cim!

A Művészettörténeti Dokumentációs Kö
ráskiadvány-sorozatát. A sorozat első

"Magyar Tanácsköztársaság Ké
című levéltári publikáció jelent meg, a
Művészeti Osztályának iratanyagát és
iratanyagának a képzőművészetre vona

Értesitjük, hogy ezenkivül intézetünk k

"Művészettörténeti Tanulmányo
című kötete, mely a Dokumentációs Kö

Továbbá kapható

"Művészettörténeti Tanulmányo
című kötete. Ára: 45.- Ft.

A felsorolt kiadványok megvásárolhatói

Mohry Mészáros Dezső

Kiákit

PH. 1931. I. 25.

zpont meginditotta rotaprintes for-

köteteként a

ozőművészeti Élete"

mely a Közoktatásügyi Népbiztosság

Budapesti Kir. Ügyészség 1919-es

kozó részét tartalmazza. Ára: 15.- Ft.

adványai közül kapható

: 1954-55."

zpont évkönyve. Ára: 75.- Ft.

: 1956-58."

a Művészettörténeti Dokumentációs

Mohory-Mészáros Dezső

Kiákít

Ujság 1931. I. 27.

zpont meginditotta rotaprintes for-
köteteként a
ozőművészeti Élete"
mely a Közoktatásügyi Népbiztosság
Budapesti Kir. Ügyészség 1919-es
kozó részét tartalmazza. Ára: 15.- Ft.

adványai közül kapható
k 1954-55."
zpont évkönyve. Ára: 75.- Ft.

k 1956-58."

a Művészettörténeti Dokumentációs

Mohrzy-Mészáros Dessű

Kiáltit

Ek. 1931. I. 27.

zpont meginditotta rotaprintes for-
köteteként a
pzőművészeti Élete"
mely a Közoktatásügyi Népbiztosság
a Budapesti Kir. Ügyészség 1919-es
kozó részét tartalmazza. Ára: 15.- Ft.

iadványai közül kapható
k 1954-55."
zpont évkönyve. Ára: 75.- Ft.

k 1956-58."

k a Művészettörténeti Dokumentációs

Mokry-Mészáros Dezső

Művei szerepeltek a Zágrábi "Naiv 73" kiállításon (jún. 1-szept. 15.).

Műgyűjtő, 1973/2. sz. 64. l.

Mokry – Mészáros Dezső, festő

Auto didakta kiállító. (Nemzeti Galéria.)

Rózsa Gyula: Naivok, művészek, naiv művészek

Z.

Népszabadság, Bp. 1972. jún. 17.

Mokry - Ménáros Dezső, [naiv] festő

Szerepel a Nemzeti Galéria tárlatán.

Harangozó Márta: Magyar naiv művészet

2

ESTI HIRLAP, B,[illegible].1972. máj. 29.

Mohy Mészáros Perse

neve emlitve

Kerékgyártó István "Hozzászólás a naiv festészet kérdéséhez" c.cikke a 3o-31.oldalom

Kritika 1972 szeptember

Molnár Mészáros Dezső

Neve említve művei szerepelnek a "Magyar naiv művészet a XX.században" c. kiállitáson

Kritika 1972 julius

30.old.

Mohi - MészárosDezső
festő

A hét évvel ezelőtt 89 éves korában el-
hunyt Mohi - MészárosDezső képeire
idegen bolygók és régmúlt korok
tegait idéző kalandozások jelennek meg.

Szalai Pál: Egy hang a magyar naiv művészet kiállitásáról
MŰVÉSZET, 1972.augusztus - 32.oldal

Mokry-Mészáros Dezső

Korai, -1910-es- rajzai szerepelnek a Nemzeti Galéria uj kiállitásán, melyet a "Magyar naiv müvészet a XX. században" cimmel rendeztek F. Mihály Ida és Bánszky Pál közreműködésével.
Szabó György: "Naivok" cimmel ir a tárlaton réstvevő müvekről.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. juni. 10.
XVI. évf. 24. sz. 13. lap.

Mokry-Mészáros Dezső, náv festő

1975. tavaszán a zürichi Kunsthaus rendezett a modern primitív képzőművészet alkotásaiból tárlatot. A zürichi katalógus névsorában a művésza neve, részletes nacionálija és portréja található.

Bodri Ferenc: A návok művészete-témák és kapcsolatok.

Forrás, 1975. Nov. 80-81. old.

Mokry Nándor Dezső

A kecskeméti múzeumban
a mai művész alkotásai-
val is találkozhatunk.

G.I.: Múzeum alapítás.
Tükör, 1976. sept. 7-12 oldal.

Mokry Mészáros Dezső

vagy Török Sándor kitartó konoksággal és nem csökkenő hévvel ismételt egyéni jelképvilágát mutatja be Moldován Domokos filmje,

Uj irás 1976/1/91

Illyé: A naiv müvé zetről

Mokry Mészáros Dezső

magyar naiv müvész

Forrás 1976[illegible]5/ 11/81

Mokry Mészáros Dezső

Holtak szigete

Forrás 1975/11/8o

1908-14 között vándorolt, járt Olaszországban, Nápolyban és Capriban közel egy évig élt. 1910-ben a Müvész házból értesitést kapott, hogy kiállitásra kerül ebben az évben. A kiállitáson néhány képét eladták. 1911-ben Párizsba utazott, 1913-ban Tuniszba érkezett.

Forrás 1975/11/75

Moldován: Naiv müvészek vallomásai

Mokry Mészáros Dezső 1

/1881 Sajócsege-1970 Miskolc/

Érettségi után a magyaróvári Gazdasági Akadémia hallgatója lett. A górcsövi tvnulmányos nagymértékben felkeltették erdeklődését. A gazdasági Akadémia elvégzése után Muhipusztára kerültem, de ott csak 1 évig volt.

Forrás 1975/11/75

Moldován: naiv müvészek vallomásai

1929Ben életének váltságos szakasza lezárult,
Bodogh Erzsébet élettársul az életet munkakedvet
hozott neki.1948-ban Miskolcra költöztek.
1960-ban küvészi tevékenységét véglegesen abbahagyta.

Forrás 1975/11/74

Makry-Mészáros Dezső, náv művész a Magyar Nemzeti Galéria nair gyűjteménye között láthatók a művész művei, szobrai.

Művészeti Magazin

1977. I. 21. TV. 21.35 (Kiné)

Mokry-Mészáros Dezső

Méltatás.

Szilely Amiras: Szinszky Ildikó festményei.
Tukor, 1977 augusztus 21-3 lap.

Mokry - Mészáros Dezső, festő

L: Balázs János

Bodor Ferenc: Ecsettel és irónnal 95-96.

Forrás, Kecskemét, 1978 dec. X/4.

Mokri Miszáros Dezső

"Merei csendélet"
"Reggel"
"Őstulok a domboldalon"

repro

Egri Mária: Egy festő felfedezése.
Ug Tükör, 1978. április 23 - 23. lap.

Mokri Mészáros Dezső

„Élet idegen planétán" I.
„Élet idegen planétán" II.
„Festett edény"

} repr.

Egri Mária: Egy festő-felfedezése. –
Ujfüktor, 1978. április 23–23. lap.

Mokri Mészáros Dezső

Szemléletének dekorativitása, szines festőisége különösen tányérjain érvényesül és kísérő rapam

Egri Mária: Egy festő felfedezése.
Uj Tükör, 1978. április 23-23. lap.

Mokri Mészáros Dezső

A művészképein megtaláljuk a vásott hölyhöt is. Egy temetőt sírfeliratt: N.S. Borsod vármegye útkaparója voltam én, Orczi Peter nyugszom itt az út szélén!

Egri Mária: Egy festő felfedezése.
Új Tükör, 1978. április 23-23. lap.

Mokri Miszáros Dezső

A művész képein megtaláljuk a
zasott kölykét is. Egy temetőt sír-
felirat: Nagy Samu, Por és hamu"

Egri Mária: Egy festő felfedezése.
Új Tükör, 1978. április 23-23. lap.

Mokri Mészáros Dezső

Tányérjainak szárnyelenetei paraszti enteriőrőket, munkafolyamatokat ábrázolnak. A kenyérsütés, szüret, szántás, dagasztás szerepelnek.

Egri Mária: Egy festő felfedezése.
Ny Tükör, 1978. április 23 - 23. lap.

Mokri Mészáros Dezső

A 40-es évektől főként Miskolcon készített tányérjain tudatosan alkalmazza a naiv festői szemlélet kompozíciós rendjét.

Egri Márius: Egy festő felfedezése.
Uj Tükör, 1978. ápriles 23-23. lap.

Mokri Mészáros Dezső

Szuggesztív „Batu kán" – ja nemcsak szellemében közelít a természeti népek fogalmazásmódjához, hanem a régészeti idolok lényegére szorítható.

Egri Mária: Egy festő felfedezése.
Új Tükör, 1978. április 23-23. lap

Mokri Mihály Dezső-

Őskori díszű festményein a képzelet-beli környezetben megjelenített konkrét szerszámok, fegyverek, ékszerek. Hasonlóan archaikus a plasztikák tíralakítása.

Egri Mária: Egyfestő felfedezése.
Új Tükör, 1978. április 23-25. lap

Mokri-Mészáros Dezső

„Élet idegen planétán" cimmi sórozatán a szecesszio formakincse felismerhető. Ide hőti a szőnyegek, kerámiák, plasztikai művek alkotására való törekvése.

Egri Mária: Egy festő felfedezése.
Új Tükör, 1978. április 23-23. lap.

Mokri - Mészáros Dezső

A művész önmagában, fantáziájának tájain találta meg inspirációit. Idegen bolygók, képzelt planéták népesülnek be képein, szimpompás, formateremtő képzelettel.

Egri Mária: Egy festő felfedezése.
Új Tükör, 1978. április 23. 23. lap.

Mokri-Mészáros Dezső

1934-ben felköltözik a fővárosba feleségével, majd 1948-ban tér vissza Miskolcra. Itt egy fazekassal társulva fallikerámiát készít.

Egri Mária: Egy festő-felfedezése.
Ely Tükör, 1978. április 23-23 lap.

Móri Mészáros Dezső

1930-ban és 1931-ben nagyobb anyagot mutat be a Tamás Galériában, 1934-ben a Szépművészeti kiállítások helyiségében.

Egri Mária: Egy festő felfedezése.
Új Tükör, 1978 április 23-23 lap.

Mokri-Mészáros Dezső

Hárasságától kezdve rendszeresen állítki a Spirituális Művészekkel, később a Magyar Képírokkal a Nemzeti Szalonban.

Egri Mária: Egy festő felfedezése.
Ny Tükör, 1978. ápr. 23-23. lap.

Mokri-Mészáros Dezső

A művész utazásai közben festett képeit Párizsban, Finnországban és Új-Zélandban állította ki.

Egri Mária: Egy festő felfedezése.
Új Tükör, 1978. április 23 – 23 lap.

Mokri-Mészáros Dezső

1918 tól 1924 ig nem fest, gaz-
dálkodását tartja fenn ma-
gát. Majd házasságot köt Bó-
dogh Erzsébettel.

Egri Mária: Egy festő felfedezése.
Nyugat, 1978. április 23-33. lap.

Mokri-Mészáros Dezső

Indiában érte utol a világ-
háború híre. Innen tert visz-
szá Budapestre, majd Miskolc-
ra.

Egyi Mária: Egy festő felfedezése.
Új Tükör, 1978. április 23 – 23 lap.

Mokri-Mészáros Dezső

1908 és 1914 között bejárta Itália
Sicíliát és Capri szigetén találko-
zott Gorkijjal. Megfordult Francia
ország, Belgium, Anglia, Szajna, Spa-
nyolország, Tunisz, Egyiptom, Ceylon
földjén.

Egri Mária: Egyfelső felfedezése.
Nyugat, 1971. április 23 - 23. lap.

Mokri-Mészáros Dezső

1881-ben született Mokri-Mészáros Dezső Sajóecsegen. Szülei kis ansá-gára elvégezte a nemőgazdasági akadémiát, körben festeni kezdett.

Egri Mária: Egy festő felfedezése.
Ny Tükör, 1971. ápr. 4 s 23-23. lap.

Mokri – Mészáros Derső

1970-ben halt meg Miskolcon.
Hosszú éveken át elzárkozva
a világtól, tőlbe hevés bé elfeledve.
Most a Herman Ottó Múzeum-
ban van emlékkiállítása.

Egri Mária: Egy festő felfedezése.
Új Tükör, 1978. ápr. 23-23 lap.

Mokri-Mészáros Decső

1945 után tagja lett a Képzőmű-
vészek Szabad Szakszervezetének.
A 60-as évektől neve és néhány
műve feltűnt a naiv művészek
kiállításán.

Egyi Mária: Egy festő felfedezése.
Új Tükör, 1978. április 23-23 lap.

Mokri Mészáros Dezső

A 30-as években-tőlbszőr állított ki itthon és külföldön, Tagja volt a KUT és a Nemzeti Szalon képző-művészeti tarsulásainak.

Egri Mária: Egy festő felfedezése.
Új Tükör, 1978. április 23 - 23. lap.

Mokri Mészáros Dezső

„Falitényeszok"
(repro)

Egri Mária: Egy festő felfedezése.
Új Tükör, 1978. április 23-23. lap.

Mohri Mészáros Dezső (1881-1969) 2

1908-1914 között Ázsiában és Afrikában is járt, egyre erősebben hatott rá az „egzotikus népek" művészete. Budapestről 1948-ban visszaköltözött Miskolcra, ahol egy fazekassal társulva 1960-ig népi kaugulatú kerámiákat készített.

A XX. sz. festészete a miskolci képtárban
Katalógus, 1975. ~~Budapest~~ Miskolc

1

Mokri Mészáros Dezső (1881-1969)

Eredetileg nem festőnek készült, a magyaróvári mezőgazdasági akadémia elvégzése után Muhipusztán lett gyakornok, majd Bp-en jégkárbecslő. 1905 után kezdett autodidaktaként festőszettel foglalkozni. Szimbolikus, „naiv" műveivel 1910-ben mutatkozott be a Művészházban, ezután Gulácsy ösztönzésére Párizsba, Spanyolországba ment.

A XX. sz. festőszete a miskolci képtárban

Miskolc 1975 Katalógus

Mokry Mészáros Dezső, náv művész

Kecskeméten, a Bánó-házban van a náv művészek múzeuma, állandó kiállítása. Az ösztehetségeket felvonultató tevenben láthatók a művész munkái, melyeknek ábrázolásmódja főként az arányokkal és az alakok csoportosításával érzékelteti a sajátos kifejezésmódot.

Halász Ferenc: A náv művészeti múzeum csodái. Petőfi Népe, 1977. ápr. 24.

Mohry Mónaros Dezső

3

12. Élet idegen planétán – I.
o. Karton 21 x 30 cm
ltv. MK 53.248

13. Élet idegen planétán – II.
o. Karton 23 x 30 cm
jlj. MD
ltv. MK 74.98

A XX. sz. festőszete a műszolci képtárban
Katalógus 1975 [illegible]

Mokry Mérjásos Dezső

„Élet idegen planétán" o. l.

15 x 16,5 Védett Ár: 3000 ft

BÁV 41.Képaukció Budapest 1976.december

Mokry-Mészáros Dezső

„Kompozíció" o. Tartan 17x29

Védett Ár: 3000 ft.

BÁV 41.Képaukció Budapest 1976.december

Mokri Mészáros Dezső

1918 tól, 1924 ig nem festett a
művész, gardálkodásból tartot-
ta fenn magát. Bódogh Erzsó-
bettel kötött házassága után ujra
a fest.

Egyenthária: Egy festő felfedezése.
Uj Tükör, 1978. április 23-23 lap.

Mokri Mészáros Dezső

1948-ban Miskolcra költözött a művész, itt egy farehassal társulva falikerámiát készít.

Egri Mária: Egy festő felfedezése.
Új Tükör, 1978. április 23 - 23. lap.

Mokri Mihály Dezső.

A művész 1934-ben a Szép-
művészeti kiállítások helyiségé-
ben állított ki. Ekkor Budapestre
költözik, 1948-ban tér vissza Mis-
kolcra feleségével.

Egri Mária: Egyfest-felfedezése.
Ny. Tükör, 1978. április 23-29 lap.

Makri Mészáros Dezső

Az „Élet idegen planétán" című sorozatán a képek részleteinek aprólékos gondagsága nem idegen a szecesszió formakincsétől.

Egri Mária: Egy festő felfedezése.
Új Tükör, 1978. április 23-23. lap.

Mokri Mészáros Dezső

„Batu kán"
(vegyv.)

Egri Mária: Egy festő felfedezése.
Új Tükör, 1978. április 23-23 lap

Mokri Mészáros Dezső

Őskor idező festményein a képzeletbeli környezetben megjelentek a konkrét szerszámok, fegyverek, ékszerek.

Egri Mária: Egy festő felfedezése.
Új Tükör, 1978. április 23-23 lap.

Mokri Mészáros Dezső

A szecesszió formakincsének köti a festés mellett a szőnyegek, keramiák, plasztikai művek alkotására való törekvése.

Egri Mária: Egy festő felfedezése.
Új Tükör, 1978. április 23 - 23 lap.

Mokri Mihály Dezső

A 40-es évektől, főként Miskolcon kiállított tájképein alkalmazza a mai festői szemléletet kompozíciós rendjét.

Egri Mária: Egy festő felfedezése.
Új Tükör, 1978. április 23. 23. lap.

Mokri Mészáros Dezső

Archaikus a plasztikák tér-
alakítása a „Batu kán" a
régészeti idolok leinyegére szo-
szitkozó formazilágához közelit.

Egri Mária: Egy festő felfedezése.
Uj Tükör, 1978. apszlis 23-23. lap.

Mokri Mészáros Dezső

Tányérjainak szánezjelenetei paraszti enteriöröket, munka folyamatokat idéznek. A kenyér sütés, szüret, szántás stb. jelenetnek a paraszti élet ábrázolásához.

Egri Mózsa: Egy festő felfedezése.
Új Tükör, 1978. április 23-23. lap.

Mokri Mészáros Dezső

Szemléletének dekorativitása, szines festőisége tányérjaimál nyilvánul meg és hiszi rajzai-mál.

Egri Mária: Egy festő felfedezése.
Új Tükör, 1978. apszlis 23-23. lap.

Mokri Mészáros Dezső

Alkotásaiban több ízben megjelenik a humor, a jóízű hipé ötlet. A művész lelkében mindig van valami a gyermekből a vásott hölyökig.

Egri Mária: Egy festő felfedezése.
Új Tükör, 1978. április 23 – 23. lap.

Mokri Mihály Dezső

Méltatás.

Egri Mária: Egy festő felfedezése.
Ujtükör, 1978 április 23 – 23. lap.

Mokri Mészáros Dezső

Molnár Edit fotóművész a Miskolci Galériában március 5.-ig,
Horváth Gábor festőművész a Ferencvárosi Pincetárlaton február 26.-ig,
Tavaszy Noémi grafikus a Csepel Galériában febr. 19.-ig, Réti Mátyás festőművész a Kaposvári Vaszary Teremben február 16.-ig,
Záborszky Gábor festőművész a Fészek Művészklubban február 12.-ig,
Vass Kálmán fotóművész a Fiatal Művészek Klubjába február 10.-től,
Birkás Ákos a budaörsi Jókai Művelődési Házban február 9.-től,
Mokri Mészáros Dezső emlékkiállításán a Miskolci Képtárban február 3.-tól,
Ujházy Péter festőművész február 2.-től mutatja be műveit a felsorolt kiállítási termekben.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. febr. 4. XXII. évf. 5. sz. 8. lap.

Mokri Mészáros Dezső

„Mení csendélet"
„Reggel"
„Östulok a dombon"

repro

Egri Mária: Egy festő felfedezése,
Új Tukor, 1978. április 23 – 23. lap.

Mokri Mészáros Dezső

"Festett ediny"
"Falitányérok" } repro

Egyi Mária: Egy festő felfedezése
Új Tükör, 1978. április 23. 23. lap.

Mokri Mészáros Dezső

A 60-as évektől a naiv művészek kiállításain tűnt fel neve és színes munkája.

Egri Mária: Egy festő felfedezése.
Új Tükör, 1978. április 23 - 23. lap.

Makra Mészáros Dezső

A művész a 30-as évektől
először állított ki itthon és
külföldön, tagja volt a KUT
és a Nemzeti Szalon képző-
művészeti társulásainak.

Egy Mária: Egy festő felfedezése.
Új Tükör, 1978. április 23 - 23. lap.

Mokri Mészáros Dezső

Alkotásaiból a Herman Ottó Múzeum emlékkiállítást rendezett. A katalogus fél tájékoztat ki volt a múzeum.

Egri Mária: Egy festő felfedezése.
Új Tükör, 1978. április 23 - 23. lap.

Mokri Mészáros Dezső

A művész 1970-ben halt meg Miskolcon, hosszú évekre át a világlót elzárkozva, betegen tobbé kevésbé elfeledve.

Egri Mária: Egy festő felfedezése.
Új Tiekor, 1978. apríles 23-23. lap.

Moki Mészáros Dezső

1908 és 1914 között bejárta Itália
vidékeit és Capri szigetén találkozott Gorkijjal. Nem a látottak ragadták meg figyelmét, hanem az, ami a fantáziájában a látottakhoz társult.

Egri Mária: Egy festő felfedezése.
Új Tükör, 1978. április 23 - 23. lap.

Mokri Mészáros Decső

Mokri Mészáros Decső 1881-ben
született Sajóccsegen. Elvégezte a
nemőgardasági akadémiát, hiz-
ben hendett festeni.

Egri Mária: Egy festő felfedezése
Ug Tükör, 1978 ápnlis 23 - 23 lap.

Mokri Miszáros Decső

Utazásai közben festett képeit
Párizsban, Finnországban és
Új-Zélandban állította ki.

Egyi Márna: Egy festő felfedezése.
Új Tükör, 1978. április 23-23. lap.

Mokri Mészáros Dezső

Megfordult a múzeum Franciaország, Belgium, Anglia, Szájc, Spanyol-ország, Tunisz, Egyiptom, Ceylon földjén. Indiába érte a világhaboru bire, innen tért vissza Budapestre, majd Miskolcra.

Egy Mária: Egy festő felfedezése.

Új Tükör, 1978. apszlos 23-23 lap.

Mokri Mészáros Dezső

Ellente a Spirituális Művészekkel állít ki, később a Magyar Képírókkal a Nemzeti Szalonban. 1930-31-ben nagyobb anyagot mutatott be a Tamás galériában.

Egerinthária: Egy festő felfedezése.
Új Tükör, 1978. április 23-25 lap.

Mokri Mészáros Dezső

„Élet idegen planétán I."
„Élet idegen planétán II." } repro

Egri Mária: Egy festő felfedezése.
Új Tükör, 1978. április 23. 23. lap.

Mokri Mészáros Dezső

MOKRI MÉSZÁROS DEZSŐ emlékkiállítás nyilt meg tegnap Miskolcon.

Magyar Hirlap 1978-3o-11

Mokry Mészáros Dezső [Jestő]

S. Süli András

–: A hétvégi kult. prog. 9.

Nér. szabadság, Bp. 1980 nov. 21.

Molnár Márkus Rezső

1. Élet idegen planétán III.
olaj 24×32

2. Tájkép, őszkorral 1930
olaj 36×33

Képek a Herman Ottó Múzeum
gyűjteményéből Kiskunfélegyházi
kiállítás 1970

A BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN MEGYEI MÚZEUMI IGAZGATÓSÁG
TISZTELETTEL MEGHÍVJA

1978. FEBRUÁR 3-ÁN, PÉNTEKEN 17 ÓRÁRA
A HERMAN OTTÓ MÚZEUM KÉPTÁRÁBA

Mokri Mészáros Dezső

EMLÉKKIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA

MEGNYITÓ BESZÉDET MOND:
BÁNSZKY PÁL
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

BMi 78

Mokry-Mészáros Dezső, naiv művész (1) Folytatás.

A naiv művészek, kezdeteket után a későbbiek közül Mokry-Mészáros Dezső munkáiban, festményeiben és „ősállat" plasztikáiban egyaránt érezzük utazásainak egzotikus élményét és fantáziájának erőteljes élénkségét.

D. J.: Magyar Naiv Művészek Múzeuma.
Napló /Veszprém/, 1979. jan. 20.

Mokry-Mészáros Dezső

Kiákítása nyílik

M. 1931. I. 24.

Központ-ban (Budapest, XIV. Dózsa Gy
Megrendelés esetén az összeg MNB 1
ciós Központ számlaszámára utalandó
tán juttatjuk el T. Cimhez.

Sajtó alatt:

Évkönyvünk 1959-es kötete.

A forráskiadvány-sorozatból
mely a terület épitészeti állagának a t

Mohry-Mészáros Dezső

Kiállítása nyílik

NÚ. 1931. I. 24.

zpont meginditotta rotaprintes for-
köteteként a
pzőművészeti Élete"
mely a Közoktatásügyi Népbiztosság
a Budapesti Kir. Ügyészség 1919-es
kozó részét tartalmazza. Ára: 15. - Ft.

iadványai közül kapható
k 1954-55."
zpont évkönyve. Ára: 75. - Ft.

k 1956-58."

k a Művészettörténeti Dokumentációs

Mokry Mészáros Berzsi

Székely András: Ervan

Művészet, 1982. március

Makay Mészáros Dezső, naiv művész

Filmvetítések:

22. Magyar naiv művészet

Portré filmek:

Benedek Péter, Makay Mészáros Dezső, Gyorgai Pál, Hajdas János, Balázs János, Györi Elek, Bakos Lajos, Süli András, Török Sándor.

a Magyar Nemzeti Galéria Programja.

1980. november hó.

Mokry-Mészáros Dezső, naiv festő-szobrászművész

A londoni Royal Festival Hall-ban 1984. júl. 20-aug. 22. között nemzetközi kiállításon láthatók a ma és a közelmúlt naiv művészekei Magyarországról is; 17 magyar naiv művész munkája látható a kiállítás magyar szekciójában.

Szerepelnek Mokry-Mészáros Dezső munkái.

Sheldon Williams: Naiv művészek kiállítása Londonban. Petőfi Népe, 1984. 19. aug.

Mokri Mészáros Dezső

Szerepelt a művészcsoportok műcsarnoki kiállításán.

NM. 1931. V. 22.

Moholy-Nagy Dessau

Kiállítás a Fészek Galériában

Magyar Nemzet 1986. XI. 12.

Molnár Mészáros Dezső

Reggel o. v. 72 x 100 cm

Városi gyűjteménye, Miskolci képtár, 1971.

MDK

Mokry Mészáros Dezső

Muhipuszta, olaj

Ősvilág, "

Vitorlás, "

M. Képirók kiáll. N. Szal. 1934. márc.

12 l.

Makry Mészáros Dezső nápolyfestőművész a Miskolci Képtár XX. sz.-i állandó kiállításán látható a művész kis gyűjteménye.

Művészeti Magazin.

1975. XII. 27.

Makry-Mészáros Dezső

a Nemzeti Galériában rendezett nár festők kiállításán szerepelnek művei. a festő mezőgazdasági akadémiát végzett. Megjárta ázsiát, Nyugat-Európát és afrikát.

Gánossy Ferenc: Nár festők kiállítása.

Nógrád, 1942. jún. 9.

Makry-Mészáros Dezső festő

a Boromisza-szervezte társaság, amely tovább visni a hortobágyi tanulmányok során kialakult elveket, tízéves munkájuk eredményességének illusztrálására legyen elég a művészek nevét említeni: Tóy Aladár, Makry-Mészáros Dezső és mások.

Szabó Sándor Géza: Az első hortobágyi festőkolóniáról.

Hajdu-Bihari Napló, 1976. jún. 26,

Mokry Mészáros Dezső náv művész

Kecskeméten megnyílt a náv művészek múzeuma. Nyolc ki állítótermében az országszerte ismert művészek alkotásai láthatók, így a művészé is.

László Miklós: Náv művészek múzeuma, Szabad Föld, 1976. okt. 3.

Makri Mészáros Dezső, naiv művész.

Magyarországon az 1920-as években jelentkeztek először a népművészet és a képzőművészet „határmesgyéjén álló" festegető munkás- és parasztemberek. – Ebben a korszakban feltűntek olyan naiv művészek is, akik változatlan eltökéltséggel haladtak a saját útjukon. – A művész is e csaporthoz tartozik

Pavlovits Miklós: Naiv művészek múzeuma.

Petőfi Népe, 1976. szept. 26.

Mokry-Mészáros Dezső

Kiákítása nyílik

PH. 1931. I. 24.

Központ-ban (Budapest, XIV. Dózsa Gy
Megrendelés esetén az összeg MNB 14
ciós Központ számlaszámára utalandó.
tán juttatjuk el T. Cimhez.

Sajtó alatt:

Évkönyvünk 1959-es kötete.

A forráskiadvány-sorozatból
mely a terület épitészeti állagának a t

Mokry Mészáros Dezső.

1931-ben kiállitotta müveit a Tamás Galéria

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

MDK

Mokry-Mészáros Dezső

Uj Szin 1931. I. 47.1.

Mokry Mészáros Dezső

festő

íród

Lambrecht Kálmán:

Az ösvilágok hangulata. Budapesti Hírlap. 1930. jan. 12.

Az író szerint fenti autószuggesztióban él. Képeinek egyes motívumait, mint ősélettudományi rekonstrukciókat valamikor és valahol látta és ezek élnek az emlékében, nem régebbi életének emlékei.

székesegyház helyreállítás

ztusi pénztári naplója.

	Melléklet	Bevétel	Kiadás
VIII/5	1		27.-
12.	2		27.-
letdija			
	3		1500.-
-19.	4		22.50
-26.	5		27.-
-IX/2.	6		27.-
ető			
	7		420.-
takari-			
	8		15.-
zottsá-			

Mészáros Dezső

1915. Stent György Céh graf. ankeü-ján: A hold és a hegyi szörnyek, színes tusrajz.

A Gyűjtő

1915. 57. l.

Apponyi Albert gróf, vallás- és Köz-oktatásügyi miniszter I. 117

I. 59-61, 117, 119, 126, 137, 233.

1903. II. 4.

Zsolnay Miklósnak Pécs. Egy sorozat majolika tárgyat kér a jövőre a kassai múzeum részére ajándéktképen vagy letétképen.

(15/903)

Mészáros Dezső

1924. okt. a Spiritualis Mü-
vészek Következének - mégnek
tagja — a Nemzeti Szalonban
rendezett első kiállitásán
kollekcióval vett részt.

Katalogus. élettr. nélkül

~~Árapatak h. n. IX. 104.~~

Mészáros Dezső

Spiritualis Művének
Szövetségének
kiállító tagja -
1928. évi kiáll. 4 olajf.

Fenőkő IX. 51.

Mokry Mészáros Dezső

festő és szobrász

koll. kiáll. a Tamás

Galériában XVIII. Kiáll.

1930.

Művészete gőrészt az ős-
korral és idegen plane-
ták életével, a minden-
ség mysteriumával
foglalkozik, mint sejtel-
mes vízzaemlékezésekkel
e roppant távoli idők és
korokból. A mai élet
kevésbé érdekli.

Saját szavai a kata
lógusban

Mokry – Mészáros Dezső

festő és szobrász.

m – i.: Egy különös művész képei és szobrai a Tamás – galériában.
Magyarország. 1930. január 5.

1930. januárjában kollektív kiállítása volt. Bejárta Afrikát és Ázsiát a világ legegzótikusabb részeit s összeszedett egzótikus hatásokat. Művészete jóreszt az őskorral és idegen planéták életével, a mindenség mysteriumaival foglalkozik. A mai élet kevésbé érdekli. Ősbarmok szerepelnek képein, ezeket mintázza meg egyéni technikával.

U. 3019

Mokry Mészáros Dezső

cród

Farkas Zoltán –
Mokry Mészáros Dezső
kiállítása a Tamás-
galériában.
Nyugat. 1930
Jan. 16.

Mokry – Mészáros Dezső

kollekciója a Tamás galériában XXIX. kiáll. 1931.

Millenniumi Kiállítás VIII. 123.

Mokry – Mészáros Dezső

MAGYAR MŰVÉSZET

1930. 60, 120.
1931. 59

MDK

Mokry Mészáros Dezső

Magyar Művészet 1930. 120.l.

MDK

Mokri-Mészáros Dezső

Batu Khán, agyagszobor

Julius hava, olaj

Nyár, olaj

M. Képirók kiáll. N.Szal. 1933. jan.

11-12 l.

MDK

Mokry-Mészáros Dezső

Ősbatom, olaj

" "

" "

M. Képirók kiáll. N.Szal. 1933. jan.

11-12 l.

MDK

Mokry-Mészáros Dezső

Csordás , olaj

Ősi táj, "

Ősvadász, "

M. Képirók kiáll. N.Szal. 1933. jan.

11-12 l.

MDK

MDK

Mokry-Mészáros Dezső

Tavasz, olaj

Fecskefészek, olaj

Ősvilág, olaj

M. Képirók kiáll. N.Szal. 1933. jan.

11-12 l.

11-12 J.

MDK

Mokry-Mészáros László

Élet idegen planétán, szín. rajz

" " " " "

Ázsia, " "

M. Képirók kiáll. N.Szal. 1933. jan.

11-12 l.

Morry-Mésérros Léopold

Hier idegen piaudrém, suin. rejs

" " " " "

Ázsia,

M. Képirás rajzi. B.-Szmi. 1923. jan.

11-12 l.

MDK

Mokry-Mészáros Dezső

Ázsia, szin. rajz.

Alvó Ázsia, szín. rajz

Szkitha kendő, szőnyeg

M. Képirók kiáll. N.Szal. 1933. jan.

11-12 l.

Mokry Mészáros Dezső festőművész

Favágók, szénrajz
Oroszlán, szénrajz
Madárfészek, szénrajz
Szalonnasütés, szénrajz,
Elefánt, szénrajz
Falusi udvar, szénrajz
Gerebélyes asszonyok, szénrajz
Nyár, olajf.
Olasz temető, olajf.
Őszi táj, olajf.
Ős világ, olajf.
Sivatagi tanya, olajf.
Ősvilág olajf.
Tengerpart, olajf.
Csordás, olajf.
Mongol szőnyeg,
Mongol imádkozik, kő
Dzsingiszkán Khán, kő
Karos lóca,
Nemzeti Szalon, 1937. október 30.

tár ősnyomtatványairól 1840-ben kiadott jegyzékében.

Az első levél hiányzik.

14b lap: I iniciálé (56×28 mm) kék keretű arany alapon, rózsaszín, sötétebb árnyékolású levéllel díszített betű, amely a belső lapszélen, lap széldíszítést alkot; alul kis kacskaringós tüskés indás, hegyes levélben végződik. Az indaszáron nagy, szakállnélküli aranytallérok vannak elhelyezve. (341. kép.)

20a lap: I iniciálé (46×38 mm), zöldkeretű arany alapon szürke betű. Hosszú, tüskéslevelű indákból képzett díszítés ágazódik a betűből a felső lapszélre és a két szöveghasáb közé. Nagy arany tallérok, sárga, zöld és rózsaszín kisebb tallérok vannak a levelek között.

27b lap: I iniciálé (45×36 mm) rózsaszín keretben, pirosmintás fekete alapon, zöld betű. A lapszéldíszítést kivágták.

43, 45, 70, 89, 90, 114 és 135 levél alsó lap széle kivágva.

68a lap: L iniciálé (31×36 mm) zöld keretben aranydíszítésű zöld alapon halványlila betű, amelyből két tüskésszélű levél nyúlik a lapszélekre.

82a lap: I iniciálé (15 mm hosszú), alapozás nélküli arany betű. Alul levél helyett két vékony inda árad el, két kék természetesebb búzavirággal (?). A felső lapszélen szürke virág.

130a lap: P iniciálé (37×40 mm) kék keretben, arany alapon sárga betű. Belül kék. Keskeny levél és kék inda kanyarog a betűből a belső és felső lapszélre. Felül még egy rózsaszín levél és két sárga gránátalma. A díszítés között aranytallérok és három zöld tallér.

134b lap: Q iniciálé (36×36 mm) rózsaszín keretben, arany alapon kék betű. Két hosszú keskeny, rózsaszín levél ágazódik belőle a lap szélre.

MDK

Mokry-Mészáros Dezső

126-130. Szkitha tál, ker.

131-135. " köcsög, "

M. Képirók kiáll. N.Szal. 1933. jan.

11-12.l.

Mokry-Mészáros Dezső, naiv festő és szobrász

A párizsi Rousseau táplat utáni időkből az első magyar naiv Mokry-Mészáros Dezső, ahinek 1912-ben Párizsban is volt kiállítása, – aztán Gulácsy Lajos festőművész ösztönzésére Finnországban és Új-Zélandban is látták műveit.

Jó reggelt!

1984. XI. 24. Kossuth 4.25

Mokry Mészáros Dezső

kell. kiáll. Fränkelnél

Irod

Ujság 1934. márc. 4.

(e.a.: Berend Ilona, Spindler László és M.M.D.)

48. Ereklyemuz.

itüntetés (díszíti). Haja, szeműldöke, ba-
Aranyzsinórzású atillájának gallérja

zi emlékek muzeumából (107/95. No 158).
ki 14985 sz. leirat alapján (159/96).

1915.

594

MDK

Mokry Mészáros Dezső

Tájkép, olaj

Ősvilág, -"

Idegen planétán, olaj

M. Képirók kiáll. N. Szal. 1934. márc.

12 l.

MDK

Mokry Mészáros Dezső

Az óceán, olaj

Tarló, "

Felvidék, "

M. Képirók kiáll. N. Szal. 1934. márc.

12 l.

Az óceán, olaj

Tarló, "

Pelvidék, "

MDK

Mokry Mészáros Dezső

Tájkép, olaj

Ázsia, "

Sivatag, "

M. Képirók kiáll. N. Szal. 1934. márc.

12 l.

MDK

Mokry Mészáros Dezső

Élet idegen planétán, olaj

Ősvilág, olaj

Madaras táj, olaj

M. Képirók kiáll. N. Szal. 1934. márc.

12 l.

MDK

Mokry Mészáros Dezső

Tájkép, olaj

Kaszás, "

Tájkép, "

M. Képirók kiáll. N. Szal. 1934. márc.

12 l.

Merry Midwives Round

Тайкер, play

Кавуда, "

Тайкер, "

М. Гершков Кайда. М. Муз. 1934. окт.

12 л.

MDK

Mokry Mészáros Dezső

Mamut, olaj

Mongol kendő, szőnyeg

Mongol kendő, "

M. Képirók kiáll. M. Szal. 1934. márc.

12 l.

MDK

Mokry Mészáros Dezső

128-129. Köcsögök, szobrok a vitrinben

M. Képirók kiáll. N. Szal. 1934. márc.

12 l.

MDK

Mokry Mészáros Dezső

128-129. Kőszögők, szobrok a vitrinben

M. Képzők Kiáll. N. Szal. 1934. márc.

12 1.

Mokry Mészáros Dezső

írod festő és iparművész

Ujság. 1934. márc 18.

(c.a.: Magyar Képírók. Kiállitasuk a Nemzeti Szalonban.)

E cikk fentivel foglalkozik legrészletesebben.

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) dísztermében
és
f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) dísztermében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"

címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"** címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

Mokry Mészáros Dezső

l.

Forum

1934. 184. l.

TURCSÁN

papíráruház, tölt

ÖZPONT: VIII., U

ltőtollszaküzletek: IV., Petőfi Sándor u. 1

A „Turcsány Rotary" sokszorosítógép

Az „Uránia" iró

US ÁPRILIS

n. napt.	Napok	Kath. napt.
n	1 Csüt.	Hugó
blicius	2 Pént.	P. Ferenc
gunda	3 Szomb	Rikárd
nér	4 Vasár.	Fehérvas. ☾
eb ☾	5 Hétfő	Gyüm. B. A.
etua	6 Kedd	Cölesztin
are	7 Szerda	H. József
János	8 Csüt.	Dénes
ciska	9 Pént.	Konrád
értanu	10 Szomb	Ezekiel

MDK

Mokri Mészáros Dezső

Szalonnasütés, szén

M. Képirók kiáll. Műterem. 1935. ápr.

MDK

Mokri Mészáros Dezső

Borsodi táj, szén

M. Képirók kiáll. Müterem. 1935. ápr.

MDK

Mokry Mészáros Dezső

Őszi táj, of.

Ős világ, of.

Sivatagi tanya, of.

Magyar Képirók kiáll. N.Szal. 1937. okt.

MDK

Mokri Mészáros Dezső

Gólyák, szr.

M.Képirók kiáll. Műterem. 1935. ápr.

MDK

Mokri Mészáros Dezső

Szénagyüjtés, szén

M. Képirók kiáll. Műterem. 1935. ápr.

Mobri Méséâtoa Deeaé

Sâéneâyûjtés, aséñ

MDK

Mokri Mészáros Dezső

Zarándokhely, szén

M. Képirók kiáll. Műterem. 1935. ápr.

MDK

Mokri Mészáros Dezső

Kapás asszonyok, szén

M. Képirók kiáll. Müterem. 1935. ápr.

MDK

Моккі Мбезёгтов Пеэаб

Кврёз аззаопуох, эгёп

М. Кёрлгбк Кіёіі. Мйгёгем. 1935. бдг.

MDK

Mokri Mészáros Dezső

Mongol tanya, szr.

Bölénycsorda, "

M. Képirók kiáll. Műterem. 1935. ápr.

MDK

Mokri Mészáros Dezső

Halászok, szén

M. Képirók kiáll. Müterem. 1935. ápr.

MDK

MDK

Mokri Mészáros Dezső

Kaszás, szén

Sajópart, "

M. Képírók kiáll. Műterem. 1935. ápr.

MDK

Mokry Mészáros Dezső

Ősvilág, of.

Tengerpart, of.

Csordás, of.

Magyar Képírók kiáll. N.Szal. 1937. okt.

MDK

Mokri Mészáros Dezső

81-91. Nimród sorozat, terr.

M. Képirók kiáll. Müterem. 1935. ápr.

MDK

Mokri Mészáros Dezső

Zivatar, szén

Tájkép, "

Varjak, "

M. Képirók kiáll. Műterem. 1935. ápr.

Μοκκι Μδεαδτος Δεσαδ

Δίνεται, ασεβ

Τελεσθ, "

Ναι)ακ, "

MOKRY-MÉSZÁROS DEZSŐ

A művészet igazában van a szabadság világa. Beszélgetés a hetvenéves Végvári Lajos művészettörténésszel. = Herman Ottó Muzeum Évk., XXVII. 1989 12.p.

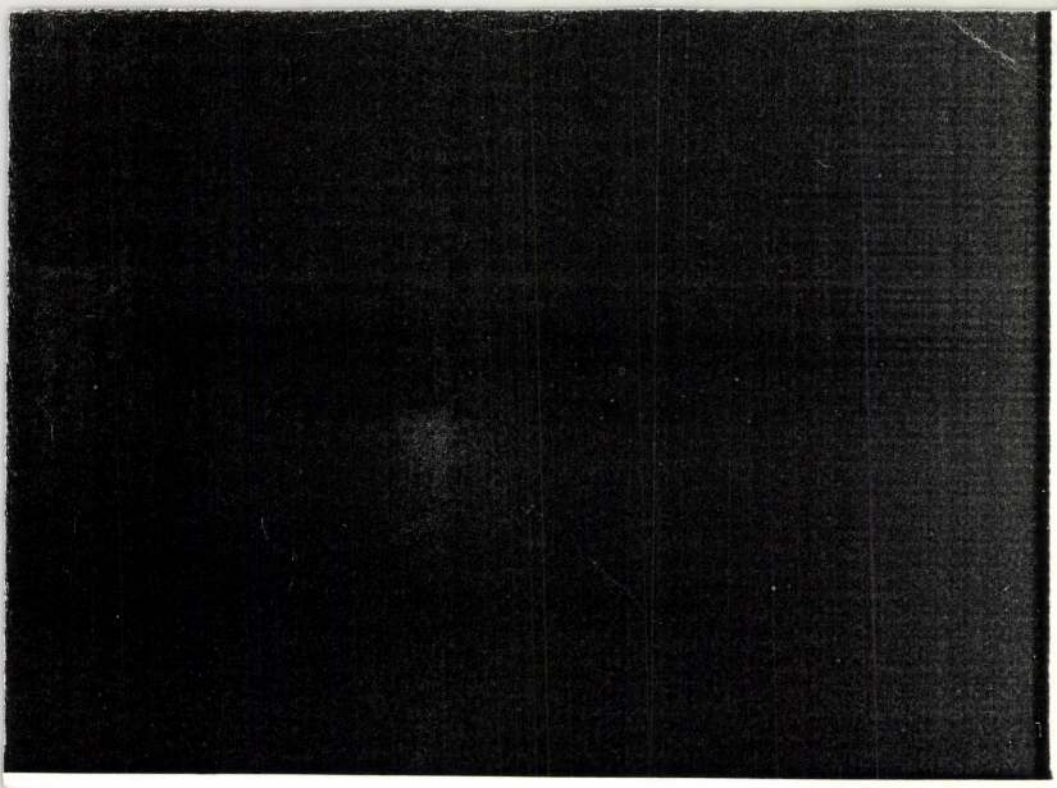

1) Mokry Mészáros Dezső

fest

87 éves.

1908 - 1909 között Capri nyitén oron e-
migránsokkal, köztük Gorkijajal találko-
zott.

1930. januárjában festményei és szobrai ból

Hajdu Béla: gerebbyélés az avarban

Északmagyarország 1968. nept. 22. 7.

2) Moksy Mészáros Dezső

festő

kiállítás nyílt.

A Spiritualis szövetség és KVT tagja volt.

1935-ben Czóbel Bélával volt ugyanitt kö-

zös kiállítása.

Hajdu Béla: Gerebbyélés az avarban

Északmagyarország 1968 szept. 22. 7

MDK

Mokry Mészáros Dezső

Mongol szőnyeg

Mongol imádkozik, kő

Dzsingiszkán Khán, kő

Magyar Képírók kiáll. N.Szal. 1957. okt.

MDK

Mokry Mészáros Dezső

Karos lóca

Kerámiák

Magyar Képírók kiáll. M.Szal. 1937. okt.

MDK

Mokry Mészáros Dezső

Szalonnasütés, szén

Elefánt, szén

Falusi udvar, szén

Magyar Képirók kiáll. N.Szal. 1937. okt.

MDK

Mokry Mészáros Dezső

Favágók, szén

Oroszlán, szén

Madárfészek, "

Magyar Képirók kiáll. N.Szal. 1937. okt.

MDK

Mokry Mészáros Dezső

Gereblyés asszonyok, szén

Nyár, of.

Olasz temető, of.

Magyar Képirók kiáll. N.Szal. 1937. okt.

Mokri Miksáné Dezső

1. Élet idegen planétán 1908
olaj 50×35

2. Élet idegen planétán II. 1910
olaj 21×30

Képek a Herman Otto Múzeum
gyűjteményéből Miskolci Képtár
1970

1.

Mokry-Mészáros Dezső

1881-ben született Sajócsegen református tanítócsalódból. Magyaróváron mezőgazdasági akadémiát végez; Muhipusztám – ahol gyakorurk – kezd festeni. Fégkárbecslőként egy ènig a fővárosban működik. 1908–1914 közt a nilógyot járja: Nápoly-Capri (itt ismeretség Gorkijjal), 1910: bemutatkozás a Művészházban.

Bohe László: Mokry-Mészáros D. – Valóság, 1969. 6. sz. 81. l.

Mokry-Mészáros Dezső 2.

Gulácsy Lajos ösztönzésére Párisba utazik. Két galériában kiállít (1912). Megfordul Spanyolországban, Belgiumban, Angliában, Svájcban (otthoni látogatás után); Lengyelországban.

Beke László: Mokry-Mészáros Dezső – Valóság, 1969. 6. sz. 81. l.

Mokry-Mészáros Dezső 3.

1913: egy saját műkereskedő és zoológus megbízásából Észak-Afrikában expedíció, és Ceylonban. Képei Finnországban és Új-Zélandban szerepelnek. Elvesztették a Krím-félszigetre, a világháború kitörésekor hazajött.

Bekc László: Mokry-Mészáros D. – Valóság, 1963. 6. sz. 81. l.

Mokry-Mészáros Dezső 4.

Szemhiba folytán nem hívják be, Miskolcon prehisztorikus gyűjteményét szervezi. 1918-24 közt nem fest, gazdálkodik. Egybekel Bódogh Erzsébettel (később Itáliába és Görögországba utaznak együtt).

Beke László: Mokry-Mészáros Dezső — Valóság. 1969. 6. sz. 81. l.

Mokry-Mészáros Dezső 5.

1924-től rendszeresen kiállít a Spirituális Művészekkel, később a Magyar Képírókkal (Nemzeti Szalonban). Megjegyzi ezek kapcsán (idézet), hogy a „képírók" nem ismerték műveit.

Bekk László: Mokry-Mészáros D. - Valóság, 1969. 6. sz. 81. l.

Mokry-Mészáros Dezső 6.

1930-31-ben a Tamás Galériában nagyobb anyagot mutat be, 1934-ben a Szépművészeti Kiállítások helyiségében és budapesti műtermében. 1944-ig kollektív kiállításokon vesz részt.

Beke László: Mokry-Mészáros Dezső, Valóság, 1969. 6. sz. 81. l.

Mokry-Mészáros Dezső 7.

1948-ban Miskolcra visszaköltözik, fazekassal társul és folikerámiát készít. 1960 k. szembaja miatt felhagy a művészettel. Az 1966-os pozsonyi és az 1967-es fehérvári kiállításon (mint művészek) néhány régebbi munkáját lehetett látni. Miskolcon él, nagy nyomorban.

—

Beke László: Mokry-Mészáros D. - Valóság, 1969. 6. 22. 81. p.

Nokay-Mészáros Dezső 8.

Munkáiból önöz a MNG és a Miskolci Herman Ottó Múzeum. Írt róla Ybl Ernő (Bpti Hírlap, 1930.1.5) és Farkas Zoltán (Nyugat, 1930.1.16.). A művész feljegyzései, önéletrajza a Műtört. Dok. Kp.-ban.

Bakó László: Nokay-Mészáros Dezső – Valóság, 1969. 6. sz. 81. l.

Nokay - Mészáros Dezső 9.

Feljegyzéseiből idézi a szerző: világát az ősmúlttal és a csillagvilággal érzi rokonnak.

Béke László: Nokay - Mészáros Dezső – Valóság, 1969. 6. sz. 82. l.

Mohry-Mészáros Dezső 10.

A szerző szerint a képzelt valóság hasonló mélypégeibe csak a finánc Rousseau jutott (az autodidakták közül).

Bekc László: Mohry-Mészáros Dezső – Valóság. 1969. 6. sz. 82. l.

Mokry-Mészáros Dezső 11.

1905-ből ismeretes egy színes tusrajza – mikroszkopikus metszet. Ide kapcsolhatók az Élet idegen planétákon c. sorozat darabjai, amelyeknek „lényei a falajból táplálkoznak, mint a növények" – írja a művész. A szecesszióhoz kapcsolhatók.

Beke László: Mokry-Mészáros Dezső – Valóság, 1969. 6. sz. 82. l.

Mokry-Mészáros Dezső 12.

További sorozata az első világháború alatt keletkezett Misztériumok, majd az Óceánia-sorozat. Aztán jön mint téma az „egzotikum". 1913-ban Tunisszban festi a Pusztaságba vesző tájat, az Elhagyott oázist. Az Arab erődétmény fuareggel (Sinatay) naiv kompozíciós séma szerint épül.

Bebe László: Mokry-Mészáros D. – Valóság, 1969. 6. sz. 83. b

Mokry-Mészáros Dezső 13.

A naiv sémára ennül az Ösmilág-sor, amely ceylon tartózkodásához kapcsolódik. Misztikus hajlandósága erősítheti meg benne a reinkarnáció gondolatát.

Beke L.: M.-M. Dezső, Valóság, 1969. 6. sz. 82 f.

Mokry-Mészáros Dezső 14.

A Miskolc környéki csoutleletek és saját gyűjtésű darabjai támpontot adnak az Ősnilág-sorhoz.
1930-ban a Tamás Galériában szerepeltek:
Mammut őseiről álmodik, Barlangedények, Őziemlék, Edény Istennek fetszik stb.

Beke László: Mokry-Mészáros D. – Valóság, 1969. 6. sz. 83. l.

Mokry-Mészáros Dezső 15.

Legkorábbi kisplasztikái 1929-ből valók. Részint az Ősmilág + gondolatkörében mozognak, részint szürreálisak. A szerző említi ezékányat: Dzsingisz kán(ok), Imádkozó török(ök), Batu kán. Zolbára egy araszugiak.

Beke László: Mokry-Mészáros D. – Valóság, 1969. 6. sz. 84. l.

Mokry-Mészáros Dezső 16.

A kisplasztikánál aliy korábban fordult a kerámia felé. A 30-as években a keleti(es) motívumokat a prehisztorikus formanilóggal párosítja. Felfedezi a ronásírás dekoratív funkcióját. Azt írja, hogy a magyar népművészet „gyökerei az ősember díszítményeiben találhatók."

Beke L.: Mokry-Mészáros Dezső – Valóság, 1969. 6. sz. 84. l.

Mokry-Mészáros Dezső 17.

A magyaros elemek festészetében már a 10-es évektől megjelennek (Szinek aratáskor, Julius hana), a 30-as évek vízfestményein szántó-vető, halászó, kapáló etc. parasztok szerepelnek. Nem engedelmeskedik a horror naczinak, mint Süli András nagy Győri Elek (A temető, Varjak télen).

Beke L.: M.-M. D. – Valóság, 1969. 6. sz. 84-85. l.

Mokry-Mészáros Dezső 18.

Kifesti keletics motívumokkal szekrényajtaját, sámozza képei keretét, régi rongyszőnyegre fest.

Beke L.: Mokry-M. D. – Valóság, 1969. 6. sz. 85. l.

Mokry-Mészáros Dezső 19.

Az Élet ideyen planétákon legtöbb darabja szénezett fusrajz (tekenve dammárlakkal). A Misztériumsor egyik képének arany ronátkolása az Ősember művészetének sötétbarna hegyein tér nissza, 15 évvel később. Szobrai nincsenek kiégetve.

Beke L.: Mokry-Mészáros D. – Valóság, 1969. 6. sz. 85. l.

Mokry-Mészáros Dezső

Élet idegen planétákon 1910 } festmények (repró)
Idegen világ 1907-1908

Valóság, 1969. 6. sz. 82-83. l.

Mohry-Mészáros Dezső

Batu kán 1930 (plasztika)
Fali kerámia

Valóság, 1969. 6. sz. 84-85. l.

Mokry-Mészáros Dezső

Feljegyzéseiből idéz a szerző.

Bebe László: M-M. Dezső, Valóság, 1969. 6. sz. 81. l.

Mokry-Mészáros Dezső

Beke László vóla szóló cikkét konstatálja Veres Péter egyik levelében.

Veres Péter leveléből; Valóság, 1970. 6. sz. 50. l.

Mokry-Mészáros Dezső

Közeli kapcsolatban állt Gulácsyval, de műveit nemérti rokonnak, „katolikus vallási ihletésűnek" mondja.

Beke László: Mokry-M. D. — Valóság, 1969. 6. sz. 85. l.

Mokry Mészáros Dezső
Őskori emlék, olaj
Sivatag, olaj

Spiritualis művészek kiáll. Nemz.Szal.1939.
márc. 11 l.

Mokry Mészáros Dezső

A temető c. képe,
a Kőrösfőváros Képtár
tulajd.

Repr.

Szépművészet
1941. 5. sz.

LA SOCIETÀ «MATTIA CORVINO»

e

LA SOCIETÀ «DANTE ALIGHIERI»

hanno l'onore di invitare la S. V. Illma alla

SOLENNE RIUNIONE

che avrà luogo mercoledì
8 maggio 1935 alle ore 18

nella sala della

ACCADEMIA UNGHERESE DELLE SCIENZE

PROGRAMMA:

1. Saluto di S. E. Alberto Berzeviczy.
2. Prof. Paolo Arcari, dell'Università di Friburgo nella Svizzera: **Giosuè Carducci e la nuova Europa.**
3. Parole di chiusura del Prof. Paolo Calabrò.

Paolo Calabrò
Presidente
della Società «Dante Alighieri.»

Alberto Berzeviczy
Presidente
della Società «Mattia Corvino.»

Gli ospiti sono graditi.

MDK

Mokry Mészáros Dezső

A temető, of.

PÖv. Képtár jub. kiáll. 1904. jan.

MOKRI MÉSZÁROS DEZSŐ

Moldován Domokos: Naiv művészek vallomásai

Forrás 1975, 11, 74-79

Makri Mészáros Dezső

~~Kalló~~ Makoldi Sándorné: Kallódó kultúránk:
Gondolatok egy Makry Mészáros Dezső
kárpit Zaporán, a festő születésének
110. évfordulójára. = Holnap. II-évf.
11. sz. 1991 24. p.

from the particular needs of individual bodies. The various approache that have developed have come about in relation to the particular requirements and needs of the institutions involved. Different nstitutions deal with different material and so require different stems to handle their images. The iconography of a large coll tion of abstract or surrealist images differs considerably from that of medieval manuscript illuminations. Independent projects h ve felt little need to develop large-scale systems which could inc porate material other than that in their own collection. Most syst ms have in fact been created and developed as the actual pr ess of classification was going forward. The systems expanded t their present state as the need arose.

The purposes of classification may also differ between institutions Apart from a difference in subject matter, the classifier n ay display individual preferences. Classifiers of folk art are likely to use a more ethnographic approach than classifiers of a renaissan ce subject. Whereas most published systems allow for expansion beyond their immediate focus, and actively encourage such use a d adaption, it is clear that such additions may all too often be d ne haphazardly. Most of the systems are used solely by

MOKRY MÉSZÁROS Dezső:

Mikl. Bp. Óbudai Zichy Kastély, 1985

Székely András

A pogány spirituális

Mokry-Mészáros Dezső kiállítása

Népszabadság, 1985. okt. 21. 7.

odó hírnökeként. Ferenczy munkásságának első három éve
zentendrén a Bastien-Lepage-féle „finom naturalizmus" szel-
emében jött létre, és igazán nem lehet elvitatni tőle, hogy
gen rangosan, máris hallatlan festői érzékenységről és biztos
zlésről téve tanúságot. És noha később ezt a korszakát
negtagadta, arra hivatkozva, hogy „sem a művészetet, sem
természetet nem ösmertem akkor még eléggé, hogy a
zentendrei magány hasznomra lett volna", festővé válásának
lyan fontos és egész művészetéről valójában le nem választható
llomása volt, ahonnan már tovább lehetett építkezni a
ünchenben, majd a Nagybányán festett képek felé. Ugyanak-
or lenyűgöző az az egyszerűség és közvetlenség, amely a
zentendrei periódusban született egyik képét, egy kisméretű
; látszólag igénytelen portréját majdhogynem remekművé
vatja. Igaz, a képet még Párizsban festette, szentendrei
ızaköltözése előtt, de már a szentendrei periódus nyitányá-
ént, és egyúttal a Bastien-Lepage-féle negédességtől merőben
ütő felfogásban. Ha a gyöngyházszürkék esetleg Bastien-
epage palettájáról vétettek is, maga a portré egy nagyformá-
mú tehetség első hiteles megnyilvánulása. Elfogulatlan
özvetlenséggel ülteti modelljét, a szobrásznövendék *Kallós*
dét a provizórikusnak ható, unalmas háttér elé, melyet egy
obabelső ajtónyílásai szabdalnak föl. Az a benyomásunk,
intha hevenyészett öltözetében Kallós Ede éppen csak egy
nyhai hokedlire telepedett volna le, minden előzetes beállítás
lkül, a maga sihederes ügyefogyottságában. Olyan életteli
olyan besőségesen emberi ez a kép, és annyira híján van
inden konvenciónak, hogy csak a szemléletbeli és esztétikai

Mokry-Ménáros Dezső.

lásd Ménáros D. alatt is.

Sórai Ujság.

1930. I. 5., 10.

(:Kritika.:)

Mokry-Mézáros Dezső kiállítása
a Tamás galériában.

---

8 órai Kipág.
1930. I. 5., 10.
(:Kritika:)

Mokri Mészáros Dezső.

A Tamás Galéria kiállitotta müveit 1930-ban.

Bende J:
A Képzőmüvészeti egyesületek története, kézirat.

Mokry-Mészáros Dezső"

Kiállítása nyílt a Tamás-galériában.

MH 1930. I. 5.

Mokry-Mészáros Decső

Kiállítása nyílt a Tamás-galériában.

M. 1930. I. 5.

Mokry-Mészáros Dezső

— A Tamás-galéria gyüjteményes kiállitása. A Tamás-galériában január 4-én, szombaton délután 5 órakor nyilik meg *Mokry Mészáros* Dezső festő- és szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. A kiállitás megtekinthető naponta 10—6, vasárnap és ünnepnap 10—2.

NÉ. 1930. I. 4.

Mokry-Ménáros Dezső

Gyűjteményes kiállításon szerepelt a Tamás-Galériában.

NM 1930. I. 8

MOKRY-MÉSZÁROS Dezső

Gaál Imre: Képzelt beszélgetés Mokry-Mészáros Dezsővel. = Forrás, 17, 1985, 9. 74-85. ill

Makny Mészáros Dezső

Óbudai Pincegaléria '85

P. Szabó Emő: Makny Mészáros Dezső Répei =
Uj T. 1985-nov.-17. 3.

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 ..... évi ..... hó ..... n ..... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

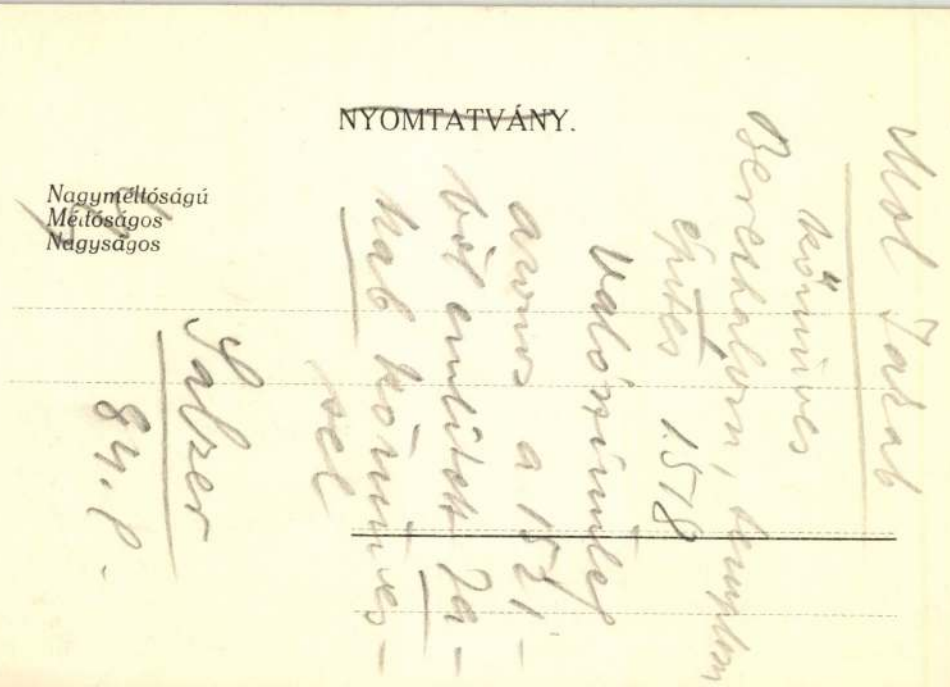

MOLAND Antal kőművespallér. A Füzesabony melletti Pusztaszikszó „Lógó" kocsmáját építi 1752-ben. 1761-66 között az egri adófizetők kőművesek között szerepel.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Moland Antal, kőműves pallés M.D.K.

a Füzesabony melletti Pusztaszikszó „Lógó" hocsmáját építi 1752-ben. 1761-66-ban az egri adózó kőműveser között szerepel.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 369. old.

Molcz Fülöp

asztalosmester Egerben, műhelyében Ferenczy Ferenc asztalos dolgozott, ki Molcz halála után elvette özvegyét.

Deresényi Dezső, Gólya József, Entz Géza: Magyar művelődéstörténet, II. (1959-1960) Budapest, 1964.

237 l.

MOLATINSZKY LAJOS, kőműveslegény pecsétje

A miskolci kőművesek, ácsok, kőfaragók céhe 1773-as pecsétjének lenyomatát Molatinszky 1858-es szabadulólevelében ismerjük. Kerek, 3.5 cm, hibás nyomatból: "D.MAU... STEINM:INSIGE...MMER.IN STADT.MISKALTZ". Korona, sas, négyrekeszes paizs. Egyikben szent, a többiben kőműves, ács és kőfaragó jelvények. Körző, mérőón, szekercék, derékszög, kereszttfejsze. 1773-as évszám. 215.old. 108. jegyz. 54. kép.

BODÓ SÁNDOR: Borsodi, abaúji és zepléni céhpecsétek
189.old

A HERMAN OTTÓ MUZEUM ÉVKÖNYVE, IX. 1969 1970
Miskolc, 1971

MOLATINSZKY LAJOS, kőműveslegény pecsétje

A miskolci kőművesek, ácsok, kőfaragók céhe 1773-as pecsétjének lenyomatát Molatinszky 1852-es szabaditólevelén ismerjük. Kerek, 3.5 cm. Hibás nyomatból: "D.MAU... STEINM. INSIGE... MMER. In STADT. MISKALTZ". 215. old. 108. jegyz. 54. kép. Fekete repr.

BODÓ SÁNDOR: Borsodi, abaúji és zemplémi céhpecsétek 189. old

A HERMAN OTTÓ MÚZEUM ÉVKÖNYVE, IX. 1970
Miskolc, 1971

Molcz Fülöp

egri asztalos Öreg Slösz János egri hépforagóval együt perzödik a tipapüspöki templom oltárának pobrászati díszeinek kivitelezésére 1770-ben.

Deresényi Dezső, Gólya József, Entz Géza:
Magyar Müemlékvédelem II. (1959-60)
Budapest, 1964. 237 l.

Molcz Fülöp

egri asztalos Öreg Stolz Jónás egri képfaragóval együtt elkészíti 1770-ben a régi székesegyházban a Szent Sírt.

Dercsényi Dezső, Gólya József, Entz Géza: Magyar Művészet II. (1959-60) Budapest, 1964. 237 l.

Molcz Fülöp

1769-ban Öreg Hösz Jánossal egyült faragja a székesegyház tábernákulumát és a főoltárkép keretét.

Deresényi Dezső, Gólya József, Entz Géza: Magyar Műemlékvédelem II (1959-1960) Budapest, 1964. 237 l.

M.D.K.

Molcz Fülöp, asztalos

a XVIII. sz. közepén kezd működni Egerben: ő kévúti a karsányi kastély asztalos munkáit, majd 1763-ban a püspöki palota sokoró faragásu ablakait és ajtóit. Egyik dolgozik Grag Hösz Jánossal a tiszapüspöki templom tabernaculumán s az egri székesegyház főoltárának képkeretén és szentségházán. Igen népszerű és sok jet foglalkoztatott az Egerben elő főrangnak köreben. Glasos szerű

./.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki tppográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 271. old.

M.D.K.

Molcz Fülöp, asztalos

... örvegjét szintén olasz hangzásu családnévvel vekány hónapja műhelyében dolgozó legénye, Francisci Ferenc vezi feleségül, aki ig egri polgár, asztalosmester, műhely- és hártulajdonos lett s rövidesen Ferenczy Ferenc néven kezd szerepelni

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 271. old.

MOLCZ Fülöp egri asztalos, az egri barokk székesegyház főoltárának tabernakulumára és oltárkép keretére 1769 december 10-én köt szerződést, majd 1770 február 27-én szerződik ugyanott a Szent Sir elkészitésére, amelynek szobrászmunkáit --+ Öreg Hösz János végzi.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből.Voit.

Molz Fülöp

vegezte az egri Foglár u. 6 sz. a. szemi-
náriumi épület asztalosmunkáit.

Voit Pál dr.: Heves megye müemlékei I. köt.
Magyarország müemlékei topográfiája, VIII. köt.
Budapest, 1972.

289

Molcz Fülöp

egri asztalosmester végez munkálatokat az egri Kossuth Lajos u. 8. sz. liceum helyreállításánál.

Voit Pál sk.: Heves megye műemlékei II.

Magyarország műemlékei topográfiája VIII. köt.

Budapest, 1972.

3451

Molcz Fülöp

ismert egri asztalosmester 1761 körül.

Voit Pál stb.: Heves megye műemlékei, VII. kötet.

Magyarország műemlékei topográfiája, VIII. köt.

Budapest, 1972.

2181

M.D.K.

Molcz Fülöp, egri asztalos mester

1754-ben, mint legény, kéri az egri városi tanácstól a pályázós közé való felvételét. 1763-ban Eszterházy toglalkoztatja. Szerző részletesen felsorolja munkáit és becsüsként való szereplését. Hagyatéki leltarozásánál kiderült, hogy több arcia tokrata család tartozott neki. Meghalt Egerben 1778 márc. 22-ei 60 éves korában

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 370. old.

alapján. A kerecsendi rk. templom tabernaculumát- a megadott rajz szerint - 1773-ban kivitelezi. Hagyatéki leltározásánál kitünik, hogy Csernus Ferenc, gróf Batthyányi Ignácné, báró Szepessy Sámuel, báró Jósikáné asszony, Deáky József és Kállay László tartoznak neki. Házát --+ Povolny János, --+ Maár Menyhért, --+ Fassola Lénárd és --+ Schelldorf Ferenc becsülik fel. Meghalt Egerben 1778 március 22-én 60 éves korában. Feleségét Vinczentod Terézt 1779-ben elveszi --+ Ferenczy Ferenc egri asztalos.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit

bernaculumát --+ Öreg Hószx Jánossal együtt - a megadott rajz szerint - készíti el 1769-ben. Ugyanebben az évben ugyancsak Öreg Hösz János szobrásszal vállalja ~~készitik~~ az egri székesegyház főoltárának tabernaculumát és képkeretét, 177o-ben pedig ugyanott elkészíti a szent sirt, ugyancsak előbbi szobrásszal. A következő évben, 1772-ben a papnevelde 16 ablakát vállalja és ugyanezen évben elkészíti a liceum 78 ablaktokját 8 forintjával --+ Fellner elképzelése és --+ Mundi épitési felügyelőnél lévő rajzok

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

MOLCZ Fülöp egri asztalosmester. 1756-75 között szerepel az adózók névjegyzékében. Utóbb a város I. negyedének 4.fertályában lakik, ahol háza van. 1757-ben --+ Pichler György egri kőművesmesterrel együtt Glazer egri orvos házának becsüseként müködik. 1759-ben Barkóczy püspök számára dolgozik. 1763-ban Eszterházy foglalkoztatja a püspöki rezidencia asztalosmunkáival. Tiszapüspökiben az rk.templom ta-

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Molczer Ferenc

keramikus

1919–20

Éimisk

1930.

86. l.

Fordai Magyar Közmüvelődési Ház

X. 221.

A tekintetes kir. .....

.....

Vonatkozással f.évi.....hó

...- n .....sz.a. kelt b. átiratá-

ra, van szerencsém felkérni, hogy amennyi-

ben a vezetése alatt álló kir.....

irattárában kiselejtezés alá kerülő iratok

között irodalmi, történelmi és általában

tudományos értékűek volnának ezekre a Mu-

Molczer Károly

építész

Szül. Szabadka 1893.

Oklevelet nyert 1919.

Műegyetem 14. l.

Konstantinápoly.

A látképben feltüntetet
két csolnak közlekedik, a hát
Felirata:

CONSTANTI

Rm., mér. a vk. 5: 10.7

Molczer Károly

okl. építészmérnök
szabadkán

Szül 1893. u. 04.

Életrap.

lásd

Csikmagyarosok

187. hasáb

6 —

496. Német festő, XVII. sz.: Sack Otto
svéd lovasezredes, Gusztár Adolf
hadrezérének archépe. Vászon, olaj; 118×
90cm.

Molcsar Lajos M.D.K.

Szabadkai építész tervei szerint nagy-vendéglő épül a pest-meggyi Miske hörség-ben.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1911. XXXII. évf.

febr. 15. sz. 10. old.

Molczer Lajosné

ezüstérmet kapott

Filadelfiai kiáll. Magyar Iparművészet, 1927.
86 l.

MOLCSÁNYI Jenő Ezrar-Magyarság 1995. szept. 12

Molcsányi Jenő kiállítása

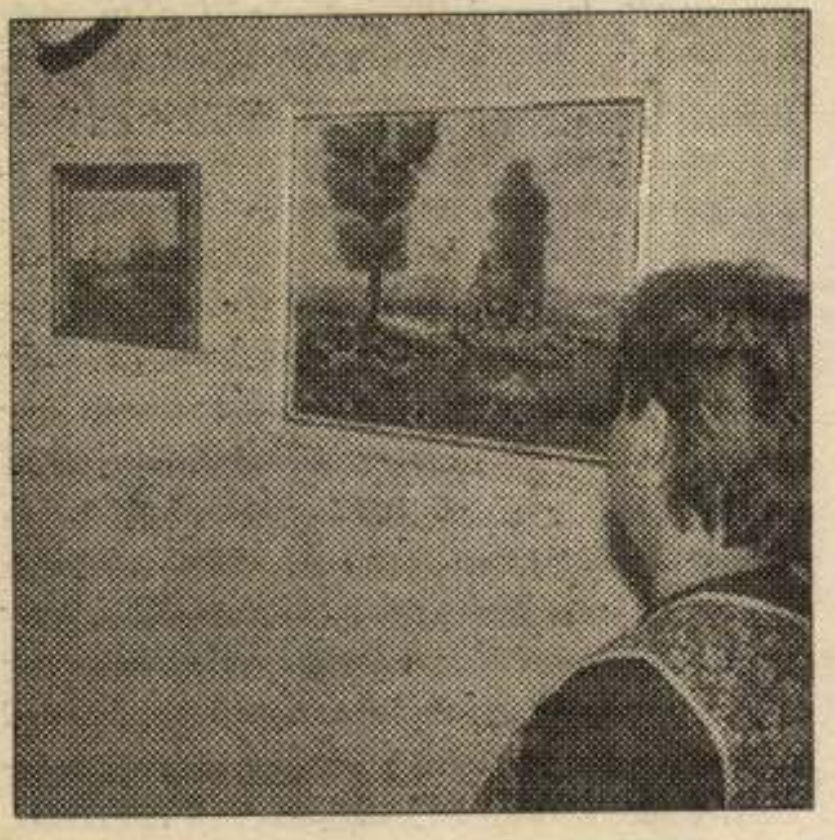

Szikszó (ÉM) – A szikszói Petőfi Sándor Művelődési Központban szeptember elsején nyitotta meg Mező István országgyűlési képviselő, a homrogdi Móra Ferenc Általános Iskola igazgatója Molcsányi Jenő festőművész kiállítását. A helyi művelődési központ kisgalériájában szeptember 14-ig tekinthető meg a felsőzsolcai Molcsányi Jenő – első – tárlata.

Fotó: Knyizsák Ferenc

értelme. Sokan kezdtünk, kevesen maradtunk, mivel nagy volt a lemorzsolódás. Fiatal naivaként kerültem a Tháliához. Nem kellett azért harcolnom, hogy valamilyen szerepet megkapjak. Ma már tudom, nem a főszerep a legfontosabb. Nem biztos, hogy az a jó, ha folyton a színpadon vagyok. Nálunk, színházunkban nincsen sztár. S ez jó. Nem lehet vele visszaélni. Nálunk nincs film, nincs szinkron. Csak a színpad marad. A deszkákon sztárnak lenni nem szükséges. Sztárt a film és a televízió csinál. Nekünk az marad, hogy közvetlenül érezhetjük, hallhatjuk a tapsot, a mosolygást.

– Hogyan vezetett az útja a profi színjátszáshoz?

– Annak idején, amikor felvételit hirdetett a színház, vagyis alakulófélben volt a Thália, nem szereztem róla tudomást. Királyhelmeci gimnazistaként, de már korábban is egy lelkes pedagógus összefogta a fiatalokat és különböző alkalmakra egy-két műsort állítottunk össze. Még a Jókai Napokra is eljutottunk. Ő küldte el tudtomon kívül a je-

sítását.

Az encsieknek azonban azzal is tisztában kell lenniük, hogy a forráshiány elismerése nem jelent tőkebevételt a tervhez viszonyítottan. Nem bővíti tehát az önkormányzat mozgásterét. Csupán további hitelek felvételét teheti elkerülhetővé.

Sajnálatos, hogy a kiadási szerkezetre pozitív hatással járó érdemi intézkedés megtételére az első félév folyamán nem került sor. A szakmai vezetés ezért nyomatékosan felhívta a figyelmet arra, hogy a döntések végleges elmaradása esetén az encsi önkormányzat pénzügyi-gazdasági összeomlása – az elkövetkezendő esztendőtől kezdődően – elkerülhetetlennek tűnik.

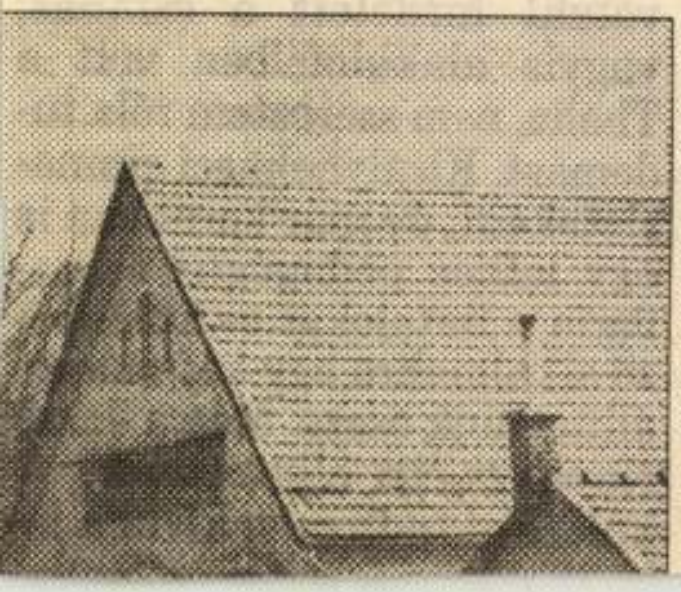

helybéliek ismerik ezeket, de még ők sem mindegyiket.

Mindegyiket csakis a vidéket járó, bóklászni szeretők találják meg, rájuk számítanak, hozzájuk jut majd el a már említett felmérők kérdőíve, mivel a könnyítés végett előre elkészítik az íveket, a kérdésekre kell csupán válaszolni.

Hát ha valahol, akkor a mi megyénkben találhatók holtágak, tocsogók, morotvák, talán még élő, kristálytiszta patakok, csermelyek is, melyekből akár jóízűt ihat is az arra tévedt ember, ezekről talán nem is tud senki. (Sajna, azt is hozzá kell tenni: lehetséges, éppen ezért maradtak meg tisztának, élőnek.) A Bodrogköz az ilyen vizekben úgyannyira gazdag, ahogyan hazánkban csak kevés országrész. A Hernád, a Sajó környékén a csak helybéliek által ismert kisebb holtágak, tocsogók szintén sokadmagukkal léteznek, de nyilvánvalóan találhatók ilyen vizek a Cserehát dombjai között csakúgy, mint megyénk alföldi részein, ez utóbbinál például egykori vályogvető gödrökben. Hihetetlenül gazdag életközösségek alakulnak ki az ilyen kicsinyke területeken is! Bizonyos, hogy a maguk módján segítik a nagyobb közösségek életben tartását is, bizonyos, hogy a maguk életközösségének kialakításával valami mód' beilleszkednek a nagy

MOLCSÁNYI JENŐ - festő

Festő és keramikus

Tokaj (ÉM) – Molcsányi Jenő (festő) és Békési Edina (keramikus) alkotásaiból nyílik kiállítás március 30-án, szombaton délután 5 órakor a Tokaji Galériában. Az alkotásokat Füzeséri József, a szikszói Művelődési Ház igazgatója ajánlja az érdeklődők figyelmébe.

Észak-Magyarország 1998.05.29.

NOT SENT

Mold

Mold László

első díjat nyert a fedélpályázatou

ábra

A Magyar Grafika évkönyvének fedélpályázata

" " 1963 1. sz 36. l

1963 — 1
1021

Mold László (Miskolc)

A Magyar Grafika és Papíripar évkönyve fedélpályázata

A Szakszervezet és a Papír- és Nyomdaipari Műszaki Egyesület pályázatot hirdetett a Magyar Grafika és Papíripar Évkönyve címlapjára. A bíráló bizottság selejtezéssel kezdte munkáját, amelynek folyamán a pályázati feltételeknek meg nem felelő és gyengébbnek ítélt pályamunkákat válogatta ki. A zsüri az egyes munkákat értékelve, szótöbbséggel döntött. Az I. díjat Mold László (Miskolc), a II. díjat Spengler Ferenc (Kossuth Nyomda), a III. díjat Gelányi Vilmos (Kossuth Nyomda) és Hidasi László (Franklin Nyomda) nyerte el.

Könyvjutalmat kapott Gábor Róbert (Zrínyi Nyomda), Király János (Glóbus Nyomda), és Pentz Ferenc Fővárosi Nyomdaipari Vállalat.

A beküldött munkák részletes bírálatát a következőkben foglaljuk össze.

Mold László (Miskolc)

01937/C, B, F, G, H, I, J, M, P. A beküldött kilenc pályamunkán azt érezni, hogy nem gondolta át egyiket sem jól. Egyikmásik teljesen olvashatatlan, mert színei rosszak. Azon megoldásoknál, melyeknél a szín még elfogadható volna, ott a tipográfiai megoldás merev. Indokolatlan a túlzottan kihangsúlyozott „évkönyve" címsor. A munkákon látni, hogy hiányzik az előtanulmány. Helyes volna, ha önképzéssel — továbbképző tanfolyam, szaklapok olvasása — kifejlesztené a tipográfusi készségét.

264188, 418937, 624018, 775000. A 264188-nál a szöveg elhelyezése értelemzavaró. A 418937-nél az alulról felfelé olvasható sorok elhelyezése egyáltalán nem elfogadható. A kivitel, vagyis a betűk elhelyezése a papírsíkon, hogy azok mint ornamentika is szerepeljenek, ebben a vázlatban nem sikerült. Ez a megoldás tiszta vágású groteszk betűt igényel. A 624018 kiegyensúlyozása, a betűk aránya és a szöveg elhelyezése kifogásolható. A 775000 mozgalmas hatású, de végleges kialakításával még foglalkozni kellett volna, így nem jó.

100100 a), b), c), d). Nagy munka, kitűnő betűrajzolási készséggel megoldva A legjobb a *b)* jelzésű, középre állított sorcsoportosítású, barna színnel megrajzolt megoldás, mely az *a)*-nak a jobb megoldása, tisztultabb a szöveg egy csoportban való elhelyezése. A *c)* nehézkes és a szöveg értelmes tagolása szempontjából kifogásolható, a *d)* jelzésű összhatásában súlyos és nyugtalan hatást kelt, talán már túl is lépi a pályázat, „tiszta tipográfia" feltételét. Nagyobb elmélyedéssel sikeres lehetett volna.

111222, 222111. Mindkét pályamunka jó tipografus keze munkája. Kár, hogy 111222-nél a betűkből és vonalakból gondosan megszerkesztett virág nem illik a nyomda- és papíripar szimbólumául. Ezt a munkát kissé jobban elemezve, azt látjuk, hogy az egyes betűközök nem egyenletesek. Aki ilyen kínos precizitással tud a betűkből virágot alakítani, annak az egalizálásra is figyelnie kell. A 222111-es munka már nem olyan finom, mint a másik, a reklámbetűből szedett négy sor egy kissé súlyos a köréje jól hajlított amorffal. A folthatás kedvéért túl sok beosztás van a „Grafika és" szó között, ami szintén levon a munka értékéből.

115527 és **115528.** A 115527-es jobb megoldású. A szöveg ritmikus elhelyezése szempontjából további jobb lehetőségek kihasználását is érdemes lett volna megkísérelnie. Így könyvjutalmat kapott. Készítője: Gábor Róbert, Zrínyi Nyomda.

116455—56—57. Az 55—56-os munka egy szedésről készült, csak színeiben változó, de egyik sem jó. A kétharmad címoldalt elfoglaló két pontos vonallal megrajzolt „G" betű reklámizű és nem lehet a folyóirat jellegének megfelelő szignet. A függőlegesen elhelyezett címsor olvashatatlan; azt a hatást kelti, mintha felfelé haladva a betűk kisebbednének. Az 57-es pályázaton, jobb alsó sarokban elhelyezett négy verzál sort nagyon elnyomja a rosszul szerkesztett írott verzál „G" betű.

140120—21—22. A tizenegy ciceró nagyságú verzál „G" betűbe helyezett kurzív sor igen vérszegény, az egész elgondolás hibás térbeállítású. A 21—22-es munkánál is egy verzál „G" betűn van a hangsúly, látszik, hogy a tervezője kísérletezett, talán a szürke alapon beküldött a jobb. Az elgondolás alapjában kifogásolható.

122636—37. Az a meglátásunk, hogy ez a két pályamunka úgy született, hogy a meglevő előző levonatból alakította ki a tervező. Kissé több gonddal kellett volna megkeresni a helyes megoldást, mert a beküldött munkákból látjuk — többet is tudna produkálni.

121314—15. Ügyes szedés, de ha a papírhenger érzékeltetése kifogástalan is lenne, a szöveg elhelyezése, egymáshoz való aránya és a dekoratív kombináció nem kelti a címlapnál megkívánt összhatást — inkább hirdetés jellege van. A 121315 csak részben jó kiegyensúlyozási törekvéssel készült munka, de a nagy és erőteljes „1963"-ra nyomott „Évkönyve" nyugtalan és zavaró hatást kelt. Színezése kissé nyugtalan.

123456. I—IV. A négy pályamunka egy szedéssel megoldva csak színeiben tér el egymástól. A szedés megoldásban igen sok elemet használ fel (hajlított sor, iniciálé, verzál, kurrent, álló, kurzív, szórt betű), ami zavarossá teszi a munkát. Érezni, hogy nincs meg a szükséges alapja a tervezéshez. Ajánljuk, vegyen részt tipografus továbbképző tanfolyamon.

137217 a), b), c). Az *a)* jelzésűt a bíráló bizottság az első díjra tartotta érdemesnek. Jó összhatását a színösszhang, a természetes sorcsoportosítás és megfelelő térelosztás biztosítja. Készítője: Mold László, Miskolc. A *b)* jelű munka már kevésbé könnyed megoldás, súlyos az embléma és az „évkönyv" sor. Az értelmes tagolás szempontjából a szöveg elhelyezése kifogásolható; a *c)*-nél az 1963-as szám más elhelyezésén kellett volna gondolkozni, mert így „ül" a két fő soron.

173345. A finom vonalú keskeny Bodoni betűt nem szabad ennyire megritkítani akkor, amikor a sorok ennyire egymáshoz tapadnak, de vonatkozik ez különösképpen a „Papíripar" szóra, melyet a tervező, hogy jó soresést kapjon, jobban megritkított, mint a többi szót. A felhasznált embléma súlyos.

183335, 186065, 189765, 616516. A pályázó nem olvasta el a pályázat feltételeit gondosan, vagy nem értette jól meg. A ki-

I. díj — Mold László (Miskolc)

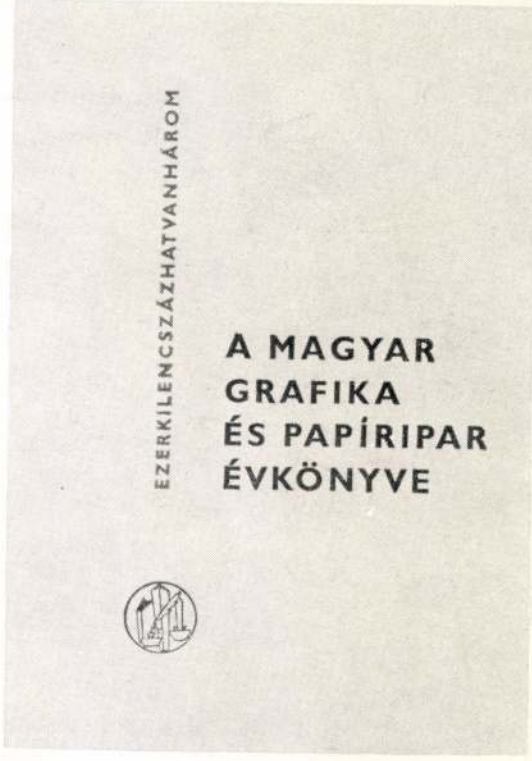

Magyar Grafika 1963 I

Két új szovjet nyomdagépgyár létesítését vették tervbe: Pszkovban nehéz kötészeti gépek, Ribinszkben formakészítő felszerelések gyárát építik fel. A legközelebbi 3—4 év alatt pedig a szovjet nyomdaipari gépgyárak rekonstrukcióját hajtják végre.

A legutóbbi öt évben csak az Orosz Szovjet Szövetségi Szocialista Köztársaságban több mint 190 új nyomda létesült, ezenkívül 400-at rekonstruáltak. A többi szovjet köztársaság nyomdaipari fejlődése hasonló arányú.

Az ogyesszai nyomdaipari gépgyár automatikus kétrészes vízszintes reprodukciós fényképezőgépet fejlesztett ki; a matt üveg formátuma 700×800 mm. A legnagyobb fényképezhető eredeti formátuma 1050×1200 mm-ig terjedhet. A felhasználható raszterek méretei: a kerek raszteré 1000 mm, a négyszögletesé 700×800 mm. A felvételek 2 : 1-től 1 : 4 méretarányban készülhetnek. A RGD típusú fényképezőgéppel vonalas és raszteres, egyszínű és színes negatívok és diapozitívok készíthetők. Az új fényképezőgép teljesen megfelel a legkorszerűbb műszaki és technológiai követelményeknek.

A Torzsk városában épülő szovjet nyomdafestékgyár 1964-ben kezdi meg működését.

Nyomdaipari vállalatok műszaki-gazdasági tervezése címmel adta ki a moszkvai Iszkussztvo Kiadó B. J. Francman könyvét, melyet segédkönyvül alkalmaznak a nyomdaipari főiskolákon. A 299 oldalas könyv ára 81 kopek.

A moszkvai népgazdasági tanács irányítása alá tartozó nyomdák kb. húsz kutatóintézettel és főiskolával végeznek közös kutatómunkát. Ennek a kapcsolatnak főbb formái: kutatómunkáról szóló gazdasági szerződések, komplex brigádos alkotó együttműködésről szóló szerződések, kidolgozott témák gyakorlati bevezetésénél tanácsadás és segítség. 1961-ben a moszkvai nyomdák 90 000 rubelt adtak ki kutatómunkákra, ezzel szemben ezeknek egyéves gazdasági eredménye 50 000 rubel volt.

A moszkvai nyomdaipari főiskola a 4. sz. moszkvai nyomdával együttműködve kidolgozta, kipróbálta és bevezette a szovjet elektronikus klisévéső gépen készített illusztráció erőegyengetést. Az egyengetés anyagául különleges egyengetőpapír szolgál, ezt szorosan ráfeszítik a klisévéső gép formahengerére. Az egyengetési relief véséséhez megfelelően élesített vésőtűt használnak. Az ily módon készült egyengetés felülmúlja az ismert krétareliefegyengetést.

Moldaner (Moldoné, Maildonner) Mihály (Mihael) hegedűkészítő, szül. Füssenben (Bajorország). Sopronban 1796. kapott engedélyt a letelepedésre, s.n.o. 1804. szerzett polgárjogot. Meghalt 1807. febr. 5. 35 éves korában.

Czakóról

Moldauer Mihály

Megedükerintő

Sopron

1804. dec. 19.

polg. erkü

Hári

Sztripszky Hiador dr. VIII. 171.

Moldoner Lajos MDK

- órásmester

Pozsony

19. sz. Fali inga óra.

Csatkai Endre: Hitzelberger Antal győri órás fuvola-órái.
ARRABONA 3. Győr. 1961. 153- 159. l.
158.l.

Moldovai Krajna János
A csárda romjai, olaj

O.M.K.T. 1918-19. évi kiáll. Mücs. 14 1.

Moldován

festő

M.D.K

Méltatás.

D. Fehér Lurzsa: Húsz év után

Művészet, 1965. április - 3 lap

Moldován

Kiállít

M. 932. X. 30.

zpont meginditotta rotaprintes for-
köteteként a
pzőművészeti Élete"
mely a Közoktatásügyi Népbiztosság
a Budapesti Kir. Ügyészség 1919-es
kozó részét tartalmazza. Ára: 15. - Ft.

iadványai közül kapható
k 1954-55."
zpont évkönyve. Ára: 75. - Ft.

k 1956-58."

k a Művészettörténeti Dokumentációs

Moldovița

Kiallot

M. 932. X 11. 18.

. . . . . .

. . . . . .

Ezekről megjelent kritikák, méltatás

. . . . . .

. . . . . .

Milyen kitüntetéseket kapott . . . . .

. . . . . .

Szerepelt-e külföldi kiállitáson, mel

. . . . . .

. . . . . .

Vol-e 1954 után külföldi tanulmányut

. . . . . .

. . . . . .

Moldován.

Vásárhelyen, a II. Magyar Képzőművészeti Kiállítás vázlatainak tárlatán alkotásának vázlatai szerepeltek.

Viharsarok, Hódmezővásárhely, 1952. Nov. 13.

MDK

Moldován Béla

Feleségem arcképe

Siklódy Lőrinc

Nemz. Képzőműv. kiáll. Műcs. 1933. ápr.

35 l.

M. D. K

MOLDOVÁN Béla festő

1905-ben Nagybányán a hobodis-
kola tagja

Réti István: A nagybányai művésztelep
Bp. 1954. 59. l.

M. D. K.

MOLDOVÁN Béla festő

1905-ben Nagybányán a Szabadiskola növendéke

Réti Bp. 1954. 326. l.

Moldován Béla festő M. D. K.

Bp. X. Kárados ut, Művéntelep. 1911-
től a Fészek club tagja.

A „Fészek" ... tagnévjegyzéze Bp. 1929
44

MDK

Moldován Béla

Jan Kubelik arcképe, rajz

Görgey Artur arcképe, "
Arckép, rajz.

Hadviselt művészek kiáll. Mücs. 1919. márc.
32 l.

MDK

Moldován Béla

Szinyei-Merse Pál arcképe, rajz

Hadviselt művészek kiáll. Műcs. 1919. márc.
32 l. 2xxx.

MDK

Moldován Béla

Benczur Gyula arcképe, rajz.

Hadviselt művészek kiáll. Műcs. 1919. márc.
32 l. ~~xcxlox~~

MDK

Moldován Béla,

Feleségem arcképe
Siklódy Lőrinc.

Kp.Műcs.-OMKT. Nemz.Képzőmüv.kiáll. /Rend.M.Kir.Vall és Közokt.Min./ 1933 ápr.16.-máj.25. Kép.tn. 35.1.

MDK

Moldován Béla, festö

Szentmarjai Alpár Géza arcképe. Olf.

Tavaszi tárlat. 1923 ápr.-máj. OMKT-Mücs. Katalogus 31.1.

Moldován Béla, —MDK
~~[illegible]~~,

1905-ben az iskolában dolgozott.

A szabadiskola ideje./1902-1912./ 81.1.

MDK

Moldován Béla
Szőnyi Ottó, festm, kitüntető elismerés

A téli kiáll. dijai. Nemz. Ujs. 1934. jan. 28. 27 l.

Moldován Béla
Bory Gyurka arcképe

Tavaszi Tárlat. Micsarnok. 1932. április, 6 l.

Moldován Béla
Alkonyat, olaj

Téli tárlat. Műcsarnok, 1919-20. 21- 1.

80 körül: Szárnyasoltár.

SZEPESI MESTER, 1480 körül
Szárnyasoltár (28. kép)
Szekrényében Madonna-szobor, kétoldalán fülkékben négy szent nő szobrocskája. Belső szárnyképek: Bal felső: Mária és Erzsébet találkozása, alsó: Angyali üdvözlet, jobb felső: Jézus születése, alsó: Háromkirályok. Predella: Veronika-kendő két angyallal. Kontárok külső szárnyképek kontár a XVIII. századból.
A szárnyképek 88×57 cm, predella 44·6×188 cm.
A szepesmegyei Nagyszalók r. k. templomából.
Restaurálta Nikássy Lajos 1933.
A „szmrecsányi főoltár mestere" névvel jelölt igen termékeny szepesi festő műve.

Gerevich PA, 219. l. — Fenyő—Genthon: A Magyar Nemzeti Múzeum szárnyasoltárképei MM, VII., 1931., 459. l. — Genthon RMF, 69—70. l. — Rados Jenő: Magyar oltárok. Bp. 1938., 52. l. (Képe LII. táblán.) — Lepold—Lippay 54. l. (Képe XIV. táblán.)

Moldován Béla.
Özv. dr. Murányiné arcképe, rajz

[illegible] 21 l.

— EGÉSZ MAGYARORSZÁG MENNYORSZÁG
-UT 2. — TELEFON: 39-9-13.
ÜZEM: VIII., RÁKÓCZI-UT 15. — TELEFON: 39-9-42.
-47. VII., ERZSÉBET-KÖRUT 16. TEL: 42-4-92.
ALAPITÁSI ÉV: 1890.

*Budapest, 193*6. március 28.

iemlékek Országos Bizottsága,

Budapest.
IX.Rákos-u.10.

köszönettel igazolni a póstatakarékpénztár

P 31.-

Ár	Összes ár		Tiszta ár	
	Pengő	fill.	Pengő	fill.
(Fizetendő Budapesten)				

Moldován Béla
Schulek Frigyes arcképe, rajz

Téli tárlat. Mücsarnok, 1919-2o. 21 l.

Átbo

Lapszám:

Méltóságos
Nagyságos
Főtisztelendő
Tekintetes Műemlékek Orsz. .

Katholikus theológia, szépirodalom, remekírók és díszművek. Mindennemű iskolakönyvek, szótárak stb. □ □ Imakönyvek minden nyel-

STEPHANEUM NYOM

A SZENT ISTV

EGYESÍTETT ÜZEMEI

FOLYÓSZÁM

Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 30.

Bélyegmentes a m. kir. pénzügyminisztérium 1881 m
kelt és a budapesti m. kir. pénzügyigazgatósághoz 20
érkezett rendelete értelmében.

Genthon: Régi magy. p

Moldován Béla
Arcképtanulmány, olaj

Téli tárlat. Műcsarnok, 1919-2o. 6 l.

Moldován Béla
"1918", olaj

O.M.K.T. 1918-19. évi kiáll. Műcs. 13 1.

Moldován Béla
Atyám arcképe, olaj

Őszi Tárlat. Mücs. kiállitása. 1922. nov. 1
30 1.

Moldován Béla
Lux Elekné arcképe, olaj

Őszi Tárlat kiállításán. Kiev. 1922. nov. 8 l.

Moldován Béla

LIS ÖSSZEROGY A KERESZT ALATT

A művelt ujságolvasó közönséghez!

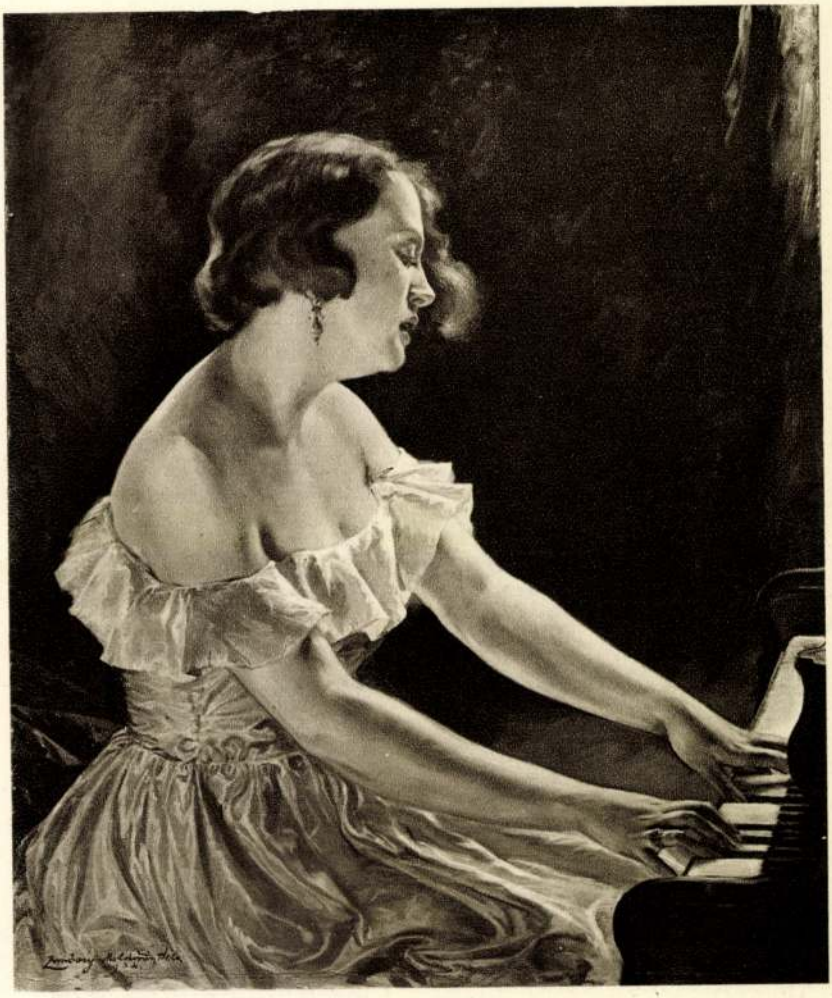

MOLDOVÁN BÉLA: DALOK SZÁRNYÁN

Nemzeti képzőm. kiáll. 1934.

VIDOVSZKY BÉLA : INTERIEUR

portré modelljei, napos interieurjei és tetszetős aktjai a könnyű muzsa szülöttei. A boldogabb időkben a naturalizmus lámpásával mélyebbre világított és az emberi együttérzés részvétével kereste az emberi lelket. Ezekben a nehéz időkben inkább a vigasztalás és mulattatás a célja. Mintha csak mondaná: az élet oly nehéz, a fáradt idegeknek pihenésre és örömre van szükségük. És Knopp Imre vidám színei, az élet napsugarát szivárványozó képei valóban alkalmasak arra, hogy a modern kor fáradt idegeit elszórakoztassa és megpihentesse. Régi tudásának csorbitatlansága ezt könnyűszerrel teszi.

A Műcsarnok jó szolgálatot tett ezeknek a gyüjteményeknek bemutatásával és kivánatos, hogy ezt a programmját a jövőben is folytassa. Ha ez a programm nem sérti a magyar művészek nagy táborának eminens érdekeit, vagyis a szezonkiállitások keretein kivül történik, a Műcsarnoknak ez a programja még nagyobb örömmel fog bennünket eltölteni. *(gy.)*

A MAGYAR ARCKÉPFESTŐK TÁRSASÁGA ELSŐ KIÁLLÍTÁSA. Okos idea valósult meg az arcképfestő művészek egy társaságba való szervezésével. Hogy nem egy mondvacsinált tömörülésről van szó, azt első bemutatkozásuk eredményessége is bizonyítja. Csupán az lenne kivánatos, hogy minden művész, aki sikerrel kultiválja

SZŰLE PÉTER: Dr. HERCZ MÓR

Az Arcképfestők Társasága kiállításáról

pankotai FARKAS BÉLA: PORTRAIT

A Független Művészek Társasága kiállításáról

ezt a műfajt, tényleg tagja is legyen az új társaságnak. Az arcképfestők társasága legyen a portrétistáké, de minden portrétistáé, aki odavaló.

A Szalon nagy termét *Karlovszky* Bertalan mester klaszszikus portréművészetének három pompás darabja uralja. A gyermekportré a mesternek egy régi műve, mely újra és újra, be nem telhetően csodáltatja azt a léleklátó mélységet, mellyel az embert ábrázolni tudja. Éppen ezen a ponton találkozik a másik kiállított arcképének karakterével. Odry Árpád remek portréja tavaly keltett nagy feltünést művészkörökben. Akkoriban mi is részletesen foglalkoztunk ennek a tökéletes portrénak nagyszerű kvalitásaival. Ma ismét megállapithatjuk, hogy a magyar arcképfestészetnek nincs még egy alkotása, — ha csak Karlovszky művei között nem akad — mely a lélekábrázolás mélységében, a festői előadás realizmusában és tökéletességében ezzel a chef d'oeuvre-vel fel vehetné a versenyt. Egy női fej szines előadásban a harmadik kiállított kép, melyen a nagy magyar mester karakteralakító technikája gyöngéd színfoltokban olvad fel.

Karlovszky mellett az első terem szenzációja *Balló* Edének az a tanulmánya, melyet Horthy Miklós kormányzó készülő nagy képéhez festett. Ez a tanulmány a kormányzó mellképét adja frappáns karakterhűséggel, reprezentáló méltósággal és férfiasságának magabizó attitüdjében. Ha a jelek nem csalnak, a kormányzó legsikerültebb

Nem is állítottak ki mást mint tájképet. Gyüjteményük épp ezért nélkülözi a változatosságot, de nem a frisseséget, mert beszorítva a téma azonosságába, megnyilatkozásaik, festői vénájuk bőségeson ontja a tájak mindig más és más hangulatait. Horváth Bélánál még a tájképi motivumok is gyakran azonosak, kifejezésmódjuk azonban egyre variálódik. Mig Horváth Béla kizáróan olajba transzponálja tájképi élményeit, addig Major Jenő a pasztell mesterének is bizonyul. Horváth is, Major is nemcsak nagy festői kulturával, de érzékeny lélekkel is állnak a természet előtt. Ezért van az, hogy mindig van mondanivalójuk. Nem lehet ugyanezt állítani a harmadik tájképészről, Sárdy Brutusról.

Kampis János megint egy más vágású egyéniség. Kitünő művész, akinek ez a gyüjteményes bemutatkozása erősen fokozza becsülésünket. Skálája széles: a figurálistól, a portrétól a tájképen és a zsáneren keresztül a kompozicióig minden érdekli és bár eddig inkább olajba láttuk dolgozni, művei között mostan túlnyomó többségben van a pasztell. Alkotókedve szinte játékos szenvedéllyel éli ki magát ebben a kifejezési formában. Színhatásaiban versenyre kel az olaj mélységével anélkül, hogy kihasználatlanul hagyná a pasztell nyujtotta rajzlehetőségeket. Most látszik csak meg, hogy az utolsó években milyen nagy utat tett meg a mesterség tudásában. Arcképei különösen meglepő érettség-

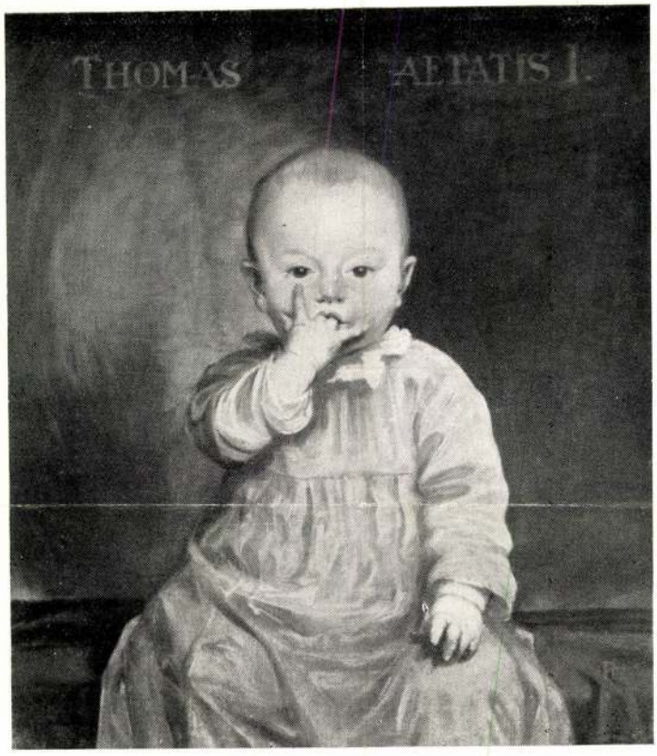

MOLDOVÁN BÉLA: TAMÁS
Az Arcképfestők Társasága kiállításáról

aki ugyancsak ügyes piktor, ismeri a mesterség eszközeit és ha nem sorakoztatna két teremnyi képet egymás mellé, kedvező véleményt is formálhatnánk róla, mert tájábrázolásai hangulatosak és tetszetősek. Sárdy Brutus azonban nem elég mély lélek ahhoz, hogy a szemlélő majdnem hetven képét sorba egymásmellett, fáradság nélkül elbirja. Változatosabb és jóval kellemesebb gyüjteményt állított ki *Aradi Edvi* Illés. Tájkép, interieur, csendélet váltakozik egymás mellett. Mig Sárdy veszit értékéből képeinek sokaságával, Aradi Edvi Illés egyre többet nyer. Technikájának finomsága, mesterségbeli nagy készsége egyre inkább bizonyítja nem az öncélúságot, hanem azt, hogy mindez csak eszköz a piktor artisztikus mondanivalóinak mindig finom és átgondolt kifejezésére. Színeinek harmóniája és rajzának biztossága mindig hozzásegitik a képalkotás szerencséjéhez.

ről tesznek bizonyságot. A karakter éles megfigyelése mellett érvényesiti a portré beállításának és színhatásainak dekorativ lehetőségeit is. Művészete egyre érettebb és egyéni karakterűvé válik.

Végül akivel kezdenünk kellett volna, a nagy állami aranyéremmel már másfél évtizeddel azelőtt kitüntetett és Münchenben már 25 évvel azelőtt aranyérmet nyert, számos belföldi és külföldi kitüntetések tisztelt tulajdonosa, Knopp Imre mester. Színes, biedermeier hangulatú gyüjteménye megkapó. Ezek a munkái a legutóbbi években készültek és régebbi művei közül csak a Barcelonában második díjat nyert Anyai csók c. chef d oeuvre-e szerepel. Korábbi pikturájának méla akkordjai ezúttal nem szólalnak meg. Derűs és könnyed hangulatok ihletik palettáját. Kosztümös rokokó figurái és színes selymekbe öltözött

Képzőművészet
1930. 34. sz.

mutatja, úgy, hogy teljes képet kapunk a grandiózus műről. Markup Béla pompás tehetségét a főcsoport reprezentálja, mely a mintázás gyöngédségével és a komponálás bensőségével tesz mély hatást. Alpár Ignác emlékének szánt szobra is finom, lelkes munka. *Orbán* Antal temperamentumos művészetét a tolnai hősi emlék és a felvidéki magyarság nagy halottjának, Petrogally Oszkár dr.-nak szép megoldású síremléke képviseli. *Siklódy* Lőrincnek az önfeláldozó Hanzély Árpád főhadnagy emlékére készített szobra drámai erejű, vonalvezetése töretlen. *Gách* István aktja szépen és szobrászi elgondolásban rajzolt. *Szamosi Soós* Vilmos két karakterben jól felfogott fejet állított ki. *Szödy* Szilárd portréinak is éppen a karakterérzés főerősségük. *Mátray* Lajos nagy akttanulmánya formagazdag. *Martinelli* Jenő kis aktszobraiban a a mozgás lüktető élete és a mintázás könnyed bája az érték. *Horváth* Géza „Regősök" c. kompoziciója komoly ambició eredménye, művész munkája. *Sz. Poór* Lilly torzójában sok a finoman mintázott részlet. Kedves *Horváth* Etel tanulmányfeje és monumentalitásra törekvő *Löte* Éva Andrássy Géza grófról mintázott arcmása. *Técsy* László, *Jálics* Ernő, *Nagy* Gyula, *Szomor* László, *Gosztonyi* Alice, *Damkó* József, *Sóvári* János, *Keviczky* Hugó és *B. Maja* Astuto szoborműveiről kell még elismeréssel nyilatkoznom. *(gy.)*

MOLDOVÁN BÉLA: A KIS BETEG

A Műcsarnok Tavaszi Tárlatáról

V.

CÉHBELIEK

Nagy, népes sorokban vonultak föl a Céhbeliek, amely társaság már összetételénél fogva is az elhivatottakat jelenti. Számsorrendben *Kövesdy* Géza meleg tónusu Nyár című vászna, *Szlányi* halk melódiája, *Kunffy* Lajos friss izomzatú aktja, *Déry* Béla opálos szürkéinek néhány remek darabja, Edvi *Illés* Aladár poétikus naturalismusa, *Mendlik* Oszkár uj kéklő tengerei, *Balló* Ede lelki analiziseken épített, élő, színdús portréi, *Mérő* István gondolatgazdagsága, *Várady* Gyula drámai feszültségü tájimpressziója, *Kató* Kálmánnak különösen a Csömöri strand c. mozgalmas vászna, *Czencz* János mozgás tanulmányai, *Körmendy* Ervin színdús csendélete, *Zádor* István életigenlést jelentő aktja, *Vass* Elemér romantikája, *Baranski* kortanulmányt adó portréja, *Nádler* Róbert levegős város képe kétségtelenül

Képzőművészet
1929. 18. 28.

minden szemlélőt megállítanak. De már itt ennél a kitünő csoportnál is meg kell jegyeznünk, hogy a művészet epedten várja a felfrissülést, amely annál tökéletesebb, szebb, maradandóbb, minél jelentősebb művészetet akar elfeledtetni.

A csoport szobrászaiban már több az erő, több a munkavágy, s így szebb is az eredmény. Kisfaludi *Stróbl* Zsigmond *Rothermere* portréja nagy érték. *Petri* Lajos finom vonalvezetésü leány portréja, Dr. *Farkas* Zoltán tanúlmánya, *Teles* Ede friss portréi, *Moiret* Ödön gondos portré tanúlmánya, *Lux* Elek ember ábrázolása ékesen szólnak a művészek mellett.

VI.
BENCZUR-TÁRSASÁG

Csaknem a legkisebb számú, de eredményében talán a legértékesebb kiállítást nyujtja a Benczúr társaság. Mindenekelőtt *Frank* Frigyes ugrik elénk.

MÉSZÁROS ANDOR: NŐI FEJ

A Műcsarnok Téli Tárlatáról

ORBÁN ANTAL: PETROGALLI OSZKÁR SÍREMLÉKE

A Műcsarnok Tavaszi Tárlatáról

Párisi útja óta olyan színorchester zsong ennek a mesternek keze alatt, amilyenre ma alig találunk példát. Palettájáról teljesen eltünt a fekete. Keresetlen friss színek, főleg a pirosak, tüzet sugárzó foltjai csillognak szokatlan fénnyel. A Suhajda telep, a Pannonia-utca, s az itt meglátott uj romantika, valamint az ismét uj forrást igérő portré tanúlmány egyenesen a tárlat össznivójának értékét jelenti. *Gímes* Lajos a tél romantikájáról ad két finom szövésü naturalistikus költeményt. A tárlat egyik legszebb téli tájképe a 308-as alkotása. *Jeges* Ernőn valami modorosság érzik, talán a tárgya befolyásolta. *Heintz* Henrik fehér színproblémáját igen jól oldja meg. *Udvary* Pál ezúttal is tudja érezteti a korai renaissance hangulatot, amely annál

Moldován Béla

Képzőművészet
(1927. I. évf. 1. sz.
23 l

A Műcsarnok T

MOLDOVÁN BÉLA: *Keresztrakók*

galomba.

Képzőművészek 1927. 4. 27

piazzettán c. képe a hangulat varázslatos erejével, a művészet titkainak monumentális megnyilatkozásával mindenki számára ellenállhatatlanul hat. Burghardt Rezső nem csak jó piktor, de művész is a kiválasztottak közül.

Bátyja, *Burghardt* József igen nagy haladásról tesz bizonyságot sikerült portréin. Mióta nem láttuk, sokat tanult és egyénisége kialakult. Arcképeit a lelkiismeretes munkán kívül a karakter erős érzése és az arc lélekanalizáló megjelenítése jellemzik.

Kunffy Lajos 40 képe egy jó piktort vezet a közönség elé, egy jó piktort, akinek minden sikerül. Képei egyenletes nivót mutatnak, nincs egyetlen képe, amelyik kevésbé sikerült volna. Ellenben van néhány képe, köztük egy plain-air csendélet és önportréja — amelyik nemcsak Kunffy gyűjteményében, de a magyar Luxemburgban is megállja a helyét. Kunffy művészete szerencsésen egyesíti a naturalista hagyományokat az impresszionizmus vívmányaival. Festői intelligenciája pontosan ismeri a határokat, ameddig követheti a festői újításokat a meglévő értékek feláldozása nélkül. Ez a gyűjtemény méltón reprezentálja a párisi aranyérem nyertesét.

Várady Gyula egy jó munkában töltött emberöltő piktori eredményei után jutott el mai gyűjteményes kiállításáig. Havas tájképei és hangulatos udvarrészletei — különösen a selmecbányai ház udvara — a naturalista piktura legszimpatikusabb darabjai közé számít. Tudás, a festői problémákba való elmélyedés, a természet imádata, lelkiismeretes, becsületes munka jellemzik képeit.

III.

Szobrok.

Az őszi tárlaton kevés a szobor, de amit kiállítottak, jól illeszkedik a magyar szobrászművészet magas nivójába. Elsőnek *Orbán* Antalról kell szólni. Ez a fiatal mester az új magyar szobrászgeneráció legszámottevőbb tagja. Tehetsége, hol a kompozició monumentálitásával, hol a mintázás gráciájával hat. Most kiállított csoportja a Széchenyi-fürdőt díszítő Tavaszi örömök c. szimbolikus munkája. A szimbolumnak — mik rendszerint üres allegóriák — az Orbán Antal originális tehetsége ad eleven, való életet, lelkes tartalmat. *Gách* István pesthidegkúti hősi emléke sikerült műve a tehetséges művésznek. *Bory* Jenő Prohászka-szobra és Wälder Gyula arcmása bravurosan mintázott, kitűnő mellkép. *Maugsch* Gyula groteszk portréhűséggel ábrázolt majom-figurája egyik legjobb alkotása ebben a zsánerben. *Szamosi Sóos* Vilmos Benedek Elekről készült mell-szobra lélekteljes munka, *Betlen* Gyula Biblia c. csoportja megkapó, *Andréjka* József tereferéje kedves zsánerjelenet, *Markup* Béla Vadász és *Füredy* Rihárd Költő figurája jellegzetességükkel hatásosak. *Nemes* Görgy, *Szamosy* Imre, *Sóvári* János és *Gyurkovics* Rezső nívósan szerepelnek. *Szőcy* Szilárd, *Karácsonyi* Géza, *Rajki* István, *Téchy* László, *Makovnik* Kálmán, *Putz* János, *Kayser* Lajos, *Szege* Sándor, *Kopits* János, *Martinelli* Jenő és *Astuto* B. Maja stílusosan egészítik ki a sikerült gyüjteményt. *Seregély* Dezső Csáky-plakettje, *Szántó* Gergely 8 magyaros zamatú emlékplakettje és *Csillag* István Rákosi-portréja képviselik nivósan a kisplasztikát.

Gy. N.

*

Az őszi tárlat képeinek reprodukálását decemberi számunkban folytatjuk.

MOLDOVÁN BÉLA: *Lakatos Márta arcképe*

Építészek, Iparművészek, Festő- és szobrászművészek! A „Képzőművészet" a jó munka reprodukálásáért nem fogad el díjazást és minden érdekes művészi hírt örömmel közöl. Szerkesztőség: I., Horthy Miklós út 144. földszint 27. Hivatalos idő: d. u. 3—4-ig.

A Nemzeti Szalon tárlatai

Borszéky Frigyes, Kövér Gyula és Senyei József gyűjteményes kiállításai. Három értékes piktor bemutatása nyitotta meg a Szalon őszi szezonját. Közöttük *Borszéky* Frigyes megjelenése már azért is örvendetes, mert nyolc egész esztendő óta a kerámia foglalta el ezt a dekorativ fantáziájú, mindig az artisztikum határai között maradó művészt, ki már egy évtizeddel azelőtt jóhangzású név volt a magyar pikturában. Ujból való megjelenése kellemes meglepetés. A hosszú szünet nem hatott károsan. Sőt. A művészi felfogás dekorativ megjelenésének hatásosságát erősen

GÁBOR MÓRIC: *gr. Hadik Mihály*

fokozza a kompozició frissesége, a rajz könnyedsége. A színek poetikus egybehangolása pedig ma is a régi Borszékyt mutatják be, akinek művészetét a színfoltoknak ez a nemes szinfoniája hozza közel a lelkekhez. — *Kövér* Gyula kollektiv kiállításának anyaga foglalja le a Salon felét. Itt látható a művész egész oeuvreje. Ilyennek kell lenni egy kollektiv kiállításnak. Szinte lépésről-lépésre lehet figyelemmel kísérni a művész fejlődését. Technikai szempontból rendkívül tanulságos, hogyan enged keménységéből színskálája és válik egyre puhábbá, kifejezőbbé ecsetje a hús interpretálásának örökké új problémájában, mert ez az, ami Kövér Gyula festői vénájának legfőbb mozgatója: a test, különösen a női test szépségének és érdekességének keresése. Technikai készségének érettségével párhuzamosan bontakozik ki művészi felfogásának ereje is. Legújabb kompozicióin és tájképein a mesterségbeli tudás már nem öncél, hanem eszköze a művész öntudatos mondanivalói előadásának. Kövér Gyula aktjai és tájképeinek legújabb sorozata zavartalan művészi élmény és ez a kiállítása kétségtelenül a művész új értékelését nyitja meg. — *Senyei* József par excellence portraitista. Hosszabb ideig volt László Fülöp tanítványa s a kitűnő műhely meg is látszik rajta. Portrait-it a hasonlóságon kívül, az arc vonalaiból és a szemekből áradó lélek jellemzik. Kis gyűjteményében van néhány muzeális darab,

GÁBOR MÓRIC: *Dáma*

A Műcsarnok őszi tárlatáról.

így az öreg tengerész arcképe is, melyet Budapest Székesfőváros vásárolt meg a kiállításon. A művésznek édesanyjáról festett, pietással csinált képmása, meg egy öreg női fej Senyei legjobb munkái.

Tirol reprezentativ kiállítása követte nyomon a három kollektív kiállítást. Régen láttunk már ehhez hasonlóan szimpatikus tárlatot. A tiroli művészek rendkívül érdekes kiállítása két okból nyerhette meg a néző tetszését. A kiállítás egyöntetű nivója azt a ritkán élvezhető érzést keltette a nézőben, hogy ezen a tárlaton — végre! — mindenki művész, minden szereplő teljes joggal áll a helyén és ha más-más művészi hitvallást jelez is a képén, de mindegyik túl van egy bizonyos

és Zsigmond, Horváth Tibor és Bayer Lajos, Böhm és Hegedűs és Sárkány István, Lechner Loránt, Frecska János, Sennyei és Körmendi úgyszintén Kracsim Virgil, dr. Kotsis Endre, Gerstenberg és Arvé, Novák Imre (b. jelzésű), Deli Faragó és Jankó építészek terveit, amelyek közül jelen számunkban közöljük Jónás Dávid és Zsigmond munkáját, mint egyikét a legszebbeknek és amelynek úgy homlokzata, mint szerencsés alaprajzi megoldása jogosan érdemelte ki a bírálóbizottság elismerését. Következő számainkban remélhetőleg helyet tudunk majd adni a többi jutalmazott és értékes pályamunkának is. Sőt azoknak a terveknek is, amelyeknek már nem jutott pályadíj, de qualitásuknál fogva mindenképen számot tarthatnak a dicséretre.

Becz Jenő, műépítész.

esetekben is, amikor nem nagy igényeket kell majd kielégíteniök, hanem csupán kispénzű embereket kell otthonukhoz segíteni.

Félünk azonban attól, hogy a tervező építészet ügye és az ezzel kapcsolatos célszerűségi és szépészeti követelmények háttérbe szorulnak majd, épen a korlátozott anyagi lehetőségek miatt. Szeretnénk azért felhivni az építtetők figyelmét ezekre a körülményekre is és szeretnénk, ha rájönnének arra, hogy szép és drága, az olcsó és csúnya fogalmai nincsenek egymással összefüggésben. Lehet ugyanazokkal az eszközökkel jót és rosszat, szépet és csunyát alkotni. Azért jó volna, ha az építkezők nem követnék a vidéki példát és nem terveztetnék házukat ugyanazzal a kőművesmesterrel, aki a felépítést vállalja. Ne higyjék, hogy a műépítészek munkája csupán felesleges

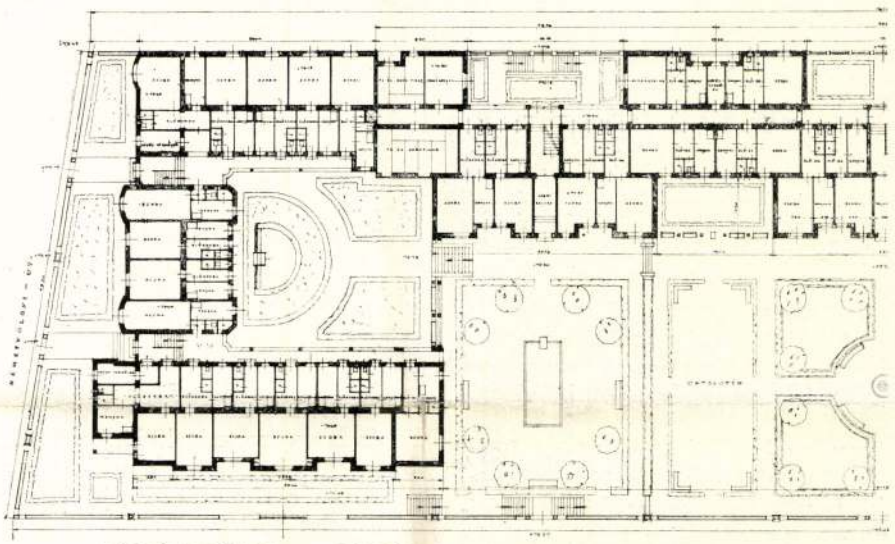

JÓNÁS DÁVID és JÓNÁS ZSIGMOND *tervének alaprajza*

A családi lakóházak építésének ügye sokat igérő lendülettel indult meg és halad előre. Egyre szaporodik azoknak a száma, akik igénybe veszik a különböző bankok és intézmények által nyújtott építési kölcsönöket, abból a célból, hogy maguknak többé-kevésbé szerény otthont teremtsenek. Tavaszra várható a magánosok ezen újabb csoportjának bekapcsolódása az építőmunkába, amikor is csatlakoznak majd az idáig tisztán spekuláción alapuló konjunktúrához azok is, akiket nem csupán a nyerészkedési lehetőségek csábítanak. Valószínűnek találjuk, hogy az építőipar hasznos területet fog magának találni ezekben az költségtöbbletet jelent, amelyet szerényebb építkezés nem bir el. Tervező építészeink megtalálják a módját annak, miképen szolgáljanak segítségükkel úgy, hogy az ne jelentsen különösebb anyagi megterheltetést és mindenkor szívesen szolgálják a művészet érdekeit bármilyen szük keretek között is. Sőt ugyanezt teszi a „Képzőművészet" is, amikor szívesen áll rendelkezésére azoknak, akik tanácsért fordulnak hozzá. Következő számaiban módját fogja találni annak, hogy egy pár egészséges, jó arányú és célszerű elrendezésű családi lakóháztervet közöljön.

A Képzőművészeti Főiskola vízfestőosztálya Baranszki E. László és Edvi Illés Aladár tanárok növendékei a nyáron egy heti tanulmányútjuk eredményét Balatonfüreden jól sikerült kiállítás keretében mutatták be.

Minden uj előfizető szebb reprodukciót, jobb papirost és nagyobb oldalszámot jelent!

A lipcsei nemzetközi grafikai kiállítás

1914 óta első ízben tartották meg újra a kiállítást, amely jelentőségénél és méreteinél fogva mindenkor alkalmas volt, hogy nemcsak a szakemberek, hanem a nagyközönség érdeklődését is a legnagyobb fokban fölkeltse.

Leipzig ma Németország és — talán az egész kontinens legnagyobb grafikai centruma. A németek, — akiket talán legtöbbet foglalkoztatnak a tömeg-problemák — külön érzékkel bírnak monumentalitás iránt, mely néha ál-pátosszal bír ugyan, de mégis a legtöbbször szuggesztiv hatású. (A nagyméretű Völkersatackdenkmal-ról minden német tudja, hogy egymillió métermázsa faragott kőből van felépítve.)

Ezt a kiállítást is óriási apparátussal indították el. A protektorok, — (élükön Max Liebermann) — a tiszteleti választmány (az összes nemzetek nagyköveteivel, a német miniszterekkel, a százakra menő nagy könyvkiadókkal és kereskedelmi vállalatokkal, professzorokkal és művészekkel), a kiállítás rendezőbizottsága, ennek elnöksége és titkárságai: egy kisebb város lélekszámát tenné ki. Ezeken kívül működnek még a német és a különböző nemzetek szakegyesületei és birálóbizottságai, amelyek mind részt vettek energiájukkal e nagy gépezet megindításában.

A kiállítás rendezése jó, mert 45 termen keresztül ébren tudja tartani az érdeklődést megbirkózva azzal a nehézséggel, amelyet egy grafikai kiállítás monokróm (fekete-fehér) domináló hatása támaszt.

A rendezés egyik sikerült megoldása, hogy minden nemzet külön helyiségben, saját rendezésben állíthatott ki. Kivételt a gyermekkönyvek képeznek, amelyek — csoportosítva ugyan — de egy közös teremben (első terem) vannak kiállítva. Figyelemreméltó, hogy a gyermekkönyveknél — a kiállítás többi részétől eltérően — minden nemzetet egységes törekvések vezetnek, még az oroszokat és belgákat is. Itt mindenhol egyformán érthető szöveg mellett, érthető rajzok vannak.

A kiállítás többi szakaszán ez megváltozik és — különösen az oroszoknál — *értelmes szöveg mellett* teljesen értelmetlen rajzok vannak azt a látszatot keltve, hogy nem az illusztráció teljesíti hivatását a szöveg értelmének térbeli képzetek által adott kibővítésével, hanem a szövegnek kell megmagyarázni: mire céloz a szöveg-kisérő rajz.

Itt is áll tehát a harc. Különböző nemzetek különböző állam-rendszerbeli berendezéséhez, a politika szálaival erőszakosan egybefűzött művészeti elméletek, — izmusok — harca. A kiállítás nagy egésze ugyanazt a forradalmi, kialakulatlan képet nyújtja, mint amit a képzőművészeti kiállításoknál tapasztaltunk. Ez a folyamat észlelhető mindazoknál a nemzetkenél, amelyeket a geografiai fekvés, vagy a politikai szimpatia a Szovjettel fizikai, illetve lelki közelségbe hoz. A szovjet tételeket állít fel: „tömegkönyv kell és nem *luxuskönyv!* Az új olvasó nemcsak belsőleg akar új könyvet, de külsőleg is!" A szovjet nem barátja olyan művészetnek, amelyet csak kevés számú gazdag gyűjtő tud megszerezni. Ezekből következik, hogy a díszkötésű könyveket (domborított bőr, intarzia, kézi aranyozás stb.) mellőzi. Hogy ez a művészet fejlődésének javára lesz-e, még nagy kérdés.

Az illusztrálás terén találkozunk náluk új kísérlettel, mint pl. a „Photomontage", ami abból áll, hogy egy pontosan körülnyírt fényképet — (pl. actióban levő figurát) fölhasználnak valami tervhez (plakát), de a terv többi részét már aktivistául v. konstruktivistá-ul rajzolják hozzá. Igy azután az abszolút naturalismus, a konstatált természet erőszakos összekényszerítése egy viziószerű, teljesen abstrahált környezettel, a legteljesebb zür-zavarra vezet.

Bemutatott eredményük egyébként sem áll arányban nagyhangú intézményeikkel. (Staatsrat für Kunst, Akademie der Kunstwissenschaften in Leningrad, Kunsthochschule is Moskau, Hochschule für schöne Künste in Moskau, Hochschule für Kunst u. Industrie in Moskau stb.)

Hasonló törekvések tapasztalhatók Belgiumban és Németországban, Ausztriában és Sweizban, és félig-meddig a finneknél és hollandoknál.

Tradicióikhoz inkább hűek maradtak: Anglia és Magyarország különösen a bőrkötésekben és aranymetszésekben, melyekben a technikai és művészi gazdagság szempontjából szinte a legértékesebbet nyújtották.

Csehországot érdemes külön megemlíteni, mint példáját annak, hogy mint tudnak minden alkalmat felhasználva, minden energiájukat belefektetve, pénzt nem kímélve szolgálatot tenni nemzeti ügyüknek. Helyiségüket külön kifestették, a katalogusba írt előszavuk pedig nem mulaszt el utalni könyvkultúrájuk történelmének legkisebb momentumára sem.

Ezzel szemben a magyar előszó nem mondható ilyen szerencsésnek, múlt kultúránkból nem említ semmit, még csak a Korvinákat sem.

Magyar részről a kiállítás sikeréhez hozzájárultak: *Ács* Géza, *Balogh* László, *Galamb* József (elsőrangú, művészi kötéseikkel), *Jaschik* Álmos (illusztrációk), *Kner* Albert, *Kner* Erzsébet, *Divéky* József (elsőrangú illusztrációk), *Fáy* Dezső, *Kozma* Lajos, *Nagy* Sándor és *Végh* Gusztáv.

Külön kell fölemlíteni a székesfővárosi Iparrajziskolát, mely mint intézmény elsőrangúan képviseli a külföld előtt a magyar iparművészeti oktatás fejlettségét.

Leipzig, 1927. szeptember

Moldován Béla.

Köpönyeget
1927. 3. 27.

piazzettán c. képe a hangulat varázslatos erejével, a művészet titkainak monumentális megnyilatkozásával mindenki számára ellenállhatatlanul hat. Burghardt Rezső nem csak jó piktor, de művész is a kiválasztottak közül.

Bátyja, *Burghardt* József igen nagy haladásról tesz bizonyságot sikerült portréin. Mióta nem láttuk, sokat tanult és egyénisége kialakult. Arcképeit a lelkiismeretes munkán kívül a karakter erős érzése és az arc lélekanalizáló megjelenítése jellemzik.

Kunffy Lajos 40 képe egy jó piktort vezet a közönség elé, egy jó piktort, akinek minden sikerül. Képei egyenletes nivót mutatnak, nincs egyetlen képe, amelyik kevésbé sikerült volna. Ellenben van néhány képe, köztük egy plain-air csendélet és önportréja — amelyik nemcsak Kunffy gyűjteményében, de a magyar Luxemburgban is megállja a helyét. Kunffy művészete szerencsésen egyesíti a naturalista hagyományokat az impresszionizmus vívmányaival. Festői intelligenciája pontosan ismeri a határokat, ameddig követheti a festői újításokat a meglévő értékek feláldozása nélkül. Ez a gyűjtemény méltón reprezentálja a párisi aranyérem nyertesét.

Várady Gyula egy jó munkában töltött emberöltő piktori eredményei után jutott el mai gyűjteményes kiállításáig. Havas tájképei és hangulatos udvarrészletei — különösen a selmecbányai ház udvara — a naturalista piktura legszimpatikusabb darabjai közé számít. Tudás, a festői problémákba való elmélyedés, a természet imádata, lelkiismeretes, becsületes munka jellemzik képeit.

III.

Szobrok.

Az őszi tárlaton kevés a szobor, de amit kiállítottak, jól illeszkedik a magyar szobrászművészet magas nivójába. Elsőnek *Orbán* Antalról kell szólni. Ez a fiatal mester az új magyar szobrászgeneráció legszámottevőbb tagja. Tehetsége, hol a kompozició monumentálitásával, hol a mintázás gráciájával hat. Most kiállított csoportja a Széchenyi-fürdőt díszítő Tavaszi örömök c. szimbolikus munkája. A szimbolumnak — mik rendszerint üres allegóriák — az Orbán Antal originális tehetsége ad eleven, való életet, lelkes tartalmat. *Gách* István pesthidegkúti hősi emléke sikerült műve a tehetséges művésznek. *Bory* Jenő Prohászka-szobra és Wälder Gyula aremása bravurosan mintázott, kitűnő mellkép. *Maugsch* Gyula groteszk portréhűséggel ábrázolt majom-figurája egyik legjobb alkotása ebben a zsánerben. *Szamosi Sóos* Vilmos Benedek Elekről készült mellszobra lélekteljes munka, *Betlen* Gyula Biblia c. csoportja megkapó, *Andréjka* József tereferéje kedves zsánerjelenet, *Markup* Béla Vadász és *Füredy* Rihárd Költő figurája jellegzetességükkel hatásosak. *Nemes* Görgy, *Szamosy* Imre, *Sóvári* János és *Gyurkovics* Rezső nívósan szerepelnek. *Szöday* Szilárd, *Karácsonyi* Géza, *Rajki* István, *Téchy* László, *Makovnik* Kálmán, *Putz* János, *Kayser* Lajos, *Szege* Sándor, *Kopits* János, *Martinelli* Jenő és *Astuto* B. Maja stílusosan egészítik ki a sikerült gyüjteményt. *Seregély* Dezső Csáky-plakettje, *Szántó* Gergely 8 magyaros zamatú emlékplakettje és *Csillag* István Rákosi-portréja képviselik nivósan a kisplasztikát.

Gy. N.

*

Az őszi tárlat képeinek reprodukálását decemberi számunkban folytatjuk.

MOLDOVÁN BÉLA: *Lakatos Márta arcképe*

Építészek, Iparművészek, Festő- és szobrászművészek! A „Képzőművészet" a jó munka reprodukálásáért nem fogad el díjazást és minden érdekes művészi hírt örömmel közöl. Szerkesztőség: I., Horthy Miklós út 144. földszint 27. Hivatalos idő: d. u. 3—4-ig.

Képzőművészet
1927. 4. sz.

A Nemzeti Szalon tárlatai

Borszéky Frigyes, Kövér Gyula és Senyei József gyűjteményes kiállításai. Három értékes piktor bemutatása nyitotta meg a Szalon őszi szezonját. Közöttük *Borszéky* Frigyes megjelenése már azért is örvendetes, mert nyolc egész esztendő óta a kerámia foglalta el ezt a dekorativ fantáziájú, mindig az artisztikum határai között maradó művészt, ki már egy évtizeddel azelőtt jóhangzású név volt a magyar pikturában. Ujból való megjelenése kellemes meglepetés. A hosszú szünet nem hatott károsan. Sőt. A művészi felfogás dekorativ megjelenésének hatásosságát erősen fokozza a kompozició frissesége, a rajz könnyedsége. A színek poetikus egybehangolása pedig ma is a régi Borszékyt mutatják be, akinek művészetét a színfoltoknak ez a nemes szinfoniája hozza közel a lelkekhez. — *Kövér* Gyula kollektiv kiállításának anyaga foglalja le a Salon felét. Itt látható a művész egész oeuvreje. Ilyennek kell lenni egy kollektiv kiállításnak. Szinte lépésről-lépésre lehet figyelemmel kísérni a művész fejlődését. Technikai szempontból rendkívül tanulságos, hogyan enged keménységéből színskálája és válik egyre puhábbá, kifejezőbbé ecsetje a hús interpretálásának örökké új problémájában, mert ez az, ami Kövér Gyula festői vénájának legfőbb mozgatója: a test, különösen a női test szépségének és érdekességének keresése. Technikai készségének érettségével párhuzamosan bontakozik ki művészi felfogásának ereje is. Legújabb kompozicióin és tájképein a mesterségbeli tudás már nem öncél, hanem eszköze a művész öntudatos mondanivalói előadásának. Kövér Gyula aktjai és tájképeinek legújabb sorozata zavartalan művészi élmény és ez a kiállítása kétségtelenül a művész új értékelését nyitja meg. — *Senyei* József par excellence portraitista. Hosszabb ideig volt László Fülöp tanítványa s a kitűnő műhely meg is látszik rajta. Portrait-it a hasonlóságon kívül, az arc vonalaiból és a szemekből áradó lélek jellemzik. Kis gyűjteményében van néhány muzeális darab, így az öreg tengerész arcképe is, melyet Budapest Székesfőváros vásárolt meg a kiállításon. A művésznek édesanyjáról festett, pietással csinált képmása, meg egy öreg női fej Senyei legjobb munkái.

GÁBOR MÓRIC: *gr. Hadik Mihály*

GÁBOR MÓRIC: *Dáma*

A Műcsarnok őszi tárlatáról.

Tirol reprezentativ kiállítása követte nyomon a három kollektív kiállítást. Régen láttunk már ehhez hasonlóan szimpatikus tárlatot. A tiroli művészek rendkívül érdekes kiállítása két okból nyerhette meg a néző tetszését. A kiállítás egyöntetű nivója azt a ritkán élvezhető érzést keltette a nézőben, hogy ezen a tárlaton — végre! — mindenki művész, minden szereplő teljes joggal áll a helyén és ha más-más művészi hitvallást jelez is a képén, de mindegyik túl van egy bizonyos

SZINHÁZ

„A színésznek mindent el kell tudni játszania" — mondja Abonyi Géza

Most szombaton este újítja fel a *Nemzeti Szinház*, 1906 óta először, *Csiky* Gergely hajdan nagy sikerű darabját: a *„Mukányi"* című vígjátékot *Galamb* Sándor átdolgozásában. A darab bemutatója *Szigeti* Imrével, a Nemzeti Szinház egykori híres komikusával, 1880-ban volt. *Horváth* Jenő, a Nemzeti Szinház volt másik kiváló művésze, 1906-ban alakította Mukányi Bódog figuráját. A közönség most nagy figyelemmel tekint a felújítás elé annál is inkább, mert a jelen szereposztás *„Mukányi"* címszerepét Abonyi Gézának, a kitünő drámai színésznek juttatta. Ez általános meglepetést keltett. Igy kerestük fel *Abonyi* Gézát és megkérdeztük, hogy érzi magát annyi nagy drámai sikerrel a háta mögött, egy szinte bohózatszerű vígjáték hőseként?

— Azt mondhatom csak, — mert ezt az elvet már régen megtanultam, — a színésznek mindent el kell tudni játszani. *A szerepkör változatossága edzi, elmélyíti, érette teszi a színészt.* Számomra föltétlenül érdekes probléma *Mukányi*, az életnek ez a félszeg úszója, aki mindig fölfelé tör, de örökké visszaesik. Probléma, mert *Csiky* Gergely, akiről ismert, hogy erősen francia hatások alatt dolgozott, a *„Mukányi"*-ból egyenesen francia bohózati vígjátékot készített. *Nehéz munkát végeztem. Érzésem szerint ugyanis, bohózatot sok próbával, csak szinpadon lehet megtanulni.* A pillanatok gyors fordulatosságát, odahaza, elmélyedve, mint a drámai szerepet, nem lehet beidegezni.

— A multban már játszottam komikus alakot. De ilyen nagy és hosszú lélegzetű vígjátéki feladatom még nem volt soha. Örülök neki, mert csak az a szerep érdekel, ami probléma. Befejezésül még azt mondhatom: annak ellenére, hogy *„tartom"* és *„fogom"* az alakot, *mégis úgy érzem magam, mintha ködbe ugranék a Mukányival.* Igaz, ez az érzés minden föladatot rejtő drámai szerepnél is jelentkezik.

— Szóval?

— *Szóval, azért most mégis, mintha kicsit sűrűbb lenne a köd...*

Mindenesetre, érdekes szinházi este lesz...

(—bó)

ISMÉT NEM TART képviseleti közgyűlést a Szinművészeti és Filmművészeti Kamara. A kultuszminiszter rendelkezése következtében, a Szinészkamara elnöksége, arra való tekintettel, hogy a kamara kettéválasztásának előkészületei már megtörténtek, képviseleti közgyűlését nem tartja meg.

IRODALMI ESTET RENDEZ Kosztolányi Dezső halálának évfordulója alkalmából, ma délután 1/26 órakor a Zeneakadémia nagytermében, a Székesfőváros Népmüvelési Bizottsága. Közreműködnek ifj. Ambrózy Ágoston, Mészáros Ági Naszódy Sándor, Orsolya Erzsi Basilides Mária és Keresztessy Mária. Zongorán kisér D'Isoz István.

AZ ÁMOK című filmet, a francia filmművészet egyik legnagyobb sikerű alkotását, Marcelle Chantal és Inkisinoff főszereplésével, csütörtökön felújítja a Belvárosi és a Rialtó filmszínház.

SZILÁGYI MARCSA
új műsorával
a
Parisette
kávéházban

Új téma, új arcok, új tájak: A FÉLVÉR

Sokszor hangoztatja a közönség, hogy új arcokat akar látni, új témákat akar hallani a mozik vásznán. Ezen a héten olyan film kerül a budapesti közönség elé, amely teljes mértékben kielégíti mindazokat, akik a sablontól eltérő, újat és újszerűt kivánnak. A svéd filmgyártásnak egyik remekbeszabott alkotása, A FÉLVÉR című dráma kerül műsorra, amely első kockájától az utolsóig, a szinészek játékától a rendezés finomságain keresztül a fényképezés művészetéig minden tekintetben eltér attól, amit eddig láttunk. Uj stílus és új művészet ez a film, amely új szenzációkat igér és ad a gyárisablonba belefáradt mozilátogatónak. Ami a különbség az olajnyomat és a festői alkotás között, az a különbség A FÉLVÉR és sok más filmprodukció között. A svéd filmművészet, amely Ajtanga és Burtáj forró szerelmét örökítette meg ezen a filmen és ismeretlen tájakat hoz elénk az északi fény honából, ezzel a filmmel megint elfoglalja azt a helyet a magyar közönség érdeklődésében, amelyet még a néma korszakban elfoglalt. A „FÉLVÉR" egyike az idei szezon legnagyobb meglepetéseinek.

MA ESTE TARTJA ezévi harmadik bemutatóját a Royal Revüszinház Az új revü címe: El Ksida. Ez arab szó. Magyarul mesejátékot jelent. A főváros szinházlátogató közönsége jól ismeri a Royal Revüszinház eddigi működését. Elgondolható tehát, hogy Heinemann Sándor, a szinház kitünő és áldozatkész igazgatója kéthónapos működéséhez méltóan, a káprázatos kiállításra számtalan alkalmat nyujtó mesejáték minden lehetőségét, milyen pompásan használta ki. De a varieté remek szinészgárdája és kiváló, új, világvárosi artistái is mindent elkövetnek, hogy a bővöletesen csillogó revükeret, mulattató, értékes tartalommal teljen meg. Nagy várakozás fogadja igy a Royal Revüszinház ma esti bemutatóját.

— A hegedű kiváló szakemberei és óriási választék *Sternberg* hangszergyárban, Rákóczi-út 60.

SZÍNHÁZ

OPERAHÁZ: Bohémélet (1/28). — NEMZETI: Nóra (1/28). — KAMARA: Kaland (8). — VIG: Hazudj nekem (8). — MADÁCH: IV. Henrik (8). — ÚJ MAGYAR SZINHÁZ: A milliomos (8). — FŐVÁROSI OPERETT: Három a kislány (8). — MAGYAR MÜVELŐDÉS HÁZA (Városi Szinház): A piros bugyelláris (1/28). — ANDRÁSSY: Boldoggá teszlek (8). — NEMZETI BÁBSZINJÁTÉK: Mesejáték gyermekeknek (4), Istvánka (8). — ROYAL REVÜSZINHÁZ: El Skida (1/29). — KAMARA VARIETÉ: Ramazuri (1/29). — KOMÉDIA ORFEUM: Utazás a hölgy körül (1/29).

— A mi szűcsünk a Váci-utcai Palugyai.

MOZI

ADMIRÁL (353-737): **Havasi vadmadár.** (11, 1/22, 1/24, 1/26, 1/28, 1/210) — **ALKOTÁS** (355-374): **Cisco, a száguldó lovas.** (1/24, 1/26, 1/28, 1/210, v. 1/22-kor is) — **ANDRÁSSY** (124-127): **Vénlány.** (3/24, 3/26, 3/28, 3/210, v. 2, 4, 6, 8, 10) — **ASTRA** (154-422): **András.** (1/24, 1/26, 1/28, 1/210, v. 1/22-kor is) — **ÁTRIUM** (153-034): **Csoda a hálókocsiban.** (Előadások kezdete hétköznap: 1/2 6, 1/28, 1/210, sz., v. 1/24-kor is) — **BELVÁROSI** (384-563): **András.** (4, 6, 8, 10, v. jobb t. 2, 4, 6, 8, 10, bal t. 3/23, 3/25, 3/27, 3/29) — **BELVÁROSI HIRADÓ** (181-244): **Részletes tudósítás a keleti hadszintérről. Észak nomádjai** (kulturfilm). **Európa ókori kereskedelme. Magyar, Ufa, Luce** és **Fox Híradók. Walt Disney új szines rajzfilmje.** (Folyt. 10—24 óráig) — **BÉKE** (291-038): **Édes ellenfél.** (5, 7, 9, v. 1/22, 1/24, 1/26, 1/28, 1/210) — **BODOGRÁF** (149-510): **Andras.** (1/24, 1/26, 1/28, 4/210, v. 11, 1/22, 1/25, 1/27, 1/29-kor is) — **BROADWAY** (422-722): **A kék hold völgye.** (1/24, 1/26, 1/28, 1/210, sz., v. 1/22-kor is) — **BUDAI APOLLO** (351-500): **András.** (1/25, 3/47, 9, v. 1/22, 1/24, 1/26, 1/28, 1/210) — **gyümölcs.** (1/25, 7, 1/210, v., ü. 2-kor is) — **HOMEROS** (496-178): **Édes ellenfél.** (1/25, 3/47, 9, sz. 1/24-től, v. 1/22-től) — **IPOLY** (292-626): **András.** (1/24, 1/26, 1/28, 1/210, v. 1/22-kor is) — **JÓZSEFVÁROSI** (131-316): **András.** (1/24, 1/26, 1/28, 1/210, v. 1/22-kor is) — **KAMARA** (423-901): **Háry János.** (11, 2, 4, 6, 8) 10 órakor díszelőadás: **Intermezzo.** — **KORONA** (telefon: 353-318): **Havasi vadmadár.** (3/24, 3/26, 3/28, 3/210, v. 3/22-kor is) — **KULTUR** (188-120): **Robinson-család.** (5, 1/28, 1/210, sz. 1/24, 1/26, 1/28, 1/210, v. 3/42, 3/44, 3/26, 3/28, 3/210) — **LLOYD** (111-994): **Egymásért.** (1/24, 1/26, 1/28) 1/210-kor: **Intermezzo.** — **NÉPSZINHÁZ** (137-244): **Asszonyok a börtönben.** (1/24, 1/26, 1/28, 1/210, v. 1/22-kor is) — **NYUGAT** (121-022): **András.** (1/24, 1/26, 1/28, 1/210, v. 1/22-kor is) — **ODEON** (422-785): **András.** (1/24, 1/26, 1/28, 1/210, v. 1/22-kor is) —

„URIMURI" Az elegáns világ KISKORCSMÁJA Pestről a HÉVVEL pár perc csupán.
SASHALOM, Kossuth-téri megállónál. Asztalrendelés 208-597

OLYMPIA (423-188): **Az elkésett levél.** (11, 2, 4, 6, 8, 10) — **OMNIA** (130-125): **Robinson.** (5, 1/28, 1/210, sz., v., ünn. 3-kor is) — **ORIENT** (114-926): **András.** (1/24, 1/26, 1/28, 1/210, v. 1/22-kor is) — **OTTHON** (146-447): **5 millió keres 1 örököst.** (Előadások kezdete hétköznap: 1/24, 1/26, 1/28, 1/210, v. 2-kor is) — **PALACE** (221-222): **Végre!** (11, 2, 4, 6, 8, 10) — **PHÖNIX** (223-242): **Repülő kalózok.** (1, 1, 3, 5, 1/28 és 1/210-kor) — **RÁDIUS** (122-098): **Enyhítő körülmény.** (1/26, 3/28, 3/210, sz., v., ü. 1/24-kor is) — **REX** (228-020): **„Z", a fekete lovas.** (Előadások kezdete hétköznap: 1/25, 3/47 9, sz. 1/24, 1/26, 1/28, 1/210, vas. 3, 1/26, 1/28, 3/210) — **ROYAL APOLLO** (222-002): **Algir.** (1/26, 1/28, 3/210, p. 3-kor is, sz., v., ünn. 4, 6, 8, 10) — **SAVOY** (146-040): **Három csengő.** (1/24, 1/26, 1/28, 1/210, v. 1/22-kor is) — **SCALA** (114-411): **La Conga.** (5, 1/28, 1/210) — **SIMPLON** (268-999): **Három csengő.** (1/24, 1/26, 1/28, 1/210, v. 1/22-kor is) — **STEFÁNIA** (Kispest, 349-338): **Éjszaka kezdődött.** (5, 7, 9, v. 3-kor is) — **STUDIO** (225-276): **Vágyak valcera.** (11, 1/22, 1/24, 1/26, 1/28, 1/210) — **TIVOLI** (225-602): **András.** (11, 3/42, 3/44, 3/26, 3/28, 3/210) — **TURÁN** (120-003): **Érett lányok.** (11, 1/22, 4, 6, 8, 10, v. 11, 2-kor is) — **URÁNIA** (145-046): **Hív a haza.** (5, 1/28, 1/210, p., sz., v., ü. 3/43-kor is) — **VESTA** (222-401): **Mata Hari.** (11, 1/22, 1/24, 1/26, 1/28, 1/210, v. 11, 2, 4, 6, 8, 10) — **ZUGLÓI** (297-093): **András.** (5, 1/28, 1/210, sz., v. 2-kor is)

BUDAPEST ÖKÖLVIVÓ BAJNOKSÁGAINAK második napján, szerdán este a Nemzeti Tornacsarnokban a következő párok mérkőznek: Bene—Strinc, Vajnovich—Varga, Pollatschek—Pálfi, Barintka—Szelezsán, Torma II.—Szalai, Szentgyörgyi—Kővári, Csontos—Szalai, Podány—Miriszlai, Frigyes—Sturm.

A BUDAPESTI KORCSOLYÁZÓ E. kedvező időjárás esetén már a napokban megnyitja a műjégpályát. Az előkészületek megtörténtek, a helyiségek már készen várják a közönséget, amelynek száma — az előjelek szerint — felülmulja a tavalyit. A kedvezményes beiratkozás határideje nov. 5. s miután ez a határnap közel esik a jégpálya megnyitásának napjához, ajánlatos a torlódás elkerülése érdekében az irodában a reggeli órákban jelentkezni.

AZ NB VASÁRNAPI FORDULÓJÁBAN a következő meccsek jutnak döntésre: Elektromos TE—Ferencváros a Latorca-utcában, bíró: Szőke II. — Ujpest—WMFC az ujpesti stadionban, bíró: Harangozó. — Kispest—Ujvidéki AC Kispesten, bíró: Thomas. — Gamma FC—Kolozsvári AC a lágymányosi pályán, bíró: Székely. — Salgótarjáni BTC—Nagyváradi AC Salgótarjánban, bíró: Antalics. — Szolnoki Máv—Szeged AK Szolnokon, bíró: Ujvári. — Lampart—Diósgyőri Mávag, Kőbányán, bíró: Szigeti. — Szegedi VSE—Mávag Szegeden, bíró: Csák.

AMOK CSÜTÖRTÖK: BELVÁROSI RIALTO

CAPITOL (134-337): **Ne kérdezd, ki voltam.** (1/24, 1/26, 1/28, 1/210, v. 1/22-kor is) — **CASINO** (383-102): **Algir.** (1/26, 3/48, 3/410, sz., v. 1/24-kor is) — **CITY** (111-140): **A marokkói lány.** (3/46, 3/48, 3/410, p., sz., v. 3/44-kor is) — **CORSO** (18-28-18): **Bizsu.** (1/26, 1/28, 1/210, sz., vas. 1/24-kor is) — **CORVIN** (138-988): **Operett.** (5, 1/28, 1/210, sz., v. 3/43-kor is) — **DAMJANICH** (425-644): **Brigitta férjet fog.** (1/24, 1/26, 1/28, 1/210, v. 1/22-kor is) — **DÉCSI** (125-952): **Becsületből elégtelen.** (5, 1/28, 1/210, p., sz., v. 3/43-kor is) — **ELDORÁDÓ** (133-171): **Tomi, a megfagyott gyermek.** (4, 6, 8, 10, v. 2-kor is) — **ELIT** (114-502): **Három csengő.** (4, 6, 8, 10, v. 2-kor is) — **FORUM** (189-543). **Mire megvirrad.** (1/26, 1/28, 3/410, sz., v., ü. 1/24-kor is) — **GLÓRIA** (427-521): **András.** (1/25, 3/47, 9, sz. 1/24, 1/26, 1/28, 3/210, v. 1/22-kor is) — **HIRADÓ** (222-499): **Részletes tudósítás a keleti hadszintérről. Észak nomádjai** (kulturfilm). **Európa ókori kereskedelme. Magyar, Ufa, Luce** és **Fox Híradók. Walt Disney új szines rajzfilmje.** (Folyt. 9—24 óráig) — **HOLLYWOOD** (225-003): **Érik a**

Hallgassa meg este a DUNACORSOBAN
Fekete Pál változatos szórakoztató műsorát.
Zene: MAGYAR—BOROS

INTERMEZZO
LESLIE HOWARD és INGRID BERGMAN GYÖNYÖRŰ FILMJE:
Ma 10 órakor diszelőadás: KAMARA
Naponta 11, 2, 4, 6, 8 és 10 órakor. Az első három előadás mérsékelt helyárral
Ma 1/210 órakor diszelőadás: LLOYD
Naponta 1/24, 1/26, 1/28 és 1/210 órakor. Az I. előadás mérsékelt helyárakkal.

SPORT

Készülődés a svájci mérkőzésre

A zürichi magyar—svájci labdarugó mérkőzésre kijelölt válogatott keret két tréninget tart ezen a héten. Szerdán a Latorca-utcai sporttelepen a következő csapat játszik: *Tóth* (Szeged AK) — vitéz *Bohus* (Diósgyőri Mávag), *Kispéter* (Szolnoki Máv) — *Kapta* (WMFC), *Szücs* (Szolnoki Máv), *Dudás* (WMFC) — *Kovács II.* (Nagyváradi AC), *Kolláth* (Szolnoki Máv), *Sárvári, Bodola, Tóth III.* (Nagyváradi AC). Szerepelni fog a tréningen *Polgár* (Ferencváros), *Biró* (Ujpest), *Juhász* (Nagyváradi AC), *Gyetvai* (Ferencváros) és *Kovács I.* (Nagyváradi AC) is. A csapat az Elektromos TE-vel játszik. Csütörtökön ugyancsak az Elektromos TE sporttelepén a következő csapat trenirozik: *Csikós* (Ferencváros) — *Pákozdi* (Elektromos), *Tátrai* (Ferencváros) — *Pázmándi* (Elektromos), *Sárosi III., Lázár* (Ferencváros) — *Kincses* (Gamma), *Zsengellér, Szusza* (Ujpest), *Sárosi I.* (Ferencváros), *Pintér* (WMFC). A csütörtöki tréningre meghívta *Tóth* István *Dósait, Olajkár* II.-t (WMFC), *Nagymarosit* és *Ádámot* (Ujpest) is.

Magyarország—Németország gyephokkimérkőzése

A *Magyar Gyephokki Szövetség* meghívásának tesz eleget a Német Gyephokki Szövetség, amikor bajnokcsapatát Budapestre küldi. A legutolsó mérkőzés tanulságaképen a német sajtó megállapította, hogy a *német válogatott csapatnak ma Európában csak Magyarország csapata a méltó ellenfele.* Magyar gyephokkizó körökben remélik a hazai csapat győzelmét, bár a magyar csapat legjobbjai közül is *többen harctéri szolgálatot teljesítenek.* Az eddigi négy találkozó közül a német csapat kétszer győzött és két alkalommal eldöntetlen volt az eredmény.

A válogatott gyephokkicsapat vasárnap a magyar—német mérkőzésen a következő összeállításban szerepel: Krämer (AHC)—Bogschütz (MAC), Liffka (AHC)—Kororot (AHC), Bikár (BBTE), Miklós (MHC)—Murai, Hárai, Berkes (BBTE), Margó (MHC), Ott (BKE). Tartalék: Cerva (MHC), Dombovári (AHC). A mérkőzést vasárnap délelőtt 11 órakor bonyolítják le a MAC margitszigeti sporttelepen.

Bécsbe utaznak hölgyúszóink

A régi magyar—osztrák mérkőzéseket helyettesítő *Budapest—Bécs* városok közötti hölgyúszó mérkőzést szombaton és vasárnap rendezik Bécsben. A magyar csapat tagjai közül a két műugró, *Zságot* Irén és *Ligeti* Magda már szerdán Bécsbe utazik, hogy a Diana uszodában trenirozhasson, míg a többiek: *Lovász* I., *Novák, Albach, Tiszolczy, Lőrincz, Dénes, Lovász II.* és *Iványi* pénteken indul útnak. A csapatot *Stieber* Lotti, a hölgyúszók kapitánya kiséri.

A KARÁCSONYI FUTBALLTORNA programmját már összeállították. Az első napon az Üllői-úton a Ferencváros—Rapid és a WMFC—Austria meccsét, a második napon Csepelen a WMFC—Rapid és a Ferencváros—Austria mérkőzését játsszák le.

November 5-ig lehet a műjégpályára kedvezményesen beiratkozni és kell a köztisztviselőknek kedvezményes tagsági jegyeiket megujítani. November 5-én tul a kedvezmények megszünnek. Irodai órák 8—1 és 3—6-ig, vasárnap 9—1-ig. Telefon: 220—455.

November 4 és 8-án délután 1/23 órakor
ÜGETŐVERSENYEK

A kievi katlan

Gránáttölcsérek ezrei az összebombázott földön

MERRŐL FUJ A SZÉL?

Budapesti érdekességek a mindenttudó statisztikai zsebkönyvből

Minden esztendő egyik legérdekesebb statisztikai olvasmánya az a hivatalos adattár, amelyet a székesfőváros Statisztikai Hivatala szokott közzé tenni. Az 1941. évi statisztikai zsebkönyv most jelent meg dr. Illyefalvi Lajos statisztikai hivatali igazgató szerkesztésében.

Tavalyelőtt melegebb volt . . .

Lapozgattunk a tartalmas kis zsebkönyvben és mindjárt az elején megállapíthatjuk, hogy az utolsó esztendőkben, persze főleg a nyári hónapokban volt egy-két meleg napunk . . . Bizonyos idő multával az ember összekeveri az esztendőket és nem emlékezhetik olyan pontosan a terminusokra. Ezért jó a zsebkönyv, amely elárulja, hogy tavalyelőtt 3 fokkal több volt a hőmérsékleti maximum, mint 1940-ben. Tavaly pontosan júiius 8-án volt a legmelegebb, 32.3 C°. A leghidegebb nap 1940 február 15-én volt, — 18.1-et mértek.

Merről fuj a szél leginkább?

A legnyomással másként vagyunk. Abból tavaly kaptunk többet. Még érdekesebbek azonban a magyarországi szélirányok. Ezek csaknem állandóan nyugatról, északnyugartól izgatják a szélkakast. És hogy számadatokkal is szolgáljunk: 1940-ben nyugatról 136, északnyugatról pedig 274 alkalommal fújt a szél. A vízállás 1940 március 18-án érte a maximumot: 7.31 volt.

A fák nem nőnek az égig?

Ki merné mondani, hogy a fák nem nőnek elég magasra? Bizonyítékkal szolgál a zsebkönyv, amelyből megállapíthatjuk, hogy amíg például a Duna sempontja 96.59 (az Adriai-tenger felett), addig a Normafa magassága 471. Ugyanakkor a lipótmezői tébolydáé csak 215 . . .

Mikor házasodnak az emberek?

A népmozgalmi részt is érdemes forgatni. Itt láthatjuk, hogy tavaly a házasságkötések száma csökkent, 393-al kevesebb volt, mint tavalyelőtt. És hogy mikor házasodnak leginkább az emberek? Természetesen — májusban! Azonban december sem marad sokkal a májusi szám mögött. Májusban 1532, decemberben pedig 1390 házasságot jegyeztek be az anyakönyvi hivatalokban.

Öreg ember, nem vén ember...

Az sem érdektelen, hogy a férfiak leginkább 25—30 éves korukban lesznek vőlegények, a nők — ugyancsak ebben az életkorban válnak menyasszonyokká. Kivétel is akad bőven. A legfiatalabb vőlegény 16 éves volt, a legöregebb 79, ami igazolja, hogy — öreg ember nem vén ember! Sőt az öreg asszony sem mindig marad pártában, mert amíg a legfiatalabb pesti menyasszony 13 éves volt, — akadt 81 esztendős is! A házasulók között 12.632 magyar és 62 német vőlegény, 12.564 magyar és 135 német menyasszony volt. A németek száma több, mint 1939-ben, de akadt egy cseh vőlegény is. A hitfelekezet szerinti megoszlásnál a katolikusok vezetnek, utánuk a reformátusok következnek, míg az izraeliták tavaly pontosan 111-el kisebb számmal szerepelnek a listán, mint 1939-ben. Felekezeten kivüli menyasszony csak kettő volt, a keresztény-izraelita házasságok is csökkentek. A reverzálisok ügye úgy alakult, hogy többnyire az anya javára történtek engedmények. Zsidó apák részére egyetlen egy alkalommal sem történt bejegyzés . . .

Csak természetes az is, hogy a nőtlen vőlegények leginkább hajadon menyasszonyt vesznek feleségül, 9514-et, az összes vőlegények (tehát a nőtlen, özvegy, elvált) 11.023 hajadon menyasszonyt vettek feleségül, de szép számmal szerepeltek az elvált asszonyok is: 1209-el, míg az özvegyek mindössze 546-an voltak. A legtöbb vőlegény az ipari segédszemélyzet közül került ki: 5526, a legkevesebb a közszolgálati díjnokok közül, csak 12 . . .

— **Tápay-Szabó László: Csokonai.** A magyar publicisztika most elhunyt mesterének, a nagy polihisztornak utolsó műve ez az életrajz, amely a Lilla-dalok halhatatlan költőjéről, a debreceni garabonciásról, az örök-ifjú Csokonairól szól. Életrajz? Sokkal, de sokkal több annál, mert ebben a páratlanul regényes életben Tápay-Szabó avatott keze feltárja a bohémsors s a művészi alkotás legtitkosabb rugóit is, valamint a magyar rokokót tudós megalapozottsággal írja le, mondanivalóját rengeteg ismeretlen Csokonai-levéllel, ezernyi mulatságos és elgondolkoztató adattal s adomával dokumentálja. A mai ember valósággal felüdül, ha beleélheti magát a Csokonai-kor tiszta levegőjébe s ilymódon ez a gyönyörű, korabeli képekkel dúsan illusztrált munka, zaklatott napjainkban valóságos ajándék. (Dante-kiadás.)

Virágot Kis Kivitelától
V.-SZENT-ISTVÁN-KRT-5-TEL: 11-38-48

Házkezeléshez Házbérkönyvek, házbérnyugták. Lakó nyilvántartási könyvek.
MINERVA PAPIRHÁZ Andrássy-út 3.

USA-lépés Helsinkiben

Washington, nov. 4.

(NST) Londonból olyan hírek érkeztek Washingtonba, hogy Nagybritannia hadüzenetet tervez Finnország ellen és csak azért habozik még, mert az Egyesült Államok bizonyos helsinki lépésének eredményére vár.

A hétfői sajtóértekezleten megkérdezték Hull külügyminsztertől, van-e alapjuk ezeknek a híreknek. Hull azt válaszolta, hogy az Egyesült Államok kormánya valóban arra intette Finnországot, szüntesse meg a Szovjetunió elleni hadműveleteket, ha fenn akarja tartani az Egyesült Államokkal való barátságát. A miniszter megjegyezte még, hogy a washingtoni kormány ismételten figyelmeztette a helsinki kormányt arra, milyen aggodalommal figyelik az Egyesült Államok a Finnország által követett politikát.

Helsinki, nov. 4.

(NST) Hivatalosan jelentik, hogy a finn kormány közlést kapott az Egy. Államok kormányától. A közlést a Finnország és a Szovjetunió közti háborúra vonatkozik.

A közlésről Londonban kiadott hír szerint az Egy. Államok kormánya azt az állásp[illegible]t foglalná el, hogy Finnországnak békét kellene kötnie a Szovjetunióval, ha továbbra is baráti kapcsolatokat akarna fenntartani az Egy. Államokkal. A hivatalos finn közlemény nem ad hírt ilyen washingtoni kívánságról. A finn kormány egyébként rövidesen állást foglal az egyesült államokbeli közléshez.

Sztalin gabonát kér...

Róma, nov. 4.

(Stefani) Sztalin gabonát kér az orosz nép és a hadsereg számára. Ez mutatja, milyen súlyos helyzetbe került a Szovjetunió az ország nyugati részének elvesztése következtében. A szovjet sürgős kérésére az angol kormány elrendelte, hogy az Angliának szánt kanadai gabona egy részét szállítsák a Szovjetunióba. Kanada közölte, hogy gabonatartaléka elegendő mind Anglia, mind a Szovjetunió igényeinek kielégítésére, de nem mondotta meg, vajjon elegendő tengeri szállítóeszköz áll-e rendelkezésére a nagymennyiségű gabona elszállítására. Mindenesetre az a körülmény, hogy Kanada szállít gabonát a szovjetnek, élénken bizonyítja, mennyire súlyosan érinti a Szovjetuniót az ország nyugati részének elszakítása és mennyire nem felelt meg a valóságnak az angol-szovjet propaganda ama hiresztelése, amely szerint a szovjetcsapatok Ukrajna elhagyása előtt kiürítették az összes magtárakat és nagymennyiségű gabonát helytek biztonságba. *(MTI)*

Arcképkiállítás a Műcsarnokban

A Műcsarnok kiállításán ezúttal arcképek gyüjteményét állította össze a Képzőművészeti Társulat igazgatósága. Két teremben gyönyörködve járhatunk. A magyar festészet elhúnyt legnagyobb mesterei láthatók itt. *Munkácsy* Mihály, *Lotz* Károly, *Székely* Bertalan, *Balló* Ede, *Kupeczky* János, *László* Fülöp, *Karlovszky* Bertalan, *Benczur* Gyula, *Borsos* József, *Barabás* Miklós s a többi nagy név között külön oázis a mai művészi ízlés szívügye: *Rippl-Rónai* József három képe.

„A Magyar Arcképfestők Társasága" alkotja a kiállítás másik részét. A katalógus bevezetőjében *Zombory-Moldován* Béla, a Társaság elnöke hosszabb magyarázattal szolgál. „Az arcképfestés mai helyzetét sulyosbítja még a nagyközönség mai szépségideálja, amely a belső lelki tulajdonságok és jellem külső megnyilatkozása, illetve realisztikus vagy hű ábrázolása helyett a kozmetikázott babatípust, vagy a divatos mozisztárt helyezi előnybe és saját magáról is ilyet vagy hasonlót akar festetni", írja. Ez egyúttal talán mentsége is akar lenni a kiállított arcképek sablónos, képszerűtlen, inkább szines fotográfiára emlékeztető jellegének. A nagy tömegben azért megállít egy-egy mű. Ismertebb vagy kevésbbé ismert művészek munkája, akiken érződik az inspiráció, a nagyrahivatottság, az igazi tehetség.

Az elhelyezés sorrendjében kiragadunk néhány művet, festményt és szobrot: *Benkhard* Ágost, *Sárkány* Gyula, *Dankó* József, *Bory* Jenő, *Istókovics* Kálmán, *Kernstockné Stircker* Gina, *Istók* János, *Kisfaludy Stróbl* Zsigmond, *Czencz* János, *Dabóczy* Mihály, a fiatal, először kiállító *Szent-Györgyi* Kornélia, *Markup* Béla, a nagy jellemzőerejű, kissé stilizáló, de mégis a természetet kutató *Csillag* István, *Székely* Imre, az artisztikus *Eösze* András, a monumentális erejű *Buzi* Barna, a kitűnő *Frank* Frigyes, a klasszikus *Szenes* Fülöp, a ragyogó színpalettájú *Hermann* Lipót, a mindig képszerű, nagyszerűen komponáló *Kontuly* Béla, *Papp* Domokos, *Burján* László, *Knopp* Imre, *Gábor* Móric, soproni *Bors* Károly, *Jakab* Ödön, a francia ízlésű, könnyed technikájú, szuggesztiv *Bini Föglein* István, a finom *Feszty* Masa, a mesteri *Telcs* Ede, *Bácsai Szánthó* Mária, a finom ködökön tünődő lorbersbergi *Lorberer* Anna. —git.

Attlee Kanadában

London, nov. 4.

(NST) Attlee, főpecsétőr a newyorki nemzetközi munkásértekezlet befejezése után Kanadába utazott. A főpecsétőr rádióbeszédet intézett a kanadai néphez s többek közt azt mondotta: Hitler előnyben volt s ezzel védekezésbe kényszerítette Angliát. Csakhogy ez a védekezés támadó jellegű volt, mert Anglia minden lehető alkalommal megtámadta az ellenséget. Még Dünkirchen után is középkeleti haderejét erősítette Nagybritannia. Attlee végül megigérte, hogy a jövőben is folytatódni fognak az angol támadások.

KOPROL KOPROL csokoládés hashajtó 12 fillér

Rendezte: Carl **Froelich.** Csak felnőtteknek!
Csoda a hálókocsiban
Egy csapodár férj, aki megjárta...
Premier ma ATRIUM

Moldován Béla

Pesti Napló
1938 márc. 31.

— **László Fülöp emlékezete az Arcképfestők Társaságában.** A Magyar Arcképfestők Társasága évi rendes közgyülésén az elnök kegyeletes szavakkal parentálta el **László** Fülöpöt, a társaság elhúnyt tiszteleti tagját. Elhatározta a közgyülés, hogy az ősz folyamán ismét megrendezi a Nemzeti Szalonban szokásos arcképkiállitását, amelyre a társaságon kivülálló müvészeket is meghivja. A közgyülés betöltötte Balló Ede örökét s elnökké egyhangúlag **Glatz** Oszkárt, társelnökké **Zombory Moldován Bélát**, ügyvezető igazgatóvá **Kövesdy** Gézát választotta meg.

MÁRCIUS 31 NAP

Vasárnap **20** B3 Oculi		B3 Hubert
Hétfő **21** Benedek ap		Prot. Benedek
Kedd **22** Genuai Katalin		Prot. Oktávián
Szerda **23** Viktorián vt.		Prot. Frumene
Csütörtök **24** Gábor főangyal	☾	Prot. Gábor
Péntek **25** *Gyüm. o. B. A.		Prot Gy. o. B. A.
Szombat **26** Emánuel	13. hét	Izr. Semini Prot Manó

Moldován Béla

MAGYAR IPARMŰVÉSZET

1935, 18. l.

AZ IPARRAJZISKOLA IGAZGATÁSA. A Székesfővárosi Iparrajziskola vezetésében jelentős változás történt. Dr. Vidéky Emil az eddigi igazgató nyugalomba vonult. Az a több, mint negyedszázad, melyet a főváros e mintaszerű iskolájában mint tanár, majd mint igazgató töltött, valóban értékes munkásság útját jelzi. Elsősorban technikai s technológiai ismereteket közvetített úgy a katedrájáról, mint irodalmi munkásságával. Vidéky dr. nevét nemcsak idehaza, de a külföldön elsősorban pedig Angliában is megbecsültté tette s idegen nyelven megjelent szakmunkáit mindenütt nagy tetszéssel fogadták. A fővárosi Iparrajziskolának szakirányú és technikai szellemű kifejlesztésével pedig a magyar iparoktatásban szerzett elévülhetetlen érdemeket. A Magyar Iparművészetben magvas tanulmányai jelentek meg s tevékenyen vesz részt társulatunk életében is. Utódjául a főváros Moldován Béla tanárt és festőművészt nevezte ki. Az új igazgató eddig, mint az alakrajz és festészet tanára működött az iskolánál s egész nemzedékeket nevelt fel a művészi rajztanítás szellemében. Kellemes modorával, szerény s nemes egyéniségével nemcsak tanártársai s növendékei körében szerzett magának sok tisztelőt, de művészkollégái közt is. A Műcsarnoknak régi kiállító-művésze Moldován, akinek festményeit elsősorban a kompozició szépsége, arckép-tanulmányait pedig az eszközök választékos eleganciája jellemzi. Moldován kinevezése széles körökben váltott ki megelégedést.

A Szépművészeti Kiállítások előjegyzései: áprilisban Bernáth Aurél, májusban Szőnyi István gyüjteményes kiállítása. Júniusban a magyar Rézkarcoló Művészek Egyesülete állítja ki ugyanazt az anyagot, amely május—júniusban az angol koronázási ünnepségek alkalmából Londonban is szerepel, a Victoria and Albert Museum termeiben.

*

A Szépművészeti Kiállítások a korunkbeli magyar festőművészet java értékeit a vidékkel is megösmertetik, egy-egy reprezentatív tárlat révén. Vidéki városaink különben is egyre komolyabban érdeklődnek a modern művészet iránt. Legközelebb Gyöngyösön rendezünk kiállítást. A továbbiakban Nyiregyháza, Debrecen, Szeged, Pécs és Szombathely van soron.

Szépművészeti Kiállítások, Budapest, IV., Mária Valéria-utca 8.
Telefon: 18-21-22.

SÜRGŐS INTÉZKEDÉST KÉRÜNK!

Május 30-án megnéztük a Szent Jobb Andrássy úti vonulását...

A Szent Jobb a magyar nemzetnek legnagyobb kegyszere. Túlnőtt minden korok felekezeti kérdésein. Túlnőtt a katolikus egyháznak szorosan vett egyházi ügyén. A Szent Jobb a magyar nemzet géniusza, a nagy Országépítő védő, oltalmazó, dolgozó és országot formáló keze, a nemzet egységének erős vezetője, az útmutató, a figyelmeztető, de ha kell, a fenyítő és a sujtó igazi férfi jobb. 900 év óta az a magyar kéz, amely nemcsak a nemzetet vezérlő marsallbotot tartotta, nemcsak a szeretet apostoli keresztjét, de a kardot is! A Szent Jobb a leghatalmasabb magyar nemzeti eszmének késői századokra s ezredekre visszamaradt hit és erő forrása.

A Szent Jobb 1771 óta először hagyta el a budai várat, hogy a megtizedelt és megtépett magyar szívekbe talán éppen a legszükségesebb pillanatban új lángra gyujtsa mindazt, ami magyar! A Szent Jobb leszállott az ősi Várból és elindult országjáró útjára...

Első állomása az Országháza volt s első útja a nemzet hőseinek terére vezetett, az első magyar sugárúton, az Andrássy út vonalán. Több kilométer hosszúságot tett ki az a menet, amely kíséretében az egész magyar nemzetet — annak tradicionális multját — történelmi jelenét és reménybeli jövőjét volt hivatva nemcsak a mai magyar nemzedék előtt, de széles e világ népei előtt képviselni.

Ez a nagyszerű koncepció, ez a történelmien való scenika nagy művészi feladat, amely — és ezt meg kell mondanunk — minden nagyszerűsége mellett egy súlyos kultúrhibát mutatott!

Leírhatatlan fenséges hatású volt a Pápa Őszentsége követének vezetésével a külföldi bíborosoknak és a menetnek teljes egyházi része. Mi, művészek, megéreztük ebben a képben az évezredes egyházi pompa kultúrájának tökéletes formai kikristályosodását... Minden magyar szívet lelkesedésre ragadott az Első Magyar vezetésével a nemzet előljáróinak és a magyar törvényhatóságoknak valóban nagyszerű felvonulása. A szeretet és remény könnye csordult szemünkbe nemzetünk ifjúságának végeláthatatlan sorát szemlélve. Fiainknak és főleg leányainknak magyar formaruhás nagy csoportjai már így — talán még nem is egészen kiforrott első csokorbafogásukkal is nagyszerű hatásúaknak bizonyultak. Hiszen ez a fejlődő jövő igazi képe volt... A föld népének ősi viseletei pedig egyenesen a világ elé látszottak harsogni az ezeréves mult nagyszerűségét.

De volt egy nagyon hosszú — talán egymaga kilométeren felül elhúzódó vonulat, a magyar ipar céhszerű alakulatainak siralmas és szégyenteljes menete! Ezt nem lett volna szabad! Igen, a legnagyszerűbb magyar kéznek, a Szent Jobbnak vonulásán elsősorban ott a helye a magyar dolgozó kéz ünnepi felvonulásának, de nem így!

Azt a nagy szimbólumot, amelynek mint párja nélkül álló örök nemzeti kincsnek értékét és jelentőségét az életében először földünkön járt pápai követ is oly költőien érzett és értett meg, nem vezetheti a kitűnő magyar iparos kezet szimbolizálni akaró de zsibvásári nivótlanságba kotyvasztott kilométeres tingli-tanglija! Nem igaz és soha nem igaz, hogy iparunk sokszázados multja és küzdő és erős akaratú jelene ilyen kultúrálatlan, ilyen minden nívót és minket, iparművészeket elsősorban meghazudtoló és megcsúfoló formában jelenhet meg a nemzet legnagyobb és legszentebb ünnepi felvonulásán. Ennek a kérdésnek a megoldása önmagában egy igen nagy és sok természetes egységből összetett szakművészeti feladat. Ezt egy ember meg sem alkothatja. És itt sürgős kötelesség hárul az illetékes államhatóságokra, az ipartestületekre és minden illetékes szervre. A legrövidebb idő alatt reparálni kell ezt a szégyenteljes hibát, mert küszöbön áll a Szent Jobb minden eddiginél nagyszerűbbnek tervezett vonulása a jelen ünnepi év augusztus 20-án! Ennek a vonulásnak hibátlannak, tökéletesnek kell lennie. Nem „összegekről" és nem megoldhatatlan problémákról van itt szó, de arról, hogy végtére is szakemberekre kell bízni a szakkérdések megoldásait! Ez pedig tiszta i p a r m ű v é s z e t i szakkérdés. Meg van erre a jól kipróbált és kitűnően bevált szervezet, az Iparművészeti Társulat, itt vannak nagyszerű iparművészeink egész tábora — ahány céh, annyi különálló feladat! Így nemcsak művészi, de érdekesen változatos is lesz ez a menet. De nem egy olyan hivatott művészünk is van, aki ezt a sok művészien egyéni egységből álló magyar céhvonulást valóban impozáns menetté formálni képes.

Nem hivatkozunk a számtalan, ősi tradiciókból sarjadt nagyszerű külföldi példára. Adjunk mi újat az újjá éledni akaró magyar nemzet ezeréves bölcsőjéhez. Adjuk a jelent és mutassuk meg benne a jövő álmait és akarását. De adjunk elsősorban olyat, ami nemzeti kultúránk magas szintjét tükrözi a világ elé és adjunk olyat, amely így nívóban méltó csatlakozás a Szent Jobb magasztos nagyszerűségéhez. A magyar ipar céhszerű vonulása a Szent Jobb előtt, megjelenésének formai szellemiségében éreztesse meg azt a jövőt, ahová a Szent Jobb kíséretében a nemzet hivatott vezérkara valóban vezet. Ez a felvonulás d e m o n s t r á c i ó és nem utcai látványosság! Ez hatás, de nem olcsó mulatság! Ez legyen minden ízében élmény, legyen tanítás és okulás. Ezt a menetet látva, osztatlanul minden magyar szívnek örömtől és büszkeségtől duzzadnia kell és a nagy világnak meg kell döbbennie azon, hogy van egy parányi nemzet, amely ezer év előtt kitörülhetetlenül beírta nevét Európa történelmének külön oldalára s ez a nemzet azóta is és ma is kultúrájánál fogva méltó az európai nemzetek tagságára.

Hivatott iparművészkezekre kell bízni a megoldást és akkor nem történik meg az, hogy akár a legnagyobb gonddal összegyüjtött adatok is siralmas gicsé silányodjanak. Hivatott iparművész álmok megvalósulását akarjuk és várjuk augusztusra és akkor, állítjuk, valóban olyan történelmi menet lesz a Szent Jobb vonulása, — amelyet leírásaiban és képeiben igaz nemzeti büszkeséggel tárhatunk a nagyvilág elé a lapok, a rádió és a film útjain.

Ezért s ü r g ő s i n t é z k e d é s t k é r ü n k!...

A BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROSI KÖZSÉGI IPARRAJZISKOLA FENNÁLLÁSÁNAK 160 ÉVES JUBILEUMI KIÁLLÍTÁSA

Az ízlésesen rendezett kiállítás alkalmassá tette a Nemzeti Szalon termeit arra, hogy a változatos anyag sokoldalúságát kiemelje. A helyiségeket szemléletes és egyben hangulatos fülkékre osztva sikerült a díszítő elemekkel kedves közvetlenséget elérni, amely letompítva a kiállítások hivatalos ridegségét, a dekoratív műfajok hangulati hatására utalt. Ebben a környezetben a szó nemesebb értelme szerint vehető esztétikai benyomást keltettek ezek a nem is önálló igényű műhelymunkák, amelyek még alig léptek ki az oktatás szűkebb köréből az önálló invenció területére.

Az Iparrajziskola 1778-ban kezdte meg működését. Többszöri lényegtelen jellegváltozás után 1876-ban a Székesfőváros vette át az irányítást és mint iskolafenntartó pontosan kerülhatárolt munkakört határozott meg az iskola működése számára. Az iparhoz szükséges rajz, a szakrajz és díszítőrajz tanítása volt a főcél, melynek hatását azáltal tették sikeresebbé, hogy — fokozatosan fölszerelve az intézményt — a gyakorlati oktatás számára is lehetőséget teremtettek. Így lassanként a különböző szakosztályok fölállításával az elsajátított ügyességet alkotó képességgé nevelhették s néhány igen szép és harmónikus mű elkészítésére vezethették a különben csak iparosigényekhez szokott növendékeket. Ez a folyamat sokban hozzájárult ahhoz az ízlésneveléshez, amelynek eredménye a díszítő művészetek behatolása a mindennapi életbe és amely az emberi környezet finomabb formái révén egy kellékeiben is művészi élethangulat fejlődését van hivatva szolgálni. Minden munkát, amely az ízlést, az emberi életformát rendező és alkotó ízlést fejleszti, örömmel kell üdvözölnünk.

A kiállítás anyagából elsősorban a bemutatott műhelymunkák tarthatnak számot az érdeklődésre. Itt bebizonyítva látjuk, hogy az Iskola nevelő módszere eredményre vezet, mert hiszen az elméleti oktatás előkészítése után a tanultakat előnyösen tudják fölhasználni a növendékek munkáinál. A kiállított tárgyak anyaga az összes szakosztályok együttműködésének az eredménye és ebből komoly stílustörekvéseket, a mai tisztultabb iparművészeti irányokhoz való igazodást lehet kiolvasni. Az irányítás tekintetében beláthatatlan hatása volna iparosságunk fokozottabb mértékű bevonása az Iskola kiképző munkájába és, mintahogy az itt kiállított műhelymunkák bizonyítják, a közönséget művészi igényű műtárgyakkal, sőt használati tárgyakkal ellátva, általánosan finomult ízlés elterjedését lehet elősegíteni. Harmónikus, kiegyensúlyozott munkák találhatók a kiállított munkák között, amelyek a modern, leegyszerűsített forma korszerűségének az igényével lépnek föl. Úgyszintén jó hatásúak a jó érzékkel kiválasztott, dekoratív folthatásokra törekvő és ugyanakkor mérsékelt színeffektusokkal megtervezett textiliák. Nem kifogásolható, hogy az évekkel ezelőtt megszűnt gobelinszakosztály munkáit is bemutatták, hiszen ezek a nagyhírű művek éppen annyira hozzátartoznak az iskola hírnevéhez, mint Kórody György nevéhez. Az agyagipari és faipari szakosztály működéséről is érdekes darabok tettek tanúbizonyságot, úgyszintén a könyvkötészeti munkák, melyek az ország legjobban felszerelt iskolai könyvkötőtanműhelyében készültek.

Igen tanulságos a kiállítás retrospektív része, amely az iparosság törekvéseinek történelmi keresztmetszetét mutatja elsősorban a rajzpedagógiai irányelvek szempontjából. Fontos dokumentumok ezek a rajzok, mert nagyszerű áttekintést nyujtanak a céhbeli iparos lelki magatartásának a változásáról. Miképen alakult a kordivatok befolyása alatt, a klasszicizmus, naturalizmus, eklekticizmus hatására az iparosság ízlésbeli magatartása és miképen fejlődött ki a változások után, az új idők követelményeinek megfelelően a mai iparostípus. A kereslet mértéktelen megnövekedése csak felületes kiképzést engedett. Ezen a ponton vár fontos szerep az Iparrajziskolára.

Nem kételkedünk benne, hogy ezt a szerepet a Székesfővárosi Iparrajziskola a jövőben is jól fogja betölteni. Hiszen Zombory-Moldován Béla igazgató vezetése mellett, aki nehéz tisztét oly sok tudással és olyan lelkes szeretettel látja el, kiváló tanári kar működik, amely mintaszerű színvonalon tartja az oktatásnak ezt a nehéz fajtáját.

Az agyagipari szakosztályban a vezető tanár: Vértes Rezső c. igazgató, oktató művezető és a munkások: Kohl Alajos és Trabert Péter, a díszítőfestő-szakosztályban a vezető tanár: Fáy Aladár, a h. vezető: Dudás Jenő tanár, a tanárok: Basilides Sándor, Kauser Andor és a művezetők: Zsille Kálmán, Farnadi Richárd, a faipari szakosztályban a vezető tanár: Devecska Ferenc és az oktató művezető: Csavlek András, a könyvkötő-szakosztályban a vezető tanár: Legát Albert, a h. vezető: Szabó Jenő tanár és az oktató művezetők: Balogh László, Dr. Kluge Endréné, Ács Géza, az ötvös-szakosztályban a vezető tanár: Tóth Gyula és az oktató művezetők: Szőnyi László, Emszt Kálmán, a sokszorosító-szakosztályban a vezető tanár: Szathmáry István és helyettese Paulovits Pál tanár, valamint a tanárok: Arató Gyula, Jantschi Béla és az oktató művezető: Vass Ernő, a díszítőszobrász-szakosztályban a vezető tanár: Tóth Gyula és az oktató művezetők: Kopeczky Alajos és Ko-

MAGYAR IPARMŰVÉSZET 1938.

vács Lajos, a ruhatervező-szakosztályban a vezető tanár: Mosdóssy Imre, a tanárok: Héya Zoltán, Kováts József, Bosssányi József és az oktató művezetők: Gyuris Pál, Zentz Paula, a textil-szakosztályban a vezető tanár: Lakatos Arthur, a tanár: Dr. Brummer Ernő és az oktató művezetők: Örkényi István, Kádár Gáborné, Szabó Aladárné.

Ezenkívül az esti iparostovábbképző tanfolyamokon az alakrajzon Dudás Jenő, Kovács Ágoston, Kovács József, a díszítőfestő-osztályon Fáy Aladár, a faipari osztályon Devecska Ferenc, a könyvkötő-osztályon Legát Albert, Balogh László és Ács Géza, a mintázó-osztályon Fülöp Elemér, a nőiszabászati osztályon Mosdóssy Imre, Gyuris Pál és Zentz Paula, az ötvös-osztályon Tóth Gyula, a sokszorosító osztályon Szathmáry István, a textil-osztályon Lakatos Arthur, az üveges-osztályon Jantschi Béla vállvetve törekszenek arra, hogy a növendékek magasabbrendű műipari szempontból megfelelő kiképzést kapjanak, hogy a mai nehéz életviszonyok között majdan becsülettel és derekasan vívhassák meg saját egyéni küzdelmüket.

POGÁNY ÖDÖN

IPARMŰVÉSZETÜNK KORSZERŰ LEHETŐSÉGEI

III. A VÁSÁR.

Alig hat-hét éve, hogy pár nappal a megnyitás előtt — mint mondani szokás, az utolsó pillanatban — egy hivatalos pavillon-igény jelentkezett a vásár műszaki irodájában. Volt nagy riadalom, ami nem is csoda, hiszen ilyenkor minden kvadrátméter hely már pontosan telekkönyvezve van odakint. A helyzet igen kényes volt, tekintve, hogy a Székesfővárosnak egy olyan érdekeltsége jelentkezett, amely eddig még soha részt nem vett a vásáron. „Új kiállító" — és hozzá maga a „háziúr", a Főváros! — Kimentünk terepszemlét tartani — de nem sok bizakodással, inkább azzal a magunknak sem bevallott belső szorongással, hogy úgyis hiába...

Odakinn serényen folyt a munka. Ácsok, asztalosok, tapétások, mázolók, címfestők valóban vásárian tarka forgataga. Nyüzsgött minden, mint egy felkavart hangyaboly. Kisebb-nagyobb standok, pavillonok egymásnak állották útját a maguk készülő félmeztelenségében, vagy megkésve még csak lécvázaikban meredezve egy-egy találós kérdésként a szemlélő előtt. Ennek a kavargó és kristályosodó ambíciónak a kellős közepében komoran, érdektelenül és bizony nem kissé kiábrándítóan ott őrködött a városligeti zenepavillon, a nagy „tabu", az érinthetetlen, a hivatalos, a mit tudom én, mi minden még, amelyhez nemcsak hozzányúlni nem lehetett, de amelynek megközelíthetetlen felsőbbségére mi sem jellemzőbb, minthogy „józan ésszel" gondolni sem lehetett arra, hogy a ligeti térzenének ezt a hatósági szentélyét profán vásári ambició érinthesse... Kanics építész, a vásár műszaki fővezére egyenesen kinevetett, amikor rámutattam, hogy én „ezt" fogom hát átépíteni! — Mondom, alig hat-hét esztendeje, hogy történt... Iparművész akkor még alig csípett el egy-egy munkát odakint — azt a két-három vásári benfentest kivéve, akik elég élelmesek voltak már akkor belekapcsolódni ebbe az évről-évre megismétlődő lehetőségbe. Kontár ellenben annál több nyüzsgött. Nem ipari kontár, mert az ipartestületek ugyancsak éberen vigyáztak erre, de a kiállítási standok, pavillonok tervezői között bizony alig-alig találunk hivatott tervezőt. És természetesen ennek megfelelő volt a kép is... Ugyancsak dívott még a szalámiból kirakott cégérek — a hentesáruból emelt parlament — s a „cukrászművészet" felejthetetlen halászbástya remekeinek hátborzongató gyönyörűsége. A szerszámkészítő ipar is szívesen rakta ki a nagy angyalos magyar címert fúrókból, harapófogókból, reszelőkből és vésőkből — s bizony jó Kossuth apánknak drogszerekből kirakott irtózatos portréja sem igen hiányzott a „kerettel együtt olcsó havi részletre megvásárolható eredeti olajképek" szabad standjának valamely szomszédságából.

És mégis állott a Vásár! — ha kissé zsibvásár volt is.

Azóta eltelt hat-hét munkában, küzdelemben hosszú esztendő, s valljuk be — tagadhatatlan a nagy fejlődés.

A Vásár ma komoly látványosság — a Vásár ma nem zsibvásár többé. A Vásár ma kereskedelmi és egyéb vonatkozásai mellett országnevelő feladatokat kezd betölteni. Az az évről-évre új köntösbe való megjelenés ma már nemcsak sok ezer kisiparosnak ad jó tavaszi kenyeret, de mindig több és több hivatott szakembert von be a formai kialakításnak és a művészi rendezés megoldásainak belső versenyébe.

A Vásár ma már egy darab gyakorlati élet a szónak legszélesebb vonatkozásában. És szép ezt az életet közelről megnézni minden erényével és minden hibájával egyetemben. Szép ez az élet, mert egy folyton megújhodó — folyton fejlődő élet, egy évről-évre való újjászületés, egy szemünk előtt lejátszódó kibontakozás és beteljesedés. Egy teljes,

kerek és egész élet — a születéstől az elmúlásig —, s miként a tavasz a fák rügyeit bimbóvá fakasztja, úgy virágzik ki a Vásár is minden tavaszra. Gyümölcse pedig ennek a virágzásnak a mi szempontunkból a tapasztalat, az okulás — és a következő év fejlődő eredményei.

*

Az idei Vásár arculata a multakhoz viszonyítva talán első esetben mutatott építészeti koncepciójában határozott nagyvonalú és átfogó ambíciót, ha ez — amint nyomban meg kell mondanom — nem is sikerült teljesen. Mindenesetre igen örvendetes volt tapasztalnunk, hogy a Vásár reprezentatív területéről majd kivétel nélkül eltüntek a kellemetlen hatású apró-cseprő és mindég „útban álló" kis szabadtéri standok. Ezek helyett nagy egységek igyekeztek nyugodt, de változatos tér- és tömeghatásokra s bizonyos fokig már összhatásokra is. Az alaprajzi elgondolás sok jó iniciatívája kissé megcsonkult azon, hogy a liget adottságainak — főleg fáinak — természetes lombkoronái még mindég nem illeszkednek az architektónikus formamegjelenést díszítően a képbe. Ezek a fák minden természetes szépségük mellett igen sokszor zavarnak, aminek okát abban látom, hogy a Vásár rendezési terve csupán papiroson készül, s itt is inkább csak alaprajzilag. Az esetleg készülő „főzőperspektívák" ábrázolásain a lombkoronák nem a természetes valóságot, mind inkább az építészeti rajzolók rutinirozott ábrázolástechnikai készségét tükrözik vissza. Pedig ma már ott tartunk, hogy az épület és a környező fák a Vásáron is csak motívumok — a nagy architektónikus plasztikai mű maga a Vásárváros. Levének pedig a fák itt meglévő adottságok, az igazán sikeres és nagyhatású rendezési tervet olyan térmodelleken lehetne csak megoldani, a.ol az adottságokhoz térben — tehát a valósággnak megfelelő háromdimenzióban — van módja az egyes pavillonok tömegét hozzáformálni a rendezési terv alkotójának.

*

A Vásár főbejárata az idén egy büszkén hirdetet 40 egynéhány méter magas ú. n. fúrótorony volt Az elképzelés talán itt is szebb volt, mint amit a valóság adott. Az a vasszerkezetű váz — mintha kissé testnélküli csontváz lett volna az alatta s mögötte felsorakozó térplasztikai tömör hatások mellett. A szökőkút sziklás szoborcsoportozatát, amely mindaddig bántóan zavaró „öregember" lesz a folyton modernebb megjelenésű derűs vásárépületek között, míg egy újabb merész gesztus a szorosan vett szökőkút részének szellemes kiexponálásával valamely stílusban jól illő átépített búra alá nem rejti, — egy bizony elég gyenge orientáliskodó pavillon igyekezett elfödni sem ezt, sem önmagát illető sok sikerrel. Az első nagy térhatást az idegen államok önálló pavillonjainak kellett volna adniok. Ez az elképzelt összhatás itt nem sikerült, bár maguk a pavillonegységek úgy formában, mint színben határozottan a lehiggadás eredményét mutatták. A Külkereskedelmi Hivataltól kezdjük megszokni már, hogy kiállítási nívóban az elsők között halad, s pavillonjában ifj. Szabó István valóban jó munkát végzett. Szellemes és ízlésesen megoldott belső előtere mintegy szerves egészévé lett a homlokzatának. Belső rendezései és dekorációs megoldásai a szakszerűséget ízléssel emelik — de soha nem zavarják. Jugoszlávia nagyméretű fotókon adott ízelítőt természeti szépségeiről és főleg kitűnő bútorfatermelésére hívta fel a figyelmet levegős és jól áttekinthető belső elrendezéssel. A franciák kissé túlzsúfoltnak hatottak, s mintha a vásár karakterisztikumait összekeverték volna egy kiállítás jellegzetességeivel. Az olaszok ezzel szemben némileg jobban rendeztek. Wien pavillonja ismét tanuskodott arról, hogy a Wiener-Kunst mindig kitűnik a maga szinte definiálhatatlan egyéni és finom ízlésével. Porcellán és fayence kisplasztikája modern formakultúrában mutatott anyagszerűen nemeset. Brazilia és Egyiptom kis pavillonjai nacionális formamegjelenésében jó hatásúak voltak, s úgy külső kiképzésük, mint belső rendezésük ifj. Petry Béla fejlődő érzékét dicsérik.

Továbbmenet az Iparcsarnok és a nagy szökőkút között terül el a Vásárváros tulajdonképeni „City"-je. Itt láttuk a sztár-kiállítókat. A zenepavillont ezúttal a Dreher-gyár építtette át. Artisztikus reklámépítészeti hatása Szivó Pál kitűnő építőiparművészünk érdeme. Ettől jobbra a Goldberger-pavillon mintha máskor jobb meglepetést hozott volna mint ezidén. A főtengely másik oldalán két hatalmas vasszerkezetű kiállítási csarnok — a Rimamurányi-Salgótarjáni Vasmű és a Weiss Manfréd-gyárak — ezúttal világvárosi hatásokra törekedtek és speciális ipari megjelenésük ha nem is túl művészi, de határozottan iparilag igen jó ízlésű volt. Az utazás és idegenforgalom is szakszerűen tömörült már az idén. Az O. M. I. H. és a Főváros Idegenforgalmi Hivatala a párizsi kiállítás reminiszcenciáit mutatta be. A külföldi és vidéki városoknak e mögött elhúzódó egységében is némi javulás mutatkozott a kiállítási nívót illetően. A Gáz- és Elektromos műveknek kissé sablónos épülettömbe után a középtengelyben elhelyezkedő Orion-pavillon valóságos kis felhőkarcolónak hatott, kár, hogy a plasztikus reklámszöveg megoldása zavarta kissé az architektúrának — bár nem új — de jó arányait. Tervezője : Breuer Albert azért így is dicséretes munkát produkált. A Dohányjövedék tavaly talán jobb volt, az idén viszont jó ízlése mellett praktikusabb megoldásokat adott benne a kitűnő Kaesz Gyula tanár.

Maga az Iparcsarnok ezúttal elérte az első lehiggadás állomását. Nem voltak belső „pavillonok", hanem jó térelrendezéssel általában egyszerű — szakszerű — és ízléses jó standok. Levegősség és jó áttekinthetőség jellemezte ezt a belső hatalmas összhatást.

Az említett City-től balra vonult fel az élelmiszeripar óriási felkészültséggel, ami a vásárlátogatóknak természetesen inkább inyenc öröme, mint szorosabban vett kulturális látványosság. Ennek a mindig erősen „vásári" forgatagnak egy odacsatolt részeképen a háziipar, népművészet és kisipar bizony ismét erősen zsibvásárian hatott, bár belátom, hogy itt igen nehezen lehetne a legminimálisabb művészi megjelenést követelni. Amit ellenben követelni lehet és kell, az az iparművészet ügye a Vásárral kapcsolatban és itt, e sorok útján kérem elsősorban

MAGYARSÁG

Melléklet a Magyarság 1934 május 6-i számához. (18.)

DALOK SZÁRNYÁN

Zombory-Moldován Béla festménye

Bahadur Chan, a Budapesten időző Rampur indiai állam fejedelme és családja nagyon megszerették a magyar fővárost. Ennek szépségeitől, vonzerejétől lebilincselve meghosszabbították itttartózkodásuk eredetileg programmba vett időtartamát és napról-napra ujabb-megtekintésekkel, kirándulásokkal gyarapítják felejthetetlen benyomásaikat. A fejedelem családjával és szükebb kiséretével f. hó 3-án egy egész délutánt kitöltő hajókirándulást tett a Dunán, amelyről sikerült az alábbi felvételeket eszközöltetnünk

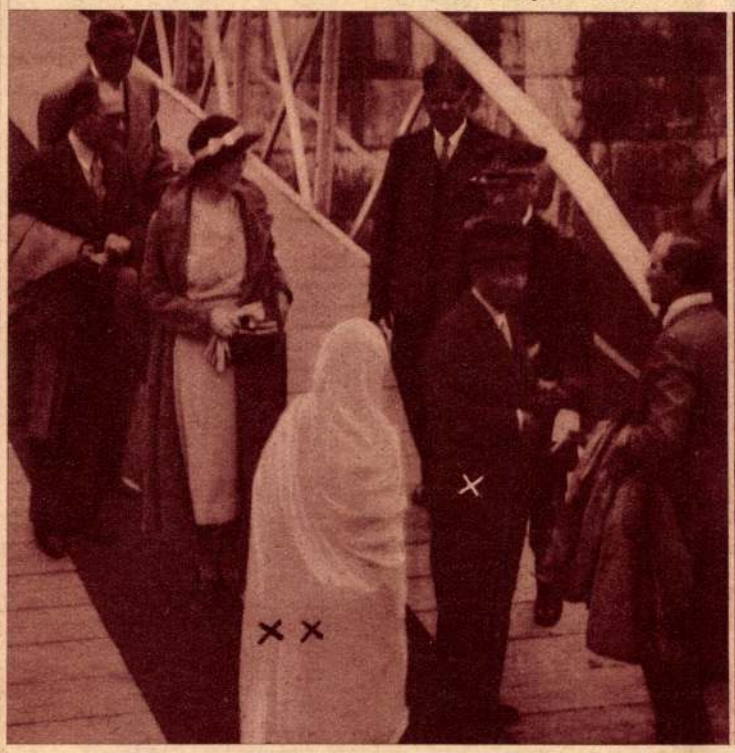

Megérkezés a „Zsófia" hajóra [Bahadur Chan (x) és a felesége (xx)]

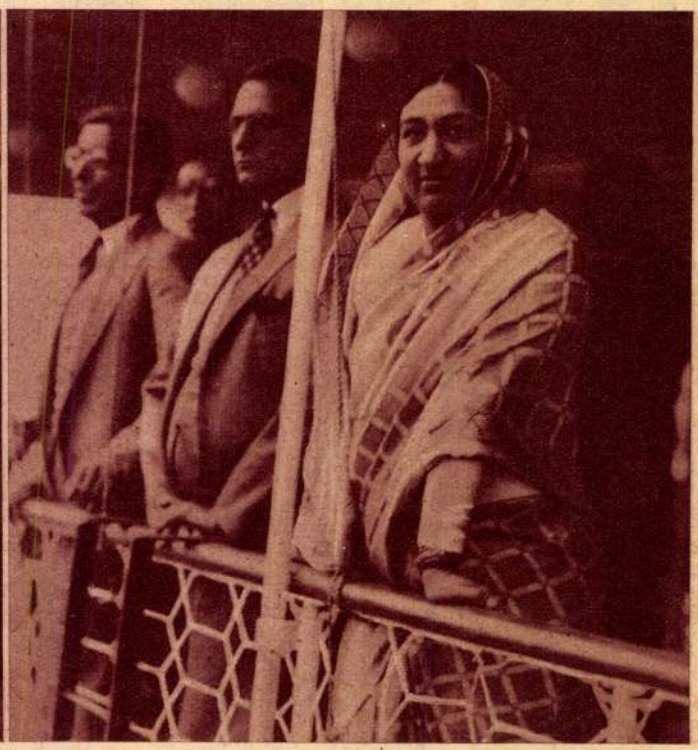

A fejedelmi pár szükebb kisérete Budapest dunai panorámájában gyönyörködik

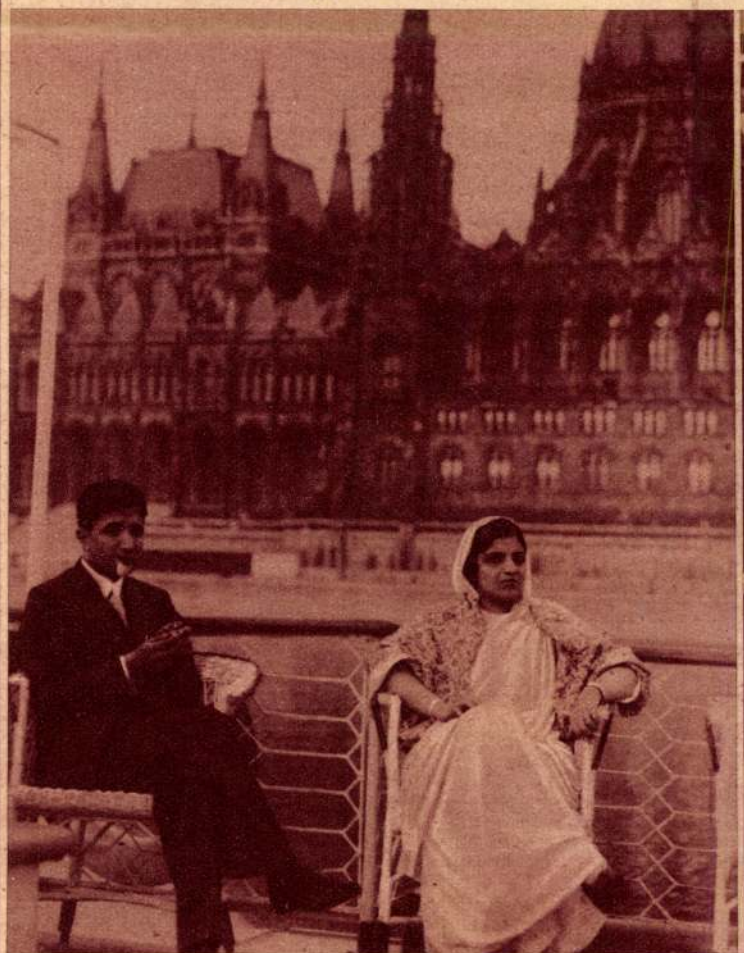

Bahadur Chan és a felesége a magyar parlament előtt

A fejedelemasszony édesapjával és gyermekeivel a hajó fedélzetén

MAGYARSÁG

Melléklet a Magyarság 1937 március 21-iki számához (12.)

„ÉVI ÉS AZ ÓRA"
Zombori — Moldován Béla festménye

Képeinket a mezőgazdasági kiállításról — nyomdatechnikai okok miatt — legközelebb közöljük.

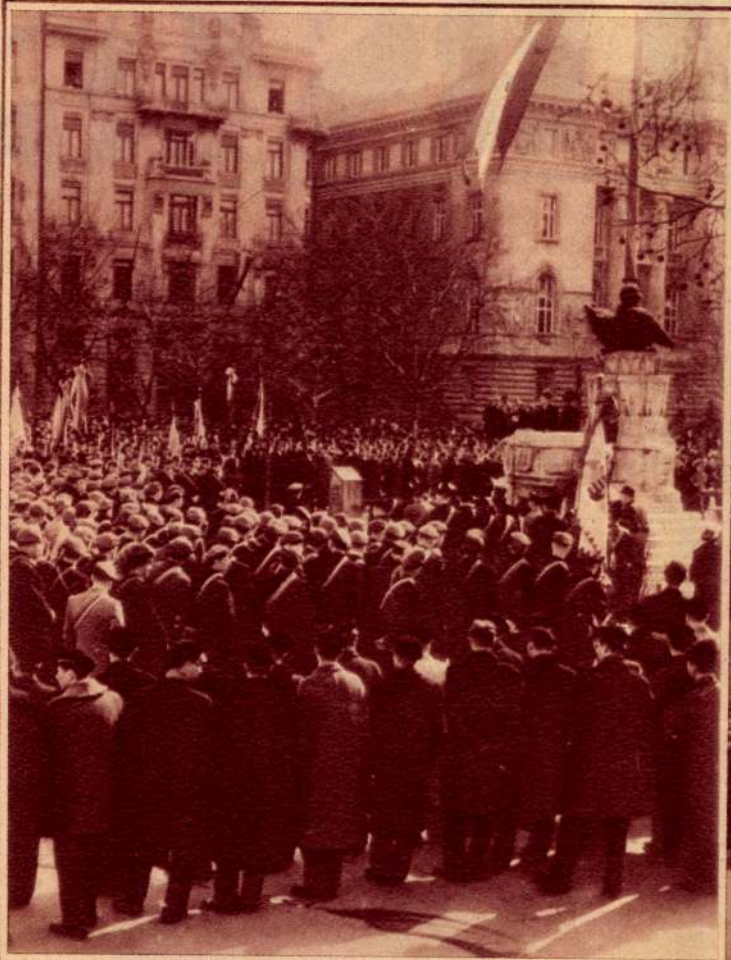

Az egyetemi ifjuság március 15-iki ünnepe az Ereklyés Országzászlónál

Hubay Jenő †
utolsó fényképe otthonában

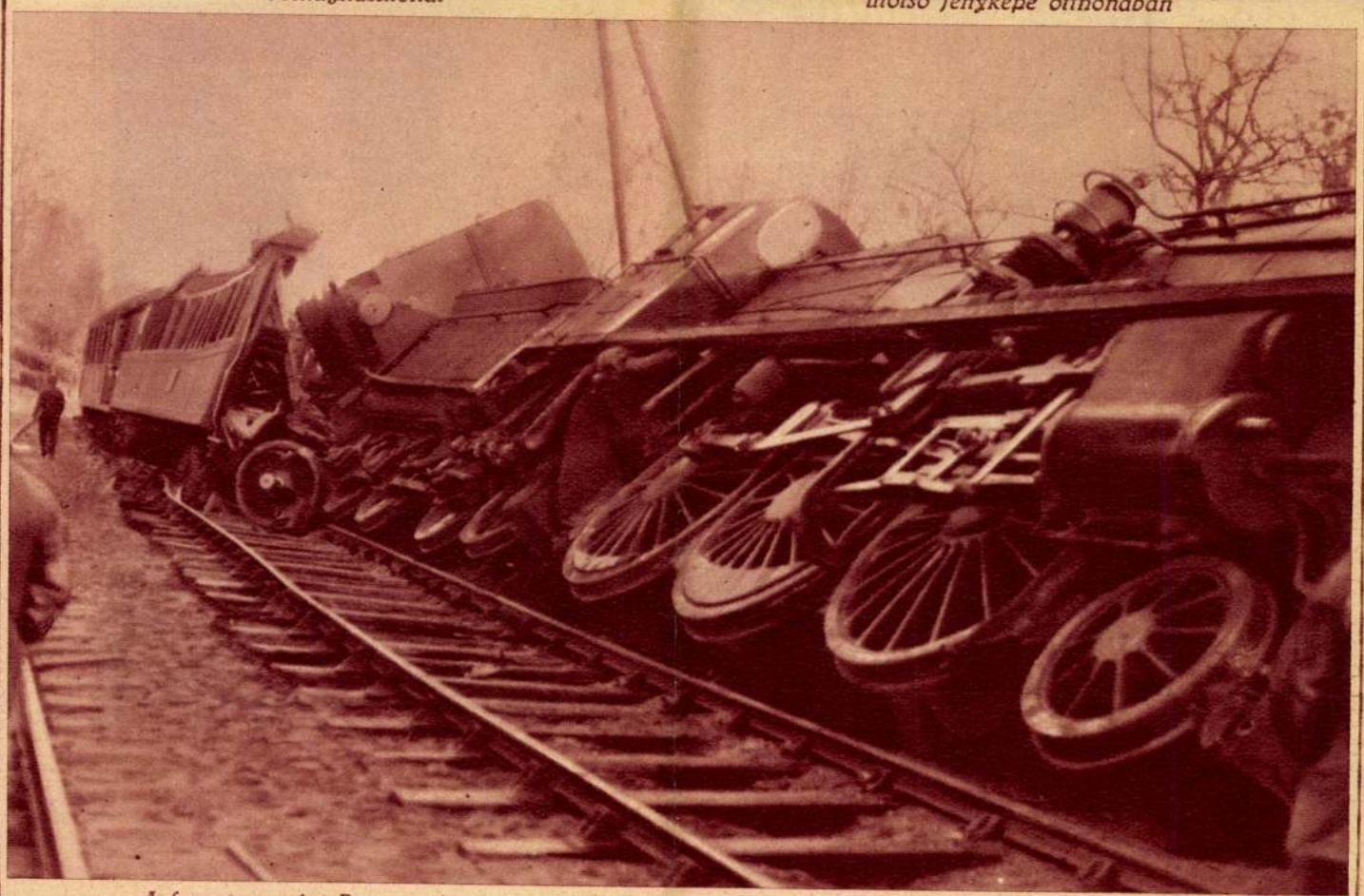

A franciaországi Bourges közelében történt vasuti katasztrófa, melynél 15 ember életét veszítette

MAGYARSÁG

Melléklet a Magyarság 1937 május 2-iki számához (18.)

Zombori-Moldován Béla: „ARCKÉP"

Hexlen namuri püspök, az eucharisztikus világkongresszus elnökének megérkezése Budapestre

A belga király gyermekeivel egy hadihajó keresztelési ünnepségén. Astrid királyné tragikus halála óta ez az első eset, hogy a királyi gyermekek nyilvános ünnepségen résztvettek

A Műcsarnok tavaszi kiállításából. Keresztrakók. Moldován Béla festménye

Hajnali harangszó

— Elbeszélés —

Írta: **Lázár István**

A muzsika már csak vontatottan szólt a szeparéban. A nagybőgő el-elhallgatott, mint a távoli mennydörgés. A gyürőttképü cigányok bóbiskoltak. Az éjszakai köd szakadozni kezdett a nagyváros fölött.

Félkönyökére támaszkodva ült Sáthory Pista az asztal szögletén. Cimborái már kidőltek és hazaszéledtek. Körötte az üres pezsgősüvegek szanaszét hevertek, mint a fölborult ágyúütegek. Egész éjjel rengette a kávéházat pogány jókedvében, táncolt, ivott, dalolt, tört, zuzott, poharat evett, míg kitombolta magát. Most pisla szemmel nézegette, a kávéház ablakán keresztül, hogy milyen csendes, titkos táncot járnak az iromba járdakövek, s milyen sunyin viszik az asszonykocsisos svábszekerek a tejet a lomha homályban, a rejtelmesen imbolygó, szürke köd alatt . . .

Már csak zihált a hegedűhúr és szinte haldokolva hörgött a nagybőgő, hogy fájt hallgatnia. Pszt! Pénzt vetett a fekete legényeknek s ahogy a duplakrétás főpincérrel is végzett, fejebubjára csapta cilinderét, felöltője gallérját fölhajtotta és zsebredugott kézzel kiment a fakadó hajnalba.

Odakint a homály elvékonyodott már, a köd szétesett és misztikus párává finomult. Messze keleten lángnyelv csapott föl és egy pillanat alatt kilobbant az éghatárokon. Utána valami csodás, rejtelmes, kék fénybe borult az ég s a város, a könyörtelen bérpaloták kék glóriát sugároztak, mint valamely mélytónusu képen Krisztus homloka és a hajnaltáji bűvös ragyogásban, a szelid fénylepel alatt tompán csillogott az út pora, mint a megőrölt opál. A városi fák klorofil-szegény levele szeliden reszketett az édes, kék fluidumban és a cilinderes éjszakázó megállott az utcaszögleten.

Fáradtan nézett szét a paloták alatt. Az a néhány sietö munkás úgy mozgott a kékes homályban, mint szódásüvegben a szénsavbuborék. Kicsapta cilinderét a homlokára és fujta mámorát s egyszerre csak kedves, pajkos gondolat rezzent föl elfáradt agyán, az, hogy éppen ilyen lenge kék annak a kis táncosnőnek a selyempaplana . . .

Vajjon mit csinál most a kedves művésznő? Bizonyosan édeset álmodik hullámos párnáján és bizonyosan vele álmodik, vele, Sáthory Pistával, hiszen az este is fülébe sugta ott bent, a kulisszák mögött: Pá, édes Pista, minden éjjel magával álmodom . . .

Élénkült a fény, halovány aranycsíkok villantak meg benne. Ez az ő tekintete! Ilyen mosolygósugarasan pillant rá, amikor virágot, bonbont és ékszert visz neki . . . A földre nézett. Eszébe jutottak a nagy, kék ezresek, melyek úgy elsuhantak, mint a tünő felhő. Megéri! Az életét is odaadná. Igaz, hogy neheztel rá az apja, ki is tagadta szigorú levelében, de maholnap nagykorú s valamelyes kapnivalója is lesz nagyanyai örökség gyanánt. Hm! Ötszobás lakást

Uj Idők 1927. XXXIII - 16. 4.

bérel akkor s minden kényelmet megad Nusikának, hisz nincs e világon kedvesebb leány! Úgy élnek majd, mint a galambok, egy tányérból esznek, egy pohárból isznak és sápadozni fognak az irigy aranyifjak, amikor ő Nusikával a színház előtt megjelenik autón . . .

A köd szétesett. Omló, szürke bálvány. Vörös sugarak hulltak a rezgő párázatba, a finom pálcikák, mikkel a hajnal a lusta várost megveri. És elindult Sáthory Pista a művésznő lakása felé. Biborvörös rózsákat vesz neki valahol és becsempészteti a szobalánnyal, hogy szép és rózsás legyen az ébredése. Friss szél lebbent végig a városon. Tán azok sóhajtottak, kiket az élet ma ismét keresztre feszít. Teletüdővel szivta a tiszta levegőt s egy kicsi, szintelen, modern románcot dudolgatott, melynek ez volt a refrainje: Volt egyszer egy falusi liba . . .

Befordult a templomtérre s hirtelen megállt. A torony hajnalfényben fürdött. A toronygombon fekete holló tollászkodott az ég mosolyában. Állott Sáthory Pista az ünnepies csendben s magába révedt. Gondolata sincs. Érzése sincs. Mámor zsibbadozik az agyán. A szíve ón. Örülni sem tud. Busulni sem tud. De máskor is így volt ez nagy hejehujás dáridók után . . .

Megindult. Lomhán bandukolt. A templomtér közepére ért. És itt ismét megállt. Mert az akácok szomorú, poros levele valami titkos és mélyértelmü zsoltárt suttogott. Mélán nézte a rezgő levelet s merengve hallgatta, hogy milyen mély alázattal zuzmorogja édes imádságát a napimádó akácok sora . . .

Ging . . .

A levegő megrezdült.

Gang . . .

Édes, bűvös hang áradt szét a bíborragyogásban.

Ging-gang . . .

A hajnali harangszó!

Összerezzent és a toronyra nézett. A rengő hanghullámok szétömlöttek és zsongva-bongva búgtak a piros ég alatt. Valami régen alvó érzés ébredt föl a szívén: szembefordult a toronnyal s levette cilinderét csendesen . . .

Ging-gang . . .

Ezüstösen, panaszosan, lágyan és áhitatosan zengett a hajnali harang s úgy érezte Sáthory Pista, hogy megkapja lelkét, szárnyára veszi s viszi magával föl a bíborragyogásba, míg földön maradt, sápadt arcán legördül a könny . . .

Ging-gang . . .

Három esztendeje csak a csellóbúgást, csak a pohárcsengést, csak az éjszaka szerelmes tirádáit hallja! Cigánymuzsikában elkárhozott lelke fölébredt tompa mámorából s haloványan, megindultan hallgatta, amit a hajnali harangszó beszél:

Ging-gang . . .

(Maros mentén ébred a falu. Maros mentén, az ősi kúriában ébren van már édes, jó szüléd . . . Öreganyó hátratipeg az udvaron a szolgálóleánnyal s az arca olyan bánatos . . .)

Ging-gang . . .

(A Riska tehén kijön az istállóból . . . és a sajtárban habzik a meleg tej . . . Ott most világosabb az ég és zöldebbek a mesemondó, öreg jegenyék . . .)

Ging-gang . . .

(Édesanyádnak minden gondolata a te lelked felé száll . . . Öreganyó már és reszket a szíve . . . Ha adhatna most neked egy pohárkával abból a magafejte, finom, meleg tejből!)

Ging-gang . . .

(Édesanyádnak könny van a szemében . . . Hazament a te éjszakás rosszhíred . . . Ő nem haragszik és öreg Mihály kocsis sem neheztel rád . . . Csak búslakodnak, hogy édesatyád megtagadott téged!)

Ging-gang . . .

(Vén Sáthory Balázs még pihen az ágyában, de nem tud aludni. Azt forgatja most is a fejében, hogy nem vagy a fia . . . mert világváros kárhozottja lettél, ki voltál az öreg reménysége, mint egyetlen fia!)

Ging-gang . . .

(Bent, a negyedik szobában, az udvar felől, amelyik ablak alatt a nagy vackorfa van, csendesen aluszik szép testvéred, Katinka leány . . . Hazajött a zárdából, vakációra. Ő a te védőangyalod, mikor apád nagy káromkodással emlékszik rólad, elveszett fiáról . . . Vár szegény!)

Ging-gang . . .

(És a szárhegyi Brassay-portán is vár egy tisztaszívű lány . . . Bras-sa-y I-lon-ka! Epedve vár, hiszen azt mondottad neki, hogy szereted. Csak terád gondol s nappal is rólad álmodozik, mert te vagy az ő álmainak hazajáró tündérhercege . . .)

Ging-gang . . .

(Délhegy havasán virágzik a gyopár . . . Az örökzöld erdők is emlegetnek . . . S gyermekkori pajtásaid, a marosmenti füzek sóhajtozva kérdezgetik a világjáró fellegektől, hogy mikor mész haza?)

Ging-gang . . .

(Itt a városban pénzért adják a virágot, a havasok alján meg ezrével terem . . . Ott, a faluban, esti csenditetkor imát rebegnek, itt kigyúl a kávéházakban a kárhozat szeme . . . A kicsi faluban szívek várnak téged, itt, aki rád gondol, az is csalfa!)

Ging-gang . . .

(Világváros sivár fényéért elfelejtetted a falu boldogságát! Az édesanya-mesék s a lágy dajkanóták torzdalokká váltak a lelkedben . . . Siratnak otthon szakadatlanul . . . Az uzsorások ezresei már borogatják az ősi udvarház egyik szögletét!)

Ging-gang . . .

(Megkondulok maholnap az öregek holtteste fölött is. Én az üdvözülteket siratom, a csellóbugás a kárhozottak halotti dala . . .)

Ging-gang . . .

(Eredj haza, fiam, várnak az öregek, hiszen te vagy egyetlen örömük . . . Ging-gang . . . várnak a gyergyói kék hegyek, a virágos mezők . . . ging-gang . . . az om-la-do-zó ud-var-ház . . .)

Állott Sáthory Pista a ragyogó hajnalban és fölzokogott. Omlott a könnye, de nem a porba, hanem a lelkébe pergett, mint hajnali harmat. A bűvös harangszó még lágyan és bánatosan ringott a fehéredő ég alatt, aztán eltöredezett a paloták falán. Messze, Keleten, valahonnan az erdélyi hegyek mögül égre szállt a Nap. Édesapja kicsinyített szeme . . . Nézte a szegény tékozló fiú s egyszer csak elindult, könnyben fürdött, fehér lelkével elindult az állomás felé . . .

A szerelemben a férfi nem az uralkodásért, hanem a győzelemért harcol; a nők azonban sohasem érik be a legyőzetéssel. Azt kívánják, hogy a győztes uralkodjék is és ez az uralom békés, szelid és — hosszantartó legyen.

*

Sok tehetséges ember úgy jár a tehetségével, mint valami nagy bankóval, amelyet senki sem akar elfogadni, mert attól félnek, hogy hamis. De a szorgalom aprópénzét mindenki szívesen veszi.

*

Az oktalan féltékenységben az a borzasztó, hogy nem akar csalódni; ellenkezőleg, mint minden szenvedély, beteljesedést kíván, követel és — ha másként nem megy — teremt a maga vesztére.

Bakonyi László

Moldován Béla

TEREFERE ITT IS, OTT IS. *Wagner Sándor olajfestménye.*

A PESTI HIRLAP VASÁRNAPJA

1931. ÁPRILIS 26.

ÉVI ÉS AZ ÓRA.

Moldován Béla olajfestménye.

Moldovan Béla

ZUZMARA A BUDAI HEGYEKBEN.

(Krenner Viktor felvétele.)

A P. H. VASÁRNAPJA
1933. II. 19.

ÉVI ÉS AZ ALMA.
Moldován Béla festménye.

Moldován Béla

Új Magyarság Vasárnapja
1935 nidrc. 31.

Zombory-Moldován Béla: Arckép

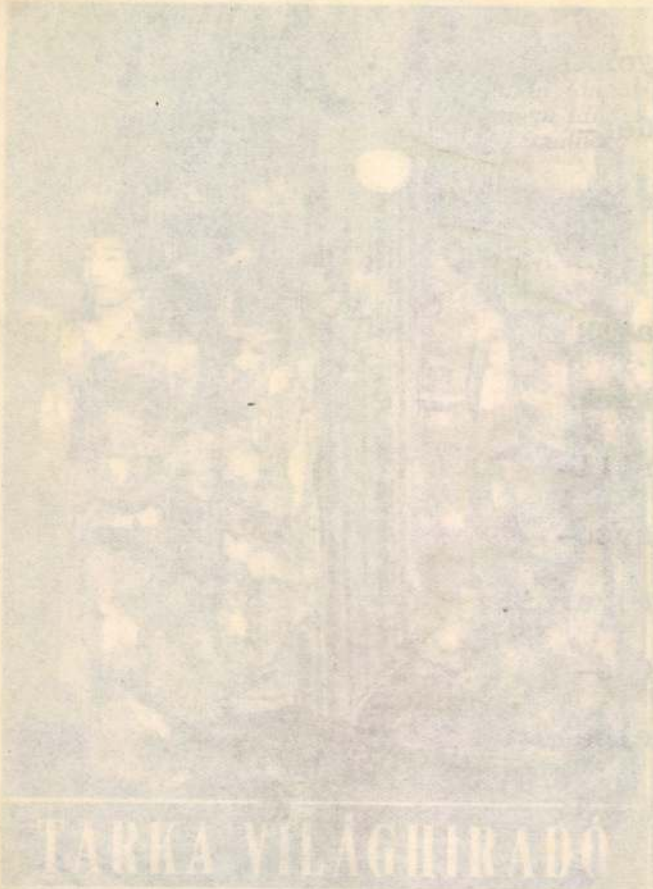
TARKA VILÁGHIRADÓ

A MŰCSARNOK
TAVASZI
KIÁLLÍTÁSÁBÓL

MUNKA
MOLDOVÁNY BÉLA
FESTMÉNYE

a közönségre gyakorolt hatásuk könnyebben megfigyelhető.

Ha meghallgatjuk esztétikailag kiművelt izlésű emberek és főleg alkotóművészek nézeteit saját alkotásuk esztétikai értékéről, ha őket magukat engedjük «értékelni», összehasonlítva egy átlagemberrel és laikussal szemben, a döntő pont a következő.

Az átlagember előtt a fődolog a mű meséje, a litteratura, mint azt képzőművészek (gúnyos mellékízzel) elnevezték. Közmondásos a nyárspolgár izléstelensége, akinek az a jó darab, amely az ő nyárspolgári moráljét, amelyet az egyedül lehetséges morálnak gondol, hirdeti, dicsőíti. A derék apa, a jó férj visszahódítja hűtlen feleségét, a gonosz csábító elveszi büntetését stb.

A művészember előtt maga a téma, a tárgy nem döntő szempont. A mű szép, ha stilusos, ha van benne lira, poézis. Ezek persze szintén slágvortok, amelyek hosszú képzetsorok rövid jelzései. Bármennyire homályos legyen is annak az állapotnak a megítélése, észrevétele, amelyet ezek a kifejezések jelezni akarnak, kétségtelen, hogy valami olyat akarnak kifejezni, ami nem tartalom, szavakba foglalható valami, szóval maga az esztézis.

Ismeretes dolog, mily nehéz érzelmeket elemezni. Ki tudná megmondani, miből áll a szerelem érzelme például? Fogalmakat még csak lehet elemezni. Ez a nehézség onnét ered, hogy az érzelem elemei, mint azt a pszychologusok kémiai mintára mondani szokták, összeolvadnak. Ez persze csak kép; az érzelmek nem fémek. Mi az a tünemény mégis, amit az összeolvadás szóval ki akarnak fejezni. Ha azt mondjuk, a szerelem érzelmének elemei: az a vágy, mely származik azáltal, hogy akarunk valakit, aki hasonlít hozzánk, akinek ugyanoly érzéseket szuggerálhatunk, mint aminők bennünket is legtitkosabb lényegünkben mozgatnak. Továbbá a

Művészet 1914.

A MŰCSARNOK TAVASZI KIÁLLÍTÁSÁBÓL

ARCKÉP KEMÉNYFFI JENŐ FESTMÉNYE

fokozottabb nemi vonzódás az ilyenhez. Mindezek a részei a szerelem állapotának. De hát ezeket csak erős ráeszméléssel tudjuk kideríteni s még így is kérdés, valóban jó elemeket találtunk-e. Nincs-e tévedés? Föltéve, hogy tényleg ez az elemzés helyes volna, mi történt, hogy ily észrevétlenül meglapulnak ez elemek a szerelem érzelmében?

Meg kell állapítani, hogy a valóságban a dolog korántsem ilyen homályos. A homályosság azért van, mert mi utólagos visszaemlékezések alkalmával idézzük csak tudatunkba, hogy mit is éreztünk. Ha a megfigyelés állandó és — hogy úgy mondjuk — in flagranti történnék, akkor sokkal könnyebb volna a megállapítás. Ezért olyan megrázók egyes nagy lélekemelő zsenik ábrázolásai. Az ilyen ember kettős munkát képes végezni. Megéli állapotait — ezt mindenki megteszi — és aztán azonnal tud rájuk eszmélni. Auguste Comte óta triviális «igazság», hogy a lelki megfigyelés azért oly problematikus értékű, mert, mikor az ember a saját állapotait megfigyeli, akkor meg is hamisítja ezt az állapotot, a megfigyelés u. i. irritálja a megfigyelendő állapotot és sokszor lényegesen módosítja. Innét a nagy öncsalás, amit a legtöbb ember magával szemben elkövet. Comte le is vonta a következményeket. Elvetette az introspektiv lélektant; csak az összehasonlítót tekintette exaktnak.

Ez a felfedezés — nagy elterjedettsége miatt — egyike a lélektan legveszedelmesebb és károsabb tévedéseinek, amely valaha pozitiv tudományos téren felmerülhetett. Lehet különben, hogy tán enélkül is ilyen elmaradt lenne e tudomány, sőt épen az elmaradottság, mint ok, szült egy ily «megokoló» kibúvót.

Hogy áll a dolog tulajdonkép? Minden új dolog eleinte zseniálitást követel. Ma még csak kevesen tudnak röpülni, tehát ma még bizonyos hősiesség képezi az aviatikus fontos tulajdonságát. Később, ha majd sokan tudnak, ez a tulajdonság nem lesz többé zseniális. Ma még zseniálitás és pedig nagyfokú kell az önmegfigyeléshez. Miért? Mert az emberek úgy akarnak megfigyelni, hogy először átélik az illető lelkiállapotot — de azzal a tudattal, hogy rögtön utána meg fogják figyelni — és tényleg meg is figyelik in flagranti. Persze ily módon igaza van Comte-nak, hogy nehéz helyes eredményre jutni.

A megfigyeléshez zseniálitás kell, de nem valamely homályos, misztikus értelemben, hanem nagyon is kézzelfogható módon. Kétféle tudatállapot lehetséges, melyek tárgyuk szerint eltérnek egymástól. Ha én valamely tárgyat, pl. egy házat meglátok, akkor a ház az észrevételem tárgya. Van tehát egy ház a térben és én meg birok egy észrevételt róla a tudatban. Azaz van képzetem a házról. Mit veszek észre: a házat-e vagy a róla való képzetet? Nyilván a házat. A róla való képzetet: a ház-észrevevésnek nevezett képzetet pedig nem veszem észre, legtöbbször nem is tudok arról. De azért ez van, a tudatban előállott, csak nem vevődött észre. Minden tudat-elemet, képzetet, ítéletet, érzelmet, akarást élménynek nevezünk, mert a tudatunkban élünk, ezek a lelki életünk részei, de nem lelki életünk tárgyai. Ha látom a házat, akkor tudatomban van róla valami képzet, ez a momentán életem egy része. (Megjegyzendő, hogy e mo-

A munka. Moldován Béla festménye a Szövetség kiállításán

Mikor legközelebb koccintottak, én is önkéntelenül felemeltem a poharamat. Ez kissé olyan volt, mintha én is velük innék. De nem ütödtek meg azon, sőt a rokonszenv minden jelével mosolyogtak felém. A leány oda is hajolt az egyik lovagjához:

— Ki ez a fiu? Nagyon ismerős.

Összehajoltak a fejek, éreztem, hogy rólam beszélnek. Ekkor már magam is nagyon benne voltam és intettem a primásnak. A cigány lassan, finom átmenettel közeledett felém a másik asztaltól. A pincér a harmadik üveget hozta, s én rácsaptam a márványlapra:

— *Gémdaru, gémdaru, gémdaru, gém!*

Rázendített a banda, s a társaság egészen fesztelenül velem énekelte:

Túl az ecsedi lápon, én, én, én.
Megcsókollak a szádon, én, én, én.

A hangulat már fenn szárnyalt a csucsokon. Pista ekkor hirtelen lendülettel felállt az asztaltól és odajött hozzám:

— Szervusz, öregem! Rég nem voltál Mohácson.

— Hát bizony — bólintottam nyugodtan — van már egy éve. Hogy vagy? Mi csinálsz?

— Köszönöm, kérlek alássan. Meg vagyok. Hát te merre jártál?

— Külföldön voltam.

— Mi ujság Pesten?

— Unalmas fészek. Parancsolj egy pohárral.

— Bocsáss meg, társasággal vagyok. Gyere át kérlek te is az Annusékhoz.

— Kérlek. Ha nem zavarok . . .

Pista már vitt is a másik asztalhoz. És én beültem a mohácsi szép lány mellé a negyedik udvarlónak. A papa és a mama nagyon kedves volt. A leány egy meleg mosollyal tüntetett ki. Szóval öt perc mulva már régi jóbarátjuk voltam. Két óra felé táncolni kezdtünk s egyik fordulónál Annuska elismerően súgta:

— Látszik, hogy pesti.

Mikor ujra az asztalhoz ültem, már melléje kerültem. Szinte észre sem vettem, hogy én lettem a társaság középpontja. A három udvarló egyszerre jelentéktelenné vált, a papa és a mama is csak irántam érdeklődött. Annuska pedig őszintén és leplezetlenül felém fordult.

— Hallom, hogy külföldön volt. Milyen gyönyörü. Meséljen valamit.

És én előadtam utazásaimat. Bevallom őszintén, nem takarékoskodtam az élénk szinekkel. Különben is hallatlanul lelkesített ez a bájos teremtés. Kedves volt és friss, sugárzott belőle a melegség, arcán enyhe tűzben izzott a bor könnyű szédülete. Megdöbbentem

Házilag készült finom női fehérnemüek, teljes menyasszonyi kelengyék HEVES LAJOS cégnél Budapest, V. kerület, Bécsi ucca 8. szám
Lenvásznak, lenbatisztok, lynolok, chiffonok, percalinok, asztalteritékek csakis elsőrendü minőségben!

Uj Idők 1924. XXX. 13.

egy kissé magamtól. Rájöttem, hogy ellenállhatatlanul udvarolni kezdek s kétségtelenné vált, hogy a három fiatalember között én leszek az outsider. Pista erre teljesen nekiadta magát az ivásnak, a másik kettő kis ideig rosszul palástolt ellenségeskedéssel nézett rám, azután az ital hatása alatt ők is belenyugodtak abba, hogy valahonnan fölbukkant egy idegen ember, akinek félóra alatt sikerül az, amihez nekik két esztendő sem volt elég.

Már ott tartottunk, hogy a szülők a részletek iránt érdeklődtek. Én röviden előadtam életem egész történetét s mialatt beszéltem, hideg rémülettel hallgattam saját szavaimat. Nem tehetek róla barátom, de valami legyőzhetetlen kényszer hatása alatt cselekedtem. Összeszorult a szivem, de hazudtam. Esküszöm neked, hogy nem rosszindulatból vagy gonoszságból, egészen önkéntelenül jött az egész. Mindenekelőtt a legnagyobb szemérmetlenséggel kijelentettem magamról, hogy rendes ember vagyok, Szolnokmegyében kétezer holdam van, Pesten ötszobás lakást tartok s Mohácsra azért jöttem, mert egy kis kirándulást akartam tenni a Dunán. Rengeteget kalandoztam mindenfelé, de most már elég volt. Ideje lenne család után nézni s én bizony elhatároztam, hogy mihelyt arravaló leány akad az utamba, habozás nélkül megházasodom.

A mama ragyogó arccal bólintott:

— Higyje el, ez a legokosabb.

Azután ránézett a papára. A papa visszanézett rá, majd hüvösen végigpillantott a három fiatalemberen. Én szörnyű fájdalmat éreztem belül és állandóan azt hajtogattam:

— Gazember vagyok. Gazember vagyok!

De hát hiába. Annuska elragadtatva és boldogan simult hozzám s kis keze perzselt az asztal alatt. Az öregek pedig jónak látták, hogy induljunk. A fizetésnél egy kis veszekedésre került a sor. A papa kijelentette, hogy vendége vagyok s ki akarta egyenlíteni az egész számlát. Végül megegyeztünk abban, hogy ez alkalommal ő fizet, legközelebb pedig én leszek a gazda.

— Hiszen most már ugyis gyakran jön le Mohácsra, — mosolygott rám a mama.

Belenyugodtam és forró pillantást vetettem Annuskára.

A kávéházban eloltották a karbidlámpákat s mi elindultunk hazafelé. Én elől mentem a leánnyal nagyszerű nyáréji illatok között. A három fiatalember már nem is mert hozzánk csatlakozni, ők odaszegődtek az öregek mellé. Bennünket pedig vitt magával az augusztus és az ital szédülete. Az akácok árnyékában belekaroltam Annuskába és azt mondtam neki:

— Kedves...

Ott didergett mellettem, s egészen rámbízta magát.

— Nézze kis szivem — szóltam jóságosan és atyáskodva — azt hiszem nekünk nem kellene okoskodnunk. Tudja, hogy mindig az első pillanat a fontos.

— Igen... Az első pillanat — sóhajtott a lány.

— És én az első pillanatban szerelmes lettem magába.

Mohácson éjfél után nincs villanyvilágítás. Az egyik fordulónál karomba kaptam Annuskát és hosszan, forrón megcsókoltam. Gazember vagyok. De az a csók becsületes volt. Éreztem meleg, odaadó kis száját a mandula üdítő tiszta izével. Már minden elborult előttem.

— Drága... legyen a feleségem.

Nem szólt egy szót sem. Feje lehanyatlott, s erősem megszorította kezemet.

— Gyerekek! Otthon vagyunk! — kiáltotta a mama.

Szétrebbentünk, s én lihegve, lázas gyorsasággal mondtam:

— Holnap felmegyek a szüleidhez és hivatalosan megkérlek.

Ott állottunk a kapu előtt. Az öregek lassan, óvatosan közeledtek hozzánk.

— Annuska — szólt boldogan a mama — a fiuk kézcsókjukat küldik. Elbúcsuztak a sarkon.

A papa pedig jelentős hangsúllyal mondta:

— Hát kedves barátom...

— Kérem! — vágtam közbe hirtelen, — ha meg tetszik engedni, holnap fontos ügyben tiszteletemet tenném.

— Legyen szerencsém — sugárzott a papa — a házunk mindenkor nyitva áll...

— Hát búcsuzzatok el gyerekek — sóhajtott megilletődve a mama.

A két öreg a kapu felé fordult, s mi a sötétben még egy gyors, lopott csókot adtunk egymásnak. Csikorgott a zár és Annuska a boltív alól még visszaszólt:

— A viszontlátásra.

— A viszontlátásra drága...

A fehér árnyék elsuhant, s én egyedül maradtam az éjszakában. Egészen bambán indultam el az úton, s egyelőre sejtelmem sem volt arról, hogy mit tettem. Egyszerre azonban a homlokomra ütöttem!

— Jóságos ég! Hiszen őrült vagyok. Ez becstelenség.

Nekitámaszkodtam egy fának és belebámultam az éjszakába. Menyasszonyom van! De hiszen még a nevét sem tudom. Annuska... Ennyi az egész. Ő biztosan megjegyezte az enyémet. És most ujra megszólalt a belső hang, az örök refrén: Gazember vagyok.

Bukdácsoltam a sötétségen keresztül, s közben fojtóan éreztem, hogy szerelmes vagyok a mohácsi szép lányba. Kétségbeejtő. És a szolnoki kétezer hold... Holnap esedékes egy fontos kártyaadósságom... A Duna felett már közelgett a hajnal, s a nagy viz tompa szürkévé változott. Hol van itt valami csapszék. Inni kellene. Inni. Rettenetesen sokat. Elborult aggyal mentem előre, s a véletlen ujból segített. Betévedtem egy rettentő, piszkos, szánalmasan szomorú éjféli tanyára, ahol konyakot adott egy ráncos öregasszony. Töltöttem magamba az italt, s közben ismeretlen menyasszonyom mandulaízü szájára gondoltam. Lassanként világos reggel lett, s én ujra tökrészeg voltam. Akárcsak Pesten a Dunaparton. Előttem üresen állott a pálinkás üveg, mindenki aludt már a züllött tanyán, s a reggeli csöndben hirtelen éles csengéssel megszólalt egy kis harang. A pesti hajó...

Demeter barátom itt kissé elhallgatott, azután elfogódott hangon folytatta:

— Mondjam tovább? Egy matróz feltámogatott a hajóra. Estig aludtam. Budapesten ébredtem fel az Erzsébet-hidnál. Mikor partraszállottam, tiszteletteljesen köszöntött valaki.

— Alászolgája nagyságos úr.

A hordár volt. Aki tegnap felrakott a mohácsi hajóra. Neki köszönhettem az egészet. Az ember sohasem tudhatja barátom... Menyasszonyomat nem láttam többé soha... Néha azonban úgy érzem, hogy rettenetesen ostoba vagyok. A lány elragadó volt és kedves. És ami a legfontosabb, a nevét se tudom. Ismeretlen és örökké idegen. Igy hát biztosan ő a legszebb és legjobb nő a világon.

Moldovan Béla

Zombory-Moldován Béláné

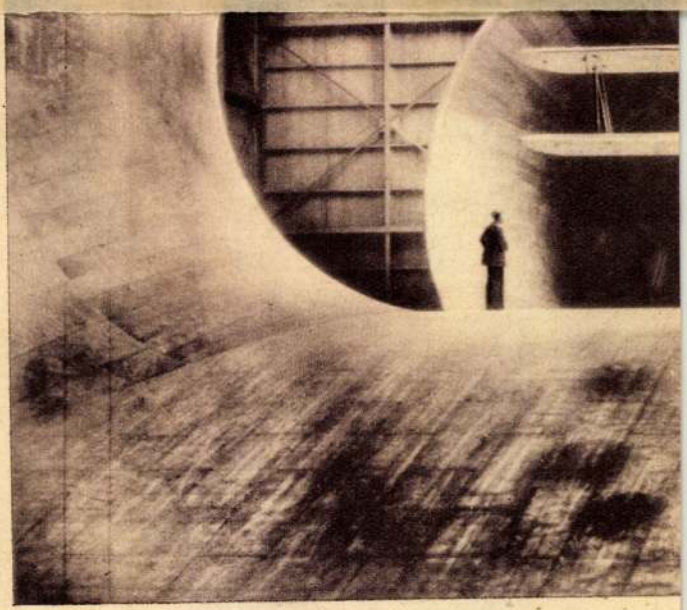

MOLDOVAN *Béla, Zombori*, festő, • Munkács 1885. Nagybányán és Budapesten tanult s itt működik, mint az Iparrajziskola tanára. Arcképekkel, dekoratív hangsúlyú, realista szemléletű, tájba komponált alakos képekkel szerepel a kiállításokon. Illusztrálással is foglalkozik. 1918. a Tolnai

Simon-díjat nyerte, 1922. a Műcsarnokban kitüntető elismerést kapott. A Szövetség művészegyesület tagja, Egy tanulmánya a Fővárosi Múzeumban.

K-G. II. 1901

Pálffy János hagyom.
Pozsony 60.

ugyanott 1709 deczember 7-én.

T: 53.

Közelében van ábrázolva.

~~ábrázol~~

terület elől jobbra ~~alól csapó vi-~~
ata, a hol a kerék van, két ~~[illegible]~~
za egy rudat támasztottak. balról,
és jobbjával botra támaszkodó úr
onyt, jobbról pedig gyermeket tar-
molnárnéval. ~~malomhoz tartozók~~ Körülök a vörös cserép pel fedett
~~[illegible]~~ a férfiak ~~öltözete~~ ne-
érő nadrág, harisnyá és czipő ~~Az~~ és az
önféle szinű réklik, rövid szok-
áttér sik vidék, a hol ~~a vörös cserép-~~
- és egy sötét tollazatú galamb röp-
~~[illegible]~~

n. — Becsérték 75000 K.
~~mánya 1907. november 14-én (1429-908).~~
Forisleltárban 57 és annak

59

t:
~~ft~~ in schwarzen Rahmen, gekauft bei
hoch 90 brt. (I. Etage: Bibliothek No. 2)

833

70.—

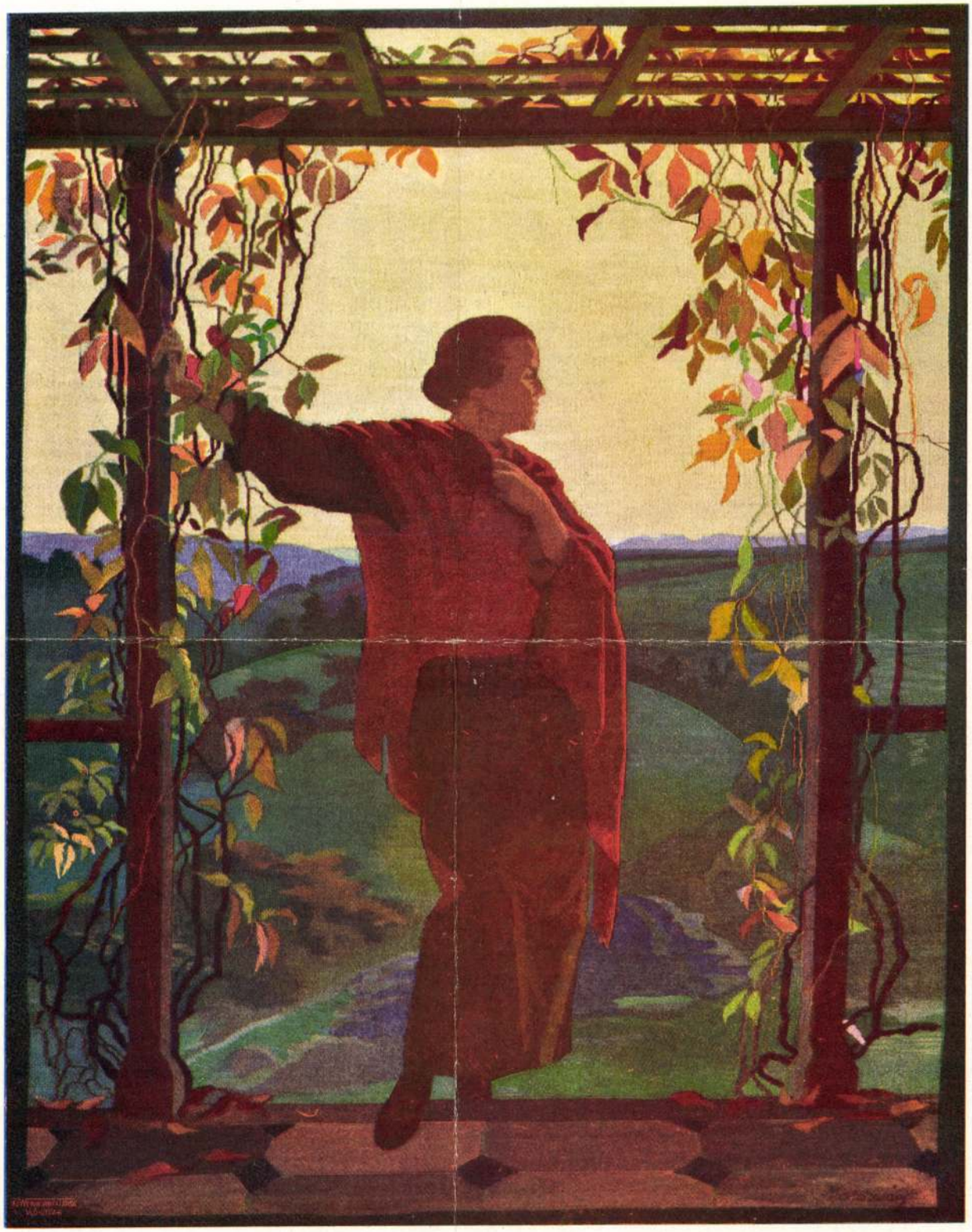

Őszi est. Gobelin. Moldován Béla kartonja nyomán készült a székesfővárosi iparrajziskolában. — Herbstabend. Gobelin. Ausführung Textilklasse der Hauptstädtischen Gewerbezeichenschule Budapest. — Soirée d'automne. Gobelin.

A kliséket ifj. Weinwurm A. és Társa készítették. Az Athenaeum r.-t. nyomása.

Moldovan Béla

Ezen a hajón és ezen a terepen fogják eljátszani Baján szabadtéri előadásban dr. József Ferenc főherceg »Kolumbusz« című színjátékát

(Foto Varga)

Kéri Kató az Opera vizsgáján tűnt fel. Egy hanglemezét kiküldte Galli Curcinak, aki elragadtatott levélben gratulált a fiatal magyar énekesnőnek

(Foto Tóth Margit)

Sz. Kovács Mária a rádióban énekelt a héten

Berger Ernő a Zeneakadémián oklevelet nyert

(Foto Sebes)

»Anikó«
Zombori Moldoványi Béla festménye

Kemény Simon »Reménytelen menekülés« című gyönyörű verskötete a napokban jelent meg

Moldoványi Béla

Színházi Élet 1934. 28 sz.

Két kivándorló

Novella

Irta: Zsolt Béla

Archibald Clayton Wyker huszonnyolc éves volt, résztvett a flandriai harcokban, kitűnően játszotta a rugbyt és napközben egy cincinnatii bank segédpénztárosi teendőit végezte el. Egy tavaszi estén beleszeretett egy nagyszerű külsejű Packart--autóba, de nem volt elég pénze, az esedékes részleteket tehát a bankpénztárból sikkasztott összegekkel fedezte. Ezek az összegek lassankként nyolcezer dollárra növekedtek és Archi, amikor már szorult a hurok a nyaka körül, elhatározta, hogy megszökik Cincinnatiból. Először Kanadára, majd Mexikóra gondolt, de mindkét állam túlságosan közel volt ahhoz, hogy az amerikai rendőrségtől biztonságban érezze magát. Hosszas latolgatás után végre elhatározta, hogy Európába szökik. Előbb érdeklődött tájékozottabb ismerőseinél, van-e bevándorlási tilalom Európában. Miután megnyugtatták, hogy Európa kikötői tárva-nyitva állnak az amerikaiak előtt és deportálástól, vagy efajta kellemetlenkedéstől nem kell tartania, éjszaka felpattant autójára és egyhuzamban Newyorkig vágtatott. Newyorkban eladta kocsiját, megváltotta egy éppen indulóban levő francia hajóra a jegyét és harmadnap délután elbúcsúzott a Szabadság-szobor körvonalaitól.

Hirtelen elvesztette a síkos parkettet a lába alól...

*

Archibald Clayton Wyker, a kivándorló, a luxusgőzös első osztályán utazott, szemben azokkal a kivándorlókkal, akik a szemben jövő Berengaria fedélközén a nyomorúsághoz veszedelmesen hasonlító festői egyszerűségben hányódtak az új élet partjai felé. Archinak sem volt sokkal több pénze, mint például Keszthelyi András vasmunkásnak, a Berengaria fedélközi utasának, aki Miskolcról indult el Amerika felé, de Archi amerikai volt és amerikai igényei voltak. Nem lehet éppen azt állítani, hogy rendkívüli költekezésével magára vonta a figyelmet, mindenesetre úgy élt, mint a többi elsőosztályú utas. Hat nap mulva immár Eilly Carsons néven minden baj nélkül megérkezett Le Havre kikötőjébe és zsebében ezerötszáz dollárral, beszállt a párizsi rapide vonat másodosztályú kocsijába.

Archi már a hajón elhatározta, hogy új életet kezd. Annyit tudott Európáról, hogy ez a földrész távolról sem az, amit a »korlátlan lehetőségek hazájá«-nak lehet nevezni. Olvasta a lapokban, hogy Európában mindenki szegény, az emberek seregestől pusztulnak éhen és a puszta létfenntartásért kegyetlenül meg kell dolgozni. Itt nem adnak ötletekért tízezreket, itt nincsenek chance-ok és itt business már régen nem business. De bízott kisportolt, fiatal testében, szívósságában és életkedvében.

— Követ fogok törni, vagy elmegyek egy farmra, vagy mit tudom én... Dolgozni fogok! — határozta el keményen és ez az elhatározás rugalmat adott a lépteinek, amikor

Moldován Béla

Lelepleszték Reisinger Gyulának, az újlaki egyházközség világi elnökének portréját, Zombori Moldován Béla alkotását

ehet. A fiatal
orszaka nagy-
pedig egy

TOR ÁRPÁD

l. u. 4—6-ig.

Nemzeti Újság képes mell
1937. nov. 28.

amióta neve Mark Twain lett. És Mr. Joseph Goodman, aki 1862-ben először szerződtette hírlapírónak az Alemada Pioneerhoz, könyek között írta meg nekrológját az egyetlen világnagyságnak, aki messze, messze túlszárnyalta az Alemada Pioneer hírét. És félárbocra eresztették New-York vizein és palotáin a csillagos-sávos zászlót, Roosevelt Európából kondoleált, Taft odahaza siratta el az Egyesült Államok nagy fiát s egy-egy öreg hajós a Missisipin elgondolkozva jegyezte megy:

— A legjobb révkalauz volt a Missisipin . . .

Ime, mindenki szerette és mindenki elismerte valamiért. Pedig ez a pár név, és ez a pár hely, amit felemlítettem, rengeteg sokat jelent. Jelenti először is az időszakot 1835-től 1910-ig, amely közben élt egy Sam Clemens nevű csöpp mezitlábu fiú, aki Becky Thachterrel (nem ösmerik a bájos jószágot Tom Sawyerből?) járt iskolába, aki később révkalauz lett a Missisipin,

ismerik őket túlélő részüket: műveiket. Mert ha végig tekintünk Mark Twain könyvein, a humorista lassanlassan háttérbe szorul s megjelenik a nagy író, a pompás, eleven szemű megfigyelő, a nagy tapasztalatú barangoló, aki bejárta az ötvenes évek fejlődésnek induló Amerikáját, nem egy víg kalandos történetet élt át az aranyászók közt, vagy a Missisipi partjain, ahol megjelenni látta az első gőzhajókat, nyugattól keletig keresztül kóborolta a prériket, részt vett a függetlenségi háborúban, látta felnőni és gyönyörűvé válni Amerikát, ezt a fiatal óriást, — és mikor először íróasztalhoz ült, hogy gazdag, kalandos és változatos életét megírja, — mert melyik író ír mást? — gondolata egyszerre visszatért gyermekkorára s megteremtette az első, igazi, őszinte és természetes gyermekregényeket, mindnyájunk legszebb emlékeit: a „Koldus és királyfit", „Tom Sawyert", „Huckleberri Finnt". Az eleven, igazi életet

Moldovai Béla

Új kinevezés

1940. január 16.

— **Rajztanárok gyűlése.** Az országos rajztanár-egyesület most tartotta évi közgyűlését, amelyen állást foglalt ama törekvés mellett, hogy a középiskolákban és ipari szakiskolákban a rajztanításra nagyobb sulyt helyezzenek. Az egyesület programjául tűzte ki a középiskolákban a képzőművészet megismerése és a művészet iránti érdeklődés felkeltésére irányuló fokozottabb tevékenységet. E cél elérésére összeköttetést létesítenek a megfelelő pedagógiai intézményekkel és a művészeti egyesületekkel. Az egyesület elhatározta azt is, hogy ezentul a tagok társadalmi és szociális érdekeinek kérdéseivel behatóan foglalkozik. A tisztujítás során elnökké Zombory-Moldován Bélát, főtitkárrá Kubinyi Bertalant, az egyesület lapja szerkesztőjéül Baán Tibort választották meg.

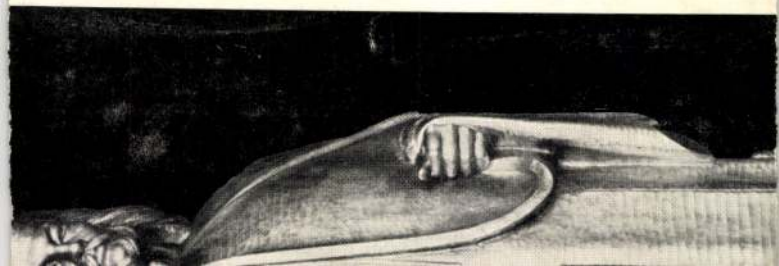

Bessel doktor feltámadása

— Regény —

Irta: **Ludwig Wolff**

Jogos magyar fordítás.

1.

Kopogtak.

Bessel doktorné felriadt, tüstént elszállt szeméből az álom.

— Mi az? — kérdezte.

A szobaleány hangja felelt az ajtó mögül:

— Távirat érkezett, nagyságos asszony.

Bessel doktorné kiugrott az ágyból, pongyolába bújt s az ajtóhoz futott, hogy kinyissa.

Az éles reggeli fény, amely az ajtón beáradt, vakította. Le kellett hunynia a szemét. Kezét tapogatódzva nyujtotta ki a távirat után.

Amikor a táviratlapot ujjai között érezte, a szíve hevesen kezdett el dobogni.

Gyűlölte a táviratokat. A távirat olyan, mint a sikoltás. Feldulja a csöndet s a nyugalmat.

Bezárta az ajtót s néhány pillanatig mozdulatlanul állt a sötét hálószobában.

Nehezen lélekzett.

Az ablakhoz lépett s kinyitotta.

Napfény áradt a szobába.

Bessel doktorné kihajolt az ablakon, a táviratot kebléhez szorította s kinézett a kertbe.

Az ibolyaágyak, mint fénytelen selymek, úgy világítottak. A reggeli szellő édes illatokat hozott a liget felől. A homokos úton fekete rigó ugrált s bogarakra vadászott.

— Még egy perc és aztán, Isten neki, megnézem mi van benne — mondotta magának Bessel doktorné. — Még egy perc és felbontom . . .

Meleg együttérzéssel figyelte a rigót, amely néhány percig illegette-billegette magát, aztán felrepült.

— Háromig számolok, aztán felbontom — igérte Besselné asszony önmagának. — Csak háromig. Egy. Kettő. Kettő és fél. Szégyen-gyalázat, milyen ostoba vagyok és milyen gyerekes!

Szégyelte magát.

De a félelem, amely a táviratlapból szívébe suhant, erősebb volt minden szégyenérzésnél.

A szolgáló behozta a reggelit.

— Köszönöm — mondta Bessel doktorné s nyájasan nézett a leányra. — Gyönyörű idő van. Nem?

— Gyönyörű idő van, nagyságos asszony — felelte a leány és kiment a szobából.

Besselné egy darabig még az ajtóra meredt, amelyen keresztül Anna, a szolgáló eltávozott, aztán összeszorította az ajkát és feltépte a táviratot.

„Csütörtökön tizennyolckor érkezem Friedrichstrassén. Csók. Alex."

— Tizennyolckor! Rémes! — gondolta a fiatal asszony és belekapaszkodott ebbe a szóba. — Tizennyolckor! Ahelyett, hogy azt írná: este hatkor. Ez rávall. Isten őrizz, hogy egyetlenegy felesleges szót is leírjon. Különösen sürgönyben! Pedig leírhatta volna azt is, hogy este hatkor. Nem került volna többe. Hat szónak vagy hét szónak: táviratban egy az ára. De takarékoskodni kell. „Elvből." Mert hát az üzlet úgyis rosszul megy. Szegény Alexander Bessel! Tizennyolckor!

Leült az asztalhoz, amelyen ott gőzölgött a reggeli.

Csak most ébredt tudatára annak, hogy mit jelent számára ez a távirat.

Alsó állkapcsa vacogni kezdett izgalmában.

A döntő pillanat, amelytől olyan nagyon félt: ime: elérkezett!

Színt kell vallania.

S most majd sor kerül a gyötrelmes magyarázatokra, a nagy szavakra is, amelyektől úgy irtózott. Talán még sértésekre, sőt tettlegességre is. S ami a legkeservesebb: fájdalmat kell okoznia egy embernek, aki jó és mindig egyformán barátságos volt hozzá s aki őt szívéből szerette.

Ha erre gondolt: a meg nem érdemelt fájdalomra, amelyet férjének okoznia kell, úgy elfacsarodott a szíve, hogy könnyekre fakadt. Karcsú, törékeny testét rázta a sírás. Azt érezte, hogy ő a legnyomorultabb, a legelvetemültebb nő az egész világon. Miért lett ez a kemény sors éppen az ő osztályrésze? Miért kell e derék, becsületes, jó ember lelkén, aki iránt nem érez mást, mint becsülést és baráti szeretetet, mély, talán halálos sebet ütnie? Miért?

— Szegény, jó Alex — sóhajtotta mélységes részvéttel s letörölte könnyeit.

Azután újra elolvasta a táviratot.

Budapesten adták fel.

„Csütörtökön": ez azt jelenti, hogy *ma.*

Ma! Már ma rá kell mérnie azt a súlyos csapást, keserves szenvedést. És Alex még csak nem is sejt semmit.

Nem tudta elképzelni, hogy estére lesz elegendő lelkiereje ahhoz, hogy férjének megmondja az igazat. Talán el is lehetne halasztani a dolgot, későbbre. Akkorra, amikor már megkötötték a békét. Mert egyszer, valamikor, mégis csak véget fog érni a háború. Békében könnyebben intéződnek el az ilyen tragédiák. Könnyebben, símábban és kevesebb szenvedéssel.

Még várhatnék — gondolta Bessel doktorné — hiszen még fiatal vagyok. Mindössze huszonnégy éves. De mi lesz, ha még éveken át tart a háború?

Tenyerébe hajtotta fejét s lázas szemmel meredt az asztalra.

Mit tegyek? — kérdezte elkeseredetten önmagától. — Nem tudom megmondani neki. És várni sem lehet tovább.

Lelki szeme előtt most egyszerre megjelent a Thorsten Gleerup szálas alakja. Az asszony maga előtt látta a festő dús, világosszőke haját, kék szemét, amely gondtalan derüvel nézett a világba, mosolygós, gyermeki száját s hófehér, mohó fogait. S a részvét, amelyet eddig Alexander Bessel iránt érzett, már nem mardosta oly elviselhetetlenül a lelkét, bánattá szelídült s végül nem maradt belőle más, mint egy fájó emlék.

Bessel doktorné hirtelen elhatározással fölemelkedett ültéből.

Gleeruphoz készült.

Még egyszer, utoljára meg kell beszélnie vele a dolgot. Gleerupból akart erőt meríteni ahhoz az ütéshez, amely majd halálra sebzi a másik férfi szívét.

Lázas gyorsasággal felöltözködött, utasításokat adott a szolgálónak s elhagyta a házat.

A Grunewald békésen pihent a napsütésben. Halványkék ég borult fái fölé. Az utakon csak néhány ember járt, elgondolkodva, a külvilág iránt közömbösen. Csak a villamosállomásokon alakultak kisebb csoportok.

A villamoson, Bessel doktornéval szemközt, fiatal katona ült. A katonának csak féllába volt. A bal hiányzott.

Bessel doktorné nem mert a műlábra nézni. Nem akarta részvétével megsérteni a rokkantat és attól is félt, hogy sírva fakad.

Mi az én kis bajom az élet rettentő nyomorúsá-

Keresztrakók. Moldován Béla festménye

Megtántorodott. Az asszony észrevette, hogy sír. S rögtön kitalált mindent:

— Jacques... hát olvastad az ujságban?...

— Igen...

— S azt hitted, hogy mi voltunk az áldozatok?

— Nem!

— Hogyan?

— Úgy, hogy előzőleg kaptam meg a leveledet, melyben írod, hogy visszautasítottad Georges de Brocourt meghívását az autókirándulásra.

— És biztál bennem? Dacára az ujsághírnek?... Dacára a neveknek?...

Most az asszony volt könnyekig meghatva.

— Tévesen állt az ujságban... e két nő, Dufriche unokavérünk volt... Georges utolsó percben őket hívta meg... Az egyik ujság tévesen írta, hogy Jacques Dufriche felesége és leánya volt... későn tudtam meg... nem lehetett már táviratoznom neked... Ó, hogy szenvedhettél!...

— Nem szenvedtem, nem volt jogom szenvedni, mert nálam volt leveled s képtelennek tartottalak hazugságra... nem Gilberte... nem hittem rólad... hogy megcsalsz!...

Elhallgattak. Egymás kezét fogták. Lelkük legmélyéig meg voltak rendülve. Szerelmük felülemelte őket az emberi gyengeségeken, erősebbnek érezték magukat a sorsnál, nagyobbnak a szerencsétlenségnél, hatalmasabbnak a halálnál. S a bámész embertömeg közt szerettek volna térdrehullani és zokogni a boldogság felmagasztosulásában.

Franciából fordította: *Lakatos Lászlóné.*

A délibáb

Dimbes-dombos [Dunántúl.
nincsen délibábja;
tavasszal a Tiszántúl
síkja szívem vágya.

Tavaszodva, mikor még
minden csupa szürke,
hazavágyik lelkem is:
A Nagy-Alföld lelke.

Hazavágyok olyankor
délibábot nézni,
boldog gyermekkoromat
lelkembe idézni...

Rokonom a Délibáb, —
hazajáró lélek:
lelke egy rég kiapadt
tenger özönének.

Elfut az ember elől,
mintha az gyilkolta, —
az gyilkolta volna meg
s fél tőle azóta.

Fél a szegény Délibáb,
folyton azért reszket,
mint egy kislány, kit egy [rossz
ember megijjesztett.

Azért szalad előlünk,
utól ki sem éri.
Azt szereti, aki őt
messziről szemléli.

Annak örül repeső
tündéri jó kedvvel,
messze tornyot táncoltat
leforgatott heggyel.

A nyájakat szereti,
a szántóvetőnek
nem örül: elszáll, mihelyt
a rozsok megnőnek.

De ősszel, mikor a sík
újra csupa szürke,
búcsúcsókot áraszt a
haldokló Alföldre...

Erdélyi József

Uj Idők 1925. mutatvány szám

MOLDOVÁN BÉLA

szül. Munkácson, 1885. Tanulmányait Bpesten, Nagybányán, Német- és Olaszországban, valamint Belgiumban végezte. 1913 óta állít ki a Műcsarnokban, hol több kitüntetést kapott. (A Rökk Szilárd díjat, két kitüntető elismerést, Tolnai Simon díját stb.). Résztvett és kitüntetést kapott külföldi kiállításokon is. Alapító tagja és ügyvezető igazgatója a Magyar Arcképfestők Társaságának, Societaire tagja az Orsz. Magyar Képzőművészeti Társulatnak, volt főtitkára a Magyar Képzőművészek Egyesületének és választmányi tagja még számos művészi és iparművészeti egyesületnek.

MOLDOVÁN ADALBERTO

nato a Munkács nel 1885. Studiò a Budapest, Nagybánya, in Germania, in Italia e nel Belgio. Dal 1913 in poi espone al Salone delle Esposizioni, ove ebbe numerosi premi. (Il premio Rökk Szilárd, due Menzioni d'onore, il premio Simeone Tolnai, ecc.). Ha partecipato, ottenendo notevoli premi, anche a varie esposizioni all'estero. E'fondatore e direttore della Società dei Ritrattisti ungheresi. Fa parte inoltre della Società Nazionale per le Belle Arti, ex segretario della Società degli Artisti Ungheresi e membro della direzione di nuemrosi circoli artistici.

bőröndös

Reklámlap. Tervezte Lengyel Lajos

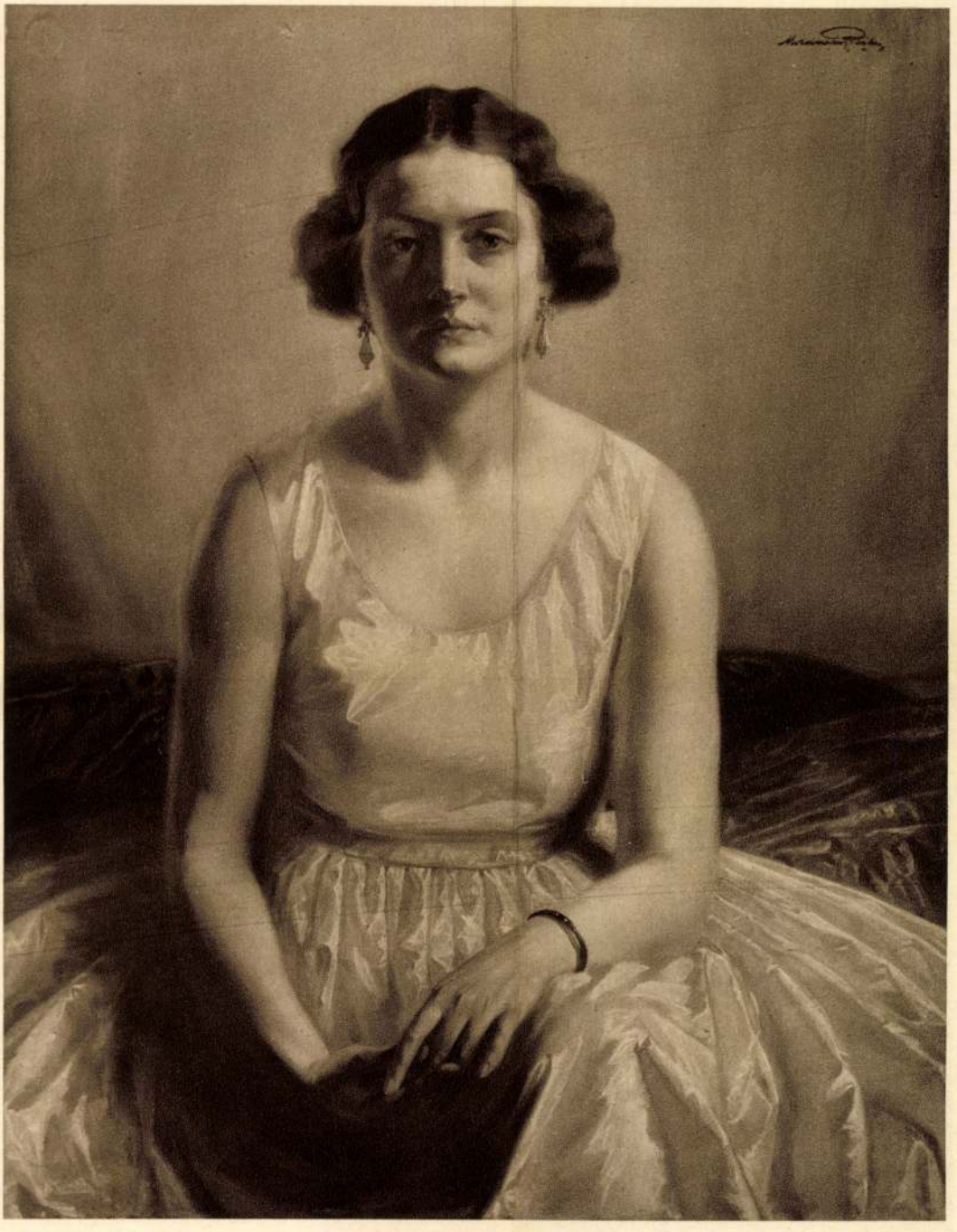

MOLDOVÁN BÉLA: FELESÉGEM.

Évk. Kmt. 1930.

Rümelin Wilhelm műveinek jutott. A tárlaton 62 műtárgy kelt el, melyekben Schiestl Rudolf 47 műlapjának eladása is szerepel.

Érdekes fejezete Nürnberg budapesti szereplésének a kiállításunkra érkezett különvonat, mely dr. *Luppe* Hermann főpolgármester vezetése alatt 578 nürnbergi vendéget hozott Budapestre. Székesfővárosunk e vendégeket meleg vendégszeretettel ünnepelte, s ezért hálából a városi tanács kiküldöttei Müller Hans «Sétáló nő» c. szép bronz szobrát ajándékozták a magyar fővárosnak, a magyar állami gyüjteményeknek pedig Endres Johann 1621-ből származó fedeles serlegét ajánlották fel. Ajándék fejében még 11 műtárgyat adtak Nürnberg város gyüjteményéből a vallás- és közoktatásügyi minisztérium és Budapest székesfőváros illetékes tanácsi ügyosztályai vezetőinek.

Társulatunk ez évi tárlatai sorában még az *1929/30-i téli kiállítás* szerepel, mely 1929. évi december 21-én nyilt meg és 1930. évi február hó 2-án zárult. Ennek keretében mutattuk be öngyilkos módon elhúnyt kitűnő grafikus művészünk, *Olgyai* Viktor válogatott műveit, a korán elhúnyt *Lápossy-Hegedüs* Géza 8 hátrahagyott művét, élő művészeinktől *Czenc* János 9, *Szlányi* Lajos 9, *omáromi-Kacz* Endre 10, *Bosznay* István 10, *Poll* Hugó 10 és *Burghardt* Rezső 9 művét, s a többi összesen 224 szereplő művészünk 574 alkotását.

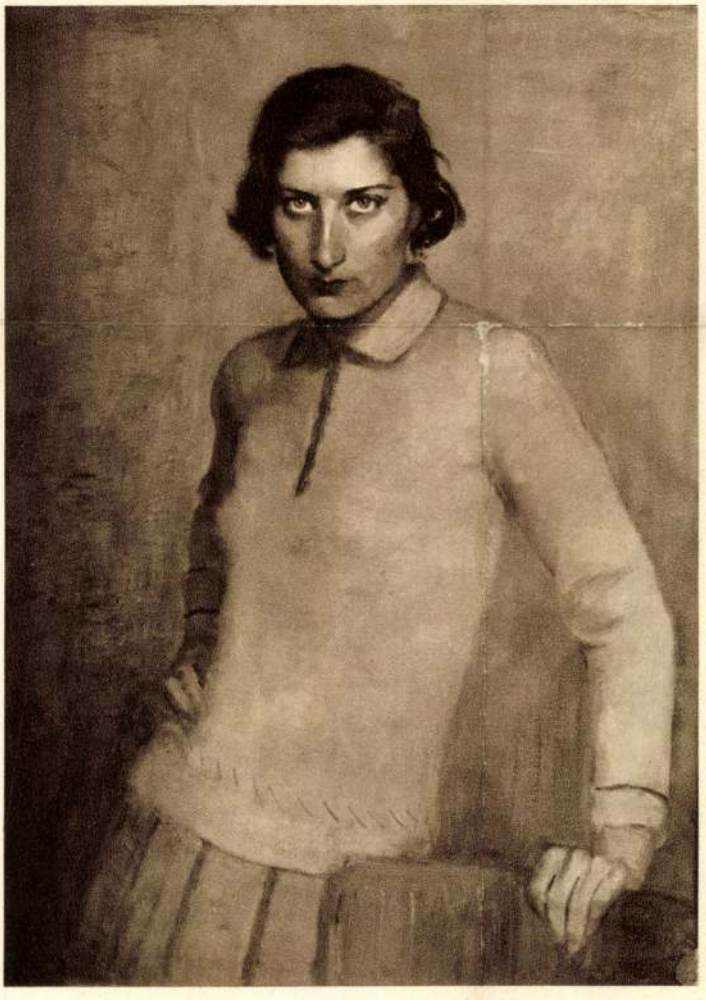

PROHÁSZKA JÓZSEF: TANULMÁNY.

A kiállításon a következő díjakat osztották szét: Budapest Székesfővárosi Vásárpénztár R. T. Jankó János-díját kapta *Szmrecsányi* Ödön «Táncőrület» című karikatúrája, Pállik Béla-díját pedig *Gulyás* Sándor «Kecskék» című állatképe. Halmos Izor genre díját *Szabó* Dezső «Sárközi leány» c. genreképe, Halmos Izor kis plasztikai díját *Maugsch* Gyula «Szent László» című műve nyerte el.

PENTELEI-MOLNÁR JÁNOS: FIAM
A művész hagyatékából

Ágost Zsuzsánnája, *Háry* Gyula velencei képe és *Márton* Ferenc Görgey rajzának említése nélkül.

Ugyanennek a csoportnak egy része a hatodik teremben is kiállított. Itt *Márk* Lajos vászna előtt hódolattal kell megállni. Nemcsak a kitünő mesternek, de a magyar piktura utolsó 10 évének legjobb munkái közé tartozik ez a lélekfrissitően üde szinesség, tavaszi frisseség, mely a képről a néző lelkébe csap. A szinkompozició felépitésében csupa öntudatos művészet, a szinek ragyogó skálájában csupa izlés. Az ösztönös izlés és a tudatos művészet találkozásának harmóniája a Márk Lajos mesteri alkotása. Gyügyei *Nagy* Zsiga klasszikus értékeit reprezentálják a Vásárok c. pastuózus csoportja és Forster Gyula báróról festett pompás arcképe. *Spányik* Cornél mester fiatalos alkotó erőben mutatja be lendületes könnyedséggel és az ő ismert nagy tudásával visszaadott interieurjét. *Czencz* János rendkivül érdekes szinkompozicióba látott női portréját, *Szüle* Péternek egy nagyon értékes tanulmányát kell kiemelni. Külön tanulmányt érdemel *Moldován* Bélának egy muzeális kis képe, mely siró kislányt ábrázol. Azzal az őszinteséggel, mellyel a téli tárlaton kiállított képét kritizáltuk meg, fejezhetjük ki most legteljesebb elismerésünket ezzel a nagy festői tudással és szerencsés intuicióval alkotott képével szemben. *Kövér* Gyulát hangulatos tájképei mellett egy nagyméretű, szépen rajzolt és művészi látású aktképe képviseli. Eölvedi *Gachal* József önarcképe bővelkedik a nehéz festői problémák szerencsés megoldásában. Bravuros kép. *Brüll* Aladár Jézus és a házasságtörő nő c. kompoziciója ismét bizonyság a művész nem mindennapi tehetsége felől. *Kézdi-Kovács* László, *Lowagh* Ernesztin, aradi *Edvi* Illés, *Nagy* Vilmos, *Makoldy* József, *Hosszu* Márton, *Poll* Hugó és *Györffy* Istvánnak karakterben nagyon jól fogott, kitünő portréja igazolják e művészek jó hirnevét.

II.

A *Magyar Képzőművészek Egyesületének* tagjai kiállitását a harmadik terem vezeti be. *Pállya* Celesztin két ragyogó kis képe, *Wellmann* Róbert rendkivül festői gondossággal mérlegelt, üde kislány képe, *Vigh* Bertalan vonzóan szines és pompás mozgású figurái, szentgyörgyvári *Gyenes* Lajos egyéni festésű csendéletei, *Gaál* Ferenc mély érzésű Asztali áldása a vezető értékek. A képek közül még *Kárpáthy* Jenő hangulatos olaszországi tájképe, *Gulyás* Sándor monumentális Tehéncsordája, *Rottmann* Mozart karakterisztikus Keleti nője, *Viski* János bravúros technikájú, erősen érzett zsánerképei, vitéz *Darvassy* István temperamentumosan előadott csónakos képe, *Mányai* József művészi fegyelemmel disztingvált portréi, *Szász* István igen tehetséges zsánerje és *Remsey* Jenő ugyan modoros, de sok kvalitással rendelkező stilizált tablói járulnak hozzá a terem nivójához. A szobrok közül elsőnek *Istók* János Holló Lajosról készült büstjéről kell nagy elismeréssel szólnunk. Mellette sorakoznak *Berán* Lajos, *Horváth* Géza, *Kaszab* Károly és *Orbán* Antal kvalitásos mellszobrai.

Az Egyesület tagjai állitanak ki a kilencedik teremben is. Itt ismét találkozunk szentgyörgyvári *Gyenes* Lajosnak egy pompás nagyméretű naranes-csendéletével. *Gaál* Ferencnek is egy szép virágcsendélete került még ebbe a terembe, melyet *Englerth* Emil életnagyságú arcképei

PENTELEI-MOLNÁR JÁNOS: AGÁR
A művész hagyatékából

dominálnak. Különösen női arcképe az, amelyik ismét ujabb pontot jelent ennek a kitünő portrétistánknak értékelésében. A terem meglepetése *Kemény* Nándor váratlanul érdekes tájképei. Az ismert zsánerfestő ezúttal olyan tájképeket állított ki, melyek eredeti szinkompoziciójukkal egészen uj oldalról mutatják be a sokszor méltányolt piktor kiváló képességeit. *Szabó* Dezső áhitatos elmélyedésű tájképpikturájának kapjuk ujabb meggyőző példáit. *Heyer* Artur, *Wágner* Géza, *Gulyás* Sándor, *Turmayer* Sándor, *Pörge* Gergely, *Bardócz* Dezső, czeczei *Szüts* Sándor, *Csalány* Béla neveit látjuk még olyan képek alatt, melyek megérdemlik feljegyzésüket. *Kacziány* Ödön romantikus festményei emlékeztetnek az öreg mester nagy multjára.

III.

A *szobrászok* terme ezúttal nem túlságosan reprezentativ. Hiányoznak a nagy megbizások, a nagyobb lélekzetű munkák. Azért elvétve akad ilyen is: *Füredy* Richárd Honfoglalója gondos, szép munka, mintázásából nem hiányzik a jó szobrász nagyvonalú elgondolása, mintázása is erőteljes. Ugyanilyen Füredy Richárd másik kiállított szobra, az Erős Jancsi is, melyen zamatosan érvényesül a népies fantázia. Poétikus és nem sablonos munka *Horváth* Béla síremléke, már *Siklódy* Lőrinc Hősiemlékében sok a konvenció. *Sóvári* János aktja kellemes vonalvezetésű. *Bory* Jenő Hősi emléke a klasszikai hatás mellett is eleven, érzésmozditó szobor. Kellemes meglepetés a portrék között *Istók* János két mellszobbra. Régen nélkülöztük már Istók János plasztikájában azt a lendületes felfogást, temperamentumos mintázást, mely oly értékessé tették Istók János szoborműveit. A kevésszámú jó portré közé tartozik még Wesselényiné *Tonzor* Eszter, *Vastagh* László, *Forgács* Erzsébet, *Kaszab* Károly, *Kovách* Panni büstéi. A kompoziciók között *Nemess* György Patrona Hungariae és Lemondás c. művei emelkednek erősen az átlag fölé. *Martinelli* Jenő aktjai szépen mintázott, tehetséges munkák. A beérkezett mesterek közül még *Andreika* Józsefnek, *Maugsch* Gyulának és *Farkas* Bélának vannak megkapó szép művei a tárlaton. A fiatalok közül *Dedinszky* Elemér Mária mennybemenetele, *Gosztonyi* Alice Hero és Leandere, Sz. *Horváth* Árpád kompoziciói, *Nagy* Gyula aktja, *Engelné* Bayersdorf tanulmányfeje és *Szamosi* Imre Ejh uchnjemje érdemel-

MOLDOVÁN BÉLA: ÉVIKE

A Műcsarnok Tavaszi Tárlatáról

Képzőművészet
1930. IV. évf. 29. 4

Moldován Béla

* **Az iparrajziskola jubiláris kiállítása.** Szombaton nyilt meg a Nemzeti Szalonban a székesfővárosi Községi Iparrajziskola jubiláris kiállítása. Az iparrajziskola Mária Terézia által kiadott Ratio Educationis rendelete folytán 1778-ban alakult meg és az első volt az országban, ahol az ipari és művészeti rajzot pedagógiai szempontokból intézményesen tanitották. Százhatvan év történetét öleli föl a kiállitás, amelynek talán legérdekesebb része éppen ennek a százhatvan évnek a története. *Zombory-Moldován* Béla igazgató vezetésével az intézet növendékei valóban művészit és érdekeset produkáltak. A művelődéstörténeti grafikon, amely elénk tárul különböző falitáblákon, rendkivül tanulságos. A növendékek elkészitették a Szent István-évre való tekintettel egy kis kápolnának a modelljét. Minden, ami itt van, kezdve a kovácsoltvas gyönyörü kis kapun, a százszinben csillogó üvegfestményekig, a miseruhák himzéséig és a remekbe készült misekönyvig, az iparrajziskola szakosztályainak a műve. Külön kis termekben tárul elénk az egyes szakosztályok anyaga. Főképpen a magyaros motivumokra helyezve a hangsulyt. Két teljesen berendezett szobát is állitottak ki, részben magyar stilusu butorokkal. Nagy érdeklődésre tarthat szám t a magyar szőttesek, szőnyegek, kéziszövésü gobelinek és az eredeti kerámiák sokasága. Az üvegfestészet, a művészeteknek legfiatalabb ága is felvonult, gyönyörüek a fujt és öntött üvegeik, szépek a magyar csipkék, fantasztikus mintázatu tüllkézimunkák. Láttunk fény- és vizálló textiliát, melyet egy magyar találmány alapján készitenek. Az esti iparosképző tanfolyam munkái is szerepelnek a kiállitásban, ezek a műhelymunkák annak a beszédes tanubizonyságai, hogy az iparos továbbképzésben milyen jelentős szerepet játszik a rajziskola. A kiállitást április végéig tartják nyitva.

Magyarság

1938. ápr. 10

Moldován Béla

— **Rajztanárok gyűlése.** A magyar rajztanárok országos egyesülete most tartotta évzáró választmányi ülését Zombory-Moldován Béla elnökletével. A választmány az elmult év folyamán a rajzoktatás problémáinak megvilágítása céljából többizben rendezett előadást vitéz Csömöry István, Tirpák Sándor és Fáy Aladár tanárok közreműködésével. Ezek a közérdekü pedagógiai előadások a társadalmi, politikai és pedagógiai élet kiválóságainak érdeklődése mellett folytak le, így többek közt rendszeresen megjelentek: Petró Kálmán országgyülési képviselő, Mosdóssy Imre ny. miniszteri tanácsos, Schirilla Achilles kúriai bíró, Gyenes Lajos kormányfőtanácsos és még sokan mások. Az egyesület vezetősége elhatározta, hogy az előadásokat folytatja.

Uj magyarság

1940. junius 9.

ÉRDPARKVÁROS-DIÓSDI ÜDÜLŐ
PARCELLÁZÁSI IRODÁJA
XI., SZENT IMRE HERCEG UTJA 2. SZ.
TELEFON: 26—93—27.

Komoly é
díjtalanul
delkezésre

T. C.

Mellékelten van szerencsénk átszármaztatni **Buda-K**
letének — **Érdparkváros - Diósdi üdülő** parc
Tekintettel a nagy keresletre, felkérjük, hogy ism
kimerítő, minden részletre kiterjedő felvilágositás

XI. Szent Imre herceg utja 2. sz. alatt (Bart autobusz vég

személyesen vagy telefonon felkeresni sziveskedjék.
Saját érdekében cselekszik, ha Érdparkváros - Diós
vásárol, mert igy gondoskodik jövőjéről.

Érdpa

belga tiszt — *lövegeinket és géppuskáinkat használni.* Egy altiszt ezeket mondta: *Meg kellett állapítanunk, hogy ágyuink egyszerre csődöt mondtak.*

A külföldi érdeklődés különösen erre az utolsó mondatra vonatkozott. A német katonai szakértő ezzel kapcsolatosan a következő kijelentést tette:

— *Ismeretes, hogy a német véderő új támadó fegyverekkel rendelkezik. Ezek mibenlétéről és hatásáról ezidőszerint nem lehet semmit sem közölni.*

Hollandia kapitulációját szerdán aláírták

Hitler a német nép köszönetét és a maga csodálatát szózatban fejezte ki a Hollandiában harcolt katonáknak — Angliát annyira meglepte a hollandiai fordulat, hogy több londoni lap kénytelen volt vezércikkét teljesen átírni — Hágába már szerdán reggel bevonultak a német csapatok

London, május 15.

(A *Reuter-iroda* jelentése.) A hilversumi holland rádió közölte, hogy *a németek szerdán reggel 5 óra 30 perckor bevonultak Hágába.*

A hollandiai helyzet villámgyors fejleményei következtében *több londoni lap kénytelen volt szerdán a hajnali órákban vezércikkét teljesen átírni. Hollandia fegyverletétele rendkivül mély benyomást gyakorolt.*

A *Daily Mail* megállapítja, hogy ez a forulat *súlyos csapást jelent a szövetségesek rovására,* de nem érte őket váratlanul. A lap annak a véleményének ad kifejezést, hogy ez a német siker nem következett volna be, ha Hollandia együttműködik a szövetségesekkel. A *Daily Telegraph* kijelenti, hogy Hollandia fegyverletétele *keserű csalódást okozott Angliában* és az ország közönsége mély rokonszenvvel fordul a hollandok felé. A nagy csata azonban, folytatja a lap, a Maas vonalán tombol és a hadjárat további sorsa ott dől el, nem pedig Hollandiában. A lap bizik benne, hogy a szövetséges erők a legkéményebb kalapácsütéseknek is ellenállnak és méltók lesznek a beléjük helyezett bizalomra.

Rotterdam, május 15.

(A *német távirati iroda* jelentése.) *Winkelmann* tábornok, holland főparancsnok, a szerdára virradó éjjel beszédet intézett a holland néphez az egyik holland rádión keresztül. Felsorolta azokat az okokat, amelyek a fegyverletételről szóló kiáltvány kibocsátására késztették. Hangsúlyozta, hogy *a hollandok azért tették le a fegyvert, mert más lehetőség nem volt.* Mindnyájan készek voltak arra, hogy a hazát a legvégsőkig védjék, de a hadsereg és a tengerészet minden jelentése felismertette vele, hogy kedden a helyzet tarthatatlanná vált. *A legnagyobb bátorság tehetetlen volt az ellenség legújszerűbb tehnikai segélyeszközeivel szemben. A holland légierő oly csekély lett, hogy nem támogathatta többé a csapatokat. Igy ezek ki voltak téve a német légierő megsemmisitő bombáinak.* Mindezek a tények arra az elhatározásra birták Winkelmannt, hogy a küzdelmet feladja. Meggyőződése, hogy a fegyverletétel kihirdetése nemcsak jogosult volt, hanem az kötelessége is volt.

Berlin, május 15.

A **véderő főparancsnoksága** közli: *A holland hadsereg kapitulációját szerdán délelőtt 11 órakor a német főparancsnok, valamint a holland hadsereg és haditengerészet főparancsnoka aláírták.*

A *Führer* a következőkben fejezte ki elismerését a hadsereg, a légihaderő és a védőosztagosok Hollandiában harcolt katonáinak:

Holland hadszintér katonái! Öt nap alatt megtámadtatok, légihaderőtől megfosztottatok és végül megadásra kényszerítettetek egy erős, jól felkészült hadsereget, amely majdnem legyőzhetetlennek tetsző akadályok és katonai erődítmények mögött keményen védekezett. Ezzel páratlan teljesítményt vittetek véghez. E teljesítmény katonai jelentőségét a jövő fogja megmutatni. Csak példás együttműködésetekkel, a katonák bátorságával vetekedő határozott vezetéssel, különösen pedig a haláltmegvető ejtőernyős és repülőgépről földretett csapatok hősies küzdelmével sikerült kivívnunk ezt a sikert. A német nép nevében kifejezem előttetek köszönetemet, a magam részéről pedig csodálatomat.

A Führer különben a vaskereszt lovagkeresztjét adományozta *Student* altábornagynak, az ejtőernyős csapatok hadosztályparancsnokának és *Sponek* gróf altábornagynak, a földreszálló gyalogos hadosztály parancsnokának. Mindkét tábornok a holland ellenállás leküzdése érdekében vívott harcban a legnagyobb mértékben kitüntette magát. A lovagkereszt adományozása egyszersmind az alájuk rendelt csapatok kitüntetését is jelenti.

Hollandia sorsát illetően berlini politikai körökben valószínűnek tartják, hogy *a polgári közigazgatás fejeként Norvégiához hasonlóan birodalmi biztost neveznek ki.*

A német sajtó érdeklődésének középpontjában, mint a lapok nagybetűs címszövegeiből is kitünik, Hollandia elfoglalása áll. Megállapítják, hogy ezzel *Anglia a legnagyobb veszélybe jutott.*

A *Lokalanzeiger* azt írja, hogy ennek a sikernek kézzelfogható hadászati jelentősége *az Anglia elleni újabb légi támaszpontok nyerése, nagy német erők felszabadulása és a nyomás fokozásának lehetősége Belgiumban.*

A *Deutsche Allgemeine Zeitung* ugyanezeket a szempontokat hangoztatva, megemlékezik *Schlieffenről,* akinek régi haditerve most mintegy életre kelt.

A *Berliner Börsenzeitung* rámutat arra, hogy a világ egy része számára a Maginotvonal máig a legyőzhetetlenség fogalma volt. *A szerdai német hadi jelentéssel, amely a Sedan vidékén történt áttörésről szólt, a Maginot-vonal legendája szertefoszlott.*

A berlini lapok különben szerdán este *térképvázlatokat közöltek, amelyek az Anglia felé vezető legrövidebb légi útvonalakat tüntetik fel* és megjegyzéseikben leszögezik, hogy *megkezdődött a nagy német felvonulás Anglia ellen. A legrövidebb légi útvonal a térképek szerint százötven kilométer* s a lapok hozzáteszik, hogy *ez a német repülőgépek számára mindössze 20 perces utat jelent.* Az *Angriff* megállapítja, hogy *Hollandia fegyverletétele közvetlen hadszintérré változtatja Angliát.*

A newyorki tőzsde fekete napján kétmilliárd dollárral zuhant az értékpapirok árfolyama

Az angol font a háboru óta 4.68 dollárról 3.19-re csökkent

Többször rámutattunk arra, hogy az angol közgazdaság pénzforrásai jelentékeny mértékben a külkereskedelemből származnak, a külforgalom megbénulása tehát súlyosan érinti az angolokat. Ehhez járulnak a devizanehézségek, amelyeket a háborús gazdálkodáson kivül erősen fokoz az Egyesült Államok magatartása, amennyiben Anglia amerikai vásárlásait kénytelen azonnal kiegyenlíteni. Ezek a körülmények magyarázzák azt, hogy miért reagálnak azonnal és igen nagy érzékenységgel a külföldi tőzsdék minden olyan eseményre, amely Nagybritannia helyzetét érinti. Kétségtelen, hogy a tőzsde spekulánsai a pillanat hatása alatt igyekeznek a maguk számára nyereséget biztositani és a helyzetet, éppen emiatt, nem ítélhetik meg mindig tökéletesen. Mégis igen jellemző a tőzsdék magatartása az angol devizával és más értékekkel szemben.

Az angol font árfolyama a háború kitörésekor 4 dollár 68 cent volt. Kisebb ingadozások után az árfolyam rohamosan csökkent és április 8-án Newyorkban elérte a 3.55 dolláros mélypontot. A norvégiai események hatása alatt már a következő napon 3.46 dollárra csökkent, majd *Belgiumnak és Hollandiának a háborúba való belépése napján 3.19 dollárra esett.* A font árfolyamvesztesége tehát Newyorkban *a háború újabb fázisáig 30 százalékos és ez a folyamat még mindig tovább tart.*

A táviratok arról számolnak be, hogy szerdán valóságos pánik tört ki a nemzetközi tőzsdéken, *Newyorkban az értékek átlagosan 15 ponttal estek és az árfolyamveszteségek összege ezen az egyetlen napon elérte a 2 milliárd dollárt.* Feltünően nagy veszteség érte a szuezi csatornatársaság részvényeit, sorsában osztoztak az angol értékpapirok. Anglia bizonytalan pénzügyi helyzete arra indította a görög kormányt, hogy *a drachmát a fonttól függetlenítse.* Ez arra mutat, hogy nemcsak a spekulánsok menekülnek az angol értékektől, hanem az államok is igyekeznek megszabadulni a függőségi viszonytól, amely számukra még néhány évvel ezelőtt valutájuk biztonságát jelenthette.

Uj olasz csatahajók

Róma, május 15.

Az olasz haditengerészet 35.000 tonnás új csatahajói egymásután lépnek szolgálatba és nagymértékben növelik Olaszország erejét. Néhány héttel ezelőtt adták át a szolgálatnak a négy óriáscsatahajó közül az elsőt: a *Vittorio Venetot* és néhány nappal ezelőtt vette át a haditengerészet a második csatahajót: a *Littoriot.* Az ugyancsak 35.000 tonnás *Impero* és *Roma* rövidesen szintén tényleges szolgálatba lép. Ugyancsak nemsokára visszafoglalja helyét a *Giulio Cesare* és a *Cavour* mellett a modernizált *Andrea Doria* és a *Duilio* is. *Ez a négy hajó együtt 100.000 tonnatartalmat jelent.* Az olasz hadiflotta igy rövid időn belül nyolc hatalmas egységgel fog rendelkezni, ami a leghatalmasabb flottákkal teszi egyenrangúvá. A *Roma-tipusú hajók a világ legnagyobb hadihajói közé tartoznak.* Hosszuk 230 méter és fegyverzetük a következő: 10 drb 320 mm-es ágyú, 12 drb 120 mm-es ágyú, 8 légelhárító ágyú.

A szlovák követség cáfolja a határzárlat hirét

A magyarországi behivások visszhangja a világsajtóban

Mint hivatalosan jelentik, a budapesti szlovák követség közli, hogy az egyes lapokban *a magyar-szlovák határ lezárásáról megjelent hirek nem felelnek meg a valóságnak.* A szlovák-magyar határforgalom zavartalanul folyik. A kölcsönös idegenforgalom elősegitésére szlovák részről továbbra is minden könnyitést megtesznek.

Róma, május 15.

A *Relazioni Internazionali* a magyar-szlovák viszonnyal foglalkozva azt írja, hogy *azt a szlovák köztársaság fennállása óta megleheto*s bizonytalanság jellemzi. Az utóbbi időben Szlovákiában újabb magyarellenes tüntetések voltak. A magyar közvélemény különösnek tartotta ezeket a tüntetéseket annál is inkább, mert *éppen ezekben a napokban alakult meg Budapesten a magyarországi szlovákok pártja.*

A *Popolo di Roma* budapesti tudósítója szerint két magyar hadtest részleges mozgósítása *a legkülönbözőbb hírekre adott alkalmat, ezek azonban mind távol állanak a valóságtól.* Az óvatossági intézkedéseket természetesen a magyar politika irányelveivel összhangba hozták, amelyek *közismerten a róma-berlini tengellyel való szolidaritásban nyilvánulnak meg.*

A *Corriere della Sera* budapesti tudósítója jelentésében hangoztatja, hogy a magyar hadsereg megerősítése tehnikai és katonai okokra vezethető vissza és *azt nem lehet semmiféle politikai jelleggel felruházni.*

Páris, május 15.

Párisban feltűnést keltett a hir, hogy a magyar kormány hét korosztályt zászló alá hívott. A sajtó nagy része vezető helyen számol be erről az intézkedésről és a lapok ezzel egyidőben azt is közlik, hogy *a budapesti angol követség a brit alattvalóknak Magyarországról való gyors távozását javasolja.*

A *Temps* kommentár nélkül közli a magyar hivatalos forrásból származó jelentést, amely szerint *szorosabb értelemben vett csapatösszevonásokról nincs szó* s a behivott tartalékosok csupán rendes gyakorlatukat végzik. A *Havas-irodának* jelentik Budapestről: *A magyar közvéleményben semmiféle izgalom nem tapasztalható.*

A Palladis könyvkiadó pályázatot hirdet

eredeti, a szélesebb néprétegek ismeretét gyarapitó és a müvelt közönséget, valamint az ifjuságot is érdeklő,

népies irodalmi müvek megirására.

A feldolgozás formája regény vagy regényszerü leirás legyen.

A mü tárgyát a pályázó szabadon választhatja, akár a történelem, akár a tudományok, a müvészetek, a gazdaság, a müszaki élet, a mesterségek, a felfedezések, a találmányok, kutatások, az utazások stb. világából, akár korszakot, akár eseményt, alkotást, vagy személyt állitva a munka központjába.

Kivánatos, hogy a mü tárgya magyar, vagy magyar vonatkozásu legyen, de feldolgozható olyan nemzetközi tárgy is, mint pl. az arany, a vas, a buza, a selyem, az olaj, a kávé, stb. regénye is, amelyben esetleg magyar vonatkozások is helyet találhatnak. Kivánatos továbbá, hogy a mü ne járjon kitaposott utakon, a pályázó ne válassza tárgyául azt, amit előtte, már sokszor megirtak és közismertté tettek. Mind a most elmondottak csak utmutatásul szolgálnak, mert a pályázat területe teljesen szabad.

Sikerrel csak irodalmi értékü, ismeretterjesztő, az egyszerü képzettségü közönség számára is érthető munka pályázhatik, amely akár mint regény, akár mint regényszerü leiráz, nevelő hatása mellett fel tudja kelteni és ébren tudja tartani az érdeklődést.

A pályamüvek terjedelme kb. 80—100 gépirt oldal (miniszterpapir nagyságon, oldalankint kb. 36 gépirt sor) legyen.

A jeligés levéllel ellátott pályázatok *1940 szeptember 15-ig küldendők be a Palladis Rt. cimére: Budapest, V., Géza-utca 2.*

Biráló bizottság dönti el a pályázatot és itéli oda a pályázati feltételeknek megfelelő pályamüvek sorából legjobbnak talált munkáknak a következő pályadijakat:

I. dij . . . . . 1000 pengő,
II. dij . . . . . 700 pengő,
III. dij . . . . . 500 pengő.

A pályadijjal nem jutalmazott munkák sorából azokat, amelyeket a biráló bizottság dicsérettel tüntet ki, szokásos tiszteletdijban részesitjük.

A pályadijas müveknek kiadására vonatkozó szerzői jog a pályadijnak kifizetésével végleg a Palladis R. T.-ra száll át. Ugyanigy a dicsérettel kitüntetett pályamüveké, amennyiben a szerző a honoráriumot, mint vételárat elfogadja.

A pályadijas és megvásárolt müvek kiadása és esetleg ujra kiadása tekintetében a Palladis Rt. mindenkor szabadon határozhat.

A pályázat eredményét 1940. december hónapban tesszük közzé.

A pályanyertes és kiadásra alkalmas munkákból a Palladis később meghatározott cimmel népszerü sorozatot indit meg, amelynek füzetei a pályázat eldőlte után lehető gyors egymásutánban 20—30 filléres áron kerülnek forgalomba.

Palladis RT.

MÁTÓL Budapesten egyedül!
BROADWAY FILMSZINHÁZ
Károly-körut 3. Tel: 144-212

Az Uj Magyarság árvizi gyüjtése meghaladta a 115.000 pengőt

Milliós összegek gyültek már egybe az árvízkárosultak megsegítésére és mégis minden nappal az adakozók újabb százai jelentkeznek. Csekklapon, postautalványon, levélben és közvetlenül szüntelenül érkeznek az apróbb-nagyobb adományok az *Uj Magyarsághoz*. Sokan már eleget tettek kötelességüknek, de vannak még akikre vár az áldozathozatal sora. Bizonyos, hogy nem akad a magyar társadalomnak olyan tagja, aki kivonná magát ebből az akcióból.

Kissé gyűrött levél érkezett ma az árvízvédelmi kormánybiztossághoz. Az alján ákom-bákom betűkkel ez állott: Rétközberencs község elemi iskolájának V. és VI. osztálya. Megírták, hogy három pengő tíz fillért küldtek az árvízkárosultaknak s csak azt kérik, hogy a pár pengőt *olyan ötödik vagy hatodik osztályos elemi iskolásoknak juttassák el, akik az árvíz miatt inségbe jutottak*. Három pengő nem nagy pénz, de aki ismeri a szalmatetős kis házak életét, tudja, *mit jelentett a kis szabolcsmegyei község elemistáinak ezeknek a filléreknek összeadogatása*. Pár tucat gyerek szíve dobban meg a fillérekben, tízhúsz mezitlábas kis falusi gyermek öleli át a levél kúsza sorai között rongyos kis testvéreit. Rétközberencs község kis zsellérgyerekei példát mutattak sok más magyarnak.

Az *országos gyüjtés*, hivatalos közlés szerint, *szerdáig 3,535.061 pengő 55 fillért eredményezett*.

Az *Uj Magyarság* gyüjtésének eddigi eredményéről az alábbiakban számolunk be:

Keddig beküldött adományok .	**113.117.30 P**
Szerdán közvetlenül postán és az Uj Magyarság csekklapján befizettek	**2.021.89 „**
Összesen:	**115.139.19 P**
Dunapentele állami elemi népiskola tanulói	**14.30 P**

Bori István Mezőtur 2.97 P, Zintl Ödön Bp. 2.50 P, Zsingor Gyula Bp. 2.50 P, Brunszlik Imréné Pesterzsébet 2.50 P, Bölöni Imre Szeged 2.50 P, Antal József dr. Bp. 2.50 P, Kiss Menyhért Jenke 2.50 P, Kennedy Vilmos 2.30 P.

(Az adományok közlését pénteki számunkban folytatjuk.)

Árdrágitásért fogházbüntetésre itélték az Amerikai Divatház tulajdonosait

A budapesti büntetőtörvényszék valutatanácsa *Dorosy* Dezső dr. elnöklésével szerdán ítélkezett a Kálvin-téri Amerikai Divatház tulajdonosai: *Székely (Schweitzer)* Artur 51 éves és *Lipschitz* József 56 éves textilkereskedők árdrágítási bűnügyében. A vádirat szerint a kereskedők a mult év augusztusától kezdődően *több közszükségleti cikket alkotó textilárut a megengedettnél nagyobb haszon mellett árusitottak. A jogosulatlan árdrágítás egyes cikkeknél a 42 százalékot is elérte.* A bizonyitási eljárás lefolytatása és *Bölöny* Ödön dr. ügyész vádbeszéde után a védők szólaltak fel, majd a bíróság kihirdette az ítéletet, amely szerint *mind a két vádlottat bűnösnek mondotta ki árdrágító visszaélés vétségében és ezért Székely Arturt kéthónapi fogházra, 1500 pengő pénzbüntetésre és 500 pengő vagyoni elégtétel megfizetésére ítélte, Lipschitz Józsefet pedig kéthónapi fogházzal és 500 pengő pénzbüntetéssel sujtotta.* Az ítélet nem jogerős.

Hóman Bálint résztvesz a velencei Biennale megnyitásán

A Magyar Távirati Iroda jelenti:

III. Viktor Emánuel, Olaszország királya és Abesszinia császára május 18-án nyitja meg ünnepélyes keretek között Velencében *a két évenként ismétlődő nemzetközi képzőművészeti kiállítást*, amelyen Magyarország, mint minden alkalommal, most is részt vesz és külön pavillonban mutatja be legnagyobb képzőművészeti alkotásait. *Bottai* olasz nemzetnevelésügyi miniszter *meghivta a kiállításra Hóman Bálint vallás- és közoktatásügyi minisztert,* aki örömmel fogadta a meghívást és május 16-án utazik Velencébe a kiállítás megnyitására. A miniszterut útjára elkiséri vitéz *Terbócz* Miklós miniszteri tanácsos, az elnöki osztály főnöke, *Paikert* Géza miniszteri osztálytanácsos, a külföldi kulturális kapcsolatok osztályának vezetője és *Palkovits* Pál miniszteri titkár, a miniszter személyi titkára. Velencében várja Hóman Bálint vallás- és közoktatásügyi minisztert vitéz *Haász* Aladár miniszteri osztályfőnök, a minisztérium művészeti főosztályának főnöke *Gerevich* Tibor egyetemi tanárral, a kiállítás magyar kormánybiztosával, akik már korábban Velencébe utaztak a magyar pavillon anyagának rendezésére és akik később Milanoban az ott május 23-án megnyiló éremkiállításon képviselik Hóman Bálint vallás- és közoktatásügyi minisztert. *A kiállítást rendező Milano ugyanis felajánlotta a kiállítás védnöki tisztét Hóman Bálint miniszternek,* aki azt köszönettel elfogadta.

A Kamaraszinházban nem lesz függöny a Shakespeare-bemutatón

A Nemzeti Kamaraszínházban érdekes bemutató lesz hétfőn este: *Shakespeare* „Minden jó, ha a vége jó" című regényes színjátéka kerül előadásra, mégpedig Hans *Rothe* feldolgozásában. Hans Rothe a jelenkor legnagyobb élő Shakespeare-tudósa, aki ezt a művet valósággal restaurálta, mert a „Minden jó, ha a vége jó" az évszázadok folyamán nagyon sok átdolgozáson és alakításon ment át, s eredeti formáját nagyrészt elvesztette. Hans Rothe munkáját használta fel a Nemzeti Színház arra, hogy az érdekes színjáték bemutatásával teljessé egészitse ki Shakespeare-műsorát. *Innocent Vincze* Ernő fordításában *Németh* Antal igazgató rendezi a darabot, amelynek halhatatlan shakespearei nőalakját, Helenát *Somogyi* Erzsi játssza. Nagy szerepe van az újdonságban *Tasnády* Ilonának, *Berky* Lilinek és *Lukács* Margitnak. *Apáthy* Imre a gróf szerepében lép fel, *Timár* József Parollest, Jágó és Falstaff elődjét játssza. A király *Táray* Ferenc lesz, a fecsegő udvaronc pedig *Pethes* Sándor. A Nemzeti Kamaraszínházban a bemutatón nem lesz függöny, mert a régi Shakespeare-színpadok formájában adják elő a darabot: *Horváth János díszletei csak jelzésekre szorítkoznak és mint a nagy költő korában, a színpad oldalán a különböző jeleneteknél mindig kirakják a táblát, amely jelzi, hogy hol játszódik a jelenet.* A Shakespeare-bemutatóból május 20-án, hétfőn délelőtt főpróbát tart a Nemzeti Kamaraszínház.

* **Országos énekes verseny a zeneművészeti főiskolán.** Nagy siker jegyében folyt le az országos énekes verseny a zeneművészeti főiskola nagytermében. A háromszáz jelentkező közül megrostált hetven versenyző öt csoportban indult. Első díjat, arany érmet nyertek: Damm Ferenc, Csuvara Gyula, D. Trozonyi Kató dr., Gerhard Ilonka, Halmos István, Hojtás Ferenc, Hunyadi János, Korpás Gabriella, Kovács János, Kiss A. Mária, Lettner Vilmos, Mindszenthy Ödön dr., L. Náray Irén, Rostásy A. Erzsébet, Ritter Gusztáv, Sajber Károly, Sásdy Antal, Südy István, Szaló Gabriella, Szücs Dezső, Wilkovits Sándor, Wottreng Magda, Z. Lendvay Erzsébet. A gyermekcsoportban első díjat nyert Halassi Marika, Haranghy Zsófi és Jakucs Sándor.

* **„Sorompó"** cimmel Galamb Sándor a mai időkben játszódó új színdarabot irt. Hősc a tudós, akit az élet olyan konfliktusokba kerget, hogy bármelyik úton akar elindulni, mindig akadályokba ütközik. A darabot a Nemzeti Kamaraszínház mutatja be.

* **Artisták az árvízkárosultakért.** Az artisták egyesülete május 18-án a Royal Színházban előadást rendez a legkiválóbb magyar artisták fellépésével. Az előadás bevételét az árvízkárosultak javára fordítják.

Az iparművészet remekeit mutatja be idei kiállitásán a fővárosi iparrajziskola

Állólámpa, nagyhasú váza, üvegszobor, perzsaszőnyeg, francia gobelin és szépen kötött könyv nem világrengető fogalmak, hanem békés és szelíd tárgyak, legtöbbször barátaink, mindegyikük hozzájárul egy kicsit ahhoz a jóleső forrósághoz, amit banálisan „otthon melegének" neveznek. Ezekből a tárgyakból rendez most seregszemlét a fővárosi iparrajziskola szokásos kiállitásán a Nemzeti Szalonban. Először a *Lakatos* Artur tanár vezette textilszakosztály szobáját látogatom meg. Pompás gobelinekkel, perzsaszőnyegekkel, csipkékkel és kedves, hangulatos háziszőttesekkel kibélelt terem. Külön érdekessége a szobának a kézifestéssel díszített sok habkönnyű anyag, ezt az érdekes eljárást nagyban tökéletesitette az iskola tanára, *Brummer* Ernő dr., a színek keverésének újszerű módozataival.

Átmegyünk a kerámia és ötvöstárgyak termébe. *Tóth* Gyula tanár csak a legkiválóbbakat állíttatta ki a közönség szemének. A kerámiatárgyak között szembetűnik néhány művészien festett, karcsú váza, de a csillogó kelyhek és kegyszerek minden egyes darabja is szép alkotás. Feltűnik harmonikus és nyilt formájával egy vasbordázatú, csiszolt üvegbetétekkel kirakott mennyezetlámpa. *A kiállítás középpontjában az a szoba áll, amelyet a Fansz oktató osztálya elnöki szobának szánt és amelynek darabjait az egyes szakosztályok műhelyeinek növendékei készitették.* Minden darabja az ő kezükből került ki.

Az üvegipar csecsebecséin akad meg most a szemük. A csiszolt és a különböző mintázatú figurák színben és alakban nagy tudást és hozzáértést mutatnak. De az iparművészet minden ágából hoztak egy keveset a gondos kiállitók. A gyorsan föltörekvő könyvkötészet bámulatos eredményről számol be néhány művészi kiállitású könyv. *Itt is képekkel és ábrákkal szemléltetik a nehéz munka minden egyes mozzanatát.* A rendezés nehéz munkáját *Zombory-Moldován* Béla igazgató és *Szathmáry* István helyettes igazgató vállalták, s példás munkájukkal méltán kiérdemlik a sikert. **G. S.**

A KONCERT RENDEZÉSEI:

Eyssen—Basilides duettest ma Z. ½9.

Liszt-Hubay est holnap

V. S. A **Hangv. Zenekart** vez.: **Matacic.** Közr.: **Anday, Károlyi, Szentgyörgyi.**

* **A belgrádi operaház igazgatója Budapesten.** Matacsics Lovro, a belgrádi operaház igazgatója, a délszláv filharmónia elnökkarnagya Budapestre érkezett s résztvesz pénteken este a Vigadóban tartandó Hubay-Liszt hangversenyen, amelyen Anday Piroska, Szentgyörgyi László és Károlyi Gyula működnek közre.

* **Az Albert-vonósnégyes ünnepi estje.** Az Albert-vonósnégyes a Liszt Ferenc-teremben kamarahangversenyt rendezett, amelynek műsorán Haydn és Mozart egy-egy vonósnégyese és Szegedi Ernő zeneakadémiai tanár közreműködésével Dohnányi Ernő zongoraötöse szerepelt. A közönség lelkes ünneplésben részesitette a vonósnégyes tagjait: Albert Ferencet, Zöldy Sándort, Kocsis Lászlót, Szabó Pált és a vendégszereplő Szegedi Ernőt.

* **Gyóni Géza-emlékest a zeneakadémián.** Május 19-én a zeneművészeti főiskola nagytermében Gyóni Géza-emlékestet rendeznek, amelynek műsorán Báthy Anna és Szabó Ilonka, az Operaház tagjai, Veres Sándor és Végh Sándor hegedűművészek, továbbá T. Uray Margit és Kántor Béla szavalóművész szerepelnek. A műsort a rádió is közvetiti.

* **A „Három Huszár" 50-ik előadásával zár a Fővárosi Operettszinház.** Hosszú némaság után a tavalyi idényben nyitotta meg újra kapuit a Fővárosi Operettszinház Sereghy Andor és Sziklay Jenő igazgatásában. A vállalkozást siker kisérte, mert az operettszinház az egész idényt négy darabbal játszotta át. A „Pusztai szerenád" ötvennégy előadást ért meg, a „Pozsonyi lakodalom" nyolcvanat, a „Handa-banda" nyolcvanhatot és a most futó „Három Huszár" pedig az ötvenedik előadásával május 23-án este bezárja a színház kapuit. A színház igazgatósága már megkezdte a jövő évad előkészitését. A színház szeptember elején nyit. Kiss Manyi, Latabár Kálmán, Gombaszögi Ella, Pethes Ferenc már alá is irták a szerződésüket.

* **A székesfővárosi zenekar ungvári hangversenye.** Május 20-án Ungváron az országzászló-alap javára a székesfővárosi zenekar Csilléry Béla vezénylésével hangversenyt ad, amelyen Szendy Károly polgármester mondja az ünnepi beszédet, majd Antal Miklós pápai kamarás tart előadást.

ELSŐ CSÓK
DEANNA DURBIN vigjátéka!
Hollywood • Lloyd • Corvin

Szeged kikapcsolódik a stagione-rendszerből

Szeged város tanácsa már többizben kifejezést adott annak az óhajának, hogy *a jövő szezonban kikapcsolódnék a cseretársulati rendszerből.* A szinészkamara vezetősége a város kérelmét *kedvező véleményezéssel terjesztette a kultuszminiszter elé,* aki szegedi tartózkodása alkalmával kijelentette, hogy *nincs kifogása a terv megvalósitása ellen.* Szeged közgyülése a jövő héten dönt arról, hogy országos pályázat kiirásával vagy pedig meghivással töltsék-e be az önálló színház igazgatói állását.

Mégis szép a világ

(Royal Apollo)

Gyilkossággal kezdődő bünügyi történet, amely néhány jelenet után letér a detektivfilmek útjáról s kedélyes vigjátékká alakul. A végén ugyan a tettest is kinyomozzák, de nem a detektívek, hanem az amerikai ujságirónő, akit az egyik legkedvesebb játékmodorú hollywoodi színésznő, Claudette Colbert személyesit meg. Partnere James Stewart, a hatalmas termetü, szabálytalan arcú, de igen rokonszenves fiatal bonviván. A robogó vonatból a kisérő detektivet magával rántva, a folyóba ugrik, de amikor a partra uszva lekapcsolja csuklójáról a bilincset és menekülni akar, szembetalálja magát a véletlenül ott vikendező Claudette Colberttel, aki azt hiszi róla, hogy gonosztevő. Az irónő félig romantikus hajlamoktól, másrészt riporteri ambicióktól vezetve hozzászegödik a „tetteshez" és rövidesen beleszeret. A fiú a film első részében mindenáron szabadulni akar társnőjétől, a második részben azonban rengeteg mulatságos kaland közös átélése után ő is rabja lesz a bájos irónőnek, aki végül is maga nyomozza ki az igazi tettest. Tulajdonképpen az egész filmtörténet kalandos szerelmi história, amely a mai amerikai ujságirónői tipust akarja nevetségessé tenni. Három torzalakú, tökéletesen együgyünek rajzolt detektiv figurája fokozza az egyébként is humoros hatású film vidámságát, úgy hogy a közönséget egy percig sem rémiti meg a valósággal megtörtént gyilkosság rejtélyének bonyolódása. Claudette Colbert utolérhetetlen kedvességgel, mozdulatainak és arcjátékának különlegesen egyéni bájával újra beigazolja, hogy nemcsak a tragikus szerepkörben, mint például a „Cleopatrá"-ban, hanem a bohózatok könyedén derüs világában is tökéletesen otthon érzi magát. A hőrihorgas James Stewarttal együtt ebben a filmben is kellemesen szórakoztató másfélórát szereztek a nézőknek.

Diadalmasan tovább ragyognak a siker egén a
HULLÓ CSILLAGOK
3. hétre prolongálva! FORUM

* **Kisebbségi irodalmi est.** A magyar kulturális egyesületek szövetsége szerdán a zeneakadémia nagytermében nagyszámú és előkelő közönség jelenlétében irodalmi estet rendezett. Jankovich Marcel dr. bevezetője után Hankiss János dr. egyetemi tanár tartott értékes előadást a megszállt területek kisebbségi magyar irodalmáról. A műsor további részében bemutatták a magyar kisebbségek irodalmi és zenei életének kimagasló alkotásait. Könyves Tóth Erzsi, Tamás Lajos, R. Simonffy Margot, Kemény László, Karácsonyi Illy és Fekete Lajos Reményik-, Mécs-, Áprily- és Tompaverseket, valamint saját szerzeményeiket adták elő, a Turul-kamarakórus pedig erdélyi népdalokkal szerepelt.

* **A Kamara Varieté új műsora.** A Kamara Varieté szombaton este „Hej színművész" gyüjtőcimmel mutatja be nyári műsorát, amelynek keretében fellép Gerard Laboch, a varsói operaház tenoristája, aki Sárossy Andorral énekel duettben, s „Professzor Mefisztó", aki különleges bűvészmutatványokkal husz percen keresztül szórakoztatja majd a közönséget.

Sárkány Loránd: Szent István halála
A Műcsarnok Szent István kiállításáról

gyásznak, a tudományos sikernek (bár ez utóbbit nem szokta városdiszitéssel ünnepelni a huszadik század) és igy tovább.

Hogy a kérdést közelebbről megvilágíthassuk, forduljunk egy most kézenfekvő példához, az Eucharisztikus Kongresszushoz. A három szempont ezuttal: 1. az általános esztétikai követelmény, 2. a magyar nemzeti jelleg, 3. Krisztus ünneplésének célja. Vajjon e három dolog figyelembevételével történt-e Budapest feldiszitése a májusi ünnepnapok alkalmából?

Most csupán a körmenet utvonaláról, illetve közelebbről a házakról kivánunk megemlékezni. Valljuk be, általános esztétikai szempontból igen sivár képet mutatott Budapest feldiszitése. Néhány kivételtől eltekintve a kifüggesztett viharvert zászlók, az ablakokba, erkélyekre kiakasztott perzsa, vagy perzsa utánzatu szönyegek nem árultak el sok művészi összhangot és harmóniát. Általában hiányzott az a központi kéz, amelyik az Eucharisztikus Kongresszus alkalmával megteremtette volna a diszités egységét Budapesten.

Hasonló módon nem domborodott ki a nemzeti szempont sem. A piros-fehér-zöld zászlók magukban keveset jelentenek és csak igen kevés helyen merült fel például az az ötlet, hogy helyesnek látták alkalmazni a diszitésnél olyan virágokat amelyek a magyar nemzeti jelleget a lehető legélesebben kidomborítják. Lám Mussolini vagy Hitler nagy ünnepségeiből még a film, szineket el nem áruló egyszinű képein is kiérződik az olasz és német jelleg. Latin emlékeket kisértenek a római fáklyák, német egység és erő szimbolumai a berlini házak hatalmas diszitményei. Sőt a karvenált ünneplő nizzai házak is elárulják a könnyed, francia lelkiséget. Ezekkel a pesti zászlókkal ugy voltunk, hogy csak a lobogók szinét kellett volna megváltoztatni és akkor nyugodtan áthelyezhető lett volna az ünnepség Ujzélandba vagy Kanadába.

A pesti példa negativumai magától értetődő természetességgel bizonyítják, hogy a városdiszités nem szürke, hétköznapi feladat, hanem olyan művészet, amelynek pontosan ugy megvannak a maga törvényei, mint mondjuk a diszlettervezésnek. Éppen e törvényszerüségek miatt, pedig minden közület helyesen teszi, ha művészi feladatnak tekinti és legalább is a főiránvelveket illetően egy kézbe helyezi le a városdiszitést.

Unghváry Sándor: Ima a hit győzelméért
A Műcsarnok Szent István kiállításáról Foto: Filmiroda

ZOMBORY-MOLDOVÁN BÉLA:

A SZÉKESFŐVÁROSI IPARRAJZISKOLA MULTJA ÉS HIVATÁSA

A Mária Terézia által 1770-ben kiadott — és az egész köznevelést és oktatást államilag szabályozó „Ratio Educationis" rendelkezése folytán minden tankerületben egy nemzeti főiskolát és emellett — külön rajztanítóval (Graphidis Magister) bíró — rajziskolát állítottak fel. E rendelkezésnek megfelelően Budán is létesült rajziskola, a mai Pénzügyminisztérium helyén, a Jezsuita-akadémia épületében. 1778-ban nyilt meg. Az iskola célja volt az ipar fejlesztése és főként műiparosok, kézművesek és mesterlegények rajzi — és aktrajzi — képzése. Feladatát oly kitünően végzi, hogy csakhamar az ország többi rajziskolái fölé emelkedik. Az iskola rajzai „Ex Ccola graphidis Budenis Datum..." felrással voltak ellátva. Ugyancsak ezidőtájt a „K. Ung. Baudirektion" a budai razjmagistert küldi ki a többi rajziskola munkásságának megbírálására.

Kiállítási részlet

Ez a „Scola Graphidis Budenis", később „K. Zeichenschule", volt a mai Iparrajziskola egyik őse. A másik a „Pesti Kir. Rajzoló Iskola". (K. Städtische Zeichenschule zu Pest".), amely csak tíz év mulva alakult meg. 1778-ban Jellinek Ferenc pesti rajzoló és festő Pest város tanácsának felajánlja egy rajziskola felállítását és arra vállalkozik, hogy addig is, amíg a város a szükséges lépéseket megteszi, az iskola felállításának és fentartásának költségeit a sajátjából fedezi. A város engedélye alapján Jellinek a tanítást 1876 augusztus tizenkettedikén meg is kezdi, Lauter építőmester házában.

E rajziskola magánjellege 1793-ban szünt meg, amikor Őfelsége április huszonhatodikán kelt dekretumában megengedi, hogy Jellinek Ferenc felerészben a Fundi Studiorumból, felerészben a Cassa Civicából évi háromszáz forint fizetést kapjon.

A budai és pesti iskola párhuzamosan működik, feladata az általános rajzi képzés és főképp az iparosság rajzi és ízlésbeli képzése.

Pest város rohamos fejlődése ujabb rajziskolák felállítását teszi szükségessé és ezért az 1869. évi közgyűlés elhatározza, hogy a városi rajziskolát átszervezi és ott ezentúl „a rajzolásnak és képzőművészetnek csak azok az ágai tanítandók, amelyek a műiparok gyakorlati tanításához mulhatatlanul szükségesek", így a szabadkézi rajz, a műszaki rajz és a mintázás. Kimondotta a határozat azt is, hogy „minden szak egy külön főtanító által taníttassék".

Ugyancsak elhatározták, hogy a lakosság emelkedő létszámának megfelelően, külvárosi rajziskolákat is állítanak fel. Ez utóbbiak az előkészítés szerepét voltak hivatva szolgálni, míg a belvárosi rajziskolát „Pest Városi Központi Főrajztanoda" elnevezéssel a továbbképzés szolgálatába állították.

Buda és Pest egyesítése után (1874.) a budai rajziskolát „Budai Fővárosi Várbeli Alsó Iparrajziskola" néven a „Fő Rajztanodává" közös igazgatás alá helyezi, 1885-ben, mint fiókintézetet Pestre telepítik át és 1886-ban végleg a „Főrajztanodába" olvasztják be.

Ugyanebben az évben megszünnek a külvárosi iskolák, a „Központi Főrajztanoda" a ma is érvényben lévő „Fővárosi Községi Iparrajziskola" nevet kapja.

*

A műhelyoktatás főelve az, hogy a növendék ismerje meg az iparához szükséges nyersanyagot. Az anyag sajátossága, megmunkálási lehetőségei, a belőle

Művészet 1938. 18-19

Részlet az Iparrajziskola szakosztályainak rajzi tananyagából

nyerhető formák felkeltik és táplálják a művészi leleményességet is. Sok téma csak homályos elképzelésben és a művész (iparművész) lelkében és csak munkaközben ölt testet és formálódik át olyanná, amilyent az anyag megenged. Ez az elv vonatkozik más művészi ágakra is, de különösen az iparművészetre, ahol a használhatóság és a formák anyagszerűsége elsőrangú követelmény.

Az elmondottak szerint tehát az Iparrajziskola hivatása voltaképpen kettős. Egyrészt a gyakorló iparossal megismerteti a művészi szempontokat és korszerűen fejleszteni ízlését (iparostovábbképző esti tanfolyamok), másrészt a művészi ipari pályára készülőkkel megismertetni és megszerettetni az anyagot, illetve ennek felhasználását a művészi cél szolgálatában.

Az egész világon tapasztalható rohamos ipari fejlődéstől mi sem maradhatunk el. Hogy egypár külföldi példát említünk Olaszország erősen szaporítja az iparművészeti és ipari rajzi iskolái .Scuole delle arti decorative e industriali) számát és fejleszti a meglévőket. Ezeken kívül tekintélyes számú speciális szakipariskolája van (kerámia, üveg, mozaik stb.): a „Scuola d'arte"-k (szervezetük szerint az Iparrajziskolának meg-

Részlet az Iparrajziskola szakosztályainak munkáiból

felelő iskolák) megadják az „Arteri", a „Maestro d'arte" címet és megadják az „insegnante" képesítést alsó fokú ipariskolában való alkalmazhatásra. Németországban a különböző „Handwerker"—„Gewerbe Zeichen"—„Kunstgewerbe"-Schulek és a különböző „grosse Meisterkurse"-k száma meghaladja a negyvenet. Franciaországban szintén tekintélyes a „Conservatoire des arts et metiers"-k és az „École nationale des arts décoratifs"-ok száma megfelelő képesítés nyujtásával.

Legyen szabad még röviden ismertetnünk a jelen kiállításunk anyagát és azokat a szempontokat, amelyek a rendezésnél irányadók voltak. E kiállításunk tulajdonképpen az elmondottak illusztrálására szolgál és három csoportban bemutatja:

1. Az iskola multjára vonatkozó retrospektív anyagot, amely szemelvényekben tükrözteti vissza az iskola alapítása óta a különböző korok ízlésbeli és szellemtörténeti változásait, valamint rajzpedagogiai irányelveit.

A világpolitikai változások, a francia forradalom, a napoleoni háborúk, a negyvennyolcas forradalmak, a szabadságharc, az abszolutizmus és az utána következő korszakok a világháború és a ránkszakadt szenvedések nem ingathatták meg az iskola munkásságának folytonosságát. Természetesen nyomot hagytak rajta a különböző stilusáramlatok, azonban mindenkor csak leszürt eredményekkel. Igy megtaláljuk a XVI. Lajos stiusától kezdve az empire, a biedermeyer minden jellegzetességét, a modern korok hatását, a naturalizmus bevonulását, a szecessziót, az ipresszionizmust és a művészetek legkritikusabb idejét: az „izmusok" korszakát.

Az iskola munkáján nyomot hagyott minden művészi törekvés, de mindenből csak a maradandó értéket vette át és tanította. Haladó szellemű oktatásában mindíg előljárt (példa rá a külföldi kiállítások és kongreszszusok kb. száz kitüntetése és díja), de soha sem ment a szélsőségbe, konzervatív volt, de soha nem zárkózott el a korszerű törekvésektől.

2. A kiállítás második része azokból a műhelymunkákból áll, amelyeket az iskola különböző műipari szakosztályai egy megadott cél szolgálatába állított közös munkával hoztak létre. A közös cél egy olyan témának a feldolgozása volt, amely az aktuális eucharisztikus gondolatból és a Szent István-év gondolatköréből van merítve.

Ezért állítottunk össze egy kápolnát, amelynek oltárát a faipari-, a műüvegipari-, az ötvös-, a textil-, és a könyvkötő osztályok készítették, üvegképeit, mennyezetét, mozaikját, padlóját a díszítőfestő osztály, a szobrászati részt a díszítőszobrász-osztály végezte. A kápolna egész hangulata a XI. század bizánci és román jellegét adja a magyaros és modern törekvésekkel. Mindaz, ami itt van: a kovácsolt vaskaputól a díszes misekönyvig, vagy az oltárképtől a festett mennyezetig, mind a növendékek munkái és bizonyítja az iskolának már teljesen kiépített gyakorlati oktatását.

3. A kiállítás harmadik része bemutatja különkülön minden szakosztály szakoktatását, rajzi- és szakrajzi anyagot és a gyakorlati oktatás eredményét.

Amig a diszitményi rajznál — a klasszikus diszitszeti ősi kincsestárából merítve önálló magyar és modern díszítmény kialakítására törekszünk, a plasztikai rajznál viszont a szerkezeti felépítés, a statika, az arányok, a megvilágítás minél logikusabb közlésére és megértésére, illetve a tájérzék és az elképzelni tudás fejlesztésére törekszünk.

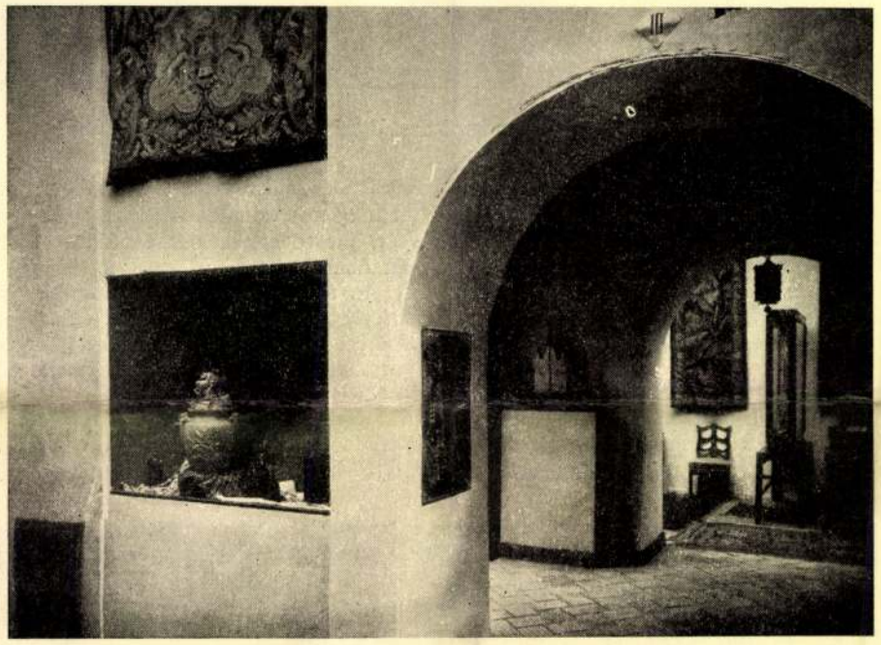

Részlet az Iparrajziskola szakosztályainak munkáiból

A szakrajz és a tervezés csakis a megmunkálandó anyag megismerésével egyidejűen, illetve anyagszerűen történhet. Nem lehet tervezni az anyag ismerete nélkül. Ezért nálunk a tervezést és a műhelygyakorlatot ugyanaz a tanár végzi és ellenőrzi. A szakrajzhoz az általános rajzolnitudáson kívül tehát csatlakozik az anyag feldolgozásának ismerete.

Nem mulaszthatjuk el, hogy befejezésül ne hivatkozzunk arra a nagy áldozatkészségre, amellyel iskolánkat Budapest Székesfőváros közönsége százhatvan éve fentartja és köszönettel ne adózzunk hatóságainknak, akik az iskola ügyét mindenkor a legnagyobb megértéssel támogatták.

MUNO
ES TIBOR

Cristo de Velazquez-e amolyan Jacopo a Voragine — hangulat, szent, tiszta, élményt ösztönöznek. „Az ember az Isten fia és Isten az embernek fia." Ez a legteljesebb egyszerűség, a művészetnek csúcspontja, de aztán, helyesebben ezzel a küzdelmesen, véres verejtékkel kiharcolt hittel párhuzamosan folyik a komédiázó játék. San Manuel Bueno mártir ytres historiás más a címe annak az ösztönösen vallomássá lett könyvnek, melynek hősét, Manuel Buenot, Balverde de Lucena plébánosát hivei szentként tisztelik. De a plébános nem szent, — bűnös, bünösebb, mint akik őt tisztelik, komédiázza a szentet. S mert ember és lélek, szenved miatta. Igen, ebben a furcsa kis plébánosban mintha Unamuno szimbolumát láthatnók, sokkal inkább, mint Don Quijote-ban, pedig azzal erősen tartotta a szellem rokonságát. Unamuno arcát is maszk fedte, mint a magaalkotta plébánosét, — a teremtő és a nemzeti hős kettős maszkja.

országgyűlési képviselő arcmása.
oportkiállításáról

Halálának úgyszólván másnapján érvényesen igazolódott be, hogy egyik sem volt valódi arca. Mindkettő maszk volt. A teremtői arc vitára sem szorul, El Niebla című regénye szánalmas unamunoi torztükör, melyből a maga fájdalmas komédiázása vetítődik vissza. Szembeszáll az igazi Teremtővel, újjat húz vele, mint a bukott angyal, mert fáj a megalázó tudat, hogy nem önmagában hordja törvényszerűségét, sőt a világon semminek sem szabhatja meg utját, ami igazán szervesség és élet. Nincsenek sorsok a kezében. De ez nem lehet igaz! Az ő alakjai, akiket megír, nem álomfigurák, ködképek, nem előre kicirkalmazott mesék, szereplői ép úgy beletartoznak az életbe, mint ő, vagy akármelyik salamancai polgártársa. Alakjain át folytatja

tehát az életet. Ahogy majd jön, — ez a modern sorstörténet. De mégis beleszólhat az életünkbe, Istenünk, teremtőjük és ha ellene mondanak neki, erőszakos mozdulattal véget vethet életünknek. Milyen lehangoló önáltatás! Ingyendicsekvés! Lehetetlen, hogy az író első felszabadultabb pillanatában ne látta volna be, hogy ez csak játék az írással, komédia. Az az író, aki ezekben az évtizedekben minden kortársa között talán a legterjedelmesebb skálájú kultúrát és tudást mondhatta magáénak, az Evangeliumot behatóbban ismerte, mint a legfelkészültebb teológus, hellenista volt a szónak végső filologusi értelmében, a középkor Danteval épp olyan vérévéváltan tudta, mint az újabb idők gondolkodóit, Nietzschét és Kierkegaardot. Lehet, hogy ez a tiszteletrekésztető tudás akadályozta meg abban, hogy amikor már már elfáradt a teremtő pózában, terhes maszkjával, és őszintén szembe szeretett volna fordulni tulajdonképen egyetlen nagy problémájával az életet igenlő halálfélelemmel, akkor sem tudott őszinte lenni. Agonie du Christianisme ez az őszinteségre utaló könyve, de az ember, aki sokáig hitt neki, most már kételkedik benne. Nem ok nélkül. Francia a cím, mert ezt már számkivetésben írta. Agónia a hellenista értelmezése szerint küzdelem, a kereszténység küzdelme. Nem a vallásé és az egyházé, hanem a keresztény léleké a kereszténységgel. Ijesztő tézisek és antitézisek kergetődzése! Szép amit ír, de kétségbeejtő volna, ha igaznak kellene tudnunk. S amikor egész filozofémáját összefoglalta El sentimento tragico de la vida-jában a szárnyaszegett, bukott angyal utolsó viaskodásnak és féligmeddig alázatos törleszkedésének képe bontakozik ki előttünk. Élni örökké és vég nélkül! — ez az egyre halkuló, siránkozó vezérszólama ennek a könyvnek.

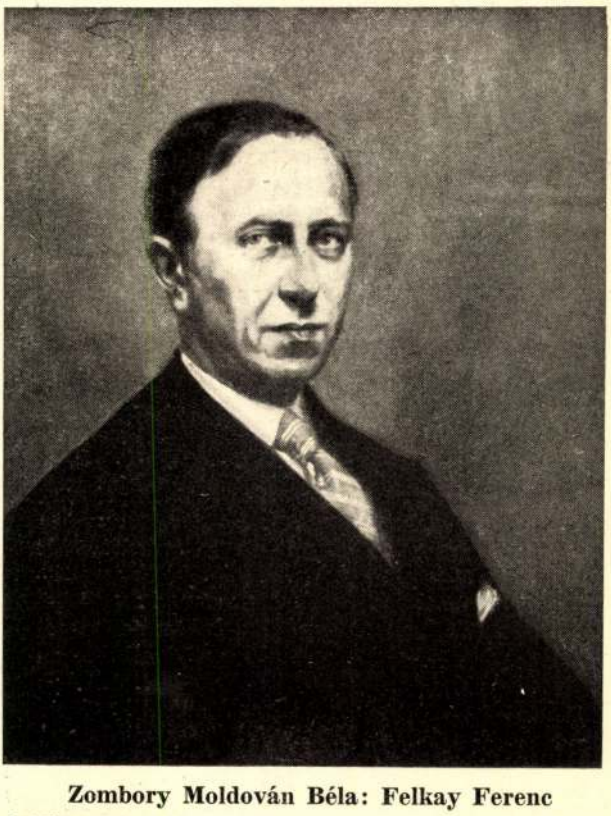

Zombory Moldován Béla: Felkay Ferenc

A Műcsarnok téli tárlatáról Foto Diskay

Művészet
1937. 6. 17.

MOLDOVÁN BÉLA: FELESÉGEM

Moldovan Béla

Képzőműv. Társ.
1929. tav. Kiáll.

megjelent és minden könyvkereskedésben
apható:

ÉSZETEK
ÉNETE
ÓKTŐL NAPJAINKIG

IRTA

ER GYULA.

a szövegben. Félbőrbe diszesen kötve 8 frt.

részletességgel tárgyalja a művészetek történetét.
fejlődésről a történelem előtti korban, ezután
zobrászat és a képirás történetének mozzanatait a
edő és 352 ábrázolással ellátott könyv, a mint
ő. Ezenkivül a könyvnek irodalmi becset köl-
szakítás nélkül 4 évig tartó külföldi tanulmány-

DUNÁN

MAGYARSÁG

Melléklet a Magyarság 1938 szeptember 11-iki számához (172.)

„ZONGORÁZÓ HOLGY"

Zombori-Moldován Béla festménye

SZOMBATHELY ÓKORI BAZILIKÁJA

A szombathelyi püspöki szemináriumkertben került a közelmultban napfényre építkezés során, a Kr. u. IV. század keresztény életnek egy páratlan jelentőségű beszédes bizonyítéka: a „basilica ad portam Scarabetensem", a 309-ben vértanu halált halt sisciai, sziszeki püspök, szent Quirinus bazilikája. Az ásatások során két római-kori utrész-

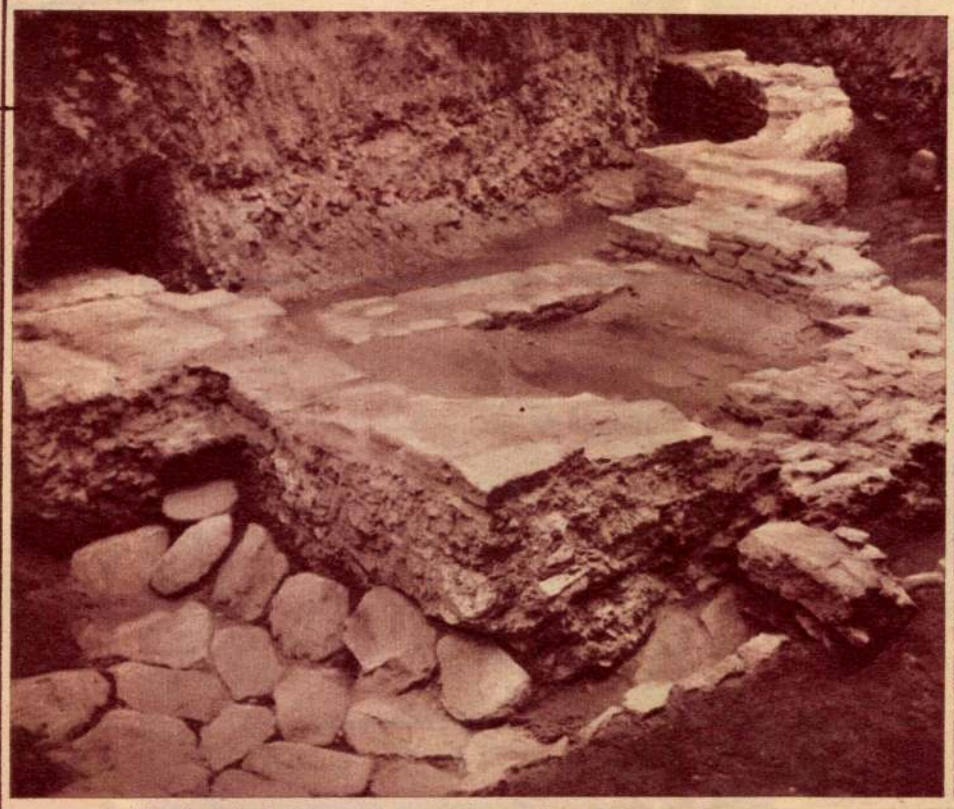

Az ásatások folyamán napfényre került cella trichora romjai

A kiásott soproni ut

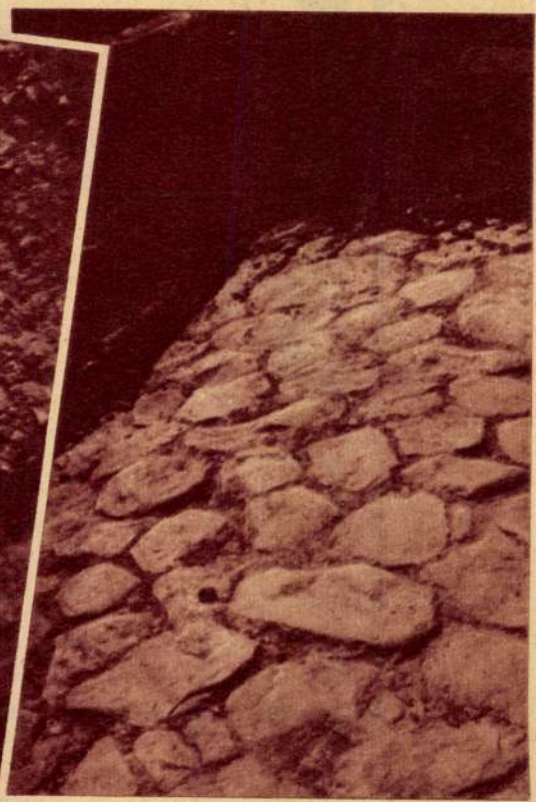

A nyugatra vezető római ut maradványai

Moldován Béla

Előadás, hangverseny és kiállítás a Nemzeti Szalonban

Magyar Kulturszövetség és a Nemzeti Szalon csütörtökön kulturdélutánt rendezett a Nemzeti Szalon kiállítási helyiségeiben. *Zombori Moldován* Béla, a Székesfővárosi Iparrajziskola igazgatója az intézet 160 éves multjáról tartott érdekes előadást, utána *Herz* Ottó zongorakíséretével *Lengyel* Gabriella adott elő virtuóz hegedüszámokat, majd a megjelent, előkelő közönség megtekintette a jubiláló Iparrajziskola magasszínvonalú kiállítását, amely az iskola eredményes működését volt hivatva bemutatni az oktatás szerves fejlődése keretében a multszázad eleji klasszicizmustól egészen napjainkig.

□□□

Esti Ujság

1938. ápr. 30.

Moldovan Béla

A

SZÉKESFŐVÁROSI KÖZSÉGI

IPARRAJZISKOLA

- MŰIPARI SZAKISKOLA ÉS MESTERKÉPZŐ-

TANÉVVÉGI

KIÁLLITÁSA

1941

163. TANÉV

Megtekinthető a

NEMZETI SZALONBAN

máj. 24 — jun. 15

naponta 9—5 óráig

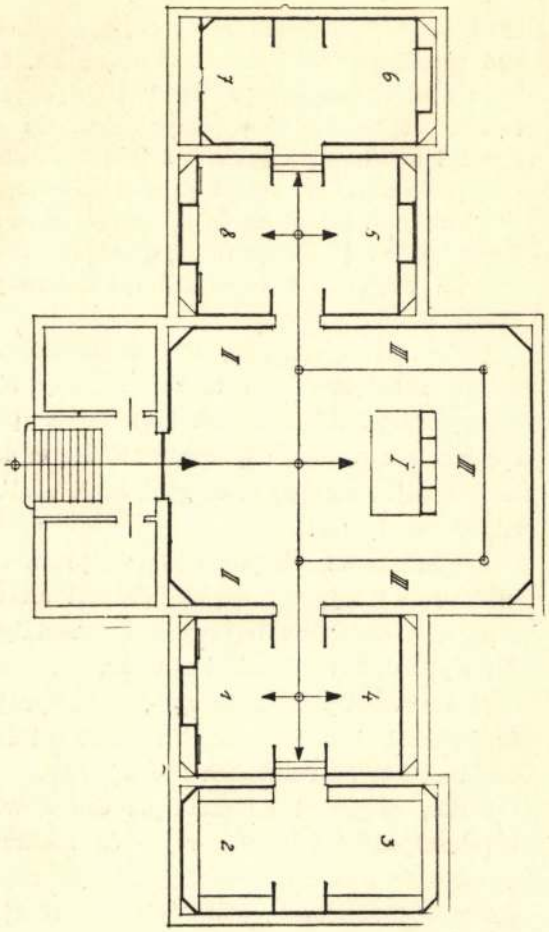

I. Tábori oltár.

II. A tagozatok közös tananyagai

III. Iparos továbbképző esti tanfolyamok tananyagai.

A tagozatok szakrajzi és gyakorlati tananyagai.

1. Könyvkötő- és bőrdíszműves ipari tagozat.
2. Sokszorositóipari tagozat
3. Díszitőfestőipari tagozat.
4. Faipari tagozat.
5. Agyagipari tagozat.
6. Textil szakosztály.
7. Ruhatervező szakosztály.
8. Ötvösipari tagozat.

Centrum R. T.

A Mária Terézia uralkodása alatt Budán alapított „Scola Graphidis" — mint a mai Iparrajziskola egykori előde — 1778-ban kezdte meg működését. Ugyszólván az első intézmény volt az országban, ahol az iparhoz szükséges rajzot pedagógiai irányelvek szerint rendszeresen tanították.

Fejlődése további folyamán Pestre helyezték át, 1869-ben a „Pest Városi Központi Főrajztanoda", majd 1886-ban a „Fővárosi Községi Iparrajziskola" nevet kapta. Hivatása az 1900-as évekig főleg gyakorló iparosok rajztanítása volt, ettől az időtől kezdve azonban gyakorlati-, műhelyoktatáshoz szükséges műhelyeit is fokozatosan berendezte és azokat a modern kor igényeinek megfelelően a jelenben is tovább fejleszti.

E fejlődésnek következtében az Iparrajziskola növendékeit most már nem csak elméleti és rajzi téren oktatja, hanem gyakorlatilag is kiképezi.

Fejlődésének iránya még korántsincs lezárva, mert a Székesfővárosnak — mint iskolafenntartónak — áldozatkészségéből újabb és újabb felszereléssel egészíthetjük ki műhelyeinket.

Az iparrajziskola jelenlegi szervezetét a m. kir. Kereskedelemügyi, a m. kir. Vallás- és Közoktatásügyi — és a m. kir. Iparügyi miniszteri rendeletek szabályozták.

E rendeletek értelmében az Iparrajziskola agyagipari, díszítőipari, butoripari, könyvkötő- és bőrdíszművesipari, ötvös- és sokszorosító (grafikai) ipari szakosztályai, a III. évfolyam elvégzése után a segédlevéllel egyenértékű végbizonyítvány elnyerésére, és — egy évi szakbavágó gyakorlat igazolása után — iparigazolvány váltására jogosítanak; a IV. évfolyam elvégzése és a mestervizsga sikeres letétele pedig az illető iparágban Mesterlevél elnyerésére és önálló iparüzésre jogosít.

Ezeken kívül van még két szakosztály — a női ruhatervező és textil — amely végbizonyítványt ad. Fenntart továbbá az Iparrajziskola a gyakorló iparosok részére 12 különféle rajz-, szakrajzi-, és gyakorlati továbbképző tanfolyamot.

A kiállítás központjában bemutatjuk a székesfőváros tulajdonát képező „Tábori oltárt" amelynek darabjait az egyes szakosztályok műhelyeinek növendékei készítették.

A szakosztályok szakrajzi-, műhelyrajzi- és gyakorlati oktatásmenetét egyes példákban külön-külön fülkékben mutatjuk be.

Külön csoportot alkotnak az esti iparostovábbképző tanfolyamok rajzi- és szakrajzi szemelvényei és a szakosztályok közös rajzi-, mértani-, látszattani-, alakrajzi-, díszítőrajzi-, stíltani- stb. tárgyainak kiállított rajzai és munkái.

Budapest, 1941. május hó.

Zombory-Moldován Béla
az Iparrajziskola igazgatója.

LAKATOS ARTUR — TÉLI TÁJ

Kétségtelen azonban, hogy ez az idő — az 1896-os milleniumi kiállítás ideje — a maga gazdasági fellendülésével minden irányban való mozgási és vállalkozási kedvével, korszakot választó volt művészetünk történelmében, főképen abban a vonatkozásban, melyet *művészetünk autonom berendezkedésének* szeretnék nevezni. Ez időben kezdődött meg u. i. a harc a művész egyéniségéért. Ma már tudjuk, hogy az egyéniség tulzott hangsulyozása nem volt egészen helytálló, bár jóhiszemü lehetett. Azokról a művészeinkről, akik egy generáció előtt extravagansoknak tüntek nekünk, ma már nem hisszük el a rettegésköltötte mesét, hogy tobzódó egyéniségüket akarták társaikra ráoktrojálni; most utólag inkább csak vállon veregetjük őket, mint akiknek volt egyéni bátorságuk elfordulni az akadémikus irányoktól és beállani olyan csoportokba, amelyek művészete szintén a multban gyökerezett ugyan, amelyek azonban *elhanyagolt ösvényeken* keresték a művészi igazságot.

Ekkor, a mult század végén, kezdődött meg a harc a művészet uj irányaiért. Ha e küzdelmet a művészek családi harcának tekintjük, azt mondhatjuk, hogy ez *harc volt a zsüri ellen.* A Képzőművészeti Társulat, illetve ennek keretében a *Képzőművészek Egyesülete* akadémia jellegü egyesület volt, mely megválogatta tagjait; kiállításra elfogadott ugyan tárgyakat nem tagoktól is, azonban csak szigoru zsürizés után. Egyfelől e történelmi multtal biró egyetlen hivatalos kiállitási hely, ugyanilyen műbiráló intézménnyel, másfelől a kibontott zászlaju müvészeti egyéniség-kultusz: nem fértek meg egymás mellett. Kezdetben azonban a műcsarnoki zsüri bizonyult erősebbnek, ami végeredményben nem ártott a művészetnek, mert az életerős uj irányok uj egyesületek, kiállitási helyek, műkereskedések, atelier-kiállitások egész sorozatát hozták létre. Szóval a művészet ismét be tudott autonóm módon rendezkedni. Ha a háborus megrázkódtatás a magyar művészeti élet gazdasági fejlődését nem zavarja meg, talán meg lehetett volna tartani a Műcsarnokot, mint akadémia jellegühagyományos kiállitási csarnokot, mely természetesen szintén élte volna a maga fejlődő életét, mindazonáltal a konzervativizmus diktálta ama lassubb tempóban, amelyet oly erősen hibáztattak falainak ostromlói. Egy ilyen belső kombusztióval fütött csarnok, ha mellette és körüle a más felfogásuaknak sikerült volna hasonló impozáns bemutatkozó helyiségre szert tenniök, hasznos melegedője lehetett volna a kulturának; pár darabjává fejlődhetett volna pl. a Tudományos Akadémiának, a Nemzeti Szinháznak, szóval a müvelődés autonómiával biró hivatalos intézményeinek

A művészi szabadság iránt való minden rajongásom mellett is el kell ismernem az eféle intézmények hasznos voltát. Igen, *nagy nevelő hatása van a biztonságnak*, helyesebben a biztonság ama fokának, amelyet egy közelismerésnek örvendő intézmény nyujt. A polgár mindenkor kényelmes volt, még akkor is, amikor az élet bőségesen ellátta *idővel.* Kényelemből szerette a *készet* és nem szeretett viszályok és viták döntőbirája lenni. A mai középosztályu embert a megélhetésért való küzdés fosztja meg az időtől és igy attól a lehetőségtől is, hogy művészek ellentmondó tevékenységében kiismerje magát. A hires közmondás — inter arma silent musae — egy kis aktuális humorral ugy is fordítható, hogy az *egymásközt való harcban szavuk vész a muzsáknak.* A tömeg, ez a prezumtiv legnagyobb maecenas, a békés muzsákat hallgatja s nem azokat, akik letagadják egymás művészetét.

Mindez természetesen nem érinti annak igazságát, hogy a művészetért folyó harc tulajonképen *titánok harca* s a nagy eredmények csak elkeseredett küzdelem után érhetők el, ugy, hogy egy-egy nagy egyéniség valamely eszme, avagy csak kisérlet szolgálatába állitja egész életét. Óriások küzdelme viszi előre a művészetet, amely azonban csak hitelesitett győzelemlistával tudja megszerezni magának a tömeget, mint maecenast. A mai uralkodó embertypus, a *dolgozó ember* az élet derüjét keresi a művészetben. Ha képet akaszt falára, avagy szoborral ékesiti szobáját, olyan szépséget kiván környezetébe hozni, *melyet mindenki elismer;* maga is emelkedni akar a művészet szárnyán, egy olyan légkörbe, hol nyugodt, magasztos érzések lengik körül s hová a napi civódások lármája nem hallatszik fel.

A művész szempontja a kisérlet, a merész harc a szép megvalósitásáért, lelkének a legszebb formákban való kifeje-

MOLDOVÁN BÉLA KERESZTRAKÓK

zésre juttatásért.

A polgár-amatör szempontja a nyugodt, mindenki által elismert szépnek becsületes áron való megszerzése.

E két heterogén szempontot csak nagy erőfeszítéssel lehet egymással kapcsolatba hozni. Ezen erőlködnek időtlen idők óta műértők, műkereskedők és művészeti társulatok. A helyzetet komplikálja, hogy a gyakorlati életben nem két tábor van: művészeké és az amatőröké; maguk a művészek is számtalan táborra oszlanak; talán nem is táborokra, hiszen ahány művész van, annyiféleképen gondolkozók a művészet s a művásár kegyetlen problémája felett.

A közvélemény ma meg is nyugszik abban, hogy az összes művészi felfogásokat nem lehet egy kalap alá hozni. Nem is szükséges. Mindenki menjen a maga utján, majd ítél a közönség, bár esetleg csak abban a finomultabb alakjaiban, amelyeket *utókornak és műtörténelemnek* hívnak. Szóval nehogy bekövetkezzék a művészeti anarchia s teljes mértében érvényesüljön a művészeti autonomia.

Ezt látjuk a Képzőművészeti Társulat kiállításain is, amelyek immár távolról sem azonos jellegüek az egységes jury idejében rendezett kiállításokkal. Nem lévén egységes a jury, nem lehet egységes a kiállitás elrendezése sem. Amig az előtt egy-egy kiváló művészi egyéniség finom dekoráló munkáját élvezhettük a műtárgyak elosztásában, addig ma meg kell elégednünk avval az önzés felé hajló örömmel, hogy a nekünk legjobban tetsző csoport szobáját látjuk *autonom akasztásban.* Régente a kiállitás magával a csarnokkal együtt hagyott egységes benyomást lelkünkben, manap a rengeteg összezsufolt látnivaló megfekszi lelkünket. Nem egy szakértő gasztronomus ebédjén veszünk részt, hanem egy rendszertelen, pazar büffében, hol ezt-azt összecsipegetve indulunk haza kótyagos fővel, megfeküdt gyomorral.

Tévedések elkerülése végett kijelentem, hogy sem egyént, sem egyéneket nem tudnék okolni ezért az állapotért. Korunk hozta igy magával és óriási tultermelésünk, amelyet azonban nem szelnek szórni, hanem elfogyasztani igyekezzünk. Ma bizony mindazt, amit fentebb elmondtam, nem árt tudni, ha elakarunk igazodni a tárlat *756 mütárgyán.* Egy ilyen tárlatnak nem is mehetünk neki előzetes ismeretek nélkül, ami alatt azt értem, hogy a katalógusból *meg kell tanulnunk, hogy tulajdonképen miféle művészcsoportok vesznek részt a kiállításon,* mert ahány művészcsoport, annyi külön kisebb kiállítás és annyi külön zsüri. Látható, hogy amig a régi ósdi rendszer egy *nyilt csarnokot* nyitott meg előttünk, a modern világban egy *labirintuson* kell átevickélnünk. Nyugodjunk bele!

Ime a kiállitócsoportok: Benczur Társaság, Céhbeliek, Kéve, Magyar Képzőművészek Egyesülete, Magyar Képzőművésznők Egyesülete, Paál László Társaság, Szinyei Merse Pál Társaság, Szövetség, akikhez végül valami hatvan csoporton kivüli művész csatlakozik. Tehát nyolc szervezett és egy szervezetlen művészcsoport, ami ugyanennyi művészeti felfogást és elrendezést jelent. A francia *szalón*-nak nevezi a művészeti kiállitást, e szót mi is átvettük, de a régebbi szalónok eleganciáját, amelyet főképen az egységes vezetés és elrendezés adott meg, ezuttal hiába keressük. Ezért mindenesetre kárpótol az a buja termékenység, melyről a kiállitás tanuságot tesz. Egy óriási művészeti vásárcsarnokban vagyunk, melynek tizenhárom termében kinálják a változatos portékát. Nagy tehetségek emelik fel fejüket a kisebbek fölé. Valóban nincsen okunk kétségbeesnünk a magyar művészet jövője felett. Kivánságunk csupán az, hogyha az idők szele egy ilyen óriási vásárcsarnokba fujta össze az eladó képeket, vajha akadna megfelelő számu vevő is. Sajnos, ez egyelőre csupán jámbor óhajtás.

Ami a tárlat egységének hiányát illeti, hallottam más felfogást is. Önkritikaképen mondhatnám magam is: *ne legyünk olyan kényesek!* Az ultramodern *izmusok* bármily erősen tartják frontjukat, ezen a tárlaton nem szerepelnek. Az ujabb irá-

Művészeti Szalon (Kolozsvár)
1927. I. évf. 7. sz.

Moldován Béla

Jestő

1. élet

Karcagmagyállam

743, 744. l.

o lo Spagna (Spagnuolo).

) előtt. † 1530 körül.

szemű Szeraf kissé jobbra-
Hat szárnya közül pedig
tt egymásra, míg az oldal-
barna háttérben csillagok

— Lelt. sz. 1200. — Vétetett
il 500 lirán (450·80 K). —
1-én (246–95). — Az elszámo-
és az 1895 november 28-iki
— Az elszámolást elfogadta az
35–900) és az 1901 augusztus
·901).
adatok az Orsz. Képtárban.
ietro lo Spagna: Szeraf-fej.
lajstr. 11. l. — Verzeichniss

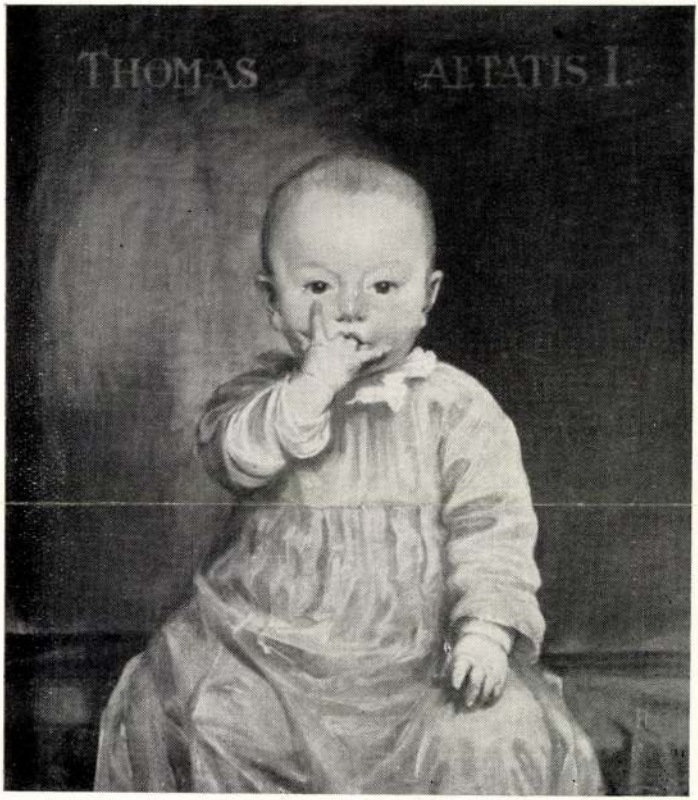

MOLDOVÁN BÉLA:
Tamás

Nemzeti Szalon 1930 okt.
Arcképfestők

Moldován Béla

festő

Moldován Béla

A kultuszminiszter megtekintette a polgármester új fogadótermét

Szinyei Merse Jenő vallás- és közoktatásügyi miniszter a napokban megtekintette a Központi Városházán a Forum terveit, ugyanakkor megtekintette a polgármester ujonnan berendezett fogadótermét is, amelyet a székesfővárosi iparrajziskola készített. Érdeklődéssel hallgatta Moldován Béla, az iparrajziskola igazgatójának előadását és dicsérő elismeréssel nyilatkozott a berendezés egységes művészi tervéről és a kivitel tökéletességéről. *(MTI)*

Magyarország. Esti lap.
1944. jan. 14.

sztő Ur !

a mellékelt meghivónkon jelzett ki-

őpontját :

-án kedden d.e. 10- 15 óráig.

tva lenne ebben az időben ugy a

ványos látogatási órák alatt is ren-

Kiváló tisztelettel

Moldován Béla

M 1935 V. 10.

MŰVÉSZET

MOLDOVÁN BÉLA A TANULMÁNY-DIJ NYERTESE

A „Balló Ede képzőművészeti alapitvány“ ezer pengős tanulmánydiját a zsüri egyhangulag *Moldován* Béla női arcképtanulmányának ítélte oda.

AZ IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT JUBILEUMI KÖZGYÜLÉSE

Ötven évvel ezelőtt alakult meg *Trefort Ágost* kezdeményezésére az Országos Iparművészeti Társulat, amelynek története a magyar művészi munka sikerével fonódik össze. A társulat csütörtökön délután az Iparművészeti Muzeumban tartotta *jubileumi díszközgyülését*, elnökének, vitéz *József* Ferenc dr. főherceg elnöki megnyitójában *Trefort Ágostról emlékezett meg* kegyeletes szavakkal. *Ugron* Gábor ünnepi beszédet mondott, majd *Szigeti* Miklós alelnök előterjesztette a választmány határozatát, mely azt inditványozza, hogy a közgyülés válassza meg a társulat tiszteletbeli tagjaivá *Fabinyi* Tihamér dr. pénzügyminisztert és *Hóman* Bálint dr. kultuszminisztert. A továbbiakban *József Ferenc* főherceg német nyelven mondott üdvözlő beszéd kiséretében átnyujtotta a társulat diszokleveleit az *Österreichischer Kulturbund* jelenlévő elnökének, *Loewenthal* József bárónak és a Kulturbund alelnökének, *Jacobi* Jolánnak, akik a Bécsben rendezett magyar nép- és iparművészeti kiállitás körül kiváló érdemeket szereztek. A jubiláris közgyülésen képviseltette magát a kormány és a főváros is. Az üdvözlő beszédek során elsőnek *Liber* Endre a főváros üdvözletét tolmácsolta a fennállásának ötvenedik évfordulóját ünneplő társulatnak. A beszédek elhangzása után a *kormányzó táviratát* olvasták fel, amelyben az államfő szerencsekivánatait fejezi ki a társulatnak. A közgyülést a *Gellért*-szállóban *József Ferenc* főherceg tiszteletére rendezett ünnepi vacsorával fejezték be.

M. 935 V. 10

s hetenkent 1—2 [illegible]
megszabadul.

Értékes könyvek a magya

Cholnoky Jenő: **A KÁRPÁTOKTÓL AZ ADRIÁIG** (Nagy-Magyarország irásban és képben) 355 képpel. Kartonkötésben **5.80 P.** vászonkötésben **7.80 P**

BUDAPESTI KÉPESKÖNYV. A székesfőváros művészeti emlékei és nevezetességei. 199 mesteri fénykép, részletes magyarázattal. (Német, angol, francia és olasz nyelvű kiadásban is kapható.) Kartonkötésben **5.80 P.** vászonkötésben **7.80 P**

Mosonyi Dezső dr: **A ZENE LÉLEKTANA.** Ára **3.— P**

SOPRONI KÉPESK
fidelissima" mű
és festői rész
fénykép ötnyelv
Kartonkötésben
kötésben **6.80 P**

DEBRECENI KÉPE
cen nevezetessége
érdekességei és
rajzi kincsei. 115
pel. ötnyelvű m
tonkötésben **4.80**
ben **6.80 P**

Kapható a „Magyarság" könyvosztá

Bizó András

meg kell terhelnünk, 10.677·09 pengő. Ha pedig kiragadjuk a kormánysegély tételeit, akkor megállapíthatjuk, hogy az 1914. évi 35.000 aranykoronának (kultuszminisztérium 21.000, kereskedelemügyi minisztérium 14.000) 1926-ban a Társulat a háború előtti államsegélynek *tizenketted részét* sem kapta, mert a vallás- és közoktatásügyi minisztérium csak 1576, a kereskedelemügyi minisztérium pedig 1339·60 pengőt utalt ki arra az évre.

Elszomorító megállapításhoz jutunk, ha az 1914. vagyonmérleg és az 1926. évvégi mérleg közt vonunk párhuzamot. Akkor a vagyon főösszege 238.320·26 aranykorona volt (ebből 118.285 korona értékpapír és 10.844 korona készpénz és takarékbetét). Az 1926. évi mérleg vagyontételeinek összege mindössze csak 17.334·14 pengő és összes értékpapírjaink árfolyamértéke 1296·74 pengőre sorvadt.

A trianoni országcsonkítás sok régi hű tagtól fosztotta meg Társulatunkat, mert az úgynevezett utódállamok annak ellenére, hogy lapunk nem foglalkozik politikával, nem engedik át a határon a Magyar Iparművészetet és az azóta bekövetkezett általános elszegényedés, de különösen a tagjaink zömét képező magyar középosztálynak leromlása is hozzájárult taglétszámunk csökkenéséhez és természetszerűen jövedelmeink megcsappanásához. 1914-ben 20 korona rendes tagsági díj mellett tagdíjak révén befolyt összesen 40.944 aranykorona. 1926-ban 12 pengő évi tagsági díját 1388 rendes tag fizette be s így az elért eredmény csak 16.656 pengő, annak ellenére, hogy a Társulat állandó bazárjának fenntartásával és az egymást sűrűn követő külföldi kiállítások előkészítésével, rendezésével és ügyeinek lebonyolításával munkája egyre szaporodik, személyzete csökkent, mert megfelelő fedezet híján sem a titkári, sem a „Magyar Iparművészet" segédszerkesztői tisztsége már évek óta betöltve nincs.

Nyilvánvaló, hogy így ez az állapot nem maradhat. Eredményes taggyűjtő akció, állandó kiállításunk kereskedelmi tevékenységének fejlesztése és az állami segítségünk fokozatos emelése révén remélhetjük anyagi gondjaink enyhülését. Szívvel-lélekkel akarunk dolgozni, hogy ismét elérhessük Társulatunk talpraállítását!

ALAPSZABÁLYMÓDOSÍTÁS.

A Társulat jövő működésének tervbevett szélesb körre való kiterjesztése kívánatossá teszi, hogy az elnökség intenzívebben vegye ki részét a Társulat ügyeinek vezetésében. Ezt úgy véljük elérhetni, ha az eddigi, az elnökből és két alelnökből álló háromtagú elnökséget egy ügyvezető elnöki tisztséggel egészítjük ki. Hogy ennek megválasztását az alapszabályoknak megfelelően megejthessük, alapszabályaink 26., 32. és 39. §-ainak módosítása válik szükségessé. Ezért terjesztünk ily célzatú indítványt a t. Közgyűlés elé, kérve annak elfogadását.

VÁLASZTÁSOK.

Alapszabályaink rendelkezése szerint a jelen közgyűlésen lejár az 1924-ben három évre szóló megbízással megválasztott *Seenger* Béla alelnöknek, valamint 15 választmányi tagnak ugyancsak 3 évre szólt megbízása. E választmányi tagok *a)* tervezők: Benkhard Ágoston, Berán Lajos, Bodon Károly Faragó Ödön és Telcs Ede; *b)* iparosok: Bodonyi Jenő, Hauswirth Ödön, Jauernik Nándor, Nagy Antal és Tull Viktor; *c)* műbarátok: Szablya János, Szalai Emil dr., Wolfner Gyula, Tabakovics Dusán és Ybl Ervin.

Ezenkívül betöltendő még Bánffy Miklós grófnak a magyar állampolgárok kötelékéből való kilépése következtében megüresedett elnöki tisztsége is. Minthogy pedig Bánffy gróf mandátuma 1928-ban járt volna le, a most megválasztandó új elnök megbízása egyelőre csak egy évre szólhat. Betöltendő még az ügyvezető-elnök tisztsége is, kinek megbízása, megegyezően az elnökével, egyelőre egy évre szól, amely idő leteltével újra választható és pedig 3 évre terjedő időre.

Lejár még a tavalyi közgyűlésen megválasztott Pongrácz János, Szőnyi László, Böhm Béla, Brunner József és Papp József számvizsgálók mandátuma is.

A közgyűlés feladata, hogy a megüresedett tisztségeket választással töltse be.

Végül jelentjük, hogy az 1926. évi közgyűlésen megválasztott számvizsgálók számadásainkat megvizsgálták és teljesen rendben találták. Ez alapon kérjük a t. Közgyűlést, hogy az 1926. évre adja meg a fölmentést.

Budapest, 1927 április havában.

A választmány.

AZ ORSZ. MAGYAR IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT 1927. évi április hó 10-én tartotta az Orsz. Magyar Iparművészeti Múzeumban XLII. rendes évi közgyűlését. Elnökölt *Alpár Ignác*, a Társulat tiszteletbeli elnöke. Jelen voltak: *Seenger Béla* és *Szablya Frischauf Ferenc* alelnökök, *Ágotai Lajos*, *Bodon Károly*, *Faragó Ödön*, *Fischer Zsigmond*, *Gaul Károly*, *Grabowieczky Léon*, *Hauswirth Ödön*, *Holló Mihály*, *Horváth Béla*, *Hosszu István*, *Hültl Dezső dr.*, *Kovács Erzsébet*, *Kulcsár Sándor*, *Menyhért Miklós*, *Nagy Antal*, *Szabó Rezső*, *Schóber József*, *Végh Gyula*, *Vig Albert* és *Zadubánszky Irén* választmányi tagok és a Társulat számos tagja. Az *elnök* megnyitja a közgyűlést és megállapítja, hogy a Társulat minden tagjának 8 nappal ezelőtt megküldték a meghívást s ennélfogva az alapszabályok rendelkezései szerint a közgyűlés határozatképes. A jegyzőkönyv hitelesítésére *Kovács Erzsébet* és *Végh Gyula* választmányi tagokat, a jegyzőkönyv vezetésére pedig *Györgyi Kálmán* igazgatót kéri fel. Majd pedig melegen üdvözli a megjelent tagokat és azt a reményét fejezi ki, hogy most, amidőn *Klebelsberg Kuno gróf* vallás- és közoktatásügyi miniszter jóvoltából a Társulat állandó otthonhoz jutott és a megüresedett elnöki tisztség betöltésével remény van arra, hogy a Társulat magasrangú, hatalmas pártfogóhoz jut, súlyos anyagi helyzete is javulni fog és megfelelő eszközök birtokában a jövőben majd a Társulat az eddiginél intenzívebb és eredményesebb működést fejthet ki. Igazgató előterjeszti a választmány jelentését a Társulat 1926. évi működéséről, a számvizsgálók jelentését a Társulat számadásainak átvizsgálásáról. A közgyűlés a jelentést tudomásul veszi és a választmánynak az 1926. évre megadja a felmentést és az 1927. évre szóló költségelőirányzathoz hozzájárul. Igazgató azzal a megokolással, hogy a Társulat érdeke megkívánja, hogy az elnökség egy ügyvezető-elnöki tisztséggel kiegészíttessék, javasolja az alapszabályok pontjainak olyatén való módosítását, hogy az ügyvezető-elnök tisztsége és munkaköre szabályozva legyen. A közgyűlés az alapszabályok javasolt módosításához hozzájárul. Az elnök rámutat arra, hogy

Moldovány Béla

az alapszabályoknak módosításához a m. kir. belügyminiszter hozzájárulása szükséges s ezért az ügyvezetőelnöki tisztséget ma még betölteni nem lehet. Javasolja ennélfogva, hogy hatalmazza fel a közgyűlés a választmányt, hogy a belügyminiszter hozzájárulása után az ügyvezető-elnöki tisztséget választás útján töltse be. A közgyűlés egyhangúlag elfogadja az elnök javaslatát és felhatalmazza a választmányt az ügyvezető-elnöki tisztségnek választás útján való betöltésére. Az igazgató felolvassa a jelölőbizottság javaslatát a megüresedett elnöki, 1 alelnöki, 15 választmányi és 5 számvizsgáló tisztség betöltésére. A közgyűlés a jelölőbizottság javaslatát közfelkiáltással elfogadja, mire az elnök megállapítja, hogy megválasztattak elnöknek: *József Ferenc dr.* kir. herceg; alelnöknek: *Seenger Béla*; választmányi tagokká: *a)* tervezők: *Benkhardt Ágoston, Berán Lajos, Bodon Károly, Faragó Ödön, Telcs Ede*; *b)* műiparosok: *Bodonyi Jenő, Hauswirth Ödön, Jauernik Nándor, Nagy Antal, Tull Viktor*; *c)* műbarátok: *Pacher Béla dr., Szablya János, Szalai Emil dr., Wolfner Gyula, lovag Ybl Ervin dr.*; számvizsgálókká: *Böhm Béla, Brunner Antal, Papp József, Pongrácz János, Szőnyi László dr.* társulati tagokat. Az elnök megköszöni a megjelent tagok buzgóságát és berekeszti a közgyűlést.

TISZTELGÉS JÓZSEF FERENC DR. KIRÁLYI HERCEGNÉL. Nyomban a közgyűlés befejezése után *Alpár Ignác* tiszteletbeli elnök vezetésével *Seenger Béla* és *Szablya Frischauf Ferenc* alelnökökből, *Kulcsár Sándor, Menyhért Miklós* és *Schóber Béla* igazgatósági, *Ágotai Lajos* és *Hauswirth Ödön* választmányi tagokból és *Györgyi Kálmán* igazgatóból álló küldöttség tisztelgett *József Ferenc dr.* kir. hercegnél, hogy bejelentsék a Társulat elnökévé való megválasztását. A kir. herceg szívesen fogadta a küldöttséget és készségét nyilvánította az elnökség elvállalására. A hozzáintézett üdvözlőbeszédre adott válaszában utalt arra, hogy nagy súlyt vet ő a vidéki közönség- és iparosságnak a Társulat munkájába való bekapcsolására, hogy ezzel a vidék közízlése nemesedjék. Szükségesnek mondotta ő még a külföldi kapcsolatok fenntartását és mélyítését, hogy az iparművészetben való kulturáltságunkról is mennél szélesb körökben bizonyságot tegyünk. Végül a magyar nemzeti jellegnek a hazai iparművészeti munkákban való érvényesülését mondotta kívánatosnak.

PÁLYÁZATOK

ÉREMPÁLYÁZAT. Az Éremkedvelők Egyesülete pályázatot hirdet tagjainak alapszabályszerű évi illetményéül, kb. 6 cm átmérőben kiveretendő kerek vagy négyszögletes, egyoldalú érem vagy plakett gipszmintájára. A pályamű 24 cm. átmérőjű nagyságban készítendő el és a kompozíciójának témáját a művész szabadon választhatja. Első díj 800 pengő, melyben bennfoglaltatik a megbízatás és kivitelezés honoráriuma is. Ennek ellenében a minta tulajdonjoga az Egyesületre száll. Második díj 250 pengő; azonkívül az Egyesület fenntartja magának annak jogát, hogy a díjazottakon kívül még egy művet 50 pengőért megvásárolhasson. Pályázati határidő 1927 május 10. A pályamunkákat az Iparművészeti Múzeumba (IX., Üllői-út 33—35) kell küldeni. Ugyanott megtudakolhatók a pályázati feltételek további részletei.

A M. KIR. FÖLDMÍVELÉSÜGYI MINISZTER az O. M. Iparművészeti Társulat közvetítésével pályázatot hirdetett a hosszabb ideig egyhelyben dolgozó gazdasági cselédek és munkások kitüntetésére alkalmas oklevél rajzára. A kitűzött határidőre 11 pályamű érkezett be s ezek közül a bírálóbizottság a 400 pengős pályadíjat *Moldovány* Bélának ítélte oda, 120—120 pengőért megvásárolták *Biczó* András, *Buday* István és *Kovács* Erzsébet pályaműveit.

MUZEÁLIS ÜGYEK

AZ O. MAGYAR IPARMŰVÉSZETI MÚZEUMBAN folyó hó 8-án nyílik meg a régi ezüstkiállítás, mely magántulajdonban lévő ezüst használati és dísztárgyakat fogja bemutatni, a XVI. századtól a biedermeier-korig bezárólag. A kiállítás rendkívül érdekesnek ígérkezik, mert, bár a hazai ötvösség ismert mestermunkái, így különösen az egyházi használatra készültek, valamint az ékszerek és a közgyűjtemények kincsei hiányozni fognak, mégis sok eddig ismeretlen ezüsttárgy fog a kiállításon szerepelni. Az 1884. évi ötvösműkiállítás óta sokat változott az ország ezüstállománya. Ha el is veszett számunkra egy része, különösen a leggazdagabb országrészek elvesztése és az elszegényedésünkkel járó kényszereladások folytán, másrészről a régi családok örökölt kincseihez azóta a gyűjtők megerősödött csapatának szerzeményei is járulnak. Ez utóbbiak szolgáltatják a kiállítás anyagának nagyobb részét, közöttük külföldi gyűjtők is. Így a régi magyar ezüst mellett a német, francia, angol és olasz is szerepel a kiállításon, mely kétségkívül sok új adattal fogja gyarapítani a régi hazai és külföldi ezüstművességre vonatkozó ismereteinket. A kiállítást, melyhez illusztrált katalógus is készül, Csányi Károly múzeumi igazgató rendezi.

AZ ORSZ. MAGYAR IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM ISMERETTERJESZTŐ ELŐADÁSAIT szombatonként délután 5—6 órakor tartja meg a következő sorrendben: Március hó 26-án: *Layer* Károly dr.: A bútorformák fejlődése I. Április hó 2-án: *Layer* Károly dr.: A bútorformák fejlődése II. Április hó 9-én: *Csányi* Károly: Fejezetek az ötvösség multjából I. Április hó 23-án: *Csányi* Károly: Fejezetek az ötvösség multjából II. Április hó 30-án: *Ybl* Ervin: A Robbiák művészete. Belépődíj nincsen.

MÚZEUMOT A NÉPLIGETNEK! Kedves Szerkesztő uram, ma, amikor annyi „túllépéses" és „költségtöbbletes" építkezés vádja nehezedik a szegény fővárosra, engedje meg, hogy én is ideüljek az iróasztalomhoz és egy légvárat építsek, amelyből szerencsére, panamavád nélkül fogunk kimászni valamennyien. Történetesen a Népligetben sétáltam a minap, abban a részében, mely egy otromba nagy gimnáziumi épületnek közelében húzódik. A néprajzi múzeumot fogják itt megnyitni — ki tudja mikor? Egyelőre halott a vidék, mogorva a volt tisztviselőtelepi gimnázium és a szép tavaszi légben csak a legyecskék meg a szerelmespárok döngicsélnek. Pedig mennyi napsütés, mennyi tájromantika van arrafelé! És amikor ennek az elhanyagolt világrésznek kesernyés hangulatával hazaértem, akkor láttam a Studioban, hogy a mi egykori Rozsnyónkban, ott a nyugati Kárpátok alján két cseh művész, a

Magyar Iparművészet
1927. 94. l.
Földm. ügym. pályázat oklevél rajzára

A P. H. VASÁRNAPJA
1933. II. 19.

ÉVI ÉS AZ ALMA.
Moldován Béla festménye

ZUZMARA A BUDAI HEGYEKBEN.

(Krenner Viktor felvétele.)

mindazok a fiatal tervező művészek, kik az alkalmazott művészetek valamelyik ágában már bizonyos művészi készséggel, megfelelő technikai tudással s már kellő gyakorlattal rendelkeznek, az iskola eme szabad mestertanfolyamain művészi tudásukat magasabb fokon fejlesszék s a testvérművészetekkel harmónikusan egymást kiegészítve együtt munkálkodjanak praktikus s lehetőleg kivitelre kerülő munkák megtervezése, megalkotása s végrehajtása mellett. Az iskola ez együttmunkálkodással s a művészi készségnek továbbfejlesztésével főleg az életben működő fiatal tervező művészek önállósulását óhajtja részben oktatásával, részben munkaalkalmak megszerzésével előmozdítani s az egymást kiegészítő testvérművészetek harmónikus, komoly és praktikus együttmunkálkodása révén pedig hazánk alkalmazott művészeteinek megerősödését óhajtja szolgálni. A 1918/19. tanév első évfolyamának rendes tárgyai egyelőre: a belső kiképzések művészete, belső architektúra, a családi ház, az otthon, a lakás művészete, kertrendezés, temetőművészet s az ezekkel kapcsolatos összes iparművészeti munkák művészete. E tárgyak a jelentkezők művészi képessége szerint esetleg bővülhetnek is. Az iskola igazgatósága a jövő év tanfolyamát két részben tervezi s ezek egyikének látogatása kötelező, a másiknak látogatása teljesen szabad s azt a tanfolyamra beiratkozottak elfoglaltságuknak megfelelően látogathatják. A kötelező tanfolyam este folyik, két hétköznapon este 7—9-ig és vasárnap délelőtt 8—12. Ezt kiegészíti a nappali szabad gyakorlótanfolyam, melynek látogatása a beiratkozott tervező művészekre nézve nem kötelező s azt elfoglaltságukhoz képest szabadon látogathatják minden délelőtt 8—12-ig (esetleg délután is 3—6-ig), amikor a beiratkozottak részére külön hely áll rendelkezésre, hol saját önálló művészi tevékenységüket is folytathatják s ez idő alatt a szükségnek megfelelően mindig tanári útbaigazítást és korrekturát nyerhetnek. E magasabbfokú szabad továbbképző mestertanfolyamra jelentkezhetnek nemre való tekintet nélkül elsősorban az Orsz. Magy. Kir. Iparművészeti Iskolát végzett növendékek, kik kellő külső gyakorlattal már rendelkeznek, továbbá oly fiatal tervező művészek, kik az alkalmazott művészetek valamely ágát gyakorolják: tehát építészek (okl. építészek, művészi tehetséggel rendelkező építőmesterek s esetleg a műegyetem felsőbb évfolyamát látogató s különös művészi hajlammal rendelkező hallgatók), továbbá szobrászok és festők. Az oktatás eredményességét tekintve a tanfolyamra az igazgatóság csak korlátolt számban vesz fel látogatókat s ezeknek számát egy tanfolyamnál maximálisan 15 személyben állapítja meg. S e tanfolyamra felvétetni szándékozók adják be kérvényüket az Orsz. Magy. Kir. Iparművészeti Iskola igazgatóságához címezve (Budapest, IX., Kinizsi-utca 31), mely bélyegmentes kérvényben írják le bőven eddigi végzett tanulmányaikat, közöljék az igazgatósággal rendes elfoglaltságuk minőségét és idejét s tanulmányaik jövő célját. A kérvényhez eredeti okmányok nem melléklendők, de szükséges, hogy minden folyamodó nevével, lakása címével s a mellékletek számával ellátott mappában önálló munkáiból oly szemelvényeket (vázlatokat, kész munkákat stb.) nyujtson be, amellyel művészi képességét igazolni tudja. Amennyiben ily tervek benyujtása nehézségbe ütköznék, ehelyett köteles minden folyamodó művészi képességét szakmájából választott valamely kisebb művészi feladat önálló vázlatos megoldásával vizsga alakjában igazolni, mely vizsga alól kivételes és megokolt esetekben az iskola igazgatósága felmentést is adhat. A kellőképpen felszerelt folyamodványok 1918 szeptember 20-ig nyujtandók be, mely határidőn túl beérkező folyamodványokat nem vesz figyelembe az igazgatóság. Az igazgatóság a folyamodványokat beérkezésük sorrendjében a tanfolyam vezető tanáraival együtt bírálja meg s e bírálat eredményét minden egyes folyamodóval egy héten belül közli s a kielégítő eredmény esetében a folyamodót meghívás formájában a tanfolyamra bocsátja. A továbbképző mestertanfolyam vezető tanárai: Györgyi Dénes műépítész, Simay Imre szobrászművész, Ujváry Ignác festőművész. A tanfolyam beiratási díja 8 kor. Tandíj egész évre 20 korona, mely két részletben törleszthető félévenként. A tanfolyam tartama a rendes iskolai tanítás idejének felel

A M. Kir. Iparművészeti Iskola grafikai osztályában készült rajz.

Buchschmuck. Graphische Abteilung der Königl. Kunstgewerbeschule.

meg. A beiratkozott tervező művészek a tanfolyam végzését igazoló látogatási bizonyítványra igényt tarthatnak.

Az Orsz. Magy. Kir. Iparművészeti Iskola igazgatósága.

PÁLYÁZATOK

ELDŐLT PÁLYÁZATOK. A Gellért-fürdő- és szállót hirdető plakát rajzára szóló pályázat felett június hó 26-án döntött az illetékes bírálóbizottság. Mindössze 39 pályamű érkezett be 36 tervezőtől. Az 1000 koronás I. díjat egyhangúlag Balázsfi Rezső művének ítélték oda, a II. díjat Földes Imre és Sátori Lipót közös pályatervének, 300—300 koronával pedig megvásárolták Tary Lajosnak, Földes és Sátori egy-egy művét. — A József-Szanatórium Egyesület az O. M. Iparművészeti Társulat közvetítésével szűkebb pályázatot hirdetett egy egyesületi díszoklevél tervére. A pályázat nyertese Moldován Béla lett, kinek tervrajzát végleges sokszorosításra fogadták el.

FIGYELMEZTETJÜK t. grafikus művészeinket az e füzet hivatalos rovatában közölt, a IX. hadikölcsön propagandájához szükséges hirdetési rajzokra szóló új pályázatra.

LEVELESLÁDA

MÚZEÁLIS BAJOK. Kedves Szerkesztő úr, bizonyára tudomása van róla, hogy e sorok szerény írója mily előszeretettel foglalkozik évek hosszú sora óta múzeológiával, sőt bevallom külföldi tanulmányaimat is ennek szenteltem. Engedje meg, hogy különvéleményemet a legszerényebb formában most is elmondhassam, miután a Magyar Iparművészet 4—6. számában olvastam Végh Gyula dr. múzeumi igazgató úr cikkét „A Nemzeti Múzeum régiségtára és Iparművészeti Múzeum" címmel. Legkevésbbé sem akarom kétségbevonni már többízben olvasott elméleti fejtegetéseit kitünő múzeumigazgatónknak, de a ma olvasott cikk nem győzött meg arról, hogy a cikkíró cikkbeli állításait minden tekintetben föltétlenül álláná. Igen kérem, ne értsen félre, a sorok mögött az író, a múzeumalkotó más perspektívát mutat, mint amit tényleg leírt. Egy szóval fejezem ki: önfegyelmezte magát, nehogy határsértést kövessen el a Nemzeti Múzeum hátrányára és a vezetősége érzékenységére. Pedig szívem keserű vérébe mártom a tollamat, mikor e sorokat rovom egymás mellé. Magyarország, egy fiatal, alig 100 esztendeje fejlődésnek indult középeurópai állam legelhanyagoltabb és legszervetlenebbül fejlődő közügyének a magyar múzeumpolitikát tartom. Szeretnék erről bővebben írni, de félek, oly elkeseredett leszek, hogy írásomat senkisem közölné. Csak azt akarom most leszögezni, hogy a Nemzeti Múzeum szerintem ma nem felel meg az ország „nemzeti" kulturális mértékének, ma nem képviseli — hiába a címe — a magyar nemzetet. Egy ízben, mikor a Nemzeti Múzeum régiségtárában jártam, tört németséggel megszólított egy érdeklődő külföldi, hogy csak ennyi az egész magyar Nemzeti Múzeum összegyűjthető anyaga? Szomorúan kellett konstatálnom, hogy bizony ennyi, mert a nemzeti kincsek legjava Bécsben van a császári múzeumokban, a többi pedig szétforgácsolódott az új múzeum-alapítások alkalmával. Engedelmet kérek úgy az előbb megnevezett cikkírótól, mint kedves Szerkesztő úrtól — de én semmi különbséget nem találok művészeti szempontból a Nemzeti Múzeum régiségtára, a Néprajzi Múzeum és az Iparművészeti Múzeum anyaga között, mindössze talán művészi-kvalitásbeli különbséget. Ha pl. az egész történelmi folyamat alatt az ország területén összegyűjtött sarkantyúkat — mint a nemes magyar faj főfoglalkozásának használati eszközét — összegyűjtjük és kiállítjuk, az épp úgy kultúrtörténeti dokumentum, mint iparművészet, mert bemutatja nekünk a sarkantyúipar fejlődését évszázadokon át s nem egyszer gyönyörködünk egy-egy sarkantyú kecses művészi formájában. Nem beszélek a régiségtár régi viselet gyűjteményéről, de még a prehisztórikus lelet kollekciójáról sem, amely szintén ipar és szintén művészet. S a Néprajzi Múzeum székely kapuja talán nem művészet, amely egyúttal ipari termék is, habár népipari? Ipar és ipar között sincs különbség, ha az művészi formában nyilvánul. Kedves Szerkesztő úr, kérem közölje szerény nézeteimet: a jövő magyar nép kultúrája érdekében nem-e volna helyesebb a múzeumok decentralizáló és anyagaikat szétforgácsoló politikája helyett a fent említett három múzeum egészséges centralizálása?

Somogyi Miklós.

IN MEMORIAM

WAGNER OTTÓ. Nemcsak az osztrák, hanem az egész mai építészetnek egyik legjelentősebb alakja, mondhatni apostola húnyt el, mikor nemrégiben 77 éves korában jobblétre költözött Wagner Ottó. Egy új építészet irányelveinek, a modern életből fakadó s a modern technika lehetőségeivel számoló építőmódnak vált apostolává már

Czencz János

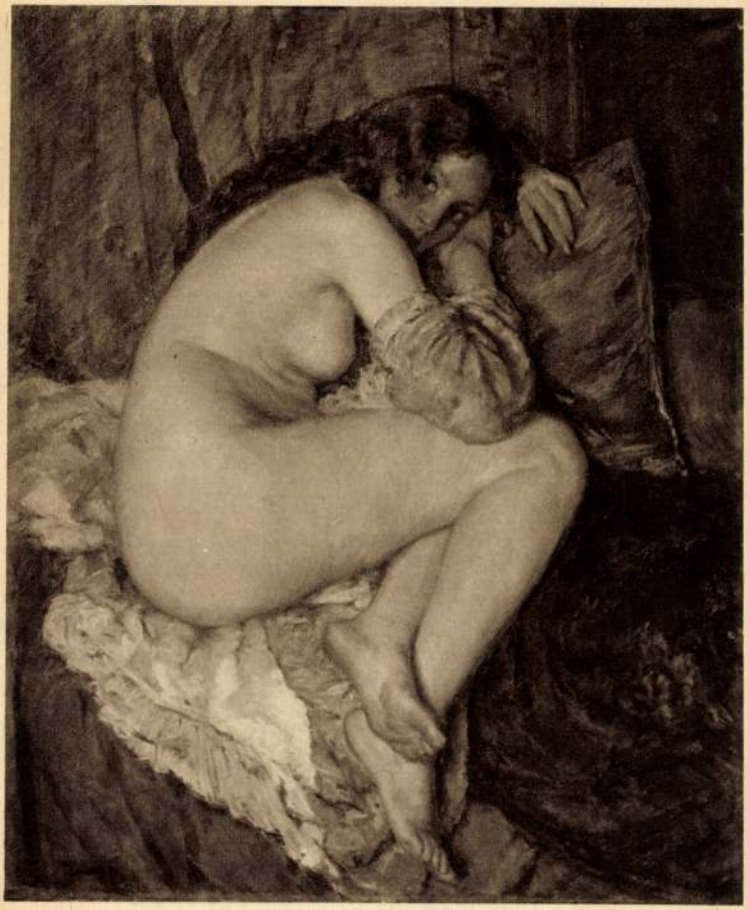

CZENCZ JÁNOS: ÜLŐ AKT

Műcsarnok 1930/31 pub. kiáll.

Moldován Béla

MOLDOVÁN BÉLA: ÉVI ÉS AZ ÓRA

MOLDOVÁN BÉLA

A Nemzeti Szalonban a „Szövetség" csoportkiállitása bezárult és Moldován Béla nobilis portréi az utolsó napig általános elismerést váltottak ki. A közönség állandó érdeklődése igazolta a sajtókritika kitüntető figyelmét. Nemesen jellemzett arcképein kivül az intim családi élet ábrázolása kedvelt témája Molodván Bélának. Az ő halk művészetében nincs forradalom, nincs divathajhászat, szertelenség, exaltáció, de a meghitt környezet iránt érzett csendes rajongás árad képeiről. Naturalista odaadással merül el az otthon bensőséges részleteiben és finom, tartózkodó konzervativ lelke sok oldalról talál visszhangot. A műcsarnok tavaszi nagy tárlatán Moldován nagyszámu hiveinek a művész uj képeiben lesz alkalmuk gyönyörködni.

MATTYASOVSZKY—ZSOLNAY LÁSZLÓ: LÁNCZY MARGIT ARCKÉPE

Maga csak tudja

INTIM PISTA, hogyan érzi magát Gilbert Miller Budapesten?

— Kitünően! Ez a hét a színházaknál a Gilbert Miller hete volt. Tiszteletére a Renaissance vasárnap délután előadta a Lila ákácot, estére a Nemzeti müsorra tüzte a Süt a nap-ot, s az Operettszinházban eljátszották a Pompadourt. A Süt a nap vasárnapi előadásának volt egy uj, érdekes epizódja is. Az első felvonás végén, amint emlékezni méltóztatnak, Sámson Mihályt, a falu népe a vitézzé avatás előtt az Isten Házába kiséri. Gilbert Miller tiszteletére, a Nemzeti Szinház a falubelieket remekbe készült matyó-ruhákba öltöztette, ugy hogy olyan ünnepi diszfelvonulással ért véget az első felvonás, hogy valósággal elkápráztatta azt, aki látta. Miller elbüvölő szeretetreméltóságával, kedvességével minden szivet megejtett, nincs ma népszerübb szinházi ember Budapesten, mint a Frohmannn Compagnie hatalmas igazgatója. De nemcsak a pestiek szeretik Millert, hanem ő is szereti Budapestet, aminek kétségtelen bizonyitéka, hogy mig európai utjában Párisnak és Londonnak csak két napot, Bécsnek egyetlenegyet szentelt, addig Budapesten öt napig tartózkodott Miller, aki csütörtökön utazott el innen, a magyar szinházi világ őszinte szomoruságára.

— Hát azt meg tudja-e mondani, hogy miben lép fel először Péchy Erzsi?

— Martos Ferenc, Szlatinay és Szabolcs Ernő uj operettjében. A Fővárosi Operettszinház fogja bemutatni ezt a revüszerü, látványos operettet, majd, ha egyszer, valamikor, Isten tudja mikor az Apukám sorozatos előadását meg lehet szakitani. Ennek az uj magyar operettnek a főszerepét játssza Péchy Erzsi. Biller, Fejes Teri, Vendrey, Nádor, Halmay, Ujváry társaságában.

— Ki az a Szlatinay?

— Uri család sarja, az édesapja tábornok. Ő maga két esztendővel ezelőtt a mikófalvai passiójátékokon debütált. A passióhoz ő irta a zenét. Azóta azonban számos ötletes, elmés táncot is irt, amelyek gyorsan népszerüek lettek.

— Két napja nem láttuk. Hol járt?

— Péntek este a Király Szinházban voltam, ahol Kiss Ferenc utoljára lépett fel a Mézeskalácsban. Ott volt minden pesti szinész és szinésznő, az élen Fedák Sárival és Sándor Erzsivel, akinek aznap este nem volt dolga és még nem látta, vagy nem látta elégszer Kiss Ferencet ebben a szerepében. Mondhatom, különb előadás volt ez a pénteki még a premiérnél is. Előadás után átmentem Péchy Erzsi Albrecht-uti villájába, ahol nagy estély volt. A vendégek között láttam Lehár Ferencet és a feleségét, Jób Dánielt, Roboz Imrét, Biller Irént, Csatai Jankát, hosszu volna valamennyit felsorolni.

— És szombaton nem járt véletlenül a Stefánia-uton? Nem tudja, mi volt az a rejtélyes autós hajsza?

— Nem volt az rejtélyes, kérem, hajsza sem volt, csak barátságos mérkőzés. Előzetesen ugyanis az történt, hogy egy ligeti vendéglőben véletlenül összetalálko-

TIHANYI JUCI
aki Szép Ernővel és Somlay Arturral a „Május"-t játszotta vidéki turnén, igen szép sikerrel.

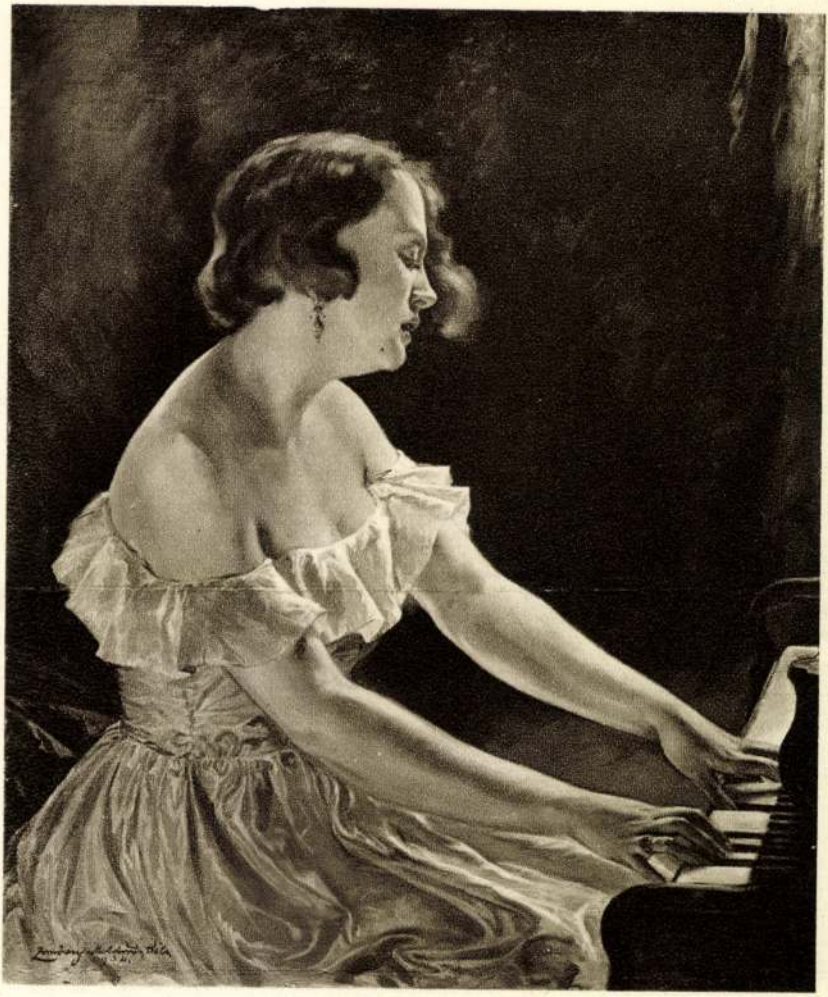

MOLDOVÁN BÉLA: DALOK SZÁRNYÁN

Nemz. Képzőm. kiáll.
1933

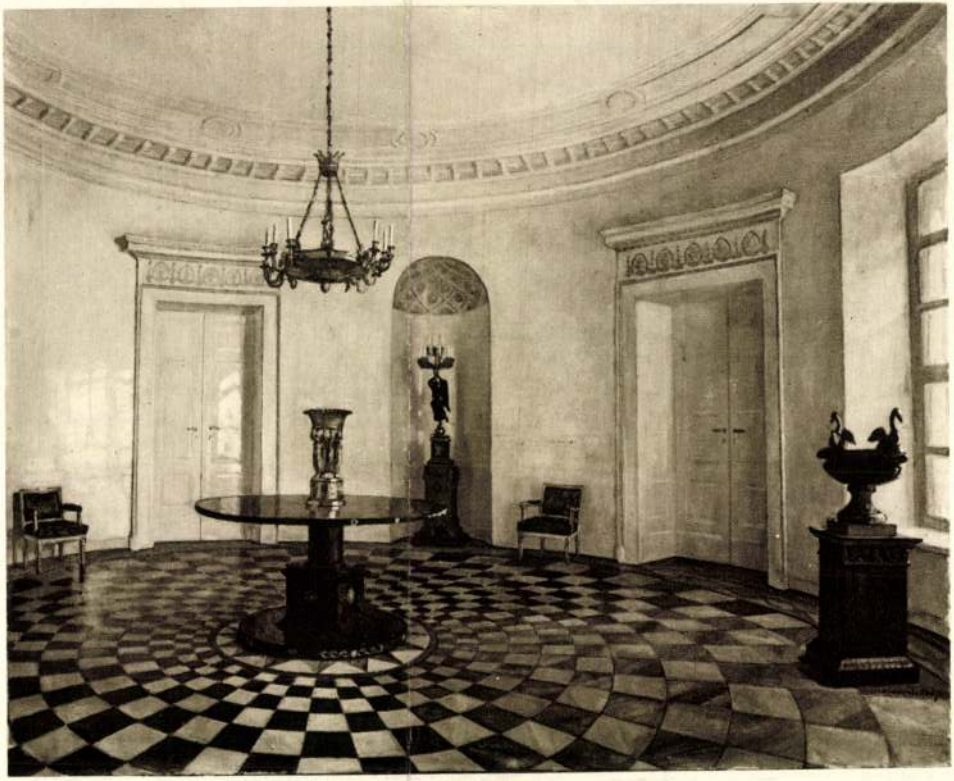

VIDOVSZKY BÉLA : INTERIEUR

Moldován Béla
festő

Évi és az óra,
olajf. repr.

Pesti H V.
1931. ápr. 26.
Szines cimkép

U. 3809

281/c. **Tál,**

bronz, rajta virágkosár domború és részben aranyozott virágos ágakkal. Japán. — SCHÜSSEL, Bronze, mit Blumenkorb in Relief und teilweise vergoldeten Blumenzweigen. Japan.

281/d. **Nagy virágvödör,**

cloisonné, szines virágdíszítéssel. Kína. — CACHEPOT, Cloisonné, mit buntem Blumendekor. China.

281/e. **Füstölő,**

bronz, négy magas lábon nyugvó félgömbös csésze, két füllel, vésett meanderes díszítéssel. Kína, XVIII. század. — RAUCHERGEFÄSS, Bronze, halbkugelförmige Schale auf vier hohen Füssen, mit zwei Henkeln. China, XVIII. Jahrhundert.

281/f. **Váza,**

cloisonné, csigás alapon karélyos, kerek medaillonokban virágdíszítés. Japán. — VASE, Cloisonné. Auf einem von Spirallenornamenten gebildetem Fond Medaillons mit Blumendekor. Japan.

281/g. **Harang,**

bronz, domború sárkányos díszitéssel, faragott faállványon. Japán. — GLOCKE, Bronze, mit Drachen in Relief. Geschnitzter Holzsockel. Japan.

281/h. **Lakktálca,**

fatörzset utánzó magas peremmel, rajta tengeri tájkép gémekkel. Japán. — LACKTASSE, mit aufgebogenem Rand in baumrinderart. Japan.

piazzettán c. képe a hangulat varázslatos erejével, a művészet titkainak monumentális megnyilatkozásával mindenki számára ellenállhatatlanul hat. Burghardt Rezső nem csak jó piktor, de művész is a kiválasztottak közül.

Bátyja, *Burghardt* József igen nagy haladásról tesz bizonyságot sikerült portréin. Mióta nem láttuk, sokat tanult és egyénisége kialakult. Arcképeit a lelkiismeretes munkán kívül a karakter erős érzése és az arc lélekanalizáló megjelenítése jellemzik.

Kunffy Lajos 40 képe egy jó piktort vezet a közönség elé, egy jó piktort, akinek minden sikerül. Képei egyenletes nivót mutatnak, nincs egyetlen képe, amelyik kevésbé sikerült volna. Ellenben van néhány képe, köztük egy plain-air csendélet és önportréja — amelyik nemcsak Kunffy gyűjteményében, de a magyar Luxemburgban is megállja a helyét. Kunffy művészete szerencsésen egyesíti a naturalista hagyományokat az impresszionizmus vívmányaival. Festői intelligenciája pontosan ismeri a határokat, ameddig követheti a festői újításokat a meglévő értékek feláldozása nélkül. Ez a gyűjtemény méltón reprezentálja a párisi aranyérem nyertesét.

Várady Gyula egy jó munkában töltött emberöltő piktori eredményei után jutott el mai gyűjteményes kiállításáig. Havas tájképei és hangulatos udvarrészletei — különösen a selmecbányai ház udvara — a naturalista piktura legszimpatikusabb darabjai közé számít. Tudás, a festői problémákba való elmélyedés, a természet imádata, lelkiismeretes, becsületes munka jellemzik képeit.

III.

Szobrok.

Az őszi tárlaton kevés a szobor, de amit kiállítottak, jól illeszkedik a magyar szobrászművészet magas nivójába. Elsőnek *Orbán* Antalról kell szólni. Ez a fiatal mester az új magyar szobrászgeneráció legszámottevőbb tagja. Tehetsége, hol a kompozició monumentálitásával, hol a mintázás gráciájával hat. Most kiállított csoportja a Széchenyi-fürdőt díszítő Tavaszi örömök c. szimbolikus munkája. A szimbolumnak — mik rendszerint üres allegóriák — az Orbán Antal originális tehetsége ad eleven, való életet, lelkes tartalmat. *Gách* István pesthidegkúti hősi emléke sikerült műve a tehetséges művésznek. *Bory* Jenő Prohászka-szobra és Wälder Gyula arcmása bravurosan mintázott, kitűnő mellkép. *Maugsch* Gyula groteszk portréhűséggel ábrázolt majom-figurája egyik legjobb alkotása ebben a zsánerben. *Szamosi Sóos* Vilmos Benedek Elekről készült mellszobra lélekteljes munka, *Betlen* Gyula Biblia c. csoportja megkapó, *Andréjka* József tereferéje kedves zsánerjelenet, *Markup* Béla Vadász és *Füredy* Rihárd Költő figurája jellegzetességükkel hatásosak. *Nemes* Görgy, *Szamosy* Imre, *Sóvári* János és *Gyurkovics* Rezső nívósan szerepelnek. *Szödy* Szilárd, *Karácsonyi* Géza, *Rajki* István, *Téchy* László, *Makovnik* Kálmán, *Putz* János, *Kayser* Lajos, *Szege* Sándor, *Kopits* János, *Martinelli* Jenő és *Astuto* B. Maja stílusosan egészítik ki a sikerült gyüjteményt. *Seregély* Dezső Csáky-plakettje, *Szántó* Gergely 8 magyaros zamatú emlékplakettje és *Csillag* István Rákosi-portréja képviselik nivósan a kisplasztikát.

Gy. N.

*

Az őszi tárlat képeinek reprodukálását decemberi számunkban folytatjuk.

MOLDOVÁN BÉLA: *Lakatos Márta arcképe*

Építészek, Iparművészek, Festő- és szobrászművészek! A „Képzőművészet" a jó munka reprodukálásáért nem fogad el díjazást és minden érdekes művészi hírt örömmel közöl. Szerkesztőség: I., Horthy Miklós út 144. földszint 27. Hivatalos idő: d. u. 3—4-ig.

A Nemzeti Szalon tárlatai

Borszéky Frigyes, Kövér Gyula és Senyei József gyűjteményes kiállításai. Három értékes piktor bemutatása nyitotta meg a Szalon őszi szezonját. Közöttük *Borszéky* Frigyes megjelenése már azért is örvendetes, mert nyolc egész esztendő óta a kerámia foglalta el ezt a dekorativ fantáziájú, mindig az artisztikum határai között maradó művészt, ki már egy évtizeddel azelőtt jóhangzású név volt a magyar pikturában. Ujból való megjelenése kellemes meglepetés. A hosszú szünet nem hatott károsan. Sőt. A művészi felfogás dekorativ megjelenésének hatásosságát erősen

GÁBOR MÓRIC: *gr. Hadik Mihály*

fokozza a kompozició frissesége, a rajz könnyedsége. A színek poetikus egybehangolása pedig ma is a régi Borszékyt mutatják be, akinek művészetét a színfoltoknak ez a nemes szinfoniája hozza közel a lelkekhez. — *Kövér* Gyula kollektiv kiállításának anyaga foglalja le a Salon felét. Itt látható a művész egész oeuvreje. Ilyennek kell lenni egy kollektiv kiállításnak. Szinte lépésről-lépésre lehet figyelemmel kísérni a művész fejlődését. Technikai szempontból rendkívül tanulságos, hogyan enged keménységéből színskálája és válik egyre puhábbá, kifejezőbbé ecsetje a hús interpretálásának örökké új problémájában, mert ez az, ami Kövér Gyula festői vénájának legfőbb mozgatója: a test, különösen a női test szépségének és érdekességének keresése. Technikai készségének érettségével párhuzamosan bontakozik ki művészi felfogásának ereje is. Legújabb kompozicióin és tájképein a mesterségbeli tudás már nem öncél, hanem eszköze a művész öntudatos mondanivalói előadásának. Kövér Gyula aktjai és tájképeinek legújabb sorozata zavartalan művészi élmény és ez a kiállítása kétségtelenül a művész új értékelését nyitja meg. — *Senyei* József par excellence portraitista. Hosszabb ideig volt László Fülöp tanítványa s a kitűnő műhely meg is látszik rajta. Portrait-it a hasonlóságon kívül, az arc vonalaiból és a szemekből áradó lélek jellemzik. Kis gyűjteményében van néhány muzeális darab,

GÁBOR MÓRIC: *Dáma*

A Műcsarnok őszi tárlatáról.

így az öreg tengerész arcképe is, melyet Budapest Székesfőváros vásárolt meg a kiállításon. A művésznek édesanyjáról festett, pietással csinált képmása, meg egy öreg női fej Senyei legjobb munkái.

Tirol reprezentativ kiállítása követte nyomon a három kollektív kiállítást. Régen láttunk már ehhez hasonlóan szimpatikus tárlatot. A tiroli művészek rendkívül érdekes kiállítása két okból nyerhette meg a néző tetszését. A kiállítás egyöntetű nivója azt a ritkán élvezhető érzést keltette a nézőben, hogy ezen a tárlaton — végre! — mindenki művész, minden szereplő teljes joggal áll a helyén és ha más-más művészi hitvallást jelez is a képén, de mindegyik túl van egy bizonyos

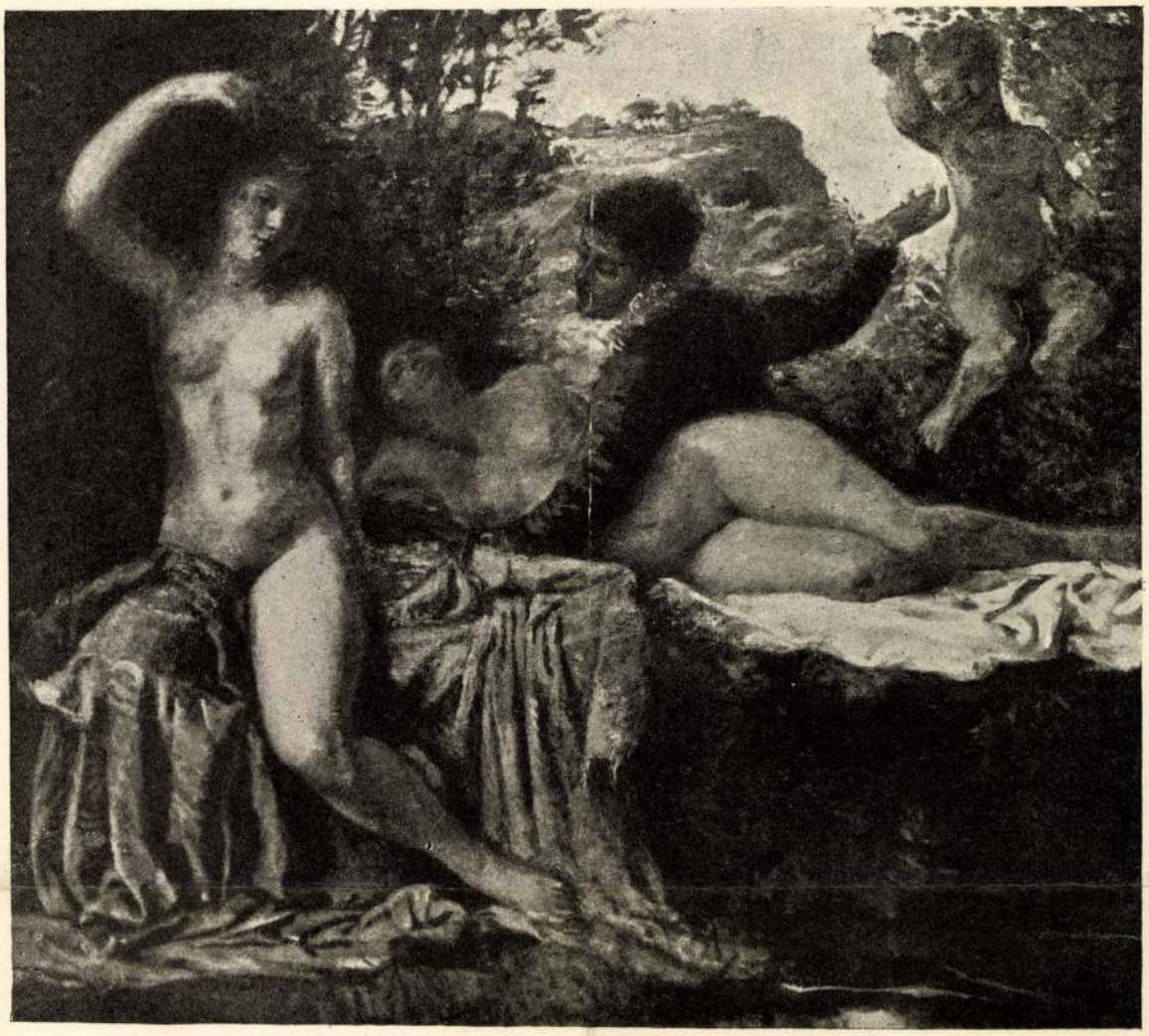

HERMANN LIPÓT PÁSZTORJÁTÉK

AZ ERZSÉBETVÁROSI KASZINÓ DIJÁNAK NYERTESE

művészek jobban megismerték, bensőbb módon tanulmányozhatták azt a világot, amely eleinte a maga újszerűségével reájuk zudult, de másrészt következménye annak is, hogy az anyagot szerencsés kéz válogatta össze, hogy bár a hadtörténeti érdekességnek nem volt hijjával, a hangsúlyt a művészi érték szuverénebb érvényesülése, a képek artisztikus mondanivalói adták meg. Az osztrákok közül különösképen Oscar Laske-t kell kiemelnünk, némi japános kompozició-felfogásra valló két képét («Belgrád ostroma», «Barrikádok ostroma 1915 október 9. Belgrádban»), a mieink közül Mednyánszkyt, ezt az örök fiatalságú mestert, aki művészetében a háborús évek alatt valósággal elektrizálódott, aki a magyar katona nyomában emberi szivét vitte, nemcsak a tudásának, festői készségének van köze mindahhoz, amit a frontról, a táborok mellől vászonra rögzített, az érzésvilága, a lelke formálta őket szines látományokká.

A sajtóhadiszállás tárlatán a következő művészek vettek részt. Magyarok: Vaszary János, Rippl-Rónai József, Bató József, Vadász Miklós, Basch Andor, Kallós Árpád, Horthy Béla, Körmendi Frim Ervin, Kölber Dezső, Márffy Ödön, Kisfaludi Strobl Zsigmond, Sidló Ferenc, Körmendi Frim Jenő, Maróti Géza, Vesztróczy

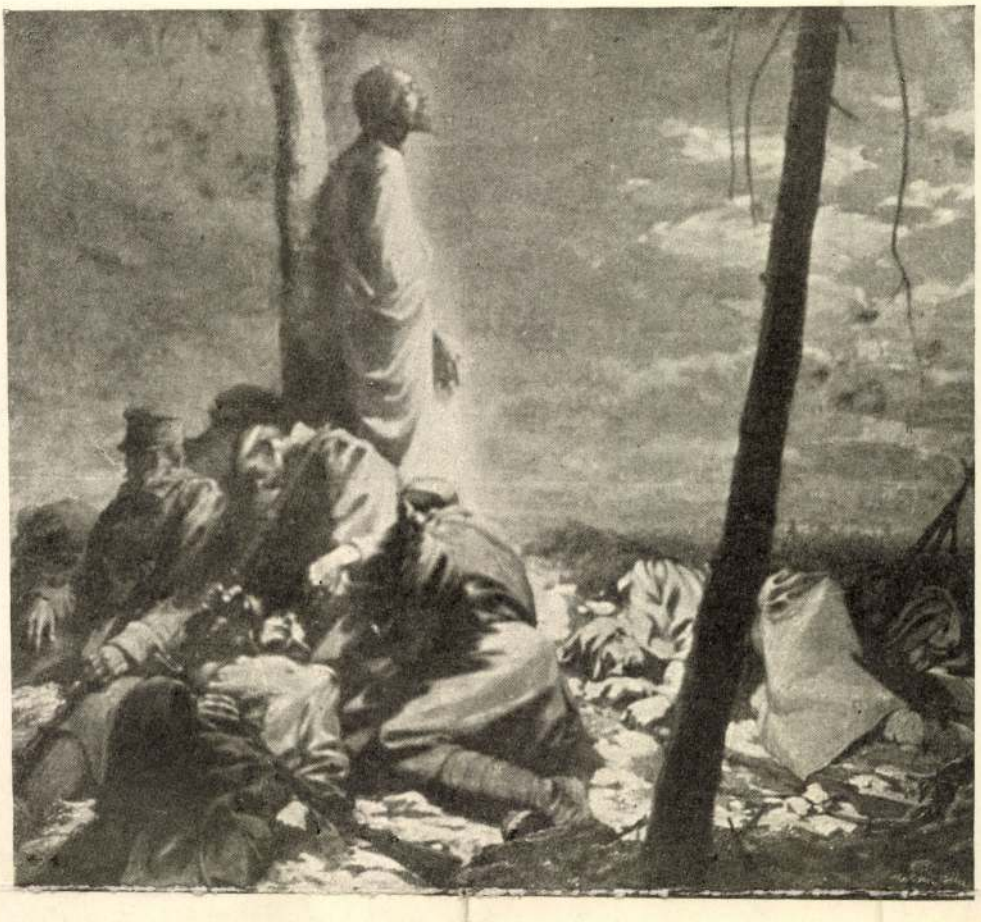

MOLDOVÁN BÉLA 1918

A TOLNAI SIMON-DIJ NYERTESE

Manó, Déry Béla, Ligeti Miklós, Zádor István, Márton Ferenc, Körösfői K. Aladár, Farkas István, Juszkó Béla, Kubinyi Sándor, Frank Frigyes, Makoldy József, Remsey Jenő, Vas Elemér, Vágó Dezső, Pravotinszky Lajos, Baránszky E. László. Osztrákok: Alexander Pock, Friedrich Pautsch, Karl Sterrer, Princ Karl Ludvig, Benjamin Strasser, Nikolaus Schattenstein, Viktor W. Kraus, Max Poósch, Rüdiger Wintzen, Hans Larvin, Ferdinand Pamberger, Wladimir Jarocki, Anton Karlinski, Oswald Roux, E. Morino Pick, Leonard Witrovski, Ludwig Graf, Karl Hassmann, Rudolf Konopa, Anton Kolig, Ludwig Strauch, A. F, Harta, Armin Horovitz, Moritz Goschell, Victor Hammer, Leo Delitz, Alfred Basel, Wilhelm Dachauer, Ferdinand Kruis, E Kozel, Hubert Zwickle, Josef Jost, Albert Janesch, R. H. Kossak, Franz Thiele, Georg Gerlach, Jehuda Epstein, Kario Graupa, Philipp Kaufmann, Erwin Puchinger, Maximillian Pollak, Philipp Kaufmann, Theo Matejko, Oscar Wiedenhofer, Heinrich Hönich, Heinrich Révy, H. Buchta, Hans Stalzer, Alfred Gerstenbrand, Ferdinand Staeger, Albert Janesön, Ludwig Hesshaimer, Arthur Haan, Ferdinand Winkler, Robert Franges.

A Nemzeti Szalon május 19-én nyitotta meg szokásos tavaszi tárlatát. A kiállításon több több mint kétszáz művel a Szalon rendes kiállítói vettek részt, túlnyomóan a fiatal művésznemzedék tagjai. Általában a naturalista festői irányzat termékeivel találkoztunk a tárlat képei közt, s a két mester, Katona Nándor és Körösfői K. Aladár munkái mellett a következők műveit jegyeztük fel: Bardócz Árpád, Béli Vö-

Moldovány Béla
~~Haranghy Jenő~~

tudnátok.

A MAGYAR CEMENTGYÁROSOK ÉS MÉSZÉGETŐK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE az Orsz. Magyar Iparművészeti Társulat közvetítésével hirdetett plakátpályázat 6 milliós elsődíjat az illetékes bíráló-bizottság *Haranghy Jenő*, a második 4 milliós díjat pedig *Moldovány Béla* pályaművének ítélte oda.

Magyar Iparművészet
1926. 128 l. VI

747. *Petőfi Sándor.*

Mellig látható, kissé bal
Haja és szemöldöke fekete,
szürke, szakálla leberetvált.
nyakkendőt nem visel, zsinó

Vászon, méretei 67·8 : 50·8 c
50 K. — Vétetett a gr. Kreit

A megszerzésére vonatkozó adat
lelt. sznál. — Átvétetett 1895 ápri
jegyzék XXV. — Az átvételt tu
8-iki 14895 sz. leirat (159–96).

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

PESTMEGYEI
HÍRLAP
1968 AUG 29

Moldován
Domokos

1021

Hírünk a házában

Ha az utas az elmúlt napokban *Kecskeméten* utazott át és éppen volt ideje két vonat között, felfigyelhetett a *Parasztfestők kiállítása* című tárlatot propagáló feliratokra. Aki rövid sétára indult a szomszéd város szép, *rendezett* utcáin, *nem bánta meg*, hogy felkereste a szerény kiállítást.

Nemrég a televízióban *Moldován Domokos Magyar parasztfestők* című kisfilmsorozatát láthattuk, amelyet azóta a szegedi rövidfilmfesztiválon *díjjal* tüntettek ki. A filmek szereplőinek festményeit állították ki Kecskeméten, a *naiv festészet műremekeit. Gajdos János, Süli András* és a galgamácsai *Dudás Júlia* festőasszony alkotásai mellett örömmel fedezhette fel a ceglédi látogató *Benedek Péter* városunkbeli parasztfestő képeit. Az öreg művész a *Kossuth Múzeum* és a magángyűjtők tulajdonában levő festményeivel szerepelt. Az üveges tárlókban helyet kapott a munkásságát méltató publikáció is, a *róla szóló irodalom*. Alkalmasint *Cegléden is szívesen látnánk* hasonló kiállítást.

sorozat

tárgyalások eredménnyel járnak — a jövő esztendőben mintegy *ötszáz* gép legyártását kell biztosítania a gödöllőieknek. Ezt a tényleges ellentmondást — megítélésünk szerint — csakis növekvő *bérügyi lehetőségekkel* lehet feloldani. Mert bármennyire is korszerű a gyártás, azért emberek is kellenek a gépek, készülékek, a szerelőszalag mellé..., és Gödöllőn meg környékén nem is olyan egyszerű munkásokat találni, műszakiakat meg még annál is nehezebb.

A „FINOMITÁS" IDEJE

A gyártmányfejlesztési osztály vezetője, *Karáos Ferenc*, egyike azoknak, akik az új gép gondjaival kelnek, fekszenek. — Jó érzés az — mondja —, hogy az anyagellátás lehető legjobb biztosításától — ami manapság nem is olyan egyszerű — a nullsorozat után szükségessé váló korrekciós intézkedésekig a törzsgyár érintettjei éppúgy, mint itt minden illetékes, egy nyelvet beszélnek. Mindenkinek az a fontos, hogy menjen a gyártás, készüljön a gép, s nem a mentségek, a kibúvók keresése. A nullszéria adta tapasztalatok alapján a gyártási dokumentációban nincs szükség jelentős változtatásokra, de —

Moldován Béla

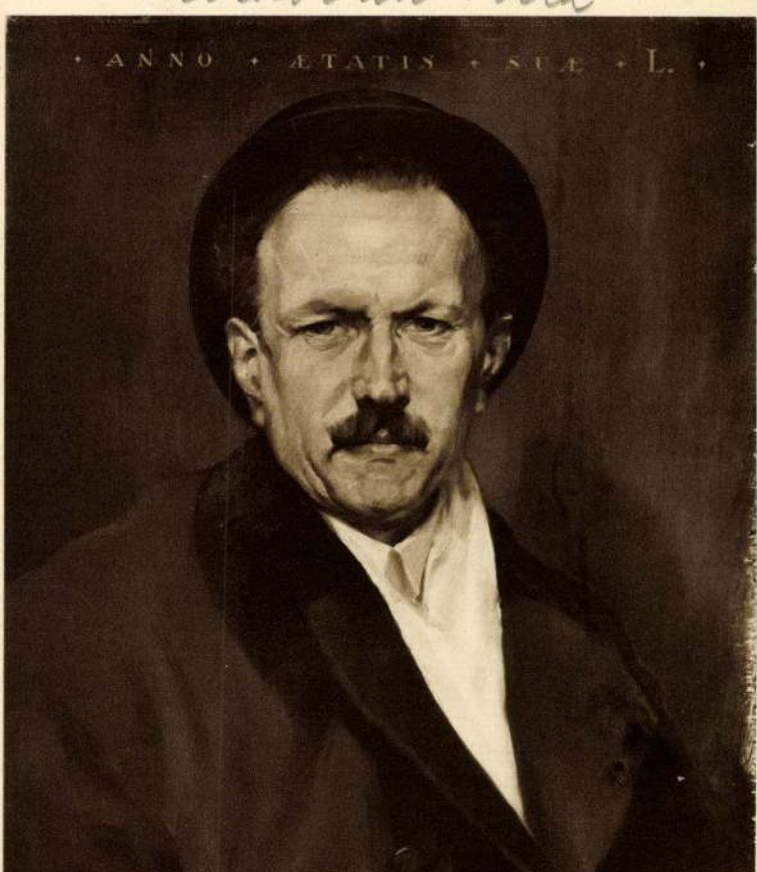

MOLDOVÁN BÉLA: BORY JENŐ

Kiállítás 1932. febr. — márc.

Moldován Béla, Zombory

Tamás c. gyermek
archége
Repr.

Tél a művészetben
(Bpest, 1940.)

Cordes Olga, Bremen. (587, 589, 594.)
Czermak Gizella, Bécs. (108.)
Dettmann Ludwig, Charlottenburg. (74, 120, 136, 141, 151, 550, 551, 553, 556, 557, 558, 559, 560, 561.)
Dierckx Pierre, Tamise. (30, 195.)
Dobrowska Valerie, Budapest, Gát-utcza 8. (67. 83.)
Dubois Paul, Brüssel. (70.)
Fabrès Antonio, Paris. (9, 147.)
Frenzel Oszkár, Berlin. (59, 61.)
Haader Hermina, Bécs. (112.)
Harrison Alexandre, Paris. (18, 121, 132.)
Hermann Hans, Berlin. (25, 617.)
Hoch Franz, Karlsruhe. (42.)
Hoecker Paul, München. (55, 57, 145.)
Janda Hermina, Bécs. (583, 584.)
Jansen Hendrik Wilhelm, Amsterdam. (135, 137.)
Kallmorgen Friedrich, Grötzingen. (146.)
Kampmann Gusztáv, Grötzingen bei Karlsruhe. (118, 140, 566, 573—5, 582, 586, 588, 592.)

Tegyey Lajos, Munchen, Theresienstr. Nr. 37. IV. (228, 314.)
Telkesy Valér, Budapest, I. Disztér 16. (224, 240.)
Telepy Károly, Budapest, Andrássy-ut 69. (525, 526, 527, 528, 529, 539.)
Teltsch Ede, Budapest, X. Héderváry-utcza 43. (62, 85, 139.)
Tóth István, Budapest, II. Várkert-bazár. Alsó pavillon. (71, 80.)
Tölgyessy Arthur, Budapest, Lónyay-utcza 18. (170, 171, 172.)
Tull Ödön, Budapest, Gránátos-utcza 6. IV. (545.)
Tury Gyula, Bécs, III. Ungargasse 47. (27.)
Udvary Géza, Budapest, Bajza-utcza 19. (532.)
Ujházy Ferencz, Budapest, Kerepesi-ut 19. (219, 242.)
Vastagh György, Budapest, IV. Lipót-utcza 54. (35, 36.)
Vaszary János, Budapest, Vár, Uri-utcza 64. (133.)
Veress Zoltán, Kolozsvár, Sétatér-utcza 16. (142.)
Zeller Mihály, Budapest, VII. Dembinszky-utcza 43. III. 40. (1.)
Zilzer Antal, Budapest, Teréz-körut 37. II. lépcső, III. 4. (241.)

Moldovan Béla

Tanulmány

1982 rov. új szorzom Kiál Múcsarnok

28
Nol. Sz. Péter

Csütörtök
29
Szalézi Sz. Ferenc

Péntek
30
Martina sz.

Szombat
31
Bosco Sz. János

Nap kelte 7 ó. 29 p. — Nyugta 16 ó. 58 p.

1942 • 5. hét **Január** I. hó • 31 nap

naptár

Sebat

V	7	
H	8	
K	9	
S	10	
C	11	
P	12	
S	13	S. Bes.

Szabó Árpád
dohánytőzsdéje
Tászboróny

Fek Európa Könyv
lapterjesztő vállalata

Budapest
Rothermere út 12. I.

Moldovan Béla

festő

Élet. arch.

Gell Mond

366-1.

Moldován Béla

cród

MAGYAR IPARMŰVÉSZET

1934. 3. l.

(Az Iparrajziskola karácsonyi kiállítása.)

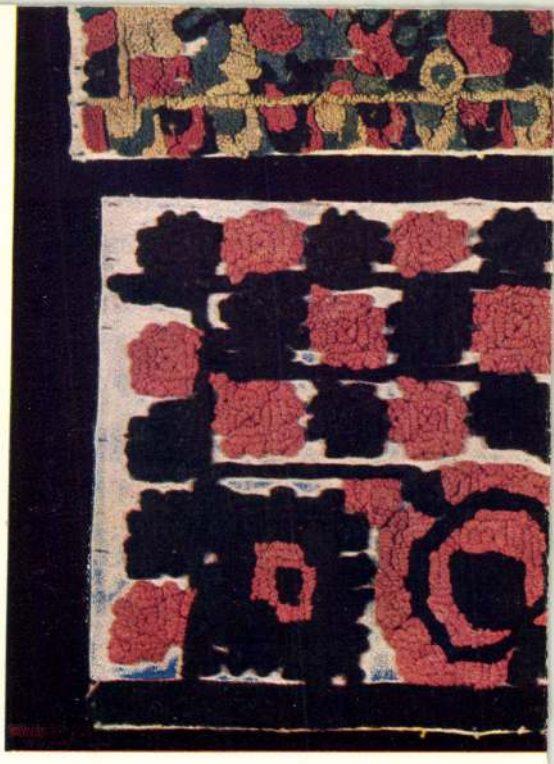

Az Országos Magyar Iparművészeti Társulat népművészeti
— Hoods fro

Moldován Béla

Művészet. 1908. 64.
– 1910. 85, 223
– 1914. 207

11. Kincst. forg. adó
12. Forg. adó
13. Üzletbér
14. Személyz. fiz
15. Költség
16. Betegs. jár
17. Értékpapír
18. Jutalék
19. Kamat

Moldován Béla

1918 - Tolnai Simon
dija „1918" c. képe
Művészet 1918. 60

Körössy György dr. IX. 52.

Moldovan Béla

Tolnay dr. 1919

Kitüntető oklevél

1922

Moldován Béla

a Szövetség tagja, ennek
1925. ápr. kiált.
7 műve kiállítva

Nagyváradi főreáliskola V. 291

36. a nyitrai „Nyitravármegyei mú

37. a pápai ref. főiskola könyvtár

38. a pécsi városi muzeum

39. a Magyarországi Kárpát-egyesül
poprádi muzeuma

Moldován Béla, Jertő; stb. marad,

l. 515. old.

Moldován Béla

4/

MAGYAR MŰVÉSZET
1929. 644

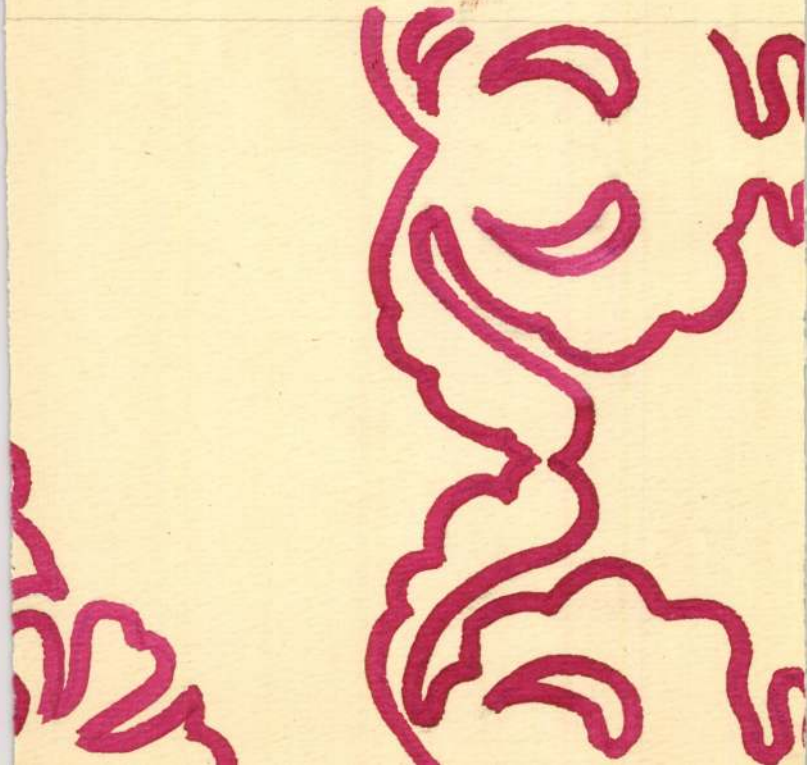

Moldovan Béla

Nagybányai kiáll. kat.
1912. 81

Trencsén vármegyei Múzeumegyesület

VI. 312.

Moldován Béla

1913. apr. maj. Kiáll. N. Halon
Báró Splényi Adrienne arcképe.

Lissa området III. 47

Moldován Béla

Munkanok
1913–14. tél. Ziáh. 762, 765, 836

Szépművészeti Múzeum III. 233

Moldován Béla

Festő

vód
z

Radnay Oszkár: Moldován Béla: Gitározó. Képes Krónika. 1926. 15. szám. 28. l. (archéjpel).

Római csatt TV. 121

- csonttárgyak TV. 121
- üvegtárgyak TV. 121
- gomb TV. 121
- gyöngy TV. 121
- bronzpénz TV. 121, 122
- ezüstpénz TV. 121, 122,
- tégla TV. 122
- stucco párkányrészlet TV. 122
- fresco TV. 122
- öntőminta TV. 122
- edénytöredék TV. 122

Moldován Béla

festő szül. 1885 Munkács

Kröck

Krück II. 269. l.

Verhovácz Miksa, Zágrábi püspök

arcvk. III. 116.

Moldovan Bela

Lasd

Univerzet

1908. 64. lap

Moldován Béla

Műcsarnok
1914. tav. kiáll. 730
1917-18. téli kiáll. 102, 103
1918. tav. kiáll. 227, 320, 360
1918-19. téli kiáll.
1919. hadvisels műv. kiáll.
644, 645, 646 - 648.
harcteren volt.
1919-20. téli kiáll. 40, 421, 430, 441.
1920-21. téli kiáll. 111, 209, 259
1921. őszi kiáll. 274, 301, 447
1922. őszi kiáll. 85, 416.
1923. tav. kiáll. 411
1924. tav. kiáll. 99
1926. őszi kiáll. 347, 349, 351,
354, 367
1927. tav. kiáll. 604
1927. őszi kiáll. 166.
1928. tav. kiáll. 313, 314
1929. tav. kiáll. 13, 14. 229

Székely János VI. 65.

Moldovan Béla

Univerzeti lexikon 515 l.

festö. szül. 1885. Munkácson.
Budapesten tanult; a bpesti
iparrajzi iskola tanára. Are-
képeket, alakos tájképeket fest
és illusztrálásokat is foglalkozik-

Dból

Pg 37

.

ötétzöld drapériával díszített menyezet
Madonna ~~fejét kissé balra hajtva~~ nézi
fejjel bal felé fekvő gyermek Jézust. Jobb
ére teszi s baljával a fehér terítőt fogja. A
ní szöke gyermek feje keresztalakú dicsfényt
ét fölemeli s bal lábát a jobbra tette. Feje alatt
. Mária öltözete: a fejkendő alatt fátyol,
iros ruha s kék palást. A háttér hegyes vidék,
t felhős.

on, méretei 65: 55.3 cm.
ker János László ajándéka.

Moldován Béla

fest.

vrd

Szinházi Élet

1924. 15. szám

(Arckeppel)

A MA SZAKÁCSKÖNYVÉ-BŐL

2000 RECEPT

4·90

KAPHATÓ:
DANTE KÖNYVKIADÓNÁL

Könyvtermés – Könyvterjesztő
BUDAPEST, VI, Ó-U. 27 - Tel. 161-16, 169-76

Nagyságos
Méltóságos

Dr Szentiványi Gyu[illegible]
[illegible] tiszt[illegible]

úrhotgynek
úrnak

H

Lenke tér 12
IV 5

Moldován Béla

Tanulmány. Olaff

Tm. Bp. 1932.

Mellén azar

Lipót:

Derékig kissé jobbra ~~[illegible]~~ fordi
lonban. Parókájának g
kálla leberetvált Körülcsa
vállára vetett palást hermel
képez díszt. Körirata

LEOPOLDUS LOTHARI

s a talapzat párkányán
apres le Portrait ennoye
Jacques à l'Image

Rézmetszet, mére

978

Sz. M. 322/
205-98 -

Moldován Béla

Tamás c. gyermek-
arckéje repr.

Képzőművészet

1930. 34. sz.

Moldován Béla

Képrámiocizet
1932. 5. 7.

MOLDOVÁN BÉLA: KŐSZEGI LÁSZLÓ

A Műcsarnok Tavaszi Tárlatáról

tük egy-egy szép darabját állította ide a rendezőség, hogy mentse a menthetőt.

II—IV.

A második teremben is a szobrászati anyagé az elsőség. *Markup* Béla patinázott gipsz szobrai, *Szamosi Soós* Vilmos kitünően mintázott bronza a két jeles művész reprezentáns művei. A képek közül az ifjabb generációhoz tartozó három jeles művész excellál: *Szabó* Dezső, *Prohászka* József és szentgyörgyvári *Gyenes* Lajos. A mesterek közül *Kunwald* Cézár, *Nádler* Róbert, *Rakssányi* Dezső és *Neógrády* Antal tartják színvonalukat. Jó képek alatt láttuk *Dietrich* Adolf, *Gulyás* Sándor, *Gimes* Lajos és *Szánthó* Mária neveit.

A harmadik teremben is a szobrászoké az elsőség. *Martinelly* Jenő tökéletes mozgású táncosnője, *Bory* Jenő érdekesen színezett pirobazalt feje, ditrói *Siklódy* Lőrinc márványba mintázott kitünő zsánerszobra, *Lux* Elek finom márvány büstéje, *Csermalmi* Jenő jól komponált bronzai, *Farkas* Béla markáns portréja, melyet Gaál Endréről mintázott, illyefalvi *Lőte* Éva drámai mintázású kompoziciója

Moldován Béla

könyv Okó archépe
kitüntető elismerés
Képrömův Társ. téli
kiáll.

Pesti Napló

1934, jan. 28.

Moldován Béla

a szekesfőv. iparrajzi-kola grafikai szakoszt. tanára

irod

Kézdi. Iparművész-tünk fejlődése. Pesti Hirlap. 1931. dec. 18.

Moldován Béla

Lakatos Márta arcképe.
(Gyermekarckép)
Repr.
Képzőművészet
1927. 4. sz.

Vadászok.

Egész alakban, a s
zetése alatt, teljes fels
sorban és tizennégy képbe
lapnak fölül

balra: K.k.österr.Jä
és jobbra: cs.kir.os
jelzése pedig alól k

& MOR

Szines könyomat

Sz
1
Át

Moldován Béla

MOLDOVÁN BÉLA: ÉVI ÉS AZ ÓRA

Műcsarnok 1930/31 jub. kiáll.

CZENCZ JÁNOS : ÜLŐ AKT

Moldován Béla

Endresz György archejé-
nek mines repr.

A Pesti Hirlap Vasár-
napja. 1933. máj. 21.

Moldován Béla

életrajz

irod.

Csókássy 115. l.

Jeszenszki János

Térdig, áll és kissé bal
talon nyugtatja, melyen túl gyer
szalaggal; baljában pedig könyve
töse felett lánczon csillag alak
merek képeznek diszt. A medaillo

D. JOHAN IESSENIVS A IESS
ROLINAE PRAG ACAD RECTOR P

Rm., mér. a vk. 14 : 10.2

Szn. 14
236-99-1

Moldován Béla

1918 c. festménye, mely a
Tolnai Simon-díjat nyerte,
repr.
Művészet 1918. 60 l.

Moldován Béla

Zombory

1936

Rath dij Feleségen

c. olajfestmeje

vel.

Pesti Napló

1936. máj. 14.

Moldován Béla

Zombori Moldován Béla: Dr. Óvári Ferenc felsőházi tag

Adamy Necy

(Foto Tótfi Margit)

Moldován Béla

lásd

Lex Magy Társ.

388. b. l.

Wellcome Trust

Ex Libris

388 b.1.

Moldován Béla

arck. repr.

Lex Magy Tárb

52. tábl

Die Neue Folge der

Beschreibenden Darstellung

der älteren

Bau- und Kunstdenkmäler

der

Provinz Sachsen

und angrenzender Gebiete

erscheint in [illegible]

Moldován Béla

Lőrd

Révai XX 668.1.

344/1935.

A Nagyméltóságu Val

Ur 1373/1935. és 1459/1935. I

Ürményi-mauzoleum helyreállitá

t utalt ki a Székesfővárosi Eg

a helyreállitási munkálatok ve

Felkérem, hogy ez ü

tósággal közvetlen érintkezésb

kálatok megkezdése iránt intéz

Budapest, 1935. jul

Moldován Béla

1903/4 – 1907/8

Ferképzőintézet könyvtára
114. C.

Vele romantikus képviselője a korában nagyrabecsült, Milanóban működött *Francesco Hayez*, az ideális tájkép művelője, a híres államférfi, *Massimo d'Azeglio*. Míg a XIX. sz. első fele klasszicizmus és romanticizmus között ingadozik, második felében a realizmus, majd impresszionizmus hódítja a teret. Még az angol preraffaelitak hatása is érzik: *Giulio Aristide Sartorio* Watts, Burne Jones, Millais, később Botticelli hatása alatt fest. A realizmus megalapítója *Filippo Palizzi* táj- és állatképeivel, történelmi képein folytatója *Domenico Morelli*, és az utóbbi követője a posilippói realista iskola feje, a nápolyi halászélet festője, *Edoardo Dalbono*. Dalbono tanítványa az Abruzzok népének erőteljes ábrázolója, *Francesco Paolo Michetti*. Manet impresszionizmusát képviseli *Giuseppe de Nittis*. Velencében a népélet friss ábrázolója, *Giacomo Favretto*, és a hangulatos velencei tájképek festői, *Guglielmo Ciardi* és *Pietro Fragiacomo* a legkiválóbbak. A Párizsban élő mondain arcképfestő, *Giovanni Boldini* az impresszionisták követője, ugyszintén Milanóban *Filippo Carcano*. Egyike a legjelentékenyebb festőknek azonban az Alpok világának erőteljes ábrázolója, a maga idejében új utakon járó *Segantini*. 1910 körül mint újítók léptek föl az 1913-ban nálunk is szereplő olasz *futuristák*, ahogy vezérük, a költő Marinetti őket elnevezte. Főképviselőik: a festő és szobrász *Umberto Boccioni*, *Carlo Carrà*, *Luigi Russolo*, *Gino Severini*. Ujabban Carrà már a francia kubistákhoz közeledett, sőt Derain hatása alá került. A legmodernebb művészeti alakulás az 1919 óta Rómában megjelenő „Valori plastici" folyóirat körül csoportosuló művészeké, akik magukat új veristáknak nevezik ugyan, de valójában Picasso és Leger kubizmusának befolyása alatt állanak. Ezekhez tartoznak a csendéletfestő *Giorgio Morandi*, *Ardengo Soffici* és *Giorgio de Chirico*. Az idegen befolyások helyes feldolgozása azonban meghozta gyümölcsét és *Casorati*, *Carena* és mások (elsősorban az ú. n. novecentista-csoport) művészetével a modern olasz

Moldovan Béla

ród

Ki - Kiesoda ?

567. l.

9

ágos Bizottsága

vány { száma: 19
kelte: 19
beérkezése: 19

ek száma:

elintézett szám:

záma:

záma:

Moldovan Béla

A kis beteg c. képe
repr.

Képzőművészet

1929. 18. sz.

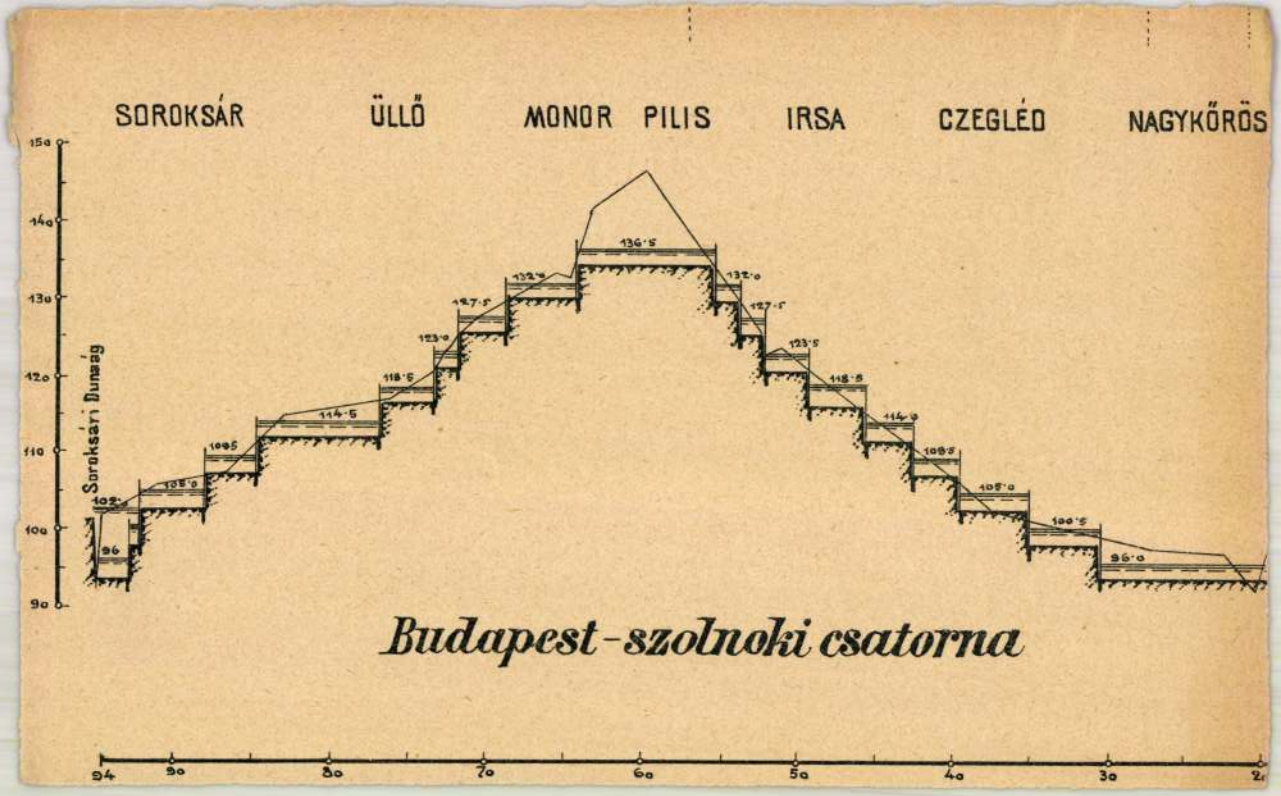
SOROKSÁR
ÜLLŐ
MONOR
PILIS
IRSA
CZEGLÉD
NAGYKŐRÖS
Budapest-szolnoki csatorna
Soroksári Dunaág
15a
14a
13a
12a
11a
10a
9a
94
90
80
70
60
50
40
30
96
102·4
105·0
109·5
114·5
118·5
123·0
127·5
132·0
136·5
132·0
127·5
123·5
118·5
114·0
108·5
105·0
100·5
96·0

Moldován Béla

Sebők Zsigmond.
archeje, repr.
Vas. Ujs, 1913. 933. l.

Nyom

Nagyságos

Dr. S Z E N T I

Feladó: Storno.M. Sopron.

NÁDLER RÓBERT: ALSZIK!

MOLDOVÁN BÉLA: KERESZTRAKÓK

Moldovány Béla

Thieme Becker

XXV.-29, 30.l.

(Lyka)

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Moldován Béla

Középisk. rajztanár
1909-10-tól tomárseged
a mylv. rajz- és min-
tázási teremben

Iparrajziskola 1910
36. l.

u. o. 1911 26. l.

Moldovanyi Béla

a ciszterciek szent Imre
lig-uti pléb, templom
evangeliumi oldali Szt
Istvan szárnyas oltár
középső, Szt Istvánt
ábrázoló képe fenti
szüve.

Horvtemplép

50. l.

Moldován Béla

Magy Archeipf Társ 1930

Kis beteg, Lakatos
Márta arck., Feleségem,
Tamás⊕, Tanulmány.

A fenti Társaság
ügyvezető igazgatója

⊕ (gyermekarckép) repr.
a katalogusban

Moldován Béla

építész

a Nehmardi városi kerületain postaépület tervpályázatain 1909-ben II. díj.

Bierbpostа

60. l.

Moldován Béla

Műcsarnok
1930. tav. kiáll. 68.
1930. őszi tárl. kiáll. 252

1930/31 pub. kiáll. 9, 19, 54, 88

TS, KE, KE,

Jutas h. n. IX. 130.

Moldován Béla

KMTárs. főrzótag.
Műcsarnok
1932. febr.–márc. kiáll.
1932. dec. hó. 27 (122.)
M. Arcképfestők Társasága
tagja.
1932. őszi kiáll. II. 6, 9.
1932/33. téli kiáll. 171, 195.
1933. nemz. képzm. kiáll.
44/, 442

Moldován Béla

festő

lásd

Zombory Moldo-
ván Béla alatt

MKSz 1947

M o l d o v á n B é l a
festő

Kellér Dezső: Szondelikné, az utolsó pesti modell. Ma Este III. évf. 22. sz. (Képekkel.)

MDK

Moldován Géza, festő
(képei Karlovszkyra emlékeztetnek.)

Mücs. - Nemz. képzőm. kiáll. - Magy. Szemle, 1933. XVIII. 2 sz. 162. (Gerevich)

MOLDOVÁN Sándor

Moldován Gusztáv

1922. máj. MROE

kiáll. Nemzeti Szalonban

Cinerária, olajf. 10000.-

Württemberg V. 97.

Moldován Jusztáv

1911/12 – 1914/15 –

Ferkápzomfoiskávk

114 C.

1899). *Franchi*, Arte ad artisti toscani dal 1850 ad oggi (Firenze, 1902). *Boccioni*, Pittura, scultura futuriste (Milánó, 1914). *Magyar nyelven: Beöthy* Zsolt, A művészetek történetében (I—III. köt., Bpest, 1906—15). *Berzeviczy*, A cinquecento festészete, szobrászata és művészi ipara (u. o., 1909). *Vasari*, A renaissance mesterei, ford. Honti Rezső (u. o., 1924, Győző kiadása).

Fónagy.

OLASZ SZÖVETEK. A Kelettel üzött kereskedelem megismertette Olaszországgal a bizánci és később a szaracén szöveteket, úgyhogy a XIII. sz. első felében Luccában már virágzó szövőműhely volt, amely nemcsak Olasz-, de Francia- és Angolországot és Németalföldet is ellátta szövetekkel. A belpolitikai villongások elűzték a luccai szövőcsaládokat otthonukból és ezek más észak- vagy közép-olaszországi városokban telepedtek le, hol tárt karokkal fogadták és tanítókul alkalmazták őket. Így keletkeztek, luccai mesterek vezetése mellett, a milánói, velencei, firenzei, bolognai, génuai és sienai szövőműhelyek a XIV. sz. elején. Nemcsak a selyemszövést, hanem az aranyszálak készítésének titkát is magukkal hozták a luccai szövők. A virágzás kora minden olasz városnál más időre esik. Így a XV. sz. vége felé a firenzei szövetek a legpompásabbak, 50 évvel később a velenceieket becsülték legtöbbre, ismét 50 év mulva a génuaiak a legkeresettebbek. Általában mindig az a város vezetett, melynek belső élete csendes, külső politikája szerencsés volt.

A XIV. sz.-ig Olaszország kizárólag bizánci és szaracén modorban dolgo-

MDK

Moldován István

Sakkozó honvédek, of.

Magyar katona a szabadságért. Főv.Képt. 1951. szept.

4 l.

MOLDOVÁN Béla festő

PIRIGYI István: A magyar görögkatolikusok története.2.köt. Nyíregyháza, 1990. 171.p.

PENZÜGYI KÉZLÖNY	1991.01 - 12
SOPRONI SZEMLE	1991.01 - 12
SZAZADOK	1991.01 - 12
~~TISZATAJ~~	1991.01 - 12
~~TARSADALMI SZEMLE~~	1991.01 - 12
TARSADALOMBIZTOSITASI KL	1991.01 - 12
TORTENELMI SZEMLE	1991.01 - 12
~~UJ FORRAS~~	1991.01 - 12
~~UJ IRAS~~	1991.01 - 12
VALOSAG	1991.01 - 12
VASI SZEMLE	1991.01 - 12
ELET ES IRODALOM	1991.01 - 12
~~ELET ES TUDOMANY~~	1991.01 - 12
~~ELETÜNK~~	1991.01 - 12

MEGRENDELESÜK FT ERTÉKENEK ÖSSZEGE A

A F A 0 %

FOLYOSZAMLAJUK ALLAGA 1990 ÁVBEN

Moldován Béla

Marton Ferenc, Stetka Gyula, Rottmann Mozart, ifj. Kampis János, Glatter Gyula, Pentelei Molnár János, Berkes Antal, Nádler Róbert, Vastagh Géza, Zádor István, Baróthy Major Jenő, Vidovszky Béla, Karlovszky Bertalan, Kléh János, Szmrecsányi Pajtás Ödön, Katona Nándor, Ferenczy Károly, Bosznay István, Benczur Gyula, Germány Elemér, Gulyás János, Hende Vince, Leidefrost Sándor, Körmendi-Frim Jenő, Kandó László, Szlányi Lajos, Gulácsy Lajos, Barta Ernő, Mednyánszky László, Zombory Lajos, Kimm Frigyes, Moldován Béla, Barkász Lajos, Vesztróczy Manó, Várady Gyula, Jakab Zoltán, Burghardt Rezső, Páldy István, Dobrovic Péter, Bánsághy Vince, Klammer Mariska, Lechner Ödön, Kozma Lajos, Reményi József, Beszédes J. László, Ligeti Miklós.
A felsorolt müvészek szerepeltek müveikkel a Téli tárlaton a Mücsarnokban.
ÉLET, Bp. 1914. ápr. 12. VI. évf. 15. sz. 469, 474, 475. lap.

Moldován Béla

Csodálatosan szépek-Mednyánszky László- régi erényeivel és uj formákkal jelentkező alkotásai. Dicséretre méltóak Zombory Lajos művei megszokott rokonszenves vonásaikkal,

Valóságos meglepetést vált ki Kimm Frigyes kettős arcképével,

Meginditóan érdekes Moldován Béla: "Munka" c. nagy képe, mint a kritika méltatja fenti művészeknek a "Tavaszi tárlat"-on bemutatott műveit "Cyrano" sign.-val jelölt közleményben.

A kiállitáson szereplő többi művésznév felsorolását lásd: Zádor István nevénél az alant következő jelzet mellett:

ÉLET, Bp. 1914. ápr. 12. VI. évf. 15. sz. 469, 474, 375. lap.

Moldován Béla

A "Kultura" c. rovatban Margitay Ernő ismerteti az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat, Mücsarnokban remdezett "Téli kiállitás"-át.

Moldován Béla: "1918" c. óriási háborus vásznára, /104. old. repr./

Ujváry Ignác, szines, hangulatos "Öreg nyárfaerdő"-jére,

Jávor Pál: "Szolnoki táj" és „Borus nap" c. müveire, /130.old. repr./

Várady Gyula festményeire szivesen emlékezik a néző,-mondja a kritika.

Élet. Bp. 1919. jan. 26. XI. évf. 4. sz. 89-91. lap.

Moldován Béla

Major Jenő, Kacziány Aladár, Edvi Illés Ödön Györffy István, Moldován Béla, Baksányi Dezső művészek nevét emliti meg Szokolay Béla, aki -Lay. sign.-val ir a "Szövetség" kiállitásáról, melyet a Nemzeti Szalonban rendeztek.

A felsorolt hat művész munkáját nem ismerteti, csak mint résztvevők szerepelnek a kritikában.

A beszámolóban megemlitett és értékelt művek alkotóinak nevét lásd: Kron Jenő nevénél.

ÉLET, Bp. 1925. május 24. XVI. évf. 11. sz.

Moldován Domokos

Feszületet corpus-szal ábrázoló müvét bemutatja a lap. /Fotó/
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. jan. 29.
XVI. évf. 5. sz. 13. lap

Moldován Béla
mint a rajztanoda nó vendéke

Plakát pályázat
Moldován B. nyerte el a londoni magj. kiáll.
plakát pályázat. ünik második 100 Koronás díjat.

Vegjesek: Az idei londoni magj. kiállítás plakátjai.
Grafikai Szemle 1908. 1 z. 14 o.

MDK.

Mollovain Béla
grafikus festő

plakátja második díjat nyert

– Az idei londoni magyar kiállítás
plakátja
Grafikai Szemle 1908 évf 1 sz. 14 l.

Moldován

Részt vesz az Arcképfestők kiáll)ításán

_8.é.u.93e.X.21.

Moldován

Műveivel részt vesz az Arcképfestők kiállitásán
melyet a Nemzeti Szalonban rendeztek

M.H.930.X.19.

Moldován

Művével nevepel a
Műcsarnok jubiláló Riálli-
tásán

Uj M. 936 v. 3

Moldován.

A III. Nemzeti Képzőművészeti Kiállításon
képei szerepelnek.

Új Magyarság, 1935. márc. 24.

Moldován

Szerepelt a Műcsarnok tav.tárlatán.

M.932.IV.24.

Moldován

Szerepelt a Mócsarnok tav.tárlatán.

M.932.IV.24.

Moldován Béla

Arcképpel szerepelt a Műcsarnok tav. tárlatán.

B.H.932.IV.24.

Mojdovén Béla

Moldován Béla

Alkotásával szerepel a Képzőm.Társ. tav.tárlatán.

M.U.932.IV.24.

Moldovan Béla

Moldován Béla

— **A Mücsarnok kiállításának díjnyertesei.** A Mücsarnok művészcsoport-kiállítása díjainak bíráló-bizottsága szombaton délben tartotta döntő ülését a Mücsarnokban. A kiállítás díjait a következő művészek nyerték el: a Rökk Szilárd-díjat *Moldován* Béla „Bory Jenő arcképe" című művére, a Ráth György-díjat *Gál* János „Alvó leány" című művére, Halmos Izor zsánerdíját *Garay* Ákos „Huszárok védelme alatt" című művére, Halmos Izor kisplasztikai díját *Bálky* József „Megy a juhász szamáron" című művére. Kitüntető elismerést kapott *Krusnyák* Károly „Anya, gyermekével" című művére. A Képzőművészeti Társulat nagydíját a bizottság nem adta ki. Előző napon adták ki Jellinek Gida emlékdíját *Heintz* Henrik „Római emlék" című művére.

N.U.932.III.20.
B.H.932.III.20.
P.H.932.III.20.

Moldován Béla

N.U.032.III.20.
B.H.032.III.20.
P.H.032.III.20.

Moldován Béla

* Műcsamok 1927-es tavasi tárlatán a „Szövetség" csoport tagjaként szerepett.

? 1927. IV. 1.

Moldován Béla
festőművész-tanár

A székesfővárosi iparrajziskola Török Pál utcai székházában rendezett iparművészeti kiállitáson a grafikai oktatás gazdag gyüjteményéből válogatott művészi darabokat állitott ki.

Pesti Hirlap 1931.XII.18.

Moldován

festőművész

Képzőművészeti Társaság jubileumi kiállítása - a Műcsarnokban - képével szerepel.

8 Órai Ujság
1930.VII.21.

Moldován

Jó arcképpel perepelt.

M. Arcképf. T.-nak kiáll.-a.

Gy. T.: Őszi tárlat.
8. Ó. U. 931. X. 18.

Moldován Béla, ügyv. igazgató
évi jelentésében rámutatott az eredményekre,
amelyeket a Társaság fennállása óta elért.

A M. Arch. f. T.-nak közgyűlése.
M. 931. III. 12 (márc.)

Moldovan Béla

jó gyermekarcképeit látjuk.
M. Arcképf. T.-nak kiállítása.

Kézdi Kovács L.: A Műcs. őszi tárlata.
P. H. 931. X. 18.

Moldován Béla, ügy. vez. igazgató

ad bővebb tájékoztatást az október hónapban rendezendő arcképkiállitás-ra a Műcsarnokban – vonatkozólag.

M. B. a Magyar Arcképfestők Társaságának ü. vez. ig.-ja.
(X. Szárados-ut 11.)

Arcképkiállitás a Műcsarnokban.
N. U. 931. IX. 12.

Moldován Béla

N. U. 931. IX. 12.

— **Arcképkiállitás a Mücsarnokban.** A Magyar Arcképfestők Társasága ez évi kiállitását a Mücsarnokban október hónapban rendezi. E kiállitáson arcképek és arcképtanulmányok kerülnek bemutatásra. Azok a müvészek, akik a Társaságnak nem tagjai, két művel vehetnek részt. Grafikai müvek nem állithatók ki. A beküldés ideje szeptember hó 28. és 29. Bővebb tájékoztatást *Moldován* Béla, a Magyar Arcképfestők Társasága ügyvezető igazgatója (X., Százados-ut 11.) ad.

N. U. 931. IX. 12.

Moldován Béla

festőművész

Képzőművészeti Főiskolai jubileumi kiállításon - a Műcsarnokban - képével szerepel. Arckép.

Budapesti Hírlap
1930. XII. 21.

Moldován Béla

Képzőművészeti Társulat jubileumi kiállítása - a Műcsarnokban - képével szerepel.

P. e. t.
1930.XII.21.

Moldován Béla

festőművész

Képzőművészeti Társulat jubileumi kiállítása - a Műcsarnokban - képével szerepel.
Muzeális értékü gyermekképe.

Magyarság
1930.XII.20.

Moldován Béla

Gyermekarcképekkel szerepel a Műcsarnok őszi tárlatán.

P.H.931.X.16.

Z. Moldován Béla

Szerepelt a Magyar Arcképfestők Társaságának kiállításán.

M. H. 1939. XI. 4.

Moldován Béla

Szerepelt a Műcsarnok őszi tárlatán.

NU 1926. X. 24.

Moldován Béla

festőművész

Képzőművészeti Társulat jubileumi kiállitása - a Műcsarnokban - képével szerepel.

Lux Elekné finom képmását festette meg.

Pesti Hirlap
1930.XII.20.

Moldován Béla

"Kis Szalon" karácsonyi tárlatán neve szerepelt.

M. 930. XII. 11.

MDK

Moldován Béla /1885- /

"Mindenféle szövethulladékot gyüjtsünk!
Mindent a hadseregnek!" 1914-18.

"Hadirapülőgép-kiállitás" 1917.

"Segitsetek a békéért... jegyezzetek hadiköl-
csönt!" 1918.

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás. Bp. 1960.
Kt. 33.1.

M.D.K.

Moldován Béla/1885-

545. Tanulmány. Olajf. 41x31 vászon kartonon.

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. IV. füzet.
MUMOK. Bp. 1952. 38. 1.

MDK

Moldován Béla

br. Splényi Adrienne arcképe,

N.Szal. 1915. tav. kiáll. 18. 1.

MDK

Moldován Béla

Pályázatok. Magy. Iparmüv. 19lo. 177 l.

Moldován Béla

MDK

Lakatos Márta arcképe, repr.

A Nemzeti Szalon tárlatai.

Képzőművészet 1927. 4.sz. 9-10.o.

MDK

Moldován Béla

rézkarcok

Föv. Iparrajzisk. karácsonyi kiáll. Nemzeti Ujság.
1933. dec. 17. 27. 1.

Moldovány Béla MDK

A főváros elsó butorokra hirdetett pályázatának nyertesei

Magyar Iparművészet 1927. 87.o.

Moldován Béla MDK

Kis fiam arcképe, olf.

Alpár Gézáné, olf.

Mücsarnok 1928 tavaszi kiállitás

Moldován Béla (1885-)

Tanulmány.
Olj f. 41x31 vászon kartonon. Ltsz: 2091. Sign.
1924.

A Fővárosi Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke
Budapest 1952.

Moldován Béla

A barcelonai Arte Moderna-ban rendezett nemzetközi műtárlaton ezüstérmet nyert.

Pesti Napló
1930.II.9.

Moldován Béla MDK

Mindenféle szövethulladékot gyüjtsünk! Mindent a hadseregnek! 1914-18

Hadirepülőgép-kiállitás,1917

Segitsetek a békéért...jegyezzetek hadikölcsönt,1918

Műcsarnok 1960.Magyar plakát-történeti kiáll.

Moldován Béla

A barcelonai Arte Moderná-ban rendezett nemzetközi műtárlaton műve ezüstérmet nyert.-

Magyar Hirlap
1930.II.9.

Moldován Béla

festőművész

Barcelonai világkiállitás - képzőművészeti kiállitáss - kiállitási palotában - képével szerepel.

Nemzeti Ujság
1929.VII.21.

Moldován Béla

MDK

Keresztrakók, repr.

Mücsarnok 1927 tavaszi kiállitás

Moldován Béla MDK

Keresztrakók, olf.

Műcsarnok 1927 tavaszi kiállítás

Moldován Béla MDK

Évike, olf.

Mücsarnok 193o tavaszi kiállitás

Moldován Béla MDK

Evike, oit.

Moldován Béla MDK

Rácz Tekka, olf.

Mücsarnok 1929/3o téli kiállitás

Moldován Béla

Szerepel a magyar Arcképfestők kiállításán a Nemzeti Szalonban

Nyság 1937 X-9

Moldován Béla

A barcelonai Arte Moderna-ban rendezett nemzetközi műtárlaton ezüst érmet kapott.

Pesti Hirlap
1930.II.9.

Moldován Béla MDK

Feleségem, repr.

Műcsarnok 1929 tavaszi kiállitás

Moldován Béla

Szily Tamás arcképe, olf.

Műcsarnok 1929 tavaszi kiállitás

Moldován Béla MDK

Feleségem, olf.

A kis beteg, olf.

Mücsarnok 1929 tavaszi kiállitás

MDK

Moldován Béla

Képzőművészet 1928. 8-9. sz. 83.l.

Moldován Béla, festőm.

téli tájképet is küldött a kiállitásra.

Mücsarnok. - Kiállitás ?

Müvészet.1918. 6.1.

MDK

Moldován Béla, festöm.

az V.-ik teremben látott képei többé-kevésbbé olyan tárgyuak, melyek összefüggnek a háboruval.

Műcsarnok. - Kiállitás.
Művészet 1918. 5.1.

Moldován Béla MDK

Szász Gyuri és Sanyi arcképe, olf.

Micsarnok 1920-21 téli kiállitás

Moldován Béla MDK

Benczur Gyula arcképe, rajz

Szinyei Merse Pál arcképe, rajz

Jan Kubelik arckép, rajz

Görgey Artur arcképe, rajz

Arckép, rajz

Mücsarnok 1919. Hadviselt müvészek kiáll.

Moldován Béla MDK

Nagypapa mesél, olf.

Műcsarnok 1926őszi kiállitás

Moldován Béla

MDK

Érdekes történet, olf.

Műcsarnok 1926-osi kiállitás

Moldován Béla MDK

Zombory M. urnő arcképe, olf.

Műcsarnok 1926 őszi kiállitás

Moldován Béla

MDK

Gitározó, olf.

Mücsarnok 1926 őszi kiállitás

Moldován Béla

MDK

Tóth Imre arcképe, olf.

Műcsarnok 1926 őszi kiállitás

Moldován Béla MDK

Schulek Frigyes arcképe, rajz

Mücsarnok 1919-2o téli kiállitás

Moldován Béla

MDK

özv. dr. Murányiné arcképe, pajz

Mücsarnok 1919-2o téli kiállitás

Moldován Béla MDK

Alkonyat, olf.

Műcsarnok 1919-2o téli kiállitás

Moldován Béla MDK

Arcképtanulmány, olf.

Műcsarnok 1919-2o téli kiállitás

Moldován Béla MDK

Tanulmány, olf.

Műcsarnok 1920-21 téli kiállítás

MDK

Moldován Béla

"Feleségem" c.festm.repr.

Évk KMT.1930. 25.1.

MDK

Moldován festő

r.sz.l: Erdélyi müvészek kiáll.

xxxx

MDK

Moldován

"Alter Fischer" Öreg halász

Résztvett a magyar művészeti kiállitáson
Berlinben /Die 9. Republikausstellung Ungarns/

kht: Weiter geistiger Radius
Der Morgen, 1962. Sept. 11.

MDK

Moldován Béla

"Évi és az alma" c.festm.Repr.

A P.H.Vasárnapja, 1933.II.19.

Moldován Béla MDK

Lakatos Márta arcképe, olf.

Műcsarnok 1927 őszi kiállitás

Moldován Béla

Szent Imre-emlékkiállításon a Mű-csarnokban szerepelt.

NG. 930. VII. 13.

Moldován Béla

Szerepelt a Műcsarnok Tavasi tárlatán.

M. 1930. III. 15.

Moldován Béla

Műcsarnok téli tárlatán leány-arcképe szerepelt.

M.929.XII.22.

Moldován Béla

Részt vesz a Magyar Arcképfestők Társasága kiállításán

N.U. 930.X.21.

Moldován Béla

"gyv.ig. választotta meg a Maygar Arcképfestők Társasága

?.929.X.1e.

Moldován Béla

Részvételével megalakult a Magyar Arcképfestők Társasága.

?.929.X.1o.

MDK

Moldován Béla

Tanulmány, o.

Föv. Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke

Bp., 1952.

Moldován Béla
Istörnivén

Tavarni Tárlat – Műcsarnokban – bekével szerepel.

Pesti csak

1929 III. 3

Moldován Béla
festőművész

Tavarsi kiállítás – Műcsarnokban – feltűnést keltő „Felszegen" c. portréja, amely dintingvált előadásával, finom szimbeli felfogásával kalandot és kiérlelt művészetet nyújt.

Magyarság

1929 III. 3

Moldován Béla MDK

Tanulmány, olf.

Mücsarnok 1932.Budapest közönségének képzőművészeti gyüjteményéből rendezett kiállitás

MDK

Moldován Béla, 1885--

Mindenféle szövethulladékot gyüjtsünk!

Hadirepülőgép-kiállitás

Segitsetek a békéért... jegyezzetek hadikölcsönt!

885-1960. M. plakátművészet. kiáll. Műcs. 1960.

Moldován Béla

MDK

Thorockai Wigand Ede

Műcsarnok 1932. őszi tárlat

Moldován Béla MDK

özv. dr. Laky Mátyásné

Műcsarnok 1932.őszi tárlat

Moldován Béla MDK

Kossalka János, olf.

Műcsarnok 1932/33 téli kiállitás

Moldován Béla

Szerepelt a Műcsarnok téli tárlatán.

SH. 1932. XII. 18.

Moldován Béla

Szerepelt a Műcsarnok téli tárlatán.

PH. 1932. XII. 20.

Moldovan Béla

Szerepelt az I. nemzeti tárlaton.

Pfl. 1933. IV. 19.

Moldován Béla

Szerepelt a Műcsarnok őszi tárlatán.

PSL 1932. X. 29.

Moldován Béla

Műcsarnok Tavaszi Tárlatán
"Évike"-jével szerepelt.

NU-930.III.15-

Moldován Béla

Művét megvásárolták a velencei nagy.kiáll.-on.

B.H.932.IX.18.

Moldován Béla

Szerepelt a Művésznők Tavaszi tárlatán.

PH 1927. IV. 2.

Moldován Béla

Plakátokkal nagyobb az Orm. Magy Iparművészeti Társulat Lakásonyi kiállítása a Műcsarnokban

Nemzeti Mjság, 1927 XI. 27

Moldován Béla

— **Moldován Béla kapta az ezerpengős Ballótanulmányi díjat.** A *„Balló Ede képzőművészeti alapítvány"* ezerpengős tanulmánydíját a zsüri egyhangulag *Moldován* Béla női arcképtanulmányának ítélte oda.

Nemzeti Ujság
1935. V. 10.

zám..... Pénztári szám.....

talvány.

.....*nak, címe:*.....
(esetleg postatakarékpénztári számlájának száma)

ltal .....

.....*ért*

fizetendő.

.....*bélyeg* .....*nyugta* .....*bevonandó.*

.....

.....

.....

Ellenjegyzi «.....» főosztály:

.....

Bevétel	Kiadás

Moldován Béla MDK

Dalok szárnyán, repr.

Mücsarnok 1934 Nemzeti Képzőművészeti Kiállitás

Moldován Béla MDK

Tanulmány

Mücsarnok 1934 Bp.Székesfőváros Képtárának katalógusai

Moldován Béla

MDK

Bory Gyurka arcképe, olf.

Műcsarnok 1932 tavaszi kiállitás

Moldován Béla MDK

Felségem arcképe

Siklódy Lőrinc

Műcsarnok 1933 Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Moldován Béla

Kiállít

P. H. 932. XII. 20.

zpont meginditotta rotaprintes for-
köteteként a
ozőművészeti Élete"
mely a Közoktatásügyi Népbiztosság
Budapesti Kir. Ügyészség 1919-es
kozó részét tartalmazza. Ára: 15.- Ft.

adványai közül kapható
1954-55."
pont évkönyve. Ára: 75.- Ft.

1956-58."

a Művészettörténeti Dokumentációs

Molodován Béla

Kiállít

N. U. 932. XII. 20.

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Milyen kitüntetéseket kapott: . . . . .

. . . . . .

Mikor és hol volt külföldi tanulmányut

. . . . . .

Moldován Béla

festőművész

A Műcsarnok téli kiállitásán kiállitott művek biráló bizottsága kitüntető elismerésben részesitette Szőny: Ottóról festett arcképét.

Függetlenség

1934.I.28

Moldován Béla

festőművész

A Műcsarnok téli kiállitásán kiállitott művek biráló bizottsága kitüntető elismerésben részesitette Szőnyi Ottóról festett arcképét.

Pesti Hirlap

1934.I.28.

Moldován Béla

festőművész

A Műcsarnok téli kiállitásán kiállitott művek biráló bizottsága kitüntető elismerésben részesitette Szőnyi Ottóról festett arcképét.

Nemzeti Ujság

1934.I.28

Moldován

festőművész

Téli Tárlat - Mücsarnokban - képével szerepel.

8 Órai Ujság
1934.I.14.

Moldován Béla festő

Gyerek pestrékkal nézegel a
műsarnok őni tárlatán (emlitve)

Pesti Hirlap 1927 okt 29

Moldován Béla

Művével szerepelt Műcsarnok
Téli Tárlatán.

N. Ů. 929. XII. 22.
P. Jl. 929. XII. 22.

Moldován Béla

Rézkarcokkal szerepelt az Iparrajziskola kiállításán.

N.U.933.XII.17.

Moldován Béla

festőművész

A Műcsarnok téli kiállításának biráló bizottsága kitüntető elismerésben részesitette Szőnyi Ottóról festett arcképét.

Magyarság
1934.I.28

Moldován Béla

festőművész

Harmadik Nemzeti Képzőművészeti Kiállítás - Műcsarnokban - képével szerepel.

Ujság
1933.III.25.

Moldován Béla

Szerezett az I. nemzeti tárlaton.

M. 1933. IV. 20.

Moldován Béla

Szerepelt az I. nemzeti bérlaton.

NM 1933. IV. 20.

Moldován Béla

Szerepelt a Műcsarnok őszi tárlatán.

NM. 1932. XI. 3.

Moldován béla

Részt vesz a Magyar Arcképfestők Társasága kiállí-
tásán a Nemzeti Szal nban

B.H.93o.x 1?

Moldován Béla

Képzőművészeti Társulat téli kiállításain a Műcsarnokban szerepelt.

Tatz László és *Moldovan* Béla portréin különösen a ruha festése sikerült, az utóbbin szinte a táblabíróvilág arcképeinek stílusa tér vissza.

BH. 919. XII. 22.

Moldován Béla

Műcsarnok téli tárlatán Rácz Teleka képmásával szerepel.

PH. 929. XII. 22.

Moldován Béla

festőművész

A Műcsarnok téli kiállitásán kiállitott művek biráló bizottsága kitüntető elismerésben részesitette Szőnyi Ottóról festett arcképét.

Budapesti Hirlap

1934.I.28

Moldován Béla

Kiállít

N. U. 932. X. 3.

rgy ut 41.), készpénzfizetés ellenében.
9.650-51 Müvészettörténeti Dokumentá-
Ebben az esetben a kért könyvet pós-

Acta Cassae Parochorum" egri anyaga,
rök utáni állapotát rögziti.

üvészettörténeti Dokumentációs
Központ

Moldován Béla

Kiállít

P. H. 932. okt. 29.

rgy út 41.), készpénzfizetés ellenében.

9. 650-51 Művészettörténeti Dokumentá-

Ebben az esetben a kért könyvet pós-

Acta Cassae Parochorum" egri anyaga,

rök utáni állapotát rögziti.

Művészettörténeti Dokumentációs

Központ

Moldovan, Jeno

l.

Szabad Művészet

1950. 12. 7. 474. l

WOLAUSCHÉK GYÖRGY

BUDAPEST, VI., SZONDY-UTCA 75. SZÁM.

Telefon 43—10. Telefon 43—10.

Budapest, 1935. Már. 14.

Szállitó-levél.

Nagys. Szentiványi Gyula urnak

Sziveskedjék az alant felsorolt árúkat átvenni:

1. db. Rejskeret valodi urany

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
207.

Péczely

M o l d o v á n y B é l a :

Munka

Festmény

A Mücsarnok tavaszi kiallitasából

Fényképi soksz.

Kiállitások, XX.sz. 1900 - 1919.

Mücsarnok tavaszi kiáll.,1914.
- Moldovany Béla:Munka -

- illusztr ci- -

M Ü V É S Z E T
XIII.évf.1914.
207.

Moldován Béla MDK

Évike, olf.

Mücsarnok 1931 őszi kiállitás

Moldován Béla MDK

Gyurika, olf.

Gyermekarckép, olf.

Műcsarnok 1931 őszi kiállitás

Moldován Béla

László

Zombory Moldován

Béla

alatt is -

XIV., 1881., 166. l., XV. 1881., 206. és 342—343. l. — Törtt. Főcsoport 2039. szám. — Czobor: Egyházi emlékek a történelmi kiállításon. Bp. 1898., 99. l. — Forster: Magyarország műemlékei. II. kötet. Bp. 1906., 286. l. — Esztergom vármegye .... Bp. é. n. 43. l. — Lepold—Homor 72. l. — Gerevich PA, 188—189. l. (Képe 193. l.) — Lepold: Esztergom ... A Műgyüjtő, II., 1928., 245. l. — Lepold: Adatok 15. l. — Braun, Joseph: Das christliche Altargerät. München, 1932., 50. l. — Lepold—Lippay 37. l. — Lepold Katalógus 49. sz.

KEHELY,

aranyozott réz, csészéje aranyozott ezüst. Körteidomú gombja alatt csigás dísz, hatkarélyos talpán GEOR. SZELEPCHENY ARCHP. STRIGON EX SUPELLECTILE QUONDAM STEPH. BOSNIAK A. D. 1671.
Mag. 18·5 cm.
Magyar munka 1640 körül. Paténa kereszttel.
Bosnyák István nyitrai püspök, majd Szelepcsényi tulajdonában. — A drégelypalánki templomból.
Lepold Katalógus 45. sz.

KERESZT,

ébenfa, rajta elefántcsont Krisztus-test.
Mag. 68 cm.
Német munka 1650 körül.
Talán Keresztély Ágost prímás birtokából.
Lepold Katalógus 272. sz.

Moldován Béla

Tamás, olf.

Műcsarnok 1930/31 jubileumi kiállitás

Moldován Béla

MDK

Szent Gellért vértanusága, olf.

Műcsarnok 1930 Szent Imre emlékkiállítás

MDK

Moldován Béla

Keresztrakók, c. képe. Repr.

Képzőművészet, 1927. 1.évf. 1.sz. 23.lap

Moldován Béla

Évi és az óra, olf.

Műcsarnok 1930/31 évi jubileumi kiállítás

Koldován Béla MDK

Szent Gellért vértanusága, repr.

Mücsarnok 1930 Szent Imre emlékkiállitás

Moldovan Béla MDK

Szent Gellért vértanúsága, 1890.

Moldován Béla MDK

Lux Elekné arcképe

Mücsarnok 1930/31 jubileumi kiállitás

Moldován Béla

Évi és az óra, repr.

Műcsarnok 1930/31 jubileumi kiállítás

Moldovan Béla

festő

U. 4196.

Császár János
zsoldos arcképe
repr.

Nemzeti Ujság
1926. márc. 21.

Moldován István

festő

Ferk pzomfoisk vk.

1939-41. 148. l

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

1925 márc. 7.

Műemlékek orszá
ta

A mai póstával egy
„Makó építészete a XVIII-ik
század közepéig" című
Kérem e kis munka
érdemes-nek tartja, egyű

Makó, 1925. III/8

Moldovan Béla

festo

lovid

Zombory Moldo-
van Béla

alatt is

KIRÁLYI MAGYAR
EGYETEMI NYOMDA
BUDAPEST

Moldovan Béla

Szt Gellért vértanúsága

repr.

Hongrie-Magyarország

Préface. Paris —

Brest, Rp. é. n. 20 l.

essen ki és tárcám terhére a jeni

skép számolja el.

hiteléül:

azgató.

MDK

Varsányi Pál, sz.1902.III.15.

Gyerekek, lin.

Légitámadás, "

Forradalom, "

Anyám, cer.

Varsányi Pál grafikusmüv. kiáll. 1958. ápr.
Ernst Muz. lo l.

MTK

Moldován Béla graf.

Magyar Iparművészet, 1934. 3 l. /83/

MDK

Moldoványi Béla főmérnök

kőmüves, kőfaragó, ácsmesteri képzettség megvizsgálására miskolci bizottság elnökévé

Kinevezések. Épitő Ipar 1909. nov. 28. 447 l.

MDK

Moldován Béla

"Évike" c.kép rerp.96.o.

Képzőművészet 1930.IV.évf. 29.sz. ápr.

MDK

Moldován Béla

Pécsi egyházmüv. kiáll. Dunántul, 1929, jun. 12. 5. 1.

MDK

Moldován Béla, f.

Két kiáll. Magyarság 1924. márc. 16.

MDK

Almásy-Tel. 2.auk. 1939. nov.

MDK

Moldován Béla Mintarajzisk. növ.

A londoni m.kiáll. plakátjára pályázat.

loo koronás dijat kapta /II.dij/

Kitüntetések 1908, 64 l.

MDK

Moldován Béla

Kis beteg

Lakatos Márta

Feleségem

Arcképfestők. N.Szol. kiáll. 1930. okt.

Moldován Béla MDK

"1918" , olf.

Műcsarnok 1918-19. Téli kiállitás

MDK

Moldován Béla

Tamás

Tanulmány

Arcképfestők. N.Szal. kiáll. 193o. okt.

M

H.D.f

G. Moldován József
festő

„Öreg halász" és a „Duna"
„cimű" képet állította ki.

Földes: Jegyzetek a IX. ről
Nők lapja, 1962. május 12 – 8 lap.

Moldován Béla

MDK

Báró Kohner J.R.

Műcsarnok 1936. máj-jun. Jub. kiáll.

Moldován Béla MDK

Feleségem arcképe

Műcsarnok 1936. máj.-jun. Jub. kiáll.

Moldván Béla MDK

festő

Képzőművészet 1928. 83-84.o.

Moldován Béla, festö

Öreg magyar.	57x46	OLf.
Óbudai ut.	34 x 24	"
Naplemente.	37x27	"
Anya éa gyermeke.	40x33	"

Áll. Árv. Csarnok.-M.Képzöm.Egy. kiáll.1922 dec.15.-17.
Kat. 12.1.

M.D.K.

Moldován Béla festőművész

A Tolnai Simon-dij nyertese 1918 c.festménnyel.
Repr.

Művészet, 1918. 60.l.

Moldován Béla MDK

Olvadó hó, olf.

Műcsarnok 192o. tavaszi kiállitás

Moldován Béla MDK

Február, olf.

Műcsarnok 1920. tavaszi kiállitás

Moldován Béla MDK

Tóth Imre arckép

Műcsarnok 1926, Őszi kiállitás

Moldován Béla MDK

Gitározó

Mücsarnok 1926. Őszi kiállitás

Moldován Béla MDK

Nagypapa mesél
Érdekes történet
Zombory M. urnő arcképe
Mücsarnok 1926. Őszi kiállitás

Moldován Béla MDK

Arcképtanulmány, olf.

Műcsarnok 1919-2o. téli tárlat

Moldován Béla

MDK

Uzsonna

Műcsarnok 1924. tavaszi kiállitás

Moldován Béla MDK

Alkon-yat, olf.

Mücsarnok 1919-2o. téli tárlat

Moldován Béla

MDK

Özv.dr. Murányiné arcképe, rajz

Műcsarnok 1919-20. téli tárlat

Moldován Béla MDK

Schulek Frigyes arcképe, rajz

Műcsarnok 1919-2o. téli tárlat

MDK

Moldovány Béla, graf.

az O.M.Ip.Társ.közvetitésével hirdetett plakát-pályázaton a 4 milliós második dijat nyerte.

A Magy. Cementgyárosok és Mészégetők orsz. Szöv. plakát pályázata. - Magy.Ip.müv. 1926. 128.l.

MNK

Moldován Béla, festöm.

Tanulmány. Olf.

Budai Vigadó. -Képzöm.kiáll. 1921. okt. Kat. 9.1.

Moldován Béla MDK

Szász Gyuri és Sanyi arcképe, olf.

Műcsarnok 1920-21. Téli kiállitás

Moldován Béla

Tagja volt a "Magyar Arcképfestők Társaságának" tisztikarában.

P.H.929.X.10.

Maldonian Béla

Szerepelt a Mücsarnak
nemzeti tárlatán

PH. 1933. IV. 19.

Moldován Béla

Szerepelt a Műcsarnok tavasi tárlatán.

NM 1930. III. 15.

Moldován Béla

Szerepelt a Műcsarnok tavaszi tárlatán.

PH 1930. III. 15.

Moldován Béla MDK

Tanulmány, olf.

Műcsarnok 1920-21. Téli kiállitás

Moldován Béla MDK

Szeptember végén, olf.

Műcsarnok 1920-21. Téli kiállitás

Moldován Béla, festőm

Óbudai kikötő. Olf.

Budai Vigadó.- Képzőm.kiáll. 1921.okt. Kat. 4.l.

Moldován Béla MDK

Munka, of.

Öregasszonyok, of.

Alpár Gézáné arck. of.

Szövetség 1. kiáll. N.Szal. 1924. márc.

MDK

Moldován Béla

Bibliás asszony, of.

Varró nő, of.

Fürdőző, of.

Szövetség 1. kiáll. N.Szal. 1924. márc.

MDK

Moldován Béla

Borus idő, of.

Téli táj, of.

1918, of.

Szövetség 1. kiáll. N.Szal. 1924. márc.

Moldován Béla MDK

Arckép,

Tanulmány.

Mücsarnok 1917-18 téli tárlat

Moldován Béla festő.

Katol.Szemle.1932.II.54-60.l.

Moldovai Béla festö.

Katol.Szemle.1941.470-73.l.

Moldovai Béla festö.

Katol.Szemle.1933.I.445-50.l.

Moldovai B.festö.

Katol.Szemle.1943.376-77.l.

Moldovai Béla

Katol.Szemle.1930.II.1011-18.1.

Moldován Béla festő

Pesti Hirlap. 1920. aug. 1. 4

Kézdi: Ej magyar történelmi képek

Moldován Béla festő

Pesti Hirlap. 1919. jan. 30. 6

A Tolnai-díj nyertese

Művészi élet: Londoni magyar kiállítás
plakátgyárosa 1908.
Moldován Béla

Művészet VII. évf. 1908. 64. l.

Müvészek, XX. sz.

Moldovany Béla:
Munka

1885–

– illusztráci –

M U V E S Z E T
XIII. évf. 1914.
207.

Moldován Béla festő

Pesti Hirlap. 1932. márc. 20. 11

Kiadták a művészcsoportok kiállításának dijait

1900-1919.

Festészet, XX.sz.- Önall. táblakép

Moldovány Béla:
Munka

- illusztráci -

M U V E S Z E T
XIII.évf.1914.
207.

MDK

Moldován Béla

Tanulmány, of.

Az 1921.évi őszi kiáll.tárgym. Műcsarnok.1921. nov. 15.1.

MDK

Moldován Béla

Schwarcz Gyula családja, of.

Az 1921.évi őszi kiáll.tárgym. Műcsarnok.1921. nov. 22.l.

Moldován Béla MDK

Munka, olf.

Mücsarnok 1914. tavaszi kiállitás

MDK

Moldován Béla

Az Arcképfestők Társasága. Képzőművészet 1931. 43–44. sz. 188.l.

MDK

Moldován Béla

Imakönyves öregasszony, of.

Az 1921.évi őszi kiáll.tárgym. Műcsarnok.1921. nov. 16.l.

MDK

Moldován Béla, festöm.

az olajfestést alla prima módon müveli.
Különösen női arcképeken a festésnek ez a módj
óriási gyakorlatot és tudást igényel.
De sokszor a tecnika kedvéért egyes dolgo-
kat elhanyagol.-/A könnyed kezdés nem végcél,
hanem eszköz. /

M.V.: A "Szabadság" első kiállitása a Nemzeti
Szalonban.
"Élet" 1924.ápr. 14. 8.sz. 157.l.

MDK

Moldován Béla

Dalok szárnyán, repr.

Nemzeti képzőm. kiáll. 1934.

Moldován Béla MDK

Olvadó hó, olf.

Mücsarnok 192o. tavaszi kiállitás

MDK

Moldován Béla, festőm.

" Keresztrakók" c.képe suggesztiv erővel van megkomponálva.
A tárlat képei közül messze kimagaslik.

IV. Szövetség. - Tavaszi Tárlat.
Képzőművészet. - ~~Tavaszi-Tárlat.~~ ? I.évf. 1.sz. lo.l.

MDK

Moldován Béla / 1885-/

Segitsetek a békéért...jegyezzetek hadikölcsönt!
1918., 126x94 FSZEK

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás.1960.
Műcsarnok.Kat. 33.1.

Moldován Béla.

a "Szövetség" magyar festők, szobrászok és iparművészek társaságának tagja. 1924-ben alakult.

Bende János.

a Képzőművészeti egyesületek története, kézirat.

Moldován Béla.

a "Magyar arcképfestők társaságá"-nak ügyvezető-igazgatója.

Bende János.
a Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

MDK

Moldován Béla

Bory Jenő szobrászművész arcképe c. munkájáért a Rökk-dijat kapta

A képzőművészeti év eseményei. P.H. 1933. évi nagy naptára. 54.l.

MDK

Moldován Béla

Művészet 1918. 5.1.

MDK

Moldován Béla

Kitüntető elismerésben részesült a Műcsarnok 1929-iki tav.tárlatán.

Cikk: A Műcsarnok tav.tárlatának dijai.

Képzőművészet, 1929. 19.sz. 104.l.

MDK

Moldován Béla

Művével szerepelt a Zichy Mihály Társaság kiállitásán a Nemzeti Szalonban.

Cikk: A Zichy Mihály Társ.kiáll.

Képzőművészet, 1930. 32.sz. 170.lap

MDK

Moldován Béla

Dijkiosztások. Képzőművészet 1934. 47.l.

Moldován Béla

MDK

Sebők Zsigmond arcképe, olf.

Műcsarnok 1913-14. téli kiállitás

Moldován Béla MDK

Templomsarok, olf.

Műcsarnok 1913-14. téli kiállitás

Moldován Béla MDK

Öreg asszony, olf.

Műcsarnok 1913-14. téli kiállitás

Mojdovém Béla MDK

Úteg asszony, olé.

MDK

Moldován Béla, festőm.

Moldován Béláné.

A tavaszkiállítás portréi.
Képzőművészet. 1929. 18. sz.

Moldován Béla MDK

Lux Elekné arcképe, olf.

Mücsarnok 1922 őszi tárlat

MDK

Moldován Béla

Győzött a Reformcsoport a M. Képzőm. Egyesületében.
Képzőművészet 1930. IV. évf. 29. sz. 1o4.l.

MDK

Moldován Béla

A Szövetség kiáll. Székesfehérvár. Képzőművészet 1928. 10. sz. 137.l.

M.D.K.

Moldován Béla, építés

600 K-ás második díjat nyert a szekszárdi pós tapalota terupályázatán

Vállalkozók Lapja, Bp. 1910. XXXI. évf.

febr. 2. sz. 12. old.

Moldován Béla MDK

Schulek Frigyes arcképe, rajz

Műcsarnok 1919-2o téli tárlat

Moldován Béla MDK

Alkonyat, olf.

Műcsarnok 1919-2o téli tárlat

MDK

. Moldován Béla, festőm.

arcképet ill. tanulmányfőt állitott ki.

A téli kiáll. - Szépm.Muz. 1917-18.
Művészet .1917. 5e.1.

MDK

Moldován Béla.

Nemz. Csal.- Zichy Mihály Művész Egyesület. 1930. jun.
Kat.

MDK

Moldovan Béla, festőm

az élő magyar művészet képviselője, jó képpel szerepel.

Egyházművészeti kiállítások.
Műcs.-Szent Imre-kiállítás.
Képzőművészet. 1936. 32.sz. 168.l.

MDK

Moldován Béla

Képzőművészet 1929. 24. sz. 224.l.

Moldován Béla

MDK

özv.dr. Murányiné arcképe, rajz

Műcsarnok 1919-2o téli tárlat

MDK

Moldován Béla

Évk. KMT. 1929.

Moldován Béla MDK

Februát, olf.

Mücsarnok 192o. tavaszi kiállitás

Moldován Béla

MDK

Arcképtanulmány, olf.

Műcsarnok 1919-20 téli kiállitás

MDK

Moldován Béla

A Műcsarnok őszi tárlata. A Magyar Arcképfestők Társasága kiáll. Képzőművészet 1932. 227-228.l.

Moldován Béla MDK

Uzsonna

Műcsarnok 1924 tavaszi kiállitás

Moldován Béla MDK

Atyám arcképe, olf.

Műcsarnok 1922 őszi tárlat

Moldován Béla

Szentmarijai Alpár Géza arcképe, olf.

Műcsarnok 1925 tavaszi tárlat

MDK

Moldován Béla

A Műcsarnok tav.kiáll.-án a bíráló bizottság kitüntető elismerésben részesítette művét. "Feleségem" c. olajfestményét.

Cikk: Kiosztották a tav.tárl.díjait.

Ujság, 1929.márc.29. 11.lap

MDK

Moldován Béla

kitüntető elismerésben részesült

A Műcsarnok tav. tárlatának díjai. Képzőművészet 1929. 19.sz. 1o4.l.

MDK

Moldován Béla /1885-/

Mindenféle szövethulladékot gyüjtsünk! Mindent a hadseregnek! 1914-18., 95x62 FSZEK

Hadirepülőgép-kiállitás.1917., 96x62 MNG 58.186

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás.1960. Műcsarnok.Kat. 33.1.

Moldován Béla MDK

"1918", olf.

Mücsarnok 1918-19 téli kiállitás

MDK

Moldován Béla

Kis fiam arcképe

Alpár Gézáné

KMT 1928. tav. kiáll. kat. 18.l.

MDK

Moldován Béla

Önarckép, of.

Öreg magyar, of.

Atyám, of.

Szövetség 1. kiáll. N.Szal. 1924. márc.

Moldován Béla MDK

Alpár Géza arck. of.
Ábel Lili " "
Missis Ranken " "

Szövetség 1. kiáll. N.Szal. 1924. márc.

MDK

Moldován Béla

Magány, of.

Lux Elekné arck.

Gyermekfej, of.

Szövetség 1. kiáll. N.Szal. 1924. márc.

MDK

Moldován Béla

a "Szövetség" tagja

Szövetség 1. kiáll. N.Szal. 1924. márc.

MDK

Moldován Béla

Hullám, akv.

Tenger, "

Gül Baba cirja, of.

SZÖVETSÉG 2.kiáll. N.Szal. 335. kiáll. 1925. ápr.

MDK

Moldován Béla

Palika, of.

Ősz, of.

Három generáció, of.

Gitározó

SZÖVETSÉG 2.kiáll. N.Szal. 335. kiáll. 1925. ápr.

Moldován Béla festőművész

Tanulmány

Budapest székesfőváros képtárának katalógusa 1934.

MDK

Moldován Béla

"Keresztrakók" c.kép repr.

KMTárs.1927.tav.kiáll.

MDK

Moldován Béla

M. Arcképfestők Társ. I. kiáll. Képzőmüv. 193o.
34. sz. 219 l.

MDK

Moldovan Béla, festőm.

ágyban fekvő gyermeket ábrázol festménye. Repr.

A Műcsarnok Tavaszi tárlatáról.

Képzőművészet. 1929. 18.sz.

MDK

Moldován Béla

Képzőművészet 1931. 37. sz. 41. l. kép

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1977 MÁR 12
ÉLET ÉS IRODALOM
Moldován Domokos

1021

Moldován Domokos fotografikája: Karmatszedés

VADAS JÓZSEF:

Janus-ál-arc

A mai magyar grafika két ellentétes pólusát villantja fel Varga Magda és Reich Károly tárlata.
A *Műcsarnokban* kiállító

Varga Magda

művészete szenvedés, gyötrelem és tragikum. Csupa szenvedés, csupa gyötrelem, és csupa tragikum, mert a feketével írott grafikai lapok és a komor vásznak egy örökké nyughatatlan lélek önemésztő vergődésének sanyarú lenyomatai. Látunk a kiállításon portrékat is — arcképvázlatokat Csóri Sándorról, Lengyel Balázsról, Nagy Lászlóról. De ezek a krokik csak ritkán karakterisztikusak. Tény, hogy Varga és boldogság mámorában sétálnak a nap nélkül is napfényes, a folyó nélkül is víztől csillogó, a harmat nélkül is fűvel borított képzeletbeli domboldalakon. Varga Magdával ellentétben Reich Károly nem idézi meg íróbarátait: mesterséges és éteri világba költi szappanbuborék szépségű-érvényű lényeit. Nem hivatkozik mesterekre sem. pedig hivatkozhatnék. Elsősorban Picassóra; a sok Picasso közül a papírra apró hullámokat görgető, a népi játékokat megelevenítő alkotóra. S minthogy nem hivatkozhatik rá, mi mondjuk el: szoros szálak fűzik ehhez a klasszicista örökséget modern érzékenységgel feldúmasztó bravúros rajzkultúrához és

VÁNCSA ISTVÁN:

A logika halála

A szellemi jövőutazások rendszerint a régmúltba vezetnek. Minél racionalistábbá, minél technicistábbá óhajt válni a sci-fi-irodalom, annál több történelemelőtti mágikus-animisztikus mozzanat kerül belé. Ez nem vád akar lenni, csak úgy mondom. Sőt: néha még jó is, hogy így van, hiszen az ilyenfajta művek gondolati kezdetlegessége, atavizmusa tágabb értelemben is leleplező: fényt derít arra, hogy a huszadik századi ember világképe legalább annyi irracionális elemet tar-

az alapkoncepció szemérmetlen bornírtsága? Jó, hogy az UFO-őrület és a dänikenizmus századában a legblődebb dolgokat is el lehet adni. Node a nyilvánvaló ellentmondásokat is? Nyugodtan nevezhetek pirosnak valamit, amiről egy oldallal előbb azt állítottam, zöld? És ezt hetedhét országban megveszik?

Úgy hiszem, mindez jóval tágasabb kérdéskör, mint az egész úgynevezett *„sci-fi-életérzés"*, valahogy inkább a dänikenizmussal

sünk rájuk. De a könyv *alapjaiban* hamis. Ez kissé bonyolult lesz, mégis megkísérlem világosan magyarázni.

Adva van egy kiváltságosakból álló szuperelit, amely ellenőrzése alatt tartja az időfolyamatot a huszonvalahányadik századtól a százezredikig. Ők szorgalmas házmesterként lifteznek össze-vissza az időben, azzal a céllal, hogy az űrkutatást megakadályozzák. Enynyi az alapötlet, s ez az ötlet a logikai paradoxonok olyan sorát

Moldován Domokos

Félig kész füzfakosarat ábrázoló foto-képét hozza a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1971. május 1.
XV. évf. 18. sz. 3. lap

Moldován Domokos

Még a filmművészeti főiskola hallgatója volt Moldován Domokos, amikor a Magyar parasztfestők nyomiban animel forgató könyvet írt.

Ú.: Múzeum alapítás
Tudor, 1976. szept. 7 – 12 oldal

Moldován Domokos

Csáji Attila festőművész kiállitása a debreceni Orvostudományi Egyetem Galériáján december 16.-ig tart nyitva.
G. Hager Ritta textilművész kiállitása a Kulturális Kapcsolatok Intézetében december 9.-től látható.
Lantos Ferenc "A szerkezet költészete" c. kiállitása a Józsefvárosi Kiállitóteremben december 19.-től tekinthető meg.
Moldován Domokos filmfotóinak kiállitása a Nemzeti Galériában december 18.-án zárul.
Vilt Tibor szobrász a Nagy Balogh János Kiállitóteremben december 9.-én nyitja meg kiállitását. Élet és Irodalom, Bp. 1977. dec. 1o. 5o. sz. 8. lap.

Moldovan Domokos

Moldovan Domokos filmjeiket
az MNG Műhelyben bemutatta.

— Kiállítási naptár.
Művészet, 1977. december – 48. lap.

Moldován Domokos

Londonban rendezett Moldo-
ván Domokos fotóki allitást.

— : Moldován Domokos ki állitása.
Tiekör, 1977. augusztus 14 - 28. lap.

Moldováu Domokos

Moldováu Domokos fényképeinek kiállítása az MNG-Műhelyben november 8-áu megnyílt.

— Kiállítási naptáru,
Művészet, 1977. november - 48 lap.

Moldován Domokos

A müvész filmofotóiból kiállitás nyilt a Nemzeti Galéria D épületében

Moldován Domokos fotói a Galériában

Moldován Domokos filmfotóit a mai naptól kiállítják a Nemzeti Galéria D épületében (Budavári Palota). A december 18-áig látható anyag nagy sikert aratott az idén nyáron Londonban, a Kortárs Művészetek Intézete és Nagy-Britannia Kelet-európai Intézete közös rendezésében.

A Galéria kiállításának ideje alatt csütörtökönte délután az intézmény mozitermében vetítik a fiatal filmrendező népművészeti tematikájú alkotásait. A Híradó moziban mindennap délután öt óra után láthatók a filmek.

Népszava, 1977. november 29.

5. oldal

Moldován Domokos

Fotografikáját "Harmatszedés" cimmel bemutatja a lap.

Fenti müvet lásd: Vadas József: "Janusál-arc" c. kritikájának hátlapján.

Élet és Irodalom, Bp. 1977. márc. 12.
XXI. évf. 11. sz. 11. lap.

Maldován Damankos

Kecskeméten látható a Magyar Naiv Művészek Múzeuma. Maldován Damankos a magyar naiv művészet értékmentője, propagátora, szervezője, a múzeum gondolatának magvetője és donátora.

Dömötör János: Naiv Művészek Múzeuma
Vas Népe, Szombathely, 1979. ápr. 8.

Moldován Domokos

Kecskeméten működik a Magyar Naiv Művészek Múzeuma. – A magyar naiv művészet második, máig tartó virágzása a 60-as években indult el. – Moldován Domokos a magyar naiv művészet évtékenytője, propagátora, szervezője, a múzeum gondolatának magvetője és dondtora.

Dömötör János: Magyar Naiv Művészek Múzeuma.
Nógrád, 1979. jan. 19.

Moldován Domonkos

A magyar naiv művészet második, máig tartó virágzása a 60-as években indult el. – Moldován Domonkos a magyar naiv művészet értékmentője, propagátora, szervezője, a múzeum~~ának~~ gondolatának magvetője.

D. J.: Magyar Naiv Művészek Múzeuma.
Napló, /Vezprém/, 1979. jan. 20.

Moldován Domokos

„Szekelmi varázslások"

(Harmatszedés)

– festmény

Komur 1978/9

778 old

Moldován Domokos

Fotó- Kallós Zoltánné

Forrás 1984/2

Moldován Géza

Műcsarnok téli tárlatán leány-arcképe szerepelt.

NU. 929. XII. 22.

Moldován Géza, festő

Nouvelle Revue de Hongrie

1933. XXVI. a. XLVIII. f. 609-613 l.

Gerevich Tibor: Képzőművészeti műélet a Műcsarnokban.

MOLDOVÁN EZERESY Erika
Hátszeg, 1956. április 10.
IA Képz. Főisk. Kvár, textiles

Banner Erdély

Moldován Gusztáv

1915

Ki tud róla?

A Rajztanárok
Egyesülete.

[illegible]

értékelet,

szállás fol

hivatvák

Budapesten, 1922

MDK

Móldován Gsztáv

Cinerária, of.

M. rajztanárok o. egyesülete kiáll. Műcsarnok. 1922. máj. 16. l.

Moldován György

Szerepelt a Műcsarnok Tavaszi tárlatán.

Bórai újsag 1930. III. 15.

Moldován György

Szerepelt a Műcsarnok Tavaszi tárlatán.

M.H. 1930. III. 15.

MDK

Moldovány Gyula (2o.sz.)

A papagáj. Jelz.lent balra: Moldovány Gy. Lemez-
papir, 47x27

Ernst Muzeum aukciói.XXXIV. 29.lap

Mold over Cyula (2o. ea.)

A pageant. Celebrant bears: Moldovany Cy. Lemex-
pair, 47x27

Ernst Museum Sukcioi. XXXIV. 29.1ap

MOLDOVÁN István

Népszava 1991. 109. sz.

Moldován István KOLOZSVÁR ÓVÁROS

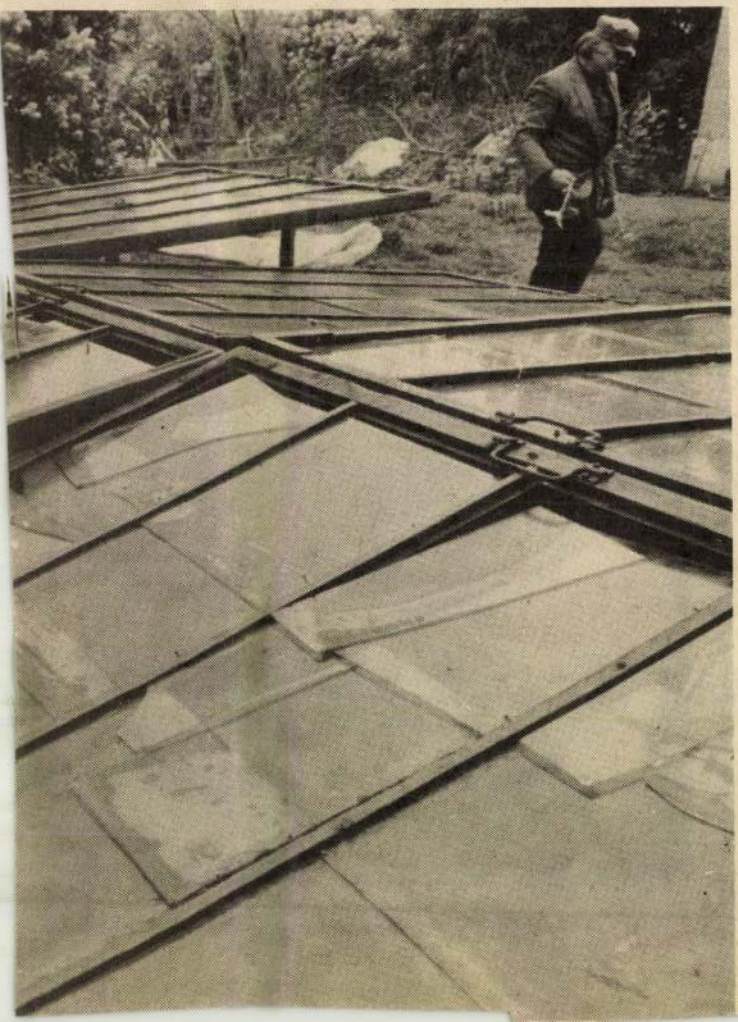

Moldován István, festő

39.)

A felszabadulás után készült tanácsköztársasági vonatkozású műve: „A köztulajdonba vett műkincsek kiállítása". Vászon, olaj. 150 x 180 cm

Lsz. 59. 773. 142 old.

Gerelyes Ede: A Legújabbkori Történeti Múzeum tanácsköztársasági gyüjeménye. 131.o.

Legújabbkori Tört.Múz.Évkönyve.II.évf.1960.Bpest,1961.
Franklin Nyomda.Bp.

MDK

Moldován István

alábbi festő többek között nála tanult

Herwerth József kiáll. Mednyánszky terem

1966. márc.

Moldován István

Lovas határőröket ábrázoló képe a fegyveres testületek képzőművészeti pályázatának bemutatóján.

Hajdu Béla: A mai katona-élet képzőművészetünkben

Északmagyarország 1960. dec. 1. 5.l

Moldován István

Reprodukció:

Halászok, 1963.

Szárados utí műventelep kiállítása. Kat. összeáll. Gap Erzsébet, Elischer Brigitta.
Bp. 1965

Moldován István [illegible]

Budapesten szül. 1911-ben. A zeps. Főisk. Réti István, majd Szőgi István szövendéke volt. Önálló riáll: 1943-ban kolorsvait, 1955, 59, 62-ben Bp.
1950-ben költözött a Munkás telepre.

Százados uti munkás telep riáleitása. A rat. összeáll. Csap Erzsébet. Elischer Brigitta.
Bp. 1965.

20.

Moldován István

vázlat a pécsi pedagógiai jövőrol, mozaik-
-képéhez 1963. mozaik, 50×120 cm. J.n. a m. tul.
Halánok, 1963. O.v. 100×125 cm. J. b. l.: M1.
a mův. tul.
Nagymaros 1964. O. farostl. 80×100 cm. J. b. l.: M1.
a mův. tul.
Alföldi láj. 1963. O. farostl. 60×80 cm. J. l.:
Moldován I. a mův. tul.
Csendélet. 1956. O.v. 35×65 cm. J. j. l.: Moldován I.
M.N.G. Ltn.: 56.3 T.
Üzemben 1960. O. farostl. 105×130 cm. J. l.: M1.
a mův. tul.

Szárados úti művésztelep kiállítása. katalógust
összeáll. Csap Erzsébet. Bp. 1965.

63.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1968 JUN 15

Képes Újság

Moldován István

„FIATALOK" 1021

Moldován István, a kiváló festőművész egyik legszebb alkotása a salgótarjáni kórház tizenöt négyzetméteres felületét díszíti. Mozaik kompozícióját sok-sok látogató dicséri. A neves művész jelenleg olasz rendelésen dolgozik. A képen: „Fiatalok" című műve előtt.

(Bohanek Miklós felvétele)

ebből az egy tóból. A könnyen megásható csőkutak adták a tsz vezetőinek az ötletet a tóhoz. Béreltünk egy markológépet. Nem mindenütt találtunk ugyan vizet, de próbálkoztunk.

Négy kis tavat láttunk a határban. Öntözik Tarnadobon a tengerit, a dohányt, a répát, mindent, amit kell.

*

A keskeny kis vizet egészen elfedi a sokféle vízi gyom. A meder mély, ásott. De csak a feneken, a sás, káka, s kövér lapulevelek alatt folydogál egy kis víz. Féllábszárig se ér ugyan, de a vastag szívócső körül bugyborékot ver. Fent, a parton motor dohog, kicsi bódéban emberek. Ketten vannak: Katona István, a gépész és Lengyel József, az öntöző. Ketten hordozzák, vigyázzák az ötszázholdas legelőn húzódó csöveket. A patak nevét kérdezem.

vált a színhasználat, ügyes labilitás, ami a keresetlenséget, őszinteséget, a nagy Véletlent van hivatva demonstrálni. És a részletek? — Érdekesek. Érdekesebbek, mint az egész kép. Amott az egész kép nem más, mint kvázi véletlenszerű részlet. Új hang, új érzékenység. Néha, nagy ritkán valami igazán szép, szabad, spontán, érzékeny és erőteljes lap, mintegy összegezése az eddigieknek, harmónia. Nem is akármilyen, törvényszerűen végérvényes megoldás, amin nem kell és nem is lehet semmit változtatni. Ahogy tanultuk: minden a helyén, de nem doktriner módon, hanem szabadon. A mostanában többször is idézett mondat a "milyen az arány a rend és a szabadság között" igazsága.

Sajnos, nem ez a fajta művészet áll a rivaldafényben, inkább a formabontó, szétdobáló merészséget díjazzák. Lehet, hogy azért, mert ez a hang nem korszerű? Még nem az?

Az összkép tehát korántsem egyértelmű, sem formában, sem tartalomban, sem művészi színvonalban. A szélsőségek mindenütt ott vannak. Pont a művészekből hiányozna a nagyképű, handabandázó, hülyéskedő forrófejűség? Szó sincs róla. A ma és a holnap hangja mégis itt van ebben a kavargásban, csak itt keresendő és található meg. Nem lehet vissza, csak előre lépni, az idő kereke vissza nem forgatható. Az élet és a művészet is irreverzibilis folyamat, ezt tudomásul kell venni, ha nem akarjuk félrevezetni magunkat. Semmi sem örök ezen a földön, csak a változás.

*

Tehát nem hasraesni és nem elzárkózni, a kritikai és humorérzék fenntartása mellett nyitottnak lenni. Levetni az előítéleteket, a képből vagy inkább az oeuvre-ből magából kiindulva vizsgálni a formai, tartalmi összefüggéseket, felismerni a világhelyet, ahonnan szól a művész, ahol ő áll, ahonnan ő látja és láttatja a világot. Mert most is, mint mindig, kettős tendencia küzd egymással, amit egyszerűen jónak és rossznak, világosságnak vagy sötétségnek, igaznak vagy hamisnak, előrevivőnek vagy visszahúzónak nevezünk.

Fontos mindezt átgondolni már csak a helyes önismeret miatt is. Ne ringassuk magunkat téves illúziókban, mert minden álom veszteség és minden ébredés nyereség.

Van egy bizonyos belterjesség az Egyesületben. Csak egymás dolgaira figyelünk. Meg kell nézni a kiállításokat, főleg az országos jellegűeket Gergely Mihályhoz hasonlóan, aki nem sajnálja az időt és fáradtságot, és próbáljuk megérteni vele együtt, miről van ott szó.

Gazdagodni fogunk általa.

1994. október 27.

Papp Oszkár rajza, 1986: Betlehemes

Király Lajos:

Metamorfózis

I.

Aranyban fürdött
a kerek labdarózsa.
A szélben hintázó
akáclevélkék
és aranykoronás
bodzabokrok körül
méhecskék döngicséltek.

A föld tenyerén
illatozott a május.

II.

Zörgő levelek közt
bujdokol a szél.

Nyakoncsördít
hideg korbácsával
a tél.

Tetszhalott
bodzabokrok
fázósan dideregnek.

Szívemben gyászol
a fekete rózsa.

1994. október.

Kanizsa József

Nagy Balogh János

(Születésének 120. évfordulóján)

A tér vásznán nyári-lombok
hajnali kék ég ráncain
görnyedt árny-öreg táncain
selyemingek mért kacagtok?

Szín s egyre élesebb foltok
virrasztott éj-nap sáncain
mindennapok rab-láncain
örök függés magam vagyok

Magányos munkás a képen
a törvényes példaképem
vagy Csontváry cédrusfája?

Dőzsölő-élet s a kéz legyint
— az Életet deklarálja —
s én dolgozom festek megint

MOLDOVÁN Iván

Kelemen Kristóf: Pogány Ö. Gábor

Pogány Ö. Gábor

Moldován Istvánról

— A regionális hagyományok egyetemessége —

Gazdag művészi munkássága jelentőségét a műbarátok, műértők főleg művei erdélyi szellemiségének tulajdonítják. Családjának, ifjúságának kolozsvári, kalotaszegi, székelyföldi kapcsolatai feledhetetlen emlékekkel indították el pályáján; szakmai felkészülését Nagybányán kezdte. Felvinczi Takács Zoltán szerint Moldován István művészetének tartós értékei Nagybányán, a szemlélődésre és közvetlenségre alapított festőiskolában bontakoztak ki. Utóbb a budapesti főiskolán Réti István, Szőnyi István növendékeként is ennek a festői örökségnek a szellemében folytatta stúdiumait. Mégis tévedés lenne őt egyoldalúan a posztnagybányainak nevezett irányzat képviselői közé sorolni. Moldován István művészete fennen cáfolja azokat a dogmákat, melyek a nagybányaiakat utólag egyfajta fátyolossá akadémizálódott egyenruhába kívánta öltöztetni. Talán éppen azért, mert a telep utóélete a trianoni justizmord következtében óhatatlanul eltávolodott eredeti helyszínétől. Moldován István viszont folyamatosan vissza-visszatért Erdélybe, több-kevesebb időt töltött "művelődéstörténeti szülőföld"-jének tekinthető tájain, mindig is otthon érezhette magát s nem csak a magyarlakta vidékein.

Továbbra is elevenen éltek benne a festői tapasztalatoknak azok a változatai, melyek Thorma János, Krizsán János, majd Mikola András festészetében meggyőzően mutatták, hogy másként is tükröztethető a Zazar-parti világegyetem, mint amiként azt az alapítók közül Ferenczy Károly, Réti István képei sugallták. Lehet, persze, hogy Hollósy Simonnak, a mozgalom elindítójának szenvedélyesebb természetszeretete élt tovább a finoman hangolt pleinair módszer mellett. Nagybánya neveltjei közül mindenképpen azokra emlékeztet, akik az erős színeket, a messzezengő káprázatokat részesítik előnyben. Úgy fest kontrasztosan, hogy az árnyék is szikrázik, a drámai döbbenet magas hőfokon jelentkezik. Komplementerjei megszegik a törvényeket: fegyelmezetten terjengő tónusok helyett tüzes fénycsóvákkal egészítik ki egymást. Állóképen leginkább Koszta Józsefnél látható a színek fortissimójának efféle feszültsége. Az eltérő vérmérsékletű festők anyagának a különbségei nem állítanak fel valamiféle esztétikai rangsort, legfeljebb másként és másként fejezik ki a környezet motívumait, a művész emócióit.

Kolozsváry Moldován István már ahhoz a nemzedékhez tartozik, amelyik látványban, az atmoszférában — az optikai jelenségek mellett — érzelmi, intellektuális képzetek jelenlétével is számol, színárnyalatok érzékeltetése közben nem tartja "idegen" képelemnek az elvágyódás, az indulat, az igazságérzet, a lelki rokonság vizuális megfelelőit.

A történeti ekletika eláradása után a XX. század humán életképességét a népi művelődés mentette meg az elárvulástól. Magyarországon a kulturális megújulás ösztönzőjének már a reformkor óta — szinte tudatosan — a népdal, a népművészet, a népszokások, az ősi szertartások szellemisége bizonyult, ami Vikár Béla, Kodály, Bartók tevékenysége nyomán, az irodalomban Ady, Tamási Áron példájára nélkülözhetetlenné vált az alkotó értelmiség eligazodásának, hivatástudata kialakulásának a menetében. Moldován István ösztönösen-tudatosan ezt az utat követte, ifjúkorának legtöbb epizódja, eszmélődésének szétágazása, ismereteinek gyarapodása a nemzeti történelem, a hazai valóság befolyására lett egyre meghatározóbbá. Művészeti eszméi a magyarság sorskérdéseinek a helyi körülményekkel összefüggő érzékeltetésére sarkallták. A Csontváry teremben kiállított képei festészetének tartalmi igazát, népi-etnográfiai jellegét egyértelműen példázzák, de azt is bizonyítják, hogy a művészetben érvényesülő regionális hagyományok nyomatékosan figyelmeztetnek az aktualitásukat soha nem vesztő emberi, társadalmi problémákra. A mű korszerűségét a megjelenített mondanivaló hitele szavatolja: megalkotójának észrevételeivel, nézeteivel, látomásaival egyet ért-e a közönség?

Moldován István olyan festői nyelven nyilatkozik, melynek a közleményei a Kárpát-medencében különösen is megszívlelendők. S ez elsősorban nem a tárgykör, a műfaj függvénye, hanem a művészi tájékoztatás meghittsége, amikor is a festő üzenete ismerősnek tűnik a képnéző számára. Biztos, hogy a piktúrának is van anyanyelve, melyen ez az együttérzést tanúsító üzenet személyesebbnek hangzik. A kozmopoliták hiába hirdetik, hogy egyes régiók légkörének megidézése leszűkíti még a kvalitásos műtárgy jelképes érdemeit is, holott a népi tartalék, a "tiszta forrás" feldolgozása rendkívül termékenyítőnek bizonyul a fennkölt ideák terjesztésében, a magasztos elképzelések népszerűsítésében, a kölcsönös megértés elősegítésében. Moldován István az erdélyi hegyek-völgyek, erdők-mezők, települések, élethelyzetek, szőttesek, kerámiák színegyüttese ihletésére bővítette művészete eszközeinek a választékát, mellyel képes elhitetni, hogy ki-ki maga is alkalmas a jó közérzet képviseletére. Az uniformizáló modernisták sematizmusával szemben azért tud kommunikálni mindenkivel, mert tolvajnyelv helyett a látható élet és természet elbűvölő jelenségeinek a színpompájával érvel; felragyogtatja a jóakaratú emberek észjárásában meglévő közös vonásokat. Több régió hazát teremt, s a helyi sajátságok kölcsönhatása javítja a harmónikus együttélés esélyeit.

Ebből következik, hogy Moldován István életműve nem marad egyetlen országrész krónikája. Nála az erdélyi (regionális) léthez fűződő elkötelezettség biztosította tehetsége erőteljes kibontakozását, de egyúttal önállósította egyéni hajlandóságait is. Ekként midőn a délibábos alföldi tanyák víziója bűvöli el fantáziáját, egyedi és mégis lényeges festői jelekkel érezteti intuitív sejtéseit; a tudat mélyén munkáló genius loci nem köthető provincionális érdekekhez. Partiumi alapélményeinek az elevenségére, innen-onnan felgyülemlő érzeteinek a bonyodalmaira a maga módján válaszol, s ezt ezért teheti, mert művészi készségei a nemzeti formanyelv jellegzetességeivel igazolják a szépség szolgálatát. Fontoskodó elméletírók értekezései nem rendítették meg őt abbeli hitében, miszerint a műalkotás minőségének egyik feltétele, hogy szép legyen, összhangot árasszon, reményre bíztasson. A színek csoportosításában kerüli az egyenetlenséget; az emberek közötti érinkezésében az egyenes beszédet szereti. A jó festmény megjelenésében hiábavalónak találja külön-külön taglalni a kolorisztikus leleményt és a szerkesztés mikéntjét, a fényszóródás színbőségét gyakorta ő is struktív ritmussal fokozza. A bármily szakszerű utólagos magyarázat nem pótolja a hiányzó egyensúlyt, ha a mű — festészetről lévén szó — nem mint szerves festői egység rendíti meg a képnéző lelkivilágát.

Moldován István

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ESTI HÍRLAP

1971 APR 14

1021

☐ MOLDOVÁN ISTVÁN festőművész kiállítása nyílik péntek délután a Tanács körúti Mednyánszky Teremben. A tárlatot Udvardy Tibor, a Magyar Állami Operaház tagja nyitja meg.

☐ PAPP ...

SAJTÓFIGYELŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 133-068. 337-748. 340-726

1971 ÁPR

TÜKÖR

HATODNAPON

MEDNYÁNSZKY-TEREM MOLDOVÁN ISTVÁN KIÁLLÍTÁSA

Moldován István szerény ember és kitűnő festő. Tornai János tanítványaként a harmincas években indult, később Réti István és Szőnyi István tanítványa volt. Ma azon kevesek közé tartozik, kiknek piktúrájában harmonikusan találkozik a közösségi tartalom, a szervesen kialakított modern formával. A Mednyánszky teremben harmincegy képe ad hírt az elmúlt évtized művészi terméséről. Képünk a festőt mutatja.

20

es fiat
megol
— a bl
Többn
mi
anyagból ké
kissé testhe
szabás
Nem
egy
szokny
hord
h
kö
nyári ruhához is

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

ESTI HÍRLAP
Moldovánnal
1967 JUN 3

1021

KÉSZÜL A MOZAIK

A Százados úti művésztelepen készíti Moldován István SZOT-díjas festőművész Halak című mozaikkompozícióját. A mű az új salgótarjáni kórházat díszíti majd.

(MTI foto — Szebellédy Géza felv.)

zán zsarnok volt bérkotsis...

VÉRFÜRDŐJE UTÓ PESTEN

dán, s emiatt olyan nagy a „közfelindulás", hogy petíciót intéztek a pestiek a város vezetőihez. A törvényszék bírálnak már akkor is elég dolgot adtak a „részegen hajtók" és bizony, *sokan „áristomra ítéltettek" közülük.*

Egy és negyed század távolából íme, így fest a nyugalmas pesti utca. (Egyébként, ha kedvünk támad, be is helyettesíthetjük az „úrkotsisokat, a bérkotsisokat" mai szereplőkkel.) De igazságosak akarunk maradni: *a gyalogosok sem voltak figyelmesebbek, mint manapság.* (Amiből, reméljük, nem következik, hogy megnevelhetetlen lenne a pesti ember.) 1866-ban megindul a lóvasút, s a hírlapok szinte naponta közlik, hogy az emberek merő gondatlanságból a kocsik elé ugrottak. A bíróság gyakran pénzbüntetést rótt ki a figyelmetlen gyalogosokra, mert *a lóvasúton ülők a hirtelen megállástól „összeütődtek" és — pereltek.*

Rossz volt a fék

1877-ben próbaútra indul a Nyugati és a Király utca „szédületes gyorsasággal" közlekedik. (25—30 kilométer.) *„Minden napra villamos szerencsétlenség"* — írja a Népszava 1909. július 20-án. 1912. május 3-án *„A villamosok vérfürdője"* címmel mondja el a lap, hogy egy nap alatt tíz gázolás történt, köztük három kicsi gyerek került a kerekek alá. Később olvashatjuk: a villamosvezetőt felmentették, mert kiderült, hogy *rossz volt a fék, s ezt hiába jelentette napokkal előbb a BSZKRT-nál.*

Eltávolítani!

1895 őszén feltűnt Pesten *az első autó:* egy egyhengeres Benz kocsi, még karosszéria nélkül, elől kisebb, hátul nagyobb küllős kerekekkel. Egyenesen Mannheimből hozatta *Hatsek Béla* pesti polgár. Megjelenése a pöfögő, zörgő, füstfelhőt eregető,

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Moldován István

KÉPES ÚJSÁG

1967 JUN 17.

MOZAIK 1021

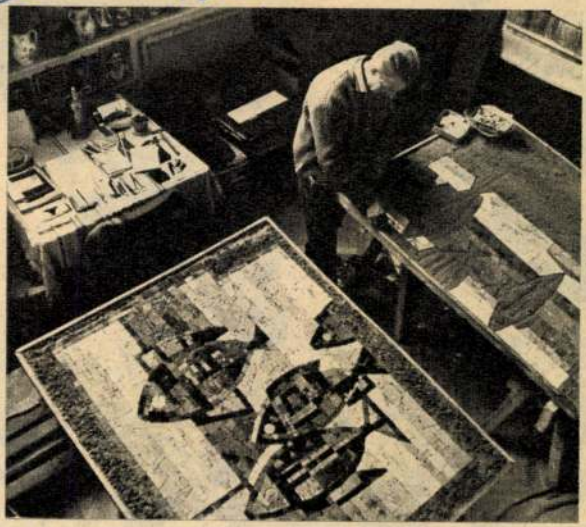

Moldován István SZOT-díjas festőművész érdekes mozaik-kompozíciókat készít a Százados úti művésztelepen az új salgótarjáni kórház részére. A képen: Moldován István „Halak" című mozaikjával.

(MTI Fotó, Szebellédy Géza felvétele)

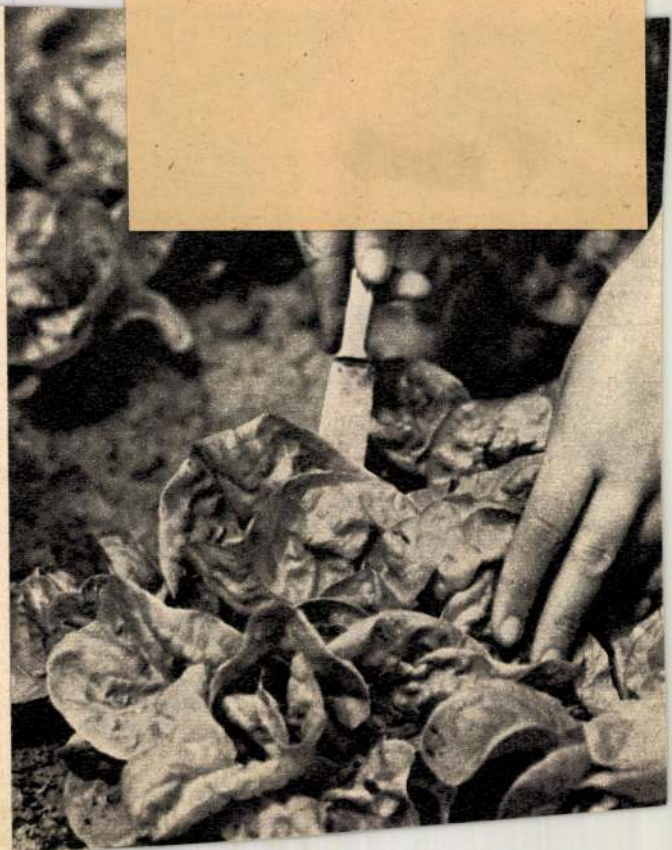

Moldován István

1021

MOLDOVÁN ISTVÁN MŰTERMÉBEN

Minden műalkotás vallomás. Ám a kész művek elsősorban az elért eredményekről vallanak (a történelem ezt értékeli); arról a küzdelemről azonban, amellyel a művész kivívta ezeket, kevésbé tudósítanak. Pedig minden művésznél a legizgalmasabb, egyben egyéniségére legjobban rávilágító kérdés: miként érleli ki műveit, hogyan alkot, milyen belső fejlődési utat tett meg, míg elérkezett mostani eredményeiig? Ezekre, a legbelsőbb alkotói titkokat érintő kérdésekre, a művész műtermében kaphatunk behatóbb feleletet; a vázlatok sora vall mélyrehatóbban ezekről. Érthető tehát, hogy mindig izgatott érdeklődéssel lépjük át a műtermek küszöbét. Hiszen már maga a műterem is vall a művész alkotásmódjáról; rendje csiszolt szellemről, rendetlensége zilált lélekről árulkodhat.

Moldován István Százados úti műtermének rendje vonzó. Érzem, saját alkotói igényeinek, szükségleteinek megfelelően alakította ki, magához idomította minden részletét. A lélek igazi kohója. Elöl vázlatasztalok, festőállványok, készülő mozaiktáblák, hátrább fotójök, televízió, könyvszekrény; a falakon régebbi képei, mozaikjainak fotói, székely szőttesek, korsók.

A székely szőttesek és képei között bizonyos összhangot érzek. Az egész műterem sajátos hangulati, alkotói légkört, megnyugtató harmóniát sugall. Méginkább konstruktív harmónia árad műveiből.

„De ezt a harmóniát — mondja a művész — ki kellett vívni." Sok éves kemény küzdelem van mögötte. Vallatom.

Erdélyi származású. Diákéveit Kolozsvárott töltötte. Itt kezdte meg képzőművészeti tanulmányait a Szépművészeti Főiskolán 1930-ban. A Nagybányai Művésztelepen is megfordult; ott Thorma János és Krizsán János korrektúráira járt. 1931-ben feljött Budapestre, a Képzőművészeti Főiskola hallgatója lett. Réti István, majd később Szőnyi István volt a mestere.

Már mint főiskolai hallgató sok díjat nyert; elnyerte a fővárosi ösztöndíjat, a Meszlényi-díjat, a Szinyei Társaság kitüntető elismerését stb.

Nyaranta azonban visszatért Erdélybe. Csak a felszabadulás után telepedett le végleg Budapesten. De Erdéllyel való kapcsolata sohasem szakadt meg. Mint „föl-földobott kő" mindig visszatér éltető talajához. Ebben a körülmények is kedveztek. 1948-ban megkapta a római ösztöndíjat; az akkori állapotok azonban nem tették lehetővé, hogy Itáliába utazzék, ezért romániai ösztöndíjra váltotta át. Beutazta egész Romániát, de elsősorban Erdély népművészetben gazdag vidékein festett. Most már érett szemmel szívta magába a népi díszítőművészet értékeit, ihlető erejét. A székely népművészet gazdag formavilágának hatása döntő jelentőségűvé vált festészete további alakulásában; művészi egyénisége szerves részévé ötvöződött.

Erdély szerelmese. Első gyűjteményes kiállítását Kolozsvárott is rendezte 1943-ban. (Elnyerte „Kolozsvár a képzőművészetben" című díjat.) Az Erdélyi Helikon kiemelte festészete népi jellegét. Ez nála természetes örökség. Hiszen ifjúkori bálványai közé tartozott Tamási Áron, aki legszebben tudta megmutatni a székely lélek sajátságait, nehéz sorsán felülkerekedő leleményességét, derűjét, életbölcsességét. Mennyi értéket szült a Székelyföld! Ebből igyekezett minél többet átmenteni az irodalomba Tamási Áron. A fiatal festő is azt a célt tűzte maga elé, hogy minél több erdélyi formakincset ötvözzön festészetébe. Persze úgy, hogy egyben korszerű legyen annak formanyelve. Ennek kialakítása nem volt könnyű. Különösen nem azért, mert a gyöngyösi, egri, miskolci és főleg a Csók Galériában megrendezett gyűjteményes kiállításai magukon kellett viseljék az 50-es évek „hivatalos" irányzatának formajegyeit. Sikerült azonban kilépnie ebből. 1959-ben a Kulturális Kapcsolatok Intézetének kiállítóhelyiségében bemutatott er-

Moldován István: Mozaik falikép – Mosaïque murale – Мозаическая стенная композиция

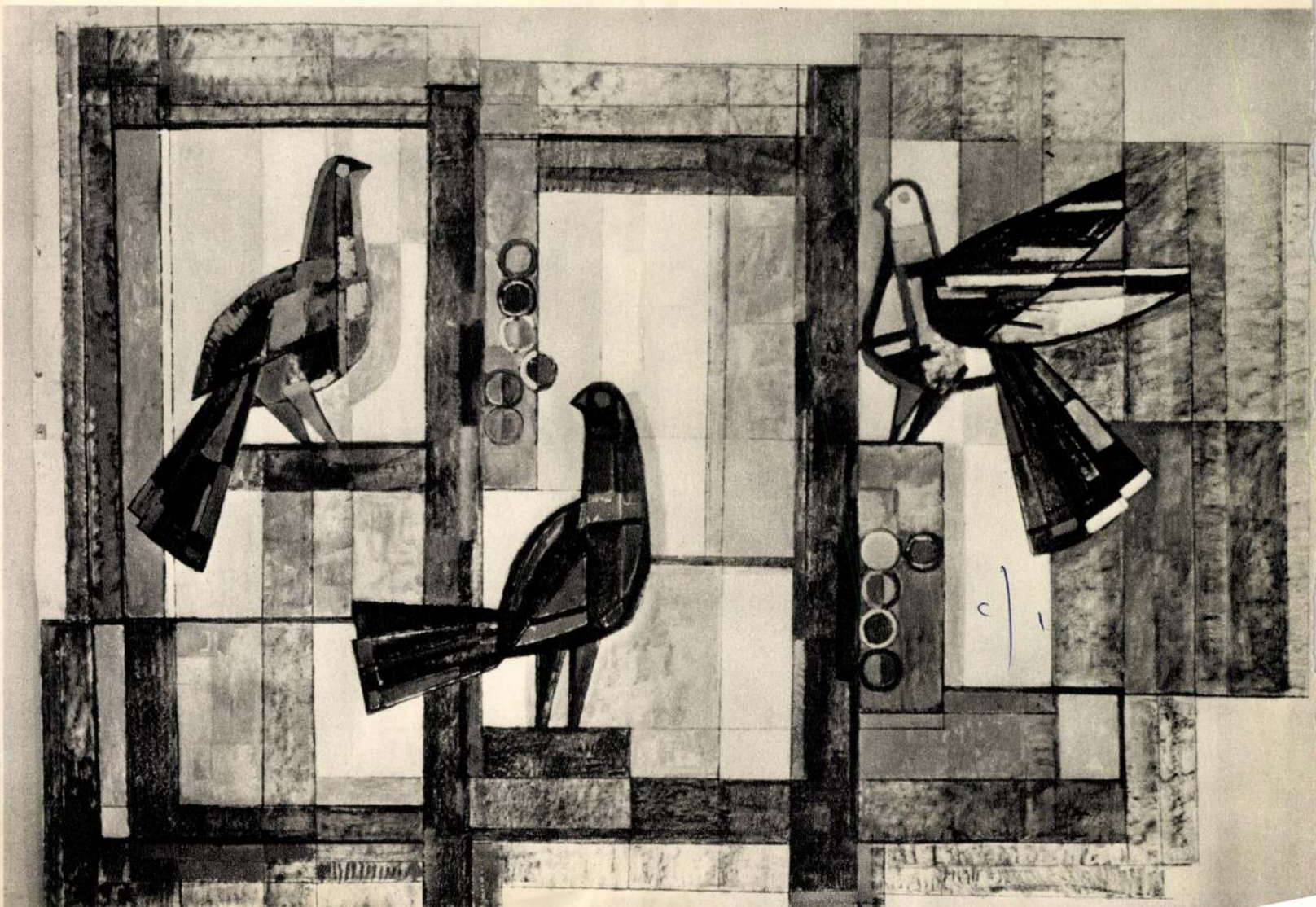

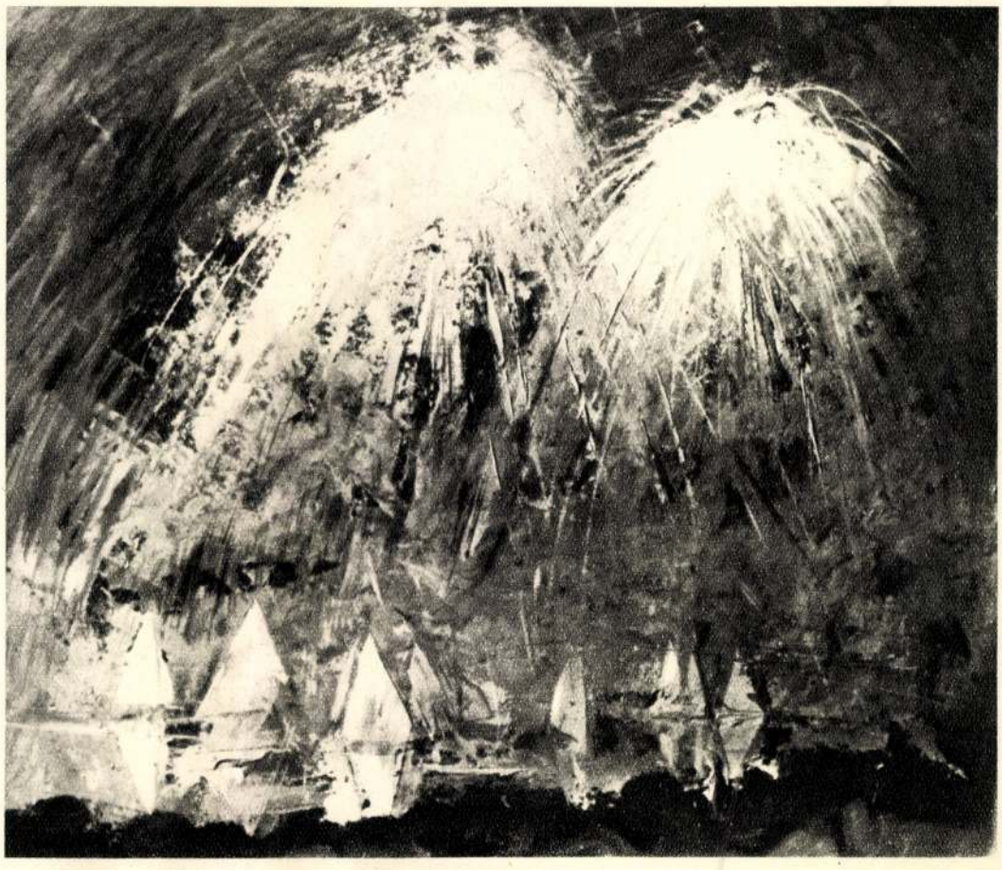

Mikus Gyula: Ünnep
Fête – Праздник

remben 1951-ben, Kaposvárott 1956-ban, Veszprémben 1964-ben állított ki. Művei mindenhol elismerést váltottak ki, csak a hivatalos elismerés késett.

Művészetének jellemző vonásait lassan alakította ki, de állandóan érleli jelenleg is. Érdemes összehasonlítani korai műveit a jelenleg festett képeivel. Életművében végigjárta a festészet történetének nagy stíluskorszakait. A Halottasmenet naturalizmusától végigkövethető a fejlődése a jelenleg uralkodó stílusáig, melyet realizmusból és impresszionizmusból ötvözött. Szándékosan írtam uralkodó stílusról, mivel művei között fel-feltűnnek nonfiguratív, pusztán hangulati tartalmú színkompozíciók is, de inkább csak az aquarellek között. Ezeknek az elszórt, talán csak színtechnikáját összegező kísérleteknek azonban sohasem ad olyan címet, mely talány elé állítja a nézőt. Egyik ilyen színfoltokból komponált képének címe a Hajnal. Mivel tárgyat nem ábrázol, pusztán a felkelő nap fényében gomolygó hajnali párák színreflexeit és ezeken keresztül a hajnal hangulatát idézi.

Technikája, mellyel élményeit rögzíti, változó. Akvarell, tempera, pasztell, olaj, sokszor ezek kombinációja is megtalálható fegyvertárában. Láttam műtermében néhány montázst, mely erőteljes hatásával azonnal megfogja a szemet. Sokoldalú művész.

Képeinek formátuma nagyon változó. A hagyományos aranymetszést követő alakok mellett inkább több az elnyúlt téglalap. A formátum megválasztásánál a kép hangulatához és a mondanivalóhoz alkalmazkodik. Az elnyúlt fekvő téglalap az ábrázolt táj nyugalmát fokozza.

Színskálája széles és ugyanilyen széles érzelmi skála hordozója. Lokálszínekkel festett tájképek mellett bátran alkalmaz töretlen valörszíneket, ha művészi intenciójának az felel meg. Inkább jellemzője azonban a tónusban tartott töretlen hangulatú kép.

Stílusa kerüli a szélsőségeket, letisztult egyéni stílust kialakított művészre vall. Amit és ahogy fest arra rá lehet ismerni, ennyiben tartalmaz realista vonásokat, koloritja azonban az impresszionistákhoz kapcsolja. Ecsetkezelésére a széles, laza, festői ecsetkezelés jellemző. A részletek aprólékos kidolgozása nem célja, de képei mégsem tűnnek elnagyoltnak. Lehetőleg összefogott, nagyobb színegységekből építi fel műveit.

Képein rend van, akár kompozíciót fest, akár a természet egy-egy részletét örökíti meg, képkivágással komponálva. Nem él azzal a lehetősséggel, hogy képelemek egyensúlyának megbontásával kellemetlen hangulatot szuggeráljon. Erre megvannak az eszközei, a színek. Képei nem borulnak fel.

Művei kiegyensúlyozottsága a művész és a festett táj lelki, hangulati harmóniájára vall. Elmondható róla, hogy a tájban él és benne él a táj. Ez akár szó szerint is érthető, mert a Balaton szerelmese. Fagyban, hóban, esőben festi a szabadban képeit. Nincs talán egyetlen képe sem, melyet nem a szeretett táj inspirált. Ha tartalmilag nem, de hangulatilag minden műve a Magyar tengerrel van szoros kapcsolatban.

Képeinek legnagyobb része tájkép. Keszthely környéki dombok, a keszthelyi öböl, szépkilátói táj Becehegyen, a déli part panorámája — mind témája. A nagy vízfelület csendes nyári napon, ködös őszidőben vagy a beállt téli Balaton. Az azonos táj örökké változó hangulatával kimeríthetetlen forrás, melyből állandóan merít, nagy biztonsággal ragadva meg egy-egy jellemző részletet. Néha láthatók emberalakok is, de úgy látszik ez nem szívügye. Mintha az emberekből egy kicsit elege lenne!?

Pasztelljei mozgalmasak. Ezeken a lapokon van elemében az illékony hangulatokat megragadó képessége. A balatoni strandélet, sport, csillogó verőfény ábrázolása mind megannyi kis gyöngyszeme művészetének. Jellemző rájuk a kevéssel sokat elv. Az alap fehérje szokatlanul nagy hangsúlyt kap, ami a képeknek a tűző nyári verőfény izzását kölcsönzi.

Ez a rövid ismertetés csak a legjellemzőbb vonásait tartalmazza Mikus Gyula művészetének. Nagyobb lélegzetű írás már a monográfia igényével lépne fel. Ehhez azonban szükséges lenne egyszer egy gyűjteményes kiállítás, melyen bemutatásra kerülne az egész, alkotásokban gazdag életút.

Azzal a kívánságommal zárom tanulmányomat, hogy remélhetőleg Mikus Gyula művészete végre megkapja megérdemelt helyét a magyar piktúrában és a balatoni festők között. Annyi utatkereső, kezdő művészt karolunk fel, publikálunk. Ismertessük meg Mikus Gyula művészetével a szélesebb művészetkedvelő közönséget, mert Keszthelyen és környékén már ismerik és számontartják.

Sáry Gyula

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

AUG 3

Moldován István

HAJDU-BIHARI NAPLÓ

Debrecen

MOLDOVÁN ISTVÁN festőművész és Váradx Sándor Munkácsy-díjas szobrászművész kiállítása nyílik ma, vasárnap fél 11 órai kezdettel a hajdúszoboszlói művelődési központ kiállítótermében. A kiállítás augusztus 20-ig tekinthető meg.

1991

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Moldován István
MAGYAR NEMZET

1985 NOV 29

1021

A Magyar Nemzet galériája

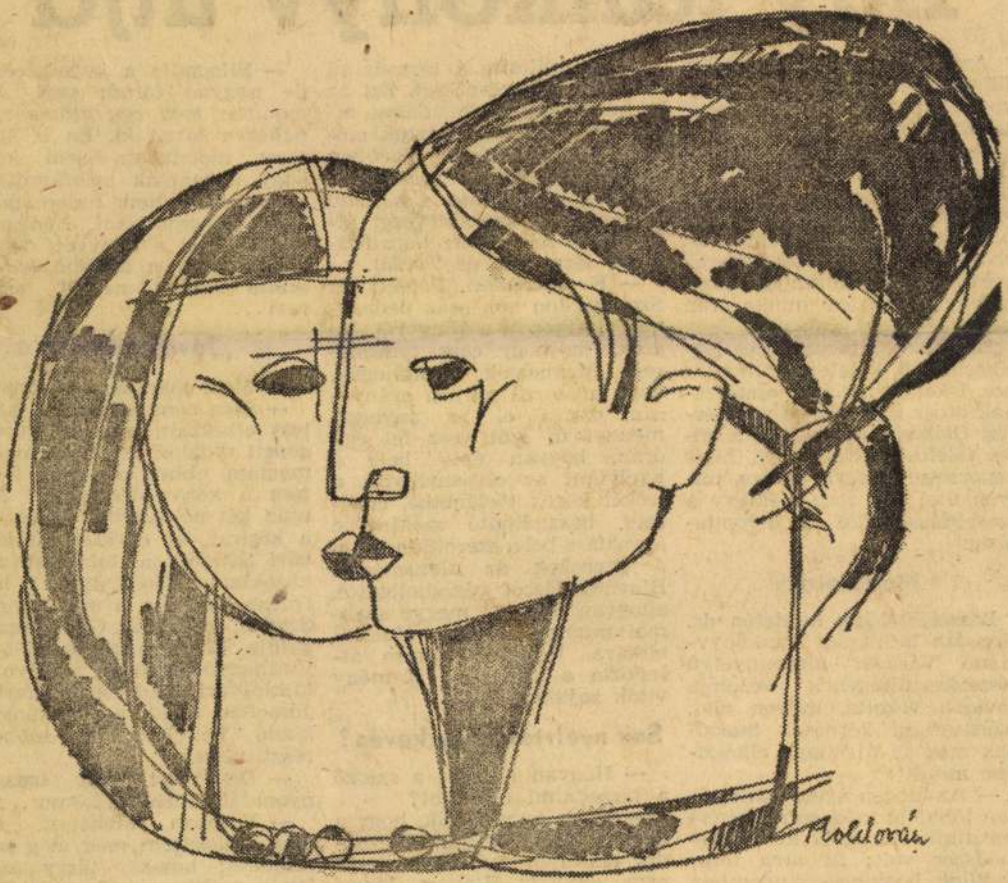

Moldován István rajza

Egy tankönyv útja

Az országgyűlés legutóbbi ülésén sok dicsérő szó hangzott el az új általános iskolai tankönyvekről. A szülő, ha szétnyitja a tankönyvet és böngészni kezdi, csak azt látja, hogy színes, olvasmányos, szórakoztató s hogy nagyon olcsó az ára: 6—8 forint. Azt azonban még a szakemberek közül is kevesen tudják, hogy mennyi áldozatos munka árán készül el egy tankönyv.

Kiválasztottuk az egyik legsikerültebb kötetet, az általános iskolák hatodik osztályának orosz könyvét, és megkértük *Diószegi* Andrásnét, a kötet felelős szerkesztőjét, hogy ismertesse pontról pontra, milyen utat tett meg a könyv a szerződéskötéstől a nyomtatásig.

Módszerek

Beszélgetésünk kezdetén dr. *Horváth* Miklós, a Tankönyvkiadó Vállalat idegennyelvű főszerkesztőségének vezetője röviden vázolta, milyen elvi, módszertani kérdések húzódnak meg az új könyv elkészítése mögött:

— Az idegen nyelv tanításában többféle módszerrel kísérleteztünk. Az egyik a »direkt« módszer volt; itt arra törekedtünk, hogy a diák nyomban idegen nyelven gondolkozzék. Ez nem vált be, ahogyan egy sor nyelvnél a grammatizáló magára vállalta a társadalmi bírálat megszervezését. Ezt az új módszert, a társadalmi bírálatot most alkalmaztuk először nyelvkönyvnél, *régebben csupán két-három szakember mondott véleményt a készülő könyvről.* A szakszervezet kijelölte a megyéket: *Bács-Kiskunt, Baranyát* és *Tolnát.*

— Kecskeméten, Pécsett és Szekszárdon sok száz pedagógus vitatkozott a könyvről. Ne gondolja, hogy csak felszínesen! Megnézték a kollégák, hogy a szerző milyen arányosan osztja el az anyagot, mennyi új szót vesz fel egy órán, hogyan építi bele a nyelvtant az olvasmányba, a leckét kerek történetbe, értelmes, használható szólánccsba ágyazta-e bele, szeretik-e majd a gyerekek az olvasmányt. Hlavács József végighallgatta, ahogyan egy-egy megye szakmai munkaközössége oldalról oldalra, leckéről leckére átlapozta a kéziratot. Kemény viták zajlottak le.

Sok nyelvtan vagy kevés?

— Hogyan fogadta a szerző a társadalmi bírálatot?

— Mi is észrevettük, hogy a kézirat nem épít mindkét ötödik osztályos módszerre, csak arra, amelyet Hlavács József is jobban ismert és tanított. Láttuk a hibákat, vitatkoztunk, de a szerző, ha megér-

— Elfogadta a javaslatokat, de nagyon fáradt volt. Azt mondta: *még egy átdolgozást nehezen bírna ki.* Én is alig, mert mondhatom sem kell, hogy ugyancsak belefáradtam a munkába. Nem tudom pontosan megmondani, hányszor olvastam el a könyvet, de az biztos, hogy *a legtöbb leckét szinte könyv nélkül ismerem...*

„Jóváhagyva"

— Most már kész a könyv?

— Még nem teljesen. A kézirat elkészült, négy-öt sűrűn gépelt oldalon jelentést fogalmaztam, ebben pontosan leírtam a könyv történetét. Ezután két példányban elkészült a kézirat, az egyiket *Miklósvári* Sándor, a minisztérium közoktatási főosztályának helyettes vezetője, a másikat dr. *Szarka* József, az OPI főigazgatója kapta meg. Összeült a jóváhagyó bizottság, amelyben Miklósvári Sándoron és Szarka Józsefen kívül a Tankönyvkiadó Vállalattól is többen részt vettek.

— De most már igazán nyomdába mehet a könyv...

— Valóban mehetett, de nem említettem meg még sok mindent: hosszas tárgyalásokat a grafikussal, Szecskó Tamással, elvégre 4—500 ábra elkészítéséről volt szó. Állandóan kapcsolatban voltam

Magyar Hírlapló
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

VIGILIA

Moldován István

Március 23-án áldották meg a szentföldi Názáretben a Gyümölcsoltó Boldogasszony tiszteletére épült és az utóbbi években felújított bazilikát. A felújítás munkájában a világ minden részéből felkért művészek között szerepelt *Moldován* István magyar festőművész is, aki a bazilika kupolája alatt 13 négyzetméteres mozaikképet tervezett, amely a magyarok Nagyasszonyát ábrázolja.

Hamvas András nyugalmazott kalocsai érsek magas állam
sült Magyarország felszabadulásának 24. évfordulója alka
köztársaság Elnöki Tanácsa a munkaérdemrend arany foko
vas érseket, akinek a kitüntetést április 2-án kalocsai érs
keretek között nyújtotta át *Prantner* József államtitkár, a
vatal elnöke. Az Országos Béketanács március 27-én a
ülésén *Várkonyi* Imre őrkanonok az Actio Catholica orszá

68° Anno

N. .....

L'ECO DELLA STAMPA

(L'Argo della Stampa: 1912 - L'Informatore della Stampa: 1947)

UFFICIO DI RITAGLI DA GIORNALI E RIVISTE
FONDATO NEL 1901 - C.C.I.A. MILANO N. 77394

Direttori: Umberto e Ignazio Frugiuele

VIA GIUSEPPE COMPAGNONI, 28

20129 MILANO

Telefono 723.333

Casella Postale 3549 - 20100 Milano
Telegr.: Ecostampa - Milano - C/C/Postale 3/2674

LEGGASI A TERGO

LEGGASI A TERGO

LA PREALPINA - Varese

1021

15 MAG. 1969

L'ECO DELL
DELLA STA
STAMPA - M
MILANO - L
L'ECO DELL
DELLA STA
STAMPA - M
MILANO - L

UNA GRANDE OPERA NELLA TERRA DI CRISTO

UN TEMPIO DELL'ARTE NEL TEMPIO DEL CULTO

Artisti di tutto il mondo, si sono uniti per collaborare con l'architetto Giovanni Muzio di Milano nella realizzazione di una grande opera artistica nella terra di Gesù. Proprio in quella Nazaret, sopra quella grotta, dove avvenne l'Annunciazione, oggi sorge una bellissima e festosa Basilica, decorata con sculture, affreschi, mosaici e graffiti, di famosi artisti. E' la basilica della Annunciazione, che è stata aperta al culto il 23 marzo scorso, dopo più di dieci anni d'intensi lavori.

La storia di questa basilica è legata alla storia della Grotta che è uno dei luoghi più sacri della Palestina.

E' nel periodo giudeo-cristiano che sorge la prima chiesa sinagoga vicino alla Grotta di cui oggi rimangono la vasca battesimale con i suoi sette gradini, i graffiti e altri segni propri di quella ideologia religiosa. Intorno al 427 potrebbe essere fissata la data della costruzione dello edificio bizantino a pianta basilicale, dovuto all'interessamento del diacono Conon di Gerusalemme secondo quanto testimonia il mosaico ritrovato durante i primi scavi.

Nel 1106-1107, il monaco russo Daniele, pellegrino in Terra Santa, trova a Nazaret una grande ed alta chiesa a tre altari. E' la grandiosa basilica crociata fatta erigere da Tancredi, principe della Galilea.

Questo edificio era orientato sulle basi bizantine ma molto più grande e maestoso.

Sparito il regno latino di Gerusalemme e dopo l'espulsione e il massacro dei francescani nel 1542, la guardia del Santuario fu affidata dal Custode di Terra Santa ad un cristiano di Nazaret. I frati andarono a Nazaret ogni volta che potevano, accompagnando anche i pellegrini.

Nel 1620 l'allora custode di Terra Santa padre Tommaso Obicini di Novara ottenne dall'emiro Fahkr ed Din le rovine degli edifici bizantino e crociato con la grotta dell'Annunciazione.

Nel 1730 i francescani eressero la loro modesta chiesa sulla Grotta dell'Annunciazione. Allora non fu possibile procedere a qualche scavo archeologico perchè il tempo a loro disposizione per costruire la chiesa fu brevissimo e le spese ingentissime.

Ebbero solo il tempo di spianare le rovine e tirare su i muri. Solo in tempi un po' migliori e cioè nel 1892, Fra Benedetto Vlaminck riuscì a fare una piccola campagna di scavi. I risultati furono ottimi; vennero alla luce i resti degli antichi edifici bizantini intorno alla Grotta e la pianta della basilica Crociata. A lui si deve il ritrovamento del mosaico di Conon, che ancora si ammira a sinistra del Santuario.

Negli anni 1889 e 1907-1909 il reverendo Padre Prospero Viand fece altri scavi e vennero alla luce colonne, mosaici e graffiti e, soprattutto, il ritrovamento di cinque stupendi capitelli crociati che attualmente ornano l'abside della chiesa inferiore.

Nel 1955, avendo la Custodia di Terra Santa deciso di erigere una nuova grande basilica in onore del mistero dell'Incarnazione e per incastonare la Grotta Veneranda, fu deciso che innanzi tutto si procedesse a degli accurati scavi archeologici in modo da non lasciare inesplorato alcun centimetro di terreno, rimuovendo pavimenti, mosaici, pezzi d'intonaco dei monumenti precedenti, per controllare tutto e fare una storia completa dell'archeologia del luogo. Gli scavi, continuati fino al 1968, hanno dato risultati di grande importanza scientifica, tanto che si potrebbe affermare che il Santuario di Nazaret è il più documentato dei Santuari di Terra Santa.

Tra i numerosissimi reperti archeologici, il XE MAPIA - AVE MARIA, graffito sulla base di una colonna (l'invocazione ripetente il saluto dell'angelo alla Vergine), è la più antica iscrizione del genere, essendo antecedente al Concilio di Efeso del 431, da cui si sviluppò la devozione mariana. Nello stesso 1955 l'architetto Giovanni Muzio fu incaricato di approntare i piani per una basilica che nella sua struttura incastonasse la Grotta della Annunciazione e conservasse al massimo i resti degli antichi edifici cristiani ed i reperti archeologici di Nazaret, cimeli di una storia e del culto perenne verso il mistero di cui il luogo sacro era stato testimone. L'architetto Muzio concepì un edificio sacro composto di due chiese sovrapposte e comunicanti, il cui punto focale fosse la Grotta coronata da una ardita cupola. Il progetto fu approvato nel 1959 e nello stesso anno fu firmato il contratto con l'impresa di costruzioni Solel-Boneh, la più grande ditta del genere in Israele. La Custodia di Terra Santa, quando si trattò di decidere la decorazione della Basilica nazaretana, ebbe presente un motivo conduttore che avrebbe dovuto rispondere a due fini specifici. Primo favorire una collaborazione artistica internazionale affinchè il Tempio potesse veramente dirsi l'omaggio di tutto il mondo a Cristo e a Maria. Secondo farsì che i pellegrini di tutto il mondo trovassero a Nazaret qualcosa della devozione ed espressione artistica della loro terra. Gli artisti che hanno collaborato ad arricchire la Basilica con le loro opere, hanno aggiunto una nota di arte contemporanea alle presenze costituite dagli antichi resti del culto giudeo-cristiano, bizantino, crociato e francescano. Ed ecco l'elenco degli artisti:

L'abbraccio di Paolo VI - affresco del pittore spagnolo Rafael Ubeda

Argentina (Raul Soldi), Australia (Justin O'Brien), Austria (Lydia Roppolt - Herman Pedit), Belgio (Camille Colruyt), Camerun (Engelbert Mveng), Francia (Max Ingrand), Gran Bretagna (Michael Rooney), Germania (Roland Friederichsen, Bernd e Ima Hartmann, Hanna Koller), Israele (Jacob Ben Shalom, Gila Shakin), Giappone (Luca Hasegawa), Olanda (Niel Steenbergen), Ungheria (Istvan Moldovan), Italia (Italo Biancini, Salvatore Fiume, Glauco Baruzzi, Franco Verroca, Lorenzo Pepe, Genni Mucchi, Alberto Farina, Adriano Alessandrini), Messico (Josè Garcia Ocejo); Polonia (artista polacco); Spagna (Rafael Ubeda), Svizzera (Yoki Aebischer); USA (Frederick Shrady).

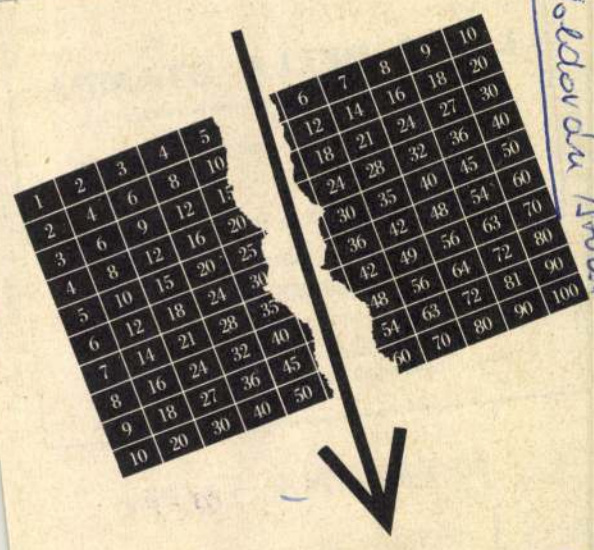

OLIVETTI CALCOLATRICI

La gamma più completa esistente sul mercato mondiale. Macchine a tre e a quattro operazioni, a totalizzatore singolo, a due totalizzatori, a due e a tre memorie. Dispositivi automatici per i calcoli delle potenze e delle percentuali, per scarti, arrotondamenti, trattamento dei decimali. Tutte le calcolatrici Olivetti sono calcolatrici scriventi.

...ente analitica, descritti-
...a, l'altra invece a sfon-
...o intimistico. La corre-
...ione che le due compo-
...enti, quando il loro in-
...reccio riesce, si apporta-
...o reciprocamente, situa
...a " prosa " di Truffaut a
...n difficile e instabile
...unto di equilibrio tra i
...ue versanti opposti lun-
...go i quali sono venuti in
...uesti anni scivolando,
...on esito fallimentare, i
...pseudo-novatori della
...' nouvelle vague ", facen-
...do di lui — pur con tut-
...e le sue indecisioni e i
...suoi alibi, le sue contrad-
...dizioni interne non risol-
...te — un regista che me-
...rita discutere e comun-
...que, ripetiamo, da non li-
...quidare affrettatamente e
...indiscriminatamente con
...la restante serqua dei
...pseudo-novatori.

Ciò non autorizza per altro affatto a scambiare l'originalità della sua " prosa " col raggiungimento della compiutezza artistica delle sue composizioni. Come in Malle e in Resnais, anche in lui — in lui anzi più marcatamente — la tendenza verso l'oggettività si scontra spesso con tendenze orientate in senso contrario, che la costringono a ripiegarsi su se stessa e a mantenersi solo per quello che essa, di sua natura, appunto è, una semplice tendenza; tanto che da « Les 400 coups » fino a « La peau douce » (1964) e all'opera qui in esame, « Baci rubati », tutti i suoi film migliori, tenuti in bilico sul duplice registro menzionato, rischiano di continuare il pericolo che la tendenza verso l'oggettività approdi, di nuovo, a un'oggettività mistificata. Di « Baci rubati » è stata giustamente sottolineata la continuità tematica e stilistica con « Le 400 coups » (oltre che, andrebbe aggiunto, con l'episodio francese di « L'amour à vingt ans », che ne rappresenta il proseguimento a un livello di più elevata

componenti peculiari alla " prosa " del suo autore, la componente intimistica e quella, ad essa complementare, puramente analitica, descrittiva.

E' però quanto mai sintomatico osservare che, se tale continuità in « Baci rubati » effettivamente esiste (con ciò che di positivo essa comporta per la coerenza del mondo di Truffaut), la tendenza artistica che vi ha sviluppo si riallaccia, piuttosto che alla parte introduttiva dei « 400 coups », così densa di pregnanti notazioni sul " milieu " sociale piccolo-borghese della provenienza di Antoine, alla parte che in quel film prende avvio dall'insorgere della crisi risolutiva nel ragazzo e culmina, dopo le sequenze del trasporto sul furgone cellulare e della confessione allo psichia-

affacciandosi a
trova immerso?
re di nuovo in
denza la proble
antinomicità ins
la posizione a
Truffaut. Il qual
sce sì nerbo al
mismo arricche
ogni lato di dete
ni socialmente s
ti, che mantengono sempre un qualche nesso col loro contenuto sociale oggettivo, ricavato dalla realtà; ma in pari tempo, consapevole della ristrettezza di prospettiva e d'orizzonte del suo punto di vista, egli si rende conto dell'impossibilità che sorgano su questo terreno grandi figurazioni artistiche paragonabili per significato a quelle del romanzo classico ottocentesco, cui pure il suo protagonista, appassionato lettore di Balzac, nelle sue " e-

scendo così implicitamente l'inconsistenza, lo scarso peso, che tali fragili esperienze di fatto hanno.

Nessuna vera risposta può dunque esser data, coi mezzi propri di Truffaut, all'interrogativo circa la realtà sociale che attornia Antoine e ne condiziona la vita. Non è per caso che il regista, sempre scrupoloso fino all'eccesso nella rifinitura dei dettagli introspettivi, divenga invece, a questo riguardo, di colpo impreciso. Poichè, a differenza che nei « 400 coups », egli svelle fin dal principio le " esperienze " di Antoine e i loro riflessi interni dalla base sociale in cui affondano entrambi le radici, e guarda in modo molto distratto e trasandato anche al " milieu " borghese col quale Antoine entra in rapporto (la famiglia di Christine, la vita dei coniugi Tabard, ecc.), è naturale che la sua " prosa ", anche là dove si innalza a " prosa poetica ", non gli permetta mai di spingersi fino a una reale concretizzazione artistica delle situazioni rappresentate; nessuna abilità compositiva, nessuna eleganza di stile può qui supplire all'assenza di spessore nei personaggi o agli scompensi derivanti da difetti nella struttura organiga dell'opera. « Baci rubati » conferma ancora una volta l'impressione che il maggior pericolo per Truffaut — fatto salvo il suo indiscusso talento — sia di restare invischiato nella trappola del soggettivismo.

GUIDO OLDRINI

Krista Nell è una delle interpreti del film « Eros Thanatos » (Amore, morte) a cui prendono parte Folco Lulli (nel ruolo di un avvocato), Umberto Liberati, Pierre Cressoy, Piero Lulli ed altri. Jean Bastide affronta per la prima volta un tema di un certo interesse: quello del delitto sessuale e degli individui che lo commettono

IL TEMA E' MOLTO DIBATTUTO

«Eros Thanatos»: opera drammatica alla Cayatte

Roma, maggio

Nei film, nelle opere letterarie e teatrali si parla oggi molto, anzi moltissimo, di sesso. Ma non se ne parla con la responsabilità con cui si dovrebbe, cioè non con angoscioso stupore o interesse è profonda riflessione. La facile commercialità dell'argomento fa sì che quel che ci sarebbe da ...profondire non viene ap-

« Eros Thanatos » (Amore e morte) la vicenda di un giovane che un giorno, in un'ora imprecisata, in un mese qualsiasi di un anno indefinito, si è macchiato di un orribile delitto. Per capire meglio le argomentazioni della pellicola è opportuno dare un cenno alla trama. Il corpo sevizia-to e senza vita di una gio-

anormali. Il giovane verrà condannato e internato in un istituto psichiatrico? Oppure sconterà qualche altra pena Su questi appassionanti interrogativi si poggia « Eros Thanatos » che si propone di destare nell'opinione pubblica l'appassionante dibattito sul delitto sessuale.

Servendosi di una « suspense » da film « giallo » e di un incalzante e drammaticissimo tono requisitorio Jean Bastide, ottimamente, servito dagli attori Folco Lulli, Pierre Cressoy, Daniele Vargas, Piero Lulli, Silvio Bagolini, Umberto Liberati, Samoela Barbero, Yasha Gabor, Krista Nell e Solveig D'Assunta, riesce a dimostrare la sua tesi. Non staremo certo noi ad anticipare le conclusioni (il film, del resto, non è ancora pronto). Ma basta l'interrogativo « fino a che

...ustizia umana

IL DRAM

'30 per

e che nella sua carriera ha diretto attori del calibro di Broderick Grawford, Vittorio De Sica, Cesar Romero, Frank Avalon, Alida Valli, Lea Padovani, Vivian Romance, Larry Ward e James Philbook. In questa sua nuova fatica, prodotta dalla Nike Cinematografica, Setò racconta la storia di un gruppo di emigrati italiani arrivati in America nel periodo del proibizionismo e del sorgere delle bande « protettrici ». Nell'« Urlo

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÚJ EMBER

1960 MÁR 23

1021

Moldován István

Magyar festőművész mozaikképe a megújított názáreti bazilikában

Március 23-án kerül sor Názáretben a Gyümölcsoltó Boldogasszony tiszteletére épült és az utóbbi években megújított bazilika megáldására.

P. Bagatti Bellarmin ferences egyetemi tanár vezetésével 1955-től 1968-ig ásatások folytak Názáretben Szűz Mária egykori házában és környékén. Ezek az ásatások nemcsak a Boldogságos Szűz házának hitelességét igazolták, hanem új elemet is hoztak, hogy tudniillik Szűz Máriát már a II—III. században tisztelték názáreti házában. A keresztény-ség kezdete óta zsidó-keresztény hitközség állott fenn Názáretben, és ennek első püspöke valószínűleg Júdás-Tádé apostol, Jézus rokona volt. E zsidó-keresztény közösség Szűz Mária házát istentiszteleti hellyé alakította át, melynek keresztelő medencéjébe 7 lépcső vezetett le. Ezek fölé épült a bizánci templom, a keresztesek bazilikája, a ferencesek temploma 1730-ban, és most 1960 óta Közel-Kelet legnagyobb Mária-temploma, a Gyümölcsoltó Boldogasszony tiszteletére épült bazilika.

Az alsó és felső templomból álló bazilikát úgy tervezte meg Giovanni Muzio mérnök-professzor, hogy a plébániai istentiszteleteket ne zavarják a zarándokok áhítatgyakorlatai. Ezért az alsó templom is elég nagy térfogatú (44 m×27 m). Középpontja Szűz Mária barlangháza, ahol az angyali üdvözlet elhangzott. A világosság a felső templomból „a csillagszemen át" jut az alsó templomba, amelynek hangulata így bizonyos titokzatosságot is nyer.

A felső templom 55 méter magas kupolában fejeződik be, ahonnan a reflektor a világ minden tája felé állandóan vetíti a fényt. Ez jelképezi, hogy Názáretből indult az evangélium világossága az egész világra. A felső templom előterét és a melléképületeket úgy képezték ki, hogy bemutassák és megőrizzék a maguk eredetiségében Názáret műemlékeit, romjait és a látogató elé tárják történeti fejlődését.

A bazilika berendezésében és díszítésében igen modernül elgondolt és következetesen megvalósított harmonikus egység uralkodik. Ahogyan a bazilikát az egész világ katolikusainak szeretete hozta létre, díszítésében is képviseletet kapott szinte az egész világ a különböző országok művészeinek alkotásaiban. Köztük *Moldován István magyar festőművész is*, aki a Magyarok Nagyasszonya mozaikképének tervét készítette el. Erre őt is, mint a többi művészt, maga a szentföldi kusztódia kérte föl és fizette az érte járó tiszteletdíjat is.

Március 23-án a bazilika megáldása után az építésben részt vett munkások és művészek emlékérmet, illetőleg díszoklevelet kapnak. Másnap P. Koser Konstantin ferences generális leteszi az öregek menhelyének alapkövét Názáretben és megáldja a ferences kollégium új épületét. 25-én Gori Albert jeruzsálemi latin pátriárka mond főpapi misét a bazilikában, utána ökumenikus találkozó lesz a különféle vallások képviselőivel, akiknek bemutatják az új bazilikát. Az ünnepség biblikus előadással és orgonahangversennyel fejeződik be.

Majsai Mór

Elsőként Európá

Ötven éve működnek az egyházk magyarországon

Beszélgetés Borovi József profe a Hittudományi Akadémia ta

Most, hogy az ország a Tanácsköztársaság kikiáltásának ötvenéves évfordulóját ünnepli, a magyar katolikus egyház is évfordulót ünnepel. Annak a forradalmi vívmánynak fél évszázados fennállását, amely az egyház alapegységének, az egyházközségnek szerzett önkormányzatot. Ez a szervezet, mely a forradalom adta lehetőségek kihasználásával jött létre, olyan eleven, életképes alkotásnak bizonyult, hogy túlízben módosították az idők folyamán a második világhábo-rú kitöréséig.

— *Voltaképpen mi ennek az egyházközségi önkormányzat-nak lényege?*

— A templompénztárral — tehát a perselyből és a stóla-díjból folyó jövedelmekkel — az egyházmegye rendelkezik. Nem úgy az egyházközség jö vedelmével, melyek nagyrész azelőtt az egyházi adóból, ma napság pedig az önkénte

Moldován István

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ZALAI HÍRLAP

1981 NOV 24.

1021

tat.

— **Képkiállítás.** Moldován István festőművész műveiből rendeztek kiállítást a Kéncsarnok nagykanizsai kiállítóterében. A kiállítást csütörtökön Petike Antal, a városi tanács művelődési osztályának vezetője nyitotta meg. A kiállítást december 6-ig lehet megtekinteni.

zeser
Kálmá
ozmán
Pap
-nömér
dolgo
ber.
magá
számért
Az ügy során arra is
derült, hogy Papp valójában
forintért vásárolta

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
MAGYAR NEMZET
1966 SZEP 4.

1021

Moldován István illusztrációja
A szerelem bolondjai című Jókai-regényhez,
mely a Szépirodalmi Könyvkiadónál jelenik meg

közlik az
lalatával.

Meglát
traktorgy
ahol bent
zelés folyik. Akár egy éjjeli szanatórium, olyan ez az intézmény. Az ide beutalt 3 hónapon keresztül innen jár munkába és tér oda vissza. Könyvtár, televízió és klubszoba áll a beteg rendelkezésére, de mindezt rácsos ablak mögött élvezi.

A látottak további erőfeszítésre, a hasznos tapasztalatok felhasználására és még jobb munkára késztetik az alkoholizmus elleni harc magyar részvevőit.

Dr. Kun Dezső
Ózd

Ennek ellenére akadnak utasok, akik ennél több tyúkfélét visznek be, ügyesen elrejtve más utasok ülése alatt is. Még nagyobb hiba, hogy nem vigyáznak arra, hogy az állatok megfelelő csomagolásban utazzanak, így a kocsi padlóját bepiszkítják, amivel kellemetlen bűzt is terjesztenek. Ugyancsak a menetrendben olvasható, hogy 25 forint bírságot fizet, aki a személykocsi folyosóját vagy kocsiszakaszát úgy piszkolja be, hogy az felmosást igényel. Én azonban még soha nem láttam olyat, hogy a kalauzok a szabályellenesen baromfit szállítókat megbírságolták volna. Helyes lenne, ha a MÁV a megfelelő helyen, kocsikban, várótermekben kifüggesztené, hogy mi a megengedett mód baromfiszállításoknál.

Egy pedagógus

A horgászok és a Feneketlen tó

Szabó Sándor olvasójuk a XI., Kosztolányi Dezső téri Feneketlen tó környékének [illegible]ságát vetette fel és gyelmi vétségnek nyilvánítja a rend és a tisztaság elleni kihágásokat és az ez ellen vétő horgászokat az egyesületből

INTERJÚ

— Összegyűlt terveim megvalósításának izgalmas napjait élem — mondja Moldován István SZOT-díjas festőművész. — Az új esztendő egyébként is sok feladatot ad a képzőművészeknek, hiszen a jubileumi kiállítások jegyében zajlik. Számomra a sort a Százados úti művésztelep tárlata nyitotta meg a Nemzeti Galériában, amelyen öt képem szerepel. Ugyancsak jubileumi kiállításra festem meg egy csepeli martinász figuráját. Csepelhez egyébként is erős szálak kötnek, gyakran járom a gyárváros üzemeit, a poszlógyárban tagja vagyok egy szocialista brigádnak is. E pillanatban azonban az a mozaikterv foglalkoztat a legjobban, amelyet a miskolci Kilián-lakótelep iskolájának díszítésére készítek, meghívásos pályázat alapján. Első mozaikmunkám a pécsi Pedagógiai Főiskola előcsarnokában van. A miskolci feladat ennél lényegesen nagyobb, 140 négyzetméteres felületre kell kompozíciót készíteni. Témáját a Kőműves Kelemen balladából merítem.

...és beléptem.

Az egyik nő felállt és a pult túlsó oldalán hozzámlépett. Elvörösödtem, hátamon csorogni kezdett a verejték. Megmondtam a nevemet és dadogva hozzátettem, hogy én vagyok az új gyakornok.

— Menjen be az igazgató úrhoz — mond... végigm...

Úgy é... a forró... mit kell... egy bankgyakornoknak a jelentkezéskor, egyáltalán semmit se tudtam arról, hogy kell viselkednie egy

...beléptem a meste... szobába, az első pi... semmit sem láttam. ...nap volt, és a házia... koskodtak a villanny... gatózva mentem az... Lassan felismertem a... a szikkadt arcú papá... kadt arcú mamát és... lamivel kevésbé szik... leányt. A papa aszta... mondott. A tálon ... ócskák hevertek, ak... ponglabda. Fasírt vo... ma tálalt. Én kettőt ... többiek másfelet. És ... csirizes krumplifőzel...

Moldován Gb.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET

MÁJ. 1

Kiosztották a SZOT művészeti díjait

1024

Tegnap délután 3 órakor a Szakszervezetek Országos Tanácsának elnökségi tanácstermében kiosztották *a SZOT 1963. évi művészeti díjait. Somogyi* Miklós, a SZOT elnöke megnyitó beszédében elmondta, hogy hét év óta ezen a napon osztják ki a díjakat. Eddig általában egy művészeti ág képviselőit díjaztak, de az idén a kitüntetettek a művészet legkülönbözőbb ágainak képviselői közül kerültek ki.

A SZOT 1963. évi díjait a következő művészek kapták:

Gaál István és *Sára* Sándor rendezők az *Oda-vissza* és a *Cigányok* című dokumentumfilmek alkotásáért és a munkásokkal folytatott kapcsolatukért;

Keres Emil színművész az irodalom népszerűsítéséért és a munkások között végzett népművelő tevékenységéért;

Kocsis Albert hegedűművész a munkásfiatalok között végzett zenei nevelőmunkájáért és művészi munkájáért;

Moldován István festőművész művészi munkájáért és a Magyar Posztógyárban kifejtett népművelő tevékenységéért;

Rényi Tamás filmrendező a *Legenda a vonaton* című film rendezéséért és a Ganz-MÁVAG-ban kifejtett népművelő tevékenységéért;

Ruttkai Ottó színművész művészi munkájáért és a munkás—művész kapcsolatok erősítésében végzett tevékenységéért;

Szakonyi Károly író a *Középütt vannak a felhők* című novellásköteteért és 1962-ben írott novelláiért, a munkásokkal folytatott kapcsolatáért.

A kitüntetettek nevében Ruttkai Ottó mondott köszönetet.

ket. A kerteszetek üvegházait is az idén elégítették ki először teljes mértékben: a Földművelésügyi Minisztérium kereken 800 000 négyzetméternyi ablakot adott ki a zöldségtermesztő szövetkezeteknek. Ez csaknem négyszerese a tavalyi mennyiségnek.

— **Az éticsiga felvásárlását** Tolna megye több vidékén megkezdték. Eddig három mázsát vásárolt fel a MÉK; valamennyit nyugat-európai országokba exportálják.

— *MEGNÉMULT AZ ÍTÉLET KIHIRDETÉSE UTÁN Balczer Ottó 49 éves osztrák illetőségű budapesti lakos. Balczer 68 000 forintot vett fel egy pesti ismerősétől azzal, hogy majd Bécsből egy gépkocsit hoz neki. Az öt nyelven beszélő férfi a pénzt elsikkasztotta. A bíróság két és félévi börtönre ítélte, és kötelezte a kár megtérítésére. A bírósági orvosszakértő szerint az elítéltet kisebb fokú hisztéria fogta el, s ez okozhatta hirtelen beszédzavarát.*

— **Ötven turistacsoport** kereste fel egy hónap alatt a pannonhalmi várat.

1897 között volt pataki diák.

— **Megérkezett Budapestre** a berlini múzeum világhírű egyiptomi gyűjteményének anyaga, amelyet júniusban a Szépművészeti Múzeumban állítanak ki. A 188 lelet — szobrok, sírkövek —, az egyiptomi művészet fejlődését mutatja be.

— **A Bakony-vidék legnagyobb** gyümölcsösét Aklipusztán telepítik. 64 hold legelőt telepítenek be jonathán, golden delicious és starking almafajtákkal.

— **ARANYÉRMES GIMSZARVAS** trófeákkal díszítik majd az Országos Erdészeti Főigazgatóság pavilonját a vásáron. A hazai erdőgazdaságok és az erdészeti, faipari vállalatok először vesznek részt a nemzetközi vásáron. A pavilonban bemutatják a világpiacon is kelendő farost és forgácslemezeinket. Különleges fe-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Moldovan István

NÉPSZAVA

MÁJ 1

1021

Moldován István

Műtermének falán ezt pillantja meg először a vendég. Festmények, rajzok, kiállítási plakátok között a különös oklevelet. »Moldován István festőművész, a Magyar Posztó szocialista öntőbrigádjának tagja.«

A hat esztendőt, amely megelőzte a keretbe foglalt dokumentumot, azt mondja el most a művész:

— *Még 1957-ben történt. Levelet kaptam Csepelről, a Magyar Posztóból, amelyben a gyár öntőbrigádja megkért, hogy látogassak ki hozzájuk. Látták a képeimet az egyik kiállításon, s mint írták, szeretnének megismerni. Kimentem, összebarátkoztunk. A következő szombaton ők jöttek ide, a Százados útra, a műtermembe. Sokat kérdeztek, én sokat magyaráztam, órákat töltöttünk a képek előtt. Aztán egyikük a végén azt mondta: sok mindent hallottam, de azt hiszem, még kevesebbet értek a képekhez, mint eddig...*

A művész tudta: indulásnak ez jó jel, s örült. Egy héttel később a Nemzeti Galériában találkoztak. A 16 tagú brigád családostul jött a képzőművészet templomába, s hallgatta áhítattal, mit mond a képekről a művész. Másod-, harmadvasárnaponként ez volt a program. Néha hetvenen is álltak egy festmény előtt. Képzőművészeti korokkal, irányzatokkal, nagy festők híres alkotásaival ismerkedtek az öntők.

— *Én meg az ő munkájukkal. Gyakran kijárok hozzájuk, meglesni az üzem, a gyár életét. Képeim java részben üzemi témájúak, szeretem ezt a világot, s szeretném korszerű eszközökkel minél kifejezőbben vászonra vinni a feladatával birkózó, sikerének örülő munkásembert.*

Amikor a Magyar Posztó öntőbrigádja másodszor is kiérdemelte a szocialista címet, az ünnepélyes alkalomra meghívták Moldován Istvánt is. Mint brigádtag jött haza a Százados útra. *(k.)*

a magyar—bel

Az Ü. Dózsa idénynyitó versenye után e héten már nemzetközi eseményt láthat a teniszkedvelők népes tábora. S nem is akármilyet. A legjobb belga teniszezők vendégszerepelnek a *Margitszigeten*, akik a *Davis Kupa* mérkőzésen találkoznak a legjobb magyar versenyzőkkel.

A belga sportolók, mint ismeretes, hétfőn már megérkeztek *Budapestre*, s azóta a verseny színhelyén készülnek a hétvégi összecsapásra. Miközben a versenyzők az utolsó előkészületeket folytatják, a szakvezetők elkészítették a mérkőzés sorsolását. Erre az eseményre kedden a margitszigeti *Nagyszálló* különtermében került sor. *Erdődi Gyula, a Magyar Tenisz Szövetség* elnökének üdvözlő szavai után *Vermes József* döntnök irányításával történt meg a sorsolás.

Érdekesség, hogy a magyar játékosok közül *Gulyás István* kezdi a pénteki és a vasárnapi egyes mérkőzéseket is, méghozzá pénteken a belgák legjobbja, *Brichant* ellen. Nem lehetetlen, hogy már ezen az első összecsapáson eldől a mérkőzés sorsa. A két versenyző küzdelme után, amely 14.30 órakor kezdődik, *Komáromi Drossart* ellen lép pályára. A szombaton 15.30 órakor kezdődő párosmérkőzésen a *Gulyás—Szikszai* kettős ellenfelét a belgák csak az első nap után jelölik ki. Vasárnap, ugyancsak 14.30 órakor, *Gulyás és Drossart* mérkőzik először, majd *Komáromi és Brichant* találkozik. Szombaton a párosmérkőzés után bemutatóra is sor kerül, a két tartalék, *Korpás és de Gronchel* között.

A sorsolás után *Saroveczki Gyula*, a szövetség főtitkára így nyilatkozott a magyar DK-mérkő

— *Izgal*
ket láthat
deklődők.
pat esélye
sak, s mi

Hat gól

A svéde
tezőre ké
olimpiai l
gatott ke
Dózsa ellen
ságos mér
pat a köve
tásban sz
(Szarka) —
(Marosi), I
Szepesi —
mora, Be
Rossi. Pov
Nagy pedi
gyalása m
szott. Az e

—

a s

A s
szombaton
rendezik r
ságos f
súlyemelő
hét súlycs
láthatólag
küzd majd
mért, közti
rópa-bajno
országos c
dekesség,

—

Ünn

Május
ünnepi ús
deznek m
tergomban
mint né

LŐ S

Megfigyelé
versenyekre
lumet, Kac
Kardinális.
Immunis.
lia, Irány

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V, Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Moldován István
NÉPFRONT
1965 SZEP

/1021

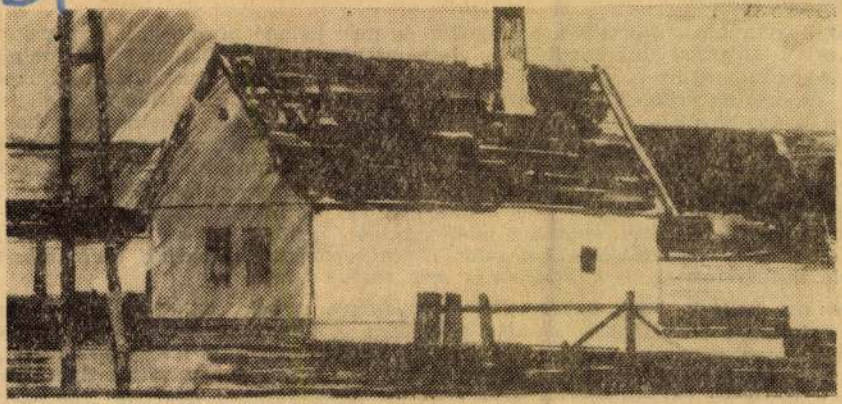

Moldován István rajza

kozzanak, ha a népek egyszer megunják
fogják semmisíteni hatalmukat. A világtö
hogy bár a népeknek sok szenvedést kel
az imperializmus, sokszor arat közbeeső
győzedelmeskednek.

Ami bennünket, szocialista országoka
illet, egy a kötelességünk: segítsük a vie
a mi szabadságunkért és függetlenségünk
védik, és nekünk erkölcsi kötelességünk,
fogjuk őket a jövőben is. Tájékoztathatom önöket arról,
coló testvéreink a szocialista világtól eddig minden támogatást megk
cukhoz, amit kértek, és ezután is meg fognak kapni mindent. A fő segítséget
— ezt is meg kell mondanom — most is, mint az utóbbi évtizedekben, minden
hasonló harcban mindenkor, a Szovjetunió nyújtja, de minden szocialista ország-
nak becsületesen ki kell vennie a részét belőle, nekünk is, és ki is vesszük.
Ami erőnkből és lehetőségeinkből telik, azt a segítséget megadjuk Vietnamban harcoló testvéreinknek és a jövőben is meg fogjuk adni.

Mi azt valljuk, hogy a szocializmus világügy, a béke az egész emberiség ügye, és mind a szocializmus, mind a béke ügye oszthatatlan. Aki a szocializmus és a béke híve, annak mindig ott van a helye, ahol ki kell állni a szocializmusért, a nemzeti függetlenségért és a békéért. A mi feladatunk, hogy változatlanul és minden területen harcoljunk az imperializmus agressziója, a gyarmati rendszer ellen, és politikánk célja az is, hogy megakadályozzuk egy új világháború ki-

1962. I. 28.

Néhány gondolat a képzőművészetről

Moldován István kiállításának alkalmából

A Csók Galéria utóbbi kiállításait általában a korszerű művészi formanyelv kialakításának törekvése, a modern architektúrához való igazodás szelleme jellemezte. Kétségtelen, hogy a festői gondolkodás és a festői eszközök e két szempontra állítása, s a tiszta szándékkal folytatott kísérletek hozhatnak és volt rá példa, hoztak is eredményeket. A kísérletekkel természetszerűleg együttjárnak a tévedések is; a művészt elkaphatja az ecset, a ragasztás, az új anyagok játékot nyújtó lehetősége, és már nem is figyel arra, mit akart eredetileg a vásznon elmondani, csak az »artisztikum«-ra törekszik. Mindez azonban nem jelenti azt, mintha a zseniális rögtönzésnek, egy szerencsés pillanat hevében született festői ötletnek ellenségei lennénk, különösen akkor, ha a művész szándékát, vagy önmagának megértetését szolgálja.

A képzőművészet éppúgy, mint a zene, több rétegre tagozódik. A szimfóniának, a könnyűzenének, a dzsesszneknek, a népdalnak nagyjából egy az alapanyaga: hangokból és hangzásokból épül fel. Ecsettel festett Leonardo és Michelangelo fára, vászonra, vagy falra, festékkel és ugyanezeket az eszközöket vették igénybe azok a szerényebb tehetségű piktorok is, akik Madonnákat, szenteket és donátorokat festettek ezerszámra, szerte Itáliában családok, otthonok számára. Festői alkattól függ, ki mire törekszik, mi a vágya, célja, mekkorák a képességei. *Picasso* — és mi egyetértünk vele — úgy vélekedik, hogy a *művészi alkotás: kinyilatkoztatás*. Ezt a fogalmat lehet többféleképpen magyarázni, hiszen sok minden belefér, még a játék is, csak éppen az öncélúság nem.

A csodát, amit korunk művészetétől várunk, a picassói értelmű kinyilatkoztatást az absztrakt és a nonfiguratív kísérletek egyike sem mutatta meg. Csak tapogatóznak, utat keresnek; a szintézis fél évszázad alatt sem született meg.

Tulajdonképpen a művészetek között, mivel nem ábrázoló művészet, az építészet az egyetlen, amely elvont, a fedezte fel a természetet kiegészítő formákat, az oszlopot, a gerendát, a párkányt, a timpanont, és ezeket az építészeti elemeket költötte át a gótika, s a rákövetkező korok, saját érzésük, sugallatuk és nem utolsósorban szükségletük szerint. Micsoda technikai bravúr és robusztus képzelőerő kellett ahhoz, hogy a dór, vagy jón oszlopokból kötegeket fonjon a gótika magas templomfalainak, égbetörő, áttört tornyainak tartására. A harmónia egysége érdekében a dekorációt is az architektúrához idomította, megnyújtotta a szobrokat, megváltoztatta az emberi test arányait. De elmondhatjuk-e, hogy korunk megtalálta már azt az építészeti formát téralkotásban, ívekben és vonalakban, amely kifejezné a csillagokat ostromló kor szellemét? Nemcsak mi kételkedünk ebben. Hivatkozhatunk például a *Magnum* című nyugatnémet folyóiratra, mely egyik múlt évi számát egyetlen kérdés megvitatásának szenteli: lesz-e stílusa a jövőnek? (Pontosabban: jövő stílus nélkül?) E körkérdésre nemzetközi nagyságok próbáltak választ adni *Le Corbusier*-től Gio *Ponti*-n és Luigi *Nervi*-n át a dán formaképzés nesztoráig, Poul *Henningsenig*. Le Corbusier szerint az építészeti stílus szellemi magatartás. Gio Ponti a stílust mint erkölcsi megnyilatkozást értelmezi. Nervi a törvényszerűségek tiszteletbentartását állítja az építészet elé elsőrendű követelményként. És idézhetnénk a sok aggodalmas hangú nyilatkozatból, melyből árad a tanácstalanság, a talajvesztettség és főképp a nyugatnémet »gazdasági csoda« által kitermelt irányzatok szenvedélyes bírálata. *Van den Broeck* például kifejti, hogy a baj nem az irányzatok sokfélesége, hanem a kvalitás hiánya. És ezekből a megnyilatkozásokból csaknem kivétel nélkül kicsendül valami útmutató eszmeiség utáni vágy.

Az épület közszükséglet. Akár kialakult az építészet stílusa, akár nem. De akárhol is tart a kísérletben az építészet, a képzőművészetet nem nélkülözheti, e dekorációról nem mondhat le. A római új Termini pályaudvar külsejéről is megpróbálták száműzni a képzőművészeti alkotást, és csupán a hatalmas falsík egy elenyésző részén adtak helyet, bélyegnek ható színes mozaiknak. Most pedig, néhány évvel később már nagyméretű dombormű-vek mintázásával bízták meg, tudomásom szerint éppen *Tot* nevű, régen Itáliában élő hazánkfiát.

Hogy a monumentális díszítő művészet körül baj van világszerte és mi sem vagyunk kivételek, az kiderült a nemrég lezajlott budapesti építőművészeti konferencián is. Az építészek inkább lemondanak a képzőművészet közreműködéséről, és ha arra gondolunk, milyen diszharmóniák születtek már korszerű épület és nagyobb méretű murális dekorációk összepárosításából, megértjük az építészet vonakodását. Említsük itt meg példának az új Royal Szálló nagyvonalúan kiképzett, impozáns halljának figurális kerámiadíszét, mely szellemében elhibázott és megbontja, lerontja a modern ütemű térelosztás egységes harmóniáját.

Éppen azért tartjuk helyesnek, ha a művészek az építészet felé fordulnak és iparkodnak magukat beleélni az architektonikus gondolkodásba. *Moldován* István kiállítása a Csók Galériában is ennek a törekvésnek igényét mutatja. Hatévi munkásságát látjuk itt, kísérleteit. Moldován őszintén feltárja, honnan indult el. Bizony elég mélyről. De a rosszul értelmezett korszerűség naturalista sematizmusának kereteiből ki tudott törni és lépésről lépésre, szívós munkával, sok-sok odaadó tanulmányozásával a valóságnak és a művészet történetének, egyre közeledik kitűzött céljához, a murális képmegoldáshoz és a korszerű festői nyelvhez. Úgy láttuk, Moldován akkor tudja meggyőzően képi formába ötvözni a látványt, ha konstruktívabb szerkezetbe foglal össze, ha nem tördeli ezerszínű foltra, kockára a képmezőt. *Erdélyi ház, Lila táj, Tokaji utca* és a *Fényképezés* című többalakos kompozíciója már többek mint kísérletek. Ezekben nem érezhető az a bizonytalanság, ami térábrázolás és a síkban való megoldás között egyes festményein még szembeötlik. Talán kissé túl sok a szín, vagyis túl sok a festék és Moldován is megrészegedik időnként a paletta és az új eszköz, a színes filctoll lehetőségeitől. Színt színre halmoz ezzel az új technikával, a flomasterrel készített grafikáinak többségében, ragasztásaiban szintúgy. Mégis, ha a lényeget összegezzük, őszintén mondhatjuk: nagyot fejlődött. Ami a legörvendetesebb, látása tükröz elmélyülést, ha nem is a világ felfedezésének igényével közelíti meg a valóságot. Moldován útban van az önálló festői nyelv kialakítása felé és szerintünk az említett festményei és néhány legutóbbi munkája, mint az *Öreg halász és a Duna* már leszűrtebben képviseli új, faldekorációra alkalmas dekoratív stílusát. De talán ezekben a művekben árul el legtöbbet önmagáról is, a közölnivalót és a formát egyaránt saját képére alakította; mert az élmény megragadta és Moldovánnak volt ereje és türelme élményét kiérlelni. Meg kell még említeni kisméretű önportréját, melyben grafikai tudásáról, monumentális érzékéről győz meg és arról, hogy egy szál ceruzával is sokat el tud mondani.

Dutka Mária

A MÁV-szimfonikusok február 2-i, pénteki hangversenyén mutatják be Patachich Iván Fekete és fehér című szvitjét Pécsi István vezénylete alatt. Az esten Kovács Dénes Brahms hegedűversenyével működik közre.

Februárban három részben mutatják be Solohov regényének filmváltozatát Új barázdát szánt az eke címmel. Két magyar filmet láthatunk majd, a Májusi fagyot és a Felmegyek a miniszterhez című filmszatirát. Ugyancsak februárban mutatják be a mozik Pontecorvo díjnyertes filmjét, a Kápót.

Tisztelt Szerkesztőség!

Ez a lakás nem eladó!

Szombat délben hazamentem álmosan, fáradtan; úgy éreztem, hogy ha hagynának, hétfő reggelig aludnék egytagban. Ekkor szólalt meg a telefon.

— A lakás iránt érdeklődnék! — dörmögött a kagylóba egy szivarszagú hang.

— Köszönöm szépen — válaszoltam illedelmesen —, a lakás jól van.

— Azt remélem is, de az újságban az állt, hogy eladó!

Pillanatok alatt kiderült, hogy a Magyar Nemzet reggeli számában egy apróhirdetés jelent meg, mely szerint öröklakás olcsón eladó, érdeklődni lehet a következő telefonszámon. És itt a nyomda ördöge tévedésből *az én telefonszámomat adta a szedő kezébe.*

A következő negyedórában még hét telefonálót kellett visszautasítanom. Aztán vettem a dunyhát, hogy megfojtsam vele a készüléket. Tíz percig viszonylag csend volt. Akkor az előszobaajtón csengettek. Egy komplett család tört rám; két gyerekkel, nagypapástól. A családfő tüstént azzal kezdte, hogy ő leleményes ember, gondolta, megelőzi a telefonálókat és a tudakozótól megkérdezte, hogy milyen címen van ez a telefonszám. Most hát itt vannak, mindjárt hozták a pénzt is.

— Uram — szabadkoztam —, az apróhirdetésben tévesen jelent meg a szám. Ez a lakás nem eladó!

— Értem én önt — így a férfi —, tehát többet akar kérni a törvényes árnál. Mondtam, hogy leleményes ember vagyok, beszélhetünk erről is.

Alig tudtam kirakni a famíliát. Az előszobában a nagypapa még az ajtó közé rakta a lábát és a hasadékon át ráígért ötezer forintot. Valóban leleményes férfiaknak látszottak.

De úgy látszik, mégsem. Mert alig hogy két újabb telefont elintéztem, ismét csengettek. Ezúttal kedves, fiatal házaspár állt az ajtóban; ők is rájöttek a trükkre, hogy meg kell előzni a telefonálókat. Amikor megmondtam, hogy a lakás nem eladó, sírva fakadtak és szívtelen uzsorásnak neveztek. Elmondták, hogy két napja volt az esküvőjük, most itt állnak törvényesen és nem tudják, hol hajtsák le a fejüket, bár a mamánál lenne egy szoba, de hát a néni annyira kíváncsi.

Olyan kedvesek voltak, hogy gratuláltam nekik, főztünk egy jó kávét, kicsit még panaszkodtak, aztán elbúcsúztak.

A továbbiakban elvágtam a telefonzsinórt, kikapcsoltam az előszobacsengőt és az ajtóra kitettem egy táblát, hogy: *Ez a lakás nem eladó!*

Ezzel végre lefeküdtem, de képtelen voltam elaludni, mert ettől kezdve valaki mindig rúgta az ajtót.

Földényi Ervin

Ezer jegyzet keres egy helyet

Hatvany Lajos halálának évfordulója alkalmából írott szép cikkében Bóka László néhány tapintatosan fogalmazott, »ejnye, ejnye«-vel kezdődő mondattal felrótta az illetékeseknek azokat a mulasztásokat, amelyeket Hatvany hagyatékával kapcsolatban elkövettek. Hadd toldjam meg ezt a listát még valamivel.

Egy évvel Hatvany Lajos halála után még mindig *kiadatlan* művei között hevernek azok a ragyogó kis írásai, amelyeket a világháborút megelőző években Párizsban és Angliában vetett papírra, tehát *immár negyedszázada.* Hogy érthetőbb legyen a dolog: Hatvany az irodalmi, politikai, társadalmi élet sok — az ő szemében — jellemző apróságát feljegyezte és tömör, de gondolatgazdag kommentárokat fűzött hozzá. Ezeknek a glosszáknak — amelyekben számos lírai megnyilatkozás is található! — egy része *»Ezer jegyzet keres egy helyet«* címmel megjelent egy azóta megszűnt, jobb sorsra érdemes hetilapban, s ezt a részét a jegyzeteknek Hatvany újra leközölte *»Urak, parasztok, polgárok«* című (Révai Könyvkiadó, Budapest) könyvében *»A magyar ellenforradalomból a világ ellenforradalmába«* címmel. S a többi ott porosodik valahol. Pedig a nagyközönség elé kívánkozna, mit látott meg a második világháborút megelőző években az a Hatvany Lajos, aki két zsenit, Adyt és József Attilát fedezett fel, mit látott meg a magyar ellenforradalomból, az imperializmus véres korszakából . . .

P. G. P.

„A juss festője" és a szobrász jussa

Elnézést kérek soraimért, de nem tudom szó nélkül hagyni lapjukban megjelent, *»A juss festője«* címmel kapcsolatos cikket.

Írója kiemeli, az akkori, Vásárhelyen élő művészeket, az én uram neve azonban, teljesen ki van hagyva, pedig Jánosom ősei, Tornyaival együtt, a vásárhelyi rögöket taposták. Erősen odatartozik férjem is, baráti kapcsolat fűzte őket össze, évtizedeken keresztül házunk állandó barátja volt Rudnayval együtt. Hetenként összejöveteleket tartottak egy kis krisztinai vendéglőben, ahol soha nem hiányzott Rudnay, Tornyai, Koszta és *Pásztor* János, de még sok műbarát sem.

Pásztor János Vásárhelyről kapta az ösztöndíjat, amivel tanulmányait végezhette és amivel a párizsi Julion Akadémia növendéke lehetett. Onnan hazajövet, hozta magával az akadémia mindkét évi kitüntetését és Rudnay Gyulát is, aki ezután éveket töltött, hogy a Parlament előtt álló Rákóczi-szobor alkotójának neve teljesen ki van hagyva Vásárhellyel kapcsolatosan, pedig emeli városát, egy pár szép szobra. Munkái nem válnak szégyenünkre, ha bármilyen kritikai szemmel nézné azt, bárki.

Özv. Pásztor Jánosné

Ki tévedett?

Tisztelt Szerkesztőség!

Az Ady szövegmagyarázatok és kortársi megemlékezések már könyvtárra menő bősége és folytonos szaporodása, az Ady-művek újabb és újabb megjelenése azt bizonyítja, hogy a pacsirta — álcás sirály valóságos reneszánszát éli napjainkban. Ezért kérem helyreigazítani a Magyar Nemzet január 24-i számának azt a géphibáját, hogy *»a költő halálának nyolcvanadik évfordulóján«* indult meg az utolsó élő Ady-kortársak emlékezéseinek az összegyűjtése.

Dr. Kiss Mihály (Miskolc)

*

A vezé
ÉS AZ E

A fejlődést nemcsak a megoldott problémák bizonyítják hanem jelentkező újak is. Erre gondoltam, amikor a *Munkaegészségügyi Intézet* tevékenységéről tájékoztattak.

Az arzéntól a perlitig

Az arzénes gyilkosságokról régen sokat írtak, mert szenzáció volt. De az nem számított emberölésnek, amikor a tudatlan cselédembert a növényvédő szer alkalmazása közben érte súlyos baleset vagy halál. 1938-ban, amikor a mezőgazdaság 3000 tonna növényvédő-szert használt fel, gyakoriak voltak az ilyen szerencsétlenségek. 1958-ban, amikor pedig ennek tízszeresét kapta a falu, súlyos esetről *nincs tudomásunk.* Az USA-ban állandóan foglalkozik a szakirodalom az effajta mérgezésekkel. Nálunk 1952 óta, amióta a Munkaegészségügyi Intézet a növényvédelmi intézkedéseket kidolgozta, és azokat alkalmazzák, ritkaságnak számít.

A *szilikózis* világprobléma. Leküzdésére nálunk már igen sok történt. Az intézet különféle vizsgálatokkal meghatározta egyes bányák és üzemek szilikózis veszélyességének a mértékét. S ennek megfelelően félévenként, évenként vagy kétévenként *a helyszínen az ott dolgozóknál szűrővizsgálatokat végez.* Az elmúlt évben 61 834 embert vizsgáltak meg az üzemekben, s akinél valami gyanú merült fel, azt *részletes klinikai kivizsgálásra küldték* és azonnal gyógykezelésben részesítették. A Munkaegészségügyi Intézetnek minden veszélyeztetett dolgozóról tudomása van.

Természetesen *a megelőzés* a legfontosabb feladat. A portalanításban igen nagy szerepe van az új műszaki védelmi berendezéseknek vagy az egészségügyi igényeket kielégítő gyártás-technológiának. Minden iparágnak másképpen kell védekeznie a szilikózis ellen. A Munkaegészségügyi Intézet az elmúlt évben a zománcipar por-ártalmainak megelőzésére dolgozott ki eljárást. S mert például a perlit fontos nyersanyaggá vált, kitermelésének és feldolgozásának egészségügyi vonatkozásait és az új létesítmények megfelelő berendezéseit is meg kellett határozni.

Ásványbányászatunk fejlődése követeli, hogy állatkísérletek révén tudomást szerezzünk arról, milyen károsodást

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Moldován István
BUDAPESTI KONZERV
1952 MAJ 17

1021 Budapesti KONZERV

A IX. MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS

A Városliget tele van színnel. A fák, a bokrok zöldellnek, a virágágyakban pompáznak a tarka, illatos virágok. Az ipari vásár látványos pavilonjai élénk színeikkel ugyancsak vonzzák a tekintetet. Ám a Városliget elején van egy épület, ahol a természettől ellesett valamennyi szín egyszerre és együtt látható, ahol tobzódik a látogató nemcsak a színek változatosságában, hanem az alkotások mondanivalójában.

Immár évről évre megrendezik hazánkban a legjelentősebb képzőművészeti alkotások kiállítását a Műcsarnokban. Az idei tavaszi tárlat anyagára is azért figyel fel a közönség, mert megtudhatja: hol tart mai képzőművészetünk, mennyire egy a szocialista társadalom célkitűzéseivel, eszméjével.

Érdekes ebben az évben az a törekvés, hogy a kiállítással egyidőben — főleg tervek és fotók alapján — bemutassák a különböző városokba, középületekbe került szobrokat, falképeket, amelyek nélkül nem teljes a képzőművészeti munkáról alkotott kép. A mai fejlődés jellemzője éppen a művészet megváltozott és állandóan változó rendeltetése. A kiállítás így jól tükrözi azt, hogy művészeink milyen feladatot kapnak, milyen munkalehetőséggel rendelkeznek.

A kiállítás termeiben sok szép, hangulatos festményt, grafikát láthatunk. A legszebb emberei tevékenység, a munka ábrázolása jelenik meg a legtöbb képen. Így Moldován István: Rakodómunkások, Luzsicza Lajos: Az óbudai hajógyárban, Szurcsik János: Kapálók, Balázs József: Öntőműhelyben, Jakuba János: Szőlőmunkások, Imre István: Dorogi szénelosztók című festményében. Sok tájképet és csendéletet, valamint portrét mutat be a művészek nagy része. Erőteljes és harcos Makrisz Zizi fametszete, börtönélményei adták az ihletet. A nagy mester, Pór Bertalan Bölöni Györgyné és Bölöni György portréjával jelenik meg a közönség előtt.

Szinte lehetetlen ismertetni a sok képzőművészeti alkotást, nem is szóltunk még a gazdag szoborgyűjteményről. Rövid ismertetőnkkel az volt célunk, hogy felkeltsük dolgozóink érdeklődését, hogy akár egyedül, akár a brigádokkal közösen megnézzék a Műcsarnokban a IX. magyar képzőművészeti kiállítást.

B

NYITOTT SZEMMEL JÁRNAK

feladat. A húsüzemi szennycsatorna tartalmát is ide űrítik ki, de úgy ám, hogy felette van más szemét, vagy szalma. Aztán már későn veszik észre a bűzös, folyékony, csupa bacilus anyagot. Persze akkor senki sem jön oda, ezt senki sem orvosolja.

Magukról csak keveset beszélnek, legfeljebb a kérdésekre felelnek. Hogy miket írnak fel, mint észrevételt? Például

Máté brigád

A családtagok is kezdik megszokni a brigád létezését. Valamikor nem nézték jó szemmel az asszonyok, hogy férjeuruk később ér haza, mert a brigád együttmaradt munkaidő után is. A cirkuszba elvitték a családot is, sőt a kispesti Halásztanyán finom vacsorát ettek, halászlét. Legutóbb a Csárdáskirálynőt látták, de kértek jegyet — s még mindig várják — a Pillantás a hídról színműhöz is.

Aztán beteg lett Rizmayer József, a brigád egyik tagja. Tüdőgyulladással innen a gyárból vitte a mentő a Korányi-kórházba. Kétszer is kivonult látogatására az egész brigád.

Kiről nem szóltunk még, holott a brigádba tartozik? Kovács Béla a brigád legfrissebb, legfiatalabb tagja. És brigádtag, de régről Kovács József I. is.

A Zalka Máté-brigádban csak férfiak dolgoznak. Tőlük hallom, hogy újabban egy női brigád is alakult az udvar dolgozóiból. Legutóbb meg is hívták a brigádvezetőjüket, hátha ér valamit, hogy látja, milyen egy brigádértekezlet.

A Zalka Máté-brigád április

Moldován István

EGY SZOT-DÍJ TÖRTÉNETE

Beszélgetés Moldován István festőművésszel

Kiosztották ez évben is a SZOT művészeti díjait. Képzőművészeink közül *Moldován István* festőművész kapta meg művészi munkája és a munkás—művész kapcsolatok terén kifejtett tevékenysége elismeréséül. Az ünnepélyes alkalmak hasonlítanak egymáshoz. A társadalmi megbecsülés és a személyes meghatódottság emeli a mindennapok fölé. Igazi jelentőségük mégis abban van, amit az odáig vezető hétköznapok vallanak róluk. Erről beszélgetünk most Moldován Istvánnak Százados úti műtermében.

— Négyszeres szocialista brigád tagja vagyok a csepeli Magyar Posztógyárban. Brigádom tagjai nagyrészt vidékiek. Vezetőjük Kreisz Antal, a brigád is az ő nevét viseli. Tizenhatan vannak. Úgy is mondhatnám, hogy valamennyien barátaim. Mert barátsággá mélyült ez a hivatalosnak induló kapcsolat az évek során.

Hogyan is kezdődött?

— Még 1958-ban, egy szakszervezetünkhöz írott levélben kérték, hogy vállaljam el a brigád patronálását. Örömmel mentem ki hozzájuk. Ezen a találkozáson elmondották, hogy ők is szeretnének megismerkedni munkáimmal. Meghívtam őket a műtermembe. Többségük először találkozott képekkel ilyen közvetlenül. A születés folyamatában. Talán éppen ezért, vagy ennek ellenére vitává terebélyesült ez az ismerkedés.

— Szóba került itt a képzőművészet minden lényeges kérdése: kép és valóság, a művész egyénisége, a művészi látás sokfélesége, a korszerűség. Csupa olyan probléma, mely művésznek és nézőnek egyaránt elengedhetetlen a biztos mozgáshoz. Meglepően jó irányba kereséték az utat nemegyszer. Milyen sokféle, milyen gazdag kifejezése lehetséges a művészet számára annak a valóságnak, amelyben élünk. Szenvedéllyé izzott bennük az érdeklődés azon az estébe nyúló délutánon. S már akkor éreztem, hogy ez közvetlen emberi tartalmat ad majd későbbi együttműködésünkhöz is.

— Ez a képekkel való első találkozás kínálta a következő lépéseket. Az igazi értéshez művészettörténeti áttekintésre van szükségünk. Persze, csak a lényeget jelentő állomások ismeretére. De azok feltétlenül kellenek a ma művészete értéséhez. Így határoztuk el, hogy elmegyünk együtt a Nemzeti Galériába, ahol nyomon követjük a hazai művészet útját, majd a Szépművészeti Múzeumba, hogy analógiákat is keressünk. Itt már harminchatan voltak. Az egyes képzőművészeti stílusok, korszakok összefüggése mellett előkerültek itt irodalmi, zenei, színházi élmények, melyek teljesebbé tették a kapott képet. A lényeg felé irányították a vizsgálódó figyelmet. Együtt néztük meg a Tornyai emlékkiállítást és a IX. nemzeti kiállítást is.

— Ezzel a múltba tett kirándulással gazdagodva sikerült a mához is közelebb kerülni. És azzal a felismeréssel is együttjárt, hogy a képzőművészetnek milyen nagy szerepe van az ember hétköznapjaiban. Mennyire hozzátartozik környezetéhez. Nemcsak annyiban, hogy az élet értelmes formái mellett rányitja az ember szemét az élet szépségére, hanem azáltal is, hogy a látás kulturáltságának növekedése magasabb igényeket teremt szellemi és tárgyi vonatkozásban egyaránt. Hogy igényesebbé válnak közvetlen környezetükkel szemben. Mindennapi életük: bútor, ruha vagy gépi formák — más tartalmat kapnak a gondolkodásban. Már nem mindegy, hogy milyenek.

És mit kapott a művész?

— Én is feltétlen gazdagodtam. Már azzal is, hogy ezen az úton végigkísértem őket. Ilyenkor az ember a maga számára is tisztáz, rendszerez. De gazdag élményforrást jelent minden új emberi kapcsolat, és az az új környezet, melyet velük együtt ismertem meg. Segít a magam által feltett kérdések megoldásában. Hiszen tudott dolog, hogy a máról szólani, csak a ma minél teljesebb ismeretében lehet. Ehhez pedig közelről kell látni, meg kell élni.

Moldován István: Önarckép

És ezzel már a művészi gondok sűrűjében vagyunk. Műtermi magánügyeknél, melyről a képek nem beszélnek. Tartalom és forma, gondolat és forma, gondolat és anyag mérkőzik az igazságért. A kép számára csak ez az igazság a fontos. A többi a művész felelősségén múlik. Ez a nehéz.

— Ez a kor egy kutató, kereső kor. Ezért sokféle az út, amelyen magához közelít. Mindenkinek magának kell végére járni. Az élet gyorsan változó arca, új anyagok, új technikák — mind-mind új problémát jelentenek. Kérdésfeltevések — és csak az idő döntheti el, ki adott helyes választ.

Moldován István művészete is választ keres a kérdésekre. A műteremfalakon levő képek erről beszélnek: a vasöntöde vörös fényei, egy autóbusz-megálló ezüstöket villanó kékje, a vásárhelyi utca kis házainak alkonnyal átszőtt nyugalma.

Terveiről kérdezzük.

— Most egy pályázaton nyert munkámon dolgozom. Tizenhat négyzetméteres mozaik. A pécsi pedagógiai főiskolához készül. Továbbra is kijárok Csepelre majd. Főleg a vasműnél dolgozom, mert az korszerűbb az én brigádom munkahelyénél. Állandó belépőm van a gyárba, és szívesen is látnak engem.

— Egyébként erőteljesen kapcsolódtam be a szakszervezeten belül működő munkás—művész kapcsolatok bizottságának munkájába. Itt is lesz tennivaló...

Mivel ugyanannak a szándéknak két formájáról van szó — művész és mozgalom egyaránt nyer vele. És nyer vele a Kreisz-brigád is, mely Moldován István SZOT-díjára éppen olyan büszke, mint a művész arra az ötödik „szocialista brigád" címre, melynek várományosai.

Szabó Éva

Kondor István, a filmigazgatóság helyettes vezetője megnyitja a mozigépészek tanácskozását

S. Tóth Sándor: „Gyermektükör" című regényé változata elkészítését kezdte meg Révész G

Hatodjára üléseztek a mozigépészek

A már hagyományosnak mondható, kétévenként összeülő országos mozigépész konferenciát az Optikai, Kinotechnikai és Akusztikai Egyesület rendezésében **április 23—24-én** tartották meg a Technika Házában. A tanácskozáson a fővárosból és az ország különböző megyéiből több mint 200 mozigépész és műszaki vezető jelent meg. A konferenciát KONDOR ISTVÁN elvtárs, a Filmfőigazgatóság helyettes vezetője nyitotta meg.

SZATHMÁRI LÁSZLÓ, a filmfőigazgatóság főmérnöke **„Új magyar mozik ismertetése, mozi típustervek"** címen tartott előadást. Néhány adattal ismertette az országos moziparkunk helyzetét, ahol az elmúlt években műszaki szempontból nagy fejlődés tapasztalható. A hazánkban jelenleg működő 4400 mozit a legutóbbi évben 122 millió néző látogatta. A televízió nagyarányú térhódítása következtében a mozik látogatóinak a száma az 1960-as évhez képest bizonyos mértékben csökkent, és további nézőszám kiesése is várható. A szélesvásznasítást a jövőben fokozott mértékben mindenütt, ahol a terem méreteinek aránya megengedi, végre kell hajtani. Az átépítéseknél nagy segítséget nyújt a legutóbb kiadott **„Filmszínházak tervezési irányelvei"**. Az új mozik tervei is az előírt normatívák szigorú figyelembevételével egységes irányelvek alapján készülnek. Törekvés az, hogy a terem méreteihez képest a legnagyobb vetítőernyő felületet érjünk el. Általában 40 m² felület ami alsó határon elfogadható, de ma már a 70—80 m² felület is megtalálható megyei filmszínházaknál is. Az utóbbi években 330 normál filmszínházat alakítottak át szélesvásznú vetítésre.

Hazánkban különösen a szélesvásznosítás bevezetése óta ugrásszerűen emelkedett a mozik technikai színvonala. Erre jellemző szám, hogy az elmúlt évben 300 mozi gépházát korszerűsítették, szerelték át MNOSZ szabványoknak megfelelően. A mozik műszaki fejlesztéséhez nagymértékben hozzájárult a Filmtechnikai Vállalat új gyártmányainak sorozatgyártása. Így a 100 A-res lámpaházzal felszerelt **FITE I.** gép kisebb hibái mellett is jól bevált a gépházakban. A hangleadás terén fejlődést jelentett a Douphon erősítő berendezés is.

A nagyarányú fejlődés mellett azonban sok az üzemeltetési probléma. Hiányosságként elsősorban a vetítőernyők nem kellő megvilágítását lehetne említeni. A sok helyen jelentkező fényszegénység oka a vetítőtükrök silány minősége. Megállapított tény, hogy az általában 4—500 üzemórát garantált tükröket nálunk 1000—1200 óráig is használják. A „megvakult" tükör természetesen a fényáram kis hányadát hasznosítja csak. A gépész szaktársak ezt a hiányosságot úgy igyekeznek korrigálni, hogy növelik a villamosáramot, ami kis százalékos fénynövekedés mellett magas energiafogyasztást eredményez. A fényszegénység gyakori oka a piszkos vetítőernyő. A nálunk használatos FITE vászon fényvisszaverő faktora 0,8, míg egy elhanyagolt ernyőnél ez a faktor 0,4-re is csökkenhet. Itt is rendszerint néhány száz forintos vászonlefúvást a villamosenergia növelésében egalizálják ki. Helyes ha fokozottan rátérünk a jó hatásfokú műanyag ernyő beszerzésére.

A konferencia második előadását TÓTH ZAKARIÁS, a FITE mérnöke tartotta **„A Filmtechnikai Vállalat mérőkocsija"** címen. A technika fejlesztése és a gépi berendezések üzemeltetése és karbantartása ma már elképzelhetetlen műszeres mérések nélkül. E téren nagy eredmény a Filmtechnikai Vállalat mérőkocsijának létrehozása. A mérőkocsi többrétű feladatot lát el. Az új szereléseknél, a rekonstrukciós munkáknál a teljes műszeres bemérés és a mérési jegyzőkönyv szerinti műszaki átadás mellett elvégzi a mérőkocsi személyzete a gépházi berendezések kisjavítását is.

A műszerkocsi, amelyet a speciális kinotechnikai méréseknek megfelelően műszereztek be, alkalmas mechanikai, fénytani, optikai, akusztikai, gyenge és erősáramú mérésekre. A méréseket általában az érvényben levő szabványok — MSZ 91, 171, 1600, Filmszínházak minőségi normái, akusztikai szabványok — alapján végzik. 1962-ben — amely lényegében a műszerkocsi kísérleti éve volt — 45 mérést végeztek. Eddigi tapasztalatok: legnagyobb hiányosságként merült fel a mozik bemérésével kapcsolatban a vetítőernyők nem kellő átvilágítása. A nemzetközileg elismert 140 lux helyett a megyei mozik egy részénél a mért eredmény alig haladja meg a 60 Lux-ot, sokszor normál vetítés esetén is. A technikai berendezés még igen sok moziban elavult. Különösen vonatkozik ez a kis teljesítményű lámpaházra. A jelenlegi vetítőszén ellátás minőségi szempontokat figyelembe véve igen változó. Sok mozinál a fényszegénységet az optikai elemek nem kellő tisztasága is okozza. A hangberendezéseknél fennálló gyakori hibákkal kapcsolatban különösen felhívta a figyelmet azok nagyfokú zajérzékenységére.

(Befejező rész a 7. számban.)

MÜLLER FERENC
főmérnök

Egyenes úton

Értékelés vagy propaganda? E két feljogás között folyt az állandó vita a magyar rövidfilm szemléket megelőző hónapok-

A MOZIÜZEMVEZET beszé

Inkább a lehetőségeket keressük!

Miről is beszélgetnek ma a moziüzemvezetők? Többségében bizonyára a film válságával kapcsolatban a mozilátogatottság visszaeséséről. Szeretünk hivatkozni a televízióra, aztán a gyengébb közönségsikerű filmekre, kritizáljuk a műsorpolitikát stb.

Ezek azonban csak negatívumok. Szeretjük mindazokat a tényezőket sorbaállítani, hogy miért csökken a látogatottság. Véleményem szerint, keressük inkább azokat a lehetőségeket, amikkel, ha nagyobb erőfeszítéssel ugyan, de mégis valami eredményt érhetnénk el.

A Baranya megyei Moziüzemi Vállalat Pécsett kísérletképpen bevezette az úgynevezett „zenés matinékat". A hat filmből álló sorozat egy-egy filmje kéthetenkint került vetítésre, mint második matiné. A filmek a következők voltak: Erkel, Anyegin, A sevillai borbély, Egy dal száll a világ körül, Az énekesnő hazatér és Négy opera egy műsorban címmel a Figaro házassága, Tell Vilmos, Don Pasquale és Carmen. Ezekhez a filmekhez egy-egy jónevű pécsi zenepedagógus 15—20 perces bevezetőt mondott. Ilyen formában egyúttal zenei ismeretterjesztő előadást is jelentett a bevezető. Az első előadás előtt jeligeként elhangzott egy Kodály-idézet: „Nem egészen boldog ember, akinek nem öröm a zene. Erre az emberiséget nevelni kell, máskép nem jut el odáig".

Egy előzetes megbeszélés alapján lerögzítettük az egységes vezérfonalat, amely köré az egyes előadások kapcsolódnak, hogy az előadássorozat folyamatos és folytatólagos összefüggésében mutassa be a hallgatóságnak: 1. Az alkotó művészt, korának társadalmi és politikai viszonyai között, mint a haladó eszmék harcosát (Erkel). 2. A művet, amely ezt a haladó eszmét művészi módon a zenében is kifejezésre juttatja (Anyegin, A sevillai borbély). 3. Az előadó művészt, aki a művet sikerre viheti (Egy dal száll a világ körül, Az énekesnő hazatér). 4. Végül a közönséget, amelynek érdekében mindez történik.

Fenti filmek mind régebbi keletkezésűek, és a nagyközönség mint játékfilmet már korábban látta. Ha „programszerűen" összeválogatva, megfelelő csoportosításban és bevezetővel látjuk el s mutatjuk be az egyes filmeket, újból lesz közönsége. Az első három előadást több mint 1000 ember nézte meg. Ez a szám azért jelentős, mert a látogatók nagy többsége üzemi dolgozó volt.

Ennek a „programszerű", külön műsornak az összeállítása nagyon változatos lehet. Július—augusztusban „Mese a moziban" címmel a 4 éven felüli óvodások, napközi-otthonos és általános iskolások ré-

zik. Ezt a
nyos „techn
zítik: nem
dául a ter
kópiák me
nincs elegen
műsorbeosz
sem született
sorbeosztóna
könnyen le
nyem szeri
szerű elhhe
készség.

Az eddigi
megállapíth
beosztás de
volt. A kis
nyesül a k
lektívna mű
adatunk: k
hoz a „köz
láspontot
egyes mozi
ját", és en
vel alakítan
nek tarta
arányok fi
áttérnénk
nyát is al
tásra, a
megállapító
szerint.

Nagyon
(és remélem
a megjelen
Rendkívül
gébb film
egy „kiábr
távol tartja
tól.

Néhány
műsorpolit
cióról. A
tott filmek
jét" előre
nehéz. Szá
hogy egyes
szabb, vag
mentek eg
Lehet azo
„szélesen",
szuk a fil
filmje való
cept" nincs
longáció k
mivel gya
gyon erős
tottsága a
Mi tehát
kihasználn
moziban,
venni és
Ennek eld
figyelembe
üzemvezet
saját moz
ismeretébe
„van-e mé

Propagan
kezdemény
„vállalati
hiány. Bá
belül a m
szeget k
hogy azza
erejű, va
propagand
tani. Sürg
a vállalat
letek és n
retét, hogy
színtű pro

Basilides Barna: Halász
Pêcheur – Рыбак

ségnek. Korai nagy vásznainak édeni hangulatvilágától (Halász, Ádám és Éva, Falusi vasárnap) a „Hazádnak rendületlenül" c. — Kossuth és Bajcsy-Zsilinszky Endre tanítását idéző — freskótervéig, vagy az említett Terror c. hatalmas vásznáig, vagy a 1945-ben festett monumentális Dózsa-szimbolikáig, az emberi érzések, szenvedélyek és szenvedések teljes skáláját feltündökölteti. Muzsika, vers hangulata, táncok ritmusa kísért fel bennünk, ha megkíséreljük Basilides festői világát jellemezni. De megkísérelheti-e ezt egyáltalában az író? Hiszen maga a festő — munkás életének minden alkotásával — egyetlen nagy definícióra törekszik!

Jellemzőjeként említettük erős rajzosságát. Ez azonban nem a szélrajz, a kontúr kemény grafikája. Figurálisain — mérhetetlenül türelemmel, ízléssel, gonddal — a testeknek egymással érintkező s egymástól elváló határait oldja lággyá, mintha csak pelyhes madárfiókák zsenge tollával dolgoznék. A főtéma azonban e lágy határok és pasztell-finomságú felületek mellett mégis oly kemény és egyértelmű, mint egy felkiáltás. Utóbbi éveinek gazdag terméséből megejtettek természeti képei, tájai. A zsennyei ezeréves tölgyfáról alkotott grafikája elmenne egy figurális tömegkompozíciónak. A lombjavesztett, göcsörtös fa ágainak világa megannyi antropomorf forma. Tomporok, combok, fájdalmasan ránduló inak, görcsbe rándult kezek, érzéki idomok ezek az ágak; a művész meg mintha az erdő táncos némajátékának démonikus, olykor mosolygó koreográfusa lenne.

Egyéni varázsú művészete — saját stílusának kialakítása óta, vagyis azóta, hogy megtalálta magát — konstans és következetes művészet. Fejlődése belül megy végbe, a mélység s nem a kiterjedés felé hatol. Bizonyos, hogy sem témáit, sem kifejezéseit nem veti alá az olykor túl sűrűn váltakozó — ízlés és ízléstelenség — divatos kánonainak. Ez a következetes művészi állhatatosság hű tükre igen becsületes emberi, politikai következetességnek.

Bajcsy-Zsilinszky Endre legszűkebb baráti köréhez tartozott. S baloldalisága miatt állandó küzdelmet kellett folytatnia a fasizmus idején korszerűtlen művészi elvei mellett. Kereste útját az új — immáron hatalomra került — baloldalhoz a felszabadulás után is. Mire azonban ez az atléta-termetű művész — galambőszen és ötven kilóra fogyva a hadifogságból hazajövet újra megjelent, szinte elzárták útját attól, hogy művészetünk életébe visszatérhessen.

Tanulságos epizód, hogy a felgyógyult Basilides Barna — tán legszubtilisabb festőnk — 1950/51-ben, a Füttyös kalauznők esztétikai rémuralma idején — trágyahordó segédmunkás volt. És az egyik neves külföldi magángyűjtő éppen azokat a vásznait vásárolta meg, amelyeknek kiállítási teremfalainkhoz vendégjogát következetesen megtagadták.

Most, amikor e néhány sorral régi mulasztások jóvátételét sürgetjük Basilides Barna művészete iránt, hadd említsük fel: sajnáljuk, hogy kiállításainkon oly ritkán látjuk. Hiányoljuk, hogy akkor, amikor újra feléledő és szabadabb művészi életünk egyre több — korábban tetszhalálra ítélt — mesterünk művét tárja a kiállítások látogatója elé, Basilides Barna nagy retrospektív kiállítása, újabb mesterműveinek bemutatásával együtt, késlekedik. Amennyire örvendetes, hogy a művész kenyérgondján az Artex vállalat megrendelései segítenek, ugyanúgy mély sajnálatunkra szolgál, hogy e művész alkotásai több megbecsülésre találnak külföldön, mint idehaza. Hátha az Idő egyszer hiányolni fogja és számonkéri mai művészetpolitikánktól: miért engedtük élő művészetünk e reprentáns alkotásait kivándorolni hazánkból, oly időben, amikor még régi műalkotásainkat is törvényerővel védjük!

Zolnay László

Moldován István: Pécsi Tanárképző Főiskola mozaikképe – Panneau en mosaique de l'École Normale d'Instituteurs de Pécs
Мозаичное панно в Печской Высшей педагогической школе

1021 Moldován István

MOLDOVÁN ISTVÁN MOZAIKKÉPE

Moldován István értékes, színeiben érzékeny festő. Emlékezünk még a nagybányai hagyományokból kinőtt, selymesen csillogó, finom hangulatú képeire. Később inkább Koszta József sötét ege, villogó napfényes házai igézték meg, s ehhez is nyilván hozzájárulhatott Nagybánya mélykék égboltja. Volt olyan időszak is művészetében, amikor átmenetileg ő is közeledett a fényképi hitelű természetábrázoláshoz, azonban párizsi útja nyomán, ebből felszabadultan, a felület csábító szépségeit ízlelgette. Legutóbbi kiállításán pedig élénk, ragasztott foltokkal is tarkította képeinek színes felületeit, az árnyalt színekből pedig mindinkább a nagy elvont jellegű felületek dekoratív szépségei felé tapogatózott. Végigjárta tehát azt az iskolát, amit a XX. század művészei mind végigtapostak. Ilyen előzmények ismeretében érthető kíváncsiság fogott el bennünket annak hallatára, hogy Moldován István egy nagy mozaikképet készített a pécsi tanárképző főiskola falára. Elgondolkoztatott, hogy vajon hogyan küzd meg Moldován e művészi feladattal, a mozaik más jellegű, a fal síkjában maradó követelményekkel, hiszen ő eszközeit a táblaképeken csiszolta ki. Kíváncsiságunk annál érthetőbb volt, mert mint említettük, legutolsó egyéni kiállításán erősen a dekorativitás felé hajlott festményeiben.

A mozaik lényegében a festészet műfajába tartozik, s mint ilyennek stílusfejlődése is nagyban összefügg a festészet változásaival. S minthogy a mozaikot apró kis mozaikszemcsék ezreiből készítik, e technika alapvetően befolyásolja stílusát. A mozaik kőkockái akarva-akaratlan foltokra bontják a látványt s e foltok keveretlenül egyszínűek. Csak a közéjük elegyített más anyagnak a tiszta színkockákkal való együtthatása ad árnyalási lehetőséget. Aztán meg a mozaikkocka önkéntelenül rajzol is, szélei rajzot adnak s a köztük levő beton szürkéje finom hálót borít a felületre. Érdeklődéssel néztük, miként oldotta meg e feladatot Moldován István.

Műtermében tett látogatásunkkor készségesen mutatta meg a pécsi tanárképző főiskolában felállított nagy mozaikképéhez készült vázlatait, nagy kartonjait s egy kísérleti felületet, amelyet már korábban kirakott mozaikból. Már a kísérlet sem hat tapogatózásnak, s a kész képet tekintve, őszinte örömmel láttuk, hogy Moldován István művészi múltjában kicsiszolódott ízlése és érzéke pompásan átsegítette az új műfaj zökkenőin, zsákutcáin. Az egész kompozíciót tekintve érezzük, hogy az alakokat sikerült úgy elrendezni, hogy mégha alakjai természet szerint térben lennének is, ez a tér igen szűk lenne, tehát a síkban közel állana. Ezt a szűk teret aránylag zökkenésmentesen tudta teljesen síkba kényszeríteni, téri hatást csupán a hideg és meleg színek önkéntelen térnyitó hangulata ad, ezeket meg lehetőleg úgy keverte, úgy komponálta, hogy ezt a téri hatást is közömbösítse. Alig hisszük, pedig így van, hogy ez az első mozaikképe. Szinte virtuózan oldotta meg a színek fokozását, egyhangúságuk csökkentését, a kockák sűrűjébe kevert kiegészítő színek első pillanatra észre nem vehető, de hatásában egész szuggesztív elhelyezésével.

A vízszintes kompozícióban sikerült kísérletet tett a háttér mértani ütemének s az eléje kerülő figurák nagy tömegeinek egyeztetésére. Ennek érdekében a rajzot a lehető legegyszerűbbre fogta, szinte csak emlékeztető jelképként ábrázolta. Ugyanígy a belső formákat is addig szűrte mind egyszerűbbre, hogy végül éppen csak jelként idézték fel bennünk az ábrázolást. Érdekes látnunk, hogy a feketét miként enyhíti néhány cinóber folt vagy a cinóbert néhány okker. Az árnyékot az egész felületről száműzte. Ez talán vitatható, mert ha téri formákat sík formákba tudta változtatni, az árnyék is ugyanúgy elveszíthette volna téri jellegét és sötét tömbjei mint pozitív és negatív játék járultak volna hozzá a felület tagozásához.

Az első terven egy síkba helyezett alakokat láttunk ülő helyzetben, kompozícióban már érett megoldás, a fal síkját egyenletesen tagolta. A következő terven több látható a háttérből, a fekete táblának foltja az előtte álló férfi alakot előtérbe helyezi, így a fal síkját kissé megbontotta. A harmadik, a végső és egyben legkiforrottabb megoldáson ismét síkszerű az ábrázolásmódja, a háttér is világosabb, nyugodtabb, az egész kompozíció összefogott, s a mozaikmegoldás teljes technikája érvényesül.

Ha vázlatait néztük, úgy láttuk, hogy hosszú utat tett meg ez a rokonszenves terv, amíg megoldásig érlelődött, ha a kész kompozíciót néztük, jóleső érzés volt a sikerült, kész komoly alkotást látnunk.

Moldován Istvánról szóló e rövid beszámolónkat azzal zárnánk, hogy örömmel hallottunk újabb tervéről, amelyet a Fészek klub hármas tagozású üvegablakának pályázatára készít, egy nagyobb méretű gobelin tervvel együtt.

Kisdéginé Kirimi Irén

Művészet 1964 május

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

DÉL-MAGYARORSZÁG

1963 MÁJ

...osztották a SZOT 1963. évi művészeti díjait

A Szakszervezetek Országos Tanácsa évről évre rendszeresen díjazza azokat a művészeket, akik alkotásaikban a leghívebben fejezik ki a munkásosztály életét.

A SZOT székházában kedden délután rendezett díjkiosztó ünnepségen Somogyi Miklós, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a SZOT elnöke mondott beszédet, majd átnyújtotta a díjakat.

15 000 forint összegű megosztott díjat kapott:

Gaál István és *Sára* Sándor, a Balázs Béla stúdió két fiatal művésze;

10 000 forintos díjat kaptak:

Keres Emil színművész, a Jókai Színház igazgatója.

Kocsis Albert hegedűművész, a munkásfiatalok zenei neveléséért, művészi munkájáért;

Moldován István festőművész alkotásaiért;

Rényi Tamás filmrendező, a »Legenda a vonaton« című film rendezéséért;

Ruttkai Ottó színművész, a Miskolci Nemzeti Színház igazgatója, művészi munkájáért, a munkás-művész kapcsolatok terén kifejtett tevékenységéért; *Szakonyi* Károly író, a »Középütt vannak a felhők« című novellásкötetéért és a múlt évben megjelent novelláiért.

(MTI)

aki marad.

Ha Ica szel
bálja maga
Ha ehhez a
ségét kéri,
hogy megtag

Hej

Szeged,
Mikszáth Kálmán u. 4.

Nem ők a mai lányok ideáljai

Nagy érdeklődéssel és bizonyos fokú elkeseredéssel olvastam leveledet, kedves T. Ica. Gondolataid bizonyos logikátlansággal követik egymást: leveled első felében azt írod, hogy most kezditek csak egymást megismerni Lacival, mondanivalód végén viszont azt, hogy kezdettől fogva tudsokkal többre tartó lányok is. Nem tudni, mikor veszik már észre, hogy nem ők a mai modern lányok ideáljai. A mi dolgunk, hogy ezt minél hamarabb észrevétessük velük! Ha lehet.

Ezért ha T. Icának sikerül Lacit felébresztenie, akkor vállalhatja vele a közös életutat. De ha nem, hagyja ott, mert ilyen emberekkel nem érdemes végigvergődni legszebb éveit.

Mészáros János
Szegedi Textilművek

Szerda

KOSSUTH RÁDIÓ

5.04 Kellemes ünnepeket! Zenés műsor. Közben 6.00 Hírek, 7.00 Műsorismertetés. Szimfonikus

Rádióműsor

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188—296, 188—307

Moldován István

EGÉSZSÉGÜGYI DOLGOZÓK

1963 MÁJ 1

1021

...YI DOLGOZÓ

Kiosztották a SZOT 1963. évi művészeti díjait

Szakonyi Károly író *„Középütt vannak a felhők"* című novellaskötetéért és 1962-ben írott novelláiért 10 000 forintot kapott, *Moldován István* festőművész ~~festményeiért és~~ a Magyar Posztógyárban kifejtett tevékenységéért szintén 10 000 forintot. *Gaál Istvánt* és *Sára Sándort* az *„Oda-vissza"* és a *„Cigányok"* dokumentumfilmek rendezői, illetve operatőri munkájáért 15 000 forinttal (megosztva) jutalmazták. *Rényi Tamás* filmrendező a *„Legenda a vonaton"* című film rendezéséért, *Keres Emil* színművész az irodalom népszerűsítéséért és a munkás—művész kapcsolatok fejlesztése terén kifejtett munkásságáért, *Kocsis Albert* hegedűművész művészi munkájáért és a munkásfiatalok zenei nevelésében végzett tevékenységéért, *Ruttkai Ottó*, a miskolci Nemzeti Színház igazgatója, művészi munkájáért és a munkás—művész kapcsolatok erősítéséért 10—10 000 forint jutalomban részesültek.

ől, s a tudomány
Babics Antal al

Az élettani kutatások tisztázták, hogy az acut veseelégtelenség nem ischaemia következménye. Részletesen tanulmányozták az állatok központi idegrendszerének specifikus aktivációját és az ezzel járó viselkedési formákat.

A morphológiai kutatások a vázfehérjék szerkezetének morphológiai vizsgálatát szorgalmazzák és megkezdték a szerkezetek elektronmikroszkópikus vizsgálatát is. Értékesek a celluláris nukleinsavstruktúrák finomabb sajátságainak tanulmányozására vonatkozó vizsgálatok is. A thymussal kapcsolatban fontos az a megállapítás, hogy a szerv jelentős szerepet tölt be az immunbiológiai folyamatokban és szabályozó központja az egész nyirokrendszernek.

A mikrobiológiai kutatások legfontosabbika, hogy a keratoconjunctivitis járványról megállapították, hogy azt a 8-as típusú adenovirus okozza.

Foglalkoztak e vírustörzsek biológiai megismerésével is. A baktériumgenetikában sikerült a lépfene bacilusból auxothroph

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Moldován István
ÉLET ÉS IRODALOM
1969 SZEP 14.

— Várj egy kicsit, veled tartok. len?
Görgött a tojás, ballagott Berengár király, — A németek mellett.

1021

Moldován István: Jegenyék

GYÁRFÁS ENDRE:

Biztonság ke

Add meg nekem a biztonságot,
mit madárnak a szárnya ad!
Tudjam mögöttem biztonságod,
mint fáradt szárny az ágakat!

Tudjam mögöttem, mint a törzset
az ág, ha lombba öltözik,
mint törzs a tápadót, a földet,
a Föld — mozgástörvényeit!

Bizto
Magányom nem lesz menedék.
Sem a siker, sem közös érdek,
de még a szerelem se véd.

Biztonság kell! Fejtsük le együtt
az időről a perceket!
Megváltva egymást, megtehetjük,
amit csak ember megtehet.

RÉGI BÉRESDAL

Egy régi béresdal szerint az uraságí béres önmagát tekintette a földkerekség legszegényebb emberének anélkül, hogy erre különösebben büszke lett volna. A béres nyáron leginkább éhezett, télen pedig fázott. Amíg a barázdák végtelen, sorain botorkáltunk, egyik-másik ember, ha ritka jókedvében volt, eldalolta a sicalmas éneket, amely a régi szegénységről zengett hiába:

Nincs szebb madár a pipesnél,
Nincs szegényebb a béresnél.

2. vízszintes — 17. és 19. függőleges.

(A rejtvény három sorában elrejtett dalrészlet megfejtését kérjük beküldeni, **1963. szeptember 23-ig.** — A megfejtők között tíz példányt sorsolunk ki Rideg Sándor „Tűzpróba" és „Sámson" című regényeiből.)

★

VIZSZINTES: (Kétbetűsek: CL, SL, CH, NT, KK, MÓ.) — **2. Az idézet első része.** 12. Hányad. 14. Szignáló. 15. Rosszat sejtető. 16. A Sárvízbe ömlik. 18. Kártyabemondás. 19. Úrnak szólít. 21. Egyik minisztériumunk nevének rövidítése. 23. Mese, angolul. 24. Nem lankad a figyelme. 27. Győződ erővel. 29. Gyakori családnév. 30. Sáncol (a sakkban). 31. Ömlengés. 33. Útnak ered. 35. Ételdícséret (két szinoníma). 36. Építkezési törmelék. 37. Elrejtőzik. 39. Személyes névmások. 40. Katasztrális, rövidítése. 42. . . . Sylvia. 43. Iskola becézve. 44. A ceruza ellensége. 46 Átnyújtod. 47. Petőfi arcképfestője. 49. Koliéje. 51. Fifty-fifty. 52. Helyét változtatja. 53. A hatalom új birtokosa. 55 Kártyajáték. 57. Este, olaszul. 58. Szivárványhártya. 60. Tárgyas kérdőszó. 61. Cipelt. 63. Némely helyen. 65. Archeológia 67. Virágtartó. 68. A legnagyobb bejárat. 69. Kémiai elem.

FÜGGŐLEGES: (Kétbetűsek: RÓ, ÖB, LD, AM, PÜ, FE.) — 1. Éles eszköz. 3. Nagyobb az ajtónál. 4. Maszk. 5. Megleli. 6. Kérdés (két szó). 7. Falu a Tarna-patak mellett) 8. Ujság. 9. A zenei B-hang angol neve 10. Hír (ék. h.). 11. Váteszi ténykedés. 13. Megterentő. 17. **és 19. Az idézet második és harmadik része.** 21. Kihajít. 22. Belépő egy szórakozóhelyre. 25. Beleegyezését nyilvánítja, hangnélkül. 26. Hirtelen meghúz. 27. Kellemetlenség. 28. Európai állam. 32. Rengeteg. 34. Régi nagybirtok. 38. Virágüzletben árusítjak. 40. Csch férfinév. 41. Az ókori Róma folyója. 43. Citátumok. 44. Az angol légierő rövidítése. 45. Ráhajt az országútra. 46. Nevelős háziállat. 48. Tagadószó. 49. Hazugság. 50. Folyamodványa. 54. Heverészik. 56. Ő szakítja. 59. Végzet. 61. „VK". 62. Csak, régiesen. 64. Félig lézeng. 65. Régi hosszmérték. 66 Évszak.

(Fenyősy Antal)

★

Megfejtés a 35. számból: És ti még azt sem tudjátok rólunk, amibe évszazadokon át belegebedtünk — olykor helyettetek is?

JUTALMAZOTTAK:

Boldizsár Iván „Rokonok és idegenek" című útinaplóját nyerték: Kádár Béla Miskolc; Pókai Attila, Debrecen; Körmendy Sándor, Alcsútdoboz: Hegedüs Magdolna, Szigetvár; Raskó Ágnes, Győr. — Juhász József, Kottay Ferenc, Benkő Lili Simay Ödön, Bernáth Elemérné, budapestiek. — **A jutalomkönyveket postán elküldjük.**

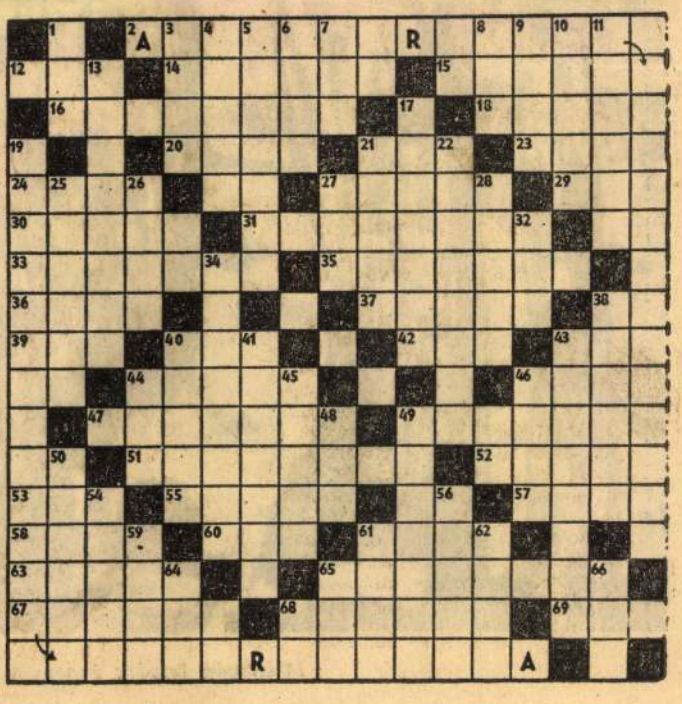

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZAVA

1963 SZEP — 8

1021

Festőecset *helyett* csípőfogó...

Aki ezekben a hetekben Moldován István SZOT-díjas festőművész Százados úti műtermébe lép, ugyancsak meglepődik. A házigazdának ecset helyett immár június óta csípőfogó a »művészszerszáma«, s széles asztal a »vászna«. Reggeltől estig kemény mozaikot csipeget a fogó, puha homokban sorakozik egymás mellé a művész végleges formát öltött elképzelése.

— A Pécsi Tanárképző Főiskola az elmúlt év végén hirdette meg mozaikpályázatát új épületének belső díszítésére. Nyolc figurából álló tervemet elfogadta a bíráló bizottság, s a kartonra vitt művet most rakom ki a nemes anyagból.

Türelemjátéknak véli az ember. Hihetetlen mennyiségű apró mozaikdarab tarka összevisszaságban az asztalon. Velencei mozaik. Nincs benne két egyforma. Színre sem, alakra sem.

— Négy, négy és fél mázsa kockácskát rakok húsz négyzetméteres felületre. A színek végtelen skálája lesz az egész. A kéknek például harminc változata van. Rengeteg a piros, a sárga s a szürke is.

A tanuló, művelődő ifjúságot ábrázolja majd Moldován István nagyméretű, színekben gazdag mozaikja. (k.)

(Gonda György felvétele)

LEPEK

s a levehető feszültség nagysága sem változott lényegesen a hat hónap alatt. A tervek szerint a kísérletet az állat természetes haláláig folytatják, majd fokozatosan nagyobb testméretű kísérleti állatokat is felhasználnak rövidebb-hosszabb időtartamú »energiafejlesztés« céljaira.

A bioelektromos feszültség ilyenfajta felhasználásának

óriási jelentősége lehet a gyógyításban és a biológiai kutatásban,

mert egyebek között lehetővé teszi, hogy az élő testbe épített mikrominiatűr elektronikus áramkörök mindenfajta külső áramforrás, telep, összeköttetés nélkül szabályozzák a szervezet működését, ellenőrizzék az egyes szervek funkcióit, s rádión azonnal leadják méréseredményeiket. Ezen a módon megoldódna a vándorló állatok pontos nyomkövetése is; az élő szervezetbe beépített és az állat bioáramával táplált rádióadók ugyanis megszakítás nélkül sugároznák jelzéseiket a »megjelölt« állat mindenkori tartózkodási helyéről. Sőt, a további kísérleteket az űrhajózás szakemberei is élénk figyelemmel kísérik, hiszen a szervezet saját »villanytelepének« hasznosítása lehetővé tenné, hogy az űrhajókban elhelyezett kísérleti állatok saját áramukkal táplálják mérőműszereiket és rádióadóikat.

les spektrumú antibiotikum jöhet számításba. A kísérletek során leginkább a klórtetraciklin vált be ilyen célokra. Az előkészített halfilét tíz másodperces időtartamú millió kilogramm halfilét tartósítottak ezen a módon. A vizsgálatok szerint a tartósításhoz felhasznált parányi mennyiségű klórtetraciklin nem káros az egészségre.

Elektronikus masszőr

Egy amerikai gyárban érdekes elektronikus berendezést készítettek az emberi izmok villamos »masszírozására«. A tranzisztoros áramkörös berendezés 20—4000 másodpercenkénti frekvencia között változtatható, alacsony feszültségű áramimpulzusokat küld bármely izomba, a lábizomtól a szemizomig. A készülék áramforrása nikkel-kadmium-telep. A tervek szerint főként a hosszú ideje ágyban fekvő betegek kezelésére használják majd fel, az izomfájdalmak megszüntetésére.

A TUDOMÁNY MŰHELYTITKAI [illegible] A HÖRÖKÖLBAN

Moldován István

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET

1963 OKT 22.

1021

Elkészült Moldován István festőművész húsz négyzetméteres velencei mozaik falképe a pécsi új Tanárképző Főiskola előcsarnoka számára. A nyolcfigurás alkotás a tanulást szimbolizálja. Az épületet és a belső tereket Tillay Ernő belsőépítész tervezte.

33-52-55. | Budapest, V., Kál- | nyug

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Molnos István
SZOC. MŰVÉSZETÉRT
1964 FEB

1021

Elöljáró gondolatok a dolgozó emberek között kiállításhoz

Köszönöm, kedves barátom, nemcsak a szíveslátást, a képeket, de az iskolát is, amit itt kaptam! — Ezekkel a szavakkal búcsúzott egyik szakszervezetünk főtitkára a *Moldován István* festőművész műtermében tett látogatás után. — Valami „iskolához" hasonlót jelentett nekem is — válaszolta a művész, s akik ott álltunk, éreztük, hogy nemcsak a kötelező udvariasság mondatja el ezeket a szavakat. Nem. A kölcsönös igény, a pillanatnyi, de folytatást ígérő találkozás fogalmazódott meg hirtelen.

Készülődünk ugyanis a már szinte hagyományos *„Dolgozó emberek között"* című kiállításra. E kiállítás nagyrészt azoknak a művészeknek a bemutatkozása, akik korunk embereinek sajátos lelkivilágát, világot átalakító munkáját, emberi kapcsolatait, üzemek, gyáregységek, szocialista brigádok keretei között tanulmányozzák, mély és nehezen megoldható alkotói célokat tűzve maguk elé. Ezen a téren minden cselekvő művészi erőfeszítés és kísérlet megérdemli a kortárs közönség figyelmét, féltő gondját, segítő, s a művész munkásságával mindinkább együtt fejlődő bírálatát. Lényegében e gondolat tette lehetővé, hogy e kiállítás előkészületei során a maga szervezeti lehetőségeivel s kisebb mértékben anyagi erőfeszítéseivel már eddig is résztvett a szakszervezeti mozgalom.

— Dehogyis akarunk mi a művész *helyett* gondolkodni — mondotta *Somos Miklós* művészeti titkár, amikor a Vegyipari Dolgozók Szakszervezetének székházában, a Fő utcában megnyílt az ország első falusi grafikai képtára. Ez a kiállítás is azt bizonyítja, hogy a szakszervezeti mozgalom nem akar a művész helyett gondolkodni, hanem anyagilag is támogassa az általa helyesnek tartott művészi erőfeszítéseket. Ez a kérdés *elsősorban ideológiai probléma*, nem a művészeknek valamiféle jobb anyagi körülményekhez való segítése, hiszen erre a szervezeti keretek többé-kevésbé biztosítottak már. Nem. Arról van szó, hogy *az üzemi keretek, a dolgozó emberek között kísérletező művész nagyobb távlatot kapjon művészi álmainak megvalósításához.* A régi üzemi, illetve szakszervezeti megbizatások felelevenítése ez, de — a régi hibák kiküszöbölésével. *Előbb megismerni a művészt és törekvéseit, a mecénás elképzeléseit, s azután együttesen küzdeni a sikerért!*

Szikszón megnyílt az ország első falusi grafikai képtára

E látogatások ehhez csupán az *első* lépéseket jelentik, s az elgondolás, a kiállítás megnyitásának időpontjáig, természetesen nem megoldható.

Éppen ezért a látogatások során, főleg, már elkészült, vagy munkába lévő művekre kaptak a művészek *szakszervezeti megbizatást* (természetesen a műveknek kiállításra való elfogadása a zsüritől is függ). A kezdet tovább is mutat. Elképzelhető, hogy a következő esztendőkben a „Dolgozó emberek között" című kiállítás már csak az üzemi, szakszervezeti megbízások alapján készült legjobb munkákat fogja bemutatni. Így a művész és mecénás közvetlen találkozása a jövőt tekintve — még beláthatatlan lehetőségeket tár fel.

Sok-sok megbeszélés, vita alapján gondoljuk, hogy mindez a művészek nagy részének egyetértésével találkozik. Persze, nem minden művészi alkat, nem minden művész-egyéniség vállalkozik e feladatra. De sokan vannak, akik eddigiekben is, minden anyagi ellenszolgáltatás nélkül, ebben látták művészi, emberi fejlődésük egyik nagy lehetőségét. *Mi e művészektől azt kérjük, hogy a kiállításon való részvételei is támogassák ezeket az elképzeléseket.* A mecénások ilyen közvetlen jelentkezése a fejlődés folyamán kezdeményezést jelenthet olyan *műfajok* felvirágoztatására is, mint a *portré* művészete s a *kisplasztika*, — e találkozás a gondolatok kicserélésének bő lehetősége lehet, amiből mindkét fél csak — nyerhet!

A kiállítás előkészítésével szakszervezetünkben külön *kiállítási bizottság* foglalkozik, amelyben résztvesznek a szakszervezet és a szövetség festő és szobrász szakmai bizottságának titkárai *(Bod László, Kamotsay István, Tamás Ervin, Tar István*, szakszervezetünk elnöksége részéről *Gera Éva* és *Szabó Iván)*. A bizottság a két szakmai bizottság, valamint más művészek aktív segítségére támaszkodva szervezi az előkészítő munkát, amelyben a *SZOT Kulturális Osztálya* is résztvesz. A bizottság lehetővé teszi a konzultációt is a művészek kívánsága szerint. A zsürit a Képzőművészek Szövetségének szobrász, festő és grafikus szakmai bizottsága látja el, kiegészítve a szakszervezet elnökségének megbizottaival, a SZOT képviselőivel. A kiállítás az *Ernst Múzeumban* lesz, s a Műcsarnok készíti elő.

Úgy gondoljuk, *a művészek támogatását elsősorban részvételük jelzi majd.* Ez bátorítást, további kedvet ad a szakszervezeti mozgalom számára, azon az úton, amelyet helyesnek vél, s amelynek következetes betartása *egyik* lehetősége lehet a művész és közönség közvetlen, élményt adó találkozásának.

Szigeti Zsuzsa

Szocialista MŰVÉSZET

DERŰS PERCEK

— *ZONGORAMŰVÉSZÜNK PÁRIZSBAN hangversenyezett, s nem tud franciául. A tréfa megértéséhez tudni kell, hogy c o r d o n kötelet jelent, köznapi használatban: ha valaki kapuzárás után ki vagy be akar menni, a portásfülke ablakán beszól: „Le cordon s' il vous plait", mire a ház derék őre meghúz egy kötelet, s a kapu kinyílik. (Szóval afféle kapukulcs.)*

Egy éjszaka az operai előadás után hazafelé ballagott, de éhes lévén — az ottani éjjel-nappal közértben — miután franciául sincs más neve, vett egy doboz szardiniát. Igen ám, de mikor zsebre akarta tenni a

A korszerű [illegible] fejlesztésének néhány újabb eszköze

A fény fontos tényező mind a felvételnél, mind a vetítésnél, a kellő megvilágítás és a színek természethű rögzítése, illetve visszaadása érdekében. Állandóan több és természethűbb fényre van szükség, a filmszínházaknál is, amelyet manapság a villamos ívfénnyel és a xenonlámpa fényével érhetünk el.

A fény az energia egyik formája: elektromágneses hullámok sugárzása. A látható fény hullámhosszai kb. 760—400 milliomod mm határok között vannak. A nagyobb érték a vörös, a kisebb az ibolya szín-behatásnak felel meg, közöttük a kék, zöld, sárga és narancsszínekkel. A vörös felé eső hullámoknak nagyobb melegítő hatásuk van. A fény színére jellemző a színhőmérséklet, melyet Kelvin-fokban mérnek (°K). A hőmérséklet Kelvin fokokban 273°-kal nagyobb a Celsius fokokban megadottnál. A fehér fény, mint ismeretes, több színből tevődik össze.

A látható fényt az emberi szem érzékenységére alapozott alábbi egységekkel jellemezzük:

A f é n y e r ő s s é g, mint alapegység a candela (cd), mely az olvadó platina 1 cm² felületéről kisugárzó fénymennyiség 1/60-ad része.

A f é n y á r a m o t egy geometriailag behatárolt fénykéve fénymennyisége alapján mérik, mértékegysége a lumen (lm). Pontszerű 1 sd fényerősségű fényforrásból térszögben (kúpforma) minden pontjával 1 m távol levő 1 m² felületre eső fényáram ad 1 lument. Tehát 1 cd-nyi fényforrás minden irányban $4_{\pi} = 12{,}57$ lumen fényáramot sugároz.

A megvilágítás erősségének a Lux (lx), az 1 m² felületegységre jutó fényáram, vagyis azonos azzal a megvilágítással, amelyet 1 cd 1 m távolságra ad.

A f é n y s ű r ű s é g n é l egy világító felület által bizonyos irányban kibocsátott fénymennyiséget mérik. A legújabb egységek:

1. 1 cd m² vagy másnéven 1 nit (nt)
2. 1 cd cm² vagy másnéven 1 stilb (sb)

Fentiekből: 1 sb = 10000 nt és
160 sb = 1 cd/mm²

A vetítőernyők fénysűrűségénél (ezelőtt felületi fényesség) a stilb kisebb egységét használjuk.

1 apostilb (asb) = 1/31.800 sb = 0,318 nt.

Néhány példa a kevésbé ismert kráter-fénysűrűségekről:

normálszén	160— 180 cd/mm²	= 16000 — 18000 sb
H. I. szén	600—1000 cd/mm²	= 60000 — 100000 sb
Super H. I. szén	1500—2000 cd/mm²	= 150000 — 200000 sb

Ezekből a hatalmas fényforrásokból indul el a vetítőgépeink fénye. Bizonyára nem általánosan jól ismert, hogy egy szénpár, vagy xenonlámpa által kisugárzott összes fényenergiából csak igen kis töredék rész a hasznos fény, a többi csak meleget termel, ami szükségtelen a kép megvilágításához. Ideális az lenne tehát, hogy fényforrásainkból csak a hasznos és látható fényt vezetnénk a filmhez, a meleget pedig lekapcsolhatnánk. Ezt a problémát oldja meg a később ismertetendő „hidegtükör", ha nem is teljes egészében, mert a látható fény is, amint a film elnyeli, meleget tartalmaz, mely azonban az eddigihez képest minimális lesz. Előbb vizsgáljuk meg a vetítőgép optikai rendszerének fényveszteségeit (1. ábra).

A diagramm egy működésben levő vetítőgép kondenzor nélküli, ívfénnyel működő optikai rendszerére vonatkozik, s az értékek mérési szorzatok középértékei. Látható, hogy a két legnagyobb veszteség a pillánál és a képkapunál van.

Az igen nagy fényintenzitás a végén igen kevés lesz. Jól ápolt berendezésnél és „T" bevonatú korszerű objektívvel az átlagos 5% hasznos fényáram helyett 7,5%-ig számolhatunk.

Táblázatban összefoglalva:

1. Szénkráter	0	1	100
2. Tükörnyílásszög (250 $mm_{\emptyset}$)	30	0,7	70
3. Tükörreflexió	20	0,8	56
4. Széntartó árnyéka	10	0,9	50
5. Pilla	58	0,42	21
6. Képkapu	60	0,4	8,5
7. Objektív	35	0,65	5,5
8. Kabinablak	10	0,9	5

A vetítéssel kapcsolatban a tervezőket állandóan két igen fontos probléma foglalkoztatja:

1. a kezdettől fogva mindig nagyobbodó képernyőket kellően megvilágítani, vagyis a vetítőgépekből minél nagyobb hasznos fényáramot kivenni;

2. a nagy áramsűrűségek miatt fejlődő hőmennyiséget olyan mértékre csökkenteni, hogy a film károsodást ne szenvedjen.

Az első feladatot mindig idejében megoldották, hiszen ma már több tízezer lm hasznos fényáramú vetítőgépek üzemelnek, akár 50 m széles képmező megvilágításához, ezzel szemben a hősugárzás sokkal nagyobb gondot és nehézséget okozott a film és a gép kímélése szempontjából. A „több fény" követelmény több meleget is termel az ívfénynél, vagy xenonlámpánál is. Körülbelül 27 évvel ezelőtt kezdték a vetítőgépeknél a filmhűtést bevezetni a nitro-filmek veszélyessége miatt, majd nagymértékben csökkent a veszélyesség a biztonsági film megjelenésével. De ekkor más kellemetlenségek jelentkeztek a melegedés miatt: a film kidomborodása és kiszáradása, melyek képéletlenséget, illetve a film zsugorodását okozták. Ezt a problémát oldotta meg a „hidegtükör" megjelenése és alkalmazása, mely új fejezetet jelent a filmszínházi vetítéstechnika történetében.

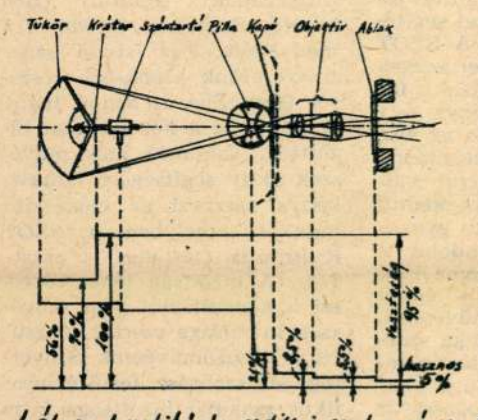

1. ábra. A vetítőgép optikai rendszerének veszteséggel.

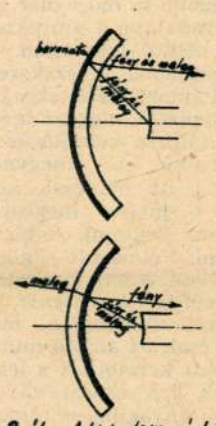

2. ábra. A hidegtükör vázlatos működési elve.

rene szívét, aki kivételes színházi összeköttetéseit igyekezett felhasználni, hogy imádott feleségének szereplési alkalmakat biztosítson. Molnár Aranka egyik híres, legtöbbször játszott szerepe Heltai Jenő „Masamód"-ja volt.

Ráskay Ferenc sűrűn kereste fel a magánszínházak igazgatói irodáit. Kettős minőségben. Mint egy nagy példányszámban megjelenő napilap színházi rovatának vezetője, és mint a nagyhírű kedvezményes színházjegyakció „feltalálója", aki ennek jogán szinte „csendes társnak" érezte magát a magánszínházak gazdasági ügyvitelének eléggé homályos rekeszeiben.

Heti ellenőrző látogatásai kapcsán egyszer bekopogott a Belvárosi Színház igazgatói szobájába, ahol akkor Heltai Jenő székelt. Kölcsönös üdvözlések után, minden átmenet nélkül, halk és nagyon lassú modorában, Heltai csak ennyit mondott:

— Mert nem...

— Hogy-hogy — kérdezte Ráskay riadtan.

— Mert nem...

— Nem értelek, János.

— Te most egész biztosan azért jöttél hozzám, hogy felhívjad figyelmemet, újítsa fel a Belvárosi Színház a MASAMÓD című darabomat, Molnár Arankával a címszerepben. Erre én azt mondom, n e m. Te megkérdezed: m i é r t nem? Erre én megint csak azt válaszolhatom: m e r t n e m!

SOMLÓ ISTVÁN

1963 JÚN

VI. évfolyam, 6. szám
1963. június

Socialista MŰVÉSZETÉRT

A MŰVÉSZETI SZAKSZERVEZETEK SZÖVETSÉGE ELNÖKSÉGÉNEK LAPJA

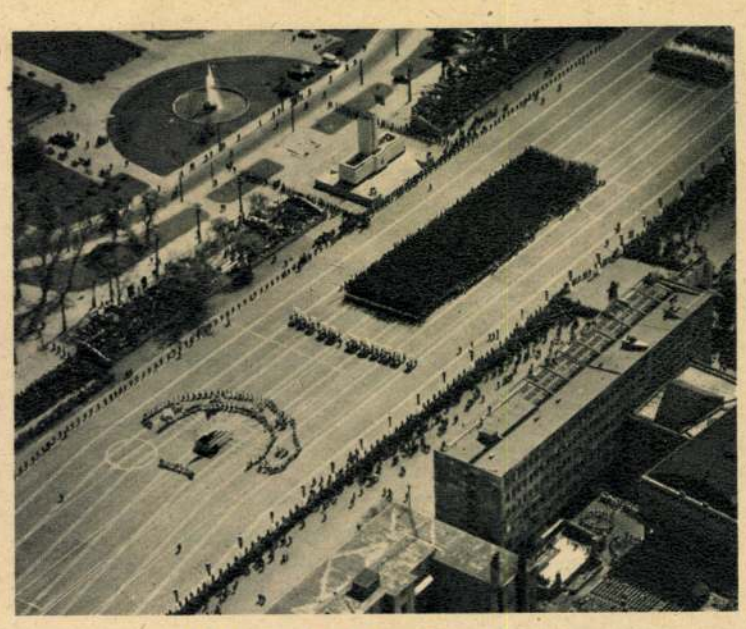

Légi felvétel a 19. szabad május elsejéről

Kádár János elvtárs gratulál a SZOT művészeti díjasainak, képünkön Kerekes Emillel fog kezet. Alul: Somogyi Miklós, a Szaktanács elnöke üdvözlő beszédét mondja. Balról jobbra: Szakonyi Károly író, Bugár Jánosné, Darabos Iván és Aczél György

Az új SZOT művészeti díjasok hallgatják az üdvözlő beszédet. Balról jobbra: Kocsis Albert, Keres Emil, Ruttkai Ottó, Sára Sándor, Gaál István és Rényi Tamás. Alul: Kádár János, Somogyi Miklós, Brutyó János és Bugár Jánosné elvtársak baráti beszélgetés közben a díjak átadása után (Székely László felv.)

NYOLC MŰVÉSZ KAPTA
a SZOT 1963. évi művészeti díját

Április 30-án hetedik alkalommal került sor a SZOT művészeti díjainak kiosztására. A Szaktanács épületében megtartott ünnepségen megjelentek: *Somogyi Miklós*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a SZOT elnöke, *Aczél György*, a művelődésügyi miniszter első helyettese, *Darabos Iván*, az MSZMP KB kulturális és tudományos osztályának vezetője, az MSZMP Központi Bizottságának tagjai, *Beckl Sándor*, *Bugár Jánosné* és *Gál László*, a Szaktanács titkárai, valamint a SZOT elnökségének tagjai. *Bugár Jánosné* megnyitó szavai után *Somogyi Miklós* méltatta a kitüntetett művészek munkásságát. A díjak kiosztását baráti beszélgetés követte, melyen később *Kádár János*, *Gáspár Sándor* és *Brutyó János* elvtársak is megjelentek. A meghitt beszélgetés a késő délutáni órákig folytatódott.

A SZOT 15 000 forintos művészeti díját kapta (megosztva) *Gaál István* és *Sára Sándor* filmrendező az „Oda-vissza" és a „Cigányok" című dokumentumfilmek rendezői, illetve operatőri munkájáért. 10 000 forintos művészeti díjat kapott *Szakonyi Károly* író a „Középütt vannak a felhők" című novellásкötetéért, valamint az 1962-ben írott novelláiért; *Moldován István* festőművész festményeiért és a munkás—művész kapcsolatok ápolása terén a Magyar Posztógyárban kifejtett tevékenységéért; *Rényi Tamás* filmrendező a „Legenda a vonaton" című film rendezéséért, *Keres Emil* színművész az új magyar irodalom népszerűsítéséért, a munkás—művész kapcsolatok erősítése terén végzett munkájáért, *Kocsis Albert* hegedűművész a munkásfiatalok zenei neveléséért és művészi munkásságáért, *Ruttkai Ottó* színművész művészi munkájáért, valamint a borsodi üzemek és a Miskolci Nemzeti Színház együttműködésének erősítése érdekében kifejtett tevékenységéért.

*

A művészeti szakszervezetek tagsága, vezető testületei szeretettel és jogos büszkeséggel köszöntik a SZOT ez évi művészeti díjaival kitüntetett művészeket. Szeretettel és büszkeséggel gondolunk rájuk, mert mind a nyolc művész szakszervezeti mozgalmunk aktív résztvevője, munkánk mindennapos segítője.

SZAKONYI KÁROLY *íróval kezdjük a sort, aki ugyan nem tagja egyik művészeti szakszervezetnek sem, de szakszervezeti mozgalmunkkal való rendszeres kapcsolatára vall az a körülmény, hogy jelenleg a Nemzeti Színház ösztöndíjas dramaturgja, egyetemi tanulmányainak folytatása mellett, sőt filmírói kísérletei kapcsolatba hozzák a Filmművészeti Szakosztályunk életével is. Szakonyi Károly az az író, aki a mai munkáséletet a mindennapok során, munkásként élve és dolgozva ismerte meg. Szakonyi a munkások belső életét, emberségességét, jóra, szépre törekvését, az új, közösségi embernek ezernyi apró megnyilvánulását jegyezte fel, s ezeket örökíti meg novelláiban.*

A Balázs Béla Stúdió két ifjú művésze, GAÁL ISTVÁN és SÁRA SÁNDOR valóságos alkotópárt képeznek. Filmenként, megegyezés szerint hol egyikük rendez, s a másik operatőrösködik, hol fordítva, így válnak a szakma gyakorlott mestereivé. Dokumentumfilmeket készítenek, ám korántsem a megszokott hőfokon és elmélyüléssel. Jelentékeny szociográfusi felkészültség, társadalomjavító küldetéstudat jellemzi őket. A teljes nyíltság, a mai társadalmi kérdések őszinte, tudományos hitelű és szocialista hitvallású feltárása, művészi kifejezése jellemezte a bejáró munkások életét, körülményeit bemutató „Oda-vissza" című filmjüket, a nagy vitát kiváltó „Cigányok" című negyedórás alkotásukat. Egyéniségüket ismerve méltán várhatunk tőlük további szép és társadalmilag hasznos alkotásokat!

RÉNYI TAMÁS filmrendező a művészetével az üzemek dolgozóinak életét akarja kifejezni. Ő maga így vall művészi célkitűzéseiről: „Vannak, akik azt mondják: az ember nem azért megy vasárnap moziba, hogy hétköznapjait viszontlássa. Nincs igazuk. Filmankétokon tapasztaltam: az emberek szeretik a moziban saját életüket, problémáikat látni. A munkásproblémák általános emberi problémák, hiteles, korszerű ábrázolásban rendkívül érdekesek." Igazat kell adni Rényinek. Különösen szeretik az emberek, ha a róluk szóló alkotás olyan poézissel örökíti meg hétköznapjaikat, mint a „Legenda a vonaton" című filmje.

MOLDOVÁN ISTVÁN festőművész nem csupán festményeivel érdemelte ki a művészeti díjat, de azzal az évek óta folytatott csendes, rendszeres, lankadatlan és tegyük hozzá: eredményes népművelő tevékenységével is, amit a Magyar Posztógyárban végzett, s amiről e számunkban külön riport is ad képet.

Nemigen kell különösebben bemutatni olvasóinknak KOCSIS ALBERT hegedűművészt, aki a Magyar Zeneművészek Szakszervezete Ifjúsági Bizottsága egyik vezetőjeként évek óta részt vesz az ifjúmunkások közötti zenei ismeretterjesztés áldozatos és mondhatni: misszionáriusi hivatástudattal végzett munkájában. És nemcsak „egyszerűen" százszor koncertező művészként, de ami talán még nehezebb: a művészek megszervezésében, lelkesítésében, egyre nagyobb megnyerésében. Ha többször is méltatták már Kocsis Albert ez irányú ténykedését, gondoljuk, ő aztán méltó arra, hogy a Szaktanács is kifejezze nem mindennapi munkásságáért elismerését.

Két színművészt is köszönthetünk a kitüntetettek között. KERES EMIL lelkes terjesztője az új magyar verseknek. Mint színigazgató nem csupán színháza művészi hírnevére ügyel, hanem feladatának érzi a színház és a munkások, a dolgozók kapcsolatának egyre elevenebbé tételét. Nem elég fellépéssel terjeszteni a költészetet, a drámát, vallja, eleven kapcsolatban is kell lenni a nézőkkel. Hogy ne legyen egyszerűen „kipipálandó napirendi pont" a szocialista brigádok kulturális feladatvállalása, nemrég például négyszáz szocialista brigádvezetőt hívott meg a színházába, ajándékelőadásra, s utána alapos baráti beszélgetésre.

RUTTKAI OTTÓ is ugyanebben, ugyanezért, ugyanilyen lelkesedéssel buzgólkodik Miskolcon. Ruttkai 16 éves korában lett a Szalmás-kórus tagja, s most is ugyanazért küzd, munkálkodik, színházigazgatói posztján, amivel ifjan eljegyezte magát. És hogyan munkálkodik? Csak egy számmal elég utalni erre: az elmúlt évadban 68 ízben gyűltek össze a miskolci színművészek és a borsodi munkások—parasztok az üzemi szb-ok tevékeny közreműködésével, hogy megismerjék egymás életét, munkáját, közelebb kerüljenek, megbarátkozzanak. A színházbarátok körével egyetértésben kívánják kialakítani a miskolci színház műsorát is, igyekeznek a nézőközönség legfejlettebb öntudatú, igényes része véleményének tekintetbe vételével terjeszteni a színházművészet alkotásait Borsodban.

A SZOT 1963. évi művészeti díjai odaítélésénél támasztott igényesség, a széles társadalmi és mozgalmi közvélemény figyelembe vétele, a művészeti közéletben tapasztalt megelégedés jelzi: valóban arra érdemes művészek nyerték el a szakszervezeti mozgalom művészeti díjait. Abban a biztos tudatban, hogy művészeink erről a lelkesítő, újabb erőt adó bázisról eztán sem feledkeznek meg, eztán is részesei lesznek a magyar szakszervezeti mozgalomnak, kívánunk további művészi munkálkodásukhoz sok és maradandó eredményt, gazdag sikert. (V. I.)

ÁRA 1 FORINT

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296 188-307
SZOC. MŰVESZETÉRT

NAPIRENDEN

A Művészeti Szakszervezetek Szövetsége elnökségének ülése

Április 30-án szakszervezeti szövetségünk elnöksége ülést tartott. A napi rend első pontjaként *Pap Sándor*, a Művelődésügyi Minisztérum Filmfőigazgatóságának vezetője ismertette

a játékfilmforgató-csoportok prémiumának szabályozására készített rendelet-tervezetet.

Az elnökség — meghallgatva a Filmművészeti Szakosztály meghívott vezetőinek véleményét — megvitatás után egyetértését fejezte ki a tervezettel kapcsolatban.

Megtárgyalta és jóváhagyólag tudomásul vette az elnökség a

„Tervezet a Képzőművészek és Művészeti Dolgozók Szakszervezete egyetértési és véleményezési jogköréről az önálló alkotóművészek vonatkozásában"

előterjesztett állásfoglalást.

Megvitatás után tudomásul vette az elnökség az

Országos Szórakoztatózenei Központ 1962. évi munkájáról

nyújtott ismertetést, majd úgy határozott, hogy a szórakoztatózene helyzetéről, a terület kérdéseinek rendezéséről még ez évben újabb jelentést kér.

Befejezésül az elnökség javaslatot fogadott el a „Szakszervezeti munkáért" kitüntető jelvénnyel május elseje alkalmával kitalmazandó szakszervezeti aktivistákról.

Mit végeztek az elmúlt hónapban a művészeti szakszervezetek elnökségei?

Május 17-én tartott ülést a **MAGYAR RÁDIÓ ÉS TELEVÍZIÓ SZAKSZERVEZETE** elnöksége. Megtárgyalták a politikai tájékoztatók rendszerét és a propaganda bizottság tevékenységét. *Faludi Andorné*, a szakszervezet titkára tájékoztatta az elnökség tagjait a magyar szakszervezetek XX. kongresszusáról. Május 16-án a **FILMMŰVÉSZEK ÉS FILMALKALMAZOTTAK SZAKSZERVEZETE** elnöksége tartott ülést *Gertler Viktor* elnökletével. Elsőnek *Kondor István*, a filmfőigazgatóság helyettes vezetője tájékoztatta az elnökséget a filmes szakma öt éves tervéről, a filmforgalmazás előtt álló feladatokról, a beruházási politikáról. Megválasztotta az elnökség a forgalmazási szakbizottságot, majd jóváhagyta a *Vajda Artur* által előterjesztett bizottsági munkatervet. Május 6-án a **SZÍNHÁZI DOLGOZÓK SZAKSZERVEZETE** elnöksége tartott ülést. Az ülésen megvitatták a prózai művészek televíziós tiszteletdíjazása tárgyában ismertetett tervezetet. A **KÉPZŐ- ÉS IPARMŰVÉSZEK ÉS MŰVÉSZETI DOLGOZÓK SZAKSZERVEZETE** elnökségének soronkövetkező ülése lapzárta utánra esik. Az elnökség az elmúlt hó folyamán különböző bizottságok üléseit rendezte meg, így került sor április 22-én az alapszervezeti szb-elnökök, a grafikus szakmai bizottság, április 23-án az iparművész és pedagógus bizottságok, április 25-én a szobrász szakmai bizottság, április 29-én a munkás-művész kapcsolatok bizottsága, április 30-án a szociális bizottság megbeszéléseire. Április 30-án értekeztek a nagyüzemi iparművészek. Május 2-án a festő szakmai bizottság, május 7-én a kulturális bizottság tartott megbeszélést. Az iparművész szakmai bizottság május 11-én a miskolci Herman Ottó Múzeumban rendezett „Modern magyar iparművészet" kiállítás megnyitása után jól sikerült ankétot tartott.

JÓ TUDNI...

Tallózás az új jogszabályok között

A felsőoktatási intézményekben végző **hallgatók munkábaállításának** feltételeiről rendelkezik a művelődésügyi miniszter 125/1963. (MK. 8.) MM. sz. utasításában (megjelent a Művelődésügyi Közlöny 1963. április 15-i számában).

A **szabálysértési ügyek** intézéséről szóló 32/1955. (VI. 8.) MT. sz. rendelet módosításáról intézkedik a 9/1963. (VI. 17.) Korm. sz. rendelet (megjelent a Magyar Közlöny 1963. április 17-i számában).

A **külszolgálati élelmezési költségekről** rendelkezik a munkaügyi miniszter 1/1963. (IV. 7.) MüM. sz. rendelete (megjelent a Magyar Közlöny 1963. április 17-i számában).

A **munkakönyvek kiállításáról**, kezeléséről, nyilvántartásáról és a munkakönyvekbe történő bejegyzésekről szóló 1/1954. (MTK. K. 10.) MTH. sz. utasítás módosításáról és kiegészítéséről rendelkezik a munkaügyi miniszter 2/1963. (IV. 26.) MüM. sz. rendelete (megjelent a Magyar Közlöny 1963. április 26-i számában).

Az alsó és középfokú oktatási intézményekben folytatott gyakorlati foglalkozással kapcsolatos **munkavédelmi kérdésekről** intézkedik a művelődésügyi miniszter 129/1963. (MK. 6.) MM. sz. utasítása (megjelent a Művelődésügyi Közlöny 1963. évi május 1-i számában).

A középiskolai **vizsgadíjaknak** a tanulmányi átlageredmények alapján történő megállapításának módjáról rendelkezik a művelődésügyi miniszter 128/1963. (MK. 9.) MM. sz. utasítása (megjelent a Művelődésügyi Közlöny 1963. évi május 1-i számában).

A művelődésügyi miniszter 131/1963. (MK. 9.) MM. sz. utasítása módosítja a **művelődésügyi otthonok működési szabályzatát** (megjelent a Művelődésügyi Közlöny 1963. május 1-i számában).

Az iskolai oktatásban használható **szemléltető képek és tankönyvillusztrációk** kiadásának előkészítéséről intézkedik a művelődésügyi miniszter 130/1963. (MK. 9.) MM. sz. utasításában (megjelent a Művelődésügyi Közlöny 1963. május 1-i számában).

Tükör

SZOLNOKI REFRÉN

Kereken másfél éve jártunk Szolnokon, a moziüzem vállalatnál. Most újból ott kopogtattunk, mert híre járt: mintegy negyven jegykezelőt érintett a vállalatvezetés átszervező intézkedése. S ami meghökkentő volt: az átszervezést nem tárgyalták a szakszervezeti bizottsággal. Az ismerkedés, az elemzés, a kérdések láncolatának megismerése során kiderült: az intézkedés logikus volt, de a végrehajtás módszerében kísért ugyanaz a gyakorlat, amit lapunk 1962. évi 1. számában már megírtunk: a vállalatvezetés nem tekinti partnernek a szakszervezeti bizottságot, s az szb pedig mindig akkor „kapcsol", amikor már késő. Azt gondolom, az igazgatónak is, a szakszervezeti bizottságnak is oda érdemes állnia a tükör elé. Odaállni és észrevenni azt, hogy 1. eljárt az idő már az olyan álláspont felett, hogy „én vállalom egy személyemben a felelősséget azért, amit elrendeltem"; de: 2. ugyan milyen munka folyhat abban a szakszervezeti bizottságban, ahol mindig utólag ébrednek fel, verik a felsőbb emeleti lakók ajtaját, ahelyett, hogy rendre összeülnének, kezüket a vállalat életének ütőerén tartanák, állandó kapcsolatot tartanának a pártszervezet titkárával és az igazgatóval. Már másfél éve tanácsoltuk ezt. Falrahányt borsó volt, a tények azt mutatják. Egyelőre. Mert a rakéták korszakában azért Szolnokon se szekéren jár hamarosan a haladás.

BIZOTTSÁGOK MUNKÁBAN

Minden hónap első keddje délután összeül a Képző- és Iparművészek és Művészeti Dolgozók Szakszervezetének kulturális bizottsága a Fészek Klubban. Mintegy tucatnyi festő, szobrász, iparművész, művészettörténész, művészeti író és művészeti dolgozó alkotja a bizottságot, mindenikük „felelős" valamiért. A májusi ülésük másfél órája alatt azt az igaz örömet éreztem, amit csak lelkes és önzetlen amatőr művészek munka-együttlétein tapasztaltam eddig. Ugyanis ez a bizottság valóban csupa társadalmi munkásból áll, csupán a hit, a szervezett képzőművészek közösségi művelődésének segítése gyűjti őket egy asztal köré össze. Megkockáztatom: talán nagyobb felelősségérzettel, mintha „hivatásos" értekezők lennének. A vitatkozásuk, segíteni akarásuk, az aprómunkák v[illegible] lása és végzése valóban ma[illegible] sodró. Hogy határozataik [illegible] csekély hányada valósággá vá[illegible] az könnyen ellenőrizhető példa a Fészek Klub havi műsorterv[illegible] ből. Amikor példájukat a közvé[illegible] mény elé állítjuk, őszintén kív[illegible] juk azt is: találják meg a módj[illegible] hogy minél több képzőművé[illegible] vonjanak be munkájuk hatás[illegible] rébe . . .

Szólni szükséges a képzőművés[illegible] szakszervezet másik szakmai bizottságának munkájáról is. Az iparművészekre gondolok, akik kapcsolódván a Műcsarnok gondozásában a miskolci Herman Ottó Múzeumban rendezett nagyszabású „Modern magyar iparművészet" című kiállítás megnyitásához, ankétot szerveztek ugyanott az iparművészet kérdéseiről. Maga a kiállítás megnyitása is igen emelkedett hangulatú volt. Anélkül történt jószerint minden, hogy a szövetség és a szakszervezet közös rendezvényéről árva szó is esett volna, lám, e szakmai bizottság halkan, de annál eredményesebben megtalálta a módját nemcsak az együttműködésnek, de számos vezető művész aktivizálásának is. Ez pedig szükségképpen együttjárt Miskolc vezető kulturális személyiségei érdeklődésének örvendetes megnyilvánulásaival. Ha jól emlékszem, egész nap alatt, egyszer hangzott el „hivatalosan" a szakszervezet neve, de az emlékezetes megnyitó és emelkedett ankét sikere annál többet beszélt az iparművész szakmai vezetőség munkájáról. S talán az is, hogy az egyik vezető iparművészünk szükségesnek látta kijelenteni: kötelességének érzi az effajta tevékenység ezutáni rendszeres támogatását.

HUMANISTA CIRKUSZ

Nem érzem magam autentikusnak. Férfiasan bevallom: hosszú évek óta táján sem jártam a cirkusznak. Gyerekkoromban látott és végig izgult előadások emléke parázslott fel, állatokkal és artistákkal, ösztökékkel, mik az állatokat nógatták és csengő sikolyokkal a nézőtereken. Minap vendégül láttak a Szovjet Nagy Cirkusz egyik délutáni előadásán. Beszéltem az érdemes **Durov** mesterrel is, aki a negyedórányi társalgásban sem volt más, mint mikor hatalmas állatseregletével húsz perces bámulatba varázsolt. M. G. P. szépen méltatta már Durov mester **művész-pedagógiáját** a Népszabadságban. En tovább is mennék: nemcsak Durovnak a pedagógiáját méltatnám e helyen szűk szavakkal, de szeretném az egész társulat munkáját, az előadásuk egész atmoszféráját. Azt mondhatom: **humanista cirkusz** disztingvált, cseppet sem harsány, cseppet sem sikoltást kibuggyantó, ízléses és jól kimunkált előadását láthattam. És a végletekig csigázottság nélkül is lankadatlan figyelemmel kísértem végig. Pedig ez a társulat olyan alkalmilag összeválogatott együttes. A Szovjetunió szinte minden nemzetiségének képviselői szerepelnek az együttesben, s a tbiliszi összegyakorlás után máris a budapesti közönség elé kerültek. Mégis ez a megállapítás illik rájuk: **humanista cirkusz.** Hogy mért? Mert szocialista emberek, szocialista artisták tevékenykednek a porondon. **S azon kívül is.** Így, ahogy leírtam itt. Érdemes ezért kimenni a Városligetbe. Tessék csak meg nézni.

TAGGYŰLÉSEN

vehettem részt a Hunniában, az egyik elsőn, amit V. kongresszusunk és a szakszervezetek XX. kongresszusa után tartottak. Megtelt a Hunnia ebédlője. Érdekes módon, olyan taggyűlés volt, amelyikről közben nem annyira

Részlet a miskolci Herman Ottó Múzeumban rendezett „Modern magyar iparművészet" c. kiállításból (Nagy Lajos felv.)

elmenegettek az emberek, hanem a befejezésig inkább odagyülekeztek. Ez a taggyűlés is bizonyságát adta, hogy a választott vezetőségek egyre több helyen a vállalatok, intézmények mindennapos szakszervezeti és termelési munkájában tudják hasznosítani a kongresszusok határozatait. Amilyen bátor, probléma felvető, kritizáló és önkritikus volt itt a beszámoló, olyanok a felszólalók is. Hogy akadt mondanivaló? A titkárnak kétszer is kellett összefoglalót mondania! Kollektív vezetés? Megbírálták a műhelybizottságot, az szb-t, mert amikor lehetett volna, nem kollektív véleményt fejezett ki a titkár. Valaki más nem az ötven forinttal kevesebb prémium miatt szólalt fel, hanem azt a módszert bírálta, türelmes nyomozással kiderítvén, hogy egy teljesen tájékozatlan pénzügyi munkatárs osztott el bizonyos összeget valamiféle számtani elv alapján. A lélektelen gépiesség ellen, igen, az ellen felemelték a hangjukat. És azon vitázott a taggyűlés, hogyan lehetne az általuk gyártott filmeket valahogy odabent megnézniük a filmgyáriaknak. Másik jelzés: ami új szabályt, intézkedést még nem kellene a dolgozóknak ismerniük, mivel nincs kialakult és végleges vélemény, azt széltében-hosszában tárgyalják, de annak ismertetésével adós marad az szb, a műhelybizottság, a bizalmi, amit pedig minden dolgozóval „hivatalosan" ismertetni kellene . . . Aztán rendre megszavazták a bírósági ülnököket, a társadalmi bíróság tagjait. Egy nő kifelé menet így szólt: — Be sem mutatták őket . . . Másik máris megfelelt: — Hát nem tudod, hogy jócskán megvitatták az szb-n? . . . Mondják: nem szívbizsergető dolog ez? Igen, csak így tovább az egyenes úton . . .

(va—re)

Tükör

Számadás a közösségi érzésről

Egyre kevesebb az olyan művészeti intézmény, ahol a dolgozók döntő többsége ne lenne tagja a szakszervezetnek, és egyre több az olyan, ahol minden művész, művészeti pedagógus és műszaki fizikai dolgozó tagja a magyar szakszervezetek közel két millió hétszázezer emberfőt számláló nagy családjának.

Két vidéki színházról kell most beszélni elsősorban. A

kecskeméti Katona József Színházban 64, a Veszprém megyei Petőfi Színházban 18 művész,

művészeti dolgozó húzódik még mindig a közösségtől, a munkásosztály, a dolgozó nép legnagyobb tömegszervezetétől. Nem célunk, hogy itt feltárjuk

Az szb többet fordíthatna

	Kecskeméten	Veszprémben
a) szakszervezeti segélyekre	600 Ft-tal	300 Ft-tal
b) beteglátogatásra	200 Ft-tal	100 Ft-tal
c) klubra, sportra, kirándulásra	500 Ft-tal	100 Ft-tal
d) a közönséggel való találkozásokra	1500 Ft-tal	400 Ft-tal
e) szakmai kiadványokra, lapokra, folyóiratokra	100 Ft-tal	60 Ft-tal
f) gyermeknapra, anyák napjára	800 Ft-tal	200 Ft-tal
g) a szakszervezeti munka jutalmazására	400 Ft-tal	100 Ft-tal
h) üdülési hozzájárulásra	800 Ft-tal	400 Ft-tal
	4900 Ft	1600 Ft

Ezen kívül több üdülő beutalót kapna és adhatna — **20-at 9 helyett 6-ot 4 helyett.**

Miután a „kívülállók" legtöbbje magasabb keresettel rendelkezik, valószínűleg úgy gondolkodik, hogy egyáltalán nincs rászorulva a szakszervezet semmiféle kedvezményére, sem a szakszervezeti szülési, vagy halálozási segélyre, s nem gondol se gyermekére, házastársára, se pihenésére, szórakozására. Azonban igen kézenfekvő, hogy az ilyen kívülállók nem törődnek a saját legközvetlenebb munkatársaikkal sem. Hiába kér Kecskeméten az eddigieken felül még 3 rászoruló és tegyük hozzá kisfizetésű dolgozó 200—200 forintos szakszervezeti segélyt, az szb nem adhat, mert hiányzik 600 forintja. Hiába kérik Veszprémben az anyák, hogy a gyermeknapon adjon egyszer az szb kakaót is a gyermekeinek. Az szb nem adhat, mert hiányzik 200 forintja. Hiába érdemli meg a jó munkája miatt Kecskeméten még 11 dolgozó, hogy üdülni menjen. Az szb nem adhat beutalót, mert . . . Egyszerűen azért, mert ezekben az intézményekben még elég sokan nem gondolkodtak el mélyebben a közösségről.

ennek érzelmi, értelmi, politikai okait, csupán néhány számadat segítségével kívánjuk felhívni a figyelmet arra, hogy ez a „különállás" közvetlenül milyen anyagi veszteséget is jelent a két intézmény dolgozóinak.

Miután pontosan ismerjük e két intézmény nem szakszervezeti tagjainak jövedelmét, könnyű kiszámítani (és ezt bárki ellenőrizheti), hogy az egyik színházban évenként 4900, a másikban pedig 1660 forinttal kevesebb a szakszervezeti bizottság nettó bevétele. Ennyivel kevesebb pénz jut intézményenként az egyéni és közösségi célokra. Csináljunk csak költségvetést! Mire fordíthatná a két szb a fenti, de hiányzó összegeket?

De van az éremnek egy másik oldala is. Éppen ezek a „kívülállók", a magasabb keresetűek azok, akik más oldalról nagyon is számítanak a közösségre, a nagy, a kétmillió hétszázezer főnyi közösségre. Ők azok, akik a szakszervezeti mozgalomtól, a szakszervezetek megyei tanácsaitól (és természetesen a SZOT-tól) elvárják, hogy közönséget, szervezett munkásokat, szakszervezeti tagokat szervezzenek a színházaikba, s gyakran felelősségre is vonják az illetékeseket, ha e munkában hibát találnak. Ők azok, akik „művész-klubokat" hozatnak létre az szmt székházaiban és költségére, sőt ők azok, akik ezektől a szakszervezeti szervektől „nívó-díjat" is képesek elvárni és elfogadni. Miért? . . . Egyszerűen azért, mert ezek a szakszervezeti szervek még nem nézték meg az éremnek ezt az oldalát. De ha egyszer megnézik . . .

Sömjéni Sándor

Moldován Ukrán

„Kútnál"

Dolgozó emberek
„Kozok" kiállítás
az Ernst Mayerm-
ban

Nepmüvelés
1964 6 szám

Fás:

Moldován István festőművész műtermében

Spec. Művezetés
1963 apr

...az em
letes sík legyen.

Felvetődik a kérdés, hogy kiszor
a 35 mm-es filmet a mozikból? Vak
35 mm-es kópiák megmaradnak, és
megmarad egymás mellett. Ezért kés
vetítőgépeket kettős rendeltetéssel, n

A 70 mm-es film nagy követelmén
ben. A film nemcsak kétszer olyan
szakaszos továbbítása is négy hely
sebessége a TODD—AO rendszernek
kockás sebességnél 156,5%-a a norma
hogy a nagyobb sebességgel vetíteti
jelent, valóságban e vetítőgépek k
mint az átlagos 35 mm-es vetítőgép
hosszabb. Az egyes gyártó vállalato
kópiák ezeken a gépeken 1500-szor i
pen a 35 mm-es kópia 4—500 leját
70 mm-es kópia javára.

Nagy előnye a 70 mm-es vetítőg
átállíthatók a 70 mm hatcsatornás,
téséről a 35 mm négycsatornás má
hangrögzítésű filmek vetítésére. Az
sikra 4 percnél rövidebb ideig tart!
karbantartása, a vetítőgép hajtómüv
hagyományos típusú 35 mm-es veti
mm-es vetítőkben akadálymentes fé
a beszerezhető legnagyobb fényerejű
befogadására. Az ívelt filmkapuk és
építésű bedugaszolható fotocellaelőe
nyok jellemzik egyebek között ezeke
egyike gyorsan átkapcsolható másod
kockasebességre. A következőkben be
mokban gyártott 35/70 mm-es vetítőg

National—Seventy (Bauer U. 2.)

Egyike a legkorszerűbb 35/70 mm-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Moldován István

NÉPSZAVA

1963 JUN 7

1021

Lehet-e lila egy ló?

Hat kép a kiskunsági tanyavilágba autózik — Képzőművészeti „idegenvezetés" Öntők és festőművész „kérdezz felelek"-je a Nemzeti Galériában

Széknek, asztalnak, falnak támasztva hat *festmény*. Velük szemben *tizennyolc öntő*. A festmények a Képcsarnok Vállalat raktárából jöttek — az öntők most mosakodtak le a fürdőben.

A festőnek nincs köze ezekhez a képekhez. A festő mégis nyugtalan. Ül az öntők között és nézi az arcukat. *Most majd neki fognak magyarázni.*

Három, négy év óta először. Mert eddig mindig ő állt a képek előtt, mögötte vaskos félkörben a brigád és reggeltől néha késő délutánig ő beszélt. Színekről, korokról, irányzatokról. A naplóba ilyenkor mindig belekerült a pontos bejegyzés: »*Vasárnapi látogatás a Nemzeti Galériában. 18 brigádtag, plusz 20 hozzátartozó . . .*« Már 22 tárlatot őriz a napló.

Dobol a festő ceruzája.

A figyelő arcok lassan sorban megenyhülnek. Látszik, hogy *mindenkiben fogalmazódik valami.* Csakhogy ki kezdje? Egy »provokatív« kérdést talán.

— Nézzék csak azt a *lila lovat.* Hát lehet egy ló ilyen színű? . . .

A kérdés valósággal felrobbantja a csendet. A lila lóról mindenki szólni akar. És mindenki védeni akarja.

— Fényhatás . . . a művész kihangsúlyozott mondanivalója . . . az egész kép hangulata lírája . . . a festő sajátos látásmódja, kifejező ereje . . .

Öntők rakják egymás mellé ezeket a szavakat. Ha nem hallanám, nem hinném. Az öntők *Dunaharasztiból, Taksonyból* és *Monorról* járnak a Magyar Posztóba, s egyébként nagyon jól tudják, hogy lila ló nincs.

A festő ceruzája már nyugodtabban kopogja az asztalt.

Dr. Molnár József, a Képcsarnok Vállalat szervezője, annyi szép festmény lelkes falusi terjesztője lép most a brigád elé.

— Ezt a hat képet, s még néhány tucatot holnap gépkocsiba rakom, s aztán nekivágok a Kiskunságnak. Tanyáról tanyára megyek. Olyan helyekre is bekopogtatok, ahol talán még soha nem láttak értékes, valóban művészi alkotást. Szeretném, ha segítene nekem a brigád. Mit mondjak például erről a tájképről, hogyan kínáljam?

Amit a lila ló elindított, már nem lehet megállítani. A Magyar Posztó öntőbrigádja beszélni akar a képekről. Ez még nem minden — *tud is beszélni róluk.* Ha kezdő szervező lennék, hasznát venném és jegyezném, amit mondanak. Lehet, hogy nem mindig szabatosak a kifejezéseik, néha meg-megállnak és keresik az idevaló szót, a szemük azonban már nagyon *jól látja* a képet, *érzékeli színeit, fel tudja becsülni* értékeit.

S ha végiggondoljuk azt a nagyon hosszú utat, ami a kokillától, a formaszekrénytől, azt öntvénytől — olykor kocsmán, kártyán és egyebeken keresztül — egészen a galériáig vezet, akkor érzi igazán az ember: milyen szép magaslatra jutott már eddig is ez a másfél tucat posztógyári munkás.

S mennek tovább. A brigád képzőművészeti »idegenvezetője«. *Moldován István* SZOT-díjas festőművész már a következő hetek, hónapok programját terjeszti elő. Hosszú listája van a különböző tárlatoknak. Közösen döntik el, hogy melyiket nézzék meg.

— Az asszonyok mit szólnak ezekhez a rendszeres hétvégi kiállítás-látogatásokhoz?

— *Most már nem lehetne őket otthon tartani.*

Volt rá példa, hogy *hetvenen érkeztek a Galéria elé*, ismerősök, barátok is társultak hozzájuk. Nem a gyárból, jobbára hazulról, a faluból. A gyárban sokan még nem is tudják, hogy az öntőbrigád festőművészt vett a tagjai sorába.

— A nagy csodálkozásban erről egészen megfeledkeztünk — ismerik be és az új vállalásba már ez is bennfoglaltatik: *beszélni róla egyre többeknek, hívni másokat is a műalkotások elé, hadd legyen minél több értője és ismerője a szépnek.*

Összecsomagoljuk a hat képből álló »vizsgaanyagot«. A festő és a brigád is búcsúzik.

— Akkor szombaton a műteremben . . .

Most már tudom: ez a posztógyári munkás—művész barátság nem a látványosságért köttetett . . .

Kiss Gy. János

s felháborító lenne ilyen
s figyelmeztetni őket ma-
. Csokorba kötve talán
tha közéletünket elárasz-
álaszok, mégis összeszed-
ha nem is gyakoriak, hí-
hatásuk valóban torzít,
nég rendszerünk tekinté-

k a következőket pana-
tőségünkhöz küldött leve-
mos Művekhez írtam egy
tem választ, hogy a Pe-
a mikor kötik be a 220
s megírtam, hogy háztar-
sárolni, de az áram átál-
zük függővé, hogy mikor
nkat.«

laszt. Csakhogy nem volt
yintéző ugyanis vagy nem
et, vagy nem figyelt oda
közben. Egyszerűen kül-
amely úgy szól, hogy az
ötés előtt időben értesíti
figyelt volna, akkor az is
is milyen örömet jelen-
etán hűtőszekrényt vásá-
tlött volna benne, hogy
etén az egész család mi-
t, s milyen nagy gonddal
ményt. Bizonyos, hogy az
en, figyelmetlen válasz őt
élégítette volna ki, sőt fel
r is csak őszinte, néhány
rajta kívül sokan mások,
fordulnak.

levelet. Nagyon reszkethe-
lat fogta és megcímezte a
ek. *»Közérdekű rovat«* —
kapott nyers válasz miatt
or közérdekről ír, mert a
válasz valóban közérdek.
ért nem így válaszolnak az
bizonyítja, hogy a durva
-egy ember önérzetén. A
tyolatból szennyes, foltos
eklamált, azt vágták oda:
ı embereket, úgy akarnak
ártérítést kérnek.« Pedig
a, »ne haragudjék, néni,
ılhatott elő ez az eset, s
a hiba nálunk történt,
még csak el sem kötelez-
nilyen kártérítési összeg

sötétség előzte meg.

A heves széllel alázúduló mintegy *félmilliárd liternyi víztömeget* negyedórás *jégeső* váltotta fel. A mogyoró, sőt egyes helyeken *dió nagyságú jég* néhol károkat okozott.

A tűzoltók *tizenkét esetben* vonultak ki a XI., a XII. és a II. kerületbe, ahol egyes helyeken *derékig érő vizet* szivattyúztak

A mentőknek két *»viharáldozatuk«* volt. A Soroksári úton *Kolbert Antalné* a zuhogó esőben egy

asszony
strando
keltett
lám.
nem tö
csapódá
nyékén
embere
a rémü
az ijed
baja n

Az ország több helyén is tombolt a zivatar. *Miskolc* és *Siófok* is kapott ízelítőt, a Meteorológiai Intézet szerint most kezdődő zivatarsorozatból.

(sz. gy.)

KICSERÉLIK A SZABA
kábel szigetelése a híd
zik, tönkremegy. Az Elek
vasút kábelfektető csoport
új kábel 437 méter, s n
150 ember

Harmadik napja tüntet az iráni reakció

A keddi és szerdai zavargások után, *csütörtök reggel Teheránban már több helyütt megindult a forgalom és megkezdődött a romok eltakarítása.* További utasításig *hadbiráskodást és éjszakai kijárási tilalmat* rendeltek el. A csoportosulás tilos. Az *AP* rámutat, hogy ilyen intézkedéseket legutóbb csak 1953-ban foganatosított a kormány.

A *TASZSZ* csütörtök délutáni jelentésében megállapítja, hogy Irán különböző körzeteiben *folytatódnak a reakciós papság által sugalmazott kormányellenes megmozdulások.*

Miután Teheránban és környékén kihirdették az

Osztrák államválság a Habsburg-konfliktus miatt

Eltemették XXIII. János pápát

Az Osztrák Szocialista Párt kongresszusa heves felháborodással ítélte el a Néppárt kísérletét, hogy a parlamentet kikapcsolva, visszaengedjék Ausztriába Habsburg Ottót, sőt kezére játsszák a volt császári család 700 millió schilling értékű, állami kezelésbe vett vagyonát. Pittermann alkancellár, a Szocialista Párt elnöke beszédében rámutatott, hogy a kialakult államválságért a Néppárt felelős.

Általános részvéttől kísérve temették el csütörtök délután XXIII. János pápát a Szent Péter bazilika kriptájában előkészített sírhelyére. A kilencnapos gyász után, június 19-én ül össze a pápaválasztó konklávé.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Moldován István
Szocialista Művészetért
1966 FEB - 3.

1021

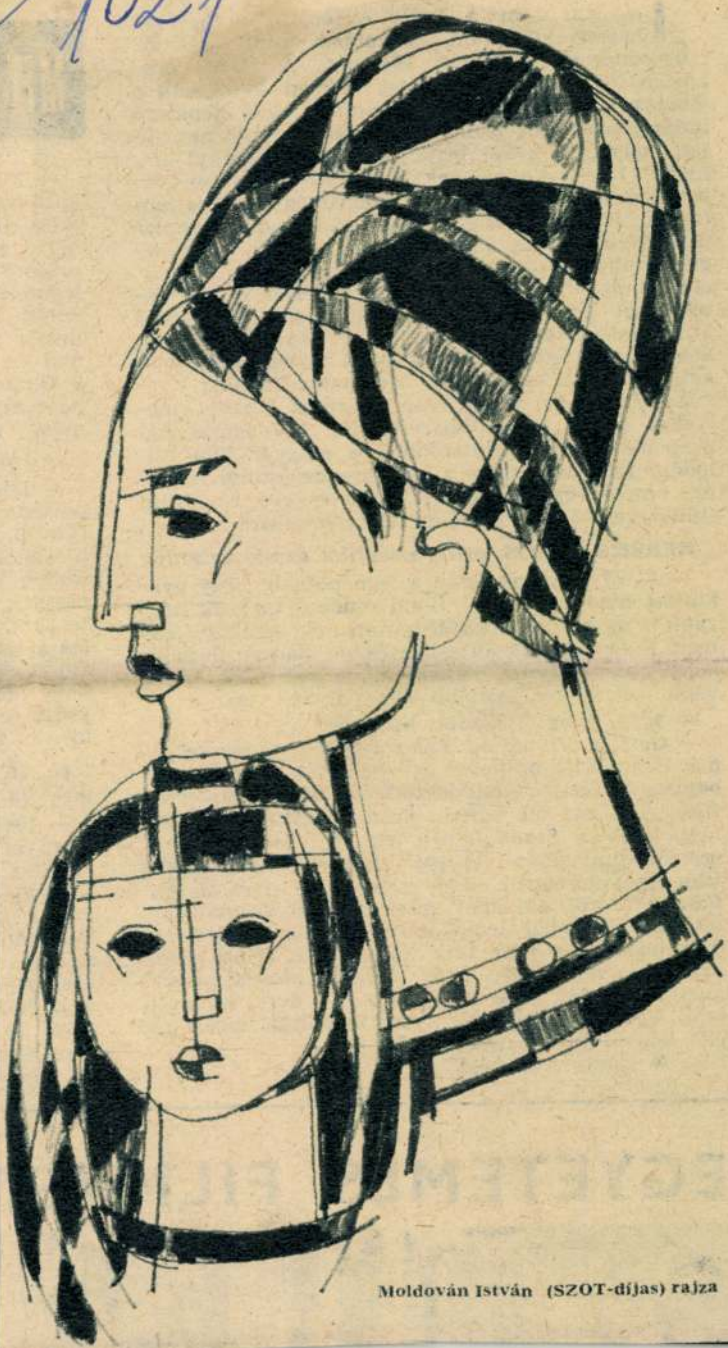

Moldován István (SZOT-díjas) rajza

A magyar fil
aratott kül
csúcsesztendőnek
három fesztiválo
moszkvai nagydíj
tudományos film
kapott nagydí-
jat, hogy csak a két legjelentősebb eredményt említsük. Ilyen eredményekkel egyetlen korábbi évben sem dicsekedhettünk. S talán még ennél is fontosabb: itthon is ismét márka kezd lenni a magyar film. Nyolc hónap alatt mintegy egy és háromnegyed millió nézője volt *„A tizedes meg a többiek"* című magyar filmnek. 1966-ra ismét húsz nagyjátékfilmet tervez a négy játékfilm stúdió, egyenlő arányban és 341 rövidfilmet a hét rövidfilm stúdió, beleértve a *Balázs Béla, a tv*, a propagandafilmeket, a katonai és külföldi bérmunka filmeket.

Az elmúlt év tehát olyan sikereket hozott, amelyeket nehéz lenne túlszárnyalni, sőt egyszerűen megismételni is. Folytatódik-e a magyar film fejlődése 1966-ban? Erre a kérdésre kerestünk feleletet, amikor egy játékfilm stúdió és egy rövidfilm stúdió vezetőjével beszélgettünk terveikről.

HERSKÓ JÁNOS, *a III. játékfilm stúdió vezetője:*

— A mi stúdiónk talán a legnépesebb: négy gyakorlott rendezőn túl 11 fiatal rendező tartozik hozzánk, s az utóbbiak közül három már rendezett filmet. Éves tervünk öt film. Ebből három forgatókönyv már teljesen készen áll a gyártásra, a további két helyre legalább 5—6 pályázó van.

— Melyek az elfogadott könyvek?

— *Gertler* Viktor és *Szász* Péter forgatókönyvének címe kissé pestiesen így hangzik: *„És akkor a pasas..."* Gertler élettapasztalatain alapuló szkecsfilm. A filmet februárban kezdi forgatni. A következő könyvet *Szabó István* írta és ő is rendezi. A szerzői film címe: *„Az apa"*. Lírai-filozófiai játékfilm egy valóságos életbeli és filozófiai érzésről, egy fiatalemberről, aki apát keres. A film drámai elemekből áll, tehát leginkább a drámai megjelölés illik hozzá. A harmadik könyvet én írtam *Bíró Zsuzsa* társaságában, *Soós Magda* kisregényének alapján. Címe: „Hat nap". Egy 17 éves leányról szól. Véletlennek látszó nyári kalandjai során az élet bonyolultságát ismeri fel.

— A stúdió törekvései?

— Min
közönség
szégyelle
biek", a
mögött".
legutolsó
vábbi k
nem a n
mai és
a filmek
nézőszám
nyítva a

— Hog

— Lén
portban,
túlozni,
a légkör,
Ebben v
szernek,
tek, mint
los a sze
stúdió t
hogy idő
juk a fil
kisfilm s

DEÁK
tatófilm

— 1965
fesztivál
(Vadász
kács Gá
Félix). A
Rájöttün
zelálló r
készítenü
is kell. A
nikai és
gére lenn
és világs

EGYETEMES FILMVET

„Az ösztöndíjat tőlünk is kapod!"

Új mecénások

Közismert, hogy állami ösztöndíjként évente sok-sok millió forintot kapnak a dolgozók tanulni vágyó gyermekei — nem is szólva a tanulásukat elősegítő sokféle más támogatásról. Most új mecénásaik támadtak — méghozzá a gyárak, a tanácsok, az állami gazdaságok és a tsz-ek »személyében«.

A Csepel Vas- és Fémművekből például 22-en jelentkeztek különböző egyetemek nappali tagozataira. És közülük egyelőre nyolcan esélyesek a gyári nyereségből, illetve igazgatói alapból juttatható társadalmi ösztöndíjra. De mint Jenei József, a vasmű oktatási osztályának vezetője mondja: a felvételi vizsgák eredményeitől és az egyéni körülmények mérlegelésétől függően még több csepeli munkásfiatal is számíthat ilyen ösztöndíjra.

● Egy szigorú, de kellemes feltétel

— Természetesen az adományozási szerződésben rögzített konkrét feltételeken kívül — fűzi hozzá Jenei elvtárs —, az egyetemekre kerülő valamennyi munkásfiatalunkkal szemben azt az alapvető követelményt támasztjuk: mindig hűek maradjanak osztályukhoz és munkáshatalmunkhoz, amely tanittatja őket...

Mint vélekedik erről Csepel egyik ösztöndíjas jelöltje, a Szerszámgépgyárban dolgozó *Széles Dénes*? A fiatalember az Esztergomi Gépipari Technikumból került ide 1957 augusztusában — s most elgondolkozva válaszol:

— Hirtelen csak azt tudom mondani, hogy ez a hűség számomra szinte természeti törvény. Olyan, mint például a fizika alaptörvényei. Hiszen ezek megértése, figyelembevétele nélkül nem lehetnék sem technikus, sem gépészmérnök, amire most készülök...

Április közepe óta szorgalmas látogatója az egyetemi előkészítő tanfolyamnak, amely a felvételi vizsgához frissíti fel az érettségi után üzemekbe került fiatalok fizikai és matematikai ismereteit.

— Igaz, eredetileg még később halasztottam a továbbtanulást — jegyzi meg — és akkor is csak az esti egyetemre akartam beiratkozni. A nappali egyetemre szóló üzemi ösztöndíj azonban olyan váratlan szerencseként ért, hogy erről még álmodni sem mertem. Özvegy édesanyám, aki egy vidéki földművesszövetkezetben dolgozik és rokonaim szintén úgy örülnek a 650 forint üzemi ösztöndíjamnak, hogy megígérték: ha sikerül a felvételim, ők majd »családi ösztöndíjjal« kiegészítik...

Végül megkérdezzük Szélest: vajon szívesen vállalja-e a társadalmi ösztöndíjnak azt a feltételét, hogy egyetem után az első öt évet az őt küldő üzemben kell ledolgoznia?

— Azt hiszem, ennél kellemesebb feltételt még sohasem szabtak egyetemre készülő fiatalembernek — válaszol derűsen. — Hiszen a visszatérés a legkevesebb, amivel meghálálhatom a gyárnak, munkástársaimnak, hogy az ő forintjaikból is tanulhatok...

● Akinek „felborították" a terveit...

Hasonlóan érez és gondolkodik *Sándor Etelka*, a Ruggyantaárugyár fizikai laboratóriumának technikus gyakornoka. Tavaly került ide a debreceni Vegyipari Technikumból, s úgy képzelte: három év múlva jelentkezik majd a vegyészmérnöki kar esti tagozatára. A gyár vezetői azonban — örömére — »felborították« a terveit, mert ösztöndíjukkal már az idén az egyetemre mehet, ha megfelel a felvételin.

A laborban dolgozó munkásasszonyok biztosak abban, hogy Etelka helytáll majd. Csak az foglalkoztatja őket, amire megjegyzés formájában már célzást is tettek előtte:

— Ha mérnök leszel, talán ránk se nézel majd...

— Már hogy gondoltok ilyet — méltatlankodott Etelka. — Hiszen a gumiipari szakra megyek, s ide jövök vissza a gyárba. Meg aztán az igazgató lehetővé tette, hogy a nyári vakációk alatt is itt dolgozhassak.

A laborbeli munkásnők félig tréfásan mondták neki:

— Na, jól van, Eta, bízunk benned és majd szemmel tartunk. Mert azt az ösztöndíjat tőlünk is kapod...

A Reanal Finomvegyszergyár expedíciós raktárában segédmunkásként dolgozik a gimnáziumban tavaly érettségizett *Philipp Ferenc*. Amikor társai megtudták, hogy a 19 éves nyurga fiú az orvosi egyetemre készül és az üzemtől ösztöndíjat kap — *Kiss Imre* raktárvezető összehívta beosztott dolgozóit és előttük gratulált Philippnek:

— Ferikém — szólt hozzá komolyan —, aztán ne hozzon szégyent az expedíció dolgozóira. Az egyetemen és utána az életben nehezebb feladat vár magára, mint nálunk. De ha nem felejti majd el, hogy az apja műszerész és hogy itt milyen szellemre, rendszeretetre s alaposságra tanítottuk — akkor biztos jó orvos is lesz...

● Az orvosjelölt is a családban marad

Némely üzemben — ahol csak mérnökeik utánpótlására gondolnak — talán csodálkoznak majd, hogy a Reanal orvosi pályára készülő munkásfiatalnak (sőt, egy pedagógusjelöltnek is) ad társadalmi ösztöndíjat. Pedig csak az erről szóló kormányrendelet szellemében cselekszenek. Hiszen az új értelmiség felnevelésénél a munkásosztálynak az egész ország sokféle szükségleteire kell gondolni. Igaza van az üzem párttitkárának, *Milei Máriának*, aki azt mondta:

— Bár nekünk főleg vegyészmérnökre van szükségünk és erre a szakra is adunk ösztöndíjat — de ha tőlünk valamelyik arra érdemes munkásfiú orvosnak, vagy más pályára készül, akkor is támogatjuk, mert bármilyen pályára lép — a »nagy családban« marad...

Erre a szellemre egyébként jó példa az is, hogy a Reanal a Philippel kötött ösztöndíj-adományozási szerződésben azt szabja feltételül, hogy mint végzett orvosnak először falusi szolgálatra kell majd mennie.

Az üzemek jó részében felismerik a társadalmi ösztöndíj nagy jelentőségét. Akad ám jó néhány vállalat és gyár, ahol így gondolkodnak: »Nem adunk semmilyen ösztöndíjat, mert ezzel csökkentenénk a nyereségrészesedést...

Szűk látókörű, önző szempont ez, amely méltatlan a munkásosztály felelősségéhez az ország és saját gyermekei jövőjéért. Vegyenek példát a Május 1. Ruhagyártól, amely három munkásfiatalnak az igazgatói alapból a kivételesen engedélyezhető havi 1000 forintos ösztöndíjat biztosít. A Ganz—MÁVAG pedig nyolc fiatal munkásának az ösztöndíjon kívül havi 48 órás munkalehetőséget is nyújt majd, hogy ily módon kiegészíthessék jövedelmüket.

Az ösztöndíj adásától még húzódozó üzemek és gazdaságok dolgozói, vezetői gondoljanak arra, hogy a szocialista építés mind több értelmiségi szakembert kíván. Munkáshatalmunk érdeke, hogy ezek többsége a munkások és parasztok gyermekei közül kerüljön ki. Méghozzá azzal az anyagi s erkölcsi »hátvéddel«, amit csak a társadalmi, üzemi kiválasztás és ösztöndíj biztosíthat.

Szenes Imre

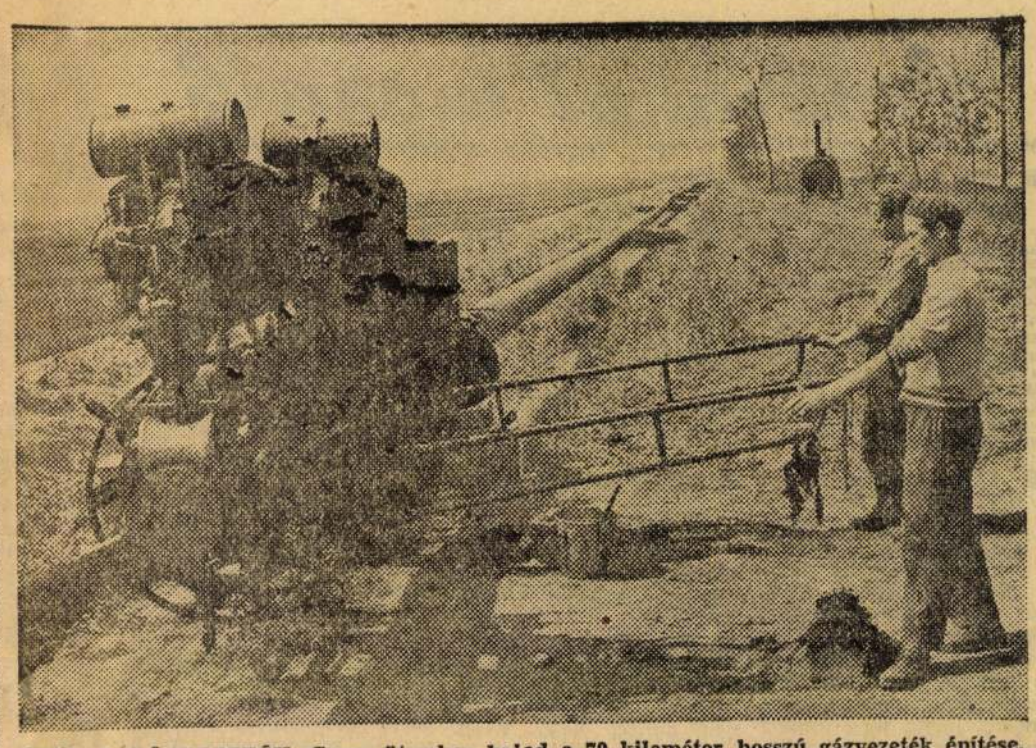

ÉPÜL A GÁZVEZETÉK. Gyors ütemben halad a 70 kilométer hosszú gázvezeték építése, melyen keresztül Sztálinvárosból a 2. számú kokszolóblokk üzembehelyezése után eljut Budapestre a kohógáz. Szovjet árokásó géppel készül az 1,5 méter mély árok, melybe az összehegesztett és szigetelt csöveket fektetik. A gázvezeték elkészültével több ezer budapesti háztartást tudnak bekapcsolni a gázfogyasztásba. A képen: Az árokba helyezés előtt géppel szigetelik a gázvezetéket *(Novotta Ferenc felvétele)*

A turistaházakkal kapcsolatos panaszokról

nyilatkozik a Magyar Természetbarát Szövetség és a Turistaházakat Kezelő Vállalat

Május 24-i számunkban »*A természetjárókat kinézik, a penziósokat megtűrik — egyes menedékházakban*« című riportunkhoz a *Turistaházakat Kezelő Vállalat* és a *Magyar Természetbarát Szövetség* is hozzászólt.

»A konyha irányításáról, a gondnok magatartásáról írt bírálattal egyetértünk — hangoztatja a többi között a *Turistaházakat Kezelő Vállalat* vezetősége. — A *Lajos-forrási Ságvári Menedékház* gondnoka is jól ismeri az előírásokat: *májusban nem tálalhat tavaszias ételnek egyáltalán nem mondható kocsonyát a penziósok elé.* A gondnok modoráról szóló kifogásokkal is egyetértünk. *Kisházi Iván gondnoknak magatartása — és ez nemcsak a cikk írójának a megállapítása — az utóbbi időben szembetűnően megváltozott.* A vendégekhez udvariatlan, *különbséget tesz jól fizető és szerényebb anyagiakkal rendelkező vendégek között.* Miután a ház gondnoka idáig sok dicséretet kapott, beérjük ezúttal feddéssel. Hisszük, hogy újabb panaszra nem ad okot.«

»A *Népszava* cikke nyomán egyébként *most már szigorúbban elllenőrizzük, vajon a menedékházakban felszolgálnak-e egytálételt és üdítő italokat.* Törekvésünk, hogy a *természetbarát szövetség* tagjainak előnyöket, kedvezményeket biztosítsunk, jó gazdálkodással pedig milliókat gyűjtsünk új házak építésére, a meglevők fejlesztésére, karbantartására.«

És hogyan vélekedik a Magyar Természetbarát Szövetség?

»Nem véletlen a turistaházak gondnokainak szemlélete, mert legtöbbje *minél kisebb rezsivel minél nagyobb forgalmat akar elérni.* (Bár a *Ságvári Menedékház* gondnokának eljárása kissé meglepett bennünket, mert eddig munkáját jó végezte.) *A forgalomhajhászás ellen a szövetség mindenkor tiltakozott*, és legutóbb a *Magyar Testnevelési Sporttanács* elnöksége is ilyen szellemben foglalkozott a *Turistaházakat Kezelő Vállalat* munkájával.«

»Már eddig is több ízben kértük a *Turistaházakat Kezelő Vállalat* vezetőségét, hogy a *Népszavában* most szóvá tett hibákat és az egyéb visszásságokat — amelyeket természetjáróink úton-útfélen tapasztalnak — számolják fel. A *Turistaházakat Kezelő Vállalat* vezetősége beéri körlevelek küldözgetésével, de *nem ellenőrzi kellőképpen, hogy utasításait a turistaházak gondnokai betartják-e.* Évek óta hajtogatjuk például, hogy minden turistaházban legyen a hét végén meleg étel. Legutóbb a *Nemzeti Bank* természetjárói panaszkodtak emiatt a *mátraházi Vörösmarty Turistaházra.*

Ma is gyakran előfordul, hogy a *Turistaházakat Kezelő Vállalat központjában ugyanazt a hálóhelyet egyidejűleg két személynek is kiutalják.* Erről panaszkodtak legutóbb a *Külkereskedelmi Minisztérium természetjárói és a Budapesti Építőanyagellátók sportkörének tagjai.* A *Nemzeti Bank* természetjáróit is érte hasonló meglepetés a turistaházakban.

A magunk részéről a *Turistaházakat Kezelő Vállalatnak* továbbra is minden segítséget megadunk, hogy munkáját a természetjárók érdekében minél eredményesebben végezze« — hangoztatja végül a *Magyar Természetbarát Szövetség.* **(ábel)**

Az autóbusz utasai

Nincs sem szabályos, sem rendkívüli világnap. Egyszerű hétköznap. Olyan, mint a többi, mint az év bármelyik hétköznapja.

Az autóbuszon sincs semmi rendkívüli. Olyan, mint a külvárosi buszok általában. Oldalán tört már a kék fény, s a fehúzott ablakszemek kopott rámáiban a tegnapi esők maradéka ül.

Még 6 óra sincs.

A rádió prognózisa derűs időt jósolt, s máris küszöbön az eső.

A sarki italboltban most húzzák fel a redőnyöket s a nyitott ajtóban — akár egy cirkuszi mutatványos —, megjelenik a csapos, vállán jókora szódásládával.

Arrébb egy unatkozó házmester akkurátus nyolcasokat rajzol a slaggal a járda porába.

A vezető beindítja a motort. Az éles pufogásra egyszeriben megmozdul az utca. Sietős léptek rohannak a gép felé. Valahonnan a felső emeletről — esőkabát repül egy rohanó férfi után...

A hátsó ülésen egy fiatal leány álmodik. Az előbb még ott álldogált frissen, tarka ruhásan, a hajnali tejeskávé, kedves otthonos illatával a kocsi peronján — s már álmodik. Karra billent fejjel, minden porcikájával. Csak nagyon-nagyon fiatal leányok tudnak így aludni, ilyen önfeledt, gondtalan ellágyulással.

Különben is abban a korban — hiszen még csak 17 éves —, amikor minden alvás kevés és az egész világ beletartozik a »cuki« fogalmába. Mert nála minden »cuki«. A dobozgyár, ahol kis kartondarabkákat illesztget egymásra; a lellei üdülés; az új ruha, s a mama nem egészen legújabb, de azért daueros frizurája. Neki csak nevetés, meg alvás az élet, hiszen ott a mama, a család, meg a gyár...

A kalauz óvatosan lépked el mellette. Halkan a jegyeket kéri. A sportújságba belevesző, középkorú férfi, hirtelen megrándul, s automatikusan a mellényzsebébe nyúl. Amikor átadja a jegyet, felpillant. Szája széles, kedves mosolyra lendül.

— Á, maga az — kiáltja örömmel —, már azt hittem, hogy áthelyezték egy másik járatra. — A kalauz motyog valamit és a torkára mutat. — Influenza? — kérdezi amaz részvéttel. Az a fajta ember, aki mindig és mindenhol szívesen beszél. Nem valami olcsó szószártyárkodásból, hanem mert a vérében van a jóhiszemű, emberi közvetlenség.

— Tudja — meséli nevetve —, a múltkoriban hazajön a kisebbik fiam az iskolából. Bömböl. »Mégiscsak disznóság, hogy neki még sohasem volt influenzája.« — Úgy, kisfiam (hangja most szigorú lesz), te beteg akarsz lenni? Jó, rendben van. Aznap a fiú nem kapott mást, csak teát, meg kétszersültet, mert ugye, aki beteg, ne egyék mákos tésztát vacsorára.

Másnap aztán jött a fiú: »Papa, dehogy akarok én beteg lenni.« Nem is volt kutya bajuk se a fiúknak egész télen. Igaz — én mondom magának —, nagyon derék fiúk. Mondták is a műhelyben, mit csinálok a fiúkkal, úgy nőnek, mint a bolondgomba.

— Hogy mit? — várakozóan néz fel az ülésről a kalauzra. — Reggel hideg víz, aztán torna. Egy, kettő, három négy, Aztán ki az utcára. Akármilyen hideg van. Vasárnap felpakolunk és irány a zöld.

— Tudja, csak az a baj — hajlik halkabbá a hangja —, hogy a nagyobbik fiú nem akar tanulni. Pedig olyan esze van, mint a borotva. Ma reggel elővettem: vagy tanulsz, vagy odaadlak csilingáslegénynek.

— Csilingáslegény... — nevet hangosan a szón az ember — tudja az apám is mindig ezzel fenyegetett gyerekkoromban...

— Jász utca! — szakítja félbe a kalauz a nevetést, s odalép a kisleányhoz. — Kisaszszony süllyed a hajó!

A leány felugrik, s riadtan körülnéz. — No, mit álmodtunk, kislány? — hunyorog a kalauz.

— Gömbölyűt! Aztán puff neki, elgurult — kacag a leány, s már ugrál is le a lépcsőn. — Jaj istenem — riadozik, amint leért —, hol a jegyem — s futtában még felperget egy forintost a kalauz markába...

Újabb utasok jönnek. S lassan megtelik a döcögő nehéz bárka.

A Mauthner Sándor utcában egy sovány, markáns arcú ember lép fel. Ruhája kopott és szürke, s az orra alatt még ott füstölög a sebtiben szívott Kossuth utolsó szippantása. A kocsi közepén megtorpan. Láthatóan idegesíti, hogy minden hely foglalt.

A kalauz és a sportújságos még mindig beszélgetnek.

— Képzelje, a feleségemnek mostanában gyanús vagyok. Azt mondja, sokat vagyok a gyárban, biztos valami szép kiscicával. Anyukám — mondom neki —, bárcsak »kiscicákká« változnának azok a szőrös képű öreg fiúk, akikkel a kultúrgárdáról, meg az üzemi bölcsődéről tanakodunk...

Nevetés röpköd a kocsiban. Csak a szürkeruhás nem nevet. Mereven bámul ki az ablakon. Láthatóan gondok gyötrik.

Kora hajnalban már összekapott a feleségével. Az asszony előállott azzal a »szűzmáriás« képével, hogy nincs pénz. — Hogyhogy nincs, hiszen tegnap adtam oda kétszáz forintot — fordult feléje.

Az asszony csak sírt, hogy az ide, meg oda kellett. — Hát ez így nem mehet tovább — mondta akkor az asszonynak —, egy háromtagú család ennyi pénzből már házat is építhet, csak mi nem megyünk semmire. Próbálj egy kicsit spórolni. Az asszony erre felhúzta az orrát.

S ez mindig így megy. Akármennyit visz haza, mindig kevés. Pedig ugyancsak szépen keres az Angyalföldi Bútorban. Egyszer már megpróbálta kezébe venni a háztartást, de csak harag, veszekedés lett belőle. Hát ez nem mehet így...

— Dózsa György út — hallja a kalauz hangját, s hirtelen felriad gondolataiból. Az ajtóban valósággal összeütközik a sportújságossal. Leszállnak. — Eg magával, kalauzok gyöngye! Holnap pont ugyanebben az időben — integet lelkesen a sportújságos. S aztán elindulnak. Az egyik erre, a másik arra...

A kocsiban közben kicserélődnek az utasok.

A sportújságos helyén már egy fiatal siheder ásítozik, s ott, ahol nemrégiben a szürkeruhás gondolkodott, fiatalaszszony támaszkodik hároméves, kedvesen csipogó kisleánnyal.

Csak a sarokban gubbaszt még egy ősz öreg. Valahol a Rokolya utcánál kapaszkodott fel. Barátságosan integetett a kalauznak, s megszokott mozdulattal leül a sarokba.

Végállomás. Az autóbusz, amelyen nincs semmi különös, elérkezett rendeltetési helyére.

Az öreg is kikászálódik. — Mindjárt jövök, kolléga — int a kalauznak, s átcammog a sarki italmérésbe.

A rokonszenves pénztárosnő ismerősen bólint feléje. — Egy nagymálnát, ugye. A csapos elénnyújtja cigarettatárcáját. Az öreg barátságosan rámosolyog.

— Köszönöm, de nem. Tudja, inkább otthon szívnék — mondja lemondóan. De otthon nem lehet. Folyton csak az megy, »papa ne szívj, mert árt a szívednek«, meg »papa feküdj le, pihenj inkább...« Tudom én, hogy nem rosszból mondják ezt, de ha már az ember egyszer nyugdíjas...

A kalauz megjelenik az ajtóban. — Kalauz úr! Indulunk — kiáltja tréfásan egykori kollégájának, akinek, mióta nyugdíjazták, ezek a reggeli utak a nap legszebb percei. Az autóbusz felköhög, mint egy asztmás igásállat.

Gantner Ilona

Vasárnapi uozaik

TÖBB AUTÓBUSZ KÖZLEKEDIK – JAVUL AZ ELLÁTÁS A DUNAKANYARBAN

Évente körülbelül négymillió ember keresi fel a Dunakanyar kirándulóhelyeit és üdülőit. A nagyforgalmú üdülőhelyek közlekedésének és ellátásának javítására a Dunakanyar Intéző Bizottság tervet készített, amely egyik legfontosabb feladatának tartja a közlekedés meggyorsítását. Ezért a budai oldalon 15, a pestin pedig 5 farmotoros autóbuszszal többet járatnak. A budapest–esztergomi műutat és a váci műutat kiszélesítik. A növekvő forgalom szükségessé teszi a MÁVAUT-állomások korszerűsítését is. Javulnak az elszállásolási viszonyok. Az idén a tavalyinál lényegesen több, körülbelül 200 szobát igényelhetnek az érdeklődők a fizetővendéglátó szolgálatnál. A vendéglátóipar 1200 üléshellyel bővítette üzemeit.

Lenin-renddel tüntették ki Leonyid Leonovot

Leonyid Leonov szovjet írót Lenin-renddel tüntették ki. Az író 60. születésnapja alkalmából, a szovjet irodalom fejlesztésében szerzett érdemeiért kapta meg immár másodszor ezt a magas kitüntetést.

Osztrák közlekedési küldöttség érkezett Budapestre

Az új menetrend életbeléptével Budapest és Bécs között hetenként négy ízben új expresszvonat közlekedik, amely 4 óra 15 perc alatt teszi meg az utat. Az expresszvonat első útján Németh József miniszterhelyettes, a MÁV vezérigazgatója vezetésével magyar közlekedési küldöttség utazott az osztrák fővárosba. A küldöttség a kora esti órákban tért vissza Budapestre, s velük együtt osztrák közlekedési küldöttség is érkezett a magyar fővárosba. Az expresszvonat első útján jött Budapestre Maximilian Schantl, az osztrák vasutak vezérigazgatója is, továbbá az osztrák sajtó nagyszámú képviselője. Az osztrák vendégek vasárnap estig tartózkodnak Budapesten.

Szövetség a gyalogjárók védelmére

A párizsi rendőrfőnökségen új szövetséget vettek nyilvántartásba, amelynek alapszabály szerinti célja a gyalogosok érdekvédelme. Leszögezik, hogy a mai nagyvárosok lakójának joga van ahhoz, hogy teljes biztonságban járhasson az utcákon, átadhassa magát a séta örömeinek, s ne fenyegesse az elgázolás veszélye.

KITÜNTETTÉK a magyar könyvkiadás és könyvterjesztés legjobb szakembereit az ünnepi könyvhét alkalmából. Az Elnöki Tanács és a művelődésügyi miniszter kitüntetéseit, dicséró okleveleit szombaton adták át a Művelődésügyi Minisztériumban.

JÁTÉKPÁLYÁZATI FELHÍVÁS

A Magyar Nők Országos Tanácsa és a Belkereskedelmi Minisztérium kultúrcikk főigazgatósága gyermekjáték-pályázatot hirdet az Iparművészeti Főiskola és a Műegyetem hallgatói számára. Olyan új, a modern technika alapján készült játékokat kell tervezniük, amelyek a tíz éven felüli gyermekek szellemi képességeit, esztétikai érzékét, kézügyességét, politechnikai felkészültségét fejlesztik. Az első díj: kéthetes külföldi utazás. A pályaműveket szeptember 15-ig a Magyar Nők Országos Tanácsához (VI., Népköztársaság útja 124) kell beküldeni »Játékpályázat« megjelöléssel.

— RÓZSAKIÁLLÍTÁST rendez a Kertészeti Kutató Intézet budatétényi telepe. A bemutatásra kerülő és a helyszínen megvásárolható 10 000 rózsát Forrai Gábor, az Állami Operaház díszlettervezője állította össze. A kiállítás június 1-én délután 2 órakor nyílik és június 7-ig, 10 órától 20 óráig tekinthető meg.

BÜRTÖNRE ÍTÉLTEK A RÁDIÓS HERCZEGET

Hónapokkal ezelőtt beszámoltunk arról, hogy az V. kerületi ügyészség vádiratot adott ki a közismert rádiójavító Herczeg Géza ellen. Herczeg 1956 után specializálta magát a külföldi eredetí tánclemezek, magnetofonok, lemezjátszók vásárlására és eladására, annak ellenére, hogy nem kereskedői, hanem műszerész-kisiparosi iparengedélye volt. Szabálytalanul vezette könyvelését és az adóhatóságokat is félrevezette. A központi kerületi bíróság most hirdetett ítéletet Herczeg ügyében. Bűnösnek mondták ki üzletszerű és jelentős illetéktelen nyereség érdekében elkövetett árurágító üzérkedés büntettében, valamint pénzügyi bűntettben. Ezért Herczeg Gézát két év és kéthónapi börtönre, és hatezer forint vagyonelkobzásra ítélték. Herczeg felmentésért fellebbezett.

— DOBI ISTVÁN, a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának elnöke a Tunéziai Köztársaság nemzeti ünnepe alkalmából táviratot intézett Habib Burgibához, a Tunéziai Köztársaság elnökéhez, amelyben a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa és saját nevében fejezte ki jókívánságait.

— NAGYSZABÁSÚ KULTURÁLIS SEREGSZEMLE kezdődött szombaton este a Központi Tisztiház színháztermében a néphadseregünk helyőrségeinek tiszti klubjaiban, valamint a Központi Tisztiházban működő öntevékeny művészeti csoportok részvetével. A kulturális seregszemlét vasárnap délután folytatják. A szereplők száma meghaladja az ötszázat.

— SIKERREL MUTATTÁK BE a Petőfi Színházban szombaton este V. Blazek csehszlovák szerző »Mesébe illik« című, mai tárgyú zenés vígjátékát.

— Szakadékba zuhant egy expresszvonat Közép-Jáván, 110 ember halt meg. Az Antara hírügynökség megállapította, hogy ez a vonatszerencsétlenség a legsúlyosabb egész Indonézia történetében.

— MEGNYÍLT MOLDOVÁN ISTVÁN festőművész képeinek tárlata a Kulturális Kapcsolatok Intézetében. A 42 akvarell és olajfestmény Moldován István Romániában szerzett művészi élményeit tolmácsolja a magyar közönségnek.

× **Halálozás.** Dr. Glück Emil és dr. Glück Zoltán értesítik mindazokat, akik ismerték és szerették, hogy édesanyánk, özv. Glück Arnoldné, szül. Stadler Szerén elhalálozott. Temetése 1959. május 31-én du. 1 órakor a rákoskeresztúri temetőben.

Gergely-Szűr: A NAP REVÜJE

VASÁRNAP, május 31

A Nap kél 3 óra 52 perckor, nyugszik 19 óra 31 perckor.

Szeretettel köszöntjük névnapjukon PETRONELLA nevű kedves olvasóinkat.

A nap kérdése:

— Megijedt a bor attól a hírtől, hogy vasárnap is árusítanak tejet?

Vasárnapi konferansz

Jó reggelt kívánok! Olvasom a Népszavában, hogy a philadelphiai statisztikai hivatal szerint a franciák és a japánok beszélnek a leggyorsabban. Ezen hosszan elgondolkoztam, mert – mit tagadjam? – régi problémám, hogyan kell beszélni, gyorsan, vagy lassan. Eredetileg lassan beszéltem. Erre az emberek azt mondták, hogy nem érnek rá, gyerünk kérem, más dolgunk is van, frissebben, frissebben, ne szuszogjon, nem hallgathatjuk magát reggelig, gyorsan a lényeget apuskám, aztán pá! Jó, elkezdtem gyorsan beszélni, »Ne hadarjon! – utasítottak rendre. – Egy szót sem érteni az egészből! Szerencse, hogy úgyse érdekes, amit mond . . .« Elkezdtem se gyorsan, se lassan beszélni, olyan közepesen. »Szürke!« – mondták az emberek ajkbiggyesztve és oda se figyeltek. Elkezdtem kiabálni. »Megsüketülünk!« – dugták be a fülüket. Lehalkítottam a hangom. »Nem hallani!« – bömbölték. Hosszan beszéltem. »Terjengős!« – mondták. Röviden beszéltem. »Buta ember, nincs mondanivalója!« – mondták. Mit tehettem?

Elkezdtem írni.

MAI DÍSZ-TÁVIRATUNK

blaha lujza teeri jaarokeloek szivboel gratulaalok oenoeknek hogy kedvenc teruekoen ismeet egy szeep parkban gyoenyoerkoedhetnek stop igaz hogy csak autopark de az is jobb a semmineel stop

egyszerue elemeer

× **A Deák téren 1934-ben érettségizettek június 27-én 6-kor találkoznak a városligeti Gundelban. Értesítést kér Orphanides, I., Lógodi u. 29. 152–991.**

Egymillió tüzelőutalvány

Az idén hozzávetőlegesen egymillió dolgozó kap kedvezményes tüzelőt a SZOT akciója során, 400 millió forint értékű szenet és fát szállítanak a dolgozók pincéibe.

— A KÍNAI TUDOMÁNYOS AKADÉMIA »Tudományos hírek« című folyóiratának legújabb száma teljes egészében a magyar tudományos élet és a magyar tudomány eredményeinek ismertetésével foglalkozik. A többi között közli Rusznyák Istvánnak, az MTA elnökének és Erdei Ferencnek, az MTA főtitkárának cikkét.

AZ ŰR-MAJMOK A TUDÓSOK ELŐTT

Pénteken este szállították Washingtonba a két rakétautas növénymajmot, hogy ott legyenek az amerikai tudósok szombat délelőtti sajtóértekezletén. A két majom – miután már azzal dicsekedhettek, hogy 1500 mérföldet tettek meg egy rakétalövedékben – a legcsekélyebb érdeklődést sem tanúsította a fogadáson megjelent újságírók, fényképészek és katonai személyiségek iránt. Az egyik majmot egy washingtoni katonai kórház laboratóriumában, a másikat a haditengerészeti egészségügyi intézetben vetik tüzetes orvosi vizsgálat alá. A tervek szerint a két majom később a katonai kutatóintézetekben él majd.

– A FŐVÁROSI VILLAMOS VASÚT közli, hogy június 1-én 23 órától 4 óra 40 percig és június 4-én 23 órától 4 óra 40 percig a Rákóczi úti vágányok építése miatt a 44-es, 67-es, 68-as jelzésű villamosok a külső végállomástól a Baross térig közlekednek. A Baross tér és a Lenin körút között mindkét vágányon ingajáratot állítanak forgalomba, a Lenin körút és Március 15. tér között pedig szünetel a közlekedés.

— SÚLYOS BÁNYASZERENCSÉTLENSÉG történt a lotharingiai szénmedencében, a Merlenbach melletti Sainte-Fontaine aknában. A bányalégrobbanás következtében 15 bányász meghalt, 39 pedig súlyos égési sebeket szenvedett.

× **A MEDOSZ-székház Dózsa-termében (VI., Jókai u. 2–4) a MEDOSZ-szakemberek szakosztálya, a Magyar Agráregyesület és a TIT agrárszakosztálya által rendezett Mezőgazdasági Szabadakadémia záró előadása június 1-én ¼4 órakor lesz megtartva. Előadás tárgya: »A külkereskedelem és a mezőgazdasági termelés«, előadó: Mulató János, a külkereskedelmi miniszter helyettese.**

× **A Kosztolányi Dezső téri Bartók Színpadon május 31-én, vasárnap délelőtt 10 órakor és délután 3 órakor nagy vidám gyermekműsor.**

Kossa István miniszter Berlinbe utazott

Kossa István közlekedés- és postaügyi miniszter és több magyar közlekedési vezető szombaton este Berlinbe utazott, hogy részt vegyen a szocialista országok postaügyi minisztereinek konferenciáján. Kossa István közlekedés- és postaügyi miniszterrel együtt utazott Berlinbe Dandinzsov mongol közlekedés- és postaügyi miniszter is.

— MANOLISZ GLEZOSZNAK, az Akropolisz hősének szabadonbocsátása érdekében az Országos Béketanács táviratot intézett a görög királyság kormányához.

IPARITANULÓ-KIÁLLÍTÁS AZ IPARMŰVÉSZETI MÚZEUMBAN

Az Iparművészeti Múzeum egyik emeleti termében rendezett kiállítást a Dési Huber István Műipari Tanulóintézet. A fiatal hangszerészek, szőnyegszövők, faszobrászok, fényképészek, könyvkötők, optikusok, gépiparitanulók félévi vizsgadarabjaikat és a Tanácsköztársaság emlékversenyen díjat nyert munkáikat állították ki. Jancsó Gyuláné, az iskola első mestervizsgát tett tanítványa remekbe készült hegedűt és dobot állított ki. Szép volt Juhász Valentina intarziás dobozfedele is, amelyen a fiatal műasztalos-tanuló az 1919-es »Fegyverbe! Fegyverbe!« plakátot rakta ki.

– A NEHÉZIPARI TECHNIKUMOK DOLGOZÓ ÉS LEVELEZŐ TAGOZATAIRA június 30-ig lehet jelentkezni. Bővebb felvilágosítást a Nehézipari Minisztérium személyzeti és oktatási főosztálya ad.

— »SZELLEMI ZSONGLŐRÖK« címmel újszerű esztrád-műsort mutatnak be vasárnap délelőtt fél 11-kor a józsefvárosi művelődési házban.

Vasárnap leplezik le Ságvári Endre mellszobrát

Nagyszabású ifjúsági találkozót rendeznek vasárnap a II. kerületi fiatalok a Budakeszi út 5. szám alatt. Ebben a házban a fasisztákkal vívott tűzharcban halt hősi halált Ságvári Endre. Az egykori cukrászda kertjében leplezik le Ságvári mellszobrát.

— FIATAL KARMESTER, Sándor János, mutatkozik be kedd este a Zeneakadémián. A diploma-hangverseny műsorán Mozart, Bartók, Puccini és Sztravinszkij művei szerepelnek. Közreműködik Geszty Sylvia, Karikó Teréz, Déri Pál, Tarnai Gyula és a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara.

– A FŐVÁROSI AUTÓBUSZÜZEM június 1-én, hétfőn üzemkezdettől módosítja a 4-es járat útvonalát. A kocsik a Szendrő utcától a Fodor utcán, Orbán téren, Orbánhegyi úton, Stromfeld Aurél utcán át körforgalomban érik el a Lékai teret és innen jelenlegi útvonalukon közlekednek tovább. Június 1-én, hétfőn üzemkezdettől a Nagyvárad tér és Pestlőrinc Béke tér között a délelőtti és délutáni csúcsforgalmi időben 135-ös jelzéssel gyorsjáratot közlekedtetnek, amely csak a következő állomásokon áll meg: Nagyvárad tér végállomás, Könyves Kálmán körút, Kispest Kossuth tér, Kossuth Lajos utca, Vörös Csillag Traktorgyár, Pestlőrinc Baross utca, Szarvascsárda, Dalmady Győző utca, Béke tér – végállomás.

NINCS SIKERE AZ ELEKTRONIKUS HÁZASSÁGKÖZVETÍTŐNEK

AZ USA-ban egyre több a »házasulandók klubja«. Ezekben a klubokban elektronikus agy segítségével állapítják meg, kinek ki az ideális élettársa. A nők azonban szemlátomást idegenkednek a férj »gépi úton« történő kiválasztásától. A klubok nehézségekkel küzdenek a női tagok lényegesen kisebb száma miatt, Kaliforniában például e klubok 6000 tagja közül mindössze 1500 eladó lány van. Hiába a nagy reklámhadjárat, hiába hirdetik a klubok, hogy »férjjelöltjeink feddhetetlen erkölcsűek – feleségjelöltjeink egytől-egyig csinosak« –, az amerikai lányok zöme inkább a régi hagyományos úton keresi az »igazit«.

Csodagyerek

(Fantasztikus történet)

Történetünk hőse igazi csodagyerek. Olyannyira az, hogy a születését követő első órákban szülei néma döbbenettel adóztak valóban rendkívüli lényének. Az alig pár órás csecsemő ugyanis a tőle joggal várható bömbölés helyett pólyájából kihajolva, csengő hangon bejelentette, hogy most pedig elszavalja legújabb költeményét, melynek címe: »Hogyan lettem fiú és nem lány«. A rémület dermedtségét azonban hamarosan a szülők harsány öröme váltotta fel. Hiszen nem mindenkinek jut osztályrészül látni egy páratlan lángészt, aki világrajövetele után azonnal zseniálitásának teljes fegyverzetében tündököl. Ez új Pallas Athene látása lenyűgözte a szülőket, akik teljesen megfeledkeztek eredeti vitájuk tárgyáról, hogy Tihamérnak avagy Bendegúznak kereszteljék-e el csemetéjüket.

A csecsemő nem hagyott időt ahhoz, hogy eldöntsék ezt a kérdést. Villámgyorsan kibújt a pólyából, öles léptekkel a szekrényhez sietett és öltözködni kezdett. Édesapja holmija kissé nagynak tűnt, de a kabátujjak és nadrágszárak felhajtása után használhatónak bizonyult.

— Hová, kisfiam — rebegte a féltő édesanya.

— A szerkesztőségbe — felelte zordonan fia és a kabát belső zsebéből szivart vett elő.

— Donnez moi de feu, s' il vous plait — mondotta könnyedén. Röviddel ezután már az irodalmi szerkesztő szobájában találjuk, amint kéziratai közül válogatja ki a legsikerültebbeket.

— Ez itt egy kisebb trilógia — mormolta szórakozottan. — Ez persze nem irodalmi lapba való. Ellenben talán ez a novella . . .

A szerkesztő szemöldöke magasra szaladt. — Zseniális — dörmögte elragadtatva. — Zseniális! . . .

Hangosan ezt mondta:

— Még fejlődnie kell.

A csodagyerek meglepődött és keserű szájizzel ment ki a szerkesztő szobájából. Hiába élt volna le három teljes órát? Tehetségét nem becsülik . . . Ekkor a folyosó szegletén egy két év körüli kisfiúba ütközött. Haja nevetséges frufrura volt nyírva. Pénzt számolgatott.

— Egy éjbeszéjéért nem is olyan sok — mondta és atyaian hősünk vállára ejtette kezét.

— Pisztike vagyok.

Hősünk ekkor értette meg kudarcának igazi okát:

Neki még nem volt neve.

Kassai Ferenc

Megvásárlásra ajánlunk:

új 600×160-as lovaskocsi kerékabroncsot, minden egyméretre, valamint felújított Pobeda és Csepel kerékabroncsot, cseredarab leadása ellenében. Minden típusú kerékabroncs javítását vállaljuk.

Vásárolunk:

selejt Csepel kerékabroncsot, minden mennyiségben, kg-árban.

Autótartozékokat Gyártó és Javító Vállalat,

Budapest XIV., Dózsa György út 3. Telefon: 207–960, 59. sz. mellék

A Lőrinci Vattagyár megkezdte a magyar szintetikus műszállal töltött

„PEHELY" DANULON PAPLANOK

gyártását. A pehelykönnyű, meleg, mindkét oldalon brokát paplanok a legkényesebb igényeket is kielégítik.

Vásárolhatók a MAGYAR DIVATCSARNOKBAN és a SZIVÁRVÁNY ÁRUHÁZ összes üzleteiben, olcsó áron.

ÁRA 470 FORINT

Kérjük a kedves vásárlókat, hogy a használat közben szerzett tapasztalataikról értesítsék a

LŐRINCI VATTAGYÁRAT, Budapest, XVIII., Reviczky utca 9

megcsalatva az ítéletnapig

NÉMET FILM

Bemutató: június 4

14 éven alul nem ajánlott!

Vasárnap du. ½2 órakor

GALOPPVERSENY

MEGNYÍLT A

Rózsakert

A

MARGITSZIGETEN

Halászlé

Túróscsusza

Az állami gazdaságok minőségi borai

Esténként

KÓCZÉ GYULA és cigányzenekara muzsikál

MEGNYÍLT a margitszigeti

***Casino* étterme**

Kitűnő vacsorák, hűtött italok

JÉGKRÉM

Mindennap: Zene — Tánc

Játszik: a CASINO TÁNCZENEKARA

Vezeti: Marossi István

Moldován István

festő

Szabad Nép

)MBAT, 1955. SZEPTEMBER 17

EK ☆ ☆

— **A Csók István Galériában** pén- teken ünnepélyesen megnyitották Moldován István festőművész gyűjteményes kiállítását. Moldován Istvánnak ez az első gyűjteményes kiállítása, amelyen mintegy 70 olajfestménye szerepel. A kiállítást október 5-ig tartják nyitva.

Moldován István

K

Moldován István kiállítása

Moldován István a *Csók István Galériában* állította ki műveit. Választékos műgond, a kép teljes kiérlelésének, befejezettségének igénye jellemzi festményeit, kísérletszerűt, vázlatjellegűt még kivételként sem találunk közöttük.

A tüzes, sötét izzású színek szeretetét talán Thormától tanulta, bár legtöbb festménye inkább Koszta, Nagy István, Tornyai rajongójára vall. Képei közül a legsikerültebbeknek a tájait érezzük, azokat a műveit, amelyekben ízes népisége a legönkéntelenebbül érvényesül. A *Falusi utca, Kutas táj, Patakos táj,* hangulati telítettség szempontjából Moldován legtartalmasabb alkotásai. Tájain éppúgy, mint csendéletein és portréin az egész képet sűrűn betöltik a telt színek és plasztikus formák. Meggyvörösök mellett átható búzakékek világítanak, s a hegyvonulatok sötét tömegét nem a világos levegőég hátterével oldja fel, hanem súlyosan gomolygó, szürke felhőkkel egészíti ki. Csendéleteinek előzetes, gondos elrendezése s népviseletben ábrázolt modelljeinek beállítása azonban — bármennyire is szinte testies valóságú és közvetlen a megfestésük — nem válik javára Moldován művészetének.

A kiállítás legszebb darabja azonban a portrék közül kerül ki. Igaz, hogy ettől a kisleányarcképtől távol áll a reprezentatív jellegnek az az igénye, amit itt-ott hátrányosnak éreztünk. Egészen kisméretű képecske ez a leányportré, festésmódja, homálybavont és mégis erőteljes színei Moldován legmesteribb alkotásává teszik. A tájképek tanulságával egybevetve arra vall, hogy Moldovánnak az önként adódó, keresetlen, beállítás nélküli témákat kell elsősorban kultiválnia.

Kálmán Mária

A finnugor nyelvészeti konferencia

A finnugor nyelvészeti konferencián csütörtökön délelőtt *Fokos-Fuchs* Dávid, a nyelvtudományok kandidátusa *A névragozás történetéből* címmel tartott előadást. A délutáni ülésen *N. Sebestyén* Irén, a nyelvtudományok kandidátusának előadása hangzott el *Birtokviszony-kifejező szerkezetek a szamojédban és az uráli genitivus kérdése* címmel.

Magyar Nemzet 1955. máj. 20.

5/P

MOLDOVÁN ISTVÁN festő, SZOT-díjas
Budapest, 1911

Művészeti tanulmányait Thorma János nagybányai szabadiskolájában kezdte, majd 1931-40-ben Réti István és Szőnyi István növendéke a Képzőművészeti Főiskolán. 1948-50-ben állami ösztöndíjjal Romániában dolgozott, majd Olasz- és Franciaországban, a Szovjetunióban, Angliában és az Egyesült Államokban járt tanulmányuton. Először 1943-ban, Kolozsvárott lépett a közönség elé önálló kiállítással, ezt követően a Csók István Galériában (1955, 1961), a Kulturális Kapcsolatok Intézetében (1959) és a Mednyánszky Teremben (1971) voltak jelentősebb tárlatai. Külföldön Moszkvában, Szófiában, Varsóban, Párizsban, Bukarestben, Belgrádban, New-Yorkban, Montreálban, Torontóban és Delhiben állított ki. 1942-ben a Szinyei Társaság festészeti díjával, 1963-ban SZOT-díjjal, 1969-ben Milano város emlékérmével tüntették ki.- Alkotásain elsősorban gyermekkora szinhelyének, Kalotaszegnek, és ifjuságának, tanulóéveinek más erdélyi városai, falvai, tájai forma- és szinvilágát igyekszik dekorativ módon feldolgozni. Vannak témái, melyekre idők folyamán ujra meg ujra visszatér, mindaddig, amig festői és formai lehetőségeit a legkülönfélébb oldalakról ki nem aknázza. Szereti a széles felületeket, a vonalas tagolásokat, az erőteljes, mély szineket, a jellemző kék-vörös párositásokat. Képei nem térben, hanem frontálisan komponáltak és dekorativ megjelenésüek, tartalmuk, hangulatuk szerint majd mindig valami jó értelmü romantikus izzel, népies és etnografikus jelleggel.

Művés életrajzok 1975

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1973 7
ALFÖLD

1021
Moldován István

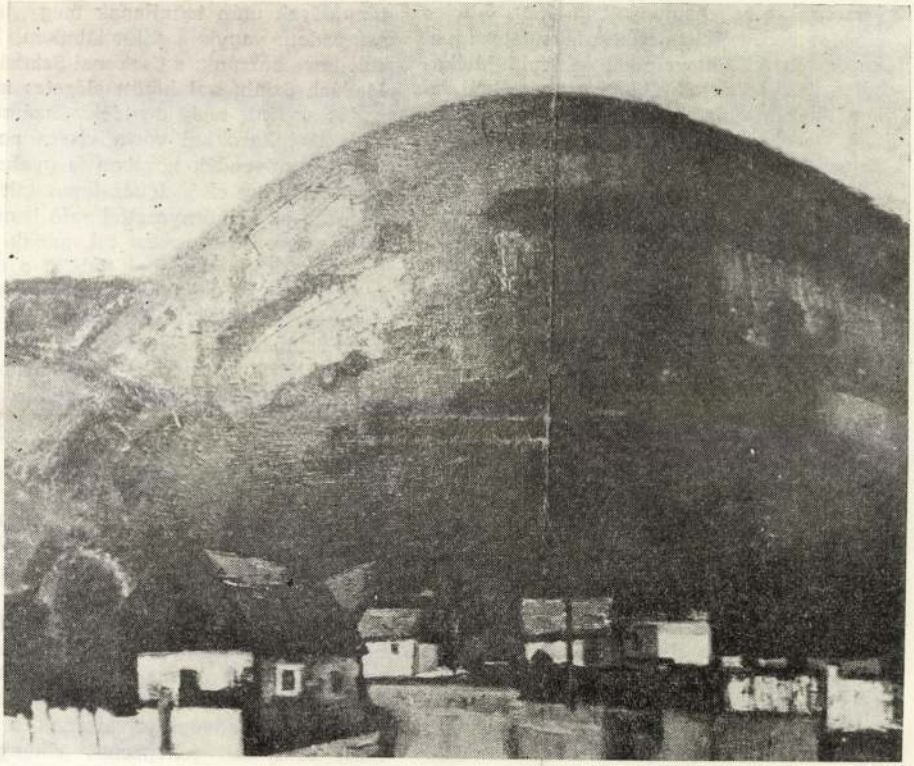

Moldován István: Kalotaszegi táj

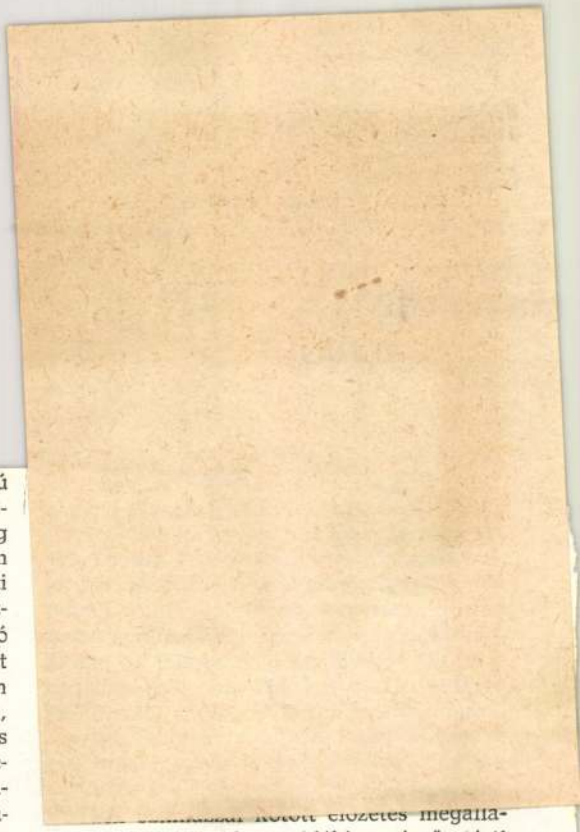

Kamaraszínháza volt, néztem Fagyejev Ifjú Gárda című színművét. Néhány napja érkeztem haza hadifogságból. Mint új tag ismerkedtem újra a *színházzal*, kóstolgattam az új ízeket, melyeket a hat esztendő előtti keserű emlékek helyett kaptam az egyre izmosodó, színesedő, egészségesen bontakozó új élettől. A szereplők közül alig néhányat ismertem, sok volt közöttük a fiatal, hiszen a ,,Gárda'' tagjai mind azok voltak. Szép, erőteljes, kiegyensúlyozott, telített, hiteles előadás volt. Lelkiismeretes, becsületes igyekezet tükröződött minden szereplő játékából . . . Egyszer csak a baloldali portálnál valami történt: megjelent egy alacsony, zömök, széles arccsontú, sűrű szemöldökű komszomolista . . . és megtörtént a varázslat!

Ahogy körülnézett gyanakvó, elszánt bátorságot sugárzó, csodálatos szemével, tekintete nyomán a színpad tereppé változott, a festett díszletek valóságos falakká, kerítésekké, bokrokká, buckákká váltak. A levegő megtelt feszültséggel, izgalommal, élettel.

Gerincemen végigfutott az a jellegzetes bizsergés, mely biztos jele az igazi élménynek, amit csak kivételes tehetségű hivatott művész játéka válthat ki az érzékeny nézőből.

– Ki volt ez? – kérdeztem elragadtatva a jelenet végén szomszédomtól.

– Soós Imre főiskolás . . . – mondták.

Ez volt első találkozásom Soós Imrével.

Ki gondolta volna akkor, hogy néhány év múlva, a főiskola elvégzése után, mint ifjú diplomást alkalmam lesz ezt a kivételes tehetségű, elragadó művészt, ennek a buktatókkal teli, félelmetesen szép és ocsmányságoktól undorító, csodálatos hivatásnak kezdeti lépéseinél segíteni.

[illegible] előzetes megállapodás szerint, mely a vidéki ,,száműzetés'' után tárt karokkal várta vissza neveltjét, aki már növendék korában is gyakran játszott ott. Imre első időben tapasztalt tartózkodását, az új környezettel való ismerkedés természetes várakozásán túl, annak tudtam be, hogy kissé bántónak találta a döntést, mely vele sem tett kivételt és elparancsolta már-már megszokott környezetéből, a Madách Színházból, ahol első színpadi sikereit aratta. Később kiderült, hogy többről van szó; egy-egy beszélgetésünk alkalmával kiszakadt belőle a panasz, az elégedetlenség önmagával, a felismerés, hogy még milyen keveset tud a mesterségből. Fiatalsága ellenére – vagy talán éppen azért – érezte az elfecsérelt időt, melyet a túl sok filmszereplés jelentett, s amely elvonta a lehetőségtől, hogy fokozottabban hatoljon be a számára érdekesebb, izgalmasabb színpadi alkotómunka mélyére. Az első évadban eljátszott négy szerep: Kastanov, a titkos szolgálat szovjet őrnagya; Józsa Mihály, Kossuth haláláig hű közhuszárja a Fáklyaláng-ban, vagy Mikszáth századvégi korrajzának, a Körtvélyesi csíny-nek jellegzetes, elkényeztetett aranyifja, és a felszabadulás utáni szovjet

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1971. SEP 15
Moldován István
NÉPÚJSÁG
Eger

1021

Gyöngyösi szüret '71

Képzőművészeti alkotások élményadó felvonulása

□ Kiosztották a díjakat
□ Kicsik és nagyok a tárlaton

Pillanatnyilag a város legjobb helyiségét kapta meg a megyei képzőművészek kiállítása a Berze Nagy János Gimnázium dísztermében. A félszáz mű: képek, plaketek, textilkompozíciók és egy kisplasztika mostani ünnepi felvonulása egyben bizonyíték is, mutatja azt a fejlődést, amit az immár másodjára megrendezett képzőművészeti tárlat önmagában elért a korábbi alkalomhoz képest, de mutatja az alkotók művészi kvalitásában is nyomon követhető pozitív változást. Inkább a belső tartalomra, mint a külső formákra gondolunk és egyben örömmel tesszük ezt a megállapítást.

Híven az illő és szokásos külsőségekhez, a szüreti tárlatot az alkalomhoz méltó szavak vezették be tegnap délután négy órai kezdettel. *Dr. Fülöp Lajos*, a városi tanács elnökhelyettese — aki egyben a gimnázium igazgatója is —, mondott ünnepi beszédet a tárlat közönsége előtt, akik között igen sok volt a művészet iránt érdeklődő fiatal. Megjelentek maguk a művészek is, hogy üdvözöljék a törzsközönségüknek számító gyöngyösi műértő barátaikat.

Dr. Fülöp Lajos örömmel hangsúlyozta, hogy a gyöngyösi tárlat már túlmutat a város és a megye határain. Elérte ezt sokszínűségével, a mondanivalójának hitelével és a művészi formaeszközök egyre határozottabb hatékonyságával. Az elismerő dicséretet fejeztek ki, hanem a művészetre figyelő ember igaz örömét afölött, amit a tárlaton láthat.

A díjak odaítélésében zsűri működött közre, ajánlása alapján a város díját az első helyen kiemelt *Moldován István*, a járási hivatal díját a második helyre sorolt *Molnár József*, míg az üdülési igazgatóság díját a harmadiknak feltüntetett *Kishonthy Jenő* kapta meg.

A kiállítást szeptember 24-ig nézhetik meg az érdeklődők. Délelőtt és délután is nyitva tart.

★

A gyöngyösi szüreti napok mai programja: délelőtt 10 órakor az Állami Zeneiskolában nyílik meg a virágkiállítás, amelyen hét kertészet mutatja be termékeit és virágkompozícióit.

A fotóművészeti kiállítás helye a Vak Bottyán Szakközépiskola aulája. Megnyi-

Az atticai tragédia

WASHINGTON:

A New York állambeli atticai börtönlázadás elfojtása minden más témát háttérbe szorított az amerikai sajtóban. Helyszíni tudósítások, szemtanúvallomások, vezércikkek, kommentárok vitatják Nelson Rockefeller New York-i kormányzó támadási parancsát és vetik fel a kérdést: *szükségszerű-e a vérengzés?*

Kedd reggelre a jelek szerint kikristályosodtak az álláspontok: az egyik véglet — többek között Reagan kaliforniai kormányzó — szerint nem is kellett volna tárgyalni a „forradalmár lázadókkal". A helyszínen levő politikusok, polgárjogi vezetők és újságírók szerint viszont „elsietett tragikus lépés" volt a négynapos tárgyalássorozat megszakítása és erőszak alkalmazása.

Valamennyi tudósítás kiemeli, hogy Rockefeller kormányzó Nixon elnök jóváhagyásával és támogatásával cselekedett.

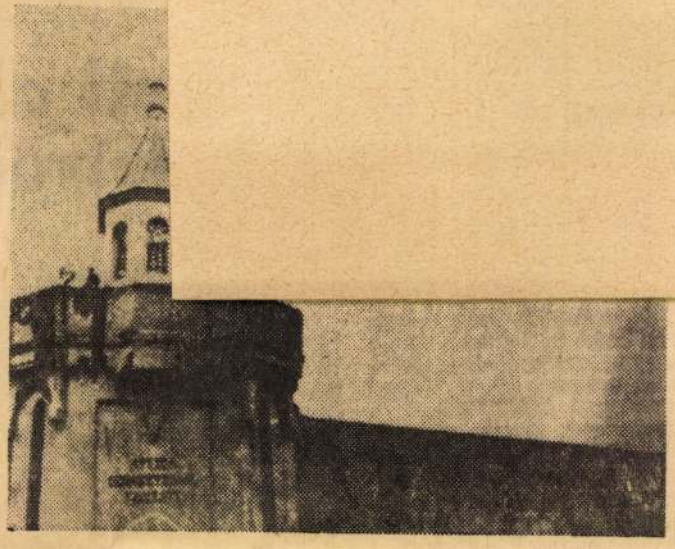

Az amerikai rendőrség a hadsereg segítségével leverte az atticai börtönlázadást és szörnyű vérengzést rendezett a foglyok között, akik viszont a börtönőrök közül szedett-vedett túszok közül többet megöltek. Képünkön katonai helikopterről támadják a fellázadt foglyokat.

(Telefoto — AP—MTI—KS)

így vélekedik Herman Badillo New York-i republikánus kongresszusi képviselő és Tom Wicker, a tekintélyes publicista — valamennyien a közvetítő bizottság tagjai.

Az ABC tv-hálózat fő-

megölték. „Jackson a radikális mozgalom mártírja lett, halála fokozta a radikális baloldal iránti érdeklődést a börtönökben. Az

MTI SAJTÓFIGYELŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 133-068, 337-748, 340-726

Moldovány István

NÉPSZABADSÁG

1971 APR 15

...vül erősen emelkedtek.

— A KÉPCSARNOK HÁROM BEMUTATÓTERMÉBEN nyitnak kiállítást péntek délután Budapesten, a Tanács körúti Medvetánszky Teremben Moldovány István, Nagykanizsán, az Egri József Teremben Székács Zoltán, Kaposvárott Vaszary János Teremben Bognár Zoltán festőművész kiállítása nyílik meg.

Moldovan István

MEGHÍVÓ

73158. — Képcsarnok V. Ny.

A KÉPCSARNOK MEGHÍVJA ÖNT

MOLDOVÁN ISTVÁN

FESTŐMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSÁNAK

ÜNNEPÉLYES MEGNYITÁSÁRA

1973. MÁJUS 10-ÉN

CSÜTÖRTÖKÖN DÉLUTÁN FÉL 6 ÓRÁRA

MEGNYITJA:

DR. TÓTH BÉLA
TANÁR, MŰVÉSZETI ÍRÓ

MEDGYESSY TEREM

DEBRECEN, VÖRÖSHADSEREG ÚTJA 31.

MEGTEKINTHETŐ: 1973. MÁJUS 10 — 26.
HÉTKÖZNAP 9,30 — 18 ÓRÁIG
SZOMBATON 9 — 14 ÓRÁIG

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1981 MÁJ 31

ÚJ TÜKÖR

Moldovány István festőművész

MOLDOVÁN ISTVÁN KÉPEI

Moldován István SZOT-díjas festőművész 70. születésnapja alkalmából kiállítás nyílt a budapesti Csók Galériában.

esz-
nagy
gőz-
dézte.
— a
ey le-
múlt
lomé-
ul? —
A mi
nevet
elytál-
ragyis
nették
onyok

vona-
Vidám
sakat
váro-
y kö-

Ne
kisva
gel,
együ
ból.
Mat;
zelmozdony ...
ment a halálba ...

Most azonban már nincs miben reménykednünk. Vasutunknak csak az emléke él. Ama ritka halottként siratjuk, akinek csak barátai voltak s néhány engesztelhetetlen ellensége. Megilletik Horatius búcsúsorai: Integer vitae scelerisque purus ... Jámbor életű és bűnöktől tiszta volt ... Hosszas egészség után élte virágjában hunyt el. S mint a legtöbb hősi halotté, az ő sírja is ismeretlen. Béke roncsaira.

MOLNÁR AURÉL

pontosak, van
jön meg a cik
hogy 30—35—
vérzés". — N
hormonkezelés
hozhatók, ker
lést.

S. Sándor A
feltétlenül az
idegzési zava
az).

„Egy huszoné
lét: „Szüleim
tást nem adtal
tem kérdezni
könyvekből k
reznem. Több
nagyon sok ké
csak kettőre
kapcsolatom
gátlásos vagy
hogy nem

ely főterén

1981.V.28. Televizió 19,3o/ ZJ.
TV-Hiradó 1
==========

1021

Moldován István festőművész

- A Váci utcai Csók galériában ma délután nyilt meg Moldován István festőművész kiállitása. Egy székelyföldi kép elé álltunk, mert Önről kettőt kell tudni, Kolozsvári indulását, és azt, hogy a Nagybányai iskola utolsó mestere.
- Hát igen, azt hiszem, mi vagyunk az utolsó generáció, akik még a Torma János és Krizsán János mester tanitványainak, és Réti mester tanitványainak mondhatjuk el magunkat. Erdélyben, Kalotaszegen nevelkedtem, Bánfihunyadon, Sárvásáron, Nyárszón, majd Kolozsváron kezdtem tanulmányaimat, és onnan Nagybányára kerültem. Soha nem gondoltam volna, hogy én alföldi képet fogok festeni. Annyira belém ivódott a hegyvidék, de egyszer megismertem Hódmezővásárhelyt, és hát az Alföldet, és rendkivül nagy hatással volt rám, -de úgy érzem, hogy ezekben a képekben is az erdélyi szinvilág, az erdélyi, mondhatnám azt, hogy a táj szerepel?
- Azt gondolom, hogy igen.
-- Nem beszéltünk arról, hogy a Szovjetuniótól Kanadáig, mindenütt voltak kiállitásai. Jelenlegi tárlata a Csók István Galériában június 11-ig várja látogatóit.

1981.V.28. Kossuth 10,3o/ ZJ.
Esti Magazin
==========
származású
- Moldován István erdélyi festő kiállitása ma nyilt meg a Csók Galériában. A művészt Szénási Sándor mutatja be hallgatóinknak.
- Mintha az emlékezés piros visszfényét látnám mindegyik képén
- És tegyük hozzá még a kéket. Hát nézze, azért van, mert Kalotaszegen nőttem fel, és a kalotaszegi varrottasok piros-kék szinekkel vannak varrva. Hát most a fehéret nem mondom, mert a fehéret mi festők nem nevezzük szinnek. Az én művészi hitvallásom a romantikus népi realizmus.
- Az előbb, amint beszélgettünk, azt mondta, hogy Padovában, ha jól emlékszem, meglátott egy csomó Gzsottó /fon/ képet, és azt mondta, magának, hogy tulajdonképpen nem érdemes festeni ezután. Gzsottó után. Most mit gondol, a művészi teljesitmény mellett mi lehet az,

1021
Moldován István festőművész

ami az embert mégis arra kényszeriti,hogy foglalkozzék müvészettel? A képviselet igénye teszi szükségessé?
- Nem találok rá szavakat.Az egyéniség.Tehát hogy egyátalán időszerüvé teszi,hogy egyátalán merjen az ember dolgozni.
- Ön fontosnak érzi magát azok előtt, akiknek fest?
- Én nagyon fontosnak érzem magam. Kolozsváron volt nekem az első kiállitásom 43-ban a megyeházán. És ott mindennap láttam egy férfit bejönni. És már mikor már hatodszor,hetedszer,nyolcadszor láttam,hogy benn van, és sok időt tölt el,akkor odamentem hozzá, és azt kérdeztem,hogy kollegához van szerencsém? Azt mondta,hogy nem. Én egy posta tisztviselő vagyok. Nagyon tetszenek a képei. Mondom, hát akkor tessék venni. Azt mondja, hogy hát nekem erre nincs pénzem, mert sok gyerekem van. És akkor egy olyan érzésem volt, azt mondtam, hogy és melyik kép tetszik magának? És akkor egy elég szerény kisebb képre mutatott, és én azt neki ajándékoztam akkor. Nagyon nehezen fogadta el, de neki ajándékoztam. Sajnos, még egyszer sem állitottam ki azóta Erdélyben.
- Erdélyben találkozott Ön avantgarddal?
- Igen.Igen.Hogyne.
- Divatos az most? csinálják? Magyar,meg román festők.
- Igen. Ha az ember az egész világot járja, mindenhol mondhatnám, hogy kisérletezés folyik.
- Most elkülönithető ez a két szárny? Nem akarom az egyiket konzervativnak nevezni, de tegyük föl az Ön romantikus realizmusa,és a kisérletezők, különválik,vagy keveredés
- Nem.Nem különithető el, sem indulatban, sem világnézetben, ez kizárólag az egyéniség kérdése. Egy nagy egységben vagyunk,ahol számon tartanak minket,és ahol vigyáznak ránk,tehát nekünk nincs most szükségünk arra,hogy ki külön harcoljunk,mert itt adva vannak a lehetőségek.

Moldován István, festőművész

1021

1983.IV.28. Televízió 2. 21.00/Rézbányayné

TV Híradó 2.

Moldován István festőművész alkotásaiból nyílt ma délután kiállítás Miskolcon, a Képcsarnok Vállalat Szőnyi István termében. A 72 esztendős SZOT díjas művész, aki a megnyitó után rögtönzött tárlatvezetést is tartott, mint önmagáról vallja, romantikus festő. Alkotásiaban elsősorban gyermekkora és ifjúsága színterének, Erdélynek forma- és színvilágát igyekszik dekoratív módon feldolgozni. Ma már talán

nem is láthatók utcai részletek és képviseletek vizuális emlékként jelennek meg vásznain. Szereti a mély színeket, a vonalas tagolásokat, a jellemző színpárosításokat.

Mo dovák István SZOT díjas festőművész tárlata május 12-ig tekinthető meg Miskolcon, a Szőnyi István teremben.

MTI SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Moldován István, festő-
művész

PEST MEGYEI HÍRLAP

1983 DEC 17

Tanya 1021

Tanyakúttal

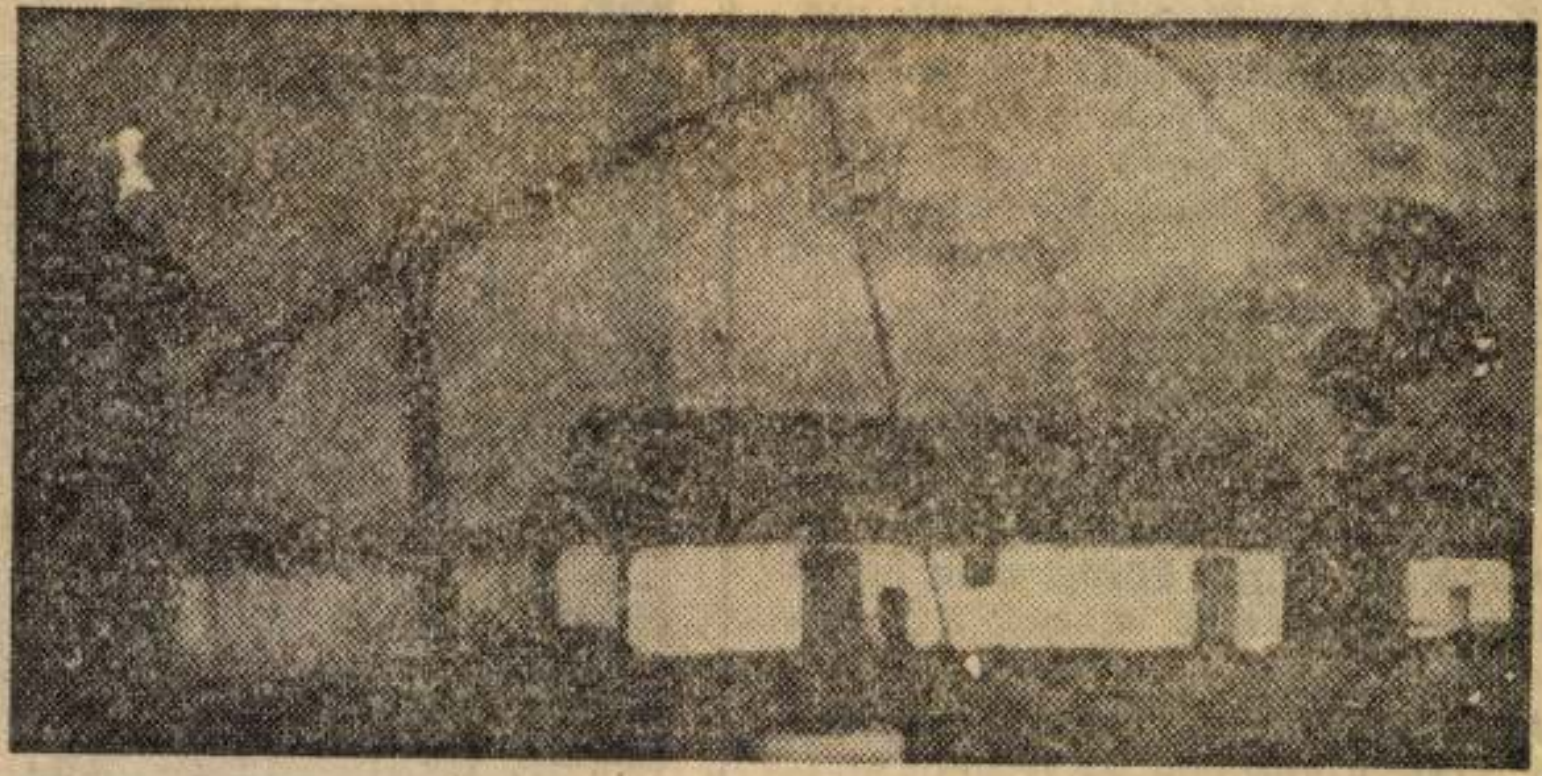

Moldván István festménye:

ológiai központtal S.
ön megkezdődött a r
entrum kialakítása.

Még mindig fővár

Minthogy korlátozott
erőforrások, az 1957—7
zak kiemelkedő esem
t nagyváros: *Miskc*
zeged, Pécs és *Győr*
ése. Az elképzelések
enekelőtt ezzel az ö
ellett megteremteni
ensúlyát. E koncepció
ogy ma már mintegy 850 ezer em-
er él ebben az öt centrumban.
Mindemellett tény, hogy a főváros
s a második legnagyobb város la-
osságának száma között még így is
saknem tízszerese marad a kü-
önbség.

A hatvanas évek végén ismét fel-
ángoltak a terület- és településfej-
esztésről folytatott viták. A politi-
ai vezetők, a szakemberek egyet-
rtettek abban, hogy vitathatatla-

Moldován István

Két kiállítás

Ragyogó erős színek és homokba rejtett képek

NAGYBÁNYÁN KEZDTE meg tanulmányait *Moldován* István — Thorma Jánosnál, Krizsán Jánosnál; s a *Nagybányai művésztelep* című, kisméretű festménye 1931-ből, áradó napsütésével, itt látható a *Vigadó Galéria* emeleti termeiben, néhány más korai mű mellett, melyek jelentőségükből, fényükből mit sem vesztettek az időközben eltelt öt-hat évtized során. A művész *önarcképeinek sorozata*, kezdve egy ma is modern, 1929-es tollrajzon, érzékenyen figyelő, ránk komolyan néző fiatalembert mutat, olyat, aki a szakmáját megbízhatóan elsajátítja, választott hivatását komolyan veszi. A fővárosba 1931-ben került fel, a főiskolán Réti István és Szőnyi István lettek a mesterei — és Szőnyi szellemujjának nyomát néhol, az ég párásabb sárgáiban vagy egy ló testének meleg barnáiban érzékelni vélem: a gyengébb és gyengédebb színekben.

Ugyanis az *erős színadás* vált Moldován István piktúrájának jellegzetességévé: bizonyára az Aba-Novák iskola hatása a negyvenes évek elején. Annál inkább a magáévá tehette az erdélyi hegyek közül jött fiatal festő ezt a tiszta és erős színhatást, hiszen tiszta levegő, erős sugárzás emlékét hozhatta magával. *Nem maradt tehát „nagybányai"*, miközben megmaradt erdélyinek, erdélyi tájaktól, típusoktól, népművészettől és építészettől ihletettnek, de művészetébe felszívta az akkori, a kortárs modernek eredményeit is.

Miután hangját így megtalálta, már nem sokat változott. Az ötvenes években színei sötétebbek, alkatának komolysága lép előtérbe (*Munkásnő*, 1952), s némi konstruktivista vonzalom látszik ipartelepek, hajótestek tagolásán. Színei napjainkra derűsebbek lettek, pirosan ragyognak a lányok kötényei-pruszlikjai valamelyik erdélyi templom előterében, a templom maga oly fehér, hogy szinte csattan, és egyre kékebbre mélyülnek a kék homlokzatú házak a kék alkonyatban...

MERŐBEN MÁS művészetfelfogás megvalósult műveit láthatjuk *Konfár* Gyula kiállításán a Vörösmarty téri *Csontváry Teremben*. Olyanokat, melyeket alkotójuk újabb s újabb rétegekkel fed el — azaz szűr át saját valóján, saját egyéniségén. A néző emlékezetében mintha drapp szín öntene el mindent, pontosabban a homok színe, még közelebbről a durvaszemcsés homok emléke... holott ezek a képek erős zöldeket is lövellnek ki magukból, súlyos vörösek véralvadásának nyomait is viselik.

Alighanem az ötvenes évek szocreál (valójában: posztimpresszionista) főiskolai képzésmódjára és műideáljára lett válasz egy befelé forduló művészben *a látvány elfedésének igénye*, az impressziók rejtegetésének vágya. S bennünk, akik tűnődve állunk képei előtt, olyan érzést kelt, mintha a művész az eredetileg naturálisan felfogott tájra vagy asszonyi portréra — akár a száraz sivatagi szél — csak hordaná, hordaná fel a homokot, tán valami kaján kíváncsisággal is, öngyötrő aggodalommal is: mi fog megmaradni a műből, mennyi szivárog át, mennyi szikrázik át?

Sok. A nehéz, már-már domborműszerűen kiképzett, térbelien plasztikus festékrétegek alól tájak lényegi vonásai fénylenek át, s a női portrék fejtartásában, nyaka vonalában olykor még Rembrandt valamelyik művének emléke is átdereng.

Ember Mária

tartott hasonló rendezvények közül az eddigi legnagyobb sikert hozták a Vilniusban, Litvánia fővárosában, április 14—20. között megrendezett *Magyar Gazdasági és Műszaki Napok.*

Hazánk gazdaságának megismertetése, új együttműködési formák feltárása volt az elsődleges célja a vilniusi magyar hétnek. E cél elérését szolgálta az a huszonmezőgazdaságunk különböző ágazatainak tevékenységéről, a magyar vállalatok által előállított termékekről, az üzemeinkben alkalmazott új gépekről, gyártási eljárásokról számoltak be litván kollégáiknak.

Előzetes megállapodás született arról, hogy rendezésében *jövőre* litván gazdasági és műszaki napokat rendeznek Magyarországon.

Konferencia-előzetes

Szervezők a korszerűsítésért

Hatodik alkalommal rendez szervezéstudományi konferenciát a *Szervezési és Vezetési Tudományos Társaság.* A háromévenkénti összejövetel helyszíne ezúttal Balatonföldvár, időpontja pedig április 25. és 26. Mint a rendezők előzetes tájékoztatójukon elmondták: az előadásokon és a konzultációkon a cél a gyakorlatban bevált legkorszerűbb módszerek bemutatása és széles körű alkalmazásuk elősegítése.

A plenáris ülésen és négy szekcióban összesen mintegy nyolcvan előadás hangzik majd el. A vállalati gazdálkodás, a termelési folyamatok, az üzemek belső irányításának fejlesztése és a szervezési újdonságok befogadási feltételei külön-külön szekcióban kapnak helyet. Nagy érdeklődés előzi meg azokat az előadásokat, amelyek egy-egy konkrét vállalat szervezeti kialakításának, vagy éppen átformálásának eredményeit mutatják be.

Az előzetes jelentkezések alapján a konferenciának mintegy négyszáz résztvevője lesz az ipar és a gazdasági élet különböző területeiről.

(b. n.)

MOLDOVÁN ISTVÁN

13.

MOLDOVÁN ISTVÁN KÉPEI

Moldován István SZOT-díjas festőművész 70. születésnapja alkalmából kiállítás nyílt a budapesti Csók Galériában.

MOLDOVÁN István

Magyar Nemzet, 1991. március 29. 11.p.

Kettős tükör

Sajátságos párosítás: a természetelvű és az elvont szemléletű festészet két neves képviselőjének munkáit állítja ki egymás mellett a Csontváry Terem a Vörösmarty téren. S hogy ez összebékíthetetlennek mondott két irányzat mily békésen megfér egymás szomszédságában: erre is jó példa a tárlat.

Moldován István festőművész, noha Budapesten született 1911-ben, gyermekkorát Erdélyben töltötte — s aki műveit ismeri, tudja, hogy nála nem holmi konjunkturizmus az erdélyi tájak, pillanatképek, hangulatok idézése, nála a *Körösfői templom* tornya mindig is az életmű szilárd oszlopa volt. Most is megcsodálhatjuk merészen mályvaszín égbolt alatt, s megfigyelhetjük, hogy a paraszthá zak fehérre meszelt falain a mélykék árnyék alighanem az ottani tiszta levegő emléke. A művész, örömünkre, még most, nyolcvanévesen is fest, sőt a festék felrakásának módjában nagyvonalúbb lett, bátrabb.

Szentgyörgyi Kornél kavargó geometriája nagyszerű színérzékkel párosul. Művei egy részéről azt gondolná a néző, hogy egy lendülettel, „egy ülésre" festette meg őket, a másik részükön pedig ellenkezőleg, azt látni, hogy újra meg újra átfestette és lekaparta a — féltréfás szakmai műszóval — „meggyötört" vásznakat. A figuralitás iránti érdeklődése is kiütközik némelyik kompozícióján, folytatódik tehát az a figyelemre méltó kísérletsorozata, hogy szerveset és szervetlent — hiszen a világban is együtt léteznek — elvonatkoztatva összeillesszen.

E. M.

(Moldován István és Szentgyörgyi Kornél kiállítása a Csontváry Teremben március 29-ig látható.)

Moldován István
kolozsvári festő

„FIGYELŐ"
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Telefon: 299—632.

Lap: Ellenzék, Kolozsvár

Megjelent: 19-13 JAN. 11.

MOLDOVÁN ISTVÁN FIATAL KOLOZSVÁRI FESTŐMŰVÉSZ KAPTA MEG AZ IDEI ÁLLAMI ÖSZTÖNDIJAT. Moldován István, a fiatal magyar festőgeneráció egyik legtehetségesebb tagja, ki tavaly megnyerte a főváros ösztöndiját és a Szent István-jutalomdijat, az idén ismét magas kitüntetésben részesült. Ő nyerte meg ugyanis az idei állami ösztöndijat is. A Mücsarnokban lévő kiállitáson pedig a közoktatásügyi miniszter megvásárolta a fiatal festő „Utcarészlet" cimü kolozsvári tárgyu képét. Moldován István Réthy Istvánnak és Aba Nováknak volt tanitványa.

K. E. A. — Képzőművészek Egyesülete aranyérme.

A MŰVÉSZEK NÉVSORÁBAN KÖZÖLT DÍJAK ÉS KITÜNTETÉSEK RÖVIDÍTÉSI JELEI:

NA. — Nagy aranyérem.
KA. — Kis aranyérem.
T. — Társulati-díj.
E. P. — Hg. Esterházy Pál jub. díja.
R. — Ráth-díj.
I. — Ipolyi-díj.
RSz. — Rökk Szilárd-díj.
E. — gr. Eszterházy-díj.
F. V. — Forster-féle Vaszary-díj.

MOLDOVÁN ISTVÁN

65. Olvasó nő, olajf. 300.-

Nemzeti Szalon
Tavaszi Szalon

1942

Ma

Napkelte: 7 óra 27 perc, napnyugta 16 óra 21 perc.

Lóránt, Loránd és ***Pál*** nevű olvsóinkat köszöntjük.

A Lóránt és a Loránd germán eredetű nevek, jelentésük is azonos: dicsőség + merész; vakmerőségével dicsőséget szerzett harcos.

A mindennapi életben ritkán találkozni e nevekkel, de Fráter Loránd neve mindannyiunk számára ismert. Huszártisztből lett neves dalköltő, s kitűnő előadó. Leghíresebb szerzeményei: Száz szál gyertya; Őszi rózsa; Tele van a város akácfavirággal stb. Loránd, illetve Roland Nagy Károly frank királynak, a Karoling-dinasztia legnagyobb uralkodójának unokaöccse az önfeláldozó lovag mintaképe. Tetteiről szól a Roland-ének. És nem feledkezhetünk meg a nagy magyar fizikusról, Eötvös Lorándról sem.

A Pál latin név, jelentése: kicsi, kis termetű férfi. Az irodalomból: Ányos Pál, Szemere Pál, Gyulai Pál, Paul Verlaine, Paul Valéry, Paul Éluard, Paul Géraldy. A képzőművészet világából Szinyei Merse Pál, Lőcsei Pál (fafaragó mester), Paul Klee, Pablo Picasso, Paul Gaugin. Ma az egyház Remete Szent Pálra emlékezik. Az egyetlen magyar alapítású középkori szerzetesrend, a pálosok, róla nevezték el magukat. A kosárfonók őt választották védőszentjüknek.

Évforduló

Ma 100 éve, 1897. január 15-én született Temesváron Kerényi Károly, magyar származású, Svájcban élt vallástörténész, klasszika-filológus egyetemi tanár, posztumusz Széchenyi-díjas. Pécsett, Szegeden és Budapesten tanított, írt, szerkesztett. Mitológiai tárgyú könyvei számos nyelven megjelentek. 1943-ban Svájcba emigrált, ahol együttműködött Junggal, közösen írtak könyvet, és megalapították a zürichi C. G. Jung Intézetet. Az 1950-es évektől Bonnban, Oslóban, Rómában, Zürichen és Genovában is tanított. Összegyűjtött műveinek sorozata 1966–1976 között Münchenben jelent meg. (Kirchberg bei Zürichben halt meg, 1973. április 14-én.)

– Több a baleset a vasúti-közúti kereszteződésekben. A MÁV és a rendőrség közös ellenőrzési akciói ellenére tavaly 115 baleset történt az 1995. évi 110-zel szemben. Az idén a hatékonyabb fellépés érdekében együttműködik a MÁV és az ORFK. Az erről szóló dokumentumot kedden írta alá Forgács László, az ORFK vezetője és Sipos István, a MÁV Rt. megbízott vezérigazgatója.

Postarablás

Kedden este öt óra után kirabolták a kaposvári donneri városrészben lévő postát. Összesen 353 ezer forintot vittek el. A két álarcos férfi pechjére pont azután érkezett, hogy elvitték az aznapi pénzszállítmányt. Ők ezt alighanem nem tudhatták, átugrották a kétméteres üvegpultot, és egy nagy méretű tőrrel megfenyegették a két ott dolgozó postásnőt, majd felmarkolták a kasszában lévő pénzt és elfutottak. (Később derült ki, hogy egy másik pénztárban még további 610 ezer forint volt.) A rendőrséget egy taxis értesítette, aki a postán dolgozó feleségét várva tanúja volt az esetnek. A férfi hiába rohant a rablók után, azok elmenekültek.

– Megkezdődött a jégvágás a Balatonon. Annak ellenére, hogy a hét végén viszonylag enyhe volt az idő, egyes helyeken 15, másutt 22 centiméteres a jég vastagsága.

– K. Csontos Miklós temetése. A magyar Országgyűlés és a Független Kisgazdapárt tudatja, hogy K. Csontos Miklós országgyűlési képviselőt, az FKGP országos főügyészét 1997. január 17-én 12 órai kezdettel helyezik örök nyugalomra a tiszakürti református templomban. Budapesten 1997. január 19-én 10 órakor a Kálvin téri református templomban tartott istentiszteleten mondanak imát az elhunyt lelki üdvéért.

– Meghalt Lord Todd Nobel-díjas kémikus Cambridgeben, 89 esztendős korában. A tudós 1957-ben kapta meg a kémiai Nobel-díjat, a nukleotidok és nukleotid-koenzimek szerkezetének vizsgálatáért és kémiai szintéziséért.

– Először törte át az 1000 milliárdos határt a londoni részvénytőzsdén jegyzett vállalatok tőkeértéke. (A font sterlingben megadott összeg 275 ezer milliárd forintnak felel meg). A hét eleji bizakodó hangulat jelentős felhajtóerőt adott a legnagyobb európai piacnak, amely így a keddi jegyzést az eddig soha el nem ért lélektani határ fölött kezdhette.

– Könyvkereskedelmi központot nyitott a Wolters Kluwer a budapesti Szentendrei úton. Ott a holland társasághoz tartozó négy magyar kiadó (Akadémiai, Közgazdasági és Jogi, Műszaki és Novorg) terjesztési feladatait a Wolters Kluwer Könyvkereskedelmi Központ Kft. végzi. Az új vállalat az országban egyedülálló módon nagykereskedelmi tevékenységet is folytat.

TÉLI SZEMREHÁNYÁS

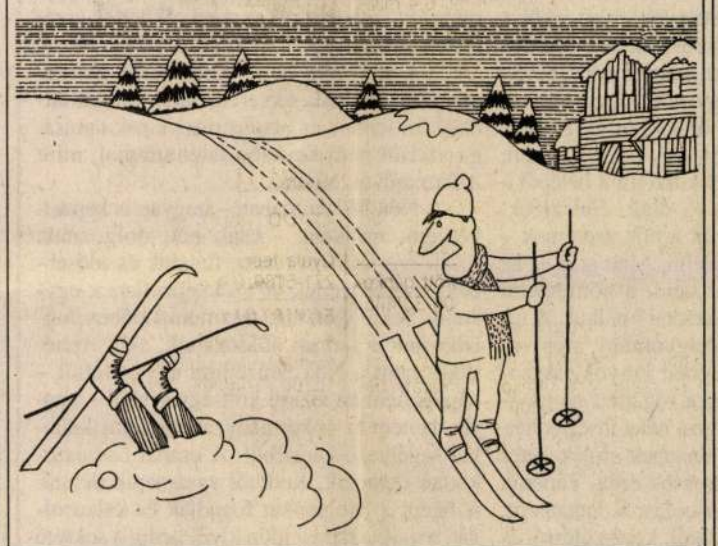

– Te sohasem nézed ezeket a szép tájakat!

Tót Gyula rajza

– Thalia felszentelt papja, azaz egy színművész mutatja be festményeit a Parlament Galéria legújabb évadának nyitótárlatán. Szabó Sipos Barnabás első kiállítása kedden nyílt meg a Kossuth Lajos téri kiállítóteremben.

– Hétfő este elfogták azt a szatírt, aki nem sokkal azelőtt botránkoztatott meg szeméremsértő viselkedésével egy arra járó nőt Szekszárdon. Az eset a városi rendőrkapitányság közelében történt, így a bejelentést követően percek alatt kézre került a tettes, H. M. 35 éves Bács-Kiskun megyei lakos.

– A Nílusba zuhant egy utasokkal teli autóbusz Kairóban kedd délelőtt. A balesetben legalább 32 ember életét vesztette, 28 megsebesült.

– Sikeres nyomozás után a rendőrség a lakásán elfogta azt a két rablót, aki társával együtt a múlt hét csütörtökön a III. kerületben a Víziorgona utca 4. szám előtti újságospavilon 44 éves eladónőjét pisztollyal arra kényszerítette, hogy 67 telefonkártyát adjon át nekik 68 ezer forint értékben. A banda harmadik tagja önként jelentkezett a rendőrségen. A három tettest őrizetbe vették.

– Világos nappal közrefogott egy 21 éves nőt három férfi a VII. kerületben, a Wesselényi utcában, és késsel fenyegetőzve az egyik ház padlására vezette, ahol elvette bőrkabátját, karóráját, iratait, majd ágyra lökték, és egyikük erőszakosan közösült vele. Az anyagi kár mintegy 30 ezer forint.

– Népismereti előadássorozat kezdődik január 17-én Békéscsabán. Az Életfa Alapítvány féléves rendezvénysorozata Pap Gábor Angyali korona szent csillag című előadásával nyílik.

– Behatolt egy férfi a Pulyka Bt. Somogy megyei, galambpusztai telephelyére, aki az ott pihenő hűtőteherautó hátsó ajtajának lakatját levágta. A raktérből 250 kilogrammnyi szárnyast vitt magával. A Kaposvári Rendőrkapitányság nagy erőkkel folytatja a nyomozást.

– Félmillió forint kárt okozott az az ismeretlen tettes, aki a napokban a Balatonszabadiban üzemelő Bódog elnevezésű italbolt elől ellopta az ott várakozó lovas kocsit a két lóval együtt. Az ügyben a Siófoki Rendőrkapitányság bűnügyi beosztottjai folytatják a nyomozást, ám ez idáig sem a bűncselekmény elkövetőjének, sem a két lónak nem sikerült a nyomára bukkaniuk A részletek vizsgálata közben kiderült, hogy a hajtó a kocsit huzamosabb időre magára hagyta, és az italboltban iszogatott, miközben a tolvaj meglovasította a fogatot. A bakon helyet foglaló „új gazdáról" senki nem tudott személyleírást adni.

– Mérgező gázfelhő szabadult el Madridban egy üzemből hétfő este. Emiatt lezárták a Madrid–Burgosz autóutat a spanyol főváros északi részén, számos embert pedig kórházba kellett szállítani. Az első információk klórgázfelhőről számoltak be, de ezt a hatóságok utólag cáfolták.

– Bundatolvajok. A főváros V. kerületében hétfő hajnalban a Váci utcai szőrmeszaküzlet kirakatát két férfi betörte, az acélhálót átvágta, majd 10 szőrmebundát vitt el. Az anyagi kár nyolcmillió forint.

50 éve írtuk

Az Amerikai-Magyar Segélyakció New York-i központja értesítette budapesti irodáját, hogy 1947 folyamán egymillió dollár értékű segélyt remélnek idejuttatni, amely adományban elsősorban az annyira szükséges traktoralkatrészek, tenyészállatok, szerszámgépek szerepelnek.

– A nagybányai művésztelepen készült munkákból nyílt kiállítás kedden a Szombathelyi Képtárban. A több mint kétszáz műalkotást annak a tárlatnak az anyagából válogatták, amelyet a magyar képzőművészet fejlődésére máig meghatározó hatású nagybányai művésztelep alapításának századik évfordulójának tiszteletére rendezett a Magyar Nemzeti Galéria, és amelyet tavaly március közepétől október közepéig mutattak be a budavári palotában. A két hónapon át látható szombathelyi kiállítást Bereczky Lóránt, az MNG főigazgatója nyitotta meg.

– Hamisított fürdőbérletekre bukkantak még a nyáron Debrecenben. A Debreceni Gyógyfürdő Kft. vezetői azonban a „gyártókig" akartak eljutni, ezért nem verték nagy dobra az ügyet. Rendőrségi feljelentést csak október 24-én tettek, most kedden pedig már a tettesek kilétéről is számot adhattak a Debreceni Városi Rendőrkapitányság és a fürdő kft. közös sajtótájékoztatóján. A 21 és a 41 éves férfi beismerte, hogy mintegy négyszáz bérletet állítottak elő nyomdai úton, de – állításuk szerint – kétszáz már a méretre darabolásnál megsérült. Mohácsi Gyula fürdőigazgató szerint viszont cégüket mintegy tízmillió forintos kár érte.

Borongós, nyirkos idő

Változóan felhős lesz az ég, a pára és köd néhol napközben is megmarad. Számottevő csapadék nem várható, ködszitálás is csak egy-két helyen lehet. A csúcshőmérséklet általában –2, +3 fok között alakul, ennél hidegebb csupán néhány, tartósan ködös helyen lehet.
Várható országos középhőmérséklet: –4, 0 fok között.
Orvosmeteorológiai előrejelzés: nincs fronthatás.
A Duna vízállása és hőmérséklete tegnap Budapestnél: 151 cm, 0,7 C-fok.

Európa időjárása

Város	*Időjárás jellege*	*Legmagasabb hőmérséklet*
Athén	szeles	12 °C
Bécs	szeles	–4 °C
Belgrád	borult	2 °C
Berlin	felhős	6 °C
Kijev	borult	3 °C
Koppenhága	ködös	3 °C
Ljubljana	szeles	3 °C
London	szeles	6 °C
Madrid	szeles	8 °C
Párizs	szeles	3 °C
Pozsony	szeles	–2 °C
Prága	szeles	–7 °C
Róma	szeles	13 °C
Stockholm	szeles	4 °C
Varsó	ködös	2 °C
Zágráb	szeles	2 °C

Speciális meteorológiai tájékoztatás:
Regionális előrejelzések
Közép-Európa tel.: (06-90) 304-641
Nyugat-Európa (06-90) 304-642
Észak-Európa (06-90) 304-643
Kelet-Európa (06-90) 304-644
Dél-Európa (06-90) 304-645
A telefonszolgáltatás díja 88 Ft/perc.

Fegyelmi vizsgálat a polgármester ellen

Hiába járt jól a város

Hétfő reggel 9-kor kezdődött debreceni közgyűlés csak este 11 órakor tette fel szavazásra a kérdést, mit érdemel Hevessy József SZDSZ-es polgármester azért, mert a város 350 millió forintos követelésének peren kívüli érvényesítését anélkül bízta a Vektor Rt.-re, hogy ehhez kérte volna a közgyűlés jóváhagyását. Maga az akció egyébként sikeres volt: úgy hozott, 500 milliót a pénzzavarban lévő önkormányzat konyhájára, hogy a Vektor is megkapta a pénzét. Ha mindez nem történik meg, az azonnali fizetéshez a városnak kölcsönt kellett volna felvennie, amelynek kamatai felülmúlják a sikerdíjat. Ráadásul máig sem jutott volna belterületi ingatlanjai után járó pénzéhez, mint azt sok önkormányzat példája ékesen mutatja.

Végül többfordulós, titkos szavazással hoztak döntést a debreceni városatyák. Eszerint fegyelmi vizsgálatot indítanak Hevessy József polgármester és az érintett hivatalnokok fegyelmi felelősségének megállapítására. A debreceni városházi koalíció kisebb pártja, az SZDSZ a történtek miatt kilátásba helyezte a koalíciós megállapodás felülvizsgálatát.

(gőz)

Halálozás

Fájdalommal tudatjuk, hogy

FODOR ENDRE

tanár 1996. december 21-én elhunyt. Drága halottunkat szűk családi körben kísértük utolsó útjára a Rákoskeresztúri köztemetőben. Emlékét szeretettel őrizzük.

A gyászoló család szomorú szívvel tudatja, hogy

DR. STÜTZEL MÁRIA

életének 74. évében befejezte tartalmas földi útját. A Farkasréti temetőben kísérjük utolsó útjára 1997. január 21-én fél 11 órakor, a római katolikus egyház szertartása szerint. Gyászmisét 1997. január 24-én 18 órakor a kapucinusok templomában (Fő u. 32.) tartatunk. Távirati cím: Simongáti Eszter, 1012 Budapest, Logodi u. 5–7.

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy

SZABÓ KÁLMÁN

nyugalmazott tanár 1997. január 9-én, életének 83. évében elhunyt. Felejthetetlen halottunktól 1997. január 18-án 11 órakor veszünk búcsút a Szentmártonkátai református temetőben. A gyászoló család.

Lóverseny

Tippek a szerdai ügetőversenyekre

I. Vanádium (3), Ara (2), Ascoli (12), Watch Mee (8). II. Zsandár (7), Zsemlye (10), Világjáró (8), Vuk (4). III. Virág (2), Újfalu (9), Virgonc (11), Úriember (12). IV. Eleganten (7), Panaszos (2), Ultra Magnus (10), Sangho (11). V. Valika (7), Vinaigrette (1), Namjok (9), Pirkadat (11). VI. Ravasz (6), Noé (8), Tokaj (9), Tipp (5). VII. Vitális (1), Védelem (7), Vagány legény (6), Viharfelhő (5). VIII. Ványa bácsi (7), Rhisov (8), Viki (6), Szenátor L. (3). IX. Udvarias (10), Varázs (3), Zombie (11), Üdülőhely (12).

A versenyek 16 órakor kezdődnek.

Napi postánkból

„Kedveskedünk" a határon

Ez év első napjaiban hajnali három órakor léptük át a magyar–román határt Ártándnál. Román autóbusszal érkeztünk Nagyváradról. Az autóbusz-vezető és segítője a román útlevél- és vámvizsgálat megkönnyítése érdekében egy-egy üveg Pepsi-Colával és egy-egy csomag cigarettával „kedveskedett" a hivatalos szerveknek. A szomszédos ország hagyományait, a széleskörűen elterjedt baksisrendszert ismerve, ez nem okozott meglepetést. Én azonban – egyedüli magyarországi utasként – szégyenkeztem erdélyi utastársaim előtt, hogy ugyanez megismétlődött a magyar oldalon is. A magyar vámosok és határőrök természetes nyugalommal, mintegy jogos járandóságként fogadták el a „belépők adóját".

Úgy tűnik, nem „Európába", hanem a Balkán felé haladunk. Mikor lesz végre hatékony ellenőrzés és méltó fizetés a határon dolgozók számára? Keresni kellene a módját annak, hogy keleti határainkon megszűnjön ez a szégyenteljes jelenség.

Csoma Gergely
Budakeszi

A XV. magyar sajtófotó-pályázat eredménye

Kihirdették a Magyar Újságírók Országos Szövetsége és a Magyar Fotóriporterek Kamarája által meghirdetett XV. magyar sajtófotó-pályázat eredményét, amelyre 130 szerző összesen 1712 képe érkezett.

A hírkategóriában: I. díj Hegedűs Ákos (Kurír) Csibe-csata; II. díj Cseke Csilla (Népszava) Aki keres, az talál; III. díj Szabó Barnabás (Népszabadság) Suchman távozóban című képe.

A képriport-kategóriában: I. díj ifjú Sopronyi Gyula (Blikk) Millecentenáriumi party; II. díj Spilák Zsuzsa (Reform) Közösség az erdő mélyén; III. díj Fazekas István (Blikk) Diáksziget '96 című sorozata.

Portrékategóriában: I. díj Tapolcsányi Éva (Népszava) A parasztpolitikus; II. díj Koncz Zsuzsa (szabadúszó) Cseh Tamás; III. díj Fazekas István (Blikk) Dr. Mayer Károly című képe.

Fotóesszé-kategóriában a zsűri I. és III. díjat nem adott ki. II. díj Schiller Zsuzsa (Esti Hírlap).

Zsáner-kategóriában: I. díj Hajdú András (Népszava) Ép testben ép lélek című képe; II. díj Szabó Róbert (MTI Fotó Kft.) indiai sorozata és Soós Lajos (MTI-fotószerkesztőség) Grósz Károly temetése című sorozata; III. díj Velledits Éva (Népszabadság) Operabál című sorozata.

Művészet és kulturális élet kategóriában: I. díj Eifert János (szabadúszó) Az akt-modell; II. díj Varga László (Mai Nap) Kabos Gyula hazatért című sorozata; III. díj Vértes György (Blikk) Il Silencio című képe.

Sportkategóriában: I. díj Harsányi Péter (Népstadion és Intézményei) Elszántan a végsőkig című képe; II. díj Balázs Attila (Kelet-Magyarország) Jet-sky edzés című sorozata; III. díj Tumbász Hédi (Blikk) Egerszegi Krisztina című képe.

Természet- és környezetvédelem-kategóriában: I. díj F. Tóth Gábor (Cash-Flow) Bosznia a háború után; II. díj H. Szabó Sándor (MTI-fotószerkesztőség) Alföldi anzix című sorozata; III. díj Hajdú András (Népszava) Szemműtét című képe.

Különdíjak: A Magyar Újságírók Országos Szövetségének nagydíját és a hozzá kapcsolódó, a Nikon Kft. által felajánlott díjat a zsűri nem adta ki; a Magyar Hírlap Escher Károly-díját a Magyarországon készült legjobb hírképért Tapolcsányi Éva (Népszava) Maffiaháború című képével nyerte el; a Sajtószakszervezet Munkácsi Márton-díját Fazekas István (Blikk) a legjobb kollekciójával érdemelte ki; az Axel Springer Magyarország Kiadó különdíját Barna Sándor (MTI-fotószerkesztőség) szolnoki külsős munkatársa) Romagyász című képriportjáért kapta; a Kodak Kft. különdíját a legfiatalabb díjazott, Tumbász Hédi (Blikk) nyerte el.

A díjakat március közepén adják át. A képek a Budapesti Tavaszi Fesztivál keretében a World Press Photo kiállítással egy időben a Néprajzi Múzeumban lesznek láthatók.

17.00-kor:
BEHAJTANI TILOS
Magyar film, főszereplők: Bilicsi Tivadar, Latabár Kálmán, Kiss Manyi
21.00-kor:
ZÉRÓPONT
Ausztrál politikai krimi

Rádió BRIDGE 102,1 FM
E-mail: bridge radio-bridge.@datanet.hu

A Postabank Nyíltvégű Értékpapír Befektetési Alap nettó eszközértéke
744 767 934 forint
Egy darab befektetési jegyre jutó érték
1,058528 forint

„Munkájuk többnyire múló javakat eredményez"

Nők múzeuma Dániában

Fiatal, patyolatköténytés szövetruhát viselő leány. Majdan uradalmi cseléd, gyáros felesége, tanítónő, bártáncos vagy tejbolti eladó – még nem tudni. Egyelőre nappalijukban ül s kézimunkájából feltekintve pillant a látogatóra. Szemében kíváncsiság, némi talány, de mindenképpen nyíltság. Mintha sejtené, hogy titkai rövidesen feltárulnak a jövevény előtt.

Aki el is indul a kézimunkázó leány környezetének kifürkészésére. Íme, az ágy, amelyben a nő álmodik, majd gyereket szül. Amott a faragott bölcső, amelyben ringatták. Ezt a mosóüstöt, azt a körömfényesítőt használta, ennek a rézlámpának a fényénél olvasott. A havikötők, kézimunkák, háztartási könyvek között egy csapásra elfelejti az idegen, hogy *Dánia második nagyvárosában,* a hajóépítés és a mozdonygyártás központjában jár.

A Nők Múzeuma nem csupán Aarhus egyik fő látványossága, hanem a maga nemében egyedülálló a világon. Abban a városban azonban, ahol grönlandi gyűjtemény és a történelem előtti idők múzeuma egyaránt megtekinthető és ahol a világ legnagyobb tűzoltómúzeuma is található, egyáltalán nem rendhagyó, hogy 1984-ben nemzeti intézményt alapítottak a *szebbik nem történelmének, kultúrájának bemutatására.*

A Domkirkeplads 5. szám alatt található kiállítóhely termeiben Éva utódainak *másfél évszázada* követhető nyomon. Azért éppen ez a százötven év, mert a kiállítás rendezői szerint ez hozta a leggyökeresebb és egymást legrohamosabban követő változásokat a nő otthoni, családi, munkahelyi életében és társadalmi helyzetében egyaránt. Ekkor forradalmasodott máig tartó hatással a ruházat és az élelmiszerek készítésének számos technikája, ekkor gyorsult fel az életritmus, és az erkölcs meg a hagyományok átörökítésében is ekkor mentek végbe figyelemre méltó módosulások.

Mi mutatható be egy nőmúzeumban? A nők életét, szokásait és örökségét megismertető tárgyak, fényképek – egy ilyen barnásra színeződött fotográfiáról köszönti a belépőt a kézimunkázó leány is –, diák, életrajzok. Rosszmájú férfiak szerint a nők szeretnek – és tudnak is – sokat beszélni. Akár igaz ez az epés megjegyzés, akár nem, a nőmúzeum nem volna az igazi „beszédtár" nélkül. A tudományosabban a szájhagyomány archívumának nevezett részlegben lányok, asszonyok magnetofonszalagra rögzített megnyilatkozásait őrzik. A dolgos, néha ínséges hétköznapokról és a ritka ünnepek emlékezetes pillanatairól szóló vallomások ezek. Táncról, temetésről, aratásról, pácolásról, utazásról, bakfiskori kicsapongásokról, koraszülésről és elvetélésről, lélekölő robotról, a nagymamaság örömeiről, sikerekről és kudarcokról egyaránt vallanak Dánia női. Ha más nyelven is, aligha másképp, mint kor- és sorstársaik bárhol a földkerekségen.

Miként az sem csak Dániára érvényes megállapítás, hogy „a nők munkája többnyire múló javakat eredményez: megeszik, elnyűvik, eltörik, amit készítettek". Így aztán érthető, miért szenteltek külön bemutatót a múzeum kiállításában annak, mi ment veszendőbe, mi használódott el vagy mit ettek meg másfél évszázad alatt. A művészi tehetséggel megáldott nők maguk is megörökítették érzéseiket, élményeiket, környező világukat. A „Nők a művészetben" elnevezésű gyűjtemény textíliáinak, akvarelljeinek, litográfiáinak, szobrainak és olajfestményeinek tanúsága szerint nem kevesebb talentummal, mint Ádám művészutódai.

A Nők Múzeumában – hogyan is képzelhetnénk másként – csak nők dolgoznak. Szám szerint negyvenen, fiatalok és idősebbek, szakképzettek és szakképzetlenek egyaránt. Sokan közülük részmunkaidőben foglalkoztatott aarhusi állástalanok, akik fizetésüket nem a Nők Múzeuma egyesülettől – vagyis nem az állami költségvetésből – kapják, hanem az önkormányzat munkanélkülieket segélyező keretéből. A csapat összeszokottan dolgozik. Keddtől vasárnapig délutánonként a látogatókat fogadják és kalauzolják, a nyitva tartási időn kívül pedig a sokrétű múzeumi anyagot rendezik, gondozzák, frissítik. Új tárlatokat szerveznek, alternatív bemutatókat terveznek, hiszen a nők világa, ha kiismerhetetlen is, a dániai Aarhusban legalább megismerhető.

Juhani Nagy János

A **Magyar Nemzet** megkérdezte:

Kell-e a 65 éven felülieknek tv-díjat fizetni?

A médiatörvény idén januárban hatályba lépő paragrafusai szerint kedvezően változik a televízió-előfizetési díj alóli mentesülők köre. A *Magyar Nemzet Forgó* Györgynét, a Népjóléti Minisztérium főosztályvezetőjét arról kérdezte: *kiket érint ez előnyösen?*

– Két ponton változtak a szabályok. Tavaly a nyugdíjas házastársak csak akkor kaptak mentességet a televíziós előfizetési díj megfizetése alól, ha mindketten betöltötték a 70. életévüket. Ez a szabály úgy módosult, hogy januártól ha csak az egyik házastárs hetven éven felüli, de a másik betöltette a hatvanötödik életévét, már jár nekik ez a kedvezmény.

– Az egyedülálló személyeknél is történt változás?

– Nem, ők továbbra is hetvenéves korukig fizetnek előfizetési díjat. Azok a hatvan éven felüliek, akik önálló nyugdíjjal, keresettel nem rendelkező közeli hozzátartozójukat eltartják, szintén mentességet kapnak a díjfizetés alól. Ez a kedvezmény tavaly csak a 70 éven felüliekre vonatkozott.

– Kik minősülnek közeli hozzátartozónak?

– A testvér, a házastárs, az élettárs, a gyermek, illetve a testvér házastársa vagy a házastárs testvére.

– Vannak olyan csoportok, akik számára változatlan a kedvezmény, de eddig nem említette őket?

– A hadirokkantaknak, a hadiözvegyeknek, a súlyosan látás-, illetve hallássérülteknek, valamint az I. és II. csoportú rokkantaknak továbbra is él a kedvezmény.

– Akik most szereznek tudomást arról, hogy a jövőben nekik sem kell előfizetési díjat fizetni, hova forduljanak; hol kell ezt jelezniük?

– A legközelebbi postahivatalban.

(élő)

Zsarolással gyanúsítják az EDDA vezetőjét

Kihallgatták Pataky Attilát

A BRFK vizsgálati főosztály szervezett bűnözés elleni szolgálata hétfőn gyanúsítottként hallgatta ki *Pataky* Attilát és *Horváth* Györgyöt, a népszerű *EDDA* együttes tagjait. A két közismert személyiség tagadta, hogy bármi közük lenne a terhükre felhozott bűncselekményekhez.

Mint megtudtuk, E. L. és L. L. – miskolci lakosok – még 1996 október 28-án tettek feljelentést, mert állításuk szerint Pataky megzsarolta őket. E. L. elmondása szerint október 17-én Pataky Attila és két ismeretlen társa – Pataky lakásán – arra kényszerítették, hogy 50–50 százalékos közös tulajdonú cégükben a saját részéről az énekes javára lemondjon. A nyomaték kedvéért megfenyegették, amennyiben nem írja alá az ezzel kapcsolatos iratokat, akkor őt és fiát megölik. L. L. egy hasonló 1995. áprilisi esetet említ a jegyzőkönyvben. Szavai szerint Pataky és egy ismeretlen társa budapesti lakásában fegyverrel, valamint erőszakkal arra akarták kényszeríteni, hogy olyan üzleti iratokat írjon alá, amely számára kedvezőtlen, de „fegyveres üzlettársának" előnyös feltételeket tartalmaz. Ott szintén elhangzott a fenyegetés: amennyiben ellenkezik, úgy őt és családja valamennyi tagját megölik.

A közel három hónapos nyomozás eredményeként január 13-án a rendőrség előállította és gyanúsítottként kihallgatta Pataky Attilát és Horváth György budapesti zenészeket. A gyanúsítottak vallomásukban tagadták, hogy bármi közük lenne az említett bűncselekményekhez.A rendőrség a büntetőeljárást a gyanúsítottak szabadlábon hagyása mellett folytatja – közölte a BRFK sajtószolgálata.

(k. z. t.)

Nyárig marad a kényszermegoldás

Dolgoznak a csalagútban

Párizsból jelenti az *MTI*: A Franciaország és Nagy-Britannia közötti alagutat üzemeltető cég, az Eurotunnel kedden elkezdte a helyreállítás előkészítését a kiégett alagútszakasznál. Újjáépítik a szellőzőrendszert, hogy január 20-a után beköltözhessenek az elektromos javításokat és a betonelemek cseréjét végző cégek. A teljes helyreállítás valószínűleg május-júniusig tart majd. A csalagút tavaly november 18-án sérült meg, amikor egy teherkocsikat szállító szerelvény kigyulladt. Az Eurotunnel a szükséges biztonsági ellenőrzések miatt hetekig nem tudta közlekedtetni személyszállító szerelvényeit, a Franciaország és Nagy-Britannia között száguldó Eurostar-expresszeket. A forgalom azóta megindult, a csatorna alatt ugyanis két alagút vezet, s ezek közül az egyik sértetlen, de az anyagi és az erkölcsi veszteség így is jelentős.

A 3+1 boldog nyertese

Átadták a Bizományi Kereskedőház és Záloghitel Rt. és a Magyar Nemzet 3+1 játékának +1 kérdéseiért járó, közel félmillió forint értékű főnyereményét. Képünkön Szabó Zoltán olvasónk átveszi a nyereményét: egy kézi csomózású dagesztáni szőnyeget, egy oroszlános bronz íróasztaldíszt és Moldován István Istentisztelet után című olajfestményét Wein Miklóstól, a BÁV Rt. lakberendezési és aukciós osztályának vezetőjétől. A BÁV Rt.-re és szakterületére vonatkozó kérdésekre adott jó válaszok kapcsán a nyertes elmondta: élvezettel olvasta a szakirodalmat, amelyet a kérdések miatt lapozott fel

Havran Zoltán felvétele

Jávai rendőrök sajátos módszere

Kobraméreggel a bűn ellen

A nyugat-jávai Bekasi város rendőrsége azt tervezi, hogy *halálos mérgű kobrákkal félemlíti meg a tüntető tömegeket,* illetve így kényszeríti vallomástételre a gyanúsítottakat.

Az *Indonesian Observernek* nyilatkozó bekasi rendőr alezredes elmondta, hogy hivatala máris kobratenyésztőkkel tárgyal az ügyben. A nyilatkozó a kobrák „bevetését" a bűnözőknek az állatokhoz való hasonlításával próbálta „igazolni". Mint mondta: „az ember alapvetően etikával és erkölccsel rendelkező állat, amely, ha elveszti ezt az erkölcsöt és etikát, sebezni vagy éppen ölni képes, az állatokhoz hasonlóan". Az indonéz kormány emberi jogi bizottsága máris megdöbbenésének adott hangot a tervezett intézkedéssel kapcsolatban.

Kegyetlen tettest keresnek Boulderben

Amerika ismét gyilkosságra figyel

(Tudósítónktól)

WASHINGTON – A tizenöt szobás „Tudor-stílusú" családi ház pincéjében halva találták a hatéves JonBenet *Ramseyt.* Csuklóját nejlonzsinórral összekötözték, kis testét megerőszakolták, koponyáját betörték, s végül megfojtották. Ugyanazzal a nejlonzsinórral, amellyel a kezét hátra kényszerítették. Mindez a szörnyűség karácsony másnapján történt, Boulderben, Colorado államban. A rendőrség hallgat, a szülők nem beszélnek a nyomozókkal, viszont ügyvédet fogadtak és magándetektíveket. Az ügy bizarr s a rejtély napról napra nő, hiszen *látszólag nincs előrelépés, a tettes ismeretlen.*

Az apa, John *Ramsey,* az Acces Graphics cég tulajdonosa, amely egymilliárd dollár forgalmat bonyolít le, és egyben a Lockheed Martin leányvállalata. Számítógép-alkatrészeket gyárt. Ramsey kétszer nősült, előző házasságából is van két nagyobb gyereke. Második felesége, Patsy 1977-ben Nyugat-Virginia szépe volt. Ebből a házasságból is két gyerek született, a kisebbik volt a kislány. JonBenet gyerekek számára szervezett szépségversenyeken indult, a babaarcú, szép leány korai karrierjét apja és anyja is ösztönözte. Ám e természetellenes versengés nyomán a kislány valójában nagyobbnak látszott, mint amekkora volt, s torz lelkekben valamiféle szexjelképpé is válhatott. Legalábbis ezt sejteti az amerikai sajtó.

Az ügy titokzatosságát csak fokozza, hogy *a családi villába senki sem tört be.* A szülők bejelentették, hogy gyermekük eltűnt, a rendőrök átfésülték a házat, ám végül nyolc órával később az apa találta meg a pokróccal borított holttestet a pincében. Felfedeztek egy háromoldalas írást is, amelyben a tettes 118 ezer dollárt kér a gyerekért. Sőt megkerült a váltságdíj-követelés vázlata is. A jegyzettömb szintén a családé volt. A gyilkosság után az anya azt nyilatkozta a *CNN* tévéhálózatnak, hogy bestiális gyilkos garázdálkodik a festői Boulderben, s a szülők jól teszik, ha figyelik gyermekük minden lépését. A rendőrfőnök és a polgármester viszont kijelentette, semmitől sem kell félni.

A sajtó rögvest a családra kezdett gyanakodni. A rendőrség azonban igen óvatos, nem akar újabb O. J. *Simpson*-ügyet, s nem kíván tévesen nyilvános gyanúba keverni senkit sem, mint történt az az atlantai olimpiai robbantás után. Átkutatták viszont Ramseyék michigani hétvégi házát, de nem találtak semmi használható nyomot sem. A legfrissebb *Newsweek* viszont megtudta, hogy hét vagy nyolc név szerepel a gyanúsítottak listáján, ám előbb DNS-vizsgálatot kell végezni s meg kell keresni mindazokat, akik a gyilkosság estéjén a házban voltak. Szolgálók, barátok, családtagok. Mindazokat, akik bejuthattak a házba, akiknek kulcsuk volt, akik ismerték a terepet. A kislányon talált emberi nyomok alapján a DNS dönthet. De ez a folyamat eltart egy ideig, addig meg keringhetnek a rémhírek, a megalapozatlan találgatások, s erőre kaphat a vita a sajtóban is a média felelősségéről.

(blahó)

A földi élet eredete

Kutatás Katalóniában

A NASA azon kutatóinak, akik a földi élet eredetének felderítésén munkálkodnak, az utóbbi években a spanyol Ebro folyónak az egyik katalán megyében, Tarragonában található deltája a legfőbb célja és bázisa. Észak-amerikai kutatók dolgoznak itt, a 3,5 millió éves, úgynevezett „mikrobaszőnyegek" begyűjtésén és a NASA laboratóriumaiban való elemzésén. A hírt – amelyet a NASA eddig titokban tartott – a spanyol *El Mundo* napilap tette közzé.

Egy hét alatt a harmadik próbálkozás

Hőlégballonnal a Föld körül

A Missouri állambeli Saint Louisból helyi idő szerint hétfőn este hőlégballonjával útjára indult az amerikai Steve *Fossett,* aki megállás nélkül próbálja megkerülni a Földet a következő három hét alatt.

Fossett szóvivője elmondta: ez az amerikai férfi második kísérlete arra, hogy hőlégballonjával leszállás nélkül kerülje meg a Földet. A héliummal és meleg levegővel töltött *Solo Spirit* nevű ballon útját tizennyolc napra tervezik.

Egy héten belül ez a harmadik hőlégballonos kísérlet a Föld megkerülésére. Az előző két próbálkozás – Richard *Branson* brit milliárdos, majd egy svájci–belga páros kísérlete – nem sokkal felszállás után kudarcba fulladt.

Kiürítik az olajat a kettétört orosz hajóból

Fenyegető környezeti katasztrófa

Tokióból jelenti az *MTI*: A japán tengerészeti ügynökség szakemberei kiürítik az olajat a kettétört orosz tartályhajóból. A január elején elsüllyedt hajó egyik része – benne több ezer tonna olajjal – *közel sodródott a parthoz,* és a vizsgálatok szerint tovább szennyezi a környezetet. A hajóból eddig már 3700 tonna olaj ömlött ki. A hajóroncs eltávolítása nagyobb veszélyekkel járhatott volna a környezetre nézve, ezért döntöttek az olaj kiszivattyúzása mellett. Lyukakat vágnak a tankhajóba, ezen keresztül szabadítják meg a tartályt veszélyessé vált terhétől. Környezetvédelmi szakértők a nehézolaj minél gyorsabb eltávolítását tartják most a legfontosabbnak, ez a típusú olaj ugyanis nehezen bomlik részeire, idővel a tenger fenekére süllyed, és a becslések szerint *öt-hét éven át is pusztíthatja az élővilágot.*

A *Nahodka* orosz tartályhajóból kifolyt olaj már hat japán kormányzóság partjait érte le, és komoly károkat okoz a Japán-tenger-parti országrész gazdaságának. Országos mentőakció indult, és már mintegy ötezer tonna szennyezett vizet, homokot, olajat mertek ki a tengerből az önkéntesek.

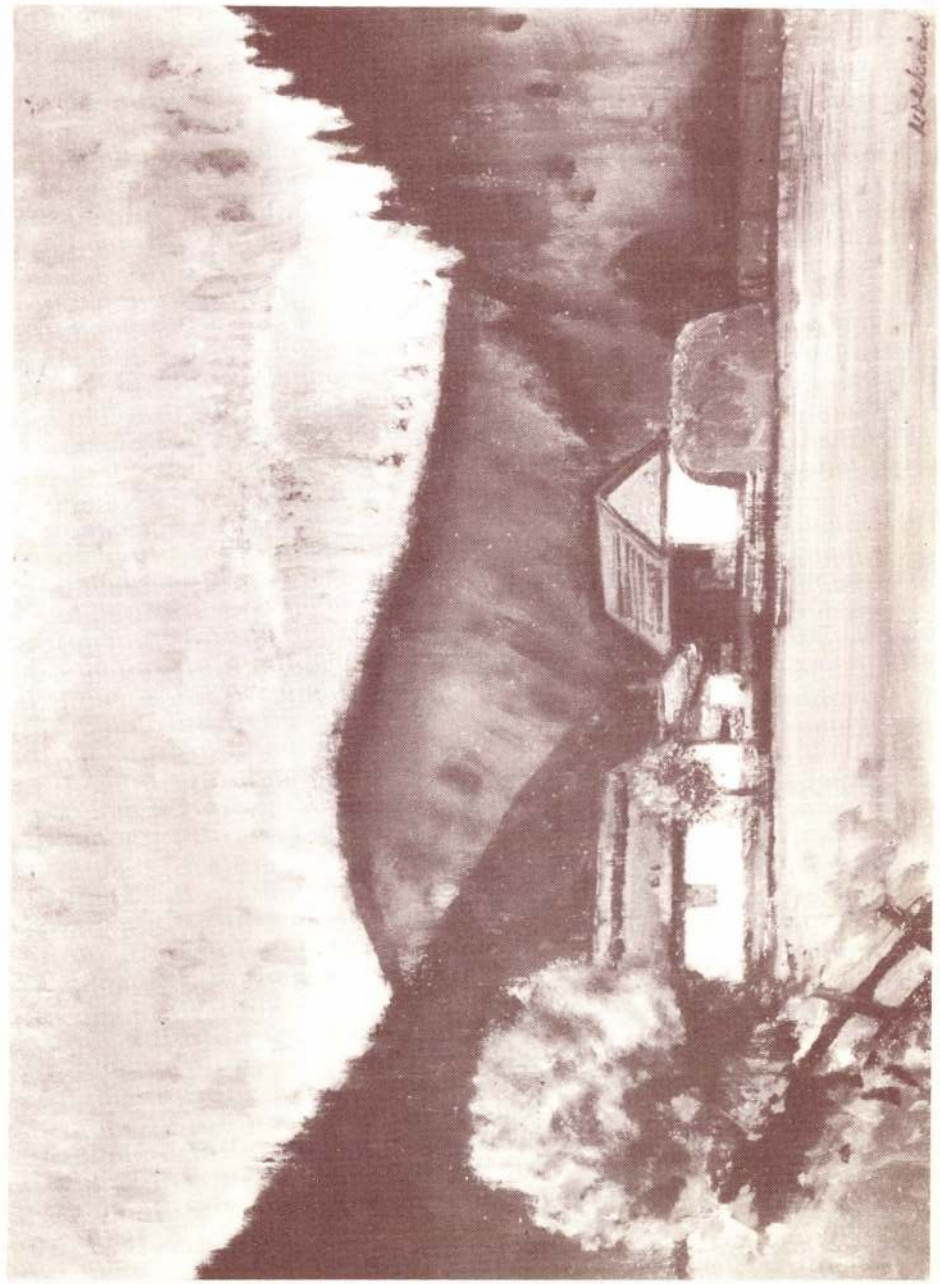

Székelyföld

Szeretettel meghívjuk

MOLDOVÁN ISTVÁN
SZOT–díjas festőművész
kiállításának megnyitójára
1984. március 5-én (hétfőn) 18 órára

Megnyitja:

dr. Losonci Miklós művészettörténész
Mártonné Kele Julianna igazgató

Rendezte:

Molnár József tanár

A kiállítás helye:

XXI., (Csepel) Rákosi Endre u. 138.
Telefon: 584–312

Megtekinthető:

hétfőtől péntekig 9–18 óráig
szombaton 14–18 óráig

Megközelíthető:

a Boráros téri gyorsvasúton két megálló a Tanácsház térig. A Tanácsház téri autóbusz végállomástól a 159-es autóbusszal a végállomásig.
Utazási idő összesen 30 perc.

Előkészületben levő kiállítások:

1984. április: Réti Mátyás festőművész
május: Zoltánfi István festőművész

A katalógust tervezte:

Molnár József tanár

F.k.: Kratzl Béláné

MOLDOVÁN ISTVÁN

SZOT díjas festőművész KIÁLLÍTÁSA

1984. március 5—március 24-ig.

ISKOLA GALÉRIA

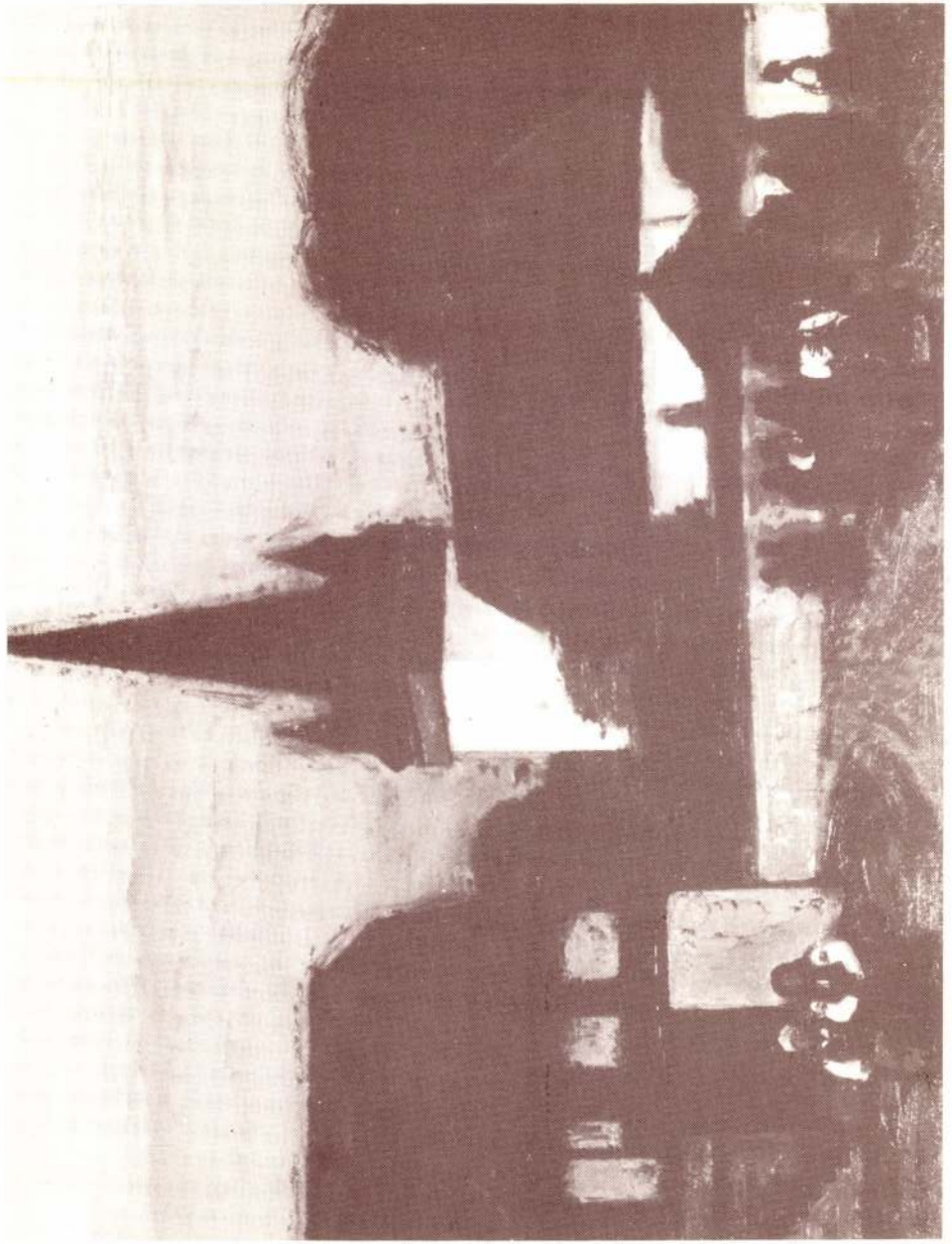

Erdélyi templomozás

Kodolányi János a szavak inflációjának veszélyét hangoztatta, Tóth Árpád bíztatást adott minden rangú, értékű költőnek a munkára. Az igazság két oldala ez a két látszólagosan ellentmondó vélemény, szervesen összetartozik, a művészet folyamatának és a társadalom várakozásának arányait, dialektikus egységét rögzíti. Minden műre szükségünk van, olyanra, melyet alkotója lelki, szellemi, manuális erőnlétének felső fokán fest. Igaz, csak ilyenre van szükségünk. Moldován István életművének minden állomása teljesíti ezt az egyéni és közösségi követelményt, – ez a minőségrend; karaktere. Egyénisége és parcellája egyben, hiszen 1929-es festői indulásától mindmáig képzeletét két erőforrás mozgatja, – erkölcsi és esztétikai indítékok. Leírja, értelmezi, átalakítja a valóság képi ajánlatait, így teszi számunkra használhatóvá és hozzáférhetővé. Emblematikus sűrítései kellemesek is, fogalmazása tisztázottan elegáns és világos. Nem tűri a homályt, – kiiktatja. Ebben a szemléletben és értékteremtésben tárja elénk a tanyák, napraforgók, tájak, sorsot jelenítő arcok özönét, okolunk is belőlük, gyönyörködünk is általuk, szépségük gyógyír és haladási energia: előre. Színrendje disztingvált, 1930-as önarcképét barna árnyalatokra bízza, máskor kék tónusokra hangszereli egy asszony környezetét, később véglegesen főszerephez juttatja a piros regisztereket, offenzív áramlással. Képein a piros szerkeszt, élénkít, a piros halkít is tagozottságával, rendezi a formák egyenleteit, olykor egy piros töredék a festmény erős sója, máskor domináns felületi elem. Úgy is előfordul, hogy a háztető piros képlete előcsúszik a figurák öltözékévé. Mindez Körösfői kottája is, az élő népművészet festői alkalmazása, nemcsak Moldován István szándéka. Tett. Színesíti a színes világot, harmonizálja a harmóniát, mert ebből a nagy mennyiség sem elég. Szüntelenül gyarapítja eszközeit, tisztítja, véglegesíti, fejleszti szemléletét, hogy a világ önmagához képest megemelkedhessen. Színes formákkal kiált, szólít, int csöndre mély, állandó gömbölyded nyugalommal. Mindig a telihold és az érett napkorong jelenik meg gömbakácok és kerek arcú nők társaságában, ők folytatják, szilárdítják a kozmikus béke méltóságát, derűjét. Fantáziája egészséges, nincsenek sérülései, mi több, ilyennek látja, láttatja a létezés egyetemességét, melynek végállomása az ember. Gyűjt, és oszt. Felderíti a tiszta forrásokat, mélyen merít belőlük és sugározza azokat. A kincset, melyet megtalált, festői dúsítással adja tovább a társaknak, az időtlenné növekedő időnek, békítő színes üzenetként.

Losonczi Miklós

Magyarkapus

Moldován István festő

Mozaikot készít a salgótarjáni megyei kórház részére

Nógrád 1967 IV. 25

MDK

Moldován István

Babaárus, o.temp.

Dolgozó emberek között képzőm. kiáll. Ernst Muz.
1968. jan.

Moldován István

Festőművész. Kiállitása 1962. jan.19. - febr.2.
Csók István Galériában
Betüplakát 70x50

Az 1961 és 62. évi grafikai plakátok és metszetek. / összeállitotta: Munkácsi Piroska/
C.Sz.K. kiadványai Bp.1965. 41.1.

Moldován István

kiállított festmények:
Tavaszi táj, olaj, 65 x 80 cm.

Tavaszi tárlat. A Nőcsarnok kiállítása 1957. Kat. összeáll.: Kisdiginé Irini Árpád. Bp. 1957. 19 l.

11. l.

Moldován István

(1911)

Gábor Áron Vasöntöde és Gépgyár
farostlemez, olaj, 132 x 107 cm.-

A felszabadult Budapest művészete
Budapest, 1960. Kiállítás, 30 l.
Katalógus.

Moldován István

Karapol a Szegedi Nyári Tárlaton

Pogány Ö. gábor: Nyári Tárlat Szegeden

Tiszatáj 1965 XI. n. 858 old.

Moldován István

Gyándvaról festett képe a VI. miskolci országos kiállításon.

Északmagyarország 1960. dec. 22. 4.1

Hajdu Béla: A VI. Miskolci Országos Képzőművészeti Kiállítás

Moldován István

"Fiatal életek indulója"

Pogány Ö. Gábor: Az Első Magyar Képzőművészeti Kiállítás. I.
Szabad Nép. 1950. VIII.27. 11.1.

Moldován István

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188—296, 188—307

ÉLET ÉS IRODALOM

1958 DEC 12

610

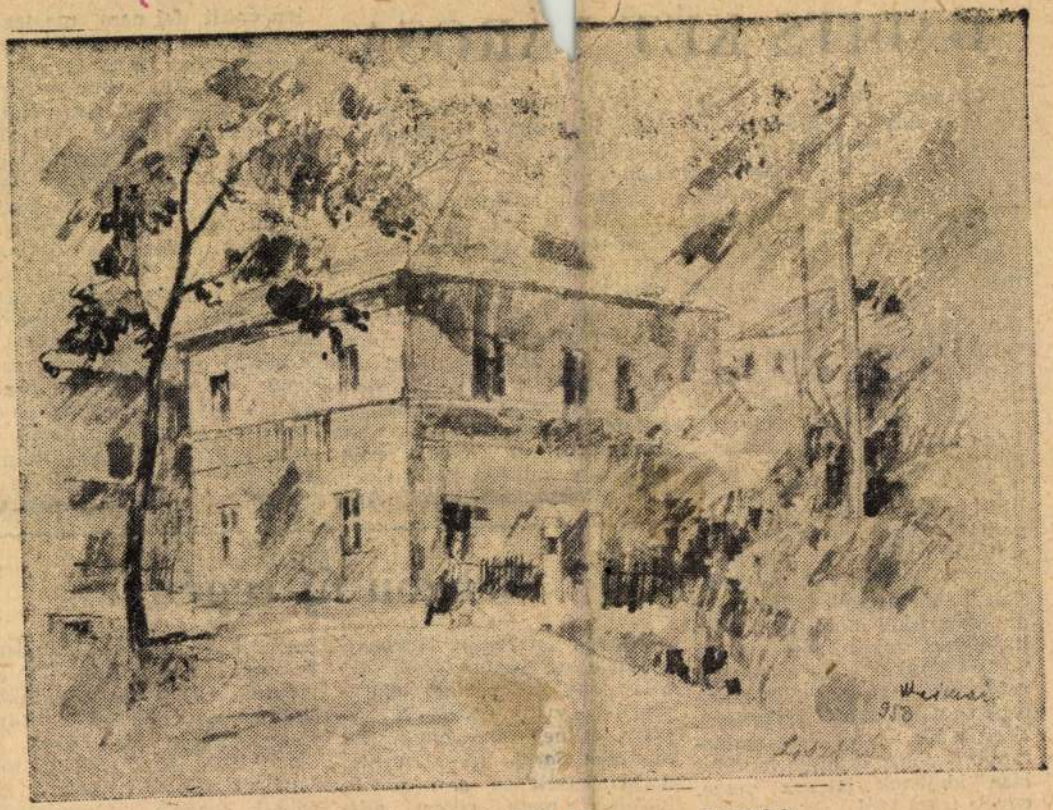

Moldován István útirajzaiból: Weimar — Liszt-ház.

BABITS KÉT VÁROSA

November 26-án lett volna 75 éves Babits Mihály. Azon a napon, biztosan sokan — régi és új olvasói — gondoltak a költőre, akit hosszú évekig tartó gyötrő testi és lelki szenvedések után 1941. nyarán ragadott el a halál. Fiatalon, mint tanár sokfelé hányódott az országban, élt Pécsett, aztán Szegeden, a messzi Fogarason, Ujpesten. Sorsa azonban két kis városhoz, két házhoz fűzte Babitsot igazán. A szekszárdi emeletes szülőházhoz, amelynek — és azon át halódó osztályának is — nagy regényében, a *Halálfiaiban* állított emléket. Még nagybetegen is, a 30-as évek már vészt sejtető végén, a Vérmező „szörnyű ködén" át a szekszárdi szőlőhegyeket látta. És az esztergomi Előhegyen levő hajlékhoz, ahol „ősi vadon volt, amikor odacsöppent, mint gyarmatos a Csendes-óceán valamelyik szigetére". Erről a kis házról élete legtermőbb éveinek és lassú haldoklása idejének is sok verse, egyéb írása szól.

Nagyon szerette ezt a két

íratta a nevüket a veranda falára, amit aztán festékkel utána húztak, hogy megóvják a kopástól.

Nagyon megkopott mégis azóta a két autogramos verandafal ott Esztergomban, az aláírásokat az évek sok esője összemosta. Emléküket már csak egy fénykép, Martsa Alajos felvétele őrzi. És az évek során a Babits-emlékek is megkoptak a két városban. Utcát ugyan mindkettőben elneveztek róla, igazi emléke azonban mintha most kezdene éledni, mind a két helyen. Szekszárdon az iskolaév elején épült fel nem messze szülőházától 7 millió forint költséggel a 20 tantermes általános iskola, amelyet róla neveztek el és előcsarnokában helyezték el Csorba Géza Babits-mellszobrát. A tolnai írók szekszárdi pedagógusok vagy két éve irodalmi társaságot alapítottak, amely gyűjti a Babits-emlékeket és azokból a múzeumban Babits-emlékszobát akarnak berendezni. Esztergomban az egyik kultúrotthont nevezték el a költőről és a városi tanácsnak az a terve, hogy tavaszra helyrehozatja az előhegyi Babits-házat és azt kis alkotóházának rendezik be írók festők, művészek számára.

SIMÁNDI BÉLA

Aragon új regénye

Aragon nemrégiben hatszázoldalas új regényt jelentetett meg a párizsi Gallimard-könyvkiadónál. A regény, amelynek címe *La Semaine Sainte* (A szent hét) a kritikusok és a közönség körében nagy sikert aratott. A *Les Nouvelles Littéré-*

menekülés egyes állomásait és széles körképben — a királytól az arisztokratáktól kezdve az egyszerű közkatonáig mutatva be hőseit — ábrázolja e sűrű, érdekes történelmi atmoszférában a korabeli francia társadalmat. Főhőse Théodor Géricault,

Moldován István

MDK

"Kilenc művészcsalád élvezi jelenleg gyermekestől Zsennye örömeit." /köztük az ő neve is/.

Repr.: " Parkrészlet"

Dutka Mária: Igy élnek Zsennyén a művészek paradicsomában.

Magyar Nemzet. 1958. VIII. 20. 7.1.

Moldován István, festő 7 Ok

A 37 Képből álló Mai festészetünk c. tárlat egyik kiállítója.

–: Festészeti kiállítás a Ganz-Mávag Vörösmarty Művelődési Házában 13. l

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1961. nov. 7.

Molotován István

A „kiállítási naptár" jelzi, hogy IV. 16 és IV. 30. között kiállítása lesz a Medgyánszky Teremben.

Műgyűjtő, 1971. 1. sz.

MTI SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-668, 337-748, 340-726

Moldovan István

NÉPSZABADSÁG

1971 ÁPR 17.

uti muvelodesi házában. Az újszülöttek a szülők, a névadószülők és a barátok jelenlétében kaptak nevet.

— *MOLDOVÁN ISTVÁN festőművész kiállítása pénteken a Mednyánszky Teremben megnyílt. A művész ezúttal a legutóbbi évek munkájának eredményeivel jelentkezik a tárlaton.*

10/21

SALTOJAUREGUI
INGENIERO

NEPSZAVAZSÁG

MOLDOVÁN ISTVÁN

„Jegenyék" c. festménye kiállítva Gyöngyösön, a megyei képzőművészeti tárlaton. (aul).

(G. Molnár T.): Két gyöngyösi tárlatról.

NÉPÚJSÁG - EGER - 1971. szept. 24.

Moldován István, festő

- képei a Szárazdi úti művésztelep kiállításán a Helytörténeti Kiállító Teremben.

D. I.: Képzőművészet
Vigília, 1971. március. 195. l.

Haldován István festő

A hadnyánszky tezemben

Kiállítása nyílt

Kiállítási kalendárium

Szocialista Művészetért 1971 VI.

Moldován István

Női fej (repró)
Alföldi táj (repró)

Mügyűjtő, 1971. 2. sz. 37. l.

DAJ

Moldován István

„Jegenyék" c. képe (emlékre)
szerepel a gyöngyösi tárlaton.

G. Molnár F.: Két gyöngyösi
tárlatról.

Népújság (Eger) 1971. szept. 24.

Moldován István festő

Kiállítása nyílik a

Medgyaszay teremben

Magyar Nemzet 1971 április 16

4. oldalán

Moldován István

„Kalotaszeg"
„Kapu"
„Kerítés" c. művei említve

Magyar Nemzet 1971 április 27
S. old.

Moldován István festőművész

A Mednyánszky-teremben rendezett kiállitását
április 16.-án nyitják meg, -közli a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1971. ápr. 10.
XV. évf. 15. sz. 2. lap

Moldován István MDK

Szerepelt a "Dolgozó Emberek között" c. kiállitáson, mely 1964 máj. 9-én nyilt az Ernst Muzeumban.

-bgy- : /Cim nélkül/.

Postás Dolgozó 1964. ápr.

MOLDOVÁN István

Patrona Hungariae, 1963-67, muranoi smalti üvegmozaik,
8x2,25 cm - 91.8.51

Új Művészet

MOLDOVÁN ISTVÁN
Itatás (1980), olaj, 50 × 70 cm, Mgt.

Délibábok hazája. IV.kiáll. Debrecen, Déri M., 1992

architektur zu verquicken. Wendel Dietterlin, dessen "Architectura und Austheilung der V Seuln" 1593 in Stuttgart erschien,[345] bildet einen tuscanischen Brunnenentwurf ab,-die Tuscana ist die gröbste, derbste, ungegliederste, am stärksten dem Nonfinito verwandte unter den fünf Ordnungen- der auf einem Felssockel, inmitten einer Brunnengrotte, einen Drachenkampf darstellt.[346] Das Ungegliederte, nicht ausschließlich dem künstlerischen Gestaltungswillen Unterworfene wird also auch hier zur Grottenarchitektur in Verbindung gesetzt. Der Brunnenentwurf Dietterlins für die "Corinthia" schließlich vereinigt schon mehrere Elemente einer Brunnengrotte in der Art eines, wenn auch bescheidenen Fassadennymphäums: ein zweigeschossiger Fassadenaufbau mit Brunnen- und Statuennischen, einer Pilastergliederung und einem davorliegenden Wasserbecken.[347] Schon hier offenbart sich deutlich italienischer Einfluß.
Nach italienischen Vorbildern schuf auch der Ulmer Architekturtheoretiker Joseph Furttenbach d.Ae. seine Gartenentwürfe, die größtenteils schlichte Renaissance-Bürgergärten darstellten, in denen aber die Grotte schon nicht mehr fehlen durfte.[348] Furttenbach

MOLDOVÁN· István (Kolozsvár)

115

Oltványi 1991

443.
Szilágyi Dezső beszédei. Szer
Bp, 1910, Athenaeum

138.
Szilassy Zoltán-Grábner Emil
termesztése. Bp, 1907, Pátri

1010.
Szirányi Cyrill: Munkaügyi i
Közlekedési és Postaügyi Mir

304.
Szizov,N.V.: Téli épitési mu

96.

MOLDOVÁN István
91 1,2,50-51

Új Művészet

Moldován István

Ember Mária

Ragyogó erős szinek és homokba rejtett képek

[Moldován István, Vigadó Gal. Konfár Gyula, Csontváry Teren]

Magyar Nemzet, 1986. ápr. 21. 4.

panische Avantgarde 1920—1970, Düs-
talógusban lévő „Japán avantgárd tér-
ján ezek a következők: Pan Real cso-
948, Hokkaido Independent — Sappo-
New Modern Association — Sendai,
up — Takefu, 1948, s ezek mellett a to-
kiállítások: Yomiuri Independent Ex-
Modern Art Kyokai, 1945-, stb., e to-
felsorolását lásd: Dialogue in Art...
a tanulmányában, 211. p.
ctív tagja volt a Nika-Kai, s alapító tag-
tsu-Kai társaságoknak. In: Giappone
- il gruppo GUTAI negli anni cinquan-
, 1990, Osaki Shinichico tanulmányá-

játosság leírását lásd: Tadashi Fukuta-
Social Structure, Tokyo University, To-
, 1984, 6. fejezet. S a GUTAI e jellem-
one all'avanguardia... Osaki Shinichi-
n 21. p.

Moldován István

MDK

Szerepelt az Ernst Múzeumban rendezett "Dolgozó emberek között" c. kiállításon.

"Kutnál"

Bolgár Kálmán: Mi a fontos - a téma vagy a minőség?

/1/ ÉLET ÉS IRODALOM 1964 máj. 16.

Moldován István 2

„Házak"

„Sejeszyék"

„Város" c. Zépci emlékve

Magyar Nemzet 1971 április 27
8. old.

Moldován István, festő

A Medvyánszky Teremben nyílik meg kiállítása.

– : Hallottuk

2.

ESTI HIRLAP, Br. 1971. ápr. 14.

MDK

Moldovány István, festő

A Medvegyánszky-teremben nyílik meg kiállítása.

— : Hír

8.

Népszabadság, Bp. 1971. ápr. 15.

MDK

Moldován István, festő

Kiállítása nyílt meg a
Medgyaszay Teremben.

— : Hír

8.

Népszabadság, Bp. 1971. ápr. 17.

Moldovánszky
festő

Részt vett a tárlaton.

Erdős György: Száz művész küzdelme a maradandóságért.
Művészet, 1971. május - 36.oldal

Népszava, 1991. január 12.

Moldován István — **ÖNARCKÉP**

A Liberális Polgári Szövetség az Alkotmány

A kormány ne sarc tovább a TB-t

Elszomorító volt a nyugdíjasok és a gyesen levő kismamák vitája a *Kisalföld* hasábjain. Egymást okolták, ki miért kap kevesebbet a másiknál. Elnézést, de nekem a *rabszolgakorszak* jutott eszembe, mikor a rabszolgának a szerszáma, a gladiátornak pedig a társa volt az ellenség, amit illetve akit sanyarú sorsáért okolt.

Ma Magyarországon *társadalmi létbizonytalanság* van. Ne egymást okoljuk, ne egymás ellen forduljunk, hanem *szidjuk azt, aki ez ügyben hibáztatható; a kormányt*, illetve a *parlamentet*. Az 1989. január 31-én látszólag különválasztott TB-alaphoz a kormány burkoltan a költségvetés útján hozzányúlt, mikor lakáskötvényeket vásároltatott a TB pénzén, valamint a hibás gyógyszeráremeléskor, amikor a különbözetet a TB-re hárította. A katonák létminimumának kiegészítését is a TB nyakába sózta, a mentők benzináremelés okozta plusz költségét, a menedékjogot kapott vendégeink biztosítását, gyedét vajon ki fizette be? A fentiek a *költségvetést*, s nem a társadalombiztosítást kellene hogy terheljék!

A Liberális Polgári Szövetség (Vállalkozók Pártja) nemsokára *feljelentést* tesz mindezekért az Alkotmánybíróságnál.

Négy hónapja pártunk *elkészítette* az új TB önkormányzatára épülő *törvénytervezetét*, mely parlamenti vitára bocsátható. A kormányzat azonban hallani sem akar erről, mert az a „lopkovics" végét jelentené számára! Vajon miért nem adnak lehetőséget, hogy valamelyik *Napzártában* meg-

Gondolkodni is tudni kell!

Menedzserképző intézet létrehozását tervezi győri szék-

Levélben érkezett

Moldován István MDK

A felszabadulás után készült tanácsköztársasági vonatkozásu alkotások:

" A köztulajdonba vettmükincsek kiállitása" Vászon , olaj.

GERELYES EDE: A LEGUJABBKORI TÖRTÉNETI MUZEUM
TANÁCSKOZTÁRSASÁGI GYÜJTEMÉNYE
LEGUJABBKORI TÖRTÉNETI MUZEUM ÉVKÖNYVEII. Bp. 1961. 131-178.1.

Moldován István

Jestő

M.D.K.

Női fej (repro)

Élet és Irodalom, 1961. aug 26 – 31.

Moldoványi István

MDK

"Kalotaszegi lány"

---: Képző- és iparművészeti kiállitás nyilt Szegeden.
Délmagyarország. Szeged. 1956. máj.31.

Moldovány István

"Székely leány"

Diószegi Balázs: Képek a VI. magyar képzőművészeti kiállítás anyagából a Jósa András múzeumban.

Szabolcs-Szatmári Néplap, Nyíregyháza. 1956. jun. 5.

MDK

Moldován István, festő
Kolozsvár.

236. Csendélet. Vizf.

Bp.Mücs.-"A Magyar Művészetért".Képzőm.Kiáll.1942 .
jun.6.-22.Kat.12.l.

MDK

Moldován István, festö.

Tavasz.	Pasztell.
Régi munkahelyen.	Olaj.

Bp.Műcs.-II.Magy.Képzöm. Kiáll. 1951.nov.4.-dec.2.
Kat. 7.1.

MDK

Moldován István, graf.

Iparm. Isk. Évk. 1934-36.

43.1.

Moldován István

festő

M.D.Y.

Farekas szakhör c. kompozíciója

"

Maksay László: Boldog gyermekévek

Művészet, 1961. szeptember – 40 l.

Moldovan István

festő

M.D.K.

„Gyárudvar" c. képe.

Ecsery Elemér: Országos tárlat Miskolcon.
Művészet, 1961. március. – 36 l

MDK.

Moldován István festo

"Székely leany" /olaj/
"Schneider Heda zongoramuvesznő
arckepe" //olaj/

VI. Magyar Képzőmüvészeti Kiállitás
Mücsarnok, 1955.19.1.

Moldovány István MDK

"Szavazás Romániában"

Pogány Ö. Gábor: Az Első Magyar Képzőművészeti Kiállitás. I.
Szabad Nép. 1950. VIII. 27. 11. 1.

Moldován István

MDK

"Falusi traktoros lány"

" Fiatal életek indulója"

Végvári Lajos: I. Magyar Képzőművészeti Kiállitás. Festészet IV.
Magyar Nemzet 1950. VIII. 26.

Moldován István MDK

Az első Magyar Képzőművészeti Kiállitáson szinte az első órákban elkeltek az ő müvei.

Zsolt Ágnes: "Én még ilyet sohasem láttam..."
Magyar nemzet. 1950. VIII. 27.

M. D. K.

MOLDOVÁN István.

Részvétel a kiállitáson

Dutka Mária: Művész a gyárban
Kiállitás Csepelen

Magyar Nmezet 1962. április 4. 8.l.

Moldován István, festő

M Dh

A község meghívására a nyáron Tápiószelén fog dolgozni.

P. J.: Képzőművészeti kiállítás és ankét Tápiószelén

9. l

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1962. ápr. 6. [Vidéki]

MDK

Moldován István, festö

Moldován István-Nagy Gyula:

A Munkácsy-Kiállitáson. Olaj.

Tehenek a termelö-szövetkezetben. Olaj.

/Mücsarnok?/.-III.Képzümüv.kiáll. 1952.dec.-1953.márc.
Kat.8.1.

MDK

Moldován István

Dutka M: Graf.művészeink a békéért. Magy. Nemz. 1952. okt. 3. 5.l.

Moldován István

MDK

festő

Kiállitások
Ujmagyarság 1943 dec. 15.

Moldován István

festő

M.D.K.

Rahodák (repro)

Élet és Irodalom, 1962. febr 3 - 31.

M.D.K.

MOLDOVÁN István

Erdélyi ház, Lila táj, Tolaji utca, Fényképezés, Öreg halász, Duna

Dulba Beáta: Néhány gondolat a képzőművészetről
M. I. kiállításának alkalmából

Magyar Nemzet 1962. január 28. 9. l.

M.D.K.

MOLDOVÁN Gyula

Kiállítása a Csók István-galériában

Magyar Nemzet 1962 . január 17. 4. o.

Moldován István

Folyamőr, olf.

Hegyvidéki táj, olf.

Munka után, olf.

Műcsarnok 1952 Tavaszi Tárlat

Moldován István MDK

Dömösi táj, olf.

Agócs Lajos kohász R.M.-müvek kétszeres sztahanovista ifjumunkása, olf.

Mücsarnok 1953 IV. Magy. Képzőm. Kiáll.

Moldován István MDK

A Munkácsy-kiállitáson, olf.

Tehenek a termelőszövetkezetben, olf.

•

Mücsarnok 1952-53 III. Magy. Képzőm. Kiáll.

MDK

Moldován István

Gyárban, o.

Kohászok, o.

Gyár, szines r.

Müvész a gyárban kiáll. Csepel

Moldován István MDK

Falusi traktorista lány, olf.

Szavazás Romániában, olf.

Fiatal életek indulója, olf.

Mücsarnok 1960. I. Magy. Képzőm. Kiáll.

M.D.K.

Moldován István

grafikus

Zsennyei ihmeneyeiről számol be a Savaria Muzeumi kiállításón.

Ungyal Endre: A Zsennyei Művésztelep...
Művészet, 1967. augusztus – 42 lap.

Moldován István

Balatoni halászok, o.

X. Magy. Képzőműv. kiáll. Műcs. 1965.

БЧ.

Moldován István MDK

Balatoni halászok, olf.

Műcsarnok 1965. X. Magy. Képzőm. Kiáll.

Moldován István

Mozaikot készít a salgótarjáni megyei kórház számára.

Nógrád 1967. ápr. 25

MNK

Moldován István

Falurészlet, o.

Balatoni nyári tárlat 1964.
Keszthely, Tihany, Veszprém

MDK

Moldován István

Táj, o.

Szegedi O.Képzőn. kiáll. Szeged 1964

Moldován István, festő

MDK

Halak c. mozaikkompozíciója az új salgótarjáni kórházat díszíti majd. (fénykép)

— : Készül a mozaik 3

ESTI HIRLAP, Bp. 1967. jún. 3.

Moldován István

Mozaik falkép, figurális kompozicio, 20 m². muranoi üveg, Pécs, Tanár Képző Főiskola Gyakorló iskolája. (Kisdéginé Kirimi Irén: M. I. mozaikképe, M. 1964. május v. Évf. 5 sz. 36. 1.)
Baranyam.

Tájékoztató 64/65 képző és Iparmű-
véhelyi Lektorátus

9 l.

Moldován István MDK

Kislány, olf.

Mücsarnok 1962. Mai festészetünk kiáll.

Moldován István MDK

Fazekas szakkör, olf.

Műcsarnok 1961 Boldog gyermekévek kiáll.

M.D.K.

Moldován István

A Nemzeti Szalon kiállitásán szereplő festményeiről igen nagy elsimeréssel emlékézik meg Berend Ilona: "Tavaszi Tárlat" c. beszámolójában.

Szinház, Bp. 1947. május 27.-juni 2. III. évf. 22. sz.

Moldován István MDK

Kalotaszegi lány, olf.

Műcsarnok 1960. VIII. Magy. Képzőm. Kiáll.

Moldován István, festő

MTDK

Kiállítása nyílt meg a Csók István Galériában jan. 19-én.

— : Hír

10.1

Népszabadság

Bp. 1962. jan. 20.

Moldován István

Született Budapesten 1911. március 17-én. Festő Tanulmányai: a Bpesti Képző-művészeti Főiskolán. 1943: tárlatai Kolozsvárott; 1955, 1962 Budapest. A KPDSZ. művészeti tanfolyam tanára.

Fehete Márton: Prominent Hungarians Home and Abroad, München, 1966. 3341

205 l.

MDK

Moldován István
festőművész nyilatkozik a fiatal tehetségekről.
Az Egressy klubban megnyilt a KPVDSZ Képzőművészeti körének kiállitása

Esti Hirlap 43 sz. 1960 febr 20 2 old.
/Kiss Dénes cikke/

Moldovai István, festő MDK

Január 19-én kiállítása nyílik
a Csók Galériában.

— : Hír 8.l

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1962. jan. 5.

Moldován István, festő MDh

Piacon, Gábor Áron Vasöntőde Gépgyár

C. képei láthatók az Ernst Múzeumban.

Péter Imre: Dolgozó emberek között 9.l

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1961. dec. 22.

[redacted]

Moldován István

A Kulturkapcsolatok Intézetében kiállítást rendez.

Esti Hirlap 129 sz. 1959. jun. 4. 2 o.

MDK

Moldován István

A Gheorghiu-Dej Hajógyárban rendezett képzőművészeti kiállításon részt vesz.

Esti Hirlap 153 sz. 1959. jul. 2 2 old.

Moldovánné Istvánné

festő

M.D.K.

Méltatás.

Gy. Zs.: Egy kiállítás alkalmából

Művészet, 1962. február — 33 p.

MDK

Moldován István
festőm.

Kiállítása megnyílt a Csók
Galériában

Mozaik.
Népszava 90. évf 16 sz. 1962 jan. 20

MOLDOVÁN István festő

M.D.K.

részvétel a kiállitáson

Gábor István: Dolgozó emberek között
Kiállitás az Ernst Muzeumban
Magyar Nemzet 1961. december 19. 4.1.

MDK

Moldován István

Borus idő, o.

Önarckép kalappal

Görbe utca, o.

Képzőm. Főisk. Ifj. körének karácsonyi kiáll.1943.

Moldován István

Öregasszony, o.

Hid, o.

Napsütés, o.

Képzőm. Főisk. Ifj. körének karácsonyi kiáll. 1943.

MDK

Moldován István, festö

Tavaszi táj. Olaj.

Tárlat:
Mücsarnok. -XXXXXXX Vásár.1957. Kat. 11.1.

MDK

Moldován Isván

Falusi utca

Kutas táj

Patakos táj

Kálmán Mária:
Moldován I. kiáll. Magyar Nemzet, 1955. szept. 30.

MDK

Moldován István, festö

Falusi traktorista lány. Olf.

Szavazás Romániában. "

Fiatal életek indulója. "

Mücsarnok.-I.M.Képzöm.Kiáll. 1950. Ka t. 5.1.

Moldovai István
festő

M.D.K.

Az Április 4. Gépgyár "életét
feldolgozó képet mutatja be

D. Fehér Zsuzsa: Munkát ábrázoló festményei a IV. magyar
Művészet, 1962. május — 81.

Moldován István, festő, sz.1911

Szegény szülők gyermekeként Erdélyben nevelkedett. Festészeti tanulmányait Kolozsvárott és Nagyváradon kezdte. Váradon Therma János irányitása mellett A bpesti Képzm.Főiskolán Réti é és Szőnyi voltak a mesterei. Ebben az időben ifjusági dijakat nyert. 1940-től kiállitó müvész. 1943. Kolozsvárott volt gyüjt.kiállitása. 1948-50. állami ösztöndijjal a Román Népköztársaságban volt tanulmányuton. Valamennyi kiállitáso résztvesz,legnagyobbrészt tájés arcképeket fest. Nagy Gyulával közösen Munkácsy-kiállitást ábrázoló,nagyméretü kompoziciót festett, amelyet a III.M. Képzm.Kiállitáson mutattak be. Az itt közölt portré a bukaresti VIT-kiállitáson szerepelt.

Uj M.Képzm.IV.1954. ~~xxxx~~

128-29.l. 1 kép

Moldován István.

Ács Ernő Kossuth-díjas fizikust ábrázoló festménye szerepelt az Ernst-Múzeumban rendezett orcképkiállításon.
(emlétve)

Népszava, 1952. Júl. 24.

MDK

Moldován István

Üzemben, of.

Utca, of.

7. Vásárhelyi őszi tárlat. Tornyai J.Múz. Művhely

1960. okt.

MDK

Moldován István, Bp.

Gyárudvar, of.

6. Miskolci orsz. képzőm. kiáll. Herman O. Muz. 1960.

Moldován Gitván.

Az Ernst-Múzeumban rendezett Béke-plakát és Ötéves Terv Grafikai Kiállításon az ötéves terv eddigi eredményeit ábrázoló művei szerepelt.

Magyar Nemzet, 1952, Okt. 3.

MDK.

Moldován István

Mozaiktervéről

Nógrád 1967 jan.29.

Moldován István

A köztulajdonba vett mükincsek kiállitása 1919,ols.

Virágcsendélet, olf.

Mücsarnok 1999 VII. Magy. Képzőm. Kiáll.

Moldován István MDK

Székely leány, olf.

Schneider Hédi zongoramüvésznő arcképe, olf.

Műcsarnok 1955 VI. Magy. Képzőm. Kiáll.

Moldován István MDK

Ács Ernő kétszeres Kossuth-dijas fizikus portréja, 1951, olf.

Mücsarnok 1955. Képzőművészetünk tiz éve

Moldován István

Tavaszi táj, olf.

Műcsarnok 1957 Tavaszi tárlat

Moldován István festő

Szöveg emliti, mint az első
tárlat résztvevőjét.

Sárvári Márta:
„Képzőművészeti kiállítás
a Harcfias Népfront
kenbjában."

Magyar Nemzet. 1965 jan. 6.

Moldován István

· A Nemzeti Szalon tavasri tárlatán szerepelt.

Új Magyarság 1942. VI. 11.

Moldován István

A Nemzeti Szalon tavaszi tárlatán szerepelt.

Esti Ujság 1942. VI. 11.

Moldován István

M.D.K.

Műve a MNG grafikai gyűjteményébe került

Csengeryné Nagy Zsuzsa: A Magyar Nemzeti Galéria az 1962-1963-as évben

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei V. Bp. 1965

164. l.

Moldován István MDK

Magyar táj, olf.

Mücsarnok 1954 V. Magy. Képzőm. Kiáll.

Moldován István

Kiállít

M. T. 1942. III. 24.

zpont meginditotta rotaprintes for-
köteteként a
ozőművészeti Élete"
mely a Közoktatásügyi Népbiztosság
Budapesti Kir. Ügyészség 1919-es
kozó részét tartalmazza. Ára: 15.- Ft.

adványai közül kapható
< 1954-55."
zpont évkönyve. Ára: 75.- Ft.

< 1956-58."

a Művészettörténeti Dokumentációs

MDK

Moldován István

Levendula aratás, o.

Kutnál, o.

Dolgozó e mberek között kiáll. Ernst Muz.
1964. máj.

Moldován István
festő

MDK.

A Nagybányai Művésztelepen
is megfordult, itt Thorma Já-
nos és Krizsán Járos tanto á-
nyaként dolgozott.

Maksay László: Moldován István műterinében
Művészet, 1967. junius - 28 lap

MDK.

Moldovai István

festő

1931-ben Budapestre jött a képzőművészeti Főiskola hallgatója lett, ahol Rudnay István, később Szőnyi István volt a mestere.

Maksay Károly: Moldovai István művészete

Művészet, 1967. június - 28 lap.

Moldovan István
festő

Külföldi útjai művészetére nagy
hatással voltak. Moszkvában járt,
Itáliában és Franciaországban.

Maksay Károly: Moldovan István műtermében
Művészet, 1967. június - 28 lap.

Moldován István
festő

M:DY

1959-ben a kulturális kapcsolatok Intézetének kiállítóhelyiségében bemutatta művét. Ezek a sziehely díszítőművészetet tükrözik.

Maksay László: Moldován István műtermében
Művészet, 1967 junius - 28 lap.

Moldován István
festő

M.D.Y

Első gyűjteményes kiállítását
Kolozsvárott rendezte, 1943-ban.
Ebnyerte „Kolozsvár a tépzőmű-
veszetben" cimi díjat.

Makray László: Moldován István műtermében
Művészet, 1967. junius - 28 kap.

Moldován István

festő

M.D.K.

Nyaranta visszatért szülőhelyére Erdélybe. Budapesten csak a felszabadulás után telepedett le. 1948-ban a római ösztöndíjat romániai ösztöndíjra váltotta át Bentarta az egész országot.

Maksay László: Moldován István műtermében

Művészet, 1967. junius - 28 lap.

Moldován István

festő

M.D.K.

Mint főiskolás is sok díjat nyert. Elnyerte a fővárosi ösztöndíjat, a Meszlényi-díjat a Szinyei Társaság kitüntető elismerését stb.

Maksay László: Moldován István műterében Művészet, 1967. junius - 28 lap.

Moldován István
festő

M.D.

A művész erdélyi szarmazása.
Diákéveit Kolozsvárott töltötte,
itt kezdte meg képzőművészeti
tanulmányait a Szépművészeti
Főiskolán 1930-ban.

Maksay László: Moldován István műtermében
Művészet, 1967. junius - 28 lap.

Moldován István
festő

M.D.K

Mozaik falikép
Aluljáró } repro

Maksay László: Moldován István műtermében
Művészet, 1967. junius – 28 lap.

Moldován István

festő

M.D.4

. A legujabb házom mozaikja a salgótarjáni kórházban leszek elhelyezve. Stilizált madarakat, halat és pávakat komponált

Moksay László: Moldován István műtermében

Művészet, 1967. junius - 28 lap

Moldován László
festő

M.D.L.

A pécsi Pedagógiai Főiskola
hallgatóinak 20 m²-es mozaik-
ot készített.

Maksay Károly: Moldován László műtermében
Művészet, 1967. június - 28 kép.

Moldován István

Naplemente c. képe (eml.)
szerepel az alábbi tárlaton

Tóth Béla: A kárados úti Művésztelep
kiállítása Hajdúszoboszlón

Hajdu Bihar megyei Hétfujság 1968 XII. 8.

Moldován István

Tavani táj, olaj, 70 x 100 cm

Budapest Műcsarnok kiállítása 1957.
Kat. nest. kisdéjiné lírimi Irén.

11.

Moldován István, festő

1967-ben a Pécsi Modern Magyar Képtár megszerezte dr. Tompa Kálmán nemzeti érdekű gyűjteményét. A 19.-20.sz. magy. képzőművé zetének keresztmetszete. 388 mü, 180 művés Moldován egy művel szerepel. 227.old

HONVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története Uj szerzemények I. 219.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, 1967. Pécs, 1968

MOLDOVÁN ISTVÁN

FESTŐ. KIÁLLÍTÁSA NYÍLT A MEDNYÁNSZKY-TEREMBEN.

SZOCIALISTA MŰVÉSZETÉRT, 1970. OKT.

Moldován István

Szerepel az alábbi: Tárlatok Hajdúszoboszlón

N.N: Országos várlatkiállítás

Hajdu Bihari Napló 1970 VI.26

Kalocsán

Kiállít Hajdúszoboszlón

Dr. Tóth Ervin: Ernst intuitív biennálé

Hajdú-Bihari Napló, Debrecen 1970. jún. 17.

Moldován István

festőművész kiállítása. Magyarnikszag kép-
csarnok. – Ism: T. E. Zalai Hírlap. 1967.
nov. 26.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1970.1.sz. 68-107. 1./

92. 1.

Moldován István

Szerepel az alábbi táslatan

N. N: Várlatzi áhítás nyelt
Hajduszoboszlón

Hajdu Bihari Napló 1970 VII. 5

Moldován István

Maksay László: Moldován István mindenében.
– Művészet, 1967. 8. évf. 6. sz. 28-29. l.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája / Művtört. Ért. 1970. 1. sz. 68-107. l./

81. l.

Moldován István

(1911) - festőművész. A Budapest-i Képzőművészeti Főiskolán tanul. A nagybányai művésztelepen Thorma János irányításával dolgozik. 1943-ves részt kiállításokon.

Kikicsoda? Életrajzi lexikon / Fonó György-né, Kis Tamás / Budapest, 1969. 1-617 l

375 l

Moldován István

1948-50 Romániában él. 1961 önálló kiállítása Budapesten a KKI kiállítóteremében. SZOT díjas (1963)
Főbb művei: A pécsi tanárképző főiskola előcsarnokának mozaikja (1963-64)
Ki kicsoda? Életrajzi lexikon. Főszerk. Gyöngyné, Kis Tamás / Bp. 1969 375.

Moldovan István festőművész

A kiállítási naptár Medgyánszky termi kiállítását jelzi (II. 19 – III. 5.).

Műgyűjtő, 1970. 4. sz.

MOLDOVÁN ISTVÁN

Mozaiktervei kiállítva az Országos Vázlatkiállításon.

Sz. Kürthi Katalin: Képzőművészeti kiállítások Hajdúszoboszlón.

Népművelés, 1971. január.

Moldován István, festő

MDK

Színes mozaik-tervei
láthatók a vázlatkiállításon.

Tóth Endre: Egy úttörő kezdeményezés
Kapelúszoboszlón 70–71

ALFÖLD, Debrecen. 1970. szept. XXI/9.

MOLDOVÁN ISTVÁN

„Bulgáriai útiképek" címen kiállítása Várady Sándorral közösen.

Sz. Kürti Katalin: Képzőművészeti kiállítások Hajdúszoboszlón.

Népművelés, 1971. január.

Moldován István

Öt mozaik a salgótarjáni kórház pá-
mára (1966), Názáreti mozaik (1967-
1968).

Kickicsoda? Életrajzi lexikon / Fonó
Györgyné, Kis Tomás / Budapest, 1969
1-6171. 3751

Moldoványi István festő

Kiállítása nyílik

Hajdúszoboszlón

Cs. Benkő Judit: Szoboszlói nyár

Esti Hírlap 1969 V. 15

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

MOLDOVÁN István / Budapest

Falmége olaj 40x50

Dunántuli Képzőművészek Kiállitása 1958.

Kat. bev. Cseh Miklós

Székesfehérvár, István király Muzeum
Közlemények D sor 14.1

Moldován István festő

Kezdet az 5 művész kiállításán
Hajdúszoboszlón

N.N.: „Hajdúszoboszlói nyár - 1969"

Kelet - Magyarország 1969 IV. 19

MDK.

Moldován István

Művészet 1965 nov. lap 29.

Moldován István festő

Kezepel a Hajdunaboszlón, amp.
20-án nyíló kiállításon

N. N.: Hajdunaboszló szépe

Est. Hirlap 1969 IV. 19

MDK

Moldován István, Jestő

Kiállítása lesz Hajdúszoboszlón.

Cs. Benkő Judit: Szoboszlói nyár '69

4.

ESTI HIRLAP, Bp. 1969 máj. 15.

MDK

Moldován István

Este, o.

11. M. Képzőm. kiáll. Műcs. 1968.

Moldován István festő

Szoldíjas

A Szárados úti Művéztelepen él és dolgozik

Schmeczi Tóth János: A Szárados úti Művésztelep

Népművelés 1968 VIII. n. 40 old.

Moldován István M.D.K.

Megyei kórház, Salgótarján , 1961-1967, repr.

mozaikok,

Magyar Építőművészet 1968 / 3. 5.1.

Moldován István

Öt nagyméretű mozaikot
készít a salgótarjáni kórháznak

Magyar Hemzet, 1967. VII. 23. 12. o. hanló.

Moldován István

festő

M.D.K.

1961-ben volt a Csók Galériában kiállítása. Itt mutatta be az „Aluljáró"-cimű művét. A pécsi „mozaik pályásotot megnyerte hem-pozíciója.

Maksay László: Moldován István műtermében

Művészet, 1967. junius – 28 lap.

Moldován István MDK

Női arckép

Mücsarnok 1941 Arcképkiállitás

Moldovan István, festő

A miskolci Kilián lakótelepi iskolára kerülő 120 m² -es mozaik egyik készítője.

(fényképes)

—: Mozaik az iskola homlokzatán

12.

NÉPSZABADSÁG br. 1966. júl. 10.

Moldován István M.D.K.

Miv a MNG gyüjteményébe került

Csengeryné Nagy Zsuzsa: A Magyar Nemzeti Galéria az 1962-1963-as évben

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei V. Bp. 1965.

162. 1

Moldován István MDK

Farkas-utca

Mücsarnok 1942-43 téli kiállitás

Moldován István

Gábor Áron vasöntőde gépgyár, of.

Piacon, of.

Polgári emberek között kiáll. Ernst Kuz. 1961.

Moldován István

Csendélet, vizf.

Műcsarnok 1942 [redacted]

A magyar művészetért c.kiáll.

MDK

Moldován István

Fazekas szakkör, of.

Boldog gyermekévek ... kiáll. Mlos. 1961.

MDK

Moldován István

Gábor Áron Vasöntőde és Gépgyár, pf.

Felszabadult Bp. művészete. N.Szal. 1960.

MDK

Moldován István

Kislány, of.

Mai festészetünk kiáll. Nemz. Gal. anyagából.

Moldován István

MDK

Hid, olf.

Mücsarnok 1944.VII.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Moldován István M.D.K.

Illusztráció Jókai: A szerlem bolondjai c. regényéhez, repr. / Szépirodalmi K. /

Vasárnapi könyvespolc

Magyar Nemzet 1966. szeptember 4. 31. 1.

MDK.

Moldován István

Mozaiktervéről

Nógrád 1966 okt.18.

MDK

Moldován István

Fehér fal, temp.

Puttonyos, "

Dunapart, "

Cséplőskor, "

M.I. kiáll. Csók-gal. 1962. jan.

MDK

Moldován István

Lila táj, akv.

Alkotóház, "

Tájkép, "

M.I. kiáll. Csók-gal. 1962. jan.

MDK

Moldován István

Önarckép, graf.

Vásárhely, "

Zebegényi naplemente, akv.

M.I. kiáll. Csók-gal. 1962. jan.

MDK

Moldován István

olajfestmények:

Babás csendélet

Erdélyi házak

Erdélyi ház

M.I. kiáll. Csók-gal. 1962. jan.

Kolbovin Jaroslav

Klasifikace:

Práce vědecké

Předpis tisku

Předpis rok

M.I. Kniž. Čech-Rel. 1962. Jan.

MDK

Moldován István festő

olajfestmények:

Zsenye

Fasor

Fehér ház

M.I. kiáll. Csók-gal. 1962. jan.

Moldován István

Tavasz, pasztell

Régi munkahelyen, olf.

Miccarnok 1951. II. Magy. Képzőm. Kiáll.

Moldovitai templom

l.

Balogh Endréjtől

I. 112/97

MDK

Moldován István festő

olajfestmények:

Naplemente

Tokaji utca

Öregség

M.I. kiáll. Csók-gal. 1962. jan.

MDK

Moldován István festő

olajfestmények:

Lila táj

Fényképezés

Lányfej

M.I. kiáll. Csók-gal. 1962. jan.

MDK

Moldován István festő

olajfestmények:

Balaton

Este

Falu

M.I. kiáll. Csók-gal. 1962. jan.

MDK

Moldován István festő

olajfestmények:

Martinban

Cséplés

Aluljáró

M.I. kiáll. Csók-gal. 1962. jan.

EA ..... ltsz. Gyűjtés

lla 1966. augusztus hónapban
napi négy órát dolgozott.

MDK

Moldován István festő

olajfestmények:

Csendélet

Kohászok

Parkban

M.I. kiáll. Csók-gal. 1962. jan.

MDK

Moldován István festő

olajfestmények:

Virágárus

Villamos megálló

Alföld

M.I. kiáll. Csók-gal. 1962. jan.

MDK

Moldován István festő

olajfestmények:

Alkony

Rakodás

Narancs-árus

M.I. kiáll. Csók-gal. 1962. jan.

MDK

Moldován István festő

olajfestmények:

Balatoni halászok

Autóbusz megálló

Postás

M.I. kiáll. Csók-gal. 1962. jan.

MDK

Moldován István festő

olajfestmények:

Öreg halász és a Duna

Balatoni kép

Pulyka etetés

M.I. kiáll. Csók-gal. 1962. jan.

M.I. Králi. Český-gal. 1902. 1an.

MDK

Moldován István

Cséplés, of.

Öreg halász és a Duna, of.

Rakodómunkások, of.

IX. Magyar Képzőm. Kiáll. kat. pótlás. Mücs. 1962.

MDK

Moldován István

Csepel, flamaster

Hid alatt "

Piros házak, "

M.I. kiáll. Csók-gal. 1962. jan.

MDK

Moldován István

Vérban flamaster

Női fej, "

Kopnál, "

M.I. kiáll. Csók-gal. 1962. jan.

MDK

Moldován István

Zebegényi házak, flamaster

Dunakanyar, "

Kis ház, "

M.I. kiáll. Csók-gal. 1962. jan.

MDK

Moldován István

Narancs és fehér ház, flamaster

Müemlék "

Zebegény, "

M.I. kiáll. Csók-gal. 1962. jan.

MDK

Moldován István festő

Tarló, flamaster

Arcmás, "

Villanypóznák, "

M.I. kiáll. Csók-gal. 1962. jan.

MDK

Moldován István festő

Rajz, flamaster

Terv, "

Fasor, "

M.I. kiáll. Csók-gal. 1962. jan.

MDK

Moldován István

Zöld táj, akv.

Aluljáró, flamaster

~~Budán~~,
Budán, "

M.I. kiáll. Csók-gal. 1962. jan.

MDK

Moldován István festő

Munka, flamaster

Mozaikterv, "

M.I. kiáll. Csók-gal. 1962. jan.

MDK

Moldován István festő

Virágcsendélet, flamaster

M.I. kiáll. Csók-gal. 1962. jan.

MDK

Molnár István festő

Leányka, flamaster

M.I. kiáll. Csók-gal. 1962. jan.

MDK

Moldován István

Két akt, flamaster

Rózsaszínű táj, "

Vasutmentén, "

M.I. kiáll. Csók-gal. 1962. jan.

K. Moldován István MDK

Hid, olf.

Műcsarnok 1943 A magyar művészetért c.kiáll.

MD K

Moldován István, festö

Magyar táj . olf.

Mücs.-V.M.Képz.Kiáll. 1954.dec.-1955.jan.Kat.15.l.

Moldován István MDK

600 pengős ösztöndíj

Szendy Károly: Bpest székes f. közig. évk.1942.
Bp. 1943.89.o.

MDK

Moldován István, festö

Dömösi táj. Olf.

Ágócs Lajos kohász R.M.-müvek
kétszeres sztahanovista ifjumunkása . Olf.

Mücs.-IV.M.Képzm.Kiáll. 1954.Jan.-Febr.Kat. 9.1.

M.D.K.

Moldován István

festő

„Csiplés", „Alkuljáró" (repro)
„Zöld tág", „Fasor", „Leányka"
„Vasút mentén" c. művével
gelentkezett a Csók Galeriában.

Fölbig János: Moldován István kiállítása

Művészet, 1962. április — 38 l.

MEK

Moldován István

szerepelt a tárlaton.

Cserhát József: A legszinvonalasabb kiállitás Veszprom megyében. - Balatoni Nyári Tárlat.

Napló 1964 jun. 18.

Moldován István,
felsö ép-ip.isk.tanuló

Dr.Radocs Jenö irányitása mellett felvételezte és me
rajzolta az egyes müemlékeket.

38. A Bánffy -palota főhomlokzata /1773-1785/e.

Megrajzolta:M.I.

Dr.Radocs Jenö: Kolozsvári müemlékek.
A m.kir.felsö ép-ip.isk. 1941-42.évi szünidei fel
vételei. Bp.1943.

Moldován István festő M.N.K.

Művei a kiállitáson

Sárvári Márta: Képzőművészeti kiállitás a Hazafias Népfront klubjában

Magyar Nemzet 1965. január 6. 4.l.

. . .

Moldován István festő M.D.A.

Müvei a kiállitáson

S.M.: A Százados uti müvésztelep jubileumi kiállitása
Magyar Nemzet 1964. január 20. 4.1.

Mazsaroff Miklós

Magyar Hirdető

SAJTÓFIGYELŐ

Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1963 JUN 1.

ÉSZAKMAGYARORSZÁG

1021

— **MAZSAROFF** Miklós festőművész alkotásaiból nyílik kiállítás vasárnap, június 2-án Sátoraljaújhelyen, a Kossuth Lajos Művelődési Ház kiállító termében. Déli 12 órakor Halász István, a városi tanács vb. elnökhelyettese mond megnyitó szavakat. A tárlat június 14-ig hétfő kivételével minden nap délután 3—7 óráig tart nyitva.

tól

érkőzéssel kezdődik
lga DK-találkozó

csapat idei első
őzésről:
mas mérkőzése-
nak majd az ér-
Mindkét csa-
ei 50 százaléko-
inden azon mú-
lik, hogy második játéko-
sunk hogyan szerepel. Ha
az első napon legalább
1:1-es eredményt sikerül
elérnünk, akkor remélhet-
jük a magyar csapat to-
vábbjutását.

lt rúgtak „olimpiásaink" Egerben

ek elleni selej-
észülő magyar
bdarúgó válo-
den az Egri
félidőben nehezen bonta-
kozott ki, s csak a haj-
rában játszott jól. Végül
is *Dunai II.* (3), valamint
Bene, Komora és Hamus

Ünnepi sportműsor a Kisstadionban

A mai ünnepi sportprogramból kiemelkedik a *Kisstadion* ünnepi műsora. A verseny- és bemutatósorozat 15 órakor kezdődik a *Május 1. Kupa* kispályás labdarúgómérkőzésekkel, amelynek keretében sok régi neves labdarúgó is pályára lép. Ezt művészi torna, kézilabda, súlyemelő, tornabemutató, valamint az ifjúsági válogatott ökölvívó csapatok tornájának döntő mérkőzései követik.

Ismét Petroszjan vezet

A NÉPSZAVA *serlegért*

Az elmúlt forduló osztályzatai:

Bp. Honvéd—	
Salgótarján	5:5
FTC—Győr	5:5

Az e

Május elsej
magyar sportm
ezen a napon
Mozgalom, az
rendszerezője

A cél, am
olyan, hogy mi
embernek érde
kisebb, mintho
százezrekkel íz
nésnek, kikapc
hoz alig-alig
kampányszerűe
jéig, hanem r
tőséget nyújtv

A Kilián-
gyökeret. Talá

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Moldován István

NÉPSZAVA

1963 MÁJ - 1

1021

Új SZOT-díjasok

Április 30-án délután hetedik alkalommal került sor a Szaktanács művészeti díjainak kiosztására. A Szaktanács épületében tartott ünnepségen megjelent *Somogyi Miklós*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Szaktanács elnöke, *Aczél György*, a művelődésügyi miniszter első helyettese, *Darabos Iván*, az MSZMP kulturális és és tudományos osztályának vezetője, *Beckl Sándor*, *Bugár Jánosné*, *Gál László*, a Szaktanács titkárai. *Bugár Jánosné* megnyitó szavai után *Somogyi Miklós* méltatta a kitüntetett művészek eredményes munkáját.

Ezután kiosztották a Szaktanács 1963. évi művészeti díjait. *Szakonyi Károly* író »Középütt vannak a felhők« című novelláskötetéért és 1962-ben írott novelláiért, *Moldován István* festőművész az irodalom népszerűsítéséért, a munkás—művész kapcsolatok területén végzett munkájáért, *Kocsis Albert* a munkásfiatalok zenei neveléséért és művészi munkájáért, *Ruttkai Ottó* pedig művészi munkájáért, valamint a borsodi üzemek és a Miskolci Nemzeti Színház együttműködésében kifejtett tevékenységéért kapta meg a Szaktanács díját.

A díjak kiosztása után társadalmi és kulturális életünk megjelent kiválóságai baráti beszélgetést folytattak a díjazottakkal. A beszélgetés folyamán később megjelent a Szaktanács épületében *Kádár János*, *Gáspár Sándor* és *Brutyó János* és a késői délutáni órákig meghitt beszélgetést folytattak a díjazottakkal, a jelenvoltakkal.

István festőművész festményeiért és a munkás—művész kapcsolatok kifejlesztésében a Magyar Posztóban végzett tevékenységéért, *Gaál István* és *Sára Sándor* az »Oda-vissza«, valamint a »Cigányok« című dokumentumfilmek rendezői, illetve operatőri munkájáért, *Rényi Tamás* filmrendező a »Legenda a vonaton« című film rendezéséért, *Keres Emil*

M.D.K.

Moldovan István

A Szarados úti művésztelep lakója

Tokaji György: A Szarados-úti művésztelep
Művészet, 1965. február - 11 lap.

mdk

Moldován István festőművész

festményeiért és a munkás-művész kapcsolatok kifejlesztéséért Szot díjat kapott

(k) Új Szot-díjasok. Moldován István

Népszava. 91. évf. 100 z. 1963 máj 1. 9. L

Moldovan István, festő

M. Dg

Hort festménye látható a tárlaton.

Murányi-Kovács Endre: A Százados úti művésztelep kiállítása a Nemzeti Galériában

9.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1965. jan. 24.

Moldován István M.D.K.

Müvei a kiállitáson

Murányi- Kovács Endre: A Százados uti müvésztelep ki állitása a Nemzeti Galériában

Népszabadság, jxxx 1965, január 24. 9.l.

Moldován István festő M.D.K.

Művei a kiállitáson

Sárvári Márta: A Százados uti művésztelep jubileumi kiállitása a Nemzeti Galériában

Magyar Nemzet 1965. jan. 20. 1.

Moldován István M.D.K.

Művei a Szabadság úti művésztelep jubileumi kiállításán

Szerszám és Építőipar 1965. január 25.

mak

Moldován István

Szol. díjas festőművész képzőművészeti „elegen-
vezetője" a posztogjári brigádnak

Kiss Gy. János: Letet-e lila egy ló?

Nyíszava 41. cof. 131. sz. 1963. jun. 7. 2. l.

Moldován István, festöm.

Öregasszony.	olf.
Hid.	"
Napsütés.	"
Borus idö.	"
Önarckép kalappal.	-.-
Görbe utca.	olf.

Az CMK Képzöm.Föisk. Ifj.Körének. karács. kiáll. 1943. Kat.

Moldován Istvánné

Halászok.

Festmény, reprodukció.

Népművelés, 1965. 3. sz. 48. l.

MDK.

Moldován István

Kiállitási kritika

Tiszatáj 1965nov. lap ~~380~~ 860

Moldován István
festő

A.D.Y

Részt vett a tárlaton.

D. Fehér Ismosa: A X. Magyar Képzőművészeti Kiállításról
Művészet, 1965. november – 28 kap

Moldován István.

festőművész.

„Régi munkahelyen" c. képét kiállításra küldi. (említve.)

Világosság, 1951. okt. 20.

Moldován István M.D.K.

Résztvett a vi án

A Munkásotthon Képzőművészeti klubjában
Vita a lakberendezés művészetéről és a jelenkor
stiluirányzatairól
Csepel, 1965. febr. 26.

Moldován István M.D.K

Müvei kiállitva a „szafias Népfront Orsz. klubjában

Szabó Éva: Szeretjük mi a szépet, csakhát...

Szocialista Müvészetért 1965. márc.

Moldován István festő M.D.K.

A Százados uti müvésztelepn dolgozik

50 é es a Százados uti müvésztelep

Magyar Hirek 1965. márc. 1.

Moldován István M.D.K.

Halászok , repr.

Husz év a képzőművészetben
Népművelés 1965. márc.

Moldován István.

A Tavasni Tárlaton „Hegyvidéki táj" c. képe szerepelt. (emlétve.)

Kis Ujság, Budapest, 1952. Jún. 1.

Moldován István.
festőművész.

Nagyméretű képen dolgozik, mely a békeív aláírásának témáját dolgozza fel.

Világosság, 1951. ápr. 10.

MDK

Moldován István

Kalotaszegi lány, of.

VIII. M. Képzőmüv. Kiáll. Mücs. 196o. ápr.

Moldován István

Kislány, of.

Székely lány, of.

Képzőművészetünk a felszabadulás után. MNG 1960.

19 l.

MDK

Moldován István

Csendélet, of.

Képzőművészetünk a felszabadulás után. MNG
1960.
2o 1.

MDK.

Moldován István

Kiállitási kritika

Müvészet 1966 jan.

Moldován István.

A II. Magyar Képzőművészeti Kiállításon szerepelt „Régi munkahely" c. képe (emlékre).

Magyar Nemzet, 1951. Dec. 1.

Moldován István M.D.K.

Rajz / férfi és női fej /

repr.

a Magyar Nemzet galériája
Magyar Nemzet 1965. nov. 28. 9.1.

Moldovan István

festő

M.D.V.

Művei a hiálletcsion részt veszünk. — „Balatoni halászok" (repro)

Péter Imre: A monumentalizmus bűvöletében

Művészet, 1966. jamán - 10 kap.

M.D.K.

Moldován István festő

Kulturális Kapcsolatok Intézetében tárlat
42 akvarell és olajfestmény

Népszava, 1959. május 31. 6lap.

mdk

Moldován István

„Cséplés" c. műve

Tóth Miklos: A IX. képző művészeti kiállítás néhány esztetikai tanulsága.

Tiszatáj 1962, 7. sz 6. l

Moldován István MDK

"Napsütés"

Heitler László: A Magyar Nemzeti Galéria uj szerzeményeinek kiállitása Pápán.
NAPLO/Veszprém/ 1962. szept.21.

MMK

Moldován István

Szerepelt a a csepeli régi munkásotthon falai közt rendezett kiállításon

Hosszabb idő óta tagja a Vasmü egyik szocialista brigádjának.

Löffler Éva: Művész a gyárban. Egy kiállítás és tanulságai.
TELEFON. 1962. ápr./6/ 25.

MDK

Moldován István

"Cséplés"

Tóth Miklós: A IX. képzőművészeti kiállitás néhány esztétikai tanulsága.
TISZATÁJ. 1962. jul.

MOLDOVÁN István festő M.[illegible].K.

Résztvett a kiállitáson

Dutka Mária: " Épitjük, védjük szép hazánkat"
Kiállitás az Ernst Muzeumban

Magyar Nemzet 1962. szeptember 30. 8.1.

Moldovan István, [ ] 1924

Vállalta az üzemlátogatásokat.

–: Képzőművészeti kiállításokat rendeznek az üzemekben. H. I.

ESTI HIRLAP, Bp. 1961. febr. 16.

Moldován István
festő

M.D.K.

„Igazoltatás" című képével
„szerepel az Ernst Museumban

Láncz Sándor: Építjük, védjük nép hazánkat.
~~Művészet~~, 1962. október 6 – 8 lap
Élet és Irodalom,

Moldován István

festő

M.D.K.

A Vzók Galériában tartott tárlatot.
Méltatás. — „Balaton", „Balatoni halászok" (repro)

Sz. P.: Egy kiállítás képei között
Nők Lapja, 1962. február 10 — 4 lap

M.D.K.

Moldovan Istvan

festő

A Csepeli Munkásotthonban rendezett kiállításon április-ban részt vett.

—: Hírek

Művészet, 1962. július – 38 l.

Moldován István

MDK

Dalos utca

Műcsarnok 1943.nov-dec.
Téli kiállitás

Moldován Lajos

festő

M.D.K.

A Szakszervezetek Országos Tanácsának díjával jutalmazták.

— : Hevesi

Művészet, 1963. szeptember – 9 lap

Moldován István festő

Első mozaikja a pécsi pedagógiai főiskola előcsarnokában van

Nőnapja, 1965 jan. 17. 7o.

Moldován István festő.

Szoł dijas. 5 képe nekrepel a
kónados uti műventely emlék-
tiáltitásán. Most készül egy
csepeli maltinán alatjo.
A miskolci Kilian lakótely
iskolája szénére mozaik
tervet készít pályázatra, a Kö-
mürcs Kolumnen bahodá lesz a
témája

Nejmarra, 1965, jan. 17. 70.

mdk

Moldován-István Szot díjas festőm.

A Pécsi Tanárkepző Főiskola mozaik pályazatát elnyerte és most rakja ki a nemes anyagból kartonra vitt nyolc figurából álló művét.

(k) Festőeszet helyett esipőfogó

Népszava. 1963. szept 8. 6.l

Moldovan Lehel
festő

M.D.K.

Részt vett a tárlaton.

Oelmacher Anna: Dolgozó emberek között.
Művészet, 1964. augusztus - 42 kép.

Fénykép

Magyar Foto: FA 746/172 Hegedűsné

Moldován István: Folyamőr

Olaj

1951.

Neg. van

Moldován István

Hungarian Review 1963. 5. sz.

István Moldován scans a sketch of a new composition.

and the brown paint that had been intended to lend it elegance, by the huge plate glass windows through which this whole agglomerated crew of half *monde* and wholly *demi-monde* looked like an aquarium of ungainly clowns, there was a dense hum of murmuring noises, from which only an occasional call for a waiter and the clanking of dishes emerged discordantly.

Sometimes, in the corner of an aquarium seething with the restless movement of many fishes, you can see an odd little creature. It is rather like a brown question-mark, with the lower hook wound round the stem of a sea-weed, while the upper hook, jutting forward, looks like a miniature horse's head. It immediately catches your eye.

in front of him, a pencil in his hand, and he was obviously immersed in his thoughts.

I have known this chap for a long time. For a score of years I have known that same black cloak, the black boot-lace tie, his black suit and uncouth top hat, on which greasily smooth bands alternate in a temperamentally random pattern with furiously fuzzy ones. He is now forty and has been a writer for twenty years. He began with some weakish poems, continued with noteworthy criticism, and at the age of twenty-six created a stir with some short stories that earned him a place in the heaven of literary fame. He wrote two novels—one about Madame Récamier, the other about the pin-check-

Illustrations by Lajos Kondor

M.Dk.

Moldovan István
festő

A „Pécsi Tanárképző Főiskola mozaikképe" (repro) Ezt a munkáját kartonjai és vázlatai előzték meg.

Kisdéginé Kirimi Erzsi: Moldovan István mozaikképe
Művészet, 1964. május — 36 lap.

Fénykép

Magyar Foto: S.t 1025/28 Hegedüsné

Moldován István: Régi munkahelyen

Cluj

1951. X. 25.

Neg. van

Fénykép

Magyar Foto: Rit 1002/10 Hegedűsné

Moldovány István: Sakkozó honvédek

Olaj

1951.

Neg. van

Moldován István

Folyamőr (repr.)

Tavaszi tárlat a Műcsarnokban (Rojány Ö. Gábor)

Nők Lapja Budapest 1952. máj. 24

MDK

Moldován István

/T.D./: Az erdélyi művészet az utolsó két évtizedben. Esti Ujság 1941. máj. 1.

Moldován István

Folyamőr, portré

Tavaszi tárlat a rúcsarnokban (Bogány O. Gyula

Nők Lapja Budapest 1952 máj 24

MOLDOVÁN ISTVÁN - NAGY GYULA

A Munkácsy-Kiállitáson. Olaj 225x150.

III.Magyar Képzőművészeti kiáll.kat.Műcsarnok 1952.dec-
1953.márc.

MOLDOVÁN ISTVÁN

Tehenek a termelőszövetkezetben. Olaj 11ox98.

III.Magyar Képzőművészeti kiáll.kat.Műcsarnok 1952.dec-
1953.márc.

Moldován István

Tájkép

Tavaszi Tárlat, kiállítás a Műcsarnokban

Magyar Nemzet, 1957. máj. 18

Moldován István

Festmény

A III Magyar Képzőművészeti Kiállítás festményei

(Dulka Mária)

Magyar Nemzet 1952 dec. 27

MDK

Moldován István

Székely leány. Olajf. 90x120
Schneider Hédi zongoraművésznő arcképe. Olajf.
60x70

VI. Magyar Képzőművészeti Kiállítás. Műcsarnok.
1955. Kat. 19.1.

A KULTURÁLIS KAPCSOLATOK INTÉZETE

ÉS A

MŰCSARNOK

MEGHÍVJA ÖNT

MOLDOVÁN ISTVÁN

FESTŐMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA

MEGNYITÓ BESZÉDET MOND:

DÁVID KATALIN

MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

1959. MÁJUS 30-ÁN DÉLI 12 ÓRAKOR

KULTURÁLIS KAPCSOLATOK INTÉZETÉNEK KIÁLLÍTÓTERME

BUDAPEST, V, DOROTTYA U. 8

Fk. Luzsicza Lajos m 26031 Fővárosi Nyomdaip. V. 1. sz. telepe. Fv. Tallián F.

Héttő délben 1h –

Titus Kovácsnak!

Nagyvilág 3/4 1h

Vécsey-utca.

esyme

A KÉPCSARNOK VÁLLALAT

MEGHÍVJA ÖNT

MOLDOVÁN ISTVÁN

FESTŐMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSÁNAK ÜNNEPÉLYES MEGNYITÁSÁRA

1962 JANUÁR 19-ÉN DÉLUTÁN 1/2 6 ÓRAKOR

MEGNYITÓ BESZÉDET MOND:

Dr. FEHÉR ZSUZSA
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

„CSÓK ISTVÁN" GALÉRIA V, VÁCI UTCA 25

Fk.: Balázs Istvánné – FNyV I

Moldovan István

grafikus

Hrabaszok.

M.D.K.

Élet és Irodalom, 1964. aug. 15 - 1 kep.

Fénykép

Magyar Foto: FA 746/171 Hegedűsné

Moldován István: Élmunkásnő

Olaj

1951.

Neg. van

Moldovai Levente
festő

M.D.V.

Legenyék (repr.)

Élet és Irodalom, 1963. szept. 14 – 9 lap

MDK

Moldován István

A nagybányai Kereszthegy
o.,v. 65x80 cm. A művész tul.Bpest

A református templom
o.,v. 50x70 cm. A művész tul.Bpest

Magyar Nemzeti Galéria.Nagybányai Festők.
Budapest 1962. kat. 39.1.

Moldován István, [ ] MDK

A cikkíró Moldován műtermében
találkozott Szabó Ivánnal.

H. Gy.: Kiállítás készül a Százados úti
művésztelep ötven évéről 2

ESTI HIRLAP Dr. 1963. aug. 7.

Moldován István festő M.D.K.

Kitüntetve művészi munkájáért és a Magyar Posztógyárban kifejtett népművelő tevékenységéért.

Kiosztották a SZOT művészeti dijait

Magyar Nemzet 1963. május 1. 3.1.

M.D.K.

Moldován István, festő MDK

A Magyar Posztógyárban kifejtett népmű-
velő munkájáért és
alkotásaiért 10000 ft-s díjat kapott.

-: Kiosztották a SzOT művészeti díjait
8. l.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1963. máj. 1.

Moldován István, festő

M Dk

A Csepeli Munkásotthonban megnyílt tárlat egyik szervezője.

— : Ma hallottuk

2.1.

ESTI HIRLAP, bp. 1962. okt. 2.

01

MDk

Moldován István festő

20 négyzetméteres mozaikművét

a Pécsi Tanárképző Főiskolán

helyezték el. A mű pedagógiai téma-

jú.

—: Röviden

6.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. dec. 6.

Mak

Moldován István

festményeiért Shot díjat kapott

% Uj Shot díjasok
Nepmuvelés 1963. 6. sz 31. l

Moldován István MDK

Résztvett az Ernst Múzeumban rendezett kiállitáson.

"Igazoltatás"

Láncz Sándor: "Épitjük, védjük szép hazánkat.

Élet és Irodalom. 1962. okt. 6.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV., Dózsa György út 41.

szövarch 51. 25.ó

Moldován István.

A nagy-felső-balogi müvésztelep 1933

Varga N.Lajos életrajza.
feldolgozta Kopp Jenő.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV., Dózsa György út 48

szövarch.137.

Moldován István kikérdezése.

életrajzi adatok, tanulmányok külföldi utak,
véleménye néhány aktuális müvészeti kérdésről.

kikérdező:?

Moldován István

Kútnál.

Festmény, reprodukció.

Népművelés, 1964. 6. szám. 33. l.

Moldován István MDK

"Matyó árusok","Vöröskatonák bucsuztatása"
"Vasgyár" c vászna
szerepelt a kiállitáson.

Borbáth Sándor: "A munka dicsérete".Képzőművészeti kiállitás a győri művsarnokban.
Kisalföld. 1963. jul. 7.

Fénykép Palla

Képrőművészek Szövetsége

Moldován István: Dömösi táj. /IV. Magy. Képr. Kiáll./

Olajfestmény

Foto: Pelzás S.

Neg. van

Fénykép

Palla

Képzőművészek Szövetsége

Moldován István – Nagy Gyula: A Munkácsy kiállításon /III. Magy. Képz. Kiáll./

Olajf.

Fotó: Petrás J.

Meg. van

Fényhép Pallai

Képrőművészek Szövetsége

Moldován István: Régi munkahelyen /II. Magyar Képz. Kiáll./

Olajfestmény

Foló: Petrás I.

Neg. van

Fénykép.

Uj Magyar Képtár: 5960 Kerényiné

Moldován István: Székely leányka.
festmény.

Fénykép

Uj Magy. Képtár: 5673 Kerényiné

Moldován István: Szavazás Romániában. 1949.
J.l.j.: Moldován 1949
festmény

Petrás foto

Fénykép

Pallai

Képzőművészek Szövetsége

Moldován István: Traktoros leány /I. Magyar Vépz. Kiáll./

Jel: Moldován 950

Olajfestmény

Fotó: Petrás S.

Neg. v-

Moldovan Zoltán

Szabad Művészet

1952. 7-8. 300. l.
301. l.
302. l.

„[illegible]" Досвидания! Ани и Стенка пошли
кначальнику.

Н: 1 К: 3 [illegible]

Moldován István

l.

Rajzoktatás –

1942. III. cf. 7. sz.

64. l.

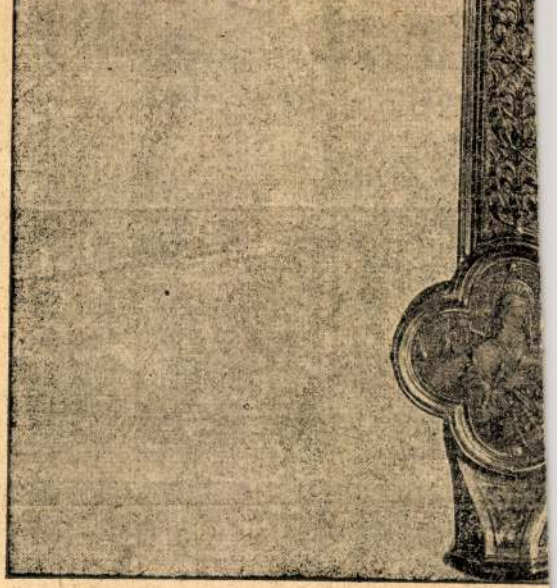

254. kép. *Az apostoli kereszt hátl*

1880., 347—348. l. (Képe 346. l.) — Martinov Le trésor de Gran. Revue de l'Art Chrétien, XIV., 1881., 164. l. XV., 1881., 195. l. — Ipolyi: A magyar szent korona és a koronázási jelvények. Bp. 1886., 214—215. l. (Képe 216. l.) — A magyar szent korona.

Fénykép.

Uj Magyar Képtár: 6453 Kerényiné

Moldován István: Virágcsendélet.
festmény.J.f.j.: Moldován I.

Moldován István.

Szab.Nép.1950.299.sz.dec.24. 8.l.

Kiszimi

Moldován István festőművész

Művelt Nép, 1954. jul. 25. 4. old.

Moldován István festő

Szabad művészet. 1930 IV. 9. 321-330

Egy. Pál: Művészek gazdasága

Kirimi

Moldován István festőművész

Művelt Nép, 1953. jan. 1. 33. old.

Kiszinai

Moldován István festőműv.

Irodalmi Ujság, 1954. jul. 31. 9. old.

M.D.K.

Moldován István, festő

„Asszonyok a textilgyárban" c. festményét ismerteti:

N.I.: Készülő képek és szobrok között

Esti Budapest, 1956, jun. 28.

Moldoványi István festö.

Szab.Nép.1950.199.sz.aug.27. 11.l.

Kiszimi

A Munkácsy kiállítás
(Moldován István – ~~Nagy Gyula~~)
Jestménye.)

Művelt Nép, 1953. jan. 1. 33. old.

Moldován István mozaikteriverő művész

Mű nem emlitve

Magyar Nemzet 1966. máj 12

MDK

Moldován István

Üzemrész, of.

Dolgozó emberek között k. áll. Ernst Muz. 196o. nov.

lakait szegmentivesekké a
lom a 13. sz.-tól a bányá
ség plébániatemploma. 19o
nyos, román stilusu, egyh
su szentéllyel.

Nagy--Britannia müvésze

MDK

Moldován István,

Üzembelső, of.

Dolgozó emberek között k áll. Ernst Muz.

196o. nov.

lakait szegmentivesekké a
lom a 13. sz.-tól a bányá
ség plébániatemploma. 19c
nyos, román stilusu, egyh
su szentéllyel.

Nagy--Britannia müvésze

Moldován István

festő szül. 1911

l.

Újmagyképr.

Bo. [illegible] [illegible]

|: P. [illegible] :|

Moldovan István

Szabad Művészet

1950. 9. sz. 367. l.

WEISS GYULA R.T.
ÁRUHÁZA
BUDAPEST,
IV., Kossuth Lajos ucca 18.

dr. Szentiványi Gyula úr

L.

Horthy Miklós út 104

Moldován István

Szabad Művészet

1950. 9. sz. 366. l.

Maradtunk kiváló tisztelettel

PRÉNER IZIDOR

Moldován István

festő

l.

Szabad Művészet

1957. 47. l.

14123/913 szám

A magyar
elnökének hozzám
viselőházi tárgyalások
ség, hogy a miniszte
intézetek kiadványa
urak rendelkezésére

Jelkérem tel
ság kiadványainak,

Moldován István

Szabad Művészet

1952. 2. sz. 90. l.

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS TANÁCSA.

7040/1925-XIII.

T á

Az I.ker. Szentháromság

H.

A tanács a tanácsi XIII
tésére az I.ker. Szentháromság téren
ri a Műemlékek Országos Bizottságána
a burkoló és párkánykövek megrendelé
ki és hogy ezeket a munkálatokat a t
ha a kért összeg a főváros tanácsa r

Minthogy a folyó 1925 é
va nincs,az abba felvett 500 milliób
hetséges a jóváhagyásig egy rész-ös

Moldován István

festő, szül. 1911.

Élettr.

Újmagyképz.

(1950.)

92. l.

ménytár

A mű neme	A mappa jelzése	Megjegyzések
lényképp		

Stephaneum nyomda r. t. Budapest.

Moldovan István

Szabad Művészet
1952. 6 n. 283 l.

Gerthon István

Az új magyar festőművészet
története 1800-tól napjainkig.
Budapest, 1935. Magyar Szemle Tár-
saság.

8-r., 294 l., 86 képmellékl.

Eredeti egész vászonkk.

I. 1. p. e.

S.-P

Moldován István, festő M Dh

A Csók Galériában a legutóbbi hat év munkásságából állított Ki. Érdeklődése újabban kitágult az ipari munka ábrázolása stb felé. Pl. Martinban, Villamosmegálló, Narancsárus, Öreg halász, Duna stb c. képei.

Péter Imre: Jegyzetek Kiállításokról 8.1

NÉPSZABADSÁG, bp. 1962. febr. 10.

MDK

Moldován István

Acs Ernő kétszeres Kossuth-dijas fizikus portréja 1951 olaj Művész tul.

Képzőművészetünk tiz éve. Műcsarnok. Kiallitott művek jegyzeke. 10.l.

M.D.K

Moldován Lajos
festő

Csepeli dolgozók

Szigeti Erzsa: Egy beállítás és háttere
Művészet, 1963. január — 38 lap

Moldován István MDK

Borus idő

Mücsarnok 1944. márc-ápr.
Tavaszi tárlat

MDK

Moldovány István festő

Fiatal uttörő leány

Nagy T: Az 1.M.Képzőm.kiáll... Kis Ujság 1950. aug.25. 4.l.

MDK

Moldován István

Régi munkahely.

2. M. Képzőm. Kiáll. ... Asztalos S. cikke. Megy. Nemz. 1951. dec. 1.

MDK

Moldován István

Sakkozó honvéek, repr.

Magyar katona a szabadságért. Főv. Képt.
1951. szept. 12 l.

Moldován István, festő

MDk.

A kult. Kapcsolatok Intézetének Dorottya utcai kiállítási termében nyílt meg május 30-án Moldován István romániai tanulmányútján festett képeinek tárlata.

A megnyitáson Dénes Katalin művészettörténész méltatta a kiállított alkotásokat.

—: Moldován István romániai képeinek tárlata a Kulturális Kapcsolatok Intézetében

Népszabadság. Bp. 1959. máj. 31. 81

M.D.K.

Molnos Lóránd

festő

Nagy Lóránd tájképet adományozta a Magyar Nemzeti Galériának

Magyar Nemzet, 1959. július 3.

Napló

4l.

MDK

Moldován István

Micsurin tsz hátsó udvara, paszt.

Békeplakát és 5 éves terv graf. kiáll.
Ernst Muz. 1953. szept. 9 l.

M.D.K.

Moldován László
festő

A Kulturális Kapcsolatok Intézetében van a kiállítása.

Kiállítások.
Magyar Nemzet, 1959. augusztus 31. 4 l.

Moldován István, festő 1704

A Kulturális Kapcsolatok Intézetében van kiállítása.

– Kiállításon

Népszabadság, Bp. 1959. jún. 7. 12.(

Moldován István, festő MDK

A köztulajdonba vett műkincsek kiállítása 1919-ben c. képét megvásárolta a L. T. M.

– Új képzőműv. alkotásokat vásárolt a Nemzeti Galéria és a Legújabbkori Történeti Múzeum

Népszabadság, bp. 1959. jún. 30. 8. l

MDK

Moldován István, festő
Tájképpel szerepel.

Mücs: Tav. tárlat. - M.N. 1952 V. 18. - S.l. - Dutka M.

- MDK

7. Moldován István, festő

(l. Boross Géza)

Műcs. - III. Magy. Képzőmův. kiáll. - M. N. 1952 XII. 27. - 5. l.

Dutka M.

MDK

Moldován, Zoltán, festő.

Folyamőr. Of.-
Hegyvidéki táj. "
Munka után. "

Műcs.-Tav. tárl. 1952. máj. 10-jún. 4.-Jegyz. 9.l.

Moldován István
festő

M.D.4

A Kulturális Kapcsolatok Intézetében van
a kiállítása

Kiállítások.
Magyar Nemzet, 1959. június 14. 4

M.D.K.

Moldován István
festő

A Kulturalis Kapcsolatok Intézetében tart
kiállítást.

Kiállítások.
Magyar Nemzet, 1959. jünius 7.

4

Moldovan Istvan
festő

M.D.K.

A Kulturkapcsolatok Intézetében tart kiállítást

Napló
Magyar Nemzet, 1959. június 4

7.

MDK

Moldován István

Fiatal életek indulója, festm.

Pogány Ö.G: 1. Magy. Képzőműv. kiáll. Szabad Nép, 1950. aug. 27. 11 l.

MDK

Biró J: A marosvásárhelyi képtár. Magy. Művészet, 1937. 177-78 l.

MDK

Moldován Istvánné

festménye: „Falusi traktorista lány" szerepelt az I. Magyar Képzőművészeti Kiállításon.

Berend Ilona: Szobrokban, képeken.

Nők Lapja, Bp. 1950. szeptember 21. [20.l.]

MDK

Moldován István

Ács Ernő Kossuth-dijas fizikus, olaj

Ukrán népi táncruhába, olaj

Arckép kiáll. Ernst Múz. 1952. aug. 6 l.

MDK

Moldovám István

alkotása: egy folyamőr portréja — szerepel a Tavaszi Tárlaton. (repr.: „Folyamőr".)

Pogány Ö. Gábor: Tavaszi Tárlat a Műcsarnokban.

Nők Lapja, Bp. 1952. május 22. [10-11. l.]

Moldován István

festő

néhány müve

szerepelt a Bp.VIII.ker.Tanácsa és a Művészek által rendezett kiállításon a Józsefvárosi Művelődési Házban.

Muterem 1938 i.évf.10.sz. 46.o.

MDK

Moldován István

Ács Ernő Kossuth-dijas fizikus, of.

Ukrán népi táncruhába, of.

Arckép kiáll. Ernst Muz. 1952. aug.

6 l.

Moldován István
Tavasz, paszt.
Régi munkahelyen, olaj

II. Magy. képzőműv. kiáll. Műcs. 1951. nov.
7 l.

MOLDOVÁN István

Székely lány, olajt. (repr.)

NN: Moldován I. festményei a Csók-galériában

Művelt Nép 1955 II ért 40 h. okt. 2. 6 l.

Moldován István
Dömösi táj, olaj

Nyári Tárlat. Ernst Múz. 1954. jul. 3 1.

Moldován István
Virágcsendélet, akv.
39-41. Csendélet, akv.

Keresztény iparosok orsz. SzÖv. kiáll. 1942. márc.
4 l.

MDK

Moldován István

Pogany Ö.G: Az Első M.Képzőmüv. kiáll. Szabad Nép.
1950. szept. 8. 6 l.

MDK

Moldován István festő

Szabad Művészet 1947. 12.sz. 252 l.

M.D.K.

MOLDOVÁN István

Traktoros leány

Müvért. (1952) Pogány Ö. Gábor: Az Első Magyar Képzőmüvészeti Kiállitás 123.l

MDK

Moldován István festő

Gönczi-Szabó: Az 1956.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfája Művért 1957.VI.évf.4.sz. 341.l.

Moldován István

Bolgár Kulturális Központban rendezett tárlaton részt vett valamint *Moldován István (Belgrádcsiki emlék).*

Magyar Hirlap 1980/6/20/8

Wagner: Művészeink Bulgáriáról

Moldován István festőművész

1930-ban a kolozsvári Képzőművészeti Főiskolára járt.
1931.-ben a nagybányai Szabadiskolán Thorma
János és Krizsán János mesterekkel tanult
majd a bp-i Képzőművészeti Főiskolán Réti István
és Szőnyi István mellett tanult.
– kiállítása a veszprémi Dési Huber Teremben
1979 márc 1–15.
– katalogus a könyvtárban –

Moldován István, festő

Kiállítási Kalendárium, vidéken.

Veszprémben rendezik meg a művész kiállítását.

Szocialista Művészetért, 1979. ápr. 4.

Moldovai István festő

Kiállítása az egri Rudnay Teremben

1977. IV. 7 - 21.

– katalógus a könyvtárban –

Moldován István, festő

MOLDOVÁN ISTVÁN SZOT-díjas festőművész 70. születésnapja alkalmából május 28-án csütörtök délután fél 6 órakor kiállítás nyílik a Váci utcai Csók Galériában. A mintegy hetven alkotásból álló, két hétig látogatható tárlatot Bessenyei Ferenc színművész nyitja meg.

— :ht

8.

Népszabadság, Bp. 1981 máj. 27.

Moldován István

MOLDOVÁN ISTVÁN SZOT-díjas festőművész hetvenedik születésnapja alkalmából 28-án, délután fél 6 órakor kiállítás nyílik a Csók István Galériában. A mintegy hetven alkotásból álló, két hétig látogatható tárlatot Bessenyei Ferenc szimművész nyitja meg.

Magyar Hirlap 1981/5/26/9

Moldován István festőművész

Illés Árpád, Swierkiewicz Róbert, Hegyi György, Kő Pál, Bikácsy Daniella, Csabai Kálmán, Moldován István, Somogyi-Soma László, Nagy Gabriella művészek nevét sorolja fel a lap -kulturális eseményeket közlő- rovata.
Fenti kiállitó művészek közül Moldován István tárlatát szeptember 11.-én nyitják meg a békéscsabai Munkácsy Mihály-Teremben

Élet és Irodalom, Bp. 1975. szept. 6.
XIX. évf. 36. sz. 8. lap.

Moldován István

Bemutatott műve:

"Este", olaj, 80 x 110

Zala Tibor: XI. magyar képzőművészeti kiállitás,

Budapest, 1968

Moldován István

3, Utca, 100 × 80
4, Alföld, 100 × 50

Moldován István festőművész kiállítása
Medgyaszay terem, Bp. 1971. okt.

Moldován István

Szot-díjas festőművész, a Százados úti művésztelepen él

Selmeczi Toth János: A Százados úti művésztelep

Népmüvelés 1968/8 41old.

Moldován István

Hazafelé repr.

Moldován István festőművész
kiállítása Medgyánszky Terem
Bp. 1971.

Moldován István

Fej repr.

Moldován István festőművész
kiállítása Medgyaszay Terem
Bp. 1971.

Moldován István

Falu repr.

Moldován István festőművész
kiállítása Nádnyánszky Terem
Bp. 1971.

Moldován István

Kagen olpr.

Moldován István festőművész
kiállítása Medvyánszky Terem
Bp. 1971.

Keoldorán István

Kerítés repr.

Keoldorán István festőművész
kiállítása Kecskeméten Tarem
Bp. 1971.

Keldorán István

Házak olaj.

Keldorán István festőművész
kiállítása Kecskeméten Terem
Bp. 1971.

Moldován István

Alföld repr.

Moldován István festőművész
kiállítása Medugánszky Terem
Bp. 1971.

Moldován István

Halászok repr.

Moldován István festőművész
kiállítása Medgyánszky Terem
Bp. 1971.

Koldorán István

Kompozíció III. 60×80

Koldorán István festőművész
kiállítása Kecskeméti Terem
Bp. 1971.

Moldován István

1. Kompozíció I 60×80

2. — " — II 60×80

Moldován István festőművész
kiállítása Medgyánszky Terem
Bp. 1971.

Moldován István

1. Kalotaszeg 100 × 80

2. Rónák 60 × 80

Moldován István festőművész
kiállítása Medgyaszay Terem
Bp. 1971.

Moldován István

1. Házak 100 × 100

2. Fák 120 × 100

Moldován István festőművész
kiállítása Medvetánc Terem
Bp. 1971.

Moldován István

1. Malom 60×80

2. Kalotaszegi Lányok 120×100

Moldován István festőművész
kiállítása Medgyánszky Terem
Bp. 1971.

Moldován István

1. Park 60×80

2. Horafelé 100×80

Moldován István festőművész
kiállítása Kecskeméthy Terem
Bp. 1971.

Moldován István

1. Szögjód 60×80
2. Falu 60×80

Moldován István festőművész
kiállítása Kedvenczky Terem
Bp. 1971.

Moldován István

1. Kanadai táj 60×80
2. Balatonra 60×80

Moldován István festőművész
kiállítása Medgyánszky Terem
Bp 1971.

Moldován István

1. Kalapos nő 60×80
2. Városkép 80×60

Moldován István festőművész
kiállítása Medgyánszky Terem
Bp. 1971.

Moldován, István

1. Nagos táj 60×80

2. Este 60×80

Moldován István festőművész
kiállítása Medgyaszay Terem
Bp. 1971.

Moldován István

1. Fa 50×40

2. Korcsolya 60×80

Moldován István festőművész
kiállítása Medgyaszay Terem
Bp. 1971.

Moldován István

1. Kapu 80×50

2. Sínek 60×80

Moldován István festőművész
kiállítása Medgyaszay Terem
Bp. 1971.

Moldován István

1. Inaktelke 80x60

2. Jegenyék 80x100

Moldován István festőművész
kiállítása Medunyánszky Terem
Bp. 1971.

Moldován István

1. Ház előtt 100×80

2. Udvar 100×80

Moldován István festőművész
kiállítása Medgyaszay Terem
Bp. 1971.

Moldován István

1. Utca 100 × 80

2. Alföld 100 × 50

Moldován István festőművész
kiállítása Medgyaszay Terem
Bp. 1971.

Moldován István

1. Zsennyei táj 80×100

2. Park 60×80

Moldován István festőművész
kiállítása Medgyaszay Terem
Bp. 1971.

Moldován István

mozaik tervét láthattuk az 1970 júliusában rendezett hajduszoboszlói országos vázlat kiállításon. Szabó Iván emlék-plakettjét kapta

Sz. Kürti Katalin: Népzőművészeti kiállítások Hajduszoboszlon

Népművelés 1971/1 41old.

Moldován István

és Váradi Sándor közös tárlatát láthattuk 1969-ben Hajduszoboszlón.

Sz. Kürti Katalin: Képzőművészeti kiállítások Hajduszoboszlón

Népművelés 1971/1 41 old

Moldován István
festő

„Halász" (ogyv)

"

Theisler György: Moldován István kiállítása
Művészet, 1972. március – 47 oldal.

Moldován István
festő

Budapesten Réti István és Szőnyi István vezetésével fejezte be tanulmányait. Ezek a mesterek a posztimpresszionizmust művelték el Moldován Istvánban.

Thuróczy György: Moldován István kiállítása
Művészet, 1972 március – 47 oldal

Moldován István
festő

A „Kapu" ciní kepén a népművészet motívumait mutatja be. A „Hara-fele" c. művén az ember és a táj egységét szólaltatja meg a művész

Theisler György: Moldován István kiállítása
Művészet, 1972. március – 47 oldal

Moldován István
festő -

A művész témavilágainak új irányulásáról a képeinek tanúskodnak. Alföld, Zsenyei táj, Inakteike, Zsögöd, Kalotaszeg, Kalocsai asszonyok stb.

Theisler György: Moldován István kiállítása
Művészet, 1972. március - 47 oldal

Moldován István

festő –

Romániában tett utján felelevenek a fiatalkori emlékeket és élményeket, amelyek a mai témavilágának is alapját képezik.

Theisler György: Moldován István kiállítása
Művészet, 1972. március – 47 oldal

Moldovan Gyula
festő -

A felszabadulás után végleg
Budapesten telepszik le és 1947 -
ben állami ösztöndíjjal egyéves
tanulmányutat tesz Romániában.

Theesler György: Moldovan Gyula kiállítása
Művészet, 1972. március - 47 oldal

Moldován István

festő

A Medunyánszky kerében
volt hiállítása. Képei arról
vallanak hogy a művésze milyen
ehlető erővel bírnak a harai táj.
és a sinlőföld.

Kiesler György Moldován István hiállítása
Művészet, 1972 március - 47 oldal

Moldován István

festő

Moldován István első mesterei Thorma János és Kriesán János voltak, akiktől a nagybányai tradicióterényeit sajátította el.

Theisler György: Moldován István kiállítása
Művészet, 1972. március – 47 oldal

Moldován István

Balaáms olajtempera

80 + 100

Dolgozó emberek között kipzömüv. kiáll.
Ernst muzeum, 1968. jan.

Moldován István

Bakaárus olajtemp.
80x100

Dolgozó emberek között
Képzőművészeti kiállítás
Ernst Múzeum 1968.

Moldován István.

a művész az idén 60 esztendős. a Mednyászky-teremben volt kiállítása.
Nagybányán kezdte festői tanulmányait, Réti és Grönyi tanítványa lett később, majd Tornyaié.

Bajár Iván: kiállításról kiállításra.

Magyar Hirlap, 1971, ápr. 20.

Moldován István

11) Fa 50 x 40
12) Novascocia 60 x 80

Moldován István festőművész kiállítása
Medunyánszky terem, Bp. 1971 ápr.

Moldován István

9, Kapu 80×50
10, Sínek 60×80

Moldován-István festőművész kiállítása
Medgyásszay terem, Bp. 1971 ápr.

Moldován István

7, Inaktelke 80×60
8, Jegenyék, 100×80

Moldován István festőművész kiállítása
Medunyánszky terem, Bp. 1971 ápr.

Moldován István

5, Házelőtt, 100 × 80
6, Udvar, 100 × 80

Moldován István festőművész kiállítása
Medvyánszky terem, Bp. 1971 ápr.

Moldován István

19, Zsögöd 60x80
20, Falu, 60x80

Moldován István festőművész kiállítása
Nemzinszky terem, Bp. 1971. ápr.

Moldován István

17, Kanadaitáj, 60x80
18, Kalotaszeg 60x80

Moldován István festőművész kiállítása
Nemzánszky terem, Bp. 1971. cípr.

Moldován István

15, Kalapos nő, 60×80
16, Városkép, 60×80

Moldován István festőművész kiállítása
Nemzeti Galéria, Bp. 1971. okt.

Moldován István

13) Napos táj, 60×80
14) Este, 60 × 80

Moldován István festőművész kiállítása
Mednyánszky terem, Bp. 1971. ápr.

Moldován István

27, Kalotaszeg, 100×80
28, Kenités, 60×80

Moldován István festőművész kiállítása
Medgyaszay terem, Bp. 1971. apr.

Moldován István

25, Hóra II, 100×100
26, Fal I, 120×100

Moldován István festőművész kiállítása
Medgyaszay terem, Bp. 1971. május.

Moldován István

23, Malom 60x80
24, Kalotaszegi lányok, 120x100

Moldován István festőművész kiállítása
Nedunyánszky terem, Bp. 1971. ápr.

Moldován István

21, Park, 60x80

22, Harafelé 100x80

Moldován István festőművész kiállítása
Medunyánszky terem, Bp. 1971. ápr.

Moldován István

Harafelé, repr.

Moldován István festőművész kiállítása
Medugánszky terem, Bp. 1971 ápr.

Moldován István

Kalotaszegi bányok, papír.

Moldován István festőművész kiállítása
Medvyánszky terem, Bp. 1971 ápr.

Moldován István

31/ Kompozíció-III. 60×80

Moldován István festőművész kiállítása
Medgyaszay teremben / Bp. 1971 ápr.

Moldován István

29, Kompozíció I. 60×80
30, Kompozíció II. 60×80

Moldován István festőművész kiállítása
Medgyánszky téren, Bp. 1971 ápr.

Moldován István

Kerítés, repr.

Moldován István festőművész kiállítása
Medgyászky terem, Bp. 1971 ápr.

Moldován István

Kapu, repr.

Moldován István festőművész kiállítása
Medgyaszay terem, Bp. 1971 ápr.

Moldován István

Falu, repr.

Moldován István festőművész kiállítása
Medgyaszay terem, Bp. 1971 ápr.

Moldován István

Fej, repr.

Moldován István festőművész kiállítása
Medgyaszay terem, Bp. 1971 ápr.

Moldován István

A művészről készült fotó

Moldován István festőművész kiállítása
Mednyánszky terem, Bp. 1971 ápr.

Moldován István

Halálnál, nepr.

Moldován István festőművész kiállítása
Medgyánszky terem, Bp. 1971 ápr.

Moldován István

Alföld, repr.

Moldován István festőművész kiállítása
Medunyánszky terem, Bp. 1971 ápr.

Moldován István

Házak, repr.

Moldován István festőművész kiállítása
Medvyánszky terem, Bp. 1971 ápr.

Moldován István

1, Zsennyei táj 80 x 100
2, Park 60 x 80

Moldován István festőművész kiállítása
Mednyánszky Terem, Bp. 1971. ápr.

Moldován István festőművész

Debrecenben a Medgyessy Teremben nyitják meg a müvész kiállitását május lo.-én,-közli a lap kulturális eseményeket ismertető rovata.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. május 5.
XVII. évf.18. sz. 2. lap.

Moldovan Istvan

Kalotaszegi Sáj

Alföld 1973/7. 89 old.

Moldován István

1.

Ha kiállító művészünk élet adataira tekintünk, akkor amellett, hogy indulása a magy bányai mesterek, Thorma János és Réti István mellől történik, azt is látnunk kell, hogy ez az élet jelentős mértékben kitágul: a magyarországi, romániai indulás után francia-alaszországi, szovjetunióbeli tanulmányút, az U.S.A.-ban, Kanadában, Angliában tett utazások jelzik „határait", ha ilyesmiről egyáltalán beszélhetünk, stílusbelileg pedig a bányaiak „finom naturalizmus"-ától, ahogy Ferenczy nevezte törekvésüket, a szocialista realizmus pontos ábrázolást követelő megoldásain át a konstruktivizmusig az „iskolák" egész sorát próbálja végig.

Táth Béla: Moldován István debreceni kiállítása.

Alföld 1973/7 92 old.

Moldován István 2

Mesterünk, korok, festői stílusok egész sorát szürte át magán, míg kialakította a maga egyéni stílusát, alkotásmódját. Mi a jellemzője ennek a stílusnak? Legelőször talán kolorizmusát emelhetnénk ki. Moldován István szereti a szép, élénk, friss, szemet gyönyörködtető, szívet üdítő színeket. S ez nem is olyan kis dolog a mai festészet színeket tompító, összemosó, a színességet szinte szégyellő törekvései között.

Tóth Béla: Moldován István debreceni kiállítása.

Alföld 1973/7 92old.

Moldován István 3

Műveszünk képein piros fedelű tanyák, fehéren villogó házak, zöld színek tengerét hullámoztató hegyek, fénylő egek nézünk szembe velünk áradó gazdagságban. S azt kell mondanunk, ez a szinvilág a francia fauve-ok frissesége, gazdagsága, erőteljessége mellett – s most nem időrenben beszélek – az impresszionisták gyöngédségét, a nagybányaiak atmoszférikusságát egyesíti magában. Mert nézzük csak meg pl. a lángoló pirosak, mély zöldek, kékek mellett azokat a hatalmas egeket!

Tóth Béla: Moldován István debreceni kiállítása.

Alföld 1973/7 92 old.

Moldován István

Szürkéskékjük, gyöngyszürkéjük az alapszín hanyféle árnyalatát, tónusát rezegteti elénk, a valóság éltető, gazdagító erejét kölcsönözve a képeknek. De az impresszionista érzékenységet, látásmódot hangsúlyozzák az olyan témák, ennek is, mint akonyi táj, Késő délután, Napsütés stb. A másik jellegzetessége a műveknek a gondos megszerkesztettség, ami végső fokon talán a konstruktivizmusból szürődött az alkotásokba.

Tóth Béla: Moldován István debreceni kiállítása.

Alföld 1973/7 92 old.

Moldován István 5

Figyeljük meg pl. a központi helyet elfoglaló
színbelileg is, (fehér-piros) hangsúlyozott tanyá-
kat, amelyek előtt a táj összefogott, többnyire
vízszintesen ábrázolt elemei: barna szántás,
zöld vetés, tükröző víz, tagolják a képsikot,
fölötte pedig az égbolt változatos játéka alkot-
ja az egyensúlyt. (csak mellesleg jegyzem meg:
ez a szerkesztési eljárás legszembetűnőbben talán
a kiállított színes rajzokon figyelhető meg.)

Páth Béla: Moldován István debreceni kiállítása.

Alföld 1973/7 92-93 old.

Moldován István 6

Konstruktivista ihletésre vallanak a hegyi tetnáju képek erőteljesen hangsúlyozott körvonalai, az egymás mellett vagy mögött elhelyezkedő tömbök, tömegek kiemelése is. Természetesen, a konstruktivizmus keménységét itt is az eleven, gazdag, szinesség ellensúlyozza, a szerkezet biztansága, tisztasága, ereje viszont valami bölcs nyugalmat, kiegyensúlyozottságot kölcsönöz a műveknek, a nézőben pedig a magnyugvás érzését kelti fel.

Tóth Béla: Moldován István debreceni kiállítása

Alföld 1973/7 93 old.

Moldován István 7

Ez az érzés, elmény viszont abból is követ-
kezik, hogy ez az áradó színességü, kitünő
szerkesztő készségü művész mindkét lábá-
val a földön áll, mégpedig, ahogy a ki-
állított képek többsége mutatja, többnyi-
re az Alföldön. Alföldi tanyák, cím szerint is
„Alföldi ház", hortobágyi képek néznek reánk tül-
nyomó részben a falakról, s itt beszélgethetnénk arról
az összefüggésről, mely e hájak, jelenségek forma és
színvilágát összeköti a művész alkotó törekvéseivel
de az ilyesmi tulvezetne egy rövid cikk keretein.
Toth Béla: Moldován István debreceni kiállítása.

Alföld 1973/7 93 old.

Moldován István 8

Egyébként is, mint már utaltunk rá, ellenzülyozásul ott van a hegyek világa: Erdély, a Palócföld, s a tájak, épületek mellett az emberek: Kalotaszegi lány, Hollóköi asszony, Torockoi lány stb.

Toth Béla: Moldován István debreceni kiállítása.

Alföld 1973/7 93old

Moldován István 9

Sez ú tobbiak már ciminkkel is jelzik, hogy a
müvészt itt is elsősorban a téma festőisége érde-
kelte, hiszen azért vette ecsetjére a legszínesebb
magyar népviseletek képviselőit. Moldován Ist-
ván munkai tehát a müvészet két igen fon-
tos tulajdonságát képviselik elsősorban: a fel-
idézést és megörökítést, magas szinten és
korszerűen.

Tóth Béla: Moldován István debreceni kiállítása

Alföld 1973/7 93 old

Moldován István,

A Mednyánszky-Szerémben, állította ki festmé-
nyeit. A művész az idén 60 esztendős. Nagybányán
kezdte festői tanulmányait, később Réti és Szőnyi
tanítványa lett, de lényeges indítást kapott Tornyai-
tól is. Nemcsak mesterei voltak számosan, hanem sok-
féle volt az a környezet is, amely művészetére ösztön-
zően hatott: az Alföld, a Székelyföld, a Dunántúl,
sőt Kanada ahol hosszabb időt töltött.

Bojár Iván: Kiállításról - kiállításra.

Magyar Hírlap 1971/109 6 old.

Moldován István 2

Ez a sokféle ösztönzés mégis-kiállításának tanúsága szerint-egységgé ötvözodött, sőt mintha a tájak különbözösége is elmosódna; nemcsak az Alföld közelit Erdélyhez, hanem mindkettő Kanadához is. Moldován ugyanis szuverén egyenységként önmagához alakítja a világot, s a saját törvényei szerint foglalja szerkezetbe.

Bojár Iván: Kiállításról-kiállításra.

Magyar Hírlap 1971/109 6 old.

Moldován István 3

Kineit-talán még a nagybányai évek
indittatása révén - Erdély népművészetének,
elsősorban Kalotaszeg környékének szín-
világa jellemzi: a faragott-festett kapuk
és a lányok szokunyájának tompa barnái
kékjei, zöldjei, parázsló pirosai. S ezek a szí-
nek nemcsak erdélyi tárgyú képein üralkodóak,
hanem azokon a kissé szecesszios jellegű mun-
kain is, amelyeken az eget aranyal festi.
Bojár Iván: Kiállításról - kiállításra.

Magyar Hírlap 1971/109 bold.

Moldován István 4

Fegyelmezett, meditatív, lírai világ a Moldován István-é, amelyben – szerkezetességük ellenére – a formáknak csak másodlagos szerep jut, a vezérszólamot a színek viszik.

Bajár Iván: Kiállításról – kiállításra.

Magyar Hírlap 1972/109 6 old.

Moldován István

Nevét azok között sorolja fel -Cifka Péter: "Nyári Tárlat" c. beszámolójában,- akiknek tájképeit és csendéleteit meglehetős szigorral birálja.

Irodalmi Ujság, Bp. 1954. juli. 31.
V. évf. 2o. sz. 9. lap.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
1975 SEP 10
ESTI HÍRLAP

Moldován István festő-művész

Szovjet Kultúra és Tudomány Házában.

KIÁLLÍTÁS. Békéscsabán a Munkácsy-teremben Moldován István festőművész 4 képzőművészeti világhét alkalmából rendezett kiállítása nyílik holnap délután 5 órakor.

Minszkbe a reszvevők kö-
zül elsőnek a *mexikóiak* és
a *japánok* érkeztek meg.

Moldován István

BÉKÉSCSABA
Munkácsy-terem

Moldován István festőművész kiállítása

Szeptember 11–25.

—: Kiállítási meghívó
Művészet 1975. szeptemberben — 45 old.

Moldován István

Önálló kiállítása

Moldován István festőművész
kiállítása Kunkácsy M. Terem
Békéscsaba 1975.

Moldován István

Neve – mint Hegedűs Gyula zanítványa – megemlítve.

Egy breviárium – Veszprém 1973. 13 Op.

Moldován István

A Képcsarnok Vörösmarty téri csontvány termé-
ben rendezett téli festménybemutatón részt vett
képével.

Népszava, 1974. márc. 1. 102 évf. 50 sz. 4p.

Moldovány István
festő

Május 10-ig és 26-ig
tart nyitva Moldovány István
kiállítása Debrecenben a Med-
gyessy Teremben.

Horváth Béla: Kiállítási naptár
Művészet, 1973. május - 45 lap

Moldován István

Egyedül olaj 60×80
Falu — " — 50×80

IV. Debreceni Országos Nyári Tárlat 1974.

Molnár István

Albany, olaj

XV. Szegedi Nyári Tárlat

Moldován István
festő

Moldován István hatodik önálló tárlata ez a kiállítás. Eddig is számos hazai és külföldi kiállítás on szerepelt a művész.

Horváth Béla: Kiállitási naptár:

Művészet, 1973. május - 45.oldal

Moldovan Sztoán
festő

Alkotásaim kalotaszegnek ahol ifjuságat töltötte forma és szinvilága erződik. A művész egy mondja, „Hogy kalotaszegen nőttem fel, megszabta, látásmódomat".

Horváth Béla: Kiállitási naptár:
Müvészet, 1973. május - 45.oldal

Moldován István
festő

Kiállításán 30 kisméretű
részben alföldi, részben erdélyi
tájképet mutat be, valamint
6 női, illetve férfi fejet mu-
tatott be a műcsarnok.

Horváth Béla: Kiállitási naptár:
Müvészet, 1973. május - 45.oldal

Moldován István

Kiállít a debreceni Medgyessy Teremben.

Mügyűjtő 1972/4. sz. „Kiállítási naptár"

Moldován István
festőművész

— Moldován István SZOT-díjas festőművész kiállítását nyitották meg az egri Rudnay Gyula teremben csütörtökön. A tárlaton mintegy 30 olajfestmény látható.

kiállitását az egri Rudnay Gyula teremben
nyitották meg

Népszava, 1977. április 8.
4. oldal.

Moldován István, festő

Első ízben tavaly szerveztek meg a hortobágyi művésztelepet. Az idén a művész is részt vett a telep munkájában.

Sz. F.: Festők a Hortobágyon.

Hajdu-Bihari Napló, 1976. szept. 30.

Moldován István festőművész

a hajdúböszörményi művésztelep a Hajdúsági Galériában nyitotta meg tárlatát.

Moldován István „Tanya" c. művét láthattuk a tárlaton. /emlékeztető/

Székelyhidi Ágoston: a Hajdúsági Nemzetközi művésztelep tárlata.
Hajdú-Bihari Napló, 1981. aug. 4.

Moldován István, festő

L: Ék sándor

Székely A: Az „ötvenes évek" művészetéhez 23-38

Mozgó világ, Bp. 1984. marc. X/3

Moldován István festőművész

kiállítás a kiskunhalasi Általános Művelődési Központban

Népszabadság, 1984. XII. 5

Moldován István

Kiállítás kezdete

Magyar Nemzet 1986. I. 31.

Moldován
István

Népszava 1986. IV. 8.

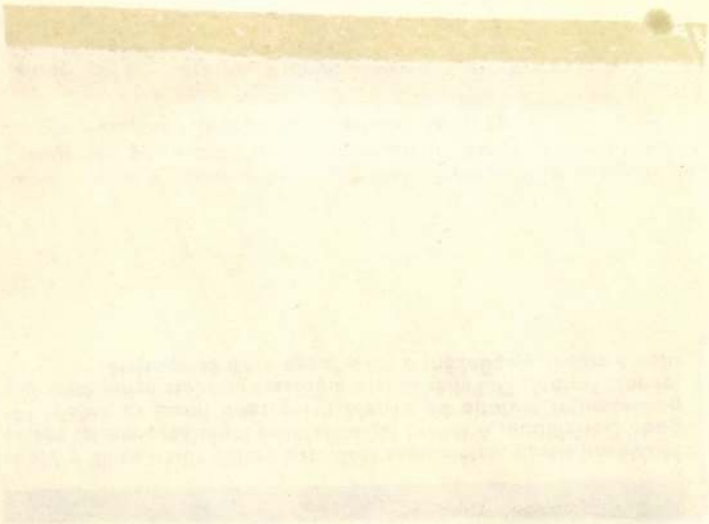

Moldován István festőművész

Kiállítása Kecelen a művelődési központban

Népszabadság, 1986. I. 31.

MDK

Moldován István

A magybányai Kereszthegy

A református templom

Nagybányai festők. Nemz.Gal. 1962. jun.

Moldovane Istvánne

M.D.Y

„Mozaik részlet"

" repro

A bori Són

Művészet, 1967. junius. –

Moldován István

festő

3. Munkáslakások

Vaggbányai kiáll.

(festménypályázat)

1942.

1029

1026

MDK

Moldován István

Favágók, olaj
Aratók, olaj

Műbarát VIII. kiáll. Erdély. 1941. ápr.

MDK

lo Moldován István festő

Szöveg-archiv anyagából

Dávid Katalin: A Müvészettröténeti Dokumentációs Központ Adattára Müvért 1957.VI.évf.4.sz.322.11

MDK

Moldován István

B.A: Erdélyi képzőművészek a Műbarátban. Magyar Nemzet, 1941. ápr. 27. 17 l.

MDK

Moldován István
Vásár, olaj

Műbarát VIII. kiáll. Erdély. 1941. ápr.

MDK

Moldován István festő

a Szövetkezet művésztagja

Szász B: Kolozsvéron megalakult az Erdélyi Képzőművészek Szövetkezete. Függetlenség, 1940. okt. 20. 5 l.

MDK

Moldován István, Erdély

Malom, olaj
Utcarész, olaj
Kétvizköz, olaj
Nagybányai táj, olaj

Visszatért területek képzőmüv. főiks. ifjusága kiáll. 1942. dec.

MDK

Moldován István, festő.

Kitűnő, robusztus erővel festő, Korztát juttatja eszünkbe.

Szépműv. 1944. 1. sz. 27. l. : Rónay Kármér:

Képzőműv. Főisk. kiáll.

M.D.K.

HOLDOUÁN István

1931-ben nagybányán a Szépmüvészeti Iskola tagja

Riti nagybánya.. Bp. 1954. 340 .l.

tovább

Moldován István

Nagy Imre

Nagy Oszkár

Olajos István

Papp Domonkos

Papp Lajos

Pánczél Béla

Pirk Tanos

Piskolthy Gábor

Ruzicskay György

l

Kolozsvári Műcsarnok megnyitó kiáll. kat.
1943

749 szám.

19

Műemlékek Orsz

Tárgy:

Min. D. Lux G. - nak 18'70 P.-ös
Bisegrádi utiszámlájot.

A beadv

Mellékle

Egyúttal

Előirat s

Utóirat

Másolta:

Moldován István

Székely kiállításon szerepelt.

M.932.XII.14.

Moldován István

festőművész növendék

1942. 600 pengős fővá-
rosi ösztöndíj

Városgard
89-l.

Vegyes

Szilágyi

Sándor

II. Rákóczy György

l. „Magyar történeti életrajzok" alatt

Moldován István

Kolozsvári

festő

lánd

a

Kolozsvári Moldován

István alatt is

Moldovan István

Önarckép, olaj.

Művészeti hetek
Kolozsvár 1942

97. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36. IV. 1.

Mobdován István

1931/32

Ferk. p zomfoiskèvk

114. C.

Moldován István

festő

vód

Szász Béla:

Kolozsvárón megalakult az Erdélyi Képzőművészek Szöveskezete

Függetlenség

1940. okt. 20.

Moldovan István

Gesta

I.

Képmüvészet

1942. 180. l.

Demjenigen, der die Berichte von diesen Tagungen, die Angaben über ihr Programm und über ihre Teilnehmer genauer verfolgt hat, wird es nicht entgangen sein, daß es sich in allen diesen Fällen um Formen des Zusammentreffens deutscher und ausländischer Wissenschaftler handelt, wie sie bisher nicht üblich waren. Alle diese Veranstaltungen, auch wenn sie sich — wie das bei dem Innsbrucker Medizinertreffen und dem sozialwissenschaftlichen Ferienkurs der Fall war — in erster Linie an die Vertreter eines gleichen Faches wandten, waren doch ihrem Inhalte nach niemals Fachkongresse im alten Sinne des Wortes, sie gingen vielmehr weit über den Rahmen eines einzelnen Faches hinaus und bemühten sich, so umfassend wie möglich zu sein. Mit dieser Art der zwischenstaatlichen Gemeinschaftsveranstaltungen des Auslandsamtes der Deutschen Dozentenschaft ist ganz bewußt eine neue Form gewählt und gefunden worden. Lag der Zweck des Fachkongresses, der selbstverständlich durch diese neue Art der Gemeinschaftstagungen nicht ersetzt werden soll, in erster Linie darin, Vertreter eines gleichen, oft sehr eng gewählten Spezialfaches zum gegenseitigen Austausch neuester Forschungsergebnisse zusammenzuführen, so dienen die vom Auslandsamt der Dozentenschaft veranstalteten Tagungen einem ganz anders gerichteten Ziel, das mit der gesamten kulturpolitischen Aufgabe des Auslandsamtes in unmittelbarem Zusammenhang steht. Sie wollen erstens, indem sie den Hochschulvertretern der beteiligten Länder die Möglichkeit dazu geben, sich gegenseitig über die gesamte kulturelle, wissenschaftliche, soziale, wirtschaftliche und politische Situation in ihren Ländern so genau wie möglich unterrichten, zu einem gegenseitigen Verstehen und Wertschätzen hinführen; sie wollen zweitens durch mehrtägiges oder auch mehrwöchiges Zusammensein der Hochschulvertreter verschiedener Länder einen möglichst engen, persönlichen und menschlichen Kon-

Moldovan Tóbiás

festő

Szépmüvészet

1943. 31. l. 34. l.

Moldován István
festő
V Kunmikiáll. 1943

Utcarészlet, olajf -

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) dísztermében

és

f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) dísztermében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"
címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"**
címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

Moldován István

pestő (Erdély)

Malom, olajf.
Utcarész, olajf.
Kétvízkőr, olajf.
Nagybányai táj, olajf.

Kat F. E. D.

Moldován István

57. Festékgyár, olajf.
59. Tájkép hiddal, olajf.

Nagybányai kiáll. 1942

XV.

MOLDOVÁN Iván

M. D. A.

Nagybányán a Szépművészeti Iskola tagja
1928.

Réti: Nagybánya.... Bp. 1954 339.l.

MOLDOVÁN István

E.M. /Ember Mária/: Ketős tükör. = Magyar Nemzet, LIV.évf. 74.sz. 1991. március 29. 11.p.

Bp., Csontváry Terem, Moldován István és Szentgyörgy Kornél kiáll. 1991

Moldovai István

Kiállít: Budapest Párizsi
Nagyáruház
LÁSD: Benedek Imre
festőművész millenniumi
albuma

Dunaújvárosi Hírlap 1996. aug. 14.

V. László felségpecsétjéről: Kohlhaussen, H.: Nürnberger Goldschmiedekunst des Mittelalters und der Dürerzeit 1240 bis 1540. Berlin 1968. 74. sk.: Bodor I.: A magyar korona legkorábbi ábrázolásai. AH 1980. 18.

III. Frigyes reprezentációjáról: Friedrich III. Kiállítási katalógus. Wiener Neustadt 1960. – főként: Fillitz, H.: Kaiser Friedrich III. und die bildende Kunst. uo. 186–191. – Pecsétjének jelentőségéről: Ewald, W.: Siegelkunde. München–Berlin 1914. 115. és 192. sk.

Mátyás pecsétjeihez: Kumorovitz B. L.: Mátyás király pecsétjei. T 46(1932) 5 19; Balogh 1966. 303. skk.

Mátyás korai udvari művészetéhez: Balogh 1975.

A visegrádi falikút heraldikájához: Entz G.: Válasza opponensei véleményeire. MÉ VI(1957) 229.

Az udvartartás újjászervezéséhez: Kubinyi A.: A budai vár udvarbírói hivatala. LK 35(1964) 67–96.

Vajdahunyad építéstörténetéhez: Möller 1913; Balogh 1966. 201. sk. A Hunyadi-loggia falfestményeihez: Forster Gy.: Hunyadi János

Tisztelettel meghívjuk Önt

MOLDOVÁN ISTVÁN

festőművész

kiállítására a
PESTI VIGADÓBA

1998.május 13-án 17 órára.

Megnyitja:
SZABÓ ÉVA
a Magyar Rádió főmunkatársa

Megtekinthető: 1998. május 27-ig,
naponta 10 és 18 óra között.

Budapest V., Vigadó tér 2.

A kiállítás létrejöttét támogatta:
Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány

tovább Moldován János
Zilah
Molnár Ernő dr
Bpest
Nagy Edith
Payer Gizella
Bpest
Pálffy Zoltán
Kolozsvár
Scalca János ifj
Scheliessniggné Müller Ágota
Bpest
Stehlik Lajos
Kistelek
felvételuket érték
a Rajztanárok Egye-
sületébe
Rajzoktatás, 1941. II. évf. 4. 37
37. l.

...ún Kőrösiskolai tanár
~~...~~ vonónek

~~...~~ a bold. ~~férje~~ édesatyja ka-
rajztárában őrzött és
...ejsező ~~...~~ mintegy 600 db
~~...~~ megváltása tárgyában
...atkozolag
hogy az 50.000 korona
...séről eszelőszerint nem
...zbeli fedezetem ~~...~~ mincsen.
...ánatosnak tartom, hogy
...ly. gyűjteménye számára
...ételárat beállítottam
...be. Azza kérem Nagy-
...ürelemmel bevárni
...a legrőzelebbi

Moldován József
festő

„Öreghalász" és a „Duna"
"ünnü hépie

Földes: Jegyzetek a Kilencedikről
Nők Lapja, 1962. május 12–8 lap

Moldován Lajos

Gábor Lajos, Gulácsy Lajos, Katona Nándor, Kövér Gyula, Góth Móric müvészek a Nemzeti Szalon kiállitásán szerepelnek, de -Jean Preux: "Nemzeti Szalon"c. kritikája szerint, ők nem tartoznak a Szalon mostani kiállitói közé, csak azért vesznek részt az ilyen kiállitásokon, hogy tehetségüket bizonyitsák és "leereszkedés képpen jelennek meg." A tehetségtelenekről nem beszél, csak annyit mond róluk, hogy ők is itt vannak a "jogosult" müvészek mellett.

A HÉT, Bp. 1913. ápr. 2o. XXIV. évf. 16.sz.262. lap.

Moldován Tibor

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÓGRÁD

Salgótarján

1971 APR 15

rol tanácskoztak

— **Pénteken délután, fél hatkor nyitják meg** Moldován István festőművész kiállítását a fővárosban, a Mednyánszky-teremben. Érdekesség, hogy a megnyitót Udvardy Tibor, az Operaház tagja mondja.

— **Cigánybált rendeznek Kisterenyén**, április 17-én. A

1021

Moldovan Vilma

Kiváló népmajzgyűjtő elhunyt.

Magyar Hírek, 1967. III. 4.

Moldoványi István

Kiákít

NÚ. 1942. III. 22.

-gy d. 11.), készpénzfizetés ellenében.

9.650-51 Művészettörténeti Dokumentá-

Ebben az esetben a kért könyvet pós-

Acta Cassae Parochorum" egri anyaga,

örök utáni állapotát rögziti.

Művészettörténeti Dokumentációs

Központ

MDK

Moldovány Béla

Művészek hadiszolgálatai. Magy. Iparművészet. 1917. 141-142 l.

MDK

Pap Emil festőművész, Szolnok 1884.

Füzes a viz mellett, olaj
Viharos idő, olaj
Kacsák a vizen, olaj
Bródyból, olaj
Toilette, olaj
Malom, olaj

Műcs. csop.kiáll. 1921. szept. 2o-21 l.

Moldovány Gyula

Ernst Muzeum aukcioi

XXXIII

Jászai Mari hagyatéká
ból.

Moldovány Gyula 20. század.

13. A PAPAGÁLY. Jelzés lent balra: Moldovány Gy.
Lemezpapir. 47×27.

köt. Fvktsek. Névaláírásokkal és exlibrisekkel.

sel—Dorsan a francia hadszintérről. Bpest, 1918. Szerző
A kárpáti harcokból. 8r. 2 köt.

eti Muzeum régi képtárának leiró lajstroma. Bpest, 1906.

I. és II. köt. Bpest, 1866—1868. 8r. 2 köt. Fvktsek. Sk.

ek Törökországban. Bpest, 1893. 8r. Fvkts. Sk. aláírással.

Fally illustrated. Tokyo, 1904—1905. 1—10. szám. 4r.

n Friedberg & Mode. 3 kötetke. 321. kötve.

complete critical dictionary of the english and german
en. Exlibrissel.

uerre du Péloponnèse. Traduction par Ch. Zevort. Paris,
xlibrisekkel.

cht der Finsternis. — Julius. — 8r. 2 köt. Vktsek. Exlib-

t különböző kötetke, valamennyi Jászai Mari sk. név-
Klopstock stb.)

MDK

Moldovány István

Szavazás Romániában

Pogány Ö.G: 1. Magy. Képzőmüv. kiáll.
Szabad Nép, 195o. aug. 27. 11 l.

Moldoványi Béla

A hadviselt művészek csoportkiállitását a Nemzeti Szalonban rendezték.
Undi Imre ismerteti a tárlatot és az ott bemutatott müveket értékeli:

Festőművészek:

Makoldy József,

Moldoványi Béla,

A két művész szinvonalas munkáját elismeréssel méltatja a kritika.

A kiállitáson rész tvevő és a kritikában felsorolt valamennyi művésznevet lásd: Medgyessy Ferenc nevénél.

Élet, Bp. 1919. márc. 16. XI. évf. 11. sz. 259-260. lap.

Moldovainy Béla

műépítész, építési vállalkozó 1932. ápr. 24-én 46-éves korában Budapesten meghalt.

Pesti Hirlap 1932. ápr. 26.
(Halálozás.)

U. 3157

4

DANTE KÖNYVKIADÓ

Könyvtermés — Könyvterjesztő

BUDAPEST, VI, Ó-U. 27 × Telefon: 161-16, 169-76

Nagyságos
Méltóságos

Gr. Szentiványi Gyula
titkár.

úrhölgynek
úrnak

Lenke tér 12.

Moldovanyi Jenő

rajztanár

Kut. Arad 1885

lásd

Rát Str 803. l.